

శ్రీః

నిర్ణయసింధుః.

శ్రీమత్కాశీస్థపదవాక్యప్రమాణ పారావారీణ
మహామహిమావాఙ్మయ శ్రీనమలాకర భట్టప్రణీతః.

శాస్త్రనూనాశ్చ నాథశాస్త్రీణాం

పరిష్కృతః.

చన్నపుర్యాభరణాయమానాయాం

శాస్త్రసంజీవిని ముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రితం సద్విజయతేతరాం.

చన్నపురి.

1908.

మూల్యం ౨ రూపకైవశ్యం.

విగ్రహాభివర్ణితం.

శ్రీః.

నిర్ణయసింధుస్థవిషయానుక్రమః.

ప్రథమపరిచ్ఛేదః.

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
మంగళాచరణం	౧	అధికమాసకాలనియమః	౮
సంక్షేపతఃకాలనిర్ణయః		క్షయమాసస్యాగమకాలనియమః	
అభ్యుపంచధా		మలమాసేకార్యాకార్యనిర్ణయః	
చాంద్రోబ్ధః పృథ్విభేదః		మలమాసేవర్జ్యాని	౯
సంవత్సరనామానితన్నిర్ణయశ్చ		క్షయమూసేవర్జ్యవర్జ్యవిచారే	౧౦
సంవత్సరనిర్ణయః	౨	శుక్రసర్వస్తాదవిచారః	౧౧
అయననిర్ణయః		గురుశుక్రాస్తాదావర్జ్యం	
అయనయోర్వినియోగః		సింహస్తేకన్యాగతేవాగురాగోదావరీ	
తన్నగృహప్రవేశాదేవతా		కృష్ణాస్నానం	
ప్రతిష్ఠాదినిర్ణయః.		గురుశుక్రయోర్బాల్యవృద్ధత్వ	
దక్షిణాయనేఽప్రతిష్ఠా		విచారః	౧౨
ఋతునిర్ణయః		అతిచారగతేజీవే	
ఋతుమాసభేదాః		బాల్యాదేదేశపరత్వేనన్యవస్థా	
మాసనిర్ణయః		అస్తాదేరపవాదః	
సంక్రాంతినిర్ణయః		మలమాసేచవ్రతవిశేషః	
సర్వసంక్రాంతిషుదానాని	౩	పక్షనిర్ణయతిథినిర్ణయకా	
సంక్రాంతావృషవాసదాననిర్ణయః		తిథేర్వేధాదినిర్ణయః	
సంక్రాంతౌశ్రాద్ధం	౪	సాయంప్రాతర్వేధలక్షణం	౧౩
విష్ణుపదాదిస్వరూపం		తిథివిశేషేవేధవిశేషః	
అత్రచపిండరహితంశ్రాద్ధం	౫	కర్మకాలవ్యాపినీతిధిః	
కుత్రచిద్రాతౌస్నానం		సామాన్యతోదశమే	
జన్మక్షేపంసంక్రాంతౌస్నానేవిశేషః		త్రయోదశీ	
కుత్రచిత్సాయంసంధ్యానిషేధః		ప్రతిపదా	
చాంద్రాదిమాసకథనం	౬	ఖర్వదర్పలక్షణం	
సావనాదిమాసవ్యవస్థా		ఏకభక్తకాలనిర్ణయః	
మలమాసక్షయమాసనిర్ణయః		ప్రదోషయోర్విచారి.	౧౪

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
ప్రహోషేనిసిద్ధపదాధాణః		ప్రతోద్ధ్యాపనానుక్తౌ	
సంధ్యాలక్షణం		ప్రతోద్ధ్యాపనాశక్తౌ	
యతినక్తంవిధవానక్తంచ		వృధావిప్రచనగ్రహణే	
విధురనక్తంతల్లక్షణం		దక్షిణానిర్ణయః	
సౌరనక్తం		రజతదక్షిణానిషేధః	
హరినక్తం		పరాన్నభోజననిషేధః	
నక్షేధర్మాచరణం	౧౫	తౌరపదార్థనిషేధః	
అయాచితనిర్ణయః		తౌరస్వరూపనిర్ణయః	
శత్రుత్రప్రతకాలనిర్ణయః		గోధూమప్రతిప్రసవః	
ప్రతపరిభాషా		ప్రతేగ్రాహ్యధాన్యాని	
ఉపవాసాధికారినిర్ణయః	౧౬	కూష్మాండాదినిషేధః	౧౯
శూద్రవైశ్యవర్ణధర్మాః		ప్రతిపదాదిషుహవిష్యపదాధాణః	
స్త్రీణామనుజ్ఞైవ		గృహీతప్రతత్యాగేప్రత్యవాయః	
స్త్రీణాంన్ననిషేషః		ఉపవాసప్రత్యామ్నాయః	
ప్రతసంకల్పస్తదారంభకాలశ్చ		ప్రతేనియమాః	
భద్రానిర్ణయః		స్త్రీప్రతేవిశేషనిర్ణయః	
భద్రాపుచ్చనిర్ణయః		విధవాయావిశేషః	
భద్రాసర్పిణీవృశ్చికించ		ఏకాదశ్యాంతాంబూలనిషేధః	
దినభద్రారాత్రిభద్రా	౧౭	అశ్రుపాతాదినిషేధః	
ప్రతారంభేవిశేషః		నూతకాదావ్రతనిర్ణయః	
ఖడ్గతిథిలక్షణం		క్షత్రజాశౌచేనిర్ణయః	
ప్రతారంభేధర్మాః		జాతాశౌచేనిర్ణయః	
ప్రతస్థధర్మాః		మృతాశౌచేనిర్ణయః	
ప్రతీబాహ్మణభోజనం		గర్భిణ్యాదీనాంప్రతంప్రతినిషేధః	
సహస్రభోజనేవిశేషః		పూర్వసంకల్పితప్రతేరజస్వలాసుప్రతి	
ద్విత్రియజమానకర్తృకే		నిధయః	
శుద్రస్యవిప్రద్వారావ్యాహృతిపరోమః		స్త్రీశూద్రయోప్రతాచానిషేధః	
ప్రతిమాస్వరూపనిర్ణయః		బ్రాహ్మణస్యగృహీనవర్ణకర్మకరణేనిషేధః	
అనాదేశేఽజ్యద్రవ్యం	౧౮	కుత్రచిత్ప్రతినిధినిషేధః	
అనాదేశమంత్రేసమస్తవ్యాహృతిః		ప్రతాదిసన్నిపాతేవిశేషః	౨౦
అనాదేశేదేవతాప్రజాపతిః		శివరాత్రోపాతఃపారణం	
గ్రహాదిపూజాయాం హోమసంఖ్యా		భూతాష్టమ్యాదాదివాభోజననిషేధః	
అనుక్తసంఖ్యాయానిర్ణయః		సంకాంత్యాదా రాత్రిభోజననిషేధః	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
చాంద్రాయణోపకాదశ్యాంభోజనం		ఆహ్ని కాపకషణః	
కార్యం	౨౧	ప్రదోషాదిసంకటేనిర్ణయః	౩౪
ప్రతిపన్నిర్ణయః		హానివాసరలక్షణం	
సర్వతిథిమవర్జ్యాని	౨౨	ఉపవాసాతిక్రమే	
ద్వితీయానిర్ణయః		ద్వాదశీనిర్ణయః	
తృతీయానిర్ణయః		త్రయోదశీనిర్ణయః	
చతుర్థీనిర్ణయః		ప్రదోషవ్రతం	
సంకష్టీనిర్ణయః	౨౩	చతుర్దశీనిర్ణయః	
పంచమీనిర్ణయః		పూర్ణిమామావాస్యానిర్ణయః	
షష్ఠీనిర్ణయః		అమావాంసోమవారాదియోగేనం	
సప్తమ్యష్టమీనిర్ణయస్తత్రబుధాష్టమీ		యోగలక్షణోవ్యతీపాతః	
నవమీదశమీనిర్ణయః	౨౪	ఇప్తికాలనిర్ణయః	౩౫
ఏకాదశినిర్ణయః		పూర్ణమాస్యాంవిశేషః	
ఏకాదశ్యుపవాసాధికారిణః		మలమాసాదౌప్రథమారంభనిర్ణయః	౩౬
ఏకాదశినిత్యకామ్యోపవాసనిషేధే ఫల		వికృతీప్తిః	
హారాభ్యనుజ్ఞానిర్ణయః	౨౫	పశుసోమయాగకాలః	
దశమీవేధేఽరుణోదయనిర్ణయః	౨౬	ఆధానకాలాః	
ఏకాదశీవ్రతోపయుక్తధర్మాః	౩౧	ఆధాననక్షత్రాః	
ఏకాదశీవ్రతేఽధికారిణః		అమావాస్యాయాశ్రాద్ధనిర్ణయః	౩౮
ఏకాదశీవ్రతాశక్తౌ		పిండపితృయజ్ఞనిర్ణయః	౩౯
ఏకాదశీవ్రతాకరణేప్రాయశ్చిత్తైకామ్య		పిండపితృయజ్ఞాకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
వ్రతంచ		వైశ్వదేవాకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
దశమీనియమః		పతితాన్నభోజనేప్రాయశ్చిత్తం	౪౧
వ్రతఘ్నానిత్రప్రాయశ్చిత్తం		నిరగ్నికస్యామానిర్ణయః	
ఏకాదశ్యాంశ్రాద్ధప్రాయశ్చిత్తనిర్ణయః		సాగ్నికస్యామానిర్ణయః	
వ్రతఘ్నాని	౩౨	అనుపసీతానాంశూద్రాణాంచామశ్రా	
సర్వమతేషునియమః		ద్ధాని	౪౧
ఏకాదశీవ్రతసంకల్పాదినిదేశః		సిసీవాలీలక్షణం	
ద్వాదశ్యాంవ్రతనివేదనమంత్రః		కుహూలక్షణం	
ద్వాదశ్యాంవజ్యంపదాధాణః		కుతుపకాలలక్షణం	
ఆశోచేద్వాదశీవ్రతం		దర్శశ్రాద్ధేఽన్యశ్రాద్ధసంపాతేనిర్ణయః	
రజస్వలాయాంఏకాదశీ	౩౩	అమాశ్రాద్ధాతిక్రమేప్రాయశ్చిత్తం	
అష్టామహాద్వాదశ్యైః		గ్రహానిర్ణయః	౪౨

విషయాః.	పుష్టాంకాః.	విషయాః.	పుష్టాంకాః.
వేదనిర్ణయః		మంత్రదీక్షా హోమామతర్పణం	
చంద్రగ్రహణేవిశేషః		కురుక్షేత్రేప్రతిగ్రహేప్రాయశ్చిత్తం	
చంద్రగ్రహస్తోదయం		పూర్వసంకల్పితద్రవ్యోపగ్రహచేవిశేషః	౪౯
చంద్రసూర్యగ్రస్తాస్తే	౪౪	మతాంతరఖండనం	౪౯
గ్రహణేసంఖ్యా హోమామాదా		మేఘాఛాదనేఅంధాదీనాం	
బాలవృద్ధాతురాణాం		అధసముద్రస్నానవిధిస్తత్కాలశ్చ	౫౦
శృతాన్ననిషేధః		భామభృగువారస్నాననిషేధః	
తక్రఘృతపాచితానానిర్ణయః		అధపర్వణిస్నానం	
వేధేగ్రహణేవాభోజనేప్రాయశ్చిత్తం		సముద్రాఘ్నమంత్రః	౫౧
ఉపవాసోగ్రహణేకైఃకార్యః		తత్రతర్పణవిధిః.	
పుత్రవతఉపవాసనిషేధః	౪౪	ఇతి ప్రథమపరిచ్ఛేదానుక్రమణికా.	
గ్రహణేచూడామణియోగే			
స్నానాదికాలనిర్ణయః		అథ ద్వితీయపరిచ్ఛేదః.	
ముక్తిస్నానాకరణేదోషః		అథచైత్రమాసః	
గ్రహణస్నానేతీర్థాదావిశేషః		తత్రాదాతిధిక్యత్యేవివాహదాచశుక్ల	
ఉష్ణోదకస్నానేతారతమ్యం	౪౪	కృష్ణమాసాదినిణాయః	౫౩
తీర్థవిశేషేదానవిశేషః	౪౫	మాససంక్రాంతినిర్ణయః	
గ్రహణేశ్రాద్ధవిధిః	౪౫	చైత్రశుక్లప్రతిపత్	
గ్రహణేశ్రాద్ధభోజనేదోషః		అధికశ్చైత్తదానిర్ణయః	
మాతక్యేగ్రహణేచక్రవర్తవిశేషః	౪౫	అత్రతైలాభ్యంగః	
రజస్వలాస్నానం		అత్రనవరాత్రారంభః	౫౪
గ్రహణేరాత్రావప్రశాద్ధవిధిః	౪౫	ప్రపాదానం	
చంద్రగ్రహణందివాచేత్		ప్రత్యహంధర్మకుంభదానం	
గ్రహణాదినేప్రతినాంవత్సరికశ్రాద్ధప్రా		చైత్రశుక్లతృతీయానిర్ణయః	
ప్రాతర్నిర్ణయః	౪౬	అత్రసౌభాగ్యశయనవ్రతం	
గ్రహణేమంత్రాదిగ్రహణప్రకారః		అత్రమన్వాదినిణాయః	
జన్మరాశ్యాదాగ్రహణంశుభం		అత్రైప్రసంగాత్సర్వమన్వాదినిర్ణయః	
గ్రహణేఇష్టానిష్టఫలం		అత్రశ్రాద్ధముక్తమాత్యే	౫౫
తత్పరిహారార్థందానాది		మలమాసేపిమన్వాదిశ్రాద్ధముక్త	
నాగబింబదానేమంత్రః	౪౭	తత్రకర్తవ్యతానిణాయః	
గ్రహణశాంతిః		అకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
గర్భిణ్యాగ్రహణావలోకననిషేధః	౪౮	చైత్రశుక్లతృతీయామర్చ్యజయంత	
మంగళకృత్యేషువిశేషావేధః	౪౮	దశావతారజయంత్యః	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.
చైత్రశుక్లపంచమీనిర్ణయః	౧౬
చైత్రశుక్లపంచమ్యాం లక్ష్మీపూజనం	
చైత్రశుక్లాష్టమీనిర్ణయః	
అత్రైవభవానీయాత్రాః	
అశోకకలికాప్రాశనం	
చైత్రశుక్లసవరూ(రామసవరూ)నిర్ణయః	
రామపూజావిధిః	౧౭
చైత్రశుక్లైకాదశీనిర్ణయః	౧౮
అత్రడోలోత్సవః	
చైత్రశుక్లద్వాదశీనిర్ణయః	
అత్రదమనోత్సవః	
తిథివిశేషేదమనారోపణం	
ఆగమోక్తదీక్షావతౌదమనారోపణవిధిః	
చైత్రశుక్లత్రయోదశీ	౨౦
అత్రానంగవ్రతం	
చైత్రశుక్లచతుర్దశీ	
చైత్రశుక్లపూర్ణిమా	
అత్రచిత్రవస్త్రదానస్నానాన్నదానశ్రాద్ధాద్యుక్తిం	
అత్రైవసర్వదేవానాందమనపూజనముక్తిం	
ఇయంమన్వాదిరపి	
చైత్రకృష్ణత్రయోదశీ	
అత్రమహావారుణీసంజ్ఞయోగః	
చైత్రకృష్ణచతుర్దశీ	
అథ వైశాఖమాసః.	
మేషసంక్రాంతిః	౨౨
ధర్మశుటదానం	
వైశాఖన్నానవిధిః	
తిథానామజ్ఞానే	౨౩
తులస్యాదిపుష్పార్చిష్టుపూజా	
అత్రాశ్వత్థసేచనాది	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.
అత్రప్రసాగలంతిగాదానం	
వైశాఖేమలమాసేసతినిర్ణయః	
వైశాఖేసర్వన్నానాశక్తౌ	౨౪
అత్రదానవిశేషః	
వైశాఖవ్రతోద్వాపనం	
ఉద్వాపనాశక్తౌ	
అక్షయ్యతృతీయా	
యుగాదినిర్ణయః	౨౫
అత్రశ్రాద్ధనిర్ణయః	
ధర్మశుటాదిదానంమంత్రశ్చ	౨౬
అత్రరాత్రిభోజనేప్రాయశ్చిత్తం	
వైశాఖేమలమాసేసతితోదైనయుగాదిః	
అత్రశ్రాద్ధాకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
అత్రసముద్రస్నానంప్రళయస్తం	౨౭
పరశురామజయంతీ	
గంగోత్పత్తినిర్ణయః	
వైశాఖశుక్లద్వాదశీ	
శుక్లచతుర్దశీనృసింహజయంతీ	
వైశాఖపౌర్ణమాస్యాముదకుంభాదిదానం	౨౮
అత్రకృష్ణాజినదానమ్	
అథ జ్యేష్ఠమాసః.	
మృషసంక్రాంతిః	
జ్యేష్ఠశుక్లతృతీయాయాంరంభావ్రతం	
దశహరావ్రతం	
జ్యేష్ఠేమలమాసేసతి	
అత్రవిశేషఃకాశీఖండే	
జ్యేష్ఠశుక్లైకాదశీనిర్ణయః	౩౦
సావిత్రివ్రతనిర్ణయః	౩౧
తత్రస్త్రీవ్రతేవిశేషవిషయః	
జ్యేష్ఠపూర్ణిమాయాంతిలాదిదానవిధిః	

విషయాః.	ప్రస్తావనాః.	విషయాః.	ప్రస్తావనాః.
అథాపాఠః.		శివపవిత్రారోపణం	
మిథునసంక్రాంతిః		దేవతాపరత్వేనపవిత్రారోపణం	౮౧
అపాఠశుక్లద్వితీయా		పవిత్రారోపణేగౌణకాలః	
అపాఠశుక్లదశమీ		పవిత్రనిర్మాణప్రకారః	
అపాఠశుక్లద్వాదశ్యాంవిశుశయ		పవిత్రారోపణేఽధికారిణః	
నోత్సవః	౭౩	పవిత్రారోపణవిధిః	
అపాఠశుక్లకాదశీ		పవిత్రారోపణాకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
చాతుర్మాస్యప్రతారంభః	౭౪	శ్రావణశుక్లచతుర్దశీపూర్వయుతా	
ప్రతగ్రహణప్రకారః		ఉపాకర్మవిధిః	౮౨
చాతుర్మాస్యేభ్యోభ్యోభ్యోనిర్ణయః		ఉపాకర్మోత్సర్జనవిషయే కాలనిర్ణయః	
ఆగుపవరిగణనం	౭౫	పాపమానేఉత్సర్జనంకార్యం	౮౩
పంపిగఃపరిసంఖ్యానం		ఉపాకర్మోత్సర్జనయోగ్యుపిపూజనం	
గ్రహభేదేనఫలవిశేషః	౭౬	శ్రావణపౌర్ణమాస్యారయోబంధనని	
ప్రతవిశేషేణదానాని		ర్థయః	౮౪
తప్తముద్రాధారణవిధిః	౭౭	అత్రైవమాయగ్రీవ్రాత్పత్తిశ్రవణాక	
కోకిలావతవిధిః		ర్మచ	౮౫
శివశయనోత్సవః	౭౮	శ్రావణకృష్ణద్వితీయాయామశూన్య	
అత్రైవవ్యాసపూజా	౭౯	వృతం	

అథ శ్రావణమాసః.

కర్కసంక్రాంతిః	
కర్కకేశనికృంతనవర్జ్యం	
నదీనాంరజోదోషః	
సింహార్కయోఃక్షుద్రనదీఘన్నాననిషే	
మహానద్యః	౮౦
సప్తనదాః	
కుత్రచిద్రజోదోషభావః	
శ్రావణశుక్లతృతీయామధుసూ	
శ్రావణశుక్లచతుర్థీపూర్వయుతా	
శ్రావణశుక్లపంచమీషష్ఠీయుతాగ్రా	
అత్రవిశేషోపేమామ్రా	౮౧
శుక్లద్వాదశ్యాందధిప్రతపవిత్రారోపణా	
దివిధిః	

అథ భాద్రపదమాసః

సింహసంక్రాంత్యారోపణవేశాంతిః	
మహిషాదిప్రసవశాంతయః	
కజ్జలీబహుళావతనిర్ణయః	
అత్రగోపూజాయవాన్నాశనంచ	
భాద్రకృష్ణషష్ఠీహలపత్తి	
శీతలావతవిధిః	౮౨
జన్మాష్టమీవతం	
అష్టమ్యాంనిశీధవేధవముఖ్యః	౮౩
అష్టమ్యారోహిణీరాహిత్యతత్సత్వాది	
భేదేననిర్ణయః	
పారణనిర్ణయః	౮౪
అష్టమ్యాందేవకీర్తనాదిప్రతిమాస్థాపనం	
కుశగ్రహణవిధిః	౮౫

విషయాః.	పృష్ఠాంకాః.
హరితాలికావ్రతనిర్ణయః	
భాద్రశుక్లచతుర్దశీపూర్వవిధా	
సిద్ధివినాయకవ్రతం	
అత్రచంద్రదర్శననిషిద్ధమ్	
ఋషిపంచమీమధ్యాహ్నవ్యాపినీ	౯౭
సూర్యపక్షీసప్తమీయతా	
అముక్తాభరణసప్తమీ	
దూర్వాష్టమీవ్రతం	
తత్రపూజావిధిః	
జ్యేష్ఠావ్రతవిధిః	౯౮
శుక్లద్వాదశ్యాంపారణానిర్ణయః	౯౯
విష్ణుపరివతకనోత్సవః	
అత్రైవశక్రధ్వజాథాపనం	
శ్రవణద్వాదశీ	
శ్రవణద్వాదశ్యాంపూజావిధిః	౧౦౦
వామనద్వాదశీవ్రతవిధిః	
తత్రపూజావిధిః	
దుర్గావ్రతవిధిః	౧౦౨
భాద్రపదచతుర్దశ్యామనంతవ్రత విధిః	
అత్రైవాగస్త్యాఘృకదానవిధిః	
భాద్రపదశుక్లపౌర్ణమాసాంపూజా	
ప్రకారః	౧౦౪
నాందీముఖశ్రాద్ధం	
అథాశ్వినమాసః.	
కన్యాసంక్రాంతిః	౧౦౫
మహాలయః	
షోడశమహాలయనిర్ణయః	
మహాఅయేవిధివాయాఃపార్వణచతు	
ప్రయం	౧౦౬
మహాలయేవర్జ్యతిథినక్షత్రాది	
ఏషామపవాదః	
సన్యాసి నామమహాలయః	౧౦౮

విషయాః.	పృష్ఠాంకాః.
కాలాత్రిక్రమేవృద్ధిక్రమర్యంతంగణ	
కాలః	
మహాలయాదిశ్రాద్ధమన్నేనైవకార్యం	
సత్వామేన	
మహాలయేపితృపరిగ్రహనిర్ణయః	
అనేకసావత్సరమాతృఘ్నిపిండదానం	
బహుబ్రాహ్మణాభావే	౧౦౯
ఏకోద్విష్టస్వరూపః	
పాణిహోమః	
అత్రఘోలోచనాదేవా	
సన్యాస్తపితృకేణజీవత్పితృకేనాపిమహా	
లయః కార్యః	
జీవత్పితృకేనిషేధః	
మహాలయేతర్పణనిర్ణయః	౧౧౦
నిషిద్ధదినేతర్పణం	
అధిమాసేమహాలయనిషేధః	
మహాలయేకృతేఫలమ్	
మహాలయాకరణేదోషః	
మహాలయాకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
భరణీశ్రాద్ధం	
కపిలాపక్షి	౧౧౧
అత్రవిశేషాహేమాద్రాస్కాందే	
చంద్రపక్షివ్రతం	
మాఘ్యావషకశ్రాద్ధం	
మహాలక్ష్మీవ్రతం	౧౧౨
అన్వష్టకాశ్రాద్ధం	
అన్వష్టకాశ్రాద్ధం అనువసితేనాపికార్యం	
అత్రాశక్తావసుక్పుమాహాశ్వలాయనః	
ఏతదకరణేప్రాయశ్చిత్తం	౧౧౩
భాద్రశృష్ఠినవమ్యాం సువాసినీభోజనం	
ద్వాదశ్యాంసన్యాసినీశ్రాద్ధం	౧౧౪
మఘాత్రయోదశీశ్రాద్ధమ్	
గజచ్ఛయోక్తా	

విషయాః.	పృష్ఠాంకాః.	విషయాః.	పృష్ఠాంకాః.
మహానవమీమూలయుక్తాః		మహానవమీమూలయుక్తాః	
యుగాదిశ్రాద్ధానాం తంత్రేణప్రయోగః		పుత్రవతోఽప్తమ్యాముపవాసనిషేధః	
శస్త్రవిషాద్యపఘాతవిపన్నానాంచతు		లోహాభిసారికంకర్మ	౧౩౧
దశశ్రాద్ధశ్రాద్ధం	౧౧౧	రాజచిహ్నానాంపుష్పకపూజామంత్రాః	
అమావాస్యాయాంగజచ్ఛాయాని		నవమ్యాంనృపతికర్తవ్యవిశేషః	౧౩౩
ర్ణయః	౧౧౨	బలిదానవిధిః	౧౩౪
కాహిత్రశ్రాద్ధంబవత్పితృకేణాపికార్యం		మహానవమీపూర్వవిధా	౧౩౫
నరాత్రారంభేప్రతిపన్నిర్ణయః	౧౧౩	పాహామప్రకారః	
శతదేవీపూజాయాఃప్రాధాన్యాత్ఫలమ్		బలిదానప్రకారః	౧౩౬
శత్రుదేవనాసాదిరాత్రిపూజావి		శతచండవిధానం	౧౩౭
చారః	౧౧౪	సహస్రచండప్రకారః	౧౩౮
వైధృత్యాదిదుష్ప్రయోగేప్రతిషన్న		నవరాత్రపారణానిర్ణయః	
గ్రాహ్య	౧౧౫	స్త్రీణాంరజోదర్శనేపారణానిర్ణయః	౧౪౦
దేవీసవాక్షరమంత్రేణపూజావిధానం		దశమ్యాందేవీవిసర్జనవిధిః	
కుమారీపూజనవిధిః	౧౧౬	విజయాదశమి	౧౪౧
నవరాత్రేవేదపారాయణచండీపాఠాది		పార్ణమాసీనిర్ణయః	౧౪౨
విధిః	౧౧౭	పార్ణమాస్యాంలక్ష్మీపూజనాదివిధిః	
ప్రతిపదాదావిశేషః	౧౧౮	ఆశ్వయుజీకర్మవిధిః	
స్త్రీకర్తృకప్రతేవిశేషః		ఆగ్రయణనిర్ణయః	
అత్రాశౌచేనిర్ణయః	౧౧౯	అస్యాకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
ఉపాంగలలితావ్రతం			
సహస్వతీస్థాపదపూజనాది		అథ కార్తీకమాసః.	
షష్ఠ్యాంబల్యాభిమంత్రణం		తులాసంక్రాంతిః	౧౪౩
అస్యామేవదేవిలిరాత్రం	౧౨౦	కార్తీకస్నానవిధిః	
పత్రికాపూజావిధిః	౧౨౧	కార్తీకేమాలాధారణయ్యత్రాదివిధిః	
దేవీగృహప్రతిమాధికారణవిధిః		కార్తీకేద్విదశాదివర్జనం	౧౪౫
దేవ్యాఃప్రతిమాలక్షణం		ఆకాశదీప్తప్రకారః	
హేమాద్రిప్రతిమాకరణం		కరకచతుర్థినిర్ణయః	౧౪౬
ప్రతిమాభావేవిశేషః		గోవత్సద్వాదశీత్రగోప్రదానాదివిధిః	
సప్తమ్యాంపత్రికాదేవీపూజనాదివిధిః		ద్వాదశ్యాదిషుపంచదశేషుసీరాంజనమ్	
అత్రశస్త్రాదిపూజాక్షా		కార్తీకకర్పణత్రయోదశ్యాంయమదీప	
దుర్గాస్తుతిః	౧౨౨	దానం	
మహావైషాంనవతం	౧౨౩	నరకచతుర్దశ్యామభ్యంగస్నానమ్	

విషయాః. పృష్టాంకాః.

అస్యామేవదీపోత్సవః ౧౪౭

అస్యాంమాపత్రశాకభోజనం ౧౪౮

అత్రభీష్మతర్పణము క్తం ౧౪౯

కాతికామావాస్యాయామభ్యంగః

అస్మిన్నపూజనాది

అలస్మిన్నినిస్సారణం ౧౫౦

కాతికశుక్లప్రతిపదిగోక్షీడనం

అత్రబలిపూజోక్తా

అత్రైవమ్యాతంతకవ్యం ౧౫౧

అస్యాంగోవధానపూజోత్సవః

అత్రమాగపాలీబంధనం

యమద్వితీయా

యమపూజనంయమునాస్నానంచ ౧౫౨

అస్యాంభాగినిహస్తావ్భోజనం

కాతికశుక్లనవమియుగాదిః

విష్ణుత్రిరాత్రవ్రతం

కాతికశుక్లకాదశ్యాంభీష్మపంచక

వ్రతం

కాతికశుక్లకాదశ్యాం పారణాది

అస్యామేవరాత్రోదేవోత్థాపనము క్తం

అస్యాంచాతుర్మాస్య వ్రతసమాప్తిః

విష్ణుప్రబోధోత్సవః

వారాహాక్షోభోధినివిధిః ౧౫౪

కాతికశుక్లద్వాదశీపౌర్ణమాసీచమ

న్వాదిః

వైకుంఠచతుర్దశీ

అస్యామేవవిశ్వేశ్వరయాత్రా

కాతికవ్రతోద్వాపనం ౧౫౫

కాతికపౌణిమా

అత్రయోగవిశేషః

అస్యాంపద్మకేయోగఉక్తః

అస్యామేవమత్స్యవతారః

విషయాః. పృష్టాంకాః.

కాతికశుక్లపౌణిమాన్యాంతిపురో

త్సవః

అత్రవృషోత్సగఉక్తః

అత్రైవకాతికేయదర్శనము క్తం

అథ మాగశీషమాసః.

వృశ్చికసంక్రాంతిః ౧౫౬

కాలాష్టమీత్రోపవాసాదివిధిః

మాగశీషశుక్లపంచమీనాగపం

చమీ

చంపావప్తివ్రతేష్టిపరయతా

ఇయమేవసంబంధవస్తి ౧౫౭

మాగశీషశుక్లచతుర్దశ్యాంవిశా

చమోచనీశ్రాద్ధవిధిః

దత్తజయంతీ

మాగశీషపూణిమానంతర్వా

మీలన్వప్తకా ౧౫౮

అష్టకానిర్ణయః

అత్రకామకాలాదేవా

అష్టకాకరణేప్రాయశ్చిత్తం

మలమాసేననిర్ణయః

మాగాదిపురవివారవ్రతవిధిః

అథ పౌషమాసః.

ధనుఃసంక్రాంతిః ౧౫౯

పౌషశుక్లౌపమ్యాం యోగవిశేషేణ

జపహూమాదివిధిః

అత్రైవహిణ్యాద్రాకయోగేవిశేషః

పౌషశుక్లకాదశిమన్వాదిః

పౌషపౌర్ణమాసీనిర్ణయః

అధోదయనిర్ణయః

అత్రదానాదివిశేషఉక్తః

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
అథ మాఘమాసః.		అత్రస్నానదానాద్యుక్తం	
మాఘస్నానవిధిః	౧౫౯	మాఘ్యుక్తానిర్ణయః	
అత్రాధికారిణః			
అశక్తౌక్షిణ్యోదకస్నానం	౧౬౦	అథ ఫాల్గునమాసః.	
మాఘేమలమాసేసతినిర్ణయః		కుంభసంక్రాంతిః	
మాఘస్నానేమంత్రః		సీతాష్టమీ	
మాఘస్నానకాలః		మహాశివరాత్రివ్రతనిర్ణయః	౧౬౭
సంపూర్ణమాఘస్నానాశక్తౌదినత్రయం		శివరాత్రిపారణానిర్ణయః	
స్నానవిధిః	౧౬౧	ఇదంవ్రతంవిత్త్యంకామ్యంచేత్త్యుక్తం	
మాఘస్నానేనియమాః		అస్యాంప్రతారంభోపేమామ్రదా	౧౬౯
స్నానోత్తరకృత్యముక్తం		ఉద్యాపనవిధిః	౧౭౦
అత్రభోజ్యకంబలాదిదానం	౧౬౨	మాఘమావాస్యాయుగదిః	
అత్రవ్రతోద్యాపనముక్తం		హోళికానిర్ణయః	
మకరసంక్రాంతిః ర్ణయః		భద్రానిర్ణయః	
తత్రకాలనిర్ణయః		అత్రగ్రహణేనిర్ణయః	౧౭౧
మకరేదానవిశేషః	౧౬౪	హాలికాపూజామంత్రః	
అత్రరాత్రావపిశ్చాద్ధముక్తం		మలమాసేసతినిర్ణయః	౧౭౨
మాఘమాయాంఅధోదయః		ఇయంమన్వాదిః	
మాఘకృష్ణచతుర్దశ్యాంయమతర్పణ		అత్రగోవిందదోలోత్సవః	
విధిః		వసంతోత్సవనిర్ణయః	
మాఘశుక్లాచతుర్ధ్యాకతకవ్య		హోలికావిభూతివందనం	
విశేషః		అత్రమంత్రః	
ఇయమేవకుండచతుర్థీ		ఇప్రమకుసుమప్రాశనమ్	
శ్రీపంచమీ		చైత్రమావాస్య	
అథసప్తమీ		గ్రంథకర్తృరభ్యధికనా	
అస్యాంస్నానముక్తం		ఇతి ద్వితీయపరిచ్ఛేదానుక్రమశిశికా.	
అత్రవిధిర్భవిష్యే	౧౬౫		
దానాదివిశేషఉక్తః			
ఇయంమన్వాదిః		అథ తృతీయపరిచ్ఛేదః.	
భీష్మాష్టమీ	౧౬౬	గర్భాధానవిధౌప్రథమరజోదర్శనేతిథి	
అత్రశ్రాద్ధంకామ్యముక్తం		నక్షత్రాదిఫలం	౧౭౩
భీష్మద్వాదశీఇయంపూర్వవిధౌ		దుష్టతిథ్యాదిఫలం	
మాఘీపౌణిమా		దుష్టవారాదిఫలం	
		దుష్టనక్షత్రాదిఫలం	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
లగ్నఫలం - వస్త్రఫలం		రజసోఅజ్ఞానేనతివిచారః	
సమవిషమరక్తబిందుఫలం		పుంసవనవిధిః	౧౭౯
ప్రభూతదోషేస్త్రీసంసర్గవజ్జనం		పుంసక్షత్రాణి - పుంసవనేతిధ్యాది	
యోగఫలం	౧౭౪	అనవలోభనం	
భువనేశ్వరీశాంతివిధిః		సీమంతోన్నయనవిధిః	
ప్రథమతేజకర్తవ్యవిశేషః	౧౭౫	ప్రతిగర్భంకర్తవ్యతా	
ద్వితీయాద్యృతుమనియమమాహ		సీమంతోన్నయనాభావే	
ప్రథమాతేజపూర్వంస్త్రీగమనేనిషేధః		సీమంతోన్నయనేభోజనేప్రాయ	
ఋతౌఃగమనమాహ		శ్చిత్తం	౧౮౦
అన్మతావపిగమనం		గర్భిణీతత్పత్నియమాః	
ఋతోరాత్రిసంఖ్యా		దర్శిణీసమీపభోజనాదినకుర్యాత్	
తత్రనింద్యరాత్రయః		పత్యుర్వపనాదినిషేధః	౧౮౧
తత్రతిధ్యాదీనాహ		పత్యుఃశ్రాద్ధభోజననిషేధః	
సమవిషమరాత్రిఫలం	౧౭౬	రోహిణ్యాదిశుభయోగేనూతికాగృహ	
చతుర్ధ్యాదిరాత్రిఫలాని		ప్రవేశః	
రజస్వలాయాశ్చతుర్థాదినేకర్మాధి		జాతకర్మవిధిః	౧౮౨
కారనిణాయః		అత్రవృద్ధిశ్రాద్ధవిచారః	
శ్రాద్ధాదాస్త్రీగమనేనిణాయః		జననమరణాశౌచయోజ్ఞాతకర్మప్రాయ	
అనేకభార్యస్యృతుయాగవద్యే	౧౭౭	దుష్టకాలాదినిషేధేణదాననిణాయః	
ఋతాగమనేదోషః		దుష్టజన్మనిదానం	
గర్భాభానాంగహేమామాకరణేప్రాయ		ఆశ్లేషాజననఫలం	౧౮౩
శ్చిత్తం		జ్యేష్ఠాఫలం - మూలఫలం	
అత్రమలమాసశుక్రాస్తాదినిర్ణయః		అనుక్తమూలజన్మనిబాలకత్యాగః	
స్త్రీగమనేశుద్ధిమాహ		మూలవృక్షః	
ఋతేస్త్రీయా అస్పృశ్యత్వనిర్ణయః		పృషాదిపరత్వేనమూలవాసస్తత్ఫలంచ	
రాత్రౌరజసిజననాదాచనిర్ణయః		విశాఖాదినక్షత్రజననఫలం	
సప్తదశదినాత్పూర్వోరజాదర్శనే		చిత్రాదిఫలం	౧౮౪
రోగజేరజసి	౧౭౮	వ్యతీపాతాదిఫలం	
రజస్వలానాంసరస్పరస్పర్శే		వికృతాంగజననేఫలం	
అసవణానాంవిశేషః		సదంతేజాతేఫలం	
రజస్వలాయాశ్చందాలాదిస్పర్శే		కృష్ణచతుర్దశీజననే	
రజస్వలాయానైమిత్తికస్నానం		పితృద్యౌకనక్షత్రజననే	
రజస్వలాస్నానవిధానం		గ్రహణసంకరాంతిః	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
అకాలాదిప్రసూతౌదేశ నాశాద్యనిష్ట		సోదరయోఃసమాసక్రియానిషేధః	
ఫలం	౧౮౫	అశౌచాదాప్రాప్తేనిణయః	
యుగశ్చప్రసవాదిఫలం		షష్ఠాబ్దాదాముండననిషేధః	
వికృతప్రసవాదిఫలం		శిఖాధారణవిచారః	
ఉపరిదంతజననేఫలం		స్త్రీశూద్రయోఃశిఖావిచారః	
ద్వితీయాదిమాసేదంతజననేఫలం		అత్రభోజనేప్రాయశ్చిత్తం	
తచ్ఛాంతివిధిః		స్త్రీణాంసంస్కారవిచారః	
ప్రథమోర్ధ్వదంతజననేఫలం		పంచమేద్దేవిద్యారంభః	౧౮౬
తచ్ఛాంతివిధిః		ధనుర్విద్యాప్రదానం	
త్రికప్రసవశాంతిః	౧౮౬	అనుపనీతస్యకామచారాది	
షష్ఠిజన్మదాదిదేవతాపూజనం		శిశులక్షణం	
దత్తగ్రహణవిధిః		అష్టమేవపేక్షాబ్రాహ్మణాదీనాముపన	
స్త్రీశూద్రయోర్దత్తకవిచారః	౧౮౭	యనం	
శూద్రకర్తృకహోమామవిశేషః		జన్మమాసాదినిణయః	౧౮౭
యమశసంస్కారేశ్వేష్ఠకనిష్ఠత్వం	౧౮౮	ఉపనయనేగురుబలం	
సూతికాన్నానం - నామకర్మవిధిః		గళగ్రహః	౧౮౮
దోళారోహణవిధిః	౧౮౯	నైమిత్తికానధ్యాయః	
దుగ్ధపానం	౧౯౦	జ్యేష్ఠమాసాదినిణయః	
షష్ఠాదిమాసేకణిషేధః		సోపపదాస్తిధయః	
సాధకమాసద్వయేతాంబూలదానం		ప్రదోషస్వరూపం	
పంచమేమాస్యపవేశనం	౧౯౧	అక్షయతృతీయాదా ఉపనయనం	
షష్ఠిమాస్యన్నప్రాశనం		భూకంపాదా	
అబ్దపూర్తామార్కండేయాదిపూజనం		ఉపనయనేనక్షత్రాణి	౧౯౨
తద్దినేవజనం		పునరుపనయనం - శౌఖాధిపాః	
ఉష్ణోదకస్నానముక్తం		ప్రాతస్సంధ్యాగర్జనే	
కటిసూత్రబంధనం	౧౯౩	ఉపనయనేగర్జితాదిశాంతిః	
చౌలవిధిః		ఉపనయనేపిత్రాద్యధికారిణః	
మాతరిగర్భిణ్యానిషేధః	౧౯౩	మండమూకబధిరాదీనాంసంస్కారః	౧౯౪
జ్వరోత్పత్తేనిషేధః		కుండకోశకయోగ్రాయత్యుపదేశః	౨౦౦
మాతరిరజస్వలాయాం		భిక్షాయాంవిచారః	
సంకటేవిచారః		సంస్కారలోపేప్రాయశ్చిత్తం	
మండనోత్తరముండనంనకార్యం	౧౯౪	అతీతసంస్కారాణాంయుగవత్కరణం	
మండనముండనవిచారః		ఉపనీత్యాసహచారికరణే	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
ఉపనయనది సేమధ్యాహ్న సుధ్యా		స్నాతకనియమాః	
బ్రహ్మయజ్ఞారంభః	౨౦౧	ఘరికాబంధనవిధిః	౨౦౨
బ్రహ్మచారిణః కర్తవ్యకర్తవ్యనిగ్రహః		వివాహేకన్యాపరీక్షణం	
గురూచ్ఛిష్టం		ఉపనయనాదికారిణాంసాపిండ్యని	
బ్రాహ్మదాదిభేదేన మేఖిలాభేదాః		ణకాయః	౨౦౪
దండగ్రహణవిశేషః		త్రిగోత్రాత్యయేవిశేషః	
అజినగ్రహణనిణకాయః		మాతులకన్యానిణకాయః	౨౦౬
యజ్ఞోపవీతధారణవిధిః		జీవత్పితృదాకసపిండాః	
యజ్ఞోపవీతంతన్నిర్మాణప్రకారశ్చ		కన్యాసాపిండ్యం	౨౦౭
యజ్ఞోపవీతధారణసంఖ్యా	౨౦౮	సాపత్నీమాతామహకులేసాపిండ్యం	
బ్రహ్మచారీధర్మలోపేప్రాయశ్చిత్తం		గురుకులేత్రిపురుషంసాపిండ్యం	౨౦౯
యజ్ఞోపవీతలోపేప్రాయశ్చిత్తం		దత్తకస్యనాపిండ్యం	
అగ్నికార్యలోపే - సంధ్యాలోపే		వివాహేగోత్రప్రవరనిణకాయః	
స్త్రీసంగే		ప్రవరనిణకాయః	౨౧౩
యజ్ఞోపవీతంవినాభోజనాదికరణేప్రాయ		ద్విగోత్రప్రవరనిణకాయః	౨౧౪
శ్చిత్తం		గోత్రాజ్ఞానేపురోహితాదిగోత్రప్రవరో	
పునరుపనయనం	౨౦౩	భవతి	
తన్నిమిత్తానిచ		మాతృగోత్రవజఃసనిర్ణయః	౨౧౬
మృతనారాంశ్రుత్వాకృతౌధ్వజేహి		సగోత్రసాపిండ్యాదివివాహేప్రాయ	
కఃపునరాగచ్ఛంతిచేత్	౨౦౪	శ్చిత్తం	
ప్రవ్రజితఃపునర్గుహస్థాశ్రమంకతుః		కన్యావివాహకాలః	
మిచ్ఛంతిచేత్		గుర్వర్కబలమ్	౨౧౮
పితృతాదివ్యతిరేకేప్రేతకర్మకరణే	౨౦౫	స్త్రీణాంగురుబలశ్రేష్ఠ్యాదవశ్యంవివా	
ఏకంవేదమనీత్యద్వితీయమధ్యేతుమిచ్ఛ		హేతన్నిరీక్షణం	
సిచేత్		గుర్వనుకూలాధికాంబృహస్పతిశాంతిః	
పునరుపనయనేతృత్వనిచారః		సింహస్థినిణకాయః	౨౨౦
స్త్రీణాముపనయనం		శుక్రాస్తాదినిమిత్తై	
అవధ్యాయపరిగణనం		కన్యాదానేపితృద్యధికారిణః	౨౨౧
నైమిత్తికావధ్యానాః		భౌత్రాణాంసంస్కృతానామధికారః	
ప్రదోషలక్షణమ్		స్వయంవరేనాందీశాద్ధం	
మహానామ్నాద్వివ్రతమ్	౨౦౬	మాతృదాతృత్వేనాందీశాద్ధం	
సమావతాననిణకాయః		పరకీయకన్యాదానే	
వటాఃపూర్వమృతానాంత్వహశౌచమ్		గౌర్యాదిదానఫలం	

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

వివాహేమాఘాదిమాసానాంప్రా

శస్త్యం

జ్యేష్ఠమాసనిర్ణయః

వేధాదిదశదోషాః

గురూరతిచారే

౨౨౨

ఘాతచంద్రవిచారః

అకాలవృష్ట్యాదౌ - భూకంపాదౌ

నాందీశ్రాద్ధభూకంపాదేరపవాదః

కన్యాయావైధవ్యయోగః

అపరిహర్యేదుష్టయోగకుంభవివాహాః

దుష్టయోగపరిహారాధికంవిష్ణుప్రతి

మాదానం

౨౨౩

ప్రతికూలాది

వివాహానిశ్చయేవధూపరగృహేకస్యచి

న్మృతౌ

తేత్రవినియోకశాంతిః

౨౨౪

ప్రతికూలాపవాదః

మాతురజోదోషే

నాందీశ్రాద్ధోత్తరంమాతురజసి

౨౨౫

ఏకమాతృజకన్యాపుత్రయోరేకత్రవివా

హాది

ఏతదపవాదస్తతైవ

మండనముండనవిచారః

౨౨౬

సంకటేవిశేషః

వివాహమధ్యేశ్రాద్ధపాతే

మాసికశ్రాద్ధాపకషణః

యమశయోఃసహౌదరయోశ్చవి

శేషః

భిన్నమాతృజయోర్వివాహః

ప్రత్యుద్వాహేవిధినిషేధః

వివాహాత్ప్రకన్యారజాదర్శనే

౨౨౭

కన్యారజాదోషనివృత్తయేప్రాయ

శ్చిత్తం

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

తద్వివాహేవరస్యప్రాయశ్చిత్తం

గాంధర్వాద్యష్టేవివాహాః

కన్యాయాఃబలాదపహరణే

౨౨౮

వివాహాదావాశౌచప్రాప్త్యానిర్ణయః

నాందీముఖాదినాపథిః

నూతనేప్రాప్తేప్రాయశ్చిత్తం

అన్నాదౌవిశేషః

౨౨౯

ధర్మాధికంవివాహేమహాపుణ్యఫలం

ప్రజాత్పత్తిపర్యంతంకన్యాయృహేన

భుంజీత

భోజనకాలేనూతనవస్త్రధారణేదోషా

భావః

వివాహేస్త్రియాసహభోజనం

వివాహేనక్షత్రాణి - వజ్ర్యవాహారాః

అనిష్టనక్షత్రాదాదానముక్తం

వివాహేమండపాదిప్రమాణం

తైలహరిద్రాలేపనాది

౨౩౦

వివాహవేదికా - మృదాహరణం

అంకురార్పణవిధిః

కన్యవరయోర్వరణంవాగ్దానంచ

వాగ్దానోత్తరంవరమరణే అన్యోవివాహాః

వివాహితాయాఅపిఅవిధ్యయోని నిర్ణయః

వరస్యాస్యజాతీయత్వాదిదోషసత్వే

కతౌపునరుద్వహనాదినిషేధః

౨౩౧

వరస్యదేశాంతరగమనే

శుల్కదానే

అనేకేభ్యోపిదత్తాయాం

వివాహేనాందీశ్రాద్ధవిశేషః

లగ్నఘటిస్థాపనవిధిః - మధుపర్కవిధిః

అన్యశాఖాయమధుపర్కనిర్ణయః

౨౩౨

విష్టరలక్షణం - కన్యదానవిధిః

గృహప్రవేశనియమేవిశేషః

దేవకోత్తాపనం

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
వివాహా త్తరానిషేధాది		జ్యేష్ఠేభ్యా తరిపితరిచసత్యపి	
స్మృష్టా స్మృప్తేదోషాభావాః		గృహస్థస్యాధ్యయనమాహ	౨౩౬
మంగళో త్తరంన్నా ననిషేధః		గృహస్థాధ్యయనవిధి స్తథాజ్యేష్ఠేభ్యా	
మంగళానంతరంవషణపర్యంతం		తరికృతాధానేకనిష్ఠస్యానధికారః	
నిషిద్ధకర్మాణి		పరివేతాదినిణాయః	
వివాహాపనయనోధ్వంముండన		జ్యేష్ఠేనాదరేతిష్ఠతినిషేధః	
నిషేధః		తదాజ్ఞయాదోషాభావఉక్తః	
గోపీచందనధారణనిషేధః	౨౩౨	దేశాంతరేవిశేషః	
వివాహాత్ప్రధమేవ షేకన్యానివాస		క్లిబాదావవ్యదోషః	
విచారః		శూద్రాణాంతుమంత్రరహితాఃసం	
వివాహప్రత్యోర్ధ్వం పిండదానాదినిషేధః		స్కారాః	౨౩౭
వివాహాత్ పష్ఠాదిదివసేవధూప్రవేశః		ఇతి సంస్కారప్రకరణం.	
తత్రమాసాదినిణాయః		అథ యుద్రకాలాః.	
ప్రతిశుక్రవిచారః		వాపీకూపాదినిర్మాణకాలః	౨౩౮
గురుశుక్రాస్తాదినిణాయః		కూపదేశాస్తత్ఫలంచ	
శస్తానినక్షత్రాణి		వాపీకూపాద్యుత్సర్గవిధిః	౨౩౯
మాంగళికప్రాప్తశ్రాద్ధాదినకార్యం		కూపాదేరుత్సర్గాకరణేదోషః	
ద్విరాగమననిణాయః		వృక్షారోపణం	
తత్రమాసపక్షాదివిచారః	౨౩౩	మూతిప్రతిష్ఠాకాలనిణాయః	
భార్యాయామప్రజాదిదోషయుక్తాయాం		ప్రతిష్ఠానక్షత్రాణి	
పునర్వివాహః		మాసనిణాయః	౨౪౦
తత్రకారణనిణాయః		ప్రతిష్ఠాతిథయస్తత్ఫలాలాచ	
బహుభార్యత్వేజ్యేష్ఠేభ్యార్యాధికారః		వారఫలాని	
ద్వితీయవివాహామేఽగ్నిమాహ		అయనతుఫలాని - లింగేవిశేషః	
అగ్నిద్వయసంసర్గవిధిః	౨౩౪	ప్రతిష్ఠాధికారినిణాయః	
ద్వితీయవివాహకాలః		శూద్రస్థాపితలింగాదానిణాయః	
తృతీయవివాహనిషేధాదర్కవివాహః		స్త్రీశూద్రాణాంశివవిష్ణుపూజనేని	
తస్యవిధిః	౨౩౫	షేధః	౨౪౧
అగ్నిధానకాలః - తత్రనక్షత్రాణి		ప్రతిమాదిపూజనేదిక్షియమః	
అగ్నిహోత్రకాలః		ప్రతిమానిణాయః	
ఆవనధ్యాధానం		గృహేప్రతిమామానం	
పితృభ్యపరతేఽవశ్యమగ్నిగ్రహణం		ప్రాణప్రతిష్ఠాదివిధిః	
అగృహీతాగ్నేరన్ననిషేధః		మృదాదిద్రవ్యభేదేనలింగేఫలమ్	౨౪౨

విషయాః.	స్మృతాంకాః.	విషయాః.	స్మృతాంకాః.
పంచనూత్రవిధిః		నూచీకర్మ - శయ్యాద్యారంభః	
గృహేకంసాలగ్రామాదిపూజనవిధయః		వస్త్రధారణం - స్వామిసేవా	
స్త్రీభిఃశివవిష్ణుస్పర్శేనకార్యః	౨౮౩	గజాశ్వదోలారోహణం	
బ్రాహ్మణాదిభిఃకలిసంఖ్యాప్రతిమాః		నృత్యారంభః - రాజదర్శనం	
పూజ్యాః		క్రయవిక్రయనిర్ణయః - సేతుబంధనం	
నవధాద్రవ్యస్యప్రతిప్రసవః		పహూనాంక్రయాదినిర్ణయః	
సాలగ్రామశివనాభిపరీక్షా		గజదంతచ్ఛేదః	౨౮౬౨
పార్థినపూజావిధిః		ధననిక్షేపః - ఋణమోక్షః	
అముకదేవేఅముకవాద్యనిషేధః		రాజముద్రానిర్మాణం - నౌకానిర్మాణం	
శివస్యపుష్పాదికమర్పణీయం		భోగనిర్ణయః - శ్రేష్ఠకర్మనిర్ణయః	
త్రిపుండ్రధారణంరుద్రాక్షధారణంచ		కాష్ఠసంగ్రహః - నవాన్నముహూర్తః	
రుద్రాక్షధారణేషికవక్త్యాదిభేదేనఫల		నవభోజనపాత్రం	౨౮౮
విశేషః		నవపణాఫలభక్షణాది	
రుద్రాక్షాభిమంత్రణం		హేలూమేఽహుతినిర్ణయః	
గుద్రాక్షమాలాధారణం	౨౮౮	శాంతినిర్ణయః	
శివమహాస్నానంపంచామృతస్య		జ్వరాదౌఫలపరిహరశ్చ	
విష్ణవదౌమహాస్నానంపంచామృతస్య		భేషజగ్రహణం - ఆరోగ్యస్నానం	
విష్వక్సేనాదీనాంనైవేద్యవిభాగం		దంతధావనం	౨౮౯
పంచాయతనస్థాపనప్రకారః		ప్రోషితభిక్షాకానియమాః	
కేశవాదిమూర్తినిర్ణయః	౨౮౯	ఆమలకస్నానం - అభ్యంగనిషేధః	
దేవప్రతిష్ఠాప్రయోగః		గృహంగభముహూతకః	౨౯౦
లింగప్రతిష్ఠా	౨౮౯	గృహస్రవేశః	౨౯౧
బ్రహ్మాదిసుండలదేవతాః		కలిపిహ్యకాని	౨౯౨
ప్రాణప్రతిష్ఠా	౨౮౮	త్రితయపరిచ్ఛేదపూర్వాధికం	
పునఃప్రతిష్ఠా	౨౯౧	సంపూర్ణం.	
జీర్ణోద్ధారః	౨౯౨		
మూర్తిప్రసాదభేదేన		శ్రాద్ధనిర్ణయః	౨౯౩
తులసీగ్రహణం	౨౯౩	శ్రాద్ధలక్షణం	౨౯౪
పుష్పాదీనాంపర్యుషితత్వవిచారః		శ్రాద్ధభేదాః - వృత్తిశ్రాద్ధం	
శివనిర్మాణవిచారాః	౨౯౪	శ్రాద్ధదేశాః	
కృషికర్మనిర్ణయః	౨౯౫	గయాశ్రాద్ధం	౨౯౬
వస్త్రపరిధాననిర్ణయః		గయాశిరఃప్రమాణం - సప్తగోత్రాణి	
అలంకారవలయాది	౨౯౬	ఏకోత్తరశతంకులమ్	

విషయాః. పృష్టాంకాః.

నిషిద్ధదేశాః - పరగృహేశ్రాద్ధం నిషిద్ధం
శ్రాద్ధకాలః ౨౬౮
సవాన్నశ్రాద్ధం - శంఖపద్మాదియోగాః
ప్రతికృష్టపక్షశ్రాద్ధం
వ్యతీహతేశ్రాద్ధం - తిథివిశేషేశ్రాద్ధం
సక్షత్రశ్రాద్ధం యోగశ్రాద్ధంచ ౨౬౯
శ్రాద్ధాధికారిణః
ద్వాదశపుత్రభేదాః ౨౭౦
అనువసితశ్చపుత్రోఽధికారి
అపుత్రస్యక్రియాది
భగినీతత్సతయోర్నిణాయః
బ్రాహ్మణస్యాస్యక్రియానిషేధః ౨౭౧
దత్తకీతకృత్తిమపుత్రాణాశ్రాద్ధాది
వత్సాన్యదేససింహనాదావధికారః
ససింహనాధికారిణః ౨౭౩
పుత్రక్రియాకరణేపిత్రాదేరనధి
కారః ౨౭౪
బ్రహ్మచారిణఃపిత్రోఃశ్రాద్ధాధికారః
అవిభక్తానాంభౌత్యూణాంవిచారః
జూరజానాంవిశేషః ౨౭౬
ధర్మాధికంశ్రాద్ధకరణే ౨౭౭
గయాయామపితృత్రైవ
స్త్రీశూద్రయోర్విచారః
శూద్రాణాంగ్రతాభావేకాశ్యపగోత్రం
ద్విజస్త్రీణాంవిశేషః
రాజకార్యనియుక్తాదీనాంశ్రాద్ధని
ణాయః ౨౭౮
యవనాదీనాంశ్రాద్ధనిణాయః
శ్రాద్ధేపితరః
పితౄణాంశ్రాద్ధాన్నయథోపత్తిస్తతి
పసురుద్రాదిత్యానాంస్వరూపమ్ ౨౭౯
బ్రాహ్మణాదివర్ణానాంపితరః
కేవలపితృపార్వణనిషేధోఽత్రాపవాదః

విషయాః. పృష్టాంకాః.

దర్శాచాసపత్నీకానానిణాయః
విశ్వేదేవనిణాయః
ఇష్టిశ్రాద్ధైకతుడమ్
నాందీశ్రాద్ధసత్యసమా
నైమిత్తికశ్రాద్ధాచాకామకాశా ౨౮౦
కామ్యశ్రాద్ధేధూర్లోచనా
పార్వణశ్రాద్ధేపురూరవాదపా
శ్రాద్ధంఽనిధం - శ్రాద్ధేఉత్తమావిప్రాః
శ్రాద్ధేఽరిమిత్రవజ్ఞస్య ౨౮౧
పితృపుత్రౌభ్రాతరాచవజ్ఞస్య
సద్ధ్యమావిప్రాః - అశ్రవశేషః
శ్రాద్ధేవజ్ఞ్యావిప్రాః ౨౮౨
తత్రకాండపృష్టవిప్రలక్షణం
త్రిశంకుబర్హరాదివిప్రావజ్ఞ్యాః
కాణమబ్జ్యాదయోవజ్ఞ్యాః
ద్విర్నగ్నదయోవజ్ఞ్యాః ౨౮౩
తత్రదిర్నగ్నలక్షణం - లంబకర్ణలక్షణం
పణ్డెసస్తవిధః
తస్తముద్రాంతవిప్రనిషేధః
కుష్టికాణాదేరవవాదః
గయాస్థవిప్రప్రాశస్త్యం
తీర్థేషుబ్రాహ్మణవిచారః
దైవేషిత్ర్యేచకర్మణివిప్రవిచారః ౨౮౪
శ్రాద్ధేవిప్రనిమంత్రణం
బ్రాహ్మణాదీనాంనిమంత్రణప్రకారః
సనణేనైవవిప్రనిమంత్ర్యాః
నిమంత్రణేశూద్రనిషేధః
శ్రాద్ధేబ్రాహ్మణసంఖ్యా ౨౮౫
అశక్తౌపకవిప్రభోజనేనిణాయః
ఏకవిప్రేసాగ్నిర్విశేషః
సర్వధావిప్రాలాభేచటకశ్రాద్ధం
తత్రదక్షిణాదానేవిచారః
దర్భవచాదర్భగ్రహణేవిశేషః

విషయాః. పృష్టాంకాః.

మాతృశ్రాద్ధవిప్రాలాపేనువాసిన్యః
లింగశాలగ్రామసన్నిధౌశ్రాద్ధంకార్యం
శ్రాద్ధకర్తృభోక్తృనియమాః ౨౮౬
నిమంత్రితబ్రాహ్మణాతిక్రమే
బ్రాహ్మణేనగృహీతామంత్రణత్యాగే
కర్తృభోక్తృశ్చక్షుతుగమనాదినిషేధః
శ్రాద్ధభోజనేప్రాయశ్చిత్తం
అమాయానిషేధః ౨౮౭
శ్రాద్ధభోజనేహూమాదినిషేధః
కర్తృభోక్తృదంతథావననిర్ణయః
ననస్పతిగతస్వరూపం
క్షౌరవిచారః
అశక్తౌపుత్రాదిప్రతినిధయః
స్త్రీయానియమాః
పిండదానాత్పక్వగృహేభోజననిషేధః
గంధాదిధారణనిషేధః
శ్రాద్ధపదార్థాః - దర్భగ్రహణం
పవిత్రేదర్భసంఖ్యా ౨౮౮
పవిత్రాభావే - దర్భగ్రహణేమంత్రః
దశదర్భాః - కాశాదావిశేషః
నిషిద్ధదర్భాః - సువర్ణపవిత్రం
శ్రాద్ధహవిర్విణ్ణయః
శాకాదివస్తూని ౨౮౯
శ్రాద్ధేమాంసమధుగ్రహణం ౨౯౦
కలహమాంసనిషేధః ౨౯౧
అత్రదేశాచారవ్యవస్థాక్తా
క్షీరాదావిశేషమాహ
కాలశాకాదిగ్రహణం ౨౯౨
శ్రాద్ధేవజ్యోవస్తూని
శ్రాద్ధేజలనిర్ణయః ౨౯౩
కుతుపాఅప్తవిధాడక్తాః
దాహిత్రలక్షణం - శ్రాద్ధేనప్రపవిత్రాణి
తిలనిర్ణయః - శ్రాద్ధపజ్యోని

విషయాః. పృష్టాంకాః.

శ్రాద్ధదినకృత్యం ౨౯౬
శ్రాద్ధదినేకాలజకాదిదానేనిషేధః
పిండదానాత్పక్వీక్ష్మించిన్నదేయం
శ్రాద్ధస్యఆమశ్రాద్ధవిధిః
ఆమశ్రాద్ధాదేకాలః - హిరణ్యశ్రాద్ధం
శ్రాద్ధేపాకాధికారిణః
పాకభాండాని
పాకాగ్నినిర్ణయః ౨౯౭
శ్రాద్ధకృత్యనిర్ణయః
నిమంత్రితవిప్రస్యకృత్యం ౨౯౮
శ్రాద్ధకర్తృనియమాః
వస్త్రేవిశేషః - పుండ్రనిర్ణయః
వామహస్తేదర్భధారణవిశేషః
గృహ్యైరంగవల్లీనిషేధః
అత్రాచారాద్వ్యవస్థా
సదర్భతిలకరణేనిషేధః
శ్రాద్ధారంభకాలః
శ్రాద్ధపరిభాషా ౨౯౯
తత్రజానుపాతనం
గోత్రనామోచ్చారణనిర్ణయః
నామోచ్చారణేవిశేషః
పితృదినామాజ్ఞానే
స్త్రీణాంనామోచ్చారణేవిశేషః
సంకల్పాదావిభక్తివిచారః ౩౦౦
తత్రమాతుర్విశేషః
అనుపనీతస్త్రీశూద్రాదేసవ్యాపనవ్య
నిర్ణయః
సూక్తస్తోత్రజపాదాసవ్యాపనవ్యం
ఆచమనవిచారః
విప్రవిసర్జనాత్పక్వదానాదివిశేషః
శ్రాద్ధేనైవేద్యనిర్ణయః
దేవాద్యర్చాక్రమః
శ్రాద్ధేదర్భత్యాగవిచారః

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
శ్రాద్ధేమంత్రాదాహుతాః	300	గృహాదిభోజనపాత్రదానం	301
సంకల్పాత్పూర్వం ప్రాయశ్చిత్తాదిక		బంధీకృతమోచనఫలం	
తత్సవ్యతా		దేవస్థాయాపితృర్చ	
సంకల్పవిచారః		పితృర్చాయాంవిశేషః	
నిమంత్రణప్రకారః	302	తత్తత్సర్వకల్పనా	
పాద్యాధామండలవిచారః		ఏకద్రాహ్మణపక్షే అఘ్నాపాత్రసాదనే	
తత్తత్సంకల్పగ్రహణేనాచారః		నిణాయః	
పాద్యవిధిః		అఘ్నాపాత్రసాదనసవ్యం	
నిషిద్ధాసనాని	303	అఘ్నాపాత్రసాదనవిశేషః	
ఆసనాని - ద్వీరాచమనం		పితృదీనామావాహనాదిప్రకారః	
నీవీబంధః - దేవార్చనం		అఘ్నాపాత్రసాదనాది-సంగ్రహవిశేషవిచారః	
అఘ్నాపాత్రనిణాయః		పితృపాత్రస్థాపననిణాయః	
విప్రైకత్వద్విత్యాదౌ అఘ్నాపాత్రని		గంధపుష్పాదిదానం	304
నిణాయః	304	మండలాని	305
అఘ్నాపాత్రసాదనాదివిధిః		శ్రాద్ధేభోజనపాత్రాణి	
ఆవాహనవిధిః	306	కాంస్యాదిభోజనపాత్రమానం	
అఘ్నాపాత్రదానం - గంధపుష్పాద్యర్చనం		కాంస్యపాత్రనిషేధః	
తత్తత్సంగ్రహః		శ్రాద్ధేపాలాశాదిపాత్రాణి	
ఆసనాదిదానేప్రతివచనం		అభావేకద్రాహ్మణీనిగ్రాహ్యని	
విప్రప్రాణాంక్షేధాపూర్వం ప్రాణానిషేధః		కదళీపాత్రనిషేధః	306
శ్రాద్ధేయోగ్యపుష్పాణి	307	భస్మమర్యాదాకరణేదోషః	
వజ్రపుష్పాణి		అగ్నేకరణనిణాయః	
అధధూపః	308	పాణిహోమామనిణాయః	309
అధదీపః - అధవస్త్రం		బహ్యుచాతిరిక్తానగ్నికేనిణాయః	
యజ్ఞోపవీతదానం		తీర్థశ్రాద్ధేపాణిహోమామనిణాయః	
శ్రాద్ధేదేయవస్తునిణాయః		అనగ్నికస్యపాణిహోమామనిణాయః	
కంచుకాదిదేయం		విధురస్యపాణిహోమామనిణాయః	
స్త్రీణాం శ్రాద్ధేసింహారాదిదేయం		దేవవిప్రానేకత్వే-మృతభార్యస్యనిర్ణయః	
కృష్ణవర్ణాదినిషేధః		సభార్యసప్తాగ్నేర్నిణాయః	
యజ్ఞోపవీతదానావశ్యకతా		అనుపవీతబ్రహ్మచర్యాదే	
కమండల్వాదిపాత్రదానం		దైవేపితృత్వేచహోమేసవ్యాపసవ్యని	
ఉపాసనప్రతాదిదానం		నిణాయః	
అలంకారాదిదానం		సాగ్నేర్నిదేశాదాపాణిహోమామని	

విషయాః.	పుష్టాంకాః.	విషయాః.	పుష్టాంకాః.
అగ్ని దూరభార్యయోః పాణిహూమః		అపేక్షితయాచనేదోషః	
పాణిహూమవిధిః	303	పంక్తౌపరస్పరస్పృశ్యేప్రాయశ్చిత్తం	304
తత్రవజ్యకర్మాణి		అశ్రుపాతాదివజ్రణం	
పాణిహూమేప్రశ్నాది		ఉపహతనిమిత్తైప్రాయశ్చిత్తం	
పాణిహూతాన్నస్యవినియోగః		విప్రాణాంగుదసాదిప్రాయశ్చిత్తం	
హుతశేషంపితృపాత్రస్యదేయం	308	విప్రవమనేప్రాయశ్చిత్తం	
ఆపస్తంబానామగ్నకరణం		శ్రాద్ధవిఘ్నేప్రాయశ్చిత్తాది	309
ఛందోగాదీనాంపాణిహూమః		శ్రాద్ధవిఘ్నేపునశ్రాద్ధం	
పరివేషణం	309	పిండదానోత్తరంవాంతో	
తచ్ఛోపవీత్యైవవేదపూర్వం		పిండదానాత్పాక్వాంతో	
స్వయంభార్యయావాపరివేషణంకార్యం		దర్శాదాపమనేఆమశ్రాద్ధం	
అపవిత్రేనైకహస్తేనపరివేషణంనకార్యం		శ్రాద్ధవిఘ్నేపునరావృత్తినిర్ణయః	
ఆయసాదిపాత్రేణపరివేషణేదోషః		తృప్తిప్రశ్నాది	310
పరివేషణేపవిత్రపాత్రాణి		శ్రాద్ధవిశేషేప్రశ్నభేదః	
దర్శ్యాఘృతాదిదేయం		వికిరదానం - ఆచమదాననిర్ణయః	
దర్శ్యాన్మోదకదానేనిషేధః		హస్తక్షాళననిర్ణయః	
పంక్త్యాంవిషమదానేదోషః		గంఢూషాదికరణేకాంస్యసాత్రంవర్జనం	
భోజ్యపాత్రేతిలనిషేధః		పిండదాననిర్ణయః - శాఖాభేదేనవ్యవస్థా	
హస్తదత్తస్నేహాలవణాదిభోజనేదోషః		పిండదానంకుత్రకతకవ్యం	
ఘృతపాత్రేవిశేషః	311	పిండదానేకుశాదయః	312
అపక్వంతైలపక్వంచహస్తదత్తం		అష్టాంగఃపిండః - పిండదానమాషనిషేధః	
గ్రాహ్యం		పిండార్థశున్నగ్రహణవిచారః	
పాత్రాలంబననిర్ణయః		పిండప్రమాణం	
అంగుష్ఠనివేశనేనిషేధః		తత్రైకోద్దిష్టశ్రాద్ధేపిండప్రమాణం	
అన్నదానవిధిః		ప్రత్యాబైతీర్థేదధ్యేచపిండప్రమాణం	
సంకల్పాదికర్మక్రమః	312	మహాలయేగయాయాంచపిండప్రమాణం	
అసంకల్పితాన్నభోజనేనిషేధః		ప్రేతపిండప్రమాణం	
ఆపాశనేనిషేధః - చిత్రాహుతినిషేధః		మహాలయాదాపిండశబ్దప్రయోగఃకథం	
భోజనేలవణాదినప్రచ్ఛేత్		కతకవ్యః	
అభిశ్రవణీయమంత్రాః		పత్నీస్యపిండాకరణీయః	313
అశ్నవస్తువిప్రేషుగాయత్ర్యాదిసూక్త		పిత్రాదినామాజ్ఞానేపిండదానేఊహః	
జపః		పిత్రాదిపిండభ్యోపశ్చిమేమాత్రాదిపిం	
భోజనకాలేవిప్రనియమాః		డాదేయాః	

విషయాః. పృష్టాంకాః. విషయాః. పృష్టాంకాః.

అన్వప్తకాదాస్త్రీణాంపుంసశ్రాద్ధం
దర్భమూలేహస్తలేపాదినిర్ణయః
సీసీవిసజ్జనం 3౨౩

అంజనాభ్యంజనే - వాసోదానాది
పిండపూజనం
పిండానాంసర్వాన్నవై వేద్యందేయం
అత్రసవ్యాపసవ్యయోర్వికల్పం
పిండానమృణం - పిండోపస్థానం
ఆచాన్తేషుఉదకాదిదానం
ద్విజేభ్యఃఆశీగ్రహణం
స్వస్తివాచనాత్పాక్ పాత్రచాలనం
కార్యం
పాత్రచాలనకేనకార్యం-స్వస్తివాచనం
అక్షయోదకదానం - దక్షిణాదానం
స్వధావాచనం
పిండప్రవాహణం 3౨౪

విప్రవిసజ్జనం-విప్రప్రార్థనా
పిండప్రతిపత్తిః
మధ్యమపిండప్రాశననిర్ణయః
తీర్థశ్రాద్ధతీర్థావపిండప్రక్షేపః
గవాదిభ్యఃపిండాదేయాః 3౨౫

పత్నీయోగోగాదియక్తాయాంభక్షణే
నిర్ణయః
పిండోపఘాతప్రాయశ్చిత్తం
పునఃపిండదాననిర్ణయః
పిండదానేనిషిద్ధకాలః
వినాహుదాకృతపిండనిషేధేమాససంఖ్య
కృతోద్వాహేనాపిప్రత్యోపిండదానం
కార్యం
పుత్రేపుభిర్నందాదితిథ్యాదాపిండా
వజ్యాః 3౨౬

ఉచ్చిష్టోద్వాసదనిర్ణయః
శ్రాద్ధోచ్చిష్టంశూద్రాదిభ్యోనదేయం

ద్విజోచ్చిష్టంభూమానిఖానయేత్
శ్రాద్ధాదినేవైశ్వదేవనిర్ణయః
నిత్యశ్రాద్ధం 3౨౭

నిత్యశ్రాద్ధేపాత్రాభావే
నిత్యశ్రాద్ధస్యప్రసంగసిద్ధిః
శ్రాద్ధేనకాదశ్యాదౌభోజననిర్ణయః
శ్రాద్ధకృతేదివైవభోక్తవ్యం
తద్దినేపరపాకసేవననిషేధః
శ్రాద్ధశేషభోజనస్యకృచ్చిన్నిషేధః
శ్రాద్ధావశిష్టభోజనేనిషేధః
అస్యాపవాదః
శ్రాద్ధకర్తాతాంబూలాదివజ్యణం
శ్రాద్ధదినేగృహేశూద్రంనభోజయేత్
శ్రాద్ధానుకల్పాః
తత్రవిప్రాలాభేదర్భవటుః
ఆమశ్రాద్ధం - ఆమశ్రాద్ధకుత్రకార్యం
శూద్రస్యశ్రాద్ధేవక్వనిషేధః 3౨౮

మృతాహుదాఆమశ్రాద్ధంనకార్యం
ఆమంకియత్పరిమితందేయం
ఆమశ్రాద్ధవిధిః
ఆమశ్రాద్ధేపిండదాననిర్ణయః
ఆమశ్రాద్ధేహవిచారః
ఆమశ్రాద్ధేవజ్యకర్త్యాః 3౩౦

శూద్రస్యఆమశ్రాద్ధవిధిః
ఆమశ్రాద్ధాదేకాలః - హిరణ్యశ్రాద్ధం
హేమశ్రాద్ధేపిండదానపదార్థాః
పిండదానేవికల్పః
హేమశ్రాద్ధంశూద్రైకధంకార్యం
హేమశ్రాద్ధేవజ్యకర్త్యాః 3౩౧

హేమశ్రాద్ధేమంత్రోహఃకాలశ్చపూ
ర్వవత్
శ్రాద్ధీయస్య హేమాదేర్లభ్యస్యఘ్నియోగః
ఆమాదాశూద్రాల్లజ్ఞేనిర్ణయః

విషయాః.

సృష్టాంకాః.

శూద్రాన్నాదేహ్యాహ్యగ్రాహ్యనిర్ణయః
సాంకల్పికశ్రాద్ధం
సాంకల్పవిధౌపజ్యోకర్మాణి
మఖాదిశ్రాద్ధేషుసాంకల్పవిధిరేవ
వివాహాద్యుధ్యంసపిండానాంపిండ
నిషేధః

అస్యావవాదఃపూర్వముక్తః
అనగ్నికాదిభిఃసాంకల్పికవిధిః
శ్రాద్ధేత్యంతాశక్తౌఅనుకల్పః ౩౩౨
శ్రాద్ధభోజనేప్రాయశ్చిత్తం
సంస్కారేషుభోజనేప్రాయశ్చిత్తాని
నవశ్రాద్ధైకాదశాహాదాభోజనేప్రా
యశ్చిత్తం
ఆమహేమసంకల్పశ్రాద్ధేషుభోజనేప్రా
యశ్చిత్తం

యత్యాదీనాంశ్రాద్ధభోజనేనిషేధః
దర్శాదాభోజనేప్రాయశ్చిత్తం

క్షయాహశ్రాద్ధం ౩౩౩

తత్సర్వరూపం - మృతతిథినిర్ణయః
అత్రచాంద్రమానంజ్ఞేయం
మలమాసమృతేసౌరమాసం
ప్రతిసాంవత్సరికంకేనకార్యం
సాంవత్సరికాకరణేదోషః

తత్రపార్వణైకోద్దిప్తయోర్విచారః
అత్రదేశాచారవంశధర్మవ్యవస్థా
సన్యాసినాంశ్రాద్ధనిర్ణయః

సంగ్రామమృతానాంశ్రాద్ధనిర్ణయః ౩౩౪
జ్యేష్ఠభాగ్రితుఃకనిష్ఠేనకర్తవ్యం
కనిష్ఠస్యచజ్యేష్ఠేనైకోద్దిప్తంకార్యం
అపుత్రపితృవ్యసర్వశ్రాద్ధేనిర్ణయః
పతన్యైకత్వత్వేనశ్రాద్ధనిర్ణయః
అపుత్రమృతానాంకీకార్యం
ఏకోద్దిప్తంకేషాంకార్యంతన్నిర్ణయః

విషయాః.

సృష్టాంకాః.

క్షయాఃద్వైధేనిర్ణయః ౩౩౫
తత్రైకోద్దిప్తేతిథినిర్ణయః
పార్వణశ్రాద్ధేతిథినిర్ణయః
ప్రత్యాబ్దికశ్రాద్ధేతిథినిర్ణయః
దివావిఘ్నైరాత్రావపిశ్రాద్ధం

శ్రాద్ధంవినామృతాహాదిక్రమేదోషః
గ్రహాదినేశ్రాద్ధప్రాప్తా ౩౩౬

మలమాసేప్రత్యాబ్దికనిర్ణయః ౩౩౭

దర్శేవాషింకంచేత్తన్నిర్ణయః

ఏవంమాసకాదిశ్రాద్ధమపి

మృతాహేవృషాత్సగృహే

శుద్ధిశ్రాద్ధనిర్ణయః

వర్షత్రయపర్యంతంశ్రాద్ధభోజననిషేధః

క్షయాహజ్ఞానేనిర్ణయః ౩౩౮

శ్రాద్ధవిఘ్ననిర్ణయః

తత్రనిమంత్రితవిప్రస్యాశౌచేప్రాప్తేని
ర్ణయః

శ్రాద్ధకర్తృరాశౌచేప్రాప్తేనిర్ణయః

శ్రాద్ధారంభనిర్ణయః

దాతుగృహేమరణాదానిర్ణయః

విప్రేషుభంజానేషుసూతకేప్రాప్తే

దాతుర్భృక్తుశ్చాశౌచేప్రాప్తే

తత్రభోక్తురేవప్రాయశ్చిత్తం ౩౩౯

ఆశౌచమధ్యేశ్రాద్ధంప్రాప్తంచేత్

దర్శాదినిత్యకర్మతోపేక్షపవాసాదిప్రాయ
శ్చిత్తమ్

సూతకాదివిఘ్నంచేత్కర్తృకర్తవ్యం

భార్యారజోదర్శనే

తత్రదర్శశ్రాద్ధనిర్ణయః ౩౪౦

మహాలయయుగాదిశ్రాద్ధనిర్ణయః

ఆబ్దికశ్రాద్ధనిర్ణయః

అపుత్రస్యభార్యారజోదర్శనే

గర్భిణీనూతికాదీనానిర్ణయః

విషయాః. పృష్టాంకాః.

అనుపసీతాదేశశ్రాద్ధాధికారః
అన్వారోహణేనిర్ణయః ౩౪౦
ఏకకాలేమృతానాం
స్వామిసేవకానామేకసమయమరణే
పత్యాసహస్త్రిమరణే
భర్తృశాచోత్తరమన్వారోహణే ౩౪౩
దేశాంతరమృతమన్వారోహణే
భర్తృశాచోత్తరమన్వారోహణే
భర్తృశాచోత్తరమన్వారోహణే
అన్యసపిండశాచోత్తరమన్వారోహణే
న్వారోహణే
అన్యకాలేవ్యతిధావాన్వారోహణే
నిర్ణయః
సహగమనశ్రాద్ధపాకనిర్ణయః
అత్రశ్రాద్ధేనువాసిసీభోజనం
శ్రాద్ధసంపాతేనిర్ణయః
అత్రపితౄర్మృతతిథ్యేకత్వే
పార్వణైకోద్దిష్టయోఃసంపాతే
ఏకకాలేమృతానాంశ్రాద్ధనిర్ణయః ౩౪౪
ఏకస్మిన్దినేఅనేకశ్రాద్ధప్రాప్తౌక్తౌ
నిర్ణయః
యుగపన్తరణేనిర్ణయః
నిత్యవైమితికదర్శాదిప్రాప్తానిర్ణయః
అన్యదేవతాభేదాదపవాదః
శ్రాద్ధాంగతర్పణనిర్ణయః
పరేద్యుస్తర్పణేఒకృతేదోషః
తిలతర్పణేనిషిద్ధకాలః ౩౪౫
శ్రాద్ధదినేనిత్యతర్పణేతినిర్ణయః
ప్రత్యక్షైశ్రాద్ధేపరేద్యుస్తర్పణముక్తం
మహాలయేపరేద్యుస్తర్పణం
అన్యప్రత్యేకద్యుస్తర్పణం
శ్రీధశ్రాద్ధదర్శపత్

విషయాః. పృష్టాంకాః.

మాఘ్యాద్యన్వప్తకాదావంతేతర్పణం
అనేకశ్రాద్ధసంపాతేతర్పణనిర్ణయః
శ్రాద్ధాంగతర్పణవిధిః ౩౪౬
మన్వాద్యాండాతర్పణనిర్ణయః
తిలతర్పణనిషేధః - అత్రాపవాదః
తిలాభావేతర్పణేనువర్ణాది
వృద్ధిశ్రాద్ధనిర్ణయః-వృద్ధిశ్రాద్ధనిమిత్తాని
వృషోత్సర్గాదావృద్ధిశ్రాద్ధంవర్జ్యం ౩౪౭
వృద్ధిశ్రాద్ధకాలమాహ
అత్రాధికారిణః ౩౫౦
జాతకర్మాదావృద్ధిశ్రాద్ధనిర్ణయః
సాగ్నికస్యజీవత్పితౄనధికారః
సమావర్తనాదావృద్ధిశ్రాద్ధనిర్ణయః
ప్రథమవివాహేవృద్ధిశ్రాద్ధనిర్ణయః ౩౫౧
ఋతురభావేవృద్ధిశ్రాద్ధాదికారికమః
జీవత్పితౄకస్యవిశేషః
కర్మాంగవృద్ధిశ్రాద్ధయోర్నిర్ణయః ౩౫౨
నాందీశ్రాద్ధకేతవ్యం
వృద్ధాకుశస్థానేదూర్వాః
వృద్ధిశ్రాద్ధేనిప్రసంఖ్యా
అత్రపిప్రలాభేస్త్రీయోభోజ్యాః
వృద్ధిశ్రాద్ధేపిండాగ్నికరణేనిర్ణయః
అత్రసంకల్పవిశేషః ౩౫౩
వృద్ధిశ్రాద్ధప్రయోగక్రమః
వృద్ధిశ్రాద్ధేవైశ్వదేవనిర్ణయః
అత్రశ్రాద్ధాంగతర్పణంపజ్యకం
జీవత్పితౄకశ్రాద్ధం
పితామహేజీవతినతి ౩౫౪
జీవత్పితౄన్వప్తకాదాశ్రాద్ధసం
కార్యం ౩౫౬
విభక్తాఒవిభక్తనిర్ణయః
అవిభక్తానాంవైశ్వదేవనిర్ణయః ౩౫౭
విభక్తావిభక్తానాంబ్రహ్మయజ్ఞాదినిర్ణయః

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

దేవపూజాయాంవికల్పః
దర్శగ్రహణాదిశ్రాద్ధాదానిణ్యాయః
అవిభక్తానాంయుగపత్తిధాన్తప్రాప్తౌ
నిణాయః
కామ్యదానానిలనుమత్యా
విభక్తైఃపుష్కంసాంవత్సరికంకార్యం
విభక్తానాంపిత్రోర్వ్యవహార్యంతంశ్రా
ద్ధాదిక్రియానిణ్యాయః
తీర్థశ్రాద్ధనిణ్యాయః ౩౫౮
తత్రయాత్రాయాంసపత్నీకేనైవమం
తవ్యం
ప్రాయశ్చిత్తార్థయాత్రాయాంఫత్నీ
రహితోగచ్ఛేత్
విధవాయాఃపుత్రాద్యనుష్ఠా
తీర్థయాత్రావిధిః
యాత్రాకాలేవపనవిచారః
గమనాదాఘృతశ్రాద్ధనిణ్యాయః
తీర్థాత్ప్రత్యాగమనేఘృతశ్రాద్ధం
శ్రాద్ధాక్తంగమనప్రకారః
అన్యద్వారాయాత్రాకిరణేఫలం ౩౫౯
యాత్రామధ్యేఆశౌచేరజనీహప్రాప్తే
యాత్రామధ్యేన్యతీర్థప్రాప్తౌ
వాణిజ్యాద్యధికంగతేతీర్థప్రాప్తౌ
మాగాణంతరేతీర్థప్రాప్తౌ
యాత్రాయాంద్విభోజనేనిణ్యాయః
యానాదినాయాత్రాకరణే
మాగంతరానదీప్రాప్తౌ
తీర్థప్రాప్తౌలుంఠనంకార్యం
తీర్థప్రార్థనామంత్రాః
తీర్థేషువాసముండననిర్ణయః
కురుక్షేత్రాదిఘముండనోపవాసనిషేధః
దశమాసోధ్యవంపునస్తీర్థప్రాప్తౌ
తీర్థేనిషిద్ధినేపితౌరమావశ్యకం

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

వపనేదిక్ష్యయమః
సధవానాంస్వయాగేవపననిర్ణయ ౩౬౦
యతీనాంతీర్థేవపననిర్ణయః
జీవత్పితృకస్యవపననిర్ణయః
పరార్థయాత్రాయాంఫలం
ప్రతికృతిద్వారాతీర్థేన్నానఫలం
తీర్థేలవిలంబేనశ్రాద్ధంతర్వణంచకార్యం
తీర్థవిధాకాలనియమోనాస్తి
ఆశౌచేపిస్తీర్థాప్రాప్తౌ
మలమాసేతీర్థశ్రాద్ధాదినిర్ణయః
ఆకస్మికతీర్థప్రాప్తౌ
తీర్థశ్రాద్ధేనజ్యేష్ఠకర్మాణి
తీర్థశ్రాద్ధపక్వాన్నాదినా ౩౬౧
పిండద్రవ్యాణి
సింహానాంతీర్థేప్రక్షేపం
సపుత్రవిధవాయాతీర్థవిధిర్నకార్యః
సన్యాసినాంతీర్థవిధిః
తీర్థేప్రతిగ్రహనిర్ణయః
ఇతి తీర్థశ్రాద్ధవిధిః.

అథాశౌచప్రకరణం.

తత్రశావాశౌచం ౩౬౧
సప్తమాసాదిజననేపూర్ణాశౌచం
జాతాశౌచేవిప్రాదీనాందినసంఖ్యా
పుత్రేజాతేమాతాపిత్రోఃన్నాననిర్ణయః
కన్యోత్పత్తౌన్నాననిర్ణయః
సర్వవర్ణానాంసూతికాశుద్ధినిర్ణయః
సూతకేసంసర్గనిర్ణయః ౩౬౨
సూతికాయాఃకర్మాధికారనిర్ణయః
ప్రథమషష్ఠదశమదినేషుజాతకర్మాద్యధి
కారః
సపిండాదీనాంమృతకేనిర్ణయః
మృతాశౌచం ౩౬౩

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

జాతమృతేమృతజాతేవా
 నాశచ్ఛేదనాత్పాక్ శిశుమరణే
 నాశచ్ఛేదనోర్ధ్వందశాహమధ్యేశిశు
 మరణే
 నామకరణాత్పాక్ శిశుమరణే ౩౬౪
 నామోత్తరందంతోత్పత్తైస్సాక్ శిశు
 మరణే
 దంతోత్పత్తానంతరంతివర్ణాత్పాజ్జరణే
 త్రివర్షోర్ధ్వంకృతచూడేమృతే
 ప్రథమవర్ణాదాకృతచూడేమృతే
 శూద్రశిశుమరణే ౩౬౫
 త్రివర్షోర్ధ్వంశూద్రశిశౌమృతే
 అనూఢాభార్యేశూద్రేమృతే ౩౬౬
 కన్యామరణాశౌచనిర్ణయః
 పితృగృహేనూఢాకన్యారజస్వలా
 మరణే ౩౬౭
 అనుపసీతమృతానాందాహాదినిర్ణయః
 త్యోహశౌచేపిండదానవిధిః
 శిశులక్షణం - బాలలక్షణం
 కుమారలక్షణం - సౌగంధలక్షణం
 ఏతేషాంమృతానాంక్రియావిధిః
 స్త్రీణాముద్వాహాత్పాజ్జృతానాంపిం
 డదానే
 జాత్యాశౌచం
 తత్రవిప్రాదీనాందశాహాదినిర్ణయః
 పితృదయోమహాగురవః
 స్త్రీణాంపతిరేవగురుః ౩౬౮
 సపిండానాలక్షణం
 సమానోదకలక్షణం - సగోత్రలక్షణం
 స్త్రీశూద్రయోర్వివాహార్థంజా
 త్యాశౌచం
 ఆశౌచసంకోచేనిర్ణయః
 సర్వవర్ణానాందశాహాదేవశుద్ధిః

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

పూర్ణాశౌచేస్పర్శనిర్ణయః
 దత్తకీతాదిపుత్రాణామాశౌచం ౩౬౯
 వ్యభిచారిణీషుసంపిండత్వాదినిర్ణయః ౩౭౦
 అనారసేషుపుత్రేషు-పునర్భూషు స్త్రీషు
 అన్యాశ్రిత స్త్రీణామాశౌచం
 పరపత్నీసుతానామాశౌచం
 దత్తకేమృతేపూర్వాపరపిత్రోరాశౌచ
 నిర్ణయః
 దత్తకసాపిండ్యం
 పూర్వాపరభర్త్రోరుత్పన్నయోః
 ఊఢకన్యానామాశౌచం
 ఊఢకన్యాయాఃపితృగృహేప్రసవేమర
 ణేచ
 మాతాపిత్రోరాశౌచం
 భ్రాతృరాశౌచం
 పరస్పరంభ్రాతృభగినోః
 భ్రాతృభిన్నానామాశౌచం ౩౭౧
 పతిగృహేప్రసవే - కన్యామృతాపితోః
 గామీమాంతరేకన్యామృతాపితోః
 శ్వశూశ్వశురుయోర్మరణే
 భగినీమరణే
 మాతులమాతులనోర్మరణే
 పితోఃమృతరిస్వసాయాం
 సోదరమరణే
 పితోర్మరణే స్త్రీణామాశౌచనిర్ణయః
 తత్రపితోర్మరణేఊఢకన్యాయాః
 భ్రాతృభగినోర్మరణోన్యగృహేమరణే
 భ్రాతృభగినోఃపరస్పరమరణే
 పుత్ర్యాఃపితృవ్యాశౌచం
 మాతామహాదీనాంమరణే
 స్వగృహేపరమరణే
 బంధుత్రయమరణే
 స్వల్పసంబంధయుక్తమృతే

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
దాహిత్య గాగి నేయయోరాశౌచం		రోదనేతశౌచవిణః రుః	
మాతులాదాసన్నిధివిదేశయోర్మృతే		తత్రసమోత్తమవర్ణయోః	
శ్రోత్రియేస్వగృహేమృతే		హీనవర్ణేశు - విప్రస్యకత్రియవిషయే	
ఋత్విగ్విషయే	32౨	క్షత్రస్యవైశ్యేపి - విప్రదీనాంశూద్రే	
బంధుత్రయనిణయః		శూద్రస్యశూద్రే	
పితృష్వస్రాదికన్యానాం		సపిండానాంరోదనేనిహః-రణః	
జామాతృమరణే - శాలకమంశే		ఆశౌచ్యన్నభక్షణే	
అసపిండస్వవేశ్మనిమృతే		ఆశౌచాన్నభక్షణేప్రాయశ్చిత్తం	
ద్విజగృహేశ్వశూద్రపతితాదిషుమృతేషు		దాసాద్యాశౌచం	
శనదూషితగృహశుద్ధిః		దత్తదాసీనాంస్వామిసపిండ్యమరణాదా	
గ్రామమధ్యేశవస్థితిచేత్		పంచదశదాసభేదాః	322
గృహేపశ్వాదామృతే	323	రాత్రౌజననేమరణేవానిణయః	
క్రియాకర్తృరాశౌచం		ఆహితాగ్నేర్దాహదినిర్ణయః	
యౌధేమృతస్యాశౌచం		అతిక్రాంతాశౌచం	
శృంగిదంష్ట్రాదిభిహతానాం		తత్రాశౌచమధ్యేజననాదాజ్ఞాతే	
గోవిప్రపాలనేమృతానాం		దేశాంతరేఅతిక్రాంతాశౌచే	32౪
శస్త్రంవినాపరాజ్ఞుహతే	32౪	దశదిసమధ్యేశ్రుతంచేత్	
రాజ్ఞావధ్యేహతే - క్షుతేనమృతే		దశాపహాధ్వంకంమాసత్రయపర్యంతం	
శస్త్రాధానేత్యైహాధ్వంకంమృతే		శ్రుతంచేత్	
శవస్యస్పర్శేతశౌచం	32౫	షణ్మాసపర్యంతంశ్రుతంచేత్	
సంసర్గాశౌచేకర్మాధికారః		నవమాసపర్యంతంశ్రుతంచేత్	
నిహారణాద్యాశౌచం		తదూధ్వంశ్రుతంచేత్	
నిహారణంవినాతదన్నాశనేతర్గృహ		జననేఅతిక్రాంతాశౌచనిర్ణయః	
వాసేచ		అతిక్రాంతేఆపదానాపద్యవస్థా	
మృతిగ్రహణేననిహారే		దేశాంతరేక్షీబాదిమృతౌ	
విజాతీయనిహారే - సోదకనిహారణే		దేశాంతరలక్షణం	
ప్రేతాలంకరణే		దేశాంతరేమాతాపిత్రోర్మరణే	
ధర్మార్థమనాధాహరణేక్రియాహరణేచ		స్త్రీపుంసయోఃపరస్పరంమరణే	
బ్రహ్మచారిణాశవవాహాదికృతేప్రాయశ్చిత్తం		సాపత్నమాతురాశౌచం	
సమోత్కృష్టవర్ణానుగమనే		హీనవర్ణసాపత్నమాతృషుమృతాసు	
హీనవర్ణస్యదాహాదికరణే	32౬	ఆశౌచసంపాతేనిర్ణయః	
		తన్నజననేజననాశౌచే	
		శావేశావాశౌచే-సూతకేశావాశౌచం	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
శావేసూతకమ్		అత్రాపవాదాంతరమ్	
ఏకదిసేసమంన్యూనమధికంవాప్రాప్తం చేత్		శ్రాద్ధాదావిశేషః	
స్వల్పాశౌచేదీర్ఘాశౌచం	32౯	స్మాతాగ్నిహోమాదాసూతకా భావః	
దీర్ఘాశౌచేస్వల్పాశౌచం	3౩౦	ఆశౌచేపంచమహాయజ్ఞనిషేధః	
జననమరణాశౌచస్యగురుత్వం		సంధ్యాదీనామపవాదః	3౩౧
దశమేహనిఆశౌచాంతరపాతే	3౩౧	సూతకేసంధ్యావిధిః	
పిత్రాశౌచేమాత్రాశౌచం		గ్రహణేఆశౌచాపవాదః	3౩2
మాత్రాశౌచేపిత్రాశౌచం		భోజనకాలేశుచిర్భవతిచేత్	
అన్యారోహణేవిశేషః	3౩౨	ద్రవ్యతఃశుద్ధినిణాయః	
భతుకారాశౌచోత్తరమన్వారోహణే		అత్రలవణాదిద్రవ్యే	
ఆశౌచాపవాదఃపంచధా	3౩3	పణ్యద్రవ్యేషునాశౌచం	
తత్రకర్తృతః		సత్రేఅమాన్నాదాదోషాభావః	
యత్యాదీనామాశౌచాభావః		ఉభాభ్యామపరిష్కానేసూతకే	
బ్రహ్మచారిణాపిత్రోరంత్యాకర్మకార్యం		వివాహాత్సవాదిషుసూతకే	
సంధ్యాదిలోపాభావః		పుస్తకశుద్ధిః	
బ్రహ్మచారిణోఽంత్యకర్మాకరణేఆశౌ చాభావః		మృతదోషతఃశుద్ధినిణాయః	
సమావతనోత్తరంత్రయశౌచం౩౩౪		తత్రాత్మభూతే	
సుఖిత్వాద్యాపద్ధతానామాశౌచాభావః		పతితానాంమృతానాందాహాదినిర్ణయః	
కర్మతతశౌచం		చండాలాదిభ్యోమరణే	3౩౫
తత్రసప్తప్రత్యాదీనామాశౌచం		పతితానామంత్యకర్మకరణేప్రాయశ్చిత్తం	
కార్యాదీనామాశౌచాభావః		ఆత్మత్వాగ్నినాంక్రియాకరణేప్రాయ శ్చిత్తం	
రాజాదీనామ్		అహితాగ్నేర్విశేషః	
వ్రతయజ్ఞవివాహాదిషుఅరంభోత్తరం నాశౌచం		ప్రమాదమరణేత్వాశౌచంన	3౩౬
ఆశౌచేఆకస్మికతీర్థప్రాప్తౌ		సర్పహతేమృతేవిశేషః	
దీప్తోవతాంజపపూజాన్యూనాదావా శౌచాభావః		దుర్మరణనిమిత్తాదానాది	
సూతకీనఃపూజాధికారః		తత్రవ్యాఘ్రేణనిహతే	
శ్రౌతకర్మవిశేషః		సర్పదప్తేమృతే - రాజానిహతే	
ఋత్విజామాశౌచాభావః	3౩౭	చోరేణనిహతే - శయ్యామృతే	
తులాపురుషదానాదాదోషాభావః		శౌచహీనేమృతే	
		సంస్కారహీనేమృతే	
		అశ్వహతే - శునాహతే	

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
సూకలేణమాతే		నారాయణబలిః	3౯౪
కృమిభిర్మృతే		జేతితోదకవిధిః	
వృక్షమాతే		నారాయణబలిప్రయోగః	
శృంగిణామాతే		అత్రసర్పహతేతువిశేషః	
శకశునమాతే		ఉదకమృతేవిశేషః	
భృగుపాతమృతే		నారాయణబలికర్తురాశౌచం	
అగ్నినానిమాతే		పుష్పిన్నసంతతిమృతేవిశేషః	
దారుణానిమాతే		అపుత్రస్యనారాయణబలిః	
శస్త్రేణనిమాతే		విధానాదాశౌచాభావః	3౯౫
అశ్మనానిమాతే		బ్రహ్మీభూతయతినంస్కారనిర్ణయః	
విషేణమృతే		యతేర్నారాయణబలిః	
ఉద్బంధనేనమృతే		కృతజీవచ్ఛాద్యమృతే	3౯౬
జలేనమృతే		ఆహితాగ్నేప్రోషితేమృతే	
విషూచికామృతే		అస్థాద్యలాభేపాలాశాదిదాహవిధిః	
కంఠాన్నకవలేమృతే		పాలాశవిధిద్రవ్యాణి	
కాసరోగేణమృతే		ఇదంనిర్గోరసి	3౯౭
అతిసారమృతే		ప్రోషితస్యద్వాదశాబ్దాతిక్రమే	
శాకిన్యాదిగ్రహణామృతే		దేశాంతరమృతస్యదివాజ్ఞానేసంస్కార	
విమృత్వాతేనమృతే		కాలః	
అన్వరితుమృతే		ఆహితాగ్న్యదీనామాశౌచనిర్ణయః	
అస్పృశ్యస్పృశ్యతేమృతే		తత్రగృహీతాశౌచానానిర్ణయః	
పతితేమృతే		అగృహీతాశౌచానానిర్ణయః	
అపత్యరహితేమృతే		అతీతసంస్కారేఆశౌచనిర్ణయః	
స్త్రీయాఅన్వారోహణే		ప్రేతసంస్కారకాలః	3౯౮
వైధమరణే		ప్రత్యక్షశవసంస్కారే	
తీర్థేమరణే	3౯౦	ఆశౌచమధ్యేశవసంస్కారే	
కతాస్త్రీణాంసహగమనం		ఆశౌచోత్తరంసంస్కారే	
ప్రయాగాదౌమరణేదశాహశౌచం	3౯౧	అస్యాపవాదః	
అనశనాదిమృతానాం		సాక్షాత్సంస్కారే	
మరణాంతప్రాయశ్చిత్తే		అతీతేలస్తాదివజ్యం	
ఆత్మహదీనాంవత్సరాంతేబౌద్ధవాదే		నిషిద్ధకాలేదాహదానాది	
హికం	3౯౨	కృతౌద్వేదహికేజీవన్నాగచ్ఛతిచేత్	
ఆత్మఘాతాదిప్రాయశ్చిత్తం	3౯౩	అమృతస్యదాహదాస్త్రీసహగమనే	

విషయాః.	పృష్ఠాంకాః.	విషయాః.	పృష్ఠాంకాః.
సర్వసంస్కారవిధిః	౩౯౯	ఆశౌచాంతేపునర్యపనం	
నాగబలివిధిః		రాత్ర్యుష్ణితేప్రేతేప్రాయశ్చిత్తం	
జీవతోంత్యకర్మాశౌచం		సాగ్నేర్మరణేవిశేషః	
ఘటస్ఫటివిధిః	౪౦౦	విచ్చిన్నశౌతాగ్నేఃప్రేతాధానం	
పతితసంగ్రహవిధిః		అగ్న్యరణీనాంనాశే	
కృతఘటస్ఫటిస్యపునఃసంగ్రహవిధిః		వృష్ట్యాదినాఽగ్నినాశే	
పతితానాంచరితవ్రతానాంపరిగ్రహః	౪౦౧	పత్నీమరణేష్యేవం	౪౮౪
అంత్యకర్మనాథారణవిధిః		ప్రథమాయాంజీవంత్యాంద్వితీయాయాం	
తత్రాదికారిణఃప్రాగుక్తాః		మృతాయాందాహనిణయః	
సర్వాభావేధర్మపుత్రః		దంపతోర్మధ్యేప్రథమమృతస్యదాహనిణయః	
యోగ్నిదఃసదశాహంకుర్యాత్		నిణయః	
ఆసన్నమరణేదానాని		పశ్చాన్నమృతస్యదాహనిణయః	
తత్రమోక్షధేనుదానం		అపత్నీకస్యాధానం	౪౦౫
ఋణధేనుదానం		విధురస్యదాహాగ్నినిణయః	
పాపధేనుదానం		విధవాయాదాహాగ్నినిణయః	
మరణస్యపుణ్యకాలః		బ్రహ్మచారిణోదాహేనిణయః	
వైతరణీధేనుదానం		ఉత్తపనాగ్నిలక్షణమ్	
ఉత్కృంతిధేనుదానం		దాహేనిషిద్ధాగ్నిః	
దశదానాని		శవనిహారణేదిక్షియమః	
తిలపాత్రదానం		నిహారణప్రకారః	
మరణకాలేపుణ్యమంత్రశ్రవణం	౪౦౨	శవసంస్కారవిధిః	
అష్టేదానాని		ఆహితాగ్నౌవిదేశమృతేదాహనిర్ణయః	
కతురధికారప్రాయశ్చిత్తం		సాగ్నేదాహేపాత్రన్యాసాది	
ముమూక్షోర్మధుపర్కదానం		శవేఽగ్నిదాహమంత్రః	
దుర్మరణేనిణయః		ఉత్కృంతికాలేషట్పిండదానం	
శూద్రేణదగ్ధప్రాయశ్చిత్తం		ప్రేతస్యన్నానవస్త్రాలంకరణం	౪౦౩
అస్పృశ్యస్పృశ్యేప్రాయశ్చిత్తం		ప్రేతస్యపపనం	
ఉద్ధోర్వోచ్చిష్టేమృతేప్రాయశ్చిత్తం		నలదానులేపనాది	
ఖిట్యాయాంమరణేప్రాయశ్చిత్తం		నగ్నఃప్రేతోనదగ్ధవ్యః	
రాత్రోప్రేతదాహేనిణయః		సశేషఃప్రేతోదాహ్యః	
రాత్రోపవననిణయః	౪౦౩	దాహకాలేఽగ్నినాశే	
ప్రేతస్యపవననిణయః		పణశరదాహాగ్నినాశే	
		పణశరదగ్ధతద్యైహలాసే	

విషయాః. పృష్టాంకాః.

దంపత్యో రేకదామృతౌ
ఉదకదానవిధిః ౪౦౪

ప్రేతస్నానేవిశేషః
అంజలిదాననిణయః
క్లిబాదైర్నోదకందేయం ౪౦౫

ఆశౌచేనియమాః
ప్రేతందద్ధ్యాగృహమాగత్యనింబదంశనా
దికార్యం
తద్దినేక్షితలబ్ధమన్నాదిభక్షణీయమ్
ఉపవాసాశక్తౌ అశననిణయః
అధశ్యయాసనాదినియమాః ౪౧౦

దశాహమధ్యేజ్ఞాతిభోజనం
ఆశౌచేదానప్రతిగ్రహాదివజ్యం
మృత్యుస్థానేప్రత్యహంబలిదేయః
నగ్నప్రచ్ఛాదనశ్రాద్ధేవస్తాదిదానాని
ప్రేతపిండనిణయః
వణభేదేనపిండసంఖ్యా
సద్యశ్చౌచేపిండదాననిణయః
త్యహశౌచేపిండదాననిణయః
ఉత్తరీయశీలాపాత్రకర్తృద్రవ్యవిషయ
యేనిణయః
క్రియాకర్తృనాశే ౪౧౧

భార్యాయాఃకర్తృత్వేరజౌదర్శనేని
ణయః
ఆశౌచమధ్యేకర్తృరస్వస్థ్యే
అసంస్మృతానాంపిండకుత్రదేయః
ఘలమూలాదిద్రవ్యమిశ్రకః పిండ్దోదేయః
ఏకమేవపిండద్రవ్యం
పిండాన్నంతాకికాగ్నాపచేత్
యేనకేనాపిదాహాదిక్రియారథ్యాచేత్
పుత్రేణపునఃకరణేనిషేధః ౪౧౨

ప్రేతపిండదానేపితృశబ్దస్వధాశబ్దాదినో
చ్చారణీయం

విషయాః. పృష్టాంకాః.

ఏకాదశాహపర్యంతం గాత్రౌజలదుగ్ధంచ
దేయం
దశాహేతైలాదీపఃస్థావ్యః
భోజనకాలేభక్తముష్టిదానం
దశాహమధ్యేదర్శనాతే
మాతాపితౄస్తువిశేషః ౪౧౩

అత్రదేశాచారాద్యవస్థా
అస్థిసంచయః
తత్రకాలనిణయః
సంచయనేత్రాద్ధత్రయం
సద్యశ్చౌచేసంచయనం
త్ర్యహశౌచేసంచయనం
సంచయనేస్మశానదేవతాః
సంచయనవిధిః
ప్రేతస్సప్రధానాంగాస్థిగ్రహణం ౪౧౪

తీర్థేఽస్థితేపవిధిః
అన్యకులస్సాస్థినయనేదోషః
అస్థితేపాంగహేమశ్రాద్ధం
అస్థితేపాంగహేమమః
అస్థ్యాంశుద్ధికరణేపదాధాః
సంచయనోత్తరశ్రాద్ధం
అనుపగీతస్సాస్థిసంచయననిర్ణయః ౪౧౫

నవశ్రాద్ధనిణయః ౪౧౬
నవశ్రాద్ధాకరణేదోషః
శాఖాభేదేనవ్యవస్థా
ప్రేతశ్రాద్ధేఽష్టాదశపరాధాఃవన్యాః
ప్రేతశ్రాద్ధానితాకికాగ్నాగృహేకా
ర్యాణి ౪౧౭

ప్రేతశ్రాద్ధసంభవేఽన్నేనకార్యం
నవశ్రాద్ధశేషభోజనేప్రాయశ్చిత్తం
నవశ్రాద్ధేవిఘ్నప్రాప్తేనిర్ణయః
అన్వారోహణేవిశేషః
ఆశౌచాంత్యదినకృత్యం

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
దశమదినేపవననిణాయః		ఊనమాసికనిణాయః	
ఏకాదశాహవిచారః	౪౧౮	ఊనేషువజ్యుది నాని	
విప్రాదీనామాశౌచశుద్ధిః		త్రిపుక్కురలక్షణం	౪౨౪
ఆద్యశ్రాద్ధమేకాదశేషైకార్యం		ప్రతిమాసం శ్రాద్ధకరణాశక్తౌ నిణాయః	
అస్యవిఘ్నగణకాలః	౪౧౯	ఏతేషాంయుగపత్కరణేనిణాయః	
ఆద్యమాసికాద్యాబ్దికయోర్నిణాయః		వృద్ధివినాపకమేపునఃకరణం	
విప్రాభావేలగ్నమహైకోద్దిప్తం		వృద్ధివినాపకమేపునఃకరణా	
వృషోత్సర్గనిణాయః	౪౨౦	భావః	౪౨౫
వృషోత్సర్గాకరణేదోషః		సపిండనాపకమేదోషః	
నీలవృషోత్సర్గఫలం		అంతరితానాంసప్రాద్ధమాసికాదీనాం	
వృషోత్సర్గకాలః		సహశంత్రం	
అయంగృహేనకార్యః		సపిండికరణం	
నీలవృషలక్షణం		తత్రసాగ్నికనిరగ్నికయోర్ని	
వృషాభావేమృదాదినాకార్యః		ణాయః	౪౨౬
తదభావేహేమకార్యః		సపిండికరణకాలః	
వృషోత్సర్గవిధిః		సపిండికరణాపకమణిణాయః	
పతిపుత్రపత్యావృషోత్సర్గేనకార్యః		వృద్ధిశ్రాద్ధస్యావశ్యకానావశ్యకతాని	
తత్త్వానేసవత్సాపయస్విసీదేయా		ణాయః	
ఆశౌచాంతరేపివృషోత్సర్గాదికానాంకా		అంతరితసపిండికరణే	
ర్యమేవ	౪౨౧	నక్షత్రాది	౪౨౭
పదదానం		సపిండికరణేఅప్తేకాలాః	
పదదానవస్తూని		సపిండికరణేజ్యేష్ఠస్త్వైవాధికారః	
చతుర్దశోపదానాని		ఆహితాగ్నేఃకనిష్ఠస్యావ్యధికారాః	
శయ్యాదానం		ఏవంవృద్ధావపి	
శయ్యాదానసామగ్రీ	౪౨౨	వృద్ధ్యభావేపక్షాంతేసపిండి	౪౨౮
శయ్యాదానమంత్రః		జ్యేష్ఠేదేశాంతరేసతి	
మృతకశయ్యాదానేవిశేషః		దేశాంతరమృతేపుత్రైఃకింకార్యం	
లాలాటికాస్థిభోజనం		అత్రదత్తకస్యవిశేషప్రాగుక్తః	౪౨౯
ఉదకుంభదానం		క్వచిత్కనిష్ఠస్యావ్యధికారోయుక్తః	
అన్నదానం		పునఃసపిండికరణేవిశేషః	
ప్రథమాదైప్రత్యహందీపోదేయః	౪౨౩	వృత్క్రమమృతౌ సపిండికరణని	
మాసికశ్రాద్ధాని		ణాయః	౪౩౧
తత్రపోడశశ్రాద్ధనిణాయః		గోత్రాదేః సపిండనాధికారః	౪౩౨

విషయాః.	పృష్టాంకాః.	విషయాః.	పృష్టాంకాః.
స్త్రీణాంసపిండికరణనిర్ణయః		విధానాని	౪౩౬
అపుత్రాయాఃసపిండనం		తత్రపంచకమృతేవిధానం	
ఆసురాదివీవాహితాయాఃసపిండిని		త్రిపాదక్షేమృతౌవిశేషః	
నిర్ణయః		త్రిపుష్కరేమృతౌవిశేషః	
సర్వత్రదేశభేదాద్వికల్పః	౪౩౩	పంచరత్నాని	
కోశిలమతానుసారిణః		నూతకాంతేశాంతివిధిః	
అపుత్రాణాంసపిండనం		ప్రకారాంతరేణశాంతివిధిః	
బ్రహ్మచారీణాంసపిండనం		త్రిపాన్నక్షత్రాణి	౪౩౭
అపుత్రేవృత్తక్రిమమృతేవిధిః		మృతశ్శశానాజ్జీవన్మునరాగచ్ఛేచేత్	
యతీనాంసపిండనంనాస్తి		బ్రహ్మచారిమృతే	
సపిండనేకామకాలోదేవా		తత్రావకీణిదోషప్రాయశ్చిత్తం	
సపిండికరణంపక్వాన్నేనైవకర్తవ్యం		కుష్ఠీమృతౌప్రాయశ్చిత్తం	౪౩౮
సపిండనానంతరంవాధేయశ్రాద్ధం		కుష్ఠీలక్షణాని	
తతోవృద్ధిశ్రాద్ధంకార్యం		ప్రాయశ్చిత్తంవినాకుష్ఠీదాహేప్రాయ	
ఏతన్మృతమూసేపికర్తవ్యం		శ్చిత్తం	
ఇతి సపిండికరణం.		అష్టమహారోగాః	
		రజస్వలామరణే	
		నూతికామరణే	
ప్రథమాదైనిషిద్ధాని	౪౩౪	గర్భిణీమరణే	౪౩౯
దైవపితృకర్మణిలశుచిత్వం		అన్వారోహణేప్రయోగః	
పత్న్యదౌలపవాదః		తత్రహరిద్రాకుంకుమాంజనయుతశూ	
సంఘాతమరణేనిర్ణయః		ర్పవాయనదానాని	
పితరిమృతేలన్యస్యశ్రాద్ధంనకార్యం		అగ్నిప్రార్థనా	౪౪౦
పిత్రాదీనామాశౌచనిర్ణయః	౪౩౫	ఆజ్యహోమాః	
తత్రపితరుషరతే అద్వపర్యంతంమా		దృవదుపలాఘాజనం	
శౌచం		పునర్ఘ్నిప్రార్థనా	
మాతుఃపాణ్డసపర్యంతమాశౌచం		కాతరాయాఃపునర్మృతాపనం	
భార్యాయాస్త్రీమాసపర్యంతమా		సహగమనమహిమా	
శౌచం		వృధక్ష్మితారోహణేనిషేధః	౪౪౧
భాతృపుత్రత్రయోఃసాధకమాసమా		క్షుత్రియాదిస్త్రీణాంవృధక్ష్మితిః	
శౌచం		పత్యాదేశాంతరేమృతేగమనేవిశేషః	
ప్రథమేదైగయాశ్రాద్ధాదినిషేధః		అస్థిదాహేపణాశరదాహేవానవృధక్ష్మి	
అస్యాపవాదః		తిరోవః	

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

గ్రామాంతరస్థాయాఃసహగమననిణయః

ఉదక్యాఅన్వారోహణనిణయః
చితిభిష్టాయాఃప్రాయశ్చిత్తం
గర్భిణ్యాదీనాంసహగమనేనిషేధః
అన్వారోహణేరజన్వలాయాఃశుద్ధివిధిః
అత్రశ్రాద్ధాదినిణయఃపూర్వముక్తః
అగ్నిప్రవేశశాశక్తౌ

౪౪౨

విధవాధర్మాః
విధవాయాస్తర్పణవిధిః
శ్రాద్ధాదావిశేషఃప్రాగుక్తః
సంన్యాసనిణయః
అత్రనిప్రస్యైవాధికారఉక్తః
వణక్రమేణాశ్రమాఉక్తాః
సన్యాసశ్చతుర్థాః
తత్రకుటిచకలక్షణం
బహూదకలక్షణం
పరమహంసలక్షణం

వైరాగ్యంవినాసంన్యాసేదోషః
యతేపూజ్యత్వం

౪౪౩

సంన్యాసవిధిః
తత్రాదాప్రాయశ్చిత్తం
అష్టశ్రాద్ధాని
తత్రప్రతిశ్రాద్ధందేవతాక్రమః
తద్విధిశ్చ
దేవేదక్షత్రతూసత్యవసూవా
దండాదిసామగ్రీ

౪౪౪

పూర్వేద్యుఃసాందీశ్రాద్ధం
దండస్యప్రమాణంలక్షణంచ
సాగ్నిన్నిరగ్నేశ్చవిధిః
సంన్యాసగ్రహణక్రమః
తత్రాధికారాధాంస్వయంనవశ్రాద్ధా
దీనికతకవ్యాని

విషయాః.

పృష్టాంకాః.

అనాశ్రమీచేత్ప్రియశ్చిత్తం
సంన్యాసగ్రహణకాలః
సంన్యాససంకల్పాది
హోమేఅగ్నిసిద్ధిః
తత్రాహితాగ్నేగాఽహాపత్యే
విధురోగ్నిహూత్రీచేత్
బ్రహ్మచారిచేత్లాకికే
వపనపూర్వకంసావిత్రిప్రవేశాదికంకర్మ
అత్రవిరజాహూమఃకేచిన్మతే
తతోవశిష్టప్రయోగః

౪౪౫

యతిధర్మాః
యతిభిక్షాకాలః
యతేభిక్షావిధిః
యతేభోజనవిధిః
యతిభిక్షాదానేఫలం
యతేగ్రామాదావాసదినాని
నిషిద్ధవాసస్థానాని
యతేర్షిషిద్ధకర్మాణిషట్
యతేపతనహేతునికర్మాణిషట్
యతేర్బంధకషట్కర్మాణి
యతిపాత్రాణి
యతేర్షిషిద్ధభిక్షా
యతేర్షిషిద్ధకర్మాణి
యతేపితృపుత్రాదిమరణేన్నాన
మాత్రం

౪౪౬

యతిసంస్కారః
ఆతురసంన్యాసః
ఆతురసంన్యాసప్రయోగః
సంన్యాసగ్రహణేఫలం
కృచ్ఛానాందీశ్రాద్ధవిరజాహూమశ
క్తానిణయః
ఆతురసంన్యాసవిధిః
తత్రఅప్సహూమః

విషయాః.	పృష్ఠాంకాః.	విషయాః.	పృష్ఠాంకాః.
ఆశు సంన్యాసినిమృతేవిణ్ణయః		తతఃప్రోక్షణం	
విరక్తన్యాతురస్యనిగ్ణయః		అనప్రేప్రోక్షణం తనితేపశ్చ	
సమాప్తసంస్కారాదివిణ్ణయః		శంఖేనమూర్ధాభేదనం	
ఆశు సంన్యాసానంతరంజీవిత శ్చేన్ని ణ్ణయః		తత్తోలవణేననతఃపూరణం	
కుటీచకస్యదహనం	ర. ౧౧	కుటీచకస్యదహనవిధిః	
బహూదకంపూరయేత్		అస్థ్యాంతీధకనితేషః	
హంసస్యజలేచిక్షేపః		అస్థ్యాశౌచంనాస్తి	
పరమహంసపూరయేత్		ఏకాదశేహ్నిపూరణం	
పలాశమూలేపదీతీరేవాపూరణం		హంసపరమహంసానాంసపూరణం	
శవస్యస్నానాలుకరణాదిపూజనం		ద్వాదశేహ్నినారాయణబలిః	
యథాస్థానందండాదిదానం		తద్విధిరన్యశ్చవిశేషః	
		గ్రంథకతుఃశ్లోకాః.	ర. ౧౨

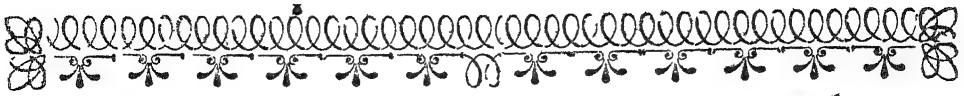
ఇతి నిర్ణయసిద్ధోర్విషయానుక్రమణికా

సమాప్తా.

ఈపుస్తకము వలయునారలు యీదిగువకనుబరచియుండు విభాగదార్లకు వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

తి - స్వామినాథశాస్త్రిలు,
శాస్త్రసంజీవిని ముద్రాక్షరశాల,
నెం. ౩౧౩ టంకసాలవీధి మద్రాసు.

శ్రీ ర మ్మ.

మూల

శ్రీ గణేశాయనమః.

ని గణ య సిం ధు ప్రా రం భః.

శ్లో॥ కారుణ్యైకనికతం రామం సీతాలతాయుక్తమ్ |

విశ్వామిత్రాన్యవాయప్రతీసమాలంబితాభినం వందే॥

లక్ష్మీసహాయంకల్పద్రుతలకంజితగోకులమ్ | బహుకపీడంఘనశ్యామంమహాకించి
 దుశాస్సుహే॥ వేదాధికాధర్మరక్షయైరూయామానుషరూపిణమ్ | సీతామహంహరిం,
 వందేభట్టనారాయణాహ్వయమ్ ॥ యత్పాదసంస్పృతీస్సర్వ మంగళప్రతిభూర్మతా |
 తాత్పర్యైర్దామకృష్ణాఖ్యాశ్రీతాతచరితాన్నుమః ॥ సర్వకల్యాణసందోహ నిదానం
 యత్పదద్యయమ్ | ద్యునదీసోదరీనుంబాముమాఖ్యాం నౌమిసాదరమ్ ॥ బిందుమాధ
 వసాదాబ్జరోలంబీృతవిగ్రహమ్ | జ్యాయాం సంభ్రాతరంభట్ట దివాకరముపాస్మ
 హే॥ హేమాద్రిమాధవమతే ప్రవిద్యార్యసమ్యగాలోచ్యత త్వమథతీభాకృతాంప
 రేహమ్ | శ్రీరామకృష్ణతనయఃకమలాకరాఖ్యఃకాలేయథామతివినిగణయమాతనో
 తి॥ సంతియద్యపివిద్వాంసస్త్రబంధాశ్చకోటిశఃతథాప్యముష్మవైదగ్ధీం కచిద్విజ్ఞా
 తుమీశతే॥

తత్రసంక్షేపతఃకాలక్షోధా, అబ్ధోయనమృతుర్మాసః పక్షోదివసత్తితి, తత్రా
 బ్ధోమాధవమతేపంచదా, సావనస్సాగ్రశ్చంద్రో రాక్షతోబాహ్వస్సత్వత్తితి - గురో
 ర్మధ్యమరాశిభోగేనబాహ్వస్సత్వః సచత్యోతిశ్చాస్త్రైప్రసిద్ధః - హేమాద్రిస్తవ్యంత్వ
 యోద్ధగృశాస్త్రైఽను ప్రయోగాత్తిస్రవేన విధాతహ - తత్రపక్ష్యమాణైఃసావనా
 దిద్వాదశిమాసైస్తత్తరబ్దం, మలమాసేతుసతివష్టిదినాత్మకవకోమాసత్తితి ద్వాద
 శిమాసత్వమవిరుద్ధం - లథాచవ్యాసః॥ పప్త్యాతుదివనైర్మాసఃకథితోబాదరాయ
 ణైఃతి ॥ తత్రచాంద్రోబ్రహ్మిభేదః - తదాహుగార్గ్యః ॥ శ్రభవోవిభవశ్శుక్లఃప్రమో
 దోథ ప్రజాఃతిః | అగ్నిరాశ్రీముఖోభావోయువా ధాతేశ్వరస్తథా ॥ బహుధా
 న్యఃప్రమాధీచవిక్రమోఽథవృషస్తథా | చిత్రభానుస్సుభానుశ్చ తారణఃపార్థివోవ్య
 యః॥ సర్వజిత్ర్యధారీచవిరోధీవృక్షఃఖరః | నందనోవిజయశ్చైవజయోమన్మథదు
 ర్ముఖా ॥ హేమలతాబోలంబోధవికారీశార్వరీప్లవః | శుభశ్చచ్ఛోభసఃక్రోధివిశ్వా
 వసుషరాభతే ॥ ప్లవంగఃకీలకస్సౌమ్యస్సాధారణవిరోధకృత్ | పరిధాపీప్రమాదీచ
 అనందోరాక్షసోఽపః ॥ పింగళఃకాళయైక్తిశ్చసేధాధీశరాద్రదుర్మతి | దుందుభీరుధిరో
 గ్ధారీరక్తాక్షీక్రోధనఃక్షయత్తితి ॥ యద్యపిజ్యోతిషేగురోర్మధ్యమరాశిభోగేనప్రభవా

దీనాంమాఘాదా ప్రవృత్తిరుక్తా - తథాపిప్రభవాదీనాంచాంద్రత్వమగ్ర్యస్తి ॥ చాం
 ద్రాణాంప్రభవాదీనాంపంచకేపంచకేయగేఽతి మాధవోక్తేః - తేనచాంద్రప్రభ
 వాదిశ్చైత్రసితేప్రవర్తతే, భార్గవస్సత్యస్తుమాసాదా, తయోర్వినియోగోజ్యోతి
 ర్నిబంధేబ్రహ్మసిద్ధాంతే ॥ వ్యావహారిక సంజ్ఞోఽయంకాలాన్సృత్యాసుకర్మసు యో
 జ్యస్సర్వత్రతత్రాపిజైవోవానర్కదోత్తరే ॥ అష్టికాపేః ॥ సృతేత్సగ్రహిత్వాదా
 చాంద్రంసంసత్సరంసదా ॥ నాన్యంయస్మాద్యత్సరాదా ప్రవృత్తిస్త్యక్తిర్నితేతి ॥ అయ
 నంతుసారదుత్తయాత్మకం - సారదుత్తితయంప్రదిప్తమయనమితిదీపికోక్తేః - తద్వి
 విధం, దక్షిణము స్తరంచేతి, కర్కసంక్రాంతిర్దక్షిణాయనం, మకరేంత్యం - అయో
 ర్వినియోగమాహమదనర త్నేనత్యవ్రతః ॥ దేవతారామవాప్యాని ప్రతిష్ఠాపదముభే
 రవా ॥ దక్షిణాశాముభేకుర్యన్నతర్థలమవాప్నుయాత్ ॥ వైఖానసః ॥ మూర్త్యుభైరవ
 వారాహనరసింహాత్రివిక్రమాః ॥ మహిషాసురహంతర్యశ్చస్థాప్యావైదక్షిణాయనే ॥
 వైశభోవ్యర్థేనతుదక్షిణాయనవివేచినియమః, పూర్వవచననే, దక్షిణాయనేనిసిద్ధాయా
 దేవప్రతిష్ఠాయాదేవవిషయేప్రతిప్రసవమాత్రాత్ - రత్నమాలాయాం ॥ గృహప్ర
 వేశితదశప్రతిష్ఠావివాహచౌలవ్రతబంధపూర్వమ్ ॥ సామ్యాయనేకర్మశుభంవిధే
 యం యగ్గర్హితంతస్థలుదక్షిణేచేతి ॥ అస్యాపవాదఃకాశీఖండే ॥ సదాకృతయుగంచా
 న్నుసదాచాస్తూత్రరాయణమోసదామహాదయశ్చాస్తూకాశ్యాంసనరాంసతామ్ ॥
 ఇత్యయనంఃముతుర్మాసద్యయాత్మైశాల మాసేతుమాసద్యయాత్మక ఏకోమాస
 పైసమాసద్యయాత్మకత్వమవిరుద్ధం, సద్వేదాచాంద్రస్సారశ్చ, చైత్రారంభోవసం
 తాదిశ్చాంద్రః-మీనారంభోమేషారంభోవాసారః-మీనమేషయోర్దేవవృషయో
 ర్వాచనంతఇతిబోధాయనోక్తేః-అనయోర్వినియోగమాహాత్రికాండమాదనః ॥ క్రా
 తస్మాద్దక్షిణాస్సర్వాకుర్యాచ్చాంద్రమనర్తునా తదభావేతుసారదుత్పత్తిశ్చోర్వి
 దాంతుతే ॥ సద్వివిధోపిషాదా,వసంతోగీష్ఠీవర్షాశ్చగర్భేమంతశ్శిశిరః, ఇత్యుత్తుః
 మాసశ్చతుర్థా, సావనస్సారశ్చాంద్రోనాక్షత్రఇతి, త్రింశద్దినస్సావనః, అర్కసం
 క్రాతేసంక్రాంత్యనధిస్సాగః, యద్యపి హేమాద్రిమాధవకాలాదర్కాద్యాలోచ
 నేన మేషసంక్రాంత్యాసమాప్తమావాస్యకత్వంచైత్రత్యమితి లక్షణాచ్చమేషసం
 క్రాంతేశ్చైత్రత్వంప్రతీయతేతథాపిమేషసంక్రమేదన్యద్యయే సతివైశాఖస్యేవాధి
 క్యాత్తత్పూర్వభావిత్యేనమీనస్యైవచైత్రత్వంయ్యుక్తం, ఏవంమేషాదయోవైశా
 ఖాః అతోమీనసంక్రాంత్యామధ్యస్యపార్థమాసికత్వం, అద్యతిథికత్వంచైత్రత్వ
 మితిలక్షణాత్, మీనవివసారశ్చైత్రత్రవినంవై శాఖాదయోపిమేషాద్యాజ్ఞేయాః *
 సారమాసప్రసంగాత్సంక్రాంతినిర్ణయఉచ్యతే-తత్రపూర్వతోపివరతోపిసంక్రమా

త్పుణ్యకాలఘటికాస్తుష్టోడశేతిసామాన్యతః పుణ్యకాలస్సైవైతత్తః విశేషస్తూచ్యతే - అత్రమామకాస్సంగ్రహణోక్తాః । ప్రాగూర్ధ్వాదశ పూర్వతష్టడపనిస్తద్వత్పురాః పూర్వశస్త్రింశష్టోడశపూర్వతోధవరతఃపూర్వాః పరాస్సన్యర్దశ- పూర్వాష్టోడశవొత్తరా ఋతిభువ పశ్చాత్తవేదాఃపునః పూర్వాష్టోడశ చోత్తరాః పునరథోపుణ్యస్తుమేపాదితః ॥ అస్మాన్మహామేషేప్రాగూర్ధ్వాంచదశఘటికాఃపుణ్యకాలః పుష్యేషేపూర్వాష్టోడశః, మిథునేపరాష్టోడశః, కర్కేపూర్వాస్త్రింశత్, సింహేపూర్వాష్టోడశః, కన్యాయాంపరాష్టోడశః, తులాయాంప్రాగూర్ధ్వాదశః, వృశ్చికేపూర్వాష్టోడశః, ధనుషమిరాఃష్టోడశః, మకరేచత్వారింశత్పురాః ఇదంచహేమాద్రి మతేనోక్తం - మాసవమతేత్వప్రపరావిశతిః, పుణ్యాఃకుంభేపూర్వాష్టోడశః, మీనేపరాష్టోడశేతి ॥ యాప్యత్తరాపుణ్యతమామయోక్తాసాయంభవేత్సా యదిసావీపూర్వా । పూర్వాతుయోక్తాయదిసావిభాతే సాప్యత్తరారాత్రినిషేధతస్సన్యత్ ॥ అర్వాచినిశీఘాన్యది సంక్రమస్సన్యత్సూర్యేహ్నిపుణ్యంపరతఃపరేహ్ని । అసన్నయామదయమేవ పుణ్యంనిశిథమధ్యేతుదిసద్వయంన్యత్ ॥ కర్కేఋషేష్యేనమితిహయవాచహేమాద్రినూరిశ్చత్రపారర్కః । ఋషఃప్రదోషేయదివార్థరాత్రేపరేహ్నిపుణ్యంత్వధకర్కటశ్చేత్ ॥ ప్రభాతకాలేయదివానిశిథే పూర్వేహ్నిపుణ్యత్వితిమాధవార్యః ॥ అత్రమూలవచనానిమాధవాపరర్కహేమాద్ర్యాదిమద్రష్టవ్యానిసర్వాసుసంక్రాంతిమదానవిశేషా హేమాద్రాదానకాండేక్షకఃవిశ్వామిత్రః ॥ మేషసంక్రమణేభానోర్మేషదానంమహాఫలమ్ । వృషసంక్రమణేదానంగవాంప్రోక్తంతథైవ ॥ వస్త్రాన్నపానదానానిమిథునేవిహితానితు । ఘృతభేనుప్రదానంచకర్కశుపివిశిష్టతే ॥ ససువర్ణంఛత్రదానంసింహేపివిహితంసదా । కన్యాప్రవేశేవస్త్రాణాంవేశ్యనాందానమేవ ॥ తులాప్రవేశేతిలానాంగోరసానామపీష్టదమ్ । అనకీచలితేభానాదీవదానంమహాఫలమ్ ॥ అనకీవృశ్చికః । ధనుఃప్రవేశేవస్త్రాణాంయనానాంచమహాఫలమ్ ॥ ఋషప్రవేశేదానాణాందానమగ్నేస్తథేవ ॥ కుంభప్రవేశేదానంతుగవామంబుత్పాస్యవ । మీనప్రవేశేస్థానానాంమాలానామపిచోత్తమమితి ॥ అత్రోపవాసమాసాహేమాద్రా వాపస్తంబః ॥ ఆయనేవిఘ్నవేదైవత్రిత్రోపోషితోనరః । స్నాత్వాస్త్యస్త్యర్చయేద్భానుంసర్వకామఫలంభేత్ ॥ అశక్తౌతువృద్ధవసిష్టః ॥ ఆయనేసంక్రమేచైవగ్రహణేచద్రసూర్యయోః । అహారాత్రోపితిస్నాత్వాసర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ అత్రోపవాససంక్రమదిసేదానాదితుపుణ్యకాలదినత్యర్థాచార్యచూడామణిః, విధిలాఘవాత్పుణ్యకాల దినవివోభయమితివృద్ధాః, ఇదంచపుత్రిగృహస్థాతిరిక్తవిషయం ॥ అదిత్యేహనిసంక్రాంతౌ గ్రహ

జే చంద్రమార్గయోః । ఉపవాసోపకర్తవ్యపుత్రిణాగృహీణాతథేషిజైమినిచరా
త్ - అత్రశ్రాద్ధము క్తంహేమాక్రావిష్ణుధర్మే ॥ శ్రాద్ధంసంక్రమశేభానోః ప్రశ
స్తంపుధీవతే ॥ అపరాశ్మేషివిష్ణుః ॥ అదిత్యసంక్రమణంవిశేషేణాయనస్వయా॥
జన్మభమభ్యుదయశ్చ, ఏతాంస్తుశ్రాద్ధకాలానైవైకామ్యానాపాక్షజాఃతిరితి॥ ద్వా
దశాదిదినైరర్వాగయనాంత ప్రవృత్తాఃపిపుణ్యంవక్తుమయసగ్రహణా, అన్యథాసం
క్రమేణసిద్ధయనగ్రహణం వ్యర్థంసాదిత్యపరారకః - హేమాద్రావణిగలవః॥ అ
యనాంశకతుల్యేనకాలేనైవస్ఫుటంభవేత్ । మృగకర్మాదిగేనూర్యేయామ్యోగ
యనేసతి ॥ తదాసంక్రాంతికాలేన్యగుక్తావిష్ణుపదాదయథితి ॥ అయనాంతమ్యతి
రూపే సంక్రాంతికాలేవిష్ణుపదాదయఃప్రవర్తితే తేతత్ప్రియుక్తంపుణ్యకాలాది
తత్రాపిజ్ఞేయమితి స్వవవ్యాచఖ్యా, తచ్చమేషాయనంపుషాయనమిత్వాదిసర్వత్ర
జ్ఞేయం - మాధవీయేషిజాబాలిః ॥ సంక్రాంతిపుయథాకాలస్తదీయేప్యయనేతథా
అయనేవింశతిఃపూర్వాపకరేవింశతిఃపరేతి॥ మకరాయనేపూర్వావింశతిఘటికాః
పుణ్యాఃమకరసంక్రాంతేతుపశ్చాద్వింశతిఃపుణ్యాః అన్యత్రాయనేతత్సంక్రాంతిపది
త్యక్తః విష్ణుపదాదిస్వరూపంచ దీపికాయాముక్తం ॥ హర్షంఘోర్వృషసింహవృహ్ని
కఘటేష్వర్కస్యయస్సంక్రమజ్జేన్యామీన ధనుర్నృయుత్సుపడశిత్యాఖ్యైర్మృతృలా
మేషయోః । పోక్తంతద్విషుపదర్షుషేయనముదక్కర్మాటకేదక్షిణమితి॥ హర్షం
ఘోర్విష్ణుపదం, పృథుక్మిధునం, అత్రచపిండరహితంశ్రాద్ధంకుర్యాత్ - తథాదా
పరాశ్మేమాత్యే ॥ అయనద్విపయేశ్రాద్ధంవిషుపద్విపయేతథా । సంక్రాంతిపు
చనర్వానుపిండనిర్వపణాదృత్యితి॥ శ్రాద్ధశూలపాణిస్త్యస్యవిర్బులత్వాత్సమూ
లత్యేషి ॥ తతఃప్రభృతినంక్రాంతాపుపరాగాదిపర్వసు । త్రిపిండమాదరేచ్ఛార్థమే
కోద్దిష్టంమృతాహనీతి మాతోన్యేక్షేద్గ్రహణగ్రహణవ్యోకల్పవేత్యాహ - తన్న
అన్యపార్వణానువాదకత్వేన పిండవిధాయకత్వాత్, పిండోన్యక్తిఃఅన్యథైకపదేపి
దానువాదేత్రిత్వవిధాచపటకర్తుః ప్రథమభయనద్వైయాహ్వాపత్రేతథాచోభయన
మూలత్యే పిండరహితంపార్వణంకర్తవ్యమిత్యభయవచనయోర్నిః, త్రిపిండశబ్దే
నైకోద్దిష్టవ్యావర్తనమాత్రం, మంగళకృత్యేషువిశేషనూహజ్యోతిర్నిబంధేనారదః॥
త్యాజ్యాసూర్గస్యసంక్రాంతేః పూర్వతఃపరతస్తథా । వివాహాదిషుకార్యేషునా
ద్యస్తోడశమేడశేతి ॥ ఏతత్పుణ్యకాలాపలక్షణం ॥ భానోస్సంక్రాంతిభోగశ్చసృళిక
శ్చార్థయామకత్యి, జ్యోతిఃప్రకాశేపర్యేషుపరిగణిత, అయనవ్యతిరిక్తానుశాసన
సంక్రాంతిపురాత్రోన్నన శ్రాద్ధాదినకార్యం ॥ అహ్నిసంక్రమశే కృత్స్నమహః
పుణ్యంప్రకీర్తితమ్ । రాత్రోసంక్రమశేభానోద్ధివార్ధంన్నానదానయోః॥ అథరాత్రా

దధన్తస్మిన్మధ్యాహ్నస్యో పరికిర్యా । ఊర్ధ్వంసంక్రమణ చోధ్య ముదయా
 స్ప్రిహరద్యయం । పూర్ణాజేదధక రాత్రేతుయదాసంక్రమతేరః । స్రాహు
 ర్ధిన్యయం పుణ్యముక్త్యామకరకర్కటావితి వృద్ధవసిష్ఠాదివచనైరహః పుణ్య
 త్వోక్త్యా ॥ రాత్రాసంక్రమణానోర్ధివాకుర్యాశుతత్కిర్యామ్ । పూర్వస్మా
 త్పరతోవాః ప్రత్యాసన్నగ్యశస్థలమితి వసిష్ఠవచనాచ్ఛాన్తాద్రాత్రా స్నానాది
 నిషేధప్రతీతేయానిత । సవాహ ప్రతసంక్రాంతి ప్రతిష్ఠాబుతుజపసు । తథో
 పరాగపాతాచోన్ననే దానేనికాశుభేతి ॥ రాహుగన్ధసంక్రాంతివివాహత్యయ
 వృద్ధిషు । స్నానదానాదికంకుర్యున్నికాకావ్యవ్రతేషుచేత్యా దీనివిష్ణుగోభిలాదివ
 చనానితానిమకరకర్కసంక్రాంతివిషయాణిముక్త్యామకరకర్కటావితి తయోర్ధివా
 కుష్ఠానన్యపర్యస్తత్వాదితిహేమాద్రిమాధవాదయః - వస్తుతస్తుప్రాగుక్తవచనేన
 తయోర్ధిన్వయపుణ్యత్వాదేవపర్యదాసాన్యకరకర్కటయోరపిస్నానంధానంపరే
 హానిత్యాదిభిరహః పుణ్యత్వోక్తేః ఆహఃపుణ్యత్వానుపపత్త్యాల్పరాత్రానిషేధస్య
 చప్రత్యక్షరాత్రివిధినా బాధాత్సర్వసంక్రాంతిషు రాత్రావ సుష్ఠాసవికల్పః, సచచే
 శాచారాద్యవతిష్ఠతథానియుక్తఃపంథాః, ఆయనయోస్తువక్తవ్యో విశేషఃప్రావణ
 మూఘేచవక్ష్యతే - జ్యోతిర్బుంధేగర్గః ॥ యస్యజన్మన్మ మూసాద్యేరవిసంక్రమణం
 భవేత్ । తస్మాసాధ్యంతరేతస్యవై రక్షేతధనక్షయాః ॥ లగరసరోరుహపజైరజనీసిద్ధా
 ధల్లాధ్రసంయుక్తేః । స్నానంజన్మగతేవిసంక్రమణేనృణాంశుభదమ్ ॥ హేమా
 ద్రా ॥ అహ్నిచేదాత్రియుగ్మంస్యాద్రాత్రాచేద్యాసరద్యయమ్ । సంక్రాంతిఃపక్షి
 ణీజ్ఞేయాదాసాధ్యయచకర్మసు ॥ యత్తుగౌడాః ॥ సంక్రాంత్యాపక్షయోరంతేద్యా
 దశ్యాం శ్రాద్ధవాసరే । సాయంసంధ్యాంసకుర్వీతకుర్యంశ్చ పితృహోధవేదితి ॥ కర్మా
 పదేశిన్యాంవ్యాసోక్తేః, సాయంపుణ్యకాలే సంధ్యానిషేధమాహుస్త నిర్ముఖం-
 అన్యచ్ఛుభమువక్తవ్యంవిస్తరభీతేర్నోచ్యతే - ఇతిసంక్రాంతినిర్ణయః*పక్షయుగజ
 శ్చాన్ద్రోమాసఃసద్యేధా, శుక్లాదిరమాంతః కృష్ణాదిఃపూర్ణామాంతశ్చేతి - తథాచ
 త్రికాండమండనః ॥ చాన్ద్రోపిశుక్లపక్షాదిఃకృష్ణాదిన్వేతివద్విధేత్యుక్త్యా దేశభేదేనత
 ద్యవస్థామాహ ॥ కృష్ణపక్షాదికంమాసంనాంగీకుర్యంతికేవచ । యేవీచ్ఛంతినతే
 హామపిష్టోవింధ్యస్యక్షిణాశ్చితి - వింధ్యస్యక్షిణాకృష్ణాదినిషేధాదుత్తరతోగవయో
 రభ్యనుజ్ఞాగన్యతే - తత్రాపిశుక్లాదిర్ముఖ్యః, కృష్ణాదిగాణః, శాస్త్రిమచేత్రిశుక్ల
 ప్రతిపద్యేనచాన్ద్రసంవత్సరారంభోక్తేః - తదుక్తందీపికాయం ॥ చాన్ద్రోబ్ధామ
 ధుశుక్లగ్రతివదారంభాశ్చి, నహియేకృష్ణాదిమన్యంతే తేషామల్పరారంభోభిద్యతే
 అతిశుక్లాదిర్ముఖ్యః కృష్ణాదినామలమాసానంధవాచ్ఛాన్తాద్రాత్రాసర్వ సత్ప్రభో

గేననాక్షుప్రోమానః సావనాదీంశ్యసభ్యోక్తా హేమాద్రాబ్రహ్మసిద్ధాంతే || అమా
వాస్యాపరిచ్ఛిన్నోమాసస్సాస్యద్భాస్మాదస్యశు | సంక్రాంతిపార్వ మాసీభ్యాంతరై
వస్యవదైశ్యయః || అత్రబ్రాహ్మణాదీనాంయత్రకర్మవిశేషేవచనాంతరేణసం తే
బ్రాహ్మణోగ్నీనాదధీతేత్యా దివన్మాసశ్చక్షస్తత్ర దర్శాంతత్యమాత్రంనియమ్యతే,
నతునర్వకర్మనుదిర్భాతపవేతి. వృష్ట్యాశ్యర్థసౌభరేహిషాదివిధననియమవద్విధిలా
ఘవాత్. త్రైవర్ణికానాంనర్వకర్మనుమాసవిశేషవిధేస్సావనాదీనాం శూద్రాను
లోమాదిపరత్వావత్రేక్షేతి గురుచరణః. జ్యోతిర్గర్గః || సౌరోమాసోవివాహాద్వా
యజ్ఞాదాసావసన్మృతః | అద్వికపితృకార్యేచచాంద్రోమాసఃప్రశస్యతే | ఋశ్య
శృంగః | వివాహప్రతయజ్ఞమసారమాసంప్రశస్యతే | పార్వణత్యప్తకాశ్రాద్ధేచాం
ద్రవిష్టంతథాద్వికే | స్మృత్యంతరే | ఏకోద్దిష్టవివాహాదృణాదాసారసావనా ||
జ్యోతిర్గర్గః || ఆయుర్దాయవిభాగశ్చప్రాయశ్చిత్తక్రియతథాసావనేనైవకర్తవ్యా
శత్రూణాంచాచ్యుతాసనా || విష్ణుధర్మేనక్షత్రసత్రాణ్యయనానిచేంద్రోర్మాసేనకు
ర్యాశ్చగణాత్మకేవేతి | బ్రాహ్మే || తిథిక్రమేచక్రమేషాంప్రతేకుల్యాదీమవచావివాహ
దాచసారాదింమా సంకృత్యేన్నిర్దిశేత్ || అథమలమాసఃతత్రేకమాత్రసంక్రాంతిర
హితః సితాదిశ్చాంద్రోమాసోమలమాసః | ఏకమాత్రసంక్రాంతి రాహిత్యమసం
క్రాంతత్యేనసంక్రాంతిద్వయవత్యేనచభవతిమలమాసాహద్వేర్థా అధిమాసఃక్షయ
మాసశ్చేతి-తదుక్తంకాతకగృహ్యే||యస్మిన్మాసేనసంక్రాంతిస్సంక్రాంతిద్వయమేవ
వామలమాసస్సవిజ్ఞేయోమాసస్సాస్యత్తుత్రయోదశశితి|సత్యవతోపి| రాశిద్వయం
యత్రమాసే సంక్రమేతదివాకరః | నాధిమాసోభవే దేవమలమాసమకేవలమితి||
అధికమాసస్యకాలనియమహవసిన్ధః | ద్వాత్రింశద్భిర్నితైర్మాసైర్దినైశ్చాదశభి స్తథా
ఘటికానాంచతుష్కేణపరత్యధికమాసకర్తతి - ఏతచ్ఛావనాదిమాసేన సంభవా
భాంనతునియమాభాం, అన్యథాషాడశదినాధికద్వాత్రింశత్సాసాంతరం కృష్ణ
పక్షనియమేనశుక్లాదిత్యభంగావత్రైతేనన్యూనాధికకాలే మలమాససాతేపిసదోషః-
అతపవోక్తంమాధవీయే || మాసేత్రింశ త్రమేభఃదితి || క్షయస్యాపిజ్యోతిశ్చాస్తే||
అసంక్రాంతిమాసోఽధిమాసస్సుసృటంస్యాద్ద్వి సంక్రాంతిమాసఃక్షయఃఖ్యుఃదాచి
త్ | క్షయఃకాతికాదిత్రయేనాస్యతస్సాస్యత్రదావషణమధ్యేదిమాసద్వయంచ | ఏ
కఃక్షయాత్సూర్యంపరత్రైచైకత్యధిమాసద్వయంభవతిత్యభావః - అత్రవిశేషమా
హజాబాలిః || మాసద్వయేబ్దమధ్యేతుసం క్రాంతిర్నయదాభవేత్ | ప్రాకృతస్త
త్రపూర్వస్సాస్యరథి మాసస్తథోత్తరశితి | ఉత్తరపవకాలాధిక్యంచ పూర్వస్మిన్ని
త్యభావః - యత్తుబ్రహ్మసిద్ధాంతే || చైత్రాదర్వాషాధిమాసః పరతస్త్వధికోభవే

ఓతి || తత్రచైత్రాశ్వాశ్చం అసంక్రాంతద్వయేపూర్వోపాధికః కింతుఃరత్నత్యధికః
 యచ్చజ్యోతిసిసింధౌతే ఘటకన్యాగతేనూశ్యవృష్టికేవాధగన్విని । మకరేవాధకుం
 భేవానాధిమాసోవిధీయతఇతి || తద్వృష్టికాదిచతుష్టయేమల మాసేనతిపూర్వంతు
 లాకన్యాగతేనూశ్యక్షయాత్పూర్వం కాలాధిక్యనిషేధాధికాంత్యధికమాశ్రయ్య
 కానాం ఘట్టనాదీనాంప్రాయోమాఘస్యచక్వచిత్, నపుంసకత్వంభవతీశ్యేషకా
 స్త్రువినిశ్చయఇతి హేమాద్రావిష్ణుధర్మచిరోధాత్, మలమాసేష్టకాదినిషేధానుప
 పత్తైశ్చమకరేవాధకుంభేవేతి దృష్టాంతాథప్రాప్త్యభావాచ్చ - శ్చయస్యాగమన
 కాలఉక్తస్సింధౌతశిరోమణా || గోశ్శ్యద్రినందైశ్చతేశాక కాలేతిధీశ్చైర్భవిష్య
 త్యథాంగామీనాదైవైః । గజాద్ర్యగ్నిభూమీస్తథా ప్రాయశోయంకువేదేందువ
 మ్నైశ్చవిద్యోకుభిశ్చేతి || అబ్ధయశ్చత్వారః, అద్రయస్సప్త, సందానవ, ఏషాం
 ప్రాతిహిమ్యేనచాతే ౭౪ తైర్మితేవక్షేకశ్చిష్ట యమాసః పూర్వజాతఇత్యధికః,
 తిథయఃపంచదశ ౧౫ ఈశావశాదశ ౧౧-౧౫ ఏవంమితేయాతేకశ్చిన్భవిష్యతీత్య
 థకాలంగా ౬ శ్చ ౫ సూర్యాః ౧౨ఏకత్ర ౧౨-౫౬ గజాః ౪ అద్రయః ౭౨గ్న
 యః ౩ భూః ౧ ఏకత్ర ౧౩-౭౪ కుః ౧ వేధాః ౪ ఇందుః ౧ ఏకత్ర ౧౪౧గావః
 ౯ కుః ౧ ఏకత్ర ౧౯ ఏతైర్మితేవక్షేయాతేకశ్చిన్భవిష్యతీథికః-అథమలమాసేకా
 ర్యాకార్యంనిరూప్యతే - తత్రజాబాలిః || నిత్యనైమిత్తికేకుర్యాచ్చార్థంకుర్యాన్మ
 లిఘుచే । నీధినక్షత్రవారోక్తంకామ్యం వైవేకదాచన । ఆయంచకామ్యనిషేధః
 ఆరంభనమాప్తివిషయః || అసూర్యారామయే మాసానతేషుమమనమ్మతః । ప్ర
 తానాంచైవయజ్ఞానా మారంభశ్చసమాపనమితితే వైవోక్తత్వాత్, అసూర్యాఅ
 ధికమాసాఇత్యధికః, తత్రమండలంతవతేరవిరితివచనాత్ - కారీర్యాదేకామ్యగ్య
 త్వారంభనమాప్తిభవత ఏవేత్యాదిరత్యన్యత్రవిస్తరః - కాశకృష్యేపి || మలే
 నస్యగతింకుర్యాన్నిత్యాంనైమిత్తికీంక్రియామితి || తానినైమిత్తికానిదీపికాయాము
 క్తాని || యనైమిత్తికేమగ్నినవ్యయ గతాగ్న్యాధానమర్చన వాసంసాగరాది
 విలోపనేనతిపునః ప్రోక్తంప్రతిష్ఠాదికమితి || గత్యంతరయుతంతుసామాదిహేయమేవ
 తత్రకతకవ్యాప్యక్తానికాలాదర్శే || ద్వాదశాహసపిందాంతంకర్మగ్రహణజన్మనోః
 సీమాంతేపుంసప్తేత్రాద్ధంద్వావేతాజాతకర్మచ || రోగేశాంతిరలభ్యచయోగేత్రాద్ధ
 ప్రతానిక । ప్రాయశ్చిత్తమిత్తస్యవశాత్పూర్వేవరత్రచ || అబ్ధోదకుంభమన్వాది
 మహాలయయుగాదిషు । త్రాద్ధందర్శేవ్యహరహశ్చార్థమూనాదిమాసికమ్ || మలిఘు
 చాన్యమాసేషుమృతానాంత్రాద్ధమాబ్దికమ్ । త్రాద్ధంనుపూర్వదుష్టేషుతీథేష్యే
 వయుగాదిషు || మన్వాదిషుచయద్దాసంజాతందైవంబిసంచయత్ । తిలగోధూహిర

క్షాంతాం సంఖ్యోపాసనయోః క్రియః ॥ పర్యహోమశ్చాగ్రయణం సాగ్నేరిష్టిశ్చ పగ్వ
 ణి ॥ నిత్యాన్నిహూత్రహూమశ్చ దేవతాభిపూజామ్ స్నానంచ స్నానవేదినాభ్యభ
 త్యోపేక్షావశాత్ మిత్యుణ వానిమిత్యుణ్యత్యానుభయత్ర చేతి ॥ ఏతావుంసవనసీ
 మతా, ఏతచ్చగర్భాథానాన్యన్నప్రాశనాంతసంస్కారోపలక్షణం - తదుక్తందీప
 కాయాం ॥ గర్భాదానముఖంచ చాలవిధితః ప్రాక్షాతయగంపినాకృచ్ఛేష్ట్యాగ్రయ
 ణం గజేంద్రపురభిశ్చ నూచుమూనంగయోః ॥ నీర్థేందుతయయోశ్చ పితృమధికేమా
 న్యేనమాధ్యేవ దేదితి ॥ అలభ్యయోగేధోకదయ పద్మకాదాకామ్యాన్యపితృతాదీని
 కార్యాణి త్యథాః పూర్వేపరత్రమలేశుద్ధేచేత్యథాః సహాలయశబ్దేన సమాగ్రయో
 దిశ్శుచ్యతే ఇహిమాధవః దృశ్యాద్ధం మలేపికార్యం యత్త్ర ముశ్యశ్యంగం ॥ సంవత్సరాతిరే
 కేన మాసోయస్సాన్యన్యలిప్తుచః ॥ తస్మిన్ ప్రయోదశే శ్రాద్ధం సతు ర్యాదిందుసః క్షయతి
 తి ॥ తత్కామ్యదృశ్యాద్ధం విషయం కావ్యం నైవకదాచ నేపివచనాత్ ॥ దశ్మచేకామ్యం
 శ్రాద్ధకన్యాకన్యావేదినీ శ్చేత్యాదినా యజ్ఞవల్క్యేనోక్తం, సిత్యుతుమలేపివ
 త్యేవ ॥ దశ్యేహాహాశ్చాద్ధం దానంచ ప్రతివాసరమ్ ॥ గోభూతిలపిరక్షానాం
 మాసేపిన్యాన్యలిప్తుచే ఇతి మాసోన్యైరేతి హేమాద్ర్యాదయః - దివోదాసీయేపి ॥
 అనిందురిందు పూజాచహరివారోబుధాప్తమీ ॥ నాధిమాసే చరిత్యాజ్ఞాస్సీమంతా
 న్నాశనేశిశోరితి ॥ అనిందుద్గర్భః ద్వివిధమవ్యమా శ్రాద్ధం చ కార్యమిత్యుక్తారామ్ ॥
 అత్ర యన్విహితం కన్య ఉత్తరేమాసికారయేదిత్యుక్తైః ॥ పత్యుతుదివనైర్మాసైరితు
 ధమాసకరణేపి శాస్త్రోక్తం తద్దర్శశ్రాద్ధం మలేపికార్యమితి ప్రాచీనగౌడాః - శూ
 లపాణిశ్చ సంవత్సరదీపి ॥ ఏకరాశిస్థితేమాశ్యేయదాదగర్భద్యయంభవేత్ ॥ దర్శ
 శ్రాద్ధం దాదాన్యాన్న పరిత్రయలిప్తుచే ॥ అత్రాపి ప్రాగ్వద్యవస్థా, యద్యపి కా
 లాదశ్చే సర్వం వాషికం మాసద్వయే కార్యమిత్యుక్తంతథాపి హేమాద్రీమాధ
 వాపరాక్రావమతాత్పరధమాబ్దికంత్రయోగశేమలమాసే ద్వితీయాద్యాబ్దికంతుశు
 ధమాసవనకార్యం ॥ అసంక్రాంతేపికనకవ్యమాబ్దికం ప్రథమంద్విజైః ॥ తద్దేవమా
 సింశ్రాద్ధం సపిండిరణం తథేతి హరితోక్తైః ॥ ఆబ్దికం ప్రథమం యత్యాత్మత్యుక్తి
 తమలిప్తుచే ॥ చతుర్కశేతుసంప్రాప్తే కుర్వీపునరాబ్దిమితి స్మృత్యంతరోక్తశ్చ
 పురాబ్దికద్విసింశ్రాద్ధవాషికం ప్రయోదశేమాసేతంతే చతుర్కశాద్విదితే
 ర్యాదిత్యథాః - యత్త్ర త్యవ్రతః ॥ వషేవషేతుయచ్చాద్ధం మాతాపిత్రో
 ర్మృతేహిని - మలమాసేన తత్కార్యం వ్యాఖ్యాయాచనం యథేతద్విదితీయాది
 వాషికవిషయం ॥ ఆబ్దికం ప్రథమం యత్యాత్మత్యుక్తితమలిప్తుచే ఇతి పూర్వోక్త
 వచనాత్ - యత్ర ద్వాదశం మాసికం శుద్ధమాసే భవతి తత్ర ప్రయోదశేధిక ఏవా

ద్యౌర్బింశార్కం, యత్రత్వధికమధ్యేద్వాదశం మాసికంతత్రతస్యద్విరావృత్తిం కృ
త్వాచతురశశేకుర్థ ఏవప్రథమాద్వికమితిషష్ఠాః. తేనద్వితీయాది శుద్ధమాస
ఏవ॥ పృథ్వీచంద్రోదయే॥ దివోదాసీయేమదనపారిజాతేచైవం-మలమాసమ్మతానాంతు
యదానపవాధికస్సాస్యతదాతత్రైవప్రతిసాంవత్సరికంకార్యం-యథాపైరీనసిః॥ మల
మాసేమృతానాంతుశ్రాద్ధంయత్ప్రతివత్సరమ్॥ మలమాసేషికర్తవ్యంనాన్యేసాంతు
కథంచనేతి॥ హేమాద్రావ్యాసోపి॥ మలమాసమ్మతానాంతుసౌరంమాసంసమాశ్రయే
త్॥ సఏవదివస్వస్యశ్రాద్ధపిండోదకాదిభు॥ అత్రాధికమృతస్యస్యద్వితీయాద్యబ్దేషిసౌరవి
ధిః, ద్వితీయాదావన్యాధికే వాపూర్వని యమవిధివైయాచ్యోత్, కింతుప్రథమాద్విక
స్యమలేనియమాత్ సత్యవ్రతేసత్సన్నస్యసర్వస్యాధికేనిషేధేప్రాప్తిప్రతిప్రసవమా
త్రంలాఘవాత్ అతోపద్వితీయాదాసౌరమాసప్రసంగః, చాంద్రమిష్టంతథాద్వికే॥ మా
సపక్షతిశిస్సప్తేష్యత్యాదివిరోధాచ్చ-యత్తువృద్ధవసిష్ఠః॥ శ్రాద్ధీయాహనిసంప్రాప్తేఅ
ధిమాసోభవేద్యది॥ మాసద్వయేపికుర్వీతశ్రాద్ధమేవంసముహ్యతి॥ యచ్చస్యాసః॥
ఉత్తరే దేవకార్యాణి పితృకార్యాణిచోభయోరితి తన్మాసికాదివిషయం॥ యాగా
దికంమాసికంచశ్రాద్ధంచాపరపక్షికమ్॥ మన్వాదికంతైర్భికంచ కుర్యాన్మాసద్వయేపి
చేతిస్మృతిచంద్రికోక్తేః॥ వైశికంతీర్థశ్రాద్ధం, తచ్చమాసద్వయేపికార్యమితిత్రైవీసే
తౌభట్టాః - కేచిత్తు॥ ప్రతిమాసంమృతాహేచశ్రాద్ధంయత్ప్రతివత్సరమ్॥ మన్వా
దాచయుగాదాచతన్మాసోరుభయోరపీతిమరీచి వచననాత్॥ ఐశ్వేనర్షేతుయచ్చా
ర్థంమాతాపిత్రోర్మృతేహని॥ మాసద్వయేపితత్కుర్యాద్వాస్యస్య వచనంయథే
తిగాలనోక్తేచ్చ-ప్రత్యాద్వికంమాసద్వయే కార్యమిత్యాహుః తత్తుచ్చంప్రతిమా
సంమృతా హేక్రియమాణంమాసికం ప్రతినంవత్సరంక్రియమాణంకల్పాదిశ్రాద్ధమి
తిమరీచివచసోమదనరత్నేన వ్యాఖ్యానాత్ గాలనియస్యచమాసద్వయాత్మకేత్యయ
మాసఐతిమాధవేన వ్యాఖ్యానాత్, యచ్చక్షేప్రీదుక్షంప్రథమాద్వికం మాసద్వయే
కార్యం॥ అర్బింశప్రథమంయత్స్యాత్తత్కుర్వీతిమలిష్టుచే - త్రయోదశేచసంప్రా
ప్తే కుర్వీతపునరాద్విక మితియమోక్తైరితి తదపిచింత్యం - పునరార్బింశం ద్వితీయాది
పార్షికం త్రయోదశేఽతీతేచతుర్దశేకుర్యాత్ అన్యథా॥ సాంవత్సరంసవర్ణేతశ్రాద్ధం
తత్రశుభ్రతేహసీతిపైరీనసినిరోధస్సాన్యదితిహేమాద్రావృద్ధీచంద్రోదయేచ-ఏతేన
వర్ణేతసచ్ఛిం ద్యాచ్చుద్ధపి కుర్యాదేవేత్యనంతభట్ట వ్యాఖ్యానూనాభావాత్ పర
స్తాపూర్వవ్యాఖ్యానాంతుహరితీయే ప్రథమగ్రహణ మేవమాసంయదపినిర్ణయా
మృతే పూర్వోక్తకాలాదర్శవచనాత్ మలమాసేశ్రాద్ధవిసస్యచంధ్యత్వ నిరాసార్థం
పితృదేవేన బ్రాహ్మణాన్భూషయిత్వాశుద్ధ మాసేనపిండకంశ్రాద్ధంకుర్యాత్॥ పిం

డవర్జమసంక్రాంతేసంక్రాంతౌ పిండసంయుతమ్ | ప్రతిసంవత్సరం శ్రాద్ధమేవం మా
 సన్వయేపిచేతివృద్ధపరాశరోక్తైరితి || తదపిచింత్యం, పూర్వోక్తవచనస్యక్షయపూర్వ
 భావ్యధికమాసవిషయత్వాత్, తత్రహిమాసద్వయే శ్రాద్ధముక్తం - తదాహసత్య
 తపాః, ఏకఏవయదామాససంక్రాంతిద్వయసంయుతః | మాసద్వయగతం శ్రాద్ధం
 మలమాసేపిశస్యతఇతి || మాసద్వయగతం పూర్వాసంక్రాంత గతంక్షయగతంచ,
 మలమాసేక్షయమాసే, అపీశబ్దాత్పూర్వాధిమాసంచేతిహేమాద్రః - దీపికాయామ
 పి || తత్ప్రాగ్సంగ్యధిమాసకో యదిభవేత్తత్రత్య సాంవత్సరం తస్మిన్పుష్కతయాక్ష
 యేచ వచనాత్పూర్వాద్వయోఃకోవిదః || ఇతికాలాదర్శే ప్యేతద్విషయవేత్యలంబ
 హునా - మలమాసేవర్జ్యాన్యక్తానికాలాదర్శే || అనిత్యమనిమిత్తంచదానంచమహ
 దాదికమ్ | అగ్న్యథానాధ్వరా పూర్వతీర్థయాత్రామరేక్షణమ్ || దేవారామత
 టాకాదిప్రతిష్ఠామాంజబంధనమ్ | ఆశ్రమస్వీకృతిః కామ్యవృషోత్సగ్గశ్చ నిష్క్రమః
 రాజాభిషేకః ప్రథమశ్చూడాకర్మవ్రతానిచ | అన్నప్రాశనమారంభోగృహణం
 చప్రవేశః || స్నానంవివాహానా మూతిపన్నంచేవమహూత్సవః | వ్రతారంభ
 సమాప్తీచాకామ్యం కామ్యంచపాపృణామ్ || ప్రాయశ్చిత్తంతుసర్వస్యమలమాసే
 వివక్షాయేత్ | ఉపాకర్మోత్సవజానంచపవిత్రదమనార్పణమ్ || ఆనరోహశ్చహేమం
 తస్సర్వాణాంబలిరప్తకాః | ఈశానస్యబలిర్విష్ణోశ్చయనంపరివర్తనమ్ || దుగ్ధేంద్రస్థా
 పనోత్థానేధ్వజోత్థానంచవజ్రః | పూర్వత్రప్రతిపిద్ధాని పరత్రాస్యచ్చదైవికమితి ||
 అత్రమూల వచనానిహేమాద్రీ మాధవాదిభ్యోజ్ఞేయాని - దివోదాసీయేపి || యా
 త్రోత్సవంచదేవాదిశపథందివ్యమేవచ | మలమాసేనకురీతవ్యాఘ్ర స్యవచనంయ
 థైతి || అయంనిర్ణయః క్షయమాసేజ్ఞేయః || రవిసంక్రమహీనేయోవర్జ్యావజ్ఞావి
 ధిఃస్మృతః | సపవతుద్విసంక్రాంతేమలమాసేప్ర్యదీరిత ఇతికాతకగృహ్యార్కేః ||
 క్షయమాసమృతానాంప్రత్యాబ్ధికేవిశేషోహేమాద్రా | తిథ్యరైప్రథమేపూర్వోద్వి
 తీయైర్థైతతోత్తరః | మాసావితిబుద్ధైస్త్రిత్యేక్షయమాసస్యమధ్యగః | ఆర్దికధార్పణే
 పిజ్ఞేయం, యస్మలమాసేవర్జ్యముక్తం తచ్చ క్రగుర్వీరస్తాదివృషిజ్ఞేయం - తదా
 హబృహస్పతిః || బాలేవాయదివావృద్ధేశుక్రేవాస్తంగతేగురా | మలమాసఇవైతా
 నివర్జయేదేవదర్శనమితి || అనాదిదేవతాందృష్ట్యాశుచస్సృగ్నవృక్షభాగకే | మల
 మాసేవ్యనావృత్తతీర్థయాత్రాంవివక్షాయేత్ || ఆవృత్తతీర్థాదోషభావమా
 త్రంనశుభలమితివాచస్పతిమిత్రాః, తన్న, అసతిబాధకేఫలహేతుత్వాత్తే - లల్లో
 పినిచస్థైవక్రసంస్థైస్యతిచరణగతేబాలపృథ్వాస్తగేవాసవ్యాసోదేవయాత్రా ప్రతని
 యమనిధిఃకణావేధస్తుదీక్షా | మాంజీబంధోంగనా నాంపరిణయన విధిత్వాస్తుదేవప్ర

తిష్ఠావజ్ఞాన్సన్నిప్తప్రయత్నాత్రిదశ పతిగురూసింహరాశిస్థితేచేతి । దీక్షాయాగదీ
తూ అగమదీక్షాచ - తథా ॥ ఉద్యానచూడావ్రతబంధదీక్షా వివాహయాత్రాచవ
ధూవ్రవేశః । తటాకకూపత్రిదశ ప్రతిష్ఠాబృహస్పతౌసింహగతేనకుర్యాత్ ॥ జిహ్వా
దాసీయే ॥ గుర్వాదిత్యేగురూసింహేనష్టేశుక్రేమలిష్టుచే । గృహకర్మవ్రతంయా
త్రాంతునసాపినచింతయేత్ । అస్యాపవాదఃతత్రైవబ్రాహ్మే ॥ ముండనంచోపవా
సశ్చగౌతమ్యాంసింహగెగురూ । కన్యాగతేతుక్మస్థాయాం సతుతత్త్రివాసిनाమ్ ॥
తథా । ఆద్యాసౌగౌతమీగం గాద్వితియాజాహ్నవీస్మృతా । సర్వతీర్థఫలంస్నా
వాద్గౌతమ్యాంసింహగేగురూ । సంహితాప్రదీపే ॥ స్యాత్సప్తరాత్రంగురుశుక్రయో
శ్చబాలత్యమహ్నిండశకంచవార్ధమ్ । వృద్ధాసితేజ్ఞ్యావశుభాశిశుత్వేతప్తాయతస్తాచ
పచీయమానా ॥ వసిష్ఠః ॥ అతిచారగతేజీవేవజ్ఞయే త్తదసంతరమ్ । ప్రతోద్వా
హాదికార్యేషుఅష్టావింశతివాసరాః ॥ బాల్యాదిలక్షణము క్తంబ్రహ్మసిద్ధాంతే ॥
రవిణానత్తిరన్యేషాంగ్రహణామస్తవచ్యతే । తతోర్వాగ్వాగ్ధకంప్రోక్తమూర్ధ్వంబా
ల్యంప్రకీర్తితమితి ॥ బాల్యాదిపరిమాణంచవృత్తతే । బాలశ్శుక్రోదివసదశకం
పంచకంచైవవృద్ధః పశ్చాదహ్నింత్రితయముదితఃపక్షమైంద్ర్యాంక్రమేణ । జిహ్వా
వృద్ధశ్శిశురపి తథా పక్షమన్యైశ్శిశుతా వృద్ధాప్రోక్తాదివసదశకంచాపరైస్సప్తరా
త్రమ్ ॥ పశ్చిమత ఉదయేదశదినానిబాలః, ఆస్తేషంచదినానివృద్ధః, పూర్వతోదినత్ర
యంబాలః, పక్షంచవృద్ధశ్శిశుః, జిహ్వాగురుః, అన్యత్రత్యవ్యథోక్తం ॥ ప్రాశ్నశ్చ
దుదితశ్శుక్రః పంచనప్రదినంశిశుః । విపరీతంతువృద్ధత్యంతద్వదవగురోరపితి । ఏ
షాంచపక్షాణాంవ్యవస్థామాహమిహిరః ॥ బహవోదర్శితాఃకాలా యేబాల్యే వార్ధ
కేపివా ! గ్రాహ్యస్తత్రాధికాశ్చేషాదేశ భేదాదుతాపదీతి ॥ దేశభేదశ్చయదపరత్నై
గార్గ్యః ॥ శుక్రాగురుఃప్రాశ్నవరాశ్చబాలో వింశ్యేదశావంతిషునప్తరాత్రమ్ । వంగేషు
హూణేషుచపట్నపంచశేషేచదేశేత్రిదినంవదంతితి ॥ అస్తాదేరవవాదః కాశీఖండే ॥
నగ్రహస్తోదయశ్చతోహోహవిశ్వేశ్వరాలయే ॥ త్రిస్థలీసేతౌవాయవీయే ॥ గోదావ
ర్యాంగయాయాంచ శ్రీశైలేగ్రహణద్వయే । సురాసురగురూణాంచచూఢ్యదోహో
నవిద్యతే ॥ గ్రహణద్వయేతన్నిమిత్తకరుక్షేత్రయాత్రాదానాదావిత్కథః-తదాహ
త్రిస్థలీసేతౌలల్లః ॥ ఉపప్లవశీతలభానుభాన్వోరగ్ధోదయేవైకపీలాఖ్యపప్త్యామ్ । సు
రాసురేజ్ఞాస్తమయేవీతిభాషాత్రావిధిస్సంక్రమణేవతస్త్రః ॥ ధర్మాధదోహోనచ
రాత్రిదోహోనచాధిమాసేనమృతిర్నమాతిః ॥ ఏవమవృత్తార్థంపరంతి, ఇత్యలంబ
మానా - మలమాసేచవ్రతవిశేష ఉక్తోహేమాద్రాపాద్యే ॥ అధిమాసేశుసంప్రా
ప్తగుడసర్పిర్యుతానిచ । త్రయస్త్రింశదపూపానిదాతవ్యానిదినేదినే ॥ సాజ్ఞానిగు

దమిత్రాణి అధిమాసేనృపాత్తమ । అధిమాసేతుసంప్రాప్తే శ్రయస్త్రింశత్తుదేవ
తాః ॥ ఉద్దిశ్యాపూషదాసేనృపధీదానఫలంలభేత్ । త్రయస్త్రింశదపూపాన్నంకాం
స్యచాత్రేనిధాయచ ॥ సఖ్యతంసహిరణ్యంచబ్రాహ్మణాయనివేదయేత్ । విష్ణురూపీ
సహస్రాంశుస్సర్వపాపప్రణాశనః ॥ అపూపాన్నప్రదాసేనమమపాపంస్యపోహతు ।
నారాయణజగద్బిజభాస్కర ప్రతిరూపక ॥ బ్రతేనాసేనపుత్రాంశ్చసంపదంచాభివర్ధ
య ॥ యస్యహస్తైగదాచక్రే గరుడోయస్యవాహనమ్ ॥ శంఖఃకరతలేయస్యసమేప
ష్ఠః ప్రసేదతు । కలాకాష్ఠాదిరూపేణనిమేషఘటికాదినా ॥ యోవంచయతి భూతా
నితస్మైకాలాత్మనేనమః । కురుక్షేత్రమయంచేశః కాలఃపర్వద్విఘ్నోహరిః ॥ పృథ్వీస
మమిదంధానుగృహణపురుషోత్తమ । మలానాంచవిశుద్ధ్యర్థంపాపప్రశమనాయచ ॥
పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థంతవదాస్యామిభాస్కర । మంత్రేణాసేనయోగద్యాత్మీయ
స్త్రింశదపూషకా ॥ ప్రాప్నోతివిపులాంలక్ష్మీంపుత్రపౌత్రాదినంపదఘ్నిః । * ఇతిని
ర్ణయసింధౌ మలమాసనిర్ణయః, * పక్షనిర్ణయస్తు ॥ దైవేముఖ్యశుక్లఃపక్షఃకృష్ణః
పిత్రేవశిష్యతే ఇతిమాధవేనోక్తః * అథశినిర్ణయః- తత్రశిధిర్ద్విధా, శుద్ధావిధా
చ, దినేతిధ్యంతరసంబంధ రహితాశుద్ధా, తద్రహితావిధా, తత్రశుద్ధాయామసందే
హాద్విధానిర్ణయతే - తత్రసామాన్యతోవేధమాహమాధవీయేపైరీససిః ॥ పక్ష
ద్వయేపితిథయ స్థితింపూర్వాంతథోత్తరామ్ । త్రిభిర్ముహూర్తైర్విధ్యంతిసామా
న్యాయంవిధిఃస్మృతఘ్నిః ॥ హేమాద్రిమదనరత్నాకాతుద్విము హూర్తోమృతః ॥
ఉదితేదైవతంభాషా పిత్ర్యంచాస్తమితేరవౌ । ద్విముహూర్తాత్రిరహ్నశ్చసాతిథి
హావ్యకవ్యమోరితివిష్ణుధర్మోక్తైః ॥ ద్విముహూర్తత్వంచాచుకల్పః ॥ ద్విముహూ
ర్తాపి కర్తవ్యాయాతిధిర్వృద్ధిగామినీతిదక్షిణాపితృజ్ఞోక్తైః ॥ అయంవేధఃప్రాతరేవ- సా
యంతుత్రిముహూర్తోవేధవీవ ॥ యాంతిధింసమనుప్రాప్యయాత్యస్తంపద్మినీపతిః ॥
సాతిథి స్తద్దినేప్రోక్తాత్రిముహూర్తైవయాభవేదితిస్కాందోక్తైః ॥ దీపికాపి ॥ త్రిము
హూర్తగాతుసకలాసాయేఘ్నిః ॥ యానితుప్రతోపహాసన్నానాదోఘటికైకాపీయాభ
వేత్ ॥ ఉదయేసాతిధిర్గ్రాహ్యవిపరీతాతుపైత్యకైశ్చాదీనిస్కందాదివచనానితానివై
శ్వానరాధికరణవ్యాయేనావయవస్తుత్యాత్రిముహూర్తప్రశంసాపరాణి-తిథివిశేషేవే
ధవిశేషస్కాందేనాగోద్వాదశనాడిభిశ్చక్వంచదశభిస్తథా ॥ భూతోష్టాదశనాడిభి
ర్దూషణాత్పుత్రరాంతిథిమితి ॥ అయంచోపవాసాతిరిక్తవిషయేఘ్నిపక్ష్యతే- ఇతివేధః*త
త్రసర్వాతిథిర్వచహఃకర్మకాలవ్యాపిసీనైవగ్రాహ్య-కర్మశోయస్యయఃకాలస్తతాగ్ర
లవ్యాపిసీతిథిః ॥ తయాకర్మాశికుర్వితప్రాసవృద్ధీంకారణమితివిష్ణుధర్మోక్తైః ॥ దినద్వయే
తద్వ్యాప్తావేకదేశవ్యాప్తావాయుగృహకార్యనిర్ణయః, తస్యపూర్వాబాధేనోపప

త్రైకర్మకాలస్యప్రధానాంగత్వాచ్చ - యుక్మవాక్యంతునిగమః ॥ యుగ్మాగ్నియు
గభూతానాంషణ్మనోవ్యసురంధ్రయోః । రుద్రేణద్వాపశీయుక్తాచతుదశశ్యాచ,
పూణీణామ్ ॥ ప్రతిపద్యవ్యమావాస్యాతిధ్యోర్యగ్గంమహాఫలమ్ । ఏతద్విస్తంమ
హదోషంహంతిపుణ్యం పురాకృతమితి ॥ అత్రరంధ్రాంతాశ్శబ్దాః ద్వితీయాదినవమ్యం
తతిధివాచకాః- రుద్రఏకాదశీ-ద్వితీయా తృతీయాయయుతాసాచద్వితీయాయతేతి
సప్తయుగ్మానీత్యవధానః- ఇందచతుక్షణజే, అమాప్రతిశద్భ్యగ్మవ్యపూర్ణిమాయాశ్చ
తత్రైవసత్త్వాదితికేచిత్, తత్త్వంత్యమావాస్యా ప్రతిపద్యగ్మశబ్దస్థపక్షః లింగా
త్పక్షద్యయపరమిదం తత్త్వస్థేషవాక్యైః కృష్ణేతిధివిశేషేపోహ్యతి, దశమీ
తూక్తాపురాణసముచ్చయే ॥ సంపూర్ణేదశమీ కార్యామిత్రితాపూర్వయాభవ ॥
సంపూర్ణే శుక్లపక్షే త్రయోదశీతుసుమంతునోక్తా ॥ త్రయోదశీతుకర్తవ్యాద్వా
దశీసహితామునేతి ॥ కృష్ణపక్షేత్వాపస్తంబః ప్రతిపత్నద్వితీయాస్యాద్వితీయాప్రతి
పద్యతా । చతుర్దశీసంయుతాయాచ సాత్మతీయాఫలఫ్రదా ॥ ఫంచమీచప్రకర్త
వ్యాపస్థాయుక్తాతునారద । కృష్ణపక్షేష్టమీచైవకృష్ణపక్షేచతుదశీ ॥ పూర్వవి
ధాప్రకర్తవ్యాపరవిధానకుత్రచిత్ । దశమీ చప్రకర్తవ్యాసదుగ్రాద్విజనత్తమ ॥
షష్ఠ్యష్టమీఅమావాస్యాకృష్ణపక్షేత్రయోదశీ । ఏతాఃపరయుతాః పూజ్యాః పరాః
పూర్వేణసంయుతాఃఇతి ॥ యత్తువ్యాఘ్రిః ॥ ఖర్వోదర్పస్తథాహింస్యాస్త్రివిధంతిధి
లక్షణమ్ । ఖర్వదర్పపరాపూజ్యోహింసాస్సాత్పూర్వకాలిశీతి ॥ ఖర్వస్సామ్యం
దర్పవృద్ధిస్తయోః పరాహింసాః త్తయస్తత్రపూర్వేత్యథాః - ఏతచ్ఛాద్ధాదివిష
యం ॥ ద్వితీయాదిషుయుగ్మానాంపూజ్యతానియమాదిషుః ఏకోద్దిష్టాదివృద్ధ్యాదాహా
సవృద్ధ్యాదిచోదనాఇతివ్యాసోక్తేః ॥ నియమాదిషుప్రతదానాదికర్మను ఏకోద్దిష్టాదిభి
ర్వృద్ధ్యాదానిత్యథాః- కర్మకాలవ్యాప్త్యభావేతుకర్మో పక్రమకాలగైవగ్రాహ్యం
కర్మోపక్రమకాలగాతుకృతిభి గ్రాహ్యసయుగ్మాదరఇతిదీపికోక్తే ॥ యానితు ॥
యాంతిథింసమనుప్రాప్య ఉదయంయాతిభాస్కరః । సాతిథిస్సకలాజ్ఞేయాదానాధ్యయ
నకర్మను ఇత్యాదీని తాని త్రిముహూర్తాదిస్తుతిరితినిర్ణయశైలీః ॥ అక్షేకభక్తం - త
త్కాలః పాద్యే ॥ మధ్యాహ్న వ్యాపిగ్రాహ్యఏకభక్తసదాతిథిరితి ॥ మధ్యాహ్నశ్చపంచ
ధావిభక్తదినత్పతీయాంశః తేనయద్యపిద్వాదశదండానంతరం ప్రాప్యతేతథాపి ॥
దినాథాసమయేఽతీతేభుజ్యతేనియమేనయత్ । ఏకభక్తమితిప్రోక్తమతస్తత్సాధి
వైవహితీస్కాందోక్తేః షోడశస్తప్రశాదిదండాముఖ్యకాలః - దీపికాయాంతు ॥
మధ్యాహ్నంత్యదితేత్రిభాగదినసేస్యాదేకభక్తమితి ॥ తతస్సూర్యాస్తవర్యంతం
గౌణి- దినైఃపీత్యస్యవైయ్యర్థాపత్త్యేతత్పరత్వాత్ - అత్రపూర్వేద్యుర్వాప్యప్తిః ప

శేష్యశేషోభయద్వ్యర్వాప్తిస్త దభావోశవ్యాప్తిస్తత్రాపీసామ్యంవైషమ్యంచే
తిపట్నతః, తత్రాద్యయోగసంబంధావీవ-తృతీయేతుపూర్వహి గౌణముఖ్య వ్యా
ప్తేస్తత్వాత్పూర్వేతిమాధవః - యుగ్మవాక్యాన్నిర్ణయఇతిహేమాద్రిః - చతుర్థప
క్షేపూర్వైవగౌణకాలవ్యాప్తేస్తత్వాత్ - వైషమ్యేణాంశవ్యాప్తౌ యాధికాసా
గ్రాహ్య, సామ్యేపూర్వా, ఆయంచస్వతంత్రైకభక్తనిర్ణయః - అన్యాయేగేడవవాస
ప్రతినిధౌతదనుసారేణిర్ణయః. * ఆథనక్తం- తచ్చడినానశనపూర్వంరాత్రిభోజనం
తత్రప్రదోషవ్యాపీగ్రాహ్య ॥ ప్రదోషవ్యాపీగ్రాహ్యతిథిర్నక్తప్రతేనదేతివత్స
క్షేఃప్రదోషస్తు । త్రిముహూర్తంప్రదోషస్సన్యధానావస్తంజతేనతిన్తంతత్రతు
కర్తవ్యమితిశాస్త్రవినిశ్చయః ఇతిమదనరత్నేవ్యాసోక్తేః తత్రాపిత్రిదండోత్తరంకా
ర్యం । సాయంసంధ్యాత్రిఫుటికా అస్తాదు పరిధాన్వతః ఇతిస్కాందోక్తేర్పండప్రయ
స్యసంధ్యాత్వాత్తత్ర ॥ చత్వారీమానికర్మాణి సంధ్యాయాంపరివర్జయేత్ । అహ
రంమైథునంనిద్రాంస్యా ధ్యాయంచ చతుర్థకమితి ॥ మార్కండేయేన భోజననిషే
ధాత్ ॥ ముహూర్తాశ్చనందినం నక్తంప్రవదంతిమసిషిణః ॥ నక్షత్రదర్శనాన్నక్తమ
హంమన్యేగణాధిపేతి మాధవీయేభవిష్యోక్తేశ్చ - గౌడాస్తు ॥ ప్రదోషోస్తమయా
దూర్ధ్వంఘటికాద్వయమిష్యత ఇతివత్సోక్తఃప్రదోషః - సంధ్యాచదిపరాత్క్రి
స్సంధౌముహూర్తాంతాస్తమయాత్సంధ్యావ్యక్తీభూతానతారకాయావత్ ॥ తేజఃప
రిహానివకాద్భానోరథోదయంయవదితివరాహోక్తైర్థ్యాహుః- తన్న, అన్యసంధ్యా
దనానధ్యాయాదిపరత్వాత్, అతఏవతత్రఖండమండలస్యసంధ్యాత్వముక్తం ॥ విజ్ఞా
నేశ్వరేణ - యచ్చమదనరత్నే ॥ నక్తస్యవైధత్వాదాగ్రాప్తభోజనగోచరోనిషే
ధఇత్యుక్తం-తన్న-విధేర్నిషేధావిరోధాత్, అన్యథాకవింజలానిత్యత్రత్రిభ్యోధికానాం
హింససంస్యాత్- సాయంకాలేనక్తంతుడినద్యయప్రదోషస్పృశ్యేజ్ఞయం । ఆతథాత్వే
కరత్రస్యాదస్తాదర్వాగ్య తోహిసేతి జాబాలివచనాత్ ॥ ప్రదోషవ్యాపీసన్యాద్ది
వానక్తంవిధీయతే । ఆత్మవోద్విగుణాచ్ఛాయామందీభవతిభాసః-రే తన్నక్తంనక్తమి
త్యాహుర్ననక్తంనిభోజనమితిసామందాచ్చయత్యాదీనావసీసాయామ్న । నక్తం
నిశాయాంకుర్వీతగృహస్థోవిధిసంయుతః । యతిశ్చవిభవచైవకుర్యాత్తత్పదివాకరమి
తి, తత్రైవస్మృత్యంతరాత్ - ఇవమపుత్రవిధురోపలక్షణం- పుత్రవతస్తురాత్రాశేవ ॥
అనాశ్రమోష్యాశ్రమస్యాదపత్నీకోపి పుత్రవానితిసంగ్రహాత్కైః - సౌరనక్తంతు
దివైవ ॥ త్రిముహూర్తస్సృగేహస్మినిశిచైతావతీతిథిఃతస్యాంసౌరంభవేన్నక్తమ
హన్యేవతుభోజనమితి సుమంతూక్తేః - హరినక్తవిశేషః కాలాదశ్చేష్మాండే । ఉద
యస్థానదాశూజ్యాహరినక్తప్రతేతిథిరితి ॥ అన్యనక్తంతుసంక్రాంత్యాదావపిరా

త్రావేవ - నిషేధస్య రాగప్రాప్తభాజనగోచరత్వేన వైధాబాధకత్వాత్ - దినద్య
యవ్యాప్తపరా । ఉభయోర్యదివాతిభ్యః ప్రదోషవ్యాప్తిభిః । తత్రోత్తరత్రస
క్తంస్యాదుభయత్రాపిసాయతః ఇతికాలాదర్శేణాబాలివచనాత్ - అన్యపక్షేషుఏక
భక్తవన్నిర్ణయః । అత్రవిశేషోమదనరత్నే గారుడే ॥ హవిష్యభోజనం స్నానంసత్య
మాహారలాఘవమ్ । అగ్నికార్యమధశ్శయ్యాంసక్తభోజీషడాచరేత్ ॥ అగ్నికార్యం
వ్యాప్యతిహామః - ఇతినక్తంఅయచితేతువి శేషవచనాభావాత్పక్షేషవవాసేప్రా
ప్తే ఉపవాసవన్నిర్ణయః, * అథసక్షత్రవ్రతకాలనిర్ణయః * విష్ణుధర్మే ॥ ఉపాపిత
స్యంసక్షత్రంయ స్మిన్నస్తమియాద్రవిః । యుజ్యతేయత్రవాతారానిశీఘ్రశనినాస
హేతి ॥ మాధవీయస్కాండే । తత్రైవోపవసేద్యతేయన్నిశీఘ్రాదధోభవేత్ । ఉప
వాసేయదృక్షంస్యాత్తగ్నినక్తకథక్తయోః । అథవ్రతపరిభాష - తత్రాధికారిణో
మదనరత్నేభవిష్యే । అనగ్నయస్తుయేవిప్రాస్తేషాంక్రేయోవిధీయతే । వ్రతో
పవాసనియమైర్నానాదావైస్తథాన్యప ॥ అనగ్నిగ్రహణముపవాసవిషయం అతఏ
వదేవలః ॥ ఆహితాగ్నిరనద్వాంశ్చబ్రహ్మచారీచతేత్రయః । అశ్నంతపవసిద్ధ్యంతి
వైషాంసిద్ధిరనశ్నతామ్ ॥ ఏకాదశ్యాదాతువచనాదభ్యవతీవత్సృమః - శూద్రస్యా
స్యధికారః ॥ శూద్రావర్ణశ్చతుర్థోపివర్ణత్వాద్ధర్మమర్హతి । వేదమంత్రస్వధాన్వాహో
వ మటాకరాదిభిర్విసేతివ్యాసోక్తేః ॥ ప్రాచ్యాస్తువైశ్యశూద్రయోర్ద్విరాత్రాధికో
పవాసనిషేధః ॥ వైశ్యాశ్శూద్రాశ్చయ మోహదుపవాసంప్రకుర్యతే । త్రిరాత్రం
పంచరాత్రంవాతేషాంపుష్టిర్నవిద్యతే ॥ చతుర్థభక్తృపణంవైశ్యేశూద్రే విధీయ
తే । త్రిరాత్రంతునధర్మజ్ఞైర్విహితం బ్రహ్మవాదిభిరితి హేమాద్రావచనాదిత్యా
హుః । యావదుక్తనిషేధిత్యనేయ, తత్వంతుప్రకరణాన్యహః తపోవిషయ
ఇతియుక్తం - ఏవంస్త్రీణామపి, యత్తుస్కాండే । నాస్త్రీణాంపుధగ్యజ్ఞోన
వ్రతంనాప్యపోషణమ్ । భర్తృశుశూషయైవైతాలాకానిష్టాన్వరిజంహి ॥ యద్దే
వేభ్యోయచ్చపిత్రాదికేభ్యః కుర్యాద్భర్తృభ్యర్చనంసత్కియాంచ । తస్యాథంవైసా
ఫలం నాన్యచిత్తానారీభువక్తేభర్తృశుశ్రూషయేవ ॥ ఆదిత్యపురాణే ॥ నారీభిర్వ
సనుజ్ఞాతా భర్తావాపిసుతేనవా । విఫలంతద్భవేత్రస్యాయత్కరోత్కౌర్ధ్వ
దైహికమితి ॥ ఔర్ధ్వదైహికంపారలౌకికం, తద్భర్తృసనుజ్ఞావిషయం । భార్యాప
తుర్మరతేనైవప్రతాదీనాచరేత్సదేతికార్యాయనోక్తేః ॥ అప్రేవిశేషోహరివంశేస్నా
నంపకార్యంశితసస్తతః ఫలమనాప్నుయాత్ । స్నాత్యాస్త్రీప్రాతరుత్థాయపతింవి
క్షాపయేత్సతీ ॥ తిథా ॥ గృహీత్వేదుంబరంపాత్రంసకుశంసాక్షతంతథా । గోశృంగం
దక్షిణంసింహప్రగృహ్ణీయాచ్చరజ్జలమ్ ॥ ఔదుంబరంతామ్రమయం । తతోభర్తృస్స

పీదద్యాత్సాన్నితస్యప్రయతస్యచ । ఆత్మనశ్చాభిషేక్తస్యంతతశీరసితజ్జలమ్ ॥ ఉప
 వాసేషుకర్తవ్యమేతద్ధివ్రతకమచఘ్రితి ॥ సర్వప్రతేషుసంకల్ప విధిశ్చభారతే ॥ గృహీ
 త్వేషుంబరంపాత్రం వారిపూర్ణముదజ్ ముఖః।ఉపవాసంతుగృహీయాద్యద్వాసం
 కల్పయెద్భుధః ॥ హస్తేనైవేత్యథః॥ అధఃవతారంభకాల్మ మదనరత్నేగార్గ్యః॥అ
 స్తగేచగురౌ శుక్రేబాలేవృద్ధైరులిన్ముచే । ఉద్యాపనము పారంభంప్రతానాంనైవ
 కారయేత్ ॥ రత్నమాలాయాం ॥ సోమసౌమ్యగురుశుక్రవాసరాస్సవ్యకగ్గుసుభవం
 తిసిద్ధిదాః । భానుభామశనివాసరేషుచప్రోక్తమేవఖలుకర్మసిద్ధతిః ॥ తథా ॥ విరుద్ధ
 సంజ్ఞాఐవ యేచయోగాస్తైషామనిష్ఠః ఖలుపాదఆద్యః । సవైధృతిస్తువ్యతిపాతనా
 మాసర్వోఽప్యనిష్ఠః పరిఘస్యచాన్ధమ్ ॥ తిస్రస్తుయోగేప్రథమేసప్రజేవ్యాఘాతసంజ్ఞే
 నవపంచశూలే । గండేఽతిగండేచషడేవ నాడ్యశ్శుభేషుకార్యేషువివర్జనీయాః॥సంగ్ర
 హే॥ కృష్ణేగ్నిదిశయోరూర్ధ్వంసప్తమీభూతయోరథః। శుక్లేవేదేశయోరూర్ధ్వం
 భద్రాప్రాగ్గుసుపూర్ణయోః॥ శ్రీవతిః ॥ ససిద్ధిమాయాతికృతంచవిప్లవం విహరిహూ
 తాదికమత్రసిద్ధమ్ ॥ వ్యవహారసముచ్చయే ॥ దశమ్యామప్తమ్యాం ప్రథమఘటికా
 పంచకపరంహరిద్యుస్సప్తమ్యాంద్విదశశఘటికాం తేత్రఘటికమ్ । తృతీయారాకా
 యాంఖయమంఘటికాభ్యఃపరభవంశుభంవిప్లేఃపుచ్ఛం శివతిథిచతుర్థ్యాస్తువిరమే॥
 తత్రైవ॥ సర్పిణీతునితేపక్షే కృష్ణేచైవతువృశ్చీకీ । సర్పిణ్యాస్తుముఖంత్యాజ్యంవృశ్చి
 క్యాః పుచ్ఛమేవచ ॥ మాధవీయే ॥ విష్టిర్యదాహనితిథిరపరాధజాతా పూర్వార్ధ
 జానిశితదాశుభదాచపుచ్ఛ ॥ బ్రహ్మయామశే ॥ దిశభద్రాయదారాత్రారాత్రిభ
 ద్రాయదాదివా । సత్యాజ్యా శుభకార్యేషు ప్రాహురేవం పురాతనాః॥ శ్రీవతిః॥
 షష్ఠౌష్ఠతోద్వాదశశాంకరాచ్చ పారందరాద్భానినవక్రమేణ । పూర్వార్ధమధ్యా
 పరభాగ యుంజచిరంతనజ్ఞ్యాతిషివైఃస్మృతాని ॥ ప్రతారం భేచవిశేషః - మ
 తనరత్నే సత్యప్రతేనోక్తః ॥ ఉదయస్థాతిధిర్యాహినభవేద్దిన మధ్యభాగ్ । సా
 ఖండావప్రతానాంస్యా దారంభశ్చ సమాపనమితి ॥ దేవలః ॥ అఘక్తాప్రాత
 రాహారంస్నాత్వా చమ్యసమాహితః । సూర్యాయ దేవతాభ్యశ్చ నివేద్యవ్రతమా
 చరేత్ ॥ మదనరత్నే భవిష్యే ॥ క్షమాసత్యం దయాదానంశౌచ మింద్రియనిగ్ర
 హః । దేవపూజాగ్నిహవనంసంతోషస్త్రైయవర్జనమ్ ॥ సర్వప్రతేష్వయంధర్మస్సా
 మాన్యోదశధాస్మృతః॥అగ్నిహోమస్తద్దైవత్యః వ్యాసృతిహోమోవేతివధకా
 మానః - యత్తుతేనోక్తం, సర్వపదమేతత్పురాణోక్తప్రకృతవ్రతపరం, ప్రతాంత
 రేతువిధ్యంతరసత్వే హోమోఽన్యథాన, అతఏవైకాదాశ్యాంశిష్టానాం హోమా
 నాచరణమితి, తన్న జపోహోమశ్చేతివక్ష్యమాణైక వాక్యత్వేనాప్యకౌమ్యవ్రతస

మాప్తిపరత్వాత్. తత్త్వంతుసాప్తదశ్యస్యపశుమిత్రవిందాదిప్రకరణస్థేనేవతత్తద్యై
తవిశేషహూమవిధిభిరసోపసంహారణతి, విష్ణుధర్మే || తజ్జవ్యజనంధ్యానంతత్కా
థాశ్రవణాదికమ్ | తదర్చనంచతన్నామకీర్తనశ్రవణాదయః || ఉపవాసకృతామేతే
గుణాః ప్రోక్తామనీషిభిః || కౌర్మే | బహిర్గ్రామాంత్యజాన్ నూతినపతితంచరజస్వ
లామ్ | నస్సృశేన్నాభిభాషేతసేక్షేతవ్రతవాసరే | పృథ్వీచంద్రాదయః, అగ్నిపు
రాణి || స్నాత్వావ్రతవతాసర్వప్రతేషు వ్రతమూర్తయః | పూజ్యాస్సువర్ణమయ్యా
ద్యాశ్చక్త్యావైభూమికాయినా || జపోహూమశ్చసామాన్యం వ్రతాంతేదానమేవ
చ | చతుర్వింశద్ద్యౌదశవాపంచవాత్రయసేవచ || విప్రాభోజ్యాయథాశక్తిశేభ్యో
దద్యాచ్చదక్షిణామ్ | ఆత్రవిప్రాశ్చిత్తుల్లింగనిదేశాత్పుమాంససేవభోజ్యః, న
తుస్త్రీయః - ఏవంసహస్రభోజనాదావపివిరూపైక శేషస్యప్రమాణాంతరంవినాయు
క్తత్వాత్ - అతఏవద్వయోర్యజమానయోఃప్రతిపదంకుర్యాత్ - బహుభ్యోయజమా
నేభ్యశ్చత్యజా విరూపైకశేషాయోగాత్ - సత్త్వభిప్రాయంద్విత్వంబహుత్వం
వా సదభవీత్యుక్తమాచారైః - పార్థసారథినాచ - ఏతేనైకస్యబ్రాహ్మణస్యా
సృత్యాభోజనంపరాస్తంబహుత్వపైక్యకపద శ్రుత్యాబ్రాహ్మణాన్వితత్వేన భాజనా
న్వయాభావాదిత్యవ్రతవిస్తరః - శూద్రస్యతుప్రతిపాదిపద్విప్రద్వారావ్యాహృతి
హోమశ్చివగ్ధమానః వ్రతమూర్తయోవ్రతదేవతాప్రతిమాః - ప్రతిమాస్వరూపం
చమదసరత్నేభవిష్యే || అనుక్తద్రవ్యతత్సంఖ్యాదేవతాప్రతిమాన్పువ | సౌవణిక
రాజాతీతామీనృత్యజామార్తికీతాథా || చిత్రజాపిష్ఠలేభోత్థానిజవిత్రానురూపతః
ఆమాషాత్పలపర్యంతం కర్తవ్యాకాత్యవర్జితైః || తత్రైవబ్రాహ్మే | ఆభ్యంద్రవ్య
మనాదేశేజహూతిషునిధీయతే | మంత్రస్యదేవతాయాశ్చప్రజాపతిరితిస్థితిః || మం
త్రానుక్తౌసమస్తవ్యాహృతిరూపోమంత్రః - ప్రజాపతిశ్చదేవతేతి కల్పతరుః - వర్ధ
మానధృతదేవీరాపుణ | హూమోగ్రహదిపూజాయాం శతమస్తాధికంభవేత్ |
అష్టావింశతిరష్టైవా యథాప్రాప్తవిధీయతే || మదసరత్నే || అనుక్తసంఖ్యా
యత్రస్యాచ్చతమష్టోత్తరంస్మృతమ్ | వర్ధమానధృతవృద్ధకాతాతపః||ఉపవాసంద్వి
జఃకృత్వా తతోబ్రాహ్మణభోజనమ్ | కుర్యాత్తేనాస్యసగుణ ఉపవాసోఽభిజాయతే
వ్రతోద్యాపనానుక్తౌ పృథ్వీచంద్రాదయః నందిపురాణ || కుర్యాదుద్యాపనంతస్య
సమాప్తాయమదీరితమ్ | ఉద్యాపనంవినాయత్తుతద్యైతం నిష్కలంభవేత్ || యది
చోద్యాపనంనోక్తం వ్రతానుగుణతశ్చరేత్ | విత్తానుసారతోద్యాపనంనోద్యా
పనేవ్రతే || గాత్రైచ్చకాంచనందద్యా ద్వైతస్యపరిపూర్తయః || అశక్తానారదీయః||
సర్వేషామప్యలాభేతుయభోక్తకరణంవిరా | విప్రవాక్యంస్మృతంశుద్ధం వ్రతస్యప

పూర్తయే || యథావిప్రవచోవస్తు గృహ్లాతిమనుజశ్శుభమ్ | అదత్వాదక్షిణాం పా
వస్సయాతిసరకంధ్రువమ్ || భారతే || వేదాపనిషదేచైవ సర్వకర్మసుదక్షిణా || స
ర్వక్రతుమయోద్దిష్టా భూమిర్గావోభకాంచనమ్ || బైజవాహి || శివనేత్రోద్భవంయ
స్మాక్రజతంపితృవల్లభమ్ | అమంగళంతద్యత్నేన దేవకార్యేషువర్జయేత్ || టాడ
రాసందేదేవీపురాణే || వ్రతేచత్థిరేధ్యయనేత్రాద్ధేపిచవిశేషతః | పరాన్నభోజనాద్దే
వియస్యాన్నంతస్యతత్ఫలమ్ || పృథ్వీచంద్రోదయేఽగ్నిపురాణే || నిత్యస్నాయామి
తాహారోగురుదేవద్విజార్చకః || తూరంతూరంచలవణం మధుమాంసంచవర్జయేత్ ||
తూరాస్తుతత్రైవోక్తాః || తిలముద్గాదృతేజైబ్యం సగ్యేగోధూమకోద్రవౌ | ధా
న్యకందేవధాన్యంచ శమిధాన్యంతదైక్షవమ్ || స్విన్నధాన్యంతథాప్యంమూలంతూ
రగణః స్తృతః || గోధూమానాంతుతత్రైవ ప్రతిప్రసవః || ప్రేహిపద్మికముద్గాశ్చ
కలాయస్సతిలంపయః | శ్యామాకాశ్చైచ సీవారాగోధూమాద్యావ్రతేహితాః ||
కూక్మాండాలాబువారాక పాలంకీజ్యోత్స్నిః కాస్త్యజేత్ | చతురైభృతుం సక్తుక
ణాశ్శాకందధిఘృతంమధు || శ్యామాకాశ్శాలివారా యావకంమూలతండులమ్ |
హవిష్యవ్రతసక్తాదావగ్ని కార్యాదికేహితమ్ || మధుమాంసంవిహాయన్యద్యతే
వాహితమితి || శమిధాన్యంమాషాది, పాలంకీమధ్యదేశేహితి ఇతి ప్రసిద్ధా
జ్యోత్స్నికా-కోశాతకీ - మితాక్షరాయాంగౌతమః || చతురైభృతుం సక్తుకణాయావశా
కషయోదధి ఘృతమూలఫలాద కానిహవీంస్యత్రోత్రంప్రశస్తానిపయోదధిఘృ
తంచగన్యమితి || అన్యేచవిశేషా ఏకాదశీచాతుర్మాస్యాది ప్రకరణేవత్వంతే - గృ
హీతవ్రత్యాగేతు మదసరత్నేచాగలేయః || పూర్వంవ్రతంగృహీత్వాయో సచ
రేత్కామమోహితః | జీవన్మసతిచాండాలో మృతశ్శాన్వాచాభిజాయతే || తత్రప్రా
యశ్చిత్తముక్తం పృథ్వీచంద్రోదయేఽగ్ని గారుడపురాణయోః || క్రోధాత్పరమా
దాల్లోభాద్వావ్రతభంగోభవేద్యది | దివత్రయంసఘంజీత ముండనంశిరసోభవా ||
ఇతిప్రాయశ్చిత్తామ్నాదతిక్రాంత వ్రతానుష్ఠానంనాస్తీతి గమ్యతే - యత్తు |
ప్రాయశ్చిత్తంతతః కృత్వాపునరేవవ్రతీభవేదితివచనాత్ || యచ్ఛాతిక్రాంత మపి
వ్రతంకార్య మేవేతిశూలపాణిః - తస్మధ్యేలోపేవ్రతశేష సత్వేజ్ఞేయం, ఏతచ్ఛశ
క్తవిషయం, అశక్తౌతుకాలహేమాద్రా పురాణాంతరే || ఉపవాసాసమర్థశ్చేదే
కవిప్రంతుభోజయేత్ | తావద్ధనాదివాదద్యా ద్భుక్తస్య ద్విగుణాంతథా || భుక్తశ్శ
తభోజనః బ్రాహ్మణభోజనం విశేషిశేషః || సహస్రసమ్యుతాందేవీం జపేద్వాప్రాణ
సంయమాత్ | కుర్వాద్వాదశసంఖ్యా కాన్యథాశక్త్యాతురోసరఇతి || శుద్ధితత్వే
మాత్సేయే || ఉపవాసేత్వేకక్రాంతం సక్తంభోజనమిష్యతే || మదసరత్నే వాయపి

యే । ద్రవ్యదాతోపవాసస్యశలంప్రాప్నోత్యసంశయమ్ ॥ తథాఽపరాక్రేదేవ
 లః ॥ బ్రహ్మచర్యంతథాశౌచం సత్యమామిష వర్జనమ్ । వ్రతేష్వేతాని చత్వారి
 వరిష్టానీతిశ్చ ॥ మాత్స్యే ॥ తస్మాత్కృతోపవాసేన స్నానమభ్యంగపూర్వక
 మ్ । ఐర్జనీయంప్రయత్నేన రూపఘ్నంతత్పరంస్థప ॥ అన్యేచనియూస్తత్రితత్రా
 న్యేషణీయా * అధస్త్రీప్రతేషు విశేషఉచ్యతే * తత్రహేమాద్రా వ్రతకాండే
 గారుడే ॥ గంధాలంకారతాంబూల పుష్పమాలానులేపనమ్ । ఉపవాసేనదుష్యం
 తిదంతథావసమంజసమితి ॥ ఇదంచసభర్తృకోపవాసవిషయం ॥ అంజనంచసతాం
 బూలం కుంకుమంరక్తవాససీ । ధారయేత్సోపవాసాపి అవైద్యశ్శరణ్యతః । విధ
 వాయతిమూర్ఘైకుమూరీ వాయద్విచ్ఛయేతి ॥ తత్రైవభవిష్యత్కై, తథావిష్ణుధ
 ర్శ్మే ॥ సర్వేషుతూపవాసేషు పుమాన్వాధినువాసినీ । ధారేయేద్రక్తవస్త్రాణి కుసు
 మానిసితానిచ । విధవాశుక్లవసనమేకమేవహిధారయేత్ । మనురపి । పుష్పాలం
 కారవస్త్రాః గంధధూపానులేపనమ్ । ఉపవాసేనదుష్యంతి దంతథావసమంజసమ్ ॥
 మదనరత్నేవ్యాస ॥ దంతథావసపుష్పాది వ్రతేష్యస్యానదుష్యంతి ॥ యద్యపీదంస
 ర్యోపవాదివిషయంప్రతీయతే, తథాపిష్టాదారాత్సే భాగ్యాద్యర్థం క్రియమాణభ
 వరాత్రత్తిరాత్రాద్యుపవాసవిషయమేవ, సత్వేకాదశ్యాదివిషయం ॥ అసకృజ్జలపా
 నాచ్చ సకృత్తంబూలచర్వణాత్ । ఉపవాస ప్రణశ్యేతదివాస్వాపాచ్చ మిధునా
 దిత్యవరాక్రేదేవలేనత్సపేధాత్ సచాగ్యపుంవిషయత్వేన సావకాశత్వాత్
 స్త్రీణాంతాంబూలాదిప్రాప్నోతీతివాచ్యం - తాంబూలాదిప్రాపకవైధి వైకాదశీ
 తరివిషయత్వేన వైపరీత్యస్యాపి సువచనత్వాత్ - యస్తుహరిపాశే ॥ అంజనంరోచ
 నంచైవ గంధాకానుమనస్తథా । వ్రతేచైవోపవాసేభ నిత్యమేవవివర్జయేత్ ॥ శిర
 సోఽభ్యంజనంసామ్యే వైవమేతత్ప్రశస్యతే । సపాదియోర్మూత్రస్య స్నేహేనేతిస్థి
 తిః స్మృతేతి ॥ తత్రత్రైలోక్త పుణ్యవ్రతవిషయం, సతుగర్వత్ర, పూర్వోక్తవిరో
 ధాదితి మదనరత్నేఉక్తిం ॥ తత్రైవ- అశ్రుప్రసాతోరోషశ్చ కలహస్యకృత్తిస్తథా ।
 ఉపవాసాద్వృతాద్వాపి సద్యోభిషయతిస్త్రియమ్ ॥ స్త్రీయమిత్యుపలక్షణం -
 మదనరత్నే, శివధర్మే ॥ దానవ్రతాని నియమాజ్ఞానం ధ్యానంహుతంజపః । య
 త్సేనాసికృతంసర్వం క్రోధితస్యవృథాభవేత్ ॥ * అథసూతకాదానిర్ణయః * త
 త్రకావమాత్యాశాచయోస్సర్వస్త్యైర్వర్జనివృత్తి ర్విబంధేషుస్పృహైవ గాదాస్తు
 మ్తాశాచాదావపి తామాహుః ॥ జ్ఞానూర్ధ్వంక్షతజేజాతే నిత్యకర్మనచాచరేత్ ।
 వైమిత్తిచతర్థధన్యవద్రక్తోసవాచరేత్ ॥ లోతకెచసముత్పన్నే జ్వరకర్మణిహై
 ధునే । ధూమోష్ణారేతథావాంతౌ నిత్యకర్మాణినంత్యజేత్ ॥ ద్రవ్యేభుక్తేభ్యశీరేవ

నైవభుక్తా వసికించనః కర్మకర్త్యాన్నరోనిత్యం సూతకేమృతకేతథా॥ ఇతికాలికాపురా
ణాత్ - వస్తుతస్తుపూర్వం దేవీ పూజాపక్రమాత్తన్తా ప్రవిషయత్వమస్యేతియుక్తం
ప్రతీమః - తథాహేమాద్రాపాద్యై ॥ గర్భిణీసూతికాదిశ్చ కుమారీవాధరోగిణీ
యదాశుద్ధాతదాన్వేనకారయే త్ప్రయతాస్వయం॥ ఇతి॥ పుంసోప్యేషవిధిః, లింగ
స్యావిషక్షితత్వాత్ - తేనయస్మిన్ప్రతేయత్పూజాద్యుక్తం తదన్వేనకారయేత్ - శా
రీరనియమాత్స్వయం కుర్యాదితిహేమాద్రావ్యాచఖ్యా, సప్రతిసాంప్రతేఇతివి
ష్ణూకేశ్చ, ఆరంభస్తునభవత్యేవ, శుద్ధితత్వేవిష్ణుః ॥ బహుకాలికసంకల్పా గృహీ
తశ్చపురాయది । సూతకేమృతకేదైవ ప్రతంతవైషమ్యపరిణి ॥ ఏతత్కామ్యపరం
త్యంతవినారబ్ధమపి కార్యమితిగాడాః - మదనరత్నే ॥ పూర్వసంకల్పితంయచ్చ
ప్రతంసునియతవ్రతైః । తత్కర్తవ్యంనరైశ్శుద్ధం దానార్చనవివర్జితమ్ ॥ మాధవీ
మేకార్చ్యే ॥ కామ్యోపవాసేప్రక్రాంతే త్వంత రామృతసూతకే । తత్రకామ్యప్రతం
కుర్యాద్దానార్చనవివర్జితం॥ ఇతి॥ ఏతేనసాంకేధికారాద్వైతాంగదేవ పూజాదికా
ర్యమితిసర్థమానోక్తిః పరాస్తా - ప్రారబ్ధంపూజాదికార్యమేవ - సవరాత్రైతుత
త్రైవిశేషం వత్సాముః, ఏవంరజస్వలాపి - యత్తునత్యచోతః - ప్రారబ్ధదీర్ఘతపసాం
నారీణాంయద్రజోభవేత్ । సతత్రాపివ్రతస్యస్యా దుపరోధః కథంచన॥ ఇతి॥ తత్ప్రతి
నిధినాకారణైదిత్యేతత్పరమ్ - తదుక్తం మదనరత్నేమాత్మే ॥ అంతరాతురజో
యోగే పూజామన్వేనకారయేత్॥ ఇతి॥ ప్రతినిధయశ్చ నిర్ణయామృతేప్రతీసనిః॥ ధా
ర్యాపత్యుర్వ్రితంకుర్యాద్ధ్యార్యాయాశ్చపతిర్వ్రితమ్ ॥ అసామర్థ్యపరస్తాభ్యాం ప్ర
తభంగో నజాయతే ॥ సాంకేషి ॥ పుత్రంవావినయోపేతం భగినింభ్రాతరంతథా
ఏషామభావపవాన్యం బ్రాహ్మణం వానియోజయేత్ ॥ కాత్యాయనః॥ పితృమాతృ
భ్రాతృపతిగుర్వధైచవిశేషతః । ఉపవాసంప్రకుర్వాణః పుణ్యంశతగుణాలభేత్॥ మా
తామహదీనుద్దిశ్య ఏకాదశ్యాముపోషణే । కృతేతేతుఫలంవిప్రా స్సమగ్రంసమవా
న్నయః ॥ మదనరత్నేప్రభాసఖండే ॥ భర్తాపుత్రః పురోధాశ్చ భ్రాతాపత్నీసఖాపి
చ । యాత్రాయాంధర్మకార్యేషు జాయంతేప్రతిహస్తకాః ॥ ఏభిఃకృతం మహాదేవి
స్వయమేవకృతంభవేత్ । తత్రైవవాయవీయ ॥ స్వయంకర్తుమశక్తశ్చై త్కార
యీతపురోధసా । ఇదంచనర్వవర్ణసాధారణం, అవిశేషాత్, యత్తుకశ్చిదాహ
శూద్రస్య బ్రాహ్మణాదిరేవ ప్రతినిధిర్యక్తోనశూద్రః ॥ జపస్తపస్తీర్థసేవా ప్రత్ర
జ్యామంత్రసాధనమ్ ॥ విప్రైస్సంపాదితంయస్య సంపన్నంతస్య తత్ఫలమితిమరీచి
వచనాదితి - తత్తుచ్చం - ప్రప్రజ్యాదీనాం శూద్రదేవసంభవాద్విషయే ప్రాయదర్శ
నాదిత్యాదేనాస్యబ్రాహ్మణాదిగోచరత్వాత్, యదాపిఉపవాసోవ్రతంహేమామ

స్త్రీర్థస్నానజపాదికమితి పూర్వార్థకాపాతస్తదాపిసపవదోషస్త్రీశూద్రపతనానిష
డితిమానవీయేజఃనిషేధాత్, చస్తుతస్తుసంపూర్ణతావాచనమాత్రమత్రోచ్యత ఇతిప్ర
తినిధేఃకావారైత్యలం - అత్రవిశేషమూహాత్రికాండమండనః॥ కామ్యేప్రతినిధిర్నా
స్తినిత్యేనైమిత్తికేచనః । కామ్యేపుష్పక్రమాదూర్ధ్వంకేచిత్ప్రతినిధివిదుః॥ సన్యా
త్ప్రతినిధిర్భూతస్వామిదేవాగ్నికర్మను । సదేశకాలయోర్నాస్తినిరణేరగ్నిరేవ
సా ॥ నావీప్రతినిధాతవ్యంనిషేధంవస్తుకుత్రచిత్ ॥ హిరణ్యకేశినూత్రేపి ॥ సన్యామి
త్వస్యభార్యాయః పుత్రస్యదేశస్యకాలస్యాగ్నేర్దేవతాయః కర్మణశ్చబ్రహ్మచరీతి
నిధిర్విద్యతే ఇతి * అఖప్రతాదిసన్నిపాతేనిర్ణయః * తత్రతిధివ్యయసన్నిపాతేతత్రో
క్తందానవహోమాదిక్రమేణానుష్ఠేయం - ఆవిరోధాత్ ఇదంపూర్వారభేష్యవ.
ఏకమధ్యేనస్యకామ్యకర్మారంభస్తునభవత్యేవగుణఫలాదృతే యస్యయజ్ఞేవ్రతతేం
తరాయజ్ఞస్తాయతేతం యజ్ఞంనీర్మతిర్గృహ్లాతీతి రాణకధృతశ్రుతేః యజ్ఞఃప్రతాది
కర్మమాత్రం, ఆనాగేనవ్యవధానదోషస్యసర్వత్రసామ్యాత్, శిష్టాస్తుమాఘకార్తి
కస్నానాదిమధ్యే, లక్షణామతులాభారతశ్రవణాద్యాచరంతి తన్నిత్యమధ్యేనస్తు.
కామ్యమధ్యేచింత్యం, యత్రతునక్తకభక్తాదావిరోధస్తత్రప్రాధమ్యాదేకభక్తం
కార్యం, నక్తంతుపరేద్యుస్తతిధాగౌణకాలేకార్యం, సమకాలీనవిరుద్ధవ్రతాదాతు
ఏకం స్వయంకృత్యాన్యధ్భార్యాదినా కారయేదితిమాధవః, యత్రతుశివరాత్వా
దాతిధిమధ్యేపారణయాఽహ్నిభోజనంప్రాప్తం ॥ భూతాష్టమ్యోక్తివాఘక్త్యా
త్రాఘక్త్యావపశ్యోః । ఏకాదశ్యానుహోరాత్రం భుక్త్యాచాంద్రాయణంచరేత్ ఇతి
తన్నిషేధశ్చ తత్రపారణాయావైధత్వాద్దివైవభోజనంనిషేధస్తు రాగప్రాప్తభోజ
నవిషయఃఏవమష్టమ్యాదిన క్తవ్రతేసంక్రాంత్యాచారవౌసంకప్తచతుర్థ్యాంచరాత్రా
భోజనంయత్రత్వప్రమ్యాదాదివాభుజిషేధః-సంక్రమేచరాత్రావితినిషేధద్వయంత
త్రోపవాసఏవకార్యః యద్యపీపుత్రిణఉపవాసోనిషిద్ధస్తథాపి॥ ఉపవాసనిషేధేతుభ
క్ష్యంకించిత్ప్రకల్పయేడితి వచనాత్కించిద్భక్షయిత్వోపవాసఃకార్యః-చాంద్రాయ
ణమధ్యేఏకాదశ్యాచాంద్రాయణానియమేనతుభోజనంకార్యమేవ - చాంద్రాయణ
స్యకామ్యత్వైసనిత్యబాధకత్వాత్ -అబాధనగత్యసంభవాచ్చ-ఏకాదశ్యామేకాంత
రోపవాసాదిపారణాయాం జలపారణాంకృత్వోపవసేత్ -ఆపోవాళితమనశితంచేతి
శ్రుతేః - ఏవంద్వాదశ్యాంమాసోపవాసక్రాద్ధప్రదోషాదిషుజ్ఞేయం - ఏవంకామ్య
నైమిత్తికనిత్యత్వాదికృతంబలాబలంస్వయమూహ్యమితిదిక్ -ఇతినిర్ణయసింధౌవ్రత
పరిభాషాసమాప్తః, —*అఖప్రతిపదాదినిర్ణయః*—శుక్లప్రతిపదపరాష్టావ్యా
పిత్యేపూర్వాగ్రాహ్య - యుగ్మవాక్యాత్ ॥ ప్రతిపత్సముక్తికార్యయాభవేదాత్

రాష్ట్రీకీతిసాక్షిండోక్తేః॥ శుక్లాస్యాత్పత్తిపత్తిధిః ప్రథమతశ్చేత్సావరాష్ట్రాభవేదితి
 దీపికోక్తేశ్చ - అపరాష్ట్రాశ్చపంచభాషభవేదినే చతుర్థోభాగః - తదభావేనాయా
 హ్వావ్యాపిసీగ్రాహ్య - తదభావేతుసాయాహ్వావ్యాపిసీపరిగృహ్యతామితిమాధవోక్తేః
 కృష్ణాతుపరా ॥ కృష్ణాతూత్తరతోభిలేదిపీకోక్తేః - కృష్ణాపిపూర్వైవేత్యనంతభ
 ట్టాః - సర్వతిథిషువర్జ్యాన్యక్తానిముహూర్తదీపికాయాం ॥ కూశ్మాండంబృహతీఫ
 లా నిలవణంవర్జ్యంతిలాఘంతిథాతైలంచామలకం దివంప్రవసతాశీర్షంకపాలాంశ్ర
 కమ్ నిష్పాపాంశ్చమసూరికాన్ఫలమధౌ వృంతాకసంజ్ఞంమధున్యూతంస్త్రీగమనం
 క్రమాత్పత్తిపదాదిపేష్వనమాషాడశ ॥ శీర్షంనాతికేళం - కవాలంఆలాబు, ఆంత్రం
 వటోలకం - భూపాలః ॥ కూశ్మాండంబృహతీతూరంమూలకంపససంఫలమ్ । దాత్రీ
 శిరఃకపాలాంత్రంనఖచర్మతిలానిచ ॥ యురకర్మాంగనాసేవాంప్రతిపత్ప్రభృతిత్యజేత్
 నఖంశింబీ - చర్మంమసూరికా - ద్వితీయాతుకృష్ణాపూర్వాశుక్లోత్తరేతిహేమాద్రి॥
 కృష్ణాద్వితీయా౨౨దిమాపూర్వాహ్మయదిసాసితాతుపరతస్సర్వేతిదీపికోక్తేః-మా
 ధవాసంతభట్టమతేతుసర్వాపిద్వితీయాపరా - తథాచమాధవః ॥ పూర్వేద్యురసతీ
 ప్రాతఃపరేద్యుస్త్రీముహూర్తగా । సాద్వితీయా౪రోహిష్యా పూర్వవిధాతతో
 న్యధేతి ॥ తృతీయాతుసర్వమతేరంభావ్యతిరిక్తావరైవ - తేనయుగ్మవాక్యంరంభాప్ర
 తిపషయం ॥ రంభాభ్యాంవర్జయిత్వాతుతృతీయాంద్విజనత్తమ । అన్యేషుసర్వకా
 ర్యేషుగణయుక్తా ప్రశస్యత ఇతిబ్రహ్మవైవర్తాత్ - గౌరీవ్రతేతువిశేషమాహమాధ
 వః ॥ ముహూర్తమాత్రసత్వేపిసినేగౌరీవ్రతంకరే । శుద్ధాధికాయామప్యేవంగణ
 యోగప్రశంసనాదితి - చతుర్థ్యపిసర్వమతేగణేశ వ్రతాతిరిక్తావరైవ, యుగ్మవా
 క్యాత్ ॥ ఏకాదశీతథాషష్ఠి అమావాస్యచతుర్థికా । ఉపోష్యాఃపరసంయుక్తాః
 పరాఃపూర్వేణసంయుతా ఇతిమాధవీయే బృహద్యస్థితోక్తేశ్చ - నాగచతుర్థీతుమ
 థ్యాహ్నావ్యాపిసీపంచమీయుతాచగ్రాహ్యేతి నిర్ణయామృతేమాధవీయేచోక్తం॥
 యుగంమధ్యందినేయత్రతత్రోపోష్యఫణీశ్వరా ॥ క్షీరేణాప్యాయ్యపంచమ్యాం
 పూజయేత్ప్రయతోనరః ॥ విషాణితస్యసశ్యంతినతాహింసంతిపన్నగాః - ఇతిమా
 ధవీయేదేవతోక్తేః॥ యుగంచతుర్థీపూర్వత్రమథ్యాహ్నావ్యాప్తాపూర్వా, అన్యవక్షే
 ముపరైవ, పంచమ్యాంపూజోక్తేః, గణేశవ్రతే తృతీయాంయుతైవచతుర్థీ ॥ చతుర్థీతు
 తృతీయాంయాంమహాపుణ్యఫలప్రదా ॥ కథావ్యాప్రతిభిర్వత్సగణనాథసుతోషిణీఇతి
 హేమాద్రాబ్రంహవైవర్తాత్ - మాధవీయేతుగణేశ వ్రతేమథ్యాహ్నాప్యపిసీ
 ముఖ్యా ॥ చతుర్థీగణనాథస్యమాత్మవిధాప్రశస్యతే ॥ మథ్యాహ్నావ్యాపిసీచేత్సాన్య
 త్పరతశ్చేత్సరేహసీతిబృహస్పతి వచనాత్ ॥ పాతశ్శుక్లతిలస్సన్నాత్వామధ్యాహ్నా

పూజయేన్న పేతిరత్నత్వేభిదానాచ్చ, తేనపరదినేతత్వేపరా, అన్యథాపూర్వేత్వ్యక్తం, వస్తుతస్తుయత్రభాద్రశిక్షచతుర్థ్యాదా గణేశప్రతిపక్షేషేమధ్యాహ్నాపూజోక్తా తద్విషయాణ్యేవప్రాగుక్తవచనాని సతుసార్వత్రికాణి సంకష్టచతుర్థ్యాదాబహూనాంకమకాలానాంబాధాపత్తే - తేనసర్వత్రగణేశప్రతే పూర్వైకేతిసిద్ధం, సంకష్టచతుర్థీకు చంద్రోదయవ్యాసశీగ్రాహ్య, దినద్వయేతత్వేమాసృయోగ్య సత్వాత్పూర్వైకేచిత్ - అక్యేతుదినేముహూర్తకాయాదిరూపస్య తృతీయాంశాగన్యాభావాత్పరదినేమాధవోక్తమధ్యాహ్నావ్యాససత్వాత్సం పూర్ణత్యాచ్యపరేత్వాచక్షతే, దినద్వయేతదభావేతుపరైవ, గౌరీప్రతేతుపూర్వైవ ॥ గణేశగౌరీబహుళావ్యతిక్రా ప్రకీర్తితాః । చతుర్థ్య పంచమీవిధాదేవతాంతరయోగతత్తమిదనరత్నే బ్రంహచైవరత్త - పంచమీతుమాధవమతేనర్వాపూర్వా ॥ చతుర్థీసంయుతాకార్యాపంచమీపరయాసతు । దైవేకమణి త్యేచశుక్ల పక్షేతథా సితాత్తమిహరితోక్తే హేమాద్రిమతేతుకృష్ణాపూర్వాసితాపరా ॥ కృష్ణాపూర్వాయ సితాపరాయుతాస్యాత్పంచమీత్తదివీకోక్తా ॥ వస్తుతస్తుహరితోక్తిరుపవాసవిషయా ॥ ప్రతిపత్పంచమీదేవసానిత్రీభూతపూజామా । పవమీదశమీచైవసోపాహ్వాపరసంయుతాత్తమి బ్రంహచైవరత్త ॥ యత్తు ॥ పంచమీతుప్రకర్తవ్యాషష్టాయుక్తాతునాతదేత్వాషష్టంబీయం, తత్సంధప్రతఃసం ॥ సుందోపవాసేస్వీకార్యా పంచమీపరసంయుతేతి వాక్యకేషాదితిమాధవః, తన్నాగపూజావిషయమిత్యసం తభట్టపిర్ణయాన్యతాదయ - చమత్కారచింతామణౌచ ॥ పంచమీనాగపూజాయాంకార్యాషష్టిసమన్వితా । తస్యాంతుతుషీతానాగా త్తరరాసువతుధికేతితేన నాగపూజాదాపరైవ - యత్తుమదనరత్నదివోదాసీయయోః శ్రావణపంచమ్యతిక్తాపూర్వేత్వ్యక్తం ॥ శ్రావణేపంచమీశుక్లా సంప్రాక్తా నాగపంచమీ । తాంపరిత్యజ్యపంచమ్యశ్చతుర్థీసహితా వాతాత్తమిసంగ్రహాక్తై ॥ గణేశస్కందయోగాభ్యాంక్రమాన్నాగశ్శుభాశుభ । మిత్రామిత్రేతయోఃపతేనాగానామాఖుబహికాణాత్తమిషట్టిగతృతాచ్చ శ్రావణపంచ మ్యతిక్తాయా నాగపంచమ్యాశ్చతుర్థీయూతత్వముక్తం తదుపవాసాదివిషయం పత్రేవాహనే ॥ షష్ఠీసర్వమతేస్కందప్రతాతిక్తాపరైవయ్యుగ్మవాక్యాత్ । నాగవిధానకర్తవ్యాషష్ఠీచైవకతోచనేతిస్కాందాత్ - నిర్ణయామ్యతే ॥ షష్ఠీచసప్తమీచైవవారశ్చేదంశుమాలినః ॥ యోగోయం పద్మకోనామా మూర్యకోటిగ్రహైస్సమః ॥ సప్తమీపూర్వైవయ్యుగ్మవాక్యాత్ ॥ షష్ఠ్యాంతుతానాగపంచకర్తవ్యాతాతసర్వదేహిస్కాందాచ్చ - అష్టమీతుసర్వమతేకృష్ణాపూర్వాసితాపరా ॥ ప్రతమప్రతేష్టమీ కృష్ణాపూర్వాశుక్లాష్టమీపరై

మూఢులొక్కఁ - యెందుకొక్కఁ జూపుచున్నావని పూర్వమునకు పట్టి దీపికో క్కెచ్చు - శివశక్తి
 తనవేతుకొస్తావు త్వరగా॥ పక్షులయేపు త్వరైవశివశక్తిమహోత్సవ ఇతిమాధవో
 క్కె - దివోదాసీయే, భవిష్యే॥ యదాయదాసితాప్తమ్యాంబుధవారోభావేత్కవి
 త్ । తదాతదాహిసాగ్రాహ్య ఏకభక్తాశనేనృప ॥ సంధ్యాకాలేతథాదైత్రేప్రసూ
 పైచ జనార్దనే । బుధాప్తమీనకతావ్యాహంతిపుణ్యంపురాతనమ్! అంత్యంపద్యం
 హేమాద్రావధృతం - నవమీతుసర్వమతేపూర్వాయుగ్మవాక్యాత్ ॥ నకుర్యాన్న
 వమీంతాతదశమ్యాతుకదాచనేతిసాగ్రంధాచ్చ - దశమీతుపూర్వాపరావేతిహే
 మాద్రిః॥ కృష్ణాపూర్వోత్తరాశుక్లా దశమ్యేవంవ్యవస్థితేతిమాధవః - వస్తుతస్తుము
 ఖ్యానవమీయతైవగ్రాహ్య । దశమీతుప్రకతావ్యాసదుగాడ్విశసత్తమేత్యావ
 స్సంబోధకైః - యత్తు ॥ సంపూర్ణాదశమీకార్యా పూర్వయా పరయాధవేత్యం
 గిరసోక్తం - తన్నవమీయక్తాలాభ బౌదయికీగ్రాహ్యేత్యేవం నేయం!—*అత్రై
 కాదశీ*—తత్రైకాదశ్యవచాసో ద్వేధా, నిషేధ పరి పాలనాత్మకో ప్రతరూపశ్చ,
 తత్రాద్యః ॥ నశంభేనవిబేత్తాయం నఖాదేతూకమక నూకరా । ఏకాదశ్యాంసభుం
 జీతపక్షయో రుభయోరపీతి కామక దేవలద్యుక్తః - అగ్ని పురాణేపి ॥ గృహస్థా
 బ్రంహచారిచ అహితాగ్ని స్తతేవచ ॥ ఏకాదశ్యాం సభుంజీత పక్షయోరుభయో
 రపీతి ॥ నచాత్రపర్యదాసేనప్రతవిధి స్తథేత్రప్రతాదిశబ్దాభావాత్ - ప్రతరూపస్తు
 బ్రంహచైవతేక ॥ ప్రాప్తహరిదిసేనమ్యగ్నిధాయనియమమనిశి । దశమ్యాముప
 వాసస్యప్రకుర్యాద్వైష్ణవంప్రతిమితి ॥ ఇదంచశివభక్తాదిభిరపికార్యం । వైష్ణవోవా
 కశైవోవా కుర్యాదేకాదశీప్రతిమితి శివభక్తామోక్షకైః ॥ వైష్ణవోవాకశైవోవాసారో
 ప్యే తత్సమాచరేదితి సారపురాణాచ్చ - సోపిద్వేధా, నిత్యఃకామ్యశ్చ ॥ ఉపోప్యై
 కాదశీంసత్యంపక్షయోరుభయోరపీతిగారుడోక్తైః । పక్షేపక్షేచకతావ్యాసమేకాదశ్యా
 ముపోపహమితివారదోక్తశ్చనిత్యతా ॥ యదీచ్ఛేద్విష్ణుసాయజ్యంత్రియంసంతిమా
 త్మనః । ఏకాదశ్యాంసభుంజీతపక్షయో రుభయోరపీతికామకాదిషుఫలప్రతేశ్చ -
 కామ్యతా - ఉభయైకాదశీప్రతంగృహస్థాతిరిక్తావామేననిత్యం - గృహ స్తస్యతుశు
 క్లాయామేవప్రతనిత్యంసకృష్ణాయాం ॥ ఏకాదశ్యాంసభుంజీతపక్షయో రుభయోర
 పి! వస్థయతిధ మోయంశుక్లా మేవసదాగృహీతిదేవలోక్తైః - నచాసేననిషేధపా
 లనమేవవస్థయతివిషయే ఉపసంప్రీయతేనతు ప్రతిమితివాచ్యం - అన్యపర్యదా
 సేనప్రతవిధివరత్వాత్ - అన్యథాపూర్వోక్తాగ్నిపురాణవచనేపిధపాలనేగృహస
 న్యాధికారోక్త్యావిరోధస్సాత్ - నిషేధస్యనివృత్తిమాత్రఫలత్వేన విశేషానపేక్ష
 కాదుపసంహారా యోగాత్ - అభావస్యధర్మత్వాభావాచ్చ - తస్మాదనేనసర్వే

షామేకాదశీవ్రతవిధాయినాంసామాన్యవాక్యనాంపనస్థయతివిషయేఉపపంహారా
 న్నగృహస్థస్యకృష్ణాయాంనిత్యవ్రతప్రాప్తిః-కథంతహి ॥ సంక్రాంత్యాముపవాసం
 చకృష్ణైకాదశివాసరే । చంద్రసూర్యగ్రహేచైవనకుర్యాత్పుత్రవాన్సప్తహి । ఇతి
 నారదాదివచనేమకృష్ణానిషేధః- ప్రాప్త్యభావాదితిచేత్, శ్రూయతా॥ శయనీబో
 ధనీమధ్యేయాకృష్ణైకాదశీభవేత్ । పైశ్రావ్యాగృహస్థేననాన్యాకృష్ణాకదాచ
 నేతిపాద్యే ॥ గృహస్థస్యఆమాశీకాతిఃకీమధ్యస్థాయాకృష్ణావిహితాసాపుత్రవతోనిషి
 ధ్యతే, అన్యకృష్ణాయాంతునవిధిః-సర్వవిధీనాం పనస్థయతిషూప సంహారాన్ననిషే
 ధః ప్రాప్త్యభావాత్ - శయన్యాదివాక్యం త్వపుత్రగృహిగోచరమిత్యనంతభట్ట
 హేమాద్వాద్దిగ్రంథాః - దీపికాపి ॥ అసితాతుశయనీబోధాంతరస్థాస్యధోసన్యా
 తాత్మవతోపీతి - మదనరత్నేభవిష్యే ॥ యథాశుక్లాతథాకృష్ణాద్వాదశీమేసదా
 ప్రియా । శుక్లాగృహస్థైః కతావ్యాభోగసంతానవధిః ॥ ముముక్షుభిస్తథాకృ
 ణ్ణా నతేతేనోపదర్శితేతి ॥ నిషేధపాలనంకామ్యవ్రతంచసర్వకృష్ణాయాం షర్వగృ
 హీణాంభవత్యేవ ॥ పుత్రవాంశ్చ సభార్యశ్చ బంధుయక్తస్తతైవచ । ఉభయోః
 పక్షయోఃకామ్యవ్రతంకుర్యాత్తువైష్ణవమితి నారదోక్తైః - ఏతచ్చసర్వంకాలాద
 ర్భేఉక్తం ॥ విధవాయావనస్థస్య యతేత్యైకాదశీద్వయే । ఉపవాసాగృహస్థస్యశు
 క్లాయామేవపుత్రిణః । భుజేర్నిషేధః కృష్ణాయాం సిద్ధిస్తస్యతతోవ్రతేతి - ప్రా
 చ్యాస్తువైష్ణవగృహస్థానాం కృష్ణాపినిత్యా ॥ నిత్యంభక్తిసమాయుక్తైర్నరైర్వి
 ణ్ణాపరాయణైః ॥ పక్షేపక్షేచకతావస్యమేకాదశ్యాముపాపణమ్ ॥ సపుత్రశ్చసభార్య
 శ్చసుజనోభక్తిసంయుతః । ఏకాదశ్యాముపవసేత్పక్షయోరుభయోరపీతినారదోక్తై
 రిత్యాహుః- పుత్రశబ్దశ్చపత్యమాత్రవచనః-నారాయణవృత్తైః-పుమాంసయేవమే
 పుత్రాజాయేరన్నిత్యతాపత్యమాత్రవాచితోక్తైః - జనయద్భూహపుత్రాణీతిలిం
 గాత్ - పాత్రీమాతామహస్సేనేతిమనూక్తైః, పుత్ర్యాంలపత్యమిత్యధేతుస్త్రీభ్యో
 ధగితిపాతేయత్యాపత్యైః, పుమాన్పుత్రోజాయతేతిచ- ఉపవాసనిషేధేవిశేషో
 వాయవీయేఉక్తః ॥ ఉపవాసనిషేధేతుభక్ష్యంకించిత్ప్రకల్పయేత్ । నదుష్యత్సుప
 వాసేపఉపవాసఫలంభేత్ ॥ భక్ష్యంచతత్రైపూక్తం ॥ సక్తంహవిష్యాన్నమవోదనం
 వాఫలంతిలాక్షీరమథాంబుచాజ్యమ్ । యత్పంచగవ్యంయదివాపివాముః సశస్త్రమ
 త్రోత్తరముత్తరంచేత్యలం ॥ తత్రదశమీవేధోధ్వేధాలరుణోదయవేధస్సూర్యోద
 యవేధశ్చేతి ఆద్యోగారుడే ॥ దశమీశేషఫలముక్తోయదిస్వాదరుణోదయః ॥ నైవో
 పోష్యంవైష్ణవేవతద్ధిశేకాదశీవ్రతమితి ॥ అరుణోదయస్వరూపంచమాధవీయేస్కాం
 ణే ॥ ఉదయాత్ప్రకృతవస్త్రుఘటికాలరుణోదయశ్చి-యదపి ॥ ఉదయాత్ప్రకృతావి

ప్రముఖూతాద్యయసంయుతా ॥ సంపూజ్ఞైకాదశీనామతత్రైవ్రాపవసేద్గ్రహీ
తిగారుడసారథర్వాదివచనం-యచ్చభవిష్యే॥ఆదిత్యోదయవేళాయాః ప్రాజ్ఞుహూ
తాద్యయాన్వితాః ఏకాదశీతుసంపూర్ణావిధాన్యాపరికిర్తితేతి॥ తదప్రపసంహార
న్యాయేనదండచతుష్టయపరమేవ-హేమాద్రావప్యేవం. యత్త్రబంహవైవతే॥చ
తస్రాఘటికాఃప్రాతరుణోదయనిశ్చయః ॥ చతుష్టయవిభాగోత్రవేధాదీనాంకిలోది
తః॥ అరుణోదయవేధస్సాన్యతాన్ధకంతుఘటికాత్రయమ్॥అతివేదోద్విఘటికఃప్రభా
నందర్శనాద్రవేః॥ మహావేధోపితత్రైవదృశ్యతేర్కనదృశ్యతే॥ తురీయస్త్రవిహి
తోయోగసూర్యోదయేబుధైరితి॥తదస్యనయవద్వారారుణోదయవేధవిశేషపరమే
వేతిమాధవీయేమదనరత్నేచ-అంత్యస్తాదయవేధః,తథాన్యేపివేధాః-హేమాద్రా
మాధవీయేచగారుడే॥ ఉదయాత్పాక్షిఘటికావ్యాపిన్యేకాదశీయదా॥సందిగ్ధై
కాదశీనామవర్జ్యేయంధమకాంక్షిభిః ॥ ఉదయాపాజ్ఞుహూతేనన్యాపిన్యేకా
దశీయదా॥ సంయుక్తకాదశీనామవర్జ్యేయంధమవృద్ధయే॥హేమాద్రా॥రాత్రేరం
తోష్టమోభాగోప్యరుణోదయఉక్తః॥ నిశఃపాన్తేతుయామాధేదేవవాదిత్రీవా
దనే॥ సారస్వతానధ్యయనేచారుణోదయఉచ్యతఇతిస్మృతేః-అత్రైకే-ఏషాంసర్వ
పక్షాణాంముహూర్తద్వయేనకోడికారాన్నిశః పాన్తేఇతివచనాచ్చరాత్రిమాన
పక్షాత్సార్థత్రిదండాదయోనేకేరుణోదయాః తదాహహేమాద్రాః ॥ సార్థఘటికాత్ర
యోక్తిరష్ట్రావింశతిఘటిమితరాత్రివిషయా, మహాత్తరాస్తురాత్రీరపేక్ష్యచతస్రీ
ఘటికాఇత్యుక్తమితీత్యాహుః- తన్న, అరుణోదయశబ్దస్యానేకార్థత్వాపత్తేః-నచ
ముహూర్తద్వయమర్థః-దండద్వయైకముహూర్తాదివేధానాంతథాప్యనుపపత్తేః-న
హితేషాంయామార్థత్వమరుణోదయత్వంచాస్తి-ముహూతాద్యయస్యయామార్థ
స్యచచతస్రీఘటికాఇత్యనేనోపసంహారాచ్చనతదర్థః-నచసార్థంతుఘటికాత్రయ
మిత్యనేనాపితదాపత్తిశంక్యాతేనచతుర్దండవేధస్యైవ్రాక్తేః-చతుర్దండేర్థఘటిదశ
మీసత్వేహివేధస్తదర్థః-ద్విఘటికాదాతదయోగాచ్చ-యత్తుమతం-కియతారుణో
దయవేధఇత్యపేక్షాయాంసార్థఘటికాత్రయనియమాదరుణోదయేధః ఘటికాతో
న్యూనదశమీసత్వేనదోషఇతి-తత్తుచ్చం-ద్విదండాదావపితదాపత్తేః ॥ దశమీశే
షసంయుక్తోయదిస్యాదరుణోదయః॥ నైవ్రాపోష్యంవైష్ణవేనతద్ధిన్వైకాదశీవతమితి
గారుడభవిష్యేచయోగమాత్రనిషేధాత్ నారదీయేసి॥లవవేధేపివిప్రేంద్రదశమ్యై
కాదశీంత్యజేత్॥ సురాయాబిందునాస్పృష్టంగంగాంభఇవనిమలమ్॥స్కాందేపి॥
కలాకాష్ఠాదిగతైవదృశ్యతేదశమీవిభో॥ ఏకాదశ్యాంనకతావ్యంప్రతంరాజన్మ
దాచనేతి॥ మాధవోపాక్షహ॥ సోఽయంకలాదివేధోరుణోదయవేధేనూర్యోదయ

వేధేచనమానశ్చితినిగమేపి॥ సర్వప్రకారవేధోయముపవాసస్యదూషకశ్చితి-అతప
వమాధవేనఅరుణోదయాద్యదండేల్పదశమీస్పర్శేసంపుక్తాకృత్సంఘటియోగే
సందిగ్ధా-ముహూర్తవ్యాప్తాసంయుక్తాఉదయేసంకీర్ణేత్వ్యక్త్యా ॥ అరుణోదయవేళా
యాందశమీయదినంగతా॥ సంపుక్తకాదశీంతాంతుమోహినైదత్తవాన్ప్రభురితి
గోభిలాద్యుక్తేః - పూర్వోక్తగారుడాదేర్చసామాన్యతోవిశేషతశ్చారుణోదయవే
ధోనిషిద్ధః-యత్త్వప్తమభాగోరుణోదయశ్చితిహేమాద్రిణోక్తం - యచ్ఛమహత్త
రారాత్రిరితితత్పరమతంస్వయమేవదూషితం- అంతెవ్యుక్తం- వేధతారతమ్యంచ
దోషతారతమ్యాదుపపద్యతశ్చితిదోషతారతమ్యంచప్రాయశ్చిత్తతారతమ్యాదవగ
మ్యతే-తచ్ఛోక్తంహేమాద్రిణోదయాస్మృత్యంతరే॥ అజ్ఞానాద్యదివామోహాత్కుర్వన్నే
కాదశీంసరః-దశమీశేషసంయుక్తాంప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ ॥కృచ్ఛప్రదంసర
శ్చీర్వాగాంచదద్యాత్సవత్సకామ్॥సువర్ణస్యార్థకందేయంతిలద్రోణసమన్వితమ్ ॥ వి
ధానాంతరంతత్రైవ॥ బ్రాహ్మణాన్భృజయత్త్రింశద్దాంచదద్యాత్సవత్సకామ్॥ ధర
ణస్యార్థకందేయంతిలద్రోణమధాపివేతి ॥ అత్రవేధతారతమ్యాద్యవశేతి హేమా
ద్రిః-నిశఃప్రాంతశ్చిత్తపిదోషాధిక్యార్థమేవ-తస్మాద్చతుర్థాటికాత్మకవహారుణోదయ
శ్చితిసిద్ధం - తేనపట్నంచాశద్దండానంతరందశమీప్రవేశేరుణోదయవేధఉక్రోభవతి-
అంత్యోపితత్రైవకణ్వేనోక్తః॥ ఉదయోపరివిధాతుదశమ్యైకాదశీయది । దానవే
శ్యః ప్రీణనార్థందత్తవాన్పాకశాసనశ్చితి॥ స్మృత్యంతరేపి॥ దశమ్యాఃప్రాంతమా
దాయయదోదేతిదివాకరః॥ తేనస్పృష్టంహరిదిసందత్తంజంభాసురాయతదితితత్రా
రుణోదయవేధోవైష్ణవవిషయః-తద్వాక్యేషువైష్ణవగ్రహణాత్ - తత్సర్వరూపంతు
మాధవీయస్కాండే॥ పరమాపదమాఫనోహర్షేవాసముపస్థితే । వైకాదశీంత్యజే
ద్యస్తుయస్యదీక్షాస్తివైష్ణవీ॥ విష్ణ్వర్చితాఽఖిలాచారస్సహివైష్ణవఉచ్యతేశ్చితి-య
ద్యపిపితాదేరాగమదీక్షాయాంతన్మాత్రస్యవైష్ణవత్వంసతుపుత్రాదేస్తథాపిస్వపా
రంపర్యప్రసిద్ధమేవవైష్ణవత్వంస్తార్థత్వంచమన్యంతేవృద్ధాః-తత్త్వసాగరేభవిష్య॥
యథాశుక్లాతథాకృష్ణాయథాకృష్ణాతథేతరా॥తుల్యేతెమన్యతెయస్తునవైష్ణవఉ
చ్యతే॥కేచిత్తుదశమ్యాంసవమీవేధమపిత్యజంతి-తత్రమూలంమృగ్యం-ఉదయవేధ
స్తుపరిశేషాత్ స్మార్తగోచరః-తథాహమాధవః॥అరుణోదయతెధోత్రవేధస్సూర్యో
దయేతథా । ఉక్తౌద్వాదశమీవేధావైష్ణవస్మార్తయోఃక్రమాత్ ॥ హేమాద్రిస్తు
కేషాంచిదర్థరాత్రేపిదశమీవేధమాహ॥ అర్ధరాత్రేతుకేషాంచిద్దశమ్యావేధఉచ్య
తేకపాలవేధశ్చిత్వాహురాచార్యాయేహరిప్రియాః ॥ సతస్మమమతం యస్మాత్త్రి
యామారాత్రిరివ్యతశ్చితిబ్రహ్మవైవర్తాత్ - అస్యార్థః- అసద్యతసేలకశ్చిత్తాత్

తాయాఃరాత్రేపశ్చిమయామద్వయమాగామిన్యాఃరాత్రేపూర్వయామద్వయంది
 వసశ్చసకాలవిషోఽద్యతనస్సకలఇత్యుక్తమహాభాష్యే- సపవనర్తమానఃకాలవ
 కాదశ్యహూరాత్రఃపాపయః । తస్మద్దేదశహూప్రవేశేవిధాసాత్యాజ్యా! అతవవ
 హేమాద్రాదశమ్యాస్సంగదోషేణఅర్ధరాత్రాత్పరేణతు । వర్జయెచ్చతురోయా
 మాస్తస్సంకల్పార్చనయోస్సజేతివోషఉక్తః - చతురోయామాద్వివసస్యేత్యధః-
 స్వమతెతు, రాత్రేస్త్రియామత్వాత్ప్రహరత్రయం పూర్వశేషః, తెనచతుర్థప్ర
 హరవవవేధోయుక్తః, సోవ్యరుణోదయవవ॥ సూర్యోదయంవినానైవసన్నానదానా
 దికఃక్రమఇతిమార్కండేయపురాణాత్ ॥ ప్రత్యూషోఽహర్ముఖంకల్యఃఇతికోశాద
 రుణోదయమారభ్యమార్యాంశుప్రవృత్తైస్తత్రైవనిషేధః - తెనమతథేదాద్వ్య
 వస్థాతికేచిత్ - కైముతికన్యాయేనారుణోదయవేధస్యైవేయంస్తుతిరితితమాధవః॥
 యస్తుదిక్పంచదశభిస్తథేతివేధస్సఉపవాసాతిరిక్తవిషయఇతిమాధవః ॥ సర్వప్రకా
 రవేధోయముపవాసస్యదూషకః । సాధానస్తముహూర్తస్తుయోగోయంబాధతే
 ప్రతమితినిగమాదిత్యలమ్-అత్రమాధవమతైవైష్ణవైరరుణోదయవిధాత్యాజ్యాయ
 ధాత్వేకాదశ్యేవశుద్ధాసతీవధః-తేద్వాదశీవాఉభయంవాతదాసరోపోష్యా॥ ఏకాద
 శీద్వాదశీవాధికాచేత్యజ్యతాందినమ్ । పూర్వంగ్రాహ్యంతూత్రరంస్యాదితివైష్ణవ
 నిర్ణయఃఇతిమాధవోక్తేః-స్మృతైస్తూనూర్యోదయవిధాత్యాజ్యాయదాత్వేకాదశీ
 శుద్ధాసతీవర్ధతేద్వాదశీచ సమాన్యూనావాతదాగృహస్థైః పూర్వాయతిభిరుత్తరా
 కార్యా॥ ప్రథమేహనిసంపూర్ణావ్యాప్త్యాహూరాత్రసంయుతా! ద్వాదశ్యాంచ
 తథాతాతదృశ్యతేపునరేవచ॥ పూర్వాకార్యాగృహస్థైశ్చయతిభిశ్చిత్తరావిభోఇ
 తిస్కాందోక్తేః-వర్ధమానోష్యేవమేవాహ-ఉభయవృద్ధాతుశుద్ధావిధావాహసర్వే
 షారిపరైవ ॥ సంపూర్ణైకాదశీయత్రప్రభాతేపునరేవసా । సర్వైరేవోత్తరాకా
 ర్యాపరతోద్వాదశీయది ॥ ఇతినారదోక్తేః, ద్వాదశీమాత్రవృద్ధాతు శుద్ధాయాం
 పూర్వైవ॥ నచేదేకాదశీవిష్ణేద్వాదశీపరతస్థితా॥ ఉపోష్యేకాదశీతత్రయదీచ్ఛత్స
 రమంపదం॥ ఇతినారదోక్తేః, ద్వాదశీమాత్రవృద్ధాతుశుద్ధావిధేవ్యవస్థితే । శుద్ధా
 పూర్వోత్తరావిధాస్మార్తనిణాయఈదృశఇతి మాధవోక్తేశ్చ, మదనరత్నై ప్యే
 వం, యత్తు, విధాప్యవిధావిజ్ఞేయావరతో ద్వాదశీనచేత్, అవిధాపిచవిధాస్యాత్స
 రతోద్వాదశీయదీతీ హేమాద్రాసాద్యవచసంతదేకాదశ్యావృద్ధాజ్ఞేయంతదుక్తం
 మాధవేన ॥ ఏకాదశీద్వాదశీచేత్యుభయంవర్తతేయదా! తదాపూర్వందినంత్యా
 జ్యంస్మృతైర్గ్రాహ్యంసంపరందినమితి - విధైకాదశ్యాంద్వాదశీ మాత్రవృద్ధాచస
 ర్వేషాంపరైవ, తత్రైవైకాదశీమాత్రవృద్ధాగృహీణః పూర్వాయతేరుత్తరాపూ

ర్వోక్తపాదోక్తైః॥ ఏకాదశీవివృద్ధాచేచ్ఛుక్తైకప్రశ్నేవిశేషతః॥ ఉత్తరాంతయతిఃకు
ర్యాత్పూర్వాముపపన్నేన ప్రహితప్రచేతసోక్తేః॥ ఏతచ్ఛుద్ధావిద్ధాతుల్యమితిమాధవః॥
త్రయోదశ్యాంనలభ్యేతద్వాదశీయదికించన॥ ఉపాప్యైకాదశీతత్రదశమిమిశ్రితా
పిచేతిస్కాందాత్॥ అవిద్ధానినిషిద్ధైశ్చనలభ్యంతెదినానితు॥ ముహూర్తపంచకమరుణో
ర్విద్ధాగ్రాహ్యైవైకాదశీతిథిత్యప్రశ్నోగోక్తేశ్చ - ముహూర్తపంచకమరుణో
దయమారభ్యజ్ఞేయం - అన్యథోత్తరేఽహ్నిఏకాదశ్యభావాసంభవాత్ - యదపి
హేమాద్రిణా, శుద్ధసమాశుద్ధన్యూనావాఅధికద్వాదశీకాచేత్సర్వేషాంపరైవేత్సు
క్తం, తదపివైష్ణవవిషయం, స్మార్తానాంతుపూర్వైవేత్సవిరోధః, హేమాద్రిమతే
తూచ్యతే, తత్ర॥ శుద్ధావిద్ధాద్వయానందాత్రేధాన్యూనసమాధిక్తేః॥ షట్పరీకారా
పునస్త్రీధాద్వాదశ్యూనసమాధిక్తైరిత్యస్తాదశైకాదశీభేదాః, తత్రశుద్ధాధికన్యూ
నద్వాదశికాశుద్ధాధికసమద్వాదశికాచసకామైఃపూర్వానిష్కామైరుత్తరాకార్యా
ప్రథమేహనిసంపూర్ణేతిపూర్వోక్తస్కాందాత్, ఊనద్వాదశికాయాంతువిష్ణుప్రీతి
కామైరుపవాసద్వయంకార్యం॥ సంపూర్ణైకాదశీయత్రప్రభాతేపునరేవసా॥ లు
ప్యతేద్వాదశీతస్మిన్నుపవాసఃకథంభవేత్॥ ఉపాప్యేద్వేతిథితత్రవిష్ణుప్రీతినతత్పరై
రితివృద్ధవస్తిసోక్తేః, శుద్ధన్యూనాశుద్ధాదికాశుద్ధసమావిద్ధన్యూనావిద్ధసమావాధిక
ద్వాదశికాచేత్సర్వేషాం పరైవేతిహేమాద్రిః మదనరత్నేతుశుద్ధాధికాపరా, సం
పూర్ణైకాదశీయత్రేతిపూర్వోక్తేః, అన్యూపూర్వా॥ శుద్ధాయదాసమాహీనా స
మాహీనాధికోత్తరా॥ ఏకాదశీముపపన్నశుద్ధాంవైష్ణవీమపీతిస్కాందాత్॥ శు
ద్ధాఏకాదశీఉత్తరాద్వాదశీ॥ నచేదేకాదశీవిష్టేఇతినారదోక్తేశ్చ, యత్తు॥ అవిద్ధా
పిచవిద్ధాస్యాదితిపాద్యంతచ్ఛుద్ధాధికాపరం, యత్తు॥ సంపూర్ణైకాదశీత్యాజ్యాప
రతోదాద్వాదశీయది, ఉపాప్యైకాదశీశుద్ధాద్వాదశ్యామేవపారణమిత్యాదితదైవైష్ణ
వపరం - స్మార్తానాంతుపూర్వైవేత్సుక్తంవిద్ధన్యూనానమద్వాదశికాతు ముము
క్షూణాంపుత్రవతాంచపరా - అన్యేషాంపూర్వా - పుత్రవతోపిపూర్వేతిమదనర
త్నేవిద్ధన్యూనాన్యూనద్వాదశికాపైవసర్వైకాచ్యేతిహేమాద్రిః॥ ముముక్షూణాం
పరాన్యేషాంపూర్వేతిమదనరత్నే - విద్ధసమానమద్వాదశికోనద్వాదశికాచము
ముక్షుభిఃపరాన్వైకా పూర్వాకార్యాదశమిమిశ్రితా పూర్వాద్వాదశీయదిలుప్య
తే॥ శుద్ధైవద్వాదశీరాజన్నుపాప్యైమోక్షకాంక్షీభిరితివ్యాసోక్తేః - మోక్షకాం
క్షీగ్రహణాదన్యేషాంపూర్వైవ॥ పర్వత్రైకాదశీకార్యాద్వాదశీమిశ్రితానరైః॥ పా
తర్భవతువామాహాయతోనిత్యముపాపణమితిపార్థిక్తేః - విద్ధాధికాసమద్వాదశి
కాచసర్వేషాంపూర్వైవ॥ పారణాహేనలభ్యేతద్వాదశీకలయాపిచేత్॥ త్రదాసిద

శమివిధాప్యపామేయకాదశీతిధిరితిముష్యశృంగోక్తేశ్చ - మాధనమతేతు- అత్ర
 గృహిణఃపూర్వాయతేరుత్తరా- విధాధికన్యూనద్వాదశికామోక్షపాపక్షయవిష్ణు
 ప్రీతికామైపరాకార్యా - గృహస్థేనతునక్తంకార్యం॥ ఏకాదశీద్వాదశీచరాత్రిశేషే
 త్రయోదశీ । ఉపవాసంనకుర్వీతప్రత్రపాత్రసమన్వితఇతికౌర్తేదినక్షయేఉపవాసని
 షేధాత్ ॥ దశమైకాదశీవిధాద్వాదశీచక్షయంగతా । క్షీణాసాద్వాదశీజ్ఞేయాన
 క్తంతుగృహిణఃస్మృతం ఇతివృద్ధశాతాతపాక్షేశ్చ- గృహిణఃపూర్వత్రోపవాసః-
 ఏకాదశ్యాశ్శుద్ధన్యూనత్వేశుద్ధసమత్వే వాద్వాదశ్యాఃన్యూనసమత్వయోరేకాద
 శ్యాముపవాసః - యానితు॥ దశమ్యనుగతాహంతిద్వాదశద్వాదశీఫలమ్ । ధర్మా
 పత్యధనాయాంషిత్రయోదశ్యాంతుపారణమితికౌర్మాదీనిదశమీ వేధత్రయోదశీ
 పారణయోనిషేధకానితానివిహితభిన్నపరాణిఅత్రమూలవచనానితద్వ్యవస్థాచా
 కరేజ్ఞేయా - యత్తుకాలహేమాద్రా ॥ బహువాక్యవిరోధేనసందేహాజాయతే
 యదా! ద్వాదశీతుతదాగ్రాహ్యత్రయోదశ్యాంతుపారణమితిమార్కండేయోక్తేః
 సందిగ్దేషుచవాక్యేషుద్వాదశీంసముపాషయేత్తథా ॥ వివాదేషుచసర్వేషుద్వాద
 శ్యాంసముపాషణమ్! పారణంచత్రయోదశ్యామాజ్ఞేయంమామకీమునేఇతిపాద్లోక్తే
 శ్చ- వేధసందేహజ్యోతిషి-దాంవిప్రతిపత్తేవాపరాకార్యత్వక్తం- తద్వైష్ణవవిష
 యమిత్యలంబహునా- అథాతోపయుక్తంకించిదుచ్యతే - తత్రదశమ్యామేకాదశీ
 యోగేదశమీమధ్యేవభోజనంకార్యం- ఏకాదశ్యాంనభుంజీతేతితస్యా ఏవనిమిత్త
 త్వాత్ ॥ నిషేధస్తునివృత్త్యాత్కాలమాత్రమపేక్షతేఇతిదెసలోక్తేశ్చ - కేచిత్తుప
 కాదశీవ్రతాంగత్వేనపూర్వేద్యరేకభక్తవిధానాద్విధిన్నప్రేచనిషేధానవకాశా
 న్నకామ్యవ్రతాంగేభోజననిషేధప్రవర్తతే. తేనైకావశీమధ్యేపూర్వదిసేభోజనమి
 త్యాహుః-అత్రాధికారిమాధవీయేకాత్యాయనేనోక్తః॥ అప్రవర్తాధికోమన్వోహ్యశీతి
 స్మృత్యనవత్సరః! ఏకాదశ్యామ్యుపసేత్పక్షయోరుభయోరపీతి॥భవిష్య॥బ్రహ్మచా
 రీచనారీచశుక్లామేవసదాగృహీతి- యత్తువిష్ణుః ॥ పత్యౌజీవతియానారిఉపోవ్యవ
 తమాచరేత్ । ఆయుష్యంహరతేభర్తుర్నకంచైవగచ్ఛతీతితద్భర్త్రీననుజ్ఞావిషయమి
 తిప్రాగుక్తం- ఉపవాసాసామర్థ్యేతుమార్కండేయకౌర్మయోః॥ ఏకభక్తేనసత్తేనత
 త్తైవాయాచితేనచ । ఉపవాసేనదాసేనసనిర్వాదశికోభవేత్ ॥ అత్ర ॥ ఏకభక్తేన
 యోమర్త్యఉపవాసవ్రతంచరదిత్యేకభక్తాదిమాపవాసశబ్దస్తద్ధర్మాదిదేశార్థః- తే
 సతత్ప్రియుక్తాస్సర్వధర్మా సుంకల్పమంత్రేచైకభక్తాదిపదేనోహః కార్యఇతిమదన
 రత్నే- తథా-సామర్థ్యేప్రీతినిధినాకారయేదితిప్రాగుక్తం-వ్రతాకరణే ప్రాయశ్చి
 త్రమాహమాధవీయేకాత్యాయనః ॥ అగ్నిపర్వద్వయేరాత్రో చతుర్దశ్యస్తమి

దివా । ఏకాదశ్యామహారాత్రంభుక్త్వాచాంద్రాయణంచరెదితి ॥ అధికామ్య
వ్రతవిధిః - లఘునారదీయే ॥ దశమ్యాది మహిపాలత్రిదిసం పరివర్జయేత్ ।
గంధతాంబూలపుష్పాది స్త్రీసంభోగంమహాయశాః ॥ తత్రదశమ్యాంవిధిఃకౌమేః॥
శాకంమాంసంమసూరాంశ్చ చణకానోరదూషకాః । శాకంమధుపరాన్నంచ
త్యజేదుపవసత్ స్త్రియమ్ ॥ తథా ॥ శాకంమాంసంమసూరాంశ్చపునర్భోజనమైధు
నే । ద్యూతమత్యంబుపానంచదశమ్యాంవైష్ణవస్త్యజేత్ ॥ మదనరత్నే నారదీయే,
అక్షరలవణాస్సర్వేహవిష్యాన్ననిషేవిణః । అవసీతల్పశయనాఃప్రియాసంగమవర్జ
తాః ॥ వ్రతఘ్నాన్యాహహేమాద్రాదేవలః ॥ అసకృజ్జలపానాచ్ఛసకృత్తాంబూలచ
ర్వణాత్ ॥ ఉపవాసఃప్రిణశ్యేతదివాస్వాపాచ్ఛమైధునాత్ ॥ అశక్తాతుమదనరత్నే దే
వలః ॥ అత్యయేచాంబుపాసేననోపవాసఃప్రణశ్యతి ॥ అత్యయే—కట్టే ॥ విష్ణురహ
స్యే ॥ గాత్రాభ్యంగంశిరోభ్యంగంతాంబూలంచానులేపనమ్ । వ్రతస్థానర్జయేత్సర్వం
యచ్చాన్యత్రనిరాకృతమ్ ॥ ఏషుప్రాయశ్చిత్తముక్తంనిణాయామృతే, సంగ్రహే ॥
పైసహింసకయోస్సఖ్యంకృత్వాస్పృశ్యంతంచహింసకమ్ । ప్రాయశ్చిత్తంవ్రతీకుర్యా
జ్జపేన్నామశతత్రయమ్ ॥ మిథ్యావాదేదివాస్వాపేబహుశోంబునిషేవణే । అష్టాక్ష
రంవ్రతీజప్తాన్యశతమష్టోత్తరంశుచిః ॥ ఓంనమోనారాయణాయేత్యష్టాక్షరః ॥ తత్రై
వపైరీనసిః ॥ తాంబూలచర్వణేస్త్రీసంభోగమాంసనిషేవణే । వ్రతలోహనచేత్తుర్యా
త్కృష్ణావద్యుజివర్జనమితికృష్టే కాదశీ వద్భోజననిషేధమాత్ర పరిపాలనేతుతాం
బూలచర్వణాదావపి నదోషిత్యర్థః, సంభోగోఽముతుకాలాదన్యత్ర ॥ రేతస్స
కాత్మసంభోగమృతేన్యత్రక్షయఃస్మృతశితికాత్యాయనోక్తే, హేమాద్రావసింఘః ॥
ఉపవాసేతథాశాగ్ధేనకుర్యాద్దంతథావనమ్ । దంతానాంకాష్టసంయోగోదహత్యా
సప్తమంకులమ్ ॥ కాష్టగ్రహణాన్మృల్లోష్టాద్యనిషేధశిహేమాదిః - విష్ణురహ
స్యే ॥ శాగ్ధోపవాసదివసేఖాదిద్వాదంతథావనమ్ ॥ గాయద్యోశతసంపూతమం
బుపాశ్యవిశుద్ధ్యతి ॥ నిణాయామృతేవ్యాసః ॥ వర్జయేత్పరణేమాంసంవ్రతాహే
ష్యోషధంసదేతి ॥ ఏకాదశ్యాంశాగ్ధప్రామాధవీయేకాత్యయనలపాః ॥ ఉపవాసో
యదానిత్యశ్శాగ్ధంనైమిత్తికంభవేత్ । ఉపవాసంతదాకుర్యాదాఘ్రియపితృసేవి
తమ్ ॥ మాతాపితోఃక్షయేప్రాప్తేభవేదేకాదశీయది । అభ్యర్చ్యపితృదేవాంశ్చుత
జఘ్నేత్పితృసేవితమితి ॥ హేమాద్యాదిసర్వనిబంధేష్వప్యేవం—ఏతేనఏకాదశీనిమిత్త
కంశాగ్ధంద్వాదశ్యాంకార్యమితివదంతః, పరాస్తాః—కించమహాలయే ॥ సపక్షస్సక
లః పూజ్యశ్శాగ్ధహేడశకంప్రతీతిశుతంహేడశత్వంపాప్తే ఏకాదశ్యాంచ మన్వాది
శాగ్ధంక్షయాహపరిజ్ఞానేచతత్పక్షైకాదశ్యాంవిహితంశాగ్ధంబాధితమేవస్యాత్ య

దశస్కృతిచందికాస్థంపరంతి॥ అన్నాశ్రితానిపాపానితద్భక్తుర్దాతురేవచ । మజ్జంతిపితరస్తస్యనరకేశాశ్వతీస్సమాఃఇతి- తస్యాపి రాగప్రాప్తభుజగోచరస్యవైధంశాద్ధంగోచరయతాంమహత్సాహసమిత్యలం- యోపి॥ ఆకృతశ్శాద్ధనిచయాజలపిండం వినాకృతాః ఇతిలఘునారదీయేపకాదశ్యాం శాద్ధాదినిషేధః- సమాతాపితృభిన్న విషయఃపూర్వవాక్యేతద్గృహణాత్, నిచయఃప్రతిగ్రహః - అవత్రఘ్నాన్యాహమదనరత్నే దేవలః॥ సర్వభూతభయంవ్యాధిఃప్రమాదోగురుశాసనమ్ । అవత్రఘ్నాని పర్యంతేనకృదేతానిశాస్త్రతః॥ స్కందేపి॥ అష్టాతాన్యవత్రఘ్నానిఆపామూలంఫలంపయః! హవిర్బాహ్మణకామ్యాచగురౌర్వచనమావధమ్ ॥ ఇదంచాతిసంకటవిషయం- నారదీయే॥ అనుకల్పేన్యణాంప్రాక్తఃక్షీణానాంవరవర్ణిని । మూలంఫలం పయస్తాయముపభోగ్యంభవేచ్ఛుభే ॥ న త్వేవభోజనంకైశ్చిదేకాదశ్యాంబుధైఃస్మృతమితి-అస్యాపవాదః॥ శయనేచమదుత్థానమత్సార్వవపరివర్తనే । నరొమూలఫలాహరీహృదిశల్యంమమార్పయేత్ ॥ ఏతేచావిరోధినోనిర్ణయాస్సర్వవ్రతేషుజ్ఞేయాః- తత్రైకాదశ్యాంసంకల్పః॥ గృహీత్వాదుంబరంపాత్రంవారిపూర్ణముదజ్జుఖః । ఉపవాసంతుగృహ్ణీయాద్యద్వావార్యేనధారయేదితిమాధవీయేవారాహ్మకైః- మంత్రస్తువిష్ణుక్తః॥ ఏకాదశ్యాంనిరాహారఃస్థిత్యాహమపరేహని । భోక్త్యామిపుండరీకాక్షశరణంమేభవాచ్యుతేతి॥ శైవాదీనాంతుహేమాద్రాసారపురాణే ॥ సావిత్వ్యాష్టధవానామ్నాసంకల్పంతుసమాచరేత్ । శివాదిగాయత్రీయజుర్వేదేప్రసిద్ధాః- వారాహే । ఇత్యుచ్చార్యతతోవిద్వాన్ముష్పాంజలిమధార్పయేత్ ॥ తతస్సజ్జలంపిబేత్ ॥ అష్టాక్షరేణమంత్రేణత్రిర్జప్తేనాభిమంత్రితమ్॥ ఉపవాసఫలంప్రేప్యఃపి బేత్పాత్రగతంజలమితికాత్యాయనోక్తైః- మధ్యరాత్రేఉదయేవాదశమీవేధేరాత్రోసంకల్ప ఇతిమాధవః॥దశమ్యాస్సంగదోషేణఅధరాత్రాత్పరేణతు ॥ పజయేచ్ఛతురాయామాస్తసంకల్పార్చనయోస్తదా॥ విద్ధోపవాసేనశ్చంస్తుదిసంత్యక్తాస్వమాహితాః॥రాత్రోసంపూజయేద్విష్ణుంసంకల్పంచతదాచరేదితినారదీయోక్తైః- తత్రైవపూజామభిధాయ॥ దేవస్యపురతఃకుర్యాజ్జాగరన్నియతోవ్రతి॥ ద్వాదశ్యాంనివేదనమంత్రఉక్తఃకాత్యాయనేన॥ అజ్ఞానతిమిరాంధస్యవ్రతేనాసేనకేశవ । ప్రసీదనుముఖోనాథజ్ఞానదృష్టిప్రదోభవేతి॥ నారదీయే॥ బ్రాహ్మణానోభయేచ్ఛక్త్యాదద్యాదైవదక్షిణాంతతః॥ స్కందేపి ॥ కృత్యాచైవోపవాసంతుయోశ్చీయాద్వాదశీదినైవేద్యంతులసీమిశ్రంహత్యాకోటివినాశనమ్॥ ద్వాదశ్యాంచవర్జ్యాన్యాహబృహస్పతిః॥దిశానిద్రాపరాన్నంచపునర్భోజవమైధునే॥ తౌద్రంకాంస్యామిషంత్రైలంద్వాదశ్యామస్తవర్జయేత్ ॥ హేమద్రాబంహంధపురాణే॥ పునర్భోజనమథ్యాయోభారిఆయాసమై

భునే! ఉపవాసఫలంహన్యుద్ధివానిద్రాచపంచమీ॥ స్కాందేపి ॥ పరాన్నంకాంస్య
 తాంబూలేలోభంవితథభాషణమ్॥ వజ్రయేదితిశేషః॥ విష్ణుధమే॥ అసంభాష్యా
 హిసంభాష్యతులస్యతసికాదశమ్॥ అమలక్యాఃఫలంవాపిపారణేప్రాశ్యశుద్ధ్యతి॥ బృ
 హన్నారదీయే॥ రజస్వలాంచచాండాలంమహాపాతకినంతథా ॥ నూతికాంపతితందై
 వఉచ్చిష్టంరజకాదికమ్ ॥ వ్రతాదిమధ్యేశ్వణయద్యద్యేహంధ్వనిముత్తమః ॥ అష్టో
 త్తరసహస్రంతుజపేద్వైవేదమాతరమ్॥ ఏతద్వ్రతంనూతకేపికార్యం॥ నూతకేమృ
 తకేచైవసత్యాజ్యంద్వాదశీవ్రతమితివిష్ణూక్తైః- తత్రత్యక్తందానాదినూతకాంతేకా
 ర్యం॥ నూతకాంతేనరస్సాన్వత్వాపూజయిత్వాజనార్దనమ్ ॥ దానందత్వావిధానేన
 వ్రతస్యఫలమన్నతఇతిమాతోన్యైక్తైః- రజోదర్శనేపికార్యం॥ ఏకాదశ్యాంసభుంజీత
 నారీదృష్టైరజస్వపీఐతిపులస్త్యైక్తైః॥ యదాద్వాదశ్యాంశ్రవణర్క్షంతదాశుద్ధామప్యే
 కాదశీంత్యక్త్యావ్రతైర్హోపవాసఃకార్యః॥ శుక్లావాయదివాకృష్ణాద్వాదశీ శ్రవణాన్వి
 తా తయోరేహోపవాసశ్చత్రయోదశ్యాంచపారణమితి నారదీయోక్తైః- ఏతేచని
 యమాఃకామ్యవ్రతేనియతాః-నిత్యవ్రతేనతిసంభవేకార్యః॥ శక్తిమాంస్తుపుమాన్
 కుర్యాన్నియమంసవిశేషణమితికాత్యాయనోక్తైః-అశక్తాతుమాధవీయేబ్రహ్మవైవ
 తే॥ ఇతివిష్ణాయకుర్వీతావశ్యమేకాదశీవ్రతమ్ ॥ విశేషనియమాశక్తోఽహూరా
 త్రంభుజవజ్రఃతఃఇతి-అథాష్టమహాద్వాదశ్యః-తత్రశుద్ధాధికైకాదశీయుతాద్వాద
 శీఉస్మిలిసీసంజ్ఞాద్వాదశ్యేవశుద్ధాధికావర్ధతేచేత్సాన్వంజుః- వాసరత్రయస్పర్శిసీత్రి
 స్పృశా-అగ్రేపర్వణస్సంపూర్ణాధికత్వేపక్షవర్ధిని-పుష్యర్క్షయుతాజయా-శ్రవణ
 యుతావిజయా- పునర్వసుయుతాజయంతి- రోహిణీయుతాపాపనాశిని- ఏతాఃపా
 పక్షయముక్తికామఉపవసేత్-అత్రమూలంహేమాద్రాజ్ఞేయం-ఏకాదశీద్వాదశ్యో
 రేకత్వేతంత్రేహోపవాసః-పాథకేయశక్త్యోపవాసద్వయం॥ ఏకాదశీముహూప్యే
 వద్వాదశీంసముహూషయేదితివిష్ణురహస్యాత్- అశక్తాతుద్వాదశ్యామేవ॥ ఏవమేకా
 దశీంత్యక్త్యాద్వాదశీంసముహూషయేత్ ॥ పూర్వవాసరజంపుణ్యంసర్వంప్రాప్నోత్య
 సంశయమితితత్త్రైహోక్తైః- యదాత్వల్పాద్వాదశీతదోక్తంమాత్రేన్య ॥ యదాభవ
 తిలల్పాపిద్వాదశీపారణాదినే ॥ ఉషఃకాలేద్వయంకుర్యాత్ప్రతర్కాధ్యాపిక్షాంత
 దా॥ నారదీయేపి॥ అల్పాయామధవిప్రేంద్రద్వాదశ్యామరుణోదయే ॥ స్నానార్చన
 క్రియాఃకార్యాదానాహూమాదిసంయుతాఇతి- సంకటేతుమాధవీయేదేవలః॥ సం
 కటేవిషమేప్రాప్తేద్వాదశ్యాంపారయేత్కథమ్ ॥ అభిస్తుపారణంకుర్యాత్పునర్భు
 క్తంసదోషకృతిమ్॥ సంకటేత్రయోదశీశ్రాద్ధప్రదోషాదా- అత్రకేచిదాహుః- అ
 పకషవాక్యాన్యనాహితాగ్నివిషయాణి- అగ్నిహూత్రాదీనాంశ్రౌతత్వేనాథ

కషణయోగాదితి - ద్వాదశ్యాంచప్రథమపాదమతిక్రమ్యపారణంకార్యం || ద్వాదశ్యాఃప్రథమఃపాదోహరివాసరసంజ్ఞితః || తమతిక్రమ్యకువీర్యతపారణంవిష్ణుతత్పరఇతిని
 ణాయామృతేమదనరత్నేచవిష్ణుధర్మోక్తేః - అత్రకేచిత్సంగిరంతే - యదాభూయసి
 ద్వాదశీతదాప్రిప్రాతముకహూతత్రయేపారణంకార్యం || సర్వేషాముపవాసానాం
 ప్రాతరేవహిపారణమితివచనాదితి - అస్మద్గురువస్తుబహూనాంకమకాలానాంవినా
 కారణంబాధాపత్తేఃప్రాగుక్తవచనైశ్చ - అల్పద్వాదశ్యామేవాపకషణవిధానాద
 పరాష్ణాపవకార్యం - ప్రాతశ్చబ్రహ్మ || సాయంప్రాతర్ద్విజాతీసామశిసంశ్రుతిచోదితమి
 తివదపరాష్ణావాచిత్యైవ్యుపపన్నః - సచవాక్యవైయర్థ్యంపునర్భోజనసాయంపా
 రణనివృత్త్యర్థత్వాత్తస్యేత్యాహుః || ప్రమాదేనపకాదశ్యుపవాసాతిక్రమేఅపరాక్లే
 వారాహే || ఏకాదశీవిప్లుతాచేద్ద్వాదశీపరతస్థితా || ఉపాష్యాద్వాదశీతత్రయదీచ్ఛే
 త్పరమంపదమితి || కైశ్చిత్తువిష్ణునాచేదితిపరితం - అత్రావిరోధినోనియమాస్సర్వప్ర
 తేషుబోధ్యవ్యాః - అన్యేచనపరాత్రేవత్యంతేఇతిదిక్ - ఇతిశ్రీరామకృష్ణభట్టత్మ
 జకమలాకరభట్టకృతే నిర్ణయసింధౌ ఏకాదశీనిణాయః - ద్వాదశీతుపూర్వై
 వయుగ్మవాక్యాత్ || ద్వాదశీతుప్రకర్తవ్యాఏకాదశ్యాయతాప్రభోఃఇతిస్కాందా
 చ్చ - త్రయోదశీతుసర్వమతేశుక్లాపూర్వాకృష్ణోత్తరా - త్రయోదశతిధిఃపూర్వస్సి
 త్తోత్తోధాఽసితఃపశ్చాదితిదీపికోక్తేః || శుక్లాత్రయోదశీపూర్వాపరాకృష్ణాత్రయో
 దశీతిమాధవాచ్ఛ - చతుర్దశీసర్వమతేకృష్ణాపూర్వాశుక్లోత్తరా - ఉపనాసేతుద్వయ్య
 పిపరేతిమదనరత్నే - పార్థమాస్యమావాస్యేతుసావిత్రివతంవినాపరేగ్రాహ్యా || భూ
 తవిద్ధైకతత్రవ్యేదర్శపూణేకదాచనవర్జయిత్వామునిశ్రేష్ఠసావిత్రివ్రతముత్తమం
 ఇతిబ్రహ్మవైవర్తాత్ - అమాయాంయోగవిశేషమాహఅపరాక్లేశాతాతపః || అ
 మావాస్యాంభవేద్వారోయదాభూమినుతస్యవై | జాహ్నువీన్నానమాత్రేణగోసహ
 స్రఫలంభేత్ || అమావైసోమవారేణరవివారేణస్తమి | చతుర్థీభామవారేణ
 విషువత్సదృశంఫలం || తత్రైవవ్యాసః || సిసీవాలీకుహుర్వాపియదిసోమదిసేభవేత్ |
 గోసహస్రఫలందద్యాత్సానంనైమానినాకృతమ్ || హేమాద్రాబృహస్పనుః || శ్ర
 వణాశ్విధనిష్ఠాద్ద్రావాగదైవతమస్తకే | యద్యమారవివారేణవ్యతీపాతస్సఉచ్యతే ||
 నాగదైవతంఆశ్లేషా - మస్తకోమ్మగళిరః - ప్రథమపాదఇత్యస్తే - సచసర్వేషాం -
 అథేష్టికాలః - గోభిలః || పతాంతాఉపవస్తవ్యాఃపతాదయోఽభియప్తవ్యాఇతి. ఉప
 వాసోఽన్యాథానం - తత్రమధ్యాహ్నేతత్పూర్వంవాపర్వప్రతిఽత్సంధాతద్దిసేయాగః ||
 పూర్వాహ్నేవాధమధ్యాహ్నేయదిపర్వసమాప్యతే | ఉపాష్యత్రపూర్వేద్యుస్తదా
 హార్యాగిఇష్యతఇతితాగాక్షివచనాత్ - తత్రచద్వేధావిభాగః || ఆవర్తనాత్తుపూర్వా

జ్ఞానోహ్యపరాజ్ఞాస్తతఃపరః। మధ్యాహ్నస్తతయోస్సంధిర్యదావర్తనముచ్యత ఇతిమద
 నరత్నేవచనాత్ - మధ్యాహ్నదూర్ధ్వంసంధౌమాధవమతేపరేహ్నియాగః॥ అప
 రాహ్నోధవారాత్రోయదిపర్వసమాప్యతే। ఉపావ్యతస్మిన్నహనిశోభాతేయాగఇ
 ప్యత ఇతిశాగాక్షిణోక్తేః, హేమాద్రిస్త్వపరాహ్నసంధావపిపరదినేప్రతిపచ్చతుర్థాం
 శేచంద్రోదయేచసతిద్వితీయాదిష్వత్యంతక్షయేసతిపూర్వేద్యుర్యాగః॥ పర్వణాం
 శేద్వితీయేతుయ్యవ్యంతుద్విజాతిభిః। ద్వితీయాసహితంయస్మాద్దూషయంత్యాశ్వ
 లాయనాఃఇతి-ద్వితీయేద్వితీకౌముతికన్యాయేనతుర్యాంశపరం, తురీయేద్వితీశూలపా
 తౌపరస్సప్తార్థయేవ- తథా॥ భూతాపంచదశీపూర్ణాద్వితీయాక్షయగామినీ। చరు
 రిష్టిరమాయాంస్యాద్భూతేకవ్యాదికీక్రియేతిజాధాయనవచనాచ్ఛత్యుచివా- మ
 దనరత్నేపి॥ చతుర్దశీచతుర్యామాలమావాస్యానదృశ్యతే। శోభాతేప్రతిపచ్చే
 త్సన్యశ్చుర్యాంతత్రైవికారయేదితి॥ యత్తుమాధవః॥ యస్తువాజసనేయీస్యాత్త
 స్యసంధిదినాత్పురా। నక్వాప్యన్వాహితిఃకింతుసదాసంధిదినేహినేత్యాహ - యచ్చ
 కాలాదర్శేప్యక్తం॥ అపర్తనాదధస్సంధిర్యద్యన్వాధాయతద్దినే। పరేద్యురిష్టిరిత్యా
 హుర్విప్రావాజసనేయినఇతి- యచ్చమదనరత్నే॥ మధ్యందినాత్సన్యదహనీహాయ
 స్సినాప్తికృత్పరణస్సంధిరియంతృతీయా। సాఖర్వికావాజసనేయిమత్యాతస్యాముషో
 ష్యాధవపరేద్యురిష్టిరితి॥ ఏతత్పర్ణమాసీపరమితితత్రైవి॥ అపర్తనోర్ధ్వమర్వాగస్తాద్రా
 త్రోవాసమాప్తాద్వేమధ్యాహ్నదర్వాకృమాప్రాతృతీయేత్యర్థః- తత్కర్కభాష్యదేవ
 జానీశ్రీలసంతభాష్యాదిసకలతచ్ఛాఖియగ్రంధవిరోధాద్వృద్ధానాదరాహ్నోపేక్ష్యం
 పౌర్ణమాస్యాంవిశేషమాహకాత్యాయనః॥ సంధిశ్చేత్సంగవాదూర్ధ్వంప్రాకృర్యా
 వర్తనాద్రవేః। సాపౌర్ణమాసీవిజ్ఞేయానద్యస్కాలవిధానరైః॥ అమాయాంవిశేష
 మాహజాధాయనః॥ ద్వితీయాత్రిముహూర్తాచేత్ప్రతిపద్యావరాష్టాకీ। అన్వాధానం
 చతుర్దశ్యాంపరతస్సమదర్శనాత్॥ కాత్యాయనశ్చ॥ యజనీయేహ్నిసోమశ్చేద్వా
 రుణ్యాందిశిదృశ్యతే। తత్రవ్యాహృతిభిర్నత్వాదండంద్యాద్దివిజాతయ్యఇతి॥ ఏతచ్చ
 జాధాయనవాజసనేయివిషయం - తైత్తిరీయశ్రుతౌతుచంద్రదర్శనేవియాగఉక్తః-
 ఏషావైసుమనానామేష్టిర్యమద్యజానకపశ్చాచ్ఛంద్రమాలభ్యదేత్యస్మిన్నేవాస్తై
 లోకేర్థుకంభవతీతి- శ్రుత్యంతరేపి॥ యదహఃపశ్చాచ్ఛంద్రమాలభ్యదేతితదహర్యజ
 న్నిమాంట్లోకానభ్యుదేతీతి- ఇదంబహ్యవచాపస్తంబవిషయం- మదనరత్నేపేవం-
 అపస్తంభభాష్యాధసంగహేప్యేవం- అతఃపక్షజ్యేయస్యస్వస్వసూత్రాద్వ్యవధేతిత
 త్వం- దూషయంత్యాశ్వలాయనాఃఇతితుపూర్వాష్టాసంధివిషయమితిమాధవః- శే
 షపర్వణీష్టావిశేషమాహమాధవీయేగార్గ్యః॥ ప్రతిపద్యప్రవిష్టాయాయదిచేష్టిన్య

మాప్యతే! శ్రునఃప్రణీయకృతేషుస్థిరైశ్చర్తవ్యాయాగవిత్తమైః॥ గృహ్యగ్నేర్నాయం
నియమఇతిమదనపారిజాతః- ఏవంపర్వాంత్యాంతః ప్రతిపదశ్చత్రయోంశాయాగకా
లః ఉక్తః- క్వచిత్ప్రతిపత్తుర్యాంశేషియాగః॥ సంధిర్యద్యపరాహ్నస్యాద్యాగంప్రా
తఃపరేహని । కుర్వాణఃప్రతిపద్భాగేచతుర్థేపినదుష్యతీతివృద్ధశాతాతపోక్తైః- ఏత
త్పుణ్ణిమాపరమితిమదనరత్నే- పర్వణిప్రతిపదఃక్షయస్యవృద్ధేశ్చార్ధప్రక్షిప్యసంధి
క్షణేయః- తదాహమాధవః॥ వృద్ధిఃప్రతిపదోయాస్తితదర్థంపర్వణిషీపేత్॥క్షయస్యా
ర్ధంతథాక్షిప్త్వాసంధినిక్షేయతాంసదేతి॥కాత్యాయనోపి॥ పరేహ్నిఘటికాన్యూనా
స్తదైనాభ్యాధికాశ్చయాః । తదర్థక్షిప్త్వాపూర్వస్కృహాసవృద్ధీప్రకల్పయేదితి ॥ ఏ
వంస్తార్థస్థాలీపాకేషిక్షేయం - తత్రేష్టిస్థాలీపాకావాధానగృహప్రవేశనీయ హి
మానంతరభావిన్యాంపౌణమాన్యాంప్రారంభణీయానతుదర్శే- యద్యారంభేమః
మాసపౌషమాసగురు శుక్రాస్తాదిభవతితదాప్యారంభఃకార్యః- యానితు॥ ఉపరా
గోధిమాసశ్చయదిప్రథమపర్వణి । తథామలిష్టుచేపాషేనాన్వారంభణమిష్యతే॥గు
రుభార్గవయోక్తాధ్యేచంద్రసూర్యగ్రహేతథేతిసంగ్రహవచనానితానిఅలన్యాదినాతి
క్రాంతశుద్ధకాలప్రారంభవిషయాణి॥ నామకర్మచదర్శేష్టింయథాకాలంసమాచరే
త్ । అతిపాతేనతతయోఃప్రశస్తేమాసిపుణ్యభే ఇత్యపరాశ్మగర్గవచనాదితి ప్రయో
గపారిజాతే- ఉక్తంచైతత్ప్రయోగరత్నేభక్తైఃకాలాదర్శేతు-నామకర్మచజాతేష్టి
మితిపారః-యాజ్ఞికాస్తు॥ ఆధానానంతరాపౌర్ణమాసీచేన్మలమాసగా॥తస్యామార్గం
భణీయాదీన్నకుర్వీతకదాచనేతి త్రికాండమండనవచనా చ్చుద్ధకాలపవవిభిక్షేష్టిం
కృత్వారంభంకుర్వాదిత్యాహుః- కాలాదర్శేస్మృతిసంగ్రహేపి॥ ఆరంభందర్శపూ
ణేష్ట్యోరగ్ని హూత్రస్యచాదిమమ్ । ప్రతిష్టాఃపంచకూర్మాద్యామలమాసే వివర్జ
యేదితి-అధవికృతీష్టిః- తత్రాపస్తంబః॥ యదీష్టాయదిపశునాయదిసోమేనయజే
తసోమావాన్యాయాంపౌర్ణమాన్యాంచేతి - అత్రప్రకృతితఃకాలేసిద్ధేషినద్యస్కాల
తావిధేయాత్ప్రతి యయాసాంగత్యేనోక్తైః - అత్రపౌర్ణమాస్యమావాన్యాశబ్దా
భ్యాంతదంత్యక్షణోగృహ్యతే- తేనతద్వత్సహారాత్రఇత్యర్థమాహరామాండా
రః- మాధవ్రాపి॥ ఇష్ట్యాదివికృతిస్సర్వాపర్యణ్యేవేతినిర్ణయఇతి-అత్రవిశేషమాహ
త్రికాండమండనః- కాత్యాయనశ్చ॥ ఆపర్తనాత్ప్రిగ్యదిపర్వసంధిఃకృత్వాతుతస్మి
న్నీకృతింవికృత్యాః । తదైవయాగఃపరతోయదిస్త్వాత్ప్రక్షిన్వికృత్యాఃప్రకృతేఃపరే
ద్యురితి । ధూర్తస్వామ్యాదయోష్యేవమాహుః ॥ యదీష్ట్యేతిసాంగాయావికృతేః
పమాకాలత్వాదాపర్తనాత్ప్రికృంధా సంధిమభితోయజేతేతిప్రకృతేః ప్రతిపదిన
మాప్తినియమాత్ప్రికృత్యనంతరంప్రతిపదివికృత్యయోగాత్పుర్యేద్యుర్వికృతిరిత్యు

క్తంతంత్రతే పార్థసారథినాయద్యపిప్రకృతేః పూర్వత్వాదపూర్వమంతే స్యాదిత్యా
 పస్తంబేనోక్తం - తథాపి హేతువాదేన శ్రుతిమూలత్వాభావాదంగంవాసమభివ్యా
 హారాదితివదప్రామాణ్యమితి తదాశయః - అగ్రయణేతువిశేషంవత్సామః - అన్వారం
 భణీయాతుచతుర్దశ్యాంకార్యేతి హిరణ్యకేశివృత్తైమాతృదత్తియ్యే - అన్యేషాంప
 ర్వణ్యేపవశోసోమేచకాలాంతరమప్యహవాధాయనః - అమావాస్యేనవాహవిషే
 ప్త్వానక్షత్రేచేతి - శుక్లపక్షేకృత్తికాదివిశాఖాంతేషుదేవనక్షత్రేష్యేతి కేశవస్వామీ
 వ్యాచక్ష్యా - చాతుర్మాస్యేష్వపిద్వాదశాహయధాప్రయోగపక్షయో ర్నక్షత్రే
 ష్వప్యారంభః - యావజ్జీవసాంవత్సరప్రయోగయోస్తుఫాల్గున్యాంచైత్యాంవారం
 భః - పశౌతువిశేషమాహకాత్యాయనః॥ అర్థాదహ్నాభవతినియతంపర్వసంధిః
 రస్తాత్రత్వాత్సత్తిన్నహనితుపశుంసద్యపవద్వ్యహంవా । ఆరభ్యాధప్రకృతిరథచే
 త్పర్వసంధిఃపురస్తాత్రత్వాత్సత్తిన్నకృతిమథతుస్యాత్పశుస్సద్యపవ ॥ అధికారపశు
 స్త్వగ్నిషోమీయేణసవనీయేనవాసమానతంత్రోవాకార్యః ఇతి త్రికాండమండనః -
 సోమేత్యాహపస్తంబః ॥ అమావాస్యాయాందీత్యాయజనీయేవా మావాస్యాయాం
 యజనీయేవానుత్యమహః పార్థమాస్యాందీత్యాయ జనీయేవాపౌణమాస్యాంయజ
 నీయేవానుత్యమహరితి ॥ లాట్యాయననూత్రేపి ॥ పూర్వపక్షస్యప్రథమేహనిదీక్షేత
 దృష్ట్యావానక్షత్రయోగేచ - ఇతి - పూర్వపక్షశుక్లపక్షః - నక్షత్రయోగేచేత్యయమ
 ర్థః - చైత్యాదిపూర్ణిమాయాశ్చిత్రానక్షత్రయోగేదీక్షేతేతి - ఆధానంతుపర్వణి
 నక్షత్రేషుచోక్తం - తత్రపర్వనక్తంగార్హపత్యమాదధీతేత్యాదికర్మకాలవ్యాపిగ్రా
 హ్యం - దినద్వయేతత్తేపరంగ్రాహ్యం - సంకల్పస్యపర్వణిలాభాత్ - పూర్వంనక్షత్ర
 యోగేతదేవగ్రాహ్యం - యత్రత్రీణినన్నిపతితాన్యృతుర్నక్షత్రతంచ పర్వతత్సమృ
 ధ్ధంవిప్రతిషేధేఋతుర్నక్షత్రతంచబలీయఇతి - హిరణ్యకేశినూత్రాత్ - ఋతుర్వసం
 త్రేబాహ్యణోగ్నినాదధీతేత్యాదిః - రేణుకారికాయాంతు ॥ మాఘాదిపంచమాసే
 షుశ్రావణేవాశ్వినేతథా ॥ మార్గశిరేషుక్లపక్షేఆధానమధికారయేదిత్యుక్తం॥ అత్ర
 మూలంమృగ్యం - ఆధాననక్షత్రాణిత్యాపస్తంబనూత్రేకృత్తికారోహిణీమృగశీర్ష
 పునర్వసుపుష్యపూర్వోత్తరాపూర్వాషాఢోత్తరాషాఢాహస్తచిత్రావిశాఖాఽనూ
 రాధాశ్రవణోత్తరాభాద్రపదాఇతి - సోమపూర్వాధానేవిశేషమాహపస్తంబః॥సో
 మేనయత్యుమాణాఆదధానోనర్తాన్సౌంద్యేన్ననక్షత్రమితి - అత్రప్రకరణాదాధానకా
 లశాధః - తేనసోమస్యవసంతకాలతానబాధ్యతఇతిరుద్రదత్తవృత్తౌ నారాయణవృ
 త్తౌచోక్తం - తంత్రతే వాగ్ధికేచ॥ తేవాపతేఉభయేలపహతాపాస్మానోఋతవషపష
 షాఉద్యన్నాదిత్యపమాలిపాపుషోపహంతా - యదైవై సంకదాచనయజ్ఞముపసమేత్త

ధాదధీ తేత్యత్రోత్తరాయణరూపంచ పితృమితృభయమృతు త్రయంసో
 మాధానేతపథవిశిష్యనిహితం - తదేకవాక్యతయాశాఖాం తదేవినర్తూనూ
 క్షేదిత్యత్ర సోమకాలబాధపవ - ఆధానకాలబాధస్య యదైవైసం శ్రద్ధోపన
 మేత్తవాదధీతేత్యస్యాంశాఖాయాం వాక్యంతరేణసిద్ధత్వాత్సోమ కాలబాధార్థ
 మేవేదమిత్యుక్తం - ధూర్తస్వామీతుసోమస్యాపియముతుస్తస్యాపినసూక్ష్మేదితిలిఖ
 నాదుభయకాలబాధంమన్యతే - శ్రీరామాంశారస్తుకాలాంతరవిధానంవా సర్వకా
 లానాదరోవేతిపక్షద్వయముక్తవాక్ - తత్రాద్యేకృత్తికాదికాలాంతరస్య యథాధా
 నేనసంతాద్యబాధేనవిధానం - తథాసోమేవ్యదగయనపూర్వపక్షపుణ్యాహనన్నిపా
 తేయజ్ఞకాలానాదేశఃఇతిఛందోగనూత్రోక్తోదగయనబాధేనసోమాభిసంధిరూపకా
 లాంతరవిధానాదుదగయనంత్యపేక్షతఇత్యుక్తం - ద్వితీయపక్షేతుయదైవైనంయ
 జ్ఞఉపనమేదితసర్వకాలానాదరఉక్తఇతి భరద్వాజసూత్రాత్సర్వశబ్దస్యచవిశ్వజత్స
 ర్వప్రప్తఇతివద్వయోరప్రయోగాత్సర్వకాలబాధఇతితేనదక్షిణాయనేవిభవతీత్యు
 క్తం - పశ్చిమభాష్యే దేవత్రాతభాష్యే తంత్రతేచపట్నవిముతుషభవతీత్యు
 క్తమితిదిక్ - శాగ్ధేత్వమావాస్యా త్రేధావిభక్తదినతృతీయాం శేయోపరాహ్లా
 భాగస్తద్వ్యాపిసీసాగ్నికైర్గ్రాహ్యః || పిండాన్వాహర్యకంశాగ్ధం క్షీణేరాజనిశ
 స్యతే | వాసరస్యతృతీయేంశేనాతి సంధ్యాసమీపతఇతి కాత్యాయనోక్తేః ||
 దర్శశాగ్ధంతుయతోప్రిక్తంసార్వణంతత్ప్రీతితమ్ | అపరాహ్ణేపితౄణాంచతత్ర
 దానంప్రశస్యతఇతిశాతాతపోక్తేశ్చ - దినద్వయేతత్రసత్వేసర్వాపరాహ్లావ్యాపిద
 ర్శోగ్రాహ్యః - యద్యుభయేద్యురేష విహితః సర్వాపరాహ్లా స్థితఇతిదివికో
 క్తేః - యత్తుకాష్టాజినీః || భూతవిధామమావాస్యాం మోహదజ్ఞానతోపి
 వా | శ్రాద్ధకర్మణియేకుర్యుస్తేషామాయుఃప్రహీయతే || ఇతితదపరాహ్ణేచతుదశి
 వేధపరమిత్రశాద్ధహేమూద్రః - అపరాహ్లావ్యాప్తిపరమితిమాధవః - దినద్వయేఽప
 రాహ్లావ్యాప్త్యభావేంశతో వ్యాప్తాచతిథిక్షయేపూర్వేతిహేమూద్రః || యదాచతు
 ర్దశీయావంతురీయమనుపూరయేత్ | అమావాస్యాక్షీయమాణాతదైవశ్రాద్ధమివ్యత
 ఇతి కాత్యాయనోక్తేః - చతుర్దశ్యాశ్చతుర్థంయామందర్భః పూరయేత్ - చతుర్దశీ
 యామత్రయంస్యాదిత్యర్థః - క్షీయమాణాపరదినేఽపరాహ్లావ్యాపిసీనేత్యర్థఃవ్యతిరేక
 మాహ || వర్ధమానామమావాస్యాంలక్షయేదపరేహని | యామాంప్రీనధికాన్వా
 పిపితృయజ్ఞస్తతోభవేత్ || తతశ్శాగ్ధంచ - దినద్వయేఽపరాహ్లావ్యాప్తాదాతిథివృ
 ధ్నాచహారితః || త్రిముహూర్తాచకర్తవ్యాపూర్వాభిర్వాచబహ్వవైః | కుమార
 ధ్వర్యుభిః కార్యాయథేష్టంసామగీతిభిః || త్రిముహూర్తాభావేతుపూర్వాసేత్యర్థః - పిం

త్రాతీయబాధాయనాదినిషయం- ఆశ్వలాయనానామపి శేషపర్వణిపిండపితృయజ్ఞః-
తథాచనూత్రం - అమావాస్యాయామపరాహ్ణాపిండపితృయజ్ఞస్థితి - అత్రనారా
యణవృత్తిః - అమావాస్యశబ్దః ప్రతిపత్తంచదశ్యోస్సంధిపచనోప్యత్రా పరాహ్ణా
శబ్దసమన్వయాన్తద్వత్య హూరాత్రేవతతే - తస్యాపరాహ్ణాన్నాశ్చతుధక
భాగేపిండపితృయజ్ఞఃకార్యః- ఔపవసధ్యేయజనీయేవాహనియదాత్వహూరాత్ర
సంధౌతిధిసంధిస్సన్యత్రదౌపవసధ్యేవవాహనిక్రియతేఇతి - అతపవముహూతకమ
వ్యమావాస్యాప్రతిపద్యపిచ్ఛేద్యవేత్తద్ద త్రమక్షయంజ్ఞేయంపర్వశేషంతుపర్వవత్ ఇ
తిహేమాద్రౌపచనంపిండపితృయజ్ఞపరముక్తంప్రయోగపారిజాతే - అయంచస్మా
త్తాగ్నిమతాసంపూర్ణేదర్శేత్రాధ్యవ్యతిషంగేణకార్యః - వ్యతిషంగోనామోభయో
స్సహానుష్ఠానం - ఏతచ్ఛ్రుతాలీపాకేనసహపిండార్థముద్భృత్యేతిసూత్రేవృత్తికృతో
క్తం - ఖండపర్వణీతుకేచిదాహుః - పూర్వేహ్నిపిండపితృయజ్ఞవ్యతిషంగేణశ్రా
ద్ధంకృత్వాపరేహ్నికేవలఃపిండపితృయజ్ఞఃకార్యః-నృత్తికృతాతు|అన్వష్టక్యంచపూ
ర్వేద్యుమానిమాస్యధపార్వణమ్|కామ్యమాభ్యుదయేష్టమ్యామేకోద్దిష్టమధాష్ట
మమిత్యదాహృత్యపూర్వేషుచ చతుర్షస్థాలీపాకాదుద్భృత్యా గ్నీకరణమిత్యక్తై
ర్దర్శిత్రాధైస్థాలీపాకోనియతఇతిగమ్యతే- స్థాలీపాకశ్చపితృయజ్ఞయేవేదితిపూర్వదినే
వ్యతిషంగఃసిద్ధః - ప్రయోగపారిజాతేతు వాషికశ్రాద్ధాదేరపివ్యతిషంగఉక్తః
కిముతదర్శిత్రాధస్యన్యాయవిదస్తాహుః - సూత్రస్యవృత్తేశ్చసంపూర్ణదర్శవిషయ
త్వాత్ఖండపర్వణిపూర్వదినేకేవలంశ్రాద్ధంపరదినేచ కేవలఃపితృయజ్ఞఃకార్యః - అతప
పౌక్తంవృత్తికృతా-నాత్రపూర్వస్థాలీపాకశోచిద్యతేనర్వశ్రాద్ధేషుప్రసంగాదితి-ప్ర
యోగపారిజాతోక్తిరప్యేతద్విషయైవ - పూర్వదినేచశ్రాద్ధేగ్నీకరణమేవనసాణి
హూమః || చతుర్షాద్యేషుసాగ్నినాంవహ్నా హోమోవిధీయతే || పితృబ్రా
హ్మణహస్తేస్యాదుత్తరేషు చతుర్షపీతిపరిశిష్టేనియమాత్ - నచతాకికాగ్నాప
క్వస్యకథంగృహ్యగ్నాహూమః|| నాన్యాగ్నాపక్వమన్యాగ్నాజుహూయాదితినిషే
ధాత్ - మైవం- శ్రాద్ధస్యగృహ్యత్యేనస్మార్తాగ్నాపచనాగ్నావాకతకవ్యత్వాత్ -
తస్మాత్పూర్వేద్యుఃకేవలంశ్రాద్ధంనవ్యతిషంగః - ఇదమేవచయుక్తం - ఆహితాగ్ని
నాతుసర్వాధానినార్ధాధానినావాసంపూర్ణేఖండేవా దర్శేత్రౌతాగ్నా పృథగేవ
పితృయజ్ఞః కార్యోనతుదశక శ్రాద్ధవ్యతిషంగేణేతి, విస్తరభీతేర్విరమామః-
సంపూర్ణేదర్శేచ- విశేషమాహలాగాక్షీః|| పతంతంకమన్విర్వర్త్యవై శ్వదేవం
చసాగ్నికః| పిండయజ్ఞంతతఃకుర్యాత్తతోన్వాహర్యకంబుధఇతి-పతంతంకమాన్
న్వాధానంఅన్వాహర్యకందర్శిత్రాద్ధం - అయమేవసాగ్నేజీవత్పితృకస్యపిండపితృ

యజ్ఞకాలోజ్ఞేయః - తస్యాపికాత్యాయనేనహోమాంత మనారంభోవేత్యామ్నా
 నాత్ - పిండపితృయజ్ఞాకరణప్రాయశ్చిత్తమాహ పరాశరమాధవీయేకాత్యాయ
 నః ॥ పితృయజ్ఞాత్యయేనైవవైశ్వదేవాత్యయేపిచ । భోజనేపతితాన్నస్యచరుర్వై
 శ్వానరోభవేదిత్యలం—ప్రకృతమనుసరామః - నిరగ్నికాదిభిస్త్యమావాస్యాప
 రాష్ట్రావ్యాప్త్యధావేతుకుతుపకాలవ్యాపినిగ్రాహ్య ॥ భూతవిధ్వాప్యమావాస్యాప్ర
 తిపన్మిశ్రితాపివా । పిత్రేకమణివిద్యద్భిర్గ్రాహ్యకుతుపకాలీతిహారీతోక్తైః-ఇదం
 చనిరగ్నికాదివిషయం ॥ సినీవాలీద్విజైఃకార్యానాగ్నికైఃపితృకర్మణి । శ్రీభిశ్శు
 దైఃకుహూః కార్యాతథాచానగ్నికైర్ద్విజైరితితాగాక్షీవచనాత్ - అత్రసాగ్ని
 రాపాసనాగ్నిరపీతిమదనపారిజాతేఉక్తం - కుతుపశ్చాపరాష్ట్రావ్యాప్త్యలాభేఽనుక
 ల్పః ॥ అపరాష్ట్రాద్వయావ్యాపీయదిదర్శస్థిక్షయః। ఆహితాగ్నేస్సినీవాలీనిరగ్ని
 దేకుహూర్మతేరిజాబాలినాభావేవిధానాత్ - తేనసాగ్నినానిరగ్నినాంవాపరా
 ష్ట్రావ్యాపిస్యేవముఖ్యా - తిధిసామ్యవృద్ధిక్షయైస్సమవ్యాప్తౌఖర్వాదినానిర్ణయః -
 వైషమ్యేధికా-దినద్వయేపరాష్ట్రస్పృశేకుతపవ్యాపినితిమాధవః-ఇదమేవయుక్తం,
 హేమాద్యాదిమతేకుతపవ్యాపిస్యేవనిరగ్నిదేముఖ్యా - అత్రసాగ్నిరాపాస
 నాగ్నిరపీతిమదనపారిజాతేఉక్తం - సినీవాలీద్వప్తచంద్రా - తథాచవ్యాసః ॥ దృ
 స్తచంద్రాసినీవాలీనప్తచంద్రాకుహూఃస్మృతేతి- పూర్వదినేపరదినపవవాతద్వాప్తి
 పిత్రేనైవగ్రాహ్య-అంశవ్యాపిత్యేవైషమ్యేధికకాలవ్యాపినిగ్రాహ్య-దినద్వయేం
 శతస్సమవ్యాప్తౌతిధిక్షయేపూర్వా-వృద్ధాసామ్యేచపరా॥ తిధిక్షయేసినీవాలీతిధివృ
 ద్ధాకుహూఃస్మృతా । సామ్యేపిచకుహూజ్ఞేయా వేదవేదాంగవేదిభిరితిప్రచేతో
 వచనాత్ దినద్వయేసంపూర్ణకుతపవ్యాప్తిస్తుతిధివృద్ధావేవభవతీత్యనంతరవచనా
 త్పరైవేతి - కుతపస్తు ॥ అహ్నోముహూర్తావిజ్ఞేయాదశపంచచనర్వదా । తత్రా
 స్తమోముహూర్తాయస్సకాలఃకుతపస్తృతశ్చితిమాతోన్యైక్తైః - తులాదానపితృదే
 వపీత్యధోవపాసాదాతుపరాగ్రాహ్యేత్యన్యత్రవిస్తరః - దశేచమాసికవార్షి
 కాదిశాద్ధిప్రప్తాకాలాదగ్నేవిశేషఉక్తః॥ దశేస్యచోదకుంభస్యదర్శమాసికయో
 రపి - నిత్యస్యచాద్భికస్యాపి దార్శికాద్భికయోరపీత్యక్త్యా ॥ సంపాతేదేవతాభేదా
 చ్చాద్భియుగ్మంసమాచరేత్ । నిమిత్తానియతిశ్చాత్ర పూర్వానుష్ఠానకారణమితి-
 అత్రక్రమోనిణయదీపేఉక్తః ॥ నప్తచంద్రేయదాకాలేక్షయాహ దివసోభవేత్ ।
 వైశ్వదేవంక్షయశ్రాద్ధంకుర్యాత్పౌర్ణమిర్మకర్మణః॥ అహ్నాశ్రాద్ధంచానుపనీతోపికు
 ర్యాత్ - శ్రాద్ధశూలపాణా ॥ అమావాస్యస్యకాశ్యష్టమక్షయంచదశీషుచేత్యుపక్ర
 మ్య ॥ ఏతచ్ఛానుపనీతోపికుర్యాత్సర్వేషుపర్వసు । శ్రాద్ధంసాధారణంనామనత్య

కర్మఫలప్రదమ్ || భార్యవిరహితో ష్యేతత్ప్రవాసస్థాపనిత్యశః | సూద్రోఽప్యమం
త్రవత్కుర్యాదనేనవిధినాబుధఇతిమాతోన్యైశ్చైః - అమాశ్రాద్ధాతి క్రమేప్రాయ
శ్చిత్తముక్తమృగ్విధానే || న్యూమూవాచంజపేన్మంత్రంశతవారందినేదినే | అమా
శ్రాద్ధంయదానాస్తీతదాసంపూణణమేతితత్ || అత్రపూర్వోక్తసాగ్నికపదే నాహీ
తాగ్నిస్తార్తాగ్నిమాంశ్చగృహ్యతే - విచ్ఛిన్నాగ్నికాదిశ్చనిరగ్నికః - తథాచహే
మాదిరగ్నాకరణప్రకరణే || సాగ్నిరగ్నావనగ్నిస్తుద్విజపాణావధాపునా | కుర్యా
దగ్నాక్రియానిత్యంశాకికేనేతినిశ్చితమిత్స్యతివాక్యముదాహృత్యయస్త్యస్తీకృ
తౌపాసనతయాసముచ్ఛిన్నాగ్నితయా భార్యవిధురతయావాగ్నిరహితస్తస్యద్వి
జపాణౌజలాదావాహూమః ఇతిన్యాయచక్షే-మదనపారిజాతేష్యేవం||ఇదమేవసా
గ్ని కానగ్నికస్వయాపసర్వత్రజ్ఞేయం - *అధగ్గిహణంనిణీయతే* - తత్రచం
ద్రగ్రహణేయస్మిన్యామేగ్రహణంతస్తాత్పూర్వంప్రహరత్రయంనభుంజీత - సూర్య
గ్రహేతుప్రహరచతుష్టయంనభుంజీత || సూర్యగ్రహేతునాశ్నీయాత్పూర్వం యా
మచతుష్టయమ్ | చంద్రగ్రహేతుయామాంస్త్రీన్బాలవృద్ధాతురైర్వినేతి మాధవీ
యేవృద్ధగాతమోక్తైః || గ్రహణంతుభవేదిందోఃప్రథమాదధియామతః | భుంజీతావ
ర్తనాత్పూర్వంప్రథమప్రథమాదధితిమార్కండేయోక్తైశ్చ-అధిష్ఠాన్ధ్వం-నమచం
ద్రగ్రహేయామచతుష్టయనిషేధ ఉచితోనతుసూర్యగ్రహే సూర్యోదయాత్పూ
ర్వోజనాప్రాప్తేః - మైవంవచనస్యప్రథమయామేసూర్యగ్రహేసతిపూర్వేద్యుఃపూ
ర్వరాత్రే భోజననిషేధపరత్వాత్ - చంద్రగ్రహేవిశేషమాహ మాధవీయేవృద్ధ
వస్తిః || గ్రస్తాదయేవిధోఃపూర్వంనాహర్భోజనమాచరేదితి - ద్వయోర్గ్రస్తాపైతు
మాధవీయేవ్యాసః || అముక్తయోరస్తగయోరద్యాద్ధృష్ట్యాపరేహనీతి||విష్ణుధమే
పి || అహోరాత్రంనభోక్తవ్యం చంద్రసూర్యగ్రహోయదా | ముక్తిందృష్ట్యాతు
భోక్తవ్యంస్నానకృత్వాతతఃపరమ్ || అహోరాత్రనిషేధసూర్యగ్రస్తాపై || మద
నరత్నేగార్గ్యైః || సంధ్యాకాలేయదారాహుర్గ్రీవతేశశిభాస్కరా | తదహర్తైవ
భుంజీతరాత్రావపికదాచన || సాయంసంధ్యాయాంసూర్యగ్రస్తాస్తేపూర్వేహ్నిరా
త్రోచనభోక్తవ్యం - ప్రాతసంధ్యాయాంచంద్రస్యగ్రస్తాస్తే పూర్వరాత్రాపుత్రర
హ్నిచనభోక్తవ్యమిత్యర్థః-చంద్రగ్రస్తాస్తే ఉత్తరదినేసంధ్యాహోమాదానదోషః
తదాహోశేనా|| గ్రస్తేచాస్తగతేత్విందాజ్ఞాత్వాముక్త్యవధారణమ్ | స్నానహో
మాదికంకార్యభుంజీతేందూదయేపునః || ఏతదనాహితాగ్నివిషయం- ఆపరాహ్ణః
వ్రతోపాయనీయమశ్నీతేతి కాత్యాయనోక్తేర్వ్రతస్యశ్రౌతత్వేనవిహితత్వేనచప్ర
బలత్వాత్ - అద్భిర్వ్రతంకుర్యాదినిణాయదీహః, రాగప్రాప్తభోజనేకాల నిర్ణయః

మోయం, తేనజ్వరాదావివసభోజనమితికర్మానుసారిణః, బాలవృద్ధాతురాణాం
 తుగ్రహణయామాత్మర్వమేకయామోనిసిద్ధః॥సాయాహ్నోగ్రహణంచేత్సన్యదప
 రాష్ట్రేనభోజనమ్! ఆపరాష్ట్రేనమధ్యాష్ట్రేమధ్యాహ్నోనతుసంగవే॥భుంజీతసంగవేచే
 త్సన్యన్నపూర్వభోజనక్రియేతి మార్కండేయోక్తే, ఇదంచబాలాదివిషయం,
 బాలవృద్ధాతురైర్విసేతిపూర్వోక్తే, వేధకాలేగ్రహణేవాపకవ్యమన్నంత్యాజ్యం ॥
 సర్వేషామేవవర్ణానాంసూతకంరాహుదర్శనే । స్నాత్వాకర్మాణికుర్వీతశృతమన్నం
 వివర్ణయేదితిహేమాద్రావట్రింశన్యతాత్, శృతమితితదంతరితస్యోపలక్షణం ॥ నవ
 శ్రాద్ధేషుయచ్ఛిష్టంగ్రహపర్యుపితుంచయత్ ఇతిమితాక్షరాయాంపచనాత్, భార్గవా
 ర్చనదీపికాయాంజ్యోతిర్నిబంధేమేధాతిథిః॥ఆరనాశంపయస్తక్రందధిన్నేహజ్యపాచి
 తమ్ । మణికణ్ఠాదకంచైవనదుష్ప్రేక్షాదాహుసూతకే ॥ మన్వర్థముక్తావళ్యాం॥ అన్నం
 పకవ్యమిత్యాజ్యంస్నానంనవసంగహే । వారితక్రారనాశాదితిలదత్తైర్భిర్దుష్య
 తి ॥ జలేత్వదోషోగాంగవిషయః ॥ గ్రహోపితుంజలంపీత్వాపాదకృచ్ఛం సమాచ
 రేదితి ॥ తత్రైవచతుర్వింశతిమతేన్యజల్సన్యదోషోక్తే, వేధకాలేగ్రహణేవాభోజనే
 స్రాయశ్చిత్తముక్తం మాధవీయేకాత్యాయనేన॥ చంద్రసూర్యగ్రహేభుక్త్వాప్రాజా
 పత్యేనశుద్ధ్యతి । తస్మిన్నేవదినేభుక్త్వాత్రిరాత్రేజైవశుద్ధ్యతీతి, గ్రహణేచత్రిరాత్ర
 మేకరాత్రంపూపవాసశ్చేయోర్ధినాకార్యః॥ ఏకరాత్రముపోషేన్యవస్నాత్వాదత్వా
 చశక్తితః । కంచుకాదివసర్వస్యనివృత్తిఃపాపకోశతః । త్రిరాత్రంసముపోషేన్యవ
 గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః । స్నాత్వాదత్వాచవిధివన్మోదతేబ్రహ్మణానసహేతిహే
 మాద్రావట్రింశోక్తే, ఇదంచపుత్ర్యతిరిక్తవిషయం ॥ ఆదిత్యేహనిసంక్రాంతేగ్రహ
 ణేచంద్రసూర్యయోః । పారణంచోపవాసంచనకుర్యాత్పుత్రవాన్యప్రహేతి జ్ఞేమినిష
 చనాత్, యదాతురవేర్గస్తాస్తస్తదాపుత్రిణః ప్రహరద్వయంహిత్యా బాలాదివ
 ద్భోజనంనతూపవాసః॥సాయాహ్నోగ్రహణంచేత్సన్యదిపూర్వోక్తమార్కండేయవ
 చనాత్॥సాయాహ్నోసంగవేన్నీయాచ్ఛారదేసంగవాదధః । మధ్యాహ్నోపరతోన్నీ
 యాన్నోపవాసోరవిగ్రహాది స్మృతేశ్చేతిహేమాద్రిః, శారదోపరాష్ట్రాఃమాధవః
 తేతుపుత్రిణోపితుతోపవాససవ, అహోరాత్రంనభోక్తవ్యమితిపూర్వోక్తనిషేధస్య
 తేనాపిపాలనీయత్వాత్, ఉపవాసనిషేధస్తువతరూపోపవాసపరః, కృష్ణైకాదశీ
 నిషేధవదితి, మదసరత్నేప్యేవం, ఇదమేవచయ్యుక్తం, వర్ధమానస్తు॥అహూరాత్రం
 నభోక్తవ్యమితిశాతాతపీయాగ్రే ॥ సూర్యాచంద్రమసోగ్లోకానక్షయాన్యాతిమా
 నవఇతిఫలశ్రుతేర్ముక్త్యదర్శనేఉపవాసః శామ్యః, సత్వయంనిషేధఇత్యాహ-తన్న,
 తత్రవతత్యేపిసాగుక్తవిష్ణుధర్మేనిషేధావశ్యంభావాత్, తథాచవ్యాసః ॥ రవిగ్ర

హాస్సూర్యవారెసోమెసోమగ్రహస్తథా । చూడామణిరితిఖ్యాతస్తత్రదత్తమనంత
 కమ్ ॥ వారెష్వస్యేషుయత్పుణ్యంగ్రహణేచంద్రసూర్యయోః । తత్పుణ్యంకోటిగుణి
 తయోగేచూడామణౌస్సృతమ్ ॥ అత్రచాద్యంతయోస్సాన్నిసంకుర్యాత్ ॥ గ్ర
 స్యమానేభవేత్సాన్నిసంగ్రస్తేహామోవిధీయతే । ముచ్చమానేభవేద్దాసంముక్తే
 స్సాన్నిసంవిధీయతఇతి హేమాద్రావచనాత్ ॥ స్సాన్నిసంస్యాదుపరాగాజామధ్యేహూ
 మస్సురార్చనమితిబ్రహ్మవైవర్తాచ్చ ॥ సర్వేషామేవవర్ణానాంసూతకం రాహుద
 ర్శనై । సచైలంతుభవేత్సాన్నిసంసూతకాన్నించ వజ్రయేదితివృద్ధవసిష్టోక్తేశ్చ-స
 చైలంముక్తిస్సాన్నిసం పరమితిమదనరత్నేఉక్తం - భాగవార్చనదీపికాయాం చతు
 ర్వింశతిమతే ॥ ముక్తైస్తుస్తనకుర్వీతస్సాన్నిసంగ్రహణసూతకే । ససూతకీభవేత్తావ
 ద్యావత్సాన్నిదపరోగ్రహః ॥ ఇదంచస్సాన్నిసమమంత్రకంకార్యమితి స్మృతిరత్నావ
 శ్యాంత్రత్రతిథివిశేషభారతే ॥ గంగాస్నాన్తంతుకుర్వీతగ్రహణేచంద్రసూర్యయోః
 మహానదీషుచాన్యానుస్నాన్సంకుర్యాద్యధావిధి ॥ మహానదీష్వపిమాసవిశేషేకా
 శ్చిచ్ఛేష్టాః ॥ ప్రయాగేదేవికారేవాసన్నిహత్యాచవారణమ్ । సరస్వతీచంద్రభా
 గాకౌశికితాపికాతథా ॥ సింధుర్గండకికాచైవసరయోఃకార్తికాదితః ॥ మూలంహే
 మాద్రాస్పష్టం - వ్యాసః ॥ ఇందోర్లక్షగుణంపుణ్యంరవేదశగుణంతతః । గంగా
 తోయేతుస్సంప్రాప్తఇందోఃకోటిరవేర్దశ ॥ గవాంకోటిసహస్రస్వయత్ఫలంలభతేన
 రః । తత్ఫలంలభతేమర్త్యోగ్రహణేచంద్రసూర్యయోః అసంభవేతుమాధవీయేశం
 ఖః ॥ వాపీకూపతఃకేషుగిరిప్రసవశేషుచ । నద్యాంనదేదేవఖాతే సరసీమూర్ధ్న
 తాంబుని ॥ ఉష్ణోదకేనవాస్నాన్యాదగ్రహణేచంద్రసూర్యయోః ॥ అత్రతారతమ్యమా
 హమార్కండేయః ॥ శీతముష్ణాదకాత్పుణ్యమపారక్యంపరోదకాత్ । భూమిస్థము
 ధృతాత్పుణ్యంతతఃప్రసవణోదకమ్ ॥ తతోపిసారసంపుణ్యంతతః పుణ్యంనదీజ
 లమ్ ॥ తీర్థతోయంతతఃపుణ్యంమహానద్యంబుపావనమ్ ॥ తతస్తతోపిగంగాంబుపు
 ణ్యంపుణ్యస్తతోంబుధిరితి ॥ ఉష్ణోదకమాతురవిషయం - తథా ॥ గోదావరీమహా
 పుణ్యాంచంద్రేరాహునమన్వితే ॥ సూర్యేచరాహుణాగ్రస్తేతమోభూతేమహాము
 నే ॥ నర్మదాతోయసంస్పృశ్యేకృతకృత్యాభవంతిహి ॥ పృథ్వీచంద్రోదయప్రభాస
 ఖండే ॥ గాఘ్రానాగాస్త్రీలాధాన్యంతాన్నివికనకంమహీ । సంప్రదాయకురుక్షేత్రే
 యత్ఫలంలభతేనరః ॥ తదిందుగ్రహణేంబోధాస్సాన్దాద్భవతివర్షణమ్ ॥ తత్రేవసౌ
 తపురాణంబుధిస్సాన్నిసముపక్రమ్య ॥ దానానియానిలోకేషువిఖ్యాతానిమనీషీభిః తే
 షాంఫలమవాప్నోతిగ్రహణేచంద్రసూర్యయోః ॥ దేవీపురాణే ॥ గంగాకనఖలంపు
 ణ్యంప్రయాగఃపుష్కరంతథా । కురుక్షేత్రం మహాపుణ్యంరాహుగ్రస్తే దివాకరే ॥

సానాసంభవేస్మరణంవాకార్యం || స్మృత్యాశతక్రతుఫలందృష్ట్వా సర్వాఘనాశ
 నమ్ || స్మృష్ట్వాగోమేధపుణ్యంతుపీత్వాసాత్రామణైర్లభేత్ || స్నాత్వావాజిమఖం
 పుణ్యంప్రాపుయాదవిచారతః | రవిచంద్రోపరాగేచఅయనేచోత్తరే తథేతిమా
 ర్కండేయోక్తేః - అత్రశ్రాద్ధమాహఋష్యశృంగః || చంద్రసూర్యగ్రహేయస్తు
 శ్రాద్ధంవిధివదాచరేత్ | తేనైవసకలాపృథ్వీదత్తావిప్రస్యవైకరే || భారతే || సర్వ
 స్వేనాపికర్తవ్యంశ్రాద్ధంనైరాహుదర్శనాఅకుర్వాణస్తునాస్తిక్యాత్పంకెగౌరీవసీదతి ||
 విష్ణుః || రాహుదర్శనదత్తంహిశ్రాద్ధమాచంద్రతారకమ్ || ఇదంచామాన్నేనహే
 మ్నావాకార్యంనత్వన్నేన || ఆద్యనగ్నతీర్థేచచంద్రసూర్యగ్రహేతథా | ఆ
 మశ్రాద్ధంప్రకుర్వీతహేమశ్రాద్ధమధాపివేతిశాతాతహాక్షేరితి హేమాద్రిమాధనా
 దయః - అపరార్కస్తు - ఏతద్ద్విజాతీనాంపాకాభావేద్రప్తవ్యంతీర్థశ్రాద్ధవత్ ||
 పాకాభావేద్విజాతీనామామశ్రాద్ధంవిధీయతే || ఇతిసుమంతూక్తేః || సైంహికేయా
 యదాసూర్యంగ్రసతేపర్వసంధిషు | గజచ్ఛాయాతుసాప్రోక్తాతస్యాంశ్రాద్ధం ప్రక
 ల్పయేత్ | ఘృతేనభోజయేద్విప్రాస్థుతంభూమాసముత్సృజేదివాఽవీయోక్తే
 శ్చేత్యాహ - విజ్ఞానేశ్వరోప్యాహ || గ్రహణశ్రాద్ధే భోక్తుర్దోషోదాతుస్త్వభ్యుద
 యతి || సూతకేమృతకేభుజ్జేగృహీతేశశిబాస్కరే | ఛాయాయాంహస్తిసశ్చై
 వనభూయః పురుషోభవేదిత్యావస్తంబేనభోజననిషేధాత్ - అయంచనిషేధః-శ్రా
 ద్ధభోక్తుర్హస్తిచ్ఛాయాసాహచర్యాత్ - అత్రగ్రహణనిమిత్తకశ్రాద్ధేనైవామాసం
 క్రాంత్యాదివైమిత్తికానాంసిద్ధిః - దార్మికాలభ్యయోరపీతికాలాదర్శ్యోక్తేః -అత్రా
 శౌచమధ్యేపిన్నానశ్రాద్ధాదికార్యమేవ || సూతకేమృతకేచైవనదోషో రాహుదర్శ
 నే | తావదేవభవేచ్ఛుద్ధిర్యావన్నక్షీర్న దృశ్యతఇతిమాధవీయే నృద్ధవస్థితే ||
 స్ఫూర్తకర్మపరిత్యాగోరాహూరన్యత్రసూతక ఇతివ్యాఘ్నిపాదోక్తేశ్చ - కాలాదర్శ
 లంగిరాః || సర్వేవర్ణాన్సూతకేపిమృతకేరాహుదర్శనే | స్నాత్వాశ్రాద్ధంప్రకుర్వీ
 రద్దానంశాత్యవిజర్జితమ్ || మదనపారిజాతేప్యేవం - తేన || స్నానమాత్రంప్రకుర్వీ
 తదానశ్రాద్ధవిబ్జితమితిన్యూలంఘదంతోగౌడాః - పరాస్తాః - ఇయంచశుద్ధిరవిశే
 షాన్యంత్రదీక్షాపురశ్చరణాదిసర్వస్ఫూర్తకర్మవిషయా - మదనరత్నేప్యేవం - రజస్వ
 లాయాస్తుభార్గవార్చనదీపికాయాం - సూర్యోదయనిబంధే || నసూతకాదిదోషో
 స్తిగ్రహేహామజపాదిషు | గ్రస్తేస్నాయాదుదక్యాపిభీభాదుద్భృతవారిణైతి - అ
 త్రచ || స్నానేనైమిత్తికేప్రాప్తేనారీయదిరజస్వలా - పాత్రాంతరితతోయేనస్నా
 నంకృత్యావతంచరదిత్యాదిర్మితాక్షరోక్తోవిధిర్జ్ఞేయః - తథాగ్రహణేరాత్రాపి
 శ్రాద్ధాదికార్యం || గ్రహణోద్వాహసంక్రాంతియాత్రాత్రిప్రసవేషుచ - షాఘం

నైమిత్తికంజ్ఞేయం రాత్రావపితదివ్యతథ్యపరాశ్చే-వ్యాసోక్తే॥చంద్రగ్రహేతథా
 రాత్రోన్ననందానంప్రశస్యతఇతి దేవలోక్తేశ్చ - యదాతు జ్యోతిశ్చాస్త్రగ
 మ్యాదివచంద్రగ్రహారాత్రోనసూర్యగ్రహస్తదాన్నానాదినకార్యం॥ సూర్యగ్ర
 హాయదారాత్రోదివాచంద్రగ్రహస్తథా । తత్రన్నాననకుర్వీతదద్యాద్దానంనచ
 క్వచిదిషత్ప్రిశన్యతాత్ - గ్రహణదినే వార్షికశ్రాద్ధప్రాప్తౌప్రయాగపారిజా
 తెగోభిలః ॥ దర్శరవిగ్రహేపిత్రోప్రత్యాబ్ధికముపస్థితమ్ । అన్నేనాసంభవేహేమ్నా
 కుర్యాదామేనవాసుతఇతి - అత్రదర్శరవిపితృసుతశబ్దాఃప్రదర్శనార్థాః న్యాయసా
 మ్యాత్ - తెనచంద్రగ్రహేపినసింహాదివార్షికమన్నాదినాతద్దిన ఏవకార్యమితిమదన
 సారిజాతేవ్యాఖ్యాతం - పృథ్వీచంద్రోదయేష్యేవం - తెనయాని ॥ అమశ్రాద్ధంప్ర
 కుర్వీతమాసనంవత్సరాదృతఇతి ॥ అన్నేనైవాబ్ధికంకుర్యాద్దేమ్నావామేననక్వచిది
 తి మరీచితాగాఢ్యాదివచనానితానిగ్రహణదినాతిరిక్తవిషయాణి - నిర్ణయామృతే
 ష్యేవం - యానితు ॥ గ్రహణాత్పద్వితీయేఽహ్నిరజోదోషాత్తుపంచమే ॥ తథా ॥
 గ్రస్తాదయేయదాచంద్రేప్రత్యబ్జంసముపస్థితమ్ । తద్దినేచోపవాసస్సాన్యప్రత్యబ్జంతుప
 రేఽహని ॥ తథా ॥ గ్రస్తావేవాస్తమానంతురవిందూప్రాపుతోయది । ప్రత్యబ్జం
 తుతదాకార్యంపరేఽహన్యేవసర్వదా ॥ చంద్రసూర్యోపరాగేచతథాశ్రాద్ధం పరే
 ఽహసిత్యాదీనివచనానితానిమహానిబంధేషుక్వాప్యనుపలంభాన్నిర్మూలాని । ప్రత్యు
 తపూర్వోక్తనిబంధేషుతద్దినఏవశ్రాద్ధముక్తమిత్యలం - గ్రహణాదినస్తదినపర్యంతం
 రామగోపాలాద్యాగమదీక్షితాశివార్చనచంద్రికాయాంజ్ఞానార్ణవే ॥ మంత్రాద్యా
 రంభణంకుర్యాద్గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః । గ్రహణాద్వాపిదేవేశికాలస్సస్తదినా
 వధి - ఇతిరత్నసాగరే ॥ సత్తీర్థేఽర్కవిధుగ్రాసే తంతుదామనపర్వణి । మంత్రదీ
 త్కాప్రకుర్యాణోమాసగ్నాదీన్నశోధయేత్ ॥ అత్రసూర్యగ్రహణమేవముఖ్యం ॥
 సూర్యగ్రహణకాలేతునాన్యదన్వేషితంభవేత్ । సూర్యగ్రహణకాలేనసమోనాన్యః
 కదాచన ॥ సమాసతిథివారాదిశోధనం సూర్యవర్వణీతితత్త్రైవకాలోత్తరవచనాత్ ॥
 చంద్రగ్రహేతుయాదీత్యాయాదీత్యౌవ్రతచారిణామ్ । వనస్థస్యచయాదీత్యౌదారిద్యం
 సప్తజన్మస్వీతితత్త్రైవయోగినీతంత్రేనిషేధాచ్చ - గ్రహణంచజన్మరాశ్యాదానిషి
 ధ్ధం - తదుక్తంజ్యోతిషే ॥ త్రిషడ్దశాయోపగతంసరాణాంశుభప్రదంస్యాద్గ్రహణం
 రవీందోష్ఠిః । ద్విసప్తనందేషుషుమధ్యమంస్యాచ్ఛేషేవ్యనిష్టంకథితంమునీంద్రైరితి ॥
 ఆయవీకాదశ, సందానవ, ఇమఃపంచ, మదనరత్నైగర్గః ॥ జన్మసప్తాష్టరిఃఫలకమత
 మస్తేనిశాకర । దృష్టాఽర్కప్రదోరాహుర్జన్మర్షేనిధనేపిచ ॥ రిఃఫలద్వాదశం - అం
 కానవ, నిధనంస్తమతానా పృథ్వీచంద్రోదయే, విష్ణుధర్మ ॥ యన్నక్షత్రగతో

ర్వాప్సర్గసతేశశిభాస్కరా । తజ్జాతానాంభవేత్ప్రిడా యేనరాశ్శాంతివజ్జితాః॥ తప్తౌ
 వపురాణాంతరే ॥ సూర్యస్యసంక్రమేవాపిగ్రహణంచంద్రసూర్యయోః ॥ యస్యత్ర
 జన్మనక్షత్రతస్యరోగోధవామృతిః॥ తస్యదానంచహోమంచదేవార్చనజపాతథా ।
 ఉపరాగాభిషేకంచకుర్యాచ్చాంతిర్భవిష్యతి ॥ స్వస్థేనవాధవిష్టేనకృత్వాసర్వస్వచా
 క్షతిమ్ । బ్రాహ్మణాయదత్తేతస్యనరోగాదిశ్చతత్కృతః ॥ జన్మనక్షత్రంతత్పురో
 త్తరేచత్రజన్మనక్షత్రమిత్య్యచ్యతే - జన్మదశమైకోనవిశతితారాగతికేచిత్ - సర్వ
 స్వతదాకారస్యరాహురిత్యర్థః - అద్భుతసాగరభాగ్గః ॥ యస్యరాజ్యస్యనక్ష
 త్రేశ్వర్భానురుపరజ్యతే । రాజ్యభంగంసుహృన్నాశంమరణంచాత్రనిగ్దిశేత్ ॥ రా
 జ్యస్యనక్షత్రంఅభిషేకనక్షత్రమితి, తత్రేవవ్యాఖ్యాతం, భాగవార్చనదీపికాయాం
 జ్యోతిస్సాగరే ॥ సౌవర్ణంకారయేన్నాగంపలేనాధవలార్థతః । తదధైర్యతదధేనఫణా
 యాంమాక్తికంస్యసేత్ ॥ తామ్రపాత్రేనిధాయాథఘృతపూణేవిశేషతః । కాంస్యే
 వాకాంతలోహేవాన్యస్యదద్యాత్సదక్షిణమ్ ॥ చంద్రగ్రహేతురూప్యస్యబింబంద
 ద్యాత్సదక్షిణమ్ । నాగంరుక్మమయంసూర్యగ్రహేబింబంచహేమజమ్ ॥ తురంగ
 రథగోభూమితిలసర్పిశ్చకాంచనమ్ । కాలవివేకేపి ॥ సువర్ణనిర్మితంనాగంసతిలం
 కాంస్యభాజనమ్ । సదక్షిణంసవప్త్రంచబ్రాహ్మణాయనివేదయేత్ ॥ సౌవర్ణంరాజ
 తంవాపిబింబంకృత్వాస్వశక్తితః । ఉపరాగభవక్షేశచ్ఛిదేవిప్రాయకల్పయేత్ ॥ మం
 త్రస్తు ॥ తమోమయమహాబీమసోమసూర్యవిమర్దన, హేమతారాప్రదానేనమమ
 శాంతిప్రదోభవ ॥ విధుంతుదనమస్తుభ్యంసింహికానందనాచ్యుత । దానేనావేనమా
 గస్యగ్రహాంవేదజాద్భయాదితి॥ అత్రశాంతిరప్యక్తాహేమాద్రామాత్యే॥ యస్య
 రాశింసమాసాద్యభవేద్ద్రోహణసంభవః॥ స్నానంతస్యప్రవత్యైమిమంత్రోపధిసమన్వి
 తమ్॥ చంద్రోపరాగంసంప్రవాప్యకృత్వాబ్రాహ్మణశాచనమ్॥ సంపూజ్యచతురోవిప్ర
 ఖ్చుక్లమాల్యానులేపనేః । పూర్వమేవౌపరాగస్యసమానీయాపధాదికమ్ ॥ స్థా
 పయేచ్చతురఃకుంభా సప్రణామలిలాన్వితాః । గజాశ్వరథ్యావల్మీకసంగమాధ్య
 దగోకులూత్ ॥ రాజాద్వారప్రదేశాచ్చమృతమానీయనిషీపేత్ । పంచగవ్యంపం
 చరత్నంపంచత్వక్పంచపల్లవమ్ ॥ రోచనంపద్మకంశంఖంకుంకుమంరక్తచందనమ్ ।
 శుక్తిస్ఫటికతీర్థాంబుసితస్పర్శపగుగ్గులూః ॥ మధుకందెవదారుంచవిష్ణుకాంతాంశ
 తావరీమ్ । బలాంచసహదేవీంచనిశ్శాద్వితయమేవవ ॥ గజదంతంకుంకుమంచతథై
 వౌశీర చందనమ్ । ఏతత్సర్వంవినిషీప్యకుంభేష్వాచాహయేత్సురాః ॥ సర్వేసము
 ద్రాస్పరితస్తీర్థానిజలదానదాః । ఆయాంతుయజమానస్యదురితక్షయకారకాః ॥
 (యోసౌవజ్రధరోదేవతాదిత్యానాంప్రభుమతః । సహస్రనయనశ్చక్రోగ్రహపీఠాం

వ్యపోహతు ॥ ముఖంయస్సర్వదేవానాంసప్తార్చిరమతమ్యతిః । చంద్రోపరాగసం
భూతామగ్నిఃపీడాంవ్యపోహతు ॥ యఃకర్మసాక్షిలోకానాంధర్మోమహిషవా
హనః । యమశ్చంద్రోపరాగోత్థాంగహపీడాంవ్యపోహతు ॥ రక్షోగణాధిపస్సా
క్షున్నీలాంజనసమప్రభః । ఖడ్గహస్తాఽతిభీమశ్చగ్రహపీడాంవ్యపోహతు ॥ నాగపా
శధరోదేవస్సదామకరవాహనః । సజలాధిపతిదేవోగ్రహపీడాంవ్యపోహతు ॥ ప్రా
ణరూపోహిలోకానాంసదాకృష్ణమృగప్రియః । వాయుశ్చంద్రోపరాగోత్థాంగహ
పీడాంవ్యపోహతు ॥ యోసానిధిపతిదేవఃఖడ్గశూలగదాధరః । చంద్రోపరాగకలు
షంధనదోఽత్రవ్యపోహతు ॥ యోసావిందుధరోదేవఃపినాకీవృషవాహనః । చంద్రా
పరాగపాపానిననాశయతుశంకరః ॥ త్రైలోక్యేయానిభూతానిస్థావరాణిచరాణిచాబ్ర
హ్మవిష్ణుర్మరుద్రాశ్చదహంతుమమపాతకమ్ ఏవమావాహయేద్దేవాన్మంత్రైరేభి
శ్చవారుణైః । ఏతానేవతథామంత్రాన్సన్వీణపట్టవిలేఖయేత్ ॥ తామ్రపట్టధవాలి
ఖ్యనవవస్త్రైరతైవచ । మస్తకేయజమానస్యనిదద్యుపైద్విజోత్తమాః ॥ కలశాస్త్ర
వ్యసంయుక్తాన్నానాహుపసమన్వితాః । గృహీత్వాస్నాపయేద్గూఢంభద్రపీఠో
పరిస్థితమ్ ॥ పూర్వైరేవతుమంత్రైశ్చయజమానంద్విజోత్తమాః । అభిషేకంతతః
కుర్యాన్మంత్రైర్వారుణనూక్షకైః ॥ ఆచార్యంవరయేత్పశ్చాత్సన్వీణపట్టంనివేద
యేత్ । ఆచార్యదక్షిణాందద్యాగ్గోదానంచస్వశక్తితః ॥ హోమంవాప్రవకుర్వీత
తలైర్వాహృతిభిస్తథా । దానంచశక్తితోదద్యాద్యదీచ్ఛేద్దాత్మనోహిషణ్ ॥ సూ
ర్యగ్రహేసూర్యనామయుక్తాన్మంత్రాన్శ్చకీరయేత్ । అనేనవిధినాయస్త్రగ్రహణే
స్నానమాచరేత్ ॥ సతస్యగ్రహణేదోషఃకదాచిదపిజాయతే ॥ ఇతిగ్రహణశాంతిః
—ధార్గవార్చనదీపికాయాంబ్రహ్మసిద్ధాంతే ॥ సర్వైఃపటస్థితంవీక్ష్యంఖస్తంత్రైలాం
బుదర్పణైః । గ్రహణంగుర్విణీజాతుసపశ్యేతపటంవినా ॥ తథామంగళకృత్యేషువేధే
విశేషోహేమాదౌ ॥ త్రయోదశ్యాదితోవర్జ్యందినానాంసవకంధృవమ్ । మాంగ
ళ్యేషుసమస్తేషుగ్రహణేచంద్రనూర్యయోః ॥ ప్రకారాంతరంతత్రైవూక్తం ॥ ద్వా
దశ్యాదితృతీయాంతోవేదఇందుగ్రహేస్సృతః । ఏకాదశ్యాదికస్సారేచతుర్థ్యంత
ప్రకీర్తితః ॥ ఇదంచపూర్ణగాసే-త్యిహంఖండగ్రహేతయోరితత్రైవోక్తే- ఇదం
చగ్రస్తాపైత్రిదినంపూర్వమితివారదేన గ్రస్తాపైవిశేషోక్తేగ్రస్తాస్తభిన్నగ్రహణపరం
జ్యోతిర్నిఖిలంధేచ్యవనః ॥ గ్రహణోత్పతభంత్యాజ్యంమంగళేషుఋతుత్రయమ్ ।
యావచ్ఛరవిణాభుక్త్వాముక్తంభందగ్ధకాష్టవత్ ॥ అన్యానిచాగ్నేయాదిమండలాని
తత్పలంవణావికారాదిఫలంచదైవజ్ఞభ్యోజ్ఞయం-పురశ్చరణచంద్రికాయాం ॥ చంద్ర
సూర్యోపరాగేచస్నాత్వాప్రయతమానసః । స్పృశాదిమోక్షపర్యంతంజపేన్మంత్రం

సమాహితః ॥ జపాద్దశాంతోహోమస్తథాహోమాత్తుతర్పణమ్ । తర్పణ
 స్యదశాంశేనమాజకసంకథితంకిల ॥ తత్రైవదేవతారూపంధ్యాత్వాత్మానంప్రపూ
 జ్యచ! సమోంతంమంత్రముచ్చార్యతదంతేదేవతాభిధామ్ ॥ ద్వితీయాంతామహంప
 శ్చదభిషించామ్యసేనతు । తోయైరంజలినాశుద్ధైరేభిస్సించేత్స్వమూర్ధానిమా
 జకసస్యదశాంశేనబ్రాహ్మణానపిభోజయేత్ । జపోఽర్చాపూర్వకోహోమస్తర్పణం
 చాభిషేచనమ్ ॥ భూదేవపూజనంపంచప్రకారోక్తాపురస్క్రియామ్ ॥ తథా॥ షాలామా
 శక్తౌజపంకుర్యాద్ధోమసంఖ్యాచతుర్గుణమ్ । ఏవంకృతేతుమంత్రస్యజాయతేసిద్ధిరుత్త
 మామ్ ॥ గ్రహణప్రసంగాత్కురుక్షేత్రప్రతిగ్రహేప్రాయశ్చిత్తముచ్యతే - తత్రారుణ
 స్సృతౌ॥ ప్రతిగ్రహేకురుక్షేత్రేనభూయఃపురుషోభవేత్ । తథాపిమనసశుద్ధ్యాప్రాయ
 శ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ తప్తకృచ్ఛద్వయంకుర్యాదైందవేనసమన్వితమ్ । సత్రేణవా
 యజేతాధజపేద్వాపక్షసప్తకమ్ ॥ వాపీకూపతటాకాదిఖననైర్విస్మజేద్ధనమితి॥ ఏతచ్చ॥
 యద్గర్హితేనారజయంతికర్మణాబ్రాహ్మణాధనమ్ । తస్యోత్సవేణశుద్ధ్యంతిదానేనతప
 సైవచేతిమనూక్తౌత్సర్గోత్తరంజ్ఞేయమితిదిక్ - గ్రహణాంతరితస్య పూర్వసంకల్పి
 తద్రవ్యస్యదైర్విగుణ్యంసంభవతీతిశిష్టాఃపఠంతిచలఘుబ్రహ్మవైవతే ॥ దాతవ్యమితిసో
 కాశ్యాంవక్తృవ్యంకుత్రచిత్కృచిత్ । అహారాత్రమతిక్రమ్యతద్దానంద్విగుణంభ
 వేత్ ॥ దర్శోత్తరంపర్వసుస్యాచ్ఛతంచంద్రగ్రహేభవేత్ । సూర్యగ్రహేసహస్రం
 తస్మరణేనంతకంస్మృతమితి - అత్రమూలంచింత్యం - అత్రకేచిద్బాధ్యతుల్యాఅహుః -
 గ్రహణస్యనిమిత్తత్వేనతన్నిశ్చయస్యప్రయోజకత్వాజ్ఞోతిశ్శాస్త్రాదిసాక్షానస్యనిమి
 త్తత్వేప్రప్తైసి ॥ స్నానందానంతపశ్చాద్ధమనంతంరాహుదర్శనే । చంద్రసూర్యో
 పరాగేత్యుయావద్దర్శనగోచరఇతి జాబాల్యాదివచనేషు దృశిప్రయోగాచ్చాత్ముషజ్ఞా
 నస్యైవప్రాజసంహరన్యాయేననిమిత్తత్వం - అన్యథాదృశౌలక్షణాస్యాత్ - తేనమే
 ఘాచ్చాదనేంధాదీనాం జన్మసప్తాప్తేత్యాదినిషిద్ధదర్శనానాంచస్నానశ్రాద్ధాదానా
 ధికారఇతి - కల్పతరురప్యాహ - దశకనశబ్దేనచాత్ముషజ్ఞానంగృహ్యతేనజ్ఞానమా
 త్రం - అజ్ఞాతస్యనిమిత్తత్వా సంభవాన్నిమిత్తమహిమైవజ్ఞానలాభేనదర్శనపదవై
 యథ్యావత్తే - తేనచాత్ముషధీయోగ్యఃకాలః పుణ్యయోగ్యత్వంచప్రయత్నానప
 నేయచాత్ముషజ్ఞానప్రతిబంధకరాహిత్యంతేనమేఘచ్ఛన్నేయోగ్యతాభావాన్నస్నా
 నాదిఇతి - నిర్ణయామృతేప్యేవం - తదేతత్తుచ్ఛం - యదిహాత్ముషజ్ఞానంనిమిత్తంస్యా
 త్తదా ॥ సూర్యగ్రహాయదారాత్రౌదివాదంద్రగ్రహస్తథా । తత్రస్నానంసకుర్వీ
 తదద్యాదానంపచక్వచిదితివాక్యంవ్యర్థంస్యాత్ - చాత్ముషజ్ఞానాభావేనప్రాప్త్య
 భావాత్ తత్పూర్వకత్వాచ్చనిషేధస్య - నచేదంగస్తాస్తపరం - రవిచంద్రయోః

స్తానంతరం రాత్రిదివాగ్రహత్యోదితివాచ్యం - తత్రపదస్యగ్రహపర్వత్యేధి కరణ
 త్వాయోగాన్నిమిత్తపరత్యేచతద్గ్రహనిమిత్తకన్నానాదేరస్తాత్వాగప్యధావాపత్యేః
 అధత్రతేతిరాత్రిదినేడచ్యతేసావైశ్వదేవీతివద్గుణభూతేఅపి - తన్న, తాదృశమం
 త్రలింగాభావాత్ - తతోయోర్నిమిత్తత్యేధికరణత్యేవాస్యప్రయుక్తన్నానాద్య
 భావాపత్యేచ్ఛ-కించ॥ నేతేతోద్యంతమాదిత్యంనాస్తంయంతంకదాచననోపరక్తం
 నవారిస్థంనమధ్యంనభసోగతమితిమనువచనంబాధ్యేత-దృష్టౌరిష్టప్రదోరాహురిత్యా
 దిచ - నచాత్రవిహితేదర్శనేనిషేధాప్రవృత్తివత్పర్యుదనసియతా వినయుక్తేతివా
 చ్యం - దశనస్యానువాదేనవిధేయత్వాభావాత్ - ఏతచ్ఛాక్రేవత్యైమః-తత్యే
 వావిరుద్ధతికద్వయాపత్యేః - అస్తునకృద్దశనవిధానేనసంకోచఇతిచేన్న - ముక్తిం
 దృష్ట్యాతతస్మాద్యూదితిముక్తిస్మానేపిచాక్షుషజ్ఞానస్యనిమిత్తత్వాపత్యేః - అస్తుకి
 న్నశ్చిన్నమితిచేత్ సగ్రస్తాపైతయోః పరేద్యురుదయేదృష్ట్యాభ్యవహరేచ్ఛుచిరితిద
 ర్శనోత్తరం భోజనవిధానాదంధస్యపూర్వవేధకాలభవయావద్దర్శనంభోజననిషేధా
 పత్తిః - మధ్యేంధేభూతస్యసుతరాంయావచ్ఛటుఃప్రాప్తపవాసఃప్రసంగశ్చ - అథా
 న్నలోలుపతయాతత్రజ్ఞానమాత్రంవివక్ష్యేతతత్పూర్వమపినిర్లజ్జేనస్వీక్రియతాం - ఏ
 తేనయత్యేనచిదుక్తంస్పర్శగానముక్తిస్మానంచయస్యదర్శనంతేనైవకార్యం-
 నాన్యేనక్వాప్రత్యయేనసమానకర్తృకత్వావగతేతి తన్నిరస్తం - కాతర్హితస్య
 గతిః - దృశేరుద్దేశ్యవిశేషణత్వాద్గ్రహైకత్వపదవివక్షయార్థతస్సిద్ధజ్ఞానమాత్రాను
 వాదత్వేసర్వంనుస్థం - అంగుళాద్యనాదేశ్యగ్రహవ్యావృత్త్యావాదర్శనస్యార్థపత్వం-
 నచోక్తయోగ్యతాపిసాధ్యేదర్శనోత్తరంమేఘచ్ఛన్నేయోగ్యతాభావాపత్త్యాదా
 నాద్యభావాపత్యేః-తేనతత్త్రదేఖావచ్ఛేదేనజ్యోతిఃశాస్త్రీవేద్యత్వమేవయోగ్యతా-
 కించ॥ రజసోదర్శనేనారీత్రిరాత్రమశుచిర్భవేదిత్యత్రాప్యంధస్త్రీణామాశౌచాభా
 వప్రసంగః - యత్తువర్ధమానేనోక్తం - జ్ఞానోత్తరంత్యధికారోనజ్ఞానకాలే - స్మాన
 కాలేజ్ఞానాభావాత్ - ఏవందర్శనోత్తరంముక్తిపర్యంతమపైవయోగ్యతేతితదపి
 ప్రతిజ్ఞామాత్రం - కించ॥ గ్రహాపైతయోఃపరేద్యురుదయేదృష్ట్యాభ్యవహరేచ్ఛుచి
 రిత్యాదివాక్యవైయర్థ్యాపత్తిః - చాక్షుషజ్ఞానాన్యధానుపపత్త్యైవార్థాదుదయేస్మా
 నసిద్ధేః - ననుముక్తిస్మానేశాస్త్రీయమేవజ్ఞానంనిమిత్తంచాక్షుషం॥ చంద్రనూ
 ర్యగ్రహేనాద్యాత్తస్మిన్నహనిపూర్వతః॥ రాహుబాద్విముక్తింవిజ్ఞాయస్మాత్వాకు
 ర్వీతభోజనమితివద్ధగౌతమేనవిజ్ఞాయేతిజ్ఞానమాత్రోక్తేః - యత్తు॥ ముక్తిందృష్ట్యా
 తుభోక్తవ్యంస్మానంకృత్వాతతఃపరమితితదపిజ్ఞానమాత్రపరం॥ మేఘమాలాదిదోషే
 ణయదిముక్తిర్నదృశ్యతే॥ అకలయ్యతుతంకాలంస్మాత్వాభుంజితవాగ్మతఃఇతిగౌఢ

నిబంధేవచనాత్ - మైవం - అజ్ఞాతస్యనిమిత్తత్వాభావేన నిమిత్తమహిమైవజ్ఞాత
 లాభేవాక్యవైయథ్యాత్ - గ్రస్తాస్తైపితదాపతైశ్చకించదర్శనంపుంసోవిశేషణముప
 లక్షణంవా - నాద్యఃదర్శనావచ్ఛిన్నేకాలేన్నానతులాదానాదేర్బాధాత్ - దర్శన
 విచ్ఛేదేకృతమపిన్నానాదిసగ్రహణనిమిత్తంస్యాత్ - నాంత్యః - యావద్దర్శనగోచర
 ఇతియావత్పదవైయర్థ్యప్రసంగాత్ - దృష్టగ్రహస్యగ్రహణోత్తరమపిన్నానాద్యా
 పతైశ్చ - జ్ఞానపక్షేష్యేషదోషస్తుల్యఇతిచేత్ మూఢోసియదిజ్ఞానవాచకంపదంశ్రూ
 యేత - తతస్తస్యాన్వయోవిచార్యేతదృశిస్తుశ్రూయతఇతివైషమ్యం - కథంతర్హి
 జ్ఞానంలభ్యతే - సంకాంతోన్నయాదితివదధాదిత్యవేహి - అశ్రుతత్వాదేవ నోద్దే
 శ్యవిశేషణవివక్ష్యాకృతోవాక్యభేదోపి - అస్తు, తర్హిదృష్టంగ్రహణం నిమిత్తమితి
 చేత్ - గ్రస్తాస్తైస్తోత్తరంన్నానాపతైః - విశిష్టాద్దేశేవాక్యభేదాచ్చ - తవాష్యేత
 త్తుల్యమితిచేత్ - యావద్దర్శనగోచరఇతివచనేన తన్నిషేధాత్ - తవత్వస్యగ్రహ
 ఇవగ్రస్తాస్తైస్యాత్ - కించదర్శనస్యవిధిరనువాదోవా - ఆద్యేగ్రహణోద్దేశేనద
 ర్శనవిధిరుతదర్శనవిశిష్టన్నానవిధిరుతన్నానోద్దేశేనదర్శనవిధిః - నాద్యః - గ్రహో
 ద్దేశేనన్నానవిధానేదర్శనవిధానేచనాక్యభేదాత్ - ఏతేనద్వితీమూపిపరాస్తః - స
 త్పతీయః - స్నానస్యాప్రాప్తేః - దర్శనస్యనిమిత్తత్వేనావిధేయత్వాశ్చ - అన్యథా
 సోమవమనాదాప్రసంజనవిధిః కేనవాచ్యేత - అధనానావాక్యేషుకృద్విదేశనవిశి
 స్టన్నానవిధిః - క్వచిచ్చప్రాప్తందశకనం నిమిత్తీకృత్యన్నానమాత్రవిధిః - తన్ను,
 స్నానస్యప్రధానస్యప్రాప్తోతదంగదశకనప్రాప్తిః - తస్యాంచనిమిత్తేనతిన్నానమిత్య
 న్యోన్యాశ్రయాత్ - ఏనందశకనవిధానతి తన్నిమిత్రకన్నానవిధిః సతిచప్రధాన
 స్నానవిధాతదంగదశకనవిధిః - చువమధికారేప్రయోజకత్వేచయోజ్యం - క్త్వా
 ర్థపూర్వకాలత్వవిధౌచాస్త్యేవవాక్యభేదః - అన్యథాన్నానోత్తర మపిదశకనమం
 గంస్యాత్ - నద్వితీయః - తత్రాపిదశకనగ్రహయోః నిమిత్తత్వేన్నానద్వయాప
 త్తేః దశకనావృత్తేనైమిత్తికావృత్తిప్రసంగాత్ - దశకనవిశిష్టగ్రహస్యవిశిష్టస్యా
 నువాదేవాక్యభేదాపతైః - నచహవిరార్థివద్విశిష్టంనిమిత్తమితివాచ్యం - ఆర్థిమా
 త్రస్యహినిమిత్తత్వేనిమేషాద్యాదేరపితత్వాపతైః నైమిత్తిక త్వభంగాద్యుక్తంవిశి
 ష్టోద్దేశ్యత్వం-ఇహతుగ్రహణమాత్రస్యనిమిత్తత్వేనకాచిత్తుతిః, తస్మాద్దశకనవాక్యా
 నాంగ్రస్తాస్తైషమయత్వాదనాదేశ్యగ్రహపరత్వాద్వాజ్ఞానస్యచార్థశ్రేష్ఠేస్తదేవని
 మిత్తం - తేనమేషాద్యాచ్ఛాదనేఽంధాదేశ్యన్నానాదిభవత్వేవేత్యలంపేదబాహ్యై
 స్సంలాపేన - ఇతిగ్రహణనిర్ణయః- *అధనముద్రన్నానం*- ఆశ్వలాయనః || సము
 ద్రదేవర్షసున్నానాదమాయాంఘవిశేషతః । పాపైర్విముచ్యతేనరైర్వరమాయా

స్నానమాచరణ ॥ భృగౌభౌమదినేస్నాననిత్యమేవవివర్జయేత్ ॥ భారతే ॥ అశ్వ
త్థసాగరాసేవ్యాసస్సప్తవ్యాకదాచన ॥ అశ్వత్థంమందవారేతుసాగరంపర్వణిస్సప్త
శేత్ ॥ పృథ్వీచంద్రోదయేస్కాండే ॥ పునాతిపర్వణిస్నానాత్తర్పణైస్సరితాంపతిః ॥
కదాచిదపినైవాత్రస్నానంకుర్యాదపర్వణి ॥ అస్యాపవాదస్తత్రైవప్రభాసఖండే ॥
పర్వణికాలేచసంప్రాప్తేనదీనాంచసమాగమే ॥ సేతుబంధేతథాసింధౌ తీర్థేష్వన్యేషు
సంయుతః ॥ ఏవమాదిషుసర్వేషుమేధ్యేనస్యేతుస్వకర్మణీ ॥ తథా ॥ వినామంత్రం
వినాపర్వణుకర్మవినాసరైః ॥ కుశాగ్రేణాపిదేవేశసస్సప్తవ్యోమహూదధిః ॥ త
థా ॥ నకాలనియమస్సేతౌనముద్రస్నానకర్మణి ॥ తద్విధిశ్చతత్రైవ ॥ పిప్పలాదస
ముత్పన్నేకృత్యేలోకభయంకరే ॥ పాషాణస్తేమయాదత్తతహారాథేప్రకల్ప్యతాం
ఇతి పాషాణంప్రక్షిప్య ॥ విశ్వాచీచఘృతాచీచవిశ్వయోనేవిశాంపతే ॥ సాన్నిధ్యం
కురుమేదేవసాగరే ॥ లవణాంభసి ॥ సమస్తైవిశ్వగుప్తాయనమోవిష్ణోలపాంపతే ॥ నమో
జలధిరూపాయనదీనాంపతయేనమః ॥ సమస్తజగదాధారశంఖచక్రగదాధర ॥ దేవ
దేహిమమానుజ్ఞాంతపతీధానిషేవణే ॥ తితత్త్వాత్మకమిశానంనమోవిష్ణుముమా
పతిమ్ ॥ సాన్నిధ్యంకురుదేవేశసాగరేలవణాంభసి ॥ అగ్నిశ్చయోనిరనిలశ్చదేహే
రేతోధావిష్ణురమృతస్యనాభిః ॥ ఏతద్భృవన్పాండవసత్యవాక్యంతతోఽవగాహేత
పతినదీనాం ॥ ఇతిభారతోక్తంమంత్రాస్సతిత్వావిధివత్సాత్సానర్వరతోభవా
శ్రీమాన్సర్వరత్నాకరోయతః ॥ సర్వరత్నప్రధానస్త్యంగృహణార్హ్యంమహూ
దధే ॥ ఇత్యర్ఘ్యంధత్వాత్పయేత్ - యథోక్తంపృథ్వీచంద్రోదయేస్కాండే ॥ పిప్ప
లాదంవికణ్వంచకృతాంతంజివికేశ్వరమ్ ॥ వసిష్ఠంవామదేవంచపరాశరముమాప
తిమ్ ॥ వాల్మీకింనారదంచైవవాలఖిల్యాంస్తథైవచ ॥ నశంసీలంగవాక్షంచగవయంగం
ధమాదనమ్ ॥ జాంబవంతంహనూమంతంసుగ్రీవంచాంగదంతథా ॥ మైందంచద్వివి
దంచైవఋషభంశరభంతథా ॥ రామంచలక్ష్మణంచైవసీతాంచైవయశస్విసీమ్ ॥ ఏతాం
స్తుతర్పయేద్విద్వాన్జలమధ్యేవిశేషతః ॥ ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతంయత్కించిత్యచరాచ
రమ్ ॥ మయాదత్తైనతోయేనతృప్తిమేవాభిగచ్ఛతు ॥ ఇతి ॥ * * *

ఇతిశ్రీమత్పదవాక్యప్రమాణపారావారపారీణశ్రీమద్రామేశ్వర

భట్టసూరిసూనుమిమాంసకనారాయణభట్టనుతవిద్వస్త

కుటవీరాంకురశ్రీరామకృష్ణభట్టాత్మజదినకర

భట్టానుజకమలాకరభట్టకృతే నిర్ణయ

సింధౌ ప్రథమపరిచ్ఛేదః,

శ్రీమత్సీతారామార్పణమస్తు.

శ్రీ ర న్తు.

శ్రీరామచంద్రదాయనమః.

నిర్ణయసింఘా, ద్వితీయఃపరిచ్ఛేదప్రారంభః.

అథసంవత్సర ప్రతిపదమారభ్య ॥ తిథికృత్యేచ కృష్ణాదిం ప్రతేశుక్లాదిమే
వచ । వివాహాదాచసారాదింమాసంకృత్యేవినిర్దిశేత్ ॥ ఇతి బ్రాహ్మంప్రాయశోను
సృత్య తిథినిర్ణయ స్తత్కృత్యంచనిరూప్యతే - తత్రమీసంకృతాతౌపశ్చాక్షోడశఘ
టికాపుణ్యకాలః - రాత్రౌతునిశీదాత్పాకృతశ్చసంక్రమేపూర్వోత్తరదినార్ధపు
ణ్యం నిశీధేతుదినద్వయంపుణ్యమితిసామాన్యనిర్ణయాదవసేయం— అథతిథినిర్ణ
యః - తత్రచైత్రశుక్లప్రతిపదివత్సరారంభః - తత్రౌదయికీగ్రాహ్య ॥ చైత్రేమా
సిజగద్భృహస్పానసర్జప్రథమేహని । శుక్లపక్షేసమగ్రంతుతదానూర్వోదయేసతీతిహే
మాద్రాబాష్పాక్షే - దినద్వయేతద్వ్యాప్తావవ్యాప్తౌవాపూర్వైవ - తదుక్తం
జ్యోతిర్నిబంధే ॥ చైత్రేసితప్రతిపదియోవారోర్కోదయేసవర్షశః । ఉదయద్వితయే
పూర్వోదయయుగ శేపిపూర్వస్యాత్ ॥ యస్మాచైత్రతీతాదేరుదయాద్భానోః
ప్రవృత్తిరబ్దాదేఃఇతి॥వత్సరాదావసంతాదాబలిరాజ్యేతథైవచ । పూర్వవిధైవకర్త
వ్యాప్రతిపత్సర్వదాబుధైఃఇతివృద్ధవసిష్టాక్షే ॥ చైత్రమాసస్యయాశుక్లప్రథమాప్రతి
పద్భవేత్ । తదహ్నిబ్రహ్మణఃకృత్వాసోపవాసస్తుపూజనమ్ ॥ సంవత్సరమవాప్నోతిసా
ఖ్యానిభృగునందనేతి హేమాద్రావిష్ణుధర్మోక్షే - యదాతుచైత్రోమలమాసోభ
వతితదాగైవకార్యస్యతత్రనిషిద్ధత్వాచ్చుద్ధేమాసిసంవత్సరారంభః కార్యఇతికేచి
దాహుః - నిష్కర్షస్తు ॥ శుక్లాదేర్మలమాసస్యసోంతర్భవతిచోత్తరః ఇత్యాదివచ
నాదగ్రిమవర్షాంతః పాతాన్మలమాసమారభ్యేవవర్షప్రవృత్తైః - శుక్రాస్తాదావివ
మలమాసవకార్యఇతివయంప్రతీమః - ననుశుక్రాస్తాదాచైత్రశుక్లప్రతిపదంతరస్యా
భావాద్యుక్తంతస్యధ్యవవానుష్ఠానంమలమాసేతుశుద్ధప్రతిపదంతరస్యసంభవాత్ -
శుద్ధవవత్సరారంభోయక్తఇతిచేత్ - భాగ్నితోసి - సహిప్రతిపదంతరసత్వంప్రయో
జకం-ద్విఃకరణాపత్యైర్వర్షేశ*ద్వయాపత్యైశ్చ - అపితువత్సరారంభఃసతుమలమాసేపీ
త్యుక్తంప్రాక్ - సహిచైత్రశుక్లాదిర్మలమాసః పూర్వవర్షేంతర్భవతీతి బ్రహ్మణాపి
నువచం - తత్రతైలాభ్యంగోనిత్యః ॥ వత్సరాదావసంతాదాబలిరాజ్యేతథైవచ ।

* వషాద్వయాపత్యైః - షష్టశబ్దత్వాపత్యైశ్చేత్ప్రసాదీనపుస్తకేపారః.

తైలాభ్యంగమకుర్వాణోనరకప్రతిపద్యతఇతిసస్థితైః - అస్యామేవనవరాత్రా
రంభః - తదుక్తంమార్గంజేయపురాణే || శరత్కాలేమహాపూజాక్రియతేయా
చవార్షికీతి - తత్రపరయంతైవగ్రాహ్యే || అమాయుక్తానకర్తవ్యాప్రతిపచ్చండికా
ర్చనే | ముహూర్తమాత్రాకర్తవ్యాద్వితీయాదిగుణాన్వితేతిదేవీపురాణాత్ || త్రి
స్రోహ్యతాఃపరాఃప్రోక్తాస్తిథయఃకురునందనాకార్తికాశ్వయుజోర్గానోవైప్రతేమా
సిచభారతేతిహేనూద్రాగ్రాహ్యతైః - పరాఃపరయంతాఃఅత్రవిశేషఃపారణనిర్ణ
యశ్చశారదనవరాత్రేవత్యతే - అత్రప్రపాదానముక్తమపరాచ్ఛేదవిష్యే || అతీ
తేఫాల్గునేమాసిప్రాప్తైచైత్రమహూత్సవే పుణ్యేహివిప్రకథితేప్రపాదానంసమా
రభేత్ || ఇత్యుపక్రమ్య || తతశోష్ఠస్తర్జయేద్విద్వాన్మంత్రేణనేనమానవః | ప్రపేయంస
ర్వసామాన్యాభూతేభ్యఃప్రతిపాదితా || అస్యాప్రదానాత్పితరస్తృప్యంతుహిపితా
మహః | అనివార్యంతతోదేయంజలంమానచతుష్టయమితి - తథా || ప్రపాందా
తుమశక్తేనవిశేషాద్ధర్మమీపునా | ప్రత్యహంధర్మఘటకోవస్త్రసంవేష్యతాననః ||
బ్రాహ్మణస్యగృహేదేయశ్శీతామలజలశ్శుచిః || తత్రమంత్రః || ఏషధర్మఘటోద
త్తోబ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకః | ఆస్యప్రదానాత్సకలామమసంతుమనోరథాః || అనేన
విధినాయస్తుధర్మకుంభంప్రియచ్ఛతి | ప్రపాదానఫలంసోపిప్రాప్నోతీహనసంశయః ||
ఇతి || చైత్రీశుక్లతృతీయాయాంగౌరీమీశ్వరసంయుతామ్ || సంపూజ్యదోలోత్స
వంకుర్యాత్ - తదుక్తంనిర్ణయామృతేదేవీపురాణే || తృతీయాయాంయజ్ఞేద్దేవీంశం
కరేణసమన్వితామ్ | కుంకుమాగరుకర్పూరమణివస్త్రసుగంధకైః || సగ్గంధకూ
ఽదీప్తైశ్చదమనేనవిశేషతః | ఆందోళయేత్తతోవత్సశివోమాతుష్టయేసదేతి - అత్ర
చతుర్థీయుతాగ్రాహ్య-ముహూర్తమాత్సనత్సేషిదనేగౌరీవ్రతంపరెఇతిమాధవోక్తైః
అత్రైవసౌభాగ్యశయనవ్రతముక్తంమాత్సేయే || వసంతమాసమాసాద్యతృతీయా
యాంజనప్రియే | సౌభాగ్యాయసదాస్త్రీభిః కార్యంపుత్రసఖేష్సుభిరితి - తత్రాపివ
రయంతైవ - ఇయంచమన్వాదిరపి - అత్రైవప్రసంగాత్సర్వమన్వాదినిర్ణయఉచ్యతే -
తాచోక్తాదీపికాయాం || తిథ్యగ్నీనతిధిస్తిథ్యాశేకృష్ణేభానలోగిహః | తిథ్య
రోగ్నశివ్రాశ్యోమాతిథీమన్వాదయోమథోరితి - తిథిఃపూర్ణిమా - అగ్నిస్తృతి
యా, నేతివైశాఖేనాస్తీత్యర్థః - ఆశాదశమీ, కృష్ణైభఃకృష్ణాష్టమీ, అనలస్తృ
తీయా, గిహాలానవమి, అరోద్వాదశీ, నేతిమార్గశీర్వేనాస్తీత్యర్థః - శివసకాదశీ,
అశ్వస్సప్తమీ, మథోత్పైత్రాదారభ్యైతామన్వాదయతిత్యర్థః - అతఃమూలవచ
నానిహేమాద్యాదీజ్ఞేయాని - ఏతాశ్చమన్వాదయోహేమాదీమతేశుక్లపక్ష
స్తాఃపౌర్వాష్టమీకాఃకృష్ణపక్షస్తా అపరాష్ణికాగ్రాహ్యైః || పూర్వాష్టమీతుపదాగ్రా

హ్యశ్శుక్లామనుయుగాదయః ॥ దైవేకర్కణిపైత్యేచకృష్ణేచైవాపరాణ్ణికాశ్శిరసా
 డవచనాత్ - అథోమన్వాదియుగాదికర్మతిథయః పూర్వాణ్ణికాస్సుప్తితేవిజ్ఞే
 యా, అపరాణ్ణికాశ్చబహుళేఇతిదీపికోక్తశ్చ - కాలాదశ్యేత్వపరాణ్ణికావ్యాపిత్యం
 మన్వాదిషూక్తంతత్త్వయుక్తమితియుగాదినిర్ణయేవత్కృమః - అత్యచశాద్ధము
 క్తంమాత్యే ॥ కృతంశాద్ధంవిధానేనమన్వాదిషుయుగాదిషు । హయనానిద్విసా
 హసంపిత్యాణాంతృప్తిదంభవేదితి - మన్వాదిశాద్ధంచమలమాసేనతిమాసద్వ
 యేపికార్యం ॥ మన్వాదికంతైర్ధికంచకుర్యాన్మాసద్వయేపిచ । ఇతిస్మృతిచందికో
 క్తైః - అత్యపిండరహితంశాద్ధంకుర్యాత్ - తదుక్తంకాలాదశ్యే ॥ విషువాయన
 సంకాంతిమన్వాదిషుయుగాదిషు । విహయపిండనిర్వాపనర్వంశాద్ధంసమాచరే
 దితి - మన్వాదిశాద్ధంనిత్యం - అకరణేప్రాయశ్చిత్తదర్శనాత్ । దదుక్త
 మ్మగ్నిధానే ॥ త్వంభువఃప్రతిమంత్రించశతవారంజలేజపేత్ । మన్వాదయోయ
 దాన్యూనాఃకురుతేనైవచాపియః॥ఇతి - ఏవంయత్రప్రాయశ్చిత్తవిప్సాదిదర్శనంతా
 నిష్కణ్ణవతిశ్రాద్ధానినిత్యాని - తానితు ॥ అమాయగమనుక్రాంతిధృతిపాతమహా
 యూః । అన్వాప్తక్యంచపూర్వేద్యుష్ణణ్ణవత్యః ప్రకీర్తితాశ్శత్యుక్తాని - చకారాదప్త
 కాగ్రహణం - చైత్రశుక్లతృతీయైవమత్స్యజయంతీ - అత్యైవప్రసంగాద్దశావతార
 జయంత్యోనిర్ణీయంతే - తత్రపురాణసముచ్చయే ॥ మత్స్యభూద్ధుతభగ్నినేమధు
 సి తేకూర్మోవిధానాధవేవారాహ్మణాగిరిజానుతేనభసియద్భూతేనతేమాధవే । సిం
 హాభాద్రపదేసి తేహరితిధా శ్రీవామనోమాధవేరామోగౌరితిధావతః పరమభూ
 ద్రామోనవమ్యాంమధోః ॥ కృష్ణోష్ఠమ్యాంనభసిసితవరేచాశ్వినేయద్దశమ్యాంబు
 ధ్ధఃకల్కినభసిసమభూచ్ఛుక్లపష్ట్యంక్రమేణఅహ్మణామధ్యేవామనోరామరామా
 మత్స్యఃక్రోడశ్చాపరాష్ట్రేవిభాగే । కూర్మసింహాబాధకల్కిచసాయంకృష్ణో
 రాత్రౌకాలసామ్యేచపూర్వే ॥ ఇతి కేచిత్తుస్ఫుటాశ్లోకాన్సరంతి - తథా ॥ చైత్రే
 తుశుక్లపంచమ్యాంభగవాస్మీనరూపధృక్ । జ్యేష్ఠేతుశుక్లద్వాదశ్యాం కూర్మరూప
 ధరోహరిః ॥ చైత్రేకృష్ణేనవమ్యాంతుహరిర్వారాహరూపధృక్ । సరసింహశ్చతు
 ర్దశ్యాంవైశాఖేశుక్లపక్షే ॥ మాసిభాద్రపదేశుక్లద్వాదశ్యాంవామనోహరిః । రాధశు
 ద్ధతృతీయాయాంరామోభాద్రపదరూపధృక్ ॥ చైత్రశుక్లనవమ్యాంతురామోదశరథా
 త్మజః । నభస్యేతుద్వితీయాయాంబలభద్రోభవద్ధరిః ॥ శ్రావణేబహుళేష్ఠమ్యాంకృ
 ణ్ణోభూర్లోకరక్షకః । జ్యేష్ఠేశుక్లద్వితీయాయాంబాధ్ధఃకల్కిభవివ్యతి-ఇతి కొంకణాస్తు
 వరాహపురాణాన్ధ్యేనవాక్యానిపరంతి । ఆషాఢేశుక్లపక్షేతుపకాదశ్యాంమహాతిథా
 జయంతీమత్స్యనామ్నాతితస్యాంకార్యముపోషణమ్ ॥ నభోమాసిత్మతీయాయాం

హరిఃకమరూపధృక్ । నభస్యశుక్లపంచమ్యాంవరాహస్యజయంతికా । వైశాఖేతు
చతుర్దశ్యాంస్మసింహస్సమపద్యత । మాసిభాద్రపదేశుక్తైకాదశ్యాంవామనోహరిః॥
వైశాఖేశుక్లపక్షేతుత్పతీయాయాంభృగూద్యహః । చైత్రేనవమ్యాంరామోభూత్కై
సల్యాయాంపరఃపుమాన్ ॥ శ్రావణేబహుశేష్టమ్యాంవానుదేవ్రాజనార్దనః । పౌష
శుక్లేతునస్తమ్యాంకుర్యాద్బద్ధస్యపూజనమ్ ॥ మాఘశుక్లత్పతీయాయాంకల్కినః
పూజనంహరేః । పాత్రఃపాత్రస్తుమధ్యాహ్నేసాయంసాయంతరానిశి ॥ మధ్యాహ్నే
మధ్యరాత్రేచసాయంపాత్రరనుక్రమాదితి - తదత్రీనమూలత్వనిర్ణయేనతికల్పభేదే
నవ్యవస్థాద్విప్రవ్యా - ఏతాశ్చతదుపాసకానానిత్యాః - అన్యేషాంతుకామ్యాః-జ
న్తాస్తమ్యాదౌతువిశేషంవక్ష్యమః-చైత్రీశుక్లపంచమీకల్పాదిః- తదుక్తంహేమా
దౌమాత్యేన్య ॥ బ్రహ్మణోయాదినస్యాదికల్పాదిస్సప్రకీర్తితా । వైశాఖస్యత్పతీ
యాయాకృష్ణాయాఘ్నానస్యచ ॥ పంచమీచైత్రీమాసస్యతథైవాంత్యాతధాపరా
శుక్లాత్రీయాదశీమాఘేకార్తికస్యతునస్తమీ ॥ నవమీమార్గశీర్షస్యసప్తైతాస్సం
స్కరామ్యహమ్ । కల్పనామాదయోహ్యేతాదత్తస్యాక్షయకారకాః॥ అత్రీసర్వో
పినిర్ణయోమన్వాదివత్క్షేయః - హేమాదౌబ్రాహ్మే శుక్లాయామధపంచమ్యాం
చైత్రీమాసిశుభాననా । శ్రీర్భిష్టలోకాన్మానుష్యంసంప్రాప్తాకేశవాజ్ఞయా ॥ తత
స్తాంపూజయేత్తత్రీయస్తంబత్క్రిర్ముంచతి ॥ చైత్రీశుక్లాస్తమ్యాంభవాన్యాఉత్ప
త్తిః - తత్రీనవమీయతాగ్రాహ్య ॥ అప్తమీనవమీయక్తానవమీ చాప్తమీయు
తా॥ ఇతిబ్రహ్మవైవర్తాత్-అత్రీభవానీయాతోక్తాకాశీఖండే- భవానీయస్తుపశ్యేత
శుక్లాస్తమ్యామథౌనరః । నజాతుశోకంభతేనదానందమయోభవేదితి । అత్రైవా
శోకకలికాప్రాశనముక్తంహేమాదౌలైంకే ॥ అశోకకలికాశ్చాప్తయేపిబంతిపున
ర్వసా । చైత్రీమాసిసితేష్టమ్యాంనతేశోకమవాపుయః॥ ప్రాశనమంత్రీస్తు ॥ త్వా
మశోకనరాభీష్టంమధుమాససముద్భవమ్ । విభామిశోకసంతప్తామామశోకంసదాకు
రు । ఇతి॥ అత్రీవిశేషఃపుధ్వీచంద్రోదయేవిష్టుః ॥ పునర్వసుబుధోపేతాచైత్రీమాసిసి
తాస్తమీ । ప్రాత్రస్తువిధివత్సాన్త్యావాజపేయఫలంభదితి ॥ తిధితత్వేకాలికాపు
రాణే ॥ చైత్రీమాసిసితాస్తమ్యాంయోనరోనియతేంద్రియః । స్నాయాత్తాహిత్య
తోయేషునయాతిబ్రహ్మణఃపదమ్ ॥ చైత్రీంతుసకలంమాసంశుచిఃప్రియతమానసః ।
తాహిత్యతోయేయస్సాన్యాయత్సకైవల్యమవాపుయ్యాత్ ॥ తాహిత్యోబ్రహ్మపుత్రః॥
మంత్రీస్తు ॥ బ్రహ్మపుత్రీమహాభాగశంతనోకులసంభ । అమోఘాగర్భసంభూతపా
పంతాహిత్యమేహర ॥ చైత్రీశుక్లసవమీరామనవమి ॥ తదుక్తమగస్త్యసంహితా
యాం ॥ చైత్రీనవమ్యాంప్రాప్తేడివాపుణ్యేపునర్వసా । ఉదయేగురుగౌరాంశోద్విః

సోఽచ్చస్థేగ్రహపంచకే || మేషేపూషణి సంప్రాప్తేలగ్నేకర్కటకాహ్వయే |
 అవిరాసీత్సకలయాశౌసల్యాయాంపరఃపుమాన్ || తస్మిన్దినేతుక ర్తవ్యముపవాసప్ర
 తంసదా | తత్రజాగరణంకుర్యాద్రఘనాధపరోభువీతి - ఇయంచమధ్యాహ్నయోగి
 నీగ్రాహ్య || చైత్రశుక్లేతునవమీపునర్వసుయతాయది | పైవమధ్యాహ్నయోగేన
 మహాపుణ్యతమాభవేత్ | ఇతితత్రైవ్రాక్షే-తథా || చైత్రమాసేనవమ్యాంతుజాతో
 రామస్వయంహరిః | పునర్విస్వృక్షసంయుక్తాసాతిధిస్సర్వతామదా || శ్రీరామనవ
 మీప్రాక్షాకోటిసూర్యగ్రహాధికా || తథా || కేవలాపినదోపామ్నానవమీశబ్దసంగ్ర
 హాత్ | తస్మాత్సర్వాత్మనాసర్వైకార్యంవైనవమీవ్రతమ్ || పూర్వేద్వయరేవమధ్యా
 హ్నయోగేకర్కకాలవ్యాప్తేసైన్వగ్రాహ్య-దినద్వయేమధ్యాహ్నవ్యాప్తాతవభావేవా
 పూర్వదినేపునర్వస్వృక్షయుక్తామపిత్యక్త్యాపరైవకార్యా - తదుక్తంమాధవీయే
 గస్త్యసహితాయాం || నవమీచాష్టమీవిధాత్యాజ్యావిష్ణుపరాయణైః | ఉపా
 షణంనవమ్యాంచదశమ్యాంచైవపారణమితి - అష్టమీవిధానఋతుషివోపాష్యేతి
 మాధవః - రామార్చన చంద్రికాయామపి || విద్ధైవచేదృక్షయుక్తావ్రతంతత్రక
 ధంభవేత్ | విధానిషిద్ధశ్రవణాన్నవమీచేతివాక్యతః || వైష్ణవానాంవిశేషాత్తుత్రత్ర
 విష్ణుపరైరపి | దశమ్యాదిషువృద్ధిశ్చేద్విద్విధాత్యాజ్యైశ్చవైష్ణవైః || తదన్వేషాంచ
 సర్వేషాంవ్రతంతత్రైవనిశ్చితమితి - అత్రదశమ్యాదిషువృద్ధిశ్చేదితి-తదన్వేషామితి
 చవదన్యదాప్రాతఃప్రిముహూర్తానవమీదశమీచక్షుయవశాత్సూర్యోదయాత్పూ
 గేపసమాప్యతే-తదాస్మార్తానాంతత్రైవనికాదశీనిమిత్తోపవాసాత్-నవమీవ్రతాం
 గపారణాలోపస్సాత్ - అతోష్టమీవిద్ధైవస్తారైఃకార్యా - వైష్ణవానాంత్వ
 రుణోదయవిద్ధైకాదశ్యాం హేయత్వాన్నపారణాలోపప్రసంగః-ఇతిద్వితీయైవత్రై
 కాశ్యేతినూచయతి - దశమీవృద్ధభావేష్టమీవిధాయావమధ్యాహ్నవ్యాపిత్యే
 క్షయేచవైష్ణవైరపి - విద్ధైప్రాపాష్యేత్యర్థసిద్ధం - ఇదంచవ్రతంసంయోగపృథ
 క్త్యన్యా యేనకామ్యంనిత్యంచ - తదుక్తంహేమాద్రావగస్త్యసంహితాయాం ||
 ఉపాషణంజాగరణంపితౄనుద్దిశ్యతర్పణమ్ | తస్మిన్దినేతుక ర్తవ్యంబ్రహ్మప్రాప్తిమ
 భీషుభిః || సర్వేషామప్యయంధర్మోభుక్తిముక్త్యేకసాధనః | అశుచిర్వాపిపావీత్యః
 కృత్యేదంవ్రతముత్తమమ్ || పూజ్యస్సాన్యత్సర్వభూతానాంయథారామస్తథేవసః |
 యస్తుభామనవమ్యాంతుభుజ్ కైమోహాద్విమూఢభిః || కుంభీపాకేషుహోరేషుపచ్య
 తేనాత్రవంశయుః || తథా || అకృత్వా రామనవమీవ్రతంసర్వవ్రతోత్తమమ్ | వ్రతా
 న్యన్యానికురతేఞ్చేషాంఫలభాగ్యవేత్ || ప్రాప్తేశ్రీరామనవమీదినేమత్యోవిమూ
 ఢభిః | ఉపాషణంనకురుతేకుంభీపాకేషుపచ్యతే | అత్రకేచిత్తదుపాసకానామేవేదత్ర

తనిత్యంసత్వస్యేమామిత్యాహుః - అన్యేతు- అకరణేదోషశ్రవణాత్ || తస్మాత్సర్వా
 త్మనానర్వేకార్యంవై నవమీవ్రతమితి పూర్వోక్తవచనాచ్చ - జన్మాబ్రమ్యాదివ
 దిదమపినర్వేపానిత్యం - అన్యథాజన్మాబ్రమ్యాదావపితదుపాసకానామేవనిత్య
 తాంవక్తుఃకోవారయితేత్యాహుః-అత్రవిశేషోపేమాద్రావగస్త్యసంహితాయాం||
 ఆచార్యంచైవసంపూజ్యవృణయాత్పిర్ణయేన్నిశి | శ్రీరామప్రతిమాదానంకరిష్యే
 హంద్యజోత్తమ||భక్త్యాచార్యోభవప్రీతశ్శ్రీరామోసిత్వమేవచ||తథా||స్వగృహేచో
 త్తరేదేశేదానస్యజ్వలమండపమ్|శంఖచక్రహనూమద్భిఃప్రార్థ్యారేనమలంకృతం ||
 గరుత్మణ్చార్జునపాతైశ్చదక్షిణేనమలంకృతమ్|గదాఖడ్గాంగదైశ్చైవపశ్చిమేనువిభూ
 షితమ్||పద్మస్వస్తికనిలైశ్చకౌబేరేనమలంకృతమ్ | మధ్యేహస్తవతుస్తాశ్యంవేదికా
 ముక్తమాయతమ్ || తతస్సంకల్పయేద్దేవారామమేవస్మరన్మునే! అస్యాంరామ నవ
 మ్యాంచరామారాధనతత్పరః || ఉపోష్యాస్త్రసుయామేషుపూజయిత్వాయథావిధి|
 ఇమాంస్వర్ణమయీంరామప్రతిమాంచప్రయత్నతః || శ్రీరామప్రీతయేదాస్యేరా
 మభక్తాయధీమతే | ప్రీతోరామోహరత్యాశుపాపానినుబహూనిమే || అనేకజన్మ
 సంసిద్ధాన్యభ్యస్తానిమహంతిచ | తతస్స్వర్ణమయీంరామప్రతిమాంఫలమూత్ర
 తః || నిమిత్తాంద్విభుజాందివ్యాంవామాంకస్థితజానకీమ్ | బీభ్రతీందక్షిణకరేజ్ఞా
 నముద్రాంమహామునే || వామేనాధఃకరేణారాద్దేవీ మాలింగ్యసంస్థితామ్ | సింహా
 సనేరాజతేత్రపలద్వయవినిమిత్తే || తథా || అశక్తాయోమహాభాగసతువిత్తానుసా
 రతః | పరేనాధతదధాధతదధాధేనవామునే || సావణంరాజతంవాపి
 కారయేద్రఘనందనమ్ - పార్శ్వేభరతశత్రుఘ్నాధృతచ్చత్రకరావుభౌ || చాప
 ద్వయసయాయుక్తంలక్ష్మణంచాపికారయేత్ | దక్షిణాంగేదశరధంపుత్రావేక్షణత
 త్పరమ్ || మాతురంకగతంరామమింద్రసీలసమప్రభమ్|పంచామృతస్నానపూర్వం
 సంపూజ్యవిధివత్తతః || కౌసల్యామంత్రస్తు || రామస్యజననేచాసిరామరూపమిదంజ
 గత్ | అతస్త్వాంపూజయిష్యామిలోకమాతర్నమోస్తుతే || నమోదశరధాయేతి
 పూజయేత్పితరంతతః||అత్రదశావరణపంచావరణాదిపూజాన్యత్రజ్ఞేయా||అశోకకు
 నుమైర్యుక్తమర్ఘ్యందద్యాద్విచక్షణః! దశాననవధార్థాయధర్మసంస్థాపనాయచ||
 రాక్షసానాంవినాశాయదైత్యానానిధనాయచ | పరిత్రాణాయసాధూనాంజాతో
 రామస్స్వయంహరిః|| గృహాణార్ఘ్యంమయాదత్తంభ్రాతృభిస్సహితోనఘ! పుష్పం
 జలింపునర్దత్వామేయామేప్రపూజయేత్ || దివైవంవిధివత్పుత్వారాత్రౌజాగ
 రణంతతః | తతఃప్రాతస్సముత్థాయస్నాన సంధ్యాదికాఃక్రియాః || సమాప్యవిధివ
 ద్రామం పూజయేద్విధివత్తునే | తతోహూమంప్రకుర్వీతిమూలమంత్రేణమంత్ర

విత్ || పూర్వోక్తపద్ధతుండేవాస్థండిలేవాసమాహితః । తాకికాగ్నవిధానేనశత
మష్టోత్తరంతతః॥సాజ్యేనపాయసేనైవస్మరణామమనన్యధీః । తతోభక్త్యానుసంతో
ష్యతచార్యంపూజయేన్మనః॥తతోరామంస్మరన్దద్యాదేవమంత్రముదీరయేత్ । ఇ
మాంస్వర్ణమయీంరామప్రతిమాంసమలజ్జుతామ్॥ చిత్రవస్త్రయుగచ్ఛన్నాంరా
మోహంరాఘవాయతే॥శ్రీరామప్రీతయేదాన్యేతుష్టోభవతురాఘవః॥ఇతిదత్వావిధా
నేనదద్యాద్వైదక్షిణాంభువమ్॥బ్రహ్మహత్యాదిపాపేభ్యోముచ్యతేనాత్రసంశయః॥ఇ
తి-ఇయంమలమాసేనకార్యా॥నుజప్తమప్యఃప్తంస్యాన్నోపవాసఃకృతోభవేదితి॥న
కుర్యాన్మలమాసేతు మహాదానవ్రతానిచేతిచమాధవీయేసంగ్రహవచనాత్-నను
రామనవమీవ్రతస్య నిత్యత్వాదేకాదశీవన్మలమాసేపికతః॥వ్యతాస్యాదితిచెత్-అత్ర
బ్రూమః - నైకాదశ్యుపవాసస్యవ్రతత్వేనప్రాప్తిః - కింతు ॥ ఏకాదశ్యాంసభుం
జితపక్షయోరుభయోరపీత్యాదినిషేధస్యమలమాసేపిపాలనీయత్వాత్ప్రక్షేపేకాద
శ్యాంపుత్రపద్ధతిహిణివాధాదాపవాసప్రసజ్యతే - నత్విహతథేతివ్రతత్వేనప్రా
ప్తిర్వాచ్యాసాచనిషిద్ధేత్యప్రసంగః॥ స్పష్టమాసవిశేషాఖ్యావిహితంవర్జయేన్మలేఇతి
నిషేధాచ్చ - ఏవంజన్మాప్తమ్యాదావపిబోధవ్యం - ఇతిరామనవమీ-చైత్రశు
క్లైకాదశ్యాందోభోత్సవఉక్తోగ్రాహ్యే ॥ చైత్రమాసస్యశుక్లాయామేకాదశ్యాం
తువైష్ణవైః । అందోభనీయోదేవేశస్సలక్ష్మీకోమహిలాత్సవైరితి - చైత్రశుక్లద్వా
దశ్యాందమనోత్సవః ॥ ద్వాదశ్యాంచైత్రమాసస్యశుక్లాయాందమనోత్సవః॥ పౌధా
యనాధిభిఃప్రాక్షఃకతః॥వ్యవ్రతమత్సరమితిరామార్చనచంద్రికోక్తేః ॥ ఉద్దేవతం.
మధాదోలాశ్రావణేతంతుపూజనమ్ । చైత్రేచదమనారోపమకుర్వాణోవజత్యధః॥
ఇతితత్రైవపాద్ధవచనాచ్చ - శివభక్తాదిభిస్తుచతుర్దశ్యాదాకార్యం- తత్రస్యాత్సీన్వ
యతిధిషువహ్నిదేవమనార్పణమితితత్రైవౌక్తేః - జ్యోతిఃప్రకాశేపి ॥ స్వస్వ
దేవప్రత్యాయాంమంత్రసంగ్రహణేతథా । పవిత్రదమనారోపేగ్రాహ్యతత్తత్తిధిర్బు
ధైః ॥ తిథయస్తు ॥ వహ్నిర్విరించిగిరిజాగణేశఃఫణివిశాఖోదినకృన్నహేశః । దు
ర్గాంతకోవిశ్వహరిఃస్మరశ్చశర్వశ్శశీచేతితిధిషు పూజ్యాఃఇత్యుక్తాః - అథాగమో
క్తదీక్షావతోదమనారోపణవిధిః - రామార్చనచంద్రికాయాంతత్రైకాదశ్యాం॥ క్రి
యాలోపవిఘ్నాతాధాన్యత్వయావిహితంప్రభో । నమేవిఘ్నాభవేదత్రకురునా
థదయాంమయి ॥ సర్వధాసర్వదావిష్ణోమమత్వంపరమాగతిః । ఉపవాసేనత్వాం
దేవతోషయామిజగత్పతే॥కామక్రోధాదయోష్యేతేనమేన్యర్వితఘాతకాః । అద్య
ప్రభృతిదేవేశయావద్వైశేషికందినమ్॥తావద్రతుత్వయాకార్యాసర్వస్యాస్యజగత్ప
తే॥ఇతిదేవంసంప్రాధ్యక్షదమనమాదాయపంచగవ్యేనప్రోక్ష్యవారిణాప్రత్యౌశ్యాశోఽ

మూలేదేవాగ్రేవా ॥ అశోకాయనమస్తుభ్యంకామస్త్రీశోకనాశన । శోకార్తిహర
 మేనిత్యమానందంజనయస్వమే ॥ ఇత్యశోకం-త్రుట్యాదికాలపర్యంతఃకాలరూపా
 మహాబలః । కలతేచైవయస్సర్వంతస్మైకాలాత్మనేనమితికాలం ॥ వసంతాయన
 మస్తుభ్యంవృక్షగుల్మలతాశ్రయ ॥ సహస్రముఖసంవాసకామరూపనమోస్తుత, ఇతి
 వసంతం ॥ కామభస్మసముద్భూతరతిభాష్పపరిప్లుత । ఋషిగంధర్వదేవాదివిమో
 హకనమోస్తుతేఇతిదమనంచసంపూజ్య ॥ నమోస్తుపంచబాణాయజగదాహ్లాదకారి
 నే । మన్మథాయజగన్నేతరతిప్రీతిప్రియాయతే ॥ ఇతిదమనముపస్థాయ, ఓంకామ
 యనమః-ఇతిసంపూజ్యనిశాయాందేవతాగ్రేపంచవక్షాః-చందనేనవా అష్టదశంకృ
 త్వా బహిశ్చతురశ్రంతద్బహిర్వర్తులత్రయంతద్బహిర్వృత్తంచతురశ్రంచకృత్వాత
 త్రేకుంభంసంస్థాప్య పరిదమనంపూజయిత్వా ॥ పూజార్థందేవదేవస్యవిష్ణోలక్ష్మీ
 పతేప్రభాః । మదనత్వమిహాగచ్ఛసాన్నిధ్యంకురుతేనమః ॥ ఓంక్లీంకామదేవాయన
 మః - ఓంహ్రింరత్నైవనమః ఇత్యావ్యాహృదిక్షుపూర్వాదితస్మిన్మౌళేశరీరాయనమః -
 అనంగాయనమః - మన్మథాయనమః - కామాయనమః - క్లీంవసంతసహాయన
 మః - స్మరాయనమః ఇక్షుచాపాయనమః - పుష్పస్త్రాయనమః ఇతిపూజయిత్వా॥
 ఓంతత్సర్వరూపాయవిద్మహేకామదేవాయధీమహి - తన్నోసంగఃప్రచోదయాత్ -
 ఇత్యుక్తౌ త్రరశేతంసమ్మంత్యైపూజయిత్వాప్రీంసమితిపుష్పాంజలిదత్వా॥ నమో
 స్తుపుష్పబాణాయజగదాహ్లాదకారిణే । మన్మథాయజగన్నేత్రే రతిప్రీతిప్రియాయ
 తేఇతినత్వా ॥ ఆమంతితోసిదేవేశపురాణపురుషోత్తమ । ప్రాతస్త్యాంపూజయి
 ష్యామిసాన్నిధ్యంకురుకేశవ ॥ క్షీరోదధిమహానాగశయ్యావస్థితవిగ్రహ । ప్రాత
 స్త్యాంపూజయిష్యామిసన్నిధౌభవతేనమః ॥ నివేదయామహాంతుభ్యంప్రాతర్దమన
 కంశుభిమ్ ॥ సర్వదాసర్వధావిష్ణోనమస్తైస్తుప్రసీదమే ॥ ఇతిదేవసంప్రార్థ్యపుష్పాం
 జలిదత్వా - అస్త్రైణచక్రమంత్రేణవారక్షాంకుర్యాత్ - తతఃప్రాతర్నిత్యపూ
 జాంకృత్వాపునర్దేవసంపూజ్యగంధదూర్వాక్షతయుక్తందమనమాదాయ మూ
 లమంత్రంపఠిత్వా ॥ దేవదేవజగన్నాథవాంఛితార్థప్రదాయక । హృదిస్థానూర
 యేకామన్మమకామేశ్వరీప్రియ! ఇదందమనకందేవగృహాణమదనుగ్రహాత్ । ఇమాం
 సారవత్సరీంపూజాంభగవన్పరిపూరయ ॥ ఇతిమంత్రాంతేపునర్మూలమంత్రేణదేవేస
 మర్పయేత్ - తతోఅంగదేవతాభ్యస్సస్వస్వమంత్రేణదత్వాప్రార్థయేత్ ॥ మణివి
 ద్రుమమాలాభిర్మండారకుసుమాదిభిః । ఇయంసాంవత్సరీపూజాతవాస్తుగరుడధ్వజ॥
 వనమాలాయథావిష్ణోకౌస్తుభంసతతంహృది । తద్వద్దామనకీంమాలాంపూజాంచ
 హృదయేవహ ॥ జానతాజానతావాపినకృతంయత్తవార్చనమ్ । తత్సర్వంపూర్ణ

తాంయాతుత్వత్ప్రసాదాద్రమాపతే || జతంతేపుండరీకాక్షనమస్తేవిశ్వభావనానమ
 స్తేస్తుహృషీకేశమహాపురుషపూర్వజ || మంత్రహీనమితిచసంప్రార్థ్యపంచోపచారై
 పునస్సంపూజ్యసీరాజ్యసారయేదితి || దీక్షారహితానాంతునామ్నైవసమర్పణం- అ
 త్రచద్వాదశీమతంత్రీకృత్యపారణాహూగ్రాహ్యం || పారణాహేనలభ్యేతద్వాదశీ
 ఘటికాపిచేత్ | తదాత్రయోదశీగ్రాహ్యపవిత్రదమనార్పణే ఇతితత్త్రైలోక్తే-గా
 ణోపికాలఉక్తస్తత్త్రైవ || హరానదమనారోపస్సాన్యన్యధావిఘ్నతోయది | వైశా
 ఘేత్రావణేవాపితత్తిథాస్యాత్తదర్పరమ్ || శ్రావణావధిశుక్రాస్తైక ర్తవ్యమితి నారదః,
 ఇతిపారాంతరం. ఇదంచమలమాసేనకార్యం || ఉపాకర్మోత్సర్జనంచపవిత్రదమనార్ప
 ãంఇతికాలాదర్భేమలమాసవర్జ్యేషుపరిగణనాత్ || ఉపాకర్తృచహవ్యంచకవ్యంప
 ణోత్సవంతథాఉత్తరేనియతంకుర్యాత్పూర్వేతన్నిష్ఫలంభవేత్ | ఇతిమాధవీయే
 ప్రజాపతివచనాచ్చ - శుక్రాస్తాదాతుకార్యమేవ, పూర్వోక్తవచనాత్ || ఉపాకర్మో
 త్సర్జనంచపవిత్రదమనార్పణమ్ | ఈశానస్యబలింవిష్ణోశ్చయనంపరివర్తనమ్|కుర్యా
 చ్చుక్రస్యచగురోక్మాధ్యేపీతివినిశ్చయఃఇతి జ్యోతిర్నిబంధేవృద్ధగార్గ్యవచనాచ్చఇతి
 దమనారోపః- వైత్రశుక్ల త్రయోదశ్యామనంగవ్రతమ్ - హేమాద్రా భవి
 ష్యే | వైత్రోత్సవే సకలలోకమనోనివాసే కామంత్రయోదశ తిథౌ చవ
 సస్తయుక్తం | పత్నీ సహచర్యే పురుష ప్రవరోధయోషి త్సేభాగ్య
 రూప సుతసౌఖ్యయుత స్సదాస్యాత్ || తత్రసాపూర్వాగ్రాహ్య - త్రయో
 దశీతిధిః పూర్వస్థితః ఇతి దీపికోక్తే - వైత్రశుక్లచతుర్దశీ పూర్వాగ్రాహ్య||
 మధోశ్శాపణమాసస్యశుక్లయాతుచతుర్దశీ | సారాత్రివ్యాసిసిగ్రాహ్య నాన్యాశు
 క్లాకదాచనేతిహేమాద్రాజాధాయనోక్తే - పరాపూర్వాష్టగామినీతివాసాతః -
 అత్రకేచిద్యథాశ్రుతమేవార్థంవర్ణయంతి || నిశిభ్రమంతిభూతానిశక్తయశ్శూలభృ
 ద్యతః|అతస్తత్రచదుర్దశ్యాంసత్యాంతత్పుజనంభవేత్|ఇతిబ్రహ్మవైవర్తాత్ -హేమా
 ద్రిమాధవాదిలిఖనమప్యేవం - సంప్రదాయవిదస్త్యాహుః || చతుర్దశీతుకర్తవ్యాత్ర
 యోదశ్యాయతావిభో || ఇతిస్కాండముత్సర్గః - తదపవాదశ్చ || తృతీయైకాదశీష
 స్తీశుక్లవక్షేచతుర్దశీ | పూర్వవిధానకర్తవ్యాకర్తవ్యాపరసంయుతేతి నారదీయవచ
 నం - తదపవాదశ్చ - మధోశ్శాపణమాసస్యేతితత్రాపవాదాభావేపునరుత్సర్గస్య
 స్థితిరీతిన్యాయేనపూర్వవిధైవగ్రాహ్యేతిసిద్ధ్యతి - బ్రహ్మవైవర్తంతు|| సామాన్య
 రూపమన్యత్రసావకాశమితి తేనపూర్వదినే ముహూర్తత్రయవేధేపూర్వా - అన్య
 థోత్తరేతి - వైత్రపూర్ణిమాసామాన్యనిర్ణయాయత్నైవ - అత్రవిశేషోనిర్ణయా
 మృతేవిష్ణుస్మృతౌ || వైత్రచిత్రాయతాచేత్సాన్యత్సాన్యంచిత్రవస్త్రప్రదానేన సౌ

భాగ్యమాప్నోతితి - తథాబ్రాహ్మే ॥ మందేవాక్యేగురౌవాపివారేష్వేతేషుచై
 త్రికా । తత్రాశ్వమేధజంపుణ్యంసాన్వత్రాద్ధాదిభిర్లభేదితి ॥ అత్రసర్వదేవానాందమ
 సపూజోక్తా- తత్రైవవాయవీయే ॥ సంవత్సరకృతార్చాయాస్సఫల్యాయాఃఖలాన్
 సురాన్ । దమసేనార్చయేచ్చైత్యోవిశేషేణసదాశివమితి - అత్రస్వీయతిథ్యా
 సముచ్చయఇతికేచిత్ ॥ స్వీయతిథ్యామకరణేత్రదమసపూజనమిత్యన్యేదీక్షితతదితర
 విషయత్వేనవ్యవధేత్యపదే - ఇయంమన్వాదిరపి - సాచపూర్వముక్తాచైత్రకృష్ణత్ర
 యోదశ్యాంమహావారుణీసంజ్ఞోయోగోగౌడేషుప్రసిద్ధః - తదుక్తంవాచస్పతికృతౌ
 శూలపాణౌచస్కాందే ॥ వారుణేనసమాయుక్తామధాకృష్ణాత్రయోదశీ । గంగా
 యాయదిలభ్యేత సూర్యగ్రహశత్రైస్సమా ॥ శనివారసమాయుక్తాసామహా వారు
 ణీస్సృతాగంగాయాయదిలభ్యేతకోటిసూర్యగ్రహైస్సమా॥శుభయోగసమాయు
 క్తాశనౌశతభిషాయది, మహామహేతివిఖ్యాతాత్రికోటికులముద్ధరేత్ ॥ తత్రైవజ్యో
 తిషే ॥ చైత్రాసితేవాఋణఋక్షయక్తాత్రయోదశీసూర్యసుతస్యవారే । యోగే
 శుభేసామహాతీమహత్యాగంగాజలేర్కగ్రహకోటితుల్యా॥ఇతి॥ త్రిధనీసేతౌబ్రహ్మం
 డపురాణే ॥ వారుణేనసమాయుక్తామధాకృష్ణాత్రయోదశీగంగాయాయదిలభ్యేత
 శతసూర్యగ్రహైస్సమేతి ॥ కల్పతర్కాబ్రాహ్మే ॥ మధాకృష్ణత్రయోదశ్యాంశనౌశ
 తభిషాయతా । వారుణీతినమాఖ్యాతాశుభేతుమహాతీస్సృతా ॥ చైత్రకృష్ణచతు
 ర్దశ్యాంవిశేషః పృథ్వీచంద్రోదయేపులస్త్యః॥చైత్రకృష్ణచతుర్దశ్యాంయస్సాన్నియా
 చ్చివసన్నిధౌ । నప్రేతత్వమవాప్నోతిగంగాయాంతువిశేషతః ఇతి ॥ అత్రపూర్వా
 గ్రాహ్య - కృష్ణపక్షస్థత్వాత్ - గౌడైస్త్యేతదేవశుక్లచతుర్దశ్యామిత్యేవం తేనలీ
 యత్వేనపతితం- ఇతి నిర్ణయసింధౌ, చైత్రమాసనిర్ణయః- మేషసంక్రమేప్రసాగప
 రాదశదశఘటికాపుణ్యకాలః - రాత్రౌతుప్రసాగుక్తంఅత్రధర్మఘటాదిదానముక్తం
 పృథ్వీచంద్రోదయేపాద్యే ॥ తీర్థేచానుదినంసాన్వంతిలైశ్చపితృతర్పణమ్ । దానం
 ధర్మఘటాదీనాంమధునూదనపూజనమ్ ॥ మాధవేమాసికుర్వీత మధునూదన తుష్టి
 దమ్॥-అథవైశాఖసాన్వనం - తత్రపృథ్వీచంద్రోదయేవిష్ణుస్మృతిపాద్యయోః తు
 లామకరమేషేషు ప్రాత్రస్సాన్నిసంవిధీయతే । హవిష్యంబ్రహ్మచర్యంచమహా
 పాతకనాశనమితి సౌరమాస ఉక్తః - అన్యత్పక్ష ద్వయముక్తం తత్రైవపాద్యే॥
 మధుమాసస్యశుక్లాయామేకాదశ్యాముపాషిటః । పంచదశ్యాంచభోవీర మేషసం
 క్రమణేతువా ॥ వైశాఖసాన్వనియమంబ్రాహ్మణానామనుజ్ఞయా । మధునూదన
 మభ్యర్చ్యకర్పూతసంకల్పపూర్వకమ్ ॥ తత్రమంత్రః ॥ వైశాఖంసకలంమాసంమే
 షసంక్రమణేరవేః । ప్రాత్రస్సనియమస్సాన్నిస్యే ప్రీయతాంమధునూదనః ॥ మధు

హంతుఃప్రసాదేన బ్రాహ్మణానామనుగ్రహాత్ । నిర్విఘ్నమస్తుమేపుణ్యం వైశాఖ
 స్నానమన్వహమ్ । మాధవేమేషగేభానామురారేమధుసూదన । ప్రాతస్సాన్ని
 నమేనాధఫలదోభవపాపహన్నితి ॥ తీర్థవిశేషోపితత్త్రైప్రాక్షః॥ మేషసంక్రమణభా
 నోర్మాధవేమాసియత్నతః । మహానద్యాంనదీతీర్థేనదేసరసినిర్వరే । దేవభూతేధ
 వాస్నాయాద్యధాప్రాప్తైజలాశయే । దీక్షిణకాకూపవాపీఘనియతాత్మాహరిన్స్మ
 రక॥ ఇతి॥ సంకల్పేచతత్తత్తీర్థనామగ్రాహ్యం- అజ్ఞానేనతువిష్ణుతీర్థమివదేత్॥య
 దానజ్ఞాయతేనామతస్యతీర్థస్యభోద్విజాః । తత్రేత్యుచ్చారణంకార్యంవిష్ణుతీర్థమి
 దంత్యితి ॥ తీర్థస్యదేవతావిష్ణుస్సర్వత్రాపినసంశయఇతితత్త్రైప్రాక్షే - తథాన్యోపి
 విశేషస్తత్త్రైవపాద్యే ॥ తులసీకృష్ణగౌరాఖ్యాతయాభ్యర్చ్యమధుద్విషమ్ । విశే
 షేణతువైశాఖేనోనారాయణోభవేత్ ॥ మాధవంసకలంమాసంతులస్యాయో
 ర్చయేన్నరః । త్రిసంధ్యంమధుహంతారంనాస్తితస్యపునర్భవః॥ తథా॥ ప్రాతస్సాన్ని
 త్యావిధానేనమాధవేమాధనప్రియమ్ । యోశ్వత్థమూలమాసిం చేత్తోయేనబహు
 నాసదా ॥ కుర్యాత్ప్రదక్షిణంతంతుసర్వదేవమయంతతః । పితృదేవమనుష్యాంశ్చ
 తర్పయేత్సచరాచరమ్ ॥ యోశ్వత్థమర్చయేదేవముదకేనసమంతతః ॥ కులనామ
 యుతంతేన తారితంస్యాన్నసంశయః ॥ కంఠాయపృష్ఠతోగాంతుస్సాత్వాపిప్పలత
 ర్పణమ్ । కృత్వాగోవిందమభ్యర్చ్యనదుగ్ధేతిమవాపున్నయాత్ ॥ తథా॥ ఏకభక్త
 మధోనక్తమయాచితమతందృతః ॥ మాధవేమాసియఃకుర్యాల్లభతే సర్వమిహి
 తమ్ ॥ వైశాఖేవిధినాస్నానందేవనద్యాదికేబహిః॥ హవిష్యంబ్రహ్మచర్యంచ భూశ
 య్యానియమస్తితిః ॥ వ్రతందానందమోదేవిమధుసూదనపూజనమ్ । అపిజన్మసహ
 ప్రోత్థంపాపందహతిదారుణమ్ ॥ మదనరత్నేస్కాందే ॥ ప్రపాకార్యాచవైశాఖేదే
 వేదేయాగశంతికా ॥ ఉపాసద్వ్యజనక్షత్రనూక్షువాసాంసించందనమ్ । జలపాత్రా
 ణిదేయానితథా పుష్పగృహణిచ॥ పానకానిచచిత్రాణిద్రాక్షారంభఫలాన్యపి॥తిథి
 తత్త్వే ॥ దదాతియోహిమేషాదానక్తునంబుఘటాన్వితా ॥ పితౄనుద్దిశ్యవిప్రే
 భ్యస్సర్వపాప్రైఃప్రముచ్యతఇతి ॥ తథా ॥ వైశాఖేయోఘటంపూర్ణంసభోజ్యంవైద్వి
 జన్మనే । దదాతిసురరాజేంద్రసయాతివరమాంగతిమ్ ॥ ఏవంసంపూర్ణస్సానాశక్తౌ
 త్యహంవాస్నాయాత్ - తదుక్తంతత్త్రైవపాద్యే ॥ త్రయోదశ్యాంచతుర్దశ్యాం
 వైశాఖ్యాంవాదినత్రయమ్ । అపినమ్యగ్విధానేననారీవాపురుషోపివా॥ పాత్రస్సాన్ని
 తస్సనియమస్సర్వపాప్రైఃప్రముచ్యతే ॥ యదాతువైశాఖోమలమాసో భవతితదా
 కామ్యానాంతత్రసమాప్తినిషేధాత్ - మాసద్వయంసానింతన్నియమాశ్చకతక
 వ్యాః - మాసోపవాసఘంటాయణాదితుమలమాసేవసమాపయేత్ - తదుక్తం

దీపికాయాం - నియతత్రింశద్దినత్యాచ్చభేమాస్యారభ్య సమాపయేత్ మలినేమా
 సోపవాసవ్రతమితి - అత్రదానవిశేషఉక్తోప రాశ్చేవామనపురాణే॥ గంధాశ్చమా
 ల్యానితథావై శాఖేసురభీశిచ । దేయానిద్విజముఖ్యేభ్యోమధునూదనత్వయే ॥ ఏ
 వంసాని సేకృతేతస్యోద్యాపనంకార్యం - తదుక్తంతత్రైవ ॥ మాసమేవంబహిసాన్ని
 త్యానద్యాదావిమలేజలే । ఏకాదశ్యాంచద్వాదశ్యాం పౌర్ణమాస్యామధాపివా॥
 ఉపోష్యనియతోభూత్యాకుర్యాదుద్యాపనంబుధః । మండలంకారయేదాదాకలశం
 తత్రవిన్యసేత్ ॥ నిష్కేణవాతదధేనతదధ్ధాధేనవాపునః । శక్త్యావాకారయేద్దేవం
 సోవర్ణంలక్షణాన్వితమ్ ॥ లక్ష్మీయుక్తంజగన్నాథంపూజయేదాససేబుధః । భూష
 ణైశ్చందనైఃపుష్పైర్దీప్యైర్నైవేద్యసంచయైః ॥ ఏవంసంపూజ్యవిధిపద్రాత్రోజాగ
 రణంచరేత్ । శోభాభూతేకృతమైత్రోగ్రహవేద్యాంగ్రహాన్యజేత్ ॥ హిమవిభు
 ర్యాత్ప్రియతేనపాయసేనవిచక్షణః । తిలాజ్యేనయవైర్వాపినరైర్వాపిన్వశశక్తితః॥
 అష్టోత్తరసహస్రంవాశతమష్టోత్తరంతువా । వ్రతద్విష్ణురసేనైవాగ్నిదంవిష్ణురసేననవా॥
 వ్రతసంపూర్ణి-సిద్ధ్యధికంధేనుమేకాంపయస్విసీమ్ । పాదుకోపానపశూచ్ఛత్రంగురవే
 వ్యజనంతథా ॥ శయ్యాంసోపసక్తాండద్యాద్దీపికాండర్పణంతథా । బ్రాహ్మణానోభిజ
 యేత్రింశతేభ్యోదద్యాచ్చదక్షిణామ్ ॥ కలశాంజలసంపూర్ణాన్సైభ్యోదద్యాద్య
 వాంస్తథా । ఏవంకృతేమాధవస్యచోద్యాపనవిధాశుభే॥ ఫలమాప్నోతిసకలంవిష్ణుసా
 యుజ్యమాపున్నయాత్ ॥ ఏతావత్యశక్తంత్రైప్రాక్తం॥ వై శాఖ్యాంవిధినాన్నాత్వా
 భోజయేద్బాహ్మణాన్దశ । కృసరంసర్వపాపేభ్యోముచ్యతేనాత్రసంశయః । వై
 శాఖశుక్లతృతీయాఅక్షయ్యతృతీయోచ్యతే - సాపూర్వాష్టావ్యాపినిగ్రాహ్య- దిన
 ద్వయేపితద్వ్యాప్తేపరైవ - తదుక్తంనిర్ణయామృతేనారదీయే ॥ వై శాఖేశుక్లపక్షే
 తుతృతీయారోహిణీయుతా । దుర్లభాబుధవాచేణసోమేనాపియుతాతథా॥ రోహిణీ
 బుధయుక్తాపిపూర్వవిధావివజ్జితా । భక్త్యాకృతాపిమాంధాతఃపుణ్యంహంతిపురా
 కృతమ్ ॥ గౌరివినాయకోపేతారోహిణీబుధసంయుతా । వినాపిరోహిణీయోగాత్పు
 ణ్యకోటిప్రదానదేతి ॥ ఇయంయుగాదిరపి ॥ సాచోక్తార్తమూలాయాం ॥ మాఘే
 పంచదశీకృష్ణానభస్యేచత్రయోదశీ । తృతీయామాధవేశుక్లానవమ్యూజ్జేయగా
 దయైతి ॥ యత్తుగౌడాః ॥ మాఘస్యపౌర్ణమాస్యాంతు ఘోరంకలియుగంస్మృతమి
 తిబ్రాహ్మణైః ॥ వై శాఖమాసస్యచయాతృతీయానవమ్యూసాకాతికశుక్లపక్షే ।
 నభస్యపూసప్యతమిద్రపక్షేత్రయోదశీపంచదశీచమాఘే॥ ఇతివిష్ణుపురాణే । చకారే
 ణతమిద్రపక్షానుషంగేపిపూర్వానురోధాత్పేణామాస్యేవజ్ఞేయా- ద్వ్యుక్తైశ్చైత్యాది
 కంతునిమూలమిత్యాహుః॥ తన్న ॥ దశేకాత్త్రయమాఘమాసస్యవ్రతప్రవృత్తౌద్వాపతం

యుగం ఇతి భవిష్యవిరోధాత్ ॥ ఏతేన బ్రాహ్మనుసారాత్పుణ్యమాయామేవయుగా
 దిశ్రాద్ధం వదన్ములపాణిః పరాస్తః - తేన కల్పభేదాద్యుగభేదాద్వాప్యవశేతితత్త్వం
 ఏతేన ॥ కాతికేన వమిశుక్లామాఘమాసేచ పూణ్యమేతి బృహన్నారదీయం వ్యా
 ఖ్యాతం - నిమూలతోక్తిర్నారదీయాజ్ఞానకృతా - అత్ర శ్రాద్ధముక్తం మాతేన్యే ॥
 కృతం శ్రాద్ధం విధానేన మన్వాదిషుయుగాదిషు ॥ హయనానిద్విసాహస్రం పితౄణాం
 తృప్తిదంభవేదితి ॥ భారతేషి ॥ యామన్వాద్యాదుగాద్యాశ్చ తిథయస్తానుమానవః ॥
 స్నాత్యాహుత్యాచదత్వాచజప్త్యానంతఫలం లభేదితి శ్రాద్ధేషు పూర్వాహ్ణావ్యాపినిగ్రా
 హ్య ॥ పూర్వాహ్నాతుసదాకార్యాశ్చ క్షమామనుయుగాదయః ॥ గైవేకమణిపిత్యే
 చ కృష్ణైచైవాపరాహ్నికా ఇతి సాదోక్తైః ॥ ద్వేశుక్లేద్వేతథాకృష్ణై యుగాదికవ
 యోవిదుః ॥ శుక్లే పూర్వాహ్నికే గ్రాహ్యే కృష్ణైచైవాపరాహ్నికే ॥ ఇతి హేమాద్రా
 నారదీయవచనాచ్చ - దీపికాపి ॥ అధోమన్వాదియుగాదికమతిథయః పూర్వాహ్ని
 కాస్సుస్యి తేవిజ్ఞేయా అపరాహ్నికాశ్చ బహుళే ఇతి - స్మృత్యర్థసారేషి ॥ యుగా
 దిమన్వాదిశ్రాద్ధేషు శుక్లపక్షే ఉదయవ్యాపిని తిథిగ్రాహ్య-కృష్ణపక్షే ఉపరాహ్ని వ్యా
 పినితి - దివోదాసీయగోభిలః ॥ వైశాఖనృతృతియాం యః పూర్వవిధాంకరోతివై హ
 వ్యందేవానగృహ్ణాంతికవ్యంచపితరస్తథేతి - గోవిందాణాం వేష్యేవం - తేనేయం పూ
 ర్వాహ్ణావ్యాపిని - దినద్వయేతత్త్వేపరై వేతిథమతత్త్వవిదో హేమాద్రాద్యదయః -
 అనంతభట్టస్తు ॥ సవైధృతిర్వ్యతీపతో యుగమన్వాదయస్తథా ॥ సన్ముఖాఉపవా
 సేన్యుద్దానాదావంతిమాస్మృతా ఇత్యాహ - దానాదావితి శ్రాద్ధసుగ్రహాఉపవా
 సస్త్యగ్రేవత్యతే - హేమాద్రావష్యేవం ॥ మాధవస్తువ్యతీపతశ్రాద్ధేపరాహ్ణావ్యా
 పిగ్రాహ్య ఇత్యాహ - స్మృత్యర్థసారేతు కుతుపకాలయోగీత్యుక్తం - యత్త్ర మా
 ర్గం డేయః ॥ శుక్లపక్షనృపూర్వాహ్నికాశ్రాద్ధం కుర్యాద్విచక్షణః ॥ కృష్ణపక్షపరా
 హ్నిహిశాహిణంతు నలంఘయేత్ ॥ రాహిణోనవమోముహూతః - అత్ర శుక్ల
 పక్షయుగాదిశ్రాద్ధం పూర్వాహ్నికాకార్యమితి శూలపాణిః - నిఘయామృతాదయస్తు
 కాలాదశేఽమాశ్రాద్ధమాపరాహ్నికముక్త్వా ఏషమన్వంతరాదీనాం యుగాదీనాం
 వినిర్ణయ ఇత్యుక్తత్వాత్ - ద్వేశుక్ల ఇత్యాదివచనం విష్ణుపూజనవిషయం - శ్రా
 ద్ధేత్వాపరాహ్నికే వేతివ్యవస్థాంజగదుః - నేయం పూర్వోక్తానేకవచోవిరోధాత్పుర్వా
 హ్నిదైవికం కుర్యాదిత్యాదివచనాదేవసిద్ధేవచనవైయధ్యాచ్యస్వాచ్చంద్యవిలసిత
 మాత్రమిత్యుపేక్షణీయా - కించ - కాలాదరోక్తిర్నారదీయమూలావచోమూలా
 వా - నాద్యః - యుగాదిశ్రాద్ధస్యామాశ్రాద్ధ వికృతిత్యేన న్యాయతోపరాహ్ణావ్యా
 స్తావపి వచనేన తస్య జాధాత్ - నాంత్యః - అతిదేశాదేవాపరాహ్ణాప్రాప్తైర్వచనవై

యథ్యాత్ - అప్రాప్తేశాస్త్రమర్థపదిత్యాయాత్ - తేనయదికాలాదర్శితేకథం
 చిచ్ఛిద్ధాజాడ్యేన సమాధిస్సత్త్విన్యాయ ప్రాప్తకృష్ణపక్షయుగాది విషయత్వేన
 సావ్యవస్థాపనీయేతిదిక్ - పూర్వాష్టాస్త్రతద్వేధాభక్తదినపూర్వాధః || ద్వేధా
 భక్తదినాంశకోఽత్రగదితః ప్రాష్టాపరాష్టావితిదీపికోక్తేః - మాధవాదయోప్యేవం -
 అత్రవిశేషోహేమాద్రాధవిష్యే || నైశాఖేశక్లపక్షేతుత్పతీయాయాంతథైవచ |
 గంగాతోయేనరస్సాన్వత్యాముచ్యతేనర్వకిల్బిషేః || తస్యాంకార్యోయవైన్దోమో
 యవైర్విష్ణుంసమర్చయేత్ | యవాన్దద్యాద్విజాతిభ్యఃప్రయతఃప్రాశయేద్యవానితి||
 అత్రదానవిశేషస్తత్రైవభవిష్యే - ఇమాంప్రకమ్య || ఉదకుంభానకనకాసా
 న్నానృసర్వరసైస్సహ | యవగోధూమచణకానక్తుదధ్యోదనంతథా || గైష్ఠికం
 సర్వమేవాత్రసన్యండానేప్రశస్యతేఇతి దేవీపురాణేపి || తృతీయాయాంతువైశాఖే
 రోహిణ్యృక్షేప్రపూజ్యతు | ఉదకుంభప్రదానేనశివలోకేమహీయతే || మంత్రస్తు||
 వీషధర్మకుటోదత్తోబ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకః | అన్యప్రదానాత్తృప్యంతుపితరోపిపితా
 మహః || గంధోదకతిలైర్మిశ్రంసాన్నంకుంభంఫలాన్వితమ్ | పితృభ్యస్సంప్రదాన్యా
 మిఅక్షయ్యముపలిస్తతు|| ఇతి | అత్రచపిండరహితంశ్రాద్ధంకుర్యాత్ || అయనద్వితయే
 శ్రాద్ధంవిషువద్వితయేతథా | యుగాదిషుచసర్వాసుపిండనిర్వపణాదృతేఇతిహేమా
 ద్రాఢాపులస్త్యవచనాత్ - అత్రరాత్రిభోజనేప్రాయశ్చిత్తమృగ్విధానే || రాత్రౌభు
 క్తేతత్సరేతుమన్వాదిషుయుగాదిషు | అభిస్వప్నప్తింమంత్రంచజపే దశనపాతకఇతి||
 అపరార్కేయమః || కృతోవపాసాస్సలిలంయేయుగాదిదినేషుచ | దాన్యంత్యన్నా
 దినహితంతేషాంలోకామహేమాదయా ఇతి వైశాఖే మలమాసేనతిత్రైవ యుగా
 దిః కార్యా - తథాచహేమాద్రాఢుష్యశృంగః || దశనారా సనోత్కర్షశ్చతు
 ష్ష్వివియుగాదిషు || ఉపాకర్మణిచోత్సగ్ధేహ్యేతదిష్టంవృషాదితఇతి - ఏతద్దశహరా
 దికంవృషాదినంక్రమేఇష్టం - కన్యాచంద్రేవృషేరవావిత్వాదినాసారమాసోక్తేరిత్య
 భః - కాలాదశేషి || అబ్జోదకుంభమన్వాదిమహాలయయుగాదిషు| ఇతి - మల
 మాసకర్తవ్యేషుపరిగణనాచ్చ - మహాలయశబ్దేనమఘాత్రయోదశ్యుచ్యతఇతిమా
 ధవః - స్మృతిచంద్రికాయాంమాసద్వయేకర్తవ్యమిత్యుక్తం || యాగాదికంమా
 సికంచశ్రాద్ధంచాపరపక్షికమ్ | మన్వాదికంతైర్ధికంచకుర్యాన్మాసద్వయేపిచేతి||
 అవతపక్షకృష్ణపక్షః - నతుమహాలయః - తస్యత్రనిషేధాత్ - మదనరత్నేపిమ
 రీచిః || ప్రతిమానంమృతాహేచశ్రాద్ధంయత్ప్రతివత్సరమ్|| మన్వాదాచయుగాదా
 చతన్నాసోరుధయోరపి ఇతి-ప్రతివత్సరంక్రియమాణంకల్పాద్విశ్రాద్ధమితి సవపవ్యా
 చఖ్యా-అత్రశ్రాదాకరణేప్రాయశ్చిత్తముక్తమృగ్విధానే|| నయస్యద్యావామంత్రం

చశతవారంతదాజపేత్ | యుగాదయోయదాన్యూనాఃకురుతేనైవచాపియఃఇతి -
అత్రసముద్రస్నానంప్రశస్తం - తదుక్తంపుష్కీచంద్రోదయేసౌరపురాణే || యుగా
దాతునరస్నాత్వావిధివల్లవణోదధౌ | గోసహస్రప్రదానస్యకురుక్షేత్రేఫలంహి
యత్ || తత్ఫలంలభతేమర్త్యభూమిదానస్యచధుఃపమితి - అయంనిణయస్సర్వ
యుగాదిభుబోధవ్యః-ఇతియుగాదినిణయః—ఇయమేవతృతీయాపరశురామజయం
తీ - సాప్రదోషవ్యాపిసిగ్రాహ్య - తదుక్తంభార్గవార్చనదీపికాయాం స్కాందభవి
ష్యయోః || వైశాఖస్యసితేపక్షేతృతీయాయాంపునర్వసౌ | నిశాయాఃప్రథమేయా
మేరామాఖ్యస్సమయేహరిః || స్వోచ్చైష్ఠ్యక్షిప్తాయుక్తే మిధునేరామాసంస్థితే |
రేణుకాయాస్తుయోగర్భాదవతీణోహరిస్సవ్యయమితి || దినద్వయేతద్వ్యాప్తావం
శతస్సమవ్యాప్తాచపరా - అన్యథాపూర్వైవ - తదుక్తంతత్రైవభవిష్యే || శుక్ల
తృతీయావైశాఖేశుద్ధోషోష్యాదినద్వయే - నిశాయాఃపూర్వయామేచేదుత్తరాస్య
త్రపుర్వికేతి - వైశాఖశుక్లసప్తమ్యాంగంగోత్పత్తిస్తదుక్తం పుష్కీచంద్రోదయే
బ్రాహ్మే|| వైశాఖేశుక్లసప్తమ్యాంజహ్నునాజాహ్నువీపురా||కోధాత్పితాపునస్త్వ
క్తాకణైరంధ్రాత్తుదక్షిణాత్ || తాంత్రత్రపూజయేద్దేవీంగంగాంగనమేఖలామితి||అ
త్రశిష్టాచరాన్యధ్యాష్టావ్యాపిసిగ్రాహ్య- దినద్వయేతద్వ్యాప్తావవ్యాప్తావేకదేశవ్యా
ప్తానాపూర్వా-యగ్నవాక్యాత్ - వైశాఖశుక్లద్వాదశ్యాంయోగవిశేషోహేమా
ద్రాజ్యోతిశ్చాస్తి||పంచాననస్తాగురుభూమిపుత్రోమేషేరవిస్సాద్యదిశుక్లపక్షే|| పా
శాభిధానాకరభేణయక్తాతిధిస్త్వతీపాతఇతీహయోగః || అస్మిన్సుగోభూమిపారణ్య
వస్తుదానేనసర్వంపరిహాయపాపమ్ | సురత్వమింద్రత్వమనామయత్వంమర్త్యాధిప
త్యంలభతేమనుష్యఃఇతి||పంచాననఃసింహః - పాశాభిధానాతిధిద్వాదశీ - కరభోహ
స్తి—వైశాఖశుక్లచతుర్దశీనృసింహజయంతీ - సాప్రదోషవ్యాపిసిగ్రాహ్య- తదు
క్తంహేమాద్రాన్మసింహపురాణే || వైశాఖేశుక్లపక్షేతుచతుర్దశ్యాంనిశాముఖే | మ
జ్జన్మసంభవంపుణ్యంప్రతంపాప్రణాశనమ్ || వషేవర్షేతుకతవ్యంమమసంతుష్టికా
రణమితి || దినద్వయేపితద్వ్యాప్తావంశతస్సమవ్యాప్తాచపరా - విషమవ్యాప్తత్వధి
కవ్యాప్తిమతీ - దినద్వయేష్యవ్యాప్తావరా - పరదినేగాణకాలవ్యాప్తేస్సత్వాత్పూ
ర్వదినేవతదభావాత్ - యత్తు || తతోమధ్యాహ్నవేళాయాంసద్యాదావిమలేజలే |
ఇత్యుపక్రమ్య, పరిధాయతతోవాసోవ్రతకర్మసమారభేదితత్రైప్రాక్తం - తత్సం
కల్పయోప్రవతోప్రకమవిషయం - సత్వేతావతామధ్యాహ్నావ్యాపిసిగ్రాహ్యేతిభిమి
తవ్యం - పూర్వోక్తవచనవిరోధాత్ || వైశాఖస్యచతుర్దశ్యాంసోమవారేనిలర్
కే | అవతారోన్మసేహస్త్వప్రదోషసమయేద్విజా ఇతి టోడరానందేస్కాందాత్ ||

కూమ=స్సింహా జాధకల్పీచసాయమితి పూర్వోక్తపురాణసముచ్చయవచనా
 చ్చ్యోతే. నిర్ - తత్త్వంతుపూర్వవచసామనాకరత్వేననిమూలత్వాత్ హేమాద్రా
 నృసింహపురాణే || మజ్జన్మసంభవంపుణ్యంవ్రతంపాపప్రణాశనమిత్యపక్రమ్య || స్వా
 తీనక్షత్రయోగేచశనివారేతుమద్వితీయసిద్ధయోగస్యసంయోగేవణిజేకరణేతథా ||
 పుంసాంసౌభాగ్యయోగేనలభ్యతేదైవయోగతః | సర్వైశ్చేతైస్తుసంయుక్తంహత్యా
 కోటివినాశనమ్ | ఏతదన్యతరేయోగేమద్దినంపాపనాశనమ్ | కేవలేప్రివ్రతకన్యం
 మద్దినేవ్రతముత్తమమ్ | అన్యథానరకంయోతి యావచ్చంద్రదివాకరా || ఇత్యుక్తా
 తతోమధ్యాహ్నావేళాయాంనద్యాదౌవిమలేజలే || ఇత్యాదినామధ్యాహ్నావవ్రతవి
 ధానాచ్చతుర్దశ్యుత్తరాధాపణిజేకరణేమధ్యాహ్నాచస్పష్టంజన్మసృతీయతే - సం
 ధ్యాయాంజన్మతావ్యపృసుక్తేర్కౌర్భ్యకృతంతద్వశాన్నిణయశ్చహేయఏవేతి - త
 ధాఇయమేవ - యోగవిశేషేణాతిప్రశస్తా - తమక్తంతత్రైవ || స్వాతీనక్షత్రయో
 గేచ శనివారేచమద్వితీయ | సిద్ధయోగస్యసంయోగేవణిజేకరణేతథా || పుంసాం
 సౌభాగ్యయోగేనలభ్యతేదైవయోగతః | ఏభిర్వైగైర్వినిశ్చిన్మద్దినం పాపనాశ
 నమ్ || సర్వేపాపేవవణానామధికారోస్తిమద్వితీ | మద్భక్తైస్తువిశేషేణకత్క
 న్యంమత్పురాయణైః || తథా || సింహస్వర్ణమయోదేయో మమసంతోషకార
 కః || తథా || విజ్ఞాయమద్దినంయస్తులంఘయేత్పాపకృన్నరః || సయాతినరకంహోరం
 యావచ్చంద్రదివాకరా || ఇదంచసంయోగపృథక్త్వన్యాయేననిత్యంకామ్యంచ || అ
 ధాత్రవిశేషః - మధ్యాహ్నమృగోమయతిలామలకస్నానంకృత్వా || నృసింహదే
 వదేవేశ తవజన్మదినేశుభే | ఉపవాసంకరిష్యామిసర్వభోగవివజ్జితః ఇతి - మంత్రేణ
 సంకల్పంకృత్వా ఆచార్యంవృత్వాసాయంకాలే || హైమవతీతుత్రమన్మూర్తిస్థా
 ప్యాలక్ష్మ్యతత్రైవచ | పలేనవాతదధేనతదధాకధేనవాపునః || యథాశక్తితథాకు
 ర్యాద్విత్తశార్యవివర్జితఇత్యుక్తం - నృసింహమూర్తిశక్తాకృతంసువర్ణసింహంచక
 లశోపరిసంపూజ్య రాత్రౌజాగరణంకృత్వాప్రతాపపునస్సంపూజ్య || నృసింహచ్యుత
 దేవేశలక్ష్మీకాంతజగత్పతే | అనేనార్చప్రదానేనసఫలాన్యర్థనోరధాః || ఇత్యా
 చార్యాయదత్వా || మద్వంశేయేనరాజాతాయేజనిష్కంఠిచాపరే | తాంస్త్యము
 ధరదేవేశదుస్తరాద్భవసాగరాత్ || పాతకార్ణవమగ్నస్యవ్యాధిదుఃఖాంబువారిభిః |
 తీవ్రైశ్చపరిభూతస్యమహాదుఃఖగతస్యమే || కరావలంబనందేహి శేషశాయిజగత్ప
 తే | శ్రీనృసింహరమాకాంతధక్తానాంభయనాశన || శ్రీరాంబుధినివాసింస్త్యంచ
 క్రపాణేజనార్దన || వ్రతేనానేనదేవేశభుక్తిముక్తిప్రదోభవేతిప్రార్థయేదితినంక్షేపః -
 వై శాఖాపూరమాస్యామిశేషోపరాక్రేజాబాలిః || శృతాన్నముదకుభంచవై శాఖ్యాం

చవిశేషతః । నిర్దిశ్యధర్మరాజాయగోదాసఫలమాప్నుయాత్ । సువర్ణతిలయుక్తై
 స్తుగ్రాహ్మణాణాం ప్రపంచచ । తర్పయేదుదాతైఃస్త్రిబ్రహ్మహత్యాంవ్యపోహతీతి-
 ఉదకుంభదానమంత్రస్త్వక్షయ్యతృతీయావకరణైః క్తః- భవిశ్యేషి॥ వైశాఖీకార్తి
 కీమాఘీతిధయోతీనపూజితాః । స్నానదానవిహీనాస్తాననేయాఃపాండునందన॥ అ
 త్రకృష్ణాజినదానంకార్యం- తథాచవిష్ణుః కృష్ణాజినేతిలాస్కృష్ణాహిరణ్యంమధుస
 ర్విషీ । దతాతీయస్తువిప్రాయ సర్వంతరతిదుష్కృతమితి - ఇతికాలనిర్ణయసింధౌ,
 వైశాఖ మాస నిర్ణయః - వృషసంక్రాంతౌపూర్వాష్టాదశఘటికాఃపుణ్యకాలః ॥
 రాత్రౌసంక్రమేనతిప్రాగోపూర్తం - జ్యేష్ఠశుక్లతృతీయాయాంరంభావ్రతముక్తం
 మాదవియేభవిష్యే ॥ భద్రదేకురుష్యయత్నేన రంభాఖ్యంవ్రతముత్తమమ్ । జ్యేష్ఠ
 శుక్లతృతీయాయాంస్నాతానియతమత్పరేతి ॥ సాపూర్వవిధాగ్రాహ్య ॥ బృహత్త
 పాతధారంభాసావిత్రీవలపైతృకీ! కృష్ణాష్టమీచభూతాచ కర్తవ్యాసంముఖీతిధితి
 స్కాందోక్తేః - జ్యేష్ఠశుక్లదశమీదశహరా ॥ తదుక్తంహేమాద్రాణాహ్నో ॥
 జ్యేష్ఠేమాసిసి తేపక్షేదశమీహస్తసంయుతా । హరతేదశపాపానితస్మాద్దశహరా
 స్తృతేతి ॥ వారాహేపి ॥ దశమీశుక్లపక్షేతుజ్యేష్ఠేమాసికుజేహని । అవతీర్ణా
 యతస్సర్వరాధస్తర్నేచసరిద్వరా ॥ హరతేదశపాపానితస్మాద్దశహరాస్తృతేతి॥ స్కాం
 దేతుదశయోగాఉక్తాః - తథా ॥ జ్యేష్ఠేమాసిసి తేపక్షేదశమ్యాంబుధహస్తయోః
 న్యతీపాతేగరానందేకన్యాచంద్రేవపేరవా ॥ దశయోగేనరస్నాత్వాసర్వపా
 పైఃప్రముచ్యతఇతి - అత్రబుధభౌమయోః కల్పభేదేనవ్యవస్థా - ఇయంచయత్రై
 వయోగబాహుళ్యంపైవగ్రాహ్య - యోగాధిక్యేఫలాదిక్యాత్ - శ్వేష్ఠమలమా
 సేనతితత్రైవదశహరాకార్యా - నతుశుద్ధే - దశహరాసునోత్కర్షశ్చతుర్వపియు
 గాదిష్వితి ॥ హేమాద్రాఙ్ముష్యశృంగోక్తేః - తథాస్కాందే ॥ యాంకాంచితృరి
 తంప్రాప్యదద్యాదర్ఘ్యంతిలోదకమ్ ॥ ముచ్యతేదశభిఃపాపైస్సమహాపాతకోపమైః ॥
 అత్రవిశేషఃకాశీఖండే ॥ జ్యేష్ఠేమాసిసి తేపక్షేప్రాప్యప్రతిపదంతిధిమ్ । దశాశ్వమేధ
 కేస్నాత్వాముచ్యతేనర్వపాతకైః ॥ ఏవంసర్వాసుతిధిఃకుక్రమస్నాయీనరోత్తమః॥
 ఆశుక్లపక్షదశహింప్రతిజన్మాఘముత్పన్నజేత్ ॥ తథా ॥ లింగందశాశ్వమేధేశందృ
 ష్ట్యాదశహరాతిథౌ । దశజన్మాన్జైఃపాపైస్సృజ్యతేనాత్రసంశయః ॥ తథాచభవి
 ష్యోత్తరకాశీఖండయోః ॥ నిశాయాంజాగరంకృత్వాసముపోష్యచభక్తితఃపుష్పే
 గ్గంధేశ్చనైవేద్యైఃఫలైశ్చదశసంఖ్యయా ॥ తథాదీపైశ్చతాంబూలైఃపూజయేచ్ఛ
 ధయాన్వితః । స్నాత్వాభక్త్యాతుజాహ్లాద్యాందశకృత్వోవిధానతః ॥ దశప్రసృతి
 కృష్ణాంశ్చతిలాణానద్విశ్చవైజలే । సత్తుపిండాన్లుడపిండాన్దద్యాచ్చ దశసంఖ్యయా ॥

తతోగంగాతటేమ్యేహేమ్నూరూప్యేణవాతథాగంగాయాః ప్రతిమాంకృత్వాన
 త్యుచూణస్వరూపిణీమ్ ॥ సంస్థాప్యపూజయేద్దేవీంతదలాభేమృదాపిచ । అధతత్రా
 ప్య శ క్తశ్చేల్లిభేత్ప్రిప్టేనవైభువి ॥ వత్సమాణేనమంత్రేణకుర్యాత్పూజాంవిశేషతః ।
 నారాయణంమహేశంచబ్రహ్మణంభాస్కరంతథా ॥ భగీరథంచనృపతింహిమవం
 తంనగేశ్వరమ్ । గంధపుష్పాదిభిస్సమ్యగ్యథాశక్తిప్రపూజయేత్ ॥ దశప్రస్థాంస్తి
 లాన్దద్వాద్దశవిప్రేభ్యోవచ । దశప్రస్థాన్యవాన్దద్వాద్దశసంఖ్యాగవిస్తథా । ప్రస్థ
 ఋడశపలాని - ఫలంతు ॥ ముష్టిమాత్రంఫలంస్మృతమితిమహాణవేడక్తం ॥ మ
 త్స్యిక్ చ్చపమంషూకమకరాదిజలేచరాకా । హంసకారండవచక్రటిట్టిభసార
 సాకా ॥ కారయిత్వాయథాశక్తిస్వర్ణేనరజతేనవా । తదలాభేస్విష్టమయానభ్యర్చ్య
 కుసుమాదిభః । గంగాయాంప్రక్షిపేదాజ్యదీపాశ్చైవప్రవాహయేత్ । పుష్పాద్యైః
 పూజయేద్గంగామంత్రేణానేనభక్తితః ॥ ఓం, నమశ్శివాయైనారాయణ్యైదశహ
 రామైగంగామైనమోనమః ॥ ఇతిమంత్రంతుయోమర్త్యోదిశేతస్త్రిన్దివానిశమ్ । జపే
 త్పంచసహస్రాశిదశధర్మఫలంభేత్ ॥ కాశీఖండేత్వన్యోమంత్రఉక్తః ॥ నమశ్శివా
 మైప్రథమంనారాయణ్యైఃపదంతతః । దశహారాయైపదమితిగంగామైమంత్రపషవై ॥
 స్వాహంతఃప్రణవాదిశ్చభవేద్వింశాక్షరోమనుః । పూజాదానంజహోహూమస్తే
 నైవమనునాస్మృతమితి ॥ అత్రగంగాస్తోత్రాపారమపిదశవారంకుర్యాత్ - తదు
 క్తంభవిష్యే ॥ తస్యాందశమ్యామేతచ్ఛ్లోత్రంగంగాజలేస్థితః । యఃపఠేద్దశకృత్వ
 స్తుదరిద్రోవాపిచాక్షుమః ॥ సోపితత్ఫలమాప్నోతిగంగాంసంపూజ్యయత్తుత ఇతి ॥
 స్తోత్రంచప్రతిపఠాదిదశమోపర్యంతందినవృద్ధిసంఖ్యయాపరసీయమితిశిష్టాః - అత్ర
 చసర్వోపివిస్తరః - స్తోత్రాదిచభట్టకృతత్రిస్థలీసేతోరవధయః - విస్తరభీతేస్తునలి
 ఖ్యతే - ఏవంకుర్వతఃఫలముక్తంకాశీఖండే ॥ ఏవంకృత్వావిధానేనవిత్తశార్యవివర్జితః ।
 ఉపవాసీవత్సమాన్తైర్దశపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ సర్వాన్కామానవాప్నోతి
 ప్రేత్యబ్రహ్మణీలీయత ఇతిచ ॥ అస్యాంసేతుబంధరామేశ్వరస్యప్రతిష్ఠాదినత్వాద్విశే
 షేణపూజాకార్యా - తదుక్తంస్కాందేసేతుమాహత్యై ॥ జ్యేష్ఠేమాసేసితేపక్షే
 దశమ్యాంబుధహస్తయోః । గరానందేవ్యతీపాతేకన్యాచంద్రేవృషేరవౌ ॥ దశ
 యోగేసేతుమధ్యేలింగరూపధరంహరమ్ । రామోవైస్థాపయామాసశినలింగమ
 నుత్తమమితి ॥ ఇతిదశహరా—జ్యేష్ఠశుక్లపకాదశీనిర్జలా - తత్రనిర్జలముపోష్యవి
 ప్రేభ్యోజలకుంభాన్దద్వాదితినిర్ణయామృతేడక్తం - మదనరత్నైస్కాందే ॥ జ్యేష్ఠే
 హుసిన్యప్రశ్నేషుయాశుక్లైకాదశీశుభా । నిజలంసముహోష్యాత్రజలకుంభానశ
 ర్కరాకా । ప్రదాయవిష్ణుఃపూజ్యోమోదతేవిష్ణుసన్నిధౌ—జ్యేష్ఠే పోణిమా

స్యాం సావిత్రివ్రతం - తదుక్తంస్కాదభవిష్యయోః ॥ జ్యేష్ఠేమాసిసి తేపక్షేద్వా
 రశ్యాంరజనీముఖేఽత్మ్యపక్రమ్య । వ్రతంత్రిరాత్రముద్దిశ్యదివారాత్రంస్థిరాభవేదితి॥
 అంతేపుష్పసంహృతం ॥ జ్యేష్ఠేమాసిసి తేపక్షేపూర్ణి మాయాంతథావ్రతమ్ । చీర్ణం
 పురామహాభక్త్యాకథితం తేమయాన్యపేతి ॥ దాక్షిణ్యాత్యాశ్చైతదేవాదియంతే -
 ఏతచ్ఛానూవాస్యాయామపుష్పక్తంనిర్ణయామృతేభవిష్యే ॥ అమాయాంచతథా
 జ్యేష్ఠేవటమూలేమహాసతీ । త్రిరాత్రోపాషితానారీవిధినానేనపూజయేత్ ॥ మదన
 రత్నేత్విదంవాక్యంపంచదశ్యాంతథాజ్యేష్ఠేఽతిపరిత్వాజ్యేష్ఠపార్ణమాస్యాముక్తం-
 తథా ॥ అశక్తౌత్తుత్రయోదశ్యాంనక్తంకుర్యాజ్జితేంద్రియా । అయాచితంచతుర్ద
 శ్యామమాయాంసముపాషణమితి ॥ తత్తుపాశ్చత్యాఅదియంతే - హేమాదిస
 మయోద్యోతాదిషుతుభాద్రపదపూర్ణిమాయాముక్తం - తత్తునేదాసీంప్రచురతి -
 గాడాస్తు ॥ మేషేవావృషభేవాపిసావిత్రింతాంవినిర్దిశేత్ । జ్యేష్ఠకృష్ణచతుర్దశ్యాం
 సావిత్రిమర్చయంతియాః ॥ వటమూలేసోపవాసానతావైధవ్యమాఘ్నయురితిపరా
 శరోక్తేశ్చతుర్దశ్యాంప్రదోషేవ్రతం - దినద్వయేతద్వాన్యస్తైపరైవేత్యాహుః-తన్ని
 ర్ముఖం॥అత్రపూర్ణిమామావాస్యేపూర్వవిధేగ్రాహ్యే॥ భూతవిధానకర్త్రవ్యాఅమా
 వాస్యాచపూణిమా॥వర్జయిత్వానరశ్రేష్ఠసావిత్రివ్రతముత్తమమితిబ్రహ్మవైవర్తాత్
 స్కాందేపి ॥ భూతవిధాసిసీవాలీనతుతత్రవ్రతంచరేత్ । వర్జయిత్వాతుసావిత్రివ్ర
 తంతుశిఖివాహనఇతి ॥ మదవరత్నేబ్రహ్మవైవర్తేపి ॥ ప్రతిపత్పంచమీభూతసావి
 త్రివటపూణిమా । నవమీదశమీచైవనోపాష్యాఃపరసంయుతాఽతి ॥ యదా
 త్వష్టాదశఘటికాచతుర్దశీతదాపరాగ్రాహ్య ॥ పూర్వవిధైవసావిత్రివ్రతేపంచదశీ
 తిథిః ॥ నాడ్యోష్టాదశభూతస్యస్యశ్చేత్తచ్చపరేహసీతిమాధవః - వస్తుతస్తు॥ భూ
 తోష్టాదశనాడిభిర్దూషయతుత్తరాంతిథిం॥ఇత్యస్యవ్రతాంతరేసావకాశత్వాద్విశేషః
 ప్రవృత్తపూర్వవిధావిధాయకవచనేనతస్యబాధాదష్టాదశనాడీ వేధోపిపూర్వైవే
 త్యయంపంధాస్సాధుః - అత్రపూర్ణిమానురోధేనైవయథాత్రిరాత్రసంపత్తిర్భవతి-
 తథాత్రయోదశ్యాదిగ్రాహ్యం - తస్యాఃప్రధానత్వాత్ - అయంనిర్ణయోమా
 యామపిజ్ఞేయః - సారణంతుపూర్ణిమాంతేకార్యం - అత్రస్త్రీవ్రతేషువిశేషాఃపరి
 భాషాయాముక్తాః - అత్రవిశేషోభవిష్యే ॥ గృహీత్వావాలుకాంపాత్రేప్రస్థమా
 త్రంయుధిష్ఠిర । తతోవంశమయేపాత్రేవస్త్రయగ్గౌనవేష్టితే ॥ సావిత్రివ్రతిమాంకు
 ర్యాత్సేవర్ణింపాపిమృన్మయీమ్ । సార్ధంసత్యవతాసాధ్వీంఫలనైవేద్యదీపకైః । రజ
 న్యాఃకంఠసూత్రైశ్చశుభైఃకుంకుమకేపరైః ॥ పూజయేదితిశేషః- రజసిహరిద్రా
 కంఠసూత్రంసాభాగ్యతంతః ॥ సావిత్యాఖ్యానకంఠాపివాచంభూతద్విజోత్తమైః ।

రాత్రోజాగరణంకృత్వాప్రథాతేవిమలేతతః ॥ తామపిగ్రాహ్యజేదత్వా ప్రణిపత్యక్ష
మాపయేత్ ॥ మంత్రస్తు ॥ సావిత్రీయంమయాదత్తాసహిరణ్యామహాసతీ । బ్రహ్మ
ణఃప్రీణనార్థాయబ్రాహ్మణఃప్రతిగృహ్యతామ్ ॥ ప్రతేనాసేనరాజేంద్రవైధవ్యంవా
పుయ్యాత్కృచదితి ॥ జ్యేష్ఠపార్ణమాస్యాంవిశేషఆదిత్యపురాణే ॥ జ్యేష్ఠేమాసితి
లాన్దద్యాత్పేర్ణమాస్యాంవిశేషతః । అశ్వమేధస్యయత్పుణ్యంతత్వాహ్నితినసంశ
యః ॥ విష్ణురసి ॥ జ్యేష్ఠీజ్యేష్ఠాయతాచేత్సాన్త్యేస్యాంఛత్రోపానత్పిదాసేననగో
నరాధిపత్యమాహ్నితీతి ॥ హేమాద్రాజ్యోతిషే ॥ ఐంద్రేగురుశ్శశీవైవప్రాజాప
త్యేరవిస్తధా । పూర్ణిమాజ్యేష్ఠమాసస్యనుహజ్యేష్ఠీప్రకీర్తితేతి ॥ ఇయంమన్వాది
రసిసాపౌర్వాణ్ణాకీగ్రాహ్య - విశేషస్తుచైత్రేఉక్తః - తథాపరాక్రేవామనపురా
ణే ॥ ఉదకుంభాంబుదానంచతాళవృతంసచందనమ్ । త్రివిక్రమస్యప్రీత్యర్థందాత
వ్యంజ్యేష్ఠమాసితుఃఇతి ॥ ఇతనిర్ణయసింధౌ, జ్యేష్ఠమాసనిర్ణయః— మిథునసం
క్రాంతౌపరాష్ణేడశఘటికాఃపుణ్యకాలః - రాత్రౌతుప్రాగేషాక్షం - ఆమాఢశుక్ల
ద్వితీయాయాంరథోత్సవః - తదుక్తంతిథితత్త్వేన్మాందే ॥ ఆమాఢస్యసితేపక్షేద్వి
తీయాపుష్యసంయుతా । తస్యాంరథేసమారోఽవ్యరామంవైభద్రయాసహ ॥ యా
త్రోత్సవంప్రవర్త్యాధప్రీణయేతద్విజాన్పహూః ॥ తథా ॥ ఋతౌభావేతిథౌకార్యా
యాత్రాసామమపుణ్యదా ॥ ఆమాఢశుక్లదశమిపార్ణమాసీచమన్వాదిః - సాచపూ
ర్వాహ్నివ్యాపిసీగ్రాహ్యేతిప్రాగుక్తం - ఆమాఢశుక్లద్వాదశ్యామనురాధాయోగ
రహితాయాంసారణంకుర్యాత్ - తదుక్తంభవిష్యే ॥ ఆధాకాసితపక్షేషుమైత్రశ్ర
వణరేవతీసంగమేనహిభోక్తవ్యంద్వాదశద్వాదశీర్హరేత్ ॥ అస్యార్ధః-ఆమాఢభాద్రప
దకార్తికశుక్లద్వాదశీష్వనూరాధాశ్రవణరేవతీయోగేసారణంనకుర్యాదితి - అత్ర
యద్యక్యేతావదేషాక్షం - తథావ్యనురాధాప్రథమపాదపవర్జ్యః- తదుక్తంవిష్ణు
ధర్మే ॥ మైత్రాద్యపాదేస్వపితహవిష్టుఃపాష్టాంత్యపాదే ప్రతిభోధమేతి । క్రుతేశ్చమ
ధ్యేపరివర్తమేతి సుప్రిప్రభోధపరివర్తనమేవవర్జమితి ॥ వస్తుతస్తుపూర్వవచనమిదం
చనిర్ములం - అత్రైవవిష్టుశయనోత్సవఉక్తోహేమాద్రాగ్రాహ్యే ॥ ఏకాదశ్యాం
తుశుక్లాయామామాధేభగవాహరిః । భుజంగశయనేశేతేక్షీరార్ణవజలేనదేతి॥కల్ప
తకాయమః ॥ క్షీరాద్దాశేషపర్యంకే ఆమాఢ్యాంసంవిశేధరిః - నిద్రాంత్యజితకార్తి
క్యాంతయోస్సంపూజయెత్సదా ॥ బ్రహ్మహత్యాదికంపాపంక్షిప్రమేవంవ్యపాహతి।
హింసాత్మకైస్తుకింత్సయన్జైఃకార్యంమహాత్మనః। ప్రస్యాపేచప్రబోధేచపూజితో
యనకేశవః ॥ టోడరానందేపిన్మాందే ॥ ఆమాఢశుక్లకాదశ్యాంకుర్యాత్సప్త
మహాత్సవమ్॥అయంద్వాదశ్యామప్యుక్తః ॥ ఆధాకాసితపక్షేషుమైత్రశ్రవణరేవతీ

ఆదిమధ్యావసానేషుప్రస్వాపావర్తనోత్పవాః॥నిశిస్వాపాదినోత్థానంసంధ్యాయాంపరి
వర్తనమ్ ॥ అన్యత్రపాదయోగేపిద్వాదశ్యామేవకారయేత్ ॥ అభాకాద్యేషుమాసే
షుమిధునేమాధవస్యచ । ద్వాదశ్యాంశుక్లపక్షేచప్రస్వాపావర్తనోత్పవాఇతిభవి
ష్యోక్తేః ॥ ద్వాదశ్యాంసంధినమయేనక్షత్రాణామసంభవే ॥ అభాకాసితపక్షేషుశ
యనావర్తనాదికమితివారాహేహాక్తేశ్చ॥ద్వాదశ్యామిత్యత్రాపిపారణాహేహామా
త్రంవివక్షితం ॥ పారణాహేపూర్వరాత్రేఘంటాదీన్వాదయన్ముహూరితిరామార్చ
నచంద్రికోక్తేః - అత్రైకాదశీద్వాదశ్యోర్దేశభేదేనవ్యవస్థా - ఇదంచమలమాసేన
కార్యం ॥ ఈశానస్యబలిర్విష్ణోశ్చయనంపరివర్తనమితికాలాదర్శేనిషేధాత్ ॥ యద
పి ॥ ఏకాదశ్యాంతుగృహ్నియాత్సంక్రాంతౌకర్కటస్యచ । ఆషాఢ్యాంవానరో
భక్త్యాచాతుర్మాస్యవ్రతక్రియామితి ॥ హేమాద్రాజ్జన్మవైవర్తేతదపిమలమాసే
సత్ప్రతిష్ఠవ్యం ॥ మిధునస్థాయదాభానురమావాస్యాద్వయంస్పృశేత్ । ద్వీరాషా
ఢస్సవిశ్లేషోవిష్ణుస్సృపితికర్కటఇతితత్రైవమాహశూలోత్తరోక్తేః - అత్రైవ
చాతుర్మాస్యవ్రతారంభఃకర్తవ్యః ॥ ఆషాఢేతుసితేపక్షేఏకాదశ్యాముపాపితిః ।
చాతుర్మాస్యవ్రతంకుర్కాద్యత్కించన్నియతోనరఇతి - అన్యనిత్యత్వంతత్రైవో
క్తం ॥ వార్షికాంశ్చతురోమాసాన్వాహయేత్సేనచిన్నరః । వ్రతేననోచేదాపి
తికిల్బిషంవత్సరోద్భవమ్ ॥ అసంభవేతులారేషికర్తవ్యంతత్ప్రియత్నతఇతి - తే
నామాధశుక్తైకాదశ్యాంద్వాదశ్యాం పార్ణమాస్యాంవారంభః సమాప్తిస్తుకార్తి
కశుక్లద్వాదశ్యామేవ - తదుక్తంహేమాద్రాభారతే ॥ చతుర్థాగృహ్యవైచీర్ణం
చాతుర్మాస్యవ్రతంసరః । కార్తికేశుక్లపక్షేతుద్వాదశ్యాంతత్సమాపయేదితి ॥ అ
స్యారంభశ్శుక్రాస్తాదావపికార్యః ॥ నత్రైవంసమాధ్యంతశుక్రగుర్వోర్నవాతిథేః ।
ఖండత్వంచితయేదాదాచాతుర్మాస్యవిధౌనరఇతిహేమాద్రావృద్ధగోగోక్తేః
ఇదంచద్వితీయాద్యారంభవిషయం - ప్రథమారంభస్తునభవత్యేవ - ఆశౌచమ
ధ్యేపి ద్వితీయా ద్యారంభోభవతి॥అశుచిర్వాశుచిర్వాపి యదిస్త్రీయదివాపుమాః॥
వ్రతమేతన్నరః కృత్వాముచ్యతేసర్వ పాతకేరితిభాగవద్వచనాన్సంస్కారా
దోక్తేః ॥ ఆరభేనూతకంసన్యాదనారభ్యేతునూతకమితివిష్ణువచనాచ్చ ॥ యత్తు ॥
అసంక్రాంతంతథామాసంరైవేపిత్యేచకర్కణి । మలమాసమశౌచంచవజాయే
న్మతిమాన్నరఇతి ॥ హేమాద్రాచాతుర్మాస్యవ్రతప్రకరణే భవిష్యవచనం -
తత్పూషానుఘంత్రివదసంబద్ధంమధ్యేపతితమితిజ్ఞేయం - అన్యధాపిత్ర్యన్యపూర్వో
క్తన్యవివాహాదేశ్శ్చచాతుర్మాస్యవ్రతేకఃప్రసంగః - ప్రకరణవివేశేపివాప్రథమా
రంభవిషయంజ్ఞేయం॥ కేచిత్ప్రతిపక్షంచాతుర్మాస్యవ్రతప్రయోగానాం భిన్న

త్వాదాశౌచాదిపాతేద్వితీయాదిప్రయోగోనభవత్స్వేత్యాహుః ॥ తన్న ॥ ప్రతివ
 షణ్చయఃకుర్యాదేవంవై సంస్కరణహరిమ్ । దేహంతేఽతిప్రదీప్తేనవిమానేనా
 ర్కవచనా ॥ మోదతేవిష్ణులోకేఽసాయావదాభూతసంప్లవమితి హేమాద్రాధ
 విష్యవచనాదిత్యాస్తాంవిస్తరః - ఇదంచశివభక్తాభిరపికార్యం ॥ శివేవాభక్తిసం
 యుక్తాభానౌవాగణనాయకే । కృత్వానతస్యనియమంయథోక్తంఫలభాగ్భవేదితి
 బ్రహ్మవైవర్తాత్ - ప్రతగ్రహణప్రకారస్తుహేమాద్రాధవిష్యే ॥ మహాపూజాం
 తతఃకుర్యాద్దేవదేవస్యచక్రిణః । జాతీకుసుమమాలాభిమంత్రేణానేనపూజయేత్ ॥
 సుప్తైత్వయిజగన్నాథేజగత్సుప్తంభవేదిదమ్ ॥ విబుద్ధేచవిబుద్ధ్యేతప్రసన్నోమేభ
 వాచ్యుత ॥ ఏవంతాంప్రతిమాంవిష్ణోఃపూజయిత్వాస్వయంనరః । ప్రభాషేతాగ్ర
 తోవిష్ణోఃకృతాంజలిపుటస్తథా ॥ చతురోవాషికాన్కాస్మాసాన్దైవస్యైతాపనావధి ।
 ఇమంకరిష్యేనియమంనిర్విఘ్నంకురుమేచ్యుత ॥ ఇదప్రతంమయాదేవగృహీతంపు
 రతస్తవ । నిర్విఘ్నంసిద్ధిమాయాతుప్రసాదాత్తవకేశవ ॥ గృహీతేస్మిన్ప్రతేదేవ
 పంచత్వంయదిమేభవేత్ । తథాభవతుసంపూర్ణాంత్యత్ప్రసాదాజ్జనాదన ॥ గృ
 హీతేస్మిన్ప్రతేదేవయద్యపూజేమృతోహ్యహమ్ । తస్మైభవతుసంపూర్ణాంత్య
 త్ప్రసాదాజ్జనార్దనేతి ॥ తత్రభార్గవార్చనదీపికాయాంనృసింహపరిచర్యాయాంచభ
 విష్యే ॥ శ్రావణేవజయేచ్ఛాకందధిభాద్రపదేతథా । దుగ్ధమాశ్వయుజేమాసికా
 తికేద్విదళంత్యజేత్ । ఇతిస్కాందేపిచాతుర్మాస్యకల్పేచత్వాశ్వేతానిత్యాని
 చతురాశ్రమవర్ణనామ్ । ప్రథమేమాసికతావ్యంనిత్యంశాకప్రతంనరైః ॥ ద్వితీ
 యేమాసికతావ్యందధిప్రతమనుత్తమమ్ । పయోప్రతంతృతీయేతుచతుర్థేపిని
 శామయ ॥ ద్విదళంబహుబీజంచవృంతాంకంచవివజయేత్ । నిత్యాన్యేతానివి
 ప్రేంద్రప్రతాన్యాహుర్మానీషిణః ॥ జంబీరంరాజమాషాంశ్చమూలకంరక్తమూల
 కమ్ । కూశ్మాండంచేక్షుదండంచచాతుర్మాస్యేత్యజేద్భుధః ॥ తథా ॥ విశేషాద్భుద
 రింధాత్రింకూశ్మాండంతింత్రిణీంత్యజేత్ । జీణాంధాత్రీఫలంగ్రాహ్యంకథంచితా
 యశోధనమ్ । ఇతితీర్థసౌఖ్యేస్కాందే ॥ వాషికాంశ్చతురోమాసాన్ప్రసృప్తైవైజ
 నార్దనే । మంచఖట్వాదిశయనంవర్జయేద్భక్తిమాన్సురః । అన్యతౌవర్జయేద్భార్యం
 మాంసంమధుపరౌదనమ్ । పటౌలంమూలకంచైవవృంతాకంచనభక్షయేత్ ॥ అభ
 త్యంవర్జయేద్దూరాన్మనూరంసితస్వపమ్ । రాజమాషాన్కుశ్మణ్డంశ్చ ఆశుధాన్యం
 చసంత్యజేత్ ॥ శాకందధిపయోమాషాఞ్చావణాదిషుసంత్యజేత్ ॥ అత్రత్యజేది
 వజజనంసంకల్పరూపపర్యుదాసోజ్ఞేయఃప్రతోపక్రమాత్ - అత్రకేచిచ్ఛాకాఖ్య
 స్సత్రపుష్పాదీత్యమరకోశస్యశక్యతేఽశితుమనేనేతిశాకఇతిక్షీరస్వామినావ్యాఖ్యా

నాత్ - వ్యంజనమాత్రస్యనిషేధమాచక్షతే - అన్యేతుశాకశబ్దస్యపత్రాదిదశవి
 థశాకేయోగరూఢత్వాత్ - యోగాచ్చరూఢేర్బలీయస్తాత్సూపాదీనామపిత్యా
 గాపత్రేశ్వతప్రత్యాచక్షతే - తేన || మూలపత్రకరీరాగ్రఫలకాండాధిరూఢకాః |
 త్వక్కుష్మంకవచంచేతిశాకందశవిధంస్మృతమ్ || ఇతిక్షీరస్వామినోక్తస్యవాకస్యనిషే
 థఇతి-అధిరూఢకలంకురః- వస్తుతస్తు || తత్తత్కాలోద్భవాశ్చాకావజ్ఞానీయాఃప్రయా
 త్నతః | బహుబీజమబీజంచవికారిచ వివర్జయేదితిభవిష్యవచనాత్తత్తత్కాలోద్భ
 వాన్నానాందశవిధశాకానానిషేధః - అత్రతత్కాలోద్భవజాతీయత్వంవివక్షితం -
 తేనాతపాదిశోషితానాంవర్షాంతరోద్భవానామపినిషేధః - అత్రతత్కాలోద్భవత్వ
 మాత్రం వివక్షితంనతుతస్మాత్రకాలోద్భవత్వంగారవాత్ - తేనాన్యకాలోద్భవా
 నాంతత్కాలోద్భవానాంచబింబాదీనానిషేధః-అత్రతత్తత్కాలోద్భవాఇతివీపా
 వశాత్స్వస్యకాలోద్భవానాంసర్వేషాంనిషేధఇతివిష్కంభః - బహుబీజమిత్యనే
 కబిజమితికేచిత్ - ఇతరావయవాపేక్షయాబీజావయవాయత్రబహవస్తదిత్యన్యే -
 అబీజంకదశాది - వస్తుతస్తు - ఇదంమహానిబంధేష్వభావాన్నిమూలమేవ-ఆచా
 రప్రదీపే||వృంతాకంచకళిజంచబిత్వామంబరభిస్సఙ్ఖాః| (దగ్ధాన్నం)ఉదరేయస్యజీర్యం
 తిత్స్యదూరతరోహరిః || తథాపరాక్రేదేవలః||బ్రంహచర్యంతథాశౌచంసత్యమా
 మిషవజ్ఞానమ్ | వ్రతేష్వేతానిచత్వారివరిష్టానీతినిశ్చయః || ఆమిషానిచోక్తానిరా
 మార్చనచంద్రికాయాంపాద్యై || ప్రాణ్యంగచూణాంచర్మాంబుజంబీరంబీజపూర
 కమ్ | అయజ్ఞశిష్టమాషాదియద్విష్టోరనివేదితమ్ || దగ్ధమన్నంమసూరంచమాంసం
 చేత్యష్టధామిషమ్ | రుచ్యంతత్తద్దేశలభ్యంసుప్తేదేవేవివర్జయేత్ || పాద్యై,కాతి
 కమాహుత్యే || గోఘాగ్నిమహిషీదుగ్ధాదన్యదుగ్ధాదిచామిషమ్ | ధాన్యేమసూరి
 కాఃప్రోక్తాః అన్నంపర్యుషితతంధా || ద్విజక్రీతారసాస్సర్వేలవణంభూమిజంతధా||
 తామ్రపాత్రస్థితంగవ్యంజలంపల్వలసంస్థితం || ఆత్మార్థంపాలితంచాన్నంఆమిషంత
 త్స్మృతంబుధైః || తథా || నిష్పాపానాజమాషాంశ్చమసూరంసంధితానిచ | వృం
 తాకంచకళింగంచసుప్తేదేవేవివర్జయేత్ || సంధితానిలవణశాకాదీని || తత్త్రైవవిష్ణు
 ధమే || చతుర్ద్వపీహమాసేషుహవిష్యాశీనపాపభాక్ || హవిష్యాణితుప్పధ్వీచం
 ద్రోదయేభవిష్యే || హైమంతికంసితాస్విన్నంధాన్యంముద్గాయవాస్తీలాః | కలా
 యకంగునీవారావాస్తుకంహిలమోచికా || షష్టికాకాలశాకంచమూలకంకేముక్తే
 తరత్ | కందసైన్ధవసాముద్రేగవ్యేచదధిసర్పిషి||వయోనుద్భృతసారంచపనసామ్ర
 హరీతకీ | పిప్పలీజీకంచైవనాగ రంగంచతింత్రిణీ || కదలీలవలీడాత్రీఫలాన్యగుడ
 మైశువం | అత్రైలపక్వంమునయో హవిష్యాణిప్రచక్షతేఇతి || సితాస్విన్నం,ఆనూ

మృపకర్షణాన్యంచతండులః - కేముకంకేముతాఇతిప్రాచ్యేషుప్రసిద్ధఃకందః || కల
 యస్తుసతీనకఇత్యమరః - వటురితిప్రసిద్ధంధాన్యం - మదనరత్నే ప్యేవం, అగ
 స్తీసంహితాయాం, హైమంతాద్యుక్త్వా || నారికేళఫలంచైవకదలీలవలీతథా | ఆ
 మ్రమామలకంచైవపనసంచహాతీతీ || వ్రతాంతరప్రశస్తంచహవిష్యంమన్వతేబు
 ధాః || అన్యాన్యప్రతాన్యక్తానిహేమాద్రాభవిష్యే || స్త్రీ)వానరోవామద్భక్తోధ
 ర్భార్గంసుదృఢవ్రతః | గృష్ణీయాన్నియమానేతాదంతథావనపూర్వకా || తే
 హంఘలానివత్సృమితత్కర్తృణాంపుధక్ష్పృధక్ | మధురస్వరోభవేద్రాజాపురుషో
 గుడవర్జనాత్ | తైలస్సవర్జనాద్రాజన్సుందరాంగః ప్రజాయతే | కటుతైలపరిత్యాగా
 చ్చుత్రనాశఃప్రజాయతే | యోగాభ్యాసీభవేదస్తుసబ్రహ్మపదమాపుయాత్ | తాం
 బూలవర్జనాద్భగీరక్తకంఠశ్చజాయతే | ఘృతత్యాగాచ్చలావణ్యంసర్వస్నిగ్ధతనుర్భ
 వేత్ || శాకప్రతాశనాద్భగీలపక్వాదోమలోభవేత్ || భూమాప్రస్తరశాయీచ
 విప్రోమునివరోభవేత్ | ఏకాంతరోపవాసేనబ్రహ్మలోకేమహీయతే || ధారణా
 న్నఖరోష్ణాంచగంగాన్నానఫలంభేత్ | మానవతీభవేద్యస్తుతస్యాజ్ఞాస్థలితాభ
 వేత్ || భూమాభుజ్జ్ఞేనదాయస్తుసపుధివ్యాపతిభవేత్ | ప్రదక్షిణాశతంయ
 స్తుకరోతిస్తుతిసారకః || హంసయుక్తవిమానేనసచవిష్ణుపురంప్రవేశేత్ | అయాచితే
 నప్రాప్నోతిపుత్రాన్ధర్మాన్విశేషతః || షష్ఠాన్నకాలభోక్తాయఃకల్పస్థాయీభవే
 దితి | పణేషుయోనరోభుజ్జ్ఞేకురుక్షేత్రఫలంభేత్ || గుడవర్జనరోదద్యాత్త
 ద్భృతంతామ్రభాజనమ్ | సహిరణ్యంసరశ్రేస్తలవణస్యావ్యయంవిధిః || సుప్తేదేవే
 తుయోవిష్ణోశ్చివస్యాంగణమర్చయేత్ | పంచవక్షేస్తుయోనిత్యంస్వస్తికైః పద్మ
 కైస్తథా || సయాతిద్రులోకంహింగాణపత్యమవాపుయాత్ || అత్తైషాసమాప్తా
 కార్తిక్యాందానాని - ఏకభక్తవ్రతేదంపతీసంపూజ్యధేనుదేయ - సక్తేవస్త్ర
 యుగం - ఏకాంతరోపవాసేకాః - భూశయనేశయ్యా - షష్ఠకాలభోజనేకాః -
 ప్రీహిగోధూమాదిత్యాగేహైమప్రహ్యది - కృచ్ఛ్రేగోయుగ్మం - శాకాసనేకాః
 పయోవ్రతేచ - దధిమధుఘృతవ్రతేషువాసోగౌశ్చ-బ్రహ్మచర్యేస్వర్ణమూర్తికైః-
 తాంబూలవ్రతేవాసోయుగం-మానేఘృతకుంభోవస్త్రయుగంఘంటాచాదేవాగ్రేరం
 గమాలికాకరణేధేనుహేమపద్మంచ-దీపికావ్రతేదీపికావాసోయుగంచ-భూమిభో
 జనేపణకభోజనేచకాంస్యప్రాత్రంకౌశ్చ-చతుష్పదదీపేగోగ్రాసేచగోవృషే-ప్రదక్షి
 ణాశతేవస్త్రం-అనుక్తేషుస్వర్ణం గౌశ్చేత్యాదిహేమాద్రాక్షేయం-తథాచభాగవా
 ర్చనదీపికాయాంపాద్యై || శయనీబోధినీమధ్యేశమిదూర్వాపమార్గకైః | భృంగ
 రాజేనదేవాంస్తుసార్చయీతకదాచన || హేమాద్రాపాద్యై ఆషాఢాదిచతుర్మా

సానభ్యంగంవజయేన్నరః ॥ సమాప్తౌచపునదద్యాత్తిలతైలయుతంఘటమ్ ॥
 అపాధాదిచతుర్గాసంవజయేన్నఖక్తుంతనమ్ । వృంతాకంగృంజనంచైవమధుస
 ర్నిర్ఘ్నలాన్వితమ్ ॥ కాతికాన్యంతృత్పనహైమంబ్రాంహణాయనివేదయేత్ ॥ అ
 న్నాన్యపి కేశకర్తనాదివర్జనసంకల్పానురూపాణిపృథ్వీ చంద్రోదయేజ్ఞేయాని ॥ టోడ
 రానందేస్కాండే ॥ ఏకాంతరంద్వ్యంతరంవాకుర్యాన్మాసోపవాసకమ్ । అన్నోదనం
 ఘలాహారం క్తనత్రమధాపివా ॥ అత్రైవతప్తముద్రాధారణముక్తంరామార్చన
 చంద్రికాయాంభవిష్యే ॥ శయన్యాంచైవబోధిన్యాంచక్రతీర్థేతథైవచశంఖచక్ర
 విధానేనవహ్నిపూతోభవేన్నరః-ఇతి అతస్తతనూర్నతదామోఅశ్నుతేఇతిఋగ్వే
 దాత్ - సహూవాచయాజ్ఞవల్క్యస్తస్మాత్పుమానాత్మహితాయహరింభజేత్ -
 నుశ్లోకమాలేర్వమూన్యగ్నినాసందధతఇతిశతపథశ్రుతేః ॥ ప్రతద్విష్ణోఽబ్జచక్రేనుత
 పైజన్మాంభోధీతతవేచమణీంద్రాః । మూలేభాహూర్ద్వధన్యేపురాణాంత్యలిం
 గాన్యంగేతప్తాయుధాన్యర్పయంతఇతిసామవేదాత్ ॥ అగ్నిహూత్రంయథాని
 త్యంవేదస్యాధ్యాయనయథా । బ్రాహ్మణస్యతథైవేదంతప్తముద్రాదిధారణమితి
 పద్మపురాణాచ్ఛేతి ॥ బ్రాంహణఃక్షత్రియోవైశ్యశూద్రోవాయదివేతరః । శంఖ
 ముద్రాంకితతనుస్తలసీమంజరీధరః ॥ గోపీచందనలిప్తాంగోద్వష్టశ్చేత్తదఘంకుతః ॥
 ఇతికాశీఖండాత్ - తత్ప్రకారస్తురామార్చనచంద్రికతోజ్ఞేయః - పృథ్వీచంద్రో
 దయాదయస్తు ॥ ఎస్తునంతప్తశంఖాదిలింగచిహ్నతనుర్నరః । సనర్వయాతనాభో
 గీచండాలోజన్మకోటిః ॥ ద్విజంతతప్తశంఖాదిలింగాంకితతనుర్నరః । సంభాష్యశౌ
 రవంయాతియావదింద్రాశ్చతుర్దశేతిబృహన్నారదీయోక్తేః ॥ శంఖచక్రాద్యంక
 నంచగీతనృత్యాదికంతథా । ఏకజాతేరయంధమోనజాతుస్సాన్విద్విజన్మనః । శంఖ
 చక్రేమృదాయస్తుకుర్యాత్తప్తాయసేనవా ॥ సశూద్రవద్భూహికార్యాస్సర్వస్మాద్ద్వి
 జకర్మణః । యథాశ్మశానజంకాష్టమనహంసర్వకర్మసు ॥ తథాచక్రాంకితోవి
 ప్రస్సర్వకర్మసుగహితః ॥ తథా ॥ శివకేశవయోరంకాగ్నూలచక్రాదికాన్ద్విజః ।
 సధారయేతమతిమాన్వైదికేవత్కృణిస్థితఇతి విష్ణ్వాశ్వలామనాదివచనాత్ - ఋ
 గ్వేదాదిశ్రుతీనామన్యార్థత్వాదన్యశ్రుతీనాంచాసత్వాత్ - చక్రాదిధారణం శూ
 ద్రవిషయమిత్యూచః - నృత్యంచోదరాథంనిషిద్ధమితిశ్రీధరస్వామీయద్యపినిషేధ
 స్వప్రాప్తినాపేక్షత్వాద్విధివినాచతదయోగాదుపజీవ్యవిరోధేనసతేషశౌకరోపితి
 వద్వికలోపీయక్తస్తథాపి ఏకజాతేరయంధమణ ఇత్యనేనవిధివాక్యానాము
 పసంహారాత్ ద్విజాతినిషేధోనిత్యానువాదఇతితదాశయః - అత్రశిష్టాచారఏవ
 సంకటపాశనిస్సరణస్మణురితిసంక్షేపః - అపాధపౌర్ణమాన్యాంకోకిలావ్రతముక్తం

హేమాద్రాభవిష్యే || ఆషాఢపౌర్ణమాస్యాంతుసంధ్యాకాలేహ్యుపస్థితే సకల్య
యేన్నాసమేకంశ్రావణేప్రత్యహంహ్యహమ్ || స్నానంకరిష్యేనియతాబ్రహ్మచర్యే
స్థితాసతి | భోక్త్యామినక్తంభూశయ్యాంకరిష్యేప్రాణినాందయామితి || అస్యవక్త
వ్రతత్వాత్సాయాహ్వాప్యపిన్ద్రాహ్య - అత్రైవశివశయనోత్సవఉక్తోహేమాద్రా
వామనపురాణే || పౌర్ణమాస్యాముమానాధస్సవతేచర్మసంస్తరే వైయ్యాఘ్నే
చజటాభారంసముద్గ్రాహ్యహివప్రకాణా || మదనరత్నేష్యవం - ఇయంచప్రదోష
వ్యాపిన్ద్ర - అత్రైవవ్యాసపూజోక్తా - తత్రత్రిముహూర్తాచేత్పరైవేతినన్నాస్యసప
ద్ధతే || త్రిముహూర్తాధికం గ్రాహ్యంపర్వతౌరప్రణామయోరివచనాత్ || ఇతికాలని
ర్ణయసింధౌ, ఆషాఢమాసస్సమాప్తః - కర్మసంక్రాంతౌపూర్వంతిశద్దండాపుణ్య
కాలః - సూర్యోదయోత్తరంసంక్రమేతుపరతయేవ పుణ్యంరాత్రౌతునిశీధాత్వా
కృతతశ్చసంక్రమేపరాశ్మేహేమాద్ర్యనంతభృద్విమతే పూర్వోత్తరదినయోః
పంచనాడ్యః పుణ్యకాలః || ధనుర్మాసావతిక్రమ్యకన్యాంచమిథునంతథా || పూ
ర్వాపరవిభాగేనరాత్రౌసంక్రమతేరవిః || దినాంతేపంచనాడ్యస్తుతదాపుణ్యతమా
స్మృతాః | ఉదయేపితదాపంచదైవేపిత్రేచకర్మణీతిస్మాదోక్తైః - పూర్వాప
రవిభాగేనేతిమకరకర్మభిన్నసంక్రాంతిపరం - వత్సమాణవచోవిరోధాదిత్యుక్తం
మదనరత్నేతేనాయమర్థః - రాత్రౌపూర్వభాగేమకరేఉదయేపంచనాడ్యః పుణ్య
కాలః - రాత్రావపరభాగేకర్మటేదినాంతేపంచనాడ్యః పుణ్యకాలః - విషువతో
స్తుపూర్వదినేషుపంచాపరదినేచ పంచేతివాక్యాంతరానురోధాత్తైన హేమాద్రిమా
ధవయోస్సర్వవచనానాంచావిరోధః - మాధవమతేత్వర్ధరాత్రేతదూర్ధ్వంవాసం
క్రాంతౌదక్షిణాయనేపూర్వమేవదినం గ్రాహ్యం యావన్నదయతేరవిరితి వృద్ధగా
గ్యోక్తేః || మిథునాత్కర్మసంక్రాంతిర్యదిస్యాదంశుమాలినః | బ్రభాతేవానిశీఢేవా
తదాపుణ్యంతుపూర్వత ఇతి భవిష్యోక్తేశ్చపూర్వదినపవపుణ్యం దాక్షిణ్యాస్త్యే
తదేవాద్రియంతే - అత్రరాత్రావపిస్సానాది భవతీత్యుక్తంప్రాక్ - అత్రదానోప
వాసాది పూర్వముక్తం - తథాకర్మకేశాదికతఃసంనిపిద్ధం || కుంభేకర్మట
కేవాపికన్యాయాం కార్ముకేరవౌ | రోమఖండంగృహస్తస్య పితృన్నాప్తిశయి
తేయమితిసుమంతవచనాదిత్యుక్తం జీవత్పితృకనిర్ణయేగురుభిః - అధనదీనారజో
దోషః - హేమాద్రావత్రిః || సింహకర్మటయోమః ధ్యేసర్వావద్యోరజస్వలాః |
సన్నానాదీనికర్మాణి తానుకుర్వీతమానవః || ఇదంచక్షుద్రనదీషు || సింహకర్మట
యోమః ధ్యేసర్వావద్యోరజస్వలాః | తానున్నానంసకుర్వీతవజఃయిత్యాసముద్ర
గాఇతివ్యాఖ్యోక్తేః - మాత్యేత్వగస్త్యోదయావధిత్వముక్తం || యావన్నోదే

తిభగవాన్దక్షిణాశావిభూషణః । తావద్రజోమహానద్యఃకరతోయాప్రకీర్తితాః॥ క
రతోయాఅల్పతోయాః - తథాకాత్యాయనః॥ యాశ్శిష్టముఁగచ్ఛంతిగ్రీష్మేకుస
రితోభువి । తానుప్రావృషినన్నా యాదపూజేదశవాసరే । ఇదంచాపదిస్మృతినం
గ్రహే ॥ ధనుస్సహస్రాణ్యష్టేతుగతిర్యాసాంనవిద్యతే । నతానదిశబ్దవహగతా
స్తాఃపరికీర్తితాః ॥ మహానదీషుతుభవిష్యేఉక్తం॥ ఆజాతుకర్కటేదేమహానద్యో
రజస్వలాః । త్రిదినంచచతుర్థేహిశుద్ధాస్యర్జాహ్నవీయథా ॥ మహానద్యశ్చ
బ్రాహ్మే ॥ గోదావరీభీమరథీతుంగభద్రదాచవేణికా । తాపీపయోస్థీవింధ్యస్యదక్షి
ణేతుప్రకీర్తితాః ॥ భాగీరథీనర్మదాచయమునాచనరస్వతీ । విశోకాచవిహస్తాచవిం
ధ్యస్యాత్తరసంధితాః॥ ద్వాదశైతామహానద్యోదేవీషు యేత్రసంభవాః ॥ మదనరత్నే
పురాణాంతరే॥ మహానద్యోదేవికాచకావేరీవంజరాతథా । రజసాతుప్రదుష్టాస్సయః
కర్కటాదాత్ర్యహ్యంసృప ॥ కాత్యాయనః ॥ కర్కటాదారజోదుష్టాగౌనుతీవాస
రత్రయమ్ । చంద్రభాగానతీసింధుస్సరయూర్నర్మదాతథా ॥ ఇదంగంగావ్యతిరిక్త
విషయం ॥ గంగాచయమునాచైవప్లక్షజాతాసరస్వతీ । రజసానాభిభూయంతేయే
చాన్యేనదసంజ్ఞితాః ॥ శోణసింధుహిరణ్యాఖ్యాఃకోకలోహితఘర్షరాః । శతద్రూ
శ్చనదాస్సప్తపావనాఃపరికీర్తితాః ॥ ఇతిదేవలోక్తేః - యత్తు ॥ ప్రథమంకర్కటేదే
విత్త్రహంగంగారజస్వలేత్యాదివచనం, తజ్జహ్నవీభిన్నగోదావర్యాదిగంగాంతరప
రమితిమదనరత్నే - అన్యేత్వంతర్గతరజోవిషయం ॥ గంగాధర్మద్రవఃపుణ్యాయము
నాచనరస్వతీ । అంతర్గతరజోదోషాస్సర్వావస్థానుచామలాఇతినిగమోక్తేః - తీర
వాసినాంతురజోదోషోనాస్తి - నతుతత్తీరవాసినామితినిగమోక్తేః - రజోదుష్ట
మపిజలంగంగాజలయోగేపానం ॥ గంగాంభసాసమాయోగాద్దుష్టమవ్యంబుపావన
మితిమాతోన్యేక్తేః - నూతనకూపాదాతుయోగయాజ్ఞవల్క్యైః ॥ అజాగోవోమ
హిష్యశ్చబ్రహ్మణీచప్రనూతికా । భూమేర్న ప్రాదకంచైవదశరాత్రేణశుద్ధ్యతీతి ॥
క్వచిత్త్వదోషమాహవ్యాఘ్రిపాదః ॥ అభావేకూపవాపీనామనపాయిపయోభృ
తామ్ । రజోదుష్టేపిపయసిగ్రామభోగోనదుష్యతి ॥ గాడాస్తు ॥ అన్యేనాపినము
ద్ధృతేఇతిద్వితీయపాదేపారః - తేనేద్ధృతేనదోషః - తథాచతానున్నానంనేతిప్రా
గుక్తమిత్యాహుః - వసిష్ఠోపి ॥ ఉపాకర్మణిచోత్సర్గేప్రేతన్నానేతథైవచ । చంద్ర
సూర్యగ్రహేచైవరజోదోషోనవిద్యతే ॥ ఇత్యలంబిస్తరేణ-శ్రావణశుక్లతృతీయా
మధుస్రవాఖ్యాగుర్జరేషుప్రసిద్ధా - సాపరయుతాగ్రాహ్యేతివిదోదానః - శ్రావణ
శుక్లచతుర్థీపూర్వయుతామాతృ విద్ధోగణేశ్వరఇత్యాదివచనాత్ - శ్రావణశుక్లపం
చమీనాగపూజాదోషైరైవేతిసామాన్యనిర్ణయేఉక్తం - చమత్కారచింతామణౌ॥

పంచమీనాగపూజాయాంకార్యావస్థీసమన్వితా । తస్యాంతతుషితానాగా ఇత
రాసచతుర్థి కేతి ॥ శ్రావణేపంచమీశుక్లాసంప్రప్తానాగపంచమీ । తాంపరిత్య
జ్యపంచమ్యశ్చతుర్థీసహితాయితా ఇతిమదనరత్నేభిధానాచ్చ - తేనపరై వేతి -
శ్రవణేషోహేమాద్రాభవిష్యే ॥ శ్రావణేమాసిపంచమ్యాంశుక్లపక్షేనరాధిప ।
ద్వారస్కోభయతోలేఖ్యాగోమయేనవిఘ్నాః ॥ పూజయేద్విధివద్విరదధిదూ
ర్వాంకురైఃకుశైః । గంధపుష్పేపహరైశ్చబ్రహ్మణానాంచతర్పణైః ॥ యేతస్యాం
ఘృజయస్తీహానాగాస్ఫుక్తిపురస్సరాః । సతేహంసర్పతోపీరధయంభవతికుత్రచిదితి
శ్రావణశుక్లద్వాదశ్యాంధిప్రతంప్రాగుక్తం - తక్రాదీనాంతన్నిషేధః - తత్రదధి
వ్యవహారాభావాదితివత్కృతే - అత్రైవవిష్ణోఃపవిత్రారోపణముక్తం హేమాద్రావి
ష్ణురహస్యే ॥ శ్రావణస్యసితేవత్కర్కటఫేదివాకరే । ద్వాదశ్యాం వాసుదేవాయ
పవిత్రారోపణంస్మృతమ్ ॥ ద్వాదశ్యాంశ్రవణేవాపిపంచమ్యామధవాద్విజ । అను
కూల్యేషుకర్తవ్యంపంచదశ్యామధాపివేతి ॥ శివేతుతత్రైవకాలోత్తరే ॥ అషాఢాం
తేచతుర్దశ్యాంసభస్యాసభసోస్తథా । అప్తమ్యాంచచతుర్దశ్యాంపక్షయోరుభయో
స్సమమితి ॥ అన్యదేవతానాంతువత్కృతే - అధివాసనంతుదీపికాయాం ॥ గోదోహం
తరితికాలేపూర్వేద్వ్యర్వాదివాసనమితి ॥ గౌణకాలోరామార్చనచంద్రికాయాం ॥
పవిత్రాగోపణంబిఘ్నాచ్ఛాన్తవణేనభవేద్యతి । కార్తిక్యవధిశక్రాస్తేకర్తవ్యమితి నా
రదః ॥ హేమరాప్యతామ్రతేమైస్సూత్రైఃకాశేయపద్మజైః । కుశైఃకాశైశ్చకా
ర్పానైర్భాగ్యాణ్యైశ్చరైశ్శుభైః ॥ కృత్వాత్రిగుణితంసూత్రంత్రిగుణీకృత్యశోధయే
త్ ॥ తత్రోత్తమంపవిత్రంతుపష్ట్యాసహశత్రైస్త్రిభిః ॥ సప్తత్యాసహితంద్వాభ్యాం
శతాభ్యాంమధ్యమంస్మృతమ్ । సాశీతినాశతేనైవకనిష్ఠంతత్సమాచరేత్ ॥ సాధా
రణపవిత్రాణిత్రిభిస్సూత్రైస్సమాచరేత్ । ఉత్తమంతుశతగ్రంథి పంచాశద్గ్రంథిమ
ధ్యమమ్ ॥ కనిష్ఠంతుపవిత్రంస్యాత్తట్రింశద్గ్రంథిశోభనమ్ । మట్రింశచ్చచతుర్విం
శద్ద్వాదశేతిచకేచన ॥ చతుర్వింశద్ద్వాదశాష్టావిత్యేకేమునయోవిదుః ॥ హేమా
ద్రావిష్ణురహస్యేత్వస్యధోక్తం ॥ అష్టోత్తరశతంకుర్యాచ్చతుఃపంచాశదేవవా । స
ప్తవింశతిరేవాధజ్యేష్ఠమధ్యకనీయసమ్ ॥ అధమంనాభిమాత్రంస్యాదూరమాత్రం
ద్వితీయకమ్ । ప్రబంబతోజానుమాత్రంప్రతిమాయాంనిగద్యతే ॥ శివపవిత్రంతుత
త్రైవశైవాగమే ॥ ఏకాశీత్వదవానూత్రైస్త్రింశతావాప్తయ్యుక్తయా । పంచాశతా
నాకర్తవ్యంతుల్యగ్రంధ్యంతరాశకమ్ ॥ ద్వాదశ్యాంగుళమానానివ్యాసాదష్టాంగుళా
నాగా । లింగవిస్తారమానానిచతురంగుళానిచేతి ॥ అధికారిణోపితత్రైవ విష్ణురహ
స్యే ॥ బ్రాహ్మణాఃకుత్రియోవైశ్యస్తథాస్త్రీశూద్రపవచ । స్వధర్మాపథితాస్సత్వే

భక్త్యాకుర్యుఃపవిత్రకమ్ || తథా || అతోదేవేతిమంత్రేణద్విజోవిష్ణానివేదయేత్ | శూ
 ద్రస్యమూలమంత్రోవాయేనవాపూజయేద్ధరిమ్ || ఏతచ్ఛునిత్యం || నకరోతివిధానే
 సపవిత్రారోపణంతుయః | తస్యసాంవత్సరీపూజానిష్ఫలామునిసత్తమ || తస్మాద్భక్తి
 సమాయుక్తైర్నరైర్ద్విష్ణుపరాయణైః | వర్షవర్షేప్రకర్తవ్యంపవిత్రారోపణంహరైః || ఇతి
 తత్రైవ్రాత్రేః - దేవతావిశేషేతిధయోపితత్రైవ || ధనదర్శనమగౌరీగణేశస్సమ
 రాన్లుహః || భాస్కరశ్చండికాంబాచవాసుకిశ్చతదర్షయః || చక్రపాణిర్వ్యనంగశ్చ
 శివోబ్రహ్మతత్రైవచ | ప్రతిపత్ప్రభృతిష్వేతాఃపూజ్యాస్తితిధిషుదేవతాః || యథో
 క్తాశ్శుక్లపక్షేతుతిధయశ్చావణస్యచ || ఇతి తథాహేమాద్రాకాలోత్తరే || చతుర్దశ్యా
 మధ్యాహ్నమ్యాంసర్వసాధారణంతుతత్ || ఇతి తత్ప్రకారస్తురామార్చనచంద్రికా
 యాం-యథా || తతస్తానిపవిత్రాణివైణవేపటలేశుభే | సంస్థాప్యశుచివస్త్రేణవిధాయపుర
 తోన్యసేత్ || అరత్నిసమ్మితాంవేణీంకుర్యాత్త్రింశతాకుశైః || క్రియాలోపవిఘ్నాతా
 ర్థంయత్త్వయావిహితంప్రభో | మయైతత్క్రియతేదేవతవత్ప్రేక్ష్యపవిత్రకమ్ | న
 మేవిఘ్నోభవేద్దేవకురునాధదయాంమయి || సర్వధాసర్వదావిష్ణోమమత్వంసరమా
 గతిః | ఉపవాసేనదేవత్వాంతోషయామిజగత్పతే || కామక్రోధాదయోస్యేతేనమే
 స్యుర్వృతఘాతకాః | అద్యప్రభృతిదేవేశయానద్వైశేషికందినమ్ || తావద్రతౌ
 త్వయాకార్యాసర్వస్యాస్యసమోస్తుతే || ఇతిదేవంసంప్రార్థ్యకుంభంసంస్థాప్యతత్ర
 వంశపాత్రే || ఓం, సాంవత్సరస్యయాగస్యపవిత్రీకరణాయభో | విష్ణులోకాత్పవిత్రా
 గ్యఽగచ్ఛేహసమోస్తుతే || అనేనమూలేనచావాహ్యాత్తమమధ్యమకనిష్ఠేషువి
 ష్ణుబ్రహ్మరుద్రా సత్వరజస్తమాంసివేదత్రయంవసమాలాయాం ప్రకృతించావా
 హ్యత్రిసూత్యాంబ్రహ్మవిష్ణురుద్రాస్త్రింధిషు, క్రియా, పౌరుషీ, వీరా, విజయా,
 శూళా, అపరాజితా, మనోస్థనీ, జయా, భద్రా, ముక్తిశ్చేత్యావాహ్యసంపూజ్య
 ఓం, సంవత్సరకృతార్చాయాస్సంపూర్ణఫలదోషియత్ | పవిత్రారోపణామైతత్కురు
 కంధరతేనమః || విష్ణుతేజోద్భవంరమ్యంసర్వపాతకనాశనమ్ | సర్వకామప్రదందేవ
 తవాంగేధారయామ్యహమ్ || ఇతిదేవకేమంగళసూత్రంబద్ధాద్దేవంసంపూజ్యనిమం
 త్రయేత్ || ఆమంత్రితోసిదేవేశ పురాణపురుషోత్తమ | ప్రాతస్తాంపూజయిష్యామి
 సాన్నిధ్యంకురుకేశవ || క్షీరోదధిమహానాగశయ్యావస్థితవిగ్రహ | ప్రాతస్తాంపూ
 జయిష్యామిస్సన్నిధౌభవతేనమః || నివేదయామ్యహంతుభ్యంప్రాతరేతత్పవిత్రకమ్ |
 సర్వధాసర్వదావిష్ణోనమస్తేస్తుప్రసీదమే || తతఃపుష్పాంజలిందత్వారాత్రౌజాగరణం
 కుర్యాదితి - అధివాసనం - ప్రాతర్నిత్యపూజాంకృత్యాగంధదూర్వాక్షతయతంఫ
 విత్రమాదాయ || ఓం, దేవదేవనమస్తుభ్యంగృహణేదంపవిత్రకమ్ | పవిత్రీకరణార్థా

యవపక్షపూజాఫలప్రదమ్ || పవిత్రకంకురుష్వాద్యయస్మయాదుష్కృతంకృతమ్ | శు
 ధోభవామ్యహం దేవత్వత్ప్రసాదాన్మహేశ్వర || మూలసంపుటితేనానేనదత్వాంగదే
 వతాభ్యోనామ్నా సమర్ప్య మహానై వేద్యందత్వా సీరాజ్యమణివిద్రుమ మాలాభిరి
 త్యాదిభిర్దమనారోపణోక్తంమంత్రైఃప్రార్థయిత్యాగురవే బ్రాహ్మణేభ్యశ్చదత్వాస్వ
 యంధారయేత్ - తథా || మానంపక్షమహారాత్రంత్రిరాత్రంధారయేత్తథా |
 దేవేతంనూత్రసందర్శంచేతకాలవిపక్షయా || అకరణేతుతత్త్రైవ || పవిత్రారోపణం
 కాలేనకరోతికథంచన | తదాయతంజపేన్మంత్రంస్తోత్రంవాపినమాహితఇత్యుక్తం-
 ఇతిపవిత్రారోపః- శ్రావణశుక్లచతుర్దశీపూర్వయుతాగ్రాహ్య - అత్రవక్తవ్యోవి
 శేషశ్చైత్రచతుర్దశ్యాముక్తః - అధోపాకర్మ - తత్రబహ్వృచానాంప్రయోగపా
 రిజాతేశౌనకః || అథాతశ్చావణిమాసేశ్రవణర్క్షయుతేదినే | శ్రావణ్యాంశ్రావణే
 మాసిపంచమ్యాంహస్తనంయుతే || దివసేవిదధీతైత్రదుపాకర్మయధోదితమ్ | అధ్యా
 యోపాకృతింకుర్యాత్తత్రోపాసనవహ్నినా || ఇత్యత్రపౌర్ణమాస్యపసంహారన్యాయే
 నయజుర్వేదిపరేతిహేమాద్రః - అత్రహస్తయుక్తాపంచమ్యుక్తా - కారికాపి || తన్నా
 సేహస్తయుక్తాయాంపంచమ్యాంవాతదివ్యతేఇతికేవలపంచమ్యాంహస్తయుతే స్య
 స్సిద్ధినేఇతితుహేమాద్రః- ఉపాసనవహ్ని నేతితుకర్మద్వయమిదంకెచిత్తాకికాగ్నా
 ప్రకుర్వతేఇతికారికోక్తతాకికాగ్నినావికల్పతే- తత్రాప్యధ్యాప్యైరన్వారభ్యఇతిసూ
 త్రాత్ - సశిష్యత్యేతదధికారికస్యాచార్యాగ్నానాన్యస్యాగ్నావన్యోజుహుయాది
 త్నిషేధాత్తాకికపవ-తదభావేతుస్మార్తఇతినిగర్మః-యద్యపిదీపికాయాం || వేదో
 పాకృతిరోషధిప్రజననేపక్షేసితేశ్రావణే||ఇతిశుక్లపక్షోపినర్వేషాంముఖ్యకాలత్యేనో
 క్తః-వత్సమాణగార్గ్యవచనేనఛందోగాన్ప్రతివిహితస్యతస్యానిరోధినస్సర్వాస్సృతి
 ప్రవృత్తిశ్చ-తథాపి-శ్రావణమాససంబంధస్యనూత్రోక్తత్వాత్కృష్ణపక్షేపికార్య
 మితిపృథ్వాః-తథాచనూత్రం || అథాతోధ్యామోపాకరణమోషధీనాంప్రదుర్భావే
 శ్రవణేనశ్రావణస్యపంచమ్యాంహస్తేనవా-అత్రశ్రవణోముఖ్యోన్యేగౌణాః-తత్రా
 ధమ్యాత్ తస్యోహర్ద్యయయోగేహేమాద్రావ్యాసః||ధనిష్ఠాసంయుతంకుర్యాచ్ఛ్రీ
 వణంకర్మయద్భవేత్ | తత్కర్మసకలంజ్ఞేయముపాకరణసంజ్ఞితమ్||శ్రవణేనతుయత్త
 ర్మహ్యత్తరామాధసంయుతమ్|సంవత్సరకృతోధ్యాయస్తత్క్షణదేవనశ్యతీతి || గా
 ర్గ్యోపి||ఉదయవ్యాపినిత్యేవవిష్ణ్వక్షేఘటికాద్వయమ్|| తత్కర్మసఫలంజ్ఞేయంతస్య
 పుణ్యంత్యనంతకమ్ | ఇతిపూర్వేద్యురుత్తరామాధయోగేవరేద్యుఃశ్రవణాభావేఘటి
 కాద్వయన్యూనేపాపంచమ్యాదాకార్యం-నతుపూర్వవిధాయాంసంగవమాత్రేఅప
 వాదాభావాత్-కించపరేద్యుస్సంగవాస్పర్శేనిషిద్ధపూర్వాగ్రహణకింమానంసంగవ

వాక్యం శ్రవణవాక్యంచేతిచేత్ - తస్మాద్విహివాక్యాదశ్వశఫవాక్యాచ్చమాషమిశ్రా
ణామాప్యపాదానంస్యాదితిమహత్వాండిత్యంనిషేధానుప్రవేశాన్నైరపేక్ష్యబాధా
నేతిచేత్ - ఇహాపితుల్యం - ఏతేనపర్యాప్యోదయికంవ్యాఖ్యాతంనిషేధానుప్రవేశస్య
భయత్రతుల్యత్వాత్ - శ్రవణయుతదినేనంక్రాంత్యాదాతు ॥ ఉపాకర్మనకుర్వంతిక
మాత్సామర్గ్యజుర్విదః । గ్రహసంక్రాంతియుక్తేషుమాస్త్రశ్రవణపర్వస్తిహేమాద్రా
నిషేధాత్పంచమ్యాదయోగ్రాహ్యః - మదనరత్నేపి ॥ యదిస్యాచ్చావణంపర్వగ్రహ
సంక్రాంతిదూషితమ్ । స్యాదుపాకరణంశుక్లపంచమ్యాంశ్రావణస్యతు ॥ స్మృతిమహ
ణావే ॥ సంక్రాంతిగ్రహణంవాపియదిపర్వణిజాయతే । తస్మాదేహస్తయుక్తాయాం
పంచమ్యాంవాతదిష్యతే ॥ తత్రాపిప్రయోగపారిజాతేవృద్ధమనుకత్యాయనా ॥ అ
ర్ధరాత్రాదధస్తాచ్చేత్సంక్రాంతిగ్రహణంతదా । ఉపాకర్మనకుర్వీతపరతశ్చేన్నదోష
కృదితి ॥ మదనరత్నేగాగ్గోపి ॥ యద్యర్ధరాత్రాదర్వాక్కుగ్రహస్సంక్రమవచనో
పాకర్మతదాకుర్యాచ్చావణ్యాంశ్రవణేపివా ॥ ఏతేనగ్రహణసంక్రాంతికాలేశ్రవణ
సత్వే ఏవనిషేధోనార్యాగితిమూర్ఖశంకాపరాస్తా - గ్రహవిశిష్టానాం మాస్త్రశ్రవణ
పర్వణాంప్రత్యేకంనిషేధేతద్యుతోపాకర్మనిషేధేచవిశిష్టోద్దేశేవాక్యభేదాత్ - పం
చమ్యాంసంక్రాంతౌనిషేధాభావాపత్తేశ్చతేనార్ధరాత్రాత్పూర్వం గ్రహసంక్రమస
త్వేషోపాకర్మనిషేధోనతద్యోకేషవ - యత్తు ॥ ప్రతిపన్నిశితేనైవోత్తరాషాఢసం
యుతే శ్రవణశ్రావణంకుర్యుర్గ్రహసంక్రాంతిపర్వతే ఇతిప్రతిపన్నిశ్రనిషేధకంవచనం
తన్నిరూపం - అత్రచ ॥ వేదోపకారణేప్రాప్తేకులీరేసంస్థితేరవౌ । ఉపాకర్మన
కతావ్యంకతావ్యంసింహాయుక్తకై ఇతివచనందేశాంతరవిషయం ॥ నమోదోత్తర
భాగేతుకతావ్యంసింహాయుక్తకై । కర్కటేసంస్థితేభానాపుపాకుర్యాత్తుదక్షిణై ఇతి
బృహస్పతివచనాదిప్రయోగపారిజాతేనోక్తం - పరాశరమాధవీయేప్యేవం ॥ సా
మగానాంసింహస్థరవాపుక్తేస్తద్విషయఇదంపురోడాశ చతుర్థాకరణవదుపసంక్ర
యతే - తేషామేవదేశవ్యవస్థా - సతుబహ్వృచాదిపరంతేషాంసూత్రేచాండ్రశా
వణోక్తేః - సారేపంచమ్యయోగాత్ ఇతితువయంపశ్యామః - యత్తుకాలాదర్శే ॥
అధ్యాయానాముపాకర్మశ్రావణ్యాంత్రేత్తిరీయకాః । బహ్వృచాశ్శ్రవణేకుర్యుస్సిం
హాఘోర్కోభవేద్యది । సమాస్తశుక్లపంచమ్యాంవాతద్గ్రహణసంక్రమే ॥ అసింహార్కే
ప్రోష్ఠపద్యాంశ్రవణేనవ్యవస్థయేతి ॥ తస్మాదేవలీఖనాచ్చింత్యం - శ్రావణేనస్యా
నుద్గమాదాతుబహ్వృచపరిశిష్టే ॥ అపృష్ట్యైషధయస్తస్మిన్నాసేతునభవంతిచేత్ ।
తదాభాద్రపదేమాసిశ్రవణేనతదిష్యతే ఇతి ॥ తత్రాప్యనుద్గమేతుకుర్యాదేవంతద్వా
ద్వికమిత్యాచక్షుతే ఇతిసూత్రాత్ - వర్షతోభవంవార్షికం - ఏతశ్చశ్రుతాస్తాదాభ

పికార్యం || ఉపాకర్మోత్సజనంచపవిత్రదమనార్పణమితిదమనారోపేలిఖితవచనా
 త్ || నిత్యేనైమిత్తికజప్యేహూమేయజ్ఞక్రియాసుచ | ఉపాకర్మణిచోత్సగైగ్ర
 హవేధోనవిద్యతెఇతిప్రయోగపారిజాతేసంగ్రహాక్తేః - పర్వణిగ్రహణేనతి పూ
 ర్వంతిరాత్రాదివేధాభావంవక్తుమిదం తేనపర్వణిగ్రహణేచతుర్దశ్యాంశ్రవణేకా
 ర్యమితిహేమాద్రిః - అస్తేప్రథమారంభస్తునభవతి || గురుభాగవయోమాఢ్యే
 బాల్యేవాపాధకాపివా | తథాధిమాససంసర్పమలమాసాదిషుద్ధిజే|| ప్రథమోపా
 కృతిర్నస్యాత్కృతంకర్తవినాశకృదితత్రేవకశ్యపోక్తేః - అత్రప్రథమారంభేవృ
 ద్ధిశ్రాద్ధంకుర్యాదితినారాయణవృత్తే - ఏతచ్ఛాధిమాసేనకార్యం|| ఉపాకర్మతథో
 త్సర్గఃప్రసవాహూత్సవాష్టకాః | మాసవృద్ధౌపరేకార్యావర్జయిత్వాత్మపైతృకమి
 తిజ్యోతిఃపరాశరోక్తేః || ఉత్కర్షఃకాలవృద్ధౌస్యాదుపాకర్మాదికర్మణి | అభిషేకాది
 వృద్ధీనాంనతూత్కర్షోయుగాదిష్వితికాత్యాయనోక్తేశ్చ - యత్తు || ఉపాకర్మణిచో
 త్సగైహ్యేతదిష్టంవృషాదితః||ఇతిఋష్యశృంగవచనంతత్సామగవిషయం- తేషాంసిం
 హాఃకేపవోక్తేః - ఏతశ్చాపరాష్టైకార్యం || ఉపాకర్మాపరాష్టైస్యాదుత్సర్గఃప్రా
 తరేవతః|| ఇతి అధ్యాయానాముపాకర్మకుర్యాత్కాలేపరాష్టైకే | పూర్వాష్టై
 తువిసర్గస్యాదితివేదవిదోవిదుః || ఇతిచ హేమాద్రాగోభిలోక్తేః-వస్తుతస్తు || భవేదు
 పాకృతిఃపౌణమాస్యాంపూర్వాష్టావేవతః||ఇతి ప్రచేతసోవచనాత్-పూర్వవాక్యం
 సామగవిషయం - తేషామపరాష్టావప్రాక్తేరిత్యనుపదంవక్యతే- దీపికాపి - అస్య
 తువిధేఃపూర్వాష్టాకాలః స్మృతః ఇతి- యాజుషాస్తుపర్వణికురుః - తచ్ఛాపస్తంబై
 కాదయికంగాహ్యంఅన్యైస్తుపూర్వవత్||పర్వణ్యోదయికేకుర్యు శ్చానణంతై త్తిరి
 యకాః | బహ్వృచాశ్శ్రవణేకురుర్గ్రహసంక్రాంతివజ్జితే ఇతి గాగ్యోక్తేః || సం
 ప్రాప్తవాఙ్ముతీర్బింహపర్వణ్యోదయికేపునః | అతోభూతదినేతస్మిన్నోపాకరణ
 మిష్యతేఇతి కాళికాపురాణాచ్చ|| అథచేద్దోషసంయుక్తేపర్వణిస్యాదుపక్రియా| దుః
 ఖశోకామయగ్రస్తారాష్ట్రేతస్మిన్ద్విజాతయఇతిమదనరత్న హేమాద్వాదాగార్హేణ
 దోషోక్తేః - అత్రశింగాభట్టియేవిశేషః || శ్రవణశ్రావణంపర్వసంగవస్పృగ్యదాభ
 వేత్ | తదైవోదయికంకార్యం నాన్యదోదయికంభవేత్ || పరాశరమూఢనీయే
 పిగాగ్యః || శ్రావణీపౌణమాసీతుసంగవాత్పరతోయది తదైవోదయికీగ్రాహ్య
 నాన్యదోదయికీభవేత్ || కర్మకాలమాహ - కాలాదర్చేనిగమః || శ్రావణ్యా
 ప్రౌఢపద్యాంవాప్రతిపక్ష్యాహూతకైః | విధాస్యాచ్చందసాంత్రోపాకర్మో
 త్సజనంభవేత్ || అత్రపౌణమాసీశ్రవణహస్తయోరుపలక్షణం - తేనతావపి
 సంగవస్పృశౌఉదయేసంగవస్పర్శేశ్చతౌపర్వణిచార్కభే కుర్యుర్నభస్యపాకర్మ

ఋగ్యజుస్సామగాః క్రమాదితిప్పర్వీచంద్రః - తేనోదయసంగపూభయ వ్యాపినీముఖ్యా - పరేద్యుస్సంగవాభావేపూర్వేద్యురుదయాభావేచైత్రైకసత్వేపూర్వేద్యుశ్చతుదశశీవేధనిషేధా త్సామాన్యవాక్యాదాదయికీకమపర్యాప్తాగ్రాహ్య - నపూర్వ - సంగవనిమిత్తపూర్వవిధావపాదాభావాత్ । నాన్యదాదయికీత్యన్యపూర్వవిధాపరత్వాభావాత్ - తేనభాద్రపదాదాకాలాంతరేస్యాన్నతునిషిద్ధనహివీహ్యలాభేనిషిద్ధమాషగ్రహణంయుక్తం - అతవపరేద్యుస్సంగవన్యాప్తాపూర్వవిధానిషేధః - తదభావేతునేతిమూఖ్యవ్యవస్థాప్యక్తావిధివైషమ్యాత్ - మాషనిషేధేపితథాపత్తేశ్చ - పూర్వవిధావచనసత్వేహిసాయజ్యతే - ఏవంశ్రవణవిజ్ఞేయంతన్న, విష్ణుక్షైఘ్రిఘటికాద్వయమితిపూర్వోక్తవిరోధాత్ - తేనప్రాశస్త్యమాత్రపరమిదమ్ - తత్త్వంతు - ఏతచ్ఛుద్ధాధికపరమ్ - తేనయథాగ్నిహోత్రాదాసాయంప్రాతఃకాలభేదేసామాన్యేజవనావచ్ఛిన్నకాలేదశాదావానుష్ఠానం - యథావాప్రీహ్యశ్చశఘాద్యభావేయాగాక్షిప్తనిషిద్ధనజడద్రవ్యేణ - తథాత్రసంగవాభావేనిషిద్ధనజకమపర్యాప్తాదయికేకాలాంతరేవానుష్ఠానంసతుకదాచిన్నిషిద్ధే - అపవాదాభావేఉత్పన్నస్త్వవప్రాప్తైః - కార్యాయనాదీనాంతుదినద్వయేపూర్వాష్టావ్యాప్తాపకదేశస్పర్శేవాపూర్వైవేతిహేమాద్రిః - యదపి॥ శ్రావణీదుర్గసవమీదూర్వాచైవహుతాశసీ । పూర్వవిధాప్రకతవాన్య శివరాత్రిర్భలేదినమితి బ్రహ్మవైవర్తం - తద్భూహ్యపవిత్రశ్రవణకర్మాదిదైవకర్మవిషయమితిహేమాద్రిః - అతఏవపచనాత్కులధర్మప్రతాదావపిపూర్వైవ-మదనరత్నేస్యేవం-మదనపారిజాతేపి, పూర్వవిధాయాంశ్రావణ్యాంవాజసనేయినాముపాకర్మేత్యుక్తం-మదనరత్నేతు॥ పర్వణ్యోదయికేకుర్వ్య శ్శావణంతైత్తిరీయకాశ్చతిబహ్వృచపరిశిష్టే - బహ్వృచాన్ప్రీతికమవిధానార్థం ప్రవృత్తైతత్రతైత్తిరీయకకమవిధ్య యోగాశ్చూర్వోక్తకాళికాపురాణాదా సామాన్యత బౌదయికపర్వప్రాప్తైస్తన్నిషేధేన బహ్వృచానాం శ్రవణవిధానాంతైత్తిరీయక పదమనువాదత్వాత్తస్యచ ప్రాప్త్యధీనత్వాత్ - ప్రాప్తేశ్చయజుర్వేదిమాత్ర పరత్వాత్సర్వయజుర్వేద్యుపలక్షణార్థం - అవయుత్యానువాదోవా - సతువిధాయకంయేనవిశేషవిధిసంహారస్సాన్యత్ - అనువాదత్వాల్లక్షణానదోషః - అన్యథాత్వోదయికపర్వవిశిష్టోపకర్మోద్దేశేనకర్తృవిధా కర్తృవిశిష్టేవా బౌదయికపర్వవిధావాక్యభేదాపత్తైః-తస్మాత్తైత్తిరీయకపక్షవివక్షయా సర్వయజుర్వేదినామాదయికమేవపర్వేత్యుక్తం - తన్న, సతావత్పరిశిష్టేబహ్వృచాన్ప్రీత్యేవవిధిః ॥ ధనిష్ఠాప్రతిపద్యుక్తత్వాప్తఋతు సమన్వితమత్యాదితదుచాహృతేపవపరిశిష్టే వేదాంతధర్మవిధీనాందర్శనాత్ - నాన్య

నువాదాయంకాళికాపురాణాద్భవ్యహృదీనామపితదాపత్యైకుర్యురిత్యస్య విధిత్యే
 సత్సైవార్థవాదత్యేనైతత్ప్రస్తుతవాదిత్వాచ్చ - నచతైత్తిరీయకాణాంగృహ్యే
 తద్విధిరస్తి - యేనానువాదస్సాత్ - నచవాక్యభేదఃతైత్తిరీయకమాత్రస్యకమ-
 మాత్రస్యవాఉద్దేశ్యత్వాయోగేన హవిరార్తి వదప్తవర్షం బ్రాహ్మణ ముపనయా
 తేతివచ్చగత్యా విశిష్టస్యద్దేశ్యత్వాత్ - అన్యథోత్తరాధేబహ్వృచపదస్యా
 పృథివీతాత్యాశ్రవణస్య సర్వసాధారణ్యాపత్యై - తస్మాద్దేమాద్రిమతమేవయ
 క్తమితిదిక్ - ఇదంచశిష్యానధ్యాపయేత - ఆవసధ్యేగ్నా అనధ్యాపయతోనాధి
 కారఇతికర్కఃశ్రావణ్యామపిగ్రహణాది దుష్టాయాంకాతీయభిన్నైఃప్రోష్ఠపద్యాం
 కార్యం - తైస్తుశ్రావణంపంచమ్యాం || సంక్రాంతిర్గ్రహణంవాపి పౌర్ణమాస్యాంయ
 దాభవేత్ | ఉపాకృతిస్తుపంచమ్యాంకార్యవాజననేయిభిః ఇతిస్మితిమహాణ
 వేవాజననేయగ్రహణాదితిహేమాద్రిః ఇదంచసూత్రోక్తకాలపరత్వాద్భవ్యహృచ
 పరమపి || సాంఖ్యాయనైస్తుహస్తైకార్యం- ఆపస్తంబైరాధర్వణైశ్చప్రోష్ఠపద్యాం -
 యత్తుజాధాయనః || శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యా మాషాధ్యాం వోపాకృత్యేత్యాచే
 తత్రైష్టపద్యామపి దోషే అషాధ్యాంకార్యమిత్యేవమర్థం - తచ్ఛాఖ్యాయవిషయం
 వా - సామగాస్తుశ్రావణేహస్తేకుర్యుఃబహ్వృచాః శ్రవణేచైవహస్తేసామవే
 దినః ఇతినిర్ణయామృతేగోభిలోక్తే - సోపుత్తరః || ధనిష్ఠాప్రతిపద్యుక్తంత్వాప్ర
 ఋక్షస్తమన్వితమ్ | శ్రావణంకమకుర్వీరఃఋగ్యజుస్సామపారకాః || ఇతిమదన
 రత్నేపరిశిష్టోక్తే - గాగోయపి || సింహారవౌతుపుష్యర్థేపూర్వాష్టావివరేబహిః-
 ఛందోగామిళితాకుర్యురుత్సగంస్వస్వఛందసామ్ || శుక్లపక్షేతుహస్తేనఉపాకర్మా
 పరాష్ణికమితి || అవివరే గ్రహాదిదోషహీనేవివరేదితి పారోక్షికానకృతః - పుష్య
 ర్థేపూర్వాష్టాఉత్సగః - అపరాష్ణికముపాకర్మైత్యన్వయః - అన్యస్తువిశేషఃపూ
 ర్వమేవోక్తః - ప్రయోగపారిజాతేగోభిః || ఉపాకర్మాత్సజనంచవనస్థానా
 మపీష్యతే | ధారణాధ్యయనాంగత్వాద్గృహిణాం బ్రంహచారిణామ్ || ఉత్సజనం
 చవేదానాముపాకరణకర్మచ | అకృత్వావేదజశ్యేనఫలంనాప్నోతిమానవః || సర్వ
 థాలోపేతుకృచ్ఛ్రిఃఉపవాసశ్చ, వేదోదితానాం నిత్యానామితిమనునాభోజనోక్తేః
 ఏవముత్సగేపి - అధప్రసంగాదత్రైవోత్సజనముచ్యతే - తచ్ఛవౌషమాసేరో
 హిణ్యాంతత్కృష్ణాప్తమ్యాంవాకార్యం || పౌషమాసస్యరోహిణ్యా మప్తకాయా
 మథాపివా | జలాంతేచ్ఛందసాంకుర్యాదుత్సర్గంవిధివద్భహిరితియాజ్ఞవల్క్యోక్తేః-
 శ్రావణ్యాంప్రోష్ఠపద్యాంపూపాకృతౌ క్రమేణపౌషశుక్లప్రతిపదిమాఘశుక్ల ప్రతిప
 దివాకార్యం - అర్ధపక్షమానాన్దాసానధీయితేతితేనైవోక్తేః- అర్ధపంచమాయే

ఘసాధాచతురశ్చత్యధః - యత్తుహారీతః॥ అర్థపంచమాన్మాసావధితోర్ధ్వముత్సృజేత్ - పంచార్థపష్టాన్వేతితదామాఘ్యపా కర్మవిషయంశాధాయనాస్తుపాఘ్యాంమాఘ్యాంవాకుర్యుః॥ పాఘ్యాంమాఘ్యాంచోత్సృజేదితతత్సూత్రాత్ - తైత్తిరీయైస్తుతైః పాఘ్యాంకార్యం - తైః పాఘ్యాంపౌర్ణమాస్యాంరోహిణ్యాంవావిరమేదితతత్సూత్రాత్ - బహ్వౌచైస్తుమాఘ్యాంకార్యం॥ అధ్యాయోత్సర్జనంమాఘ్యాంపౌర్ణమాస్యాంవిధీయతేఇతికార్యోక్తేః - కాతీయాస్తుభాద్రపదేకుర్యుఃఉత్సర్గశ్చేతినందాదిదిధ్యాప్రోష్ఠపదేపివేతికాత్యాయనోక్తేః - సామగాస్తుసింహారేపుష్యేకుర్యుః - తథాచసింహేరవౌత్వితిగార్గ్యవచనంపూర్వముక్తం - సర్వైరుపాకర్మదినేవాకార్యం ॥ పుష్యేతూత్సర్జనంకుర్యాదుపాకర్మదినేదవా॥ ఇతిహేమాద్రాధారఖాదిరగృహ్యాక్తేః - యదాసింహాఫేనూర్యేసతితన్మధ్యస్థహస్తనక్షత్రాత్పాక్కుప్యకర్మటస్థాభవతి - తదాతస్మిన్పుష్యేఉత్సర్గంకృత్వాతదుత్తరహస్తేఉపాకర్మసామగాఃకుర్యుః ॥ మాసేప్రోష్ఠపదేహస్తాత్పుష్యేపూర్వోభవేద్యదా । తదాచశ్రావణేకుర్యాదుత్సర్గంఛందసాంద్విజః॥ ఇతితత్త్రైవపరిశిష్టోక్తేః - అత్రద్వాపిసౌరామాసౌజ్ఞేయా - తేహంసౌరస్యైవోక్తేః - అత్రవిశేషమాహకాష్టాజనిః ॥ ఉపాకర్మణిచోత్సర్గేయధాకాలంసమేత్యచ । ఋషీందర్భమయాన్మృత్యాపూజయేత్తర్పయేత్తతఇతి - ఉపాకర్మణ్యుత్సర్గచత్రిరాత్రంపక్షిణిమహూరాత్రంవానధ్యాయఇతిమితాక్షరాయాయుక్తం - అత్రనదీనాంరజోదోషోనాస్తి ॥ ఉపాకర్మణిచోత్సర్గైర్గోదోషానవిద్యతేఇతిగార్గ్యోక్తేః - అత్రేవరతూబంధనముక్తంహేమాద్రాభవిష్యే॥ సంప్రాప్తేశ్రావణస్యాంతేపౌర్ణమాస్యాందినోదయే । సానంకుర్వీతమతిమాఘ్చిత్సిన్మృవిధానతః॥ ఉపాకర్మాదికంప్రోక్తమృషీణాంచైవతర్పణమ్ । శూద్రాణాంమంత్రరహితంసానందానంచశస్యతే॥ ఉపాకర్మణికర్తవ్యంఋషీణాంచైవపూజనమ్ । తతోపరాహ్ణాసమయేరతూపోటలికాంశుభామ్ ॥ కారయేదక్షతైశ్శష్టైసిద్ధాఞ్జైమభూషితేరితి॥ అత్రోపాకర్మానంతర్యస్యపూర్ణాతిథావాద్ధికస్యానువాదోనతువిధిః - గౌరవాత్ప్రియోగవిధిభేదేనక్రమాయోగాచ్చుద్రాదాతదయోగాచ్చ - తేనపరేద్యురుపాకరణేపిపూర్వేద్యురపరాహ్ణేతత్కరణంసిద్ధం - ఇదంభద్రాయాన్నకార్యం॥ భద్రాయాంద్వేనకర్తవ్యేశ్రావణీఫాల్గునీతథా । శ్రావణీనృపతింహంతిగ్రామందహతిఫాల్గునీతినంగ్రహూక్తేః - తత్సత్వేతురాత్రావపితదంతేకుర్యాదితి నిర్ణయామృతేఇదంవతిపద్యుతాయాంనకార్యం ॥ నందాయాదర్శనేరతూబలిదానందశాసుచ । భద్రాయాగోకులక్రీడాదేశనాశాయజాయతే ॥ ఇతిమదనరత్నేబ్రహ్మవైవర్తాత్ భవిష్యే ॥ ఉపలిప్తేగ్రహమధ్యేదత్తచతుష్కేన్యసేత్కుంభమ్ । వీరేతత్రోపవిశేద్రాజమా

త్రైవ్యతత్త్వసముహూర్తే । తదనుపురోధాన్యపతేరక్షాంబధ్నితమంత్రేణ ॥ ఇదం
 రక్షాంబధననియతకాలత్వాత్ - భద్రావర్జ్యగ్రహణదిసేషికార్యంహోళికావత్ -
 గ్రహసంక్రాంత్యారక్షాదానిషేధాభావాత్ ॥ నర్వేషామేవవర్ణానాంసూతకంరా
 హుదర్శనేఇతితత్కాలీనకర్మపరపవనత్వన్యత్ర-అన్యథాహూళికాయాంకాగతిః-
 అతపవ ॥ నిత్యేనైమిత్తికేజప్యేహూమేయజ్ఞక్రియానుచ । ఉపాకర్మణిచోత్సరై
 గ్రహవేధోనవిద్యతఇతి నియతకాలీనేతదభావఇతిదిక్ - ఉపాకర్మణితద్దినభిన్నపరం
 తంత్రతన్నిషేధాదిత్యుక్తంప్రాక్ - మంత్రస్తు ॥ యేనబద్ధోబలీరాజాదానవేంద్రో
 మహాబలః । తేనత్వామపిబధ్నామిరక్షేమాచలమాచల ॥ బ్రాహ్మణైఃక్షత్రియైర్వై
 శ్వైశ్శూద్రైరనైవైశ్వమానవైః । కర్తవ్యోరక్షితాచారోద్విజాస్తంసంపూజ్యశక్తి
 తఇతి - అత్రైవహయగ్రీవైత్పత్తిః - తదుక్తంకల్పతరా ॥ శ్రావణ్యాంశ్రవణేజా
 తఃపూర్వంహయశిరాహరిః । జగాదసామవేదంతుసర్వకల్మషనాశనమ్ ॥ స్నాత్వా
 సంపూజయేత్తంతుశంఖచక్రగదాధరమ్ ॥ అత్రాశ్వలాయనేనశ్రవణాకర్మోక్తం-
 శ్రావణ్యాంపార్శ్వమాస్యాశ్రావణాకర్మైతి - తత్రాస్తమయయోగినీగ్రాహ్య - అ
 స్తమితేస్థాలీపాకంశ్రవయిత్యేతిసూత్రాత్ - అతపవనిశీష్టేర్దర్శప్రయోగాంతఃపాత
 నియమాత్తదంగైఃప్రసంగసిద్ధిరుక్తాద్వాదశే- అన్యథాపరేద్యుఃప్రాప్తేకఃప్రసంగః -
 ప్రసంగస్యయాజ్ఞికాస్తుపార్శ్వమాదర్శశబ్దయోః పర్వాంత్యక్షణవదహూరాత్రవా
 చిత్వాత్తజ్జేవకర్మకాలవ్యాపిగ్రాహ్యేతి వికృతిత్వాచ్ఛేషపర్వేచ్ఛంతిశ్రావణాది
 మాసచతుష్టయకృష్ణపక్షద్వితీయానుఅశూన్యశయనవ్రతం - తత్రచంద్రోదయ
 వ్యాపిని - దినద్వయేతత్త్వేపరేతినిర్ణయామృతే - ఇతికాలనిర్ణయసింధౌ, శ్రావణ
 మాసనిర్ణయః—సింహాపరాక్షోడశఘటికాపుణ్యకాలః - అన్యత్పూర్వవత్ -
 అత్రగోప్రసవేద్భుతసాగరేనారదః ॥ భానాసింహగతేచైవయస్యగౌస్సంప్రసూయ
 తే । మరణంతస్యనిర్దిష్టంపశ్చిర్భూతైర్నసంశయః ॥ తత్రశాంతింప్రవక్ష్యామియేన
 సంపద్యతేశుభమ్ । ప్రసూతాంతర్జ్ఞానాదేవతాంగాంవిప్రాయదాపయేత్ ॥ తతో
 హూమంప్రకుర్వీతఘృతాక్షైరాజనర్షపైః । ఆహుతీనాంఘృతాక్షానామయు
 తంజుహుయాత్తతః ॥ వ్యాహృతిభిశ్చాయంహూమః ॥ సోపవాసఃప్రయత్నేనద
 ద్యాద్విప్రాయదక్షిణామితి ॥ తథా ॥ సింహరాశౌగతేసూర్యేగోప్రసూతిర్యదాభ
 వేత్ । పాషేచమహిషీనూతేషివైవాశ్వతరీతథా । తదానిష్టంభవేత్కించిత్త
 చ్ఛాంత్యైశాంతికంచరేత్ । అన్యవామేతిసూక్తేనతద్విష్టారితిమంత్రతః ॥ జుహు
 యాచ్ఛతిలాజ్యేనశతమష్టాత్తరాధికమ్ । మృత్యుంజయవిధానేనజుహుయాచ్ఛత
 థాయతమ్ ॥ క్రీనూక్తేనతతస్సాన్నియాచ్ఛాంతిసూక్తేనవాపునః । మధ్యరాత్రేనిశీధే

వాయదాగ్ఃక్రందతేనదా ॥ గ్రామేవాస్వగృహేవాపిశాంతికంపూర్వవద్దిశేత్ ॥
 ఏవంశ్రావణేబడబాప్రసవాదినేనిషిద్ధః - తదుక్తమధర్వవేదినాంగార్గ్యపరిశిష్టే ॥
 మాఘేబుధేచమహిషీశ్రావణేబడబాదివా ॥ సింహేగావఃప్రసూయంతేస్వామినో
 మృత్యుదాయకాఇతిఅత్రతదుక్తామృతాఖ్యాశాంతిఃకార్యా- భాద్రకృష్ణతృతీయాక
 జ్వలీనంజ్ఞా సాపరాగ్రాహ్యేతిదివోదాసీయేఉక్తం - వచనంతుహరితాళికాప్రకరణేవ
 యోమః - భాద్రకృష్ణచతుర్థీబహుళాఖ్యామధ్యదేశేప్రసిద్ధాసాసాయాహ్నావ్యాపిని
 గ్రాహ్య - దినద్వయేతత్తైవపూర్వాగ్రాహ్య ॥ గార్యాశ్చతుర్థీవటభేనుపూజాదుర్గా
 ర్చనందుర్భరపూజాళికేచ । వత్సస్యపూజాశివరాత్రిరేతాఃపరాన్వితాఘ్నంతినృపం
 సరాప్రమితిదివ్రాదాసీయేవచనాత్ - అత్రవత్సపూజాయాః పృథగుపాదానాద్దే
 నుపూజాశబ్దేనబహుళాఖ్యాగృహ్యత ఇతిసపవవ్యాచఖ్యా - మదనరత్నేప్యేవం -
 అత్రగోపూజాయవాన్నాశనంచతత్తైవ్రాక్తం - భాద్రకృష్ణషష్ఠీహలషష్ఠీసానప్త
 మీయుతేతిదివోదాసః-భాద్రకృష్ణసప్తమ్యాంశీతలావ్రతం - తత్రపూర్వాగ్రా
 హ్యేతి హేమద్రా-అధజన్మాప్తమీ - సాచకృష్ణాదిమాసేన భాద్రపదకృష్ణాప్త
 మీ । తథాభాద్రపదేమాసి కృష్ణాప్తమ్యాంకతాయుగే । అష్టావింశతీమేజాతః కృ
 ష్ణాసాదేవకీసుతఃఇతి కల్పతర్కాబ్రహ్మకైః - అత్రేదంమాధవమతం- అప్తమీ
 ద్వేధా - జన్మాప్తమీజయంతీచేతి - తత్రాద్యాకేవలాప్తమీ ॥ యేనకుర్వంతిజా
 నంతఃకృష్ణజన్మాప్తమీవ్రతమ్ । తేభవంతినరాఃప్రాజ్ఞవ్యాళావ్యాఘ్రాశ్చకాననై
 ఇతిస్కాందాత్ ॥ దివావాయదివారాత్రోనాస్తిచేద్రోహిణీకలం । రాత్రియుక్తాంప్ర
 కుర్వీతవిశేషేణేందుసంయుతాఃఇతిపురాణాంతరాత్ ॥ శ్రావణేబహుళేపక్షేకృష్ణ
 జన్మాప్తమీవ్రతమ్ । నకరోతినరోయస్తుభవతిక్రూరరాక్షసఃఇతిభవిష్యోక్తేశ్చ ॥ కేవ
 లాప్తమ్యాఏవాపొవ్యత్వావగతేసైవరోహిణీయుక్తాజయంతీ ॥ కృష్ణాప్తమ్యాంభ
 వేద్యత్రకలైకారోహిణీయది । జయంతీనామసాప్రోక్షాపొష్యాసాప్రయత్నత ఇతి
 ఘ్నిపురాణాత్ । అప్తమీకృష్ణపక్షస్యరోహిణీఋతుసంయుతా । భవేత్స్పృష్టపదే
 మాసిజయంతీనామసాస్మృతాఇతివిష్ణురహస్యాదివచనాచ్చ - జ్యోతిరాదివత్సంజ్ఞ
 యాకర్మభేదః - రోహిణీయోగశ్చాహారాత్రంముఖ్యః-నిశీధమాత్రేమధ్యమః-
 దివసాదావధమః ॥ అహారాత్రంతయోర్యోగోహ్యసంపూర్ణోభవేద్యది । ము
 హూర్తమప్యహారాత్రేయోగశ్చేత్తాముపోషయేత్ । ఇతివసిష్ఠసంహితోక్తేః ॥ అ
 ర్ధరాత్రేతుయోగోయంతారాపత్యుదయేనతి । నియతాత్మాగుచిస్నాత్తతఃపూజాంత
 త్రప్రవర్తయేదితివిష్ణుధర్మోక్తేః ॥ వాసరేవానిశాయాంవాయత్రస్వల్పవిరోహిణీ ।
 విశేషేణవభోమాసేస్తేషాపొష్యామసిషిభిఃఇతిపురాణాంతరాచ్చ-విశేషేణతిగ్రుతే

ఛార్మద్రపదేపీదం - శ్రావణేవానభస్యేవేతివత్సమాణాత్ - గౌడాస్తునిశేధపవరో
 హిణియోగేజయంతీనాన్యధేత్యాహుః - తన్న, వాసరేవానిశాయాంవేతివిరో
 ధాత్ - యోగవిశేషాద్గుణాత్పలమిత్యస్యే - తేష్యకరణేదోషశ్రుతేనుపేక్ష్యాః -
 తత్రజన్మాప్తమివ్రతంనిత్యం - పూర్వోక్తవచనేషుఅకరణేనిందాశ్రుతేః || వక్షేవ
 వైతుయానారీకృష్ణజన్మాప్తమివ్రతమ్ | నకరోతిమహాప్రాజ్ఞవ్యాళీభవతికాననఇతి
 స్కాందేపిపాశ్రుతేశ్చ - నకరోతినరోయస్త్వితిపూర్వముక్తేరత్రప్రీతింగమతం
 త్రం-మదనరత్నేస్కాందేత్వత్రఫలమప్యుక్తం || జన్మాప్తమివ్రతంపవైషకుర్వంతి
 నరోత్తమాః | కారయంత్యధవాలోకాన్లక్ష్మీస్తేషాంసదాస్థిరా || సిద్ధ్యంతినర్వకా
 ర్యాణిక్వతేజన్మాప్తమివ్రతేఇతిజయంతీవ్రతంతునిత్యంకామ్యంచ | మహాజయా
 ర్థంకురుతాంజయంతీముక్తయేనఘ|| ధర్మమర్థంచకామంచమోక్షంచమునిపుంగవ||
 దదాతివాఙ్మితానర్థాన్యేష్యస్యేతిదుర్లభాఇతిస్కాందాదాఫలశ్రుతేః|| శూద్రాన్నేన
 తుయత్పాపంశవహస్తస్థభోజనే | తత్పాపలభతేకుంతీజయంతీవిముఖోనరః || నక
 రోతియదావిష్ణోర్జయంతీసంభవంవ్రతమ్ || యమస్యవశమాపన్నస్సహతేనారకింవ్య
 ధాం||ఇత్యకరణేనిందాశ్రుతేశ్చ - యదాచపూర్వేద్యుఃపరేద్యుర్వారోహిణీయోగ
 స్తదాజన్మాప్తమిజయంత్యామంతర్భూతాజ్ఞేయా - నతుజన్మాప్తమివ్రతంపుధ
 క్కార్యం - విష్ణుశృంఖలవత్ - తదుక్తంమాధవేనైవ || యస్మిన్సర్వజయంత్యా
 భ్యోయోగోజన్మాప్తమితదా| అంతర్భూతాజయంత్యాంస్యాదృక్ష్యయోగప్రతీతి
 ఇతి-మదనరత్ననిర్ణయామృతశాఢమైథిలమతేష్యేవం హేమాద్రియాదయన్తు||రోహి
 ణీసంయుతోపోష్యాసర్వాఘాఘువినాశినీ | అర్ధరాత్రాదధశోర్ధ్వంకలయావాయ
 దాభవేత్ || జయంతీనామసాప్రోక్తాసర్వపాపప్రణాశనీత్యగ్నిపురాణాదర్ధరాత్రప
 వరోహిణీయోగస్యప్రాశస్త్యాత్ - ముహూర్తమపిలభ్యేతేత్యాదీనాంచార్ధరాత్ర
 యోగేప్యపవత్రైర్నజయంతీవ్రతంభిన్నం - తత్త్వంతుహేమాద్రిమతేపిజయంతీ
 వ్రతంభిన్నమేవ - ఉదయచాస్తమిత్యస్యతేనజయంతీపరతోక్తేః కించ||రోహిణ్యా
 మర్ధరాత్రేచయదాకృష్టాప్తమిభవేత్ | తస్యామభ్యర్చనంశౌచేర్హంతిపాపంత్రిజ
 స్తజం||ఇతివిష్ణుధర్మోక్తేః|| సమాయోగేతురోహిణ్యాంనిశేధేరాజనత్తమ || సమజాయ
 తగోవిందోబాలరూపీచతుర్భుజః || తస్మాత్తంపూజయేత్తత్రయధావిత్రానురూపతః|
 ఇతిపహ్నిపురాణాచ్చార్ధరాత్రస్యకర్మకాలత్వమవసీయతే - అతఃకర్మణోయస్యయః
 కాలఇత్యాదివచనాత్పూర్వత్రైవప్రాప్తేః పరదినేనతోపిరోహిణీయోగస్యనప్రయో
 జకత్వం - అన్యథాబుధవారాదే రపితత్త్వావత్తేః - కించ - జయంతీశబ్దోరాత్రివి
 శేషవచనః || అభిజన్మామనక్షత్రంజయంతీనామశర్వగీ| ముహూర్తోవిజయోనామ

యత్రజాతోజనార్దన ఇతిబ్రహ్మాండపురాణాత్ - తేనతద్యోగిరోహిణ్యాం - గౌణ
త్వాన్నప్రతభేదః- యత్తువాసరేవానిశాయాంవేతితత్కై-ముతికన్యాయేననిశేధయో
గపైవసస్తుత్యర్థంపూర్వది నేర్థరాత్రయోగాభావేప్రాశస్త్యార్థమిత్యాహుః-యద్యపి॥
దివావాయదివారాత్రోనాస్తిచేద్రోహిణీకలా|రాత్రియుక్తాంప్రకుర్వీతవిశేషే.నేందు
సంయుతామిం ! ఇత్యనేనరోహిణీయోగాభావేర్థరాత్రవ్యాప్తేర్గ్రాహ్యతోక్తా-తథా
పియస్మిన్వక్షేజయంతియోగోనాస్తితత్రజయంతీవ్రతలోపేప్రాప్తే- అష్టమిమాత్రే
పిజయంతీవ్రతంకార్యంఇత్యేవంపరమిదమితితదాశయః - అత్రహిలత్రాయాగూ
ర్యవిశ్వజితాయజేత ॥ ఏషామసంభవేకుర్యాద్విప్లింవై శ్వానరీంద్విజః|ఇతివద్రోహిణీ
యోగాభావేవిధానాత్తత్కార్యాపత్తిస్సాన్యత్ - అతయేవైక్తం - జయంతీనా
మశర్వరీఇతి - యచ్ఛస్కాందే॥ ఉదయేచాష్టమికించిన్నవమీసకలాయదీ|భవతే
బుధసంయుక్తాప్రాజాపత్యర్థంసంయుతా॥ అపివర్షతేనాపిలభ్యతేవాధవానవా | ఇతి
యచ్ఛపాద్మే ॥ ప్రేతయోనిగతానాంతుప్రేతత్వంనాశితంతుతైః ॥ యైఃకృతాశ్రా
వణేమాసిఅష్టమిరోహిణీయుతా ॥ కింపునర్బుధవారేణసోమేనాపివిశేషతః. | కింపు
నర్బువమీయుక్తాకుశకోట్యాస్తుముక్తిదా|ఇతితద్దానాదివిషయంఉపవాసాశ్రవణాది
త్యనంతభట్టః - జయంతీపరమితిహేమాద్రిః-ఉదయేచంద్రోదయఇతికేచిత్ - తన్న,
చంద్రోదయసత్వేసందేహాన్నవమీసకలేత్యయోగాన్మానాభావాచ్ఛ- తేనపూర్వే
ద్యుస్సప్తమీవేధేపరదినేనూర్యోదయేఘటికాపిగ్రాహ్యపూర్వవిధాప్తమితిపాద్మో
క్తేః - ఇతియుక్తం - అతోనప్రతభేదోనాప్యంతర్భావఇత్యాచివాక్ - గౌడాస్తు
నవమీక్షయపరమిదంవచనం - నవమీసకలాయదీతివిశిష్టోక్తేః - ఏతత్పూర్వది
నేజయంత్యభావపదమిత్యాహుః - జయంత్యాదినర్వాపవాదోయమితి చూడామ
ణ్యాదయః - వయంతుసత్యంప్రతభేదః - లోకాస్తుజన్మాష్టమిమేవానుష్ఠంతి-
నహి ॥ శ్రావణేవానభస్యేవారోహిణీసహితాష్టమి | యదాకృష్ణానరైర్లభాసాజ
యంతీతికీర్తితా ॥ శ్రావణేనభవేద్యోగోనభస్యేతుభవేద్ధృవమితిమాధవియేవసిన్ధు
సంహితోక్తాపిభాద్రేజయంతీకేనాపిక్రియతే - అతఃపూర్వేద్యురేవోపవాసః- య
ద్వాగుణాత్కలం - సప్తమేబ్రహ్మవర్చసకామముపనయేదితిపదత్యస్యే- తన్న, నిత్య
త్వానుపపత్తేః - అత్రగౌణముఖ్యచాంద్రాభ్యామేకయేవమాసఇత్యస్యే - తన్న,
ఏకవాక్యేఉభయనిర్దేశేవాశబ్దద్వయాయోగాత్ | అతోజయంతీవ్రతన్యాపినిత్య
త్వాదుపవాసద్వయంకార్యమితిబ్రూమః- అతఏవహేమాద్రిమదనరత్నాదాజన్మా
ష్టమివ్రతంజయంతీవ్రతంచభిన్నముక్తం - భిన్నకాలత్వాత్సర్వధాతావదంత
ర్భావౌనేతిసిద్ధం, యద్యపి - పూర్వాపరావాల్యాపిరోహిణీయుతైవకార్యేతి గ్రం.

ధానాంత త్వంప్రతీయ తేతదపిజయంతీపరమేవ-ఇదంచకామ్యమేవేత్యనంతభట్టః -
 తద్దూషణంహేమాద్రాజ్ఞేయం - నిత్యంకామ్యమితిబహవః - సనుయధావిష్ణు
 శృంఖలయోగేనశ్రవణద్వాదశీవామన జయంత్యాదిసర్వసిద్ధిర్యథానై కాదశీస్వల్పా
 పిపరా - తథా ॥ కలాకాష్ఠాముహూర్తాపియదాకృష్ణాష్టమీతిధిః - సవమ్యాంసై
 వగ్రాహ్యస్యాత్సప్తమీసంయుతానహి ॥ ఇత్యాదివచనాదగ్గోదయాదివద్యోగాధి
 క్యేఫలాధిక్యాత్పరైవ జన్మాష్టమీయుక్తేతిచేత్ - వార్తమాత్థ - సహితత్రవ్ర
 తభేదోద్వయోర్నిత్యత్వం ద్వయోరకరణబోధోవాశ్రయః - ఇహ త్వేతైస్త్రిభిర్వై
 తుభిస్సంక్షాభేదాద్ధర్మభేదాత్కాలభేదాచోపవాసభేదస్సప్తపవ - ఏకదైవతత్వా
 చ్ఛ్రవణద్వాదశీవన్న పారణలోపదోబోధి - తేనవ్రతద్వయమేవయుక్తం-ద్వయో
 రపినిత్యత్వాత్ - కేచిత్తు ॥ త్రేతాయాంద్వాపరేచైవరాజన్మృతయుగేతథా ।
 రోహిణీసహితాచేయంవిద్వద్భిస్సముసోషితా ॥ అతఃపరంమహీపాలసంప్రప్తైతామ
 సేకతా । జన్మదావాసుదేవస్యభవితావ్రతముత్తమమితి హేమాద్రావహ్నిపురా
 ణాత్ - కలాజన్మాష్టమీవ్రతమేవనజయంతీవ్రతమిత్యాహుః - తన్న - తామ
 సేకతాఇత్యుక్తైః - పదమశ్రేయోహేతోరస్యకలాపాపినాందుర్లభత్వముచ్యతే -
 తేనకలాతామసానకరిష్యంతి - కింతుధన్యావేత్యర్థః - అన్యథా ॥ శూద్రాశ్చ
 బ్రాహ్మణాచారాభవిష్యంతియుగేకతా ॥ ఇత్యాదావిధికల్పనాపత్తేః - అత్రనిశీధ
 వేధవవగ్రాహ్యః - పూర్వోక్తవచనేషుతస్యైవముఖ్యకాలత్వోక్తేః ॥ అష్టమీశివ
 రాత్రిశ్చహ్యర్థరాత్రాదధోయది । దృశ్యే తేఘటికాయాసాపూర్వవిధ్వాప్రకీర్తితేతి
 మాధవీయేపురాణాంతరాత్ ॥ అర్ధరాత్రేతురోహిణ్యాంయదాకృష్ణాష్టమీభవేత్ ।
 తస్యామభ్యర్చనంశౌరేర్హంతిపాపంత్రిజన్మజమితిభవిష్యోక్తేః ॥ అష్టమీరోహిణీ
 యుక్తానిశ్యరైదృశ్యతేయది । ముఖ్యకాలఇతిఖ్యాతస్తత్రజాతోహరిస్సవ్యయమితివ
 సిష్ఠసంహితోక్తేశ్చ - తత్రాష్టమీద్వేధాగోహిణిరహితాతద్యుతాచ - అద్యాపి
 చతుర్థా - పూర్వేద్యురేవనిశీధయోగినివరేద్యురేవౌ భయేద్యురనుభయేద్యు
 క్తేతి - తత్రాద్యయోరసందేహపవకమకాలవ్యాప్తేః ॥ జన్మాష్టమీరోహిణీచ
 శివరాత్రిస్తథైవచ । పూర్వవిధ్నైవకర్తవ్యాతిధిభాంతేచపారణమితిభృగూక్తేశ్చ-
 అస్మాత్కేవలరోహిణ్యుపవాసోపి । సిద్ధః - అంత్యయోఃపరైవ - ప్రాతస్సంకల్పకా
 లవ్యాప్తైరాధిక్యాత్ ॥ వర్జనీయావ్రయత్నేనసప్తమీసంయుతాష్టమీతి బ్రహ్మ
 వైవర్తాచ్చ - ఏవమంశతః - సమవ్యాప్తాదపివిషమవ్యాప్తౌత్వాధిక్యేన నిణా
 యః - రోహిణీయుతాపిచతుర్థాపూర్వేద్యురేవనిశీధేరోహిణీయుతా । పరేద్యురే
 వౌభయేద్యురనుభయేద్యుశ్చ-అత్రాప్యద్యయోరసందేహః ॥ కార్యావిధ్వాపి

సప్తమ్యాంరోహిణీసహితాప్రమాతిపాదోక్తేః ॥ జయంత్యాంపూర్వవిధాయాము
పవాసంసమాచరేదితిగారుడాచ్చ ॥ సప్తమీసంయుతాప్రమానిశీధేరోహిణీయ
ది । భవితాసాప్రమాపుణ్యాయావచ్చంద్రదివాకరా వితివహ్నిపురాణాచ్చ - ద్వితీ
యేఽసందేహవస - తృతీయపక్షేఽపరైవ ॥ వజ్రసీయాప్రయత్నేనసప్తమీసంయు
తాప్రమి । సముత్పాసితకథావ్యాసప్తమీసంయుతాప్రమిఇతి బ్రహ్మగ్నినైవర్తాత్
చతుర్థ్యపితేథా - పూర్వేద్యుర్నిశీధేప్తమిపరేహ్ని రోహిణీపరే హ్నిప్రమి
పూర్వేహ్నిరోహిణీ - ఉభయేద్యురుభయస్యనిశీధాసంబంధోవేతి - ఆద్యేవ
రేద్యుజయంతీయోగస్యసత్వాత్సరైవేతిమాధవః - తదుక్తంతేనైవ ॥ యస్మిన్స్వ
షేజయంత్యాభ్యోయోగోజన్మాప్రమితదా । అంతర్భూతాజయంత్యాంస్యాదృక్ష
యోగప్రశస్తితఇతి ॥ పూర్వవిధాప్రమియాతుఉదయేనఘమిది, నే । ముహూర్తమ
పిసంయుక్తా సంపూర్ణాసాప్రమిభవేత్ ॥ కలాకాస్థాముహూతాపి యదాకృ
ష్టాప్రమితిధిః । నవమ్యాంసైవగ్రాహ్య స్యాత్సప్తమీసంయుతాసహితపాదోక్తే
శ్చ॥కేచిత్తు॥హేమాద్రా । అప్రమ్యాఃప్రాధాన్యాత్స్యాత్సపూర్వేద్యుః కర్మకాల
వ్యాపిత్యాత్పూర్వైవ - పాద్భంతుపూర్వేహ్నినిశీధేప్తమ్యభావేజ్ఞేయం - అంత
ర్భూతాక్రిస్తుమూర్ఖదండ్రణమాత్రమితిఅహుః - అన్యేతుపూర్వవిధాప్రమివాక్యేన
జన్మాప్రమ్యాంసూర్యోదయేన సప్తమీవేధనిపే థాత్ - కలాఘటిమాత్రాప్యోదయికి
గ్రాహ్య - కార్యావిధాపిసప్తమ్యేతిజయంతీపరం ॥ జయంత్యాంపూర్వవిధాయా
ముపవాసంసమాచరేదిత్యేకవాక్యత్వాత్ - తత్రాపిద్వయోర్నిత్యత్వాత్కాలభే
దాచ్యోపవాసద్వయంభవత్యేవయదాతు కేవలాప్రమిశుద్ధాధికాతదాత్యాగహే
తోఃసప్తమీవేధస్యాభావాత్పూర్వైవ - యదివావిధన్యూనాతదాపరదినేగ్రాహ్య
తిధేరభావాత్పూర్వైవ - ఏవంసర్వాశ్చ్యోదయికవాక్యానిసప్తమీవేధపరాణి -
యేతు ॥ జన్మాప్రమింపూర్వవిధాంసముత్పాంసకలామపి । విహాయనవమింశుద్ధా
ముపావ్యవ్రతమాచరేదితివ్యాసోక్తేర్విధాయాక్షయేశుద్ధనవమ్యాముపవాసః - దశ
మీవేధేద్వాదశ్యుపవాసపదిత్యాహుః ॥ తేనిమూలత్వాదుపేక్ష్యాముహూర్తమ
పిసంయుతేరోహిణీ - యోగేత్యాజ్యతోక్తేః - తిధ్యంతపారణవాక్యానానిర్వి
షయత్వాపత్తేః - నచజయంతీపరాణి శుద్ధాధికాపరాణివాతానిభగ్నాద్వైయేపూర్వ
విధాప్రమ్యా మపితిధ్యంతపారణోక్తేః - తేనకలాకాష్ఠేతివాక్యాంతరవశాజ్జయం
తీపరమేతత్ - తత్త్వంతుఅప్రమ్యాకర్మకాలవ్యాప్తే॥ దివావాయదివారాత్రౌనా
స్తిచేద్రోహిణీకలా । రాత్రియుక్తాంప్రకుర్వీతవిశేషేణెందుసంయుతామితిపూర్వో
క్తవాక్యేః - రోహిణీయోగాభావేగ్రాహ్యతోక్తేర్వచనాత్కర్మకాలవ్యాపిని

త్యక్తాపూర్వాపరావాల్పాపిరోహిణీయుతాగ్రాహ్య - మాధవమదనరత్న నిణా-
యామృతానంతభట్టగౌడమైథిలగ్రంథాదివ్యప్యేవమితి - యుక్తంతుఉపవాసద్వయం
కార్యం, ద్వయోద్భిత్వత్యాదితివయం || అంత్యయోఃపరై వసప్తమీసంయుతాస్త
మ్యాంభూత్వాఋతుంద్విజోత్తమ| ప్రాజాపత్యంద్వితీయేహ్ని ముహూర్తాథాంభ
వేద్యది|| తథాప్రయామికంపుణ్యం ప్రోక్తంవ్యాసాదిభిఃపురేతిస్కందాత్ | ముహూ-
రైనాపిసంయుక్తాసంపూర్ణా సాప్తమీభవేత్ కింపునర్నవమీయుక్తకులకోట్యాస్తు
ముక్తిదేవిపాద్మాచ్ఛేతిదిక్ || నింశాదితోష్ఠాసకాస్తుజన్మాప్తమీరామనవమీశివరా-
త్ర్యాదాపూర్వేహ్నికమకాలీనాంతిధింత్యక్త్యా ద్విత్రిముహూర్తాపరై వతిధిర్గ్రా-
హ్య|| ఉదయవ్యాసినీగ్రాహ్యకులేతిధిరుపోషణ|| నింబారోగభగవాన్యేషాంవాఙ్మి-
తాథాఫలప్రదః ఇతి హేమాద్రామాతోస్యక్తముక్తిసప్తమీప్రతేభవిష్ట్యైకైత్యా-
హుః, తన్న, యదిద్వితీయేదివసేతుఋతుతిథోర్యుతిస్సాన్యత్ నతదోపవాసః|| పూర్వేప్ర-
కుర్యాద్దివసేద్వితీయేదివసేభక్తో ధతదావ్రతాద్యమితిమాతస్యవాక్యేనతత్ప్రేవ ఉప-
సంహారాత్సర్వార్థత్వేనమానాభావాత్, ఋతుతిథ్యోహకస్తసప్తమ్యాః, అన్యథా
ఋషితంత్రమ్యాదాతదాపత్తిః, శిష్టాచారాన్నేతిచేత్ || తస్యన్యాయవచోవిరోధేన
హేయత్వాత్, ఇదాసీంక్వాసినిచారోపాసనాభావాచ్ఛేతిసంక్షేపః, పారణంతు ||
తిధిరస్త్వగుణంహంతిసక్షత్రంచచతుర్గుణమ్ | తస్మాత్ప్రయత్నతఃకుర్యాత్తిధిభాంతేచ
పారణమితిబ్రహ్మవైవర్తాత్ || తిథ్యక్షయోర్యథాచ్ఛేదోనక్షత్రాంతమధాపివా | అ-
థకారాతేధవాకుర్యాత్పారణంత్యపరేహసీతిహేమాద్రావచనాచ్ఛాధకారాతేప్ర్య-
భయాంతేన్యతరాంతేవేతిముఖ్యపక్షః || సర్వేషేష్వైవాసేషుదివాపారణమిష్యత-
ఇతిబ్రహ్మవైవర్తంత్యన్యవిషయందినేముఖ్యకాలలాభేన్యతరాంతేవాజ్ఞేయం, గౌ-
డాస్తు || సరాత్రోపారణంకుర్యాదృతేనైరోహిణీవ్రతాత్ | తత్రనిశ్యపితత్కుర్యా-
ద్వజయిత్యామహానిశామితిబ్రహ్మాండపురాణాద్రాత్రో సాధకప్రహరమధ్యేకా-
ర్యమ్ || మహానిశాతువిజ్ఞేయా మధ్యమంమధ్యయామయోః || తథా || మ-
ధ్యమప్రహరేరాత్రేవిజ్ఞేయాతుమహానిశాఇతిస్మృత్యంతరాత్, కల్పతరామదనర-
త్నేచైవం, కామధేనోగగన్తు|| మహానిశాతువిజ్ఞేయామధ్యమంప్రహరద్వయం| ఇ-
త్యాహ || ఘృద్ధశాతాతపస్తు || మహానిశాద్వేషుటికేరాత్రోమధ్యమయామయోరి-
త్యాహ, వేదపాఠపరమేతదిత్యన్యే, మహానిశాయామన్యతరాంతేతృతీయదివేపా-
తస, అసరేహసీతిపారణోత్తరదివపరత్వాత్, ఉభయాంతాపేక్షణాదిత్యాహుః -
తత్త్వంతు || మహానిశాతోర్వాగన్యతరాంతలాభేమహానిశానిషేధః - మహానిశా-
యామేవలాభేతత్ప్రేవపారణమితి - దివోదాసస్తు || రజనీప్రహరంయావత్ప్రవృత్తిః

మణోమతా । పారణంతావదేవేష్టప్రమాదాన్నభవేద్యదీతిహ్నాదాదూర్ధ్వంసి
 షేధమాహ - తన్నిర్మూలం - అశక్తౌతువహ్నిపురాణే ॥ భాంతేకుర్యాత్తీధే
 ర్వాపిశస్త్రంభారతపారణంశితి - గారుడేవిష్ణుధర్మేచ ॥ జయంత్యాంపూర్వవిధాయా
 ముపవాసంసమాచరెత్ । తిధ్యంతేపూర్వవాంతేనావ్రతీకుర్వీతపారణమ్ ॥ అశ
 క్తౌతు ॥ తిధ్యంతేతిధిభాంతేవాపారణంయత్రవోదితమ్ । యామత్రయోర్ధ్వగామి
 న్యాంప్రాతరేవహిపారణా ॥ సవీవాత్సవాంతశితికాలాదస్యాక్తేశ్చేతిసంతేపః -
 అస్తమ్యాంవిశేషోహేనూద్రాభవిష్యే ॥ తతోస్తమ్యాంతిలైస్సాంతోసద్యాదావి
 మలేజలే । సుదేశేశోభనంకుర్యాద్దేవక్యస్సూతికాగృహమ్ ॥ తన్మధ్యేప్రతిమా
 స్థాప్యాసాచాప్యప్రవిధాస్సృతా । కాంచనీరాజతీతామీసైత్త్రీమృణ్మయీతథా ॥
 వాగ్మీమణిమయీచైవవర్ణైర్గ్రిఖితాధవా । సర్వలక్షణసంపూర్ణాపర్యంకేచఽటా
 వృతే ॥ దేవకీంతత్రచైకస్మిన్ప్రదేశేనూతికాగృహే । ప్రస్తుతాంచప్రసూతాంచ
 స్థాపయెన్మంచకోపరి ॥ మాంతత్రబాలకంసుప్తంపర్యంకేస్తనపాయినమ్ । యశో
 దాంతత్రచైకస్మిన్ప్రదేశేనూతికాగృహే ॥ తద్వచ్చకల్పయెత్పార్థప్రసూతవరకన్య
 కామ్ । కశ్యపావసుదేవోయమదితిశ్చైవదేవకీ ॥ శేషవైబలభద్రోయంయశోదా
 షీతిరన్వభూత్ । నందఃప్రజాపతిర్దత్తోగర్గశ్చాపిచతుర్ముఖః ॥ గౌర్ధనుఃకుంజరశ్చైవ
 దానవాశ్శస్త్రపాణయః । లేఖనీయాశ్చతత్రేవకాళీయోయమునాహ్రదే ॥ ఇత్యే
 వమాదియత్కించిచ్చక్యతేచరితంమమ । లేఖయిత్వాప్రయత్నేనపూజయేద్భక్తిత
 త్పరః ॥ మంత్రేణాసేనకాంతేయదేవకీంపూజయెన్నరః ॥ గాయద్విఃకిన్నరాద్యైస్స
 తతపరివృతావేణువీణాని నాదైశ్శృంగారాదర్శకుంభప్రవరకృతకరైః కింకరైః సేవ్య
 మానా । పర్యంకెస్వాస్త్యతేయాముదితతరముఖిపుత్రిణీసమ్యగాస్తేసాదేవీదేవమా
 తాజయతిసుతనయా దేవకీకాంతరూపా ॥ పాదాసంవాహయంతీక్రీదైవక్యాశ్చరణాం
 తికె । విషణ్ణాపంకజేపూజ్యానమోదేవైశ్చియెశితి । అర్ధరాత్రేవసోధారాంప్రాత
 యెద్గుడసర్పిషా । నాడీవర్ధాపనంషష్ఠీనామాదేతరణంమమ ॥ తతోమంత్రేణవైద
 ద్యాచ్చంద్రాయార్ఘ్యంసమాహితః । శంఖేతోయంసమాదాయసపుష్పకుచచంద
 నమ్ ॥ జానుభ్యాంధరణింగత్వాచంద్రాయార్ఘ్యంనివేదయెత్ । క్షీరొదార్ణవసం
 భూతలత్రిగోత్రసముద్భవ ॥ గృహాణార్ఘ్యంశశాంకెదంరొహిణ్యాసహితోమమ ।
 జ్యోత్స్నాపతేనమస్తుభ్యంసమస్తేజ్యోతిషాంపతే ॥ నమస్తేరొహిణీకాంత అర్ఘ్యం
 నఃప్రతిగృహ్యతామ్ । యథాపుత్రంహరింలభ్యాప్రాప్తాతేనిర్వృతిఃపరా ॥ తామేవ
 నిర్వృతిందేహినుపుత్రందర్శయన్వమే ॥ ఇతిదేవక్యర్ఘ్యః - తతఃపుష్పాంజలిందత్వా
 యామేయామేప్రపూజయెత్ ॥ ప్రభాతేబ్రాహ్మణాఞ్శక్త్యాభోజయేద్భక్తిమానుషా

ఓంనమోవాసుదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ | శాంతిరస్తుశివంచాస్తుఇత్యుక్త్వా
మాంవిసర్జయేత్ || ఇదంప్రతిమాసకృష్ణాష్టమ్యాంమప్యుక్తం - మదనరత్నేవహ్ని
పురాణే || ప్రతిమాసంచతేపూజామప్తమ్యాంయఃకరిష్యతి | మమచైవాఖిలాన్కా
మాస్తస్సంప్రాప్యత్యసంశయమ్ || తథా || అనేనవిధినాయస్తుప్రతిమాసంసరేశ్వ
ర | కరోతివత్సరంపూర్ణాయావదాగమనంహరేః || దద్యాచ్ఛయ్యాంసుసంపూ
ర్ణాంభోగీరత్నైరలంకృతామ్ || ఇతిజన్మాబ్జమీప్రతప్ - భాద్రామావాస్యాయాం
కుశగ్రహణముక్తంహేమాద్రాహరీతేన || మాసేనభస్వమావాస్యతస్యాందరోభీ
చ్ఛయోమతః | అయాతయామాస్తేదర్పవినియోజ్యాఃపునఃపునః || నభాశ్శ్రావణః తేన
దర్శంతమాసేజన్మాబ్జమ్యాంసంతరిందరోభీలభ్యతే - మదనరత్నేతు || మాసేనభ
స్వమావాస్యాందరోభీచ్ఛయోమతఇతిమరీచివాక్యముక్తం - సభస్యభాద్రపదః -
తేమహాలయాంతర్గతదరోభీలభ్యతే - అత్రగౌణముఖ్యః - చాంద్రాభ్యామేకపవద
ర్శిత్యస్త్యే - భాద్రపదశుక్లతృతీయాయాంహరితాళికావ్రతం - తత్రపరాగ్రాహ్య ||
ముహూర్తమాత్రసత్వేపిదినేగారీవ్రతంపరే | శుద్ధాధికాయామప్యేవంగణయోగ
ప్రశంసనాదిమాధవోక్తేః - చతుర్థీయక్తాయాం ఫలాధిక్యంమాధవీయే ఆపస్తం
బః || చతుర్థీసహితాయాతుసాతృతీయాఫలప్రదా | అవైధవ్యకరాస్త్రీణాంపుత్ర
పౌత్రప్రసర్థినీ || ద్వీతీయాయోగేప్రత్యవాయమాహసవస || ద్వీతీయాశేషసంయు
క్తాయాకరోతివిమోహితా | సావైధవ్యమవాప్నోతిప్రవదంతిమనీషిణఃఇతి | ఆద్యా
మధుశ్రావణీకాకజ్జీహరితాళికా | చతుర్థీమిశ్రితాస్త్రీభిర్దివారక్తేవిధీయతే || తృతీ
యాసభసశ్శుక్లామధుశ్రావణీకాస్సృతా | భాద్రస్యకజ్జీకృష్ణాశుక్లాచహరితాళికేతి
దివోదాసోదాహృతవచనాచ్చ - భాద్రశుక్లచతుర్థీవరదచతుర్థీ - గామధ్యాహ్న
వ్యాపినీగ్రాహ్య || ప్రాతశ్శుక్లతిలైస్సాన్వత్వా మధ్యాహ్నపూజయేన్నుపెతిహే
మాద్రాభవిష్యేతత్రైవపూజోక్తేః - మదనరత్నేప్యేవం - పరదినేపవాంశేనసాక
లేననామధ్యాహ్నవ్యాప్త్యభావేనర్వపక్షేషుపూర్వాగ్రాహ్య - తథాచబృహ
స్పతిః || చతుర్థీగణనాధస్యమాతృవిధాప్రశస్యతేమధ్యాహ్నవ్యాపినీచేత్సన్యత్పరత
శ్చేత్పరేహనీతి || మాతృవిధాప్రశస్తాస్యాచ్చతుర్థీగణనాయకేమధ్యాహ్నపరతశ్చే
త్సన్యాగవిధాప్రశస్యతేఇతిమాధవీయేస్మృత్యంతరాచ్చ - తత్రగణేశరూపం
స్కాందే | ఏకదంతంశూర్పకణఽనాగయజ్ఞోపవీతనమ్ || పాశాంకుశధరందేవం
ధ్యాయేత్పిద్ధివినాయకమితి || ఇయంరవిభౌమయోరతిప్రశస్తా || భాద్రశుక్లచతుర్థి
యాభామేనార్యేణవాయుతా | మహతీసాత్రవిఘ్నేశమర్చ్యత్వేష్టం లభేన్నరగతినిర్ణ
యామృతేవారాహ్మణ్యేః - అత్రచంద్రదర్శనంనిషిద్ధంతథాచాపరాగ్యేమాత్మజీతి

డేయః ॥ సింహాదిత్యేశుక్లపక్షేచతుర్థ్యాంచంద్రదర్శనమ్ | మిథ్యాభిదూషణంకుర్యాత్
 తస్మాత్పశ్యేన్నతంసదేతి ॥ చతుర్థ్యాంసపశ్యేదిత్యన్వయః - ప్రధానక్రియాన్వయ
 లాభాత్ - తేనచతుర్థ్యాముదితస్యపంచమ్యాంసనపేధః - గౌడాఅప్యేవమా
 హుః-పరాశరోపి ॥ కన్యాదిత్యేచతుర్థ్యాంతుశుక్లేచంద్రస్యదర్శనమ్ | మిథ్యాభిదూష
 ణంకుర్యాత్తస్మాత్పశ్యేన్నతంసదా ॥ తద్దోషశాంతయేసింహః ప్రసేనమితి వైపరేత్ ॥
 ఇతి ॥ శ్లోకస్తువిష్ణుపురాణే ॥ సింహప్రసేనమవధీత్సింహుజాంబవతాహతః | సుకు
 మారకమారోదీస్తవహ్యేషస్సృమంతకః - ఇతి - భాద్రపదశుక్లపంచమీఋషిపంచ
 మీ - సామధ్యాహ్నవ్యాపిసిగ్రాహ్య ॥ పూజానతేషుసర్వేషుమధ్యాహ్నవ్యాపిసి
 తిధిః ఇతిమాధవీయేహారీతోక్తేః - దినద్వయేతత్త్వేహేమాద్రిమతేపరా - సితాప
 రయతాస్యాత్పంచమీతిదీపికోక్తేః - మాధవమతేపూర్వా - సర్వత్రపంచమీపూ
 ర్వేత్పుక్తేః - యుగ్మవాక్యాన్నిర్ణయస్తుయుక్తః - ఋషిపంచమీషష్ఠీయతైవేతిది
 వోదానః - అత్రఋషీన్ప్రతిమానుపూజయిత్వాఽకృష్టభూమిజశాకేనవర్తనంపంచ
 సప్తవర్షాణికృత్వాసప్తకుంభేషుప్రతిమానుసంపూజ్యాపరేష్వితత్తస్మంత్రేణాష్టో
 త్తరశతంతిలాహుత్వాసప్తబ్రాహ్మణాన్భోజయేదితినిర్ణయామృతే - భాద్రశుక్ల
 షష్ఠీసూర్యషష్ఠీసాసప్తమీయతైవేతిదివోదానః ॥ శుక్లేభాద్రపదేషష్ట్యాంసానం
 భాస్కరపూజనమ్ | ప్రాశనంపంచగవ్యస్యఅశ్వమేధఫలాధికమితివచనాత్ - కల్ప
 తరాభవిష్యే ॥ యేయంభాద్రపదేమాసిషష్ఠీస్యాద్భరతర్షభి యోస్యాంపశ్యతిగాం
 గేయందక్షిణాపధవాసినమ్ ॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపైస్తుముచ్యతేనాత్రసంశయః ॥
 గాంగేయఃస్వామికార్తికేయః - భాద్రపదశుక్లసప్తమ్యామముక్తాభరణవ్రతమ్ - తత్ర
 సప్తమీపూర్వాయతాగ్రాహ్య - షణ్మనోరీతియుగ్మవాక్యాత్ - భాద్రపదశు
 క్లాష్టమీదూర్వాష్టమీసాపూర్వాగ్రాహ్య ॥ శ్రావణీదుర్గనవమీదూర్వాచైవహు
 తాశసి | పూర్వవిధాతుకర్తవ్యాశివరాత్రిర్బలేర్దిసమితిహేమాదౌబృహద్యమో
 క్తేః ॥ శుక్లాష్టమీతిధిర్యాతుమాసిభాద్రపదేభవేత్ | దూర్వాష్టమీతుసాజ్ఞేయా
 నోత్తరాసావిధీయత ఇతి పురాణసముచ్చయూచ్చ - యత్తు ॥ ముహూర్తైరాహిణే
 ష్టమ్యాంపూర్వావాయదివాపరా | దూర్వాష్టమీతుసాకార్యాజ్యేష్టామూలంచవ
 ర్జయేదితితత్రైవపరాకార్యేత్పుక్తం - తత్పూర్వదినేజ్యేష్టాదియోగేద్రప్రస్థం ॥ దూ
 ర్వాష్టమీసదాత్యాజ్యజ్యేష్టామూలర్క్ష సంయుతా ॥ తథా ॥ వంద్రక్షేపూజితాదూ
 ర్వాహంత్యపత్యానినాన్యథా | భర్తురాయుర్హరామూలేతస్మాత్తాంపరివర్జయేదితి
 త్రైవతన్నిపేథాత్ - ఇదమగస్త్యోదయేకన్యారేచనకార్యం ॥ శుక్లేభాద్రపదే
 మాసి దూర్వాసంక్షాతేథాష్టమీ | సింహార్కవచకర్తవ్యాసకన్యారేకదాచన ॥ సిం

హాస్థేనో త్తమానూర్యేనుదితేమునిస త్తమ ఇతి మదనరత్నే స్కాందోక్తేః అగస్త్యై
ఉదితేతాతపూజయేదమృతోద్భవామ్ | వైధవ్యంపుత్రశోకంచదశవర్షాణి పంచచేతి
తత్రైవదోషోక్తేశ్చ || భాద్రపదశుక్లాష్టమ్యామగస్త్యోదయేభావినిసతిపూర్వకృష్ణా
ష్టమ్యాంపవకుర్యాదితిహేమాద్రిః - దీపికాశ్లేషం - ఇదంచప్రతం స్త్రీణానిత్యం ||
యానపూజయతేదూర్వాంమోహాదిహాయధావిధి | త్రీణిజన్మానివైధవ్యంలభతే
నాత్రసంశయః || తస్మాత్సంపూజసియాసాప్రతివర్షంవధూజనైరితిపురాణసముచ్చ
యాత్ - యదాజ్యేష్ఠాదికంవివాహస్థమీనలభ్యతేతదాతత్రైపూక్తం - కర్తవ్యమై
కభక్తేనజ్యేష్ఠామూలంయదాభవేత్ | దూర్వామభ్యర్చయేద్భక్త్యానవంధ్యం దివ
సంనయేదితి - అత్రవిధిర్మదనరత్నేభవిష్యే || శుచౌదేశేప్రజాతాయాందూర్వా
యాంబ్రాహ్మణోత్తమ | స్థాప్యలింగంతతోగంధైఃపుష్పేర్ధూపైస్సమర్చయేత్ || ద
ధ్యక్షతైర్ద్విజశ్రేష్ఠఅర్ఘ్యందద్యాత్రిలోచనే | దూర్వాశమీభ్యాంవిధివత్పూజ
యేచ్ఛగ్ధయాన్వితః || మంత్రస్తు || త్వందూర్వేమృతజన్మాసివందితా సినురాసు
రైః || సాభాగ్యంసంతతిందేహిసర్వకార్యకరీభవ || యథాశాఖాప్రశాఖాభిద్విస్తృ
తాసిమహీతలే | తథామమాపిసంతానందేహిత్యమజరామరమితి || అత్రానగ్నిప
క్వంభక్షయేత్ || అనగ్నిపక్వమశ్నీయాదన్నందధిఫలంతథా | అత్రౌరలవణంబ్రహ్మ
న్నశ్నీయాన్యథునాన్వితమితి తత్రైవభవిష్యోక్తేః - భాద్రపదేధిమాసేనతినిర్ణయది
పేస్కాందే || అధిమాసేతుసంప్రాప్తేనభస్యఉదయేమునేః | అర్వాగ్దూర్వావతం
కార్యంపరతోనైవకుత్రచిత్ || అత్రైవజ్యేష్ఠాపూజోక్తామాధవిషేస్కాందే || మా
సిభాద్రపదేశుక్లపక్షేజ్యేష్ఠర్ష సంయుతా | రాత్రిర్యస్తిద్ధినేకుర్యాజ్యేష్ఠాయాఃపరిపూ
జనం||ఇతి - ఇయంజ్యేష్ఠాయోగవశేన పూర్వాపరావాగ్రాహ్య - దినద్వయయో
గేపరా - పూర్వేహ్నిరాత్రియోగేపూర్వైవ || నవమ్యాంసహకార్యాస్యాదష్టమీ
నాత్రసంశయః | మాసిభాద్రపదేశుక్లపక్షేజ్యేష్ఠర్ష సంయుతా || రాత్రిర్యస్తిద్ధినేకు
ర్యాజ్యేష్ఠాయాఃపరిపూజనమితితత్రైవోక్తేః - అస్యావవాదః || యస్మిద్ధినేభవేజ్యే
ష్ఠామధ్యాహ్నీదూర్ధ్వమప్యణః | తస్మిన్హవిష్యంపూజాచన్యూనాచేత్పూర్వవా
సరఇతి - ఇదంకేవలతిథానక్షత్రేచోక్తం - తత్రాద్యంకేవలతిథౌకార్యం - అంత్యం
కేవలై - తదుక్తంమాత్యే || ప్రత్యాబ్ధికంతిథాపుక్తంయజ్ఞేష్ఠాదైవతంప్రతమ్ |
ప్రతిజ్యేష్ఠాప్రతంయచ్చవిహితంకేవలోడుని || తిథావేవాచరేదాద్యంద్వితీయంకేవ
లర్షతఃఇతి - అతపవమదనరత్నేభవిష్యేనక్షత్రమాత్రేఉక్తం || మాసిభాద్రపదేప
క్షేశుక్లేజ్యేష్ఠాయదాభవేత్ | రాత్రౌజాగరణంకృత్వాపభిర్మంత్రైశ్చపూజయేదితి -
దాక్షిణ్యాత్యాస్త్యైక్షుపవకుర్యంతిహేమాద్రాస్కాందే || మాసిభాద్రపదేశుక్లప

క్షే జ్యేష్ఠస్థ నయ్యతేయస్మిన్మస్మిన్దేవేకుర్యా జ్యేష్ఠాఽయాఃపరిపూజనమితి - తథా ||
 మైత్రేణావాహయేద్దేవీంజ్యేష్ఠాయాంతుప్రపూజయేత్ | మూలేవిసర్జయేద్దేవీంత్రిది
 సంప్రతముత్తమమితి || మంత్రస్తు || ఏహ్యేహిత్యంమహాభాగేనురాసుర సమస్కృ
 తే | జ్యేష్ఠేత్వంసర్వదేవానాంమత్సమీపగతాభవేత్సావాహ్య - తామగ్నివర్ణామి
 తిసంపూజ్య || జ్యేష్ఠాయైతేనమస్తుభ్యంశ్రేష్ఠాయైతేనమోనమః || శర్వాయైతేనమ
 స్తుభ్యంశాంకర్యైతేనమోనమః | జ్యేష్ఠేశ్రేష్ఠేతపోనిష్ఠేబ్రహ్మిష్ఠేసత్యవాదిని | ఏ
 హ్యేహిత్య మహాభాగేలర్ఘ్యంగృహ్యసరస్వతి || ఇత్యర్ఘ్యః - భాత్రపదశుక్లద్వాద
 శ్యాంశ్రవణయోగరహితాయాంపారణంకుర్యామ్ - ఆభాకానితపక్షేప్వితీదిప్రాదా
 సోదాహృతవచనాత్ || ఉపోష్యేకాదశీంమోహంతృణంశ్రవణేయది | కరోతి
 హంతితత్పుణ్యంద్వాదశద్వాదశీభవం-ఇతి || తత్రైవసాగ్రదాచ్చ - అన్యతత్రైవ
 ప్రతిప్రసవః - మార్కండేయః || విశేషేణమహీపాలశ్రవణంవర్ధతేయది | తిథిక్ష
 యేనభోక్తవ్యంద్వాదశీంలంఘయేన్నహీతి || కేచిత్తు - యదాత్వపరిహార్యోయోగ
 స్తదాశ్రవణంక్షత్రేతేథావిభక్తే మధ్యమవింశతిఘటికా యోగంత్యక్త్యాపారణం
 కార్యం - తదుక్తంవిష్ణుధర్మే || శ్రుతేశ్చమధ్యేపరివర్తమేతినుష్ఠిప్రబోధ పరివర్తన
 మేవవర్జ్యమితి - కేచిచ్చతుర్థావిభజ్యమధ్యపాదద్వయంవర్జ్యమాహుః - అత్ర
 మూలంచింత్యం - అత్రైవవిష్ణుపరివర్తనోత్సవంకుర్యాత్ - సంధ్యాయాంవిష్ణుసంపూ
 జ్యప్రార్థయేత్ | మంత్రస్తుతిధితత్వేఉక్తఃఓంవాసుదేవజగన్నాథప్రాప్తయంద్వా
 దశీతపా పార్శ్వేనపరివర్తస్వసుఖంస్వపిహిమాధవ|| ఇతి | అత్రైవశక్రధ్వజోత్థాపన
 ముక్తమపరాశక్యేగర్గే||ద్వాదశ్యాంతుసితేపక్షేమాసిప్రాప్తపదేతథా|| శక్రముత్థా
 పయేద్రాజావిశ్వశ్రవణవాసవే || ఇయమేవశ్రవణద్వాదశీ - తత్రైకాదశ్యాంద్వా
 దశీశ్రవణయోగేసైవోపోష్యా || ఏకాదశీద్వాదశీచవైష్ణవ్యమపిత్రచేత్ | తద్వి
 ణ్ణోశృంఖలంనామవిష్ణుసాయజ్యకృద్భవేదితి విష్ణుధర్మోక్తేః- నారదీయేషి|| సంస్పృ
 త్యైకాదశీంజన్వాదశీంయదిసంస్పృశేత్ | శ్రవణంజ్యోతిషాంశ్రేష్ఠం బ్రహ్మహ
 త్యాంవ్యపోహతి || ద్వాదశీశ్రవణస్పృష్టాస్పృశేదేకాదశీంయది | సవవైష్ణవ్యప్రా
 యోగోవిష్ణుశృంఖలసంజ్ఞితఇతి హేమాద్రామాతోన్యోక్తేశ్చ - దినద్వయేద్వాదశీ
 శ్రవణయోగేపిపూర్వా - నిర్ణయామృతేత్వస్యపూర్వార్థపన్యధాపరితం || ద్వాద
 శీశ్రవణక్షృంచస్పృశేదేకాదశీంయదీతి- తేనహేమాద్రిమతేఏకాదశ్యాశ్శ్రవణయో
 గాభావేపితమ్యుక్తద్వాదశీయోగమాత్రేణవిష్ణుశృంఖలంభవతి - నిర్ణయామృతమ
 తేతు - శ్రవణస్యైకాదశీద్వాదశీభ్యాంయోగఏవవిష్ణుశృంఖలం - నాత్యధేతి -
 యదానిశీధానంతరంసూర్యోదయావధిద్వికలామాత్రమపిత్రవణక్షృంభవతి - తదా

పిపూర్వైవ - తదుక్తంతత్రేవనారదీయే- ఇమాంప్రకృత్య ॥ తిథిసక్షత్రయోగ్యో
 గోయోగశ్చైవనరాధిప । ద్వికలోయదిలభ్యేతసజ్జేయోహ్యప్రయామికఃఇతి॥ ద్వాద
 శీశ్రవణస్పృష్టాకృతాన్నిపుణ్యతమాతిథిః! నతుసాతేనసంయుక్తాతావత్తేవప్రశస్య
 తఇతిమదనరత్నేమాతాన్యచ్చ ॥ దివోదాసీయేతు ॥ రాత్రేప్రథమపాదేచేచ్ఛ్రవ
 ణంహరివాసరే । తదాపూర్వాముపవసేత్ప్రతర్భాంతేచపారణమిత్యుక్తం॥ ఇదం
 తునిమూఽలత్వాత్పూర్వవిరోధావ్చ్ఛేద్యం - ఇయంబుధవారేతిప్రశస్తా ॥ బుధ
 శ్రవణసంయుక్తానైవచేద్వాదశీభవేత్ । అత్యంతమహతీసాస్యాద్దత్తంభవతిచాక్ష
 యమితి హేమాద్రాస్కాందాత్ - యానితుపరంతి ॥ ఉత్తరాషాఢసంయుక్తాశో
 ణామధ్యాహ్నగాపివా । ఆసురీస్తేవతారాస్యాద్ధంతిపుణ్యంపురాకృతమ్ ॥ ఉదయ
 వ్యాపినిగ్రాహ్యశ్రోణా ద్వాదశికాయుతా! విశ్వక్షణసంయుతాసాచనైవోపోష్యా
 శుభేపుంభిరత్యాదీనివిష్ణు ధర్మస్కాందభవిష్యాదీనివచనానితానినిమూఽలాని - య
 దసిన్మృత్యుర్థసారేఉదయవ్యాపినిగ్రాహ్యేత్యుక్తం - యచ్చబృహన్నారదీయే ఉద
 యవ్యాపినిగ్రాహ్య - శ్రవణద్వాదశీవ్రతేఇతితద్యదాశుద్ధాధికా ద్వాదశీపరదినప
 పూదయేశ్రవణయోగః - పూర్వేష్విచతద్భిన్నేకాలేయోగస్తత్పరం- దినద్వయే
 ఉదయయోగేపూర్వైవ- బహుకర్మకాలవ్యాప్తైరిత్యుక్తంమదనరత్నేయడాత్వే
 కాదశ్యేవశ్రవణయుతానద్వాదశీతదాపిపూర్వైవ ॥ యదానప్రాప్యతేముక్షంద్వా
 దశ్యావైష్ణవంక్వచిత్ ॥ ఏకాదశీతదోపోష్యాపాపఘ్నిశ్రవణాన్వితేతిమదనరత్నేనా
 రదీయోక్తేః - యదాపరైవక్షణయుతాతదాపరా- తత్రతక్తేనోపవాస ద్వయంకా
 ర్యం ॥ ఏకాదశీముపోష్యేవద్వాదశీసముపోషయేత్ ॥ నచాత్రవిధిలోపస్సాన్యదు
 భయోద్దైవతంహరితిభవిష్యోక్తేః - యత్తువిష్ణుధమే॥ పారణాంతంవ్రతంజ్ఞేయం
 వ్రతాంతేవిప్రభోజనమ్ । అసమాప్తైవతేపూర్వేనైవకుర్యాద్ద్వితాంతరమితితదేత
 ద్భిన్నపరం - అత్రగౌడాః ॥ శృణురాజన్పరంకామ్యంశ్రవణద్వాదశీవ్రతమితిస్థూల
 శీర్షకవచనాత్కామ్యమేవేదం - తేనాశక్తేస్యనిత్యైకాదశీ వ్రతమేవేతిమన్యంతే
 ద్వాద్యశాముపవాసేనశుద్ధాత్కాన్యవసర్వశః! చక్రవర్తిత్వమతులంసంప్రాప్నోత్యు
 త్తమాంశ్రియమితిగౌడనిబంధేమార్కండేయోక్తేశ్చ ॥ దాక్షిణ్యాత్కాన్య ॥ ఏకాద
 శ్యాంసరోభక్త్యాద్వాదశ్యాంసముపోషణాత్ । వ్రతద్వయకృతంపుణ్యంసర్వంప్రా
 ప్నోత్యసంశయమితి వరాహవామనపురాణోక్తేః - శ్రవణద్వాదశీ వ్రతమేవేత్యా
 హుః - భుక్త్యేతిఫలాద్యాహారపరం-నత్వన్నపరం- అన్నాగ్రితానిపాపానీతి నిషే
 ధాత్ ॥ ఉపవాసద్వయంకర్తుంనశక్నోతిసరోయది । ప్రథమేష్విఫలాహారీనిరాహ
 రోపరేహసీతిదివోదాసీయేభవిష్యోక్తేశ్చ ॥ అశక్తౌతుగృహీతైకాదశీ వ్రతోయస్తం

ప్రత్యుక్తంమాతేన్యై ॥ ద్వాదశ్యాంశుక్లవక్షేతునక్షత్రంశ్రవణంయది । ఉపాప్తేన్యై
కాదశీంత్రద్వాదశ్యాంపూజయేద్ధరింశ్రతి ॥ పూజయేన్నతూపవసేదిత్యధః- అగృ
హీతైకాదశీవ్రతశ్చేదేకాదశ్యాంభుక్త్వాద్వాదశ్యాముపవసేత్ ॥ ఏవమేకాదశీంభు
క్త్వాద్వాదశీంసముపాసయేత్ । పూర్వవాసరజంపుణ్యంసర్వప్రాప్నోత్యసంశయ
మితి నారదీయోక్తైః ॥ పారణంతుభయాంతేన్యతరాంతేవాకుర్యాత్ ॥ తిథినక్షత్రని
యమేతిధిభాంతేచపారణమితిస్కందాత్ ॥ తిథినక్షత్రసంయోగేఉపవాసోయదా
భవేత్ । పారణంతునకర్తవ్యంయూవనైకస్యనక్షయతినినారదీయాదిహేమా
ద్రుః - యద్యపినక్షత్రమాత్రాంతేపారణంప్రతిభాతి - తథాపితిధిమాత్రాంతే
క్షేయం - నత్ప్రత్యుక్తంతేతిధిమధ్యేపి ॥ యాఃకాశ్చిత్తిధయఃప్రాక్తాః పుణ్యానక్షత్ర
యోగతః । ఋతుంతేపారణంకుర్యాద్విశాశ్రవణరోహిణీమితివిష్ణుధర్మేశ్వరచాంత
మాత్రేపారణనిషేధాత్ - రోహిణ్యాంతు ॥ భాంతేకుర్యాత్తిథేర్వాసిగతివహ్నిపు
రాణాత్ ॥ తదంతేప్రస్తునత్వత్త్రైవమస్తీతినఋతుంతోనుకల్పగతిమదనరత్నే - అ
సంభవేతు ॥ తిధ్యంతేతిధిభాంతేవాపారణంయత్రచోదితమ్ । యామత్రయోధ్వగా
మిన్యాంప్రాతరేవహిపారణేతిక్షేయమ్ ॥ యత్తుమదనరత్నే ॥ ద్వాదశీవృద్ధాశ్రవణవృ
ద్ధావాశ్రవణాంతపవపారణంకుర్యాత్ ॥ పారణంతిధివృద్ధాతుద్వాదశ్యాముడునంక్ష
యాత్ ॥ వృద్ధాకుర్యాత్ప్రయోదశ్యాంత్రదోహానవిద్యతగతివహ్నిపురాణాదిత్య
క్తం- తత్ప్రకరణాదేతస్యామేవశ్రవణయుక్తైకాదశ్యాంవిహితవిజయైకాదశీవ్రతపరం
నతుశ్రవణద్వాదశీపరమితిమదనరత్నే - గౌడాస్తుశ్రవణద్వాదశీపరమాహుః - అ
త్రవిధిమదనరత్నేవిష్ణుధర్మే ॥ తస్మిన్నిసేతథాసానంయత్రకర్తవ్యచనసంగమ్ ॥ తథా ॥
దధ్యోదనయుతంతస్యాంజలపూణాంఘటంద్విజే వస్తుసంవేష్టితందత్వాచ్చుత్రోపా
నహమేవచ ॥ నదుగతిమవాహ్నితిగతిమగ్యాంచవిందతి ॥ మంత్రస్తుభవిష్యేఘ
టేజనాదౌసపూజామభిధాయ ॥ సమోనమస్తేగోవిందబుధశ్రవణసంజ్ఞక । అ
ఘాఘసంక్షయంకృత్యాసర్వసౌఖ్యప్రదోభవ । పీయతాందేవదేవేశోమమసంశయ
నాశనః ॥ ఇతివామనావతారనిమిత్తోపవాసస్తువ్రతహేమాద్రాభవిష్యే ॥ ద్వాదశ్యా
స్తేవిధిఃప్రోక్తశ్చ ॥ వణేనయుధిష్ఠిర । సర్వపాపవ్రతమనస్సర్వసౌఖ్యప్రదాయకః ॥ ఏకా
దశీయదాసాస్యాచ్చ ॥ వణేనసమన్వితా । విజయాసాతిధిఃప్రోక్తా భక్తానాంవిజయప్ర
దేత్యుపక్రమ్య - అధకాలేబహుతిధేగతేసాగుర్విణీభవేత్ ॥ సుషువేనవమేమాసిపు
త్రంసావామనంహరిమిత్కుక్త్వా ॥ ఏతత్సర్వంసమభవదేకాదశ్యాంయుధిష్ఠిర । తేనే
ష్టాదేవదేవస్యసర్వధావిజయాతిధిః ॥ ఏషాప్ర్యప్తిసమాఖ్యాతా ఏకాదశ్యాంమయా
తవ । పూర్వమేవసమాఖ్యాతా ద్వాదశీశ్రవణాన్వితేత్యుపసంహారాదేకాదశ్యామే

వ - పుష్టిః ఫలం || భాగవతే అష్టమస్కంధే తుద్వాదశ్యాం వామనోత్పత్తిరుక్తా || శ్రో
ణాయాం శ్రవణద్వాదశ్యాం ముహూర్తే భిజితి ప్రభుః | గ్రహనక్షత్రతారాద్యాశ్చ
క్రుస్తజ్జన్మదక్షిణమ్ || ద్వాదశ్యాం సవితాతిష్ఠన్మధ్యందినగతోన్యప | విజయానా
మసాప్రాక్తాయస్యాం జన్మవిదుర్హరే || శ్రోణాయాంచంద్రే - అభిజిచ్ఛివణ ప్రథ
మోంశః - గౌడా అప్యేవం - అత్ర కల్పభేదాద్వ్యవస్తా - తద్విధిశ్చ హేమాద్రావ
హ్నిపురాణే || నదీనాం సంగమేన్నాయాదర్శయేదత్ర వామనమ్ | సౌవణ్యం వస్త్ర
సంయుక్తం ద్వాదశ్యాంగుళముచ్ఛ్రితమ్ || తతో విధివత్సంపూజ్య || హిరణ్మయేన పా
త్రతేణ ద్వాదశ్యుం ప్రయత్నతః | నమస్తైపద్మనాభాయ నమస్తైజలశాయినే || తుభ్య
మఘ్యం ప్రయచ్ఛామి బాలవామనరూపిణే | నమః కమలకింజల్కపీతనిమలవాస
నే || మహాహరివపుస్కంధధృతస్కంధాయ చక్రిణే | నమశ్శార్ఙ్గస్సీరబాణపాణయే
వామనాయ చ || యజ్ఞభుక్కులదాత్రేచ వామనాయ నమోనమః | దేవేశ్వరాయ
దేవాయ దేవసంభూతికారిణే || ప్రథవే సర్వదేవానాం వామనాయ నమోనమః | ఏవం
సంపూజయత్వా తం ద్వాదశ్యాముదయేరవే || శృంగారసహితంతతు బ్రాహ్మణా
యనివేదయేత్ | వామనః ప్రతిగృహ్యతే వామనోహం దదామి తే || వామనం సర్వతో
భద్రం ద్విజాయ ప్రతిపాదయే ఇతి - అనంతభట్టోపాధ్యక్షవ్రతవణద్వాదశ్యాం జనాద
ననామా విష్ణుః పూజ్యతే - శ్రవణైకాదశ్యాం వామనావతార ఇతి - శ్రవణయుత
శుక్లైకాదశ్యలాభేతుదశమావిద్ధాపి శ్రవణయుతాకార్యా || దశమ్యైకాదశీయత్ర
సానోపాప్యాభవేత్తిధిః | శ్రవణేన తు సంయుక్తా సాచేత్సాన్యత్సర్వకామదేతి వహ్ని
పురాణాదిత్యుక్తం మదనరత్నే పూజాచమధ్యాపేత్ కార్యా || అహ్నిమధ్యేవా
మనోరామరామావితి పూర్వోక్తవచనాత్ || అత్రైవదుగ్ధవ్రతం సంకల్పయేత్ - త
దుక్తం || దుగ్ధమాశ్వయుజేమాసీతి - అత్రేదంచిత్యతే - దుగ్ధవ్రతే పాయసాదివ
జ్యంసవేతి - నేతికేచిత్ - సహిప్రకృతివజ్రనేవికారవర్జనం యుక్తం - దధిఘృతా
దీనామపివర్జనాపత్తేః - సచయత్ర ప్రకృతిరసోపలంభస్తద్వజ్రసమితివాచ్యమ్ - మాం
సవికారస్యాప్రదధ్యాదేశ్యావజ్రనాపత్తేః - తస్మాద్దధ్యాదివత్పాయసాదిభక్ష్యమి
తి - అత్రబ్రూమః - యత్రవికారే ప్రకృతిరసోపలంభస్తప్రీత్యభిజ్ఞావాతత్రవికా
రస్యాపినిషేధః - అస్తిచమాంసవికారే మాంసప్రత్యభిజ్ఞామాంసత్వానపాయాత్ -
యత్తు - ఔష్ఠ్రిదధ్యాదేశనిషేధాపత్తిరితి - తన్న - ఔష్ఠ్రిమితివికారతద్ధితేనని
షేధాత్ - తథాచవిజ్ఞానేశ్వరః | ఔష్ఠ్రిమేకశఫంస్త్రిణమారణ్యకమధావికమిత్య
త్ర ఔష్ఠ్రిమితివికారతద్ధితాచ్చ కృన్ముత్రాదీనామపినిషేధఇత్యాహ - నన్వేపంసం
ధిన్యనిర్దేశావత్సాగోపయః పరివర్జయేదితి సంధిన్యాధిక్షీరనిషేధేపిదధ్యాదిగ్రాహ

ంస్యాత్ - సత్యం ప్రాప్తం వచనేన పరం నిషేధః - తదాహః పరాక్రేశంఖః - షీరా
ణియాన్యభిక్ష్యాణితద్వికారాశనేబుధః । సప్తరాత్రం వ్రతం కుర్యాత్ప్రియతేన స
మాహితమితి వ్రతంగోమూత్రయావకమ్ - తస్మాత్ప్రియా సేదుగ్ధరసోపలంభాద్వర్జనం
అతపవామిత్యాయాందధి సత్వేపిమాధుర్యోపలంభాత్ - పయోరూపత్యముక్తం
మీమాంసకైః - తదుక్తం ॥ పయపవఘసీభూతమామిత్యేత్యభిధీయత ఇతి దధ్యా
దిషుతుతదభావాదవర్జనమితి - ఏవందధ్యాదివ్రతేన తక్రాదీనాం నిషేధః - ఉక్తోభయ
హేత్వభావాదితి కేచిత్ - పూర్వోక్తశంకవచనాత్సర్వవికారనిషేధ ఇతి యుక్తం
ప్రతీమః - ఇతిదుగ్ధవ్రతమ్ - భాద్రపదశుక్లచతుర్దశ్యామనంతవ్రతమ్ - తత్రత్రిము
హూర్తాప్యేదయీక్రిగ్రాహ్యేతిమాధవః ॥ తదుక్తం ॥ ఉదయేత్రిముహూర్తాపి గ్రాహ్య
నంతవ్రతేతిధిరితి - మధ్యాహ్నభోజ్యవేళాయా మితికథాయాం శ్రవణాదుపరిహి
దేవేభ్యోధారయతీతివద్విధికల్పనాత్ । పూజావ్రతేషు సర్వేషు మధ్యాహ్నవ్యాపిసి
తిధిరితిమాధవీయేవచనాత్ - మధ్యాహ్నవ్యాపిసిగ్రాహ్యేతితుదిపౌదాసః - ప్ర
తాపమూర్తాంజేప్యేవం ఇదమేవచయుక్తం - నిర్ణయామృతేతుఘటికామాత్రాప్య
దయీకీత్యుక్తం ॥ తథాభాద్రపదస్యాంతేచతుర్దశ్యాం ద్విజోత్తమః పౌర్ణమాస్యాస్స
మాయోగేవ్రతంచానంతకంచరేదితిభవిష్యోక్తేః ॥ ముహూర్తమపిచేద్భాద్రపదేపూర్ణి
మాయాంచతుర్దశీ । సంపూర్ణాంతాంవిదుస్తస్యాంపూజయేద్విష్ణుమవ్యయమితిస్కా
దాంచ్యేతి - అత్రమూలంచింత్యం - ద్వ్యహేఖాదయికత్వే పూర్ణత్వాత్పూర్వేతి
యుక్తం - తత్త్వంతువిధ్యర్థవాదయోర్భిన్నార్థత్వేపకవాక్యతాయోగాత్ - సంది
గ్ధేషుపకవాక్యత్వాదిత్యాయేనపూర్వా పరవామధ్యాహ్నవ్యాపిన్యేవముఖ్యామా
ధవస్తు సామాన్యవాక్యాన్నిర్ణయంకుర్వన్నాంతపవ - అనంతవ్రతస్య పురాణాంత
రేష్వభావాన్నిబంధాంతేష్వభావాచ్ఛవచననిర్మూలమేవేతి - అథాగస్త్యార్ఘ్యః -
తత్కాలోవ్రతహేమాద్రాభవిష్యే ॥ కన్యాయామాగతేసూర్యేఅర్వాగైస్తనప్త
మేదినే । కన్యాయాంసమసుప్రాప్తేహ్యర్ఘ్యకాలోనివర్తతే ॥ తేనఉదయోత్తరమపి
సప్తదినమధ్యేఇత్యర్థః - యత్పాద్యే ॥ ఆసప్తరాత్రాదుదయాద్యమస్యదాతవ్యమేత
త్సకలంసరేణ - యావత్సమాస్సప్తదశాధనాస్యరథోర్ధ్వమప్యత్రవదంతికేచిత్ ॥
యమశ్యాగస్త్యస్య - ఉదయకాలశ్చదివోదాసీయేఉక్తః ॥ ఉదేతియామ్యాంహరి
సంక్రమాద్రవేరేకాధికేవింశతిమేహ్యగస్త్యః । ససప్తమేస్తంవృష సంక్రమాచ్ఛ
ప్రయాతిగర్గాదిభిరభ్యభాణి ॥ అత్రవిధిర్విష్ణురహస్యే ॥ కాశపుష్పమయీంరమ్యాం
కృత్వామూర్తింతువారుణేః ॥ ప్రదోషేవిన్యసేత్తాంతుపూర్ణంకుభేష్వలంకృతామ్ ॥
కుంభస్థాంపూజయేత్తాంతుపుష్పధూపవిలేపనైః । దధ్యక్షతబలిందద్యాద్రాత్రోక్తు

ర్యాత్ప్రిజాగరమ్ || పూజాంచవక్ష్యమాణార్ఘ్యమంత్రేణకార్యమ్ || ప్రభాతేతాం
సమాదాయయాత్పుణ్యంజలాశయమ్ | నిశావసానేతాంపశ్యన్జలాంత్రేప్రతిమా
మునేః || అర్ఘ్యందద్యాదగస్త్యాయభక్త్యాసమ్యగుపాపితః || మాత్యేస్త్రమ్ || అం
గుష్ఠమాత్రంపురుషంతథైకసౌవణామత్యాయతభాహుదండమ్ || పూర్వంకాశమ
యీత్వమశక్తో || చతుర్భుజంకుంభముఖేనిధాయథాన్యానిసప్తాంకురసంయుతానిస
కాశపుష్పాక్షతసుక్తియుక్తమంత్రేణదద్యాద్ద్విజపుంగవాయ || ధేనుంబహుక్షీరవ
తీంచదద్యాత్సవస్త్రఘంటాభరణాంద్విజాయ || భవిష్యే || విరూఢైస్సప్తదానైశ్చ
వంశపాత్రనిధాపితైః | సౌవణాయూప్యపాత్రేణతామ్రవంశమయేనవా || మూర్ధి
స్థితేననమ్రేణజానుభ్యాం ధరణీంగతః || విష్ణురహస్యే || అగస్త్యఖనమానేతిపతన్మం
త్రమిమంమునేః | అఘ్నందద్యాదగస్త్యాయశూద్రేమంత్రవిధిస్త్యయమ్ || కాశ
పుష్పప్రతీకాశవహ్నిమారుతసంభవ | మిత్రావరుణయోఃపుత్రకుంభయోనేనమో
స్తుతే || వింధ్యవృద్ధిక్షయకరమేఘతోయవిషాపహ | రత్నవల్లభదేవేశలంకావాసన
మోస్తుతే || వాతాపీభక్షితోయేనసముద్రశిశిపితఃపురా | లోపాముద్రాపతిశ్శ్రీ
మాన్యోసాతస్సైనమోనమః || యేనోదితేనపాపానివిలయంయాంతిన్యాధయః | త
స్సైనమోస్త్యగస్త్యాయసశిష్యాచపుత్రిణే || అగస్త్యఖనమానేతివిప్రోఘ్నంవి
నివేదయేత్ | రాజపుత్రిమహాభాగేఋషిపత్నివరాననే || లోపాముద్రేనమస్తుభ్య
మఘ్నంమేప్రతిగృహ్యతామ్ | దత్తైవమఘ్నంకౌరవ్యప్రణిపత్యవిసర్జయేత్ ||
అర్చితస్త్యయధాశక్త్యానమోగస్త్యమహాపయే || ఐహికాముష్మికీందత్వాకా
ర్యసిద్ధింవజస్వమే || విసర్జయిత్వాగస్త్యంతంవిప్రాయప్రతిపాదయేత్ | అగస్త్యమే
మనస్థోస్తుఅగస్త్యస్త్రిష్టః సేధితః || అగస్త్యద్విజరూపేణప్రతిగృహ్యేతుసత్కృతః || దా
నమంత్రః || అగస్త్యస్సప్తజన్మాఘం నాశయిత్వా వయోరయమ్ | అతులంవిమ
లంసౌఖ్యంప్రయచ్ఛత్వంమహామునే || ప్రతిగ్రహమంత్రః - విష్ణురహస్యే || త్యజేద
గస్త్యముద్దిశ్యధాన్యమేకంఫలంరసమ్ | హూమంకృత్వాతతః పశ్చాద్వజయే
న్మానవఃఫలమ్ || హూమశ్చాఘ్నమంత్రేణజ్యేనభవిష్యే || దత్వాఘ్నంస
ప్తవహాణి క్రమేణానేనపాండవ | బ్రాహ్మణస్సాచ్యచ్ఛత్రద్వదఃక్షుత్రియఃపుధివీం
పతిః || వైశ్యేచధాన్యనిష్పత్తిశ్శూద్రశ్చధనవాన్భవేత్ | యావదాయుశ్చయఃకుర్యా
త్సపరంబ్రహ్మగచ్ఛతి || ఇత్యగస్త్యఘ్నః - భాద్రపౌర్ణమాస్యాంప్రపితామహాత్మ
రాంస్త్రీనుద్దిశ్యశ్రాద్ధంకార్యం-తదుక్తంహేమాద్రాబంహమార్కండేయయోః ||
నాందీఋషానాగప్రత్యబ్ధంకన్యారాశిగతేరవౌ || పౌణామాస్యాంతుకతకవ్యం వ
రాహవచ్ఛనంయథేతి || నాందీముఖత్వంచోక్తంబ్రాహ్మే || పితాపితామహశ్చైవ

తథైవప్రవితామహః । త్రయోహ్యశ్వముఖాహ్యే తేవితరఃపరికిర్తితాః ॥ తేభ్యః
 పూర్వతరాయేచప్రజావంతస్సుఖై ధితాః । తేతునాందీముఖానాందీసమృద్ధిరితికథ్య
 తే ॥ ఏతచ్చప్రత్యబ్జమిత్యుక్తేః - పక్షశ్రాద్ధపక్షే సకృన్మహాలయపక్షేచావశ్యకమి
 తిప్రయోగపారిజాతే - అత్రమాతామహాఅపికార్యాః ॥ పితరోయత్రపూజ్యంతేత
 త్రమాతామహాఅపీఽఇతిధౌమ్యాక్తేః - పితృశబ్దస్యచజనకపరత్వైబహువచనవిరోధే
 నపితృభావాపన్నపరత్వాత్ - వాషి - కేతువచనాన్నివృత్తిః - నచజీవత్పితృకస్యాన్వ
 స్థకాయాం మాతృశ్రాద్ధేతదాపత్తిః - ఇష్టాపత్తేః - ఆతపవనఉక్తశ్రాద్ధేషున్వ
 మాతృ మాతామహాయోర్దద్యాదితిమదనరత్నకాలాదశౌ - ఏతజ్జీవత్పితృకశ్రా
 ద్ధేవత్కృత్యః - కేచిత్తు - అజహల్లక్షణయాపిత్రాదయోయత్ర తత్రమాతామహా
 యైనాత్ర నేత్యాహుః - నచాత్రనామ్నానాందీ శ్రాద్ధధర్మాతిదేశః - .వైష్ణవా
 దిశబ్దవద్దేవతాపరస్యకర్మనామత్వాభావాత్ - నాపినాందీముఖత్వం పితృవిశేష
 ణం - పారిభాషికత్వాదితిదిక్ - తథానిణాయదీపేగాగ్న్యః ॥ పౌర్ణమాసీషుసర్వా
 సునిసిద్ధంపిండపాతనమ్ । వజ్రయిత్యాప్రౌఢ్యపదీయధాదర్శస్తథైవసేతి । ఇతికా
 లనిర్ణయసింధౌ, భాద్రపదమాసనిర్ణయః - కన్యాసంక్రమేపరాష్టాడశఘటికాఃపు
 ణ్యాః శేషంప్రాగ్వత్ - అధమహాలయః - తత్రపృథ్వీచంద్రోదయేవృద్ధమనుః ॥
 ఆపాఢీమవధింకృత్వాపంచమంపక్షమాశ్రితాః । కాంతుంతిపితరఃక్లిష్టా అన్నమవ్య
 న్వహంజలమ్ ॥ కన్యాయోగేపుణ్యతమత్వమాహ - శాశ్వతానిః ॥ కన్యాస్థారా
 నితఃపక్షసంస్కృతంతంపుణ్యముచ్యతేఽఇతి - అత్రవిశేషమాహవృద్ధమనుః । మధ్యే
 వాయదివాప్యంతేయత్రకన్యాంప్రజేద్రవిః । సపక్షసకలశ్చేష్టశ్శాన్ధిషోడశకం
 ప్రతి ॥ తథాబ్రహ్మాండమార్కండేయయోః ॥ కన్యాగతేనవితరిదినానిదశపంచచ ।
 పార్వణేనేహవిధినాశ్రాద్ధంతత్రవిధీయతే ॥ తథాతత్రైవషోడశదినాన్యక్తాని ॥
 కన్యాగతేనవితరియాన్యహానితుషోడశ । ఋతుభిస్తానితుల్యానిదేవనారాయణో
 బ్రవీత్ ॥ అత్రహేమాద్రః - షోడశత్వంత్రేధావ్యాచఖ్యా - తిథివృద్ధ్యాపక్షస్య
 షోడశదినాత్మకత్వైశ్రాద్ధవృద్ధ్యర్థమేకఃపక్షః - భాద్రపదపూర్ణిమయాసహేతిద్వితీ
 యః - అశ్వింశతుక్లప్రతిపదాసహేతితృతీయః - అంత్యపవతుయుక్తః ॥ అహష్టాడశ
 కంయత్తుశుక్లప్రతిపదాసహ । చంద్రక్షయావిశేషేణసాపిదర్శాత్పిక్వాస్మృతేతిదేవ
 లోక్తేః - తత్రపంచపక్షాః - తదుక్తంహేమాద్రాబ్రాహ్మే ॥ ఆశ్వయుక్తృష్ణప
 క్షేతుశ్రాద్ధంకార్యందినేదినే । త్రిభాగహీనంపక్షంవాత్రిభాగంత్యర్థమేవవా ॥ దినే
 దినేఇతిపక్షపర్యంతత్త్వముక్తం - త్రిభాగహీనమితిపంచమ్యాదిపక్షః - త్రిభా
 గమితిదశమ్యాదిపక్షః - త్రిభాగహీనమితిచతుర్దశీసహితప్రతిపదాడిచతుష్టయవర్జ

నాభిప్రాయేణేతికల్పతరుః - అత్రదిసపదంతిధిపరంవీప్సయాతత్పక్షీయ తిధిత్వంశ్రా
 ధ్వ్యాప్యతావచ్ఛేదకం - తేనపంచదశతిధివ్యాపిశ్రాద్ధంసిద్ధ్యతి - తేనచతుర్దశీనిపె.
 ధోఽన్యకృష్ణపక్షపరఐతిగాడాః - తన్ను || శ్రాద్ధంశస్త్రుహతస్యైవచతుర్దశ్యాం
 మహాలయే || ఇత్యాదివిరోధాత్ - యచ్చ - కశ్చిత్పూరణప్రత్యయలోపేనతృప్తి
 యభాగహీనం పష్ట్యాదిపక్షంతృప్తియభాగ మేకాదశ్యాదితదర్థం త్రయోదశ్యాది
 ఉత్తరోత్తరంలఘుకాలోక్తేరితి - తన్ను - గౌతమాదిపంచనసమూలకల్పనాలాఘు
 వాత్ - పక్షమిత్యనన్వయాపత్తేశ్చ || పంచమ్యూర్ధ్వంచతత్రాపిదశమ్యూర్ధ్వం
 తతోస్యతీతివిష్ణుధర్మోక్తేః - షష్ఠ్యాద్యేకాదశ్యాదిపక్షావపిజ్ఞేయావితితత్త్వం -
 కాలాదేశేపి || షష్ఠ్యాద్యదిచదర్శాంతంపంచమ్యాదిదిగాదిచ | అష్టమ్యాదియ
 ధాశక్తికుర్యాదాపరపక్షికమ్ || షష్ఠ్యాదిప్రతిపత్ - దిశదశమీ - దర్శాంతమితి
 సర్వత్ర-గౌతమోపి- అధాపరపక్షేశ్రాద్ధంపితృభ్యోదద్యాత్పంచమ్యాదిదర్శాంతమ
 ప్తమ్యాదిదశమ్యాదిసర్వస్మింశ్చేతి- తత్రైకస్మిన్నపిదినేశ్రాద్ధముక్తంహేమాద్రానా
 గరఖండే || ఆషాఢ్యాఃపంచమేపక్షేకన్యాసంస్థేదివాకరే యోవైశ్రాద్ధంసహకుర్యా
 దేకస్మిన్నపివాసరే || తస్యసంవత్సరంయావత్సంతృప్తాఃపితరోధువమితి - అత్రశ
 క్తాశక్తపరావ్యవస్థేతిప్రాంచః | తన్ను - తద్వాచకపదాభావాత్ - నత్రయోదశ్యా
 దిపక్షుపనిత్యః తత్రైవనిందాశ్రుతేః - బ్రాహ్మే || ఏవకారేణతస్యైవపంచమప
 క్షయోగవ్యవచ్ఛేదోక్తేరితిగాడాః - తన్ను - ఏకస్మిన్నపీతివిరోధాత్ - తేనఫల
 భూమార్థినాన్యానికార్యాణీతితత్త్వం - తత్రచతుర్దశీశ్రాద్ధాభావేపంచమ్యాదిదశ
 మ్యాది షష్ఠాతత్పత్తేషష్ఠ్యాద్యేకాదశ్యాదికౌ - ఏవంచతుర్దశ్యభావేద్వాదశ్యాదిః
 తత్పత్తేత్రయోదశ్యాదిరితివ్యవస్థా - విధవాయాస్తువిశేషస్మృతినంగ్రహే || చ
 త్వారఃపార్వణాఃప్రోక్తా విధవాయాస్సదైవహి | స్వభర్తృశ్వశురాదీనాంమాతాపి
 త్రోస్తతైవచ || తతోమాతామహానాంచశ్రాద్ధదానముపక్రమేత్ || తథా || శ్వ
 శ్రూణాంచవిశేషేణమాతామహ్యస్తతైవచేతి || అశక్తౌతుస్తృతిరత్నావశ్యాం ||
 స్వభర్తృప్రభృతిత్రిభ్యస్సపితృభ్యస్తతైవచ | విధవాకారయేచ్ఛాధిగ్రంథయథా
 కాలమతంద్రితా || విధవాస్వయంసంకల్పంకృత్వాన్యద్భాగ్హృణద్వారాకారయేది
 త్యుక్తం - ప్రయోగపారిజాతే - సకృన్మహాలయేచవర్జ్యతిధ్యాద్యుక్తం - పృథ్వీ
 చంద్రోదయప్రయోగపారిజాతాదిషు || వసిష్ఠః || నందాయాంభార్గవదినేచతుర్ద
 శ్యాంత్రిజన్మనుషషుశ్రాద్ధంసకుర్వీతగృహీపుత్రధనక్షయాత్ || జన్మభంతత్పూర్వో
 త్తరేచత్రిజన్మాని - వృద్ధగార్గ్యః || ప్రాజాపత్యేచపౌష్ణేచపిత్రేభార్గవేతథాయ
 స్తుశ్రాద్ధంప్రకుర్వీతతస్యపుత్రోవివశ్యతి || ప్రాజాపత్యంరోహిణీ - పౌష్ణంరేవతీ -

పితృమఘా - అన్యన్యప్రత్యరాదీనితత్రైవజ్ఞేయాని - కేచిత్తు || సందాశ్వకా
 మరవ్యారభృగ్వగ్నిపితృకాలభే | గంజేవైధృతిపాతేచపిండాస్త్యాజ్యాన్సుతేపుభిరి
 తిసంగ్రహాత్ - సందాప్రతిపత్త్యేకాదశ్యః - అశ్వస్సప్తమీ - కామస్త్రయో
 దశీ - అరోభామః - భృగుశ్శుక్రః - అగ్నిభంకృత్తికా - కాలభంభరణీ - అత్ర
 పిండాస్త్యాజ్యాఇత్యాహః - తత్రమూలంమృగ్యం-ఏతచ్ఛసకృన్మహాలయవిషయం||
 సకృన్మహాలయేకామ్యేపునశ్చాగ్ధేభిలేషుచ | అతీతవిషయేచైవసర్వమేతద్విచింత
 యేదితిపృథ్వీచంద్రోదయే నారదోక్తేః - అస్యాపవాతౌహేమాద్రా పృథ్వీచం
 ద్రోదయేచ || అమాపాతేభరణ్యాంచద్వాదశ్యాంపక్షమధ్యకే | తథాతిథించనక్ష
 త్రంవారంచనవిచారయేత్ || పరాశరమాధవీయేమదనపారిజాతాదిషుచైవనిర్ణయదీ
 పికాయాంతు - పితృమృతాహేనిషిద్ధినేపిసకృన్మహాలయఃకార్యఇత్యుక్తం || ఆమా
 ధ్యాపంచమేపక్షేకన్యాసంస్థేవాకరే | మృతాహనిషితుర్యోవైశ్రాధ్యండాస్యతి
 మానవః || తస్యసంవత్సరం యావత్సంతృప్తాఃపితరోధృమమితి నాగరఖండోక్తేః ||
 యాతిధిర్యస్యమాసస్యమృతాహేతుప్రవర్తతే | సాతిథిఃపితృపక్షేతుపూజనీయా
 ప్రయత్నతః || తిథిచ్ఛేదోనకర్తృప్యావినాశౌచంయదృచ్ఛయాపిండశ్రాద్ధంచకర్త
 వ్యంవిచ్చిత్తినైవకారయేత్ || అశక్తఃపక్షమధ్యేతుకరోత్యేకదినేయదానిషిద్ధేషిదినే
 కుర్యాత్పిండదానంయథా విధీతికాత్యాయనోక్తేశ్చ- అత్రమూలంచిత్యం - తథా
 పక్షశ్రాద్ధకరణేపినందాదిషు పిండనిషేధయిత్యాహ - పరాశరమాధవీయేకా
 ప్లాజనిః || సభస్యస్యాపరేపక్షేశ్రాద్ధంకార్యందినేదినే || చైవసందాదివర్జ్యంస్యాచై
 వసింద్యాచతుర్దశీతి || అత్రశ్రాద్ధమిత్యేకవచనాద్దినేదినేఇతివీప్సవశాచ్ఛ || సోమ
 యాగవడేశస్యాభ్యాసేనైకప్రయోగపరమిదం - అతః || ప్రతిపత్ప్రభృతిష్యేకాం
 వర్జయత్వాచతుర్దశీమితియాజ్ఞవల్క్యేయంప్రయోగభేదపరం - నతుపంచమ్యాదిప
 క్షవిషయం - ప్రతిపత్ప్రభృతిష్యితివిశిష్టోక్తేః - నిర్ణయదీపేపృథివీచంద్రోదయే
 మదనపారిజాతేచైవం - అన్యకృష్ణపక్షపరంయాజ్ఞవల్క్యేయం - ఏతత్పరత్వేనైవ
 సింద్యాచతుర్దశీవిరోధాదితిగాడాః - తన్న || శ్రాద్ధంశస్త్రుహతస్యైవచతుర్దశ్యాం
 మహాలయఇతివిరోధాత్ - తత్త్వంతే || తిథినక్షత్రవారాదినిషేధోయడదాహృ
 తః | సశ్రాద్ధేతన్నిమితైస్యాన్నానుషంగకృతేహ్యసా | ఇతివిరోధాసీయేవృద్ధగాగ్గ్యో
 క్తేస్తన్నిమితైపక్షాంతరేచజ్ఞేయః - సకృన్మహాలయేతువచనాన్నిషేధః - అన్య
 త్రనకోపినిషేధః - కాప్లాజనిస్మృతేరితి - అతోనందాదాసపిండకశ్రాద్ధేపుత్రవ
 తోప్యధికారః - అత్రిరపి || మహాలయేక్షయాహేచదర్శేపుత్రస్యజన్మని | తీర్థేషి
 నిర్వపేత్పిండాప్రవివారాదికేష్వపి || పూర్వోక్తనందాదినిషేధస్తుమృతాహేతికమేస

కృన్మహాలయేపార్ణమాస్యాదిమృతశ్రాద్ధేతన్నిమిత్రేచక్షయః - యత్తుస్సృత్యర్థసా
 రే || వివాహవ్రతచూడాసువర్షమర్ధంతదర్ధకమ్ | పిండదానంమృదాన్నానంనకు
 గ్యాత్తిలతర్పణమితి || తస్యాత్రాపవాదోదివాదాసీయ బృహస్పతిః || తీర్థేనంవత్స
 రేప్రేతే పితృయాగేమహాలయే | పిండదానంప్రకుర్వీత యుగాదిభరణీమఘే || మ
 హాలయే గయాశ్రాద్ధే మాతాపిత్రోక్షయమాని | కృతోద్వాపహూపికుర్వీత పిం
 డనిర్వపణంసదేతి || నిర్ణయదీపేతునండాదినిషేధః - వ్రత్యహాభిన్నశ్రాద్ధవిషయః -
 షోడశాహ వ్యాపిశ్రాద్ధ ప్రయోగైకత్వేతువ్రత్యహం పిండదానంకార్యమేత్యు
 క్తం - తదయమర్ధస్సంపన్నః - షోడశాహవ్యాపి శ్రాద్ధైకేన పిండనిషేధః -
 మృతాహేపకృన్మహాలయేతి తథా ఇతికేచిత్ - తత్రాపినిషెధస్తుయుక్తః - వ్రత్య
 హంశ్రాద్ధభేదేపివ్యతీపాతాదాతథా - అన్యత్రమృతాహాతిక్రమేమహాలయాతిక్ర
 మేచపిండనిషేధఇతి - సన్యాసి నాంతుద్వాదశ్యాంశ్రాద్ధంకార్యం || యతీనాంచవ
 సస్థానాంవైష్ణవానాంవిశేషతః | ద్వాదశ్యాంవిహితంశ్రాద్ధంకృన్మహాలయేవిశేషతః | ఇతి
 పృథ్వీచంద్రోదయేసంగ్రహేనాక్షే - అత్రపక్షశ్రాద్ధాకరణేగాణకాలమాహ -
 హేమాద్రాయమః || హంసేకన్యానువర్తాన్తేశాకేనాపిగృహేవసత్ | పంచమ్యో
 రంతరేదద్యాదుభయోరపిపక్షయోః || ఆశ్వినికృన్మహాలయేపంచమ్యోర్మధ్యఇత్యర్థః -
 తత్రాప్యసంభవేభవిష్యే || యేయందీపాన్వితారాజన్యాతాపంచదశీభువి | తస్యాం
 దద్యాన్న చేద్దత్తంపితృణాంవైమహాలయే తత్రాప్యసంభవేభారతే || యావచ్చక
 న్యాతులయోక్రమాదాస్తేదివాకరః | శూన్యంప్రేతపురంతావద్వృక్షిచయావదా
 గతః || బ్రాహ్మే || వృక్షి కేసమతిక్రాంతేపితరోదైవతైస్సహ | నిశ్వస్యప్రతిగచ్ఛం
 తిశాపందత్వానుదారుణమ్ | యత్తుజాతుకర్ణ్యః || ఆకాంక్షంతిన్మపితరః పంచమంపక్ష
 మాశ్రితాః | తస్మాత్తత్రైవదాతవ్యందత్తమన్యత్రనిష్ఫలమితి || తత్ఫలాతిశయ
 హనిపరమ్ - కన్యాంగచ్ఛతువానవేతితురీయపాదేవాపారః తేన కన్యాయోగేప్రాశ
 స్త్యమాత్రం - అత్రశ్రాద్ధవివేకోక్తంశ్రాద్ధద్వయంహేయం - ఇదంచశ్రాద్ధమన్నే
 నైవకార్యంనామాన్నాదినా || మృతాహంచనపిండంచగయా శ్రాద్ధంమహాల
 యమ్ | ఆపన్నీపిసకుర్వీతశ్రాద్ధమామేనకర్న్చిత్ || ఇతిస్మృతిదర్పణేగాలహోక్షే - అ
 ధాత్రదేవతాస్సంగ్రహే || తాతాంబాత్రితయంసపత్నీజననీమాతామహాద్విత్రయం
 సప్త్రీస్త్రీతనయాదితాతజననీస్వభ్రాతరస్త్రీస్త్రీయః | తాతాంబాత్మభగిన్యప
 త్యధవయుజ్జాయాపితాసద్గురుశ్చిష్యాప్తాః పితరోమహాలయవిధాతీర్థతథాతర్పణే || అ
 స్యార్థః - తాతత్రయాపితృత్రయాఅంబాత్రయాచస్మత్కర్తృసారేపి || మహాలయే
 మాతృశ్రాద్ధంపుధకృత్తమితి - అత్రవిశేషఃస్మృతిదర్పణేగాలహః || అనేకామా

తరోయస్యశ్రాద్ధేచాపరపక్షికే । అర్ఘ్యదానంపుధక్కుర్యాత్పిండమేకంతునిర్వ
 పేత్ ॥ జీవన్మాతృకస్తు ॥ సాపత్న్యమాతురేకోద్దిప్తంకుర్యాన్నపార్వణమ్ ॥ శ్రా
 ధ్ధందీపకళికాయాంతుపార్వణముక్తం - అన్వష్టక్యంచయన్మాతుర్గయాశ్రాద్ధంమహా
 లయమ్ । పితృపత్నీషుచశ్రాద్ధంకార్యంపార్వణవద్భవేదితిబృహస్పనిమాత్రేః- సస్త్రీ
 తిమాతామహానాంసపత్నీకత్వేవివిధవేసతిమాతామహీనాం పృథక్కార్యం॥మహా
 లయగయాశ్రాద్ధేవృద్ధాచాన్వష్టకానుచ । జ్ఞేయంద్వాదశదైవత్యంతీర్థైష్ఠాపేమ
 ఘానుచేతినిగమోక్తేః - హేమాద్రుమతేత్వత్రనవదైవత్యమేవ ॥ మహాలయగయా
 శ్రాద్ధేవృద్ధాచాన్వష్టకానుచ । నవదైవత్యమత్రేష్టంశేషంపాత్యుపంవిదురితివి
 ఘ్నధర్మోక్తేః - తాతభ్రాతృపితృవ్యః - జననీభ్రాతృమాతులఃతత్ (స్త్రీయః- పితృ
 వ్యస్త్రీ)మాతులానీభ్రాతృర్దాయః-పితృష్వస్వమాతృస్వస్వభగినోపత్యభర్తృ
 యుక్తాః- తేనసాపత్యాయైసధవాయైఇతిప్రయోగోజ్ఞేయః-ఏతాసుసతీషుసతద్భర్తృ
 దేర్దానం - ద్వారలోపాత్ - జాయాపితాశ్వశురః - శ్వశ్రూరప్యతోపలక్య -
 అత్రమూలంస్మృతించంద్రికాయాంజ్ఞేయం - అత్రపార్వణైకోద్దిప్తవ్యపథోక్తాహే
 మాద్రాపురాణాంతరే ॥ ఉపాధ్యాయగురుశ్చశ్రూపితృవ్యాచార్యమాతులాః! శ్వ
 శురభ్రాతృతత్పుత్రపుత్రర్విక్లిప్తవ్యపోషకాః ॥ భగినీస్వామిదుహితృజామాతృభ
 గినీనుతాః । పితరాపితృపత్నీనాంపితృర్కాతుశ్చయాన్వసా ॥ సఖద్రవ్యదశిష్యాద్యా
 స్తీర్థేచైవమహాలయే । ఏకోద్దిప్తవిభానేనపూజనీయాఃప్రయత్నతఃఇతి॥ ఇతరేషాంపి
 త్రాదీనాంపార్వణమర్థసిద్ధం - అత్రక్రమాన్యత్యేష్యాచారాద్వ్యవస్థా - అశక్తౌతు
 పృథివీచంద్రోదయచతుర్వింశతిమతే ॥ ఏకస్మిన్బ్రాహ్మణేసర్వానాచార్యాదీన్పి
 పూజయేత్ । దశద్వాదశవాపిండాస్తద్వాదకరణంనతు ॥ ఏకోద్దిప్తస్వరూపంచా
 హయాజ్ఞవల్క్యః ॥ ఏకోద్దిప్తందేవహీనమేకామ్యైకపవిత్రకమ్ । అవాహనాగ్నా
 కరణరహితంత్యపసవ్యవదితి ॥ అత్రైకపాకోవైశ్వదేవతంత్ర పిండంబహ్నిశ్చైకమితి
 స్మృత్యర్థసారేడుక్తం-అత్రపాణిహూమఃపిండాశ్చాత్రద్విజాంతికఇత్యాహప్రయో
 గపారిజాతేఽచార్యః ॥ కామ్యమభ్యుదయేష్టమ్యామేకోద్దిప్తమధాష్టమమ్ । చతు
 ర్వైషుకరేహూమఃపిండాశ్చాత్రద్విజాంతికఇతి - పార్వణైకోద్దిప్తయోస్సమాన
 తంత్రత్యేతులగ్నిసమాపవ - అత్రధులిలోచనావైశ్వదేవా ॥ అపికన్యాగతేనూ
 ర్యేకామ్యేచధులిలోచనాఇతి - హేమాద్రావాదిత్యపురాణాత్ - అత్రప్రతిదినం
 భిన్నప్రయోగత్వాద్దక్షిణాభేదోవా ప్రయోగైశ్చాదంతే ఏవవాదక్షిణేతిహేమా
 ద్రాడుక్తం-ఏతచ్ఛసస్మస్తపితృకాదినాజీవత్పితృకేణాపికార్యం॥ వృద్ధాతీర్థేచస
 న్యస్తేతాతేచపతితేనతి । యేభ్యఏవపితాదహ్యాత్యైభ్యోదహ్యాత్స్వయంసుతఃఇతికా

త్యాయనోక్తేః ॥ యత్తుకౌండిన్యః॥దర్శశ్రాద్ధంగయాశ్రాద్ధంశ్రాద్ధంచాపరపక్షికమ్॥
 నజీవత్పితృకఃకుర్యాత్తిలైస్తర్పణమేవచేతి ॥ తత్సన్న్యస్తపిత్రాద్యతిరిక్తవిషయం-
 కామ్యశ్రాద్ధపరంవా - అత్రబహువక్తవ్యం - శ్రీపితృకృతజీవత్పితృకనిర్ణయజ్ఞే-
 యం - ఏతచ్ఛ్రీవత్పితృకేణపిండరహితంకార్యం॥ ముండనంపిండదానందప్రేతకర్మ-
 చసర్వశః - నజీవత్పితృకః కుర్యాద్ద్వైతీపతిరేవచేతిదక్షేణతస్యపిండనిషేధాత్ -
 అన్వస్తకృతమాత్మవాగ్ని కాదాతువచనాద్భవతీతివత్సామః - తథాఛాగలేయః ॥
 పిండోయత్రనివర్తైతమఘాదిషుకథంచన । సాంకల్పంతు తదాకార్యంనియమాద్భృ-
 హ్మవాదిభిః ॥ సాంకల్పస్వరూపంచవత్సృతే - అత్రశ్రాద్ధాంగతర్పణంపక్షశ్రాద్ధేప్ర-
 తిదనంశ్రాద్ధోత్తరం - సకృన్మహాలయేతుపరేహ్నికార్యం - తదుక్తంనారదీయ -
 పక్షశ్రాద్ధయదాకుర్యాత్తర్పణంతుదినేదినే । సకృన్మహాలయేచైవపరేహనితిలోద-
 కమ్ ॥ గర్గోపి ॥ పక్షశ్రాద్ధేహిరణ్యేచఅను వ్రజ్యతిలోదకమితి॥ తథాప్రయోగపా-
 రిజాతేగర్గః ॥ కృష్ణేభాద్రపదేమాసిశ్రాద్ధంప్రతిదినంభవేత్ । పితౄణాంప్రత్యహం-
 కార్యంనిషిద్ధాహేపితర్పణమ్ ॥ సకృన్మహాలయేశ్వస్సాన్యదస్తకాస్వంతపవహి ॥ ఇ-
 దంనిషిద్ధదినేపి కార్యం॥ తిథితీర్థ విశేషేషుకార్యం ప్రేతేచసర్వదా ॥ ఇతి ॥ స్మృ-
 త్యర్థసారోక్తేః ॥ తీర్థైతిథివిశేషేచగయాయాం ప్రేతపక్షకే । నిషిద్ధేపిదినేకుర్యా-
 త్తర్పణం తిలమిశ్రితమితిస్మృతి రతావశ్యాంవచనాచ్చ - ఏతచ్ఛ్రాద్ధంమ-
 లమాసేనకార్యం - తదాహభృగుః ॥ పృథ్విశ్రాద్ధంతథాసోమ మగ్నాన్వి-
 ధేయంమహాలయమ్ । రాజాభిషేకం కామ్యంచనకుర్యాద్భానులక్ష్మితగ్నితి ॥
 హేమాద్రావాణాగరఖండే ॥ నభోవాధనభస్యోనామలమాసోయదాభవేత్ । సప్త-
 మఃపితృపక్షస్సాన్యదన్యజైవతుపంచమః ॥ ఏతచ్ఛ్రీతోమణిరణేప్రథమాభైకృతా-
 కృతమితిత్రిస్థలీసేతౌభట్టః - ఇదంచనిత్యంకామ్యంచ ॥పుత్రానాయుస్తథారోగ్య-
 మైశ్వర్యమతులంతథా । ప్రాప్నోతిపంచమేదత్వాశ్రాద్ధం కామన్సుపుష్కలానితి-
 జాబాల్యుక్తేః ॥ వృశ్చికేసమతిక్రాంతేపితౄకౌదైవతైస్సహ । నిశ్శ్వస్యప్రతిగచ్ఛం-
 తిశాపందత్వాసుదారుణమితికాష్టాజనివచనాచ్చ - తదతిక్రమేప్రాయశ్చిత్తము-
 క్తమృగ్విధానే ॥ దురోఅశ్వస్యమంత్రంచదశమాసంద్విమాసయోః॥ మహాలయం-
 యదాన్యూనంతదాసంపూర్ణమేతితదితి ॥ ద్విమాసయోఃకన్యాతులయోమహా-
 లయశ్రాద్ధయదాహేనమిత్యర్థః - అత్రభరణ్యాంశ్రాద్ధమితిప్రశస్తం- తదుక్తంపు-
 ధివచంద్రోదయేమాత్యే ॥ భరణీపితృపక్షేతుమహాతీపరికిరీతా । అస్యాంశ్రా-
 ద్ధం కృతంయేన సగయాశ్రాద్ధకృద్భవేత్ ॥ పృథివీచంద్రోదయేశ్రీధరీయేబృహస్ప-
 తిః॥నభస్యాపరపక్షస్యద్వితీయాయదియామ్యభేత్పతీయాచాగ్నితారాభిస్సహితాప్రీ

తిదాపితుః ॥ ఏతత్పక్షేషస్త్రియోగవిశేషేణకపిలాసంజ్ఞా - తదుక్తంవారాహే ॥ స
భస్య కృష్ణపక్షేతురోహిణీపాతభూసుతైః । యుక్తాపక్షీపురాణజ్ఞైఃకపిలాపరికీర్తితా
తా ॥ ప్రత్యోపవాసనియమైర్భాస్కరంతత్రపూజయేత్ । కపిలాంచద్విజాగ్ర్యాయ
దత్వాక్రతుఫలంభేత్ ॥ పురాణసముచ్చయే ॥ భాద్రేమాస్యసితేపక్షేభానాచైవ
కరేస్థితే । పాతేకుజేచగోహిన్యాంసాపక్షీకపిలాభవేత్ ॥ అత్రదశాంతత్వేనమ
హాలయోభాద్రపదకృష్ణపక్షోజ్ఞేయఇత్యుక్తం నిర్ణయామృతేహేమాద్రాచ -
హస్తార్కస్తుఫలాతిశయాద్ధః ॥ సంయోగేతుచతుశాంవైనిద్దిప్తా పరమేష్ఠినేతిత
త్త్రైలోక్తేః - అత్రవిశేషోహేమాద్రాస్కాండే ॥ దేవదారుంతభోశీరం కుంకుమై
లామనశ్శిలామ్ । పత్రకంపద్మకంయప్తిమధుగవ్యేనపేషయేత్ ॥ క్షీరేణాలోద్యుక్
లోనన్నానంకుర్యాత్సమంత్రకమ్ । ఆపస్త్యమసిదేవేశజ్యోతిషాంతిరేవచ । పా
పనాశయమేదేవవాఙ్మనఃకాయకర్మజమ్ । పంచగవ్యకృతస్నానఃపంచభంగైస్తు
మార్జయేత్ ॥ పంచభంగైఃపంచపల్లవైఃతథా ॥ రత్నైర్నానావిధైర్ద్యుక్తంసావర్ణం
కారయేద్రవిమ్ । శక్తితస్తుపలాదూర్ధ్వంతదర్ధంకషణతోపివా ॥ సౌవణ్యమరుణం
కుర్యాన్నాకాంచైవతథారథమ్ ॥ తథా ॥ అల్పవిత్తోపియఃకశ్చిత్తోపికుర్యాదిమం
విధిమ్ ॥ ప్రభాసఖండే ॥ స్థాపయేదప్రణంకుంభం చందనోదకపూరితమ్ । రక్తవ
స్త్రయగచ్ఛన్నంతామ్రపాత్రేణసంయుతమ్ ॥ రథోరాకృతఫలస్సైవపకచక్రస్సుచి
త్రితః ॥ సౌవణ్యపలసంయుక్తాం మూర్తింసూర్యస్య కారయేత్ ॥ తతః సూ
ర్యంకపిలాంచ షోడశోపచారైః సంపూజ్యదద్యాత్ - దివ్యమూర్తిర్జగచ్ఛతు
ర్ద్వాదశాత్కాదివాకరః । కపిలాసహితో దేవ్రామమముక్తిం ప్రయచ్ఛతు ॥ య
స్మాత్త్వంకపిలేపుణ్యా సర్వలోకస్యపావనీ ॥ ప్రదత్తాసహసూర్యేణమమముక్తి
ప్రదాభవేతి ॥ విశేషాంతరంతత్త్రైవజ్ఞేయమితిదిక్ - ఇయమేవచంద్రవక్ష్తీ - సాచం
ద్రోదయవ్యాపిన్గ్రాహ్య - ఉభయత్రతథాత్వేపూర్వా - తదుక్తంభవిష్యే ॥ త
ద్వద్భాద్రపదేమాసిషష్ఠ్యాంపక్షేసితేతరే । చంద్రవక్ష్తీప్రతంకుర్యాత్పూర్వవేదః
ప్రశస్యతే ॥ చంద్రోదయేయదాపక్షి పూర్వాహ్లాచాపరేహని । చంద్రవక్ష్త్యసి
తేపక్షేనైవ్రాపోష్యాప్రయత్నతః - అష్టమ్యామాశ్వలాయనేనమఘావర్షసం
జ్ఞంశ్రాద్ధముక్తం - ఏతేనమాఘ్యావషణ్ప్రౌఢపద్యాఅపరపక్షేఇతి - ఇదంస
ప్తమ్యాదిషుత్రిష్యహస్సుకార్యమితిసారాయణవృత్తిః - హరదత్తస్తుమఘాయుక్త
వమాసుభవంత్రయోదశీశ్రాద్ధమితివ్యాచక్యా - పృథ్వీచంద్రోదయేబ్రాహ్మే ॥
ఆమాఘ్యాపంచమేపక్షేగయామధ్యాష్టమిస్సృతా ॥ త్రయోదశీగజచ్ఛాయాగయా
తుల్యాతుపైతృకే ॥ ఆశ్వింశకృష్ణాష్టమ్యాంమహాలక్ష్మీవ్రతమ్ - తత్రనిర్ణయామృతే

పురాణసముచ్చయే || శ్రియోర్చనంభాద్రపదేసితాష్టమిం ప్రారభ్యకన్యామగతేచ
 సూర్యే । సమాపయేత్తత్రతిథౌచయావత్సూర్యస్తుపూర్వార్థగతోయువత్యాఇతి-
 తత్రైవ || కన్యాగతేర్కే ప్రారభ్యకర్తవ్యంనశ్రియోర్చనమ్ । హస్తప్రాంతదశఘ్నే
 ర్కేతద్వితంససమాపయేత్ || పూజనీయాగృహస్థానామష్టమిప్రావృషిశ్రియః ।
 దోషైశ్చతుర్థిస్సంయుక్తాసర్వసంపత్కరీతిధిః || తథా || పుత్రసౌభాగ్యరాజ్యాయు-
 ర్నాశినీసాప్రకీర్తితా । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేనత్యాజ్యకన్యాగతేరవౌ || విశేషే-
 ణపరిత్యాజ్యనవమీదూషితాయదీతి || దోషచతుష్టయంతత్రైప్రాక్తం || త్రిదినే-
 చావమేచైవలప్తమింనోపనానయేత్ । పుత్రహాసవమీవిధాన్వస్మీహస్తార్థగేర-
 వౌవితి || త్రిదినావమదినలక్షణంచరత్నమాలాయాః || యత్రైకస్సంశతితిధిద్వ-
 యావసానంవారశ్చేదవమదినంతదుక్తమార్యైః । యస్సర్వాద్భవతితిధిస్త్రీయస్య-
 చాహ్నుంత్రిద్యుస్సృక్-ధితమిదంద్వయంచనేష్టమ్ || ఏతేచనకేవనిషధాఃప్రథమా-
 రంభవిషయాః - మధ్యేతుసతిసంభవేజ్ఞేయాః - వ్రతస్యపోడశాబ్దనాధ్యత్యేనమ-
 ధ్యేత్యాగాయోగాత్ - ఇయంచంద్రోదయవ్యాపినీగ్రాహ్య - తత్రైవపూజాద్యు-
 క్తేః - పరదినేచంద్రోదయాదూర్ధ్వంత్రిముహూర్తవ్యాపిత్యేవరైవకార్యా - అన్వ-
 ధాపూర్వైః || పూర్వావాపరవిధావాగ్రాహ్యచంద్రోదయేనదాత్రిముహూర్తాపినా-
 పూజ్యాపరతశ్చోర్ధ్వగామినీతిమదనరత్నేనిర్ణయామృతేచసంగ్రహాత్కైః || అర్ధరా-
 త్రమతిక్రమ్యవర్తతేయోత్తరాతిధిః । తదాతస్యాంతిథౌకార్యంమహాలక్ష్మీవ్రతంసదే-
 తివచనాచ్ఛేతినంతేషః || ఇతిమహాలక్ష్మీవ్రతనిర్ణయః—అథనవమ్యామన్వష్టకాశ్రా-
 ధ్ధం-తత్రకాత్యాయనః || అన్వష్టకాసునవభిఃపిండైశ్శార్ధముదాహృతమ్ । పితృదిమా-
 తృమధ్యంచతతోమాతామహంతకమ్ || పృథ్వీచంద్రోదయేబ్రహ్మంజే || పితౄణాంప్ర-
 థమందద్యాన్మాతృణాంతదనంతరమ్ || తతోమాతామహానాంచఅన్వష్టక్యేక్రమః
 స్మృతః || శ్రాద్ధహేమాద్రాధాగలేయః || కేవలాస్తుక్షయేకార్యావృద్ధావాదాప్రకీర్తి-
 తాః || అన్వష్టకాసుమధ్యస్థానాంత్యాకార్యాస్తుమాతరః || దీపికాయాంతు-మాతృశ్రా-
 ధ్ధమాదాకార్యమిత్యుక్తం || మాతృయజనంత్యన్వష్టకాస్వాదితఇతి హేమాద్రా-
 బ్రాహ్మేపి || అన్వష్టకాసుక్రమశోమాతృపూర్వంతదివ్యతఇతి - అత్రశాఖాభేదే-
 నవ్యవస్థేతిపృథ్వీచంద్రోదయః - జీవత్పితృకవిషయమినిర్ణయదీపః - ఇదంచజీవ-
 త్పితృకేణాపికార్యం । తదుక్తంనిర్ణయామృతేమైత్రాయణీయపరిశిష్టే || అన్వష్టక్యం
 గయాప్రాప్తాసత్యాంయచ్చమృతేహని । మాతుశ్శార్ధంసుతఃకుర్యాత్పితర్యపిచజీ-
 వతి || యద్యపిజీవత్పితృకస్యపంచాన్వష్టకా - అవశ్యంకర్తవ్యః - తథాప్యశక్తి-
 స్యేయమావశ్యకీ || ప్రౌఢపద్యష్టకాభూయః - పితౄలోకభవిష్యతీతిహేమాద్రా

పాదోక్తేః || సర్వాసామేవమాతృణాం శ్రాద్ధంకన్యాగతేరహా || నవమ్యాంహిప్ర
దాతన్యంబ్రహ్మలబ్ధవరాంతఃకథితానామశ్యకతోక్తేశ్చ - అత్రసర్వాసాంశత్య
క్తేఃస్వమాతరిజీవంత్యామపినపత్నమాతృభ్యోదద్యాత్ - తస్మరణేనతితస్యైతా
భ్యశ్చదద్యాదిత్యక్తం - జీవత్పితృకనిర్ణయేగురుభిః - అత్రసర్వాసాంనామనిర్దేశే
వైకోబ్రాహ్మణోర్ధ్వఃపిండశ్చ - నామైకేతుద్వివచనాది ప్రయోగశత్యక్తంనా
రాయణవృత్తే - అన్వప్తకాశ్రాద్ధంతద్యాగశ్చగోభిలీయానాం మధ్యమాయా
మేవనసర్వాసు - అన్వప్తకృంమధ్యమాయాంశతి గోభిలగౌతమాశతిచ్ఛందోగపరి
శిష్టాత్ - అత్రభర్తృమరణోత్తరంపూర్వమృతమాతృశ్రాద్ధంకార్యంశతి కచి
దాహుః - పరంతిచ || శ్రాద్ధంనవమ్యాంకుర్యాత్తస్మృతేభర్తరిలుప్యతేశతి - తదే
తన్నిర్మూలత్వాత్కూర్మప్రతారణమాత్రం - శ్రాద్ధదీపకళికాయాంబ్రాహ్మే || పి
తృమాతృకులోత్పన్నాయాఃకాశ్చిత్తమృతాఃస్త్రియః | శ్రాద్ధాహ్వామాతరోజ్ఞాయా
శ్చాగ్నిధంత్రప్రదీయత ఇతి - అత్రదేశాచారాద్యవస్థా - ఇదంచానుపసితేనాపి
కార్యం - తదుక్తంశ్రాద్ధశూలపాణౌమాతేన్యైః||అమావాస్యప్రకాశ్యష్టపక్షవంచద
శీఘ్రచేత్యభిధాయ || ఏతచ్ఛానుపసితోపికుర్యాత్సర్వేషుపర్వసు || శ్రాద్ధంసాధార
ణంనామసర్వకామఫలప్రదమ్ || భార్యావిరహితోఽప్యేతప్రవాసస్థాపినిత్యశః| శూ
ద్రోఽప్యమంత్రవత్కుర్యాదనేనవిధనాబుధః-ఇతి - తేనసాగ్నేరేవేదమితిపరాస్తం -
అన్వప్తకాతఃపృథగేవేదంమాతృశ్చాగ్నిధమిత్యపిపరాస్తం - లాఘవేనమూలైక్యా
దప్తకాపదావిశేషాచ్చ - తేనాన్యత్రాన్వప్తకాశ్రాద్ధస్యాంగస్యాప్యత్రప్రధాన
త్వంవచనాత్ - అవేష్టేరినరాజసూయాం తర్గతాయాఏతయాన్నాద్యకామయా
జయేదితిఫలాగ్రత్వం - అత్రాప్తకాన్వప్తకాపూర్వానురోధాత్ - తథాగ్నిపురాణే||
అన్వప్తకానువృద్ధాచగయాయాంచక్షయేహని|అత్రమాతూఃపృథక్చాగ్నిధమన్యత్రప
తినాసహ || ఆపస్తంబానాంత్యప్తకానుచవృద్ధాచేతి భాష్యకారైః - పారాదప్తకా
యాంమాతృకాశ్రాద్ధం - ఛందోగైస్త్యత్రమాతృమాతామహాశ్రాద్ధేనకార్యే -
కింతుత్రిపురుషమేవ || నయోషిద్భ్యఃపృథగ్ద్యాదవసానదినాదృతే | కర్మాసమన్వి
తంముక్త్యాతథాద్యంశ్రాద్ధషోడశమ్ || ప్రత్యాబ్దికంచశేషేషుపిండాన్సుప్తక్షిప్తిస్థితి
రితిచ్ఛందోగపరిశిష్టాత్ - అన్వప్తకానుతేషాంకర్మావిధానాదిశూలపాణి-యత్త్వ||
తమిప్రపక్షేనవమీపుణ్యభాద్రపదేహియా |చత్వారఃపార్వణాఃకార్యాః పితృపక్షే
మనీషిభిరితితద్దేశాచారతోవ్యవస్థితంజ్ఞేయం - ఇదంజీవత్పితృకేణాపిసపిండంకార్యం-
హేమాద్రావిష్ణుధర్మోత్తరే || అన్వప్తకానుచస్త్రీణాం శ్రాద్ధంకార్యంతతైవచే
త్పుష్కరమ్య || పిండనిర్వపణంకార్యంతస్యామపిసృసత్తమేతివచనం - శ్రాద్ధవిధినా

పిండదానేప్రాప్తే - పునస్తత్కితకనంయస్యజీవత్పితృక గభిణీ పతిత్వాదినాపిండ
 దానంనిషిద్ధం - తస్యతత్ప్రాప్త్యర్థకమితీశ్రీతాతచరణాః - అత్రనువాసినిభోజన
 ముక్తం - మార్కండేయపురాణే || మాతుశ్శాద్ధేతుసంప్రాప్తైశాంహృతై స్సహ
 భోజనమ్ | నువాసినైస్త్వప్రదాతవ్యమితీశాతాతపాబ్రవీత్ || భర్తురగ్రేమృతానా
 రీసహదాహేనవామృతా | తస్యాః స్థానేనియుంజీతవిప్రేస్సహనువాసిని || తత్రైవ
 మదాలసావాక్యం || స్త్రీశ్శాద్ధేపుత్రదేయాన్యరలంకారశ్చయోషితే | మంజరీమే
 ఖిలాదామకణికాకంకణాదయః ఇతి - అత్రాశక్తావనుకల్పమాహాశ్వలాయనః||ఆ
 నందోహ్లాదయవసమాహరేదగ్ని నావాకక్షముపాషేదేషామేష్టకేతినత్యేవాసస్త్వక
 స్యాదితిహేమాద్రాపితామహః || అమావాస్యావ్యతీపాతపౌర్ణమాస్యప్తకాను
 చ | విద్వాక్శ్రాద్ధమకుర్వాణో నరకంప్రతిపద్యతే || అకరణేచస్రాయశ్చిత్తముక్త
 మృగ్విధానే || ఏభిర్ద్వ్యభిజ్ఞపేన్మంత్రంశతవారంతుతద్దినే | అన్వప్త్యంయదాన్య
 సంసంపూర్ణాయాతిసర్వధేతి || ఏతత్పక్షేద్వాదశ్యాంవిశేషః - పృథివీచంద్రో
 దయేవాయవీయే || సన్నాస్యసిన్హాబ్జికాదిపుత్రః కుర్యాద్యధావిధి | మహాలయే
 తు యచ్ఛాద్ధంద్వాదశ్యాంపార్వణంతుతదితి—అథత్రయోదశీశ్రాద్ధం || తత్రచం
 ద్రికా || త్రయోదశీభాద్రపదీకృష్ణాముఖ్యాపితృప్రియా | తృప్యంతిపితరస్తస్యాంస్వ
 యంపంచశతంసమాః || మఘాయుతాయాంతస్యాంతుజలాద్యైరపితోషితాః | తృ
 ప్యంతిపితరస్తద్వద్వపాణామయుతాయుతమ్ | ప్రయోగపారిజాతేశంఖః || ప్రౌ
 ణపద్యామతీతాయాం మఘాయుక్తాంత్రయోదశీమ్ | ప్రాప్యశ్రాద్ధంతుకర్తవ్యంమ
 ధునాపాయసేనచ || ప్రజామిష్టాయశస్సర్వమారోగ్యంచధనంతథా | నృణాంశ్రా
 ద్ధేనదాప్రీతాఃప్రయచ్ఛంతిపితామహః || ఏతన్నిత్యమపి - పృథీవీచంద్రోదయేవిష్ణు
 ధర్మే || ప్రౌష్ఠపద్యామతీతాయాం తథా కృష్ణత్రయోదశీత్యుక్త్వా ఏతాంస్తుశ్రా
 ద్ధకాలానైస్త్వనిత్యానాహప్రజాపతిః | శ్రాద్ధమేతేష్వకుర్వాణోనరకంప్రతిపద్యతే ఇ
 త్యుక్తేః - ఏతచ్ఛాపిభక్తైరపిపృథక్కార్యం - తథాచహేమాద్రావిభక్తావావి
 భక్తావాకుర్యశ్శాద్ధంపృథక్కుతాః | మఘానుచతతోస్యత్రనాధికారపృథగ్వినేతి ||
 అపరార్కేవాయవీయే || హంసేహస్తస్థితేయాతుమఘాయుక్తాంత్రయోదశీ || తిథి
 రైవస్వతీనామసాచ్ఛాయాకుంజరస్యతు || అత్రచ|| అపినస్సకులేభూయాద్యోవో
 దద్యాత్త్రయోదశీమ్ || పాయసంమధుసర్పిర్భాగ్యం ప్రాక్పాయేకుం జరస్యచేతి
 విష్ణుమనువచనేకేవల త్రయోదశీశ్రుతేమఘాగుణ ఇతి కల్పతరుః శూలపాణిస్తు
 కేవల వాక్యానామధువాదత్వా ద్విధాచమఘాయోగ శ్రుతేర్విధి లాఘవా
 ద్విశిష్టమేవనిమిత్తమిత్యాహ - ఎస్తుతస్తు|| మఘమాంసైశ్చశాకైశ్చపయసాపాయ

సేనచ । ఏషనోదాస్యతిశ్చాద్ధంవమానుచమఘానుచేతి వసిష్ఠవచనే కేవలమఘా
 శ్రుతేర్వినిగమకాభావాదుభయంభిన్ననిమిత్తం । పూర్వోక్తవచనాచ్చ యోగాధి
 క్యేఫలాధిక్యం - అతఏవయాజ్ఞవల్క్యః ॥ తథావర్తాత్రయోదశ్యాంమఘానుచవిశే
 షతఇతి త్రయోదశీశ్చాద్ధనిత్యం - అన్యత్కమ్యం - అత్రత్రయోదశ్యాంబహు
 పుత్రాయవమారిణస్తుభవంతీత్యాపస్తంబోక్తేర్భవమారిత్వమపత్యదోషసహిష్ణోరప
 త్యమాత్రాగ్నిః - స్మృత్యంతరోక్తధనాగ్నినోవాధికారఇతిల్పతరుః - అపత్యనింద
 యాతదగ్ధినోనాధికారాత్ - ఫలాంతరకామస్యైవాధికారఇతిహాలాయధః - ఏత
 త్పిండరహితంకార్యం॥ మఘాయుక్తత్రయోదశ్యాంపిండనిర్వపణంద్విజః । ససంతా
 నోనైవకుర్యాన్నిత్యం తేకవయోవిదురితిబృహత్పరాశరోక్తేః - ఇదంమలమాసేపి
 కార్యం ॥ మఘాత్రయోదశీశ్చాద్ధంప్రత్యపస్థితిహేతుకమ్ । అనన్యగతికత్వేనకత
 వ్యంస్యాన్మలిన్లుచేఇతికారకగృహ్యాన్తేః-యానితు॥౧౧౧॥త్రయోదశ్యాంకృ
 త్ప్రపక్షేయశ్చాద్ధంకురుతేనరః-పంచత్వంతస్యజానీయాజ్ఞేప్రపుత్రస్యనిశ్చితమ్॥ వా
 మనపురాణే॥త్రయోదశ్యాంతువైశ్చాద్ధంసకుర్యాత్పుత్రవాగ్ధృహీత్యాదీనవచనాని
 తానిపుత్రవద్విషయానివామహాలయస్థభిన్నత్రయోదశీవిషయానివాకామ్యశ్చాద్ధ
 విషయానివాసపిండకశ్చాద్ధవిషయానివేతికేచిత్ - హేమాద్రిప్రముఖాస్త్యైకవగ
 శ్చాద్ధవిషయాని॥శ్చాద్ధంనైవైకవర్గస్యత్రయోదశ్యాముపక్రమేత్ । నత్పుష్తాస్త్రయే
 యస్యప్రజాహింసంతితస్య తేఇతికాష్టాజనిస్మృతేః-యద్యపి ॥ పితరోయత్రపూజ్యం
 తైత్రమాతామహాల పీతిథౌమ్యాక్తేర్న కేవలపితృవర్గస్య ప్రాప్తిస్తథాపివ్యామో
 హదిప్రాప్తృపిషేధోయమిత్యాహుః-నయంతపశ్యామః-పుత్రవద్విషయాణ్యేవేతి॥అ
 సంతానస్తుయస్తస్యశ్చాద్ధేప్రాక్తాత్రయోదశీ । సంతానయక్తోయఃకుర్యాత్తస్యవం
 శక్షయోభవేదితి హేమాద్రానాగరఖండోక్తేః - పూర్వవాక్యమప్యసంతానస్యై
 వైకవర్గనిషేధకమితి-అత్రమఘాత్రయోదశీమహాలయయుగాదిశ్చాద్ధానాంతంత్రేణ
 ప్రయోగః - నతుప్రసంగసిద్ధిరిత్యస్యత్రవిస్తరః - అధచతుడశీ - పృథ్వీచంద్రో
 దయేప్రచేతాః ॥ వృక్షారోహణలోహద్యైర్విద్యుజ్జలవిషాగ్నిభిః । నఖదంష్ట్రీవిప
 న్నాయేతేషాంశస్తాచతుడశీ । బ్రాహ్మే ॥ యువానః పితరోయస్యమృతాశ్చసై
 ణవాహతాః । తేనకార్యంచతుడశ్యాం తేషాంత్వప్తిమభీష్సతా॥ నాగరఖండే॥ అ
 పమృత్యుర్భవేద్యేషాంశస్త్రుమృత్యుర్ధాపివా॥ శ్చాద్ధం తేషాంప్రకతవ్యంచతుడశ
 శ్యాంసరాధిప ॥ ఏతచ్చప్రాయోనాశకశస్త్రాగ్నివిషోదకోద్భంధన ప్రవతనైశ్చేచ్ఛ
 తామితిగౌతమోక్తదుమారణోపలక్షణం - ఏకయోగనిదేశాత్ ॥ సర్వేషాంతు
 ల్యధర్మాణామేకస్యాపియదుచ్యతే । సర్వేషాంతత్సమంజ్ఞేయమేకరూపా హి తేస్మై

తా || ఇత్యుశససోక్తేశ్చ - తచ్చకృతక్రియాణామేవేతివత్సయః || మరీచిః || విష
శస్త్రశ్చాపదాహి తిర్యగ్చాపహృణఘాతినామ్ | చతుర్దశ్యాంక్రియాః కార్యాఅ
న్యేషాంతువిగర్హితాః || అత్రబ్రాహ్మణఘాతీతేనహతోనతుబ్రహ్మహా || తస్యపతి
తత్త్వాదితిశూలపాణిః || అతోద్దేశ్యవిశేషణస్యావినశీతత్వాత్ - స్త్రీణామపిశస్త్రా
దిహతానా మేకోద్దిష్టంకార్యం - సపార్వణమితిశ్రీదత్తోపాధ్యాయః - ఇదంవిషాధి
హతానామేననప్రసవాదిమృతానాం ఇతివాచస్పతిః - యత్తుశాకటాయనః || జలా
గ్నిభ్యాంవిపన్నానాంసన్నాన్యనేవాగృహేపథి | శ్రాద్ధంకుర్వీతతేషాం వై వజ్రయ
త్వాచతుర్దశీమితి || తత్ప్రియశ్చిత్తార్థజలాదిమృతవిషయమిత్యాకరేడుక్తం - అ
తపవవైధత్వాత్సహగమనేపినకార్యమితిహేమాద్రిః - ఏతచ్చదైవయుక్త మేకోద్ది
ష్టం కార్యమిత్యుక్తం - ప్రయోగపారిజాతే || ప్రేతపక్షేచతుర్దశ్యామేకోద్దిష్టం
విధానతః | దైవయుక్తంతుతచ్చాద్ధంపితౄణామాక్షయంభవేత్ || తచ్చాద్ధందై
వహీనంచేత్పుత్రదారధనక్షయః | ఏకోద్దిష్టందైవయుక్తమిత్యేవంమనరబ్రవీత్ || భ
విష్యేపి || సమత్వమాగతస్యాపిపితుశ్చస్త్రహతస్యచ | చతుర్దశ్యాంతు కతవ్య
మేకోద్దిష్టంమహాలయే || చతుర్దశ్యాంతుయచ్చాద్ధంసపిండికరణేకృతే | ఏకోద్ది
ష్టవిధానేనతత్కార్యంశస్త్రఘాతినః ఇతి || సంవత్సరప్రదీపేహరితః || విశ్వేదేవాం
శ్చత్రాపిపూజయిత్వాదితోమలాః | యేవైశస్త్రహతాస్తేషాం శ్రాద్ధంకుర్యాద
తంద్రితః || అత్రైకోద్దిష్టవచనానాంనిర్మూలత్వం - సమూలత్వేపిపార్వణా శక్త
పరాణీ - విష్ణోదివచనైఃప్రకరణాత్కృష్టపక్షీయ పార్వణావగతేరితిశూలపాణిః -
తన్న - వాక్యేనప్రకరణస్యబాధాత్ - పితౄణాంపార్వణంభ్రాతృణాంమేకో
ద్దిష్టమితిగాడావ్యాచారః - తన్న - పితౄణాంనేనవిరోధాత్ - విశేషవాక్యవైయ
ధాన్యపత్తేశ్చ - అత్రశస్త్రహతస్యైవచతుర్దశ్యామితినియమోనతు చతుర్దశ
శ్యామేవశస్త్రహతస్యేతి || శ్రాద్ధంశస్త్రహతస్యైవచతుర్దశ్యాంమహాలయేఇతి కా
లాదర్శాత్ - వాషిష్ఠికాదీనామకరణాపత్తేశ్చ - తేనమహాలయేపవ - దినాంతరే
పార్వణం - మాతామహాదితృప్త్యర్థంకార్యమేవ - పితౄణాంపూజిశస్త్రహత
శ్చేదేకోద్దిష్టద్వయంకార్యం - తదుక్తంహేమాద్రాస్మృత్యంతరే-ఏకస్మిన్ద్వయో
ర్వైకోద్దిష్టమితి - త్రిషుశస్త్రహతేషు పార్వణమేవకార్యం - యత్తుదేవస్వామినో
క్తం - త్రిషుపి శస్త్రహతేషుపుధగేకోద్దిష్టత్రయంకార్యం - నతుపార్వణమాహృ
త్యవచనాభావాదితితదయుక్తం || పితౄణాంపూజయిత్వాస్యశస్త్రైర్వాతాస్త్యను
క్రమాత్ | సభూతేపార్వణంకుర్యాద్బాహ్యకానిపుధక్ష్మిపుధగితిబృహత్పరాశరోక్తే ||
ఏకస్మిన్ద్వయోర్వాపివిద్యుచ్ఛచ్ఛేదీణవాహతే | ఏకోద్దిష్టంనుతః కుర్యాత్ప్రయా

కాందర్భవద్భవేదితిస్మృత్యంత రాచ్ఛేతిపృథివీచంద్రోదయేఉక్తం - అపరాక్లేహే
 మాద్రాదైవం - యస్తు - అత్రైవశస్త్రాదినాహత స్తస్య పాక్షికమేవపార్వణమే
 కోద్దిప్తం వాకార్యంనతుశ్రాద్ధద్వయం - ప్రసంగసిద్ధేరితిపృథివీచంద్రోదయే - అ
 త్రశాస్త్రాధికరణేగ్రీమాపరపక్షేదినాంతరే పార్వణేనైవకార్యమితితత్త్రైవోక్తం-య
 ద్యపి || కత్ప్రవిప్రహతానాంచశృంగిదంష్ఠ్రినరీసృప్తైః | ఆత్మనస్త్యాగినంచైవశాస్త్ర
 మేషాంనశారయేదితిఛాగలేయాద్యైః - శస్త్రాదినానాంశ్రాద్ధంనిషిద్ధం - తథా
 విప్రసూదమృతానాంశ్రాద్ధాహాత్వాత్కార్యం - వృద్ధాభిన్నబుద్ధి పూర్వమృతా
 నాంతునకార్యం - యత్తు || చతుర్దశ్యాంతర్వణీయాలు ప్తపిండోదకక్రియా || ఇ
 త్రిభాషేతగ్గాణమితిశూలపాణిః - లక్షణాయాంమానాభావాత్ || పతితేనాపిక
 త్తవ్యంతత్తవ్యంపతితస్యచేతి || గయాదితుతద్విశేషవిధిబలాత్పతితానామపికార్య
 మితి నవ్యగాడాః - తత్త్వంతు - సమత్వమాగతస్యేత్యాదివశా త్ప్రతక్రియాణాం
 కార్యంనాస్యేషామితివయంప్రతీమః - యత్తుమనుః || నపైత్వకయజ్ఞయోహూ
 మోహాకికాగ్నావిధీయతే || నదశేనవిన్నాశ్రాద్ధమాహితాగ్నేర్విధీయతఇతి || అ
 త్రపూర్వాధానంహేతుత్వేనోక్తం - తద్యథాశ్రుతమేవమన్యంతే పృథివీచంద్రోద
 యాదయః - ఆహితాగ్నేఃపిండపితృయజ్ఞకల్పేనశ్రాద్ధనిషేధార్థమిదంనతుసాకల్యా
 దేరపీత్యస్కద్ధరవః - కృష్ణపక్షశాస్త్రమన్యదినేషుప్రాప్తమాహితాగ్నేర్దేనియ
 మ్యతఇతితువయం- దర్శేనపార్వణేనవిన్నాశ్రాద్ధంన- తేనక్వాపివాషిికాదావేకోద్ది
 ప్తంనేతిహరిహరః - ఇతిచతుర్దశీ-అమాయాంవిశేషమాహ పరాక్లేయనుః ||
 హంసేకరస్థితేయాతు అమావాస్యాకరాన్వితా | సాజ్ఞేయాకుంజరచ్ఛాయాఇతిజా
 థాయనోబ్రవీత్ || వనస్పతిగతేసోమే ఛాయాయా ప్రాజ్ఞుభీభవేత్ | గజచ్ఛా
 యాతుసాప్రోక్తాతస్యాం శ్రాద్ధంప్రకల్పయేత్ || భారతే || అజేనసర్వలోహేనవ
 షానునియతప్రతఃహ స్తిచ్ఛాయాసువిధివత్కర్ణవ్యజనవీజతమ్ || శ్రాద్ధందద్యాది
 తిశేషః - ఆశ్వింశతుక్లప్రతిపదిదాహిత్రస్య మాతామహశ్రాద్ధముక్తం - హేమా
 ద్రాసంగ్రహేచ||జాతమాత్రోపిదాహిత్రోవిద్యమానేపిమాతులే| కుర్యాన్మాతామ
 హశ్రాద్ధంప్రతిద్యాశ్వినేసితఇతి ఇయంసంగవవ్యాపిన్గ్రాహ్యేపినిణాయదీపేఉక్తం
 ప్రతిపద్యాశ్వినేశుక్లేదాహిత్రేస్త్యేకపార్వణం| శ్రాద్ధంమాతామహంకుర్యాత్సపితా
 సంగవేనదా||జాతమాత్రోపిదాహిత్రోజీవత్యపిచమాతులే|ప్రాతస్సంగవయోమ
 థ్యేఆర్యస్యప్రతిపద్భవేదితివచనాత్-అత్రపమూలత్వంవిమృశ్యం-ఇదంచమలమాసే
 నకార్యం || స్పష్టమాసవిశేషాఖ్యావిహితంవజ్జయేన్మలేఇతినిషేధాత్- ఇదంచజీ
 వత్పితృకేణైవకార్యమితిశిష్టాః - ఇదంచశిష్టాచారాత్సపిండకంకార్యమితికేచిత్

పిండరహితంతుయుక్తం - జీవత్పితృకస్య || ముండనంపిండదానంచప్రేతకమణంచ
సర్వశః | సజీవత్పితృకఃకుర్యాద్గుర్విణీపతిరేవచేతిదత్తేణ పిండనిషేధాత్ || అన్వప్త
కృతద్విశేష వచనాభావాచ్చేతి సంక్షేపః - ఇతికాలనిణాయసింహౌ, మహాలయ
నిణాయః—అధాశ్వినశుక్లప్రతిపదిసవరాత్రారంభః - తన్నిణాయః - తత్రభాగ
వార్చనదీపికాయాందేవీపురాణేసుమేధాఉవాచ || శృణురాజస్సప్తమ్యైమిచండికా
పూజనక్రమమ్ || అశ్వినస్యసితేవక్షేప్రతిపత్సుశుభేదినే || ఇత్యుపక్రమ్యైక్తం || శు
ద్ధేతిథౌప్రకతఃవ్యంప్రతిపచ్ఛోధ్వగామినీ || ఆద్యాస్తునాడికాస్త్యక్వాషోడశద్వాద
శాపివా || అపరాహ్ణాచకర్తవ్యంశుద్ధసంతతికాంక్షీభిః || ఇదంచాపరాహ్ణాయోగి
న్యాఃప్రాశస్త్యంద్వితీయదినేప్రతిపదోభావేజ్ఞేయం - తథాతత్రైవదేవీపురాణేదామ
రతంత్రేచదేవీవచః || అమాయక్తానకర్తవ్యాప్రతిపత్పూజనేమమ | ముహూర్త
మాత్రాకర్తవ్యాద్వితీయాదిగుణాన్వితా || ఆద్యాష్టోడశనాడిస్తులభ్యాయఃకురుతేన
రః | కలశస్థాపనంతత్రహ్యరిష్టంజాయతేధువమ్ || మార్కండేయదేవీపురాణ
యోః || పూర్వవిధ్ధాతుయాశుక్లాభవేత్ప్రతిపదాశ్వినీ || సవరాత్రవ్రతంతస్యాంసకా
ర్యంశుభమిచ్ఛతా || దేశభంగోభవేత్తత్రదుర్భిక్షుఃసోపజాయతే | సందాయాంద
ర్యయుక్తాయాంయత్రస్యాన్యమపూజనమితి || స్కాందోపి || ప్రతిపద్యాశ్వినేమాసిసా
శుద్ధాశుభదాభవేత్ | భాద్రపంచదశీకృష్ణాతథాయుక్తానశస్యతే | విరుద్ధఫలదాసా
హిపుత్రదార భయావహేతి || తథా || వజ్రనీయాప్రయత్నేనఅమాయుక్తాతుపా
ర్థివ | ద్వితీయాదిగుణైర్మృతాప్రతిపత్సర్వకామదా || తథాదేవీపురాణే || యోమాం
పూజయతేనిత్యంద్వితీయాదిగుణాన్వితామ్ | ప్రతిపచ్ఛారదీంజ్ఞాత్వాసోశ్చుతేసుఖ
మవ్యయమ్ || యదికుర్యాదమాయుక్తాప్రతిపత్ స్థాపనేమమ | తస్యశాపాయుతం
దత్తాభస్మశేషంకగోమ్యహమ్ || ఆగ్రహతురుతేయస్తుకలశస్థాపనంమమ | తస్య
సంపద్వినాశస్సాన్వజ్జ్యేష్ఠఃపుత్రోవినశ్యతి || అమాయుక్తానకర్తవ్యాప్రతిపచ్ఛండికా
ర్చనే || ధనార్థిభిర్విశేషేణవంశహానిశ్చజాయతే || సదర్శకలయాయుక్తాప్రతిపచ్ఛం
డికార్చనే | ఉదయేద్విముహూర్తాపిగ్రాహ్యసోదయదాయినీతి || దేవీపురాణే ||
యాచాశ్వయుజమాసేస్యాత్ప్రతిపద్భద్రయాన్వితా | శుద్ధామమార్చనంతస్యాంశత
యజ్ఞఫలప్రదమ్ || రుద్రయామశే || అమాయుక్తాసదాచైవప్రతిపన్నిందితామతా |
తత్రచేత్ స్థాపయేత్కుంభం దుర్భిక్షంజాయతేధువమ్ | ప్రతిపత్సద్వితీయాతుకుం
భాలోపణకమణీతి | యద్యపిరుద్రయామశం డామరంచనిర్మూలం- తథాప్యవిరో
ధాత్ - ప్రచారాచ్ఛతద్వచనానిభిఖ్యంతే - తిథితత్త్వేదేవీపురాణేపి || ప్రాతరా
వాహయేద్దేవీప్రాతరేవప్రవేశయేత్ || ప్రాతఃప్రాతశ్చసంపూజ్యప్రాతరేవనిసజ్జ

యేత్ || తత్రైవ || శరత్కాలేమహాపూజాక్రియతేయాచవాషిక్ | సాకార్యోద
యగామిన్యాంనత్రతిథియుగ్మతా || తథా || కుహూకాష్ఠోపసంయుక్తాంవజ్జయేత్ప్రి
తిపత్తిథిమ్ | రాజ్యనాశాయసాప్రోక్తానిందితాచాశ్వ పూజనశ్చతి || ఏషువచనేషు
కలశస్థాన గ్రహణాత్ - తదేవప్రథమదినేనిషిద్ధ్యతే - సతూపవాసాది - తస్యప్ర
తిపద్యప్యమావాస్యేతి యుగ్మవాక్యాత్ - శుక్లాన్యాత్ప్రతిపత్తిథిః - ప్రథమతఃశ్చతి
దీపికోక్తేః - శుక్లపక్షేదశశబ్దేతిమాధప్రాక్షేప్ - పూర్వదినేప్రాప్తస్యబాధేమా
నాభావాదితికేచిత్ - వస్తుతస్తుపూర్వోక్తవాక్యేషు చండికార్చనపూజాగ్రహణా
దుపవాసాదేశ్చంగత్వాత్ప్రధాన దేవీపూజాదావపిపరేతియుక్తం - కలశస్థాపనగ్ర
హణంతూపలక్షణం - అతఏవదేవలః || వ్రతోపవాసనియమేషుటిక్త కాపియాభవే
త్ | సాతిథిస్తద్దినేపూజ్యావిపరీతాతుప్రైతృకశ్చతి - అత్రఘటికాముహూతఃశ్చతి
గౌడాః - యదాతుపూర్వదినే సంపూర్ణశుద్ధాచభూత్వాపరదినే వర్ధతేతదాసంపూ
ర్ణత్వాదమామోగాభావాచ్ఛపూర్వైవ - యానిచద్వితియామోగనిషేధకానివచ
నానికేచిత్పరంతి - తాన్యపిశుద్ధాధికనిషేధపరాణి - పరదినేప్రతిపదోత్సంతాసత్వే
తు దశాయతాపి పూర్వైవగ్రాహ్య - తదాహుల్లః || తిథిశ్శరీరంతిధిరేవకారణం
తిథిః సమాణంతిధిరేవసాధనమితి - యానితుఅమాయుక్తాప్రకతఃవ్యేత్యాదీనిన్యసిం
హప్రసాదేవచనానితాని సమూలత్వే సత్వేతద్విషయాణి - అత్రేదంతత్త్వం -
పూర్వోక్తవాక్యానాంనర్వేషాం హేమాద్రాద్వద్విలిఖితత్వేన నిర్మూలత్వాజ్ఞే
శ్చాన్యనిర్ణయస్యానుక్తేః - సామాన్యనిర్ణయాత్పూర్వవత్ప్రస్తావపి గౌడనిబంధే
షువిశేషనిర్ణయాదాదయిగ్రాహ్య - తత్రాపిఘటిక్త కేత్యన్యద్విముహూర్తస్తుతి
తోవ్యక్తేర్ద్విముహూర్తాగ్రాహ్య || ఉదితేదైవతంభానౌవిత్వత్రద్విముహూర్తాత్రిర
హ్నశ్చేతి ఔదయిక్యాద్ద్విముహూర్తఃత్వనియమాత్ - తేనఉదయేద్విముహూ
ర్తాపీత్యాద్యనుసారోపిముహూర్తమాత్రాకర్తవ్యేతిద్విముహూర్తస్తుతిః - అన్య
థాద్విముహూర్తవిధివైయధ్యాత్ - కేచిత్తుముహూర్తమాత్రేతివచనాత్తతో
న్యూనత్వేపరానేత్యాహుః - గౌడాలప్యేవం - అత్రదేవీపూజైవప్రధానమ్ - ఉప
వాసాదిత్వంగం - అప్తమ్యాంచ సవమ్యాంచ జగన్మోతరమంబికామ్ | పూజయి
త్వాశ్వినేమాసివిశోకేజాయతేనరశ్చతిహేమాద్రా భవిష్యే - తస్యాఏవఫలసంబం
ధాత్ - నవమీతిధిపర్యంతంవృద్ధాపూజాజపాదికమితితత్రైవదేవీపురాణాత్ - శ
రత్కాలేమహాపూజాక్రియతేయాచవాషిక్ కీతిమార్కండేయపురాణాచ్ఛ - పూ
ర్వవచనాదప్తమీనవమీపూజైవప్రధానమన్యత్సర్వమంగమితిగౌడాః - ఏకాహప
క్షోపికాళికాపురాణే || యస్యైవకన్యామథాప్తమ్యాంసవమ్యామధసాధకః | పూజ

యేద్వరదాందేవీంమహావిభవవిస్తరైః ॥ తత్త్వంతురాజనూయేన్యయాగైస్సమ
ప్రధానాయాస్సహితాయా అప్యవేష్టేరేతయాన్నాద్యకామం యాజయేదిత్యేక
త్వాన్మధ్యేవిధానాచ్చయథాఫలాఢ్యోబహిః - ప్రయోగస్తథానవరాత్రమధ్యస్థా
యా । అష్టమ్యానవమ్యావాఫలార్థఃపృథక్ప్రయోగః - రూపనారాయణభృతదేవీ
పురాణే ॥ మహానవమ్యాంపూజేయంసర్వకామప్రదాయికా । సర్వేషుచైవవణే
షుతవధక్త్యాప్రకీర్తితా ॥ కృత్వాహ్నిత్యశోరాజ్యపుత్రాయర్థనసంపదః ॥ సాచకా
మ్యానిత్యాచ ॥ ఏవమన్యైరపితథాదేవ్యాఃకార్యం ప్రపూజనమ్ । విభూతిమతు
లాంలబ్ధుంచతుర్వగప్రదాయికామితి ॥ యోమోహదధవాలస్యాద్దేవీందుగాం
మహూత్సవే । నపూజయతిదంభాద్వాద్వేషాద్వాన్యత్రభేరవ ॥ క్రుద్ధాభవతీత
స్యకామానిష్ఠాన్నిహంతినై, ఇతికాళికాపురాణేఫలనిందాశ్రుతేః ॥ వర్షేనైవిధాత
వ్యంస్థాపనంచవిస్తరమితిధితత్త్వేదేవీపురాణాచ్చ - అత్రోపవాసాదికముక్తంహే
మాద్రాభవిష్యే ॥ ఏవంచవింధ్యవాసీన్యాంనవరాత్రోపవాసతః । ఏకభక్తేనకేనత
తైవాయాచితేనచ ॥ పూజనీయాజనైర్దేవీస్థానేస్థానేపురేపురే । గృహేగృహేశక్తిప
రైర్గ్రామేగ్రామేవనెవనె ॥ స్నాతైఃప్రముదితైర్హృష్టైర్బాహ్యజైఃక్షత్రియైర్నృ
పైః । వైశ్యైశ్శూద్రైర్భక్తియుక్తైఃప్రేక్షైఃచైర్నైశ్చమానవైరితి - యత్తురూప
నారాయణోయేభవిష్యే ॥ ఏవంనానాస్థైర్చక్రజైఃపూజ్యతేసర్వదన్యభిరితి ॥ తత్తా
మసపూజాపరం ॥ వినామంత్రైస్తామసీన్యాత్కిరాతానాంతుసంమతేతి తత్త్రైవ
క్తేః - మదనరత్నేదేవీపురాణేపి ॥ కన్యాసంస్థేరవౌశక్రశుక్లామారభ్యసందికామ్ ।
అయాచీహ్యధవై కాశీనక్తాశీవాధవామ్బుధః ॥ భూమాశయాతచామంత్ర్యకుమా
రీర్భోజయేన్ముదా । వస్త్రాలంకారదానైశ్చసంతోష్యాః ప్రతివాసరక ॥ బలించ
ప్రత్యహందద్యాదోదనంమాంసమాషవత్ । త్రికాలంపూజయేద్దేవీంజపస్తోత్రపరా
యణఇతినందికాప్రతిపత్తిధిరితిమైథిలాః - షష్ఠీతిగాడాః - తచ్చపూజనంరాత్రౌకా
ర్యం ॥ ఆశ్వినేమాసిమేఘాంతేమహిమాసురమర్దినీమ్ । నిశాసుపూజయేద్భక్త్యాసో
పవాసాదికఃక్రమాదితిదేవీపురాణాత్ - సంగ్రహేపి ॥ ఆశ్వినేమాసిమేఘాంతేప్రతి
పద్యాతిధిర్భవేత్ । తస్యాంసక్తంప్రకుర్వీతరాత్రౌదేవీంచపూజయేత్ । రాత్రిరూపా
యతోదేవీదివారూపామహేశ్వరః । రాత్రివ్రతమిదందేవిసర్వసాప్రసాదకాశనమ్ ॥
సర్వకామప్రదంస్యాణాంసర్వశత్రునిబర్హణమ్ । రాత్రివ్రతమిదంతస్యరాత్రౌకతశ
వ్యత్యేగ్యతే ॥ నక్తవ్రతమిదంయస్మాదన్యథానరకేగతిరిత్యాదివచనాచ్చ - రాత్రి
వ్రతత్త్వమేవాభిప్రేత్య మాధవేనోక్తం - తస్యనక్తవ్రతత్వాదితి - సతురాత్రిభో
జనాత్ - నను ॥ మాసిచాశ్వయుజేశుక్లేనవరాత్రేవిశేషతః ॥ సంపూజ్యనవదుర్గాంచ

సక్తం రుక్మాత్సమాహితః । నవరాత్రాభిధంకమనక్తవ్రతమిదం స్మృతమ్ ॥ ఆరంభేనవరాత్రస్య ఇత్యాదిస్మాదాత్ - మాధవోక్తేన్ననక్తమేవ ప్రధానమితిచేత్ న-
 నవరాత్రోపవాసత ఇత్యాదేరనుపపత్తే - తేనపాతీకనక్తానువాదోయం - నిత్యానిత్య
 సంయోగవిరోధాత్ - సహ్యగ్నిహూతేదశమపక్షే ప్రాప్తస్యదధ్వాజుహూ
 తీత్యస్యేంద్రియకామహోమేచువాదోఘటతే - నిత్యవదనువాదా యోగాదిత్యు
 క్తంవాక్తీకే - తథాత్రాపి - తేనాత్రతద్వదేవగుణత్వలమితిజ్ఞేయం - ననురా
 త్రేకర్మకాలత్వేతద్వాద్యపి నీపూర్వైవప్రతిపత్వాప్రసూయాత్ - మైవం, న్యాయ
 తఃప్రాప్తపసిపూర్వోక్తవచనైర్బాధాత్ - యథాపూర్వేద్యుఃకర్మకాలవ్యాపిసమపి
 త్యక్తాన్వస్వల్పవివరైవరామనవనూతి ప్రాగుక్తం - యథావానిశీధేనతీమపిపూ
 ర్వాంజన్మాప్రమాంత్యక్తాన్వరోహిణీయక్తాపరైవేతిమాధవేనోక్తం - తథాత్రాపి -
 వస్తుతస్తు - రాత్రేకర్మకాలత్వవచనాం హేమాద్రాద్యద్యలిఖనాత్సమూలత్వంవిమృ
 శ్యమేవ - త్రికాలంపూజయేదిత్యాదిపూర్వవిరోధాచ్చ - మాధవౌక్తిస్తుపాతీక
 నక్తానువాదఇత్యుక్తం - తస్మాత్సర్వపక్షేషుపరైవప్రతిపదిసిద్ధం - అత్రకేచిన్నవరాత్ర
 శబ్దోనవాహూరాత్రపరః ॥ వృద్ధాసమాప్తిరప్రమాన్యం హాసేమాప్రతిపన్నీశి । ప్రా
 రంభోనవచండ్యాస్తునవరాత్రమత్యోర్దవదితిదేవీపురాణాదిత్యాహుః - తన్న - అతి
 హాసవృద్ధ్యోర్నూన్యనాధికత్వాపత్తే - అత్రమూలాభావాచ్చ - తేనలిధివాచ్యే
 వాయం - తదుక్తం ॥ తిథివృద్ధాతిధిహాసేనవరాత్రమపార్థకమ్ । అప్రరాత్రేనదో
 షోయంనవరాత్రతిధిక్షయేతిసంచనవరాత్రశబ్దః - క్వచిల్లక్షణయాకర్మవాచీ - తథా
 ప్రారంభోనవరాత్రస్యేత్యత్రేతిదో - ప్రతిపదిచవైధృత్యాదియోగనిషేధోభాగ్గవా
 ర్చనదిపికాయాండేనీపురాణే ॥ 'త్యాప్త్యైవైధృతయుక్తాచేత్ప్రతిపచ్చండికార్చనే । త
 యోరంతేవిధాతవ్యంకలశారోపణంగుహేతి ॥ చిత్రావైధృతియుక్తాపిద్విలీరాయు
 తాచ్ఛేత్రైస్సగ్రాహ్యేత్యుక్తం - దుగ్గోత్సవే ॥ భద్రాన్వితాచేత్ప్రతిపత్తులభ్యతేవి
 రుద్ధయాగైరపిసంగతాసతీసై వాపరాష్ట్రేవిబుదైర్విధేయా శ్రీపుత్రరాజ్యాదివివృద్ధి
 హేతురితి ॥ యదాతువైధృత్యాదిపరిహారేణ ప్రతిపన్నలభ్యతే - తదోక్తంతత్రై
 వకాత్యాయనేన ॥ ప్రతిపద్యాశ్వినేమాసిభవేద్వైధృతిచిత్రయోః - ఆద్యపాదాప
 రిత్యజ్యప్రారభేన్నవరాత్రకమితి ॥ భవిష్యేపి ॥ చిత్రావైధృతిసంపూర్ణాప్రతిపచ్ఛే
 ద్భవేన్నప । త్యాజ్యాహ్యాంశాస్త్రయస్త్యాద్యాస్తరీయాంశేతుపూజనం ఇతి ॥ రుద్ర
 యామశేషి ॥ వైధృతౌపుత్రనాశస్స్యాచ్చిత్రాయాంధననాశసమ్ ॥ తస్మాన్నస్థా
 పయేత్కుంభంచిత్రాయాంవైధృతౌతథా ॥ సంపూర్ణాప్రతిపద్దేవచిత్రాయుక్తాయ
 దాభవేత్ । వైధృత్యావాపియుక్తాస్యాత్తదామధ్యందిసేరవా ॥ అభిజిత్తుముహూ

ర్తంయ త్తత్రస్థాపనమిష్యత ఇతి - చిత్రాదినిషేధేమూలంచింత్యం - ఇదంకలశస్థా
 పసంరాత్రోనకార్యం- సరాత్రోస్థాపనంకార్యంనచకుంభాభిషేచనం ఇతిమాతోన్య
 క్తేః || భాస్కరోదయమారభ్యయావత్తుదశనాడికాః | ప్రాతఃకాలఇతిప్రాక్తఃస్థాప
 నారోపణాదిషు | ఇతివిష్ణుధర్మోక్తేశ్చ || రుద్రయామళే | సానంమాంగళికంకృ
 త్వాతతోదేవింప్రపూజయేత్ || శుభార్చిర్మృత్తికాభిశ్చపూర్వంకృత్యాతువేదికాం||
 యవాన్వైవాపయేత్తత్రగోధూమైశ్చాపిసంయుతాః | తత్రసంస్థాపయేత్కుంభం
 విధినామంత్రపూర్వకమ్ || సావర్ణంరాజతంవాపితామ్రమంమృణ్మయజంతువా | ఇతి||
 అధపూజావిధిః-సాచజయంతీమంత్రేణసవాక్షురేణవాకార్యః- తదుక్తందుర్గాభక్తిత
 రంగిణ్యాండేవిపురాణే || కుర్యాద్దేవ్యాస్తుమంత్రేణపూజాంక్షీరఘృతాదిభిరిత్యుక్త్వా||
 జయంతీమంగళాకాళీభద్రకాళికపాలినీ| దుర్గాక్షమాశివాధాత్రీస్వధాస్వాహానమో
 స్తుతే || అనేనైవతుమంత్రేణజపహూమాతుకారయేత్ | ఇతి || ఓందుర్గెదుర్గెరక్షీ
 ణిస్వాహేతినవాక్షురః - తత్రప్రతిపదిప్రాతరభ్యంగంకృత్వాదేశకాలౌ సంకీర్త్యమ
 మేహజన్మనిదుర్గాప్రీతిద్వారాసర్వాపచ్ఛాంతి పూర్వకద్ధియ్యుర్విపులధనపుత్ర పౌ
 త్రాద్యసవచ్చిన్న సంతతివృద్ధిధిరలక్ష్మీకీర్తిలాభశత్రుపరాజయసదభీష్టసిద్ధ్యర్థం శా
 రదనవరాత్రప్రతిపదివిహితకలశస్థాపనదుర్గాపూజాకుమారీపూజాదికరిష్యే ఇతిసంక
 ల్ప్య, మహీద్యౌరితిభూమింస్పృష్ట్యా, ఓషధయస్సమితియవాన్నిక్షిప్య, ఆకలశేష్య
 తీకుంభంస్థాప్య, ఇమంమేగంకే ఇతిజలేనాపూర్య, గంధద్వారామితిగంధం, యాఓ
 షధీరితసర్వాషధీః, కాండాత్కాండాదితదూర్వాః అశ్వత్థేవఇతిపంచపల్లవాః, సోమ
 నాపృథివీతిసప్తమృదః, యాఃఫలిసిరితిఫలం, సహిరత్నానీతిపంచరత్నాని, హిరణ్యం
 షీప్త్యా, యువాసువాసాఇతివస్త్రేణావేష్ట్య, పూర్ణాదర్వితిపూర్ణపాత్రం నిధాయత
 త్రపరుణంసంపూజ్య, జీర్ణాయాంనూతనాయాంవాప్రతిమాయాందుర్గామావాహ్య
 పూజయేత్ - తద్యథా, పూర్వోక్తమంత్రముక్త్వా || ఆగచ్ఛవరదేదేవిదైత్యదర్శ
 నిషూదని | పూజాంగృహాణసుముఖనమస్తేశంకరప్రియే || సర్వతీర్థమయంవారిస
 ర్వదేవసమన్వితమ్ | ఇమంఘటంసమాగచ్ఛత్సిద్ధిదేవగణైస్సహ || దుర్గదేవిసమా
 గచ్ఛసాన్నిధ్యమిహకల్పయ || బలింపూజాంగృహాణత్వ మష్టాభిశ్చక్రిభిస్సహేత్యా
 వాహ్యపూర్వోక్తమంత్రేణషోడశోపచారైఃపూజయిత్వామాషభక్తబలింకూశ్మాం
 డాదిబలింవానివేదయేత్ — తతఃకుమారీపూజా - తదుక్తం హేమాద్రాన్కాండే||
 సీతై కాంపూజయేత్కన్యామేకవృద్ధ్యాతతైవచ | ద్విగుణంత్రిగుణంవాపిప్రత్యేకం
 సవకంతుపా || తథా || నవభిర్లభతేభూమిమైశ్వర్యంద్విగుణేనతు | ఏకవృద్ధ్యాల
 భక్షైమమేకై కేనశ్రియంభవేత్ || ఏకవర్షాతుయాకన్యాపూజార్థేతాంవివర్జయేత్ | శం

ధవుష్పఫలాదీనాంప్రీతిస్తస్యానవిద్యతే ॥ తేనద్వివర్ణామారభ్యదశవర్ణావర్యంతా ఏ
 వపూజ్యఃసత్వన్యః - తాసాంచక్రమేణకుమారికాత్రిమూర్తిః, కల్యాణీరోహిణీ
 కాళీ చండికాశాంభవీదుర్గానుభద్రేతినామభిః పూజాకార్యాతాసాంచప్రత్యేకంపూ
 జామంత్రాఃఫలవిశేషాశ్చతత్రైవిద్యయాః - సామాన్యతస్తు ॥ మంత్రాక్షరమయీం
 లక్ష్మీంమాతృణాంరూపధానిణీమ్ । నవదుర్గాత్మికాంనామృతాన్యమావాహయీ
 మ్యహమ్ ॥ ఏవమభ్యర్చనంకుర్యాత్కుమారీణాంప్రయత్నతః । కంచుకైశ్చైవవ
 స్త్రైశ్చగంధపుష్పాక్షతాదిభిః ॥ నానావిధైర్భక్త్యభోజైశ్చ రోభజయేత్పాయసాదిభిః॥
 తథా ॥ గ్రంథిస్ఫుటితశీర్ష్ణాంగీంరక్తపూయప్రణాంకితామ్ । జాత్యంధాం కేకరాం
 కాణీంకురూపాంతసురోమశామ్ ॥ సంత్యజేద్రోగిణీంకన్యాండాసీగర్భసముద్భవామ్ ॥
 తథా ॥ బ్రాహ్మణీంసర్వకార్యేషుజయార్థైర్నవవంశజామ్ । లాభార్థైర్వైశ్యవంశోత్థాం
 సుతార్థైశ్శూద్రవంశజామ్ ॥ దారుణేచాంత్యజాతానాంపూజయేద్విధినానరఞ్చితి - అ
 త్రవేదపారాయణమప్యక్తం, రుద్రయామశే ॥ ఏవంచతుర్వేదవిదోవిప్రాస్తస్సర్వా
 స్స)సాదయేత్ । తేషాంచవరణంకార్యంవేదపారాయణాయవై ఇతి॥ తథా ॥ ఏకో
 త్రరాభివృద్ధ్యాతునవమీయావదేవహి । చండిపారంజపేచ్ఛైవజాపయేద్వావిధాన
 తః ॥ తిథితత్త్వేనారాహితంతే ॥ ప్రణవంచాదితోజస్తాస్తోత్రంవా సంహితాంప
 రేత్ ॥ అంతేచప్రణవందద్వాదిత్యువాచాదిపూరుషః ॥ అథారేస్థాపయిత్వాతుపుస్త
 కంప్రజపేత్సుధీః । హస్తసంస్థాపనాదేవయస్మాద్వైవిధలంభవేత్ ॥ స్వయంచలిఖ
 తంయచ్చశూద్రేణలిఖతంభవేత్ । అబ్రాహ్మణేనలిఖతంతచ్చాపివిధలంభవేత్ ॥ ఋ
 షిచ్ఛందాదికంస్యస్యపరేత్ స్తోత్రంవిచక్షణః । స్తోత్రేనదృశ్యతేయత్రప్రణవం తత్ర
 విన్యసేత్ ॥ సర్వత్రపార్యేవిజ్ఞేయస్తస్యధావిధలంభవేత్ । ఏవంనవమీపర్యంతం
 ప్రత్యహంకుర్యాత్ - అత్రవిశేషోపేమాద్రాదేవీపురాణే॥ యదాద్యేదివసేకుర్యా
 చ్చండికాపూజనాదికమ్ ॥ ద్విగుణంతద్ద్వితీయేహ్నిత్రిగుణంతత్పరేహని ॥ నవమీ
 తిథిపర్యంతం వృద్ధ్యాపూజాజపాదికమితి ॥ ఏతేననవరాత్రేఃపూజైవప్రధానంఉపవా
 సాదిత్వంగమితగమ్యతే ॥ తిథిహాసేతుతిథిద్వయనిమిత్తంపూజాదిమహాలయశ్రాద్ధవ
 దేకదినేఆవృత్త్యాకార్యమ్ - వృద్ధాతద్వదేవావృత్తిః - తతోనవరాత్రోపవాసాది
 సంకల్పదీకుర్యాత్ - స్వస్యాశక్తావస్థేనవాపూజాదికారయేత్ ॥ స్వయంవాప్య
 న్యతోవాపిపూజయేత్పూజయీతవేతి ॥ తరంగిణ్యాందేవీపురాణాత్ - ఇదంచదే
 వీపూజనంశుక్రాస్తాదావపికార్యం - తదుక్తంధర్మప్రదీపే ॥ నష్టేశుకేతథాజీవే
 పింహస్థేచబృహస్పతే । కార్యాచైవస్వదేవ్యర్చనప్రత్యబ్ధంకులధర్మతః॥ఇతి ॥ మల
 మాసేతువచనాభానాన్నభవతి - అత్రపాశ్చస్యాశ్చపూజనముక్తం - మదనరత్నే

నోఽపిభూతే || అశ్వయుక్తుక్షప్రతిపత్స్వాతీయోగేశుభేదినే | పూర్వముచైశ్చివా
 చాపమృగములైషమావహత్ || తస్మాత్సాన్వైర్విరితైస్తత్రపూజ్యోసౌ శ్రద్ధయా
 సహ | పూజనీయోశ్చశురగానవమీయావదేవహి || శాంతిస్త్వస్త్వయనంకార్యం
 తదాతేమాందినేదినే | ధాన్యంభల్లాతకంక్తుంవచాసిద్ధార్థకాస్తథా || పంచవర్ణేన
 సూత్రేణగంధితేమాంతుబంధయత్ | వాయవ్యైర్వాయుజైస్తనైర్శ్వాక్షైర్మంత్రై
 స్సవైష్ణవైః || వైశ్వదేనైస్తథాగ్నేయైర్హోమఃకార్యోదినేదినే || కల్పతరాత్వేతదగ్రే
 స్యదపి || జ్యేష్ఠాయోగేపురాత్రగజాశ్చాప్టేమహాబలాః | పృథివీమాహవన్స్పర్శ్యం
 చైతలననకాననామ్ | కుముదైరావణోపద్యుపుష్పదంతోధవామనః | సుప్రతీకో
 జనోనీలస్తస్మాత్తాంస్తత్రపూజయత్ || శాక్రాదృతౌత్సమారభ్యనవమ్యంతంచపూ
 ర్వవన్ || అశ్వవర్ధోమాదీత్యః - అథప్రతిపదాదిషువిశేషోదుర్గాభక్తితరంగిణ్యాం
 భవిష్యే || కేనసంసాగ్రదవ్యాశీదదద్యాత్ప్రతిపదినే | పక్షస్తైలందివతీయాయాం
 కేశసంయమహేతవే || పట్టదోమితిగౌడపారః || దర్శనాచతృతీయాయాంసిందూ
 రాలక్లకంతథా | మధుసర్కంచతుర్ధ్యాంతులిలకంనేత్రమండనమ్ || పంచమ్యామం
 గరాగంచత్రక్త్యాలంకరణానిచ | షష్ఠ్యాంబిల్వతరాబోధంసాయంసంధ్యాసుకారయ
 త్ || సప్తమ్యాన్నితరానీయగృహమధ్యేప్రపూజయత్ | ఉపాషణమధాస్తమ్యా
 మాత్మశక్త్యాచపూజనమ్ || నవమ్యామంగ్రచండాయాః పూజాంతుర్యాద్భులింతథా |
 సంపూజ్యప్రేషణంకుర్యాద్దశమ్యాంసారవోత్సవైః || అనేనవిధినాయస్తదేవీంప్రీణ
 యతేనరః | స్కందవత్పాలయేద్దేవితంపుత్రధనకీర్తిభిః || కృత్యతత్త్వార్థవేలైంగే || క
 న్దాయాంకృష్ణపక్షేతుపూజయిత్వాద్ధోభేషివా | నవమ్యాంబోధయేద్దేవీంమహావిభ
 వవిస్తరైః || శుక్లపక్షేచతుర్ధ్యాంతుదేవీకేశవిమోక్షణమ్ | ప్రాతరేవతుపంచమ్యాం
 స్నాపయేత్సుశుభైర్బలైః || షష్ఠ్యాంసాయంప్రకుర్వీతబిల్వవృక్షేధివాసనమ్ || సప్త
 మ్యాంప్రతికాపూజాఅష్టమ్యాంచాప్యపోషణమ్ | పూజావజాగరశ్చైవనవమ్యాం
 విధినద్యుతిః || విసర్జనందశమ్యాంతుక్రీడాకాతుకమంగళైః || అత్రనవమ్యాంబోధనా
 సామధ్యేష్ఠ్యాంబోధనమితిస్సార్థాఃఫలభూమార్థినః - సముచ్చయిత్యన్యే - నవ
 మ్యాంమంత్రఃకారీపురాణే || ఇట్టేమాన్యసితేపక్షేనవమ్యామార్ధోభేషివా | శ్రీ
 నృక్షేబోధయామిత్వాంయవత్పూజాంకరోమ్యహమ్ || అత్రస్త్రీప్రతేవిశేషః, పరి
 భాషాయాంజ్ఞయః - అత్రాశౌచేవిశేషోనిర్ణయామ్యతేవిశ్వరూపనిబంధే || ఆశ్వినే
 శుక్లపక్షేతుప్రారబ్ధేనవరాత్రకే | శావాశౌచేసముత్పన్నక్రియాకార్యాకథంబుధైః ||
 సూతకేవర్తమానేచత్రతోత్పన్నేసదాబుధైః | దేవీపూజానకర్తవ్యా పశుయజ్ఞవి
 ధానతః | సూతకేపూజనంప్రోక్తండానంచైవవిశేషతః | దేవీముద్దిశ్యకర్తవ్యోత

త్రవోహానవిద్యతఇతి || కాలాదధ్యేవిష్ణురహస్యేసి || పూర్వసంర్పితంయశ్చత్రతం
 సునియతవ్రతైః | తత్కర్తవ్యంనరైశ్శుద్ధందానార్చనవివర్జితం || కాడనిబంధేతిథి
 తత్వేప్యక్తం - ఆశ్వినశుక్లపంచమ్యాదిశుక్ల ప్రతిపదాదిషష్ఠ్యాదిసప్తమ్యాదిచైకంక
 మ్ - అతశ్చమధ్యేఆశౌచపాతేపినదోషః - సంకల్పేనతసత్రయోగితివిష్ణుక్తే
 రితి - ఆరభ్యంస్వయమేవకార్యం - అనారభ్యత్వన్యేనకారయేదితివిప్రౌదానః - రజ
 స్వలాత్వన్యేనకారయేత్ - సూత కాదివద్విశేషవచనాధావాత్ - స్త్రీణాంచనన
 రాత్రేతాంబూలాదిచర్వణంభవతి - తమక్తవ్రతహేమాశ్రాగారుడే || గంధాలం
 కారతాంబూల పుష్పమాలానులేపనమ్ || ఉపవాసేనదుష్కృతి దంతధావనమం
 జనమితి || ఏతత్సభత్యుక్తోపవాసవిషయం - అన్యశ్చాత్రివిశేషః పరిభాషానూము
 క్తః - ఆశ్వినశుక్లపంచమ్యాముపాంగలలితానతమ్ - మహారాష్ట్రేషుప్రసిద్ధం - త
 త్రయద్యపి కథాయాంకాలవిశేషానోక్తస్తథాపి || రాత్రేజాగరణంయర్యాగ్రితవాది
 త్రనిస్సన్నైరితిరాత్రోజాగరోక్తే - శక్తిపూజాయారాత్రోప్రాశస్త్యాచ్చరాత్రివ్యా
 పిసీగ్రాహ్యేతికేచిత్, వస్తుతస్తువచనవినారాత్రిపూజాయామానాధావాత్ - జా
 గరణ్యచాంగత్వాద్యుగ్మవాక్యాత్ || భుక్త్వాజాగరణేనక్తేచంద్రాద్యఘ్నవ్రతేత
 థా | తారావ్రతేషుసర్వేషురాత్రియోగోవిశిష్యతఇతి కాలహేమాశ్రావచనాచ్చ
 పూర్వవిధాగ్రాహ్య - రాత్రిశబ్దఃపూర్వవిధావచనఇతిహేమాద్రిః-అన్యవభుక్త్వా
 జాగరణయాపత్వాదితి సాధువ్రతీమః - భుక్త్వాజాగరణంయత్రేత్యేకంపదం - తస్మి
 న్స్వితేషత్వధః-అన్యథాభుక్తేత్వనంగతేః| దివోదాసీయేప్యేనం— ఆశ్వినశుక్లప
 ఠేమూలనక్షత్రేపుస్తకేషుసరస్వతీస్థాపనం-యథోక్తంనిణాయాఘృతేదేవీపురాణే
 మూలేషుస్థాపనందేవ్యాపూర్వాపాఠానుపూజనమ్ | ఉత్తరానుబలిందద్యాచ్చి
 వణేనవిసజ్జయేదితి || రుద్రనూమశేషి || మూలఋతేసురాధీశపూజనీయాసరస్వ
 తీ | పూజయేత్ప్రత్యహందేవయావదైష్ట్యవమృతక్షమ్ || నాధ్యాపయేన్నచలిఖేన్నా
 ధీయీతకదాచన | పుస్తకేస్థాపితేదేవవిద్యాకామేద్విజోత్తమః|| సంగ్రహే|| ఆశ్వి
 నస్యసితేపఠేమేధాకామస్సరస్వతీమ్ | మూలేనావాహయేద్దేవీంశ్రణేనవిసర్జయేత్ ||
 మూలస్యాద్యపాదేఆవాహనమితిశిష్టాః - శ్రవణాద్యపాదేచవిసర్జయేత్ || ఆదిధా
 గోనిశాయాంతుశ్రవణస్యయదాభవేత్ | సంప్రేషణంతదాదేవ్యాదశమ్యాంచమ
 హాలాత్సవఇతిచింతామణౌబ్రహ్మాండపురాణాత్—అధవష్టి - కాడనిబంధేదేవీపు
 రాణే || జ్యేష్ఠానక్షత్రయక్తాయాంషష్ఠ్యాంబిల్వాభిమంత్రణమ్ | సప్తమ్యాంమూ
 లయక్తాయాంపత్రికాయాః ప్రవేశేనమ్ || పూర్వాపాథాయతౌప్యమ్యాం పూజా
 హాలామాద్యుపోషణమ్ || ఉత్తరేణససమ్యాంతుబలిభిఃపూజయేచ్చివామ్ | శ్ర

వణేనదశమ్యాంతుప్రణిపత్యవిసర్జయేత్ || కాలికాపురాణే || బోధయెద్బిల్వశాఖా
యాంపస్త్యాందేవింఘలేషుచ | సప్తమ్యాంబిల్వశాఖాంతామాహృత్య ప్రతిపూజ
యేత్ || పునఃపూజాంతధాప్తమ్యాంవిశేషేణసమాచరేత్ | జాగరంచస్వయంకు
ర్యాద్బలిదానంమహానిశి || ప్రభూతబలిదానంతునవమ్యాంవిధివచ్చరేత్ || విసర్జనం
దశమ్యాంతుకుర్యాద్వైసారవోత్సవైః | ధూళికర్దమనిజ్ఞేపైః క్రీడాకాతుకమంగ
లైః || అత్రసర్వత్రతిధిసక్షత్రయోగాదరోముఖ్యకల్పః - తదభావేతుతిధిరేవగ్రా
హ్య || తిధిశ్శరీరందేవస్యతిథానక్షత్రమాశ్రితమ్ | తస్మాత్తిధింప్రశంసంతినక్షత్రం
తిధివిసేతివిద్యాపతిలిఖతవచనాత్ - తిధిసక్షత్రయోగ్యోగేద్వయోరేవానుపాల
నమ్ | యోగాభావేతిధిగ్రాహ్యదేవ్యాపూజనకర్మణీతితత్తైవదేవలోక్తేచ్ఛ - అత్రచ
పత్రీప్రవేశాత్పూర్వేద్వయః - సాయంకాలేషష్ఠ్యభావేతత్పూర్వదిసేధివాసనంకార్యం -
సాయంకాలేత్యంతాసత్వేత్వతిధివాసనలోపః || షష్ఠ్యాంసాయంప్రకుర్వీతబిల్వవృక్షేధి
వాసనమితిపూర్వవచనాదికల్పతరుః - సాయంశుతిఃఫలాతిశయమాత్రాథానతుక
ర్మలోపఇత్యాచార్యచూడామణిః - అత్రక్రమః - బిల్వసమీపంగత్వాదేవింబిల్వంచసం
పూజ్యప్రార్థయేత్ - తత్రమంత్రః || రావణస్యవధాధాన్యరామస్యానుగ్రహాయ
చ | అకాలేబ్రహ్మణాబోధోదేవ్యాస్త్యయిక్మతఃపురా || అహమప్యశ్రితష్టష్ఠ్యాంసా
యాహేన్ బోధయామ్యతః | శ్రీశైలశిఖరేజాతశ్శ్రీఫలశ్రీనికేతనః || సేతప్యాసినమా
గచ్ఛపూజ్యోదుగాన్స్వరూపతః || ఇతి || ఏవందేవీమధివాస్యపరదిసేనిమంత్రితబిల్వశా
ఖాపత్రీప్రవేశపూజాంకుర్యాత్ - తదుక్తంహేమాద్రాలైంగే || మూలాభావేతు
సప్తమ్యాంకేవలాయాంప్రవేశయేత్ | యుగ్మాభ్యాం నవబిల్వస్యఫలాభ్యాంశాఖ
కాంతధా || తత్తైవప్రతిమాందేవ్యాస్సాన్విత్యాభ్యుక్ష్యప్రవేశయేత్ | అత్రచోపవా
సపూజాదావోదయకీసప్తమీగ్రాహ్య - నతుయుగ్మవాక్యాత్పూర్వా || యుగా
ధ్యాంపర్వవృద్ధిశ్చసప్తమీపార్వతీప్రియా | రవేరుదయమీక్షుం తేనత్రతిధియుగ్మ
తేతికృత్యతత్వాణామౌదాహృతవచనాత్ || భగవత్యాఃప్రవేశాదివిసర్గాంతాశ్చ
యాఃక్రియా || తిథాపుదయగామిన్యాంసర్వాస్తాఃకారయేద్బుధితితిధితత్వేనందికే
శ్వరపురాణాచ్చ - దుర్గాభక్తితరంగిణ్యామప్యేవం - తత్రాపిఘటికాతోన్యూన
త్వేషదానకార్యా || వ్రతోపవాసనియమేఘటికై కాపియాభవేదిదేవలోక్తేరితిగా
ఢాః - దాక్షిణాత్యాస్త్రపూర్వవచన మదృష్ట్యాయుగ్మవాక్యాత్పూర్వాంకుర్వంతి -
పత్రీకాపూజాచపూర్వాష్టేషవకార్యా - నతుమూలానురోధాన్యధ్యాహ్నదావితి
కృత్యతత్వాణావేద్యం - పత్రీకాస్తు | రంభాకవీహరిద్రాచజయంతీబిల్వదాడిమా |
అకోకో మూనవృక్షశ్చధాన్యాది నవపత్రీకా || ఇతితత్త్రైవింశతః - అస్యామేనఃప్ర

మ్యాదేవీత్రిత్రాత్రము క్తం హేమాదా - ప్రతిపదాదినవతిధిషుఉపవాసకరణాసా
 మధ్యేసప్తమ్యాదిదినత్రయేవాచుర్యాత్ - తథాహాథామ్యః ॥ ఆశ్వినేమాసిక్కుక్లే
 తు కతకవ్యం సవరాత్రకమ్ । ప్రతిపదాదిక్రమేణైవయావచ్చనవమీభవేత్ ॥ త్రి
 రాత్రంవాపికతకవ్యంసప్తమ్యాదియథాక్రమమ్ ॥ అతపపహేమాదా దేవీపురా
 ణేమంగళావ్రతే ॥ ఆశ్వినేవాధవామాఘేచైత్రేవాశ్రావణేపివా । కృష్ణాష్టమ్యాది
 కతకవ్యం ప్రతంశుక్లావధింహరేః ॥ యావచ్చుక్లాష్టమీశక్రఉపాష్యాతువిధానతః।
 దానంహేమామోజపఃపూజా కన్యాభోజ్యాప్తధాన్యహమ్ ॥ మహాభైరవరూపేణఅస్థి
 మారాధరాశ్చయే । పూజనీయావిశేషేణవస్త్రైర్గౌరవపురాదిషు ॥ ఇతిమాసచ
 తుప్తయేభిధాయ - అన్యత్రాపి ॥ అధవానవరాత్రంచసప్తపంచత్రికందివా । ఏక
 భక్తేననక్తేనాయాచితోపాషితైఃక్రమాదితి ॥ పూజయేతాశ్వినేశక్రయావచ్చు
 క్లాష్టమీభవేత్ । సర్వకార్యాణినిర్ధ్యంతిశక్రనాస్త్వత్రసంశయఇత్సుక్తందివేత్యే
 కరాత్రముక్తంగోవిందాద్ధవేదేవీపురాణే ॥ నవరాత్రప్రతేతక్తస్త్రిరాత్రంచైకరాత్ర
 కంప్రతంచరతియోభక్తస్తస్త్వేదాస్యామివాంఛితం॥ఇతి॥ తత్రాపిసప్తమ్యాఃపూజనే
 పూర్వోక్తోనిర్ణయః-అత్రతిధియాగపద్యేతంత్రేణోపవాసఃతిధిద్వయనిమిత్రంపూజా
 దికంతుభేదేన-అత్రవిశేషేనిర్ణయామృతేభవిష్యే ॥ సప్తమ్యాంసవగేహనిదారుజాని
 నవానిచ । ఏకంవావిత్తభావేనకారయేత్సుసమాహితః ॥ దుర్గాగృహంప్రకర్తవ్యం
 చతురశ్రంసుశోభనమ్ । తస్మధ్యేవేదికాంకుర్యాచ్చతుర్వస్తాంసమాంశుభామ్ ॥
 తస్యాంసింహాసనంక్షౌమంకంబళాజనసంయుతమ్ । తత్రమగాంప్రతిష్ఠాప్యసర్వలక్ష
 ణసంయుతాం ॥ భుజైశ్చతుర్భిరుచిరైదళశభిర్వావిభూషితామ్ । తప్తహాటకవణా
 భాంత్రినేత్రాంశశిశేఖరామ్ ॥ అనేకకుసుమాకీర్ణాంకపద్దేనసుశోభితామ్ । నితంబబిం
 బసన్నిధ్ధకింకిణీక్వాణనాదినీమ్ ॥ శూలచక్రదండశక్తివజ్రచాపాసిధారిణీమ్ । ఘం
 టాక్షమాలకరకపానపాత్రలసత్కరాం ॥ తదగ్రేభిన్నశిరసంమాహిషంరుధిరాప్లు
 తమ్ । నిస్సృతార్థతనుంకంరనాశేచర్మానిధారిణమ్ ॥ దేవీధృతకర్మగ్రీవంశూలేనో
 రసితాడితమ్ । నాగపాశేనవిక్షిప్తంహర్యక్షేణాపివిద్రుతమ్ ॥ పమద్రుధిరవక్త్రేణ
 ధున్వతోధన్వంసటాన్రూపానర్వతోమాతృచక్రేణసేవ్యమానాంసురైస్తథాఇతి॥త
 త్రదేవీప్రకర్తవ్యాహేమీవారాజతీతథా । మృద్వాగ్నీలక్షణోపేతాఖడ్గశూలేచపూ
 జయేత్ ॥ వాగ్మీదారుమయీ । దేవీమూర్తికస్థాపనేవిశేషాదుర్గాభక్తితరంగీణ్యాందేవీ
 పురాణే ॥ యామ్యాస్యాశుభదాడుగాఢాపూర్వాస్యాజయవధిని । పశ్చిమ భిము
 ణ్నిత్యంసస్థాస్యాసామ్యదిబ్దుభి ॥ ప్రతిమాభావేవిశేషస్తత్రైవ ॥ హైమరాజతమృ
 దాతులైలచిత్రాబ్జితాపిషా । ఖడ్గశూలేర్చితాదేవీసర్వకామఫలప్రదా ॥ యద్యద్య

స్వాయుధంప్రాప్తంతస్త్రిస్తాంప్రతిపూజయేత్ । దేవీభక్త్యార్చితాపుంసాంరాజ్యా
 యస్సుతసాఖ్యదా ॥ కృత్యతత్త్వార్థవేకాభికాపుగాణే ॥ లింగస్థాంపూజయేద్దేవీం
 మండస్తాంతతైవచ । పుస్తకస్థాంమహాదేవీంపావకేప్రతిమాసుచ ॥ చిత్రేచత్రిశిభే
 ఖడ్గజలస్థాంవాపిపూజయేత్ । బిల్వపత్రైర్వజేద్దేవీంతథాజాతీప్రసూనకైః ॥ నానా
 ప్పిక్వకన్తైవేద్యైర్ధూపదీపైర్మునోహరైః । భగలింగాభిదానైశ్చభగలింగప్రగీతకైః ॥
 భగలింగక్రియాభిశ్చప్రీణయేద్దర్శనచండికామ్ । పరైర్నాక్షిప్యతేయస్తుయఃపరా
 న్నాక్షిపత్యపి । తస్యక్రుద్ధాభగవతీశాపందద్యాత్సుదారుణమ్ ॥ చిత్రమృన్మయా
 దాన్నానాద్యసంభవేతత్రైప్రాకృతం ॥ అంతికేస్థాపితేఖడ్గేన్నానయేదర్పణేధవా ॥ ఇతి
 లథసప్రమీపూజావిధిః - ప్రతిపద్యక్తవిధినాఫల సంకీర్తనాంతేనవపత్రికామృన్మ
 యదుర్గాఢపూజాబలిదానానికరిష్యత్యితి సంకల్ప్యపూర్వనిమంత్రితబిల్వసమీపంగ
 త్వాసంపూజ్య - ఆగచ్ఛసర్వకళ్యాణేతిపూర్వోక్తిమంత్రంపఠిత్వా ॥ బిల్వవృక్షమ
 హాభాగనదాత్వంశంకరప్రియ । గృహీత్వతవశాఖాంచదేవీపూజాంకరోమ్యహమ్ ॥
 శాఖాఛేదోద్భవండుఃఖంబంచకార్యంత్యయాప్రభో । గృహీత్వాతవశాఖాంచ పూ
 జాదుర్గేతిచస్మృతిః । ఉత్తిష్ఠప్రతీకేదేవీసర్వకళ్యాణహేతవే । పూజాంగృహాణ
 సకలా మస్మాకంవరదాభవ ॥ మేరుమాందరకైలాసహిమవచ్ఛికరేగిరా । జాతశ్రీ
 ఫలవృక్షత్వమంబికాయాస్సదాప్రియః ॥ ఇతిసంప్రాధ్యక్ష - ఓంఛందిఫట్ ఫట్,
 ఓంహుంఛట్ స్వాహేతిఛిత్వాసంపూజ్య, ఓంచాముండేచలచలఇతినాద్యహోషే
 ణదేవీంతాంచగృహంప్రవేశ్య ॥ అరోపితాశిదుర్గేశత్వంమృన్మయ్యాం శ్రీఫలేపి
 చ । స్థిరానితాంతంభూత్వాచగృహేత్వంతామదాభవేతి స్థిరీకృత్యరంభాదిపత్రికాః
 పంచగవ్యేనపంచామృతేనచస్నాపయిత్వావస్త్రైఃసావేద్యైఃపూజయేత్ - తతఃపూ
 ర్వవత్సంకల్పంకృత్వాక్షతానాదాయే దేవీమాహాహయేత్ - తత్రమంత్రః ॥
 అవాహయామ్యహందేవీమృన్మయ్యాంశ్రీఫలైతిధా । కైలాసశిఖరాద్దేవివింధ్యాదే
 హిమపర్వతాత్ - ఆగత్యబిల్వశాఖాయాంచండికేకురుసన్నిధిమ్ - స్థాపితాసిమ
 యాదుర్గేపూజయేత్త్వాంప్రసీదమే ॥ ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యందేహిదేవినమోస్తు
 తే । దుర్గేదుర్గస్వరూపాసిసురతేజోమయేర్చితే ॥ సదానందకరేదేవిప్రసీదమమ
 సిద్ధయే । ఏహేహాభగవత్యంబ శత్రుక్షయజయప్రదే ॥ భక్తితఃపూజయామిత్యాం
 దుర్గేదేవిసురార్చితే । పల్లవైశ్చఫలోపేతైఃపుష్పైశ్చనుమనోహరైః ॥ పల్లవేనసంస్థితే
 దేవిపూజయేత్త్వాంప్రసీదమే । దుర్గేదేవిఇహగచ్ఛసాన్నిధ్యమిహకల్పయ ॥ యజ్ఞ
 భాగాన్మృహాణత్వంయోగినీకోటిభిన్నహేతి - తతోమూలమంత్రేణ పాద్యాదిగం
 థాంతోపచారైః ॥ అమృతోద్భవంచశ్రీవృక్షంశంకరస్యసదాప్రియమ్ ॥ బిల్వప్రత్రం

ప్రయచ్ఛామిపవిత్రం తే సుకేశ్వరీతిబిల్వపత్రమ్ ॥ బ్రహ్మవిష్ణుశివాదీనాం ద్రోణ
 పుష్పంసదాప్రియామ్ ॥ తత్తైదుగ్గేప్రయచ్ఛామిసర్వకామార్థసిద్ధయితి ద్రోణపు
 ష్పనివేద్యధూపాదిదక్షిణాంతాంపూజాం మూలేనకృత్వాప్రార్థయేత్ ॥ ఓం, మ
 హిషఘ్ని మహామాయేచాముండేముండమాలిని ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యందేహిదే
 వినమోస్తుతే ॥ కుంకుమేనసమాలభ్యేచందనేనవిలేపితే బిల్వపత్రకృతాపీడేదుగ్గే
 హంశరణంగతః ॥ రూపందేహియశోదేహిభగంభగవతిదేహిమే । పుత్రాదేహిధ
 నందేహి సర్వాన్కామాంశ్చదేహిమే ॥ సర్వమంగళమాంగల్యేతిచసంప్రార్థ్య
 పత్రికాఃపూజయేత్ - కదళ్యాంబ్రంహణీం, దాడిమరక్తదంతికాం, ధాన్యేలక్ష్మీం,
 హర్షిదాదాందుర్గాం, మానేచాముండం, కవౌకాళికాం, బిల్వేశివాం, అశో
 కేశోకరహితామ్, జయంత్యాంకాతికీంచా వాహ్యసంపూజ్యదుర్గాయైబలింద
 ద్యాత్ - అత్రశస్త్రాదిపూజావత్స్యతే - తతఃస్తుతింపఠేత్ - తదుక్తంశివరహస్యే ॥
 దుర్గాంశివాంశాంతికరీంబ్రహ్మణీంబ్రహ్మణఃప్రియామ్ । సర్వలోకప్రణేత్రీచప్రణ
 మామిసదాశివామ్ ॥ మంగళాంశోభనాంశుద్ధానిష్కళాంపరమాంకళామ్ । విశ్వే
 శ్వరీంవిశ్వమాతాం చండికాంప్రణమామ్యహమ్ ॥ సర్వదేవ మయీందేవీంసర్వ
 రోగభయాపహామ్ । బ్రహ్మేశవిష్ణుసమితాంప్రణమామిసదాఉమామ్ ॥ వింధ్యస్థాం
 వింధ్యనిలయాందివ్యస్థాననివాసినిమ్ । యోగినింయోగమాతాంచచండికాంప్రణ
 మామ్యహమ్ ॥ ఈశానమాతరందేవీంఈశ్వరాంఈశ్వరప్రియామ్ । ప్రణతోస్మిసదా
 దుర్గాంసంసారాణావతారిణీమ్ ॥ యితిదంపరతేస్తోత్రంశ్రవణయాద్వాపియోనరః ।
 సముక్తస్సర్వపాపైస్తుమోదతేదుర్గయాసహ ॥ - అథమహాష్టమీ - సాచపరయుతా ॥
 శుక్లపక్షేష్టమీచైవశుక్లపక్షేచతుర్దశీ । పూర్వవిధానకర్తవ్యాకర్తవ్యాపరసంయు
 తేతిబ్రహ్మవైవర్తాత్ - మదనరత్నేస్మృతినంగహే, శరన్మహాష్టమీపూజ్యానవ
 మీసంయుతాసదా । సప్తమీసంయుతానిత్యంశోకసంతాపకారిణీ ॥ జంభేనసప్తమీ
 యుక్తాపూజితాతుమహాష్టమీ । ఇంద్రదేవిహతోజంభస్తస్మాద్దానవపుంగవః ॥ తస్మా
 త్సర్వప్రయత్నేనసప్తమీమిశ్రితాష్టమీ । వర్జసియాప్రయత్నేనమనుజైశ్శుభకాం
 షీభిః ॥ సప్తమీంశల్యసంయుక్తాంమోహదజ్ఞానతోపివా । మహాష్టమీ ప్రకు
 ర్వాణోనరకంప్రతిపద్యతే ॥ సప్తమీకలయాయత్రపరతత్త్వాప్తమీభవేత్ । తేనశ
 ల్యమిదంప్రోక్తంపుత్రపాత్రక్షయప్రదం ॥ తథా ॥ పుత్రాంతిపశూహంతిహంతరా
 స్త్రింసరాజకం । హంతిజాతాంనజాతాశ్చసప్తమీ నహితాష్టమీ ॥ తేననాత్రత్రిము
 హూతావేధః - తదాఘటికామాత్రాప్యోదయీకీర్తనా - వ్రతోపవాసనియమే
 ఘటికై కాపియాభవేదితిదేవలోక్తే - గౌడాఅప్యేవమాపహః - అతఏవోక్తంభో

జరాజేన ॥ నచన ప్రమీశల్యసమోపహతాశ్చి-ఇయంభౌమేతిప్రశస్తా ॥ అష్టమ్యా
ముదితేనూర్వేదినాం తేనవమీభవేత్ ॥ కుజవారోభవేత్తత్రపూజనీయాప్రయత్న
తఃశ్చితిమదనరత్నేవచనాత్ ॥ సప్తమీశల్యసంవిధావర్జనీయాసదాష్టమీః ॥ స్తోకాపి
సామహాపుణ్యా యస్యాం సూర్యోదయోభవేదితిమదనరత్నేస్మృతినముచ్చయవచ
నాత్ ॥ అష్టమీనవమీయుక్తానవమీచాష్టమీయుతేతి పాద్మవచనాచ్చియమే
వమూలయుక్తాచేన్మహానవమీసంజ్ఞా ॥ ఆశ్వయుక్కుక్షపక్షేయాష్టమీమూలేనసం
యుతాః ॥ సామహానవమీప్రాక్షాత్రేలోక్యేపినుదుర్భాశ్చితిహేమాద్రాస్కాందాత్ -
మూలయుక్తాపినప్తమీయుతాచేత్త్యాజ్ఞైవేత్సుక్తంనిర్ణయామృతేదుగోత్సవే ॥
మూలేనాపిహిసంయుక్తాసదాత్యాజ్ఞాష్టమీబుధైః । లేశమాతేనసప్తమ్యాఅపి
స్యాద్యదిదూషితేతి - మహాష్టమీపూర్వేద్యుః - పూర్వాష్టావ్యాపిత్యేపూర్వాన్య
ధావరైవేతి నిర్ణయదీపమతమ్ - ఏతచ్చతుచ్చత్వాదుపేక్ష్యం-రూపనారాయణధృ
తేదేవీపురాణే ॥ సప్తమీవేధసంయుక్తాయైకృతాతుమహాష్టమీ । పుత్రదారధనై
ర్హీనాభిమంతీపాషాచవత్ ॥ యత్తు ॥ సప్తమ్యాముదితేనూర్వేపరతోయాష్ట
మీభవేత్ । తత్రదుగోత్సవంకుర్యాన్నకుర్యాద పరేహానీతివిశ్వరూపనిబంధన
వచనం - తదాశ్విసకృష్ణాష్టమీవిషయం ॥ కన్యాయాంకృష్ణపక్షేతుపూజయిత్వా
ష్టమీదినే । నవమ్యాంబోధయేద్దేవీగీతవాదిత్రనిస్సన్వయైఃశ్చితి దేవీపురాణే తత్రాపి
పూజోక్తేరితి హేమాద్రానిర్ణయామృతేచోక్తం - యానితు ॥ భద్రాయాంభద్ర
కాళ్యాశ్చ మధ్యస్యాదర్చనక్రియా । తస్మాద్వైసప్తమీవిధాకార్యాదుగాఽష్ట
మీబుధైరితి ॥ యచ్చ ॥ మోహమాలోత్తరేబ్రాహ్మచా అశ్వినస్యసితాష్టమ్యా
మగ్ధరాతేతుపార్వతీ । భద్రకాలీనముత్పన్నా పూర్వాపాధాసమాయుతేతి ॥
తథా ॥ తత్రాష్టమ్యాంభద్రకాలీదక్షయజ్ఞవినాశినీ । స్రాదుర్భూతామహాఘోరా
యోగినీకోటిభిస్సహేతి ॥ యచ్చమదనరత్నే ॥ మహాష్టమ్యాశ్వినేమాసి శుక్లాక
ళ్యాణకారిణీ । సప్తమ్యాపియుతాకార్యామూలేనతు విశేషతఃశ్చితి ॥ తానిపరదినే
ష్టమ్యాభావవిషయాణీతి మదనరత్నేఉక్తం - యత్తు । తత్రైవపరదినేష్టమీసత్వే
విపూర్వావిధావిధాయకంవచనం-యథాష్టమీంతుసం ప్రాప్యహ్యస్తంయాతిదివాక
రః । తత్రదుగోత్సవంకుర్యాన్నకుర్యాదపరేహాని ॥ దుర్భిక్షంత్రజానీయాన్నవ
మ్యాంయత్రపూజ్యతే॥శ్చితి - తత్పరదినేదశమ్యాం నవమ్యాభావవిషయమ్ ॥ య
దాసూర్యోదయేనస్యాన్నవమీచాపరేహానీ । తదాష్టమీంప్రకుర్వీతసప్తమ్యాసహి
తాంస్మపేతి ॥ తత్రైవస్మృతినంగ్రహణాక్తైః ॥ ఉత్తరాస్తిధయోయత్రక్షయం
యాంతినరాధిప । పూర్వాష్టమీంతదాకుర్యాదన్యధాత్వశుభంభవేదితిదుగోత్స

వోక్తేశ్చేతిమదనరత్నే - వస్తుతస్తుఇదంవచనద్వయంఅప్టమీనవమ్యో సూర్యోద
యద్వయాసంబంధపరమ్ - అతఏవనమీచేతిచకారాదప్టమీచ - తిథయఇతిబహు
వచనాదప్టమీనవమీదశమ్యుక్తా - అన్యథాపూర్వోక్తవిరోధాదితిదిక్ - యత్తు ||
అహంభద్రాచభద్రాహునావయోరంతరంక్వచిత్ - సర్వసిద్ధిప్రదాస్యామిభద్రా
యామర్చితాహ్యహమితి - దేవీపురాణేతద్విష్టికరణమధ్యే పూజావిధానాధాం ||
విష్టింత్యక్త్యామహాస్త్వమ్యాంమమపూజాంకరోతియః | తస్యపూజాఫలంసన్యాత్రేనా
హమవమానితేతితత్త్రైవోక్తేరినిణాయామృతే - తథాకాళికాపురాణేతి || సప్త
మ్యాంపత్రికాపూజా అప్టమ్యాంచాప్యపోషణమ్ | పూజాచజాగరశ్చైవనన
మ్యాంవిధిపద్మలిరితి - అప్టమ్యుపవాసశ్చపుత్రవతానకార్యః || ఉపవాసంమహాస్త్వ
మ్యాం పుత్రవాన్నసమాచరేత్ | యథాతథావాపూతాత్మా వ్రతీదేవిప్రపూజ
యేత్ | ఇతితత్త్రైవోక్తేః - రూపనారాయణీయేబ్రాహ్మణాః | అత్యధాంపూజనీయాసా
తస్మిన్నహనిమానవైః | ఉపాషితైర్వస్త్రధూపమాల్యరత్నానులేపనైః | పశుభిఃపా
నతైర్హృద్యైరాత్రోజాగరణేనచ | దుర్గాగృహేచశస్త్రాఃపూజితవ్యానిపండితైః |
వాద్యభాండానిచిహ్నాని కవచాన్యాయుధానిచ || అత్రవిశేషోపేక్షామూద్రానిణా
యామృతేభవిష్యే || అశ్వయుక్చక్లపక్షస్యఅప్టమీమూలసంయుతా | సామహా
నవమీనామత్రేలోక్యేపిసుదుర్లభా || కన్యాగతేనవితరిశుక్లపక్షేష్టమీయుతా |
మూలనక్షత్రసంయుక్తాసామహానవమీస్మృతా || నవమ్యాం పూజితాదేవీదదాత్యభి
మతంఫలమ్ | సాపుణ్యాసాపవిత్రాచ సాదన్యాసుఖదాయినీ || తస్యాంసదాపూజ
నీయాచా ముండాముండనూలిని || సదేత్యుక్తేర్నిత్యతాపి || కన్యాంయేహ్యుపయుజ్యం
తే ప్రాణినోమహిషాదయః | సర్వేతేస్వగతిం యాంతిఘ్నతాంపాపంనవిద్యతే ||
యావన్నచాలయేద్ధాత్రంపశుస్తావన్నహన్యతే | నతథాబలిదానేన పుష్పధూపవిలే
పనైః || యథాసంతుస్యతేమేషేర్మహిషైర్వింధ్యకాసినీ | ఏవచ వింధ్యవాసిన్యాం
నవరాత్రోపవాసతః || ఏకభుక్తేననక్తేనస్వశక్త్యాయాచితేనచ | పూజనీయాజనై
ర్దేవీస్థానేస్థానేపురేపురే || గృహేగృహేభక్తిపరైర్గ్రామేగ్రామేవనేవనే | స్నాతైః
ప్రముదితైర్ఘృతైః రాభిహ్మణైఃక్షుత్రియైర్నృపైః || వైశ్యేశ్శూద్రై ర్భక్తి
యుజైఃక్షేపైః చైచ్చరవైశ్చమానవైః | స్త్రీభిశ్చకురుశార్దూల తద్విధానమిదం
శృణు || జయాభిలాషీనృపతిఃప్రతిపత్ప్రభృతిఃక్రమాత్ | తాహాభిసారికంకర్మకార
యేద్యావదప్టమీతి || తాహాభిసారికంకర్మవిధానంతత్త్రైవోక్తం || ప్రాగుదక్ష్వి
ణదేశేవతాకాభిరలగ్నృతమ్ | ముండపంకారయేద్దివ్యంనవనప్తకరంపరమ్ || షోడ
శహస్తమిత్యర్థః || అగ్నేయ్యాంకారయేత్కుండంహస్తమాత్రంసుశోభనమ్ | మేఖ

లాత్రయసంయుక్తయోగ్యాశ్వత్థదళాభయా ॥ రాజచిహ్ననిసర్వాణిశస్త్రాణ్యస్త్రా
 ణీయానిచ । అనీయమండపేతానిసర్వాణ్యత్రాధివాసయేత్ ॥ తతస్తుబ్రాహ్మణా
 స్సాన్నితశ్శుక్లాంబరధరశ్శుచిః । ఓంకారపూర్వకైర్మంత్రైస్తల్లింగైర్ద్వహుయాద్భు
 తమ్ ॥ శస్త్రాస్త్రమంత్రైర్హోతవ్యంపాయసంఘృతసంయుతమ్ । హుతశేషంతురం
 గాణాంరాజానముపహరయేత్ ॥ లోహాభిసారికంకర్మతేనైవఋషిభిఃస్మృతమ్ । ధృ
 తపల్యయనానశ్వానృజాంశ్చసమలఙ్కృతాః ॥ ధౌమయేన్నగరేనిత్యంపందిషోష
 పురస్సరమ్ । ప్రత్యహంనృపతిస్సాన్నిత్యాసంపూజ్యపితృదేవతాః ॥ పూజయేద్రాజ
 చిహ్నని ఫలమాల్యవిలేపనైః । తస్యాభిసరణాద్రాజ్ఞోవిజయస్సముదాహృతః ॥
 పూజామంత్రాన్ప్రవక్ష్యామిపురాణోక్తానహంతవ । యైఃపూజితాఃప్రయచ్ఛంతికిర్తి
 మాయుర్యశోబలమ్ ॥ అథమంత్రావిష్ణుధర్మోత్తరోక్తాః, ఛత్రస్య ॥ యథాంబుద
 శ్చాదయతిశివాయేవాంసంధరామ్ । తథాఛాదయరాజానంవిజయాలోగ్యవృద్ధ
 యే ॥ చామరస్య ॥ శశాంకకరసంకాశక్షీరడిండిరపాండుర । ప్రోత్సారయాశుదు
 రితంచామరామరదుర్లభ ॥ అశ్వానాంవృద్ధ్యర్థం రేవంతపూజనమహంకరిష్యే ॥
 సూర్యపుత్రమహాబాహూఛాయాహృదయనందన । శాంతింకురుతురంగాణాంరే
 వంతాయనమోనమః ॥ అనేనమంత్రేణపూజా - అథాశ్వస్య ॥ గంధర్వకులజాత
 స్త్వీంమాభూయాఃకులదూషకః । బ్రహ్మణస్సత్యవాక్యేన సోమస్యవరుణస్యచ ॥
 ప్రభావాచ్ఛహుతాశస్యవర్ధయత్వంతురంగమాన్ । తేజసాచైవసూర్యస్యముసీనాం
 తపసాతథా ॥ రుద్రస్యబ్రహ్మచర్యేణపవనస్యబలేనచ । స్మరత్వంరాజపుత్రంత్వంకౌ
 స్తుభంచమణింస్మర ॥ యాంగతింబ్రహ్మహాగచ్ఛేన్నాత్మహాపితృహాతథా । భూ
 హానృతవాదీచక్షుత్రియశ్చపరాఙ్ముఖః ॥ సూర్యాచంద్రమసౌవాయుర్యావత్పశ్యం
 తిదుష్కృతమ్ । వ్రజాశ్వతాంగతింక్షీప్రంతచ్ఛపాపంభవేత్తవ ॥ నిష్కృతోయది
 గచ్ఛేధాయుద్ధాధ్వనితురంగమరిపూన్విజిత్యసమరేనహాభ్రాతానుఖిభవేతి॥ అథధ్వ
 జస్య ॥ శక్రకేతోమహావీర్యశ్యామవర్ణార్చయామ్యహంప్రతిరాజనమస్తేస్తుతథానా
 రాయణధ్వజ ॥ కాశ్యపేయారుణభ్రాతర్నాగరేవిష్ణువాహన! అప్రమేయదురాధర్ష
 రణేదేవారిసూదన ॥ గరుత్మాన్దారుతగతిస్త్యయినన్నిహితోయతః । సారవంత్యా
 యుధాన్యత్రరక్షత్వంచరిపూర్ణహ ॥ అథపతాకాయాః ॥ హుతభుగ్వసోరుద్రా
 వాయుసోమోమహర్షయః । నాగకిన్నరగంధర్వయక్షభూతగణగ్రహాః ॥ ప్రమ
 థాస్తుసహాదిత్యైర్భూతేశోమాత్మభిస్సహ । శక్రస్సేనాపతిస్సుందో వరుణశ్చాశ్రి
 తాస్త్యయి ॥ ప్రదహంతురిపూర్వస్త్వానాజావిజయమృచ్ఛతు । యానిప్రయు
 క్తాన్యరిభిరాయుధానిసమంతతః ॥ పతంతూపదిశ్చతూణాంహతానితవ తేజసా । హిర

ణ్యకశిపోర్యధ్యేయధ్యేదేవానురేతథా ॥ కాలనేమివభేయద్వద్వద్వత్ప్రపరఘాతనే ।
 శోభితానితథైవాద్యశోభయాస్తాంశ్చసంస్కర ॥ నీలాశ్చ్యేతానిమాన్ద్రప్రాప్తానశ్యం
 త్వాశున్మపారయః । వ్యాధిభిర్వినిధైర్ఘ్నైశ్చస్త్రైశ్చయుధినిర్జితాః ॥ పూతనారేవతీనా
 మ్నాకాలరాత్రిశ్చయాన్మృతా । దహత్వాశునిపూస్తనర్వాన్మతాకేత్వంమయా
 ర్చితా ॥ అధగజన్య ॥ కుముదైరావణౌపద్మఃపుష్పదంతోధవామనః । సుప్రతీకోం
 జనోనీలపతేష్టాదేవయోనయః ॥ తేహంపుత్రాశ్చ పౌత్రాశ్చవనాన్యస్తానమాశ్రి
 తాః । మందోభద్రోమృగశ్చైవగజస్సంకీర్ణవచ ॥ వనేవనేప్రసూతాస్తేయాధాని
 సుమహంతిచ । పాంతుత్వాంససవారుద్రాదిత్యాస్సమరుద్గణాః ॥ భర్తారంరక్షనా
 గేంద్రస్వామివత్ప్రతిపాల్యతామ్ । అవాపుషాజయంయుద్ధేగమనేన్వస్తినిప్రజ ॥
 శ్రీస్తేసోమాద్భలం విష్ణోస్తేజస్సూర్యాజ్ఞవోనిలాత్ । ఘైర్యంమేరోజ్జయంరుద్రా
 ర్యశోదేవాత్పురందరాత్ ॥ యుద్ధైరక్షంతునాగాస్త్యాందిశశ్చసహదైవతైః । అశ్వ
 నౌసహగంధరైః పాంతుత్వాంసర్వతస్సదేతి ॥ అధఖడ్గమంత్రః ॥ అసిర్విశసనఃఖడ్గ
 స్తీక్షణధారోదురాసదః । శ్రీగర్భోవిజయశ్చైవధర్మధారస్తథైవచ ॥ ఏతానితవనా
 మానిస్వయముక్తానివేధసా । నక్షత్రంకృత్తికాతేతుగురుద్దేవ్రామహేశ్వరః ॥ రోహి
 ణ్యశ్చశరీరం తేదైవతంచజనార్దనః । పితాపితామహాదేవస్త్వంమాంపాలయస
 ర్వదా ॥ నీలజీమూతసంకాశస్తీక్షణదంష్ట్రఃకృశోదరః । భావశుద్ధోమర్షణశ్చఅతితే
 జాస్తథైవచ ॥ ఇయంయెనధృతాక్షోణిహతశ్చమహిషాసురః । తీక్షణధారాయశుద్ధా
 యతస్తైఖడ్గాయతేనమః ॥ అధచ్ఛూరికాయాః ॥ సర్వాయుధానాంప్రథమంనిర్మితా
 సిపినాకినా । శూలాయుధాద్వినిష్క్రమ్యకృత్వాముష్టిగ్రహంశుభమ్ ॥ చండికా
 యాఃప్రదత్తాసిసర్వదుష్టనిబర్హిణీ । తయావిస్తారితాచాసిదేవానాంప్రతిపాదితా ॥
 సర్వసత్త్వాంగభూతాసిసర్వాశుభనిబర్హిణీ । ఛురికేరక్షమాంనిత్యంశాంతియచ్ఛన
 మోస్తుతే ॥ అధకట్టారకపూజా ॥ రక్షంగానిగజానక్షరక్షవాజిధానిచ । మమ
 దేహంసదారక్షకట్టారకనమోస్తుతే ॥ కట్టారకౌమధ్యదేశేకటారితిప్రసిద్ధా ॥ అధధనుః
 పూజా ॥ సర్వాయుధమహామాత్రసర్వదేవారిసూదన । చాపమాంసమరేరక్షసా
 కంశరవరైరిహ ॥ ధృతంకృష్టేసరక్షార్థంసంహారాయహరేణచ । త్రయీమూర్తిగ
 తందేవంధనురత్రుంసమామృహమ్ ॥ అధకుంతపూజా ॥ ప్రాసపాతయశత్రుం స్త్వ
 మనయానాకమాయయా । గృహాణజీవితం తేహంమమసైన్యంచరక్షతామ్ ॥ చర్మ
 పూజా ॥ శర్మప్రదస్త్వంసమరేచర్మసైన్యేయశోద్యమే । రక్షమాంరక్షణీయోహం
 తాపనేయనమోస్తుతే ॥ అధకనకదండమంత్రః ॥ ప్రోతారణాయదుష్టానాంసాధు
 సంరక్షణాయచ । బ్రహ్మణానిర్మితశ్చాసివ్యవహరత్రసిద్ధయే ॥ యశోదేహినుఖండేహి

జయదోభవభూపతేః । తాడయస్వరిపూసర్వాహేమదండనమోస్తుతే ॥ అథ
 దుందుభిమంత్రః । దుందుభేత్వంసపత్నానాంఘోరోహృదయకంపనః । భవభూ
 మిపసైన్యానాంతథావిజయవర్ధనః ॥ యథాజీమూతఘోషేణప్రహృవ్యంతిచబ
 గ్ధిణః । తథాస్తుతవశబ్దైనహర్షోస్మాకంముదావహః ॥ యథాజీమూతశబ్దైస్త్రీ
 ణాంత్రాసోభిజాయతే । తథాత్రతవశబ్దైస్త్రస్యంత్యస్తద్ద్విషోరణే ॥ అథశంఖమం
 త్రః ॥ పుణ్యస్త్యంశంఖపుణ్యానాం మంగళానాంచమంగళమ్ ॥ విష్ణునావిదృతో
 నిత్యమతశ్చాంతిప్రదోభవ ॥ అథసింహాసనమంత్రః ॥ విజయోజయదోజేతారిపుఘా
 తీశుభగరః । దుఃఖహాధర్మదశ్చాంతస్సర్వార్పివినాశనః ॥ ఏతేవైసన్నిఘోయస్మా
 త్తవసింహామహాబలాః । తేనసింహాసనేతిత్వందేవైర్మంత్రైశ్చగీయసే ॥ త్వయిస్థిత
 శ్శివశ్చాంతస్త్యయిశక్రస్సురేశ్వరః । నమస్తేసర్వతోభద్రభద్రదోభవభూపతేః ॥
 త్రైలోక్యజయసర్వస్వ సిహాసనమోస్తుతే । తతైవకర్మచిహ్నునిస్వానిపూజ్యానిశి
 ల్పిభిః ॥ లోహాభిసారికంకర్మకృత్వైవమంత్రపూర్వకమ్ । నియమంకృత్వాతథా
 స్తమ్యాపూర్వాహేన్నాసమాచరేత్ ॥ కుంకుమచందనచంపకచతుస్సమైశ్చైల
 ప్తిషేషః । చర్చితగాత్రీందేవీకుసుమైరభ్యర్చయేద్భూభిః ॥ కుముదైస్సపద్మపు
 ష్పేస్సదీపధూపైస్సవైవేద్యైః । మాంసైర్బల్యుపహారైర్మంగళశబ్దైస్సముచ్చలి
 తైః ॥ విహితచ్ఛత్రైర్భావైస్స్యంతనసితశత్రుధారిజనలౌకైః । తుష్టేఃపశ్యస్త్రా
 దితునివేద్యతేసర్వమేవభగవత్యై ॥ దుర్గాసాపూజనీయాచతద్దిశేద్రోణపుష్పకైః ।
 తతఃఖడ్గంనమస్కృత్య శత్రూణాంవధసిద్ధయే ॥ ఇచ్ఛేత్తవిజయంలాజ్యంనుభిక్షంచా
 త్మనేనృపః । పునఃపునఃప్రణమ్యాయాంసంస్మరకృహృదయేశివామ్ ॥ సర్వంకృత్వే
 తికారవ్యఅప్తమ్యాంజాగరంనిశి । నటనర్తకగీతేశ్చకారయేచ్ఛమఘాత్సవమ్ ॥
 ఏవంహృత్పైర్నిశాంసీత్వాప్రభాతే అరుణోదయే । ఘాతయెన్మహిషాన్మేషాన
 గ్రణోనతకంధరా ॥ శతమర్ధశతంవాపితదర్థంవాయుధేచ్ఛయా । సురానవభృతైః
 కుంభేస్తర్పయేత్పరమేశ్వరీమ్ ॥ కాపాలికేభ్యస్తద్దైయందాసీదాసజనేతథాతతోప
 రాహ్లాసమయేనవమ్యాంవైరధేస్థితాం । భవానీంభామయేద్రాప్తేస్వయంరాజాసశ
 బ్దవా ॥ కశ్చిచ్ఛోపాషితోవీరోవిదృతోఽన్యేనఖడ్గవా ॥ భూతేభ్యస్తుబలిందద్యా
 న్మంత్రేణానేనసామిషమ్ । సరక్తంసజలంచాన్నంగంధపుష్పాక్షతైర్దుతమ్ ॥ త్రీంస్త్రీ
 న్వారాష్ట్రమూలేనదిగ్విదితుశీరేద్బలిమ్ ॥ మంత్రశ్చ ॥ బలింగృహ్లాంత్యమందేవా
 అదిత్యావనవస్తథామరుతశ్చాశ్వినౌరుద్రాస్సుపర్ణాఃపన్నగాగ్రహః ॥ అసురాయా
 తుధానాశ్చపిశాచోరగరాక్షసాః । ధాకిన్యోయక్షవేతాళాయోగిన్యఃపూతనాశివాః ।
 జృంభకాస్సిద్ధగంధర్వామాలావిద్యాధరానగాః । నాగావిద్యాధరాఇతిపారదిత్వా

లోకపాలాశ్చయేచవిష్ణువినాయకాః ॥ జగతాంశాంతికర్తారోబ్రహ్మద్యాశ్చమహా
ర్షయః । మావిష్ణుంమాచమేపాపమాసంతుపరిపంధినః ॥ సామ్యభవంతుతృప్తా
శ్చభూతప్రేతాస్సుఖావహాఞ్జలి, ఇతిమహాప్రహ్లా—మహా సవమీతుపూర్వయుతా
గ్రాహ్యపూర్వోక్తవచనాత్ - సవమీదుర్గావ్రతేశ్రావణీతిదీపికోక్తేః - శ్రావణీ
దుర్గసవమీదూర్వాచైవహుతాశనీ । పూర్వవిధాప్రకర్తవ్యాశివరాత్రిర్బలేద్దినమి
తి ॥ హేమీద్రాపాద్మోక్తేశ్చ - భవిష్యేపి ॥ ఆశ్వయుక్కుక్లపక్షేతుల్పమిమా
లసంయుతాసామహానవమీనామత్రైలోక్యేపినుదుర్గభాగితి ॥ మూలముపలక్షణం॥
దుర్గాపూజాసునవమీమూలాద్యృక్షత్రయాన్వితా । మహాతీర్థీర్థితాతస్యాందుర్గా
మహిషమర్దినీఇతి మదనరత్నేలైంగాత్ - అత్రపూజయేదిత్యగ్రేశేషః - యాని
తు ॥ సాకార్యోదయగామిన్యాం ఇత్యాది ప్రాగుక్తానితాని సవమీభిన్నతిధిప
రాణి - సవమ్యాంవిశేషాక్తేః - వేదశ్చముహూర్తత్రయైవజ్ఞేయః - య
ద్యపిహేమాద్రిమతే ముహూర్తద్వయాత్కాపివేధోస్తి, తథాపిసూర్యోదయపవ
సః సాయాంత్యత్రిముహూర్తపవ - తదుక్తందీపికాయాం ॥ త్రిముహూర్తగాతుస
కలాసాయంఇతి - మాధవైపి ॥ సాయంతూత్తరయాతద్వన్న్యనయానతువిధ్య
తఇతి - తేనత్రిముహూర్తయోగేపూర్వాసవమీ - పూర్వోక్తవచనాత్ ॥ సకు
ర్యాన్నవమీతాతదశమ్యాంతుకదాచ నేతిస్కాందేపరానిషేధాచ్చ - త్రిముహూ
ర్తయోగాభావేతునిషిద్ధాపితైవకార్యేతినిష్కర్షః ॥ యత్తునవమ్యాంచజపంహో
మంసమాప్యశ్రవణేపివేతినంగ్రహణాక్తేః ॥ ప్రతంచజాగరత్సైవనవమ్యాంవిధిప
ద్బలిరితిదేవీపురాణాచ్చ ॥ సవమ్యాంహోమబల్యాదివిహితంతత్ర ॥ ఆశ్వయుక్కు
క్లసవమీముహూర్తంవాకలాయది । సాతిధిస్సకలాజ్ఞేయాలక్ష్మీవిద్యాజయార్థిభిరితి
సారపురాణాత్ ॥ సూర్యోదయపరంరిక్తాపూర్ణాన్యాదపరాయది । బలిదానంప్ర
కర్తవ్యంతత్రదేశేశుభావహామ్ ॥ బలిదానేకృతేష్టమ్యాంపుత్రభంగోభవేన్నృపేతి
మదనరత్నే దేవీపురాణాచ్చ - బల్యాదాపరాకార్యా - ఉపవాసాదాతుపూర్వేతి
మదనరత్నేఉక్తం - ప్రతాపమార్తండేష్యేవం - యత్తు ॥ అష్టమ్యాంబలిదానేనపు
త్రనాశోభవేద్ధృవమితి ॥ కాళికాపురాణం, తత్సంధిపూజాపరం ॥ అష్టమీనవమీ
సంధాత్మతీయాఖిలుకధ్యతఇతితత్ప్రేనతదుక్తేః - కామరూపనిబంధే ॥ అష్టమ్యా
శ్చేషదండశ్చనవమ్యాఃపూర్వపవచ । తత్రయాక్రియతేపూజావిజ్ఞేయాసామహాఫ
లా ॥ అష్టమీమాత్రేభవత్యేవ ॥ ఆశ్వినేపూజయిత్వాతులర్ధరాత్రేష్టమీషుచ ।
ఘాతయంతిపశూన్పక్త్యాతేభవంతిమహాబలాః ॥ తథా ॥ కన్యాసంస్థేరవాపిశేషుక్లా
ష్టమ్యాంప్రపూజయేత్ । సోపవాసానిశార్ధేతుమహావిభవవిస్తరైః ॥ తథా ॥ పశు

ఘాతశ్చ కర్తవ్యైగవయాజవధస్తధేతి రూపనారాయణీయదేవీపురాణాత్ - తత్త్రై
 వభవిష్యే || తస్మాదియంమహాపుణ్యానవమీపాపనాశినీ | ఉపాష్యానుప్రయత్నేన
 సతతంసర్వపార్థివైః || నిర్ణయదీపేతుమహానవమీపరదినేపరాష్ట్రావ్యాపిత్యేపరా -
 అన్యధాపూర్వా || ఆవర్తనాత్పూర్వకాలేనవమీస్యాత్పరేహని | దుగ్రాహిత్రత
 పూర్వేద్యుఃపూర్వాష్ట్రేత్వప్తమీయ దీతిధామ్యవచనాదిత్యుక్తం - అన్యతుశార
 దానవమీవిషయత్వంసమూలత్వంచవిమృశ్యం - యానితు || నందాయాంజ్వలతే
 వహ్నిఃపూర్ణాయాంపశుఘాతనమ్ | భద్రాయాంగోకులక్రీడాతత్రరాజ్యంవినశ్యతీ
 తి || నవమ్యామపరాష్ట్రేతుబలిదానంప్రశస్యతే | దశమీంవర్జయేత్తత్రనాత్రకా
 ర్యానిచారణేతి || నందాయాదర్శనేరతుబలిదానందశానుచభద్రాయాంగోకులక్రీ
 డాదేశనాశాయజాయతే ఇతి బ్రహ్మవైవర్తనారదాదివచనానితానిశుద్ధాధికనిషేధప
 రాణీతిమదనరత్నే - తథాకాళికాపురాణే || నవమ్యాంబలిదానంతుకర్తవ్యంవై
 యథావిధి | జపంఽహూమంచవిధివత్పూర్వతత్త్రివిధూతయే || కేచిత్తు || పూర్వా
 షాధాయుతాప్తమ్యాంపూజాఽహూమాద్యుపాషణమితి పూర్వోక్తదేవీపురాణాద
 ప్తమ్యాంఽహూమమాహుః - అన్యేతుద్వివిధవాక్యవశాదప్తమ్యా మారభ్యనవ
 మ్యాంసమాపయతి-సముచ్చయస్తుయుక్తః-రుద్రయామళేతువికల్పఉక్తః - తత్తుని
 ర్ములతదుగ్రాభక్తితరంగిణ్యాదిశౌడగ్రంధేష్యపినవమ్యాంహోమఉక్తః-ఽహూమే
 చవిశేషఉక్తోడామరతంత్రే||పాయసంసర్పిషాయుక్తంతిలైశ్శుక్తైర్విమిశ్రితింఽహూ
 మయైద్విధివ ద్భక్త్యాదృశాంశేనసృపోత్తమ || రుద్రాధ్యాయేయథాఽహూమం
 మంత్రేణేకేనసాధయేత్ || తథాస్తోత్రజపేఽహూమంజ్లోకేనైకనసాధయేత్ || య
 ద్వాసప్తశతీంజప్యఽహూమమంత్రోనవాక్షరః || ఐంహ్రీంక్లీంచాముండామైవిచ్ఛే
 ఇతినవాక్షరఇతికెచిత్ - పూజోక్తాగ్రాహ్యఇతితుయుక్తం - రుద్రయామళేషి ||
 ప్రధానాద్ద్రవ్యముద్దిష్టంపాయసాన్నంతిలాస్తథా | కింశుకైస్సర్వపైఃపూర్వైర్లాజదూ
 త్వాంకురైరపి || యవైర్వాశ్రీఫలైర్ద్వివైర్వర్షానావిధఫలైస్తథా | రక్తచందనఖం
 దైశ్చగుగ్గులైశ్చమనోహరైః || ప్రతిష్ఠోకంచజహుయాత్సర్వద్రవ్యాణిచక్రమాత్ |
 నవాక్షరేణబాహుత్వానమోదేవ్యాఇతీతిచేతి - రహస్యేతు || ప్రతిష్ఠోకంచజహు
 యాత్పాయసంతిలసర్పిషేత్యుక్తం - దుగ్రాభక్తితరంగిణ్యాంతుతిలైర్జయంతీమంత్రే
 ణహఽహూమఉక్తః || పురశ్చరణకార్యేతుబిల్వపత్రయుతైస్తిలైరితి కాళికాపురా
 ణాద్బిల్వపత్రేశ్చేతిస్మారాః - తన్న, అన్యత్రమానాభావాత్ - అభబలిదానం -
 తత్రాశ్వమేషచ్ఛాగమహిషస్వమాంసానాముత్తరోత్తరప్రాశస్త్యం - ఫలవిశేష
 శ్చాన్యతోననేయఇతిదిక్ - బలిప్రకారస్తుదేవీపురాణే || కన్యాసంస్థేరవాశక్తశ్శుక్లా

స్వమ్యాంప్రపూజయేత్ | ద్రోణపుష్పేశ్చబిల్వామ్రజాతీపున్నాగచంపకైః || పంచా
 బ్జంబక్షణోపేతంగంధపుష్పసమన్వితమ్ | విధివత్కాశికాతీజప్తాఖిగ్నేనఘాతయేత్
 ఓం, కాళికాళియజ్ఞైశ్చోలోహదండైః సమఃకృతిమంత్రః || తదుత్తరుధిరంమాంసంగృ
 హీత్వా పూతనాదిషు || ఆదిశబ్దాచ్చరకీవిదారీపాపరాక్షసః || నైర్మతేభ్యఃప్రదా
 తవ్యంమహాకౌశికమంత్రితమ్ || మంత్రస్తువక్ష్యతే- తథా || తస్యాగ్రతోనృపస్సామ
 యాత్కృత్వా శత్రుంతుప్రైష్టికమ్ | ఖిగ్నేనఘాతయిత్వాతుదద్యాత్సుంధవిశాఖ
 యోః || అశక్తౌబ్రాహ్మణేనచకూష్మాండాదిభి ర్బలిదానంకార్యం - తదుక్తంకాళి
 కాపురాణే || కూష్మాండమిత్తుదండంచ మాంససార సమేవచ | ఏతేబలిసమాప్రా
 క్తాస్తృప్తౌ ఛాగసమాస్పదా || రుద్రయామలేపి || ఛాగా భావేతు కూష్మాండం
 శ్రీఫలంవామనోహరమ్ | వస్తుసంవేష్టితంకృత్వాచ్ఛేదయెచ్చురికాదినా || తథా ||
 బ్రాహ్మణేనసదాదేయంకూష్మాండంబలికమణి | శ్రీఫలంవాసురాధీశఛేదంనై వతు
 కారయేత్ || ఛేదేవికల్పః || మామాన్నేనబలిదేయోబ్రాహ్మణేనవిజానతా || కాళి
 కాపురాణే || ఉత్తరాభిముఖోభూత్వాబలింపూర్వముఖంతథా | నిత్యసాధకఃప
 శ్చాదిమంమంత్రముదీరయేత్ || పశుస్త్యంబలిరూపేణమమభాగ్యాదుపస్థితః | ప్రణా
 మామితతస్సర్వరూపిణం బలిరూపిణమ్ || చండికాప్రీతిదానేన దాతు రాపద్విదాశ
 నమ్ | చాముండాబలిరూపాయబలేతుభ్యంనమోస్తుతే || యజ్ఞార్థబలయస్సప్రప్తౌ
 స్వయమేవస్వయంభువా | అతన్వాంఘాతయామ్యద్యతస్మాద్యజ్ఞే వధోవధః || ఐం
 హ్రీంశ్రీమితిమంత్రేణతంబలింమత్స్వరూపిణమ్ | చింతయిత్వాన్య సేత్సుష్పంమూ
 ర్ధ్నితస్యతుభైరవ || రసనాత్వంచండికాయాస్సరలోకప్రసాదకః | హ్రీంహ్రీంఖ
 గ్నేతిమంత్రేణధ్యాత్వాఖడ్గంచపూజయేత్ || పూజయిత్వాతతఃఖడ్గంఓంహుంఘడితి
 మంత్రకైః | గృహీత్వావిమలంఖడ్గం ఛేదయేద్బలిముత్తమమ్ || ఓంహ్రీంఐంహ్రీం
 కాళికీతిరుధిరేణాప్యాయతామితి || బలిదానేతుదుగాయాస్సర్వత్రాయంవిధిఃస్మృ
 తః | మత్స్యసూక్తే || నవమ్యాంపూర్వవత్పుజాకర్తవ్యాభూతిమిచ్ఛతాదక్షిణాం
 వస్తుయుగ్మంచఆచార్యాయనివేదయేత్ - అథాత్రప్రసంగాచ్చతచండి విధానము
 చ్యతే - రుద్రయామలే || శతచండివిధానంచప్రాచ్యమానంశృణువ్యతత్ | స
 ర్వోపద్రవనాశార్థేశతచండిసమారభేత్ || షోడశస్తంభసంయుక్తంమండలంపల్ల
 వౌజ్జ్వలమ్ | ననుకీణయతాంవేదీంమధ్యేకుర్యాత్త్రిభాగతః || పక్షేప్రకచితాం
 రమ్యాముచ్చాయేహస్తసమ్మితామ్ | పంచవర్ణరజోభిశ్చకుర్యాన్మండలకంశుభమ్ ||
 పంచవణవితానంచకింకిణీజాలమండితమ్ | ఆచార్యేనసమంవిప్రాన్వరయేద్దశసు
 వ్రతాక || ఈశాన్యాంస్థానయేత్కుంభంపూర్వోక్తవిధినాచరేత్ | వారుణాగ్రహ

ప్రకర్తవ్యం కుండం లక్షణలక్ష్మితమ్ ॥ మూర్తికందేవ్యాః ప్రకుర్వీతనువణః స్యపలేన
 వై । తదర్థేన తదధైర్యతదధైర్యమహామతే ॥ అష్టాదశభుజాం దేవీంకుర్యాద్వాప్తకరా
 మపి । పట్టకూలయుగచ్ఛన్నాం దేవీం మధ్యేనిధాపయేత్ ॥ దేవీం సంపూజ్య విధివ
 జ్ఞపంకుర్యుదేశద్విజాః । శతమాదాశతంచాంతేజపేస్తంత్రం న వాణావమ్ ॥ చం
 డీనస్త్రశతీం మధ్యే సంపుటోయముదాహృతః । ఏకం ద్వేత్రీణితత్వాదజేద్దినచతుష్ట
 యమ్ ॥ రూపాణిక్రమశస్తద్వత్పూజనాదికమాచరేత్ ॥ పంచమేదివసేప్రతహణా
 మంకుర్యాద్విధానతః ॥ గుడూచీంపాయసందూర్వాంతిలాఞ్చుక్లాన్యవాసపి । చం
 డీపాతస్య హుతామంతుప్రతిశ్లోకందశాంశతః ॥ హుతామంకుర్యాద్గ్రహదిభ్యస్సమి
 దాజ్యచరూన్క్రమాత్ । హుత్వా పూజాహుతిందాద్యాద్విప్రేభ్యోదక్షిణాంక్ర
 మాత్ ॥ కపిలాంగాంసీలమఃసింశ్వేతాశ్వంఛత్రచామరే । అభిషేకంతతఃకుర్యు
 ర్యజమానస్య ఋత్విజః ॥ ఏవంకృతేమరేశాననర్వసిద్ధిః ప్రజాయతే—అథనహస్ర
 చండీ, సాచతతైవోక్తా ॥ సహస్రచండీవిధివచ్చుఁబువిష్ణోమహామతే । రాజ్యభిం
 శేమహుత్వా తేజనమారేమహాభయే ॥ గజమారేశ్వమారేచపరచక్రభయే
 తథా । ఇత్యాదివివిధేదుఃఖేష్యురోగాదిజేభయే ॥ సహస్రచండీకాపారం కుర్యా
 ద్వాకారయే తథా ॥ జ్ఞాపకాస్తుశతంప్రోక్తావింశద్ధస్తశ్చమండపః ॥ భోజ్యాసహస్రం
 విప్రేంద్రాగోశతందక్షిణాందిశేత్ । గురవేద్విగుణందేయంశయ్యాదానంతతైవచ ॥
 సప్తధాన్యంచభూదానం శ్వేతాశ్వంచమనోహరమ్ ॥ పంచనిష్కమితామూర్తిః
 కర్తవ్యావార్ధమానతః ॥ అష్టాదశభుజాదేవీనర్వాయుధవిభూషితా । అవారితాన్నం
 దాతవ్యంసహస్రంప్రత్యహంప్రభో ॥ శతంవానియతాహరఃపయఃపానేనవర్జయేత్ ।
 ఏవంయశ్చండీకాపారం సహస్రంతుసమాచరేత్ ॥ తస్యస్యాత్కార్య సిద్ధిస్తు
 నాత్రకార్యావిచారణాఇతి ॥ ఏతద్ద్యయంయద్యపిమహానిబంధేషునాస్తి-తథాప్రచ
 రద్రూపత్వాదుక్తమితిదిక్ - వారాహీతంత్రే ॥ సంకటేనమనుప్రాప్తైదుశ్చికిత్సాన్య
 మయేతథా । జాతిభింశేకులోచ్ఛేదేపాపాయుషోనాశ ఆగతే ॥ వైరివృద్ధావ్యాధి
 వృద్ధాధననాశే తథాక్షయే । తతైవప్రివిధోత్పాతేతథాచైవోపపాతకే ॥ కుర్యాద్య
 తాచ్ఛతావృత్తంతతస్సంపద్యతేసుభమ్ । శ్రేయోవృద్ధిశ్చతావృత్తాద్రాజ్యవృద్ధి
 స్తథాపరా ॥ మనసాచింతితం దేవీసిద్ధ్యేతప్తోత్తరాచ్ఛతాత్ । సహస్రావతానాల్ల
 క్షీరావృణోతిస్వయంస్థిరా ॥ భుక్త్వామనోరథాన్కామాన్నరోమోక్షమవాప్ను
 యాత్ । చండ్యాశ్చతావృత్తిపారాత్సర్వాసిద్ధ్యంతిసిద్ధయః ॥ ఇతిశతచండీసహస్ర
 చండీవిధిః—అథనవరాత్రపారణిణాయః - సాచదశమ్యాంకార్యా ॥ ఆశ్వినే
 మాసిశుక్లేతుకర్తవ్యంనవరాత్రకమ్ । ప్రతిపదాదిక్రమేజైవయావచ్చనవమీభ

వేత్ || త్రిరాత్రంవాపికథావ్యంస ప్తమ్యాదియధాక్రమమితి హేమాద్రాధామ్యవ
చనాత్ || నవమీతిధిపర్యంతంవృద్ధ్యాపూజాజపాదికంఇతి, ప్రాగుక్తవచనైర్నవ
మీపర్యంతం ప్రదానభూతపూజాద్యుక్తేరుపవాసాదేశాన్చంగ త్వేనతత్సర్వంతత్వాత్
ఆదిశబ్దేనోపవాసోక్తేః - పూర్వోక్తత్రిరాత్రప్రతేనవమ్యాఅప్యపోష్యత్వాచ్చ-
నచపారణాంతత్వేనత్రిరాత్రత్వం - విష్ణుత్రిరాత్రాదాతధాప్రసక్తేః - సచాత్రోప
వాసే మానాభావాయితీవాచ్యం || ఏవంచవింధ్యవాసిన్యాంసవరాత్రోపవాసతః |
ఏకభక్తేననక్తేనతథైవాయాచితేనచ || పూజసియాజపైర్దైవిస్తానేస్తానేపురేపురఇతి
హేమాద్రాధావిష్యోక్తేః - నవసత్రరామాఖ్యాతోనవమ్యా అప్యపోష్యత్వాచ్చ-
ననుతిధిహ్రోసేఽష్టావప్యపవాసాభవంతీతికథంసమాఖ్యా - తేనకమ=విశేషే.నవ
రాత్రశబ్దోయాధః - అతపశ్చాక్తందేవీపురాణే || తిధివృద్ధాతిధిహ్రోసేనవరాత్ర మ
పాధఃకంఇతిచేన్నతిధిహ్రోసేషివత్తిధి నాముపోష్యత్వాన్నవరాత్రత్వాత్తే - ఏతే
నరాత్రీణాంప్రాధాన్యాత్ - హ్రోసేఅమామాదాయననవత్వమితిమూఖోక్తేః, ప
రాస్తా - యత్తుదేవీపురాణే | కన్యాసంస్థేరవాశుక్రశక్లామారభ్యనందికామ్ | అయా
చీవ్యాధవై కాశీనక్తాశీవ్యధవాంబద్ ఇతి వ్రతచతుష్టయముక్తం - తల్లాహాభిసా
రికవిషయం || తస్య || జయాభిలాషీనృపతిః ప్రతిపత్సృభృతిక్రమాత్ | లోహాభిసా
రికంకమ=కారయేద్యావదప్తమీతిభవిష్యేప్తమీపర్యంతమేవోక్తేః - రూపనారా
యణేనతు.నందాదివ్రతప్రయోగంవృధగేనోక్తౌతస్యనవమ్యాంపారణముక్తం-య
దసినిణాయదీపే || ఆశ్వినీశుక్లపక్షేతునవరాత్ర ముపాషితిః | నవమ్యాంపారణం
కుర్యాద్దశమీమిశ్రితానచేత్ || దశమీమిశ్రితాయత్రపారణేనవమీభవేత్ | దుఃఖ
దారిద్ర్యదాజ్ఞేయాతధావ్రతవినిశిసీతిబ్రాహ్మనామృలిఖితంచనం - యచ్చరుద్ర
యామశఇతివదంతి || అప్తమ్యాసహకార్యాస్యాన్నవమీపారణాదినే! యోమోహ
ద్దశమీవేధే నవమ్యాం చండికాయజేత్ || పారణంచప్రకుర్యాద్దైవతస్యపుణ్యం
నిరధఃకమ్ | నవమ్యాంపారితాదేవీకులవృద్ధి ప్రయచ్చతి || దశమ్యాంపారితాదేవీ
కులనాశంకరోతివై | తస్మాత్తుపారణంకుర్యాన్నేవమ్యాంవిబుధాధిప! ఇత్యాదీనితాని
యదినమూలాని తదాలోహాభిసారిక నందాది వ్రతచతుష్టయ విషయాణి - తస్యా
ప్తమీపర్యంతమేనోక్తేరిత్యుక్తంప్రాక్ - అన్యధామహాప్తమ్యాపరవిద్ధాయాంపార
ణావిధానేపూర్వనిబంధైర్విరోధోచుర్వారస్యత్ - యానితుకైశ్చిల్లిఖితానిసవ
మ్యాంపారణా విధాయకానివచనాని తానిహేమాద్రాద్వాదివిరుద్ధత్వానిమూలాని
సమూలత్వేపి యదాదినద్వయేనవమీతదాద్వితీయదినపుపోష్యతిధ్యంతే పారణాన
కింతునవమీమధ్యేకార్థ్యేత్వేననేయానిశివరాత్రిపారణావత్ - అత్రకేచిత్పారణా

హే సూతకాదిప్రాప్తౌ తదతిక్రమ్యపారణాంకుర్యాదిత్యాహుః - తస్మందం || కా
 మ్యాపనాసే ప్రణాంతేత్యంతరామృత సూతకే | తత్రకామ్యవ్రతంకుర్యాద్దానా
 ర్చనవివజ్జతమితిమాధవీయేకార్థోక్తే || వ్రతయజ్ఞవివాహేషుశ్రాద్ధేషుమేర్చనై
 జపే | ప్రారంభసూతకంసన్యాసనారంభేతసూతకమితి విష్ణువచనాచ్చశౌచమధ్యేషి
 తత్కృతవ్య తావగతేః పారణాంతత్వాద్వృత్తస్య - ప్రారంభస్తునైవోక్తః || ప్రారం
 భోవరణంయజ్ఞే సంకల్పోవ్రతసత్రయోః | నాందీముఖం వినాహండాశ్రాద్ధపాకపరిక్రి
 యేతి || రుద్రయామలేపి || సూతకేపారణంకుర్యాన్న వమ్యాంహుమపూర్వకమ్ |
 తదంతేభోజయేద్విప్రాద్దానందద్వాచ్చశక్తితః ఇతి || తదంతేసూతకాంతేషవంస్త్రీభిర
 పిరజోదశశన మధ్యేకతవ్యమేవపారణమ్ || సంప్రవృత్తేపిరజసినత్యాజ్యంద్వాదశీ
 వ్రతంఇతిమాధ వీయేముష్యశ్శృంగవచనాత్ - ద్వాదశీవ్రతమిత్యవలక్షణం || ప్రా
 రంభదీక్షుతపసాంనారీణాంయద్రజోభవేత్ | సత్రతాపివ్రతస్యస్యాదుపరోధః కదా
 చన | ఇతితత్రైవ సత్యవ్రతవచనాత్ - కించఏకాదశ్యాదాపంచష్యాశౌచపాతేమా
 సాంతే పారణాపత్తిః - మాసోపవాసాంతే పంచష్యాశౌచపాతేజననాసంభవశ్చ -
 యత్తునియమస్థాయదా నారీసప్తశ్యేదంతరారజః | ఉపాప్తేవతుతారాత్రీసాన్ని
 త్యాశేషంచరేద్వృత్తమిత్యంగిరోపనచనం - యచ్చహారీతవచనం || నియమస్థావ్రత
 స్థాస్త్రీరజఃపశ్యేత్కథంచన | త్రిరాత్రంతతుషీపేదూర్ధ్వం వ్రతశేషంసమాప
 యేత్ || తద్విధవోపాసవిషయం - తాసాంతత్రభోజననిషేధాదితికేచిత్ - వయం
 తుప్రాగుక్తసత్యవ్రతవచనేదీక్షుతపసామితివిశేషణోపాదానాద్ద్వాదశీవ్యతిరిక్తసక
 లైకాహువనాన విషయోయంనిషేధః - త్రిరాత్రనవరాత్రాదిదీక్షువ్రతేషుతు
 రజోమధ్యేపారణేతిబ్రూమః - ఆశౌచమధ్యేతుసర్వాపిపారణాభవతి ప్రాగుక్తకా
 మేవచనాదిసిద్ధం - అయంచోపవాసపారణానిణయః - సర్వత్రతేషుబోధవ్యఇ
 త్యలంభూయసా - దశమ్యాందేవీంవిసజయేత్ - తదుక్తందుర్గాభక్తితరంగి
 ణ్యాందేవీపురాణే | తతఃప్రాతఃపూజయిత్వాదశమ్యాం విధిపూర్వకమ్ || సంప్రేషణం
 తుకతవ్యంగీతవాదిత్రనిస్సన్వై || రూపందేహియశోదేహిభగంభగవతిదేహిమే | పు
 త్రాదేహిధనందేహిసర్వకామాంశ్చదేహిమే || మహిషఘ్నిమహామాయేచాముండే
 ముండమాలిని | ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యందేహిదేవినమోస్తుతే || ఇతిసంప్రాధ్యక్షదేవీం
 తుతతఃఉత్థాపయేద్బుధః | ఉత్తిష్ఠదేవీచండేశిశుభాంపూజాంప్రగృహ్యచ || కురుష్వ
 మమకళ్యాణమస్తాభిశ్చక్తిభిన్నహ | గచ్ఛగచ్ఛపరంధానం స్వస్థానందేవీచండికే || ప్ర
 జస్రోతోజలంపృథ్విస్తీయతాంచజలేత్విహ | ఇతి, ఉత్థాప్యజలంసీత్యా || దుర్గదేవిజగ
 న్మాతస్సస్థానంగచ్ఛపూజతే | సంపత్సరేవ్యతీతేతుపునరాగమనాయవై || ఇహహం

పూజామయాదేవి యథాశక్త్యోపపాదితామ్ । రక్షార్థంత్వంసమాదాయప్రజస్వ
స్థానము త్తమమితిజలేప్రవాహాయేత్ — ఇయమేవవిజయాదశమీ - సాచద్వితీయ
దినేశ్రవణయోగా భావేపూర్వాగ్రాహ్య - తదుక్తంహేమాద్రాస్మాందే ॥ దశ
మ్యాంతునరైస్సమ్యక్పూజనీయాపరాజితా । ఐశానీందిశమాశ్రిత్య అపరాష్ణాప్ర
యత్నతః ॥ యాపూర్ణానవమీయుక్తా తస్యాంపూజ్యాపరాజితా । తేమాగ్ధవిజ
యార్థంచపూర్వోక్తవిధినానరైః ॥ నవమీశేషయుక్తాయాందశమ్యామపరాజితా
దదాతివిజయందేవిపూజితాజయవర్ధినీ ॥ తథా ॥ అశ్వినేశుక్లపక్షేతుదశమ్యాంపూ
జయేన్నరః । ఏకాదశ్యాంనకుర్వీతపూజనంచాపరాజితమితి ॥ యదాతుపూర్వదినే
శ్రవణయోగాభావః - పరదినేచాలపిత్వద్యోగినీతదావరైవ - తథాచహేమా
ద్రాప్రతకాండేశశ్యపః ॥ ఉదయేదశమీకించిత్సంపూజ్ఞైకాదశీయది । శ్రవణ
ర్షంయదాకాలేసాతిధిర్విజయాభిధా ॥ శ్రవణర్షేతుపూర్ణాయాంకారుత్స్థఃప్రస్థితో
యతః । ఉల్లంఘయేయుస్సీమానంతద్దినర్షే తతోనరా ఇతి - కాలేపరాష్ణాపరదినే
అపరాష్ణాశ్రవణాభావేతుసర్వపక్షేషుపూర్వైవ - మదనరక్షేప్యేవం - జ్యోతి
ర్నిబంధేర్తుకోశేచనారదః ॥ ఈషత్సంధ్యావతిక్రాంతః కించిదాద్భిన్నతాలకః । వి
జయోనామకాలోయంసర్వకార్యార్థసిద్ధితః ॥ ఇషస్యదశమీంశుక్లాంపూర్వవిద్ధాం
నకారయేత్ । శ్రవణేనాపిసంయుక్తాం రాజ్ఞాంష్టాభిషేచనే ॥ సూర్యోదయేయ
దారాజన్మశ్యతేదశమీతిధిః । అశ్వినేమాసిశుక్లేతువిజయాం తాంవిదుర్బుధాః ॥
అత్రాయంనిర్గతిరోఢః - అపరాహ్న్నా ముఖ్యోకముఃకాలః - తత్రైవపూజాద్యు
క్తేః - ప్రదోషాగణః - తత్రదినద్వయేపరాష్ణావ్యాపిత్యేపూర్వా - ప్రదోషవ్యా
ప్తైరాధిక్యాత్ - దినద్వయేప్రదోషవ్యాపిత్యేపరా - అపరాష్ణావ్యాప్తైరాధిక్యా
త్ - ఇదంశుద్ధతిధావన్యకాలే - శ్రవణస్తురోహిణీవదప్రయోజకః - దినద్వయేప
రాష్ణాస్పశేతుపూర్వా - తత్రాపిపరదినేపరాష్ణాశ్రవణత్వేషురైవేతిదిక్ - అత్రవి
శేషాభాగవార్చన దీపికాయాంభవిష్యే ॥ దశమీయుక్తంజగన్నాథం భక్తానామ
భయంకరమ్ । అర్చయిత్వాశమివృక్షమర్చయేచ్ఛతతఃపునః ॥ శమిమంత్రస్తుహే
మాద్రాగోపధ్రబాంహణే ॥ అమంగళానాంశమసీం శమసీందుష్కృతస్యచ । దు
స్స్వప్ననాశినీంధన్యాంప్రపద్యేహంశమీంశుభాం ॥ తథాభవిష్యే ॥ శమిశమయి
తేపాపంశమిలోహితకంటకా । ధారిణ్యజాకనబాణానాం రామస్యప్రియవాదినీ ॥ క
ర్ణివ్యమాణయాత్రాయాం యథాకాలంసుఖంమయా । తత్రనిర్విఘ్నకర్తృత్వంభ
వశ్శ్రీరామపూజితే ఇతి ॥ తథా ॥ గృహీత్వాసాక్షతామార్ద్రాం శమిమూలగ
తాంమృదం । గీతవాదిత్యనిఘోషమైరానయేత్స్వగృహంప్రతి ॥ తతోభూషణవ

స్తాదిధావయేత్సజన్తైస్సహాఇతి - అత్రైవబలిసీరాజనము క్తంకృత్యరత్నే || తత్ర
మంత్రః || చతురంగబలంమహ్యంనిరరిత్యౌవజత్విహ | సర్వత్రవిజయోమేస్తుత్వ
త్ప్రసాదాత్సురేశ్వరీతి || శాఢనిబుధేజ్యోతిషే || కృత్వాసీరాజనంరాజాబలవృ
ద్ధ్యైయథాక్రమం | శోభనంకంజనంపశ్యేజ్జలగోగోఽసన్నిధౌ || అస్యఫలానిశుభా
శుభదేశాశ్చరత్రైవజ్ఞయాః - ఆశ్విసపార్థమాసేపరాగ్రాహ్య || సావిత్రివ్రతమం
తరేణభవతోమాపార్థమాస్యాపద ఇతిదీపికోక్తేః - అత్రవిశేషస్తిథితత్వైవైం
గే || ఆశ్విసేపార్థమాస్యాంతుచరేజ్జాగరణంనశి | కౌముదీసాసమాఖ్యాతాకార్యా
లోక్తైర్విసూతయే || కౌముద్వాంపూజయేల్లక్ష్మీమండ్రమైరావతస్థితమ్ | సుగంధిన్
శినద్వేష అత్రైజాగరణంచరేత్ || తథా || నిశీధేమదాలక్ష్మీః కోజాగ్రీర్తిభా
షిణీ | తస్మైవిత్తంప్రయచ్ఛామి అత్రైక్రీడాంకరోతియః ఇతి - అత్రైవాశ్వయుజీక
ర్మోక్తమాశ్వలాయనేన | ఆశ్వయుజ్యాపూశ్వయుజీకగ్రేతితచ్ఛేషపర్వణికార్యం-
వికృతిత్వాత్ - తత్రపూర్వాష్టావ్యాపిన్గ్రాహ్య - దైవకర్మత్వాత్ - ఆగ్రయణం
తుపర్వణికార్యం || శరద్వాగ్రయణంనామపర్వణిస్యాత్తదుచ్యతఇతిశౌనకోక్తేః -
తత్రావిశేషపర్వణికార్యమితిప్రాగుక్తం - తచ్చప్రసిహిభిర్విష్టా ప్రసిహిరేవయజేత,
యవేభ్యోయవైర్విష్టాయవైరేవయజేత, ప్రసిహ్య ఇతి | శ్రుత్యాదర్శపూర్ణమాస
యోరేకకర్మత్వేనైకద్రవ్యనియమాద్దశేష్ట్యాః - పరంపార్థమాసేష్ట్యాశ్చ ప్రాగ్భ
వతీతిహేమాద్ర్యాదయః || దశేష్ట్యాఃపరముక్తమాగ్రయణకం ప్రాకౌర్థమాసా
చ్చతదితిదీపికోక్తేశ్చ - తచ్చాగ్రయణంతేథా - ప్రసిహ్యగ్రయణంయవాగ్రయ
ణం శ్యామాకాగ్రయణంచేతి - ఏషాంకాలశ్శృతౌ, గృహమేధీప్రసిహయవాభ్యాం
శరద్వసంతయోర్యజేత, శ్యామాకైర్నీవారైర్వర్షాస్వాపతౌలేనాన్యసపురాణైర్వా
ఇతి-ఆపస్తంబోవి-ఏర్వాసుశ్యామాకైర్వ్యజేతశరద్ప్రసిహిభిర్వసంతేయవైర్వ్యధర్తువేణ
యవైరితి-తత్రాపిశ్యామాకాగ్రయణమనిత్యమితరేతు-అనాహితాగ్నేర్నిత్యే-య
వాగ్రయణం చకార్యమిస్సార్థవృత్తావృత్తత్వాత్-నూత్రేప్రసిహయవదేవతాసంబ
ద్ధానామేవ మంత్రాణామామ్నానాచ్చ, అహితాగ్నేస్తుయవాగ్రయణస్యాప్యనిత్య
త్వం - అపివాక్రియాయవేష్యితిసూత్రాత్ - యద్వాప్రప్యగ్రయణేన సమాస
తంత్రతా - శ్యామాకైస్తుప్రస్తరంకుర్యాన్నాగ్రయణం - యదివాతదపి సమా
సతంత్రంఇత్యాదినారాయణవృత్తై పరిశ్రమవతాంసులభమిత్యలం - ఇదంచపర్వా
భావేశుక్లపక్షేదేవనక్షత్రే కృత్తికాదివిశాఖాంతే కార్యమితిస్మృత్యర్థసారేఉక్తం -
బాధాయనీయేకేశవస్వామినాప్యేవముక్తం - పరిశిష్టే || శ్యామాకైర్వీప్రసిహిభిశ్చై
వయవై శ్చాన్యోన్యకాలతః | ప్రాగ్యష్టంయుజ్యతేవశ్యంసహ్యతాగ్రయణాత్వయః |

త్రికాండమండనోష్యవం - యదాత్వేతదాశ్వినిపార్శ్వమాస్యాం క్రియతేతదైకకాల
 త్వాదాశ్వియుజీకర్మణోస్యచ సమాసతంత్రతాభవతి - తదేతద్వృత్తికృతావక
 బహ్నిధ్యాజ్యేతి సూత్రేస్పష్టముక్తిం - అన్యాయకరణేప్రాయశ్చిత్తముక్తంస్మృతించం
 ద్రికాయాంకాత్యాయసేన || నిత్యయజ్ఞాత్వయేచైనవైశ్వదేవద్వయస్యచ | అని
 ప్త్వానవయజ్ఞేననవాన్న ప్రాశనేతథా || భోజనేపతితాన్నస్యచరుర్వైశ్వానరోభ
 వేత్ || కారికాపి || అకృతాగ్రయణోఽశ్నీయాన్నవాన్నయదివైనరః | వైశ్వా
 నరాయకర్తవ్యశ్చరుఃపూర్ణాహుతిస్తువేతి || ఋగ్వీధానేతు || సమింద్రరాయామం
 త్రంచవర్షవర్షేజపేచ్ఛతం | ఆగ్రాయణంయదాన్యూనంతదాసంపూర్ణమేతితత్ - తఇ
 త్యుక్తం - ఏతచ్ఛాపదిమలమీసేకార్యమస్యధానేతిప్రాగుక్తం - అన్యోప్యాహితా
 గ్నోవివిశేషఃశౌనకాదేజ్ఞేయఇత్యలంబహునా - ఇతికాలనిర్ణయసింధౌ, ఆశ్వి
 నమాసనిర్ణయః-అధికార్థికమాసః - తులాంసక్రమే ప్రాగపతాదశఘటికాఃపు
 ణ్యాః - రాత్రౌతుప్రాగుక్తం-అధికార్థికస్నానం - తత్రపృథ్వీచంద్రోదయేవిష్ణు
 స్మృతిపాద్యయోః || తులామకరమేషేషుప్రాతస్నానంవిధీయతే | హవిష్యంబ్ర
 హ్మచర్యంచమహాపాతకనాశనమితిసారమాసఉక్తః - ప్రాచ్యాశ్చైతదేవాద్రియం
 తే - దాక్షిణాత్యాస్తు || అశ్వినిస్యతుమాసస్యయాశుక్తైకాదశీభవేత్ | కార్తిక
 స్యవ్రతానీ హతస్యాంవైప్రారభేత్సుఫీరితిపాద్యోక్తేః - భార్గవార్చనేచ || ప్రారభ్యై
 కాదశీంశుక్లామాశ్వినిస్యతుమాసవః | ప్రాతస్నానంప్రకుర్వీతయావత్కార్తికభా
 స్కరఇతివిష్ణురహస్యోక్తేః || హేమాద్రావాదిత్యపురాణే || పూర్ణఆశ్వయుజేమా
 సిపార్శ్వమాస్యాంసమాహితఃఇత్యుక్త్వా || మాసంసమగ్రంపరయీచభక్త్యాసమా
 వ్యతే కార్తికపార్శ్వమాస్యాంఇత్యం తేభిధానాచ్ఛాశ్వినిశుక్తైకాదశ్యాంపార్శ్వమా
 స్యాంవారభ్యకార్తికశుక్లద్వాదశ్యాం పార్శ్వమాస్యాంవాసమాపయేదిత్యాహుః |
 మదనపారిజాతేవిష్ణుః || కార్తికంసకలంమాసంనిత్యస్నాయీజితేంద్రియః | జఙ్గా
 హవిష్యభుక్చాంతస్సర్వపాపైఃప్రముఙ్గ్యదే || అత్రదేశవిశేషఃపాద్యేకార్తికంప్రక్ర
 మ్య || కురుక్షేత్రేకోటిగుణోగంగాయామపితత్సమః | తతోధికఃపుష్కరేన్యాద్వా
 రవత్సాంచభార్గవ || పుణ్యాపుర్యశ్చనప్తైవంమునయోమధురాధికా | దుర్లభఃకా
 ర్తికోవిప్రామధురాయాంనృణామిహ || యత్రాచ్చితస్స్వయంయావంభక్తేభ్యస్సంప్ర
 యచ్ఛతీతి || ఇదంచస్నానంకాశీస్థపంచనదేవ్యతిప్రశస్తం || శతంసమాస్తపస్తప్త్వా
 కృతేయత్ప్రిప్యతేఘమ్ | తత్కార్తికేపంచనదేవకృతస్నానసేవలభ్యతే || కార్తి
 కేబిందుతీర్థేయోబ్రహ్మచర్యపరాయణః | స్నాన్యనత్యదుదినేభానాభానుజాతస్యభీ
 కుతఃఇత్యాదికాశీఖండోక్తేః - భానుజోయమః - ఇదంచప్రాతస్నానంసంస్కార్యం

చక్రత్వార్థకార్యం - తేనవిసేతరకర్తానధికారాదితివర్ధమానః-యద్యపిప్రాతస్సంధ్యా
యాసూర్యోదయేసమాప్తిస్తథాపివచనబలాదనుదితహోమవద్భవివ్యతి - స్నాన
మంత్రశ్చతత్రైవ || కార్తికేహంకరిష్యామిప్రాతస్నానంజనార్దన | ప్రీత్యర్థతవ
దేవేశదామోదరమయాసహ || ఇమంమంత్రంసముచ్చార్యమాసిస్నాయాద్వ్యతీన
రఇతి - అర్ఘ్యమంత్రోపితత్రైవ || వ్రతినఃకార్తికేమాసిస్నాతస్యవిధివన్మమ | గృ
హాణార్ఘ్యంమయాదత్తందనుజేంద్రనిఘాదన ||నిత్యనైమిత్తికేకృష్ణకార్తికేపాపనా
శనే | గృహాణార్ఘ్యంమయాదత్తంరాధయాసహితోహరే|| ఇమామంత్రోసముచ్చా
ర్యయోర్ఘ్యంమహ్యంప్రయచ్ఛతి | నువర్ణరత్నపుష్పాంబుపూర్ణశంఖేనపుణ్యవాః||
నువర్ణపూర్ణాపృథివీతేనదత్తానసంశయఇతి, ఏవంసంపూర్ణస్నానాశక్తౌత్త్రహంస్నా
యాత్ || వారాణస్యాంపంచనదేత్రహంస్నాతాస్తుకార్తికే | అమితేపుణ్యవపు
షఃపుణ్యభాజోతినిర్మలాఃఇతికాశీఖండోక్తేః, అధమాలాధారణం,తత్రస్కందేద్వా
రకామాహత్యే || నివేద్యకేశవేమాలాంతులసీకాస్థసంభవామ్ | వహతేయోన
రోభక్త్యాతస్యనై నాస్తిపాతకమ్ | నజహ్యత్తులసీమాలాంధాత్రీమాలాంవిశేషతః|
మహాపాతకసంహర్త్రీంధర్మకామార్గదాయినీమ్ || విష్ణుధర్మే|| స్మృశేత్తుయానిలో
మానిధాత్రీమాలాకఠాన్పఞ్చమ్ | తావద్వర్షసహస్రాణినైకుంఠేవసతిర్భవేత్ ||
మాలాయుగ్మంతుయోనిత్యం ధాత్రీతులసీసంభవమ్ | వహతేకంఠదేశేతుకల్పకో
టిదీపవసేత్ || తులసీకాస్థసంభూతేమాలేకృష్ణజనప్రియే| బిభర్మిత్వామహంకంఠే
నురుమాంకృష్ణనల్లభమ్ || ఏవంసప్రార్థ్యవిధివన్మాలాంకృష్ణదశేర్పితామ్ | ధార
యేత్కార్తికేయోవై నగచ్ఛేద్వైష్ణవంపదమితి|| అత్రమూలంచింత్యం,తథాకాశీఖం
డే||కార్తికేమాసిమేయాత్రాయైకృతాభక్తితత్పరైః| బిందుతీర్థకృతస్నానైస్తేషాం
ముక్తిర్నదూరతః || భార్గవార్చనదీపికాయాంనృసింహపురాణే || అగస్తీకుసుమైర్దే
వంయాచ్ఛయేచ్ఛజనార్ధవమ్ | దర్శనాత్తస్యదేవక్షేర్నరకంనాశ్నుతేనరః || విహ
యసర్వపుష్పానిమునిపుష్పేణకేశపమ్ | కార్తికేయోర్చయేద్భక్త్యావాజపేయః
లంలభేత్ || స్కందేకార్తికమాహత్యే || మాలతీమాలయావిష్ణుఃకేతక్యాచైన
పూజతః| సమాహసహస్రంసుప్రీతోభవేత్తైమధునూదనః||పృథ్వీచంద్రోదయేపాడ్యే||
కార్తికేనార్చితోయైస్తుకమలైః కమలేక్షణః | జన్మకోటిషువిప్రేంద్రనతేషాంకమ
లాగృహే || తథా || కార్తికేశవేపూజయేషాంనామానుజైఃకృతౌ| తేనిర్భర్త్య
రశేః పుత్రంవసంతిత్రిదివేనదా | తులసీదళలక్షణకార్తికేయోర్చయేద్ధరిమ్| పత్రే
పత్రేమునిశ్రేష్ఠమాక్షికంలభతేఫలం || తథాస్కందేకార్తికమాహత్యే || ధాత్రీ
ఛాయేతుయఃకుర్యాత్ప్రిండదానంమహామునే | ముక్తింప్రయాంతిపితరః ప్రసాదా

నాధవస్యతు || ధాత్రీఫలవిలిప్తాంగోధాత్రీఫలవిభూషితః | ధాత్రీఫలకృతాహారోన
 రోనారాయణోభవేత్ || ధాత్రీఛాయాంసమాశ్రిత్యయోర్భయేచ్ఛక్రధారిణమ్ |
 పుష్పేపుష్పేశ్వమేధస్యఫలంప్రాప్నోతిమానవః || తథాస్కందే || కార్తికమాసి
 విప్రేంద్రధాత్రీవృక్షోపశోభితేవసేదామోదరంవిష్ణుంచిత్రానైషోషయేద్విభుమ్||
 మూలేనపాయసేనాథ హేమమంకుర్యాద్విచక్షణః| బ్రాహ్మణానోభజయేచ్ఛక్త్యా
 స్వయంభుంజీతబంధుభిరితి|| తథా, కార్తికేద్విదశప్రవతంప్రాగుక్తం-కార్తికేద్విదశం
 పాద్యేపికాత్యజేదితి, రైకమాహత్యే || రాజకామాశకంచైవ నైవాద్యాత్కార్తిక
 వ్రతీద్విదశంతిలతైలంచతథాన్యమతిదూషితం||స్కందే|| కార్తికేవర్జయేత్తద్వద్వి
 వశంబహుబీజకమ్ | మాషముద్గమసూరాశ్చచణకాశ్చకుశితకాః || నిష్పవారాజ
 మాషాశ్చఆశకోద్విదశంస్మృతమ్| నూతనాన్యజీర్ణానిసర్వాణ్యేతానివర్జయేత్ ||
 అత్రకేచిదుత్పత్తి సమయేదశద్వయం యస్యభవతితద్భూత పూర్వగత్యాద్విదశమి
 త్యుచ్యతఇత్యాహుః, ఉదాహరంతిచ || బీజమేవసముద్భూతం ద్విదశంచాంకురంవి
 నా || దృశ్యతేయత్రసస్యేషుద్విదశంతన్నిగద్యత ఇతి || అన్యేతులక్షణాయాంమా
 నాథావాద్వచనస్యనిర్మూలత్వా ద్విదశాత్మకంయస్యస్వరూపం తదేవవర్జయేదిత్యా
 హుః, తథానారదీయే || కార్తికేవర్జయేత్తైలం కార్తికేవజయేన్మధు | కార్
 త్తికేవజయేత్కాంస్యం కార్తికేకుక్తసంధితమ్ || కాంస్యంతత్ప్రాత్రభోజనం-శు
 క్లంపర్యుషితం - సంధితంలవణశాకః - తత్రైవ || కార్తికేవిష్ణుమూర్త్యుగ్రే
 దీపదానాద్దివప్రజేత్ || తథా || కార్తికేతుకృతాదీతౌసృణాం దన్మవిమో
 చనీ || తథా || కార్తికేకృచ్ఛసేవీయః ప్రాజాపత్యపరోధవా | ఏకాంతరో
 పవాసీవాత్రిరాత్రోపాషితాపివా || షడ్వాద్వాదశపక్షంవామాసంవాపరవర్జినిప
 కభక్తేననక్తేనతక్తైవాయాచితేనచ || ఉపవాసేనభైక్షేణవజతేపరమంపదమ్ || అ
 న్యేపినియమాప్రాగుక్తాః - గ్రాహ్యముక్తంస్కందే|| వ్రీహయాయవగోధూమాః
 ప్రియంగుతిలశాలయః | ఏతేహిసాత్వికాఃప్రాక్తాన్స్వర్గమోక్షఫలప్రదాః || కాశీ
 ఖండే || ఊజేయవాన్నమశ్వీయాద్దేవాన్న మధవాపునః|వృంతాకంసూరణంచైవ
 శూకశింబీశ్చనర్జయేత్ || పృథ్వీచంద్రోదయేపాద్యే || నోర్జోపంథోవిధాతవ్యోప్ర
 తినాకెనచిత్క్వచిత్ || తథానారదీయే|| అవ్రతేనక్షపేద్యస్తుమాసందామోదిరప్రి
 యమ్ | తిర్యగ్యోనిమవాప్నోతి నాత్రకార్యాచిచారణా || అన్యాయస్యపి - తాంబూ
 లతైలకేశకర్తనాదివర్జన సంకల్పరూపాచిప్రాగుక్తాని - తథాకార్తికేఆకాశదీపఉ
 క్తోనిర్ణయామృతేపుష్కరపురాణే || తులాయాంతిలతైలేన సాయంకాలేనమాగ
 తే | ఆకాశదీపయోదధ్యాన్యాన్దీపమేకంహరింప్రతి || మహతీంశ్రియమాప్నోతిరూ

ససౌభాగ్యసంపదమితి || తద్విధిశ్చ హేమాద్రావాదిత్యపురాణే || దివాకరేస్తాచల
 మాళిభూతేగృహేదదూరేపురుషప్రమాణమ్ | యూపాకృతీయజ్ఞి యవృక్షదారు
 మారోప్యభూమావధతస్యమూర్ధ్ని || యవాంగుళచ్ఛిద్రయతాస్తుమధ్యేద్విహస్తది
 ఘ్నాలధపట్టికాస్తు | కృత్వాచతస్రోష్టదశాకృతీస్తుయాభిర్భవేద్ధానిశానుసారీ || తత్క
 ర్ణికాయాంతమహాప్రకాశోదీపః ప్రదేయోదశగాస్తధాష్టా | నివేద్యధర్మాయహ
 రాయభూమ్యైదామోదరాయాప్యధధర్మరాజై || ప్రజాపతిభ్యస్త్యధసత్పితృభ్యః
 ప్రతేభ్యవవాధతమస్థితేభ్యః || అపరాక్లేత్యనోమంత్రకక్షః - యథా || దా
 మోదరాయనభసితలాయాం లోలయాసహ | ప్రదీపంతేప్రయచ్ఛామినమోనం
 తాయవేధస ఇతి—కార్తికకృష్ణచతుర్థీనరకచతుర్థీ - సాచంద్రోదయవ్యాపినిగ్రా
 హ్య - దినద్వయేతత్త్వేపూర్వా తత్రైవపూజాద్యామ్నాత్ —కార్తికకృష్ణ
 ద్వాదశీగోవత్సంజ్ఞా - సాప్రదోషవ్యాపినిగ్రాహ్య - దితెద్వయేతత్త్వేపూర్వా
 యుగ్మవాక్యాత్ || వత్సపూజావటశ్చైవకర్తవ్యాప్రథమేహసీతినిర్ణయామృతేభిధా
 నామృ - అత్రవిశేషోమదనరత్నేభిష్యే || సవత్సాంతుల్యవర్ణాంచరీలి సీంగాంపయి
 స్విసీమ్ | చందనాదిభిరాలిప్యపుష్పమాలాభిరర్చయేత్ - అర్ఘ్యంతామ్రమయేపా
 త్రేకృత్వాపుష్పాక్షతైస్తిలైః | పాదమూలేతుదద్యాదైవమంత్రేణానేనపాండవ || శ్రీ
 రోదార్ణవసంభూతే సురాసురసమస్కృతే | సర్వదేవమయేమాతర్మహాణార్ఘ్యం
 నమోనమః || తతోమాషాదిసంసిద్ధాన్వటకాన్వినివేదయేత్ | సురభిత్వంజగన్మా
 తద్దేవిష్ణుపదేస్థితా || సర్వదేవమయేగ్రాసంమయాదత్తమిమంగ్రస | తతస్సర్వమయే
 దేవిసర్వదేవైరలగ్నృతే || మాతర్మమాభిలషితంసఫలంకురునందిని || ఇతిప్రార్థయే
 త్ - తథా || తద్దినేతైలపక్వంచఫాలీపక్వంచయుధిష్ఠిర | గోక్షీరంగోఘృతంచైవదధి
 తక్రంచవర్షయేత్ || జ్యోతిర్నిబంధేనారదః || ఆశ్వినేకృష్ణపక్షేతుద్వాదశ్యాదిషు
 పంచసు | తిధిషూక్తః పూర్వగాత్రేనృణాంసీరాజనోవిధిః || సీరాజయేయైర్దేవాం
 స్తువిప్రైః గాశ్చతురంగమాః | జ్యేష్ఠాశ్చైచ్ఛాష్టమీశ్చమాతృముఖ్యాశ్చయో
 పితః ఇతి - నిర్ణయామృతేస్కాండే || కార్తికస్యసితేపక్షే త్రయోదశ్యాంనిశాము
 ఖే | యమదీపంబహిర్దద్వాదపమృత్యుర్విసశ్యతి || మంత్రస్తు || మృత్యునాసాశదం
 షభ్యాంకాలేనశ్యామయాసహ | త్రయోదశ్యాందీపదానాత్సూర్యజప్రియతాంమ
 మేతి—కార్తికకృష్ణచతుర్దశ్యాం ప్రభాతేచంద్రోదయేభ్యంగం కుర్యాత్ - తదు
 క్తంహేమాద్రానిర్ణయామృతేచభిష్యోత్తరే || కార్తికేకృష్ణపక్షేతు చతుర్దశ్యా
 మినోదయే | అవశ్యమేవకర్తవ్యంసానంనరకభీరుభిః || ఇనశ్చంద్రః, మదనరత్నే,
 విభూదయఇతిపాఠః, దినోదయఇతిపాతాత్సూర్యోదయోత్తరం త్రిముహూరైస్సా

నంపదతాం గాడానాంతదనుసారిణాంచాజ్ఞతైవ ॥ పూర్వవిధచతుర్దశ్యాం కార్తికస్య
 సితేతరే । పక్షేప్రత్యూషసమయేన్నానంకుర్యాత్ప్రియత్నత ఇతి, స్మృతిదర్పణే॥
 చతుర్దశీచాశ్వయుజశ్చక్రష్టాస్వాత్యర్షయక్తాచభవేత్ప్రిభాతే । న్నానంసమభ్యజ్ఞ్య
 నరైస్తుకార్యంసుగంధతైలే నవిభూతికామైరితి పృథ్వీచంద్రోదయేపాద్యై॥ ఆశ్వయు
 క్కృష్ణపక్షస్యచతుర్దశ్యాంవిధూదయే । తిలతైలేనకర్తవ్యంన్నానంసరకభీరుణేతి॥క
 ర్తవ్యంమంగళన్నానం నరైర్నిరయభీరుభిరితికాలా దర్శేపారః, ఉభయత్రాశ్వయు
 గిత్యమావాస్యాతమాసమభిప్రేతోక్తం, తథా॥ తైలేలక్ష్మీర్జలేగంగాదీపావశ్యా
 శ్చతుర్దశీమ్ ॥ ప్రాప్యేవిశేషః ॥ ప్రాతన్నానంతుయఃకుర్యాద్యమలోకంసవశ్యతీతి,
 దినద్వయేచంద్రోదయే చతుర్దశీ సత్వేతదభావేవ్యరుణోదయే సంపూర్ణాఖండేవాది
 నద్వయే చతుర్దశీసమత్వేచపూర్వదినేభ్యంగంకుర్యాత్, పూర్వవిధచతుర్దశ్యామితి
 వచనాత్, పూర్వదినేపరదినపవనాసత్వే సైవగ్రాహ్య, దినద్వయేపినత్వే అరుణో
 దయవ్యాపినిగ్రాహ్య, పక్షేప్రత్యూషసమయఇత్యుక్తే, పక్షమాణవచనాచ్ఛత
 దభావేతు చతుర్దశీహ్రస్వంపూర్వేద్యుః ప్రవేశ్యపూర్వేహ్ని త్రయోదశీ మధ్యయే
 వాభ్యంగంకుర్యాదితిదివ్రాదాసః, కేచిదత్రవచనమభిసాధకత్వేనవదంతి ॥ తిథ్యా
 దాతుభవేద్యావాహ్రాహ్నోవృద్ధిఃపరేహని తావాహ్రాహ్నస్సపూర్వేద్యురదృష్టో
 పిస్వకర్మణీతి ॥ తస్మాదం, నహీదంవచనంపూర్వదినస్యాపూర్వంగ్రాహ్యత్వంవిధతై
 నక్తకభక్తజన్మాప్తమాదాదినద్వయే కర్మకాలవ్యాప్త్యభావేసర్వత్ర పూర్వదిన
 స్యగ్రాహ్యత్వప్రసంగాత్, కింతు, యత్రైకభక్తాదాదినద్వయే కర్మకాలవ్యా
 ప్త్యభావేవాక్యాంతరేణ న్యాయేనవాపూర్వదినస్యగ్రాహ్యత్వముక్తం, తత్రము
 ఖ్యకాలేతత్తిధేరభావేపితత్రైవానుష్ఠానబోధనమిదం, నచాత్రతదస్తీతియత్కించి
 దేతత్, తేనచతుర్థయామగామినిగ్రాహ్య, అతపవసర్వజ్ఞనారాయణః ॥ తథాకృ
 ణ్ణచతుర్దశ్యామాశ్వినేర్కోదయాత్పురా । యామిన్యాపశ్చిమేయామే తైలాభ్యం
 గోవిశిష్యత ఇతి ॥ మృగాంకోదయవేళాయాం త్రయోదశ్యాంయదాభవేత్ । ద
 శేవామంగళన్నానందుః ఖశోకభయప్రదమితి కాలాదశేత్రయోదశీ నిషేధా
 చ్చ, తేనాయమధః, యథాగ్నిహూత్రేయావజ్జీవంసాయంప్రాతఃకాలేషువ్యా
 ప్యకాలస్యగురుత్వం, తథాత్రచతుదశీ చతుర్థయామరుణోదయచంద్రోదయా
 నాముత్తరోత్తరస్యవ్యాప్యత్వాధురుత్వమితి, యదపిదివోదాసీయే ॥ త్రయోదశీయ
 దాప్రాతః శుయంయూతిచతుర్దశీ ॥ రాత్రిశేషేత్వమావాస్యా తదాభ్యంగేత్రయో
 దశీ తివచనంతథే మాదినిణయామృతాద్యలిఖితత్వేనిమూలం, సమూలత్వే
 పినచతుర్దశ్యా స్సారోద్దయసంబంధిత్యరూపః శుయోత్రవిపక్షితః, సూర్యోధ

యాత్వాత్సమాప్తౌ చంద్రోదయకాలసత్వేచతత్రైవాంగీకారాత్, కింతు, అభ్యం
 గకాలాత్పాత్సమాప్తిరూపాత్ర హాసఃకుయశ్చైవవివక్షితః సచారుణోదయాచ్చ
 తుధాచూమాద్వాప్రాగ్యదాహ్రానస్తత్పరమిదం, అతఏవసర్వజ్ఞ నారాయణేనచ
 తుధాయామమాత్రేన్నానముక్తం, తథాచోదాహృతమ్ || తథాకృష్ణచతుర్దశా
 శ్యామిది - జ్యోతిర్నిబంధేనారదేపి || ఇమాసితచతుర్దశ్యా మిందుక్షయతిధావపి!
 ఊర్జాదాస్వాతినంయుక్తేతదాదీపావభివేత్ || కుగ్యాత్సంలగ్నమేతచ్చ దీపాత్సవ
 దినత్రయమ్ || యేతుత్రయోదశీమధ్యే స్నానమాహుస్తేషామాశయంసవిద్యుత్త్య
 లంభాయసా, యదపి || అరుణోదయతోన్యత్ర రిక్తాయాంస్నాతియోనరః | తన్యా
 బ్దికభవ్రాధమోనశ్యత్యేవసంశయ ఇతి దివ్రాదాసీయేభవివ్యవచనం తన్ముఖ్య
 కాలేరుణోదయే చతుర్దశ్యభావేపితత్త్రైవస్నాతన్యమిత్యేనం పరమితిసర్వసిద్ధం, చ
 తుర్లుటికాత్సకోరుణోదయ ఇతి తత్త్రైవ్రాక్తం - మదనరత్నేపాద్యే || అపామా
 గమధోతుంబీప్రపున్నాటమధాపరమ్ | భ్రామయేత్సానమధ్యేతు సరకస్యక్ష
 యాయనై || ప్రపున్నాటశ్చక్రమదకః, మంత్రస్తు || సీతాలాస్థనమాయుక్తసకం
 టకదళాన్విత | హరపావమపామార్గభ్రామ్యమాణః పునఃపునరితి - అస్యామేవప్ర
 దోషేదీపాన్దద్యాదిత్యుక్తం - హేమాద్రాస్కాండే || తతఃప్రదోషసమయేదీపాన్ద
 ద్యాన్మనోరమాన్ | బ్రంహవిష్ణు శివాదీనాంభవనేషుమరేషుచేతి || దివోదాసీయ
 బ్రాంహే || అమావాస్యచతుర్దశ్యోః ప్రదోషేదీపదానతః | యమమాగాది
 కారేభ్యముచ్యతేకాతికేనరః || ఖండతిథాతుపూర్వేహ్ని ప్రదోషేదీపాన్దత్వా
 పరేద్యుః స్నాయాదితిదివోదాసీయేఉక్తం - అత్రనరకోద్దేశేన చతుర్వర్తియుక్తం
 దీపదానంకార్యం, తత్రమంత్రః | దక్షోదీపశ్చతుర్దశ్యాంసరకప్రీతయేమయా | చ
 తుర్వర్తిసమాయుక్తస్సర్వపాపానుక్తదయే || తత్త్రైవలైంగే || మాషపత్రస్యశాకే
 నభుక్త్వాతత్రదినేనరః | క్రేతాఖ్యాయాంచతుర్దశ్యాం సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ||
 అత్రయమతర్పణముక్తం మదనసారిజాతేవృద్ధమనునా || దీపాత్సవచతుర్దశ్యాం
 కార్యంతుయమతర్పణమ్ || మదనరత్నేబ్రాహ్మే || అపామాగస్యపత్రాణిభ్రా
 మయేచ్చిరసోపరితతశ్చతర్పణంకార్యంధర్మరాజన్యనామభిః || యమాయధమరా
 జాయమృత్యవేచాంతకాయచ | వైవస్వతాయకాలాయ సర్వభూతక్షయాయచ ||
 ఔదుంబరాయదధ్నాయ నీలాయపరమేష్ఠినే | వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తా
 యవై నమః ఇతి || తర్పణప్రకారస్తుహేమాద్రాప్రకృతేనతిలైమిశ్రాన్దద్యాత్రిం
 స్త్రైస్థలాంజలికాః సవత్సరకృతంపాపం తత్త్రణాదేవశ్యతి | తథామదనరత్నేస్కాం
 దే || దక్షిణాభిముఖోభూత్వా తిలైస్సవ్యంసమాహితః | దేవతీర్థానదేవత్వాత్తిలైః

ప్రేతాధిపాయతః ॥ తథా ॥ యజ్ఞోపవీతినాకార్యం ప్రాచీనావీతినాధవేతి ॥ ఇదం
జీవత్పితృకేనాపికార్యం ॥ జీవత్పితృపికున్ద్వితర్పణంయమభీష్మయోరితిపాద్భ్యక్తే,
అత్రభీష్మతర్పణమప్యుక్తం, దివోదాసీయే, తత్ప్రకారస్తుమాఘేవత్యతే, ఇతి సర
కచతుర్దశీ—కాతికామావాస్యాయాం ప్రాతరభ్యంగంకుర్యాత్, తదుక్తంకాలా
దర్శ్యే ॥ ప్రత్యూషఆశ్వయుద్గర్శ్యే కృతాభ్యంగాదిమంగళః । భక్త్యాప్రపూజయేద్దేవ
మలక్ష్మీవినివృత్తయే ॥ అస్యవ్యాఖ్యానేఆదిశబ్దాత్పంచత్వగుదక స్నానాదేరుప
సంగ్రహః, తదుక్తంపుష్కరపురాణే ॥ స్వాతీఫి తేరవావిందుర్యదిస్వాతిగతోభవేత్
పంచత్వగుదకస్నాయీకృతాభ్యంగవిధిర్నరః ॥ నీరాజితోమహాలక్ష్మీ మర్చయ
శ్రీయమశ్నుతే ॥ ఆశ్వయుద్గర్శ్య ఇతి దర్శశబ్దఃప్రత్యూషేస్వాతియుక్తతిథిపరః, త
దుక్తంబ్రాహ్మణే ॥ ఊర్ధ్వశుక్లద్వితీయాయాం తిథిషుస్వాతియుక్తగే । మానవోమం
గళస్నాయీనైవలక్ష్మ్యవియుజ్యతే ॥ తత్రైవభిషేభూతేచ దర్శ్యచకాతికప్రధ
మేదినే । యదాస్వాతీతదాభ్యంగ స్నానంకుర్యాదినోదయే ॥ కశ్యపసంహితాయాం
తుదీపావదర్శంప్రకమ్య ॥ ఇందుక్షయేపిసంక్రాంతౌరవాపాతే దినక్షయే । తత్రా
భ్యంగోనదోషాయప్రాతః పాపాపనుత్తయే ఇతి ॥ స్వాతీయోగం వినాఽభ్యంగః
క్తః, మాత్యే ॥ దీపైర్నిరాజనాదత్రసైమాదీపావశీస్మృతా ॥ అత్రవిశేషాహేమా
ద్రాభవిష్యే ॥ దివాతత్రనభోక్తవ్యమృతే బాలాతురాజ్ఞనాత్ । ప్రదోషసమయే
లక్ష్మీం పూజయిత్వా తతఃక్రమాత్ ॥ దీపవృక్షాశ్చదాతవ్యా శ్శక్త్యాదేవగృహే
షుచ । తత్రైవాభ్యంగమభిధాయ, ఏవంప్రభాతసమయే త్వమావాస్యానరాధిప
కృత్వాతుపార్వణశ్రాద్ధం దధిక్షీరఘృతాదిభిః ॥ దీపాస్తత్వాప్రదోషేతులక్ష్మీంపూ
జ్యయథావిధి । స్వలంకృతేనభోక్తవ్యం సితపస్త్రోపశోభినా ॥ అయంప్రదోషవ్యా
పిసీగ్రాహ్యః ॥ తులాసంస్థేనహస్రాంశౌప్రదోషేభూతదర్శయోః । గుల్కాహస్తాన
రాకుర్యుః పితౄణాంమార్గదర్శన మితిజ్యోతిషోక్తే, దినద్వయేన త్వేపరః ॥ దంఢై
కరజనీయోగేదర్శస్నాన్యత్తుపరేహని । తదావిహాయపూర్వేద్యుఃపరేహినుఖరాత్రి
కేఇతి-తిథితత్త్వేజ్యోతిర్వచనాత్-దివౌదాసీయేతుప్రదోషస్యకమకాలత్వాత్ ॥ అ
థ రాత్రేభవత్వేవలక్ష్మీరాత్రయితుంగృహాః । అతస్స్వంకృతాలిప్తాదీపైజా
గ్రజ్జనోత్సవాః ॥ సుధాధవళితాఃకార్యాః పుష్పమాలోపశోభితా ఇతిబ్రాహ్మణా
క్తేశ్చ, ప్రదోషాథరాత్రవ్యాపిసీముఖ్యా, ఏకైకవ్యాప్తేపరైవ । ప్రదోషస్యము
ఖ్యత్వా దధరాత్రేనుష్ఠేయాభావాచ్చ - యజ్ఞ ॥ అపరాష్టే ప్రకర్తవ్యంశ్రా
ద్ధంపితృపరాయణైః । ప్రదోషసమయేరాజు స్కృతవ్యాదీపమాలికేతి ॥ క్రమః
ససంపూర్ణతిథావేషప్రాప్తౌరనువాదోనవిధి, తత్తత్కర్మకాలవ్యాప్తైర్బలవత్త్వా

తస్మాత్పూర్ణతిథౌ వ్రాత్యాఖండతిథావప్రాప్త్య విధ్యనువాదరోధాచ్ఛేత్సుక్తం, అ
 త్తైవదధ్యేవరాత్రైలబద్ధిని స్సారణముక్తమదనరత్నేభవిష్యే || ఏవంగ తేనిశీ
 ధోతుజనేనిద్రాధలోచనే | తావన్నగరనారీభిశ్శూర్పడిండి మవాదనైః || ని
 హాస్యతేప్రహృష్టాభిరలక్ష్మీస్సన్వగృహంగణాత్ || — కార్తికశుక్లప్రతిపదిగో క్షీ
 డనముక్తం, నిణాయామృతే, అస్యామేవరాత్రౌ బలేపూజోక్తా హేమాద్రాభవి
 ష్యే || కృత్వైతత్సర్వమేవేహరాత్రౌ దైత్యపతేర్భలేః | పూజాంకుర్యాన్నుపస్సా
 త్మ దూభమామండలకేసుభే||బలిమాలిఖ్యదైత్యేంద్రంవణకైః పంచరంగకైః| గృ
 హస్యపథ్యేశాలాయాం విశాలాయాంతతోర్చయెత్ ||లోకశాపిగృహస్యాంతశ్శ
 య్యాతూంశుక్లతండులైః | సంస్థాప్యబలిరాజానాథలైఃపుష్పైస్తుపూజయెత్ || మం
 త్రస్తుపాద్యే || బలిరాజనమస్తుభ్యందైత్యదానవవందిత | ఇంద్రశత్రోమరారాతే
 విష్ణుసాన్నిధ్యదోభవేతి || తథా || బలిముద్దిశ్యదీయంతే దానానికురునందన |యా
 నితాన్యక్షయాన్యాహు మయైవంసంప్రదర్శితమితి|| తదేతత్పూర్వవిధ్దప్రతిపదికత
 వ్యం || పూర్వవిధ్దాప్రకతవాన్య శివరాత్రిర్బలే ర్దినమితి హేమాద్రాపాద్యోక్తే,
 మాధవ్రాపి || బల్యత్సవంచపూర్వేద్యురుపవాస వదాచరే దితి || నిణాయామృ
 తేసి || యాకుహుఃప్రతిపన్నిశాతత్రగాఃపూజయెన్నుప | పూజనాత్త్రీణివధం తే
 ప్రజాగావ్రామహీపతిరితి || తథా || భద్రాయాంగోకులక్రీడా సదేశోవైవినశ్యతీతి||
 భద్రాయాంద్వితీయాయాం - తథా || ప్రతిపద్యగ్నికరణం ద్వితీయాయాంతుగో
 చణవమ్ | తేత్రచ్ఛేదంకరిష్యేతే విత్తనాశంకులక్షయమితి||తథా|| ప్రతిపద్యశకం
 యోగక్రీడనంతుగవాంమతమ్ | పరవిధ్యేషు యఃకుర్యాత్పుత్రదారధనక్షయఇతి దే
 వల వచనాచ్చ - ఏతేచ్చవిధిప్రతిషేధాః- పూర్వదినేప్రతిపదః - సాయాహ్నవ్యా
 పిత్యేద్వితీయదినేచంద్రదశకాన సంభవేచక్షేయాః || గవాంక్రీడాదినేయత్ర రాత్రౌ
 దృశ్యేతచంద్రమాః | సోమోరాజాపశూక హంతిసురభిః పూజకాంస్తథేతి || పు
 రాణసముచ్చయాత్ || దినద్వయేసాయాహ్న వ్యాపిత్యేతుపరైవగ్రాహ్యే || వధక
 మానతిథౌనందాది యదాసాధాత్రియామికా | ద్వితీయవృద్ధిగామిత్యాదుత్తరాత
 త్రచోచ్యతే ఇతి || తథా || త్రియామగాదశకేతిథి భవేచ్ఛేత్సార్థత్రియామా ప్ర
 తిఫద్వివృద్ధా | దీపాత్సవేతేమునిభిఃప్రదిప్తేఅతోన్యధాపూర్వాయతేవిధేయే ఇతి||
 పురాణసముచ్చయాదినిణాయామృతకారః - సాధాత్రియామికేత్యనేనచంద్రద
 శకానాభావఃక్తః - ద్వితీయాయాఃపంచదావి భక్తదినచతుర్థాంశరూపాపరాహ్ణా
 వ్యాప్తావేవచంద్రదశకాన సంభవాత్ - వయం త్వేతద్వచనద్వయం పూర్వవిధ్దా
 సంభవేవేదితివ్యమితిబ్రూమః + దినద్వయేప్రతిపదఃసాయాహ్న వ్యాప్త్యభావేతు

పూర్వైవ - రాత్రౌ బలిపూజావిధానన కర్మకాలవ్యాపిత్యాత్ - పరిదిశేచంద్రో
 దయేతన్ని షెధాతిదిక్ - మదనరత్నే తుపూర్వవిధ్ధాయాం గోక్రీడానీరాజనమంగళ
 మాలికేతూ త్రరత్రకాశ్యే || కార్తికేశ్శుక్లపక్షే తువిధానద్వితయంభవేత్ | నారీనీ
 రాజనంప్రతస్సాయమంగళమాలికా || యదాచప్రతిపత్నీల్పానారీనీరాజనంభ
 వేత్ || ద్వివీర్యాయాంతదాకుర్యాత్సాయంమంగళమాలికామిత్రబాంషూక్తేః ||
 లభ్యతేయదివాప్రతఃప్రతిపద్ధుటికాద్వయమ్ | తస్యాంసీరాజనంకార్యంసాయంమం
 గళమాలికేతి భవిష్యోక్తేః || ప్రాతర్వాయదిలభ్యేత ప్రతిపద్ధుటికాశుభా | ద్వివీర్యాయా
 యాంతదాకుర్యాత్సాయం మంగళమాలికామ్ || కార్తికేశ్శుక్లపక్షాదాత్వమా
 వాస్యాఘటిద్వయమ్ | దేశభంగభయాన్నైవకుర్యాన్మంగళమాలికామితి దేవీపు
 రాణాచ్చేత్సుక్తం - అత్రవిశేషోపేమాద్రాబాహ్నే - బలిప్రతిపదంప్రకమ్య ||
 తస్మాద్ద్యూతంప్రకతవ్యంప్రభాతేతత్రమానవైః | తస్మిన్ద్యూతేజయోయస్యత
 స్యసంవత్సరంజయః || పరాజయోవిరుద్ధశ్చ లాభనాశకరోభవేత్ | దయితాభిశ్చ
 సహితైర్నేయాసాచభవేన్నిశేతి || అత్రగోవధానపూజాదిమంగళపాలీబస్థనాది
 చోక్తం - హేమాద్రానిణయామృతేచస్కాండే || ప్రాతగోవర్ధనంపూజ్యద్వ్యా
 తంచాపినమాచరేత్ | భూషణీయాస్తథాగావఃపూజ్యాశ్చ వాహదోహనాః ||
 గోవధానశ్చ గోమయనకార్యశ్చిత్రేణవా - మంత్రస్తు || గోవర్ధనధరాధారగోకు
 లత్రాణకారణ | బహుబాహుకృతచ్ఛాయగవాంకోటిప్రదోభవ || గోమంత్రస్తు ||
 లక్ష్మీర్యాలోకపాలానాంధేనురూపేణసంస్థితా | ఘృతంవహతియజ్ఞాథైమమపాపం
 వ్యపోహతు || తత్రైవస్కాండే || తతోపరాష్ఠాసమయేపూర్వస్యాందిశిభారత | మా
 ర్గపాలీంప్రబద్ధీయాత్తుంకేస్తంభేధపాదపే || కుశకాశమయీందివ్యాంలంబకైర్భ
 హుభిర్మనే | దర్శయిత్వాగజానశ్వాత్సాయమస్యాస్తలేనయేత్ || కృతాహూమే
 ద్విజేంద్రైస్తుబద్ధీయాన్మార్గపాలికామ్ || సమస్కారంతతఃకుర్యాన్మంత్రేణానేనసు
 ప్రత | మార్గపాలినమస్తేస్తుసర్వలోకసుఖప్రదే | విధేయైపుత్రదారాదైవైఃపునరేహి
 వ్రతస్యమే | సీరాజనంచతత్రైవకార్యంరాష్ట్రజయప్రదమ్ || రాజానోరాజపుత్రా
 శ్చబ్రాహ్మణాశ్శూద్రజాతయః | మార్గపాలీంసముల్లంఘ్యసీరుజస్సుసమఖాన్వితాః ||
 తత్రైవాదిత్యపురాణే || కుశకాశమయీంకుర్యాంద్వష్టికాంసుదృఢాంనవామ్ | తామే
 కతోరాజపుత్రాహీనవర్ణాస్తథాన్యతః || గృహీత్వాకర్షయేయస్తాయధాసారంము
 కురుర్మహుః | జయేత్రహీనజాతీనాంజయోరాజ్జస్తువత్సరమితి - యమద్వివీర్యాయాతుప్ర
 తిపద్యతాగ్రాహ్యేత్సుక్తం నిర్ణయామృతాదా || యమద్వివీర్యాయామధ్యాహ్నావ్యాపిసీ
 పూర్వవిధ్ధాచేతి హేమాక్షిః - అత్రవిశేషోపేమాద్రాబాహ్నే || ఊర్జైశ్శుక్లద్వివీ

యాయామపరాశ్చేర్చయెద్యమమ్ । స్నానంకృత్వాభానుజాయాంయమలోకంనవ
 శ్యతీతి ॥ ఊర్జేశుక్లేద్వితీయాయాంపూజతస్తర్పితోయమః । వేష్టితఃకిన్నరైర్హృ
 ల్మేస్తస్మైయచ్చతివాంఛితమ్ ॥ తథాభవిష్యే ॥ ప్రథమాశ్రావణేమాసితథాభా
 ద్రపదేపరా । తృతీయాశ్వయుజేమాసిచతుర్థీకార్తికభవేత్ ॥ శ్రావణేకలుషానా
 మతథాభాద్రచగీర్మలా । ఆశ్వినీచేతసంచారాకార్తికేయామ్యకామతాగత్యుక్త్వా
 ప్రథమాయావ్రతం, ద్వితీయాయాంసరస్వతీపూజా - తృతీయాయాంశ్రాద్ధముక్త్వా
 చతుర్థ్యాముక్తం - కార్తికశుక్లపక్షస్నాన్యద్ద్వితీయాయాంయుధిష్ఠిర । యమోయ
 మునయాపూర్వం భోజితస్సగృహేర్చితః ॥ అతోయమద్వితీయేయంత్రిషులోకేషు
 విశ్రుతా । అస్యాంనిజగృహేవిప్ర నభోక్తవ్యంతతోనరైః ॥ స్నేహేనభగినీహస్తా
 ద్భోక్తవ్యంపుష్టివర్ధనమ్ । దానానిచప్రదేయానిభగినీభ్యోవిధానతః ॥ స్వర్ణాలంకా
 రవస్త్రాన్నపూజాసత్కారభోజనైః సర్వాభగిన్యస్సంపూజ్యాఅభావేప్రతిపన్నకాః॥
 ప్రతిపన్నాఃమాతృభగిన్యగతిహేమాద్రః ॥ పితృవ్యభగినీహస్తాత్ప్రథమాయాంయు
 ధిష్ఠిర । మాతులస్యసతాహస్తాద్ద్వితీయాయాంతథానృప ॥ పితృర్మాతుస్సన్దుఃకస్యే
 తృతీయాయాంతయోకరాత్ । భోక్తవ్యంసహజాయాశ్చభగిన్యాహస్తతఃపరమ్ ॥
 సర్వాసుభగినీహస్తాద్భోక్తవ్యంబలవర్ధనం । యన్యాంతిథౌయమునయాయమరాజదేవ
 స్సంభోజితఃప్రతిజగత్స్వసృదాహృదేన । తస్నాన్వంస్వదుఃకరతలాదిహయోభునక్తీప్రా
 ప్నోతిరత్నసుఖధాన్యమనుత్తమంసః ॥ గౌడాస్తు ॥ యమంచచిత్రగుప్తంచయమ
 దూతాంశ్చపూజయేత్ । అర్ఘ్యశాచ్చత్రప్రదాతవ్యోయమాయసహజద్వయైః॥ మం
 త్రః ॥ ఏవ్యోహిమార్తాండజపాశహస్తయమాస్తకాలోకధరామరేశ । భ్రాతృద్వి
 తీయాకృతదేవపూజాంగృహాణచార్ఘ్యంభగవన్నమస్తే ॥ ప్రాతస్తనానుజాతాహం
 భుజ్జ్వభస్తమిదంశుభమ్ । ప్రితయేయమరాజస్యయమునాయాంవిశేషతః ॥ జ్యేష్ఠా
 గ్రజాతేతివదేతిస్తారైః - ఇత్యన్నదాసమిత్యస్యాహుః - బ్రహ్మాండపురాణేషి॥ యా
 తుభోజయతేనారీధ్రాతరంయుగ్మకతిథౌ । అర్చయేచాపితాంబూలైర్నసావైధవ్య
 మాపుయాత్ ॥ భ్రాతురాయఃకుయోరాజన్నభవేత్తత్రకన్హిచిదితి ॥ కార్తికశు
 క్లనవమీయుగాదిః - సావౌర్వాష్టికీగ్రాహ్య - శుక్లపక్షస్యత్వాత్ - అత్రపిండర
 హితంశ్రాద్ధంకర్తవ్యం - అన్యతాప్రిగుక్తం - అత్రైవవిష్ణుత్రిరాత్రముక్తంహేమా
 ద్రాపాద్మే ॥ కార్తికశుక్లనవరూమవాప్య విజతేంద్రియః । హరింవిధాయసావర్ణం
 తులస్యాసహితంవిభుమ్ ॥ పూజయెద్విధివద్భక్త్యావ్రతీతత్రదినత్రయమ్ । ఏవంయ
 థోక్తవిధినాకుర్యాద్వైవాహికంవిధిమితి-కార్తికశుక్లకౌదశ్యాంభీష్మపంచకవ్ర
 తముక్తంనారదీయః॥ అతోనరైఃప్రయత్నేనకర్తవ్యంభీష్మపంచకమ్ । కార్తికశ్చ

మలేపక్షేన్నాత్వాసమ్యగ్యతవ్రతః ॥ ఏకాదశ్యాంతుగృహ్ణీయూద్వృతంపంచదినాత్మ
 కం ఇతి ॥ తద్విధిస్తు- గోమయేనన్నాత్వామాసిపంచామృతైఃపంచగవ్యైర్విష్ణుంసం
 స్నాప్యసంపూజ్యపాయసం నివేద్యద్వాదశాక్షరమష్టోత్తరశతంజప్త్వా “ఓంనమో
 విష్ణవే” ఇతిషడక్షరేణఘృతాక్తా యవాన్వీప్రీంశ్చాప్టోత్తరశతంహుత్వాభూ
 మాస్వపేత్ - ఏవంపంచదినేషుకుర్యాత్ - విశేషస్త్యాద్యేఽహ్నిహారేపాదాకమతై
 స్సంపూజ్యత్రిగోమయంప్రాశ్యం- ద్వితీయేహ్ని బిల్వపత్తైర్జ్ఞానునీసంపూజ్యగోమూ
 త్రం, త్రయోదశ్యాం భృంగరాజేన నాభిసంపూజ్యక్షీరం । చతుర్దశ్యాం
 కరవీరైఃస్కంధంసంపూజ్యదధి వార్ణమూన్యాం హేమామాంతేతాహీం సాపవ్ర
 తిమాం ఖగ్గచక్రహస్తాంకృష్ణవస్త్రేణ వేష్టితాం ప్రస్థతిలోపరిస్థాం కృత్వా
 ధర్మరాజనామఖిఃకరవీరైఃసంపూజ్య ॥ యదన్యజ్ఞస్మరికృతమిహజన్మనివాపునః ।
 తత్సర్వం ప్రశమంయూతుమత్పాపంతవపూజనాత్ - ఇతి॥ ప్రస్నాంజలింక్షిప్త్వా, కృష్ణ
 వ్రతిమాంచసంపూజ్య, విప్రాయదత్వా, విప్రానంభోజ్యదక్షిణాందత్వా పంచగ
 వ్యంప్రాశ్య - పార్ణమాన్యాంన క్తంభుంజితేతిలఘునారదీయే - పంచగవ్యప్రాశేనం
 షడక్షరేణేతిహేమాద్రుః - హేమాద్రాభవిష్యేతు ॥ శాక్తైర్గున్యనైర్వ్యాపంచా
 హంవర్తనముక్తం - అంత్యేప్ర్యుక్తం ॥ యద్భిష్కపంచకమితిప్రథితంపృథివ్యామేకా
 దశీవ్రభృతిపంచదశీనిరుద్ధిమ్ । మున్యన్నభోజనపరస్యనరస్య తస్మిన్నిష్ప్రంఘలందిశతి
 వాండవశాగ్లఽధన్వాఇతి॥ తిథాపాద్యే ॥ పంచాహంపంచగవ్యాశీభీష్మాయూర్ధ్వంచ
 పంచసు । అహస్వపితథాదిద్యాన్మంత్రేణానేనసువ్రత ॥ సత్యవ్రతాయశుచయే
 గాంగేయాయమహాత్మనే । భీష్మాయైతద్దదామ్యర్థ్యమాజన్మబ్రహ్మచారిణే ॥ వై
 యాఘ్నిపద్యగోత్రాయఇతిచ॥ సవ్యేనానేనమంత్రేణతర్పణంసార్వవర్ణికం॥ ఇతి॥ కార్తి
 కశుక్లద్వాదశ్యాంరేవతీనక్షత్రయోగరహితాయాంపారణంకార్యం - తదుక్తం ॥
 ఆభాకాసితపక్షేషుమైత్రశ్రవణరేవతీ । సంగమేనహిభోక్తవ్యంద్వాదశద్వాదశీర్హ
 రేత్ - ఇతి॥ యదాతురేవతీయోగరహితాద్వాదశీనర్వధానలభ్యతేతదారేవత్యాశ్చ
 తుర్ధవాదంవర్జయేత్ - వచసంతుప్రాగుక్తం - లఘునారదీయే ॥ కార్తికేశుక్లప
 త్స్యకృత్వాచైకాదశీంనరః । ప్రాతర్దత్వాశుభాన్కుంభాన్ప్రియాతిహరిమందిరమ్ ॥
 మదనరత్నై, వారాహే ॥ ఏకాదశీసోమయుక్తాకార్తికేమాసిభామిని । ఉత్తరాభా
 ద్రసంయోగేఅనంతాసాప్రకీర్తితా ॥ తస్యాయత్త్రియతే భద్రదేసర్వమానంత్యమ
 శ్చుతే ॥ అస్యామేవరాత్రోదేప్రాత్యాపనముక్తంహేమాద్రాబ్రాహ్మే ॥ ఏకాద
 శ్యాంచశుక్లాయాంకార్తికేమాసికేశవమ్ । ప్రసుప్తంబోధయేద్రాత్రోశ్రద్ధాభక్తి
 సమన్వితఃఇతి ॥ మదనరత్నైభవిష్యే ॥ కార్తికేశుక్లపక్షేతుఏకాదశ్యాంపృథాసుతా

మంత్రేణానేనరాజేంద్రదేవముత్థాపయేద్ద్విజః ॥ రామాఽసచంద్రికాదాతుద్వా
 దిశ్యాముక్తం ॥ పారణాహేపూర్వరాత్రేఘంటాదీన్వాదయేన్నుహుఃఇతి, అత్రదేశా
 చారతోవ్యవస్థా ॥ తత్రైవదేవదేవస్యస్నానంపూర్వంమహాద్భవేత్ ॥ మహాపూ
 ణంతతఃకృత్వాదేవముత్థాపయేత్సుధీః ॥ మంత్రాస్తు - వారాహపురాణేఉక్తా ॥ ఓం
 బ్రహ్మాండరుద్రాగ్నికుబేరస్యాసోమాదిభిర్వందితవందనీయ ॥ బుద్ధ్యస్వదేవేర
 జగన్నివాసమంత్రప్రభావేనసుఖేనదేవ ॥ ఇయంతుద్వాదశీదేవప్రభోధార్థంవినిర్ని
 తా ॥ త్వయైవసర్వలోకానాంహితార్థంశేషశాయినా ॥ ఉత్తిష్టోత్తిష్టగోవిందత్యజ
 నిద్రాంజగత్పతే ॥ త్వయినుక్తేజగన్నాథజగత్సుప్తంభవేదదమ్ ॥ ఉత్థితేచ్ఛేతేనర్వ
 ముత్తిష్టోత్తిష్టమాధవ ॥ గతామఘావియచ్చైవనిర్మలంనిర్మలాదిశః ॥ శారదానిచ
 పుష్పాశిగృహాణమమకేశవ ॥ ఇదంవిష్ణురితిప్రాక్తోమంత్రఉత్థాపనేహరేః-ఇతి ॥ ఏవం
 దేవముత్థాప్యతదగ్రేచాతుర్గాస్యవ్రతసమాప్తింకుర్యాత్ - తదుక్తంభారతే ॥ చతు
 ర్థాగృహ్యవైచీర్ణంచాతుర్గాస్యవ్రతంసరః ॥ కార్తికేశుక్లపక్షేతుద్వాదశ్యాంత
 త్సమాపయేత్ ॥ లఘునారదీయే ॥ చాతుర్గాస్యవ్రతానాంచసమాప్తిఃకార్తికేస్మృ
 తా ॥ మంత్రశ్చనిర్ణయామృతేనసత్కుమారేణోక్తః ॥ ఇదంవ్రతంమయాదేవకృ
 తంప్రీత్యైతవప్రభో ॥ న్యూనంసంపూర్ణతాయాతుత్వత్ప్రసాదాజ్జనార్దనేతి ॥ అథ
 వారాహాకృతాభిషేచిధిః - ఏకాదశ్యాం రాత్రౌకుంభే ఘృతప్రాత్రోపరిహైమం
 మాషమితంమత్స్యంపంచామృతేన సంస్నాప్యకుంకుమపీతవస్త్రయుగపద్మాద్యై
 స్సంపూజ్యమత్స్యాదిదిశావతారాన్ సంపూజ్యజాగరంకృత్వా ప్రాతర్దేవమాచార్య
 యంచవస్త్రాద్యైస్సంపూజ్య ॥ జగదాదిర్జగద్రూపోజగదాదిరనాదిమా ॥ జగదా
 ద్యోజగద్యోనిప్రీయతాంమేజనార్దనఃఇతినత్వాదక్షిణాంతర్వాబ్రాహ్మణాన్భోజయే
 దితి - తథాబ్రాహ్మే ॥ మహాతూర్యరవైరాత్రోభామయేత్స్యందేవేనీతమ్ ॥ ఉత్థి
 తందేవదేవేశం సగరేపార్థివస్సవ్యయమ్ ॥ చతురోవార్షికాన్మాసాన్నియమంయస్య
 యత్కృతమ్ ॥ కథయిత్వాద్విజేభ్యస్తద్దద్యాద్భక్త్యానదక్షిణమ్ ॥ యస్యభక్ష్యస్య
 నియమఃకృతస్తద్రవ్యందద్యాదిత్యర్థః - ఇదంశుక్రాస్తాదావపికార్యం - ఆకౌచేతు
 పూజామన్యేనకారయేత్ - కార్తికతశుద్ధద్వాదశీపౌర్ణమాసీచమన్వాదిః - సాపౌర్వా
 ష్టికీగ్రాహ్య - అస్యత్ప్రిగుక్తం - కార్తికశుక్లచతుర్దశీవైకుంఠసంజ్ఞా - సావిష్ణు
 పూజాయాం రాత్రివ్యాపినిగ్రాహ్య - దినద్వయేతద్వాప్తైనిశీధప్రదోహ భయ
 వ్యాపినిగ్రాహ్య - తదుక్తంహేమాద్రాభవిష్యే ॥ కార్తికస్యసితేషక్షేచతుర్దశ్యాం
 సరాధిప ॥ సోపవానస్తుసంపూజ్య హరింరాత్రౌడితేంద్రియఃఇతి ॥ అన్యోపవిశ్వేశ్వర
 వ్రతాదివత్సాతత్ప్రీత్యర్థం యదోపనాసాదిక్రియతేతచారుణోనయవ్యాపినిగ్రా

హ్య - తదుక్తింతిస్థలీసేతౌసనత్కుమారిసంహతాయాం || వర్షచహేమలంశా
 ఘోమానేశ్రీమతికార్తికే | శుక్లసత్తేచతుర్దశ్యామరుణాభ్యదయంప్రతి || మహాదే
 వతిథౌబ్రాహ్మేముహూర్తేమశికర్ణికే | స్నాత్వావిశ్వేశ్వరోదేవ్యా విశ్వేశ్వరమ
 పూజయత్ - ఇతి || తత్పూర్వదిసేచోపవాసఃకార్యః || తతఃప్రభాతేదిమలేకృత్వాపూజాం
 మహాద్భుతామ్ | పండపానోగ్గహాధామ్నివసేస్త్రిశ్శతపారణ ఇతితత్రైప్రాక్షే -
 శివరహస్యేపిపూజాంజాగరామ్యక్త్వాక్తిం || తతోరుగోదయేజాలేస్నాత్వాస్నా
 త్వాచభస్మనా | సంధ్యాంసమాప్యవిశ్వేశంమామభ్యర్చ్యయథావిధి || మద్భక్తా
 న్భోజయామానుర్మషయోబుభుజుస్తతఇతి - అత్రకార్తికస్రతోద్వాసచంపాద్దేక
 క్తం, కార్తికమాహాప్యై || అధోర్జవ్రతినస్సమ్యగద్యాసనవిధితృణు | ఊర్జున్
 చతుర్దశ్యాంకుర్యామద్యాసనంప్రతి || యలస్యాఉపవిష్టాతుకుర్యాత్సంపాదపిశామభాం ||
 యలపీఠములదేశేచసర్వతోభద్రమేవచ || తస్యోపవిష్టాత్కులశంపంచరత్నసమన్వి
 తమ్ | పూజయేత్తత్రదేవేశంసావర్ణంగుర్వనుజ్ఞయా || రాత్రౌజాగరణంకుర్యాద్గీత
 వాద్యాదిమంగళైః | తతస్తుపార్థమాస్యాంనైసపత్నీకాద్విజోత్తమాః || త్రింశన్ని
 శానక్షైకంవాస్వకక్త్యావానిమంత్రయేత్ || తతోదేవాఇతిద్వాభ్యాంజపంనూత్తి
 లపాయనమ్ | తతోగాంకపిలాండిద్యాత్పూజయేద్విధిపద్మగుంధితి || కార్తికేపీఠా
 మాసేపరాగ్రాహ్య - అమావార్ణమాస్యాపరేఇతిదీపికేక్షే - అత్రవిశేషాహేమా
 ద్రాబ్రాహ్మే || పుణ్యానుహకార్తికేస్యాజ్జీవేందోక్తృతికానుచ - తథా || ఆగ్నే
 యంతయదాముక్షం కార్తికాశ్యాంభవతిక్వచిత్ | మహతీసాతిధిక్షేయాస్నానదాసే
 ముచోత్తమా || యదాతుయామ్యంభవతిముక్షంతస్యాంతిథౌక్వచిత్ || తిథిస్సాపి
 మహాపుణ్యామునిభిఃపరికీర్తితా || ప్రాజాపత్యంయదాముక్షంతిథౌతస్యాంసరాధిప |
 సామహకార్తికేప్రాక్షేదేవానామవిదుర్లభా-ఇతి || పాద్మే || విశాఖానుయదాభానుః
 కృత్తికానుచచంద్రమాః | సయోగఃపద్మకోనామపుష్కరేష్వపిదుర్లభః || పద్మ
 కంపుష్కరేప్రాప్యకపిాయఃప్రయచ్ఛతి | సహిత్యాసర్వపాపానివైష్ణవంలభతేఫ
 లమ్ || యమః || కార్తికాశ్యాంపుష్కరేస్నాతసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే || మాఘ్యాం
 స్నాతఃప్రయోగేతుముచ్యతేసర్వకల్పిదైః || అస్యామేవసాయంకాలేమత్స్యావతాణో
 జాతఇత్యుక్తం - పాద్మేకార్తికమాహాప్యే || సరాస్తత్వాయతోవిష్ణుమత్స్యరూ
 పీభవేత్తతః | తస్యాందత్తంహుతంజస్తంతడ్యయ్యఫలంస్మృతమితి - అత్రత్రిపురో
 త్సవడక్తోభార్గవార్చనదీపికాయాం || పౌణమాస్యాంతుసంధ్యాయాంకతవ్యప్రి
 పురోత్సవః | దద్యాదసేనమంత్రేప్రదీపాంశ్చనురాలయే || కీటాఃపతంగామశకా
 శ్చన్యత్రాజలేస్థలేయేవచరంతిజిహ్వాః | దృష్ట్వాప్రదీపంనచజన్మ భాగినోభవంతినిత్యం

శ్వసచాహివిప్రాః || అత్రవృషోత్సర్గోతిప్రశ సః - తదుక్తంమాతేన్యకాతికాన్యం
యోఽమృషోత్సర్గకృత్వాసక్తంసమాచరేత్ | శైవపదమవాహ్నితిశివసతమి
దంస్మృతమితి || అత్రకాతికేయదర్శనముక్తంకాశీఖండే || కాతికాన్యకృత్తికా
యోగేయకుర్యాత్స్వామిదశకనమ్ | సప్తజన్మభవేద్విప్రధనాథోవేదపారగః ||
ఇతికాలనిణయసింధౌ, కాతికమాసనిణయః — వృశ్చికేపూర్వాష్టాదశఘటి
కాపుణ్యాశేషంప్రగ్వత్ — మాగేశ్వరకృష్ణాప్రమీకాలాప్రమీ - సాచరాత్రివ్యా
పిసీగ్రాహ్య || మాగేశ్వరాసితాప్రమ్యాంకాలభైరవసన్నిహితా | ఉపాపజాగరంకు
ర్వోసర్వపాపైఃప్రముచ్యతేఇతి - కాశీఖండాత్ - రాత్రివ్రతత్వావగతేః || రుద్రవ్ర
తేషుసర్వేశుకతకవ్యాసమ్ముఖతిథిః-ఇతిబ్రహ్మవైవర్తాచ్య- దినద్వయేంశతోరా
త్రివ్యాప్తావృత్తరైవ - భైరవోత్పత్తైః ప్రదోషకాలీనత్వాదితికేచిత్ - తన్న, శివరహ
స్యేసుధ్యాహ్నేభైరవోత్పత్తైశ్చ) వణాత్ - తథాతత్తైవ || నిత్యయాత్రాదికంకృ
త్వామధ్యాహ్నే సంస్థితేరవోత్పత్త్యుపకమ్య - బ్రహ్మణారుద్రేవజ్ఞాతేఉక్తం || తదో
గ్రహపాదసఘాన్మత్తశ్రీకాలభైరవః | ఆవిరాసీత్తతాలోకాన్భీషయన్నఖిలాస
పీతి || అత్రోపవాసపవప్రధానమిత్యుక్తంతత్తైవ || ఉపాపణస్యాంగభూతమర్ఘ్య
దానమిహఃస్మృతమ్ | తథాజాగరణంరాత్రౌ పూజాయామచతుష్టయే || సంధ్యా
యామపి పూజైవోక్తాతేన - మధ్యాహ్నవ్యాపిసీయుక్తాదినద్వయేంశతః సంపూ
ణాయాంవాతద్వాప్తపూర్వైవ || పూర్వోక్తవచనాత్ - పారణాతుప్రారేవ ||
యామత్రయోధ్వగామిన్యాప్రారేవహిపారణేతివచనాత్ - అత్రకాలభైరవ
పూజోక్తాత్రిధిసేతౌ || కృత్వాచవివిధాంపూజాంమహాసంభారవిస్తరైః || సరోమా
గాకసితాప్రమ్యాంవాషికంవిఘ్నముత్సృజేత్ || తథా || తీర్థకాలోదకేన్నత్యా
కృత్వాలర్చనమత్వరః | విలోక్యకాలరాజానంనిణయాయుద్ధరేత్పితృనితి-ఇయంచ
కాతికకృతంతరాగౌణచాంద్రాభి ప్రాయేణ-మార్గశీర్షశుక్లపంచమ్యాంనాగపూ
జోక్తా-హేమాద్రాస్కాండే || శుక్లామాగేశ్వరేపుణ్యశ్రావణేయాచపంచమీ | స్నా
నదానైర్భూషణఫలనాగలోకప్రదాయసిఇతి || ఇయంచాగపూజాయాంషష్ఠియ్యతైవ
గ్రాహ్య-సంచమీనాగపూజాయాంకార్యాషష్ఠీసమన్వితా | తస్యాంతతుషితానాగా
ఇతరసచతుర్థికేతి || మదనరత్నైవచనాత్ — మాగేశ్వరః శుక్లపష్ఠీచంపాపష్ఠీ
తి - మహారాష్ట్రేషుప్రసిద్ధా - సోత్తరయుతాగ్రాహ్య || షణ్మనోరీతియగ్నవా
క్యాత్ || పూర్వాష్టాదైవికంకుర్యాదితి వచనాదస్యచదైవకమత్వాత్ ఇయ
మేవయోగవిశేషణచంపేత్యుచ్యతే - తదుక్తంబ్రహ్మాండపురాణే - మల్లారిమా
హాత్మ్యే || మాగేశ్వరాద్రవదేశుక్లాపష్ఠీవై ధృతిసంయుతా | రుభివాగ్దేనసంయుక్తా

చంపేతీహాకీర్తితా-ఇతి ॥ విశాఖాభామయోగేనసాచంపేతీహాకీర్తితా-ఇతిమదనర
 త్నైపారః ॥ మాగళశీషేమలేషదేసస్థ్యాంవాకేంశుమాలినః । శతతారాగః
 చంద్రేలింగంస్యాద్దృష్టిగోచరమితి ॥ ఇయంచయోగవశేనపూర్వాపరావాకార్యా-
 చంపాషష్ఠీసప్తమీయతేతిదివోదాసః—ఇయమేనస్కందవృత్తిః - సాపూర్వయు-
 తా ॥ కృష్ణాస్తమీస్కందవృత్తిః శివరాత్రిశ్చరుదణీ । ఏతాఃపూర్వయుతాఃకార్యా-
 స్తిథ్యంతే పారణంభవేదితి భృగుశ్చై - పరేహిరాత్రావాద్యయామమధ్యేపారి-
 ణానంభవేదదం - అన్యథోత్తరే వేతిదివోదాసః - అబ్జవర్చంతంవృత్తిః ॥ సేనావి-
 దారకస్కందమహాసేనమహాబల । రుద్రోమాగ్నిజషడ్వక్త్రగంగాగర్భనమోస్తుతే ॥
 ఇతి - రాజతంస్కందంసంపూజ్యవిప్రాయదద్యాదితిదివోదాసః ॥ మాగళశీషే-
 శుక్లచతుర్దశ్యాంపిశాచవిమోచనీతీర్థేశ్రాద్ధం - త్రిధనీనేతౌభట్టచరణైరుక్తం-
 తస్యప్రాప్తేపైశాచ్యస్వప్నితాద్యుద్దేశ్యకత్వేపారిణిత్యాదపరాష్ణావ్యాపిగ్రాహ్య-
 అజ్ఞాతనామపిశాచాద్యుద్దేశ్యకత్వేత్వేకోద్దిష్టత్వాత్ - మధ్యాహ్నావ్యాపితికులధ-
 మప్రతాదాతూత్తరైవ - చైత్రనభాగతేతరసితాస్యా దూర్ధ్వమిదిదిశికోక్తః—
 మార్గశీర్షపాణీమాస్యాందత్రాత్రేయోత్పత్తిః - తదుక్తంస్కందే ॥ సహ్యాదిభిం-
 డే ॥ మాగళశీర్షతథామాసిదశమేహినునిమలే । మృగశీషేయతేపార్ణమా-
 స్యాంయజ్ఞస్యవాసరే ॥ జనయామాసదేదీప్యమానం పుత్రంసతీశుభమ్ । తంవిష్ణు-
 మాగతంజ్ఞాత్వాఅత్రిరూమాకరోత్స్వయమ్ ॥ దత్తవాన్స్వస్యపుత్రత్వాద్దత్తాత్రే-
 యితిశీర్షరఃఇతి ॥ ఇయంప్రదోషవ్యాపిసిగ్రాహ్యేతివృద్ధాః - మాగళశీషేషాఞ్చి-
 మానంతరాష్టమీఅష్టకా - ఏవంపాషాదిమాసత్రయేపి హేమంతశిశిరయోశ్చతు-
 ర్ణామపరపక్షాణామష్టమీష్వష్టకా - ఏకస్యాంవాఇత్యాశ్వలాయనోక్తే॥ఏకస్యా-
 మష్టమ్యాంవై కాకార్యాఇతిహరదత్తః- క్వచిత్పంచమ్యప్రకృత్వా॥ప్రాప్తపద్యష్టకా-
 భూయఃపితృలోకేభవిష్యతీతిపాద్మవచనాత్ - తత్పూర్వసప్తమీషుపూర్వేద్యుః-
 తత్పూర్వపమీష్వస్వష్టకానుచశ్రాద్ధంముక్తం - కాలాదర్శే ॥ మాగళశీషేచపా-
 షేచమాఘేప్రాప్తేచఫల్గునే । కృష్ణపక్షేచపూర్వేద్యురన్వష్టక్యంతథాప్తకాఇతి॥
 యత్తువిష్ణుః ॥ అమావాస్యాస్తిస్రాష్టకాస్తిస్రాన్వష్టకాఃఇతి - యచ్ఛక్వోమే ॥
 అమావాస్యాష్టకాస్తిస్రాపాషమాసాదిషుత్రిషుఇతి-తచ్ఛతుర్ధ్యామనావశ్యకత్వా-
 ద్ధం ॥ యోచాప్యన్యాచ్ఛతుర్థీస్యాత్తాంచకుర్యాత్ప్రియత్తుతఃఇతివాయుబ్రహ్మాండపు-
 రాణాత్ ॥ శ్రాద్ధమేతేష్వకుర్వాణోనరకంప్రతిపద్యతేఇతివిష్ణూక్తేఽతిశూలపాణిః—
 శాఖాభేదాద్వ్యవస్థేతిత్త్వం - వాయుబ్రహ్మాండయోః ॥ అద్యాపూపైస్సదాకా-
 ర్యామాంసైరన్యానదాభవేత్ । శాతైఃకార్యాత్పతీయాస్యాదేపద్రవ్యగతోవిధిః॥పా

సామంతుః - అస్వస్థవాచప్రసాదేననిశితా-తత్రాప్తమ్యసరాస్థాన్యాపీగ్రాహ్యః॥
అథాచాభ్యసవర్యంతంశ్రాద్ధం పాఠ్యణవద్భవేదిత్యాశ్వలాయనకాక్షికేరి - రాష్ట్రా
నాలభ్యాన్చపాఠ్యణస్య - పూర్వేద్యురస్వప్తకాశ్రాద్ధయోస్తుప్తమ్యనురోధేనన్వి
య, అతవనూత్రం॥ పూర్వేద్యుఃపితృభ్యోదద్యాత్, అపరేద్యురస్వప్తక్యమితిచ - అ
త్రకామకాతావిశ్వేదేవాగ్నిశ్రాద్ధేక్రతుదమౌనప్తమ్యా కామకాలావితిసాయణియే
శంభోక్తేః - అత్రశ్రాద్ధాకరణేప్రాయశ్చిత్తము క్తమృగ్విధానే॥ ఏభిర్ద్యుభిర్జపేన్మంత్రం
శతనారంతుతద్ధినే । అస్వప్తక్యంయదాన్యూసం సంపూర్ణంయాతినర్వధా-ఇతి॥ అగ్ని
క్తాల్యాశ్వలాయః॥ అగ్నిశ్చోభాతేప్త కావశునాన్ధాలీపా కేనచాప్య నడుమాయ
వనమాహలేదగ్ని నావాకక్షనుపాపేదేమామేష్ట కేతనత్యేనానప్తకస్సాన్విదితి - మా
ర్గశీర్వాదిషుమలమానేసతితత్రాప్తకారకార్యా - చతుర్థామితిగ్రహణాదిత్యుక్తంనా
రాయణప్రత్యే । అథాకారకగ్రహేయైః॥ మహాలయాప్తకా శ్రాద్ధోవాకర్పాద్యపిక
ర్మయత్ । స్వప్తమాసవిశేషాభ్యావిహితంనర్జయేన్మంత్రేభిః । మార్గాదిరవివాచేషు
కామ్యప్రతముక్తంహేమాగ్రా - తత్రభ్యైస్యక్తానంగ్రహేపారధర్మే॥ పత్ర
త్రిత్వంతులన్యాత్రిఫలమధపుతంమాగ్నేహ్వాదిభ్యమ్ముష్టినాన్తిస్తిలానాన్తిఫల
దిభితథాదాగ్నింగోమయం॥ త్రిత్వంతోఽదాంజలీనాన్తిమరిచకమథోత్రిఃఫలాన్స
త్రిసుస్యగ్గోమూత్రింగగ్ని-రానద్ధవిరితి విధినాథానువాచేక్రమేణ॥ ఇతికాలనిర్ణయ
సింహా, మాగ్నేశ్చిమాసనిర్ణయః— ధనుస్సంక్రమేషకాష్టాదశఘటికాః పుణ్యాః-అ
స్యత్పాగ్నిత్ - అత్రోత్సర్జనంయోవక్తవ్యైపుసా కర్మప్రసంగాత్పాగ్నేఃపూ
త్యః - కల్పతరోభవిష్యే॥ పౌషమాసియదాదేవీ శుక్లాప్తమ్యాంబుధోభవేత్ ।
తస్యాంస్తానంజపోహూమస్తర్పణంవిప్రభోజనమ్॥ మత్ప్రీతయేకృతందేవిశతసా
హస్రికంభవేత్॥ అత్రైచరోహిణ్యాస్తాయోగేపుణ్యతమత్వం, తత్రైనభ్యేయం—
పౌషకుక్తాశాదశీమన్వాదిః - సాచోక్తాసాక్ - పౌషపాణిమాసంతరాస్సప్తమ్య
ప్రమీ నవమ్యాప్తకాద్యాఃప్రాశుక్తాః - పౌషమావాన్యాయాంలగ్ధోదయోయో
గవిశేషః - తదుక్తంమదనరత్నేమహాభారతే॥ అమూర్కపాతశ్రవణైర్యుక్తా చేత్సు
ప్యమాఘయోః । అర్ధోదయస్సవిజ్ఞేయః కోటిసూర్యగ్రహైస్సమమితి - పుష్య
మాఘయోర్మధ్యనర్జినీపాపీపార్ణమాస్యత్రరామావాస్యేత్సర్గఇతిభట్టాః - మదన
రత్నేపుష్యస్యచమాఘస్యచేత్సర్గఉక్తః - తన్న, హేమాద్రివిరోధాత్ - తత్రహి
మాఘపవోక్తః - తథా॥ దినైవయోగశ్చస్తాయం నతురాత్రోకదాచనేతి ఇదమర్థ
మన్యనిబంధేష్యథానా నిర్ణయామృతమాత్రోక్తేర్నిర్మూలమేవ - తేనహేమా
ద్రాదిమతేరాత్రావధోదయోభవత్యేవ - కేచిత్తుకించిదూనోమహూదయఇత్యా

హుస్తిన్నిర్మూలం - హేమాద్రామపసరత్నే చస్కాండే || మాఘమాసంస్యం
 పాతేతిదిత్యేవిష్ణుదైవతే | అగ్గోదయంతదత్యాహుస్సూసార్కగ్రహైస్సమమ్ | త
 త్రైని || మాఘమాసేకృష్ణపక్షేపంచదశ్యాం వేదితే | వైశాఖేనతుముజ్జేన స్వతి
 పాతేసుదుర్లభే || వ్రతంకుర్యాదిత్యగ్రేన్వయః - తత్రైవ || బ్రహ్మవిష్ణుమహేశా
 నాం సౌవణికాపలసంఖ్యయా | ప్రతిమాస్తుప్రకర్తవ్యాస్తదధీనసద్విజోత్తమ||సార్థం
 శితత్రయంశంభోగ్దోణానాంతిలపర్వతః | కర్తివ్యాపర్వతౌవిష్ణురుద్రయోః పూర్వ
 సంఖ్యయా || శింభురత్రబ్రహ్మ || శియ్యాత్రయంతతఃకుర్యామపస్కరసమన్వితమ్ ||
 తైలైహ్నోమం కృత్వాపతిమాండద్యానిత్కుక్తం - స్కాండే || అగ్గోదయేతుసంప్రా
 త్తేసర్వంగంగానమంజులమ్ || శుక్లాత్మానోద్విజాస్సర్వేభివేయుర్బిహ్నానమ్మితాః ||
 యత్కించిద్గీయతేచానంతద్దాసంమేరుసన్నిభమితి || అత్రిదాపవిశేషానిర్ణయామ్య
 తేస్కాండే || చతుష్పత్తిపిలంముఖ్యమమృతంత్రకారయేత్ | చత్వారింశత్పలంవా
 ధపంచవింశతిరేవవా || అమృతంపాత్రం - తచ్చకాంస్యమయమిత్థ్యక్తంతత్రైవ ||
 ఏవంసుఖుటితంశూర్యంకాంస్యభాజనముత్తమమితి || తథా || నిధాయపాయసంతత్ర
 పద్మమృదదళలిఖేత్ | పద్మస్యకర్ణికాయాంతుక్ష్వమాత్రంసువణాకమ్ | తదభావేతద
 ర్థంవాతదర్థంవాపికారయేత్ | భూమాతుతండుపైఃశుక్లైఃకృత్వాప్తదళముత్తమమ్ ||
 అమృతంస్థాపయేత్తత్రబ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకమ్ | తేహంపూజితఃకార్యాశ్వేత
 మాత్రైస్తుశోభవైః | వస్త్రాదిభిరలంకృత్య బ్రాహ్మణాయనివేదయేత్ || మంత్ర
 స్తు || సువర్ణపాయసామృతం యస్మాదేతత్త్రియీమయమ్ | ఆపత్రైస్తారకంయస్మా
 త్తద్యృహణద్విజోత్తమ || సముద్రమేఘులాంపుధీన్ సమ్యగ్దాతుశ్చయత్ఫలమ్ | తత్ఫ
 లంలభతేమర్త్యకృత్వేదందానముత్తమమితి || ఇతి కాలనిర్ణయసింఘా, పౌషమా
 సనిర్ణయః—అథమాఘస్నానం - తత్రవిష్ణుః || తులామకరమేషేషుప్రాతఃగ్నాయా
 సదాభవేత్ | హవిష్యంబ్రహ్మచర్యంచమాఘస్నానేమహాఫలమితి సౌరమాసము
 క్తః | బ్రాహ్మేతుసావనఉక్తః—ఏకాదశ్యాంశుక్లపక్షేపౌషమాసేనమారభేత్ || ద్వాద
 శ్యాంపౌర్ణమాస్యాంవాశుక్లపక్షేసమాపనమితి || పాడ్యైఃపుచ్చ్యస్త్యైకాదశీంశుక్లమా
 రభ్యస్థండిలేశయః || మాసమాత్రంనిరాహారస్త్రికాలంన్నానమాచరేత్ || త్రికాలమ
 ర్చయేద్విష్ణుంత్యక్తభోగోజతేంద్రియః || మాఘస్యైకాదశీంశుక్లాంయావద్విద్వాద
 గోత్తమేతి || త్రికాలన్నానంమాసోపవాసవిషయం—నిరాహారఇత్యుక్తేః - పృథ్వీచం
 ద్రోదయేత్వస్యధోక్తం, విష్ణుః || దశకంవాపౌర్ణమాసీంవాప్రారభ్యన్నానమాచరేత్ |
 పుణ్యాస్యహానిత్రింశస్తుమకరఙ్గేదివాకరే ఇతి || అత్రదర్శనమితిశుక్లాదిముఖ్యంచాం
 గ్రాధిప్రాద్యేః - అయంతుపయోనేదానింప్రచరతి - అతాధికారిణోభవిష్యే || బ్ర

హృచ్చాగృహస్థోవావాప్రప్థోధభిక్షుకిః । బాలవృద్ధయువానశ్చ సరనారీనపుంస-
 కాః ॥ స్నాత్వామాఘేశుభేర్థితే ప్రాపుషంతీప్సితంశలమ్ ॥ పాద్యే ॥ సర్వేధికారి-
 ణోహ్యత్రవిష్ణుభక్తాయధాన్యస ॥ బ్రాహ్మే ॥ ఉష్ణోదకేనవాస్నాన మశక్యేసతి
 కుర్వతే । దృఢేషుసర్వగాత్రేషు ఉష్ణోదంసవిశిష్టతే ॥ చైత్యవామృతేగాడనిబంధే
 చస్నాందే ॥ పామ్యాయతుసమతీతాయాం యాపద్భవతిపూర్ణానూ । మాఘమాస
 స్యతావధిపూజావిష్ణోర్విధీయతే ॥ పితృణాందేవతానాంచ మూలకంవైవదాప-
 యేత్ ॥ బ్రాహ్మణోమూలకంభుక్త్వాచరేచ్ఛాన్ద్రాయణంవ్రతమ్ ॥ అన్యధాయా-
 తిసరకంక్షత్రవిట్కాద్రవివచావర్జనీయంప్రియతే నమూలకంమదిరోపమమ్ ॥ యదా
 తుమాఘోమలమాసోభ వతితదాకామ్యానాంతత్రసమాప్తినిషేధాన్మాసద్వయే
 స్నానం తన్నియమాశ్చకార్యాః - మాసోపవాసచాన్ద్రాయణాదితమలమాస
 ఏవసమాపయేత్ - తదుక్తందిపికాయాం - నియతిత్రింశద్దినత్వాచ్చుభేమాస్యార-
 భ్యసమాపయేత్ - మునినేమాసోపవాసవ్రతమితి - మాసోపవాసపదంచాన్ద్రా-
 యణాదేరుపలక్షణం - స్నానారంభేచమంత్రోవిష్ణునోక్తః ॥ తత్రచోత్థాయనియ
 మంగృష్ణీయాద్విధిపూర్వకమ్ । మాఘమాసమిమంపూర్ణంస్నాన్యేహందేవమాధ-
 వ ॥ తీర్థస్యాస్యజలేనిత్యమితిసంకల్ప్యచేతసీతి ॥ ప్రత్యహంమంత్రశ్చపాద్యే ॥ దుఃఖ
 దారిద్ర్యనాశాయశ్రీవిష్ణోస్తోషణాయచ । ప్రాతస్నానంకరోమ్యద్యమాఘేపాపవి-
 నాశనమ్ ॥ మకరస్థేరవౌమాఘేగోవిందాచ్యుతమాధవ । స్నానేనాననేమేదేవయ-
 ద్ధోక్తఫలవోభవ ॥ ఇమంమంత్రం సముచ్చార్యస్నాయాన్మౌనసమన్వితః ఇతి ॥
 ప్రత్యహంసూర్యాయార్ఘ్యం - మంత్రస్తుపృథ్వీచంద్రోదయేపాద్యే ॥ సవిత్రేప్రసవిత్రే
 చపరంధామజలేమమ । త్వష్టేజసాపరిభ్రంపాపం యాతుసహస్రధా ॥ ఇతి ॥ స్నాన
 కాలశ్చసూర్యోదయః - త్రిధృతీసేతౌ ॥ మకరస్థేరవౌయోహిచస్నాత్యభ్యుదితేరవౌ
 ఇతి ॥ మాఘమాసేటంత్యాపః కించిదభ్యుదితేరవౌ-ఇతిచ । పాద్యవచనాత్ ॥ సం-
 ప్రాప్తైమాఘమాసేతుతపస్విజనవల్లభే । క్రోశంతినగర్వవారీణి సముద్గచ్ఛతిభాస్క-
 రే ॥ పునీమస్సర్వపాపాని త్రివిధానిససంశయఃఇతి । నారదీయోక్తేః ॥ యో
 మాఘమాస్యషసిసూర్యకరాభి తప్తైస్నానంసమాచరతి చారునదీప్రవాహే । ఉ-
 ద్భృత్యసప్తపురుషాన్నితృమాతృవంశ్యాన్ స్వర్గంప్రయాత్యమరదేహధరోసరోసాఇ-
 తిభవిష్యోత్తరవచనాచ్చ ॥ బ్రాంహేత్వరుణోదయఉక్తః ॥ అరుణోదయేతుసంప్రా-
 ప్తైస్నానకాలేవిచక్షణః । మాధవాంఘ్రియుగంధ్యాయన్ యస్సాత్తిసురపూజితః
 ఇతి ॥ తథా ॥ అరుణోదయమారభ్య ప్రాతఃకాలావధిప్రభో మాఘస్నానవ్రతం
 పుణ్యంక్రమాత్ప్రతావధారణా ॥ ఉత్తమంతుసవక్షత్రంమధ్యమం లుప్తతారకమ్ ॥

సనితయ్యదితేభూపతతోహీనంప్రకీర్తితం-ఇలి || తేనాత్రశక్త్యపేక్షయాప్యవస్థా-
 ఇదంచన్నానంప్రయాగేతిప్రశస్తం || కాశ్యాశ్శతగుణంప్రోక్తంగంగాయమునసంగ
 మే | సహస్రగుణితానాపిభవేత్సత్త్విమవాహిసీ || పశ్చిమాభిముఖింగాకాళింద్యా
 సహసంగతాహంతికల్పక్రితంపాపం నామాఘేపృషదుల్లభా-ఇత్యాదిపాద్మాదివచో
 భ్యః - విస్తరస్తుమత్పితామహ కృతప్రయాగసేతౌజ్ఞేయః - గ్రాంహే || యత్రకు
 త్రాపియోమాఘేప్రయాగస్మరణాన్నితః || కరోతిమజ్జచంతిధేః సలభేద్దాంగమజ్జ
 సమ్ || తథా, సముద్రేప్యతిప్రశస్తం - తమక్తంపుష్టి చంద్రోదయేప్రభాసఖండే||
 మాఘేమాసిచయస్నాన్న యాన్నైరులర్యేణభావతః || పౌండరీకఫలంతస్యదివసే
 దివసేభవేత్ || మాఘున్నానంకామ్యమేవేతిభట్టాః - విష్ణాద్వివాక్యేసదావశ్యశ
 ద్వాన్నిత్యత్వావగతేన్నిత్యకామ్యమితితయక్తం - మాసపర్యంతంసానాసంభవే
 తు త్యోహమేకాహంవాస్నాయాత్ || మహామాఘీంపురస్కృత్య సన్నతత్రదిన
 త్రయమితిలింగాత్ || అస్మిన్యోగేత్వశక్తోపి సన్నయాదపిదినత్రయమ్ | ప్రయాగే
 మాఘమాసేతుత్యోహంసన్నతస్యయత్ఫలమ్||నాశ్వమేధసహస్రేణతత్ఫలంలభతేభు
 వి-ఇతిపాద్మాదివచనాత్ - అత్రమకరసంక్రమోరథసప్తమీ- మాఘీత్యోహమిత్యే
 కే - మాఘశుక్లదిశమ్యాదీత్యన్యే - మకరాద్యత్రయహిత్యపరే - మాఘమాసా
 ద్యత్రయహితీకేచిత్ - త్రయోదశ్యాదీతిబహవః || మహామాఘీంపురస్కృత్యస
 న్నతత్రదినత్రయమితిపాద్మోక్తేః - ఏతన్యార్థవాదత్వాద్యత్కించిద్దినత్రయమితిభ
 ట్టాః - తత్త్వంతుసందిగ్ధేషువాక్యశేషాదితిన్యామూత్రయోదశ్యాద్యేవేతి - ప్ర
 యాగంవినాపిపాద్యే || అస్మిన్యోగేత్వశక్తోపిసన్నయాదపిదినత్రయమితి- మాఘున్నా
 నేనియమాస్తునారదీయే || నవహింసేవయెత్సన్నతోహ్యస్నానోపివరానసేహా
 మాధంసేవయేద్దహ్నింశీతార్థంనకదాచన || అహన్యహనిదాతవ్యాస్తిలాశ్చర్క
 రయాన్నితః || త్రిభాగస్తుతిలానాం హిచతుర్థాశ్చర్కయాన్నితః - అనభ్యంగీవ
 రారోహేనర్వమా సంసయేద్వృత్తి || తథా || అప్రావృతశరీరస్తుయఃకష్టం సన్న
 నమాచరేత్ | ఏదేవదేశ్వమేధస్య ఫలంప్రాప్నోతి మానవః || తథా || శం
 ఖచక్రధరందేవంమాధవం నామపూజయేత్ | వహ్నింహుత్వావిధానేనతతస్త్యే
 కాశనోభవేత్ || భూశయ్యాబ్రహ్మచర్యేణశక్తీస్సాన్నినంసమాచరేత్ | అస
 క్తోబ్రహ్మచర్యాదాస్వేచ్ఛాసర్వత్రకథ్యతే || తథా || తిలన్నాయాతిలోద్వతీతిల
 హాలామీతిలోదకీ | తిలభుక్తిలదాతాచపట్టిలాఃపాపనాశనాఃఇతి || సయోగాసం
 భవే - కాశ్యాష్టశాశ్వమేధోత్తరస్థప్రయాగతీధేఃసన్నానముక్తం - కాశీఖండే, కా
 శ్యుద్భవేప్రయాగేయేతవసిస్సాంతిమానవాః | ఏకాశ్వమేధనిశాఘ్నింశీతార్థం

వేద్ధువం-ఇతి॥ స్నానోత్తరంమదనపారిజాతేవిష్ణుః॥ కౌశమానాన్నమస్కృత్యపూ
జయేత్పురుషోత్తమమ్ । అవశ్యమేవకర్తవ్యంమాఘస్నానమితిశ్రుతిః ॥ భవిష్యే॥
తైలమామలకాశ్చైవతీర్థదేయాస్తునిత్యశః । తతఃప్రజ్వాలయేద్వహ్నింసేవనాధాం
ద్విజన్మనాం ॥ ఏవంస్నానావసానేతుభోజ్యందేయమవారితమ్ । భోజయేద్ద్విజదాం
పత్యభూషయేద్వస్త్రభూషణేః ॥ కంబళాజనరత్నానివాసాంసివివిధానిచ । చోశ
కానిచదేయానిప్రచ్ఛాదనపటాస్తథా ॥ ఉపానహతథాగుప్తమోచకౌపాపమో
చకౌ । అనేనవిధినాదద్యాన్మాధవఃప్రీయతామితి ॥ పాద్మే ॥ భూమాశంకాయాతహా
తవ్యమాజ్యంతిలసమన్వితమ్ ॥ తథా ॥ అన్నంచైవయథాశక్త్యా దేయంమాఘేన
రాధిప । సువర్ణరక్తికామాత్రందద్యాద్వేదవిదేతథా । మాఘాంతేతువిశేషోనార
దీయే ॥ మాఘావసానేసుభగేషుడ్రనంభోజనంస్మృతమ్ । సూర్యోమేప్రీయతాందే
వోవిష్ణుమూర్తిర్నిరంజనః ॥ దంపతోర్వ్యాససీసూత్యేనప్రధాన్యసమన్వితే । త్రిం
శస్తుమోదకాదేయాశ్శర్కరాతిలసంయుతాఃఇతి ॥ అత్ర ॥ ఏకాదశీవిధానేనవత
స్యోద్యాపనంతథేతి పాద్మవచనాత్ - పూర్వేహ్ని ఉపవాసపూజనాదికృత్వాపరే
హ్నితిలచర్వాజ్యైరప్టోత్తరశతంపాచామంకృత్వా, నవిత్రేప్రసవిత్రేచేతి పూర్వో
క్తంమంత్రముక్త్యా ॥ దివాకరజగన్నాథప్రభాకరనమోస్తుతే । పరిపూణాంకు
రుష్యేహమాఘస్నానముపశాంతే ॥ ఇతినమాపయేదితి సంక్షేపః - మకగనం
కాంతోహేమా⁽¹⁾దిమతే పరతశ్చత్వారింశద్భుటికాఃపుణ్యాః ॥ త్రింశత్కర్కాటకే
నాడ్యో మకరేతుదశాధికా ఇతిబ్రహ్మవైవర్తాత్ - మాధవమతేతు వింశతిః॥
త్రింశత్కర్కాటకేపూర్వామకరే వింశతిఃపరాః - ఇతివృద్ధవసిష్టోక్తేః యదాతు
సూర్యాస్తాత్పూర్వం సంక్రాంతిర్భవతి - తదోభయమతే పూర్వమేవపుణ్య
కాలః - రాత్రౌతుప్రదోషేనిశీధేవామకరసంక్రమేమాధవమతేద్వితీయదిన ఏవప
ణ్యం ॥ యద్యస్తమయవేళాయాంమకరంయూతిభాస్కరః । ప్రదోషేవాధరాత్రే
వాస్నానందానంపరేహని-ఇతివృద్ధగాగ్యేవచనాత్॥అస్తమయంప్రదోషః-ప్రదో
షేపూర్వరాత్రే ॥ కార్ముకంతుపరిత్యజ్యర్ముషంసంక్రమతేరవిః ॥ ప్రదోషేవాధరా
రాత్రేవాస్నానందానంపరేహసీతిభవిష్యోక్తేశ్చ ॥ తదాభోగఃపరేహసీతిహేమా
ద్రాపారః - కాలాగర్భనిర్ణయేమృతమదనపారిజాతాదయోప్యేవమూచుః - దా
షీణాత్యాశ్చైవతదేవాద్రియంతే - యత్తుహేమాద్రిణాద్యోవాశ్శబ్దోయథార్థే - ద్వి
తీయస్తథాథే - యథాప్రదోషేపూర్వేద్యుస్తథార్ధరాత్రేపరేహ్నిత్యుక్తం-తస్మై
నమోస్తు - తేనపరేహ్నిపుణ్యంవక్తుంప్రదోషేఇతి - దినద్వయేపుణ్యనిరాసార్థంతి
ర్ధరాత్రగ్రహణం - హేమాద్రిస్మృత్యర్థసారానంతభక్త్యాదిమతేతు నిశీధాత్పూర్వం

పశ్చాచ్ఛసంక్రాంతౌ పూర్వదినేపరదినేవాపుణ్యం॥ ధనుర్మాసావతిక్రమ్యకన్యాంచ
మిషుసంతథాపూర్వాపరవిభాగేనరాత్రౌసంక్రమణంయదా ॥ దినాంతేపంచనాడ్య
స్తుతదాపుణ్యతమాఃస్మృతాః॥ ఉదయేపితథాపంచదైవేపిత్రేచకర్మాణీతిస్కాంద
వచనాత్ - పూర్వాపరవిభాగేనేతిమకరకర్తృభిన్నవిషయం - పూర్వోక్తవచో
విరోధాదితి మదనరత్నే ఉక్తం॥ షడశీతిమ ఫేతితేతితేవోత్తరాయణే ॥ ఇత్యాదివి
రోధాచ్ఛ - తేనపూర్వైర్వకవాక్యతయాయమర్థః - రాత్రౌపూర్వభాగే మకరసంక్ర
మేపరేహ్ని ఉదయేపంచనాడ్యఃపుణ్యాః - రాత్రావపరభాగేకర్కసంక్రమే పూర్వ
దినాంతేపంచనాడ్యైతి-ఏవంసర్వేషామవిరోధః-మకరేసామాన్యేపరదినేపుణ్యేత్వే
పి పుణ్యాతిశయాధామిదం - యత్తుదేవలయజ్ఞపాఞ్శ్చ॥ ఆసన్నేసంక్రమంపుణ్యంది
నాధాంన్నానదానయోః । రాత్రౌసంక్రమణేభానోర్విషువత్యయనేదివాఇతి॥ అత్ర
మాధవః - అయనేదివాజాతేతదధాంపుణ్యం - కర్కేపూర్వంమకరేంత్యం - ఏత
స్మధ్యందినాయనపరమితిహేమాద్రిస్తు - రాత్రౌవిషువత్యాసన్నదినార్థంపుణ్యంఅ
యనేత్వాసన్నదినంపుణ్యం - దినేఇతిపారేఉభయత్ర దినార్థంపుణ్యమిత్యాహ - ఏత
దేప్రాక్తందీపికాయాం - అథాయనమధఃపశ్చన్నిశీధాద్భవేద్యద్యాసన్నమహస్త
దధా మధవాపుణ్యమితి - తత్త్వంతుఆసన్నసంక్రమమిత్యస్యవిషువత్యేవాన్వయః-
అయనేరాత్రౌసతిదినే పుణ్యం-కస్మిన్నిత్యపేతాయాంకర్కే పూర్వేహ్నిమకరేపరే
హ్నిఇతి - వాగ్యాంతరవశాదధై ఉచ్యమానేనకోపివిరోధః - యత్త్వనంతభట్టః ॥
అథసంక్రమణంభానోర్నిశీధాత్పింగ్యదాభవేత్ । అయనంవిషువంతత్రప్రాగ్దినాం
తిమనాడికాః ॥ పంచపుణ్యతమాఃపశ్చన్నిశీధాచ్ఛేద్భవేత్తథా॥ ఆద్యాపరదినన్యాపిత
ద్వదిత్యేషనిణయఃఇతి - అపరాక్లేష్యేపంచ ॥ అస్తంగతేయదానూర్వేషుషం
యాతిదివాకరః॥ ప్రదోషేవాధరాత్రేవాతదా పుణ్యందినద్వయం-ఇతిజాధాయన
వచనాద్దినద్వయంవాపుణ్యకాలః - తదాపుణ్యందినాంతరమితి మదనరత్నేపారః -
గుర్జరప్రాచ్యోదీచ్యాస్త్విదమేవాద్రియంతే - అత్రాపిపూర్వవద్వాప్యభేదయమ్ -
తిథితత్వాదయోగౌడగ్రంథాస్తు ప్రదోషాధరాత్రభిన్నేరాత్రేఃపూర్వభాగే పూ
ర్వదినేపరభాగేపరదినేపుణ్యమన్యసంక్రాంతివత్ - విశిష్టతమోన్నిదేశాత్ -
ప్రదోషశ్చ ॥ ప్రదోషోస్తమయాదూర్ధ్వంఘటికాద్వయమిష్యతే ॥ ఇతినతోక్త
ఇత్యాహుః - తన్న, అస్తంగతేఇతిత్రితయవైయథ్యాపత్రేః - అతఃప్రదోషపదేనత
ద్భిన్నైషభర్తృత్రిరుచ్యతే-అతపవయావన్నీదయతేరవిరితి వృద్ధగార్గ్యాదిభిర్దక్షిణా
యనేపూర్వరాత్రౌసంక్రమేపూర్వదినముక్తం - వతోన్క్రిరప్యధ్యయనాదిపరా- ఇ
హతుత్రిముహూతాపవప్రదోషః - మకరేదానవిశేషోహేమాద్రాస్కాందే ॥ ఛే

నుంతిలమయీగాజస్తద్వాద్యశోత్తరాయణే । న రావణామానవాపిఁ తిపిందణే
 పరిమంసుఖం ॥ విష్ణుభక్తే ॥ ఉత్తరేత్వయనేవిప్రవత్త్రుదానంమహత్ఫలమ్ । తిల
 పూర్ణమనడాహంధత్వోగైఃప్రముచ్యతేఐతి ॥ శివరహస్యేపి ॥ తస్యాంకస్థతి
 తైస్సాని సంకార్యంవోద్వర్తనంకుభైః । తిలాదేయాశ్చవిశేభ్యస్సర్వదైవౌత్తరా
 యణి ॥ తిలతైలేనదీపాశ్చదేయాశ్చినగృహేషుభాః ॥ కల్పతరాకాశకాపురాణే ॥
 హేమామంతిలైఃప్రకున్వితసర్వదైవౌత్తరాయణే । తాన్యోదేవాయవిప్రేభ్యో హట
 కేనసమంగదేత్ ॥ ఉత్తరాయణమాసాద్యసరఃకన్తాత్సశోచతి ॥ తథా, మకరేరా
 త్రాపపిత్రాద్ధాదిభవతీత్యుక్తంప్రాక్ - మాఘమాయాంయోగవిశేషార్థోదయః
 ప్రాగేస్తాక్షే-మాఘశుక్లచతుర్దశ్యాంయమతర్పణముక్తం - హేమాద్రావణమే
 న ॥ అనర్కాభ్యుదితేకాలేమాఘశుక్లచతుర్దశీమ్ । న్నాతస్సంతర్వ్యతుయమంస
 ర్వపాపైః ప్రముచ్యతేఐతి-మాఘశుక్లచతుర్దశీ-తిలచతుర్దశీ - సాప్రదోషవ్యాపి
 గ్రాహ్య ॥ మాఘశుక్లచతుర్థ్యాంతుసక్తవ్రతపరాయణాః । యేత్వాంఘంధేఽగ్న్యై
 ష్యంతితేర్చ్యాస్సురసురద్రుహమితికాశీఖండాత్ ॥ మాఘమాసేచతుర్థ్యాంతుత
 స్మిన్కాలఉపాపితః । అర్చయిత్వాతుయోదేవిజాగరంతత్రకారయేదితి ॥ త్రిస్థలీసే
 తేతైంగాచ్చ-ఇయమేవకుండచతుర్దశీ - సాప్రదోషవ్యాపిగ్రాహ్య ॥ మాఘశు
 క్లచతుర్థ్యాంతుకుండ పుష్పేస్సదాశివమ్ । సంపూజ్యయోహినక్తాశీసప్రపాన్న
 తిశ్రియంనరఃకలికాలాదశ్చేకామోక్తేః-మాఘశుక్లపంచమీశ్రీపంచమీ - తదు
 క్తంహేమాద్రా, వారాహే ॥ మాఘశుక్లచతుర్థ్యాంతువరమారాధ్యచశ్రియః ।
 పంచమ్యాంతుదకుసుమైః పూజాంకుర్యాత్సమృద్ధయే ॥ ఇయంసూధవమతేపూ
 ర్వా, హేమాద్రమతేపరా - చైత్రశుక్లేశ్రీపంచమీదివోదాసః - మాఘశుక్లసప్త
 మీశ్రీసప్తమీ - సాబరుణోదయ వ్యాపిగ్రాహ్య ॥ సూర్యగ్రహణతుల్యాతు
 శుక్లామాఘస్యసప్తమీ ॥ అరుణోదయవేళాయాంతస్యాంస్సానంమహాఫలమితి ॥
 చంద్రికాయాంవిష్ణుపచనాత్ ॥ అరుణోదయవేళాయాంశుక్లామాఘస్యసప్తమీ ।
 ప్రయాగేయదిలభ్యేతకోటిసూర్యగ్రహేస్సమేతివచనాచ్చ - యత్తుదివౌదాసీయే
 అచలాసప్తమీదుగాశివగ్రాహ్యహాభరః । ద్వాదశీవత్సగ్రాజాయాంసుఖదాప్రా
 గ్యుతాసదాతిషష్ఠీయతత్వముక్తమ్- తద్వదాపూర్వేహిఁకుటికాద్వయంషష్ఠీసప్త
 మీచపరేద్యుః - ఉయవశాదరుణోదయాత్సూర్యంసమాప్యతే- తత్పరంజ్ఞేయం-
 తత్రగృప్త్యాంసప్తమీషయంప్రవేశ్యా రుణోదయేస్సానంకార్యం - మదనరత్నే
 భవిష్యత్తే ॥ మాఘమాసిసితేషతేసప్తమీకోటిభాస్కరా । కుర్యాత్సానా
 ద్భ్యం దానాభ్యోమూర్త్యురారోగ్యసంపదః ॥ అత్రవిధిర్భవిష్యేన్నాత్వాషష్ఠ్యామే

కభక్తంసప్తమ్యాంనిశ్చలంజలమ్ । రాత్యం తేచాలయేథా స్వందత్వాశిరసిదీప
కమ్ ॥ తథాజలంప్రకమ్య ॥ నకేనచాల్యతేయావత్రావత్సానంసనూ చరేత్ । సా
వణేరాజతేపాతేభక్త్యాబుమయేధవా ॥ ప్రేలేనవతిదాతవ్యామహారజనరం
జతా ॥ మహారజసంకుసుంధం ॥ సమాహితమనాభూత్వాదత్వాశిరసిదీపకమ్ ॥ ధా
స్కరంహృదయోధ్యాత్వాఇముమంత్రముదీరయేత్ ॥ సమస్తేద్రుద్రయాపాయరనా
నాంపతయేనమః । ఎరుణాయనమస్తైస్తుహివాసనమోస్తుతే ॥ జలేషణిహరేద్దీపం
ధ్యాత్వానంతర్యదేవతాఃఇతి ॥ చందనేనలిఖేత్పద్మమృచ్ఛత్రంసకణికమ్ । మధ్యే
శివంసపత్నీకంప్రణవేనచనంయుతమ్ ॥ పూర్వాగిదశేషు, రవిచానువివస్వద్భాస్క
రసవిత్రితకనహస్రకిరణ సర్వాత్మకానంపూజ్యగృహంగచ్ఛేదితి-న్నానమంత్రశ్చ
కాశీఖండే ॥ యద్యజ్జన్మకృతంపాపంమయాసప్తసుజన్మసు । తస్మైకోగంచశోకంచ
మాకరీహంతునస్తమీ ॥ ఏతజ్జన్మకృతంపాపంమచ్ఛజన్మాంతరాజ్జితమ్ । మనోవా
క్కాయజంయచ్ఛజ్ఞాతాజ్ఞాతేచయేపునః ॥ ఇతిసప్తవిధంపాపంన్నానాన్మోసప్తస
ప్తికే । నప్తవ్యాధిసమాయుక్తంహరమాకరినస్తమీ ॥ ఏతన్మంత్రత్రయంజప్త్యా
న్నాత్వాపాదోదకేనరః । కేశవాదిత్యమాలోక్యక్షణాన్నిష్కలుషోభవేత్ ॥ దివో
దాసీయమదనరత్నేచ - ఇక్షుదండేనజలంచాలయిత్వాసప్తార్కపత్రాణిబదరీపత్రా
ణిచ శిరసినిధాయ పూర్వోక్తేర్మంత్రేన్నాత్వాతిలపిష్ట మయాపూష్పైహోమం
సూర్యంసంపూజ్యవిప్రాయదద్యాత్ - అర్ఘ్యముగ్రతోమదనరత్నే ॥ సప్తసప్తివహ
ప్రీతసప్తలోకప్రదీపన । సప్తహిసహితోదేవగృహాణార్ఘ్యందివాకర ॥ తతః ॥
జననీనర్వలోకానాంసప్తహిసప్తసప్తికే । సప్తవ్యాహృతికేదేవినమస్తైసూర్యమం
డల ఇతిప్రార్థయేత్ - సారాగమ ॥ అర్కపత్రైస్సబదరైర్దూర్వాక్షతసచండనైః ॥
అష్టాంగవిధినాచార్ఘ్యందద్యాదాదిత్యతుప్తయ ॥ అత్రదానవిశేషోమదనరత్నేభ
విష్యే ॥ తామ్రపాత్రేయథాశక్త్యామృన్మయేవాధభక్తిమార్క । స్థాపయేత్తిలపి
ష్టంచసఘృతంసగుడంతథా । కాంచనంతాళకంకృత్వాఅత క్తస్తిలపిష్టజమ్ । సంఘా
ద్యరత్నవస్త్రైఃపుష్పైర్ధూపైరధార్చయేత్ ॥ దానమంత్రస్తు ॥ ఆదిత్యస్యప్రసాదే
నప్రతాతస్నానసఫలేనచ । దుష్టదౌర్భాగ్యదుఃఖఘ్నంమయాదత్తంతుతాళకమ్ ॥
తాళకంకణాభరణమితితత్త్రైపూక్తం - దీపపాత్రమితిహేమాదా - తత్త్రైవభవి
ష్యోత్తరే ॥ ఏవంవిధంరథవరంరథవాజియుక్తంహోమంచహేమశతధీధితిసానమేతమ్ ।
దద్యాచ్ఛమాఘుసితసప్తమివానరేయస్సినంగచక్రగతిరేవమహింభునక్తి ॥ ఇయం
మన్వాదిరసి - ఇయంచశుక్లపక్షస్థత్వాత్పైర్వాష్ట్రీకీగ్రాహ్య - యదామాఘోమ
సానాసోమూభవతి తదామాసద్వయే మన్వాదిశ్రాద్ధంకుర్యాత్ ॥ మన్వాదికంతై

ధికం చకుర్యాన్మాసద్వయేపిచేతిస్మృతిచంద్రికోక్తే - మాఘశుక్లాష్టమీ భీష్మాష్టమీ - తదుక్తం హేమాద్రాసాద్దే || మాఘేమాసినితాష్టమ్యాం సతిలంభీష్మతర్పణమ్ | శ్రాద్ధంచయనరాకుర్యుస్తైస్యస్సంతతిభాగినః ఇతి || ధారతేపి || శుక్లాష్టమ్యాంతుమాఘస్య దద్యాద్భీష్మాయయోజలమ్ | సంవత్సరకృతంపాపంతత్త్వణాదేవశశ్యతీతి || ధవళనిబంధస్మృతిః || అష్టమ్యాంతుసి తేషజ్జేభీష్మాయతుతిలోదకమ్ || అన్నంచవిధిపద్దద్యుస్సర్వేషణ్ణాద్విజాతయః || సర్వవణ్ణోక్తేర్ద్విజాతయఇతినంబోధసం - తర్పణముత్రస్తత్రైవ || భీష్మశ్శాంతనవ్రావీరస్సత్యవాదీజితేంద్రియః || ఆభిరద్భిరవాపీతిప్రత్రపాత్రోచితాంక్రియామ్ || వైయాఘ్నిపద్మగోత్రాయసాంకృత్యప్రసరాయచ | అపుత్రాయదదామ్యేతజ్జలంభీష్మాయవర్కణే | వసూనామనతారాయశంతనోరాత్రుజాయచ || అగ్న్యందదామిభీష్మాయఆబాలబ్రహ్మచారిణేఇతి || ఏతజ్జీవత్పితృకస్యాపిధవతి || ఉపత్పితాపికుర్వీతతర్పణంయమ భీష్మయోరితిపాద్గోక్తేరితిజీవత్పితృకనిర్ణయేపితృచరణైరుక్తం - ఏతచ్ఛాపసవ్యేనకార్యమితి దివ్రాదాసీయే - అత్రశ్రాద్ధంకామ్యం - తర్పణాచనిత్యం || గ్రాహ్మణాద్యాశ్చయేనణ్ణాదమ్యుర్భీష్మాయనోజలమ్ | సంవత్సరకృతం తేషాంపుణ్యంనశ్యతిస త్తమాఇతిమదసరత్నేవచనాత్ - మాఘశుక్లాద్వాదశీభీష్మద్వాదశీ || త్వయాకృతమిదం వీరతవనామ్నాభవిష్యతి | సాభీష్మద్వాదశీత్యేషాసర్వపాపహరాశు భేతిహేమాద్రాసాద్దవచనాత్ - ఇయంపూర్వయతాయుగ్గవాక్యాత్ - మాఘీపూర్ణిమాపరేత్సుక్తంప్రాక్ - తథా హేమాద్రాగ్రాహే || మఘాష్టయోశ్చజీవేందోర్వర్కహమాఘీతికధ్యతే || తత్రైవజ్యోతిషే || మేషపుష్కేతథాసారిసింహేచగురుచంద్రమాః | భాస్కరశ్శ్రీవణశ్చేచమహామాఘీతిసాస్మృతా || తథాభవిస్య || వైశాఖీకార్తికీమాఘీతిధయోతినపూజితాః | న్నానదావనిహీనాస్తాననేయాఃపాండునందన || తథా || తిలవాత్రాణిదేయానికంచుకాఃకంబశాస్తదేభి | మాఘపూర్ణిమానంతరాష్టమీమాఘీఅష్టకాతన్నియః - పూర్వేద్యురిన్వప్తకాన్నియశ్చపూర్వముక్తః - మలమాసేచైతానభవంతీత్యేతత్సర్వంమార్గశీర్షప్రకరణేభిహితం - తథాచతస్మద్వప్తకాన్వతక్తావేషాపశ్యతి - హేమంతశిశిరయోశ్చతుర్థాసు పరపక్షాణామప్రమాప్తకాపకస్యాంవా ఇత్యాశ్వలాయనోక్తేః - తథామాఘాష్టకాంప్రకమ్య - తామేకాష్టకేత్యాచక్షత ఇత్యాపస్త్రబవచనాచ్చేత్యాదిప్రయోగపారిజాతేజ్ఞేయమ్ - ఇతికాలనిర్ణయసింధా, మాఘమాసనిర్ణయః - మంభే షోడశ ఘటికాః పుణ్యాః - శేషంప్రాగ్వత్ - ఫాల్గునకృష్ణాష్టమ్యాంవిశేషఃకల్పతరో ఫాల్గునస్యచమాసస్యకృష్ణాష్టమ్యారేఘహీపతే, ఇత్యుపక్రమ్య, జాతాదాశర ఘోషవత్పీతస్మిన్నహనిజానకే ఉపాపిలోరఘుపతిస్సము

ద్రస్యతేతదా ॥ రామపత్నిచసంపూజ్యాసీతాజనకనందినీతి—ఘల్లునకృష్ణ చతు
ర్దశీశివరాత్రిః - సాచకేషుచిద్వచనేషు ప్రదోషవ్యాపిసీగ్రాహ్యేత్యుక్తం - కేషుచి
న్నిశీధవ్యాపిసీ - తత్రాద్యామాధవీయే ॥ త్రయోదశ్యస్త్రగేనూర్యేచతస్యపైవ
నాడిషు । భూతవిధాతుయాత్రశివరాత్రివ్రతంచరేత్ ॥ స్మృత్యంతరేపి ॥ ప్రదో
షవ్యాపిసీగ్రాహ్యశివరాత్రిచతుర్దశీ । రాత్రౌజాగరణంయస్మాత్తస్మాత్తాంసముపా
షయేత్ ॥ అత్రప్రదోషారాత్రిః - ఉత్తరాధ్యాయాహుతోష్ఠికైః - కామికైః ॥
ఆదిత్యాస్తమయేకాలేఅస్తివేధాచతుర్దశీ । తద్రాత్రిశ్చివరాత్రిసన్న్యాతాభవేదుత్త
మోత్తమేతి ॥ ద్వితీయాపితజ్జైవనారదసంహితాయాం ॥ అర్ధరాత్రియతాయత్ర
మాఘకృష్ణచతుర్దశీ । శివరాత్రివ్రతంత్రసాశ్వమేధఫలంలభేత్ ॥ స్మృత్యంతరేపి
భవేద్యత్రత్రయోదశ్యాంభూతవ్యాప్తామహానిశా । శివరాత్రివ్రతంత్రకుర్యాజ్ఞా
గరణంతథేతి ॥ ఈశానసంహితాయాం ॥ మాఘకృష్ణచతుర్దశ్యాచూదిదేవ్రామహా
నిశి । శివలింగంతయోద్భూతఃకోటిసూర్యసమప్రభః ॥ తత్కాలవ్యాపిసీగ్రాహ్యశివ
రాత్రివ్రతేతిథిరితి ॥ అర్ధరాత్రాదధశోర్ధ్వంయుక్తాయత్రచతుర్దశీ । తత్తిథావేవకు
ర్వీతశివరాత్రివ్రతంవ్రతేతి ॥ నార్ధరాత్రాదధశోర్ధ్వంయుక్తాయత్రచతుర్దశీ । వైవత
త్రవ్రతంకుర్యాదాయురైశ్వర్యహానితః ॥ అర్ధరాత్రశ్చద్వితీయయామాంత్యతృతీ
యయామాద్యఘటిద్వయరూపఇతిమాధవః - వచనంతాక్షిపాక్ - ఏవంసతిపూ
ర్వేద్యురేవోభయవ్యాప్తేపూర్వైవ ॥ త్రయోదశీయదాదేవిదినభుక్తిప్రమాణతః ।
జాగరణశివరాత్రిసన్న్యాశిపూర్ణాచతుర్దశీతిస్కాందాక్షేః - దినభుక్తిరస్తమయః॥
జయంతీశివరాత్రిశ్చ కార్యేభద్రాజయాన్వితేఇతిస్కాందాచ్చ - దినద్వయేనిశీధ
వ్యాప్తాహేమాద్రిమతేపూర్వా ॥ అర్ధరాత్రాత్పురస్తాచ్ఛేజ్జయాయోగోయదాభ
వేత్ । పూర్వవిధైవకర్తవ్యాశివరాత్రిశ్చివప్రియైః ఇతిపాద్యవచనాత్ - మదనర
త్నేప్యేనం, గౌడాఅప్యేవమాహుః - నిర్ణయామృతేతుసర్వాపిశివరాత్రిఃప్రదోష
వ్యాపిన్యేవఅర్ధరాత్రవాక్యానికైముతి కన్యాయేనప్రదోషస్తావకానీత్యుక్తం-తన్న,
అర్ధరాత్రస్యపూర్వంకర్మకాలతోష్ఠికైః । పరదినప్రదోషనిశీధోభయవ్యాప్తిసత్వా
త్పరైవేతితుమాధవః - ఇదమేవచయుక్తంప్రతీమః- పరెద్యుఃప్రాగుక్తార్ధరాత్రస్యై
కదేశవ్యాప్తే పూర్వేద్యుస్సంపూర్ణ తద్వ్యాప్తేచసత్యపిపరెద్యుఃప్రదోషనిశీధోభ
యయోగపూర్వేద్యుః - సంపూర్ణవ్యాప్తేపూర్వైవ ॥ వ్యాప్యార్ధరాత్రంయస్యాది
తులభ్యతేయాచతుర్దశీ । తస్యామేవవ్రతంకార్యంమత్ప్రసాదాగ్నిభిర్నరైఃతదూర్ధ్వ
గోనితాభూతాసాకార్యా వ్రతిభిస్సదేతిమాధవధృతేశానసంహితోక్షేః - పూర్వే
ద్యుర్నిశీధస్యపరేద్యుః ప్రదోషస్యేత్యేకేకవ్యాప్తేతుపూర్వైవ - జయాయోగస్య

ప్రాశస్త్యాత్ - తదోక్తంనాగరఖండే || మాఘపాల్గునయోర్మధ్యేఅసితాయా
చతుర్దశీ | అనంగేనసమాయుక్తాకర్తవ్యానానదాతిథిరితి || పాద్మే || అర్ధరాత్రా
త్పురస్తాచ్ఛేజ్జయాయోగోయదాభవేత్ | పూర్వవిధైవకర్తవ్యాశివరాత్రిశ్చివప్రి
యైరితి || స్కాందేపి || భవేద్వ్రతత్రయోదశ్యాంభూతవ్యాప్తమహానిశా | శివరాత్రి
వ్రతంతత్రకుర్యాజ్జాగరణంతథేతి || మహతామపిపాపానాందృష్టానైనిష్కృతిఃప
రా | నదృష్టాకుర్వతాంపుంపాంకుహూయక్తాంతిధింశివామితిస్కాందేదిర్భయోగ
స్యనిందితత్వాచ్చ - యదాచతుర్దశీపూర్వేద్యుర్నిశీధాదూర్ధ్వప్రవృత్తాపరేద్యుశ్చ
నిశీధాదగ్వాగేవసమాప్తదాపరేద్యురేకవ్యాప్తిసత్వాత్పురైవ || మాఘాసి తేభూతి
దిసంహిరాజన్నుపైతియోగంయదిపంచదశ్యాః | జయప్రయుక్తానతుజాతుకుర్యా
చ్చివస్యరాత్రింప్రియకృచ్చివస్యేతివచనాత్, ఏవంధినద్వయైప్రదోషవ్యాప్త్యభావే
నిశీధవ్యాప్తిసత్వాత్పురైవ - తేనధినద్వయైనిశీధవ్యాప్తిప్రదోషవ్యాప్త్యానిర్ణ
యః - ధినద్వయైప్రదోషవ్యాప్త్యానిశీధేననిర్ణయః - ఏకైకవ్యాప్తాతునిశీధేననిర్ణయఇతి
ఇయంచరవిభామసోమవారేషుశివయోగేచాత్రిప్రాశస్తాహేమాద్రాతిర్ధఖండేత్రం ||
పాల్గునస్యచతుర్దశ్యాంకృష్ణపక్షేసమాహితాః || కృత్తివానేశ్వరంలింగమర్చయంతిశి
వంశుభే || తేయాంతిపరమంస్థానంసదాశివమనామయం || శివరాత్రిపారణానిర్ణయః ||
శివరాత్రిపారణేతువిరుద్ధవాక్యానిదృశ్యం తేస్కాందే || కృష్ణాస్తమీస్కందపక్షీశివ
రాత్రిచతుర్దశీ | ఏతాపూర్వయుతాఃకార్యాస్తిధ్యంతే పారణంభవేత్ || జన్మాప్త
దూరోహిణీచశివరాత్రిస్తథైవచ | పూర్వవిధైవకర్తవ్యాతిధిభాంతేచపారణమితి ||
తిథిమధ్యేపిపారణంస్కాందేక్రంతిఃపాపానంతతుర్దశ్యాంచతుర్దశ్యాంతుపారణమ్ |
కృతైస్సుకృతలక్షైశ్చలభ్యతేవాధవాసవా || బ్రహ్మాండోదరమధ్యేతుయానితీర్థాని
సంతివై | సంస్నాతానిభవంతిహభూతాయాంపారణేకృతే | తిథీనామేవసర్వానా
ముపవాసవ్రతాదిషు | తిధ్యంతేపారణంకుర్యాద్వివాశివచతుర్దశీమితి || అత్రయా
మత్రయాదర్వాకృతుర్దశీ సమాప్తేతదంతేతదూర్ధ్వగామిన్యాంతుప్రాతస్థితిమధ్య
ఏవేతిహేమాద్రీ మాధవాదయోవ్యవస్థామాహుః - తన్ను || తిధ్యంతేతిధిభాంతే
చాపారణంయత్రచోదితమ్ | యామత్రయోర్ధ్వగామిన్యాంప్రాతరేవహిపారణేత్వా
దిసామాన్యవచనైరేవవ్యవస్థాసిద్ధేరుభయవిధనాక్యవైయ్యధ్యాపతైః - వయంతు -
తిధ్యంతేపారణంభవెదితకృష్ణాస్తమ్యాదివిషయమేవ - నతుశివరాత్రివిషయం -
శివుపాదానంతుపూర్వయుతత్త్వమాత్రకథనాధికం - కథమన్యథాస్కాందేవవ
శూన్యహృదయాహిక్యవ తిథిమధ్యేపారణవిధానంఘటతే - తస్మాద్వివాశివచతుర్దశీం
ఇతిపర్యుదస్తత్వాచ్చివరాత్రినిర్వప్రకారేషుతిథి మధ్యవపారణేతిబ్రూమా -

శిష్టాచారోఽప్యేవమేవ - దీపికాయాంతు - రాత్రావపితిధ్యంతఃసోక్తం - వ్రతతిథే
 రంతేనిశీధేపివాఽశ్నీయాత్ - ఇతి - మదనరత్న కాలాదర్శయోస్తు || సాహ్యస్తమయప
 ర్యంతంవ్యాపిసేచేత్పరేహనిదివైవపారణంకుర్యాత్పరణేనైవదోషభాక్ || ఇత్యుక్తం
 తన్న - తిథిమధ్యేపారణవిధానాన్ని షేధేఫలాద్యోగాచ్చతిధ్యంతాసపేక్షణార్థోపా
 ప్రసక్త్యాచతుర్థపాదాసంగతేః - తేనేదంశివరాత్రిభిన్నవ్రతపరంజ్ఞేయం - ఇదంచ
 వ్రతసంయోగపుధక్త్యన్యాయేన నిత్యంకామ్యంచ - తథాచమాధవీయేస్కాండే ||
 షరాత్పరతరంనాస్తి శివరాత్రిపరాత్పరమ్ | నపూజయతిభక్తేశం రుద్రంత్రిభువనే
 శ్విరమ్ || జంతుర్జచ్చసహస్రేషుభిమతేనాత్రసంశయఇత్యకరణే వ్రత్యవాయశ్రవ
 ణాత్ || వక్షేవక్షేమహాదేవీ సరోనారీపతివ్రతా | శివరాత్రౌమహాదేవనిత్యం
 భక్త్యాంప్రపూజయేదితి వీచాశ్రుతేః || అణఃశ్చాయదివాశుష్యేష్టీయతేహిమవా
 సపి | చలుఃశ్యేతేకదానిచ్చైర్నిశ్చలంహి శివవ్రతమితివచనాచ్చనిత్యతా || మమభ
 క్తస్తుయోదేవిశివరాత్రిముపోషతః | గణత్వమక్షయంవివృతమక్షయంశివశాసనమ్ ||
 సర్వాన్భుక్త్యామహాభోగాం స్తతోమోక్షమవాప్నుయాదితిస్కాండాత్ || ద్వాద
 శాబ్దికమేతత్సాచ్య చ్చతుర్ద్వింశాబ్దికంతువేతి తద్రైవఈశాన సంహితావచనాత్కా
 మ్యతా - తద్రైవ || శివరాత్రివ్రతంనామ సర్వపాపప్రణాశనమ్ | ఆచండాలమ
 నుష్యాణాం భుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్ || అత్రజాగరోపవాసపూజాస్సముదితాః - ప్ర
 తంసతుప్రత్యేకం - సముదితానాంఫలసంబంధాత్ - యత్తు || అధవాశివరాత్రిం
 చపూజా జాగరణైర్నయేత్ || తథా || అఖండితవ్రతోయోహి శివరాత్రిముపోష
 యేత్ || సర్వాన్కామానవాప్నోతి శివేనసహమోదతే || కశ్చిత్పుణ్యవిశేషేణ
 వ్రతహీనోపియఃపుమాన్ | జాగరంకురుతేత్రసరుద్రసమతాంవ్రజేత్ ఇత్యాదిస్కాం
 దం తదనుకల్పత్వాదతేక్తపరం మాఘేతరవ్రతిమాస శివరాత్రిస్తు - శివరాత్రి
 శబ్దస్య మాఘకృష్ణచతుర్దశ్యామేవరూఢత్వాత్ || మాఘమాసస్యశేషేయా ప్ర
 ధమాఘాల్లసస్యచ | కృష్ణాచతుర్దశీసాతుశివరాత్రిః ప్రకీర్తితేతి హేమాద్రావచ
 నాచ్చ - నాయంనిణయఃత్రతేతిరాత్రోయామ చతుష్టయేపూజావిధానాద్యస్మిన్ది
 నే అధికారాత్రివ్యాప్తిసాగ్రాహ్య - సామ్యేతుపూర్వైవేతి హేమాద్రూచిత
 వాన్ - వస్తుతస్తుప్రతిమాసకృష్ణచతుర్దశ్యామపి || సర్వకామప్రదంకృష్ణ చతుర్ద
 శ్యాంశివవ్రతమిత్యుపక్రమ్య || చతుర్దశాబ్దికతేవ్యం శివరాత్రివ్రతంశుభం - ఇతి హే
 మాద్రాకాలోత్తరే శివరాత్రిశబ్దప్రయోగాత్ - కౌండహయినామయనాన్ని
 హేమాత్రే వైత్యకాన్ని హేమాత్రధర్మా ఇవతద్ధర్మప్రాప్తిస్సాన్యదేవ - అతఃప్రదో
 షనిశీధోభయవ్యాప్త్యైవనిర్ణయ ఇతి వయంప్రతీమః - అన్యార్థో హేమా

ప్రచక్షాం దే || ఆదామాగృహిరేమాసిదీపోత్పన్నదినేపివా । గృహస్థాయాన్యాఘమా
 సేవాద్వాదశైవ ముపాషయేత్ || తథా || దీపోత్పవేతథామా ఘేకృష్ణాయాతుచ
 తుడశీ । ద్వాదశస్వపిమాసేషక్తుర్యాదిహజాగరమ్ || ఏవంద్వాదశవషేష
 ద్వాదశైవతపోధనాన్ || వరయేదితిశేషః || చతుడశవావిప్రా నాచార్యంచవృ
 త్వా || కుంభోపరిన్యసేద్దేవముమయాసహితంశివమ్ । సావణ్యేష్యధవాచాప్యేనృ
 పభేసంస్థితంశుభేఇత్యుక్తం || హైమింమూర్తిం సంపూజ్యస్థిరంచరం వాలింగంపం
 చామృతసహస్రతపంచాశ త్తదధాన్యతరకుంభై స్సంస్నాప్యసంపూజ్యజాగరంకృ
 త్వా పరేద్యుస్తిలాన్సహస్రంతం వాహుత్వావిప్రేభ్యోవప్త్రిణి ద్వాదశగాళ్చద
 త్వాఆచార్యాయధేనుంశయాంచ దత్వావిప్రానభిజయేదితి మదనరత్నేఉక్తం—
 మాఘమావాస్యాయుగాదిః - తదుక్తంమాఘమాసే త్వమావాస్యేతిఅన్యత్వా
 గ్వత్ - తథాన్యోపివిశేషోవిష్ణుపురాణే || మాఘాసితేషంచదశీకదాచిదుప్రేతియో
 గంయదివారుణేనఋతేణకాలస్సపరః పితౄణాంనవ్యల్పపుణ్యైర్నృపలభ్యతే
 సౌగతి || వారుణంశతభిషక్ - ఇదంచకుంభాదిత్యే జ్ఞేయమితిహేమాద్రిః - భార
 తే - కాలేధనిష్ఠాయదినామతస్మిన్నవేత్తు భూపాలతదాపితృభ్యః । దత్తంతిలాన్నం
 ప్రదదాతిత్వస్తిం వర్షాయతంతత్కుల జైర్మనుష్యేః-ఇతి — ఘాల్మన పార్థమానీ
 హూళికా - సాచసాయాహ్నవ్యాపిసీగ్రాహ్య || సాయాహ్న హూళికాంకు
 ర్యా శ్చుర్వాష్ట్రేక్రీడనంగవామితివచనాదితి నిణాయామృతేఉక్తం - జ్యోతిర్ని
 బంధేతు || ప్రతిపద్భూతభద్రానుయాచ్ఛితా హూళికాదివా । సంవత్సరంచత
 ద్వాప్రంపురందహతిసాద్భుతమ్ || ప్రదోషవ్యాపిసీగ్రాహ్య పౌణిమాఘాల్మనీస
 దా । తస్యాంభద్రాముఖ్యంత్యక్త్వా పూజ్యాహూళానిశాముఖే ఇతి నారదవచ
 నాత్ప్రదోషవ్యాపిసీత్యుక్తం - హేమాద్రా మదనరత్నేచభవిష్యే || అస్యాంనిశా
 గమేసార్థసంరక్ష్యాశ్చిశామౌగృహే । గోమయేనోపలిప్తైచ సచతుష్కృగృహంగణే
 ఇత్యాదినాతత్రైవతద్విధానాచ్చ - తేనేయంపూర్వవిద్ధా || శ్రావణీదుగృహవమీ
 దూర్వావైవహుతాశనీ । పూర్వవిద్ధై వకతకవ్యా శివరాద్రిర్భలేర్దినమితిబృహద్య
 మబ్రంహవైవరోక్తేశ్చ - దినద్వయే ప్రదోషవ్యాప్తైవరైవ - పూర్వదినేభద్రాస
 త్వాత్ప్రతచహూళికానిషేధాత్ || తదుక్తంనిర్ణయామృతే మదనరత్నేచ పురా
 ణసముచ్చయే || భద్రాయాందీపికాహూళీ రాప్త్రభంగంకరోతివై । నగరస్యచ
 వై వేష్టాతస్మాత్తాంపరివజయేత్ || తథా || భద్రాయాంద్యేనకతకవ్యే శ్రావణీ
 ఘాల్మనీతథా । శ్రావణీనృపతింహంతిగ్రామందహతిఘాల్మనీ || తథా || దినాధాత్మ
 రతోపిస్యాత్సాల్మనీపౌణిమామాయది । రాత్రౌభద్రావసానేతు హూళికాదీప్యతే

తదేతి || యదాతుపూర్వదినే చతుర్థాశీప్రదోషవ్యాపిసీపరదినేచ క్షయవశాత్సా
యాహ్నిత్యాగేవపూర్ణమాస మాప్యతేతదాపూర్వదిన సంపూర్ణారాత్రౌభద్రా
సత్వాత్తత్రచతన్ని షేధాత్పరేహని ప్రతిపద్యేవకుర్యాత్ || సాధకయామిత్రయం
వాస్యాద్వితీయదినసేయదా | ప్రతిపద్యధమానాతు తదాసాహూళికాస్మృతే
తిభవిష్యవచనాదితి నిణాయామృతకారః - మదనరత్నే ష్యేపం- యత్తు, నశ్శా
వహ్నింపరిత్యజేదిభవిష్యం - వహ్నిం హూళికాయాం వహ్నింప్రతిపదంవజ
యేదిత్యర్థః - తదుక్తంభిన్నవిషయమితి తత్రైవౌక్తం - అన్యేతుతస్యాంభద్రాము
ఖంత్యక్త్యేత్యర్థః || ప్రదోషవ్యాపిసీచేత్సాద్యదాపూర్వదినేతథా | భద్రాముఖం
వజయిత్వాహూళికాయాః ప్రదీపనమితి నారదవచనాత్ || నిశాగమేప్రచూజ్యే
తహూళికానర్వదాబుధైః | నదివాపూజయేష్టుండాం పూజితాదుఃఖదాభవేదితి
ప్రదాసీయేవచనాత్ || యామిత్రయోధ్వాయుక్తాచే త్వృతిపత్త్యభవేత్తిధిః | భ
ద్రాముఖంపరిత్యజ్యకార్యా హూళాశామసీభిరితి విద్యావినోదేభిధానాచ్చ - భ
ద్రాముఖంవిహాయ పూర్వదినపవకార్యేత్యాహుః - భద్రాముఖంతునాడ్యస్తు పం
చవదనంగళకస్తతైకాగతి రత్నమూలోక్తంజ్ఞేయం- శిష్టాచారోష్యేవమేవ - అత్ర
చేచ్ఛంద్రగ్రహణంతదా తతోర్వాక్షినిభద్రావర్జ్యపార్జమాస్యాం హూళికాదీప
నం - అథపరేష్విగ్రస్తదయస్తదా పూర్వదినేభద్రావర్జ్యంరాత్రౌచతుర్థయామే
విష్టిపుచ్చేవాహూళికాకార్యా - గ్రహూత్తరంప్రతిపత్సత్వాత్ తూర్పర్వంచది
వాహూళా నిషేధాదితిప్రదానచంద్రప్రకాశే - వస్తుతస్తుపరదినప్రదోషేపౌ
ర్ణమాసీ సత్వేకర్మకాలస్పృశ్యే చతుర్థయామాది గౌణకాలగ్రహణేమానాభావాద్భ
ద్రాభావాచ్చ గ్రహణకాలపవహూళాకార్యా - నచ || సర్వేషామేవవర్ణానాం
నూతకంరాహుదర్శనే || స్నాత్వాకర్మాశికుర్వీత శృతమన్నంవివర్జయే దితి నిషే
ధాత్ - కథంనూతకేహూళేతివాచ్యం - తస్యోత్తరార్థశేషత్వాత్ - పూజా
మంత్రస్తు || అస్మక్యాభయసంత్రస్తైః కృతాత్వంహూళిభాలిశైః | అతస్తాన్
పూజయిష్యామి భూతేభూతిప్రదాభవఇతి || యత్తువాన్తికకారై హూళికా ఆచార
రప్రాప్తేత్యుక్తం - తత్రహేమాద్రాద్యదుదా హృతభవిష్యవచనాన్య సిద్ధానికృ
త్వాచింతాజ్ఞాయా - ఆర్త్యధికరణవత్ - హుతాశసీమలమాసేనభవతి - ఇయం
మన్వాదిరపి- సాతుపౌర్వాహ్నికీగ్రాహ్య-మలమాసేనతిమన్వాది శ్రాద్ధంమాసద్వ
యేకార్యమిత్యుక్తంప్రాక్ - కృత్యచింతామణౌబ్రాహ్మే || నరోఢోలాగతందృ
ష్ట్యా గోవిందంపురుషోత్తమమ్ | ఫాల్గున్యాంసంయతోభూత్వా గోవిందస్యపురంప్ర
జేత్ - చైత్రకృష్ణప్రతిపదివసంతోత్సవః - సాచౌదయీకీగ్రాహ్య || ప్రవృత్తేమధు

మూఁడు ప్రతిపద్యుది తేరవా ఇతి భవిష్యత్కే - దినద్వయేతథాత్వేపూర్వా || వత్స
రాదావసంతాదాబలి రాజ్యేతథావచ | పూర్వవిధై వక ర్తవ్యాప్రతిప త్సర్వదాబు
ధైః ఇతి వృద్ధవసిష్ఠవచనాత్ - అత్ర విశేషోహేమాద్రాభవిష్యే || చైత్రేమాసిమ
హాబాహూపుణ్యేతుప్రతిపద్దినే | యస్తత్రశ్వసచంస్పృష్ట్యా సానంకుశ్యాన్నరో
త్తమః || సతస్యదురితంకించి న్నాథయోవ్యాధయోస్యపేతి || తథా || ప్రవృత్తైమ
ధుగూసేషు ప్రతిపద్యుది తేరవా | కృత్వాచావశ్యకార్యాణిసంతర్వ్యపిత్వదేవతాః ||
వంద్యైర్ధోశికాభూమిం సర్వదుఃఖోపశాంతయే || మంత్రశ్చ || వందితాసిసురేంద్రే
ణబ్రహ్మశాశంకరేణచ || అత స్త్వంపాహినోదేవి భూతేభూతిప్రదాభవేతి || అత్ర
చూతకుసుమప్రాశనము క్తంతత్రైవ పురాణసముచ్చయే || వృత్తేతుషారసమయే
సితపంచదశ్యాం ప్రాతర్వసంతసమయేసముపస్థితేచ | సంప్రాశ్యచూతకుసుమం స
హచందనేన సత్యంహిపార్థపురుషోధ సమాన్సుఖీన్యాత్ || మంత్రస్తు || చూతమ
గ్యంవసంతస్య మాకందకుసుమంతవ | సచందనంపి బామ్యద్య సర్వకామార్థసిద్ధ
య ఇతి — చైత్రమావాస్యమన్వాదిః - సాచాపరాష్ణావ్యాపిసీగ్రాహ్య క్రిష్ణప
క్షస్థణ్వాత్ - ఇతి కాలనిర్ణయసింఘా, ఫాల్గునమాసనిర్ణయః.

శ్లో || ఏవంనిరూపితమిదం గహసంతుకాలత త్త్వం విచార్యనచవైచ్ఛనయైశ్చస
మ్యక్ | తద్దోషదృష్టిమపహాయవివేచనీయం నిద్వద్భిరిత్యవిరతంప్రణతోస్మితేషః ||
మయాసద్వాసద్వాయదిహగదితం మందమతినాకిమేత చ్చక్యంవాధ్యవసితమవిస్వ
ల్పమతినా | తదేవంయత్కించిద్గదితవిహమిఖ్యాత మహిమాప్రతాపోయం సర్వోవి
కసతితుప్రితోశ్చరణయోః || యోధాట్టతంత్రగహనార్ణవకర్ణధార శ్వాస్త్రాంతరేషు
నిఖిలేష్వసిమర్మభేత్తా | యోత్రశ్రమఃకిలకృతః కమలాకరేణప్రీతోమునాస్తుసుకృ
తీబుధరామకృష్ణః ||

ఇతి శ్రీమత్పదవాక్యప్రమాణ పారావారపారీణ శ్రీమద్రామేశ్వర
భట్టసూరి సూనుమిమాంసక నారాయణభట్టసుత విద్వ
న్మకుటహీరాంకుర శ్రీరామకృష్ణభట్టాత్మజునికర
భట్టానుజ భట్టకమలాకరకృతే నిర్ణయసింఘా,
సంసత్సరకృత్య నిరూపణం నామ
ద్వితీయఃపరిచ్ఛేదః ||

శ్రీ రస్తు.

విష్ణుయసింహా, తృతీయపరిచ్ఛేదగ్రాంథః.

అథ ప్రశీర్ణ క నిర్ణయః.

శ్రీరామకృష్ణతనయఃకమలాకరసంజ్ఞతః । సహస్యధితీప్రత్యంతుప్రక్షింపక్తు
ముద్యతః॥ తత్రాచాసంస్కారేషుగర్భాదానం - తత్రప్రథమరజోదర్శనద్వయా
సగ్రహణసంక్రమాదిఫలం - తత్రశాంత్యాదిచపితృకృతంభట్టకృతిప్రయోగరత్నేజ్ఞా
యం, కించిత్తూచ్యతే - మదనరత్నేనారదః ॥ అమారిక్తాప్తమిషష్టిద్వాదశీప్రతి
పత్స్వపి । పరిఘస్యతుపూర్వాధ్యేనృతీపాతేచవైధృతౌ ॥ సంధ్యాసూపప్లవేవిస్త్యా
మశుభంప్రథమార్తవమ్ । రోగీపతివ్రతాదుఃఖిప్రతిఙ్గభాగభాగినీ ॥ పతివ్రతాక్షేత
భాగీసూర్యవారాదిషుక్రమాత్ । వైధన్యంసుతలాభశ్చమైత్రంశత్రువివర్ధనమ్ ॥
మిత్రలాభశ్చత్రువృద్ధిఃకుంభిర్బంధునాశనమ్ । ముంజంవంశస్పృశ్చనిగాహఃకకుల
క్షయః ॥ తేజశ్చసుతనాశశ్చకులహనిస్తిధిక్రమాత్ ॥ గర్భః ॥ శుభగాచైవమశ్వీలా
నంధ్యాపుత్రసమన్వితా । ధర్మయుక్తానతస్మిన్చపరసంతాపమోదినీ ॥ సుపుత్రా
చైవవదుష్పుత్రాపితృవేశ్మరతాసదా । దీనాప్రజావతీచైవపుత్రాఘ్యాచిత్రకారిణీ ॥
సాధ్వీపతిప్రియానిత్యంసుపుత్రాకష్టచారిణీ । స్వకర్మనిరతాహింసాపుణ్యపుత్రాది
సంయుతా ॥ నిత్యంధనచయాసక్తాపుత్రధాన్యసమన్వితా । మూర్ఖాచాజ్ఞాపుణ్యవ
తీదస్రక్షాదేఃక్రమాత్ఫలమ్ ॥ నారదః ॥ కురీరవృషచాపాంత్య సృయక్కున్యాతు
లాఘుటాః । రాశయశ్శుభదాజ్ఞేయానారీణాంప్రథమార్తవే ॥ గర్భః ॥ శుభగాశ్వే
తవస్త్రాస్యాద్ధృఢవస్త్రాపతివ్రతా । డౌమవస్త్రాక్షీతీశాస్యాన్నవస్త్రాసుఖాన్వితా ॥
దుర్భగాజ్ఞానస్త్రాస్యాద్రోగిణీరక్తవాససా । నీలాంబరధరానారీపుష్పితావిధవాత
తః ॥ వస్త్రేస్యద్విషమారక్తబిందవఃపుత్రమాపున్నయాత్ । సమాశ్చేత్కన్యకా
శ్చేతిఫలంస్యాత్ప్రేథమార్తవే-అథస్త్రీసంసర్గవర్జనమాహవసన్తః ॥ ప్రభూతదోహ
యది దృశ్యతేతత్పుష్పంతదాశాంతికకర్మకార్యమ్ । వివర్జయేదేవతదైకశయ్యాగ
యావద్రజోదర్శనముత్తమేహి ॥ జ్యోతిర్నిబంధేవసన్తః ॥ ఆద్యర్తాపౌషశుక్రోర్జ
మధుశుచిన భస్యాఃకుయుక్వాపవారారిక్తామార్కాస్తవవ్యయః పితృపరసదసేరాత్రి

సంధ్యాపరాహ్ణాః మిశ్రోగ్రామూలతీష్ఠ్యంవిపరమనరుణాల్పాదికాస్రంగరాష్ట్రోత్పా
తఃపాపస్యలగ్నంనసదిరుణజలస్థిలచిత్రాంబరంచ॥ ఆద్యతోఽదుర్భగానారీవిష్కంభే
చేద్రజస్వలావంద్యాచైవాలిగండేచశూలేశూలవతీభవేత్॥ గండేతుపుంశ్చలీనారీ
వ్యాఘ్రాతేచాత్మిఘాతినీ॥ వజ్రేచస్వైరిణీప్రాక్తాపాతేచపతిఘాతినీ॥ పరిఘేమృత
సంధ్యాచనైధృతోపతిమండిణీ॥ శేషాశ్శుభావహాయోగాయధానామఫలప్రదాః॥
శాంతిమాహప్రయోగ పారిజాతేశౌనకః॥ సార్థవానాంతునారీణాంశాంతివత్స్య
మిశౌనకః॥ పంచమేహ్నిచతుర్థేవాగ్రహయజ్ఞపురస్సరమ్॥ తస్మిన్నహనికర్తవ్య
ఋతుహోమోవిధానతః॥ ఆచార్యంవరయేత్పాక్షోభువనేశ్వరితుప్తయే॥ హూ
మాధానంచజపాధానంచ, వరయేద్వృత్తిజోబహూః॥ యజమానోద్విజైస్సాధానం
శాన్తిహూమంసమాచరేత్॥ గృహదీశానదిగ్భాగైదేవతాపూజనాయచ॥
ద్రోణప్రమాణధాన్యేనవ్రీహిరాసిత్రియంభవేత్॥ కుంభత్రయంస్యసేద్రాశౌతం
తువస్తాదివేష్టితమ్॥ పూరయేత్తీర్థానలితైఃప్రతికుంభంపుషకృష్ణధకైః॥ నూక్తే
నాధనవర్చేనప్రసువఆప ఇత్యధ॥ ఋచాయాఃప్రవతస్తద్వద్గాయత్ర్యాచతతఃక్ర
మాత్॥ మధ్యకుంభేషీపేద్ధాన్యమాషధానిచపేమచ॥ తతశ్చపంచరత్నానిగంధ
పుష్పాక్షతాదికాః॥ జౌషధానిచవత్స్యంతేమునిభిఃశాన్తికారణాత్॥ ఉదుంబరఃకు
శోదూర్వారాజీవపటబిల్వకాఃవిష్ణుక్రాంతాధతులసీబద్ధిమంశంఖపుష్పికా॥ శతావ
ర్యశ్వగంధాచనిర్గుండీసర్వపద్మయమ్॥ అపామార్గపలాశశ్చపనసోఽపకస్తథా॥ ప్రియం
గవశ్చగోఘామావ్రీహయోశ్వత్థసవచ॥ క్షీరందధిచసర్పిశ్చపద్మపత్రంతథోత్ప
లమ్॥ కురంటకత్రయంగుంజావచాభద్రకముస్తకాః॥ ద్వాత్రింశదాషధానీహ
యధాసంభవమాహరేత్॥ మృత్తికాశ్చౌషధాదీనితన్మంత్రేణక్షీపేత్ప్రీమాత్॥
కుంభోపరిస్యసేత్పాత్రంకాంస్యంమృద్వేణతామ్రజమ్॥ భువనేశ్వరింస్యసేత్తత్రఇం
ద్రాణీంచపురందరమ్॥ జపేద్గాయత్రియాహూమాచ్ఛీసూక్తంచజపేత్తతః॥
స్పృశన్వైదక్షిణంకుంభంఋత్విగోకోజపేదధ॥ చత్వారిరుద్రనూక్తానిచతుర్మం
త్రోత్తరాణిచ॥ సంస్పృశన్నుత్తరంకుంభంశ్రీరుద్రంరుద్రసంఖ్యయా॥ శన్నఇం
ద్రాగ్నిసూక్తంచతత్రైవంసంస్పృశన్వపేత్॥ కుంభస్యపశ్చిమేదేశేశాంతిహూ
మంసమాచరేత్॥ దూర్వాభిస్తిలగోధూమైఃపాయసేసఘృతేనచ॥ తిస్సభిశ్చై
వదూర్వాభిరేకైకాచాపసుతిర్భవేత్॥ అష్టోత్తరసహస్రంవాశతమష్టోత్తరంతువా॥
గాయత్ర్యేవతుహూతవ్యంహవిరత్రచతుష్టయమ్॥ తతస్విష్వక్పతంహుత్వాస
ముద్రాదూర్మిసూక్తతః॥ సంతతామాజ్యధారాంతంపూర్ణాహుతిమధాచరేత్॥
అథాభిషేకంకుర్వీతప్రతికుంభస్థితోదకైః॥ ఆహోహిష్ఠేతివభిస్సూక్తేనచతతఃపు

రమ్ । ఇంద్రోఅంగకృతేనైవపావమానైఃక్రమేణతుఉభయంశృణవచ్ఛృణ్వస్తి
దావిశేషకయా । త్రైయ్యంబకేనమంత్రేణజాతవేదసపకయా ॥ సముద్రజ్యేష్ఠాఇ
త్యాదిత్రాయంతాంచత్రిభిఃక్రమాత్ । ఇమాఽపస్తృచ్యేనైవదేహస్యత్వేలిమంత్రః ॥
మంత్రేణాథతూతానంత్యమగ్నేరుద్రఇత్యథ । తముష్టుహితిమంత్రేణభువనస్యపిత
రంతథా ॥ యాతేరుదేలిమంత్రేణశివసంకల్పమంత్రతః । ఇంద్రత్వావృషభంపంచ
మంత్రైశ్చైవాభిషేచయేత్ ॥ ధేనుంపయస్విసిందద్వాదాచార్యాయచఘృషణేః
సదక్షిణమనడ్వాహంపదద్వాద్రుద్రజాపినే ॥ మహాశాంతింప్రజప్యథగ్రాహ్మణాన్
భోజయేత్తతఃఇతి ॥ నారదః ॥ తత్రశాంతింప్రకుర్వీత్యుతదూర్వాతిలాక్షతైః । ప్ర
త్యేకాష్టశతంచైవగాయత్ర్యాజుపలనూజతః ॥ స్వర్ణగోభూతిలాష్టద్వాత్సర్వదో
షాపనుత్తయే ॥ ప్రకారాంతరమదనరత్నేజ్ఞేయం, విస్తరభయాన్నోచ్యతే-గ్రహణేర
జోదర్శనేతుజాతకర్మప్రస్తావేశాంతింవత్సామః ॥ అథప్రథమతోఽవిశేషఃస్మృతచంద్ర
కాయాం ॥ ప్రథమతోఽతుపుష్పిణ్యాఃపతిపుత్రవతీస్త్రీయః । అక్షతైరాసనంకృ
త్వాతస్మింస్తాముపవేశయేత్ ॥ హరిద్రాగంధపుష్పాదిదద్యుస్తాంబూలకంప్రజమ్ ।
దీపైర్నిరాజనంకుర్యాత్సదీపేవాసయెద్గృహే ॥ లవణాపూపముద్గాదిదద్వాత్సాభ్య
స్సృశక్తితఃఇతిద్వితీయాద్యర్తుషుతుతన్నియమమాహపారిజాతేదతుః ॥ అంజనాభ్యం
జనేన్నానంప్రవాసందంతథావనమ్ । నకుర్యాత్సార్తవానారీగ్రహణామిక్షుణంత
థా ॥ అత్రిరపి ॥ వర్జయెన్మధుమాంసంచపాత్రేఖర్వేచభోజనమ్ । గంధమాల్యేసి
వాస్వాపంతాంబూలంచాస్యశోధనమ్ ॥ దధేత్ రావేభం జీతపేయంచాంజలినాపి
బేత్ ॥ మదనరత్నేహరితః ॥ రజఃప్రాప్తావధశ్శ్యూతభూమాకాష్టాన్యసేపాశౌ
మృన్మయేవాశ్నీయాదితి ॥ విష్ణుధర్మే ॥ ఆహారంగోరసానాంచపుష్పాలంకారధార
ణమ్ । అంజనంకంకతంగంధాస్పిరశయ్యాధిరోహణమ్ ॥ అగ్నిసంస్పర్శనంచైవవర్జ
యెత్సాదినత్రయమితి । తథాచప్రథమతోఽపూర్వంస్త్రీగమనంనకార్యం ॥ ప్రా
గ్రజోదర్శనాత్పత్నీంనేయాద్గత్వాపతత్యథః । వ్యర్థికారేణసుక్రస్యబ్రహ్మహత్యామ
వాపున్నయాదితితత్రైవాశ్వలాయనోక్తైః - ఏతత్తుదశవర్షాకాప్తోజ్ఞేయం - ప్రథమ
తోఽగమనేశాతమేనవిశేషోదర్శితః ॥ శారీమపిచరత్యర్థంగచ్ఛేత్పురుషఃకులః ।
అన్యథావీర్యపాతోహిసహస్రకులపాతకః ॥ అన్యథాపితదిచ్ఛయాభవతీతివిజ్ఞానేశ్వ
రః - తత్రఋతోగమనమాహయాజ్ఞవల్క్యః ॥ షోడశర్షర్షిశాస్త్రీణాంతస్మిన్య
గ్మానుసంవిశేదితి - అన్యతావప్యాహశాతమః ॥ ఋతాపుపేయాత్సర్వత్రవాప్రతి
పిద్ధవర్జమిమనుః ॥ ఋతుస్సాన్వభావికఃస్త్రీణాంరాత్రయష్టోడశస్మృతాః ॥ తాసా
మాద్యాశ్చతసస్త్రినిందితైశాదశీతథా । త్రయోదశీచశేషాన్సుప్తఃప్రశస్తాదశరా

త్రయః ॥ మదనరత్నే దేవలః ॥ తస్మాత్త్రిరాత్రంచాండాలీంపుష్పితాంఽదివృద్ధయేదితి ॥
 తత్రతిథ్యాదీనాహాశ్రీధరః ॥ పృథ్వీప్రమింపంచదశీంచతుర్థీంచతుర్దశీమపుష్యభయత్ర
 హిత్యా ॥ శేషాశ్శృభాస్సుస్త్రిధయోనిషే. కేవారాశ్శశాంకార్కసి తేందుజానామ్ ॥
 ఉభయత్రపక్షద్వయే, ఆరోహ్యగురుః, సితశుక్రిః, ఇందుజోబుధః ॥ విష్ణుప్రజేశరవిమి
 త్రసమిరవాన్యమూలౌ త్తరావరుణధానినిషే. కకార్యే ॥ పూజ్యానిపుష్పవసుశీతకరా
 శ్వీచిత్రాదిత్యాశ్చమధ్యమఫలావిఫలాస్సుస్త్రిర్యే! విష్ణోద్దిదైవత్య సక్షత్రాణ్యక్తా
 నిరత్నమాలాయాం ॥ భేశాదనయమాగ్నిధా తృతీశశశశ్వరోద్విదిత్యాక్షపిఃకద్రూ
 జాపితరోభగోర్యమవీత్వస్త్రాహ్వయోమాయతః ॥ శత్రాగ్నీత్విధమిత్రఇంద్రనిర్బ
 తీశోయంచవిశ్వే విధిగ్గోవిందోవసవోంబుపాజ చరణాహుభుద్వ్య పూషాభిధాః ॥
 ఉత్తరాశ్శక్తేనౌ త్తరాత్రయం, అత్రమూలస్య పూజ్యత్వముక్తం యాజ్ఞ్యవల్క్యే
 నతు ॥ ఏవంగచ్ఛక్త్రప్రియంయోమాంమఘాం మూలంచవర్జయేదిత్యుక్తం తేన
 పూర్వత్రమూలంచిత్యంఅత్ర ॥ సమానుపుత్రాఃఏషహానుకన్యాః ఇతిజ్ఞేయం ॥
 యుగ్మాసుపుత్రాహాయంతే స్త్రీయో యుగ్మాసురాత్రిష్వితిహేమాద్రాశింగోక్తేః
 తత్రాప్యత్రోత్తరాఃప్రశస్తాః - తదాహాపస్తంబః ॥ తత్రాప్యత్రోత్తరాప్రశస్తే
 తి, తత్రైవవ్యాసః ॥ రాత్రౌచతుర్థ్యాంపుత్రస్సాన్యదిల్పయ్యధనవర్జితః పంచమ్యాం
 పుత్రిణీనారీషష్ఠ్యాంపుత్రస్తుమధ్యమః ॥ సప్తమ్యామప్రజాయాషిద్వ్యమ్యామిశ్వ
 రఃపుమా ॥ నవమ్యాంసుభగానారీదశమ్యాంప్రవరస్సుతః ॥ ఏకాదశ్యామధర్మా
 స్త్రీద్వాదశ్యాంపురుషోత్తమః ॥ త్రయోదశ్యాంసుతాపాపావర్జసంకరకారణీ ॥ ధ
 ర్మజ్ఞశ్చకృతజ్ఞశ్చఆత్మవేదీదృఢవ్రతః ॥ ప్రజాయతేచతుర్దశ్యాంపంచదశ్యాంపత్రిప్ర
 తా ॥ ఆశ్రయస్సర్వభూతానాంబోడశ్యాంయతేపుమానితి ॥ అత్రచతుర్థాదిసనిషే
 ధేష ॥ స్నాతాంచతుర్థాదివసేరాత్రౌగచ్ఛేద్యచక్షణఃఇతిమహాభారతోక్తేః - చతుర్థే
 హనిన్నాతాయాం యుగ్మాసువాగభానందధాతీతిహారీతోక్తేర్వికల్పోష్ణయః - త
 త్రాపి ॥ స్నానంరజస్వలామూస్తుచతుర్థేహనిశస్యతే ॥ గమ్యానివృత్తైంజసినానివృ
 త్తైకధంచనేత్యాపిస్తంబోక్తేర్వియనధాజ్ఞేయా - అత్రసర్వాసుయుగ్మాసుగమనమా
 షశ్యకం - యుగ్మాస్వితిబహువచననిర్దేశాదితి విష్ణునేష్వరః - తిచ్చైకస్యాంరాత్రౌ
 సక్పిదేవకార్యం ॥ సుస్థిఇందాసకృత్తుత్రం లక్షణ్యంజనయేత్పుమా ॥ ఇతియాజ్ఞవ
 ల్క్యే - ఇదంచక్రా, గమనమన్యకాలేప్రతిబంధాదినాగమనాసంభవేశ్శాధై
 కాదశ్యాదావపికార్యం - బ్రహ్మచార్యేషవర్వాణ్యాద్యాశ్చ తస్మాత్సన్దయేదితి
 యాజ్ఞవల్క్యే - వ్యాఖ్యాతంచేదంమితాక్షరాయాం - యత్రశ్రాద్ధాదాబ్ర
 హ్మచర్యంవిహితంతత్రాప్యత్రౌగచ్ఛేదోన బ్రహ్మచర్యస్థలసరోషఇతిపర్వాః ॥

హుత్వేనాప్యమీచతుర్దశశ్చోర్గ్రహణమితిచమదసరత్నే ష్యేవా-యత్తుహేమాద్రా
 శివరహస్యే || దివాజన్మపిసేచైవనకుర్యాన్మైశ్మనుంవతి || శ్రాద్ధందత్వాచభుక్త్వా
 చశ్రేయోధీనచపర్వసుభితి || తదన్యతమవిషయం || బ్రహ్మచార్యేపభవతియత్రత
 త్రాశ్రమేవసన్నితిమనూక్తే - దర్శాచార్యసభవత్వేవపర్వణాంపర్వదస్తత్వాత్ -
 మాధవీయేతు || ఋతుకాలానియక్తోవానైవగచ్ఛేత్ ! స్త్రియంకవ్యచిత్ | తత్రగచ్ఛ
 స్తస్మామాప్నోతిహ్యుత్పఫలమేవతుభివృద్ధమనూక్తే-శ్రాద్ధేబ్రహ్మచర్యంనియతమి
 త్యుక్తంపుష్కరీచంద్రోదయేష్యేపం - ఏతత్సతినంభవేజ్ఞేయం - అనేకభార్యస్యతు
 యశాగపద్యేహేమాద్రాకశ్యపః! యశాగపద్యేతుపి శాకానావివాహాక్రమశోప్రజేత్ |
 తక్షణార్థమపుత్రాంవాగ్రహణక్రమశోపివా-ఇతి | గ్రహణమృత్యుగ్రహణం-ఋగ్వి
 ధానే || విష్ణుర్వ్యోనింజపేత్సూక్తంయోనింస్పృష్ట్యాత్రిభిర్వృతీ | గర్భాదానంతతిః
 కుర్యాత్సపుత్రోజాయతేద్రువమ్ || అగమనేదోషమాహపరాశరః || ఋతున్నా
 తాంతుయోభార్యాం సన్నిహౌ నోపగచ్ఛతి | ఘోరాయాంభూణహత్యాయాం
 పచ్యతేనాత్రసంశయః || అస్యపవాదమాహమదవరత్నే వ్యాసః || వ్యాధితోబం
 ధనస్తావాప్రవాసేష్యపర్వసు | ఋతుకాలేపినారీణాంభూణహత్యా ప్రముచ్యతే ||
 వృద్ధాంపంధ్యామసద్వృత్తాంమృతాపత్యామపుష్పిణీమ్ | కన్యాంసూంబహుపుత్రాం
 చవజ్జయేన్మచ్యతేభయాత్ || వృద్ధాంగతరజస్కం - గర్భాదానాంగహా
 మాకరణే ప్రాయశ్చిత్తమాహపాణిజాతేఅశ్వలాయసః || గర్భాదానస్యాకరణాత్త
 న్యాంజాతస్తుదుష్యతి | అకృత్యాగాంద్విజేదత్వాకుర్యాత్పుంసవనంపతిః || గర్భాదా
 నంమలమాసగురుశుక్రాస్తాదావపికార్యం || ఉత్పవేషుచసర్వేషుసీమం తేఋతుజ
 న్మను | సురాసురేజ్యయోశ్చైవ మాశ్యదోషోనవిద్యతభిజ్యోతిర్ని బంధే భృగూ
 క్తే - ఋతుగమనేపరాశరః! ఋతేతుగర్భశంకిత్వాత్సాన్ని సంమైధునిసంస్మృతమ్ ||
 అన్యతేతుయదాగచ్ఛేచ్ఛాచంమూత్రపురీషవత్ || స్త్రీణాంతుసన్నానం || ఉభావి
 ప్యశుచీన్యాతాందంపతీశయనంగతో | శయనాదుత్థితానారీకుచిస్సాన్యదశుచిపుమా
 నితి వృద్ధశాతాతపోక్తే - అత్రకశ్చిద్విశేషఉచ్యతే | తత్రరాత్రోరజసిజననాదా
 చరాత్రింత్రిభాగాంకృత్వాఅద్యభాగద్వయేచేతుర్వదిసంగ్రాహ్యం - పరతంత్రాత్త
 రదినమితిమితాక్షరాయాం - యత్తు - ప్రాగర్థరాత్రాత్సాగ్నిగ్వా మ్యూర్వోదయా
 తుర్వదిసంగ్రాహ్యమిత్యుక్తం - తత్రదేశాచారాద్వ్యవస్థా - తథాసప్తదశదిన
 పంక్యంతంపునారజోదర్శనేన్నాసమాత్రం అష్టాదశేపకరాత్రంఏకోనవింశేద్వ్యసాః
 వింశతిప్రభృతిత్రిరాత్రమితి - తతపవజ్జేయం || యత్తు || చతుర్దశదినాదర్వాగశు
 చిత్వంసవిద్యతభితి || తత్రస్నానప్రభృతిత్వ మభిప్రేతం - ఏతచ్ఛ || యస్యావింశతి

దిన్ తరంప్రాయశోరజస్తత్రైవ - యస్యాస్త్యర్వాక్పియశో రజస్తత్రోక్తం
 స్మృత్యధఃసారే || త్రయోదశదినాదూర్ధ్వంప్రాయోరజోపతీనా మేకాదశదినా
 త్ప్రగశుచిత్వంనాస్తి - ఏకాదశదినేపకరాత్రంద్వాదశేద్విరాత్రంఊర్ధ్వంత్రిరాత్ర
 మితిప్రయోగ పారిజాతేష్యేవం - రోగజేతుతత్త్రైవవిశేషస్సంగ్రహే || రోగేణయ
 ద్రజఃస్త్రీణామన్వహంహి ప్రవతతే నాశుచిస్తుభవే త్రేనయస్మాద్దైవ కారికంమత
 మితి||కమాధికారస్తురజోనివృత్తావేవ||సాధ్వాచారానతావత్సాన్యస్మాత్సాత్తాపి
 స్త్రీరజస్వలా|యావత్ప్రవతమానంహిరజోవై వనివతతేభితి-శ్రాద్ధహేమాదౌ
 శంఖోక్తేః - తత్రాపిస్వకాలేఅశుచిరేవేత్యాహ - ఋష్యశృంగః || రోగజేవత
 మానేపి కాలేనిర్యాతికాలజమ్ | తస్మాత్కాలేప్రమత్తస్యాదన్యథా సంకరోభ
 వేత్ || తథారజస్వలాయారజస్వలాంతరస్పర్శేఅకామతస్సాన్యసంకామతఃఉపవాసః
 పంచగవ్యాశనంచ - అనవణానాంతుభాహ్మణ్యః - త్మత్రియాదిస్సర్వేకమేణ
 కృచ్ఛార్థపాదోనకృచ్ఛార్థకృచ్ఛార్థః - త్మత్రియాణాంతుకృచ్ఛార్థపాద్వపత్మత్రియాదీ
 నాంహీనవర్ణాస్సర్వేత్రిరాత్రముపవాసః-వై శ్యాశూద్రోఃపూర్వయాస్సర్వేహే
 రాత్రంద్విరాత్రంచ ఏతచ్ఛకామతః-అకామతస్తుప్రాక్కుర్ధేరనశనంఅకామతఃచాం
 డాలాదిస్సర్వేష్వనశనమేవప్రాక్కుర్ధేః- కామతస్తుప్రథమేహి త్యహఃద్వితీయేద్వ్య
 హఃతృతీయ ఏకాహశ్వస్సర్వేతుద్వ్యహఏకాహోవా- భుంజాయాశ్చాండాలాదిస్స
 ర్వేషడ్రాత్రం-ఉచ్ఛిష్టయోస్సర్వేతుకృచ్ఛార్థిత్యాదిమితాక్షరాయాంజ్ఞేయం-స్మృ
 త్యర్థసారేతునర్వత్రబాలాపత్యాయాః || స్సర్వేస్మానేకృతేభుక్తిఃపశ్చాదశనవ్రత్యా
 మ్నా యథితిస్మానవిధించాహపరాశరః||స్మానేనైమిత్తికేప్రాప్తేనారీయదిరజస్వలా
 పాత్రాంతరితతోయేనస్మానంకృత్వాప్రతంచరేత్ || సిక్తగ్రాతాభవేద్భిస్సాంగోపాం
 గకథంచన | నవస్త్రుషీడనంకుర్యానాన్యద్వాసశ్చధారయేత్ ||అధరజస్వలాస్మానం-
 దైవజ్ఞవల్లభః|| బ్రహ్మనురాధాశ్వినసౌమ్యభేషుహస్తానిలాఖండలవాసవేషు|| విశ్వా
 ర్యమగ్నోత్తరభాద్రభేషువరాంగనాస్మానవిధిఃప్రదిప్తః|| జ్వరేతుశనాః|| జ్వరాభిభూ
 తాయానారీరజసాచపరిష్లుతా | కథంతస్యాభదేచ్ఛాచంశుద్ధిస్సన్యతే-నకమణా |
 చతుర్థేహనిసం ప్రాప్తేస్మృతేదన్యాతుతాంస్త్రియమ్ | సాసచైలావగాహ్యప
 స్మాన్యత్వాస్మాన్యత్వపునస్మృతేత్ || దశద్వాదశకృతోవాఆచామేచపునఃపునః ||
 అంతేచవాససాంత్యాగస్తతశ్శుద్ధాభవేత్తుసాగతి-ఇదంచాతురమాత్రేజ్ఞేయం|| ఆతు
 రేస్మానఉత్పన్నేదశకృతోహ్యనాతురగతిపరాశరోక్తే-రజసోజ్ఞానేతుపరాశర
 మాధవీయేప్రజావతిః || అవిజ్ఞాతేమలేనాచమలవద్వసనాయది | కృతంగ్రహేషుదు
 స్తంస్యాచ్ఛుద్ధిస్తస్యాస్త్రీరాత్రతః || దేవజాగీయేకారికాయాం || ఉచ్ఛిష్టాతుద్విజా

తీనాంరజ స్త్రీయదివశ్యతి । ఉపవాసమథోచ్చిష్టేఃకర్ణోచ్చిష్టేత్రయహంక్షి పేదితి—
అథపుంసవనం—ప్రయోగపారిజాతేహతూకర్ణ్యః॥ద్వితీయేవాతృతీయేవామాసిపుంసవ
నంభవేత్ । వ్యక్తేగభేభవేత్కార్యంసీమం తేనసహధవా॥ బృహస్పతిః॥తృతీయేమా
సికతావ్యంగృష్టైరన్యత్రశోధనమ్॥గృష్టేశ్చతుర్థేమాసేతుషష్ఠేమాస్యధవాప్తమే ।
సకృత్ప్రసూతాగృష్టిః - ఏతేనప్రతిగభేమపిభవతీతిజ్ఞాయతే—బహ్వృచకారికాపి ॥
కతాన్యాదేవరస్తస్యాయస్యాపత్యురనంభవః । ఆవతతేతద్దండకమప్రతిగర్భమితిస్థి
తిః॥బ్రాహ్మే॥ గర్భాదానాదినంస్కతాపతిః(పితా)శ్రేష్ఠతమస్మృతః । ఆభావేన్వ
కులీనస్సాన్యద్బాంధవోవాన్యగోత్రజః ॥ మదనరత్నేనత్యవ్రతః ॥ మృతోదేశాంతర
గతోభతాన్ప్రియద్యసంస్కృతా । దేవరోవాగురుర్వాపివంశోన్యవాపిసమాచరేత్ ॥
హేమాద్రోయమః ॥ ప్రథమేమాసిద్వితీయేవాయదాపుంసక్షతేణ చంద్రమాయు
క్తస్సాన్యదితివరాహః ॥ హస్తామూలంశ్రవణఃపునర్వసుర్మృగశిరస్తథాపుష్యః । పుం
సంజ్ఞకేషుకార్యేష్వేతానిశుభానిధిష్ట్యాని ॥ అనూరాధాపిపుంసక్షత్రం - ఆనూరా
ధాన్యావిషావధన్యంతిత్రిశుతే - గర్గోపి ॥ పున్నామాశ్రవణస్తిష్యోహస్త
శ్రైవపునర్వసుః । అభిజిత్వోష్ఠపాచ్చైవఅనూరాధాస్తథాశ్వయక్ ॥ నృసింహః॥
రిక్తాంపర్వచనవమీంత్యక్తాపుంసవసేశుభాః । జ్యోతిర్నిబంధేనసిన్ధుః ॥ మృత్యు
శ్చసౌరేస్తనహనిరిందోర్మృతప్రజాపుంసవసేబుధస్య । కాకీచవంధ్యాభవతీహకుక్తే
స్త్రీపుత్రలాభోరవిభామజీవైః ॥ అనవలోభనస్యావ్యయమేవకాలఃదీపికాయాంతు ॥
చతుర్థేననవలోభనమిత్యుక్తం—అధసీమంతః - హేమాద్రాబైజవాపః ॥ అథసీ
మంతోన్నయనం - చతుర్థేపంచమేషష్ఠేచేతి—వసిన్ధుః ॥ చతుర్థేనప్రమేమాసిషష్ఠే
వాప్యధవాప్తమే ॥ హేమాద్రాశంఖః - గర్భస్పందనేసీమంతోన్నయనంయా
వద్వానప్రసవః - కాష్ఠాజినిః ॥ గభజలంబన మారభ్యయావన్న ప్రసవస్తదా ।
సీమంతోన్నయనంకుర్యాచ్ఛంఖస్యవచనంయథా ॥ మాసశ్చాత్రసౌరః ॥ సావనో
వాకాలవిధానే - చతుర్థపష్టాప్తమమాసభాజిసౌరేణగభే ప్రథమేమవిధేయం ॥
సీమంతకర్మద్విజభామినీనాంమాసేష్టమేవిష్ణుబలించకుర్యాత్ ॥ వసిన్ధుః॥ చతుర్థేసా
వనేమాసిషష్ఠేవాప్యధవాప్తమే ॥ జ్యోతిర్నిబంధేనారదః ॥ అరిక్తాపర్వదినసేకుజజీ
వార్కవాసరే । కాలవిధానే ॥ సీమంతేతివ్యహస్తాదితి ॥ హరిశశభృతౌష్ణవిధ్యు
త్తరాఖ్యాఃపక్షుచ్చిద్రంచరిక్తాపింత్యతిధిమపహాయాపరాస్సన్యఃప్రశస్తాః ॥ అదితిఃపున
ర్వసుఃపక్షుచ్చిద్రంచాహవసిన్ధుః॥చతుర్దశీ చతుర్థీచఅష్టమీనవమీతథా । షష్ఠీచద్వా
దశీచైవపక్షుచ్చిద్రాః హ్యయాస్మృతాః ॥ క్రమాదేతాసుతిధిషు వర్జనీయాశ్చనాడి
కాః । భూతాగిష్టృ మనుగర తత్వాంగౌ క్క దశగం శేమాస్తుశోభనాః ॥ కాల

నిర్ణయే || శుభసంస్థేనిశానాశేచతుర్థీంచచతుర్థీకం । పార్థమాసంప్రశంసంతి
 కేచిద్వినుంతకర్మణి || బృహస్పతిః || పూర్వపక్షశ్శుభః ప్రోక్తఃకృష్ణశ్చాంత్యతికం
 వినా । చతుర్దశచతుర్థీచకుష్టపక్షేశుభప్రదే || నారదః || విప్రక్షత్రియయోఃకుర్యా
 ద్దివాసీమంతకర్మతత్ । వైశ్యశూద్రక యో రేతద్దివానిశ్యపికేచన || వారాఃపూ
 ర్వాక్తా-సవతచ్చసకృదేవకార్యమితివిజ్ఞానేశ్వరఃసకృచ్ఛసంస్కృతానారీసర్వగచ్ఛే
 షుసంస్కృతా-ఇతిదేవలోక్తే||సకృత్ప్రతిగర్భంవాకార్యమితిహేమాద్రిః || సకృచ్ఛ
 కృతసంస్కారాస్తీమంతేనద్విజస్త్రియః । యంయంగర్భం ప్రసూయంతేససర్వస్సం
 స్కృతోభపేదితిహారీలోక్తే || సీమంతోన్నయనంకర్మనస్త్రీసంస్కారఇవ్యతే ।
 కేచిద్గర్భస్యసంస్కారాత్ప్రతిగర్భం ప్రయుంజతేఇతి హేమాద్రావిష్ణువచనాచ్ఛ-స
 వన || స్త్రీయద్యకృతసీమంతాప్రసవేతుకథంచన । గృహీతపుత్రావిధివత్సునస్సం
 స్కారమర్హతి || సీమంతేభోజనప్రాయశ్చిత్తముక్తంపరాశరమాధవీయే ఛామ్యేన
 గ్రుహ్యారదసేచసోమేచసీమంతోన్నయసేతథాజాతకర్మనష్కాఢ్యైశ్చక్వాచాంద్రా
 యంంచరేత్||ఋగ్వీధాసేతు || అరాఇవేజపేన్మంత్రంశతనారంశశంశయః||సీమంతే
 చయదాభుక్తైశ్చముచ్యతేకిల్బిషాత్తదా-ఇతి||అధగర్భిణీతత్పతిధర్మైః,వరాహః||సామి
 షమశ సంయతాత్ప్రమదాపరివర్జయేదతఃప్రభృతి||గృహ్యకారికాఅంగారభస్మాస్థిక
 పాలచుల్లిశూపాకాది కేమాపవిశేన్ననారీ! సోలూఖలాద్యేదృషదాదికేవాయంత్రే
 తుమాద్యేనతథోపవిష్టా || నోమార్జునీగోమయపిండకాదా కుర్యాన్నవారిగ్యపచేహ
 సంసా । అంగారభూత్యాననఖైర్ది ఖేష్మంకలింపపుర్భంగ మధోసకుర్యాత్ || నోము
 క్తకేచిదనిశాధవాన్యాద్యుజ్జేక్తేనసంధ్యాచసరేనశేతే || నామంగళంవాక్యముదీర
 మేత్సాశూన్యాలయంచక్షుతలంశయాయాత్ || విష్ణుధర్మోత్తరే || కటుతీక్ష్ణకమా
 యూణి అత్యుష్ణలవణానిచ || ఆయాసంచవ్యవాయంచగర్భిణీవర్జయేత్సదా || హే
 మాద్రాకౌండిన్యః|| ముండనంపిండదాశంచప్రేతకర్మచసర్వశఃనజీవత్పితృకఃకుర్యా
 ఘ్నర్విణీపతిరేవచ || మితాక్షరాయాం|| ఉదస్యతోభసిస్సానంసఖకేశాదికర్తనమ్||
 అంతర్వత్సూక్తిఃపతిఃకుర్యాన్నప్రజాజాయతేధునిం|| పృథ్వీచంద్రోదయేగారుజే ||
 గయాయాంపిండదానస్యనకదా చిన్నిరాక్రియా || అత్రకాలేదాప్రత్యయస్మృతే
 ణ్విషిద్ధకాలస్యైవాపవా దోనతుజీవత్పితృగర్భణీపత్యాశౌచాది నిమిత్తస్యనిమిత్త
 సంయోగస్యకాలసంయోగాద్యేదేనాపవాదాభావాత్ - అగ్నిహోత్రవత్ యావ
 జ్జీవపరత్వాభావాత్ - అన్యథాశౌచేపిగయాయాత్రాశ్రాద్ధంచస్యాత్ - యత్రని
 మిత్తసంయోగస్యాపవాదోయథాశౌచేగ్ని హోత్రాదేర్యథావాజీవత్పితృకస్యా
 పవాదోమాతుగ్గయాన్వప్తకాదాతదేవభవతి - నాన్యదితిసంక్షేపః - ప్రయోగపా

రిజాతేకశ్యపః ॥ గర్భిణీకుంజరాశ్వాదిశైలమార్మ్యాదిరోహణమ్ । వ్యాఘ్రముంజీఘ్ర
గమనంశకటారోహణంత్యజేత్ ॥ శోకంరక్తవిమోక్షంచసాద్యసంకుక్కుప్తాసనమ్ ।
వ్యవసాయందివాస్వాపంరాత్రోజాగరణంత్యజేత్ ॥ మదనరత్నస్కాందే ॥ హరిద్రా
కుంకుమంచైవసందూరంకజ్జశంతథా । కూర్పాసకంచతాంబూలంమాంగల్యై
భరణంశుభమ్ ॥ కేశసంస్కారకబరీకరకర్ణవిసూషణమ్ । భర్తృరాయుష్యుచ్చౌతి
వర్జయేద్గర్భిణీసహి ॥ బృహస్పతిః ॥ చతుర్థమాసిషష్టేవావ్యప్తమే గర్భిణీయదా ।
యాత్రానిత్యంవివర్జ్యాస్యాదామాధేతువిశేషతః ॥ యాజ్ఞవల్క్యుః । దాహృదస్యా
ప్రదానేనగర్భోదోషమవాప్నుయాత్ । నైరూఢ్యంముణంవాపి తన్మాతృగర్భం
ప్రియంస్త్రియాః ॥ దాహృదంగర్భిణీప్రియా - తత్రైవాశ్వలాయసః ॥ వసనమై
ధుసంతీర్థం వర్జయేద్గర్భిణీపతిః ॥ శ్రాద్ధంచసప్తమాన్మానాదూర్ధ్వంనాన్యత్రవేదవిత్ ॥
శ్రాద్ధంతద్భోజనమితి ప్రయోగపారిజాతః ॥ కాలవిధానే ముహూర్త దీపికా
యాంచ ॥ ఔరంశవానుగమనం సఖ్యంతనంచ యుద్ధాదివాస్తుకరణంత్యతిదూర
యానమ్ ॥ ఉద్వాహమాపనయనం జలధేశ్యగాహమాయుఃక్షయూర్ధమితిగర్భిణీ
శాపతీనామ్ - రత్నసంగ్రహేగాలపః ॥ దహనంపపనంచైవ చౌలంవై గిరిరోహ
ణమ్ । నావరహారోహణంచైవ వర్జయేద్గర్భిణీపతిః ॥ అన్వత్రాపి ॥ అవ్యక్తగర్భాపతిరభి
యానంమృతస్యవాహంక్షురకర్మసంగమ్ ॥ తస్యానుయత్యేనగయాదితీర్థం యాగా
దికంవాస్తువిధింసకుర్యాత్ ॥ ప్రవ్యక్తగర్భానవితా భవేన్యానత్రయాత్పరమ్ ॥ ష
ణ్మాసాత్పరతస్మా తిర్నవమేరిప్తవాసిగీ—అధసూతికాగృహప్రవేశః ॥ గర్భః । రో
హిణ్యైందవహ్నిష్టేషుస్యాతీవరుణయోరపి । పునర్వసాపుష్యహస్తధనిష్టాత్యుత్త
రానుచ ॥ మైత్రేత్వాప్తేతథాశ్విన్యాం సూతికాగారవేశనమ్ ॥ ఏతచ్ఛసంభవే ॥
ప్రసూతిసమయేకాలేనద్యయేవప్రవేశయేదితివసిష్టోక్తేః ॥ తచ్ఛనైరృత్యాంకార్యం
వారుణ్యాంభోజనగృహం నైరృత్యాంసూతికాగృహమితివసిష్టోక్తేః ॥ విష్ణుధర్మే ॥
దశాహంసూతికాగార మాయుధేశ్చనిశేషతః ॥ వహ్నినాతిందుకాలాతై పూణ
కుంభైః ప్రదీపకైః । మునలేనతథావారివణకై శ్చిత్రితేనచేతి—అధజాతకర్మ-
పారిజాతేవసిన్ధుః ॥ శ్రుత్వాజాతంపితాపుత్రం సచైలంస్నానమాచరేత్ ॥ మనుః ॥
ప్రాజ్ఞాభినర్థనాత్పుంసో జాతకర్మవిధీయతే ॥ వర్ణసంధేదనం - హేమాక్రాంతై
జవాపః ॥ జన్మనోసంతరంకార్యంజాతకర్మయథావిధి । దైవాదతీతకాలంచేదతీతే
సూతకేభవేత్ ॥ పృథ్వీచంద్రోదయేవిష్ణుధర్మే ॥ అచ్చిన్ననాభికర్తవ్యంశ్రాద్ధంనై
పుత్రజన్మని ॥ పుత్రపదేనకన్యాపిగృహ్యతే తదాహతత్రైవకాష్టాజనిః ॥ ప్రాదు
భావే పుత్రపుత్రోగ్రహణే చంద్రనూర్యయోః ॥ స్నాత్యానంతరమాత్మీయా

నిత్యోక్తా శ్రాద్ధేనతపఃయేత్ ॥ ఏతచ్ఛరాత్రావపికార్యం ॥ పుత్రజన్మనియాత్రా
 యాం శర్వర్యాండత్త మక్షయం-ఇతి తత్రైవవ్యాసాక్షేః- బైజవాహః॥ జాతామా
 త్రంకుమారస్య జాతకమకవిధీయతే । స్తనప్రాశనతః పూర్వంనాభికతనతోపి
 వా ॥ ఏతేనవైమిత్తికమషీదం జాతేష్టేవదాశౌచాంతే కార్యమితిశంకాపరాస్తా -
 జాతేకుమారేపితృణామామోదా త్పుణ్యంతదహః-ఇతిహరితోక్తేశ్చఅత్రశ్రాద్ధ
 మామేనహేమాన్నవాకార్యమిత్యుక్తం పృథ్వీచంద్రోదయే ॥ ఆదిత్యపురాణే ॥జా
 తశ్రాద్ధేతు పక్వాన్నంనదద్యా ద్బాంహణేష్వపీతి - హేమాద్రిస్తు ॥ పుత్రజన్మని
 కుర్వీతశ్రాద్ధం హేమైవబుద్ధిమాన్ ॥ నపక్షేననచామేవ కల్యాణాన్యభి కామ
 యన్నితినం పరోక్షేష్టైవేత్యాహ - ఏతచ్ఛజననాశౌచేమరణా శౌచేచకార్య
 మిత్యాహ - మితాక్షురాయాం ప్రజాపతిః ॥ ఆశౌచేతుసముత్పన్నే పుత్రజన్మయదా
 భవేత్ । కర్తుస్తాత్రాలిక్షిక్తిః పూర్వాశౌచేనశుభ్యతి ॥ కేచిత్తు ॥ మృతాశౌచ
 స్యమధ్యేతుపుత్రజన్మయదాభవేత్ । ఆశౌచాపగమేకార్యం జాతకర్మయథావిధిః
 ఇతిస్మృతినంగ్రహణాక్షేః - ఆశౌచాంతేకార్యమిత్యాహుః -స్మృత్యర్థసాదేపివిక
 ల్పఉక్తః ॥ మృదుధువచరక్షిప్రభేష్వేషాముదయేషుచ । గురౌశుక్రేధనాకేంద్రే
 జాతకర్మచనామచ ॥ మృద్వాదిలక్షణమాహశ్రీధరః ॥ రోహిణ్యుత్తరభంష్టిరంగిరిశ
 మూలేంద్రోరగాదాగుణ,క్షిప్రంచాశ్విదినేశ పుష్యమనలేంద్రాగ్నితు నాథార
 ణమ్ ఉగంపూర్వమఘాంతకం,మృదుగతిత్యాష్టాంత్య మైత్రంనగంవిష్ణుస్వాతిన
 తోడువస్వదితయఃకుర్య స్వసంజ్ఞాపలమ్ ॥ అత్రసర్వత్రజాతకర్మ నామకర్మా
 దాపుక్తకాలాతిక్రమే నక్షత్రాదికగణ్ఢేయం ॥ దేశకాలోపఘాతాద్యైః కాలాదిక్ర
 మణంయది । అనస్తగేఽజ్యేండుసితతత్కార్యంచోత్తరాయణే ఇతిమదనరత్నేనా
 రదోక్తేః ॥ బృహస్పతిరపి ॥ ముఖ్యాలాభేవిధిజ్ఞేన విధిశ్చింత్యోప్రమాదతః । నక్ష
 త్రతిథిలగ్నానాం విచార్యైవంపునఃపునః ॥ సూతకేసంధ్యాదా విశేషంనత్యాయః-
 అథజన్మనిదుషకాలాః - తత్రగండాంతఃజ్యోతి ర్నిబంధేనారదః ॥ పూర్ణానందాఖ్య
 యో స్తిథ్యోస్సంధిర్నాడిద్వయంతథా । గండాంతంమృత్యుదంజన్మయాత్రోద్వా
 మావ్రతాదిషు ॥ కుశీరసింహయోఃకీట చాపయోర్గిసమేషయోః । గండాంతమంత
 రాశం స్యాద్ధృతికార్థంమృతిప్రదమ్ ॥ సార్యేంద్రపౌష్ణభేష్వంత్య షోడశాంశాభసం
 ధయః । తదగ్రభేష్వాద్యపాదాభానాంగండాంతసంజ్ఞాకాః ॥ రత్నమాలాయాం ॥
 పౌష్ణాశ్చిన్వోసాన్మృపిత్రక్షు యోశ్చ యచ్ఛజ్యేష్టా మూలయోరంతరాశమ్ । స్యా
 ద్గండాంతంస్యాచ్ఛతుర్నాడికంహి యాత్రాజన్మోద్వాహకాలేష్వనిష్టమ్ ॥ రత్ననా
 గ్రహేనవసితారిష్టే ॥ సర్వేషాంగండాంతానాం పరిత్యాగోవిధీయతే । వర్ణయెద్దర్శ

నంత్రావంతచ్చమాణ్మాసికంభవేత్ ॥ తిథ్యర్థ గండేపితృమాతృనాశోలన్నేతు సం
 ధాతనయస్యనాశః । సర్వేషునోజీవతిహంతిబంధూజ్జీవన్మునస్సాన్యద్భహవాణా
 శ్వః ॥ అథైషాందానముత్తరగాగ్రేవ్యతిథి గండేత్వనడ్వాహం నక్షత్రేధేనురుచ్యతే ।
 కాంచనంలగ్నగండేతు గండదోషోవినశ్యతి ॥ ఉత్తరేతిలపాత్రంస్యాత్పుష్పేగోదా
 నముచ్యతే ॥ అజాప్రదానంత్యాప్తే స్యాత్పుర్వాషాఢేచకాంచనమ్ । ఉత్తరా
 పుష్యచిత్రాసు పూర్వాషాఢోద్భవస్యద ॥ కుర్యాచ్చాంతింప్రయత్నేన నక్షత్రాక
 రజాంబుధః ॥ అథాశేషాఫలం ॥ మూర్ధాస్యకేత్రిగళకాంస యుగంచబాహుహృ
 జ్జాను గుహ్యపదమిత్యహిదేహభాగః । బాణాద్రినేత్రహుతభు క్చుత్రినాగరుద్రప
 ణ్నిందపంచశిరసః క్రమశస్త్రనాడ్యః ॥ రాజ్యంపితృక్షయోమాతృనాశః కామక్రి
 యారతిః ॥ పితృభక్తోబలీస్వఘ్నస్త్యాగీభోగీధనీక్రమాత్ ॥ అథజ్యేష్ఠాఫలంబ్రహ్మ
 యామళే ॥ జ్యేష్ఠాదాజననీమాతా ద్వితీయేజననీపితా । తృతీయేజననీభ్రాతా స్వ
 యంమాతాచతుర్థకే ॥ ఆత్మానంపంచమేహంతిషష్ఠే గోత్రక్షయోభవేత్ । సప్త
 మేచోభయకులంజ్యేష్ఠ భ్రాతరమప్తమే ॥ నవమేశ్వశురంహంతినర్వంహంతిదశాం
 శత్రైతి - అధమూలఫలం - భల్లాటః ॥ అభుక్తమూలసంభవంపరిత్యజేత్తుబాలకం
 సమాప్తకంపితాధనాన తన్ముఖంవిలోకయేత్ । తదాధ్యపాదకేపితా ద్వితీయకేజ
 నన్యధధనక్షయస్తృతీయకే చతుర్థకశ్శుభావహః ॥ ప్రతీపమంత్యపాదతః ఫలంత
 దేవసార్పభే ॥ అభుక్తమూలంత్యాహ నృద్ధవసిష్ఠః ॥ జ్యేష్ఠాంతేఘటికాచైకామూ
 లాదా ఘటికాద్వయమ్ ॥ అభుక్తమూలమిత్యాహుస్త్రజాతంశిశుంత్యజేత్ ॥
 కేచిజ్యేష్ఠాంత్యమూలాద్యంచ పాదమభుక్తమూలమాహుః - కశ్యపసంహితా
 యాంత్యన్యథోక్తం ॥ మూలాద్యపాదజోహంతి పితరంతుద్వితీయజః । మాతరం
 స్వాంత్యతీయోర్ధా నుహృజంతత్తురీయజః ॥ ఫలంతదేవసార్పక్షే ప్రతీపంత్యంత్య
 పాదతః ॥ అధమూలవృక్షః - జయార్ణవే ॥ మూలంస్తంభస్త్యచాశాఖా పత్రంపు
 ష్పంఫలంశిఖా । వేదాశ్చమునయశ్చైవ దిశశ్చవనవస్తథా ॥ సందాబాణారసా
 రుద్రామూలభేదఃప్రకీర్తితః । మూలేమూలవినాశాయ స్తంభేశ్వనిర్ధనక్షయః ॥ త్వ
 చ్చిభ్రాతృవినాశాయ శాఖామాతృవినాశకృత్ । పత్రేనపరివారస్సాన్యత్పుష్పే
 షున్మపవల్లభః ॥ ఫలేషులభతేరాజ్యం శిఖాయామల్పజీవితమ్ ॥ అన్యత్రత్వన్యథో
 క్తం ॥ మూలేనస్తంభుటీషుమూలహననంస్తంభేష్టనుస్వత్వయంత్యద్విగ్భంభువినాశ
 నంచవిటపేరుదైర్ఘ్యతోమాతులః । పత్రేర్నైగుక్తకృతీతు బాణకుసుమేమంత్రీఫ
 లే సాగరైరాజావహ్నిశిఖాల్ప మాయరితిపక్ మూలాంఘ్రిపేస్సాత్ఫలమ్ । భూపా
 లవల్లభః ॥ వృషాశీసింహేషు ఘటేచమూలందివిస్థితం యుగ్మతులాంగనాంత్యే ॥

పాతాళగంఠమేషధనుః కురీరసక్రేషుమత్యైస్త్వితి సంస్మరంతి || స్వగైమూలేభవే
 ద్రాజ్యం పాతాళేచేద్ధనాగమః | మర్త్యలోకయదామూలం తదాశూన్యంసమా
 దిశేత్ || వసిష్ఠః || వైర్వృత్యబోద్భూత సుతస్సుతావాక్షీప్రాదవశ్యం శ్వశురంని
 హంతి | తదంత్యపాదేజనితో నిహంతితన్యత్క్రమేణాహి భవేకళత్రమ్ || సురేశ
 తారాజనితాధవాగ్రజంద్విదైవతారాజనితాతుదేవరమ్ | పురందరశ్చైజనితస్సుతస్త
 ధాన్వస్య గ్రజంహంతినపుత్రికాయది || ప్రయోగపారిజాతే || మూలజాశ్వశురం
 హంతి వ్యాళజాచతదంగనామ్ | మాహేంద్రజాగ్రజంహంతి దేవరంతుద్విదైవజా||
 సృసింహప్రసాదే || ధవాగ్రజంహంతిసురేంద్ర జాతాతథైవసత్సాధ్యగిసింపుమాం
 శ్చ | ద్విదైవజాదేవరమాశుహన్యా ద్భార్యానుజామాశునిహంతిసూనః|| పత్న్య
 గ్రజామగ్రజంవాహంతి జ్యేష్ఠశ్చజఃపుమా | తథాదార్యాస్వసారంవాశాలకం
 వాద్విదైవజః || కన్యకాదేవరంహంతి విశాఖాంత్యసముద్భవా | అద్యపాదత్రయే
 నైవ ఆద్యభేతుపుమాన్భవేత్ || సహన్యాదేవరంకన్యా తులామిత్రాద్విదైవజా | త
 దృక్షంతోద్భవావర్జ్యా దుష్టాపృశ్చికపుచ్ఛవత్ || చిత్రాద్యర్థేపున్యమధ్యే ద్వి
 పాదేపూర్వాషాధాధిష్ఠ్యపాదేతృతీయే | జాతఃపుత్రశ్చోత్తరాద్యే విధత్తైమాతా
 పిత్రోర్భాంతరంబాలనాశమ్ || ద్విమాసంచోత్తరాదోషః పుష్పేచైవత్రిమాసకః|
 పూర్వాషాధాష్టమేమాసి చిత్రామాణ్డసికంఫలమ్ || నవమాసంతథాశ్లేషా మూ
 లేచ్ఛాకవర్షకమ్ || జ్యేష్ఠాపంచదశోమాసి పుత్రదర్శనవర్జితాః||వసిష్ఠః || వృత్తిపా
 ణేగహనిస్సృత్యురిమేమృత్యుమాదిశేత్ | వైధృతౌపితృహనిస్సృన్నప్తేందాబం
 ధతాంప్రజేత్ || మూలేసమూలనాశస్సన్య త్కులనాశోద్భృతౌభవేత్ | వికృ
 తాంగశ్చహీనశ్చ సంద్యయోరుభయోరపి || పర్వణ్యపిప్రహతౌచ సర్వారిప్రభ
 యప్రదః || తద్వత్సదంతజాతశ్చ పాదజాతస్తథైవచ | విపరీతప్రసూతౌతు నాభినా
 శేనష్టేతః || రాష్ట్రస్యనృపతేశ్చైవస్వస్యాపిచవినాశకః | తస్మాచ్ఛాంతింప్రకుర్వీ
 తగ్రహాణాంకూరచేతనామ్ || గర్గః || కృష్ణాంచతురశీంఘోఢాంకుర్యాదాదాశుభం
 స్మృతమ్ | ద్వితీయేపితరంహంతి తృతీయేహంతిమాతరమ్ || చతుర్థేమాతులం
 హంతిపంచమేసంశనాశనమ్ || షష్ఠేతుధసనాశస్సన్యాదాత్మనోవంశనాశనమ్ | త
 స్మాత్సర్వప్రయత్నేన శాంతింకుర్యాద్విధానతః || అధపిత్రోర్మనుః తేజన్మదోషః -
 తత్రదేవకీర్తిః || యద్యేకస్మిన్ధిష్టేజాయంతే దుహితరోధవాపుత్రాః | పితరంతిక
 రాహ్యేతేయద్యపరేప్రీతిరతులాస్యాత్ || గర్గః || ఏకస్మిన్నేవసక్షతే బ్రాత్రోర్వా
 పితృపుత్రయోః | ప్రసూతిశ్చతయోర్మృత్యు ర్భవేదేకస్యనిశ్చితమ్ || శౌనకః || గ్ర
 హాణేచంద్రనూర్వస్య ప్రసూతిర్యదిజాయతే || వ్యాధిపీడతదాస్త్రీణా మాకౌతు

ఋతుదర్శనాత్ || ఇత్థంసంజాయతేయస్య తస్యమృత్యుర్నసంశయః || శాంతి
స్తు || తద్వత్పాధిపతేరూపంసువర్ణేనప్రకల్పయేత్ || సూర్యగ్రహేనూర్వరూపం
హైమంఘ్నంద్రంతుగాజశం || రాహురూపంపకుర్వీత న్నాగైశ్చైవవిచక్షణః || నాగ
స్సీసం || త్రయాణాంచైవరూపాణాం స్థాపనంత్రకారయేత్ || ఆకృష్టేనాప్తాయ
స్వర్ణానోరితిపూజామంత్రాః - నక్షత్రదేవతాయాస్తన్నంతేన | సంపూజ్యతుయ
జేత్సుర్యం సమిద్భిశ్చార్కసంభవైః | చంద్రగ్రహేచపాలాశైర్దూర్వాభీరా
హుమేవచ || సమిద్భిద్భ్రహ్మవృక్షస్య భేశాయజుహుయాద్భుధః | ఆశ్వినచరుణా
వైవతిలైశ్చజహుయాత్తతః || పంచగవ్యైఃపంచరత్నైః పంచత్వక్పంచపల్లవైః |
జలైరోషధికలైశ్చ అభిషేకంసమాచరేత్ || మంత్రైర్వారుణసంభూతై రాపో
హిష్ఠాదిభిస్త్రిభిః | ఇమంమేగంగేపురతస్తత్వా యామీతిమంత్రకైః || యజమాన
స్తతోదద్యాద్భక్త్యాప్రతికృతిత్రయం - ఇతి || మాతేస్య || అకాలప్రసవానార్యః
కాలాతీతప్రజాస్తథా | వికృతప్రసవాశ్చైవయుగ్మప్రసవకాస్తథా || అమాను
షా అముండాశ్చఅజాతవ్యంజనాస్తథా | హీనాంగాఅధికాంగాశ్చ జాయంతేయది
వాస్త్రియః||పతవఃపక్షిణశ్చైవతతైవచసరీసృపాః | వినాశంతస్యదేశస్యకులస్యచ
వినిర్దిశేత్ || నిర్వాసయేత్తాంసగరా తతశ్శాంతింసమాచరేత్ || పాద్యే || ఉపరిప్రథమం
యస్యజాయంతేచశిశోద్విజః | దంతైర్వాసహయస్యస్యా జన్మభాగ్గవసత్తమద్వి
తీయేచతృతీయేచచతుర్థేపంచమేతథా || యదాదంతాశ్చజాయంతే మాసేచైవమ
హద్భయమ్ || మాతరంపితరంవాధాదేదాత్మానమేవచ | గజపృష్ఠగతంబాలం నా
స్థంవాస్థాపయేద్ద్విజ | తదభావేతుధర్మజ్ఞ కాంచనేవాపరాసనే || సర్వాషుధైస్స
ర్వగంధైర్బీజైఃపుష్పైః ఫలైస్తథా | పంచగవ్యేనరత్నైశ్చ పతాకాభిశ్చభాగ్గవ ||
స్థాలీపాకేనధాతారం పూజయేత్తదనంతరమ్ || సప్తాహంచాత్రకర్తవ్యం తథాబ్రా
హ్మణభోజనమ్ || భద్రాసనేనివేత్యైనమ్మృద్భిర్మూలైఃఫలైస్తథా | సర్వాషు
ధైస్సర్వగంధైస్సర్వబీజైస్తథైవచ || స్నాపయేత్పూజయేచ్ఛాత్రపహ్నిం సోమంస
మీరణమ్ | పర్వతాంశ్చతథాఖ్యాతా దైవదేవంచకేశవమ్ || ఏతేషామేవజుహు
యాద్భుతమగ్నాయధావిధి | బ్రాహ్మణానాంతుదాతవ్యా తతస్సంపూజ్యదక్షి
ణా | బ్రహ్మయామశే || ప్రథమందంతిర్ముక్తిరూర్ధ్వం బాలస్యచేద్భవేత్ | క్లేశా
యమాతులస్యేహ తదాప్రాప్తామసీషిభిః || సౌవర్ణంరాజతంవాపి తామ్రంకాంస్య
మయంతువా | దధ్యోదనేనసంపూర్ణం పాత్రందద్యాచ్ఛిశోకరే || సమంత్రంభా
జనందత్వా సపశ్యేన్మాతులభ్యిశుమ్ || సాలంకారంసవశ్రుంచ శిశుమాలింగ్యసాద
రమ్ || తత్రమంత్రః || రక్షమాంభాగినేయత్వం రక్షమేనకలంకులమ్ | గృహీత్వా

భాజనంసాన్నం ప్రసన్నోభవసర్వదా ॥ నిర్విఘ్నంకురుకల్యాణం నిర్విఘ్నంచస్వ
మాతరమ్ ॥ మయ్యాత్మానమధిష్టాన్య చిరంజీవమయాసహ । ఏవంకృతేవిధానేతు
విఘ్నఃకోపినజాయతే ఇతి—అధర్మికప్రసవశాంతిః - శాంతిసర్వస్వే ॥ సుతత్రయే
సుతాచేత్సాన్యత్తత్రయేవానుతోయది । మాతాపిత్రోః కులస్యాపితదానిప్తంమహ
ద్భవేత్ ॥ జ్యేష్ఠనాశోధనేహనిర్దుఃఖంవాసుమహద్భవేత్ । తత్రశాంతిప్రకుర్వీత
విత్తశార్యవివర్జితః । జాతస్యైకాదశాహేవా ద్వాదశాహేశుభేదినే । ఆచార్యమృ
త్విజోవృత్వాగ్రహయజ్ఞపురస్సరమ్ ॥ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశేంద్ర ప్రతిమాస్వణా
తఃకృతాః । పూజయెద్ధాన్యరాశి స్థకలశోపరిశక్తితః ॥ పంచమేకలశేరుద్రం పూజ
యెద్రుద్రసంఖ్యయా । రుద్రసూక్తానిచత్వారి శాంతిసూక్తానిసర్వశః । ద్విజపకో
జపెద్ధోమకాలేశుచినమాహితః । ఆచార్యోజహుయాత్తత్ర సమిదాజ్యతిలాశ్చ
రుమ్ ॥ అట్టోత్తరసహస్రంవాశతంవాత్రిశతంతువా । దేవతాభ్యశ్చతుర్వక్తాది
భ్యోగ్రహపురస్సరమ్ ॥ బ్రహ్మదిమంత్రైరింద్రస్య యత ఇంద్రభయామహే । తత
స్సిష్టిష్ఠకృతంహుత్వా బలింపూర్ణాహుతింతతః ॥ అభిషేకంకుటుంబస్య కృత్వా
చార్యంప్రపూజయేత్ । హిరణ్యంధేనురేకాచఋత్విజాందక్షిణాతతః । ఆజ్యస్యవీ
క్షణంకృత్వాశాంతిపారంతుకారయేత్ ॥ ప్రతిమాగురువేదత్వా ఉపస్కరసమన్వి
తాః॥ గ్రాహణానోభయచ్చక్త్యాదీనానాథాంశ్చతర్పయేత్ । ఏవంశాంతివిధానేనస
ర్వారిష్టంప్రతీయతేఇతి॥ అన్యేషుమూలాద్యృతేషు శాంత్యాదిప్రయోగపారిజాతే
మత్కృతేశాంతిరత్నే చక్షేయం - మితాక్షరాయాంమార్కండేయ ॥ రక్షణీయాత
ధాపష్ఠీనిశాత్రవిశేషతః । రాత్రౌజాగరణంకార్యం జన్మదానాంతధాబలిః ॥ పు
రుషాశ్చస్త్రహస్తాశ్చనృత్యగీతైశ్చయోషితః । రాత్రౌజాగరణంకుర్వ్య ర్గళమ్యాం
చైవసూతకే ॥ వ్యాసః ॥ సూతికావాసనిలయా జన్మదానామదేవతాః । తాసాం
యాగనిమిత్తంతు శుద్ధిజన్మనికీర్తితా ॥ ప్రథమేదివసేషష్ఠే దశమేచైవసర్వదా ।
త్రిషేవతేషుసకుర్వీత సూతకంపుత్రజన్మని ॥ అపరాక్లేబ్రాహ్మే ॥ కన్యాశ్చత
స్సోరాకాద్యావాతఃప్రీతిచైవపంచమీ । క్రీడనార్థాచబాలానాం వష్టిచశిశుంక్షి
ణీ ॥ ఖడ్గేతుపూజనీయావైవైశ్వేర్వాస్త్రైర్ద్విజాతిభిః । రాకానుమతిస్సినీవాలీ
కుహూరితిచతస్రః ॥ కన్యాఇత్యర్థః —అధదత్తపుత్రపరిగ్రహవిధిః - పారిజాతే
శౌనకః ॥ అపుత్రోమృతపుత్రో వాపుత్రార్థంసముపావ్యచ । వాసనీకుండలేద
త్వా ఉష్ణీషంచాంగులీయకమ్ ॥ బంధూనన్నేనసంపూజ్య బ్రాహ్మణాంశ్చవిశేష
తః । అన్వాధానాదియత్తంత్రం కృత్వాజ్యోత్పవనాంతకమ్ ॥ దాతుస్సమక్షంగత్వా
తు పుత్రందేహీతియాచయేత్ । దానేనమగ్ధోదా తస్మైయెయజ్ఞేనేతిపంచభిః॥దే

వస్య త్వేతిమంత్రేణ హస్తాభ్యాంపరిగ్రహ్యచ । అంగాదంగేత్యుచంజప్త్వా ఆఘ్రా
యశిశుమూర్ధని ॥ గృహమధ్యేతమాదాయ చదుంఘుత్వావిధానతః॥ యస్త్యాహృ
దాత్యుచాచైవతుభ్య మగ్రఋచైకయా ॥ సోమోదదతి త్వేతాభిః ప్రత్యుచంపం
చభిస్తథా । స్విష్టకృదాదిహోమంచ కృత్వాశేషంసమాపయేత్ ॥ సచ॥ బ్రా
హ్మణానాంసపిండేషు కర్తవ్యపుత్రశుగ్రహః । తదభావేసపిండోవా అన్యత్రతు
సకారయేత్ ॥ మితాక్షరాదాతు - వ్యాహృతిభిరాజ్యేనహోమఉక్తః - సచ
హోమోత్తరంజలపూర్వకందేయః - నతువాజ్మాత్రేణ - వ్యాహృతీభిర్ను
త్వాప్రతిగృహ్ణీయాదితినసిస్థాక్షేః॥ మాతాపితావాదద్యాత్తాం యమద్భిఃపుత్రమాప
ది । సదృశంప్రీతీసంయుక్తం సజ్జేయోదత్రిమస్సత ఇతి మానూక్షేఃతత్రైవవసిష్ఠః॥
నత్వేవైకంపుత్రందద్యాత్ప్రీతి గృహ్ణీయాద్వాసప్రీపుత్రం దద్యాత్ప్రీతిగృహ్ణీయా
ద్వా అన్యత్రానుష్ఠానాద్భర్తుః - ఇతి ॥ ఇదంచభర్తృసత్వే - అన్యథా ॥ దద్యా
న్మాతాపితావాయం సపుత్రోద్దత్రిమస్మృతమితివత్సవ్యా సవదోవిరోధస్సాన్యత్ -
దానంప్రతిగ్రహోపలక్షణం - యత్తుసమంత్రకహోమస్య పుత్రప్రతిగ్రహంగ
త్వాత్ - వ్యాహృత్యాదిమంత్రపారేచ స్త్రీశూద్రయోరనధికారాత్ - తయో
ర్దత్తకః పుత్రోనభవత్వేవేతిశుద్ధ వివేకేదుద్రధరేణోక్తం - వాచస్పతిశ్చైవమేవా
హ ॥ తన్నభర్తురనుజ్ఞయాస్త్రియా అపిప్రతిగ్రహోక్తే - యద్యపిమేధాతిథినా
భార్యాత్వవద దృష్టరూపందత్తత్వం హోమసాధ్యముక్తం స్త్రియాశ్చహో
మాసం భవస్తథాపిప్రతాదినద్విప్రద్వారాహోమామాదికారయే దితి హరినాథాద
యః - సంబంధతత్వేష్యేవం - ఏవంశూద్రస్యాపి ॥ స్త్రీశూద్రాశ్చసధర్మాణ ఇతి
స్మృతేః - అతఏవశూద్రకర్తృక హోమోవిప్రద్వారైవ పరాశరేణోక్తః ॥ ద
క్షిణార్ధంతుయోవిప్ర శూద్రస్యజుహుయాద్ధవిః । బ్రాహ్మణస్తుభవేచ్ఛాద్రశ్శూ
ద్రస్తుబ్రాహ్మణోభవేత్ ॥ అత్రమాధవాచార్యః ॥ యోవిప్రశూద్రదక్షిణా మా
దాయతదీయంహవిశ్శాంతి పుష్ట్యాదిసిద్ధయే వైదికైర్మంత్రైర్బ్రహ్మణాతి తస్యవిప్ర
స్యైవదోషః - శూద్రస్తుహోమఫలం లభేత్తైవేతివ్యాచచక్షే - దత్తకేవిశేషః
కాళికాపురాణే ॥ పితృగ్రోతేణయః పుత్రస్సంస్కృతః పృథివీపతే । ఆచూడాంతం
సపుత్రస్సపుత్రతాంయాతిచాన్యతః ॥ చూడోపాయనసంస్కారా నిజగోత్రేణవై
కృతాః ॥ దత్తాద్యాస్తనయాస్తైస్య రస్యథాదానఉచ్యతే ॥ ఊర్ధ్వంతుపంచమా
ద్వర్షాన్న దత్తాద్యాస్సుతానృప । గృహీత్వాపంచవక్షీయం పుత్రేష్టిం ప్రధమంచ
రేత్ ॥ పంచమార్ధ్వంతుస్వదానేచ్ఛే రేవదానంనాన్యథా ॥ విక్రయంచైవదానం
చ ననేయాస్సురనిచ్ఛవః । దారాఃపుత్రాశ్చసర్వ స్వమాత్మనైవతుయోజయే

నిది । హేమాద్రిమాధవపుత్రవ్యా సదతౌదివచనాత్ - యచ్ఛయాజ్ఞవల్క్యుఃస్వ
కులం గావిరోధేన దేయందారసుతాదృతే-ఇతి, -తదూర్ధ్వంస్వతానా నిచ్ఛపుత్ర
పరిం - తేనసర్వస్వదానేస్వదానేచ్ఛ దారపుత్రదానసిద్ధం - యత్తువిశ్వజడధిక
రణంషష్ఠే - తత్రపుత్రాదీనాంజ్ఞాతిత్వేనస్వశబ్ద వాచ్యత్వా త్పుత్రత్వేనదానమా
శంక్యనిరాకృతం - జన్యపుం స్త్యస్వదానేనానిష్పత్తేః - దానత్వేనదానంభవత్వేన
తస్మాద్యధేష్టవినియోగార్హత్వ స్వత్వంభవత్వేన- పుత్రేస్వత్వాభావం- పదస్పుత్ర
క్రయవిక్రయాదిశునశ్చేష విక్రయాదిశ్రౌతలింగా ద్దానక్రయవిక్రయాదన్యవహారా
యోగాత్ - మూర్ఖయేవ,యోపి-నహిగ్రభాయారణః సుసేపూన్యోదర్యోమనసా
మంతవాఉ ఇతి శ్రుతౌదత్తకనిషేధః - సోప్యారసాతిశయాధః- అన్యధాశునశ్చే
షాదిప్రతిగ్రహశ్రౌతలింగనిరోధాపత్తేః - ఉపేయాంతవ పుత్రతామిత్వక్తేః- ఇదం
చశ్రౌతలింగం స్వయందత్తక్రీతపరంనదత్తకపరం - ద్వాదశవిధపుత్రమధ్యే దత్తా
త్మాతుస్వయందత్తః క్రీతశ్చతాభ్యాంవిక్రీత ఇతియాజ్ఞవల్క్యేన తయోర్దత్తకాద్యే
దోక్తేః - తయోశ్చ ॥ దత్తైరసేతరేషాంతు పుత్రత్వేనపరిగ్రహ ఇతికలాని
షేధాత్రైసంస్కారోత్తరం దత్తకోన భవత్వేవేతిసిద్ధం - అధయమశయోః
సంస్కార క్రమాధాం జ్యేష్ఠకనిష్ఠభావపుచ్యతే - మనుః ॥ పుత్రఃకనిష్ఠోజ్యేష్ఠా
యాం కనిష్ఠాయాంచపూర్వజః । కథంతయోర్విభాగస్సాన్య దితిచేత్సంశయో
భవేత్ ॥ సదృశఃస్త్రీప్రజాతానాంపుత్రాణామవిశేషతః । నమాతృతౌజ్యై
స్త్వమస్తిజన్మతోజ్యైస్త్వముచ్యతే ॥ తేనకనిష్ఠాయాం పూర్వజాతవజ్యేష్ఠోనజ్యే
ష్ఠాయాంపశ్చజ్ఞాతభిత్వర్థః-సపవశ్రాద్ధాధికారి॥ జన్మజ్యేష్ఠేనచాహ్వానం సుబ్రహ్మ
ణ్యాస్వపిస్మృతమ్ । యమయోజ్యైవగచ్ఛేషుజన్మతోజ్యేష్ఠతామతా ॥ దేవలః ॥
యస్యజాతస్యయమయోః పశ్యంతిప్రథమంముఖమ్ । సంతానఃపితరజ్యైవతస్మిన్
జ్యైష్ఠంప్రతిష్ఠితమ్ ॥ భాగవతేతు ॥ ద్వాతదాభవతోగర్భా సూతిర్దేశవిపర్యయా
దిత్వక్తేః - పశ్చాదుత్పన్నస్య జ్యైష్ఠముక్తం - అత్రదేశాచారవ్యవస్థా - పూ
ర్వమేవతుయుక్తం గర్భాప్తమిత్యాదా విశేషనిర్దేశే ఏవగర్భగ్రహణంనాన్యత్ర-
అన్యధాతద్వైయద్ధ్యాత్ - అధమాతికాస్నానం - జ్యోతిషే ॥ కరేంద్రభాగ్యాని
లవాసావాంత్యమైత్రేందవాశ్విద్రువభేషాంపుంసాం తిథావరిక్తేశుభమామనంతిప్ర
సూతికాస్నానవిధింముసేంద్రాః॥ అధనామకర్మ-మదనరత్నేబృహస్పతిః॥ద్వాదశే
దశమేవాపిజన్మతోపిత్రయోదశే॥ షోడశేవింశతేచైవద్వాత్రింశేవర్ణతఃక్రమాత్॥
యాజ్ఞ్యవల్క్యుఃఅహన్యేకాదశేనామహేమాద్రాభవిష్యే॥నామధేయందశమ్యాం
తుద్వాదశ్యాంమాసికేచన । అష్టాదశేహనితధావదంత్యన్యేమనీషిణః ॥ దశమ్యా

మతీతాయామితిజ్ఞేయం - ఆకౌచాపగమేనామధేయమితినిష్ణాతకే - గృహ్యపరిశి
ష్టేపిజనన్దాదశరాత్రేప్ర్యుష్టేశతరాత్రేసంవత్సరేవానామకరణంప్ర్యుష్టేతీతే - జ్యోతి
ర్నిబంధేగర్గః॥అమాసంక్రాంతివిష్యాదాప్రాప్తకాలేపినాచరేత్ ॥ శ్రీధరః॥ మిత్రాది
త్యమఘోత్తరాశతభివక్సాస్వతీధనిష్ఠాచ్యుతప్రాజేశాశ్విశశాంకపాష్ణాదినకృత్పుష్యే
షురాశౌష్ణికే । ఛిద్రాంపంచదశీంవిహాయనవమింశుద్ధేషుమేధార్గవజ్ఞాచార్యామృత
పాదభాగదివసేనామానికర్యాచ్ఛిశోః॥ మనుః॥శర్కారాంతంబ్రాహ్మణస్యస్యాద్వర్కాం
తంక్షుత్రియస్యతు । వైశ్యస్యధనసంయుక్తంశూద్రస్యప్రేవ్యసంయుతమ్ ॥ మద
నరత్నేనారదీయే ॥ సూతకాంతేనామకర్మవిధేయంస్వకులోచితమ్ । నామపూర్వం
తుమాసస్యమంగళంనుసమాక్షయైః ॥ తత్రైవగార్గ్యః ॥ మాసనామగురోర్నామద
ద్యాద్బాలస్యవైపితా ॥ స్మృతిసంగ్రహే ॥ కృష్ణానంతోచ్యుతశ్చక్రీవైకుంఠాధజ
నార్దనః । ఉపేంద్రోయజ్ఞపురుషోవాసుదేనస్తథాహరిః ॥ యోగీశఃపుండరీకాక్షో
మాసనామాన్యనుక్రమాత్ ॥ అత్రమార్గశీర్వాదిశైవిత్రాదిర్వాక్రమణితి మదనర
త్నే ॥ తస్మాసనామప్రథమందద్యాత్సంబుధ్యచైవహి । దేవాలయగజాశ్వానాంవృ
క్షాణాంవాపికుపయాః ॥ సర్వాపణానాం పణ్యానాంచిహ్నిర్ధంయోషితాన్య
ణామ్ । కావ్యానాంచకవీనాంచపశ్వాదీనాంచసర్వశః । రాజప్రాసాదవాస్తూనాం
నామకర్మవిశిష్టతే- నాక్షత్రమపినామకార్యం-అభివాదనీయంచసమీక్షేన॥తస్మా
తాపితరావిద్యాతామోపనయనాదిత్యాశ్వలాయనోక్తేః - కులదేవతానక్షత్రసంబ
ద్ధంపితానామకుర్యాదితి-మదనరత్నేశంఖోక్తేః - తచ్చనక్షత్రపాదాక్షరాద్యాక్షరం
కుర్యాదిత్యుక్తంపరిశిష్టే ॥ తదక్షరాదికంనామయస్మిన్ధిష్ట్యేయదాక్షరమితి - నుద
ర్శనభాష్యేతు ॥ రోరేమమృజ్యేచిషువృద్ధిరాదాతాత్పేచవాంత్య శ్రవణాశ్వయు
క్షు । శేషేషునార్యోక్తపరస్వరోంత్యస్సాస్వద్దదీర్ఘస్సవి సగ్గణప్తః ॥ ఇత్యుక్తం
తాత్పేతి ప్రాప్తపదేత్యత్రాదా తాత్పరేచవృద్ధిఃప్రాప్తపాదణితి -అంత్యమపభరణీశ
బ్దః శ్రుతాపుక్తః-తత్రశ్రవణాదాచవాదివృద్ధి- అపభరణఃఅపభరణఇత్యాది మదనర
త్నేవసిష్ఠిః ॥ జన్మాహేద్వాదశాహేవాదశాహేవావిశేషతః । ఉత్తరారేవతీహస్త
మూలపుష్యాస్సవారుణాః ॥ శ్రవణాదితిమైత్రంచస్వాతీమృగశిరస్తథా । ప్రాజాప
త్యంధనిష్ఠాచప్రశస్తానామకర్మణి- అధదోలారోహః - పారిజాతేబృహస్పతిః ॥
దోలారోహస్తకర్తవ్యాదశమేద్వాదశేపివా । షోడశేదివసేవాపిద్వావింశేదివసేపి
వా ॥ జ్యోతిర్నిబంధే ॥ కరత్రయేవైష్ణవరేవతీవ్యదితిద్వయేవాశ్విసకధు)వేషు॥ కు
ర్యాచ్ఛిశూనాన్యపతేశ్చతద్వదాందోశనంవైనుఖినోభవంతి ॥ తత్రైవ ॥ ఆందో
శాశయనేపుంసోద్వాదశోదివసశ్శుభః॥త్రయోదశస్తకన్యాయాననక్షత్రవిచారణా॥

అన్యస్మిన్నినసేచేత్సన్యత్తిర్యగాన్యేప్రశస్యతే—అథదుష్కపాసం - సృసింహః॥ ఏకత్రిం
శద్దినేచైవపయశ్శంభేనపాయయేత్ । అన్నప్రాశననక్షత్రేదివసాదయరాత్రిషు—
అథకర్ణవేధః - మదనరత్నేవసింహకీధరా ॥ మాసేషష్ఠేనస్తమేవాప్తమేవావేధ్యా
కర్ణద్వాదశేషాడశేహి ॥ మధ్యేనాహ్నుపూర్వాభాగేనరాత్రౌనక్షత్రం ద్వేద్యేతిధి
వర్జయిత్వా ॥ అత్రబన్ధమాసావర్జ్యః జ్యోతిర్నిబంధగర్గః ॥ మాసేషష్ఠేనస్తమేవా
ప్యస్తమేమాసివత్సరే । కర్ణవేధంప్రశంసంతిపుష్ట్యాయశ్శ్రీనివృద్ధయే ॥ మదనరత్నే
ప్రథమేనస్తమేమాసిఅప్తమేదశమేధవా । ద్వాదశేచతథాకుర్యాత్కర్ణవేధంశుభా
వహమ్ ॥ హేమాద్రావ్యాసః ॥ కార్తికేషాషమాసేవాచైత్రేవాఫాల్గునేపివా ।
కర్ణవేధంప్రశంసంతిశుక్లపక్షేశుభాదినే ॥ శ్రీధరః ॥ హరిహయకరచిత్రాశామ్యసౌ
జ్ఞోత్రారాద్యాదితనసుషుభూసింహవర్జ్యేసులగ్నే । శశిగురుబుధకావ్యానాందినే
పర్వరిక్తారహితతిథిషుశుద్ధేనైధనేకర్ణవేధః ॥ మదనరత్నేబృహస్పతిః ॥ ద్వితీయాదశ
మీషష్ఠీనస్తూచిత్రయోదశే । ద్వాదశీంచమీశస్తాత్మతీయాకర్ణవేధనే ॥ సౌ
వర్ణిరాజపుత్రస్యరాజతీవిప్రవైశ్యయోః । శూద్రస్యచాయసీసూచీమధ్యమాష్టాం
గుళాత్మికా ॥ హేమాద్రాదేవలః - కర్ణరంధ్రేరవేచ్ఛాయానవిశేదగ్రజన్మనఃతందృ
ష్టావిలయంయాంతిపుణ్యభూశ్చపురాతనాః ॥ శంఖః ॥ అంగుష్ఠమాత్రసుషిరాక
ణానభవతోయది । తస్మైశ్రాద్ధంనదాతవ్యందత్తించేదాసురంభవేత్—అథతాం
బూలభక్షణం - చండేశ్వరః ॥ సార్థమానద్వయేదద్వాతాంబూలంప్రథమంశిశోః
కర్పూరాదికసంమిశ్రంవిలాసాయహితాయచ ॥ మూలార్కచిత్రకరతిస్యహారీంద్ర
భేషుసౌష్ఠేతథామృగశిరోదితివాసవేషు । అక్లేందుజీవభృగుబాధనవాసరేషు తాం
బూలభక్షణవిధిర్బునిభిః ప్రదిప్తః—అథనిష్క్రమణం - జ్యోతిర్నిబంధే ॥ తృ
తీయేవాచతుర్థేనామాసినిష్క్రమణంభవేత్ ॥ యమః ॥ తతస్తృతీయేర్తవ్యం
మాసిసూర్యస్యదర్శనమ్ । చతుర్థేమాసికర్తవ్యంశిశోశ్చంద్రస్యదర్శనమ్ ॥ అత్ర ॥
సూర్యేందోవ్యేకర్కణీయేచతయోశ్రాద్ధంనవిద్యతేఇతిఛండోగపరిశిష్టాత్ - ఛండో
గానాంనిష్క్రమణేవృద్ధిశ్రాద్ధంనాస్తీతికల్పతరుః - వ్యాసః ॥ మైత్రేపుష్యపునర్వ
సుప్రథమభేషాష్టేనుకూలేవిధాహస్తేచైవసురేశ్వరేచమృగభేతారాసుశస్తాసుచ । కు
ర్యాన్నిష్క్రమణంశిశోర్బుధగుళాశుక్రేవిక్రేతిభాకన్యాకుంభతులామృగాదిభవనే
సౌమ్యగ్రహాలోకితే ॥ మదనరత్నే ॥ అన్నప్రాశనకాలేవాకుర్యాన్నిష్క్రమణక్రి
యామ్ ॥ విష్ణుధర్మే ॥ దిగీశానాందినేతత్రతథాచంద్రార్కయోర్ద్విజః ॥ పూజనం
నాసుదేనస్య గగనస్యచకారయేత్ । బహిర్నిష్కాశయేద్దేహచ్ఛంఖపుణ్యాహని
స్సవ్యైః ॥ చంద్రార్కయోర్దిగీశాన్లాందిశాంచగగనస్యచ ! నిక్షేపార్థమిమందద్వి

తేమేరక్షంతుసర్వదా ॥ అప్రమత్తంప్రమత్తంవాదివా గాత్రచుధాపివా । రక్షంతు
 సతతంసర్వేదేవాశ్చక్రపురోగమాః ॥ మాధవీయేమూర్కండేయః । అగ్రతోభద్రవి
 స్యస్యశిల్పధాండానిసర్వశః । శస్త్రాణిచైవవస్త్రాణితతఃపశ్యేత్తలతామ్ ॥ ప్రథమం
 యస్సస్పృశేద్బాలస్తతోధాంఠంస్వయంతదా । జీవికాతస్యబాలస్యతేనైవతుభవి
 ష్యతీతి ॥ అథాపవేశనంప్రయోగపారిజాతేపాద్యేవిష్ణుధర్మచిహ్నంపంచమేచతథామా
 సిభూమాతముపవేశయేత్ ॥ తత్రసర్వేగ్రహశస్త్రాభామ్యావృతవిశేషతః ॥ ఉత్తరా
 త్రితయంసామ్యంపుష్కర్మంశక్రదైవతమ్ । ప్రాజాపత్యంచపాస్తశ్చశస్త్రమౌర్విసమ
 త్రభమ్ । వారాహంపూజయేద్దేవంపుథివించతథాద్విజః । రక్షేనంపసుధేదేవిసదా
 సర్వగతింశుభే ॥ ఆయుఃప్రమాణంసకలంవిక్షిప్స్వహృదిపియే । అచిహ్నాదాయుష
 స్త్వస్యయేకేచిత్పరిపంథినః ॥ జీవితారోగ్యవిత్తేషునిర్దహస్వాచిరణతాః । వశే
 న్యాశేషభూతానాంమాతాత్వమసికామధుక్ ॥ అజరాచాప్రమేయాచసర్వభూతన
 మస్మృతా । చరాచరాణాంభూతానాంప్రతిష్ఠానావ్యయాహ్యసి ॥ కుమారంపా
 హిమాతస్తస్వంబ్రహ్మతదనుమన్యతామ్—అథాన్నప్రాశనం - పారిజాతేనారదః ॥
 జన్మతోమాసిషష్ఠ్యాస్తోరేణాన్నాశనంపరమ్ । తదధావేఽప్యమేమాసిసవమే
 దశమేపివా ॥ ద్వాదశేవాపికుర్వీతప్రథమాన్నాశనంపరమ్ । సంవత్సరేవాసంపూ
 జ్ఞేకేచిదిచ్ఛంతిపండితాః ॥ మదనరత్నేలాగాక్షిః ॥ షష్ఠేన్నప్రాశనంజాతేషుదం
 తేషువాగ్ధతి ॥ శంఖః ॥ సంవత్సరేన్నప్రాశనమర్థసంవత్సరేవేతి- జ్యోతిర్నిబంధేనా
 రదః ॥ షష్ఠేవాప్యప్యమేమాసిపుంసాంస్త్రీణాంతుపంచమే । సప్తమేమాసివాకార్యం
 సవాన్నప్రాశనంశుభమ్ ॥ రిక్తాంధినక్షయంసందాంద్వాదశీమృమిమమామ్ ।
 త్యక్త్వాస్యతిథయఃప్రాక్తాస్సితజీవజ్ఞవాసరాః ॥ చంద్రవారంప్రశంసంతిక్రష్టేచాం
 త్యతికంవినా ॥ శ్రీధరః ॥ ఆదిత్యతిష్యవసుసౌమ్యకరానిలాశ్వీచిత్రాజవిష్ణువరుణో
 త్తరపౌష్ణమిత్రాః । బాలాన్నభోజనవిధౌదశమేవిశుద్ధేచ్ఛిద్రాంవిహాయనవహింతిధ
 యశ్శుభాస్సన్యః ॥ వసిష్ఠః ॥ బాలాన్నభుక్తోవ్రతంబంధనేచరాజాభిషేకేఖలుజన్మ
 ధిన్యమ్ ॥ శుభంత్యనిష్టంసతతంవివాహేసీమంతయాత్రాదిషుమంగళేషు ॥ మా
 ర్కండేయవిష్ణుధర్మయోః ॥ బ్రహ్మణంశంకరంవిష్ణుంచంద్రాఝాచదిగీశ్వరాః ।
 భువందిశశ్చసంపూజ్యహుత్వావహ్నతథాచరుమ్ ॥ దేవతాపురతస్తస్యధాత్ర్య
 త్సంగగతస్యచ । అలంకృతస్యదాతవ్యమన్నంపాత్రేనకాంచనమ్ ॥ మధ్యావ్యదధి
 సంయుక్తంప్రాశయేత్పయసంతువేతి—అథాబ్రహ్మర్షిః-వ్యవహారనిర్ణయే ॥ నవాం
 బరధరోభూత్వాపూజయేచ్ఛచిరాయుషమ్ ॥ మార్కండేయంసరోభక్త్యాపూజయె
 త్ప్రియతస్తథా ॥ తతోద్గిహ్నాయుషంవ్యాసంరామంద్రాశింకృపంబలిమ్ । ప్రహ్లాదం

చహనూమంతవిభీషణమధార్చయేత్ || స్వనక్షత్రంజన్మతిథింప్రాప్యసంపూజయే
 న్నరః | వక్త్రీంచదధిభక్తైనవర్షైవర్షపునఃపునః || తిథితత్త్వేపతన్నామభిస్తిలాహూ
 మోప్యుక్తః - ఆదిత్యపురాణే || సర్వైశ్చజన్మదివసేన్నాతైర్మంగళవారిభిః | గురు
 దేవాగ్నివిప్రాశ్చపూజనీయాః ప్రయత్నతః | స్వనక్షత్రంచపితకౌతికాదేవప్రజాపతి |
 ప్రతిసంవత్సరంయత్నాత్కర్తవ్యశ్చమహూత్సవః || కృత్యంచితామశౌ || గుడదు
 గ్ధతిలాస్తద్యాద్ధస్తేగ్రంథౌచబంధయేత్ | గుగ్గులుంనింబసిద్ధార్థదూర్వాగోరోచనాది
 కమ్ || సంపూజ్యభానువిఘ్నేశౌమహర్షింప్రార్థయేదిదమ్ | చిరంజీవీయథాత్వంభో
 భవిష్యామితథామునే || రూపవాన్విత్తవాంశ్చైవశ్రియాయుక్తశ్చసర్వదా | మా
 ర్కంఙ్డేయనమస్తేస్తుసప్తకల్పాంతజీవన || ఆయురారోగ్యసిద్ధ్యర్థంప్రసీదభగవన్మ
 నే | చిరంజీవీయథాత్వంతుముసీనాంప్రవరద్విజ || కురుష్వమునిశార్దులతథామాం
 చిరజీవినమ్ | మార్కంఙ్డేయమహాభాగసప్తకల్పాంతజీవన || ఆయురారోగ్యసిద్ధ్య
 ర్థమస్మాకంవరదోభవ | సతిలంగుడసంమిశ్రమంజల్పర్థమితంపయః || మార్కంఙ్డేయా
 ద్వరంలభ్యాపిబామ్యాయుర్వివృద్ధయెతి || పయఃపిబేత్ - తిథితత్త్వేస్కాండే || ఖం
 ఙనంసఖకేశానాంమైథునాధ్వాగమాతథా || ఆమిషంకలహంహింసాంసంవృత్త్యావివ
 వర్జయేత్ || తత్త్రైవదీపికాయాం || కృతాంతకుజయోర్వారేయస్యధిన్మతిజర్భవేత్ |
 అస్పృశ్యయోగసంప్రాప్తావిఘ్నస్తస్యపదేపదే || కృతాంతశనిః || తస్యసర్వాషధి
 న్నాసంగురుదేవాగ్నిపూజనమ్ || వృద్ధమనుః || మృతేజన్మనిసంక్రాంతౌశ్రాద్ధేజ
 న్మదినేతథా | అస్పృశ్యస్పర్శనేచైవసన్నయాదుష్టవారిణా || అత్రజన్మతిథిరాద
 యిక్రీగాహ్య || యుగాద్యావర్షవృద్ధిశ్చసప్తమీపార్వతీప్రియా || రవేరుదయమీ
 శుంతేనతత్రధియుగ్మతేతి || కృత్యతత్త్వార్ణవేవచనాత్ విశేషోమత్కృత శూద్ర
 ధర్మైశ్చైవః - అధకటినూత్రం - ప్రయోగపారిజాతే బ్రాహ్మే | ప్రతిసంవత్సరాంత
 రైవక్ష్యన్మాణాంవిధింపరమ్ | దత్తాగోభూహిరణ్యాదితథాస్వర్ణాదినిర్మితమ్ || బద్ధీ
 యాత్కటినూత్రంచవాసస్సంగృహ్యనూతనమ్ | దూర్వాంకురైరథాజ్యేనచరుణా
 వాపినాకినమ్ || ఆయుష్యహూమంకృత్వాచతర్పయేత్పితృదేవతాః - అధచా
 లం - ప్రయోగపారిజాతేమధ్గురుశిష్యః || జాతాధికారాజ్ఞాదితృతీయేబైతుచాల
 కమ్ | ఆద్యేబైకుర్వతేకేచిత్పంచమేబైద్వితీయకే || ఉపనీత్యాసహేవేతివికల్పాకు
 లధర్మతః || బృహస్పతిః || తృతీయేబైశిశోగర్భాజ్జన్మతోవావిశేషతః || పంచమేస
 ప్తమేవాపిస్త్రీయాఃపుంసోపివాసమమ్ || తత్త్రైవనారదః || జన్మతస్తుతృతీయేబైశ్రేష్ఠమి
 చ్ఛంపిపండితాః | పంచమేసప్తమేవాపి జన్మతోమధ్యమంభవేత్ || అధమం
 గర్భతస్సాస్త్మనవమైకాదశేపివేతి || పారిజాతేబృహస్పతిః || ఉత్తరాయణగేనూ

ర్యేవిశేషాత్సామ్యగోళకే । శుక్లపక్షే శుభంప్రోక్తంకృష్ణపక్షే శుభేతరత్ ॥ అశు
 భాంత్యత్రిభాగస్సాన్యతృప్తపక్షేత్రిభాకృతే ॥ తత్రైవవసిష్ఠః ॥ ద్విత్రిపంచమసప్త
 మ్యామేకాదశ్యాం తత్రైవచ । దశమ్యాంచత్రయోదశ్యాం కార్యంక్షౌరంవిజాన
 తా ॥ నృసింహీయే ॥ షష్ఠ్యష్టమీచతుర్థీచ నవమీచచతుర్దశీ । ద్వాదశీదర్శపూ
 ణ్ణేద్వే ప్రదిపచ్చైవనిందితాః ॥ వసిష్ఠః ॥ రవేరంగారకస్యైవ సూర్యపుత్రస్వచైవ
 హి । నిందితాదిసంసాక్షారేశేషాః కార్యకరాఃస్మృతాః । జ్యోతిర్నిబంధేబృహస్ప
 తిః ॥ పాపగ్రహణాంనారాదా విప్రాణాంశుభదంరవౌ । క్షత్రియాణాంక్షమానూ
 నౌ విట్సాద్రాణాంశనాశుభమ్ ॥ మాస్తాశ్వివిష్ణుపౌష్ణాశ్చ శ్రవిష్ఠాదిత్యపు
 ష్యభమ్ । సామ్యచిత్రేణవక్షారే ఉత్తమానవతారకాః॥త్రీణ్యుత్తరాణివాయవ్యం
 రోహిణీవారుణంతథా । క్షౌరేషణ్మధ్యమాః ప్రోక్తాశేషాద్వాదశగర్హితాః ॥ నిధ
 నేజన్మనక్షత్రేనాశేచంద్రమేష్టమే । విపత్కరేవధేక్షౌరం ప్రత్యరేచవివర్ణయేత్ ॥
 అథలగ్నశుద్ధిరస్యేచయోగా జ్యోతిర్విధ్యోజ్ఞేయాః । అన్యేచవిశేషాః శ్మశ్రుకర్మ
 నిర్ణయేనక్ష్యంతే - ఏతచ్చశిశోర్మాతరి గర్భిణ్యాంనకార్యం - తదాహజ్యోతిర్నిబం
 ధే మదనరత్నే చవృద్ధగార్గ్యః ॥ పుత్రచూడాకృతౌమాతా యదిసాగర్భిణీభవేత్ ॥
 శస్త్రేణమృత్యుమాప్నోతి తస్తాక్షౌరంవివర్ణయేత్ ॥ అస్యాపవాదమాహ తత్రైవ
 నారదః ॥ సూనోర్మాతరిగర్భిణ్యాం చూడాకర్మనకారయేత్ । పంచాబ్దాత్ప్రేగ
 ధోర్ధ్వంతు గర్భిణ్యామపికారయేత్ ॥ యదిగర్భవివత్తిస్సాన్యచ్ఛిశోర్వామరణంయ
 ది । సహజాపసీత్యాకుర్యాచ్చేత్తదాదోషోనవిద్యతే ॥ బృహస్పతిః ॥ గర్భిణ్యాం
 మాతరిశిశోః క్షౌరకర్మనకారయేత్ । వ్రతాభిషేకేష్యేవంస్యాత్కాలోపేదవ్రతే
 ష్యపి ॥ అభిషేకస్సమావర్తనం - గర్భిణ్యామపిపంచమమాసవర్యంతం నదోషఇ
 త్యుక్తం ముహూర్తదీపికాయాంగగ్రేణ ॥ పంచమమాసాదూర్ధ్వం మాతృగర్భస్య
 జాయతేమృత్యుః-ఇతి-మదనరత్నే బృహస్పతిః ॥ పుత్రచూడాకృతౌ మాతాగర్భ
 ãయదివాభవేత్ । విపద్యతేగురుస్తత్ర దంపతీశురబ్దతః॥ గర్భేమాతుఃకుమారస్య
 నకుర్యాచ్చలకర్మతు । పంచమాసాదధఃకుర్యా దతఃకూర్ధ్వంనకారయేత్ ॥ గర్గః॥
 జ్వరస్యోత్పాదనంయస్య లగ్నంతస్యనకారయేత్ । దోషనిర్గమనాత్పశ్యా తస్య
 స్తోధర్మంసమాచరేత్ । లగ్నమితిమంగళో పలక్షణంజ్యోతిగర్గః ॥ వివాహాత్ప
 వయజ్ఞేషు మాతాయదిరజస్వలా । తదాసమృత్యుమాప్నోతి పంచమందివసంవిना॥
 వసిష్ఠః ॥ యస్యమాంగళికంకార్యం తస్యమాతారజస్వలా॥ అర్ధంతదేవ - తత్రైవ
 బృహస్పతిః ॥ ప్రాప్తమభ్యుదయశ్రాద్ధం పుత్రసంస్కారకర్మణి । పక్షిరజస్వలా
 చేత్సాన్య సకుర్యాత్తత్ప్రతాతదా ॥ పితృతికర్తృమాత్రోపలక్షణం - సంకటేతు

వాక్యసారేణ క్తం || అలాభేనుముహూర్తస్య రజోదోషే హ్యుపస్థితే || శ్రియం సం
 పూజ్యవిధి వత్తతోమంగళమాచరేత్ || ఏతచ్ఛమండనోత్తరం నకార్యం || నమం
 డనామృషి-సిముండనంచ గోత్రైకతాయాంయది నాబ్ధభేదః ఇతి మదనరత్నేనసి
 ష్టోక్తేః - తత్రైవకాత్యాయనః || కులేఋతుత్రయాదర్వా బృండనాన్నతుముండ
 నమ్ || ప్రవేశానిర్గమోనేష్టోన కుర్యాన్మంగళత్రయమ్ || తథావృద్ధమనుః || ఏక
 మాతృజయోరేకవత్సరేపురుషస్త్రియోః | నసమానక్రియాంకుర్యాన్మాతృభేదే
 విధీయతే || ఆశౌచేతుసంగ్రహే || సంకటేనమనుప్రాప్తే సూతకేనముపాగతే |
 కూష్మాండిభిర్ఘృతంహుత్వా గాంచదద్యాత్పయస్విసీమ్ || చూడోపనయనోద్వా
 హప్రతిష్ఠాదికమాచరేదిత్-ఇతి||జ్యోతిర్నిబంధే||షష్ఠే బ్రహ్మేశ్వరేవర్షవివాహాద్దేతత్తైవ
 చ | అంతర్వత్సావ్యంవజాయాయాం నేవ్యతేముండనంక్వచిత్ || అన్యోపివిశేషో
 వివాహప్రకరణేవత్వతే - దీపికాయాం || సచూడాజన్మభాగ్నేయదారుణేషుశనా
 కుజే | ప్రతిపద్భద్రరిక్తాసు విద్యారంభస్తుపంచమే || ప్రయోగరత్నే || మద్యేశిర
 సిచూడాస్యా ద్వాసిష్ఠానాంతుదక్షిణే | ఉభయోఃపార్శ్వయోరత్రి కశ్యపానాంశి
 ఖామతా || మాధవీయేష్యేవం ఆపస్తంబస్తావా || తూష్ణింకేశాన్విసీయయధషి-
 శిఖానిదధాతియధషి-ప్రవరసంఖ్యయాతా సాంమధ్యశిఖా వజ్రముపనయనేవ
 పనంకార్యం ప్రతిదిశంప్రవపతీ త్యుపనయనేతేనై ప్రాక్తేః || రిక్తోవాపహోనవిహితో
 యన్ముండస్తస్తేతదపిదానం యచ్ఛిఖేతిశ్చుతేః || విశిఖోప్యవవీతశ్చ యత్కరోతిన
 తత్కృతమితినిషేధాచ్చ - సత్రేతువచనాత్పశిఖంపవసమితి నుదర్శనభాష్యేఉ
 క్తం - యత్తుకుమారా విశిఖాఇవేతిలింగం తచ్ఛందోగపరం - అపరాక్లేమదన
 రత్నేచఘోగాక్షిః||దక్షిణతఃకముంజావసిష్ఠా నాముభయతో త్రికశ్యపానాం ముండా
 భృగవఃపంచచూడాఅంగిరసోవాజిమేకేమంగళార్థంశిఖినోన్యేయధాకులధర్మంవా
 ఇతి కముంజా శిఖావాజిః కేశపజ్జిః - స్మృతిదర్పణే|| ఏకాశిఖాదక్షిణతోవసిష్ఠగో
 త్రస్యపంచాంగిరసో భృగోస్తు | నైకాశిఖాకశ్యపగోత్రజానాం శిఖోభయత్రాపి
 యధాకులంచ || ఏతచ్ఛూద్రాతిరిక్తవిషయం || శూద్రస్యానియతాః కేశవేశాఇతి
 వసిష్ఠోక్తేః - యత్తుపాద్మే || నశిఖినోపవీతీస్యాన్నోచ్చరే త్సంస్కృతాంగిరం-ఇతి
 శూద్రముపక్రమ్యోక్తం - తదసచ్ఛూద్రస్యేతికేచిత్ - వికల్పయదిత్యుక్తం -
 అతఏవహారితః || స్త్రీశూద్రాతుశిఖాంఛిత్వా క్రోధాద్వైరాగ్యతోపివా | ప్రా
 జాపత్యంప్రకుర్యాత్సాం నిష్క్రూతిర్నాన్యధాభవేత్ || ఏతత్పరిగ్రహపత్యే అత్రదేశ
 భేదావద్వ్యవస్థేతిదిక్ - జ్యోతిర్నిబంధే || నమోదోత్తరదేశేతు సింహస్థేదేవమం
 త్రిశి | శుభకర్మనకుర్వీత నిషేధోనాస్తిదక్షిణే || అత్రభోజనే ప్రాయశ్చిత్తము

క్తం. పరాశరమాధవీయే॥నివృత్తైచూడహూమేతు ప్రాజ్ఞామకరణాత్తథా ॥
 చరేత్సాంతపనంభుక్త్వా జాతకర్మణిదైవహి ॥ అతోన్యేషుతుసంస్కారే మాప
 వాసేనశుభ్యతి ॥ ఏతేసంస్కారాః స్త్రీణామమంత్రకాః కార్యాః - హూమస్తు
 సమంత్రక ఇతి ప్రయోగపారిజాతే- ఆశ్వలాయనోపి ॥ హూమకృత్యంతపుంవ
 త్సృత్ స్త్రీణాంచూడాకృతావపి-ఇతి॥మను ర్తపి-అమంత్రికాతుకార్యేయం స్త్రీణా
 మావృదశేషతః-ఇతి హూమోష్యమంత్రకిత్యేకే-సంస్కారాః స్త్రీణామహూ
 మకాస్తూష్ణిం స్యురితిస్మృత్యర్థసారేహూమోనేతివృత్తికృత్-అధవిద్యారంభః-
 మదనరత్నేనృసింహః ॥ అక్షరస్వీకృతింకుర్యాత్ప్రపంచమహాయనై । ఉత్త
 రాయణగేనూర్యే కుంభమాసంవివర్జయేత్ ॥ దీపికాయాం ॥ వర్షేషర్జన్యకేకాలే
 పక్షింరిక్తాంశనింకుజమ్ । అనధ్యాయాన్విసానత్వా దేవంగ్రంథకృతంగురుమ్ ॥ శ్రీ
 ధరః ॥ హస్తాదిత్యసమీరిమిత్ర పురజిత్వేష్టాశ్విచిత్రాచ్యుతేష్టారాగ్యంశదిసోద
 యాదిరహితే రాశౌస్థిరేచోభయ । పక్షేపూర్ణనిశాకరే ప్రతిపదంరిక్తాంవిహాయా
 ప్తమింపక్షి మప్తమశుద్ధభాజభవనేప్రాక్తాక్షరస్వీకృతిః ॥ విష్ణుధర్మోత్తరే॥పూజ
 యిత్యాహరింలక్ష్మీంతథాదేవీం సరస్వతీమ్ । స్వవేదంసూత్రకారాం శ్చస్వాంవి
 ద్యాంచవిశేషతః ॥ ఏతేషామేవదేవానాం నామాన్నతుజుహుయాద్భుతమ్ ॥ ద
 షీణాభిర్ద్విజేంద్రాణాం కర్తవ్యంచాత్రపూజనమితి - అధధనుర్విద్యా - దీపికా
 యాం ॥ అదితిగురుయమార్కుస్వాతి చిత్రాగ్నిపితృధ్రువహరివసుమూలే ప్విందు
 భాగాంత్యభేషు । శనిశశిబుధవారేవిష్ణు బోధేపిపాపేను సమయతిథియోగే చాప
 విద్యాప్రదానమ్ ॥ అథానుషసీతస్య విశేషః - గౌతమః ॥ ప్రాగుపనయనాత్కా
 మచారవాదభూత్ ఇతి - భక్షణంలశునాదేరపీతిహరదత్తః - అపరాక్లేవృద్ధశా
 తాతపః ॥ శిశోరభ్యుక్షణంప్రాక్తం బాలస్యాచమనంస్మృతమ్ । రజస్వలాదిసంస్క
 ర్ణే స్నానమేవకుమారకే । ప్రాక్కుడాకరణాద్బాలః ప్రాగన్నప్రాశనాచ్ఛిశుః । కు
 మారకస్తువిజ్ఞేయో యావత్మాంజనిబంధనమ్ ॥ ఆపస్తంబోపి అన్నప్రాశనాత్ప్ర
 యతోభవత్యా సంవత్సరాదిత్యేకే ఇతి - గౌతమోపి ॥ సతదుపస్పర్శనాదా శౌ
 చంతస్యానుపసీతస్య చండాలాదిస్పృష్టస్యాపి స్పర్శాన్నస్నానం - ఇదంచషష్టవ
 ర్నాత్పాక్ ఊర్ధ్వంతు స్నానంభవత్యేవ ॥ బాలస్యపంచమాద్వపాద్రక్షార్థంశౌచ
 మాచరేదితిస్మృతేః - కామచారాదికేప్యేవం । ఊనై కాదశవర్షస్య పంచవర్షాత్ప
 రస్యచ । చరేద్గురుస్సుహృత్ప్రైవ ప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధయే ॥ అతోబాలతరస్యా
 స్య నాపరాధోనపాతకమితి స్మృతేరితిహరదత్తః - స్మృత్యర్థసారేప్యేవం - అథో
 పనయనం - ఆశ్వలాయనః ॥ గర్భాప్తమేష్టమేవాబై పంచమేసప్తమేపివా । ద్వి

జత్వంప్రాపుయాద్వి ప్రోవఃక్షేత్వేకాదశేన్మపః || మనుః || బ్రహ్మవర్చసకామ
 స్యకార్యం ఏప్రస్యపంచమే । రాజ్ఞోబలాధినష్టపేవైశ్యస్యాథ్థానిోప్రమే ||
 విష్ణుః || షష్ఠేతుధనకామస్య విద్యాకామస్యసప్తమే । అప్తమేసర్వకామస్య నవమే
 కాంతిమిచ్ఛతః || ఆపస్తంబః || గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణముపనయాత బహువచ
 నంగర్భ షష్టగర్భసప్తమయోః ప్రాప్త్యధఃమితి నుదర్శనభాష్యే - కేచిత్తువిప్ర
 స్య షష్టంనమన్యంతే - ఆపస్తంబః || అధికామ్యానిసప్తమే బ్రహ్మవర్చసకామమ
 న్నమ ఆయుష్కామం ననమేతేజస్కామందశమేన్నాద్య కామమేకాదశఇంద్రియ
 కామం ద్వాదశేషశుకామముపనయేత్ - గౌణకాలమాహమనుః || ఆషోడశాద్బ్రా
 హ్మణస్యసావిత్రి నాతివతతే । ఆద్వావింశాక్షత్రబంధోరా చతుర్వింశతేర్విశః-
 జ్యోతిర్నిబంధే || అగ్రజాబాహుజావైశ్యా స్సాన్వనధేరూర్ధ్వమబ్దగః - అకృతోప
 నయాస్సర్వే వృషలాపవతేన్స్మృతాః || గర్గః || విప్రంవసంతేషీతిపనిదాఘేవైశ్యం
 ఘనాంతేవ్రతినందిదధ్యాత్ । మాఘాదిషుక్లాంతిక పంచమాసాస్సాధారణావా సక
 లద్విజానామ్ || హేమాద్రాజ్యోతిషే || మాఘాదిషుచమాసేషు మాంజీపంచసు
 శస్యతే || కాలాదర్చేవృద్ధగాగ్యః || మాఘాదిమాసషక్రేతు మేఘులాబంధనం
 మతమ్ । చూడాకరణమన్నంచ శ్రావణాదావివజయేత్ । మైత్రేయసూత్రేపివ
 సంతో గ్రీష్మశరదిత్యృతపూవణానుపూర్వేణ మాఘాదిషణ్మాసావా సర్వవ
 ర్ణానామేతదుదగయనమనయోర్వికల్ప ఇతి - అత్రేదంతత్వం నాత్రవసంతే
 నోత్తరాయణస్యసంకోచః- శ్రాద్ధేదర్శస్యాపరాష్ణావిధినై వాధానేవసంతాడేః కృ
 త్తికాదినేనసాయం ప్రాతర్విధినాయావజ్జీవవిధేరివయుక్తః - ఆద్యయోః పరస్పర
 వ్యభిచారాన్నియమః - అంత్యేనిమిత్రేసాంగకమోక్షకైఃకాలాపేక్షా - ఇహతూత్త
 రాయణం వినావసంతస్యా భావాన్ననియమః - ననానిమిత్రత్వంనచైకం వృణీత
 ఇతి వదవయుత్యానువాదః - తద్వద్వాక్యభేదాపరిహారాత్ - ఉత్తరాయణవిధి
 వైయథ్యాత్వనుకల్పోయమితి మాఘురిచిర్యేషాంపంచానాం ఏవంషట్పారిజాతేబృ
 హస్పతిః || ఝషచాపకుశీరస్థాజీపూవ్య శుభగోచరః । అతిశోభనతాందద్వాద్వి
 వాహూపనయాదిషు || వృత్తశతే || నజన్మధిష్ఠ్యేనచజన్మమాసేన జన్మకాలీయ
 దినేవిదధ్యాత్ । జ్యేష్ఠేనమాసిప్రథమస్య సూనోస్తథాసుతాయా అపిమంగళాని||
 రాజమాతృండః || జాతందినందూషయతే వసిష్ఠోహ్యష్టాచగగ్గోని యతందశాత్రిః|
 జాతస్యపక్షంకిలభాగురిశ్చశేషాః ప్రశస్తాః ఖలుజన్మమాసి || జన్మమాసేతిథౌభేచ
 వివరితదశేసతి । కార్యంమంగళమిత్యాహు ర్గర్గభాగవశౌనకాః || జన్మమాసనిషే
 ధేపిదినానిదశవర్జయేత్ । ఆరభ్యజన్మదివసాచ్ఛుభాస్సృస్తిధయోపరే|| గ్రంథాం

తరే || ప్రతేజన్మాత్రిఖారిస్థో జీవోపీష్టోర్చనాత్సకృత్ | శుభోతికాలేతుర్యాప్తస్య
 యస్థోద్విగుణార్చనాత్ || శుద్ధిర్నైవగురోర్యస్య వర్షైస్తాప్తైస్తమేయది | చైత్రేమీ
 నగతేభానాతస్యాపనయనంశుభమ్ || జన్మభాద్రపక్షమేసింహేసీచేవా శత్రుభేగురౌ |
 మాంజీబంధశ్శుభః ప్రోక్షశ్చైత్రేమీనగతేరవౌ || నారదః || గాలస్యబలహీనో
 పిశాంత్యా జీవోబలప్రదః | యథోక్తవత్సరేకార్యమనుక్తేచోపనాయనమ్ || శాం
 తిశ్చాన్త్రగేవత్యతే - జ్యోతిర్నిబంధేనృసింహః || తృతీయాపంచమీషష్ఠీ ద్వితీయాచా
 పినస్తమీ | పక్షయోరుభయోశ్చైవ విశేషణనుపూజితాః || ధర్మకామాసితేప
 ష్టేకృష్ణేచప్రథమాతథా | శుక్లత్రయోదశీంకేచిదిచ్ఛంతిమునయస్తథా || టోడరానం
 దేవసింహః - నైమిత్తికమనధ్యాయంకృష్ణేచప్రతిపద్దినమ్ | మేఖలాబంధనేతస్తంచాలే
 వేదప్రతేష్వపి || ప్రశస్తాప్రతిపత్కృష్ణినపూర్వా పరసంయుతా || ఏతదతీతకాలస్యాత
 స్యనటోరుపనయనవిషయం || ప్రశస్తాప్రతిపత్కృష్ణేకదాచిచ్ఛుభగేవిధౌ | చంద్రేబ
 లయుతేలగ్నేవహానామపిలంఘనఇతివ్యాసోక్తేరిత్యాహుః - ఏవంసప్తమ్యపితస్యా
 గళగ్రహతోక్తేః - బృహస్పతిః | శుక్లపక్షశ్శుభః ప్రోక్షః కృష్ణశ్చాంత్యతికంవినా ||
 తథా || మిధునేసంస్థితేభానాజ్యేష్టమాసోనదోషకృత్ || మదనరత్నై నారదః ||
 వినతునావసంతేనాకృష్ణపక్షేగళగ్రహే | అపరాష్ణేచోపనీతః పునస్సంస్కారమ
 హతి || అపరాష్ణాస్త్రేధావిభక్తదినతృతీయాంశఇత్యుక్తం - తత్రైవవసంతేగళ
 గ్రహానదోషాయేత్యధః - నారదః || కృష్ణపక్షేచతుర్థీచసప్తమ్యాదిదినత్ర
 యమ్ | త్రయోదశీచతుష్కంచఅష్టావేతేగళగ్రహః || వసిష్ఠః || పాపాంశకగతే
 చంద్రేఅరిసిచస్థితేపిచ | అనధ్యాయేచోపనీతః పునస్సంస్కారమహతి || అనధ్యాయ
 స్యపూర్వేద్వస్తస్యచైవావరేహని | వ్రతబంధంవిసగ్గంచవిద్యారంభం నకా
 రయేత్ || రాజమాతృండః || ఆరంభానంతరంయత్రప్రత్యారంభోనసిద్ధ్యతి | గ
 గాదిమునయస్సర్వేతమేవాహుగళగ్రహమ్ || జ్యోతిర్నిబంధే || అప్యకానుచ
 సర్వానుయుగమన్వంతరాదిషు | అనధ్యాయంప్రకుర్వీతతథాసోపపదాస్వపి || సోప
 పదాస్తుస్మృత్యధఃసారే || సితాజ్యేష్ఠేద్వితీయాచఆశ్వినేదశమీసితా | చతుర్థీ
 ద్వాదశీమాఘేపతాస్సోపపదాస్మృతాః | ఏవంప్రదోషదినంవజ్యం - ప్రదోష
 స్వరూపమాహగోభిలః || షష్ఠీచద్వాదశీచైవఅధరాత్రోననాడికా | ప్రదోషమి
 హకుర్వీతతృతీయాతూనయామికా || జ్యోతిర్నిబంధేవ్యాసః || యాచైత్రవైశాఖసి
 తాతృతీయామాఘస్యసప్తమ్యధఃఫాల్గునస్య | కృష్ణేతృతీయోపనయే ప్రశస్తాప్రో
 క్తా భరద్వాజమనీంద్రముఖ్యే || అత్రాపి కృష్ణప్రతిపత్ జ్ఞేయం - యత్పూజ్యమాద్యా
 గ్యః || అనధ్యాయేప్రకుర్వీతయస్తునైమిత్తికోభవేత్ | సప్తమీమాఘశుక్లేతు

తృతీయాచాక్షుయాతథా ॥ బుధత్రయేందువారాశ్చశస్తానివ్రతబంధనై-ఇతితత్పా
యశ్చిత్తాధోఽపనయనవిషయం ॥ స్వాధ్యాయవియుజోఽఘస్రాఃకృష్ణ ప్రతిపదాద
యః । ప్రాయశ్చిత్తనిమిత్తేతుమేఖలాబంధనేమతాఃఇతి ॥ తేనైవౌక్తేరితినిణా
యామృతకాలాదఞ్చా - యద్యప్యధోపేతపూర్వస్యేత్యుక్త్వా - అనిరుక్తంపరిదా
నంకాలశ్చేత్యాశ్వలాయనేపునరుపనయనేకాలనియమ ఉక్తస్తథాపినిమిత్తాంతర
మేనసః - తదానీమకరణేతుపూర్వోక్తకాలోజ్ఞేయః - ప్రతివేదముపనయనేకాలా
నియమఇతితుయుక్తం - గర్గః ॥ గ్రహేరవీందోర్వరవనిప్రకంపే కేతూద్గమోల్కాపత
నాదిదోషే । వ్రతేదశాహనివదంతితత్ జ్ఞాత్రుయోదశాహనివదంతికేచిత్ ॥ సంక
శుతుచండేశ్వరః ॥ దాహేదిశాంచైవధరాప్రకంపేన జ్రుప్రపాతేధవిదారణేచ । కేతౌ
తథోల్కాంశు కణప్రపాతేత్యహింసకుర్యాద్వృతమంగళాని ॥ తత్రైవ ॥ వేదవ్రతో
పనయనేస్వాధ్యాయాధ్యయనేతథా ॥ నదోఽపయజుషాంసోపపదాస్వధ్యయనేపిచ ॥
హేమాద్రాజ్యోతిషే ॥ హస్తత్రయేపుష్యధనిష్ప్రయోశ్చ పౌష్ణాశ్విసౌమ్యాదివి
ష్ణుభేషు । శస్తేతిథాచంద్రబలేనయుక్తేకార్యాద్విజానాంవ్రతబంధమోక్షే ॥ జ్యోతి
తిర్నిబంధేనారదః ॥ శ్రేష్ఠాన్యర్కత్రయాంత్యేజ్యచంద్రాదివ్యుత్తరాణిచ । విష్ణుత్ర
యాశ్విమిత్రాబ్జయోనిభాన్యపనాయనే ॥ బృహస్పతిః ॥ త్రిషూత్తరేషురోహి
ణ్యాంహస్తేమైతేచవాసవే । త్వాష్ట్రేసౌమ్య పునర్వస్వోరుత్తమంహ్యపనాయ
నమ్ ॥ జ్యోతిర్నిబంధే ॥ పూర్వాహస్తత్రయేసార్వశ్రుతిమూలేషుబహ్వృచామ్ ॥ య
జుషాంపౌష్ణమైత్రార్కాదిత్యపుష్యమృదుధ్రువైః ॥ సామగానాంహరీశార్కవసుపు
ష్యోత్తరాశ్విభైః । ధనిష్ఠాదితిమైత్రార్కేష్విందుపౌష్ఠేష్యధర్వణామ్ ॥ రాజమా
ర్తండస్తుగ్రాహ్మీన్యపునర్వసునిషేధతి । తారాచంద్రాదునకూలేషుగ్రహభేషు
శుభేష్వపి । పునర్వసాకృతోవిప్రఃపునస్సంస్కారమర్హతి ॥ జ్యోతిర్నిబంధేనారదః ॥
సర్వేషాంజీవశుక్రజ్జ్వారాప్రోక్తావ్రతేశుభాః । చంద్రార్కామధ్యమాజ్ఞేయాసా
మబాహుజయోఽకుజః ॥ శాఖాధిపతివారశ్చశాఖాధిపబలంతథా ॥ శాఖాధిపతిలగ్నం
చకుర్లభంత్రితయంవ్రతే ॥ శాఖాధిపాశ్చరత్నసంగ్రహే ॥ ఋగధర్వసామయజుషామ
ధిపాగురుసౌమ్యభౌమసితాః । జీవసితోవిప్రాణాంక్షత్రస్యారోష్ణగూఢాశాంచంద్రఃఇతి
పారిజాతేబృహస్పతిః ॥ బహ్వృచానాంగురోర్వాచేయజుర్వేదజుషాంబుధే ॥ సా
మగానాంధరానూనోరధర్వవిదుషాంరవేః ॥ అత్రలగ్నశుభ్యాధిదైవజ్ఞేభ్యోజ్ఞేయం
విస్తరభయానోచ్యతే - లల్లః ॥ వ్రతేహింపూర్వసంధ్యాయాంవారిదోయదిగ
ర్జతి । తద్దినేస్యాదనధ్యాయోవ్రతంత్రవివర్జయేత్ । జ్యోతిర్నిబంధే ॥ నాందీశాద్ధం
కృతంచేత్సాన్విదనధ్యాయస్త్యకాలికః । తదోపనయనంకార్యంవేదారంభంనకార

యేత్ || ఏతద్భహ్మచారిక్తానాం తేహంతద్దినేవేదారంభాభావాత్ - అతస్మై
ముపయనంసభవత్యేవ - ఐతరేయోపనిషది || మృగాదిజ్యేష్ఠాంతంవర్షః తంవినా
వర్షాదాత్రిరాత్రమనధ్యాయఇతివేదభాష్యేఉక్తం - ఏతచ్ఛత్రాస్తవితనాయంస్త
నితేతుదివైవచరుంశ్రవయిత్యాసాయం సంధ్యోత్తరంహూమంకుర్యాత్ || నసం
ధ్యాగర్జితేకాలేనవృష్ట్యాత్పతతూషితే | బ్రహ్మాదనంపచేదగ్నాపకన్వంచేన్ననివర్త
తే || బ్రహ్మాదనంపచేదగ్నాపకన్వమన్నంనదుష్యతీతిసంగ్రహాక్షేరిప్రయోగర
త్నేభట్టచరణాః-అత్రశాంతిరప్యక్తాన్యసింహప్రసాదే || బ్రహ్మాదనవిధేఃపూర్వంప్ర
దోషేగర్జితంయది | తదావిఘ్నకరంజ్ఞేయంవటోరధ్యయనస్యతత్ || తస్యశాంతిప్రకా
రంతువక్ష్యేశాస్త్రానిసారతః || ప్రధానంపాయసంసాజ్యంద్రవ్యంశాంతియజ్ఞాభవేత్ ||
సూక్తంబృహస్పతేర్విద్యాస్వరేత్పిజ్ఞావివృద్ధయే | గాయత్రీచైవమంత్రస్సాన్యత్పి
యశ్చిత్తంతుసర్పిషా || ధేనుంసవత్సకాంద్యద్యాదాచార్యాయపయస్విసీమ్ | బ్రా
హ్మణాన్భజయేత్పశ్చాత్తతోబ్రహ్మాదనంచరేత్ || ఉపనయనేచాధికారిఃమా
ధవీయేన్యద్ధమనునోక్తాః | పితాపితామహాభాతాజ్ఞాతయోగోత్రజాగ్రజాః | ఉపా
యనేధికారీస్సాన్యత్పూర్వాభావేపరఃపరః || ప్రయోగరత్నే || పితైఃపూపనయేత్పుత్రంతద
భావేపితృపితా | తదభావేపితృభ్రాతృతదభావేతుసాదరః || పితేతివిప్రపరంతు
త్రియాదేః తేహంపురోహితపవ - ఉపనయనస్యదృష్టార్థత్వాత్ - తేహంచాధ్యాప
నేనధికారాత్ - అత్రపితృవ్యస్యజ్యేష్ఠభ్రాతృభావేధికారః || అసంస్కృతాస్తు
సంస్కార్యాభ్యాత్పృథిః పూర్వసంస్కృతైరితియాజ్ఞవల్క్యైః - తేనేదమవి
భక్తపరం పూర్వంతు విభక్తపరంమాతూరజాదోషేతుప్రాగుక్తం - అథ
పండమూతాదీనాంవిశేషః - ప్రయోగపారిజాతేబ్రాహ్మే || బ్రాహ్మణ్యాంబ్రా
హ్మణాజ్ఞాతోబ్రాహ్మణస్సఇతిశ్రుతిః | తస్మాచ్ఛపండబధిరకుబ్జవామనపంగుషు ||
జడగద్గదరోగార్త శుష్కాంగవికలాంగిషు | మత్తోన్మత్తేషు మూకేషుశయనస్థేని
రింద్రియే || ధ్వస్తపంస్త్రైష్వమచైతేషు సంస్కారాస్సన్యర్హాచితమ్ | మత్తో
న్మత్తేనసంస్కార్యా వితికేచిత్పిచక్షుతే || కర్మస్వసధికారాచ్చ పాతిత్యంనా
స్త్యైతయోః | తదపత్యంచసంస్కార్యమపరేత్వాహురన్యథా || సంస్కారమంత్ర
హోమాదీన్కరోత్యాచార్యపవతు | ఉపనేయాంశ్చవిధినదాచార్యస్యసమీపతః ||
ఆనీయాగ్నిసమీపంవాసావిత్రీంస్పృశ్యవాజపేత్ | కన్యాస్త్రీకరణాదన్యత్సర్వంవి
ప్రేణకారయేత్ || ఏవమేవద్విజైర్జ్ఞాతౌసంస్కార్యాకుం డగోళకాఇతిస్మృత్యర్థసా
చేష్యేవం - కుండగోళకయోస్సంస్కార్యత్వంశ్రాద్ధేనిషేధశ్చక్షేత్రజపుత్రవిషయః
అన్యస్యవిన్నాస్వేషవిధిఃస్మృతఇతివచనాత్ - అబ్రాహ్మణ్యేనోపనయసాద్యప్రా

ప్రేరిత్యపరార్థః - ఉపనయనంచకుమారంభోజయిత్యాకార్యంప్రాగేవై సంతదహ
 ర్భోజయద్ధృతి - మదనపారిజాతేగోభిలోక్తేః - గాయత్ర్యుపదేశశ్చోత్తరతోగ్నేః
 కార్యః - ఉత్తరేణాగ్నిముపవిశతఃప్రాజ్ఞుఖలచార్యఃప్రత్యఙ్ముఖితరోధీహిభోఇతి
 శాంఖాయననూత్రోక్తేః - యద్యపికాత్యాయనేనాథాస్మైసావిశ్రీమన్వాహా
 త్తరతోగ్నేఃప్రత్యఙ్ముఖాయేతుక్వాదక్షిణతస్త్రితతసీనాయవై కే ఇతివికల్పఉక్తః
 స్తథాపికాతీయానామేవసః - బహ్వచానాంతూత్తరపవపేదై క్యాత్ భిక్షాయాం
 విశేషమాహకాత్యాయనః || మాతరమేవాగ్రేభిక్షేత - పరాశరమాధవీయ ||
 మాతరంవాస్వసారంవామాతుర్వాభగినినిజామ్ | భిక్షేతభిక్షాంప్రధమంయాచై
 నంనవిమానయేత్ || అధసంస్కారలోపేశౌనకః || ఆరభ్యాధానమాచౌలాత్కా
 లేతీతేతుకర్మణామ్| వ్యాహృత్యాగ్నింతుసంస్కృత్యహుత్వా కర్మయథాక్రమమ్||
 ఏతేష్వేకేకలోపేతుపాదకృచ్ఛ్రింసమాచరేత్ | చూడాయామర్థకృచ్ఛ్రింస్యాదాప
 దిత్వేవమూరితమ్ || అనాపదితుసర్వత్రద్విగుణంద్విగుణంచరేత్ || పారిజాతేకాత్యా
 యనః || టుప్తైకర్మణిసర్వత్రప్రాయశ్చిత్తంవిధీయతే | ప్రాయశ్చిత్తైకతేపశ్చా
 ణ్లుప్తంకర్మసమాచరేత్ || స్మృత్యర్థసారేచైవంకారికాయాంతు || ప్రాయశ్చిత్తే
 కృతేతీతంలుప్తంకర్మకృతాకృతమిత్యుక్త-ప్రాయశ్చిత్తేకృతేపశ్చాదతీతమపికర్మ
 వై| కార్యమిత్యేకఆచార్యానేత్యన్యేతువిపశ్చితఃఇతి- త్రికాండమండనేతు|| కాలాతీతే
 షుకార్యేషుప్రాప్తవత్స్వపరేషుచ | కాలాతీతానికృత్యైవవిదధ్యాదుత్తరాణితు ||
 తత్రసర్వేషాంతంత్రేణనాందీశ్రాద్ధంకుర్యాత్ - దేశకాలకర్తృక్యాత్ || గణశఃక్రి
 యమాణౌనాంమాతృణాంపూజనంసకృత్ | సకృదేవభవేచ్ఛాద్ధమాదానపుధ
 గాదిష్వితిఛందోగపరిశిష్టాత్ || ఏతద్బహూనామపత్యానాయుగపత్సంస్కారకరణ
 విషయమితిబోధదేవః - అతీతసంస్కారాణాంయుగపత్కరణఇత్యన్యే-తత్రాపిచౌల
 స్యాపసీత్యాసహేతిపక్షేఉపసీతదిన ఏవానుష్ఠానంనపూర్వదిసేసహత్వస్యదివపైశ్య
 సన్నికృష్టతరత్వాత్ - వృద్ధాచారోప్యేవం - ఉపసీతదినేమధ్యాహ్నసంధ్యామా
 హపారిజాతేజైమినిః || యావద్భృహస్పాపదేశస్తుతావత్సంధ్యాదికంచన | తతో
 మధ్యాహ్నసంధ్యాదిసర్వంకర్మసమాచరేదితి || బ్రహ్మగాయత్రీయత్తువచనం || ఉ
 పాయనేతుకర్తవ్యంసాయం సంధ్యేఉపాసనమ్ | ఆరభేద్బ్రహ్మయజ్ఞంతుమధ్యా
 హ్నేతుపరేహసీతతచ్ఛాంతరవిషయమితిపారిజాతః - వికల్పఇతియుక్తంపశ్చామః
 ఉపనయనాగ్నిస్త్రిరాత్రంధార్యః త్ర్యహమేతమగ్నింధారయంతీత్యాపస్తంబోక్తేః-
 బాధాయననూత్రేతుసదా ధారణమప్యుక్తం ఉపనయనాదిరగ్నిస్తమా పాసనమి
 త్యాచక్షతే పాణిగ్రహణాదిత్యేకేనిత్యాధార్యోనుగతోనిర్మంధ్యఇతి - ఇదంజాతార

“అథై అన్యధామధనాసంభవాత్ - బ్రహ్మయజ్ఞవిశేషమాహ - తత్రైవైవైమి ॥
అనువాక్యతవేదస్యతఃప్రాబ్రహ్మయజ్ఞః । వేదస్థానేతుసావిత్రిగృహ్యతేతత్స
మాయతఇతియేమాంతర్దిగః సనవేదారంభస్తేమాంసేదమితిదిక్ - అధబ్రహ్మచారిధ
ర్మా - యాజ్ఞవల్క్య ॥ మధుమాంసాంజనోచ్ఛ్విశుక్తస్త్రీప్రాణిహింసనమ్ ।
దాన్య రాలోకనాన్వీలఃపరివాదాదివజ్రణేత్ ॥ మను ॥ అధ్యంగమంజనంచాన్వో
రుపానచ్ఛత్రధారణమ్ ॥ వజ్రణేయేదితిప్రకృతం-పారిజ తేకామే ॥ నాదర్శంచైవ
వీక్షేతనాచకేదంతథావశమ్ । సురూచ్ఛిష్టంభేషజాధంప్రయుంజేతనకామత ॥
ఏతన్నిషిద్ధమధ్యాదివసయం - అన్యస్యగురూచ్ఛిష్టస్యస్వదాప్రాప్తే । సచేద్వాన్య
థీయాతకామంగురూచ్ఛిష్టంభేషజాధంసర్వం ప్రాశ్నియాదివసవిష్టోక్తే - జ్యేష్ఠ
బ్రాతురిత్యజ్ఞేయం ॥ పితృజ్యేష్ఠస్యవద్రాతురుచ్ఛిష్టంభాజ్యమిత్యావసంబోక్తే
గురుపుత్రేతుస్మృత్యంతరేకేత్తం ॥ గురువగ్గురుపుత్రస్యాన్యదస్మత్పూజనాత్ ॥
ప్రచేతా ॥ తాంబూలాభ్యంజనంచైవకౌస్యపాత్రేచభోజనమ్ । యతిశ్చబ్రహ్మ
చారిచవిధనాచవివజ్రణేత్ ॥ యమ ॥ మేఖలామజినందండమునవీతంచవిత్వశః ।
కౌపీనకటిసూత్రంచబ్రహ్మచారీతుధారుయేత్ ॥ అగ్నింధవంజ్ఞేత్కృచర్యామధ
శ్శయ్యాంగురోహితమ్ ॥ కుర్యాదితిశేష - మేఖలామాహాశ్వలాయన ॥ తేషాం
మేఖలామాంజీత్రాహ్మణ్యధనుర్జ్యాక్షత్రియన్యావీనైశ్వస్యఇతిఉచార్యః ॥ త్రివృత్తా
మేఖలాకార్యాత్రివారింస్యాత్సమాన్యతా । తద్గ్రంథయస్త్రయ కార్యా పంచవాస
స్తవాపున ॥ మను ॥ మాంషేత్రివృత్సమాశ్లేష్టోకార్యా విప్రస్యమేఖలా । త్రివృ
త్తాగ్రంథినైకేన త్రిభిఃపంచభిరేవవా ॥ మాంజ్యవాతేతుకతఃవ్యా కుశాశ్మంతకబ
ల్వనై ॥ అత్రప్రవరసంఖ్యానియమఇతి వృద్ధా - అశ్విదండా - మను ॥ గ్రాహ్మ
ణోబైల్వపాలాశౌ క్షత్రియోవటబాదిశౌ । ప్రేష్పరాదుంబానైశ్వోదండాన
హంంతిధర్మతః ॥ ఏషామబావేగౌతమ ॥ యజ్ఞయోవాసశ్వేషాంమూర్ధంబలాట
సాసాప్రవహాణిఇతి - అజినమాహాశ్వలాయన - అహతేనవాససాసంవీతమైశేయ
నవాఽజినేనగ్రాహ్మణంరారవేక్షత్రియమాజేననైశ్వమితి-యద్యప్రేక్షేయశబ్దే
నమృగీచర్మైరోచ్యతే - ఎన్యాధిఇతిపాణినిస్సృతే ॥ ఇశేయమేన్యాశ్చమాంధ్య
మేణసైన్యణముశేత్రిష్వితిఅమరకౌశాచ్చ తదాపకృష్టరురుబస్తాన్యజనానీతిశంఖో
క్తే - సర్వేషాంవారాంపమితి సుమోక్తేశ్చమృగచమణ సహవికల్పోజ్ఞేయ -
వస్త్రాజినయోస్తువికల్ప - కార్యాసంవావికృతమితిగౌతమోక్తై - అధయజ్ఞోపవీ
తం - మను ॥ కార్యాసముపవీతంన్యాద్విప్రస్యోర్ధ్వవృతంత్రివృత్ ॥ పారిజాతేదే
వలః ॥ కార్యాసమౌపవీతంపారిజాతబల్వతృణాదికమ్ । యథాసంభవతోధార్యముప
వీతంద్విజాతిభిః ॥ శుచాదేశేశుచిస్సూత్రంసంహతాంసమిమూలకే । ఆపర్వప్రణ్డన
త్యాతత్త్రిగుణీకృత్యయత్నత ॥ అద్లింగకైస్త్రీభిస్సమ్యక్ప్రమాణోర్ధ్వవృతంత్రి
వృత్ ॥ అప్రదక్షిణమావృత్యసావిత్రిగృహ్యత్రీగుణీకృతమ్ ॥ తతప్రదక్షిణావర్తన
మంస్యాన్నపసూత్రకమ్ ॥ త్రికావేప్యదృగంబధ్వాబ్రహ్మవిష్ణ్వశ్వరాన్నమేత్ ॥ తన్న

వతంతుకార్యం॥ సావిత్రిత్రాత్రిగుణంకుర్యాన్నవసూత్రంతుతద్గువేదితిశ్చైవోక్తే -
 ఛందోగపరిశిష్టే ॥ త్రివృద్ధార్థవృతంకార్యంతంతుత్రయమధోవృతమ్ ' త్రివృతం
 చోపవీతంస్యాత్తస్యైకో గ్రంథిరివ్యతే॥ ఊర్ధ్వవృతందక్షిణంకరమూర్ధ్వంకృత్వా
 పలితం - భృగుః ॥ వామావర్తవళితం త్రిగుణంకృత్వా దక్షిణావర్తవళితంత్రిగు
 ణంకార్యం - సపక స్తంతురేవం త్రితంతుకమిత్యర్థః - కాత్యాయనః ॥ పృథ్వీదేశే
 చనాధ్యాయచధృతంయద్విందతేకటిమ్ । తద్ధార్యముపవీతంస్యాన్నాతిలంబంసచో
 చ్చిత్తమ్ ॥ వసిష్ఠః॥ నాభేరూర్ధ్వమనాయుష్యమధోనాభేస్తపఃక్షయః । తస్మాన్నా
 భిసమంకుర్యాదుపవీతంవిచక్షణః ॥ పారిజాతేదేవలః ॥ ఉపవీతంవహోరేకంద్వేతథత
 రయోఃస్మృతేః ॥ ఏకమేవయతీనాంస్యాదితిశాస్త్రస్యనిశ్చయః ॥ సపవ ॥ బహూ
 నివాయుష్కామస్య - తత్రమంత్రమాహసపవ ॥ యజ్ఞోపవీతమితివా వ్యాహృత్యా
 వాపిధారయేత్ ॥ హేమాగ్రా ॥ యజ్ఞోపవీతేద్వధాశ్యశ్రౌతేస్కారైచకర్మణి ।
 తృతీయముత్తరీయాధైవస్తాభావేతదిష్యతే॥దేవలః॥ సావిత్రిత్యాదశకృత్తోద్భిర్మంత్ర
 తాభి సదుక్షయేత్ । విచ్చిన్నంచాప్యధోయాతంభుక్త్వానిర్దితముత్సృజేత్ ॥మనుః॥
 మేఖిలామజనందండముపవీతంక మండలుమ్ । అప్పుప్రాస్యవినస్తానిగృహ్నితాన్యాని
 మంత్రతః ॥ ఆత్మతేజోపేప్రాయశ్చిత్తం॥ మనుః ॥ అకృత్వాభేక్ష్యచరణమసమిద్ధ్య
 చపావకమ్ ॥ అనాతురస్సప్తరాత్రమవక్షీర్ణివతంచరేత్ ॥ అమత్యాఆపదిత్యాగేతు
 యాజ్ఞవల్క్యః ॥ భిక్షుగ్నికార్యేత్యక్త్వాతుసప్తరాత్రమనాతురః ॥ కామావక్షీర్ణ
 త్యాభ్యాంజుహుయాదాహుతిద్వయమ్ ॥ ఉపస్థానంతతఃకుర్యాత్సమాసింఛంత్యసే
 నతు ॥ మంత్రాస్తుమితాక్షరాయాంజ్ఞయాః - సకృత్లోపేతుఋగ్వీధానేమాసస్తో
 కేజపేన్మంత్రం శతసంఖ్యంశివాలయే । అగ్ని కార్యంవినాభుక్తౌనపాపంబ్రహ్మచారి
 ణః ॥ స్మృత్యర్థసారేతు ॥ సంధ్యాగ్నికార్యలోపేన్నాత్వాస్త సహస్రింజపఃభిక్షు
 లోపెప్యతంఅధ్యాసేద్విగుణంపునఃసంహారశ్చేత్యుక్తం - అపరార్కెసంవర్తః ॥
 యస్సంధ్యాంచైవనోపాసేఅగ్ని కార్యంయథావిధి । గాయత్ర్యప్రసహస్రింతుజపే
 త్సాన్వత్వాసమాహితః ॥ అగ్ని కార్యంసంధ్యాద్వయేకార్యం ॥ అగ్ని కార్యంతతఃకు
 ర్యాత్సంధ్యయోరుభయోరపీతియాజ్ఞవల్క్యే॥సాయమేవవా॥ సాయమేవవాగ్ని
 మింధీతేత్యేకేతితాగాక్షిణోక్తేః-పారిజాతేవృద్ధశాతాతపః॥బ్రహ్మచారీతుయోశ్చీ
 యాన్మఘమాంసంతథైవచ॥ప్రాజాపత్యంచరేత్కృచ్చింవ్రతశేషంసమాపయేత్ ॥
 ఋగ్వీధానే ॥ తంవాధియాజపేన్మంత్రంలక్షంచైవశివాలయే । బ్రహ్మచారీస్వధ
 శ్చేషున్యూనంచేత్పుర్ణమేతితత్ ॥ స్త్రీసంగేతుమనుః ॥ అవక్షీర్ణితుకాణేనగర్భభేన
 చతుష్పథే । స్థాలీపాకవిధానేనయశ్చద్వైవిరృతినిశి ॥ విస్తరస్తుమితాక్షరాదాజ్ఞే
 యః- ఉపవీతనాశేతుహారితః ॥ మనోవ్రతపతీభిశ్చతస్రీఅజ్యాహుతీష్టుత్వాపునఃవ్రతే
 యాత్ - తత్రైవమరీచిః ॥ బ్రహ్మసూత్రంవినాభుంక్తేవిణ్మూత్రే కురుతేథవా ।
 గాయత్ర్యప్రసహస్రిణప్రాణాయామేనశుద్ధతి ॥ మనుః ॥ భోఃశబ్దంకీర్తయెదంతే
 స్వస్యనామోబివాదనే । ఆయుష్మాన్సవసాక్ష్యుతివాచ్యోవిప్రోభివాదనే । అకా

రశ్మాన్యనామోఽంతేవాచ్యః పూర్వాక్షరఃపుతః ॥ శర్మన్నితినకారాత్ పూర్వఞ్చ
 త్యర్థః-అభివాదనప్రత్యభివాదావిశేషఃస్మృత్యర్థసారేపారిజాతాదౌజ్ఞేయః॥యమః ॥
 జ్యాయానపికనీయాంసంసంధ్యాయామభివాదయేత్ । వినాశివ్యంచపుత్రంచదౌ
 హిత్రిండుహితః పతిమ్—అధపునరుపనయనం - పారిజాతేశాతాతపః ॥ అశునం
 గృంజనంజగ్ధ్యాపలాండుంచతథాశునః । ఉప్రమానుషకేధాశ్వరాలభీక్షీరభాజ
 నాత్ ॥ ఉపాయనంపునఃకుర్యాత్ప్రకృచ్ఛించరెన్ముహురితి ॥ హేమాద్రావృద్ధ
 మనుః ॥ జీవన్మృదిసమాగచ్ఛేద్భృతకుంభేనిమజ్యచ । ఉద్భృత్యన్నపయిత్వాస్యజా
 తకర్మాదికారయేత్ ॥ తత్రైవపాద్యై ॥ ప్రెతశయాప్రతిగ్రాహీపునస్సంస్కార
 మర్హతి॥చంద్రికాయాంజాధాయనః॥సింధుసౌవీరసౌరాష్ట్రాంస్తథాప్రత్యంతవాసినః॥
 అంగవంగకళింగాంధాకగత్వాసంస్కారమర్హతి॥ హేమాద్రావాయశ్చిత్తకాండే
 వృద్ధగాతమః ॥ ఖరముప్తించమహిషమనడ్వాహమజంతథా । బస్తమారుహ్యము
 ఖజః క్రోశేచాంద్రంవినిర్దిశేత్ ॥ మార్కండేయః ॥ ఖరమారుహ్యవిప్రస్తుయో
 జనంయదిగచ్ఛతి । తప్తకృచ్ఛిత్రయంప్రాక్తంశరీరస్యవిశోధనమ్ ॥ పునర్జన్మప్ర
 కుర్వీతఘృతగర్భవిధానతః ॥ మనరత్నేమితాక్షరాయాంచస్నానమాత్రముక్తం
 మనుః । అజ్ఞానాత్పిశ్యవిణ్మూత్రంసురాసంస్సృప్తమేవచ । పునస్సంస్కారమ
 ర్హంతిత్రయోవర్ణాద్విజాతయః ॥ మితాక్షరాయాంపరాశరః ॥ యఃప్రత్యపసితోవి
 ప్రఃప్రవజ్యతోవినిర్గతః॥ అనాశకనివృత్తశ్చగార్హస్థ్యంచేచ్ఛిక్రీర్షతి॥ సచరేత్త్రీణిక్వ
 చ్ఛాన్త్రీణిచాంద్రాయణానిచ । జాతకర్మాధిభిస్సర్వైస్సంస్కృతశ్శుద్ధిమాపున్న
 యాత్ ॥ జాధాయనసూత్రై ॥ అథోపనీతస్యవ్రతానిభవంతినాన్యస్యోచ్చిష్టం భుం
 జీతాన్యత్ర - పితృజ్యేష్ఠాభ్యాంసస్త్రియాసహభుం జీతమధుమాంసశ్రాద్ధసూత
 కాన్నానిదశాహసంధిసీక్షీరంఛత్రాకనిర్యాసావిలాపనంగణాన్నంగణికాన్నమిత్యై
 తెషుపునస్సంస్కారఃప్రతిషిద్ధదేశగమనమిత్యైకే - అధాప్యదాహరంతి ॥ సురా
 స్త్వసింధుసౌవీరమవంతీందక్షిణాపధమ్ । ఏతానిబ్రాహ్మణోగత్వా పునస్సంస్కార
 మర్హతి॥అధపునస్సంస్కారంవ్యాఖ్యాన్యామోదేవయజనప్రభృత్యాగ్నిముఖాత్కృ
 త్యా పాలాశీంసమిధమాజ్యేనాజ్ఞాన్వభ్యాధాయవాచయతిపునస్తాద్విత్యార్కురదావ
 సనః+కామాస్సాన్వహేత్యధప్రత్యప్రాయశ్చిత్తేజుహూతియస్మత్కృతోమిందాభూ
 త్+పునరగ్నిశ్చక్షురాదాదితిద్వాధ్యామధపక్వాజ్జుహూతిసప్తతెలగ్నేసమిధస్సప్త
 జిహ్వస్సప్త+ఘృతేనస్వాహేత్యధాజ్యహుతీరుపజుహూతియేనదేవాఃపవిత్రేణ+
 ఇతితిస్మభిరనుచ్ఛందసంస్విష్టికృత్ప్రీతిభృతిసిద్ధమాధేనువరదానాదథా పరమాపవరి
 దానాత్కృత్యాపాలాశీంసమిధమాధాయాధాప్రత్యప్రాయశ్చిత్తేజుహూత్యధవ్యా
 హృతిష్టుహోతిఅథాపరోబ్రాహ్మణవచనాదేనసావిత్ర్యా శతకృత్వోఘృతమభిమం
 త్ర్యప్రాశ్యకృతప్రాయశ్చిత్తౌభవతి-గురోర్వాప్యచ్ఛిష్టంభుంజీతాథాప్యదాహరంతి
 వచనందక్షిణాదానంమేఖిలాదండమజినభైక్ష్యచర్యావ్రతానిచనివర్తనైపునస్సంస్కా
 రకర్మణీతి-అశ్వలాయనగృహ్యేపి ॥ అథోపేతపూర్వస్యైత్వాదినాపునస్సంస్కారః

ఉక్తః-తథాపిత్రాదివ్యతిరేకేణబ్రహ్మచారిణః ప్రతకర్మకరణేషుసరుపనయసమిత్యప
రాగ్నాదయః-త్రిఫలీసేతౌ॥ కర్మనాశాజలస్పర్శాత్కరతోయావిలంఘనాత్॥గండకీ
బాహుతరణాత్పునస్సంస్కారమన్వతి॥ గౌడాస్తు॥ కరతోయాజలస్పర్శాత్కర్మ
నాశావిలంఘనాదితిపరతి - తన్న, దానధర్మేషుకరతోయాన్నాసేప్రాశస్త్యక్తేః॥
కరతోయేనదానీరేసరిచ్ఛేప్యేతివిశ్రుతేఽప్లావయసిపా రాణాంపాపంహరికరోద్భవే
ఇతి॥ స్మృతిదర్పణచంద్రికాళిఖితస్నానమంత్రాచ్చ॥పరాశరః॥ ఆజనంమేఖలాదం
ఊర్జేక్ష్యచర్యావతానిచ॥ నివర్తంతేద్విజాతీనాంపునస్సంస్కారకర్మః॥ హరద
త్తస్తు॥ యపకంవేదమధీత్యాన్యంవేదమధ్యతుమిచ్ఛతి, తస్యపునరుపనయంతేన
ప్రతివేదముపనయనంకర్తవ్యమిత్యాహ - అస్యేనైతస్సన్యంతే సర్వేభ్యోనైవేదే
భ్యస్సావిత్త్రనూచ్యతఇత్యావస్తంబోక్తేః - తద్విధిఃకారికాయాం॥ వేదాంతరమ
ధీత్యైవఋగ్వేదంయైత్యధీయతే॥ ఉపసీతిరియం తెషామలంకరణవర్జితా॥ యద్వైత
దుపసీతస్య ప్రాయశ్చిత్తంయదాభవేత్॥ కృతాకృతంచపపసంమేధాజననమే
వచ॥ మేధాజననసద్భావేప్రతచర్యాభవేదిహ॥ అనుప్రవచనీయశ్చేతదభావేద్వ
యంనహి॥ పరిదానంనకార్యంస్యాన్నిమిత్రాసంతరంత్యిదమ్॥పూర్వస్యావాచయేత్
స్థానేతత్సమితర్వృణీమహేతి॥యత్ప్రహారీతః॥ద్వివిధాఃస్త్రియః॥బ్రహ్మవాదిన్యస్సద్యో
ధ్యశ్చ॥తత్రబ్రహ్మవాదినీనాముపనయనమగ్నింధనంవేదాధ్యయనం స్వగృహేచభై
క్ష్యచర్యేతి॥ సద్యోవధూనాముపనయనంకృత్యావివాహఃకార్యఃఇతితద్యుగాంతరవి
షయం॥ పురాకల్పేషునారీణామాంజీబంధనమిష్యతే॥ అధ్యాపనంచవేదానాంసా
విత్రివాచనంతథాఇతియమోక్తేః-అథానధ్యాయాః - పారిజాతేబృహస్పతిః॥ ప్ర
తిపత్సుచతుర్దశ్యామష్టమ్యాంపర్వణోర్ద్వయోః॥ శోనధ్యాయేద్యశశర్వర్యాం నా
ధీయీతకదాచన॥ నారదః॥ అయనేవిషువేచైవశయనేభోధనేహరేః॥ అనధ్యా
యస్తుకర్తవ్యోమన్వాదిషుయుగాదిషు॥ నిర్ణయామృతే॥చాతుర్మాస్యద్వితీయాను
మన్వాదిషుయుగాదిషు॥ అనధ్యాయస్తుకర్తవ్యాయాచసోపపదాతిధిః॥ గర్గః॥
శుచాపూర్జేతపస్యేచయా ద్వితీయావిధుక్షయే॥ చాతుర్మాస్యద్వితీయాస్తాః ప్రవ
దంతిమనీషిణః॥ స్మృత్యర్థనారేపి॥ ఆషాఢీకార్దకీఫాల్గునీసమీపస్థద్వితియానుచ
ఇతి- మనుః॥ ఉపాకర్మణీచోత్సగ్గేత్రిరాత్రంక్షుపణంస్మృతమ్॥ అష్టకాసుత్వహా
రాత్రమృత్వంతానుచరాత్రివ్యితి॥ ఉత్సగ్గేతు॥మనూక్తపక్ష్యాణాహూరాత్రాభ్యాం
త్ర్యహస్యవికల్పఇతివిజ్ఞానేశ్వరః - అష్టకాశబ్దేనసప్తమ్యాదిత్రయంజ్ఞేయం - తి
స్సోష్టకాస్త్రీరాత్రమంత్యామేకేఇతిగౌతమోక్తేః - ఋత్వంతాస్త్వితిసారఋత్వం
తానుచాంద్రాంతస్యపర్వత్యేనైవనిషేధసిద్ధేఃఇతిసర్వజ్ఞనారాయణః - ఏతేనిత్యాః-
నైమిత్తికానప్యాహయాజ్ఞావల్క్యః॥ త్ర్యహంప్రతేవ్వనధ్యాయశ్చివ్యద్విగురుబం
ధుషు॥ ఉపాకర్మణీచోత్సగ్గేస్యశాఖాశ్రోత్రియేతథా॥ సంధ్యాగర్జితనిర్ఘాతభూకం
పోల్కానిపాతనే॥ సమాప్యవేదంద్యునిశమారిణ్యకమధీత్యచ॥పంచదశ్యాంచతు
ర్దశ్యామష్టమ్యారాహుమాతకే॥ ఋతుసంధిషుభుక్త్వావ్రాజ్ఞికం ప్రతిగృ

హ్యచ ॥ పశుమండుకసకులశ్వాహిమార్జారమూషకైః । కృతేత శత్రవోహి
రాత్రం శక్రపాతేతథోచ్చయే ॥ గ్రహణేద్యునికోక్తావపి గ్రహాస్తేత్రహమి
త్యుక్తంప్రాక్ - స్మృత్యర్థసారేతు ॥ రాత్రోతుగ్రహేతిస్మిరాత్రిఃవిచిత్రహ
మిత్యుక్తం, ఋతుస్సౌరః, భుక్తేత్యుత్సవవిషయం - ఊర్ధ్వంభౌజనాదుత్సవేతి
గౌతమోక్తైః ॥ శ్రాద్ధికంమహాకోద్దిప్తభిన్నంతత్రత్యహమితిమనుః - స్మృత్యర్థ
సారేచైవం - యత్తు - పశ్వాద్యంతరామేత్రహముపవాసో విప్రవాసశ్చేతిగౌత
మోక్తం - తత్ప్రధమాధ్యయనేయాజ్ఞవల్క్యః ॥ శ్వక్రోష్ణగర్భభోజనామ
భాణార్చనస్వనే। అమేధ్యశవశూద్రాంత్యశ్శశాసపతితాంతికే। దేశేశుచాశ్మనిచ
విద్యుత్ స్తనితసంప్లవే। భుక్త్యాద్ద్రవాణిరంభోంతరర్ధరాత్రేతిమాయతే ॥ పాంసు
ప్రవర్షేద్దిద్దాహేసంధ్యాసీహారభీతిషు। ధావతఃపూతిగంధేచశిష్టేచగృహమాగతే ॥
ఖరోష్ణియానహస్త్యశ్వనావృక్షగిరిలోహణే। సప్తత్రింశదనధ్యాయానేతాంస్తా
త్కాలికాన్విదుః ॥ బాణోవంశశ్శతతంతుర్ద్విజేతిహరదత్తః - అమేధ్యాస్సూతికా
దయః - స్తనితంగర్జః - వర్షాతోన్యత్రగర్జవృష్టివిద్యుతాం యశాగవద్యేఆకాలికః
వర్షానుతాత్కాలికఇతినారాయణః - సంధ్యాగర్జతుహారితః - సాయంసంధ్యాస్త
నితేరాత్రిఃప్రాతస్సంధ్యాస్తనితేహారాత్రంరాత్రోవిద్యుత్యపరరాత్ర్యవధిః-విద్యు
తినక్తంచాపరాత్రాదితిగౌతమోక్తైః - తృతీయదినాంశోత్తరంతువిద్యుతినర్వ
రాత్రమిత్యాహసపవ - త్రిభాగాదిప్రవృత్తైసర్వమితి - అర్ధరాత్రేమధ్యయామద్వ
యమితి విజ్ఞానేశ్వరః - మధ్యందండచతుష్టయఇతినిర్ణయామృతే - మనుః ॥ నవి
వాదేన. కలహే నసేనాయాంససంగరే ॥ నభుక్తమాత్రేనాజ్ఞేనవమిత్యానమూత
కే ॥ రుధిరేచస్రతేగాత్రాచ్చస్త్రేణచపరిక్షతే ॥ కౌశ్యే ॥ శ్లేష్మాతకస్య ఛాయా
యాంశాల్మలేర్మధుకస్యచ । కదాచిదపినాధ్యయంకోవిదారకపిత్తయోః ॥ మనుః॥
శయానఃప్రాథపాదశ్చకృత్వాచైవావసన్థికామ్ । నాధియీతామిషంజగ్ద్వానూతే
కాన్నాద్యమేవచ ॥ ప్రాథపాదఃపాదోపరిపాదదాతా ఆసనారూఢపాదోవేతిహర
దత్తః - సోపపదాస్వప్నిపాగుక్తం - స్మృత్యర్థసారేశ్రవణద్వాదశీమహాధరణ్యోః
ప్రేతద్వితీయాయాం రథసప్తమ్యామాకాశేశవదర్శనేచాహిారాత్రం - అసపిం
డేగుచామృతేత్రిరాత్రం - అచార్యేఉపాధ్యాయచపక్షిణీ - ఆచార్యభార్యాపుత్ర
శిష్యేష్వహిారాత్రం - అగ్న్యైతావేతనగోవిప్రమృతేత్రిరాత్రం - అయవేద్విషు
వేచపక్షిణీఅకాలవృష్టాచ - ఆరణ్యమార్జారసర్పసకులపంచసఖాదేరంతరాగమృతే
త్రిరాత్రం - అరణ్యశ్వస్యగాలాదివాసరరజశాదాద్వాదశ రాత్రం ఖరవరాహో
ప్రచాండాలనూతికోదన్యాశవాదామాసం - గోగవయాజానాస్తికాదాత్రిమా
సం - శశమేషశ్వపాకాదాషణ్ణాసం - గజగండసారససింహవ్యాఘ్రమహాపాపి
కృతఘ్నాదావజ్జమనధ్యాయః శోభనదినేచావధ్యాయః - వివాహప్రతిష్ఠోద్వాప
నాదిష్వాసమాప్తే స్మగోత్రాణామనధ్యాయః ॥ ఉదయేస్తమయేవాపిముహూర్త
త్రయగామియత్ । తద్విషంతదహిారాత్రం. చావధ్యాయ విదోవిదుః ॥ కేచిద్దా

హుః క్వచిత్తే శేయావత్తద్దిననాడికాః । తావదేవత్వనధ్యాయానతన్నిశే దినాంత
 శే ॥ ప్రదోషంత్యాహప్రజాపతిః ॥ షష్ఠీచద్వాదశీచైవ అర్ధరాత్రోననాడికా ॥ వ్రదో
 షేనత్యధియూతతృతీయా నవనాడికా ॥ నిర్ణయామృతేగర్గః ॥ రాత్రాయామత్ర
 యాదర్వాకృష్ణయూనాత్రయాదశీ । ప్రదోషస్సతువిజ్ఞేయస్సర్వవిద్యావిగర్హితః ॥
 రాత్రౌనవసునాడిషుచతుర్థీయదిదృశ్యతే । ప్రదోషస్సతువిజ్ఞేయస్సర్వవిద్యావిగర్హి
 తః ॥ కౌర్కే ॥ అసధ్యాయస్తునాం గేషు నేతిహాసపురాణయోః । నధర్మశాస్త్రేష్వన్య
 షుపర్వణ్యేతానివర్జయేత్ ॥ శౌనకః ॥ నిత్యేజపేచకామ్యేచక్రతేపారాయణేపిచ । నాస
 ధ్యాయోస్తివేదానాంగహణే గ్రాహణేస్సృప్తః ॥ ఇత్యనధ్యాయాః—అధమహా
 నామ్నూద్వివ్రతం - శ్రీధరః ॥ తిథిచక్షుత్రవారాంశివక్రౌదయనిరీక్షణమ్ । చౌలవ
 త్సర్వమాఖ్యాతంసగోదానవ్రతేషుచ ॥ ఏషాంలోపేశౌనకః ॥ వ్రతానివిధినాకృ
 త్యాస్వశాఖాధ్యయనంచరేత్ । అకృత్యాభ్యస్యతేయససపాక్షీవిధిఘాతకః ॥ ప్రత్యే
 కంకృచ్ఛ్రమేకైకంచరిత్యాజ్యహుతిశ్చతమ్ । హుత్వాచైవతుగాయత్ర్యాస్సాయా
 దిత్వాహశౌనకః ॥ స్మృత్యర్థసాశేతు ॥ త్రీషడ్ద్వాదశవాక్యచ్ఛ్రాంత్యా పున
 ర్వ్రతంచరేదిత్యుక్తం - అధనమీవర్తనంసురేశ్వరః ॥ భౌమధానుజయోర్వాచేన
 క్షుత్రేచవ్రతోదితే । తారాచంద్రవిశుద్ధాచస్యాత్సమావర్తనక్రియా ॥ జౌధాయ
 నూనత్రేతు- రోహిణ్యాంతిష్యే ఉత్తరయోః ఫల్గునోన్యస్తేచిత్రాయామైంద్రేని
 శాఖాయాంవాసానియాదిత్యుక్తం - వసిష్ఠః ॥ స్నానం మధ్యాహ్నకాలేతుసహా
 రాయాంకారయెచ్చభమ్ । పూర్వాష్టోతదభావేతుకుర్యాత్సంయథావిధి ॥
 సర్వఋతప్రైవినాహస్యతినూత్రాత్ - యథాదక్షిణాయనే వివాహస్తదాసమా
 వర్తనమిహితత్రైవ, అన్యథోదగయనేసమావర్తనే- అనాశ్రమీనతిష్ఠేతఇతివిరోధ
 స్సాన్యదిత్యుక్తంసురర్చనభాష్యే, ఏతచ్ఛ్రాద్ధహృచ్చారివ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తంకృ
 త్వాకార్యం - తదాహవాధాయనః ॥ శౌచసంధ్యాదిర్భుజ్జిక్వాకార్యరాహిత్య
 కాపీనోపవీతమేఖలాదండాజినాభారణదివాస్వాపచ్ఛత్రపాదుకాసృగ్విధానాంగో
 ద్వర్తనానులేపనాం జనద్యూతనృత్యగీతవాద్యాభిరతో బ్రహ్మచారికృచ్ఛ్రత్రయం
 చరేత్ మహావ్యాహృతిహోమంపాహిత్రయోదశేహూమంచకుర్యాత్ సమా
 వర్తనోత్తరం పూర్వమృతానాం త్రిరాత్రమాశౌచంకార్యం ॥ ఆదిష్ఠినోదకంకు
 ర్యాద్వాప్రతస్యసమాపనాత్ । సమాప్తేతూదకందత్వా త్రిరాత్రమశుచిర్భవేతి
 మనూక్తేః - ఆదిష్ఠీబ్రహ్మచారితివిజ్ఞానేశ్వరః- బ్రహ్మచర్యేయదికశ్చిన్న మృతస్త
 థాతిత్రిరాత్రమధ్యవివాహాకార్యోన్యథానేతిసిద్ధ్యతి - జననేతుసత్యపిత్రాత్రం
 తత్రాతికాంతాశౌచా భావాదుదకందత్యేతి వచనాచ్ఛేతి డిక్ - తత్రాపి విక
 ల్పః - షికర్షపిమృతేనైషాందోషోభవతికన్ద్విచిత్ । ఆశౌచంకర్మణోంతేన్యా
 త్త్రహంవా బ్రహ్మచారిణాం ఇతి ఛందోగపరిశిష్టాత్ - స్నాతకవ్రతాన్యాహ
 వ్యాసః, యజ్ఞోపవీతద్విత్రయంసాదకంచకమండలుమ్ । ఛత్రంచోష్ణీషమమలంచాదు
 కేచాప్యపానహా ॥ ఛాక్తేచకుండలేవేదకృత్త్రకేతనభిశ్చుచిః ॥ వేదోదర్భవటః ॥ మ

నుః॥ ఉపాసపశాచవాసశ్చధృతమవైర్నధారయేత్ । ఉపవీతమలంకారంస్రజంకర
 కమేవచ ॥ అన్యాయపిబహ్వృచగృహ్యత్యాదిభోగ్యజ్ఞేయాని - అధఃచ్ఛురికాబం
 ధః - జ్యోతిర్నిబాధేనారదః ॥ ఛురికాబంధనంవద్యోస్సృపాణాంప్రాకృరగ్రహాత్ ।
 వివాహాంత్రేషుమానేషుసగ్లపక్షేవ్యగస్తకే ॥ జీవేశుక్షేచభూపుత్రేచంద్రతారా
 బలాన్వితే । మాంజీబంధగ్న తిథిషుకుజవర్జితవాసరే ॥ సంగ్రహే ॥ శూద్రాణాంరా
 జపుత్రాణాంమాంజ్యధావేత్ప్రబంధనమ్ । మాంజీబంధోక్తతిథ్యాదాకార్యంభౌమ
 దినంవిना - అధవివాహః - యాజ్ఞవల్క్యః ॥ అవిప్లుతబ్రహ్మచర్యోలక్షణ్యాస్త్రీ
 యముద్వహేత్ । అనన్యపూర్వికాంకాంతామసపిండాంయవీయసీమ్ ॥ అరోగిణీం
 భ్రాతృమితీమసమానార్వాగోత్రజామ్ ॥ లక్షణ్యాం బాహ్యభ్యంతరబక్షణైర్బుక్తాం-
 బాహ్యనికాశీఖండాదాప్రసిద్ధాని - ఆంతరాణ్యాశ్వలాయనోక్తాన్యస్తా పిండాన్కృ
 త్వేత్యాదీని - మనుః ॥ అసపిండాచయామాతురసగోత్రాచయాపితుః । సాప్రశ
 స్తాద్విజాతీనాందారకర్మణిమైధునే । దత్రిమమాతుర్గృహీతాలసపిండాసగోత్రా
 తత్కులనివృత్తయేచకారాన్మాతురస గోత్రాదత్తస్య పితృర్జనకకులేపితురసగో
 సపిండత్వాన్నిషిద్ధేత్యన్యశ్చకారః - అసపిండాసాపిండ్యరహితాం - తచ్చైకశరీరా
 వయవాన్వయేనభవతి - ఏకస్యహిపితుర్భాతుర్వాశరీరస్యావయవాః - పుత్రపా
 త్రాదిషుసాక్షాత్పరం పరయావాశుక్లకోణితాదిరూపేణానుష్యాతాః - యద్యపిప
 త్నాన్యైఃపత్యాసహభ్రాతృపత్నీనాంచపరస్పరంవైతత్సంభవతి - తథాపిఆధారత్వే
 నైకశరీరావయవాన్వయోస్త్యేవ - అస్థిభిఃఅస్థినీతిమంత్రలింగాత్ - ఏకస్యహిపితు
 శరీరస్యావయవాః పుత్రద్వారాతాస్వాహితా ఇతిమదనరత్నపారిజాతవిజ్ఞానేశ్వ
 రాదయఃవాచస్పతిశుద్ధివివేకశూలపాణ్యాది గౌడమైథిలాదయోప్యేవం । శ్రుతా
 వపి - ఏతత్పాట్కాశికంశరీరంత్రీణిపితృతస్త్రిణిమాతృతోస్థిన్నా యమజ్జానఃపితృ
 తస్త్వజ్ఞాంసరుధిరాణిమాతత ఇతి - ప్రజామనుప్రజాయస ఇతిచ - చంద్రికాపరా
 ర్క మేధాతిథిమాధవాదయస్తు ఏకపిండధాక్రియాన్వయిత్వంసాపిండ్యం ॥
 లేపభాజశ్చతుర్థాద్యాఃపిత్రాద్యాపిండధాగినః ॥ పిండదస్సప్తమస్తేహంసాపిండ్యం
 సాప్త సౌరుషమితిమాతోన్యైకేః - నచపితృవ్యాధిష్యేతన్నాస్థితీవాచ్యం - తత్కు
 ర్తృకశ్చాద్ధేదేవతైకేవసతత్సత్వాత్ - దేవదత్తకర్తృకశ్రాద్ధేహియేదేవతాభూ
 తాస్తేహం మధ్యయః కశ్చిదన్యకర్తృకశ్రాద్ధేనుప్రవిశతితేహంసాపిండ్యం - తద్భా
 ర్యాణామపిధర్తృకర్తృకశ్రాద్ధేసహాధికారిత్వేనతదన్వయాత్ ॥ ఏకత్వంసాగతా
 భర్తుః పిండేగోత్రేచనూతకేఇతిస్మృతేశ్చ - శ్రుతీనాంచవైరాగ్యార్థత్వాత్తస్య
 సాపిండ్యనిమిత్తత్వేమానాభావాత్ - నచమాతురాదిష్యేతన్నాస్థితీవాచ్యం -
 మాతామహరూపదైవతైక్యాత్, ననుగురుశిష్యాదేరపి శ్రాద్ధదేవతాత్వాత్సపిండ
 త్వంస్యాత్ - కింబహునా ॥ సర్వాభావేతుస్సపతిఃకారయేత్తస్యరికతఇతిమార్కం
 డేయపురాణాద్రాజ్ఞాపిత్రాద్ధకర్తృత్వాత్సాపిండ్యప్రసంగః - సత్యం ॥ పంచమా
 త్నప్తమాదూర్ధ్వకంచూత్పతేః పితృతప్తభేతియాజ్ఞవల్క్యవచనేన మాతాపితృసం

బంధపవ తత్సత్వాత్ - ఊర్ధ్వసాపిండ్యనివర్తత ఇతి శేషః - ననుపంచమత్వా
 ద్యత్రనియమ్య తేనమాతృత ఇత్యాదివాక్యభేదాత్ - మైనం - మాతృకు లేపంచమ
 త్వస్యచిత్తుకు లేన స్తమత్వస్యచబోధనేతుల్యత్వాత్ - పౌరుషేయత్వాదదోష ఇతి
 చేత్ - తుల్యమన్యత్రాపి - అన్యకర్తృకేరాజ్యస్తత్విత్వాణాంవాదేవతాత్వాభావా
 చ్చ - కించఅవయవాన్వయపక్షేయధా యోగరూఢ్యా పరిహారస్తథేహాపి తేనమాతృ
 కు లేపత్తుకు లేచైక పిండదానక్రియాన్వయిత్వంసాపిండమిత్యాహుః - తేనైకస్యపిత్రా
 దయష్టబ్బత్రాదయశ్చ పట్నసింహాభవంతి - అత్రకేచిదుభయతస్సాపిండ్యనివృత్తా
 వేషా ద్వాహానాన్యథేత్యాహుః - శుద్ధచింతామణివాచస్పతిమారిదత్తాదయ
 స్సుసగోత్రత్వవత్సా పిండ్యస్యసప్రతియోగికత్వేన సంయోగవదుభయనిరూప్య
 త్వాత్ - ఏకతోనివృత్తావన్యతోనివృత్తైరావశ్యకత్వా మూలపురుషమారభ్యాప్త
 మో వరోమూలపురుషమారభ్య ద్వితీయా తృతీయాదికాం కన్యాముద్వహేది
 త్యాహుః - శిష్టాస్తు - నవభూవరయోస్సృతస్సాపిండ్యంకింతు కూటస్థసంతతిత్వా
 త్తత్సాపిండ్యేనైవ - అతోష్టమవరంప్రతికన్యాయాఅసాపిండ్యేపికన్యాయాః కూట
 స్థేన సాపిండ్యాత్తత్సంతతిస్థత్వాద్వరస్తాంప్రతి సపిండపవేత్యవివాహః - సాపిండ్యాసా
 పిండ్యయోః ప్రతియోగిభేదేనావిరోధాదిత్యాహుః - ఇదమేవచయుక్తం - ఆశేచే
 ష్యేవంసాపిండ్యంజ్ఞేయం - యత్రతుమధ్యేవిచ్ఛన్నమపిసాపిండ్యంమండుకప్లుతివ
 త్పునరనువర్తతేయధాకూటస్థాత్పుంచమ్యాః కన్యయాః పుత్రోతత్రనివృత్తిః -
 తదపత్యయో స్తవనువృత్తిస్త్రాపిన సాపిండ్యా సాపిండ్యయోదోషః - సంబం
 ధిభేదాత్ తేనతత్రనవివాహః - అత్రకూటస్థమారభ్యగణనా కార్యా - తదుక్తం॥
 వధ్వావరస్యవాతాతఃకూటస్థాద్యదిసప్తమః । పంచమీచేత్తయోమాకతాతత్సా
 పిండ్యంనివర్తత ఇతి - కూటస్థామూలపురుషః - విశ్వరూపనిబంధే ॥ ఏవముక్తప్ర
 కారణపితృబంధుషుసప్తమాత్ । ఊర్ధ్వమేవవివాహ్యత్వంపంచమాన్మాతృబం
 ధుతః ॥ సంశానోభిద్యతేయస్సాహ్మూర్వజాదుభయత్రచ । తమాదాయగజేద్ధి
 మాకపరంయానచ్చకన్యకామ్ ॥ స్మృతితత్త్వేనారదః ॥ ఆసప్తమాత్పంచమా
 చ్చబంధుభ్యః పితృమాతృతః । అవివాహ్యసగోత్రాచనమానప్రవరాతథా॥ అత్ర
 బంధుభ్య ఇతిపంచమీనిదేశాత్ - పితృపితృష్యస్సప్రత్రాత్సప్తమీం, మాతృపితృ
 ష్యస్సప్రత్రాచ్ఛపంచమీమపితృజేత్ - ఏవమన్యబంధుషుజ్ఞేయం - తత్రాపిత్రిగో
 త్రాత్వయేర్వ్యాగపివివాహంకుర్యాత్ వక్ష్యమాణవచనాత్ - త్రిగోత్రగణనాచ
 మాతామహగోత్రాపేక్షయా - సతుస్వాపేక్షయా అన్యథా పితృపితామహ దుహి
 దోహిత్రి పుత్రీపరిణేయాన్యాత్ - వధ్వాః మాతామహగోత్రాపేక్షయాతుత్రిగో
 త్రాంతర్గతేనవివాహప్రసంగ ఇతిసంబంధతత్వాదయోగాడగ్రంధాః - సంబంధవివేక
 శూలపాణిరహ్యహి - పంచమాత్సప్తమాచ్ఛాన్యాగపిత్రిగోత్రాంతరితా వివాహ్య॥
 అసంబద్ధాభవేన్మాతృపిండ్యేనైవోదకేనవా! సావివాహ్యద్విజాతీనాం త్రిగోత్రాంత
 రితాచయా॥ ఇతి బృహస్పత్యుక్తేః॥ సన్నికషేపికతావ్యం త్రిగోత్రాత్పరతోయది॥

ఇతిదేవలోక్తేశ్చేతి - ఏతచ్ఛుదాక్షిణాత్యానమన్యంతే - యత్తుపసిన్థః॥ పంచమీం
సప్తమీంచైవమాతృతఃపితృతస్తథాఇతి - యచ్ఛువిష్ణుపురాణం ॥ పంచమీంమా
తృపతౌచ్ఛపితృపతౌచ్ఛసప్తమీమ్ । గృహస్థఉద్వహేత్కన్యాన్యాన్యైః నవిధి
నాన్యపిఇతి ॥ తత్పంచమీంసప్తమీంలతీత్యేతి వ్యాఖ్యేయం ॥ పంచమేసప్తమే
చైవయేషాంవైవాహికీక్రియా । క్రియాపరాఅపిహితేపతితాశూద్రతాంగతాః॥ ఇత్య
పరార్కేమరీచివచనాత్ - హారలతాయాంశంఖలిఖతే ॥ సపిండతాతుసర్వేషాం
గోత్రతస్సప్తపారుషీ । పిండశ్చోదకదానంచ ఆశౌచంచతదానుగమ్ ॥ గోత్రంసం
తానం - ఆశౌచంతానభివ్యాప్యగచ్ఛతీత్యధః - శుద్ధవివేకేశుద్ధిచింతామణాచ
బ్రాహ్మే ॥ సర్వేషామేవవర్ణానాంవిజ్ఞేయాసాప్తపారుషీ । సపిండతాతతఃపశ్చా
త్సమానోదకధర్మతా ॥ తతఃకాలవశాత్తత్రవిస్మృతౌనామగోత్రతః । సమానో
దకసంజ్ఞాతుతావన్మాత్రాపినశ్యతి ॥ సప్తోధ్వంత్రయస్సోదకాస్తతోగోత్రజాః -
తత్రైవబ్రాహ్మే ॥ అవిభక్తధనాస్త్వేతేనపిండాః పరికీర్తితాః । తేనావిభక్తధనా
భావేవిభక్తః - సపిండోధనహరీనాన్యధేత్యధః - తేనవివాహేఆశౌచేధనగ్రహ
ణేచత్రిధాసాపిండ్యంసిద్ధం - యత్తుపంచమీంమాతృతఃపరిహరేత్సప్తమీంపితృత
స్త్రీన్యాతృతఃపంచపితృతౌవాఇతిపైరినసిస్మృతౌత్రీనిత్యనుకల్ప ఇతిమాధవౌక్తేః॥
పంచమీంసప్తమీంచైవమాతృతఃపితృతస్తథా । దశభిఃపురుషేభ్యాతాచోత్త్రీ
యాణాంమహాకులాత్ ॥ఉద్వహేత్సప్తమాదూర్ధ్వంతదభావేతుసప్తమీమ్ । పంచ
మీంతదభావేతుపితృసత్కేవ్యయంవిధిః ॥ సప్తమీంచతథాపష్టీంపంచమీంచతథై
వచ । ఏవముద్వాహయేత్కన్యాన్యానదోషశ్చా కటాయనః ॥ తృతీయాంవాచతు
ర్థింవాపక్షయోరుభయోరపి । వివాహయేన్మనుఃప్రాహపారాశర్యోంగిరాయమః ।
యస్తుదేశానురూపేణకులమాగ్నేణచోద్వహేత్ । నిత్యంసప్తవహార్యస్సాన్యద్వేదా
వైచిత్ర్యేదృశ్యతే । ఇతిచతుర్వింశతిమతాత్ ॥ చతుర్థిముద్వహేత్కన్యాంచతు
ర్థింపంచమోపివా । పరాశరమతేపష్టీంపంచమోనతు పంచమీంఇతిపరాశర్యోక్తే
శ్చానుకల్ప త్వేనాపది పంచమ్యాది పరిణయనంకార్యమితిప్రతీయతేలత్రహితదభా
వేఇతిస్పష్టమేవానుకల్పత్వముక్తం । తన్నయథాశ్రుతంజ్ఞేయం పూర్వోక్తమరీచి
వచోవిరోధాత్ - వస్తునివికల్పానంభవాత్ - పంచమాత్సప్తమాద్ధీర్మాతయఃక
న్యాముద్వహేద్విజః । గురుతత్ప్రీనవిజ్ఞేయస్సగోత్రాంచైవముద్వహేత్ ఇతి విష్ణు
క్తేః । పరాశరస్యమూలాభావాచ్ఛ - తస్మాన్మదనపారిజాతాద్యుక్తదిశాదత్తక
సాపత్నసంబంధాద్యనుప్రవేశేబ్రాహ్మణాదీనాంక్షత్రియాదినపిండవిషయేవా పూ
ర్వోక్తాని నేయాని - నత్వనుకల్పఇతిభృమితవ్యం - యత్తుస్మృతిచంద్రికామాధ
వాదయఅహుః ॥ తృతీయేసంగచ్ఛావహౌ, చతుర్థేసంగచ్ఛావహౌ, ఇతిశతపథశ్రు
తేః - తృప్తాంజపూర్వాతులస్యేవయోషాభాగస్తైవైతృప్యసేయావపామివ॥తిగచ్ఛే
నునౌజనినాదంపతీకఃఇతిచమంత్రవర్ణాత్ ॥ మాతృప్యస్సనుతాంకేచిత్పితృప్య
స్సనుతాంతథా । వివహంతిక్వచిద్దేశే సంకోచ్యాసినపిండతాం ఇతిశాతాతహః

క్రేశ్మమాతులకన్యోద్వాహాకార్యః - యద్యపిపితృష్యసృకన్యోద్వాహాపిప్రా
 స్తస్తధాపి || అన్యగ్ర్యంలోకవిద్విష్టంధమఃమప్యాచరేన్నతు ఇతినిషేధాద్వచనా
 నంతరేణతదుద్వాహస్యావిధానాచ్చనకార్యః - అయంతుదాక్షిణాత్యశిష్టాచారా
 త్కార్యగతి - సచపూర్వోక్తశ్రుతీనామఘవాదమాత్రతా మానాంతరేణాసిద్ధా
 ఉపరిహితేవేభ్యో ధారయతీతివదను వాదానుపపత్త్యావిధికల్పనాత్ - యత్తుశా
 తాతపః || మాతులస్యసంతామూఢ్యామాతృగోత్రాంతతైఃచ | సమాసప్రవరాం
 దైవ త్యక్త్వాచాంద్రాయణంచరేత్ || యచ్ఛమనుః || ప్రైతృష్యసేయింభగిసిం
 స్యస్త్రియాంమాతురేవచ | మాతుశ్చభ్రాతృరాప్తస్యగత్వా చాంద్రాయణంచ
 రేత్ || ఎతాస్మిన్స్తభార్యాధేనోపయచ్ఛేతబుద్ధిమాన్ || యచ్ఛవాసః|| మా
 తుస్సపిండాయత్యేన వర్జనీయాద్విజాతిభిఃఇతితద్గాంధర్వాది వివాహాభమాతృవి
 వయం - తత్రపితృగోత్రానివృత్తైః - అతఏవమూర్కండేయపురాణమ్ || గాంధ
 ర్వాదివివాహేషుపితృగోత్రేణధర్మవిత్ ఇతి- గ్రాహ్యుదివివాహేతుపరిణేయైవేతి-
 భట్టసోమేశ్వరోపితృతీయేధ్యాయేవాక్యపాదే మాతులకన్యోద్వాహముదాహృత్య
 స్మృతి విరోధేనాచార ప్రాప్తస్యా స్యవతికే బాధోక్తావపి పూర్వో
 క్తశ్రౌతలింగబలీయస్త్వాదస్య కర్తవ్యతామాహ - తదేతద్దత్తకస్యపాలకదత్రిమ
 మాతృసోదరకన్యావిషయత్యేనాసవర్ణమాతులకన్యా విషయత్యేనయుగాంతరపర
 త్యే సచోపపన్నమపివిచారితరమణీయం - యథాతథాస్తుతథాపికతాతావన్నిపి
 ధ్ధమేవగోత్రాన్మాతుస్సపిండాచ్చ వివాహాగోవధస్తధాఇత్యాదిపురాణాత్ -
 మాధవీయేజా ధాయనోష్యస్యనిందామాహ || పంచధావిప్రతిపత్తిర్దక్షిణతస్తథో
 త్తరతఃకర్ణా విక్రయోనుపేతేన స్త్రియాచసహభోజనం పర్యుషితభోజనంమా
 తులపితృష్యసృదుహితృపరిణయసమితి - అథోత్తరతసీధుపానాదికముక్త్వా ఇతర
 స్మిఇతరస్మిన్కర్వన్తుష్యతి-ఇతరఇతరస్మిన్నితిభట్టసోమేశ్వరేణాపిస్మృతివిరుద్ధానాం
 మాతులకన్యోద్వాహాదీనామస్మాద్వచనాదప్రామాణ్యమిత్యుక్తం-బృహస్పతిరపి||
 ఉదాహ్యతేదాక్షిణా త్యైర్మాతులస్యసంతాద్విజైః | మతస్యిదాశ్చనరాఃపూ
 ర్వేష్యభిచారతాః స్త్రియః || ఉత్తరేమధ్యపాశ్చైవస్పృశ్యాన్వ్యాణాఃరజస్వలాఃఇ
 త్యనాచారత్వమాహ- అతఏవహేమాద్రామాత్యైకర్ణాటకాదీనాంతత్కారిణాం
 శ్రాద్ధేనిషేధః - భోపదేవేనాపిలిఖతంబ్రాహ్మణం|| యత్రమాతులచోద్వాహియత్ర
 వైవృషలీపతిః | శ్రాద్ధంనగచ్ఛేత్తద్విప్రాఃకృతంయచ్ఛనిరామిషంఇతి తస్మాన్మా
 తృతఃపంచ, పితృతఃసప్త, త్యక్తోద్వహేదితిసిద్ధం | సంబంధవివేకిసుసంతుః ||
 బ్రాహ్మణానామేకపిండస్వధానామాదశమాధర్మవిచ్ఛిత్తిర్భవతి ఆసప్తమాదిక్లివి
 చ్ఛిత్తిభేదవతి ఆతృతీయాత్పిండవిచ్ఛిత్తిరస్యధాపిండ శౌచక్రియావిచ్ఛేదాద్భిష్టా
 హతుల్యోభవతి - అస్యార్థమాహశూలపాణిః || జీవత్పిత్రాదిత్రికస్యవృద్ధప్రపితౌ
 మహాదయస్త్రయశ్శృద్ధదేవతాత్వాత్పిండభాజో భవంతితదూర్ధ్వంత్రయోనపువరు
 పపర్యంతాలేపభాజః || శ్రాద్ధకర్తృచదశమితి - దశమాదూర్ధ్వం సాపిండ్యనివృ

త్రిః- దశమాదిత్యుపలక్షణం! తేనపితృపితామహజీవనేనవపురుషపర్యంతంపితృజీవ
నేచ్ఛాపురుషపర్యంతంసాపిండ్యమితిజ్ఞేయం-అపుత్రధనగ్రహణేనన్ని హితాభావే
సప్తపురుషపర్యంతమధికారాధనగ్రాహణమారభ్యతృతీయవాత్రతఃతదూర్ధ్వంశ్రా
ద్ధవిచ్ఛేదఃఅన్యధాధనహరిత్యే౭పుత్రశ్రాద్ధాద్యకరణైబ్రహ్మహేత్యర్థః- అతృతీయా
ఢిత్యనూఢకన్యావిషయంఅప్రతానాంతు స్త్రీణాంత్రిపురుషీవిజ్ఞాయతేఇతివసిష్టోక్తేః!
ఏతచ్ఛాశౌచవిషయం । సాపిండ్యం, నతు వివాహాదా! తత్రపూర్వోక్తవచనైఃపం
చమత్వసప్తమత్వనియమాదితిమేధాతిథి ప్రముఖాదాక్షిణతాః వాద్వానోత్తరమే
తదితిగుర్ధివివేకః, మాతృకులవిషయంకానీనకన్యకావిషయంచైతత్ - అన్యథా॥ అ
ప్రతానాంతథా స్త్రీణాంసాపిండ్యంసాప్తపౌరుషమ్ । ప్రతానాంధర్మ సాపిండ్యం
ప్రాహదేవఃప్రజాపతిరితికార్యేణవిరోధస్యాదితి - రత్నాకరస్మృతితత్వాదిగాడగ్ర
న్థాః - యుక్తంచైతత్ - అన్యధాకన్యోత్పత్తౌపురుషత్రయ పర్యంతమేవసూతకం
స్యాన్నోర్ధ్వంసాపత్నమాతామహకులేత్వాహమితాక్షరానాంశంఖం॥యద్యేకజా
తాబహవఃపుథక్క్షేత్రాఃపుథగ్జనాః । ఏకపిండాఃపుథక్సౌచాపిండస్తావ ర్తతేత్రిషు ॥
పుథక్క్షేత్రాఃభిన్నజాతీయస్త్రీషుజాతాః । పుథగ్జనాఃసజాతీయభిన్నమాతృషుజా
తాః॥అత్రత్రిపురుషంసాపిండ్యమితి విజ్ఞానేశ్వరోవ్యావఖ్యా - పృథ్వీచంద్రోదయే
సాపిండ్యదీపికాయంచైవం - మదనపారిజాతేతుపృగక్ తేత్రజాఃభిన్నమాతృజాః
పుథగ్జనాఃభిన్నజాతీయాఃఏతద్విజాతీయసాపత్నమాతృకులవిషయం- సవర్ణసాపత్న
మాతృకులేనతుఃపురుషంసాపిండ్యం॥ పంచమీంసప్తమీంచైవమాతృతః పితృతస్త
థేతివసిష్టోక్తేఃసప్తమీమితిబౌద్ధాన్యకాదీనాంక్షత్రియాదిదారోత్పన్న పితృవిషయం
చేత్సుక్తం-తత్సన్ధికపోలకల్పితత్వాత్ గ్రంథాంతరవిరోధాచ్చ నిర్మూలం - పితృప
త్నస్యస్వర్ణామాతర ఇత్యుక్త్వాస్వమంతునాతదపత్యానిభాగినేయానీతి పృథక్షిషే
ధాచ్చ॥అన్యధాసపిండ్యేననిషేధాత్-సపత్నమాతులత్వాదినిదేశోవ్యర్థః-అతఏవ
తేనస్మృతికొముద్యాంసవర్ణసాపత్నమాతామహకులపరత్యేన తత్రైవశంఖవచనం
వ్యాఖ్యాతం తేనవాస్మింపంచమీంసప్తమీమితిత్యేతివ్యాఖ్యేయంతస్మాత్ప్రాచ్యేవ
వ్యాఖ్యాయుక్తాప్రయోగరత్నైభత్తైస్మృతితత్వాదిగాడగ్రన్థేషుచ సపత్నమాతా
మహకులేయావకుక్తంవాచనికమేవసాపిండ్యముక్తం,యథాహసుమంతుః, మాతృ
పితృసంబద్ధాఆసప్తమాదవివాహ్యభవంతి-ఆపంచమాదన్యేషాంపితృపత్నస్యస్వర్ణా
మాతరస్తద్భూతరోమాతులాస్తద్భగినోమమాతృష్వసారస్తద్భూహితరశ్చభగిన్యస్త
దపత్యాని భాగినేయాని-అన్యధాసంకరకారిణస్సన్యస్తధాధ్యాపయితురేతదేవేతి -
ఆపంచమాదితిమాతృకులేత్రిగోత్రాంతరత విషయంవేతిప్రాచ్యాః, మాత్యేన్య ॥
సమానప్రవరాచైవశిష్యసంతతిరేవచ । బ్రహ్మదాతుర్గురోశ్చైవసంతతిః ప్రతిషి
ధ్యతే ॥ తద్భగినోమమాతృష్వసారఇతితు ఆకరేనవతంత్యచిద్వచనాదవివాహః -
యథాగృహ్యపరిశిష్టేఅవిరుద్ధసంబంధాముపగచ్ఛేతేత్సుక్త్వావిరుద్ధసంబంధః, స్వ
యమేవోక్తః యథాభార్యస్వసంబంధః-తాపితృష్వపత్నీస్వసాచేతి, జాధాయనః॥

మాతుస్సపత్నాభిగి సంతతుతాంచవివర్జయేత్ । పితృవ్యపత్నాభిగిసంతతు
తాంచవివర్జయేత్ ॥ అతోమాతృవ్యనుఃసాపత్న పుత్రకన్యావ్యవివాహ్యాసాపత్న
మాతృకులజామితిమదనపారిజాతో క్షేరితి కేచిత్ కేచిత్తు ॥ జ్యేష్ఠాభ్రాతాపితృస్సమ
ఇతిమనూ క్షేస్తత్పత్నాభ్యఃమాతృత్వాత్తత్పితృత్వార్థామహత్వాత్ - జ్యేష్ఠభ్రా
తృపత్నీభిగిసినవివాహ్యా ॥ తథాఉత్పాదక బ్రహ్మదాత్రోగ్గరియాస్సహృదఃపితా
ఇతిమనూ క్షేర్గురుణాత్రిపురుషంసాపిండ్యంసఖాపినిర్వాప్యః - అతస్తేషాంకన్యానో
ద్వాహ్యాః ॥ గాయత్ర్యాఉపదేష్టుశ్చకన్యాంనై ప్రాద్వహేద్విజః । గురోశ్చకన్యాం
శిష్యోవాతత్సంత్యాపినేష్యతే ॥ పురుషత్రయసర్వంతంభ్రాతాదేర్నైతదిష్యతేవా
క్సంబంధకృతానాంతుస్సేహసంబంధభాగినామ్ ॥ వివాహాత్రనకర్తవ్యేలో
కగర్హాప్రసజ్యతేఇతివచనాచ్చ్యుత్యాహుః - తత్రమూలంచింత్యం । దత్తకవిషయే
తూచ్యతే - తత్రగౌతమః ॥ ఊర్ధ్వం సప్తమాత్పితృ బంధుభ్యోబీజనశ్చ మాతృ
బంధుభ్యః పంచమాదితిబంధుగ్రహణాన్నదత్తకమాత్రపరమిదం - కింతుసంతా
నేపి॥ఏతత్తైత్ర జాదిసర్వద్వాన్యముష్యాయణ పరమితిహరదత్తః - అత్రస్మృతిచంద్రి
కానియోగాద్య ఉత్పాదయతితస్మాద్బీజనోప్యూర్ధ్వం సప్తమాదిత్యర్థః - ఇతిదత్త
కస్య జనకవిషయమేతదితి సాపిండ్యమిమాంసాయాం - తేనదత్తకస్యజనకకులే
సాప్తపౌరుషం జననీకులేపాంచపౌరుషం సాపిండ్యం ॥ దత్తక్రీతాదిపుత్రాణాంబీజ
వపుస్ససిండతా । సప్తమీపంచమీచైన గొత్రిత్వంపాలకస్యచ - ఇతిబృహస్పత్యనూ
క్షేః - బీజనశ్చేతిగౌతమోక్షేశ్చ పాలకపితృకులేతు పంచపురుషం - పాలకమా
తృకులేత్రిపురుషం - తథాచాపరాశ్కే పైరినసిః - త్రీన్మాతృతఃపంచపితృతః పు
రుషానతీత్యోద్వహేదితి ఏతత్సపవవ్యాచఖ్యా - దత్తకాదీన్పుత్రాన్నితృ పక్షతో
నివృత్తపిండగోత్రానైయాస్సృత్యేతదుచ్యతే - పంచపితృత ఇతినాన్యాచ్ఛ్రీతితి -
యచ్ఛన్మద్గౌతమః ॥ స్వగోత్రేషుకృతాయేస్సర్వదత్త క్రీతాదయస్సతాః । విధినా
గోత్రమాయాంతినసాపిండ్యంవిధీయతే ॥ యచ్ఛవసిన్ః ॥ అన్యశాఖోద్భవౌదత్తః
పుత్రశ్చైవప్రాపనాయితః । స్వగోత్రేణస్వశాఖోక్తావిధినాస్యాత్స్వశాఖభావో ఇతి ॥
యచ్ఛనారదః ॥ ధర్మాగ్ధంవర్ధితాఃపుత్రాస్తత్తద్గోత్రేణపుత్రవత్ । అంశపిండవిభా
గిత్వం లేషుకేవలూరితం ॥ తత్పాలకకులే సాప్త పౌరుషంసాపిండ్యంనేత్యేవంప
రం - నతుసర్వథాసాపిండ్య నిషేధపరమితిసాపిండ్య మిమాంసాయాం - మదన
పారిజాతాదపిదత్తకానుప్రవేశే అల్పంసాపిండ్యంప్రతిభాతి - తథాహితేనత్రీనతీత్యే
త్యుదాహృత్యయస్యమాతా దత్తపుత్రీప్రతిగృహీత్రా పుత్రీకృతాతస్యాః ప్రతిగృ
హీప్రతిగృహీతృ కులేత్రీనతీత్యేతి - పంచపితృత ఇతియస్యదత్త పుత్రఃపితాతస్య
దత్తస్యయజ్ఞసకకులంతద్విషయమిత్యుక్తం - వస్తుతస్తుపూర్వవచసాం మహానిబం
ధేషుక్వాప్యనవలంబాదపరాక్రాదిలిఖనాభావాత్ - పూర్వోక్తవ్యవస్థాయాశ్చ
ప్రాతిభిజ్ఞానతుల్యత్వాద్యై రేతల్లిఖితం తేషా మేవశోభతే - మమతుపాలకకులేషక
పిండదానక్రియాన్యయిత్వర్హాపంసాప్తపౌరుషమేవసాపిండ్యం బీజనశ్చేతిగౌతమో

క్షేర్జనకకులేపి తావదేవత్రీన్యాత్మత ఇత్యాదితుసవర్ణసాపత్న మాత్మకులపరం -
 యద్యేకజాతాబహవ ఇతిసాంఖ్యైకవాక్యత్వాదితియక్తప్రతిభాతి - అతేవాన్య
 ద్వాయముష్యా యణత్వం - హేమాద్రిప్రవరమంజరీ వృత్తికృన్నా రాయణాదిభిరు
 క్తం - భట్టసోమేశ్వరేశాపి, పృథాయాఃకుంతిభోజస్యపాలక కన్యాత్వేపిఊర్ధ్వం
 సప్తమాత్మితృబంధుభ్యో బీజనశ్చేతిగాతమోక్తేదక్షిణమాయాః పృథాయాః
 జనకస్యశూరసేనస్య కులేపిసాప్తపౌరుషం పాలకకులేపితావదేవ సాపిండ్యముక్త
 మపివాకారణాగ్రహణే ఇత్యత్రసాపిండ్య దీపికాయాంతు దత్తక్రీతాదీనాం జనక
 గోత్రేణోపనయనే కృతేజనకకులే సాప్తపౌరుషంసాపిండ్యం పాలకమాతా పితృకు
 లేతిపురుషం పిండనిర్వాపాన్నిర్వాప్యలక్షణం త్రిపురుషంసాపిండ్యంపాలక గోత్రే
 ణోపనయనే తక్కులేసాప్త పౌరుషమిత్యుక్తం - తన్ను || చూడోపాయసంసాగ్
 రా నిజగోత్రేణవైకృతాః | దత్తాద్వాస్తనయాస్తేన్య రన్యధాదానఉచ్యత ఇతికా
 శికా పురాణాదుపనయనోత్తరం దత్తకనిషేధాత్ - త్రిపురుషమిత్యత్రాపిమూలం
 మృగ్యమిత్యులంబహునా - మాతాపితృద్వారక సాపిండవతీనాంకన్యానామియం
 సంఖ్యారామ వాజపేయినోక్తా || ఉద్వోధుఃపితరాపితృశ్చపితరౌతజన్మకృద్దంపతి
 ద్వం ద్వంతస్య చతుష్కమప్తచతతో వ్యస్యక్రమాక్షోడశ, వంశారంభకదంపతీ
 ప్రమితిరిత్యాసప్తకక్షంరదావీకై కాన్వయకన్యకాః పితృకులేత్వా సప్తకక్షంబ్రు
 వే || యద్యస్యేకస్యబహవస్సుతాస్యస్తదపీహతు | సంబంధసామ్యాద్దేకై కగణి
 తేత్యవధార్యతామ్ || ఏకస్మాన్నిధునాత్నుతోధదుహితాద్వంద్వద్వయంతద్వ యాత్త
 స్మాద్ద్వంద్వ చతుష్కమప్తచతతోఽతష్టోడశాఽతొరదాః | యావత్సప్తమకక్ష
 మగ్ని ఋతవఃకన్యాఇహైకాన్వయేతాదంతే గ్గుణితార్పణైక సదృశోపంశేసపిండాః
 పితృః || మాతుర్జన్మదదంపతీచ మిధునద్వంద్వంతతోస్సాగరాస్తస్యాః పంచమకక్ష
 మప్త మితిరిత్యేకాన్వయః పుంసుతే || ద్వంద్వాద్వంద్వం ద్వయుగంభతోబ్రయఇతోఽ
 హ్మైపంచకక్షం శరత్కోణ్య స్సప్తగుణాశ్చరాభ విధవోమాతుస్సపిండాఃకులే || కుల
 ద్వయస్యకన్యకాయుతా మిధస్సపిండకాఃహిమాంశు దృగ్ధరాదృశోవివాహకర్మ
 వర్జితాఇతి - ఏతచ్చసర్వవర్ణసాధారణం సర్వత్రసాపిండ్యసద్భావాదితి విజ్ఞానేశ్వ
 రోక్తేః || పంచమాత్మప్తమాదూర్ధ్వంమాత్మతఃపితృతఃక్రమాత్ | గపిండతానివ క్లేత
 సర్వవర్ణైష్వయంవిధిఃఇతి హరనాధధృతదేవల వచనాచ్చ - సంబంధత్యేసుమం
 తుః || పితృష్వస్మసుతామాత్మష్వస్మసుతాం మాతులసుతాం మాత్మసగోత్రాం
 స మానాన్వైయాం వివాహ్యాచాంద్రాయణంచరేత్పరిత్యజ్యైవాం మాత్మవద్భిభృ
 యాదితిదిక్ - ఋషేదిదమార్షంప్రవరఃగోత్రంప్రసిద్ధంసమానే ఆర్షగోత్రేయాన్యత
 స్మాజ్ఞాతాయానభవతితాం | అధసంక్షేపేణగోత్రప్రవరనిర్ణయః | తాచభిన్నానిషే
 ఢేనిమిత్రం - సగోత్రాయ దుహితరంసప్రయచ్ఛేదిత్యాదావప స్తంబోక్తేః, అస
 మానప్రవరైర్వివాహఇతిగాతమోక్తేశ్చత్రగోత్రలక్షణమాహ - ప్రవరమంజ
 ర్యాంబాధాయనః || విశ్వామిత్రోజమదగ్నిర్భరచ్ఛాజోఽధశాతమః | అతిర్హసి

ఘోషశబ్దత్యేతేన ప్రయుషయః॥ససానామృషీణామగస్త్యాష్టమానాం యదపత్వం
తగోత్రమితియద్యపి కేవలభాగవేష్యాష్టికేషాదిషు, కేవలాంగిరసేషుహరితాదిషు
నైతత్ భృగ్వంగిరసారుక్తేష్యనంతగ్రతే-తథాప్యత్రేష్టాపత్తిరేవేతికేచిత్ - అతపవ
స్మృత్యర్థసారే॥ ప్రవరైక్యాదేవాత్రాఽవివాహ ఉక్త్యద్యపివసిష్ఠాదీనాంనగోత్ర
త్వంయుక్తం-తేషాంసప్తర్షిణ్యేనతదపత్యత్వాభావాత్ - తథాపితహ్పూర్వభావివాసి
ష్టాద్యపత్యత్యేనగోత్రత్వంయుక్తం-అతపవపూర్వేషాంపరేషాంచైతగోత్రం-అత్రవి
శేషోఽస్మత్కృతప్రవరదర్పణేజ్ఞయః- ప్రవగానుప్రవరణాని పవరాః-కల్పకారాహి
వాసిస్తేతిహేతావసన్తపదిత్యధ్వర్యుర్ల్యాదినామేషాం ప్రవరణమామనంతిశే
షవగాః - తచ్చవరణంయద్యపిగోత్రభూతస్యాసిక్వచిద్వృత్త్యతే - తథాపిపూర్వప
ద్యపిభేదోద్రష్టవ్యః - అన్యథాతేషాంత్యాష్టరేయేపకాష్టరేయ ఇత్యాదినిర్దేశానుపప
త్తేః - అన్యేతుతద్గోత్రాణాంత్యాష్టరేయఇతిభేదమాహురితిదిక్ - తత్త్వంతుగోత్రభూ
తస్యపితృపితామహప్రపితామహఃపవప్రవరాః ॥ పితైవాగ్రేధపుత్రోధపాత్రఇతిశత
పథశ్రుతేః - పరంపరంప్రథమమిత్యాశ్వలానునోక్తేశ్చ - అత్రవిశేషమామజా
ధాయనః ॥ ఏకపవయుసిర్యానత్పునరేష్యమనర్తకే । తావత్పునూనగోత్రభ్యమ
న్యత్రభృగ్వంగిరసాంగణాదితి॥ స్మృత్యర్థసారే॥ ప్రీయమాణాతయావాసిసత్త్వయా
వానువర్తనమ్ । ఏకస్యదృశ్యతేయత్రతద్గోత్రంతస్యకథ్యతే ॥ భృగ్వంగిరోగణేషు
తుమాధవీయేస్మృత్యంతరే ॥ పంచాష్టే త్రిషు సామాన్య్యాదవివాహస్త్రిషుద్య
యోః ॥ భృగ్వంగిరోగణేష్యమశేషేష్యకోపివారయేత్, శేషగోత్రేషుఏకోపి
సమానఃప్రవరోవివాహంవారయేదిత్యర్థః - జాధాయనోపి - భృగ్వంగిరసావధి
కృత్యద్వాన్వరేయ సన్నిపాతేవివాహస్త్వాన్వరేయాణాంత్యాష్టరేయ సన్నిపాతేవివా
హః - పంచాష్టేయాణామితిభృగ్వంగిరోగణేష్యపిజమదగ్నిశాతమభరద్వాజేష్యేక
ప్రవరసామ్యేసర్వేషామన్యసామ్యేవాసగోత్రత్వాదేవావివాహాఇతిదిక్-అనగోత్రా
ణీప్రవరాశ్చోచ్యంతే - తత్రజాధాయనః ॥ గోత్రాణాంతుసహస్రాణీప్రయుతాన్య
ర్బుదానిచ । ఊనపదచాశదేష్టేషాంప్రవరాభ్యుపిదర్శనాత్ ॥ తతస ఫలగవఃప
త్సావిదాఆష్టికేషానాస్కామిత్రయువావైన్యాశ్శునకాఇతి - వత్సానాంభాగవ
చ్యావనాషువానార్యజామదగ్నేత్యిభాగవార్యజామదగ్నేత్యివా?భాగవచ్యావనా,
షువానేతివావిదానాంపంచభాగవచ్యావనాషువానార్యవైదేత్యిభాగవార్యజామద
గ్నేత్యివా? ఏతౌద్యౌజామదగ్నేత్యసంజ్ఞేత్యిష్టికేషానాం - భాగవచ్యావనాషు
వాన్యాష్టికేషానూపేతి, భాగవాన్యాష్టికేషానూపేతివా? ఏషాంత్రయాణాంపురపు
రమవివాహః వాత్సాన్యనాంభాగవచ్యావనాషువానేతి, వత్సపురోధసయోఃపం
చభాగవాచ్యావనాషువానవాత్సపురోధసేతి, జవనిమతిదయోఃపంచభాగ
వచ్యావనాషువానబైజమతిథతి, ఏవతేత్రయఃక్వచిత్ - ఏషామపిపూర్వైర్వరిషా
హః॥అత్రతత్రద్రణస్థాభ్యుపయోన్యశ్చవిశేషమత్కృతే ప్రవరదర్పణేజ్ఞయః య
స్కానాంభాగవచేతనావ్యసావేతనేతి, మిత్రయువాం - భారవవాధ్యిశ్వదేహ

దాసేతి ః భార్యవ్యూహసనదై ప్రాదాసేతివాధ్యై శ్వేత్యేకోవా ః వైన్యానాంభా
 గ్రసనై న్యస్థాధైపితవపైజాః శునకానాంశునకేతివా గార్హస్థమదేతివాభార్యవ
 గార్హస్థమదేతిద్వావా భార్యవశౌనమూత్రగార్హస్థమదేతిత్రయోవా వేదవిశ్వ
 జ్యోతిషాంభార్యవవేదవైశ్వజ్యోతిషేతిశారరమార రాణాంభాగవశారరమారరెతిః
 ఏతోద్వాక్వచిత్ యస్మాదీనాంస్వగణం త్యక్త్వాసర్వైన్ద్రియవాహః - తదుక్తం
 స్మృత్యర్థసారే || యస్మామిత్రయప్రావైన్యాశునకాః ప్రవర్తకృతః | స్వంసంహి
 త్యాగణంసర్వేవివహేయుఃపరావర్తైతి || అధాంగిరసః తేశాతమాఃభరద్వా
 జాః, కేవలాంగిరసశ్చేతిత్రిధా అత్రశాతమాదశఃఆయాస్యా, శ్శరద్వంతాః, కౌమం
 డాః, దీర్ఘతమసః, శౌశనసాః, కారేణుపాలేయాః, రాహుగణాః, సోమరాజకాః, వా
 మదేవాః, బృహదుక్థాశ్చేతి-తత్రాయాప్యావాంఁంగిరసాయాస్యశాతమేతి శరద్వ
 తానాంఁంగిరసగౌతమశారద్వతేతి|| కౌమండానాం, ఁంగిరసౌతధ్యకాక్షీవతశాతమ
 కౌమాంజేతివా - ఁంగిరసాయాశ్శౌశిజగౌతమకాక్షీవతేతివా ఁంగిరసౌతధ్య
 గౌతమాశిజకాక్షీవతేతివా ఁంగిరసౌశిజకాక్షీవతతేతిత్రయోవా దీమంతమ
 సాఁంగిరసౌతధ్యకాక్షీవగౌతమద్దైర్ఘ్యతమసేతి ఁంగిరసౌతధ్యద్దైర్ఘ్యతమసేతిత్ర
 యోవా - శౌశనసానాం - ఁంగిరసగౌతమశౌశనసేతిత్రయః కారేణుపాలేయా
 నాం - ఁంగిరసగౌతమకారేణుపాలేతిత్రయః రాహుగణావాంఁంగిరసరాహు
 గణగౌతమేతి సోమరాజకానాం ఁంగిరససోమరాజకగౌతమేతి వామదేవా
 వాంఁంగిరసవామదేవ్యగౌతమేతి బృహదుక్థానాంఁంగిరసబృహదుక్థగౌతమేతిః
 ఁంగిరసవామదేవబార్హదుక్థేతివా ఉత్తాన్యానామాంగిరసౌతధ్యగౌతమేతిః -
 శౌశిజావామాంగిరసౌశిజకాక్షీవతేత్యా ప సంబః - ఁంగిరసాయాస్యశిజగౌత
 మకాక్షీవతేతికాత్యాయనః - ఏతోద్వాక్వచిత్ రఘువానాం ఁంగిరసరాఘు
 వగౌతమేతికేచిత్ తత్రమూలంచింత్యం - ఏషాంసర్వేషాం గౌతమానామవివా
 హః - ఆధభరద్వాజాః - తేచత్వారఃభరద్వాజాః గరాః, ఋతూఃకపయధితి- భర
 ద్వాజానామాంగిరస బార్హస్పత్య భరద్వాజేతిత్రయః గరాణామాంగిరసబా
 ర్హస్పత్య భరద్వాజస్తైన్యగార్హస్థిఫంచ ఁంగిరసస్తైన్యగార్హస్థిత్రియోవా- అం
 త్యయోర్వ్యత్యయోవా భరద్వాజగార్హస్థసేతివాః - గరభేదానాం - అం
 గిరసృతే త్రికాపిభువేతి ఋతూణాంకపిలానాంఁంగిరసబార్హస్పత్యభరద్వాజ
 వాందనమాతవచసేతిఫంచ ఁంగిరసవాందనమాత వచసేతిత్రియోవా క్షీ
 నా మాంగిరసా మహియవౌఋత్యసేతి ఆత్మభువా మాంగిరస, భరద్వాజ
 బాహుస్పత్యమంత్రపరాత్మభువేతిఫంచ అయంక్వచిత్ భరద్వాజానాంసర్వేషామ
 వివాహఃఅదకేవలాంధిదశఃతేచనట్ హరితాః- కుత్స్నాః-కణ్వాః రధితరాః ముదలాః
 విష్ణువృద్ధాశ్చేతి హగిణానాం ఁంగిరసాంబరీమయావనాశ్చేతి, ఆద్యోమాంధాతా
 న్నాకుణా నాంఁంగిరసమాంధాత్మకౌతేతి, కణ్వానామాంగిరసా జమిథ, కాశ్వే
 తి ఁంగిరసమూరకాశ్వేతివా రధితరాణామాంగిరసవైరూపరాధితరేతి అంగి

రస్యవై రూపపార్శ్వద్వయేతివా అష్టాదంష్ట్రపార్శ్వద్వయవై రూపేతివా ; అంత్యయో
 ర్వ్యవ్యత్యయోవా ముద్దలానామాంగిరస్యభామ్యాశ్వమాద్ధలేతి అద్యస్తాక్షీక్యా
 వా - ఆంగీరస్యతాక్ష్యామాద్ధలేతివా ; విష్ణువృద్ధానామాంగి రసపౌరుకుత్స్య,
 త్రాసదస్యవేతి - ఏషాంస్యగణం విహాయ సర్వైర్వివాహణోభవతి - హణితకుత్స్
 యోస్తునభవతి - అదాత్యయః తేచత్వారః - అత్యయః, వాద్భుతకాః, గవిష్ఠిరాః.
 ముద్దలాఇతి ఆద్యానా మాత్రేయార్చనానసశ్యావాశ్వేతి వాద్భుతకానాం -
 ఆత్రేయార్చనా నసవాద్భుతకేతి ధనంజయానాం అత్రేయార్చనానశ్శధానంజ
 యేతీ, క్వచిత్ గవిష్ఠిరాణా మాత్రేయార్చనా నసగావిష్ఠిరేతి ఆత్రేయగావిష్ఠిర
 పౌర్వాతిథేతివా ముద్దలానామా త్రేయార్చనా నసపౌర్వాతిథేతి వామరద్య
 సుమంగళబైజవాపానా మాత్రేయార్చనానసాతిథేతి ఆత్రేయార్చనానసగావి
 ష్ఠిరేతివా - సుమంగళానాం అత్రీసుమంగళశ్యావాశ్వేతి, కేచిత్ - అత్రేః పుత్రికా
 పుత్రాణాం ఆత్రేయవామరధ్యభౌతికేతి - అత్రీణాం సర్వేషామనివాహః - అధ
 విశ్వామిత్రాః - తేదశ, కుశికాః, లోహితాః, హక్షకాః, కామకాయమాః, అజాః, కతాః
 ధనంజయాః అఘమర్షణాః పూరణాః ఇంద్రకౌశికాఇతి - కుశికానాం వై శ్వామి
 త్రదేవరాతేదలేతి, లోహితానాం వై శ్వామిత్రాప్తకతాహితేతి. అంత్యయోర్వ్య
 త్యయోవా వై శ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛందస్సాప్తకేతివా వై శ్వామిత్రాప్తకేతిద్వా
 వా రాక్షకాణాం వై శ్వామిత్రగాధిన్రైవణేతి ; వై శ్వామిత్రరాక్షకరైవణేతివా
 కామకాయనానాం వై శ్వామిత్రదేవశ్రవస్సదైవతరసేతి అజానాం వై శ్వామిత్ర
 మాధుచ్ఛందస్సాజేతి వై శ్వామిత్రాశ్శరధ్యవాధూలేతివా ధనంజయానాం వి
 శ్వామిత్రమాధుచ్ఛందస్సధానంజయేతి, వై శ్వామిత్రమాధుచ్ఛందస్సాఘ మర్షణేతి
 వా ; కతానాం వై శ్వామిత్రకతాత్మాతీలేతి, అఘమర్షణానాం వై శ్వామిత్రాఘమ
 ర్షణకౌశికేతి పూరణానాం వై శ్వామిత్ర పౌరణేతిద్వా వై శ్వామిత్రదేవరాత్ర
 పౌరణేతివా, ఇంద్రకౌశికానాం వై శ్వామిత్రేంద్రకౌశికేతిద్వా ఏతేషాధాయనో
 క్తాః || రాహిణానాం వై శ్వామిత్రమాధుచ్ఛందస్సరాహిణేతి, రేణూనాం వై శ్వామి
 త్రగాధిన్రైవణవేతి నేణూనాం వై శ్వామిత్రగాధిన్రైవణవేతి, జహ్నునాం వై శ్వా
 మిత్రశాలంకాయనకౌశికేతి ; ఆశ్శరధ్యానాం వై శ్వామిత్రాశ్శరధ్య వాధూలేతి ;
 ఉదనేణానాం వై శ్వామిత్ర, గాధిన్రైవణవేతి ; - ఏతేకశ్వలాయనామాత్స్యికాః
 అన్యైస్త్యగ్నేపిపద్గణాఉక్తాః - తేస్యత్రమత్క్రొతౌజ్ఞేయాః ఏషాం విశ్వామిత్రా
 నామవివాహః అధకశ్యపాః తేపంచ, నిధువాః, కశ్యపాః, రేభాః శృండిలాః, లోగాప్య
 శ్చ నిధువాణాం కాశ్యపావత్సరవైధువేతి - కశ్యపానాం కాశ్యపావత్స
 రాశితేతిరేభాణాం కాశ్యపావత్సరైభ్యేతి - శాండిలానాం కాశ్యపావత్సరశాం
 డిలేతి అంత్యస్థానిదేవలోవా, సింహోవా ; శాండిలానితదేవలేతివా ; కాశ్యపాని
 తదేవలేతివా అంతయోర్వ్యత్యయోవా - దేవలానితేతిద్వావా, లోగాప్యన్యత్వ్యా
 మః ఏషాంకశ్యపానామ వివాహః అధవసిష్ఠాః - తేపంచ - పసిపాః, కుండివాః,

ఉపమన్యవః. పరాశ గాః, జాతుకర్ణ్యాశ్చేతి వాసిష్ఠానాం వాసిష్ఠేంద్ర ప్రముద్రా
భరద్వస్వేతి వాసిష్ఠేత్వేకోవా - కుండినానాంవాసిష్ఠ, మైత్రావరుణ, కౌండిన్యే
తి ఉపమన్యూనాంవాసిష్ఠేంద్రప్రముద్రాభరద్వస్వేతి వాసిష్ఠభరద్వస్వేంద్ర
ప్రముదేతివాక్యాయోర్వ్యత్యయోవా పరాశ రాణాంవాసిష్ఠశాక్తయ్యపారాశర్యే
తి జాతుకర్ణ్యానాంవాసిష్ఠాత్రి. జాతుకర్ణ్యేతి. వాసిష్ఠానాంసర్వేషామవివా
హః - అంతిస్యాత్రిభిశ్చ || అథాగస్త్యో తేచత్వారిః ఇద్భవాహః, సాంబవా
హఃసోమవాహః, యజ్ఞవాహఃశ్చేతి ఆద్యానామాగస్త్యధార్థ్యచ్యుతైద్భవా
హేతి అగస్త్యేత్వేకోవా | సోమవాహనామాగస్త్యధార్థ్యచ్యుతసోమవాహే
తి || సాంభవాహేతి సాంభవాహనాంసాంభవాహూంత్యః యజ్ఞవాహనాం
యజ్ఞవాహూంత్యః ఆద్యౌపూర్వోక్తావేవ- సారవాహనాంతదంతాశ్రయః-
దర్భవాహనాంతదంతాశ్రయః- అగస్తినామాగస్త్యహూంద్ర మాయోభు
వేతి పూర్ణమాసోమాగస్త్యభౌతమాససారణేతి హిమోదకావామాగస్త్యహై
మవర్చిహైమోధకేతి పాణిణావామాగస్త్యహైనాయకపాణికేతి ఏతేషుకన్వ
చిత్ - అగస్తీనాంసర్వేషామవివాహః - అర్థద్విగోతాః శౌంగశైశిరిణాం
ఆంగిరసబాహుస్పత్యభారద్వాజకాత్యక్షీలేతిపంచకాత్యక్షీలయోఃస్థానేశౌం
గశైశిరిర్వా ఆంగిరసకాత్యక్షీలేతిత్రయోవా ఏషాంభరద్వాజైర్వాశ్వామిత్రై
శ్చాచివాహః ఏవంకపిలానాంకతానాంచసంక్రమిపూతిమాహదీనాం- ఆంగిరస,
గౌరవీతిసాంకృత్యేతి శాక్త్యగౌరవీతిసాంకృత్యేతివా అంత్యయోవత్వకయో
వా | ఏషాంస్వగణధైర్యసిష్టేఃశౌంగశైశిరై తాగక్షీభిశ్చాచివాహః - కశ్య
పైరపీతిప్రయోగపారిజాతే - తాగక్షీణాంకాశ్యప్రవత్సారవాసిష్ఠేతి కశ్యప్ర
వత్సారాసి తేతివా ఏషేనార్వస్థిపానక్రంకశ్యపః - ఏషాంవసిష్ఠేః కశ్యపైస్సం
క్రమిభిశ్చాచివాహః - దేవరాతస్యజామదగైర్వర్విశ్వామిత్రైశ్చాచివాహాఇతిప్ర
యోగపారిజాతే- యోదయుక్తగతబహ్వృచశ్రుతోయదైవాంగిరసస్సన్నుపేయాం
తవ పుత్రతాం ఆంగిరసోజన్మనాన్యాజగతిఃశ్రుతః కవిషత్సంగిరోగణస్థత్యేనభాగ
వ జామదగైర్వత్వస్మృతేహారివంశాదిస్మృతేశ్చబాధాత్ - తేనద్వాదేవరాతే
ఏకఆంగిరసస్సృత్యుక్తః-అన్యోభాగవః- తయోఃకల్పభేదేప్యాంగిరసేన దేవరాతే
నజామదగ్నేభవత్వేపవివాహః- భాగవేణతునేతి తత్స్వగిధనంజయానాం విశ్వా
మిత్రైరత్రిభిశ్చాచివాహః - జాతుకర్ణ్యానాంవసిష్ఠే రత్రిభిశ్చాచివాహః - ఏ
వందత్తక్రేతక్రమిమన్వయంద త పుత్రికాపుత్రాదీనాంఉత్పాదక పాలకయోఃపిత్రో
గోత్రప్రవరావజ్ఞానాని ప్రవరమంజరీ నారాయణవృత్తి ప్రయోగపారిజాతా
దయః - అత్రసర్వతోపపత్తయః - మూలంచమత్కృతే ప్రవరదర్పణేజ్ఞేయమితి
దిక్ - క్షుతియవేశ్యగౌంస్తు పురోహితగోత్రప్రవరావేనేతి సర్వసిద్ధాంతః - య
ద్యపి బహ్వృచపరిశిష్టేకసి భరద్వాజయోర్వివాహఉక్తస్తథాపి || భరద్వాజాశ్చ
కపయోగగాకౌతూయణాఇతి | చత్వారోపిభరద్వాజగోత్రైక్యాన్నాన్వయే

యుర్ముఖః || కపిగర్భరద్వాజామిథో రాక్షాయణాద్విజాః | నోద్వహేయస్స
గోత్రత్వాత్ప్రవరై క్యాచ్ఛకుత్రచిదితి స్మృత్యర్థసారాద్యుక్తేరవివాహవసత
యోరితి (ప్రవరమంజర్యాంయద్యపీదముక్తం తథాపి భృగ్వంగిరోగణేషు భ
వత్యేన - తథాబహ్యుచపరిశిష్టే జాభాయనః || ఏకవవముషిర్యావత్ప్రవరేష్వను
వతతే | తావత్సమానగోత్రత్వమ్మతే భృగ్వంగిరోగణాత్ || మాధవీయేస్మృ
త్యంతరే || పంచానాంతుత్రిసామూన్యాదవివాహప్రీష్టుద్వితాః! భృగ్వంగిరోగణే
ష్వేవంశేషేష్వకోపి వారయేదితిదేశాచారాచ్ఛసోప్యాభీరదేశే ప్రసిద్ధః - చతు
ర్వింశతిమతే || యస్తుదేశానురూపేణకులమార్గేణచోద్వహేత్ | నిత్యంసవ్యవ
హార్యస్సాన్యద్యేధావైచిత్ర్యదృశ్యతఇతిదిక్ - తథాచభృగుః || యస్మిదేశేపురే
గ్రామేత్రైవిద్యేనగరేపివా | యోయత్రవి హితోధర్మస్తదధర్మంసవిచాలయే
దితి|| పునశ్చతుర్వింశతిమతే|| యస్మిదేశేయతచారఃపారంపర్యక్రమాగతః!వర్ణా
నాంకిలసర్వేషాంసదాచారస్సఽచ్యతే || ఇతీయాకెషుచిత్పస్తకెష్వధిగోభాగః)
స్వగోత్రాద్యజ్ఞానేతు సత్యాపాఢః - అథాజ్ఞానబంధోః పురోహిత ప్రవశా
చార్య ప్రవరేణవా || ఇతి అచార్యగోత్రప్రవరాసభిజ్ఞస్తుద్విజస్సన్వయమ్ | దత్వా
త్మానంతకుస్తేచిత్తద్గోత్రప్రవరోభవేత్ || యద్వాస్వగోత్రప్రవరంరవిధురోజామద
గ్నిజః | వివాహంచనతేనైవగోత్రేణతు సమాచరేదితికశ్చిత్ || దిప్రాదాసీయేపి||
స్వగోత్రప్రవరాజ్ఞానేజమదగ్నిముపాశ్రయేత్ || అథమాత్మగోత్రవర్జసనిణాయః
శాతాతపః || మాతులస్యసు తామూఢ్యామాత్మగోత్రాంతథైవచ | సమానప్రవ
రాంచైవ గత్వాచాంద్రాయణంచరేత్ || యద్యపి || సగోత్రాం మాతురప్యేకేనే
చ్ఛంత్యుద్వాహకమణి | జన్మనామోరవిజ్ఞానేప్యద్వహేదవిశంతిఇతి వ్యాసో
క్తేరజ్ఞాత నామత్వేన సగోత్రత్వ దోషస్తథాపి నేదంకతా ప్రవతతే|| గోత్రా
మాతుస్సపిండాచ్ఛ వివాహాగోవధస్తథేతి కలివర్జతోవ్యక్తః - ఇదంమాత్మగో
త్రవర్జనంసూధ్యందిసీయానామేవ - మాత్మగోత్రంసూధ్యందిసీయానా మపుత్రా
యాశ్చేతిసత్యాపాథోక్తేరితికశ్చిత్ - తన్నిర్మూలం అతపవాహప్రవరమంజరి
కారః దోషస్యాతిగురుత్వాత్సర్వేషాంమాత్మగోత్రంవర్జ్యమితి - యత్తు ఏకస్మిన్ప్ర
వరేతుల్యేమాత్మగోత్రేవరస్యచ | తముద్వాహంసకుర్వీతసాకన్యాభగిసీస్మృతేతి
మాత్మకులేప్రవరచింతనముక్తంతదానురాదివివాహాధాపరమితిదిక్ - విస్తరస్తు
గ్రంథాంతరేభ్యోజ్ఞేయః - సగోత్రాదివివాహేప్రాయశ్చిత్తంస్మృత్యర్థసారే|| ఇథం
సగోత్రసంబంధవివాహవిషయేస్థితే యదికశ్చిత్ జ్ఞానతస్మాంకన్యామూఢ్యోపగచ్ఛ
తి || గురుతల్పవ్రతాచ్ఛుద్ధేర్నిర్భస్తజ్ఞోంత్యతాం ప్రజేత్ | భోగతస్మాం పరిత్య
జ్యపాలయేజ్జనసీమివ || అజ్ఞానాదైంద్రైశ్చుద్ధేర్నిర్భస్తకాశ్యపః || ఏవంసాపిం
డ్యేపి || సపిండాపత్యదారేషుప్రాణత్యాగోవిధీయతేఇతిబృహద్యమోక్తేః - తిథిత
త్వేజ్వాధాయనః - సపిండాంసగోత్రాంచేదమత్యోపయచ్ఛేన్మాత్మవదేనాంబిభృ
హూణ్ - సన్యాసివాహకాలఙ్గోజ్యోతిర్నిబంధే || పశుబ్దమధ్యేనోద్వాహ్యాన్యా

వర్షద్వయంయతః ॥ సోమోభుక్తైతతస్తద్వద్గంధర్వశ్చతథానలః ॥ రాజమూర్తం
 డః ॥ అయుగ్మేదుభాగానారీయుగ్మేతువిధవాభవేత్ ॥ తస్మాద్గర్భాన్వితేయుగ్మే
 వివాహేసాపతివ్రత ॥ మాసత్రయాదూర్ధ్వమయుగ్మవర్షేయుగ్మేపిమాసత్రయమేవ
 యావత్ ॥ వివాహశుద్ధిప్రపదంతిసంతో వాత్సాదయఃప్రీజనిజన్మమాసాత్ ॥
 పరాశరమాధవీయేతు ॥ జన్మతోగర్భాధానాద్వాపంచమాబ్దాత్పురంశుభమ్ ॥ కు
 మారీవరణందానం మేఖలాబంధనంతథేత్యుక్తం - సంబంధతత్త్వేయమః ॥ కన్యా
 ద్వాదశవర్షాని యాప్రదత్తావసేద్గృహే ॥ బ్రహ్మహత్యాపితుస్తస్యాస్సాకన్యావర
 యేత్స్వయమ్ ॥ భారతే ॥ త్రింశద్వర్షోడశాబ్దాంభాగ్యాంవిండేతనగ్నికామ్ ॥ ద్వి
 ప్రవర్షోష్టవర్షాంవాధర్మేసీదతిసత్వరః ॥ అతోప్రవృత్తేరజసి కన్యాందద్వాత్పితాస
 కృత్ ॥ తత్త్రైవ ॥ సప్తసంవత్సరాదూర్ధ్వంవివాహస్సార్వవర్ణికః ॥ కన్యాయాశ్చ
 స్యతేరాజన్మన్యథాధర్మగర్హితః ॥ రాజమూర్తంఢః ॥ రాహుగ్రస్తేతథాయుద్ధేపి
 త్యాణాం ప్రాణసంతయే ॥ అతిప్రాధాచయాకన్యాచంద్రలగ్నబలేనతు ॥ చకారా
 దతిభాలాప్రాణసంతయ ఇత్యుక్తేః - మనుః ॥ త్రింశద్వర్షోవహేత్కున్యాంహృ
 ద్యాంద్వాదశవర్షాకిమ్ ॥ త్ర్యప్తవర్షోష్టవర్షాంవాధర్మేసీదతిసత్వరః ॥ యద్యపి ॥
 వివాహస్త్యప్తవర్షాయాః కన్యాయాశ్చస్యతేబుధైః ఇతిసంవరోక్తేః-అతఃకర్ణవరజ
 స్వలేత్యాదేశ్చదశవర్షాదూర్ధ్వం వివాహేనానిషిద్ధః-తథాపిదాతురభావేద్వాదశ
 షోడశాబ్దజేయే ॥ త్రిణివర్షాణ్యుతుమతీకాంతేతపితృశాసనమితిపరాశరమాధర
 వీయేషాధాయనోక్తేశ్చ - మనుః ॥ ప్రీసంబంధేదశైతానికులానిపరిచ్ఛయేత్ ॥ హి
 సక్రియంనిఃపురుషంనిచ్ఛందోరోమశార్కసమ్ ॥ శూర్యామయావ్యపస్మాదిశ్వితికు
 ప్తికులానిచ ॥ నగ్రవృక్షనదీనామ్నింనాంత్యపర్వతనామికామ్ ॥ నపత్యహిప్రేష్య
 నామ్నింసబిభీషణనామికామ్ ॥ యమః ॥ తస్మాదుద్వాహయేత్కున్యాంయావ
 న్నరుమతీభవేత్ ॥ తథామూలజాదీనాంఫలంప్రాగుక్తం - తథావర్ణవశ్యగ్రహ
 మైత్ర్యాదిసుతితవిచారోజ్యోతిర్విద్యోజ్ఞేయః - విస్తరాత్తునోచ్యతే-అధగుర్వర్క
 బలంజ్యోతిర్నిబంధే, గగణః ॥ స్త్రీణాంగురుబలంశ్రేష్ఠంపురుషాణాంరవేర్బలమ్ ॥
 తయోశ్చంద్రబలంశ్రేష్ఠమితిగగణభాషితమ్ ॥ జన్మత్రిదశమాన్ధిస్తపూజయాశుభ
 దోగురుః ॥ వివాహేధచతుర్థాప్తద్వాదశస్థోమృతిప్రదః ॥ దేవలః ॥ నష్టాశ్మజ్ఞాధనవ
 తీవిధవాకుశీలాపుత్రాన్విత్వాహతథవాసుభగ్గానిపుత్రాన్ ॥ స్వామిప్రియావిగతపుత్రధ
 వ్వాధనాధ్యావంధ్యాభవేతురగురౌక్రమశోభిజన్మ ॥ బృహస్పతిః ॥ ఝషచాప
 కుభీరస్థో జివోప్యశుభగోచరః ॥ అతిశోభనతాందద్వాద్వివాహేనాపనయాదిషు ॥
 లల్లః ॥ ద్వాదశదశమచతుర్థైజన్మనిషష్ఠాప్తమేతృతీయేచ ॥ ప్రాప్తేపాణిగ్రహణేజీ
 వేవైధవ్యమాప్నోతి ॥ గగణః ॥ సర్వత్రాపిశుభందద్వాద్వాదశాబ్దాత్పురంగురుః
 పంచషష్ఠాబ్దయారేవ శుభగోచరతామతా ॥ సప్తమాత్పంచవర్షేషు స్వోచ్చస్వ
 త్కగతోయది ॥ అశుభోపిశుభందద్వాచ్ఛుభయుక్షేషుకింపునః ॥ రజస్వతాయాఃక
 న్యాయా గురుశుద్ధింనచింతయేత్ ॥ అష్టమేషిప్రకర్తవ్యై వివాహస్త్రీగుణార్ష

సాత్ ॥ అర్కగుర్వోర్బలం గౌర్యా రోహిణ్యుర్బలస్మృతా । కన్యాచంద్రబలా
ప్రాక్తా వృషలీలగ్నతోబలా ॥ అష్టవహ్నాభవేకారీనవవహ్నాచరోహిణీదశరణాభవే
త్కన్యా అతః ధర్మ్యం రజస్వలా ॥ అథబృహస్పతిశాంతిః - శౌనకః ॥ కన్యకోద్వా
హకాలేతు అనుకూల్యం సవిద్యతే । బ్రాహ్మణస్యోపనయనే గుర్వోద్విధిరుదాహృ
తః ॥ సువర్ణేనగురుంకృత్వా పీతవస్త్రేణవేష్టయేత్ ॥ ఈశాన్యాంధనశంకుంధంధాన్యో
పరినిధాయచ ॥ దమనంమధువుష్పంచపలాశంచైవసర్వపాక ॥ మాంసేగురూచ్యచా
మూగోవిడంగీశంఖసీవచా ॥ సహదేవీహరిత్రాంతా సర్వాషధికతావరీ ॥ బలాచ
సహదేవీచ నిశాద్వితయమేవచ ॥ కృత్వాజ్యభాగపర్యంతం స్వశాఖోక్తవిధానతః ॥
గ్రహానాక్తమండలేభ్యర్చ్యపీతపుష్పాక్షతాదిభిః । డేవపూజాం తు గోకాలే తత్సంకుం
భానుమంత్రణమ్ ॥ అశ్వత్థసమిధశ్చాజ్యం వాయసంసర్పిషాయతమ్ । యనప్రహి
తిలాస్సాజ్యమంత్రేణైవ బృహస్పతేః । ఆహ్వాత్యకలంసంస్వంహూమశేషంసమః
పయేత్ ॥ పుత్రదారసమేతస్య అభిషేకంసమాచరేత్ ॥ కుంభాభిమంత్రణోక్త
శ్చసముద్రజ్యేష్ఠునంత్రతః । ప్రతిమావంభనస్త్రుంచ అచార్యాయనివేదయేత్ ॥
బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్పుశ్చాచ్ఛుభదస్సాన్సంశయః ॥ ఇలిబృహస్పతిశాంతిః -
శౌనకః ॥ గుర్వాదిత్యేవ్యతీహతేవక్రాతీచారగేగురౌ । సప్తైశిసశుక్రవాబాం
వృద్ధేభవాగురౌ । పాపేచైతేభవపాకాను శరద్యధికమాసగే ॥ కేరూర్దమేనిరింశే
ర్కేసింహస్థైమరమంత్రిణి ॥ వివాహవ్రతయాత్రాది పురహర్మ్యగృహాదికమ్ । యౌ
రంవిద్యోపవిద్యాంచ యత్పతఃపరివర్జయేత్ ॥ మదనపాడిజాతే జ్యోతిస్సగరే ॥ బా
లేశుక్రేవృద్ధేశుక్రవృద్ధేజీవేనప్తేజీవే ॥ బాలేజీవేజీవేసింహేసింహాదిత్యేజీవాదిత్యే ॥ త
ధామలిష్టుచేమాసినురాచార్యైరతిచారగే । వాపీకూపవివాహాదిక్రియాప్రాగుదితా
స్యజేత్ ॥ సింహస్థంమకరస్థంచగురుంయత్సేవవర్జయేత్ ॥ లల్లః ॥ అతిచార తేగజీన
స్తంరాశింనైవచేత్పునః । లుప్తస్సంవత్సరోజ్జేయ స్సర్వకర్మబహిష్కృతః ॥ సింహ
స్థగురోరపవాదచూహ - పరాశరః ॥ గోదాభాగీరథీమధ్యేనోద్వాహస్సిహంసేగు
రౌ । మఘాస్థేసర్వదేశేషుతథామీనగతేరవౌ ॥ వసిష్ఠోపి ॥ వివాహాదక్షిణే
కూలే గౌతమ్యాంసేతరత్రతు । భాగీరథ్యుత్తరేకూలే గౌతమ్యాదక్షిణేతథా ॥
వివాహాప్రతిబంధశ్చసింహస్థేజ్యేనదుష్యతి ॥ కన్యాదాతృక్రమమాహ యా
జ్ఞవల్క్యః ॥ పితాపితామహాభ్రాతా సకుల్యోజనసీతథా । కన్యాప్రదఃపూర్వ
నాశే ప్రకృతిస్థాపరఃపరః ॥ అప్రయచ్ఛసమాప్నోతి భూమిహత్యామృతాన్మృతౌ ।
గమ్యంత్యభావేదాతృణాంకన్యాకుర్యాత్స్వయంవరమ్ ॥ భాతృణాంసంస్కృ
తానామేవాధికారమాహసపవ యాజ్ఞవల్క్యః ॥ అసంస్కృతాస్తుసంస్కార్యాభ్రా
తృభిఃపూర్వసంస్కృతైః । భగిన్యశ్చనిజాదంశాద్దత్వాంశంతుతురీయకిమ్ ॥ అత్ర
చకారేణపూర్వ సంస్కృతైరిత్య స్యామవృత్తేర్వివాహపర్యాప్త ద్రవ్యదానేస్వాం
శచతుర్థభాగదానేవా సంస్కృతగ్రహణంవ్యర్థంస్యాత్ । ఆతఃకర్తృనియమౌ
యం । తేనానుపసిత భాతృమాత్రాది సత్వేమాత్రాదేవేవాధికారోనభ్రాతురి

త్యుక్తం - సంబంధతత్త్వాదాః । కన్యా స్వయంవరేమాతృగృహత్యజేచ తాభ్యామేవ
 నాందీశ్రాద్ధంకార్యం - తత్రచస్వయంప్రధాన సంకల్పమాత్రంకృత్యాన్య ద్బా
 హ్మణద్వారాకారయేదితి ప్రయోగపారిజాతే - వరస్తుసంస్కృతభాగితాద్య' భా
 వేస్వయమేవనాందీశ్రాద్ధంకుర్యాత్ - నమాతా ॥ పుత్రేషువిద్యమానేషు నాన్యం
 వైకారయేత్స్వధాంఘ్రిసిషేధాత్ - ఉపనయనేనకర్మాధికారస్వజాతత్వాచ్చేతిపృ
 థీచంద్రోదయః - మాధవీయైపరాక్మేచనారదః ॥ పితృదద్యాత్స్వయంక
 న్యాంభాగితానానుమతేషితుః ॥ మాతామహూమాతృలశ్చ సకుల్యోభాంధవస్త
 థా ॥ మాతాత్వభావేసర్వేషాం ప్రకృత్యయదినర్తతే । తస్యామప్రకృతిస్థాయాం
 కన్యాందద్యుస్స్వజాతయః । సకుల్యఃపితృపక్షీయో భాంధవౌమాతృవంశ్యజః ॥
 మదనపారిజాతేకాత్యాయనః ॥ స్వయమేవౌరసీందద్యాత్ప్రభావేస్వభాంధవాః ।
 మాతామహస్తతోన్యాంహి మాతానాధర్మజాంసుతామ్ ॥ తతోన్యావకారసీంభి
 న్నాం ధర్మజాంనియోగాత్తై త్రజాంమాతామహూమాతా మాయలోవాదద్యా
 త్ - తేనౌరసీదానేపితృబంధుషుసత్సుమాతా మహాదీనాంనాధికారః - అనును
 తింవినా, అస్యాపవాదస్తత్రైవ ॥ దీర్ఘప్రవాసయుక్తేషు సౌగంధేషుచబంధుషు ।
 మాతాతుసమయేదద్యా దౌరసీమపికన్యకామ్ ॥ మనుః ॥ యదాతునైవకశ్చిత్సన్య
 త్కన్యారాజానమావ్రజేత్ ॥ పరకీయకన్యాదానేవిశేషోమదనరత్నేస్కాండే ॥ ఆ
 త్మీకృత్యసువర్ణనపరక్రీయాంతుకన్యకాంధర్మేణవిధినాదానమసగ్రతేషియుజ్యతే ॥
 అత్రప్రకృతిస్థగ్రహణాదప్రకృతిస్థేనకృతమకృతమేవ ॥ స్వతంత్రోయదితత్కార్యం
 కుర్యాదప్రకృతింగతః । తదప్యకృతమేవస్యాద స్వాతంత్ర్యస్యహేతుతః ఇత్యపరా
 క్మేనారదోక్తేః । యదితుస్తప్రపదీవివాహహూమాదిప్రధానంజాతంతదంగ వైక
 ల్యేపినావృత్తిర్వి వాహస్యగౌడాఅప్యేనమాహుః - తత్రైవమరీచిః ॥ గౌరీందదన్నాక
 పృష్ఠంవైకుంఠంరోహిణీందదత్ । కన్యాందదదప్రహ్మలోకంరౌరవంతురజస్త్వలామ్ ॥
 అథమాసనిర్ణయః - తత్రజన్మమానే విశేషఃప్రాగుక్తః - జ్యోతిఃప్రకాశేవ్యాసః ॥
 మాఘఫాల్గునవై శాఖేయద్యుధామార్గశీర్షకే । జ్యేష్ఠేవాషాఢమాసేచ సుభగా
 విత్తనంయుతా । శ్రావణేవాషిషిషేవా కన్యాభాద్రపదేతథా । చైత్రాశ్వయు
 క్కార్తికేషుయాతివైధవ్యతాంలఘు ॥ నారదః ॥ మాఘఫాల్గునవై శాఖజ్యేష్ఠమా
 సాఘ్యభప్రదాః । కార్తికోమార్గశీర్షశ్చ మధ్యమానిందితాఃపరే ॥ వసిష్ఠః ॥ పౌషే
 పికుర్యాన్మకరస్థితేర్కేచైతేభవేస్తేషగతోయదాన్యాత్ । ప్రశస్తమాషాఢకృ
 తం వివాహంవదంతిగర్హమిధునస్థితేర్కే ॥ ఆచార్యచూడామణౌజ్యోతిర్గర్హరాజమా
 ర్తండౌ ॥ మాంగల్యేషువివాహేషుకన్యాసంవరణేషుచ । దశమాసాఃప్రశస్యంతే
 చైత్రపౌషవివర్జితాః ॥ ఆపస్తంబః ॥ సర్వఋతవ్రావివాహస్యశైశిరామాసాపరి
 హఃప్ర్యోత్తమంచ వైదాఘం । అత్రమాఘఫాల్గునాషాఢవర్జ్యం నవమాసాముఖ్యః
 కాలఇతిసుదర్శనభాష్యే ఇడవిలాయాంబ్రహ్మవిద్యాతీథైః శ్చోక్తంబౌధాయననూ
 త్రేషి ॥ సర్వేమాసావివాహస్యశుచితపస్తపస్యవర్జంఇత్యేకతేన పూర్వోత్తరాశిశి

రసంబంధినౌ మాసౌపాషచైత్రోవిహాయఇతినిర్ణయౌ మృతన్యాఖ్యానం మార్ఖ్య
కృతమిత్యపేక్ష్యం, నిశిచేత్సర్వేషుద్వాదశస్వపిమాసేషాద్వహేదితికాలాదర్శః ।
యేతుజ్యోతిషేమాఘాదివిధయస్తైగృహ్యసూత్రణాంద్విజపరత్వేనప్రాబల్యాచూఛ
ద్రాదిపరాః, జ్యోతిషే వాతోన్యవర్షమనూన మిచ్ఛతితథారైభ్యోయనంచోత్త
రం, శ్రీవాసంతమృతుంవిహాయ మునయోమాండవ్యశిష్యాజగుః । చైత్రంప్రా
జ్యుష్టిపరాశరః పరిణయేపాపంచదౌర్భాగ్యదంహ్యపాథాదిచతుష్టయం సహితదం
కైశ్చిత్రవిద్వంబుధైః ॥ చండేశ్వరః॥మాగ్ధేమాసితథాజ్యేష్ఠేష్యారంపణయంప్రతమ్
జ్యేష్ఠపుత్రదుహిత్రోస్తుయత్నేనపరివర్జయేత్ ॥ కృత్తికాస్థంరవంత్యక్వాజ్యేష్ఠపు
త్రస్యకారయేత్ । ఉత్సవాదిషుకార్యేషుదినానిదశవర్జయేత్ ॥ రత్నకోశే ॥ జన్మ
క్షేజన్మదివసేజన్మమాసేశుభంత్యజేత్ । జ్యేష్ఠేమాసాద్య గర్భస్యశుభంవర్జ్యంప్రి
యాఅపి ॥ పరాశరః ॥ అజ్యేష్ఠాకన్యకాయత్రజ్యేష్ఠపుత్రోవరోయది । న్యత్య
యోవాత యోస్తత్ర జ్యేష్ఠమాస శుభప్రదః॥మిహిరిః - జ్యేష్ఠస్య జ్యేష్ఠ
కన్యాయా వివాహానస్రశస్యతే । తయోరన్యతరేజ్యేష్ఠేజ్యేష్ఠేమాసప్రశస్య
తే॥ ద్వాజ్యేష్ఠేమధ్యమాప్రాక్తా వేకంజ్యేష్ఠంశుభావమామ్ । జ్యేష్ఠత్రయంనకున్దీతవి
వాహేసర్వసమృతమ్ ॥ యత్తు - సార్వకాలమేకేవినాహమితి - తదాసురాదివివా
హవిషయం ॥ ధర్మేషు వివాహేషు కాలపరీక్షణం నాధర్మ్యేష్వితిగృహ్యపరి
శిష్టాత్ - రత్నమాలాయామప్యేవం ॥ తేనాసురాదయోమాఘచైత్రాదినిషిద్ధకా
లేష్యపిభవంతి - మాసా స్సౌరాః - సౌరో మాసో వివాహాదా విత్కుక్తే॥ర్షు
షో ననిద్యోయది ఫాల్గునే న్యాదజస్తువైశాఖ గతోననిద్యః ఇతిత్వపవాదః -
అథదశదోషాః - వ్యవహారోచ్ఛయే ॥ వేధశ్చలత్తాచతతైవవాతః ఖర్జురవేధోదశ
యోగచక్రమ్ । యుతిశ్చజామిత్రముపగ్రహశ్చ గాణాఖ్యవ్రజేచదైవదోషాః ॥
ఏహంలక్షణంజ్యోతిషజ్ఞేయం ॥ అతిచారగేగురౌతువస్థః ॥ అతిచారగతేజవేవర్జ
యేత్తదనంతరమ్ ॥ వివాహాదిషుకార్యేషుఅష్టావింశతినాసరాన్ ॥ రత్నమాలా
యాం ॥ ఏకపంచనవయుగ్మషడ్గతీణినస్తచతుర్వలభగః । ద్వాదశాజన్మపథాది
రాశితోఘాతచంద్రఇతికీర్తితోబుధైః ॥ నారదః ॥ భూబాణనందహస్తాశ్చరసదిగ్వి
హ్నిశైలజాః ॥ వేదావసునివాదిత్యాఘాత చంద్రోయధాక్రమమ్ ॥ యాత్రాయాం
యుద్ధకార్యేషు ఘాతచంద్రంవివర్జయేత్ । వివాహేసర్వమాంగశ్య చౌలాదాప్ర
తబంధనే ॥ ఘాతచంద్రోనైవచింత్య ఇతిపారాశరోబ్రవీత్ ॥ జ్యోతిర్నిబంధే ॥ వి
వాహచౌలప్రతబంధయజ్ఞే పట్టాభిషేకేచతతైవరాజ్ఞామ్ । సీమంతయూత్రాసుతతై
వజాతేనోచింతేనీయఃఖలుఘాతచంద్రః ॥ నారదః ॥ అకాలజాభవేయుశ్చేద్విద్యున్మి
హరవృష్టయః ॥ ప్రత్యర్కపరివేషేంద్ర చాపాభధ్వనమోయది ॥ దోషాయమం
గళేనూనం నదోషాయైవకాలజాః ॥ అకాలవృష్టిస్వరూపమాహ - లల్లః ॥ పౌషా
దిచతురోమాసాః ప్రాక్తావృష్టిరకాలజఇతి శాఙ్గధరః ॥ నిర్ఘాతేక్షితిచలనేగ్రహ
యుద్ధే రాహుదర్శనేచైవ । ఆపంచదినాత్కన్యాపరిశీతానాశముపయాతి ॥ ఉల్కా

పాతేంద్రచాపప్ర బలఘనరజోధూమనిర్ఘాతవిద్యుద్వస్త్రప్రత్యర్కదోషాదిఘనకల
బుధైస్త్యాజ్యమైవైకరాత్రమ్ । దుస్స్వేషేదుర్నిమితైహ్య శుభఫలదృశోచుర్న
నోభాగిత బుద్ధాచారేహంజీవిబంధే పరిణయదనవిధానర్వదాత్యాజ్యమేన ॥ జ్యో
తిఃప్రకాశే ॥ అగ్వాక్షోడశనాడ్య స్సంక్రాంతేఃపుణ్యతాఃపరతః । ఉపనయనవ్రత
యాత్రాపరిణయనాదౌ వివర్ణాంతాః ॥ గర్గః ॥ దిగ్దాహేదినమేకంచ గృహేన ప్రదినా
నితు । భూకంపేచసముత్పన్నే త్ర్యహమేవతువర్జయేత్ ॥ ఉల్కాపాతేత్రిదినం
ధూమేపంచదినానిచ । వజ్రపాతేచైకదినం వర్జయేత్సర్వకర్మసు ॥ దర్శనాదర్శనా
ద్రాహు కేతోస్సప్తదినంత్యజేత్ । యావత్కేతుద్గమస్తావ దశుభస్సమయోభ
వేత్ ॥ అస్యాపవాదో ద్భృతసాగరే ॥ అధదినసత్రయమధ్యేమృదుపానీ యం
యదాభవతి । ఉత్పాతదోషశమనంత దైవసంప్రాహురాచార్యాః ॥ సంబంధ
తత్త్వే ॥ భూకంపాదేర్నదోషాస్తివృద్ధిశ్రాద్ధైకృతేనతి ॥ అథాపరిహార్యే కన్యా
వైధవ్యయోగే విశేషఉచ్యతే - మార్కంజేయపురాణే ॥ బాలవైధవ్యయోగేతు
కుంభేదుప్రతిమాదిభిః । కృత్వాలగ్నంరహఃపశ్చాత్కన్యో ద్వాహ్యేతిచాపరే ॥ అ
త్రపునభూదోషాభావఉక్తోవిధానఖండే॥స్వర్ణాంబుసిష్పలానాంచ ప్రతిమావిష్ణురూ
పిణీ తయాసహవివాహేతు పునర్భూత్వంనజాయతే ॥ సూర్యారుణసంవాదే॥ వివా
హాత్పూర్వకాలేచ చంద్రతారాబలాన్వితే ॥ వివాహాక్తేచతాంక న్యాయంకుం
భేనసహచోద్వహేత్ ॥ నూత్రేణవేష్టయేత్పశ్చాద్దశతింతువిధానతః । కుంకుమా
లంకృతందేహం తయోరేకాంతమందిరే ॥ తతఃకుంభంచనిస్సర్వ ప్రభజ్యసలిలా
శయే । తతోభిషేచనంకుర్యా త్పంచపల్లవవారిభిః ॥ కుంభప్రార్థనాతత్రైవ ॥ వరు
ణాంగస్వరూపాయ జీవనానాంసమాశ్రయ । పతింజీవయకన్యాయా శ్చిరంపుత్ర
సుఖంకురు ॥ దేహివిష్ణోవరందేవ కన్యాంపాలయదుఃఖతః । తతోలంకారవస్త్రాభ్యాం
వరాయప్రతిపాదయేత్ ॥ ఇతికుంభవిహహః ॥ మూర్తిదానమపితత్రైవౌక్తం ॥
బ్రాహ్మణంసాధుమామంత్ర్యసంపూజ్యవివిధార్హణైః । తస్మైదద్యాద్విధానేనవిష్ణో
ర్మూర్తించతుర్భుజమ్ ॥ శుద్ధవర్ణసువర్ణేన విత్తశక్త్యాధవాపునః । నిర్మితాంరుచి
రాంశంఖ గదాచక్రాబ్రసంయుతమ్ ॥ దధానాంవాసనీపీతే కుముదోత్పలమాలి
నీమ్ । సదక్షిణాంచతాందద్యాన్మంత్రమేతముదీరయేత్ ॥ యన్మయాప్రాంచజను
షిఘ్నం త్యాపతిసమాగమమ్ । విహోపవిషశస్త్రాద్వైర్హితోవాతివీరక్తయా ॥ ప్రా
ప్యమానంమహాఘోరం యశస్సఖ్యధనాపహమ్ ॥ వైధవ్యాద్యతిదుఃఖాఘనాశా
యశుభలబ్ధయే ॥ బహుసౌభాగ్యలబ్ధైచ మహావిష్ణోరిమాంతనుమ్ । సౌవర్ణీని
ర్మితాంశక్త్యా తుభ్యంసంప్రదదేద్విజ ॥ అనఘాద్యాహమస్తీతి త్రివారంప్రజేదితి ।
ఏవమస్తీతితస్యాశీ గృహీత్యాస్వగృహంవిశేత్ ॥ తతోవైవాహికంకుర్యాద్వి
ధిందాతామృగీదృశః ॥ అన్యేప్యశ్చత్త్రవివాహవృక్షసే చనాదయస్తత్రైవజ్ఞేయాః -
విస్తరభయానోచ్యంతే - అథప్రతికూలాదిజ్యోతిర్ని బంధగర్గః ॥ కృతేతునిశ్చయే
పశ్చాన్మృత్యుర్భవతికస్యచిత్ । అదానమంగలం కుర్యాత్కృతేవైధవ్యమౌపు

యాత్ ॥ జ్యోతిర్మేధాతిధిః ॥ వధూవరాధేఃకుటితేను నిర్భితవరస్యగేహేస్వధక
స్యకాయాః । మృత్యుర్యదిస్యాస్యచుజస్యకస్య చిత్తదానకార్యఖలు మంగళంబు
ధైః ॥ మంగళంవివాహః - స్మృతిచంద్రికాయాం ॥ కృతేవాక్షిశ్చయేపశ్చాస్మృ
త్సుభకవతిగౌత్రిః । తదానమంగళంకార్యం నాశీనైధప్యదంధుప్వమ్ ॥ భృగః॥
వాగ్దానానంతరంయత్ర కులయోఃకస్యచిస్మృతిఃతతోద్వాహానైవకార్యస్వ
వంశక్షయదోషతః ॥ శౌనః ॥ వరవన్ద్యోపితామాతా పితృస్యశ్చసహూదరః ।
ఏతేషాంప్రతికూలంచ మహావిష్ణు పదంభవేత్ ॥ పితాపితామహశ్చైవసమాతాచై
వపితామహీ ॥ పితృస్యప్రీతుతోభ్రాతృభగినీచావివాహితా ॥ ఏభిరత్రవిపనైః
శ్చప్రతికూలంబుధైఃస్మృతమ్ । అన్యైరపివిపనైఃస్తుకేచి దూచుర్నతదభవేత్ ॥
మాండస్యః ॥ వాగ్దానానంతరంచూతా పితాభ్రాతృవిపద్యతే । వివాహానైవ
కర్తవ్యస్వనంశస్థితిమిచ్ఛతా ॥ సంకటేతుమేధాతిధిః॥ వాగ్దానానంతరంయత్రకు
లయోఃకస్యచిస్మృతిః ॥ తదానంతరాదూర్ధ్వంవివాహశ్శుభదోషేత్ ॥ స్మృతి
రత్నావళ్యాం ॥ పితరబ్ధునుశౌచంస్యాత్తదర్థంమాతురేవచ । మాసత్రయంతుభా
ర్యాయాస్తదర్థంభ్రాతృపుత్రయోః । అశ్వేషాంతుసపిండానా మాశౌచంమాస
మీరితం । తదంతేశాంతికంకృత్వాతతోల్గ్నంవిధీయతే ॥ జ్యోతిఃప్రకాశే ॥ ప్రతి
కూలేపికర్తవ్యోవివాహామాసతఃపరః । శాంతింవిధాయగాండత్వా వాగ్దానాది
చరేత్పునః ॥ శాంతింవినాయకశాంతిం - తథాచమేధాతిధిః ॥ సంకటేనమనుప్రా
ప్తేయాజ్ఞవల్క్యేనయోగినా । శాంతిరుక్తాగణేశస్యకృత్వాతాంశభమాచరేదితి ॥
ప్రతికూలేనకర్తవ్యైగచ్ఛేద్వానదృతుత్రయమ్ । ప్రతికూలేపికర్తవ్యమిత్యాహుర్భ
హువిప్లవే॥ ప్రతికూలేనపిండస్య మాసమేకంవిపర్జయేత్ ॥ జ్యోతిస్సాగరే ॥ దు
ర్బిక్షేర్వాప్రభంగేచ పితోర్వాప్రాణసంశయే । ప్రాధాయామపికన్యాయాంనాను
కూల్యంప్రతిక్ష్యతే ॥ మేధాతిధిః ॥ పురుషత్రయపర్యంతం ప్రతికూలంస్యగౌత్రి
ణమ్ । ప్రవేశాన్నిర్గుణస్తద్వత్తథామండనముండనే ॥ ప్రైతకర్మాన్యనిర్వర్తచ
రేన్నాభ్యుదయాక్రియామ్ । ఆచతుర్థంతతఃపుంసంపదమేశుభదంభవేత్ - ఆఖర
జోదోషేనిర్ణయః - మాధవీయే ॥ ప్రారంభాత్పాగ్వివాహస్య మాతాయదిరజస్వ
లా । నివృత్తిస్తస్యకర్తవ్యా సహత్వశ్రుతిచోదనాత్ ॥ ఆరంభాత్ నాందీశ్రా
ద్ధాత్ నాందీముఖా వివాహఃకావిత్యాది నాతప్త్యేవప్రారంభోక్తేః - మేధాతిధిః -
చాలేచవ్రతబంధేచ వివాహేయజ్ఞకర్మణి భార్యారజస్వలాయస్య ప్రాయస్తస్యన
శోభనమ్ ॥ వధూవరాన్యతమయోర్జాన సీచేద్రజస్వలా । తస్యాశ్శుద్ధైఃపరంకార్యం
మాంగళ్యంమనురబ్రవీత్ ॥ పృథమనుః ॥ వివాహప్రతమాడాసు మాతాయదిరజ
స్వలా । తదానమంగళంకార్యం శుద్ధాకార్యంశుభేపుంభిః ॥ గర్భః ॥ యస్యోద్వాహో
దిమాంగలే మాతాయదిరజస్వలా । తదానంత్రకర్తవ్య మాయుషయకగయ
తః ॥ నాందీశ్రాద్ధోత్తరంరజోదోషేతుక పద్ధికారికాను ॥ సూరిహోదిక్వియోశ్శు
ద్ధై గాండద్యాద్ధౌమపూర్వకమ్ । ప్రాప్తేగ్మణిశుద్ధిస్సానిదితరస్మిన్నశుద్ధ్యతి ॥

అలాభేనుముహూర్తస్య రక్షోగోపే చ సంగతే । శ్రియం సంపూజ్యతత్కుర్యాత్పా
 నిగ్రహణమంగళమ్ ॥ హైమిం మాషమితాంపద్మాం శ్రీనూక్తవిధినార్చయేత్ ।
 ప్రత్యేచంసాయ సంహుత్వా అభిషేకంసూచయేత్ ॥ ఇతి ॥ సూతకాది సంకటేతు
 కూష్మాండిభిర్వృతంపూత్వా పయస్వినింగాంచదత్వా వివాహాదికుర్యాదితచవత్స్య
 తే ॥ అక్షైకక్రియానిర్ణయః - జ్యోతిర్నిబంధే నృధమనుః ॥ ఏకమాతృజయోరేక
 వాసరేపురుషస్త్రియోః । ససమానక్రియాంకుర్యాన్మాతృభేదే విధియతే ॥ ఏతే
 సఏకస్యపుంసో వివాహాద్వయమేకదినేనిషిద్ధం మాతృభేదాభావాత్ - నారదః ॥
 పుత్రోద్వాహాత్పరింపుత్రీ వివాహాలానఋతుత్రయే । సతయోర్వృతముద్వాహాః
 స్కండనాదపిముండనమ్ ॥ వరాహః ॥ వినాహస్త్యేకజాతానాం షణ్మాసాభ్యంతరే
 యది । అసంశయంభిభిర్వక్షేస్తత్రైకావిధవాభవేత్ ॥ మదనరత్నేనసిన్ధుః ॥
 సపుంవివాహాల్యాధ్యమృతయేపి వివాహకార్యం దుహితుఃప్రకుర్యాత్ । నమం
 డనాచ్ఛాపిహిముండనంచ గాత్రైకతాయాం యదినాబ్ధేదః ॥ ఏకోనరభ్రాతృ
 వివాహాకృత్యంస్వసుర్న పాణిగ్రహణంవిధేయమ్ । షణ్మాసమధ్యేమునయస్సమూ
 చుర్నముండనంమండనశోపికార్యమ్ ॥ ఏతదపవాదస్తత్రైవ ॥ ఋతుత్రయస్యమ
 ధ్యేచేదన్యాబ్జస్యప్రవేశనమ్ । తదాప్యేకోదరస్యాపి వివాహస్తప్రళస్యతే ॥ సా
 రావశ్యాం ॥ ఫాల్గునేచైత్రమాసేతు పుత్రోద్వాహాలపనాయనే । భేదాదబ్జస్య
 కుర్వీత సర్వత్రయవిబంధునమ్ ॥ సహితాప్రదీపే ॥ ఊర్ధ్వంవినాహస్తనయస్యనై
 పకార్యోవివాహాలా దుహితుఃస్సమార్థమ్ ॥ అప్రాప్యకన్యాంశ్వశుశాలయంచవ
 ఘ్నాఃప్రవేశ్యా స్వగృహంచనాదా ॥ మదనరత్నేనసిన్ధుః ॥ ద్విశోభనంత్యేకగృ
 హేపినేన్ద్రం శుభంతుపశ్చాన్నవభిర్నివైస్తు । ఆవశ్యకంశోభనముత్సృణ్వాలా ద్వారే
 ధవాచార్యవిభదతోవా ॥ ఏకోదరప్రమాతానాం నాగ్నికార్యత్రయంభవేత్ ।
 భిన్నోదరప్రమాతానాం నేతిశాతాతపోబ్రవీత్ ॥ జ్యోతిర్నిబంధేకాత్యాయనః ॥
 కులేఋతుత్రయాదర్వా జ్ఞండనాన్నతుముండనమ్ । ప్రవేశాన్నిర్గమోనేష్టో నకు
 ర్యాన్మంగళత్రయమ్ ॥ కుర్వంతిమునయఃకేచి దన్యస్మిన్వత్సరేలఘు । లఘునాగు
 రువాకార్యంప్రాప్తంనైమిత్తికంతుయత్ ॥ పుత్రోద్వాహాప్రవేశాఖ్యైకన్యోదాహ
 స్తునిర్గమః । ముండనంచాలమిత్యుక్తం ప్రత్యోద్వాహాతుమంగళమ్ ॥ చౌలంముం
 డనమేపూక్తం వర్జయేన్మండనాత్పరమ్ । మాంజీచోభయతఃకార్యా యతోమాం
 జీనముండనమ్ । అభిన్నవత్సరేపిన్యాత్తదహస్తత్రభేదయేత్ ॥ ఆభేదేతువినాశ
 స్యాన్న కుర్యాదేకమండపే ॥ సంకటేతుకపర్దికారికాను ॥ వరాహమిహిరశ్చ ॥
 ఉద్వాహాపుత్రీం సపితావిదధ్యాత్పత్ర్యంతరస్యోద్వహానంకదాచిత్ । యావచ్చ
 తుర్థందినమత్రపూర్వం సమాప్యచాన్యోద్వహానంవిదధ్యాత్ ॥ కశ్యపః ॥ మాంజీ
 బంధస్తథోద్వాహా షణ్మాసాభ్యంతరేపివా । పుత్ర్యుద్వాహానకుర్వీత విభక్తానాం
 నదోషకృత్ ॥ జ్యోతిర్నిబంధే ॥ వినాహమారభ్యచతుర్థమధ్యేశ్రాద్ధందినందర్శది
 సంయదిస్యాత్ । వైధవ్యమాప్నోతి తదాశుకన్యాజీవేత్పతిశ్చేదనపశ్యతాస్యాత్ ॥

తథా || వివాహామధ్యేయదిచేత్స యాహస్త త్రస్వముఖ్యాపితిన్ సయాంతి | వృ
త్రైవివాహే పరితస్తు కుర్యాచ్చార్థస్వధాగీర్షతుభూషయేత్ | యవాభ
ద్రందూషయంతి స్వధాగీరితి శ్రుతేశ్చ | మాసికివిషయేకాలహేమాద్రా శాత్యా
యనిః || ప్రేతశ్చార్థాని సర్వాణిసపిండికరణంతథా | అపకృష్టాపికుర్వీతకర్తుం
నాండిముఖుద్విజ || వృద్ధింవినాపకషేదోపమాహతత్రైఫ్రాశనాః || వృద్ధిశ్చార్థ
విహీనస్తు ప్రేతశ్చార్థానియశ్చరేత్ | సశార్థస్థిసరకేభూరే పితృభిస్సహమజ్జతేతి ||
మేధాతిథిః - ప్రైతకర్త్యానిర్వృత్య చరేన్నభ్యుదయక్రియాం - ఆచతుర్థాంత
తఃపుంసి పంచమేశుభదంభవేత్ || స్మృత్యంతరే || సపిండికరణాదర్వాగపక్తిప్య
కృతాన్యపి | పునరప్యపకృష్ట్యంతేవృద్ధ్యంతరనిషేధనాత్ | స్మృతిసారాపశ్యాం ||
భౌత్రియ్యుగేస్వస్వయుగేభౌత్రియ్యస్వస్వయుగేతథా | ఏకస్మిన్మండపేచైవసకుర్యా
న్మండనద్వయమ్ || సోదరవిషయమేతత్ - యమః || ఏకోదరయోరేదిన్ద్వహాసేభవేన్నా
న్వాసరేపునః | వివాహానై పకుర్వీతమండనోపనిషుండనమ్ || గాగ్ర్య || భౌత్రి
యుగేస్వస్వయుగేభౌత్రియ్యస్వస్వయుగేతథా | సకుర్యాన్మంగళంకించిదేకస్మిన్మండ
పేహని || ఏకస్మిన్వాసరేప్రాప్తే కుర్యాద్యమలజాలయోః | ఔరంచైవవివాహంచ
మాంజీబంధనమేవచ || జ్యోతిర్వివరణే || ఏకోదరయోరేదిన్ద్వహాసేభవేన్నా
శః | నద్యంతరఏకదినేకేప్యాహుస్సంకటేచశుభమ్ || ఊర్ధ్వంవివాహాచ్ఛుభదోస
రస్యనారీ వివాహానబుతుత్రయంస్యాత్ | నారీవివాహేత్తదహేషితే స్తంసరస్త
వాణిగ్రహ మాహురార్యాః || భిన్నమాతృజయోస్తు ఏకవాసరేవివాహమాహ
మేధాతిథిః || పృథక్మాతృజయోఃకార్యోవివాహస్త్యైకవాసరే, ఏకస్మిన్మండపేకా
ర్యః పృథగ్వేదికయోస్తథా || పుష్పపట్టికయోఃకార్యందర్శనంసరిరస్థయోః | భగి
నీభ్యాముభాభ్యాంచయావత్సప్త పదిభవేత్ || యమయోస్తువిశేషః || భట్టకారికా
యాం || ఏకస్మిన్వత్సరేచైకవాసరే మండపేతథా || కతకవ్య మంగళంస్వసార్థా
త్సోర్యమశిజాతయోః || జ్యోతిర్ని బంధేనారదః || ప్రత్యుద్వాహానైవకార్యో
నైకస్మై దుహితృద్వయమ్ | నైచైకజన్యయోఃపుంసోరేకజన్యేతుకన్యకే || నైవం
కదాచిదుద్వాహానైకదాముండనద్వయమ్ | నైకజన్యేతుకన్యేతుకన్యేద్వేపుత్ర
యోరేకజన్యయోః || నపుత్రీద్వయమేకస్మై ప్రదద్యాత్తుకదాచనఽతి || కన్యాయా
రజోదశకేతుఅపరాక్రే సంపతకః || మాతాచైవపితాచైవజ్యేష్ఠభౌతాతతైవచ |
త్రయస్తేనరకంయాంతి దృష్ట్యాకన్యా రజస్వలామ్ || హారీతః || పితృగ్రేహేతుయా
కన్యా రజఃపశ్యత్యసంస్మృతా || సాకన్యావృషలీజ్ఞేయా త్వత్పతిరవృషలీపతిః ||
దేవలాత్రికశ్యపాః - పూర్వార్థంతదేవ || భూణహత్యాపితుస్తన్యాసాకన్యావృష
లీస్మృతా | యస్తాంసముద్వహేత్కన్యాం బ్రాహ్మణోజ్ఞానదుర్బలః || అశ్రాద్ధేయ
మహాశక్తేయంతంవిద్యాద్వృషలీపతిమ్ || మాధవీయేషాధాయనః || త్రీణివర్షా
ణ్యుతుమతీకాంతేతపితృశాసనమ్ | విష్ణుః || ఋతుత్రయముపాస్యైవ కన్యాకు
ర్యాన్వృషయంకమ్ || ఆచార్యస్యగోపాధానమూయముగ్ధాన్యాద్వాదికవిద్యా

యాప్రదత్తానస్తేనృహే । భూణాహత్యాచితుస్తస్యాస్స కిన్యావరయేత్స్వయమ్ ॥
 ఏనంచోపసతాంపత్నీం నావమచ్యేత్కదాచన । సతుతాంబంధకీంవిద్యాప్యసుస్సాన్వ
 యంభుస్సాబ్రవీత్ ॥ మనుః ॥ అలంకారంనాదదీతపితృదత్తంస్వయావచ్ఛేత్ ॥ పితృగత్తం
 మాతృదత్తంస్తేయాస్యాద్వదితంహచ్ఛేత్ ॥ వరంప్రత్యాహ ॥ పిత్రేనదద్యాన్కుల్యం
 తుకన్యామృతుచుతీంహరణ్ ॥ సహిస్వామ్యాదతిక్రామేదృతానాంప్రతిబోధనాత్
 అత్రప్రాయశ్చిత్తముక్తమాశ్వలాయనేన ॥ కన్యామృతుమతీం శుద్ధాంకృత్వాని
 ష్కృతిమాత్మనః ॥ శుద్ధించకారయత్వాతు ముద్వహేదాన్మశంస్యగ్గీః ॥ పితృబు
 తూన్స్వప్రత్యాస్తుగరయేదాదితస్సుగ్గీః । గానావధిగృహేయత్నా త్పాలయేచర
 జోవతీమ్ ॥ దద్యాత్తదృతుసంఖ్యాగాశ్చక్తః కన్యాకతాయది । దాతవ్యైకాపినిస్సే
 న దానేతస్యాధావిధి ॥ దద్యాద్వాగ్రాహ్యజేష్వన్న మితిసస్వస్సదక్షిణమ్ ॥
 తస్యాతీతర్తుసంఖ్యేషువరాయప్రతిపాదయేత్ ॥ ఉపావ్యత్రిదిసంకన్యాం రాత్రౌషీ
 త్యాగవాంపయః । అదృష్టరజనేదద్యా త్కన్యాయైరత్నభూషణమ్ ॥ తాముద్వ
 హన్వగశ్చాపి కూష్మాండైర్జుహుయాద్విజఃఇతి ॥ మదనపారిజాతేయజ్ఞపార్వ్యః ॥
 వివాహేవితతేయజ్ఞే హోమకాలఉపస్థితే । కన్యామృతుమతీందృష్ట్యాకధింకుర్వంతి
 యాజ్ఞికాః ॥ స్నాపయత్వాతుతాంకన్యా మర్చయిత్వాధావిధి । యంజానా
 మాశుతికశుత్వాతతస్త్రంతం ప్రవర్తయేత్ ॥ జాధాయనసూత్రం ॥ అధయది
 కన్యోపమాద్యమానాచోహ్య మానావారజస్వలాస్యాత్తామనుమంత్రయేత్ ॥ పు
 మాంసామిత్రాపరుణాపుమాంసానశ్వినాపుభౌ । పుచూనింధ్రశ్చసూర్యశ్చ పుమాం
 సంచదధాన్వియఇతి ॥ అధద్వాదశరాత్రమలంకృత్య ప్రాశయేత్పంచగవ్యమథ శు
 ద్ధాంకత్వాదివహేత్ - అత్రగాంధర్వాగ్యప్తేవివాహస్తద్వ్య నస్థాచాకరేణ్ణేయా-
 మనుః ॥ షడాసుపూర్వాదిప్రస్య త్తత్రస్యచతురోవరా ॥ విటూచ్ఛద్రయోస్తు
 తానేవవిద్యాధర్మాన్మరాక్షసా ॥ చతురః ఆసురగాంధర్వరాక్షసపైశాచా తా
 న్రాక్షసవర్జాన్వైశ్యశూద్రయోః సపవ - ఆసురంవైశ్యశూద్రయోః హేమాద్రా
 పైశీససిః ॥ రాక్షసోవైశ్యస్యపైశాచశూద్రస్య ప్రచేతాపైశాచోసంస్కృతప్ర
 సూతానాంప్రతిలోమజానాంచ - మనుః ॥ రాజ్ఞస్తథాసురోవైశ్యశూద్రేచాంత్యస్తు
 గర్హితః ॥ త్తత్రియాడేసంకటేపైశాచమహామాధనీయే ॥ పత్నః ॥ సర్వోపాయై
 రసాధ్యాస్యాత్సుకన్యాపురుషస్వయా । చౌర్యేనాపివివాహేనసావివాహ్యైరహస్థ
 తా ॥ గాంధర్వాదివివాహేష్వప్రుదకి పూర్వకండాపమాహతత్రైవ - యమః ॥
 నోదకేననవావాచాకన్యాయాఃపత్నిరుచ్యతే । పాణిగ్రహణసంస్కారాత్పత్నిత్వంసప్త
 మేవదే ॥ పరాశరమాధవీయేదేవలోపి । గాంధర్వాదివివాహేషుపునరైవహికో
 విధిః । కర్తవ్యశ్చత్రిభిర్వజైః సమధేనాగ్నిసాక్షకః ॥ త్రైవర్ణోక్తేగాంధర్వాదావి
 ప్రవర్జమధికారఉక్తతత్రైవపరిశిష్టే ॥ గాంధర్వాసురపైశాచాదివాహా రాక్షసశ్చ
 యః । పూర్వేపరిశ్రయస్తేషుపశ్చద్ధోమోవిధీయతే ॥ అతోహూమాదావకృతే
 భార్యాత్వాభావాద్వరాంతరాయదేయా - తథాచతత్రైవ పసిష్ఠజాధాయనౌ ॥

బలాదపహృతాకన్యామగ్రైర్వదినసంస్కృతా । ఆస్యస్త్వేదిధివద్దేయాయథాశా
 న్యాతథైవసేతి ॥ అత్రమంత్రసంస్కారాభావేఽస్యస్త్వేదానన్యస్వావినాపేశః సా
 మ్యాద్భలాదప హారేరామస మైశానదోర్విశేషవచనంవ్యర్థం - లేనతియోర్వి
 దిన సంస్కృతా సంస్కృతాపేత్యా స్మృత్యకన్యానుమత్యా భావాదన్యస్త్వేదేయేతి
 వ్యాఖ్యేయం - మగనపారిణాతేనారదః ॥ పాణిగ్రహణికామంత్రానియతం దారణ
 తుణమ్ । తేషాంచనిష్ఠావిజ్ఞేయా విద్యద్భిస్సప్తమేసదే ॥ స్మృతిచంద్రికాయా మ
 పరాశ్చైవం - ఆశౌచేతుయాజ్ఞవల్క్యః । గానేవివాహేయజ్ఞేచ సంగ్రామేదేశ
 విష్ణవే । ఆపద్యపిచకష్టాయాం సద్యశ్చైచంవిశీయతే ॥ కేషామిర్యోషేతే బ్రహ్మ
 పురాణేఉక్తం ॥ దాతుః ప్రతిగృహీతుశ్చ కన్యాదానేచనోభవేత్ । వివాహయిష్టోః
 కన్యాయా లాజహామాదికర్మాణి ॥ ఇతి ॥ సతయజ్ఞవివాహేషుశ్రాద్ధేహిలామే
 ర్చనేజపే । ఆరబ్ధే సూతకంసన్యా దనారబ్ధేషు సూతకమ్ ॥ ఇతి ॥ విష్ణునచనా
 చ్చ । ప్రారంభస్తేనైవ్రాక్షః ॥ ప్రారంభో వరణంయజ్ఞే సంకల్పోనత సత్ర
 యోః । నాందీముఖంవివాహాదా శ్రాద్ధేహిపరిక్రియేతి ॥ వరణమితి మగుపర్క
 పరం ॥ గృహీతమధుపర్కస్య యజమానాచ్చబుద్ధిజః । పశ్యాచిశౌచేనతేనభ
 వేదితినిశ్చయః ॥ ఇతిబ్రాహ్మణ్యే - మధుపర్కాత్పూర్వంయథసత్వేవాశౌచ
 నిత్యుద్ధివివేకః - రామాంశారభాష్యేష్యవం - నాందీముఖావధిశ్చస్మన్త్యంతరే ।
 ఏకవింశత్యహర్యజ్ఞే వివాహేదశవాసరాః । త్రిషచ్చాలోపనయనేనాందీ శ్రాద్ధంవి
 ధీయతే ॥ ఆరంభాభావేపిలగ్నంతరా భావేగద్యవిష్ణునదేవ ప్రతిష్ఠావివాహయోః
 సూర్యసంభృతయోరపీతి అత్రప్రాయశ్చిత్తమాహ మదనపారిణాతేవిష్ణుః ॥ అనా
 రబ్ధవిశుద్ధ్యర్థంకూష్మాంధైర్జుహుయాన్ధృతమ్ । గాందద్యాత్పంచగవ్యాశీ తతస్సు
 ద్ధ్యతిసూతకీ ॥ సంగ్రహేపి ॥ సంకటేసమనుప్రాప్తేనూతకేసముపాగతే । కూష్మాం
 డీభీన్మృతంహుత్వా గాంచదద్యాత్ప్రయయన్ద్విమ్ ॥ చూడోపనయనోద్వాహ ప్ర
 షిస్తాదికమాచరేత్ । యదైవసూతకప్రాప్తిస్త్వైవభ్యుదయక్రియా ॥ అన్నాదిషు
 విశేషః - షట్త్రింశన్మతే ॥ వివాహాత్సవయజ్ఞేషుత్వంతరామృతసూతకే । ప
 నైరన్నంప్రదాతవ్యం భోక్తవ్యంచద్విజోత్తమైః ॥ పనైరసగోత్రైః ॥ భుంజానేషు
 షువిప్రేషుత్వం తరామృతసూతకే । అన్యగేహిలాదకాచాంతాస్సర్వేతుశుచయః
 స్మృతాః ॥ ఏతదాశౌచాత్పూర్వమపృథక్క్రతాన్నవిషయమ్ - తత్రశేషమన్నం
 త్యాజ్యమిశ్యర్థః - పృథక్క్రతేషుబృహస్పతిరాహ ॥ వివాహాత్సవయజ్ఞేషు
 త్వంతరామృతసూతకే । పూర్వసంకల్పితాన్నేషు సదోషఃపరికిర్తితఇతి ॥ ధర్మా
 ర్థంవివాహకరణే ఫలముక్తంమహాభారతే ॥ జ్ఞాత్వాస్వతిత్తసామర్థ్యమేకంచోద్వా
 హయేద్ద్విజమ్ ॥ తేనాప్యాప్నోతితత్ స్థానం శివభక్తోనరోధునమ్ ॥ అపరాశ్చే
 దక్షః ॥ మాతాపితృవిహీనంతు సంస్కారోద్వాహనాదిభిః । యఃస్థాపయతితస్యేహ
 పుణ్యంసంఖ్యానవిద్యతే ॥ మదనరత్నేభవిష్యే ॥ వివాహాదిక్రియాకాలేతత్క్రియా
 సిద్ధికారణమ్ ॥ యఃప్రయచ్ఛతిధర్మజ్ఞసోశ్వమేధఫలంభేత్ । కన్యాగృహేభోజ

సామంత్యము - తత్వములు . అప్రజాయాంతుక న్యాయము నభివృద్ధిపరచుచు . సామంత్యమును
 త్రస్యముఖందృష్ట్యానుభవముచేయుచు . అప్రజాయాంతుక న్యాయము నాశ్రియముగా
 తరంమన్యతనయకొనునకారయే . అప్రజాయాంతుక న్యాయము నాశ్రియముగా
 న్యాయైగ్రహే . బ్రహ్మదేయమునవైకన్యము దత్వాహ్నియూత్కరాచన . అభివృద్ధి
 తమోహుచ్చే తుప్రయోగేశ్వరకేసరే . తత్వమునకన్యాయము . అహతయంత్రనిర్ము
 క్తంవాసప్రకృత్యంతయంభువా . శస్త్రంతన్యాయగ్రహేయము తావత్కాలంనసర్వ
 దా . యంత్రనిర్ముక్తంనూతనం - వివాహమధ్యేస్త్రియాసహభోజనేవినదోష
 త్యాహ . హేమాద్రాపాయశ్చిత్త కాండగౌలనః . వివాహకాలేయాత్రాయాం
 పథిచారసమాకులే . అసహాయోభవేద్విప్రస్థదాకార్యనిజస్మభిః . ఏకయాన
 సమారోహ ఏకపాత్రేచభోజనమ్ . వివాహపథియాత్రాయాం కృత్యానిప్రాప్తదో
 షభావ . అప్రజాయాదోషమాప్నోతి శత్రుచ్ఛాంతదాయణంచరేత్ . మిత్రామర
 యామద్యేసం, రత్నమాలాయాం . మూలమైత్రమృగరోహిణీకరైః పాన్థమారు
 త మఘోత్తరాన్వితైః . భౌమసారరవినారనగ్నితే పాణిపీడనవిధిద్వీధీయతే . అత్రా
 నిష్టనక్షత్రాదా దానముక్తంజ్యోతిషే . విపత్తాశ్చేగుడందద్యాన్నిధనేతిలకాంచ
 నమ్ . ప్రత్యరేలవణందద్యాచ్ఛాగందద్యాత్రిజన్మను . చంద్రేచశంఖంబవణం
 చతారేతిధావిరుద్ధేత్వధతండులాంశ్చ . ధాన్యంచదద్యాత్కరణేచవారేయోగేవిరు
 ద్ధేకనకంప్రదేయం . వివాహమండపమాహవసిష్టః . పోడిశారత్వికకుర్యాచ్ఛతు
 ర్ద్వారోపశోభితమ్ . మండపంశోరనైర్మ్యక్తంత్రవేదీంప్రకల్పయేత్ . అప్రహస్తం
 తురచయేన్మండపంవాత్రిపట్యరమ్ . దైవజ్ఞమనోహరః . చిత్రావిశాఖాశితతా
 రకాశ్వినిజ్యేష్ఠాభరణ్యోశివభాచ్ఛత్పయమ్ . హిత్యాప్రశస్తంఫలతైలవేదికాప్ర
 దానకంకండనమండపాదికమ్ . హేమాద్రావ్యాసః . కండనదళనయవారక మం
 డపమృద్వేదిసర్వకాద్యభిలమ్ . తత్సంబంధితాగతమృతే నైవాహికేకుర్యాత్ .
 యవారకంచికసా ఇతిప్రసిద్ధం . నైవాహికేతు దివసేతుభేవాధతిథాశుభే . చతుర్థి
 కంప్రకుర్వీత విధిదృష్టేనకర్మణా . వేదిమాహనారదః . హస్తాచ్ఛితాంచతుర్వ
 పైశ్చతురశాస్సమస్తతః . స్తంభైశ్చతుర్భిసుశ్లక్షణాంవామభాగేతుసద్గుణిసమాం
 తధాచతుర్దిక్షు సోపానైరతిశోభితామ్ . ప్రాగుదక్షిణవణరంభాం స్తంభైహాంస
 శుకాదిభిః . ఏవంవిధామారురుక్షే నిర్మిథునంసాగ్నివేదికామితి . సప్తర్షిమతే .
 మంగళేషుచసర్వేషు మండపాగృహమానలః . కార్యష్టాదశహస్తావాద్విషుట్
 హస్తాదశావధి . స్తంభైశ్చతుర్భిరేవాత్ర వేదీమధ్యేప్రతిష్ఠితా . హస్తావధాన్యా
 పానంపశ్చిమతః ఉపరిభాగేఉక్తపరిమాణాద్భిన్నం - అధమృదాహరణంజ్యోతిర్ని
 బంధేనారదః . కర్తవ్యంమంగళేష్వాదా మంగళాయాంకురార్పణమ్ . సవమేసప్త
 మేవాపి పంచమేదివసేవా . తృతీయేబీజనక్షత్రేశుభవారేశుభోదయే . సమ్య
 గ్గృహాణ్యలంకృత్యవితానధ్వజతోరణైః . సహవాదితనృత్యాద్యైర్గర్వాప్రాగుత్త
 రాంశిచిత్ . తత్రమృత్పితృతాంశ్లక్షణం గృహీత్వాపునరాగతమ్ . మృన్మయేవ్యధవా

ప్రకుక్రియత స్వయమేవతు నాందికమితిస్మృతేః || త్రికాండమండనోపి || పితౄన్స్త
జీవతోకుర్యాత్పునఃపాణిగ్రహాయదా | పితౄన్నాందిముఖంశ్రాద్ధంనోక్తింశస్య
మనీషిభిరితి || రేణుకాకారికా || ఉక్తేకాలేవివాహంగంకుర్యాన్నాందిముఖంపితా
దేశాంతరేవివాహశ్చేత్తత్రగత్వాభవేదిదమ్ || లగ్నఘటిస్థాపనమాహనారదః ||
పడంగులమితోత్సేధంద్వాదశాంగులమాయతమ్ || కుర్యాత్పతాలవత్తామపా
త్రంతద్దశభిఃపలైః || తామపాత్రేజలైఃపూణేమృతాప్తేవాధవాశుభే | మండలాధో
దయంవీక్ష్యతవేస్త్రవనిషీషేత్ || తత్రమంత్రః || ముఖ్యంత్యమసియంత్రాణాంబ
హ్మణానిగ్నితంపురా | భవభావాయదంఽత్యోకాలసాధనకారణమితి || వరస్యమధు
పర్కమాహయాజ్ఞవల్క్యః || ప్రసంపత్సరింత్యరాచ్యసన్నితకాచార్యపాథివాః |
ప్రియోవివాహ్యాశ్చతథాయజ్ఞంప్రత్యుత్విజఃపునః || అత్రవిశేషగృహ్యపరిశిష్టే || వర
స్యయాభవేచ్ఛాఖాతచ్ఛాఖాగృహ్యచోదితః | మధుపర్కః | ప్రదాతప్ర్యాహ్యస్యశాభే
పిదాతరి || అత్రవరదాతృశబ్దాఋత్విగాద్యుపలక్షణం - తదాహః - అర్చ్యశాఖ
యా - మధుపర్కః - అర్చ్యస్వయచ్ఛాఖీయంకర్మతచ్ఛాఖయామధుపర్కః - ఇతి
యూజ్ఞికాః - జయంతస్తువరణవత్సర్వత్రయజమానశాఖయైవ మధుపర్కః - ఇత్యాహ
తత్తునాద్రీయంతేనృద్ధాః - అత్ర || పంచాశతాభవేద్భృహ్మతద్దగ్ధనతువిష్కరః ఇత్యా
దిగృహ్యపరిశిష్టాదేర్విష్టరాదిలక్షణం మధుపర్కాదివిధిశ్చిస్వగృహ్యదేజ్ఞయః - కన్యా
దానేప్రఫి తామహపూర్వకమిత్యక్తంస్మృత్యర్థసారే || నాందిముఖేవివాహాచప్ర
పితామహపూర్వకమ్ | నామసంకీర్తయేద్విద్వానస్యత్రపితృపూర్వకమ్ || నాంది
ముఖః ఇతిబహ్వృచాద్యతిరిక్తవిషయం - గృహ్యపరిశిష్టే పితౄద్యానఃలోమ్యా
మ్నానాత్ - వ్యాసః || భుక్త్యానముద్వహేత్కన్యాంసావిత్రీగ్రహణంతథా | ఉ
పాపితస్సతాందద్యాదన్యతాయద్విజాయతు || భుక్తేతిమధుపర్కే - వైధభాజనపరం -
గృహ్యపరిశిష్టే || కన్యాంవరయమాణానామేషధర్మోవిధీయతే | ప్రత్యజ్ఞుఖావర
యంతిప్రతిగృహ్ణంతిప్రాజ్ఞుఖాః || మదసరత్నే ఋష్యశృంగః || వరగోత్రం సము
చ్చార్యప్రపితామహపూర్వకమ్ | నామసంకీర్తయేద్విద్వాకన్యాయాశ్చైవమేవ
హి || తిష్ఠేత్పూర్వముఖోదాతావరః ప్రత్యజ్ఞుఖోభవేత్ | మధుపర్కాన్యతాయై
నాంతస్త్వేదద్యాత్సదక్షిణామ్ || ఉదపాత్రంతతోగృహ్య మంత్రేణానేనదాయేత్ |
గౌరీంకన్యామిమాంవిప్రయథాశక్తివిభూషితాం || గోత్రాయశర్మణేతుభ్యందత్తాం
విప్రసమాశ్రయ | భూమిం గాంచైవ దాసీంచ వాసాసీంచ స్వశక్తితః || మహి
షీంవాజనశ్చైవదద్యాత్సర్వమణీసవి | తతస్సగృహ్యవిధినాహూమాద్యంక
ర్మకారయేత్ || యథాచారంవిదేయానిమాంగశ్య కుతుకానిచ || ఏతత్కన్యాదా
నంత్రీకార్యమితిశౌనకః - గృహప్రవేశనీయహూమేవిశేషమాహాశ్వలాయసః ||
అర్ధరాత్రేవ్యతీతేతుపరేద్యుప్రాతరేవహి || గృహప్రవేశనీయస్సాద్విలియజ్జవిదోవి
దురితి || ఔపాసనహూమేవిశేషమాహశౌనకః || యదిరాత్రోవివాహగ్నిరుత్ప
న్నస్సాన్తిత్తగాసతి | ఉపక్రమ్యాత్తరస్సాన్తిస్సాయంవరిచరేదముమ్ || యదిరా

శ్రౌతానామః క్షేగ్నుత్పత్తిస్తవైవహూమాంభః - తదుత్పాద్యేరదితేసా
యఃహారగభిరేనువర్చనగాప్యేకత్తం || అథదేవతోద్ధాపనం || సమచదివసేకుర్యా
ద్దేవకోద్ధాపనంబుధః || షష్టించవిషమం నేప్తంముక్త్యాపంచమసప్తమా || నిర్ణయదీ
పేగార్హః || నాదీశాద్ధేకృతేపశ్చాద్ధ్యాసన్మాత్రంవిసర్జనం దర్శశాన్ధ్యంహయశ్రాద్ధం
సానంశీతోతకేనచ || అచసవ్యంగ్వధాతారంసత్యశాన్ధ్యంతైవచ || బ్రహ్మయాజ్ఞం
చాధ్యయనంచది పీఠాలిలంఘనం || ఉపవాసప్రత్యచైవ శ్రాద్ధభోజన మేవచ |
నైవకుర్యుస్సపంచాశ్చమండపోద్వాసనావధి || బృహస్పతిః || తీర్థవివాహేయాత్రా
యాంసంగ్రామేదేశేవిష్ణవే | సగరగ్రామదాహేచస్పృష్టాస్పృష్టిర్నినుష్యతి || యో
గయాజ్ఞవల్క్యః || నస్నాయా దుత్సవేతీతే మంగళం వినివర్త్యచ | ఆనవ్రజ్యసు
హృద్బంధూన్నార్చయిత్వేప్తదేవతామ్ || జ్యోతిషే || స్నానంసైబలం తిలమిశ్రక
మప్రేతాను యానం కలశగ్రదానమ్ | అపూర్వతీర్థామరదర్శనంచవివజ్జాచే
స్సంగళతోబ్దమేకమ్ || మానవత్కం వివాహాణావ్రతప్రారంభణేచ | దీక్షాభాం
డాదివత్యాజ్యంగృహసంచూర్జకంత్రా || ఉద్ధ్వంవివాహాత్పుత్రస్యతథాచప్ర
తబంధనాత్ | ఆత్మనోముండకునై ననవకంసహాధకమేవచ || ఆభ్యంగేహూతి
కేచైవవినాహేపుత్రజన్మనిహూంగళ్యేషుచసర్వేషు సధార్యంగోపించంజమ్ || బి్యేతి
ర్నిబంధే || ఉద్వాహాత్ప్రథమేశుచాయదివసేద్భర్తృశ్రవణేకశ్రవణాహూత్యాత్తజ్జన
సింక్షయ నిజతనుంజ్యేష్ఠే పతిజ్యేష్ఠకమ్ | పాపేచశ్రవణంపఠించమలినేచైత్రేస్వ
స్మితాలయేత్మింతీపితరనిహంతిసభయం తేమామభావేభవేత్ || నిబంధే || వినా
హాత్ప్రథమేపాపేఅపాధే చాధిమానకే | ససాభర్తృగృహేతిష్ఠేచైత్రేవితృగృ
హేతథా || హేమాగ్రాస్మృత్యంతరే || వివాహావ్రతచూడా సువపకమధకంతగ
ధకమ్ | పిండదానంచుదాస్నానంసరుర్యాత్రిలతర్పణమ్ || తథా - అధకంపూ
ర్వవత్ || ససిండానైవకుర్వీర స్పృశ్విస్నానన మృతుత్రయే | తీర్థానందత్సనే ప్ర
తేవిత్యయన్తే మహాలయే || కృతోద్వాహావికుర్వీత పిండంస్వసం సదా—
అధవభూప్రవేశః - జయతంగే || మూగళాశీషేతథామూఘేమాధవేష్ట్య సంగ్జ
కే | సుప్రకస్తే భవేద్వేష్ట్యప్రవేశేచయోషితామ్ || నారదః || ఆరభ్యోద్వాహది
వసాత్తప్తేవా ప్యుప్తమేదినే | సహస్రవేశేస్సంపత్త్యేదశమేధసమేదినే || సంగ్ర
హే || వివాహమూర్ధ్వసహస్రవేశోయగ్నే తిథాహేడతవాసరాంతాత్ | ఉద్ధ్వం
తతోఽద్వై యుజిపంచమాంతా దితఃపరస్తాన్నియమోచచాస్తి || నారదః || సమేన
షేసమేమానేయదినాంగృహంవ్రజేత్ | ఆయుష్యం హరతేభతుక స్నానాఽమృ
ణం వ్రజేత్ || ప్రయోగరత్నేతు || వభూప్రవేశః ప్రధమేతృతీయే శుభవ్రదః ప
చమ కేధవాహ్ని | ద్వితీయకేనాచ తుర్థకేనా పశ్యేవియోగామయదుఃఖది
స్నాన్యదిత్యుక్తం || తత్రమూలంచిత్యం పృథ్వివసిష్ఠాపి || పస్తాప్తమేవా దశమేది
వావివాహ మారభ్యసధూప్రవేశః | పంచాంగసంపద్ధదినంవినాపివిధావసద్గోచరేనేపి
కార్యః || లల్లః || స్వభవసపురప్రవేశేదేశానాంవిష్ణవేతథోద్వాహే | నవవభూగృ

హగమనే ప్రతిశుక్రవిచారణానాస్తి || మాండవ్యః || నిత్యయానేగృహేజ్జేతా ప్రా
శనాంతేషు సప్తసు | వధూప్రవేశేమాంగభ్యేనమాధ్యం గురుశుక్రయోః || జ్యో
తిఃప్రకాశే || వామేశుక్రేనవ్రాధాయాస్సుఖింహనిశ్చదక్షిణే | ధనంధాన్యంచపృష్ఠ
స్థే సర్వనాశఃపురస్థితే || నవోధాయాస్తువైధవ్యంయదుక్తం సముభేభృగా | తదే
వవిబుద్ధజ్ఞేయంకేవలంతు ద్విరాగమే || పూర్వతోభ్యుదితేశుక్రే ప్రయాయాద్దక్షి
ణాపరే | పశ్చాదభ్యుదితేచైవ యాయా త్సూర్వోత్తరేదిశౌ || వ్యవహారతత్త్వే ||
పౌష్టాత్కరాచ్చశ్రవణాచ్చయుగ్మే హస్తత్రయే మూల మహోత్తరాను | పుష్ట్య
చమైత్రేచ పధూప్రవేశో రిక్తే తరేవ్యగ్గుకుజేచశస్త్రః || గగణః || వ్యతీపాతేచసం
క్రాంతౌ గ్రహణే వైధృతావపి | శ్రాద్ధంవినా శుభంనైవ ప్రాప్తకాలేపి మానవః |
తథా || అమాసంక్రాంతివిప్ర్యాదాప్రాప్తకాలేపినాచరేదితి - అథ ద్విరాగమనంబు
హ్నోచ్చయే || మాఘశాఖునవై శాఖేశుక్లపక్షేశుభేదినే | గుర్వాదిత్యవిశుద్ధాన్యాన్ని
త్యంపత్నీద్విరాగమః || బాదరాయణః || నీహారాంశు దినోత్తరాదితి గురుబ్రహ్మ
నురాధాశ్విగోశుక్రే భాస్కర వాయువిష్ణువరుణత్వాప్తేప్రళప్తేతిథౌ | కుంభాజా
లిగతెరవాశుభకరే ప్రాప్తాదయే భాగవే జీవజ్ఞాస్సుజితాందినేనవవధూవేశ్చ ప్ర
వేశశుభః - అథపునర్వివాహః - శ్రీధరీయే || పునర్వివాహంపత్యౌమిదంపత్యోశ్చ
భవద్ధిదమ్ | లగ్నేందులగ్నయోదోక్షే గ్రహతారాదిసంభవే | అన్యేష్యశుభ
కాలేషు దుష్టరోగాది సంభవే | వివాహేచాపిదంపత్యౌరాశౌచాది సముద్భవే ||
తస్యదోషస్యశాంత్యధికం పునర్వైవాహ్యమిష్యతే || యాజ్ఞవల్క్యః || సురాపీ
వ్యాధినాఘోరా వంధ్యాధఃఖ్నుప్రియంవదా | స్త్రీప్రసూశ్చాధివేత్తవ్యా పురు
షద్యేషిణీతథా || మనుః || వంధ్యాప్తమేధివేత్తవ్యాదశమేతు మృతప్రజా | ఏకా
దశే స్త్రీజనసేనద్యస్తప్రియవాదినీ || సంగ్రహేతు || అప్రజాం దశమేవషేక్ స్త్రీ
ప్రజాం ద్వాదశే త్యజేత్ | మృతప్రజాంపంచదశేనద్యస్తప్రియవాదినీమ్ | యాజ్ఞ
వల్క్యః || ఏకాముత్క్రమ్యకామాధఃమన్యాం లబ్ధుంయశ్చచ్చతి | సమర్థస్తోష
ఇత్వాథైఃపూర్వోధామపరాంప్రజేత్ || ఆజ్ఞాసంపాదినీందతుం వీరనూం ప్రియ
వాదినీమ్ | త్యజద్దాప్యస్తృతీయాంశమద్రప్యౌభరణంస్త్రీయాః || మనుః || అధి
వినాతుయానానిర్గచ్ఛేద్రోషితాగృహాత్ | సానద్యస్సన్నిరోధవ్యా త్యాజ్యావా
కులసన్నిధాశ్చతి || హేమాద్రాకాత్యాయనః || అగ్నిశిస్తాదిశశ్రూషాంబహుభా
ర్యస్సవణాయా || కారయేత్తద్భహుత్వంచేజ్జ్యేష్ఠయాగహితానచేదితి || యాజ్ఞ
వల్క్యః || సత్యామన్యాం సవణాయాంధమకార్యం సకారయేత్ | సవణా
నువిధాధమేజ్యేష్ఠయా నవినేతరా || ద్వితీయవివాహాహూమాగ్నిమాహ కా
త్యాయనః || సదారోన్యాన్పునదాకరానుదోషం కారణాంతరాత్ | యదీచ్ఛేదగ్ని
మాస్కతుంక్వహూమోన్యవిధీయతే || స్వేగ్నా వేవభవేద్ధోమో లాకికేనక
దాచన || త్రికాండమండనోపి || ఆద్యాయాంవిద్యమానాయాంద్వితీయాముద్వపేద్యది
తదావై వాహికంకమకూర్యాదావసధేగ్నిమాకా || సుదర్శనసాగ్నెయద్వితీయే

వివాహహూమోతాకిక ఏవసపూర్వాపానసే ఇత్యుక్తం - ఇదిచానుంభవే - తత్ర
 చాగ్నిద్యయ సంసగఃకార్యః - తదాహశౌనకః ॥ అథాగ్నిర్వృహ్యయోర్యో
 గంసపత్ని భేదజాతయోః । సహాధికారసిద్ధ్యర్థమహంవత్సామిశౌనకః ॥ అరోగా
 ముద్వహేత్కన్యాంధమలోప భయాత్స్వయమ్ । కృతేతత్రవివాహేచవ్రతాం
 తేతు పరేహని॥ పృథక్స్థండిలయో రగ్నింసమాధాయ యథావిధితత్రకృత్వా
 జ్యభాగాంత మన్వాధానాదికంతతః ॥ జహయాత్పూర్వపత్యగ్నాతయాన్వారబ్ధ
 ఆహుతిః । అగ్నిమితే పురోహితంనూక్తేనన వచ్ఛేనతు । సమిధైస్సంసమారో
 ప్య అయంతే యోనిరత్యచా । ప్రత్యవరోహేత్యనయా నిష్ఠాగ్నినిధాయతమ్ ।
 ఆజ్యభాగాంతతంత్రాదికృత్వారభ్యతదాదితః । సమన్వారబ్ధ ఏతాభ్యాంపత్నిభ్యాం
 జహుయాద్వృతమ్ । చతుర్గృహీత మేతాభిర్బగ్నిష్టడ్వి ర్యధాక్రమమ్ ॥ అగ్నా
 వగ్నిశ్చరతి త్యగ్నినాగ్నిస్సమిద్ధ్యతే । అస్త్రీదమితితిస్మభిః పాహినోఅగ్నైకయా॥
 తతస్సిష్టకృదారభ్య హూమశేషం సమాపయేత్ । గోయుగందక్షిణాదేయా
 శ్రోత్రియాయాహితాగ్నయే ॥ పత్నీర్వరేకాయదిమృతాదగ్నాతేనైవ తాంపునః ।
 ఆదధీతాన్యయాసార్థమాధానవిధినాగృహీతి ॥ బాధాయననూత్రేతు ॥ అథయది
 గృహస్థోద్వేభాన్యేవిందేతకథం తత్రకుర్యాదితి యస్మిన్కాలే విందేతో భావగ్నిపరి
 చరే దపరాగ్ని ముపసమాధాయపరిస్తీర్యాజ్యం విలాప్యస్పృచిచతుర్వేహీతం
 గృహీత్వాన్వారభాయాం జహూతి నమస్త ఋషేరాదావ్యధాయై త్వాస్వ
 ధాయై త్వామాన ఇంద్రాభిమత స్త్వదృష్టాన్విష్టాం సపవ బ్రహ్మన్న వేదసున్వా
 హేత్యధాయంతేయోనిరృత్వి తేఇతి సమిధిసమారోపయేత్, పూర్వాగ్నిముపస
 మాధాయాజహ్న్వన ఉద్బుద్ధ్యస్వాగ్నై ఇతి సమిధమాధాయ పరిస్తీర్య స్పృచిచతు
 ర్వేహీత్వా ద్వయోభాన్యోరన్వారబ్ధయోర్యజమానోఽభి మృశతియోబ్ర
 హ్మబ్రహ్మణఇత్యేతేన నూక్తేనైకంచతుర్గృహీతంజహూ త్యగ్నిముఖాత్ కృ
 త్వాపక్వాజ్జహూతి- సమృతంసంకల్పేథామితిపురోనువాక్యామనూచ్యాగ్నే పురి
 ప్యేఇతియాజ్యయాజహూత్యధాజ్యహుతిరుపజహూతిపురీష్యమస్తమిత్యంతా
 దనుపాకస్యస్విష్టకృత్ప్రభృతిసిద్ధమాధేను వరదానాదధాక్రేణాగ్నిం దర్భస్తంభ
 హుత శేషంనిదధాతిబ్రహ్మజజ్ఞానంపితావిరాజామితిద్వాభ్యాంసంసర్గవిధిః కార్యః
 ద్వితీయాదివివాహేకాలయుక్తం - సంగ్రహే ॥ ప్రమదామృతివాసరాదితఃపున
 రుద్వాహవిధింవరస్యచ । విషమేపరివత్సరేశుభోయుగళేచావిమృతిప్రదోభవేత్ ॥
 తృతీయవివాహేనిషేధోమాత్యే ॥ ఉద్వహేఇతిసిద్ధ్యర్థంతృతీయాంసకదాచన ।
 మోహదజ్ఞానతోవాపియదిగచ్ఛేత్తుమానుషీమ్ ॥ నశ్యత్యేవనసందేహో గర్గస్యవచ
 సంయధేతిసంగ్రహే ॥ తృతీయాంయదిచోద్వాహే త్తస్మిన్సావిదవాభవేత్ ॥ చతు
 ర్థాదివివాహార్థం తృతియేర్కంసముద్వహేత్ । తద్విధిస్తు, రవిశన్యోహాస్తేవాప
 ర్జసంకల్ప్యస్వస్తివాచనం నాందీశ్రాద్ధంకృత్వాచార్యం నృత్వా ఆకృష్టేనేతిచ్ఛా
 యాయుతం సూర్యమశౌ- సంపూజ్య గౌ- ననందిత్వా ౩ వేగిలంతుశిరావేష్మన్

త్రిలోకవానిక సప్తాశ్వచ్ఛాయయా సహితో రవే । తృతీయోద్వాహజందోషం
నివారయ సుఖంకురుఇతి సంప్రాధ్యఃజలేన త్రిస్సించేత్ । మమప్రీతికరాయేయం
మయాస్పృష్టే పురాతనీ । అర్కజాబ్రహ్మణాస్పృష్టా అస్మాకం ప్రతిరక్షతు ॥ నమ
స్తేమంగళే దేవినమస్సవితురాత్మజే । త్రాహిమాంకృతయాదేవిపత్నీత్వంమే ఇహ
గతా ॥ అర్కత్వం బ్రహ్మణాస్పృష్టః సర్వప్రాణి హితాయచ । పృథ్వాణా మాది
భూతస్త్వం దేవానాంప్రీతినధానః ॥ తృతీయోద్వాహజంపాపం మృత్యుంచాశు
వినాశయేతి ॥ తతఃపార్యః కాశ్యపగోత్రా మాదిత్యస్యప్రపాత్రీంసవితుః పాత్రీం
అర్కస్యపుత్రీ మర్కకన్యామముకగోత్రాయ వరాయదాస్యే ఇతినాగ్దానంకృత్వా
వరస్య మధుపర్కం కృత్వాంతఃపటంధృత్వా స్వస్తి న ఇతినూక్తం జప్త్వా పూర్వ
నత్రన్యాండత్వా అర్కకన్యామిమామిత్యూహేన కన్యాదానమంత్రముక్త్వాద
క్షిణాం దద్యాత్ - తతోగాయత్ర్యా వేష్టితనూత్రేణ బృహత్సామేతి మంత్రేణ
కంకణంబద్ధావర్కస్య చతుర్దిక్షుకుంభేషు విష్ణుం సంపూజ్యాగ్నిప్రతిష్ఠాప్యాఘా
రాంతే సంగోభిరితి బృహస్పతయే యస్తైత్వాకామ కామాయేత్యుచాగ్నయేవ్య
స్తసమస్త వ్యాహృతిభిరాజ్యంహుత్వాచార్యాయ గోయగందత్వా ॥ మయాకృత
మిదంకమన్తావరేషు ॥ రాయణా । అర్కావత్యానినోదేహి తత్సర్వం క్షంతుమ
హాసీతినమేతాఇతిదీక్ - ఇతి నిణాయసింధౌ వివాహప్రకరణంసమాప్తం - అథా
ధానం-రత్నమాలాయాం ॥ ప్రాజాపత్యే పూషభే సద్విదై వేపుష్ట్యే జ్యేష్ఠాస్త్వం
దవేకృత్తికాసు । అగ్నిధానం హ్యుత్తరాణాంత్రయేపి చిత్రాదిత్యే కీర్తితంగ
గముఖ్యైః ॥ ఆశ్వలాయనః ॥ అగ్నిధేయంకృత్తికాసు రోహిణ్యాం మృగశి
రసి ఫాల్గునీషు విశాఖయో రుత్తరయోః । ప్రోష్ఠపదయో రేతేషాంకస్మింశ్చిదస్యం
తే పర్వణిబ్రాహ్మణ ఆదధీత - గ్రీష్మవర్షాశరత్సు క్షత్రియవైశ్యోపకృష్టాయ
స్త్రిక కస్మింశ్చిదృతావాదధీత - సోమేన వక్ష్యమాణో నతుం పృచ్ఛేన్న నక్ష
త్రంసోమాధానే ఋత్వాద్యనాలోచన మాతాపరం - అధీఖలు యజ్ఞైవైసగ్ం
శ్రద్ధోప సమేదధాదధీతస్తైవాస్యధికైఇతి సోమేన యక్ష్యమాణో నతుం పృచ్ఛే
న్న నక్షత్రం తదే తదాతాస్యాతివేలంవా శ్రద్ధాయక్తస్య భవతీతి జాథాయనో
క్తేరితి - మదనరత్నే నృధగార్గ్యః ॥ పుష్యాగ్నేయత్యుత్తరాదిత్యపృష్ఠజ్యేష్ఠా చి
త్రార్క ద్విదై వేందుభేషు । కుర్వ్యర్వహ్నిధానమాద్యం వసంతగ్రీష్మౌష్మాంతే
ష్యేవప్రదివణాః ॥ కాలాదశే ॥ అగ్నిహూత్రం దర్శపూణామాసావప్య
త్తరాయణే । ఉపక్రమ్యయథాకాల ముపాసీరద్విజాతయః ॥ సోమంచపశుబం
ధంచ సర్వాశ్చ వికృతీరపి । సామ్యాయనే యథాకాలం విదధ్యుగ్రహమేధిసః॥
అత్రవిశేషః పూర్వముక్తః - అగ్నిహూత్రకాలఉత్తశ్చందోగపరిశిష్టే॥ఉదితే
నుదితేచైవసమయా ధ్యుషితేతథా । సర్వధావతాతేయజ్ఞ ఇతీయంవైదిక్శ్రుతిః ॥
ఏతేషాం స్వరూపంతత్రైవ ॥ గ్రాతేస్తు పోడశేభాగే గ్రహనక్షత్ర భూమితే । కా
లంత్యనుదితంజ్ఞాత్వాహూమంకుర్యాద్విచక్షణః ॥ తథా ప్రభాతసమయే నష్టే

నక్షత్రమండలం । రవిర్యాప స్పృశ్యశ్చేతనసమయాభ్యుపితుచరతే ॥ శేఖామూత్రం
ప్రద్యుశ్చేతరశ్మినిశ్చ సమన్వితః । ఉదయః తద్విశాఖయా త్రప్రహూమంప్రకల్ప
యేత్ ॥ ఆర్వలాయసః । ఉహోగయం ప్యుపేత ఉచితేవా - నాయంతసపవ -
అస్తమితే హూమధి - హూమహూమ సపవ - ప్రహోమాంతోహూమ
హూమః సంగచాంతః ప్రాతఃఇతి - ఛందోగం దితేష్టే । యావత్సమ్యక్స భావ్యంతే నభ
స్యత్యోహిసర్వతః । నచలోహిత మాపైతి తావత్సాయంతం హూయతే ॥ ఔషా
ససే జ్యేష్ఠంతస్యాగ్నిహోత్రేణ ప్రాచ్యమగ్రహహోమకాలౌ వ్యాఖ్యాతౌవిత్వా
శ్వలాయనోక్తేః - అగ్రహసభ్యాసం - పారస్కరః ॥ ఆవసభ్యాధానందారకాలే
గంధాంగ్యకాంక్షేమాయతి - దాయాంగ్యకాలో విభాగకాలః - మదనరత్నేవ్యా
సః ॥ అగ్నిర్వైవాహికోయేన నృహేతః ప్రహూదినా । పితృపరతేతేన గృహీ
తవ్యః ప్రయత్నతః ॥ యోగ్యహిత్యాహివాహాగ్నిం గృహస్థఇతిమన్వతే । అన్నంత
స్యనభోక్తవ్యం వృణాపాహోహ సఃస్మృతః ॥ జ్యేష్ఠభ్రాతృపితరీ వాసాగ్నాకనిష్ఠ
స్యపుత్రస్య వాగ్నృహాసేనదోమః - తదాహతత్రైవగాగ్న్యః ॥ పితృపాకోపబ
వివాభ్రాతృపాకోప పవితః । జ్ఞానాధ్యయన నిత్యోనానదుష్యేతాగ్ని నావినా ॥ గృ
హస్థస్యాన్యధ్యయనమాహ సత్యవ్రతః ॥ ఆససత్యద్విజోవేదగ స్నాతోద్వాహ్య
యథా తథా । అథిలే బ్రహ్మచర్యేణసాంగంవేదంగురోర్గృహే ॥ ఇదంచాధానం
జ్యేష్ఠే కృతాధానే నకార్యం ॥ దారాగ్నిహోత్ర సంయోగంకురుతే యోగ్రజే
స్థితే । పరివేత్తా సవిజ్ఞేయః పరివిత్తిస్తు పూర్వజః ఇతిమను శాతాతపోక్తేః ॥ స్నా
తేకప్యేనం ॥ సోదర్యతిగృతిజ్యేష్ఠే నకుర్యాద్దారసంగ్రహమ్ । ఆవసభ్యంతథాధా
నం పతితస్తుతథా భవేత్ ఇతి తత్రైవ గాగోక్త్యక్తేః ॥ అజ్ఞాయాంత్యదోషమాహ
సుముతుః ॥ జ్యేష్ఠోభ్రాతాయదాతిష్ఠే దాధానంనైవ చాశ్రయేత్ అనుజ్ఞాతస్తు
కుర్యీత శంఖస్యనచనంయథా ॥ స్పృశ్యచస్మిన్ః ॥ అగ్రజస్తు యదానగ్నిరాదధ్యాద
నుజఃకథమ్ । అగ్రజోనునుతంకుర్యాదగ్ని హూత్రం యథావిధిః ॥ హరితః ॥ సో
దరాణాంతు సర్వేషాం పరివేత్తా కథంభవేత్ । దారైస్తు పరివిద్యంతే నాగ్నిహో
త్రేణ సేజ్యయా ॥ అధికారిణోపి భ్రాతృరనుజ్ఞయా కుర్యాదితీమదనపారిజాతః -
వినాహ స్త్వనుజ్ఞయా సినేత్యర్థః - సోదరోక్తే రసోదరాణాం సాపత్నదత్తకాదీ
నాం నదోమః - తదాహ హేమాద్రా వస్మిన్ః ॥ పితృవ్యపుత్రా సాప
త్నాస్పరనాకినుతాంస్తథా । దారాగ్ని హూత్ర సంయోగనదోమః పరివే
దిత । పరనాకినుతాః దత్తకాదయః - దేశాంతరే విశేషమాహసపవ - అష్టాద
శాద్వాదశ నసాణివా జ్యేష్ఠభ్రాతర మనివిష్టమప్రతీక్షమాణః ప్రాయ
శ్చిత్తీభవతీఇతి క్షీబాదావప్యదోషమాహ కాల్యాయనః ॥ దేశాంతరస్థ క్షీబైక
వృషణాన సహూదరాం । వేశ్యానిష్ఠాంశ్చపతిత శూద్రతుల్యాతిరోగిణః ॥
జడమూకాంధ బధిరకుబ్జవామన ఖంజకా ॥ అతివృద్ధానిభార్యాంశ్చ కృ
షిసక్తాగ్నృపస్యచ ॥ ధనవృద్ధి ప్రసక్తాంశ్చ కామతో కారణస్తుథా । కుటిలోన్మ

త్త చోరాంశ్చ పరివిందస్సుదుష్యతి || ఆశార్యేపి || ఉన్మత్తః కిల్బిషీకుష్ఠీ పతితః
 క్లీబపవవా ! రాజయత్యైమయావీచ సన్యాయస్సన్యప్రీతీషీతుమ్ || ఏవంజ్యేష్ఠే
 చ్చిన్నహస్తాదావసి సపరివేత్తృత్వం - తదాహత్రికాండ మండనః || దశేష్ఠింపౌ
 ణామాసేష్ఠిం సోమేజ్యామగ్ని సంగ్రహమ్ | అగ్ని హూత్రం వివాహంచ ప్ర
 యోగే ప్రథమేస్థితమ్ || సకుర్యాజ్జనకేజ్యేష్ఠే సోదరే చాప్యకుర్వతీ తేత్రజాదా
 వసీజానే విద్యమానేపి సోదరే || .నాధికారవిఘాతోస్తి భిన్నోదర్యో పిఛారసే |
 పంగ్వంధమూక బధిరపతితోన్మాదదూషణే || సన్యస్తేచ్ఛిన్నహస్తాదాయద్వాపం
 దాదిదూషణే | జనకేసోదరేజ్యేష్ఠే కుర్యాదేవేతరః క్రియామితి || ఆరోహతందశ
 తం శకర్వరీర్మమృత్యాధానే మంత్రవర్ణాశ్చ- శకర్వరిరంగుళీ- తంత్రతత్తే పుష్కం -
 అంగవై కల్యాణ్ పూర్వమాహితాగ్ని త్యేధిక్రియేతైవనిత్యేషు - ఆధానంతునకు
 ర్యాత్తస్యనైమిత్తికత్వాదితి- ఏవంచతురంగుళేపి షడంగులకాణవివర్ణాదే స్వస్థ్యే
 వాధికారః ఏకాదశసుదశాంతరతేః శరీరకార్య్యంవా విప్రతిపిద్ధంఇతి హిరణ్యకేశి
 నూత్రేకర్మాశక్తి హేతో రేవాంగవైకల్యస్య నిషేధాత్ - అత ఏవకాత్యాయ
 సనూత్రే యాజ్యశ్చప్రథమైస్త్రిభిర్బుణై రితిన్యూనాంగస్యాప్యధికారఉక్తః - అపరా
 ర్కే ఉశనాః || పితాపితామహూయస్య అగ్రజోవాధకస్యచిత్ | తపోగ్నిహో
 త్రమంత్రేషు నదోషఃపరివేదనే || పితరాజ్ఞాయామప్యదోషమాహమదనరత్నేసు
 మంత్రః|| పిత్రాయస్యతునాథానంకథం పుత్రస్తుకారయేత్ || అగ్ని హూత్రేధికారో
 స్తి శంఖస్యవచనంయథితి || నాథాతనాథానంకృతమిత్యర్థః. ఏతదాజ్ఞాయా
 మేవేతిహేమాద్రిః - యత్తు || పితృసత్వప్యనుజ్ఞానేనాదధీత కదాచఇతితత్సత్వ
 ధికారేజ్ఞేయం—అథశూద్రసంస్కారాః - యమః || శూద్రోస్యేవంవిధః కార్యో
 వినామంత్రేణ సంస్కృతః | నకేనచిత్సమసృజచ్ఛంద సాతంప్రజాపతిః || ఛందసా
 మంత్రేణవ్యాసోపి || గర్భాధానంపుంసవనం సీమంతోజాతకర్మచ | నామక్రియాని
 ప్రకృమోన్నప్రాశనంవపసక్రియా || కర్ణవేధోవ్రతాదేశో వేదారంభక్రియావిధిః |
 కేశాంతసానముద్వాహో వివాహాగ్నిపరిగ్రహః || త్రేతాగ్నిసంగ్రహశ్చైవసం
 స్కారాః షోడశస్మృతా ఇత్యుక్తత్వాహ || నవైతాః కర్ణవేధాంతామంత్రవర్ణం
 స్త్రియాః క్రియాః || వివాహోమంత్రతస్తస్యా శూద్రస్యామంత్రతోదశితి || మ
 దనరత్నే హిరణ్యగర్భదానేతు || గర్భాధానంపుంసవనంసీమంతోన్న యనంతథా |
 కుర్యుహిరణ్యగర్భస్య తతస్తేద్విజపుంగవాః ఇత్యుక్తా || జాతకర్మాదికాః కు
 ర్యాత్ క్రియాః షోడశచాపరాః ఇత్యత్రస్త్రియాఃజాతకర్మ నామకరణనిష్కృమణా
 ఋప్రాశన చూడావివాహాః షట్ శూద్రాణాంతుషడేతేపంచమహాయజ్ఞాశ్చేత్యే
 కాదశేత్యుక్తం - రూపనారాయణ హరిహరభాష్యయోరప్యే వంశాజ్ఞాధరస్తు ||
 ద్విజానాంషోడశైవస్యశూద్రాణాం ద్వాదశైవహి | పంచైవమిత్రజాతీనాం సం
 స్కారాఃకులధర్మతః || వేదవ్రతోపనయనమహానామ్నీ మహావ్రతమ్ | వినాద్వా
 దశశూద్రాణాంసంస్కారానామమంత్రత ఇత్యహ - అపరార్కస్తుగర్భదాన

మృతౌఘ్రసఃశత్యత్రాహ - పతచ్ఛాతుర్విర్జ్యపరంనద్విజాతి మాత్రపరిం - తథా
 సత్యపరయనం విధాయవాచ్యం స్యాదితి - తేనతన్మతేష్టా భవంతి - బ్రాహ్మే
 తు || వినాహమాత్ర సంస్కారం శూద్రోపిలభతాంసదాత్యక్తం - అత్రసఽస
 చ్ఛాద్రగోచరత్వేన దేశభేదాద్వ్యవస్థా || యత్తుమనుః || సశూద్రేపాతకం కించి
 ష్చ స సంస్కారమహాతిథి || తదర్థమాహమేధాతిథిః || యత్సామాన్యతోనిసిన్ధం
 స్తైయాన్యతాదిసతదతిక్రమే స్యపాపం యథాద్విజానాం ఉపసయనరూపంసంస్కా
 రంచనాన్వతీతి - తేచతుష్టింకార్యాః || శూద్రోవర్ణశ్చతుర్ధోపివర్ణత్వాద్ధర్మ
 మహాతివేదమంత్రస్వధా స్వాహాపఠాత్కరాది భిర్విసాగతి వ్యాసోక్తేః || అమం
 అమంత్రస్యభితు శూద్రస్య విప్రేమంత్రేణ గృహ్యతే ఇతిమరీచ్యుక్తేచ్ఛ - ఇయం
 పరిభాషాసర్వాథా - తేనశూద్రధర్మేషు సర్వత్రవిప్రేణమంత్రః పరసీయః - సోపి
 పారాణ ఏవేతిశూలపాణిః - ఏవంస్త్రీణామపీతిదిక్ - ఇతిసంస్కారనిర్ణయః - అర్థః
 దకాలాః - తత్రజలాశయస్య - వారాహః || హస్తేచాంబుప పౌష్ణకేశవమఘామిత్రో
 త్రరారోహణీదేవేజ్యేషు చశుక్రసౌమ్య శశభృద్వా గీశవారాంశకే | రిక్తాంఘ్రిద్ర
 తిథింవినాహాయ పృషభేన క్రేమః? రేఘుపేమినేకూపతటాక కమమున యశ్శం
 సంతిశుద్ధేష్టమే || హస్తామఘానురాధాపుష్య ధనిష్ఠోత్తతాని రోహిణ్యః || శతభిష
 గీ త్యారంభే కూపానాంశశ్యతేభగణః || హేమాద్రాభవిష్టే | తస్మిన్ సలిలసం
 పూర్ణే కాక్తికేతువిశేషతః || ముసయః కేచిదిచ్ఛంతివ్యతీతే చోత్తరాయణే ||
 సకాలనియమ స్తత్రసలిలంతత్రకారిణమ్ || దీపికాపి || మాతాంజండూడుశుద్ధా
 మురజి దశయనే మాఘపట్కస్య శుక్లేమూలామాఢోత్తరాశ్వి శ్రవణగురుకరేపా
 ప్లశక్రకాప్యచాందే | మైత్రేబ్రాహ్మేచపూర్ణామదన ౧౩ రవింతిథౌ సద్వితి
 యాతృతీయే కార్యాతోయ ప్రతిష్ఠాజ్ఞ గురుసితదినేకాల శుద్ధేసులగ్నే || వరాహః ||
 ఆగ్నేయేయదికోణే గ్రామస్యపురస్య వాభవతికూపః | నిత్యంసకరోతి భయండా
 హంచ సమాససంప్రాయః || నైర్విజ్యేగాలభయం పనితాక్షయంచ వాయవ్యే |
 గిక్రియమేత త్యక్త్వాశేషాస్సు శుభావహఃకూపః || వాస్తుశాస్త్రే || భూతింపు
 స్త్విం పుత్రహంసం పురూఢీనాశం మృత్యుంసంపదం శత్రుబాధామ్ | కించి
 త్సఖ్యం శంభుకోణాగి కుర్యాత్కూపామధ్యే గేహమర్థక్షయంచ || ఉత్సర్గ
 విధిశ్శీర్షో నిష్కాన్తచపరిశిష్టే || అథాతోవాపీకూప తటాకయజ్ఞంవ్యాఖ్యాన్యాయః -
 పుణ్యేహ్యుదకసగూపేగ్నిం సమాధాయ వారుణంచరుం శ్రవయిత్వాజ్యభాగాం
 వే ఆహ్నిహూత్రం హుయాత్ - సముద్రజ్యేష్ఠేతిప్రత్య చంతతోహ విషాష్టేత
 త్వాయామితి సంపత్వంనోలగ్నే ఇతిద్వే - ఇమంమెవరుణేచిచ్ఛిప్తకృతంననమం
 నూజకానాం తేభేనుంతాంయేత్ - అవతీర్యనూణామను మంత్రయేత ఇదంసలిలం
 వినిత్రంకురుదవ్యశుద్ధాః పూతామృతాః సంతునిత్యం మాంతారయంతీ కురుతీ
 థాభిషేకం లోకాల్లాకంతర తేతీర్యతేఇతి చప్రచ్ఛక్రగేన్వారభ్య ఉత్తిర్యాపా
 లిస్సాన్మాతరః శుంధయంత్యిత్త్యథా పరాజితాయాందిశ్యుక్తావయేత్ సూయవసాద

గవతీతి హింకృతంచేద్ధింకృణ్వతీత్యుక్తితావిప్రచదద్వా దితరాంవాశక్త్యాదయీ
 శాంతతఉత్సృజేద్దేవ పితృమనుష్యాః క్రియంతామితిబ్రాహ్మణానోభి జయిత్వా
 స్వస్త్వయనం వాచయీత - ఇతి విస్తరస్తు మాత్యోన్యక్రొస్తృతృతజల
 శయోన్యగ్గ విధాజ్ఞేయః - కూపాదేరుత్సర్గా కరణేవోష ఉక్తోభవిష్యే || సతా
 జలంపవిత్రంస్యాద పవిత్రమసంస్కృతమ్ | కుశాగ్రేణాపి రాంజేద్రనస్పృ
 ష్టవ్యమసంస్కృతమ్ || తథా || వాపీకూపతఃకాదాయజ్జలం స్యాదనం
 స్కృతమ్ | అపేయంతద్భవేత్సర్వంపీత్యాచాంద్రదాయణంచరేత్ || అధవృత్తారో
 ఁణం - చండేశ్వరః || ఆదిత్యచాంద్రపితృతీప్య విశాఖపౌష్ణమూలోత్త రాత్రయ
 తురంగమవారుణాశ్చ | ఎతేషుతారగణేషు హితంసరాణాం వృత్తాదిరోఁణమి
 హ్నాపదిశంతిధీరాః—అర్ధమూర్తిప్రతిష్ఠా - వసిష్ఠః || హస్తత్రయేమిత్ర హరిత్ర
 యేచ పౌష్ణద్వయాదిత్య నరేజ్యభేషు | తిస్రోత్తరాధాతృశశాంకభేషు సర్వామ
 రిష్టా పనముత్తమంస్యాత్ || మాత్యేన్య || చైత్రేవాఫాల్గునేవాపి జ్యేష్ఠేనా మాధ
 వేతథా | మాఘేవాసర్వదేవానాం ప్రతిష్ఠా శుభదాభవేత్ || నారదస్తుచైత్రం
 నిషేధతి || విచైత్రేష్వేవమాసేషుమాఘాదిషుచ వంచనుఇతి || తెనాత్రవికల్పః -
 ఆత్రమాఘమాసోవిష్ణు ప్రతిష్ఠాప్యతిరిక్తవిషయః || మాఘేకర్తృద్వినాశాయ ఫా
 ల్గునే శుభదాభవేదీతి విష్ణుధర్మోక్తై రితిహేమాద్రిః || మాత్యేన్య || దృఢాధనకరీ
 పీతాతథాప్రతిపదిస్మృతా | ద్వితీయాయాంధనోపేతా తృతీయాయాంధనప్రదా |
 చతుర్థ్యాంనాగమాప్నోతి యమస్యస్యాత్సుఖావహః | వినాయకస్యదేవస్యతథాత
 త్రహితప్రదా || పంచమ్యాం శ్రీయుతాకర్తు ర్వరదాచతథాభవేత్ | షష్ఠ్యాంల
 క్ష్మీయుతానిత్యం సప్తమ్యాం రోగనాశిని || అష్టమ్యాంధాన్యబహుళానవమ్యాం
 చవినశ్యతి | భద్రకాళ్యాఃకృతాతత్ర కర్తృభవతితుప్తయే || ధర్మవృద్ధికిరీజ్ఞేయా ద
 శమ్యాంతుతథాతిథౌ | ఏకాదశ్యాంతథాయుక్తా ద్వాదశ్యాంసర్వకామదా ||
 త్రయోదశ్యాం తథాజ్ఞేయా చతుర్దశ్యాంవినశ్యతి | కృష్ణపక్షేపంచదశ్యాం కర్తుః
 క్షయకరీభవేత్ || పంచదశ్యాంతథాశుక్లే సర్వకామకరీభవేత్ | ఆషాఢేద్వేతథా
 మూల ముత్తరాత్రయమేవచ | జ్యేష్ఠాశ్రవణరోహిణ్యః పూర్వాభాద్రపదాతథా||
 హస్తాశ్వినిరేవతీచ పుష్యమృగశిరాస్తథా | ఆనూరాధాతథాస్వాతీ ప్రతిష్ఠాసుప్ర
 శస్యతే || శ్రీపతిః || రోహిణ్యుత్తరపౌష్ణవైష్ణవక రాదిత్యాశ్వినివాసవానూరాధం
 దవజీవభేషు గదితంవిష్ణోఃప్రతిష్ఠాపనమ్ | పుష్యశ్రుత్యభి జిత్సురేశ్వరకయో ర్విత్తా
 ధిపస్కంధయోర్చై త్రేతిగ్గురుచేః కరేనిర్మతిభేదుగ్గాది కానాంశుభమ్ || గణపరివృ
 థరక్షో యక్షభూతాసురాణాం ప్రథమఖిణి సరస్వత్యాది కానాంచపౌష్ణే | శ్రవ
 సిసుగతనామ్నో వాసవేలోకపానాం నిగందితమఖిలానా స్థాపనంచస్థిరేషు || తే
 జస్విని ఠేమకృదగ్ని దాహవిధాయినీస్వాద్దినదాదృఢాచ | ఆనందకృత్కల్పవినా
 శినిచసూర్యాదివా రేషుభవేత్ప్రతిష్ఠా || మాధవీయేవైఖావసః || మాతృభైరవవా
 రాహ సరసింహాత్రినిక్రమాః | మహిషాసురహంత్రిశ్చస్థాస్వాద్దినదయీణాయనే ||

ప్రతిష్ఠాపత్యే లింగప్రతిష్ఠాయాంవిశేషః ॥ హేమాద్రావిణసముచ్చయే ॥ ఉత్తరాశాఖతేభానా లింగస్థాపనముత్తమమ్ । దక్షిణత్యయనేపూజ్య త్రివర్ణారేఖయావహమ్ ॥ స్వగృహేస్థాపనంనేష్టం తస్మాద్వైద్యదక్షిణాయనే । స్థాపనంతుప్రకర్తవ్యం శిశిరాదావృతత్రయే । ప్రాప్యప్రీత్యాపితంలింగం భవేద్వరదయోగదమ్ ॥ హేమం తేజ్ఞానదంచైవ లింగస్యారోపణంమతమ్ ॥ రత్నావళ్యాం ॥ మాఘశుక్లపక్షే శాఖ జ్యేష్ఠామాఢేషుపంచను । మాసేషుశుక్లపక్షేషు లింగస్థాపనముత్తమమ్ ॥ విష్ణోరప్యహతత్రైవవైఖానసః ॥ మార్గశీర్వాది మాసాద్వానిందితౌబ్రహ్మణాపురా । మాసేషుశుక్లపక్షేషు శ్రృష్టశ్చైత్రోవైశాఖఏవచ ॥ వృషేవాప్యశ్వయుజ్ఞాసే శ్రావణేమాసివాభవేత్ ॥ చాధాయనసూత్రే విష్ణుప్రతిష్ఠాముపక్రమ్యద్వాదశ్యాం శ్రోణాయాంవాయానిచాన్యా నిపుణ్యనక్షత్రాణీతి కృత్తికాదివిశాఖాంతేష్విత్యధః - సర్వదేవేషునూనవిశేషో హేమాద్రావిణ్యధర్మే ॥ మాఘేకర్త్యుర్విశాఖాయ శుక్లపక్షే శుభదాభవేత్ । లోకానందకర్తృత్రైవైశాఖేవరసంయుతా । ఆజ్ఞాయుతాసదాజ్యేష్ఠే ఆమాఢేధర్మవృద్ధిదా ॥ శ్రావణధనహీనాస్యాత్ ప్రాస్తపాదేవినశ్యతి । ఆశ్వినేనాశమాహ్నోతి వహ్నినాకార్తికేతథా ॥ సోమ్యేసౌభాగ్యమతులం పౌషే పుష్టిరనుత్తమా । దోషాన్వితాధిమాసేస్యాత్కర్తృరాత్మనవవచేతి ॥ అత్రశ్రావణాశ్వినయో ర్నిషేధోమార్గశీర్షవిధిశ్చవిష్ణువ్యతిరిక్తవిషయః - పూర్వోక్తవచనాదితిహేమాద్రావిణ్య - మాఘశ్రావణభాద్రపదనిషేధః శివవ్యతిరిక్తవిషయః తత్రతస్యైక్తే ॥ దేవిస్థాపనేతత్రైవ విశేషాదేవీపురాణే ॥ దేవ్యామాఘేశ్వినేమాసే ఉత్తమా సర్వకామదా ॥ తథా ॥ సతిధర్మచనక్షత్రంనో పవాసోత్రకారణమ్ । సర్వకాలం ప్రకర్తవ్యం కృష్ణపక్షేవిశేషతః ॥ అన్యశ్చత్రవిచారోహే మాద్రాజ్ఞయః - నారదః ॥ హంత్యర్థహీనాకర్తారం మంత్రహీనాతు ఋత్విజమ్ । స్త్రీయంతక్షణహీనాతు నప్రతిష్ఠాస్సమోరిపుః ॥ అత్రాధికారణ ఉక్తాః కృత్యకల్పత రౌదేవీపురాణే ॥ వర్ణాశ్రమవిభేదేనదేవాస్థా ప్యాస్తునాన్యథా ॥ బ్రహ్మతుబ్రాహ్మణైః స్థాప్యైగాయత్రీ స్రహితః ప్రభుః ॥ చతుర్వజైః స్తథావిష్ణుః ప్రతిష్ఠాప్య స్సుభార్థిభిః ॥ భేరపౌషిచతుర్వజైః రంత్తజానాంతథామతః ॥ మాతరస్సర్వలోకైస్తుస్థాప్యాపూజ్యాస్సు రోత్తమాః లింగంగృహీయతిర్వాపి సంస్థాప్యతుయజేత్పదా ॥ శివసర్వస్వేభవిష్యే ॥ యస్తు పూజయతేలింగం దేవాదీం మాంజగత్పతిమ్ । బ్రాహ్మణాః క్షత్రియావైశ్యశూద్రోవామత్పరాయణః ॥ తస్యప్రీతః ప్రదాస్యమిశుభాజ్ లోకాననుత్తమా ॥ తిథితత్వేస్మాందే ॥ శూద్రః కర్మాణియోనిత్యంస్వీయాసీకురు తేప్రియే । తస్యాహమరాచంగృహ్లామి చంద్రఖండవిభూషితే ॥ బ్రహ్మచారీగృహస్థోవావానప్రస్థశ్చసుప్రతే । ఏవందినేదినేదేపం పూజయేదంచికాపతిమ్ ॥ సన్నాన్యసీదేవదేవేశం ప్రణవేనైవపూజయేత్ । సమంతేనశివేనైవ స్త్రీణాంపూజావిధీయతే ॥ ఏతచ్చపురాణ ప్రసిద్ధజీర్ణ లింగపూజావిషయం - యానితు - త్రిస్థలీనేతౌనారదీయే ॥ యశ్చాద్రదేణాచ్ఛితంలింగం విష్ణుంవాప్రణమేన్నరః । నతస్యనిష్కృతిర్నైష్ట్యో ప్రాయశ్చిత్తాయ

తైరపి||నమేద్యశూద్రసంస్పృష్టం లింగంవాహరిమేవవా|ససర్వయాతనోభోగీయా
 వదాచంద్రతారకం|పాఖండపుజితంలింగం నల్వాపాఖండతాం|వశేత్|అభీరపూజితం
 లింగంనల్వాచరకమశ్నుదే|యోషిద్భిః|పూజితంలింగవిష్ణుంవాపినమేత్తుయః|సఖోటికు
 లసంయుక్తమాకల్పంశారవంసేశే|ఇల్వాదీనితానినూతనస్థానితలింగాదివి|యాణి||
 యదాప్రతిష్ఠితంలింగంమృతవిద్విధావిధి | తదాప్రభృతిశూద్రశ్చ యోషి
 ద్వాపినసం స్పృశేత్|ఇతితత్త్వే||ప్రతిష్ఠాయాంతు శూద్రాదీనాంనాధికా
 రః||స్త్రీణామనుషసీతానాం శూద్రాణాంచజనేశ్వర| స్థాపనేనాధికారో స్తివిష్ణోర్వా
 శం కరస్యవా || యశూద్ర సంస్కృతంలింగం విష్ణుంవాపినమేన్నరః | ఇహైవా
 త్యంతదుఃఖానిపశ్యత్యాముస్మికేకిము || శూద్రోవానుషసీతో వాస్త్రీయోవాపతి
 తోపివ | కేశనువాశివంవాపి స్పృష్టాచరకమశ్ను తేలిబృహన్నరదీయస్కాందో
 క్తే||ఇతిత్రిన్ధలీసేతా పితామహచరణాచతుర్వక్షేఽలిపూర్వోక్తవచనాద్విష్టాద్విప్ర
 తిష్ఠాయాం శూద్రస్యవిత్|ఇతియుక్తంపశ్యమః - తత్త్వేవగౌతమః || శివార్చనం
 సదాశ్రేయం శుచిఃపూజ్యదుదబ్బుఖః || వాచస్పతిధృతం || ప్రాక్షశ్చిమోదగాస్య
 స్తు ప్రాతస్సాయంనిశానుచఇతి ప్రయోగపారిజాతే గృహ్యపరిశిష్టే ప్రతిమాప్రా
 జ్ఞుభిరు దబ్బుభోయజే తాన్యత్రప్రాజ్ఞుఖః || ఏతచ్ఛిర్ధిప్రతిమా విషయంఅన్యత్ర
 చలాచాను - అధిప్రతిమాః భాగవాచకాన దీపికాయాంభవిష్యే || సౌవణిక
 రాజతీతామ్రా మృద్బాం చత్రధాభివేత్ | పామాణధాతుయక్తావా రీతికాంస్య
 మయీతథా || రీతిఃపితృం || శుద్ధదారు మయీవాపిదేవతా చార్యప్రశస్యతే |
 అజ్ఞుస్థపర్వా దారభ్యవిత సిం యాసదేసతు || గృహేషు ప్రతిమారార్యానాధికా
 శస్యతేబుద్ధైః | పంచరాత్రేషు || మృద్దూరులాటా గోమేధమథూచ్చిష్టే మయీం
 నతుఇతినిషేధ ఉక్తః భాగవతే || శైలీ దాహమయీహౌషి లేప్యా రేఖ్యాచసైకలి
 మనోమయీమణిమయీ ప్రతిమాప్తవిధాస్మృతా || కాన్తంమధుకన్యైవ - తత్ర
 కాష్టేషు మగుకమానియ చనసుంధరే | క్రిత్యాతత్ర తిమాంచైవ ప్రతిష్ఠావిధి
 నార్చయే దితివరాహాక్షే || దేవీపురాణే|| సప్తాంగుశంసమారభ్య యావచ్చ
 ద్వాదశాంగులమ్ | గృహేష్వరా సమాఖ్యాతా ప్రాసాదేనాధికాశుభా || తిథి
 తత్త్వేకాళికాపురాణే || ప్రతిమాయాఃకపాతాద్వా స్పృష్ట్యాదక్షిణపాశినా| ప్రా
 ణప్రతిష్ఠాంకుర్వీత తస్యదేవస్య వాహరే || అన్యేషామపిదేవానాంప్రతిమానుచ
 పార్థివ | ప్రాణప్రతిష్ఠాపర్తవ్యా తస్యాదేవత్వసిద్ధయే || వాసుదేవస్యబీజేన తద్వి
 ఙ్ణో రిత్యనేనచ | తత్తైవపూదయేంగుత్తం దత్వాశశ్వచ్చమంత్రవీత్ || ఏభిర్మంత్రైః
 ప్రతిష్ఠాంతు హృదయేపిసమాచంత్ | అన్యైప్రాణాఃప్రతిష్ఠాంతు అన్యైప్రాణాః
 క్షరంతుచ || అన్యైదేవత్వమిచ్ఛయై మామహేతిచకచ్చుః || హయశిర్షపంచరా
 త్రే || అర్చకస్యతపోయోగా దర్చనస్యాతిశాయనాత్ || అభిరూప్యాచ్చబింశా
 నాం దేవస్సాన్నిధ్యమృచ్చతి || ప్రయోగపారిజాతేవ్యాసః || ప్రతిమాపట్టయంత్రా
 ణాం నిత్యస్నానం శకాలయేత్ | కాః దోషిర్నగ్నిశయదావాచులధారణమ్ ||

లింగేవిశేష స్థితత్వైర్విభవిష్యే । మృద్భస్మకౌశల్యత్విష్ట తామ్రకాంస్యమయంశ
 ధా । కృత్వాలింగంసకృత్పూజ్యవసేత్కల్పా యుతందివి । వాగ్మంవిత్తప్రదంలిం
 గం స్ఫాటికంసర్వకామదమ్ ॥ కృత్వాపూజయవిప్రేంద్ర లప్య సేవాంఛితంఫలం॥
 లమ్ ॥ తత్త్రైవకాలకౌ ముద్యాంస్కందే ॥ అక్షాదల్పపరిమాణం నలింగంకుత్రచి
 న్నరః । కుక్రీతాంగుష్ఠతోహ్రస్వంనకదాచిత్సమాచరేత్ ॥ అక్షోఽతిర్ఘంజాః-గుం
 జాః పంచాల్పమాపకః । తేషాడశాఃకర్షో స్తీత్యమరకోశాత్ - ప్రయోగపా
 రిజాతే క్రియాసారే ॥ నవాప్తసప్తాంగులికం లింగంక్షేప్తమిహాచ్యతే । షట్పుం
 చకచతుర్మాసం సుధ్యమంత్రవిధంస్మృతమ్ ॥ త్రిద్వ్యైకాంగులిమాసం యత్త్రివి
 ధంతత్కసియసమ్ । ఏవంనవవిధంప్రోక్తం చరలింగంయథాక్రమమ్ ॥ అధవంచ
 సూత్రినిర్ణయః ॥ గాతమీతంతే ॥ లింగమస్తకవిస్తారో లింగోచ్ఛాయసమోమ
 తః । పరిధిస్తత్రగుణిత స్తద్వత్పీతంవ్యవస్థితం ॥ ప్రవాలికాతథైవాస్యాత్పంచసూత్ర
 వినిర్ణయః ॥ అత్రేదంతత్త్వం - లింగమస్తకవిస్తారం లింగోచ్ఛతా సమంకృత్వాత
 త్త్రిగుణసూత్రవేత్స నార్హంలింగస్థైర్యంకృత్వాతత్సనుం వృత్తంచతురశ్రంవాసీ
 తం విస్తారమధశ్చోర్ధ్వంచ కుర్యాత్ - పీరోచ్ఛతాశులింగోచ్ఛతాతో ద్విగుణా
 పీరమధ్యే లింగా ద్విగుణస్తూలం పీరోచ్ఛతాతృతీయాంశేన కంఠంకృత్వాతస్యా
 ర్ధ్వం అధశ్చసమంవప్రద్య యంత్రయంవాకృత్వాలింగ విస్తారంషష్ఠాంశేన పీరోప
 రిభావ్యా మేఖలాంకృత్వా తదంతస్సంలగ్నం తత్సమంఘాతం కృత్వాపీరాద్భహి
 ర్లింగసమ దీర్ఘాంపీతార్థదీర్ఘాం వామూలైదైర్ఘ్య సమవిస్తారాం తృతీయాంశేనమ
 ధ్యైఖాతాంపీరవత్సమేఖలాం ప్రనాళికాంకుర్యాదితి - అత్రమూలంసిద్ధాంత శేఖ
 రేశైవాగమేచజ్ఞేయం - తిథితత్త్వైర్బాహ్యై ॥ సర్వత్రైవప్రశస్తోబ్ధ శ్శివసూర్యా
 ర్చనంవినా ॥ తత్త్రైవవారాహపాద్మయోః ॥ గృహేలింగద్వయం నార్చ్యం సాల
 గ్రామద్వయంతథా ద్వేచక్రేద్వాగికాయాస్తునార్చ్యంసూర్యద్వయంతథా । శక్తిర
 యంతథానార్చ్యంగికేత్రయమేనచ॥కావశంఖానార్చయేచ్చైవభగ్నంచ ప్రతి
 మాంతథా । నార్చయేచ్చతథామత్సృకూర్చాదిదశకంతథా॥గృహేగ్నిదగ్ధాభగ్న
 శ్చనార్చ్యాఃపూజ్యావసుంధరే । ఏతాసాంపూజనాన్నిత్యముద్వేగంప్రాప్నుయాద్భ
 హి । సాలగ్రామా స్సమాఃపూజ్యా స్సమేషుద్వితయంనహి । విషమానైవపూజ్యా
 స్తు విషమేష్యేకపవహి ॥ సాలగ్రామశిలాభగ్న పూజనీయాసచక్రణా ఖండితాః
 స్ఫుటితావాపి సాలగ్రామశిలాశుభా ॥ వారాహే ॥ దద్యాద్భక్తాయయోదేవిసాల
 గ్రామ శిలాంసరః । సువర్ణసహితాందివ్యాం పృథ్వీదాన ఫలంలభేత్ ॥ తత్త్రైవ ॥
 యఃపునఃపూజయే ద్భక్త్యాసాలగ్రామశిలాశతమ్ । తత్ఫలంనైవశక్తోహం నక్తుం
 వర్షశతైరపి ॥ విష్ణుపురాణే ॥ శ్రాహ్మణః క్షత్రియోవైశ్యక్షూద్రశ్చపృథివీపతే ।
 స్వధర్మతత్పరోవిష్ణు మారాధయతినన్యథా ॥ అవిభక్తానామపృథగ్దేవ పూజానా
 మా ప్రయోగపారిజాతే - అశ్వలాయనః ॥ పృథగగోత్రకపాకానాం బ్రహ్మయజ్ఞో
 ద్విజాతిసామ్ । అగ్నిహూత్రంసుధార్చా - సంధ్యానిత్యంభవేత్సృధక్ ॥ తత్త్రై

వవిష్టుధక్ష్మే || సాలగ్రామశిలాంవాపి చక్రాంకితశిలాతథా | బ్రాహ్మణఃపూజయే
 స్మిత్యం త్రితయాదిర్న పూజయేత్ || ఇదంస్పర్శసహితపూజావిషయం || శూద్రో
 వానుషణితో వాస్త్రీయోవాపతితోపివా | కేవలవాశిశంవాపిస్పృష్ట్యానరకమ
 శ్నుతే || బ్రాహ్మణ్యవిహరంవిష్టుంనస్పృశేచ్ఛేయితిచ్ఛతి | సనాధామృతసాధా
 వాతస్యానాస్తీహనిష్కృతిః || స్త్రీణామనుషసీతానాం శూద్రాణాంచజనేశ్వర |
 స్పర్శనేనాధికారోస్తి విష్టుర్వాశం కరస్యచ-ఇతిస్మాండాత్ || స్పర్శరహితాతు తి
 యోర్భవత్యేవ || సాలగ్రామంనస్పృశేత్తు హీనవర్ణోవసుంధరే | స్త్రీశూద్రకరసం
 స్పర్శో వజ్రస్పర్శాధికోమతః || మోహద్యస్సంస్పృశేచ్ఛాద్యో యోషిద్వాపిక
 దాచన | స్వపతెనరకేభ్యోఽపి యావదాభూతసంస్లవమ్ || యదిభక్తిర్భవేత్తస్య
 స్త్రీణాంవాపివసుంధరే | దూరాదేవాస్పృశన్పూజాంకారయేత్సుసమాహితః|ఇతి
 వారాహేహ-క్రేః || సాలగ్రామశిలామాత్రే నిర్బంధోనప్రతిమాదా || సర్వవజ్రైః
 స్తుసంపూజ్యః ప్రతిమాస్సర్వదేవతాః | లింగాన్యపితుపూజ్యాని మణిభిఃకల్పితాని
 చఇలి తత్రైవైక్రేః || చత్వారోబ్రాహ్మణైః పూజ్యస్త్రయోరాజన్యజాతిభిః| వై
 వ్రైర్ద్యైర్వావేవసంపూజ్యౌ తథైకశ్శూద్రజాతి భిరితిస్మాండాత్ - అన్యేతుదీక్షితేపి
 షయ త్వేనవ్యవస్థామాహుః - విష్టుధక్ష్మే || తయోరసంభవేచ్ఛావై సాచేహనవ
 థాస్మృతా | రత్నజాహేమజాచైవ రాజతీతామ్రజాతథా || రైతిక్యర్చితథాతా
 హీశైలజాద్రుమజాతథా | అధమాధమాచవిజ్ఞేయామృన్మయాప్రతిమాచయా ||
 ఏహంఫలానితత్త్రైవజ్ఞేయాని || నార్చ్యగృహేశ్వజామూర్తి శ్చతురంగుళతోధి
 కా | నవితస్త్వధికాథాతు సంభవాశ్రేయశ్చితా || ఏవంలక్షణసంపన్నా పా
 రంపర్యక్రమాగతా | ఉక్తమాసాతువిజ్ఞేయా గురుదత్తాపితత్సమా || తత్త్రైవపా
 ద్యైసాలగ్రామంప్రకృమ్య || తత్రాప్యమలకీతుల్యాపూజ్యసూక్ష్మేవయాభవేత్ |
 యథాయథాశిలాసూక్ష్మేతథాస్యాత్తు మహత్పలమ్ || తథా || యవమాత్రంతుగ
 త్తస్యాద్యవార్థంలింగముచ్యతే | శివదాభిదిఖ్యాతస్త్రిషులోకేషుదుర్లభః|| తత్త్రై
 వ || సాలగ్రామమయీముద్రా సంస్థితాయత్రికుత్రచిత్ | వారాణస్యావధి
 క్యం సమంతాద్యోజనత్రయమ్ || యోమృతస్తత్సమీక్షేతు మృతోవానీయతేంతి
 కమ్ || సచామోక్షమవాప్నోతి సత్యంసత్యం సచాన్యథా || తత్త్రైవ || చక్రాంక
 మిధునం పూజ్యం వైకంచక్రాంకమర్చయేత్ | చక్రాంకమిధునాత్సార్థం సాలగ్రా
 మంప్రపూజయేత్ || తత్త్రైవవారాహే || మైచ్ఛదేశేసుచావాపిచక్రాంకోయత్రతి
 స్థలి | యోజనానాంతధాత్రీణి మమక్షేత్రంవసుంధరే|| తత్త్రైవసాలగ్రామంప్రక్ర
 మ్య || క్రయక్రీతాపరిజ్ఞేయామధ్యమాయాచితాధమా || ప్రయోగపరిజాతే వారా
 హే || ఏవంలక్షణసంపన్నా పారంపర్యక్రమాగతా | ఉక్తమాసాతువిజ్ఞేయా గురు
 దత్తాపితత్సమా || అధపార్థివపూజా - నందీపురాణే| ఆయుష్కోబలవాక్రీమా
 స్సుత్రీవాక్ధనవాక్సుభి | వరమిచ్ఛంలభేల్లింగం పార్థి నయస్సమర్చయేత్ || తస్మా
 త్తుపార్థివంలింగంజ్ఞేయంసర్వార్థసాధకమ్ || తత్త్రైవ || గోభూ హిరణ్య వస్త్రాదిబలి

శదేవనా । సప్తవింశతిమానావా తతోహీనాధమాఃస్మృతా ॥ ప్రజాపతిః ॥ మో
క్షార్థిపంచవింశత్యా ధనార్థిత్రింశతాజపేత్ । పుత్ర్యర్థిపంచవింశత్యా పంచదశ్యా
భిచారకే ॥ సప్తవింశతిరుద్రాక్షమాలయాదేహసంస్థయా । యత్కరోతినరఃపుణ్యం
సర్వంకోటిగుణంభవేత్ ॥ యోదదాతిద్విజేభ్యశ్చ రుద్రాక్షంభువిసన్ముఖమ్ । త
స్యప్రీతోభవేద్రుద్ర స్వపదేచ ప్రయచ్ఛతి ఇతి పదార్థాదర్శేభోపదేవః ॥ రుద్రా
క్షాన్మందేశే దశపరిమితాన్మస్తకే వింశతిద్వేషష్టార్ణప్రదేశేకరయుగళక్మతే
ద్వాదశద్వాదశైవ । బాహ్వారిందోఃకలాభిర్నయనయుగక్మతేషికమేకంశిఖాయాం
ఐశ్వర్యప్రాదికంయః కలయతి శతకంసస్వయంసీలకంః ॥ హేమాద్రా శివధర్మే
న్నానంపలశతంజ్ఞేయ మభ్యంగఃపంచవింశతిః । పలానాంద్వేసహస్రేతు మహన్నా
నంప్రకీర్తితం ॥ పంచవింశత్పులలింగే అభ్యంగంకారయేదధి శివస్యసర్వపాన్నానం
ప్రొక్తంపలశతేనచ ॥ తావతామధునాచైవచద్వాచైవతతఃపునః ॥ తావతైవచక్షీరేణగ
వ్యేనైవభవేత్తతః ॥ భూయస్సార్ధసహస్రేణపలానామైశ్వరేణచ ॥ సేనకారయేత్సాన్ని
సంభక్త్యాచోష్ణాంబునాతతః ॥ విష్ణ్వాదాతుస్కాందే ॥ క్షీరాద్దశగుణందద్వా ఘృతే
నైవదశోత్తరమ్ । ఘృతాద్దశగుణంక్షీద్రంక్షీద్రాచైశ్వరజంతథా ॥ బ్రాహ్మేదే
వానాంప్రతిమాయత్రస్మృతాభ్యంగక్షమాభవేత్ । పలానితత్రదేయానిశ్రద్ధయాపం
చవింశతిః ॥ ఇదంక్రోడీకృతాభిప్రాయేణ - తత్రైవసంగ్రహే ॥ విప్రకేనాయ
దాతవ్యంనైవేద్యస్యశతాంశకమ్ । పాదోదకంప్రసాదంచలింగేచండేశ్వరాయతు ॥
పంచాయతనసన్నివేశమాహబోపదేవః - పదార్థాదర్శశ్చ ॥ శంభామధ్యగతేహరీన
హరభూదేవ్యా హరాశంకరేభాస్యే నాగసుతారవో హరగణే శాజాంబికాస్థాపి
తాః । దేవ్యాంవిష్ణుహరేభవక్త్రీ రవయూలంబోదరేశేశ్వరే నాంబాశ్చంకర భాగ
తోఽతిసుఖదా వ్యస్తాస్తుహని ప్రదాః ॥ శంకరభాగతః శాశాంకోణాదారభ్య ప్ర
దక్షిణమిత్యర్థః - అత్రదిక్స్వరూపముక్తం ప్రయోగపారిజాతే మంత్రశాస్త్రే ॥ దే
వస్యముఖమారభ్య దిశంప్రాచీంప్రకల్పయేత్ । తదాదిపరివారాణా మంగాద్యా
నరణస్థితిః ॥ తత్రక్రమఃపాద్యే ॥ రవిర్వినాయకశ్చండీ ఈశోవిష్ణుస్తుపంచమః । అను
క్రమేణపూజ్యంతే పుత్రప్రేమేతుమహద్భయమ్ ॥ తథా ॥ పూజ్యపూజకయోర్మ
ధ్యే ప్రాచీప్రాక్తావిచక్షణైః ॥ అధికేశవాదిమూర్తయః - బోపదేవః - కేవిగోవా
దాపుహృషే ప్రజాచ్యుక్తమమాత్రినా వాధోనృహసానీ శ్రీహాశాచ్యగే విగపేచ
పే - అత్రకేవిగవిత్వాద్యైః కేశవవిష్ణ్వాదిచతుర్వింశతిమూర్తయోఽభిధీయంతే -
శాత్ శంఖాత్ - చగేచక్రగదేజ్జయేత్యర్థః - శిష్టేభుజేపద్మంత్వర్ణతస్సిద్ధం - అత్ర
దక్షిణాభః కరక్రమేణజ్ఞేయం - దక్షిణోభఃకరక్రమాదితి హేమాద్రావచనాత్ -
తేనహేమాద్రాణాసంవాదః - విశదైనవిపరీతంగచ్ఛేదత్యర్థః - అత్రావిశద్వాదనువృ
త్తిశంఖాద్గదాచక్రేత్యర్థః - గపేత్యత్రాపిశాదిత్యనువర్తతే - శంఖాద్గదాప
ద్వేత్యర్థః - విపరీతేపద్మగదేత్యత్రాపిశంఖాజ్ఞేయే - చపేచక్రపద్మేశంఖా
స్సుక్రపద్మేత్యర్థః - విశత్యత్రాపి పద్మచక్రేత్యర్థః - తేనచగదేత్యర్థః -

రైయఃగః ఇత్యస్తామూర్తియః చక్షేఇత్యత్రచ, అత్రమూలంహేమాన్జాజ్ఞాయం-
అథవాధాయచమాత్రం, త్రైవిక్రమీంచానుస్మృత్యలించార్చ్య ప్రతిష్ఠాచ్యతే యజ
మానః పూర్వోక్తకాలేపూర్వేద్యుః దశంద్వాదశహేషాన్య తతహస్తంమంజీం
కృత్వాగ్నేయేహస్తమాత్రం చతురశ్రంకుండంస్థంజీలం వాపూర్వతోహస్తగా
త్రాం వేదీంనైర్యతే నాస్తుమండల మధ్యవేదీం తదుపరిసర్వతోభద్రంకృత్వాప్రా
ణానాయుర్యాస్యాం మూతౌఽదేశస్యనాన్నిధ్య సిద్ధ్యర్థంద్విగ్ధాయున్లక్ష్మీసర్వకామ
సమృద్ధ్యక్షయ్యసుఖకామోమృతి మూర్తిప్రతిష్ఠాంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్యగణేశపూ
జానుజ్ఞాపావాచన మాతృకా పూజననాంద్విశ్రాద్ధాని కృత్వా చార్యం చతురో
ఋత్విజశ్చపృథ్వానస్త్రోద్వైయః పూజయేత్ - ఆధాచార్యః - యదత్రసంస్థితమితి
స్వస్వాహా విశిష్టాహేహిప్రేతికుశోదకేన భూమింప్రాక్ష్యదేవా ఆయాంతుయాతు
ధానా అహమృతువిష్ణోదేవయజనం రక్షస్వేతిభూమా ప్రాదేశం కృత్వాస్మ
త్కృతతులాపద్ధతి సూగ్ధేణమంబుప్రతిష్ఠాంకృత్వాఽకృత్వావాపూర్వరాత్రౌ హి
రణ్యోపధానం దేవంపంచగవ్యహిరణ్య యదదూర్వాశ్వత్థ పలాశపణాన్యదకుం
భేప్రక్షిప్యతాభిరద్విరాపాహిప్రేతి లిస్మశ్శ్చిరణ్యవర్ణా ఇతిచతస్పభిః పనమాసన్ను
వర్జన ఇత్యసువాకేనాభిషిచ్యవ్యా హృతీభిరిదిం విష్ణురితి ఫలయదదూర్వా స్సను
ర్వ్యరక్షోహణమితిహస్తేకంకణంబద్ధానాససాచ్ఛాద్య అవతేహేషాదక్షిణ త్తమమిలి
జశేధివాసయేత్ - ఇదంతాధాయనోక్తం- తతశ్చలించగైఅరచ్చిహూంవా- అత్రా
గ్నింప్రతిష్ఠాప్యగోక్షీరసీవారచరుంకృత్వా పిస్తుశ్చేర్కృసరిమం శ్రవణిత్యాజ్య
భాగాంతే పలాశోదుం బరాశ్వత్థశమ్యపామాగ్గ సమిద్భిఃఆజ్యేన చరుణాతిలైర్వా
ప్రత్యేకమష్టావింశతి మష్టావాహుతిగ్లోకపాలమూర్తిమూర్తపితృభ్యోహుత్వా స్థా
ప్యదేవమంత్రేణ పూర్వోక్తసమితిలనై వారచర్వాజ్యైరప్తసహస్రమ్భ్య శతమ
ష్టావింశతిం వాహుత్వాఅగ్నిర్యజర్చిరిత్యను వారేనదిశాహుతిగ్జహుయాత్ - ప్రతి
ద్రవ్యహూమాంతే దేవంపాదనాభిశిరస్స్పృశేత్ - ఆజ్యహూమేచోత్తరత
స్సజలకుంభే సంహతాన్నయేత్ - తేహంమంత్రాః - ఇంద్రాయేంగో ఇతీంద్ర
స్యస్యోనేతిపృథివీమూర్తేః - ఆగ్రహోరేభ్యఇతితత్పతేః సర్వస్యఅగ్న ఆయాహీత్య
గ్నేః అగ్నిందూతమిత్యగ్ని మూర్తేః నమఃశర్వాయచ పశుపతయేదేతిపశుపతేః య
మాయసోమమితియమస్య అసీహీవీరితి యజమానమూర్తేః - స్తుహిశుతంతత్పతేః
ఉగ్రస్య । అసున్వంతంనిర్వతేః । ఆకృష్టేనసూర్యమూర్తేః యోరుద్రోఅగ్నా ఇలి
తత్పతేరుద్రస్య । ఇమంమేవరుణస్య । శన్నో దేవీజలమూర్తేసింమోభవాయేలి
భవస్య । ఆసోనియద్భిరితివాయోః । తతవాతువాయుమూర్తేః, తవిశానంతత్ప
తేరీశానస్య, ఆప్యాయస్వేతికుచెరస్య - వయంసోమతిసోమమూర్తేః - తత్పురు
షాయమహాదేవస్య ఆభిత్వాఈశానస్య, ఆదిత్యేత్తు స్యేత్యా కాశస్య, నమ ఉగ్రా
యచేతి తత్పతేభీమస్య, తతోదేవస్యపాదాస్పృశేత్ - ఏవంద్వితీయేహుత్వా
నాభింతృతీయేమధ్యం, చతుర్థేః, పంచమేః, స్పృష్టాప్రతిపర్యాయంసం

పాతజలేన దేవంబభిషిం చేత్ - తతస్త్విప్రకృదాదిహోమశేషం సమాప్యార్చ్యం
 శోధయేత్ - స్థిరలింగార్చనాతునేదాసీ మగ్నిస్థాపనహోమాదికార్యం - తతో
 దేవంసత్వా || స్వాగతందేవదేవేశ విశ్వరూపసమోస్తుతే! శుద్ధేవిత్వదధిష్ఠానేకధ్విం
 కుర్మస్సహస్వతా మితిసంప్రార్థ్య||ఉత్తిష్ఠ || బ్రహ్మణస్స తెఇతినముత్విగుత్థాప్య
 పూర్వమకృతే గ్నుత్యతారణ అధునావాకార్యం - అగ్నిఃసప్తిమితిసూక్తమగ్నిప
 దహీనం పఠిత్యాతత్సహితం పునఃపఠేత్ - ఏవమప్తసహస్రమ్ పృతమష్టావింశ
 తి వా పఠజలంపాతయేత్ - తతోర్చ్యంద్వాదశవారం మృదాజలేనచ ప్రతౌ
 శ్యమంత్రవత్పంచ గవ్యంకృత్యావయః పృథివ్యామాహారాజాసం ఇతిచసంస్నాప్య
 ఆప్యాయస్వధధికాప్యస్థేజోసీ, మధువాతా, అయంగా, రితిపంచామృతైః సంస్నా
 ప్యలింగంచేన్న మస్తేరుద్రమన్యవేఇత్యష్టాభిః సంస్నాప్యశృతేనాభ్య జ్యోద్వర్త
 నేనోద్వర్త్యోష్ణో దక్షేనప్రతాశ్యగంధం దత్వాసంపాతోదక్షేనాభిషిచ్యసప్తలైః చ
 తుర్భిఃకుంభైరాహాహిష్ఠేతి త్రిభిః ఆకలశేష్వితిచ ప్రత్యేకం సముద్రజ్యేష్ఠా ఇతిచ
 తుర్భిరాకల శేష్వితిచమిలితైః సంస్నాప్యదుంబరాదిశీరేర్చ్య ముపవేశ్యపరితో
 స్తదిక్షుసజలకుంభాః సంస్థాప్యతేషు గంధపుష్పదూర్వాఃషీప్తాఆద్యైఃసప్తమృదః
 ద్వితీయేపుష్కరపర్ణ శమీవికంకతాశ్శృంగత కత్వచఃపల్లవాంశ్చతృతీయాదిషు సప్త
 ధాన్యంసంచరత్స ఫలపుష్పాణి కుశదూర్వాగోరోచన సంపాతోదకగంధఫల స
 ర్వాషఢిః షీప్తాక్రమేణాహాహిష్ఠేతిసృభిర్నిరణ్యవర్ణా, ఇతిచతసృభిః, పవమానా
 తువాకేన చాభిషిచ్యైకకుంభేశమీ పలాశవటఖదిర బిల్వాశ్వత్థ వికంకతపనసా
 మ్రశిరీషో దుంబరాణాంపల్లవాః కషాయాంశ్చషీప్తాలశ్వత్థేషః ఇత్యభిషిచ్యపం
 చరతోదక్షేన హిరణ్యవర్ణా ఇతి సంస్నాప్యవాససేదత్వాఉపవీతాదిదీపాంతం కృ
 త్వాహిరణ్యగర్భః యఆత్మదాయఃప్రాణతః యస్యేమేయేనద్యాఃయంక్రందసీఆహా
 హయత్ యశ్చిదాహాఇత్యష్టా పిప్పదీపాః దత్వాసుపర్ణశలాకయాతైః సపాత్రి
 స్థం మధుఘృతంచ గృహీత్వాచిత్రందేవానాం తేజోసీతిమంత్రాభ్యాం|| ఓంసమో
 భగవతేతుభ్యం శివాయహరయేనమః | హిరణ్యరేతసేవిష్ణో విశ్వరూపాయతేన
 మః - ఇతిచదక్షిణసవ్యే దేవనేత్రేమంత్రా వృత్యాలిఖేత్ - అంజంతిత్వాత్వంజ
 నేన మధునావాంక్త్యా దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే- ఇంద్రస్యేద్రియేణా నక్ష్త్రఇతి
 మధ్వాజ్యశర్కరాభి రంక్త్యా తేనైవాంజనేన పునరంజయేత్ - స్థిరలింగేతుస్వ
 ణాః సూచ్యాగంధేన ఓం నమోభగవతే రుద్రాయ హిరణ్యరేతసే పరాయ పర
 మాత్మనే విశ్వరూపాయో మాప్రియాయనమః ఇత్యంజనాదినాం జయేత్ - త
 తః ఆదశాభ్యుదయే దశాయేత్ - తతఃకతాః ఆచార్యాయ గామృత్విగ్భ్యశ్చ
 దక్షిణాందద్యాత్ అథాచార్యః ప్రత్యృచ మాదాప్రణవంవదక పురుషసూక్తేన
 స్తుత్వా - వంశపాత్రే పంచవర్ణాదనేన దేవస్య సిరాజనం కారయిత్వా - రుద్రా
 యచతుష్పథాదాదద్యాత్ - మంత్రస్తు - ఓం నమో రుద్రాయ సర్వభూతాభి
 సతయే దీప్త శూలధరామోమాదయితాయ విశ్వాధిపతయేరుద్రాయవై సమోన

అంశం - త్విషానాథా - తృతీయపరిచ్ఛేదే - ప్రకీర్ణకనిర్ణయః.

అశ్వత్థవజ్రభూతేభ్యోనమః ఇతి కేచిదేత
 ద్రాత్రాసితద్రాస్తానూమిచ్ఛంతి అథాచార్యః - స్వితోభద్రదేవానావాహయే
 శ్ - సుధ్యైవహ్మణః క్షాంత్యాదిదిక్షు ఇంద్రాదిలోకపాలాః ఈశానేంద్రాద్యం
 తరాభ్యం బహునుద్రానాదిత్యాః అశ్వినౌవిశ్వాదే వాన్విత్వా నాగాన్ సమం
 ధవృషే బ్రహ్మేశానాద్యంతరాశేషు దక్షుంవిష్టుండుగాః స్యథాకారమృత్యురో
 గాన్ సమద్రాన్సతః మరుతఃగణాధిపంచేతి-మధ్యే ఏవపృథినిమేరుంసంస్థాప్యదే
 వంచా వాహ్యప్రాగాది వజ్రంశక్తిదండంఖడ్గపాశం అంకుశంగదాంశూలం తద్బా
 హ్యేకాతమం భరద్వాజువిశ్వామిత్రం కశ్యపంజమదగ్నింఽపసిం అత్రింఅరుంధ
 తీంచ తద్బాహ్యేనవగ్రహా తద్బాహ్యేవిద్రీం కౌమారీబ్రాహ్మీం నారాహీం
 చాముండాం వైష్ణవీం మాహేశ్వరీం వైనాయకీమితితాః నామభిరావాహ్య స
 పూజ్య అరాచయాయాందేవం తన్మంత్రేణ వాహ్యమండలమధ్యేరాచంసుప్రతిష్ఠాభవ
 తిసి వేశ్యసంపూజ్య వహ్నిమండల దేవతానానామభిస్తీలాజ్యేన దశదశాహు
 తీర్థత్వా పుష్పాంజలింసమర్చ్య నమోమహాన్ ఇతిదేవసత్త్వామండలాదు త్తరతః
 స్వస్తికేమంచకం తరుపరిశయాంకృత్వాఉత్తిష్ఠతిదేవముత్థాప్యమంగళహోమైః
 శిష్యానూందేవ మారోప్యపురుషనూక్తోత్తర నారాయణాభ్యాంస్తత్త్వాదేవేన్యా
 సంకుర్యాత్ - తద్యథా - పురుషాత్మనేనమః ప్రాణాత్మనేనమఃప్రకృతితత్త్వాయ
 నమః బుద్ధితత్త్వాయనమః అహంకారతత్త్వాయనమః మనస్తత్త్వాయనమఃఇతిస
 ర్వాంగేప్రకృతితత్త్వాయనమః బుద్ధితత్త్వాయనమః హృదితత్త్వాయనమఃశబ్దతత్త్వా
 యనమః శిరసిస్సుశేతత్త్వాయనమః త్వచిరూపతత్త్వాయనమః హృదిపవంహృద్యే
 వరసగంధ శ్రోత్రత్వక్ చక్షుజ్జహ్వఘ్రిణ వాక్పాణిపాదపాయూపస్థం పృథివ్య
 స్తేజోవాయ్వాకాశ సత్త్వరజస్తమా దేహతత్త్వాని విన్యసేత్ తతఃపురుషనూక్త
 స్యాద్య మృద్వయకరయోతదు త్తరంజాన్వోతదు త్తరంకటోన్ తంయజ్ఞమితిత్రిసః
 నాభిహృత్కంఠేషుతస్మాద శాశ్విద్యయంబాహూభ్రాహ్మణస్యేతి ద్వయంనా
 సయోనాభ్యేతిద్వయమణ్ఠరంత్యాం శిరసికేచిత్తత్త్వన్యాసమస్యథామాహుఃపు
 రుషప్రకృతిమహదహంకారతత్త్వాని శబ్దస్పర్శరూప రసగంధతన్మాత్రాణి ఆకాశ
 వాయుతేజోఽగ్నినీశ్రోత్ర త్వక్చక్షురసనాఘ్రిణ వాక్పాణిపాద పాయూపస్థమ
 సస్తత్త్వానీతి కేచిదేతానిస్థిరలింగాదావేచ్ఛంతి - తతస్సుఖశాయీభవఇతి శిష్యా
 యాందేవం స్వాపయిత్వామండలశయ్యయోరంతరాశేసగంతవ్యమితిప్రేషందత్వా
 స్విప్రకృతాదిహిమశేషంసమాప్య మండలదేవతాభ్యో నామభిః పాయసేనచ
 రుణావాబలిన్ దద్యాత్ నీవారచరుశేషేణ దిగ్బలింసేదంస్థిర ప్రతిష్ఠాయాంస్థిరలిం
 గారాచ దౌత్వయంవిశేషః అగ్నిస్థాపనహిమవర్జ్యంసర్వంపూర్వ వత్కృత్వా
 ఇదాసీమగ్నిస్థాపనకృత్వా పూర్వోక్తహిమంకుర్యాత్ - సాత్రవై వారశ్చరుః
 విష్ణుశ్చేతుర్విరోక్త హోమంకృత్వాపురుషనూక్తేన ప్రత్యుచమాజ్యం హుత్వ
 ఇందంవిష్ణుం సాదాస్మష్ట్యాపునస్తా ఏవహుత్వా విష్ణోర్ముకమితి నాగిస్సుష్ట్యా

పునస్తా ఏవహుత్వా అతోదేవేతిశిరః స్పృష్టా పునస్తా ఏవహుత్వా పురుషనూక్తేన
 సర్వాంగం స్పృశేత్ - స్థిరలింగంచే దగ్నిస్థాపనాది పూర్వోక్త సమిదాజ్య తిలా
 హుతిస్తుత్వా యాత ఇమరిత్యనువాకాంతేన ద్రాపేనహస్రాణీత్యనువాకాభ్యాంచ
 ప్రత్యేచమాజ్యం హుత్వా సర్వోచైరుద్ర ఇతిమూలం స్పృశేత్ || పునస్తా ఏవహు
 త్వా కద్రుద్రాయేతి మధ్యం పునస్తా ఏవ హుత్వా నమోహిరణ్యబాహవ ఇత్యగ్రం పున
 స్తా ఏవహుత్వా సర్వరుద్రేణ సర్వాంగం స్పృశేత్, తతోధామంతఇతి పూర్ణాహు
 తింజహుయాన్న వా ఏవమధివాసనంకృత్వా పరేద్యుఃసద్యోవాపీతికాంస్నాప యి
 త్వామహీమూర్షిత్యావాహ్య అదితిద్వారతిస్తుత్వా హీంసమఃఇతి సంపూజ్యతే
 నైవపూర్ణాహుతిం హుత్వా ఉత్తిష్ఠబ్రహ్మణస్పత ఇతిదేవముత్థాప్య పుష్పాంజలింద
 త్వా పుషనూక్తేన స్తుత్వా ఉదుత్యం ఇత్యుత్థాప్య కనిక్రదత్ - ఇతినూక్తేన విష్ణుంస
 ద్యోజాతమితి పంచానువాక్తైర్లింగం గృహంప్రవేశ్యపీరికాయాం ఇంద్రాదినామభి
 రష్టరత్నాని షీప్తాసప్తధాన్య రూప్యవృషమనశ్శిలాః షీప్తాపాయసేన సంలిప్య
 ప్రణవేనాంగ న్యాసంకృత్వా సువర్ణశలాకామంతరితాం కృత్వాసులగ్నే ఓంప్రతి
 తిష్ఠపరమేశ్వర ఇత్యుక్త్యా అతోదేవా ఇతివిష్ణుంరుద్రేణచలింగం స్థాపయేత్ - తతఃప్రా
 ణప్రతిష్ఠా - చలార్చుదాత్యధివాసనాంతే పరేద్యుః ఉత్తిష్ఠబ్రహ్మణస్పత ఇతిదేవ
 ముత్థాప్య పురుషనూక్తాత్తర నారాయణాభ్యాంస్తుత్వా ఘృతేప్రహీచరుంకృత్వా
 తద్దేవతామంత్రేణదశాహుతిస్తుత్వా నామభిర్భుహుయాత్ - అగ్నయేస్వాహా సో
 మాయస్వాహా ధన్వంతరయేస్వాహా కుష్మాన్దస్వాహా అనుమత్యైస్వాహా ప్రజాపత
 యేస్వాహాపరమేష్ఠినేస్వాహా బ్రహ్మణేస్వాహాలగ్నయేస్వాహాసోమాయస్వాహా అ
 గ్నయేన్నాదాయస్వాహా అగ్నయేన్నపతయేస్వాహాప్రజాపతయేస్వాహా విశ్వేభ్యో
 దేవేభ్యస్వాహాసర్వేభ్యోదేవేభ్యస్వాహా భూర్భువస్స్వఃస్వాహా అగ్నయేస్విష్ణ
 కృతేఇతితతఃసప్తతేలగ్నా పునస్త్యైత్యాభ్యాంపూర్ణాహుతిఃతతఃఆచార్యోయా ఓషధీ
 రితి పుష్పఫలసర్వోషధీసమర్చ్యసంపాతోదకంతామ్రపాతేఆదాయదేవమం త్రే
 ణశతవారమభిమంత్ర్యతేనైవాభిషించేత్ - తతఃఉత్తిష్ఠేతి వదేముత్థాస్యవిశ్వతశ్చక్షు
 రిత్యుపస్థాయదేవంధ్యాత్వాజపేత్ - బ్రహ్మణేనమఃఏవంవిష్ణవేనమః రుద్రాయనమః -
 ఇంద్రాదీనస్తేనమఃసంభ్యో రుద్రేభ్యోఆదిత్యేభ్యోశ్విభ్యాంమరుద్భ్యో కుబేరాయగంగాది
 మహానదీభ్యోగ్నిష్టోమాభ్యామింద్రాగ్నిభ్యాం ద్యావాపుథివీభ్యాంధన్వంతరయేస
 ర్వేశాయవిశ్వేభ్యోదేవేభ్యోబ్రహ్మణేనమఃఇతితతఃసంపాతోదకేన యజమానమభి
 షిచ్యదేవంధ్యాత్వా ఓంప్రతితిష్ఠ పరమేశ్వర ఇతిపుష్పాంజలింనివేద్యసచ్చిదానందం
 బ్రహ్మైవభక్తానుగ్రహాయ గృహీతవిగ్రహంకరచరణాద్యవయవినశంఖచక్రాద్యా
 యుధవంతంజివాహనాద్యుపేతం నిజహృత్కమలేవస్థితం సర్వలోకసాక్షిణమశీ
 రూంసంపరమేశ్వరసివరమాం శ్రియంగమయేతి మంత్రేణపుష్పాంజలావాగతం
 విభావ్యార్చాయాంవిన్యస్యప్రాణప్రతిష్ఠాంకుర్యాత్ యథాలస్యశ్రీప్రాణప్రతిష్ఠామం
 త్రిస్యబ్రహ్మవిష్ణురుద్రాభ్యుపాయఃఋగ్యజుస్సామానిచ ॥ దాంసి క్రియామయవపుః

ప్రాణాభ్యాదేవతా - అంబీజం - క్రోంశక్తిః - ప్రాణప్రతిష్ఠాయాం వినియోగః - తతో
 యుష్మాదీక్ క్రమేణశిరోముఖహృదయగుహ్య పాదేషవిన్యస్య - ఓంకంఠంగం
 ఘంజంలం స్పృధివ్యక్తేజోవాయ్వాకాశాత్కనే అంహృదయాయనమః - ఓంచంఛం
 జంఝంజంఞం శబ్దస్పర్శరూపరసగంధాత్కనే ఈంశిరసేస్వాహ ఓంటంరండంఢంణం
 ఊక్రొత్రత్వక్చక్షుగ్జిహ్వ ఘ్రాణాత్కనేఊంశిఖాయైవషట్ - ఓంతంఛందంఢంనంఁ
 వాక్పాశిపాదపాయూప స్థాత్కనేవింకవ చాయహం - ఓం పంఘంబంభంమంఓంవచ
 నాదానవిహరణోత్స గ్రానందాత్కనేఔంనేత్ర త్రయాయవౌషట్ - ఓంయంరంలం
 వగశంపంసంహంశంతుంలం మనోబుద్ధ్యహంకారచిత్తాత్కనేః అస్త్రాయఫట్ - ఏ
 వంతత్కనిదేవేచ కృత్వాదేవంస్పృష్ట్యావపేత్ - ఓంఊహ్రీంక్రోంలంయంరంలంవం
 శంపంసంహంసః దేవస్యప్రాణాఇహప్రాణాః ఓంఊహ్రీంక్రోంలంయంగంలంవంశం
 పంసంహంసః దేవస్యజీవఇహస్థితః ఓంఊహ్రీంక్రోంలంయంగంలంవంశంపంసంహం
 సః దేవస్యసర్వేంద్రియాః శిఓంఊహ్రీంక్రోంలంయంగంలంవంశంపంసంహంసః దేవ
 స్యవాఙ్మనశ్చక్షుశ్రోత్ర ఘ్రాణప్రాణాఇహగత్య స్వస్తయేనుభేన నుచిరంతిస్థంతు
 స్వాహేతితతోర్వాహృద్యం గుఢందత్వాజపేత్ || అస్యైప్రాణాఃప్రతిస్థంతు అ
 స్యైప్రాణాఃక్షరంతుచ | అస్యైదేవత్వమర్చాయైమా మహేతి చకచ్చన ||
 ఇతితతః ప్రణవేనసంరుద్ధ్య సజీవంధ్యాత్వాధ్రువాద్యా ఇతీత్రచంజప్తాకణ్ఠే
 గాయత్రీం దేవమంత్రంచజప్త్యా పురుషనూక్తేనో పస్థాయపాద నాభిశిరఃను
 స్పృష్ట్యాఇహైవైధీతి త్రిజపేత్ తతఃకర్తా || స్వాగతందేవదేవేశ మద్భాగ్యాత్త్వమి
 హగతః | ప్రాకృతంత్యమదృష్ట్యా మాంబాలవిత్పరిపాలయ || ధర్మార్థకామసిద్ధ్య
 ర్థం స్థిరోభవశుభాయనః | సాన్నిధ్యంతునదాదేవ స్వార్చాయాం పరికల్పయ ||
 యావచ్చంద్రావసీ సూర్యాస్త్యంత్య ప్రతిఘాతినః | తావత్త్వయాత్రదేవేశస్థేయాం
 భక్తానుకంఠయా || భగవదేవదేవేశత్వం పితాసర్వదేహినామ్ | యేనరూపేణభ
 గవం స్వయావ్యాప్తంచరాచరమ్ | తేనరూపేణదేవేశ స్వార్చాయాంసన్ని
 ధోభవఃఇతినమేత్ - ఏతదింతంగర్వదేవానాం సమానందేవమంత్రశ్చ మూల
 మంత్రోవైది కోవాగ్రాహ్యః - అథాచార్యఃకిర్తావా లింగమర్చాంవా ఓంభూః
 పురుషమావాహయామి - ఓంభువః పురుషమావాహయామి - ఓంసువః పురుష
 మావాహయామి - ఓంభూర్భువస్సువః పురుషమావాహ యావాత్వావాహ్య ప్రణ
 వేనాసనందత్వాతేనై వదూర్వాశ్యామాక విష్ణుక్రాంతాపద్మమిశ్రంపాద్యం ఇమాఽ
 పశ్యివతమాః పూతాః పూతతమామేధ్యామేధ్యతమా అమృతాలమృతరసాః పాద్యా
 ప్రాజుషతాంప్రతిగృహ్యతాం ప్రతిగృహ్యేతుభగవాన్మహావిష్ణుర్విష్ణు వేనమఃఇతిపాద్యం
 భగవాన్మహాదేవో రుద్రాయనమః ఇతిలింగే ఏవందేవతాంతోజ్ఞాహ్యం ఇమా
 ఆఽతచ మనీయాస్తాజుషతామిత్యాచ మనీయం అర్హ్యాఇత్యర్హ్యం - తతోవేదమం
 త్రైః సంస్మృప్యిద్దందంవిష్ణురిశిష్యుఃసమో అస్తునిలగ్రీవారోతీ లింగేప్రతిసరంవిప్ర
 స్రవ్య నిత్యంయజ్ఞోపవీతంపరి తాన్ - య మేగంధాశ్శుభాదిన్యాస్సర్వస్యగ్రహైరిలంకృతాః |

పూతాబ్రహ్మపవిత్రేణ పూతాన్యూర్యస్యరశ్మిభిః॥ ఇతిగంధం ॥ ఇమేమాల్యాశ్శుభాది
 వ్యాససర్వమూర్త్యైరలంకృతాః॥ పూతాఞ్జత్యాదిమాల్యం ఇమేపుష్పాశ్శుభాఞ్జత్యాది
 పుష్పం॥ వనస్పతిరసోద్భూతో గంధాఞ్జోద్భూపఛత్తమః॥ ఆఘ్నేయస్సర్వదేవానాం
 భూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ ప్రతిగృహ్యత్విత్వాదిభూపం । జ్యోతిశ్శుక్రంచ తేజ
 శ్చదేవానాం సతతం ప్రియః॥ ప్రభాకరస్యభూతానాందీపోఽయం ప్రతిగృహ్యతా మితి
 దీపందత్యావిష్టాసంకర్షణవాసుదేవ ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధపురుషోత్తమాఞ్జోక్షజన్మసిం
 హాచ్యుతజనార్ద నోపేంద్రహరిశ్రీకృష్ణేతిద్వాదశనామభిః కేశవాదిద్వాదశనామభి
 ర్వా పుష్పాణిసమర్ప్యతైరేవ తర్పణంకృత్వా పాయసగుడౌదన చిత్రౌదనాని పది
 త్రంతే వితతమితినివేద్య . సంకర్షణాదిపూర్వోక్తనామభిద్వాదశకృతసూక్ష్మా
 హుత్యా । తేనైవశాన్తేశ్వరియ సరస్వత్యైవిష్ణవే ఇతిహుత్యా విష్ణోర్ముకంపీ
 ర్యాశి* తదస్య ప్రియమభిషాఞ్జో* ప్రతద్విష్ణు స్తవతేపీర్యేణ* యోమాత్రయాతన్వా
 వృధానః* విచక్రమేపృథివీమషపతాం* త్రిదైవపృథివీమషపతాం ఇతి । జహు
 యాత్ పునః ద్వాదశనామభి జహుయాత్ - లింగేతుదీపాంతంకృత్వాభవా
 యదేవాయ* సర్వాయ* శాశానాయ ఉగ్రాయ పశుపతయేరుద్రాయ భీమా
 య మహాతేదేవాయనమః ఇతి పుష్పాణిదత్వాతైరేవ తర్పణంకృత్వా పవిత్రంతే
 ఇతిపాయసగుడౌదనంచనివేద్య పూర్వోక్తనామభిః కృతసంహుత్యా భవస్యదేవ
 స్య పత్నైస్త్రిసావహత్యాద్యప్తభిర్గుడౌదనంహుత్యాభవస్య దేవస్యసూతాయస్తావహ
 త్యాదైర్వ్యర్చిద్రౌదనంహుత్యాత్వంబకంయజామహేమానోమహంతముతమానో
 మానస్తాకే తనయే ఆరాత్యైగోఘ్ను ముతపూరుషమ్ముంవిశ్రిచిదవిలోహిత సహస్రాణి
 సహస్రశోఇతిద్వాదశప్రత్యర్హత్యాశివాయశంకరాయ సహమానాయశితిశంకరాయ
 కపర్ది నేతామ్రాయులరుణాయ అపగురమాణాయ హిరణ్యబాహవే సస్పింజరాయ
 బల్లుశాయహిరణ్యయేతిచజహుయాత్ -తతస్త్విష్ణు కృదాదిహేమామశేషంసమా
 వ్యపూర్వోక్తసర్వహవిర్భిర్విష్ణ వేలింగాయ వాబలిందద్యాత్ -మంత్రస్తు॥ త్వమేక
 మాద్యంపురుషంపురాతనంనారాయణంవిశ్వసృతీయజామహేత్వమేవయజ్ఞోవిహి
 తోవిధేయ స్త్వమాత్మ నాత్మన్ప్రతిగృహ్నేః ప్యహవ్యమితి॥లింగేతునారాయణ పదే
 రుద్రంశివమితివదేత్ - తతోశ్వత్థసర్వై భూర్భువస్స్వరోమితిహుత శేషంనిధాయ
 ప్రదక్షిణీ కృత్యవిశ్వభుజే ఆత్మనేపరమాత్మనేనమఇతిసత్వా ఆచార్యాయశతంతద
 ర్గంద్వాదశతిప్రసకాంవాగాందత్వా ఋత్విగోభ్యపిదక్షిణాందత్వాశతంద్వాదశవా
 బ్రాహ్మణాన్బోజయేదితి సంక్షేపః - ప్రాసాదమాత్రేనూతనేతు మాతోస్త్విక్తజ
 లాశయ ప్రతిష్ఠావిధిమేనకుర్యాత్ గోరుత్రారణపాత్రి ప్రక్షేపాదితునభవతి ద్వార
 లోపాత్ వారుణహేమామస్థానే వాస్తుహేమామః, అన్యత్తద్వదేవ॥ ఇతినిర్ణయ
 సింధౌలింగార్చా ప్రతిష్ఠావిధిః—అథపునఃప్రతిష్ఠా - తామధికృత్య హయశీర్షపం
 చరాత్రే ॥ చండాలమద్య సంస్పర్శదూషితావహ్నినాధవా । అప్రణ్యజనసంస్పృ
 ష్టా విప్రక్షుతజదూషితా ॥ సంస్కార్యేతిశేషః - పదార్థాదర్శేబ్రాహ్మే ॥ ఖండి

తేస్సుటితేదగ్ధే భ్రష్టేమాసవిర్జితే । యాగహీనేశుస్సుప్తేపతీతేదుష్టభూమిషు॥
 అన్యమంత్రాద్భితేచైవ పతితస్పర్శదూషితే । వశస్వేతేషునోచక్రు స్సన్నిధానంది
 వాకసః ॥ యాగఃపూజా - పశుగర్హధాదిః - పంచరాత్రే ॥ ఖండితాస్సుటితాదగ్ధా
 యస్మాదాచ్చభయావహా । తస్మాత్సముద్ధరేత్తాంతం పూర్వోక్తవిధినానరః॥ అర్చా
 భంగాదావుపవాసఃకార్యః ॥ నరాజ్ఞోవిష్టవెన్నీయాత్సురార్చావిష్టవేతథేతి విష్ణుధ
 గ్గోక్తేః - సిద్ధాంతశేఖరే ॥ ఛారచండాలపతి తశోద్దక్క్యాస్పర్శనేసతి । శవాద్యు
 పచాతేచైవ ప్రతిష్ఠాంపునరాచరేత్ - పంచరాత్రే ॥ అంగాదంగాదిసంధానే ప్ర
 తిష్ఠాంపునరాచరేత్ । జలాధినాసవిహిత నైశోస్మీలనవజ్జితాం॥ శుద్ధివివేకేవిష్ణుః॥
 ద్రవ్యవత్ప్రతశౌచానాం దేవతార్చానాంభూయఃప్రతిష్ఠాప ననశుద్ధితి - అర్చాః
 ప్రతిమాః - తద్ద్రవ్యస్యతామ్రాదే రుక్తశౌచంకృత్వాపునఃప్రతిష్ఠాకుర్యాదిత్యర్థః -
 గృహ్యసూత్రేష్యవం - తద్విధిర్బాహునసూత్రే ॥ పూర్వప్రతిష్ఠితస్యా బుద్ధిపూ
 ర్వమేకరాత్రం ద్వితీయరాత్రమేకమాసం ధ్వనూసువార్చనాది విచ్ఛేదేశూద్రరజస్వ
 లాద్యు పస్పర్శనేపూర్వోక్తే కాలేపుశ్యాచాంవాసయిత్వాయుగ్మా న్బాహ్మణా
 న్సోఽవిష్టానిశాయాం జలాధివాసంకృత్వా భ్యోభూతేకలతపూర్ణేన పంచగవ్యే
 నతత్త్రిన్మంత్రి స్నానిపయిత్వాస్యం కలశంశుద్ధోదకేనా పూర్వతస్త్రిన్మంత్రిని
 ప్రక్షిప్యతంకలశంతత్తద్రాయత్యాప్త సహస్రమష్టశత మష్టావింశతివారంవాభి
 మంత్ర్యతేనోదకేనదేవంస్నాపయేత్త తశ్శుద్ధోదకేన స్నాపయేద్విష్ట సహస్రమష్టశ
 తసూష్టా వింశతీంవా పురుషసూక్తేసమూలమంత్రేణచ తతఃపుష్పాశిదత్వాయథా
 సంభవమర్పయిత్వాగుడా దననివేదయేదితి - బుద్ధిపూర్వంతువిచ్ఛేదే పూర్వో
 క్తాంప్రతిష్ఠాంపునః కుర్యాత్ పూర్వోక్తవిష్ణువచనాత్ - ఇదంమలమాసశుక్రాస్తా
 దానవికార్యమితి మదనరత్నే హేమాద్రాచాదెవార్చాప్రాసాదభేదనేతు శరాలపా
 నౌచార్యసః - వాపీకూపారామసేతు సభాలటాకవసదేవతాయతదభేననేప్రాయ
 శ్చిత్తం చశసోఽభ్యాహుతిర్బహుయాత్ - ఇదంవిష్ణుర్మూలస్తోత్రే విష్ణోఃకర్మాశిపా
 దోస్యేభిరూండేవతా ముత్సాదయతి తస్యైదేవతాయై బ్రాహ్మణానోజయేదితి
 శంభునిఘ్నతా ॥ ప్రతిమారామకూపసంక్ర మధ్వజసేతునిపాత భంగేషుతత్సముత్థానం
 ప్రతిసంస్కారోఽస్య శతంచనిపాతితా నామితిసముత్థానం ప్రతిక్రియాప్రతి సంస్కా
 రఃపుష్కప్రతిష్ఠాఅప్రశతం పణాదండశ్చేత్యర్థః - అధజిగోధారః - సచలింగాదాదగ్ధభ
 గ్నచుతేవాకార్యః - అయంచానాదిసిద్ధప్రతిష్ఠీ తలింగాదాభంగాది దుషేపినకా
 ర్యః తత్రతుమహాభిషేకం కుర్యాదితివిక్రమః - కర్తాముదేకవస్య జిగోధారంకరి
 య్య ఇయ్యత్త్వాప్రశ్యాచాంవాచయిత్వా నాందీశాద్ధాంతంకృత్వా ఆచార్యమృ
 త్విజశ్చస్మత్స్వ పీఠేముండల దేవతాఆహ్వా । లింగేఽంవ్యాపకేశ్వర హృదయా
 యనమః - ంవ్యాసకేశ్వర శిరసేస్వాహేత్యేవం షడంగంకృత్వా దేవతా
 ంతరేమూలమంత్రేణ షడంగంకృత్వా అర్చయేత్ అ ఘోరమంత్రంఅష్టోత్త
 శతం జప్త్వాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాఘోరేణఘృతసర్వపైఃసహస్రంపశుత్వా ఇంద్రా

దిభ్యోనామ్నా బలిందత్వాజీర్ణదేవం ప్రణవేనసంపూజ్య సాజ్యతీలై బ్రహ్మ
హృదిమండలదేవ తానాం హూమం పూర్వోక్తం కృత్వాదేవం ప్రార్థ
యేత్ || జీర్ణభగ్నమిదందేవ సర్వదోషావహాన్పుణామ్ | అప్యోద్ధారే కృతే
శాంతిశ్చాస్త్రేస్త్రిన్కుధితాత్వయా || జీర్ణోద్ధారవిధానంచ స్పృహష్ట్రహితాన
హమ్ | తదధస్త్రీకృతాందేవ ప్రహరామితవాజ్ఞయాఇతి||తతఃక్షీరాజ్యమధుదూర్వా
భిఃసమిద్భి శ్చాప్త్యోత్తరసహస్రంఅప్త్యోత్తరశతంవా దేవమంత్రేణహుత్వాం గానాంద
శాంశేనలింగచాలనార్థం సహస్రంశతంవాపాయ సేనహుత్వా లింగంప్రార్థయేత్ ||
లింగరూపం సమాగత్యయేనేదాసమధిష్ఠితమ్ | యాయా స్త్యంసమ్మితంస్తానంసంత్య
జ్యైవశివాజ్ఞయా || అత్రస్థానేచయావిద్యా సర్వవిద్యేశ్వరై ర్యుతా || శివేనసహ
సంతిష్ఠ్యితిమృతితజలేనాభిషిచ్య విసర్జయేత్ - తతోఽస్త్రమంత్రితేన ఖనిత్రేణ
ఖాత్వా లింగమాదాయ నద్యాదావామదేవేన లింగంప్రణవేనమూర్ఛింక్షి పేత్ -
దారుజంతుమధునాభ్య జ్యాసురోణదపేత్ - హేమరత్నాదిమయంతు దగ్ధంచ
లితంవాపునస్త్రైవస్థాపయేత్ - తతశ్చాంత్యై అహరోరేణతిలై స్సహస్రంహు
త్వా ప్రార్థయేత్ || భవగన్భూతభవ్యేశ లోకనాథజగత్పతే | జీర్ణలింగసముద్ధా
రః కృతస్తవాజ్ఞయామయా || అగ్ని నాదారుజందగ్ధం క్షిప్తంశైలాదికంజలే | ప్రా
యశ్చిత్తాయదేవేశ అఘోరాస్త్రేణతర్పితమ్ || జ్ఞానతోజ్ఞానతోవాపి యథోక్తంస
కృతంయది | తత్సర్వంపూర్ణమేవాస్తు త్వత్ప్రసాదాన్మహేశ్వర ఇతితతోయజమా
నః ప్రార్థయేత్ || గోవిందశిల్పిభూతానా మాచార్యస్యచయజ్వనః | శాంతిర్భవతుదే
వేశ అచ్ఛిద్రంజాయతామిదమ్ || మూతౌతువిశేషః || త్యక్తప్రపాదేన నిర్విఘ్నం
దేహానిర్మాయయత్యసా | వాసంకురుసురశ్రేష్ఠతావ త్వంచాల్పకేగృహే||వసన్
క్లేశంసహిత్యేహ మూర్ఛింవైతవపూర్వవత్ | యావత్కారయతేభక్తిః కురుత
స్యచవాంఛితమితి || తతోనవాంమూర్ఛింలింగం వాకృత్వోక్తివిధినాస్థాపయేత్ -
మూలంత్యగ్ని పురాణేస్పష్టం - ఇతిజీర్ణోద్ధారః—అథతులసిగ్రహణం - దేవయా
జ్ఞికకృతేస్మృతినారే || వైధృతౌచవ్యతీవాతే భామభార్గవభానుషుంపర్యద్యయేచసం
క్రాంతౌ ద్వాదశ్యాంసూతకద్యయే || తులసీంయేవిచిన్వంతి తేచ్ఛిదంతిహరేశ్వరః||
విష్ణుధర్మోత్తరే || ధరివారంవినాదూర్వాం తులసీంద్వాదశీంవినా | జీవితస్యవినా
శాయ ప్రవిచిన్వితధర్మవిత్ || తథా || సంక్రాంతా వర్కపక్షంతే ద్వాదశ్యాంని
శిసంధ్యయాః | యైశ్చిన్నంతులసీ పత్రంత్రైశ్చిన్నంహరిమస్తకమ్||పాద్యై || ద్వా
దశ్యాంతులసీ పత్రంధాత్రిపత్రంచకార్తికే || లునాతిససరోగచ్ఛేన్నిరయాసతిగక్ష్మి
తా || రుద్రయామళే || ద్వాదశ్యాంచదివాస్యాపస్తలస్యవచయస్తథా | విష్ణోః
త్రైచుదివాస్నాసం వర్జనీయంసదాబుదైః || విష్ణుధర్మే || సచ్ఛింద్యాతులసీంవిప్రా
ద్వాదశ్యాంవైష్ణవకవచిత్ | దేవాగ్ధేతులసీచ్ఛేదోహూమాంధాసమిధాంతథా|| ఇం
దుక్షయేనదుష్కేత గవాగ్ధేతుతృణస్యచ || గ్రహణమంత్రస్తుపాద్యై || తులస్యమృత
ఃస్నాసి సదాత్వంకేశవప్రియే | కేశవార్థంవిచిన్వామి వరధాభవశోభనేఇతి||పాది

జాతేదక్షః । సుత్యుచ్చమశాదీనా ద్వితీయః ప్రహరీమతః ॥ అపస్తంబాదేవర్య
మితత్యం - భార్గవాచ్చనేభవిష్యే ॥ ప్రహరంతి తేజాశ్చ కరపరమహర్షిశమ్ । తు
లస్యానిల్వప్రతేసు సర్వేభుజలజేషుచ ॥ నవర్యమితదోషోస్తి మాలాకారగృహే
పిచ ॥ బృహన్నారదీయే ॥ వర్జ్యపర్యుషితాపుష్పం వర్జ్యపర్యుషితంజలమ్ । నవ
ర్జ్యంతులసేత్రం నవర్జ్యంజాహ్నునిజలమ్ । తత్రైవసాద్యే ॥ తులసేవర్యుషితానైవ
ల్యంతులదినానిధి । పద్మాపంచనాత్మ్యాన్యైశ్చ శేషంపర్యుషితంవిధుః ॥ స్కాందే॥
పాలాశందిశమేకంతు పాశుకంచనాత్మయమ్ । పంచాహంబిల్వప్రతాచ దశాహం
తులసీదళం ॥ పద్మాశాద్యేషాశ్చ సప్తస్వస్థాహా ॥ బిల్వాపామృదాబలి తులసీ
శమిశతాకేతనీ భృంగదూర్వామంబాంభోజహా దర్భాచుసితితనర బ్రహ్మకల్పా
మల్లః । గంపాశ్వాశాలికుభీకమసమచకాబిల్వోహాని శస్త్రాస్త్రాంతే ౩౦
త్రైకా ౧ ర్య ౬ శిశీగిరదళాః నిధిశసమభూగభూగయమా ౨ భూయపవమ్॥
అనార్యః - శతాశతావరి - ముగళః ముదారిః - అహిరాగతశరః - మునిరగ
స్త్యః - అశ్వారాతికరమీ - రుంధీపాటలేకే - డేవిఘంటుః - ఆరయఃపట్ - ఈ
శాపకాదశ - ఉదధయశ్చల్వారిః - నిధియోనవ - నసహస్రే - భూషకః - య
మాద్వా - బిల్వసూరభ్యా హింసరింతంగణయత్వా దర్భమారభ్య పునస్త్రాంతదా
నిగణయేదిత్యర్థః - ఏతద్భిన్నాత్తరం పర్యుషితాశ్చిత్యర్థః - టాడరాసాదేస్కాందే -
గమనముప్రకమ్య ॥ తస్యమాలాభగవతః పరిమప్రీతికారిణి । శుష్కపర్యుషితా
వాపినదుష్టాభవతిక్వచిత్ ॥ ఏభిత్త్రైవమాశ్లేప్య ॥ బిల్వప్రతంచమాఘ్నించతమా
లామలదీదళే । కల్పారాతులసీచైవ పద్మంచమునిపుష్పకమ్ ॥ ఏతత్పర్యుషితంనస్యా
త్కుశాశ్చకలికాస్తసా ॥ స్మృతీసారావశ్యాం ॥ బలజానాంచసర్వేషాం ప్రతా
ణామహతస్యచ । కుశపుష్పస్యరజత సువర్ణకృతయోరసి ॥ సవర్యుషితదోషోస్తి తీ
ర్థతోయస్యచనహి । ముకుతైర్నార్యయెద్ధేవం పంకిజైర్జలజైర్దినా - అధిశీవని
ర్యాన్య నిర్ణయః - సిద్ధాంతశ్చేపి ॥ ధరాహిరణ్యగోరత్న తామ్రకౌష్ఠ్యాశుకాని
కాఢా । విహాయశేషంనిర్మాల్యం చండేశాయనివేదియేత్ ॥ అస్యదన్నాదిపా
నీయంతాంబూలం గంధపుష్పకమ్ । దద్యాచ్చుండాయనిర్మాల్యం శివభుక్తిగుతున
ర్వశః ॥ ఆచార్యశివచండానా మాఘాభంగేతులక్షకమ్ । ధనస్యభక్షణేతేమా పా
దోనలక్షమీరితమ్ ॥ నిర్మాల్యేభక్షితేలక్ష పాదతశ్చద్భినిరితా । దానంచభక్ష
ణసమంత దర్శితమపేక్షణే ॥ అకామాన్యక్షణేయద్వా నిర్మాల్యస్యజపేత్సుధీః ।
బ్రహ్మపంచకనాహస్రం ధర్మేణసహితంతతః ॥ కామతోభక్షణేభిశ్చ ప్రాయశ్చి
త్తంజచాన్యతః । నిర్మాల్యంబంధుసేఘోరంప్రజపేదయంతంతతః ॥ స్పర్శశ్చలంఘన
సమో విక్రయోభక్షణేనచ ॥ స్మృత్యర్థసాశేపి ॥ శైవసారనిర్మాల్యేనైవేద్యభక్ష
ణేచాండాలభ్యాసేద్విగుణంఅత్యాభ్యాసేప్రతపనంఅన్యనిర్మాల్యేస్య నాపద్యేనమి
తిధిదంబ జ్యోతిర్లింగాద్యతిరిక్తవిషయంతథాచపురుషార్థ ప్రబోధేభవిష్యజ్యోతి
ర్లింగంబిన్నాలింగంయో పూజయతిసత్తమఃతస్యవై వేద్య నిర్మాల్యభక్షణ్యాత్తే పక్ష

చ్చక్రిమ్ || సాలగ్రామోద్భవలింగే బాణలింగేస్వయంభువి | రసలింగేతథార్జునే
 సుప్రసిద్ధరత్నితే || హృదయేచంద్రకాంతేచ స్వర్ణకావ్యాదినిర్నితే | శివదీప్తా
 తాభక్తేనేదంభష్యమితీర్యతే || తథా || బాణలింగేస్వయంభూతే చంద్రకాంతే
 హృదినితే | చాంద్రదాయణసమంజ్ఞయం శంభోర్నైవేద్యభక్షణమ్ || లింగేస్వ
 యంభువెబాణే రత్న జేరసనిర్నితే | సిద్ధప్రతిష్ఠితేచైవ నచండాధిక్యత్వవేత్ || య
 త్రచండాధికారోస్తి తద్భోక్తవ్యంనమానవైః | చండాధికారోనోయత్ర భోక్తవ్యం
 తత్రభక్తితః || త్రైవిక్రమ్యాం || బాణలింగేచతాహేచసిద్ధలింగేస్వయంభువి | ప్రతి
 మానుచసర్వాసు నచండోధిక్యతోభవేత్ || అత్ర || బ్రహ్మహాపిశుచిర్భూత్వాని
 ర్మాల్యంయస్తుధాంయేత్ | తస్యపాపమహచ్ఛిఘ్నం నాశయిష్యేమహావ్రతే || తి
 స్కాందాదశుచినా నగ్రాహ్యంశివనిర్మాల్యం - కించున్నా త్యేతిస్మారైః - అనుషసి
 తేననగ్రాహ్యమితి శ్రీదత్తః - శివదీప్తాహీనైర్న గ్రాహ్యమితిశైవాః - తిధిత త్వే
 హేమాద్రా పరిశిష్టే || అగ్రాహ్యంశివనైవేద్యంప్రతంపుష్పంసలంజలమ్ | సాలగ్రా
 మశిలాసంగా స్సర్వంయాతిపవిత్రతామ్ || పంచాయతనపూజాయాం తంత్రేణచని
 వేదితమిత్యర్థః - శివపురాణే || యేవీరభద్రశపితా శ్శివభక్తీఃరాజ్కుభాః | శంభో
 రన్యత్రదేవేషు యేభక్తాయేనదీక్షితాః || తేషామన్తర్ముఖాశస్య తత్ప్రసాదచతుష్ట
 యమ్ || కాశీఖండే || జలస్యధారణంమూర్ధ్నివిశ్వేశస్నానజన్మనః | ఏవజాలంధ
 రోబంధ స్సమస్తసురవల్లభః || తథా || స్నాపయిత్వా విధానేనయోలింగస్సపనో
 దకమ్ | త్రివిధే త్రివిధం పాపంతస్యేహాశువినశ్యతి || లింగస్సపనవాఙ్మిర్యఃకుర్యా
 న్మూర్ధ్నిభిషేచనమ్ | గంగాస్నానఫలంతస్య జాయతేత్రవిపాస్మనః || ఇదంపూర్వ
 వాక్య వశాద్విశ్వేశ్వర విషయమితికేచిత్ - కాశీస్థపురాణ ప్రసిద్ధసర్వలింగవిష
 యం - కాశీఖండేరత్నైశ్వరాఖ్యానైతథైవ దర్శనాదిత్యశ్చ - అధిక్యపీఠరాజమా
 ర్తండః || ఋషేషా త్రరవృష్ణవైష్ణవమఘామూలానురాధాశ్విని ప్రాజాపత్యకరద్వి
 దైవతగురుప్రాలేయ పాదేషుచ | నిర్దోషైర్వృషభైర్హైశ్వరుమనోమాలాభిరభ్య
 ర్చితైర్దత్వాత్యేత్రపతేర్బలింహలధరః త్యేతంతతఃకర్షయేత్ || ప్రాజేశశ్రవణోత్తరా
 దితిమఖామార్తండతివ్యాశ్విని పౌష్ణాన్లు మరీచయశ్శతభిషస్నానీవిశాఖాతథా |
 జీవార్కేందుసి తేందునందనది నేలగ్నే చ సామ్యాదయే సస్యానాంవపనేతధ్దేవలవ
 నేశస్తాస్తధారోపణే || చండేశ్వరః || హస్తచిత్రాదిస్వాతీరేవత్యాంశ్రవణత్రయే |
 స్థిరలగ్నే గురోర్వాదేబింధార్యంజ్ఞ శుక్రయోః || ఓంధనదాయసర్వలోకహితా
 యదేహిమేధాన్యంస్వాహ | లేఖ యిత్వాఇమం మంత్రంధాన్యాగాదేనిధాపయేత్ ||
 సస్యవృద్ధింపరాంకుర్యాత్పూజితంప్రతిపూజయేత్ || దక్షిణదిక్కుఖగమనంగమనమ
 భినవాసునారీషు | వ్యయమపిసస్యధనానాంనబుధాబుధవాసరేకుర్ముః || శనివా
 రేచనోకార్యోధవధాన్యవ్యయోబుధైః || అధపత్రం - శ్రీపతిః || రోహిణీషుశరపం
 చకేశ్వరేభ్యస్త్రాంతరానుచపునర్వసుద్వయే | రేవతీషుపమదైవతేచభేనవ్యవత్రుఫరి
 ధానమిష్యతే || జీర్ణంరవౌసతతమంబుభిరార్ద్రామిందాభామేగుచే బుధది నేతృభవేద్ధనా

య । జ్ఞానాయమంత్రనిభృగౌప్రియసంగమాయమందే మలాయచః నాగబరధా
రణంస్యాత్ ॥ రోహిణీగురుపురస్వసూత్రేయోవిభక్తినివప్రభుఃపణే । సాన
యోషిదవలంబతే పతింస్యాననూచరతివారుగ్పయా ॥ అథాలంకారవలయాది,
దైవజ్ఞవల్లభః ॥ నాసత్యపూషవసుభీకరపంచకేన మార్తండభౌమగురుదాసవమం
త్రివాచే । ముక్తాస్సుచర్లమశీత్రమశంఖసంతరక్తాంబరాణిషభృతానభవంలిసిధ్యై
బ్యోతిర్నిబంధే ॥ హస్తానురాధిమ్యగపూషభస్యై యుక్తిచిత్రోత్తరానుచపునర్వసు
రోహిణీషు । లక్ష్మీస్థైర్యరసిమత్యుజకీనవారేహేమారి ధారణవిధాకథితోనరా
ణామ్ ॥ తత్రైవశ్రీపతిః ॥ పౌష్ణాస్విసేవసుకరానిషాపంచకేషు కౌసుంభహేనుమణివి
ద్రుమకాచశంఖాః । నార్యాభృతాస్సుతసుభాగ్ధకరాభసంత్రి బ్రాహ్మణ్యశ్రాది
తిగురుప్యనుమాయభర్తాః ॥ తత్రైవ ॥ శంఖాదినరరత్నానిపుష్పానిమృత్తరానుచ ।
రోహిణ్యానైవగృహ్యేతథ దుర్జీవితకాంక్షిణీ ॥ అధిసూచికర్క ॥ వాసవాతిభిభత్వా
ప్రమైత్రచంద్రాద్వినిషుచ । సూచికర్కతరుత్రాణమేర్ధ్వస్యైప్రశస్యశే ॥ అధశి
య్య - హస్తాదితిబ్రహ్మగురుత్తరాణిపౌష్ణాస్విమూలేందుభచిత్రధాని । వారేషు
చీవేందుసి తేందుజానాం శిష్యాననారంభణముత్తమున్యాయే ॥ అథశస్త్రధారణమ్ ॥
పుష్యచాదిచిత్రపద్మతనయైక్రొత్తరాచేనతీ స్వాతీవాణివిశాఖమిత్రసహితే భా
నాగుకాధాగ్ధవే । కుంభేటగృహేవృషే మృగపతౌచేదాశుభైర్విక్షిప్తేనన్నాహ
శ్యరఖక్తకుంతఘరికాధార్యాస్పృహణంహితాః ॥ అధస్వామిసేవా - చండేశ్వరః ॥
రోహిణ్యుత్తరపౌష్ణేషుపసువారుణయోరపి । సేవేతస్వామినంభృత్యస్కభవారోద
యేతథా ॥ జ్యోతిర్నిబంధే ॥ చాసీదాసాదిభృత్యానాంకుర్యాత్సంగహణంబుధైః ।
స్థిరలగ్నేశుభేర్దృష్టేమందనాచేవిశేషతః ॥ అధగజాశ్వదోలాః - సపవ ॥ పౌష్ణప్ర
జేశాదిభిభద్వయానిహస్తాదిపట్కశ్రవణోత్తరాణి । దోలాదిమాతంగతురంగమా
ణామారోహణేభీష్టఫలప్రదాని ॥ అధసృత్యం ॥ హస్తాపుష్యావాసవరోహిణీచ
జ్యేష్ఠాపౌష్ణంవారుణంహోత్తరాశ్చ । పూర్వాచారైక్రీడితశ్చక్రచక్రీనృత్యారిం
భేశోభనోఽయంభవగః ॥ అధరాజదర్శనం - శ్రీపతిః ॥ మృగాశ్వపుష్య శ్రవణశ్ర
విస్తాహస్తేధ్రువత్వాప్రభపూషభాని । మైత్రేణయుక్తాని సరేశ్వరాణాం విలోక
నేభాని శుభప్రదాని ॥ అధక్రయవిక్రయా ॥ భాగ్రద్వయత్రిదశ మంత్రిదివాకరేషు
మూలానిలోత్తరతురంగమరేవతీషు । సారంగపాణిరజనీ కరమైత్రభేషులాభ స్స
దైవభవతిక్రయ విక్రయాభ్యామ్ ॥ వస్త్రేతు ॥ చిత్రాశతభిషా స్వాతీరేవతిచాశ్వినీ
శుభా । శ్రవణశ్చత్రథాప్రాక్తా వస్త్రాణాంక్రయశేషభాః ॥ అధసేతుః ॥ స్వాతియు
క్తే మందవారేవృషలగ్నేశుభేదినే । సేతూనాంబంధసంకార్యం ధ్రువభేచార్కచీ
వయోః ॥ అధపశుకృత్యం - శ్రీపతిః ॥ చిత్రోత్తరావైష్ణవరోహిణీషు చతుర్దశీద
ర్శదినాప్తమీషు । స్థానప్రవేశంగమనంవిదధ్యాత్పుమాన్పు శూనాం సకదాచిదే
వ ॥ చండేశ్వరః ॥ హస్తమూలవిశాఖానురేవత్యాం శ్రవణేతథా । మైత్రేచవా
రుణే శ్రేష్ఠంపశుక్రయఃముచ్యతే ॥ పూర్వాత్రయామృత మయామహుతా శశే

ఘృణాదాగ్ని వాజివసువారుణశంకరేషు । ఏతేషుగోమహిషదంతితురంగమాదినా
 నాస్రకారపశుజాతిగతిఃప్రశస్తా ॥ అధగజదంతచ్ఛేదః - జ్యోతిర్నిబంధః ॥ త్వష్టే
 వైష్ణవలశ్విన్యామాదిత్యేవనుదైవతేదంతినాంశుభదంకర్మపుష్పేహస్తేచకర్తనం ॥
 అధనిక్షేపః ॥ భరణీతీతిపూర్వాశి అద్ధాగ్నేమామఘాతధా । చిత్రాజ్యే
 స్థావిశాఖాచ మూలంమృగపునర్వసూ ॥ ఏభిర్దత్తప్రయుక్తంచ యద్యన్నిక్షిప్య
 తేధనమ్ । పృష్ఠ్యోధానమాచస్య నిర్ణనోనోపపద్యతే ॥ అధఋణమోక్షః ॥ శ్రీ
 ధరః ॥ వాగీశమందదివసాంశకలగ్నయుక్తే రిక్తానుమందదివసేకులి కోదయేచ ।
 మైత్రద్వితీయ పదమైత్రముహూర్తయుక్తే రాశ్యుద్గమేచ ఋణమోక్ష ముశంతి
 సంతః ॥ అధరాజముద్రా ॥ మృదుధ్రువక్షిప్రచరేషుభేషుయోగేప్రశస్తేశనిచంద్ర
 వర్జమ్ । వారేతిధౌపూర్ణ జయాహ్వయేచముద్రాప్రతిష్ఠా శుభదాహిరాజ్ఞమ్ ॥
 అధనాః । చండేశ్వరః ॥ పౌష్ణాశ్వసీతురగవారుణమిత్రచిత్రాశీతోష్ఠరశ్మివసప్రాస
 లవంత్యమూని । వారేచజీవభృగునందనకేప్రశస్తే నౌకాదిసంఘటనవాహనమేషు
 కుర్యాత్ ॥ అధభోగః ॥ గురుభరవిభానురాధా విధాతృపౌష్ణాశ్విరోహిణీషుస్యాత్ ।
 స్వాత్యుత్తరాసుకుర్యాచ్చ యనాసనభోగభోగాది ॥ అధశ్శ్రుకర్మ - శ్రీపతి ॥
 పుష్పేపౌష్ణేచాశ్వినీష్టేద్వందవేచశాక్రేహస్తాద్యేతిగె భేష్యదిత్యాం । ఔరంకా
 ర్యం వైష్ణవాదిత్రయేచ ముక్త్యాభౌమాదిత్య పాతంగివారాః ॥ సన్నాతభుక్తాత్క
 ట భూషితానామభ్యక్తయాత్రా సమరోత్సుకానాం । ఔరంవిదధ్యాన్నిశి సంధ్య
 యోర్యాజిజీవిషూణాంనవమేనచాహ్ని ॥ త్రిస్థలీసేతో నృధగార్గ్యః ॥ రవ్యారసౌ
 రవారేషు రాత్రౌపాతే వ్రతాహని । శ్రాద్ధహః ప్రతిపదిక్తా భద్రాఃఔరేషువర్జ
 యెత్ ॥ గార్గ్యః ॥ షష్ఠ్యమాపూర్ణిమాపాత చతుర్దశ్యప్రసూతధా । ఆనుసన్నిహి
 తంపాపం త్రిషుతైలేభగేక్షురే ॥ రాజమూర్తండః ॥ దేవకార్యేపితుశ్శాద్ధై రవెరం
 శపరిక్షయే । ఔరకర్మనకుర్వీత జన్మమాసేచజన్మభే । బృహస్పతిః ॥ రాజకార్యే
 నియుక్తాశాం సరాణాంభూపజీవినామ్ । శ్మశ్రులోమనఖచ్ఛేదే నాస్తికాలవిశోధ
 నమ్ ॥ తథా ॥ ఔరంనైమిత్తికంకార్యం నిషేధేసత్యపిద్రువమ్ । పితౄదిమృతిది
 ఔసు ప్రాయశ్చిత్తేచ తీర్థకే ॥ కేచిత్తాత్తరార్ధ మన్యధాపరంతి ॥ ముండనస్యనిషేధే
 పి కర్తనంతువిధీయతేఇతి ॥ నారదః ॥ నృపవిప్రాజ్ఞయాయజ్ఞమరణేబంధమోక్షణి । ఉ
 ద్వాపేఽఖిలవారక్షేతిధిషుఔరమిదమ్ ॥ భారతే ॥ ప్రాజ్ఞుఖశ్శ్మశ్రుకర్మాణి కా
 రయీతసమాహితః । ఉదజ్ఞుభోధవా భూత్వాతథాయుర్ద్విందతేమహత్ ॥ అప
 రాఢే ॥ ఉదజ్ఞుఖఃప్రాజ్ఞుభోవాపవనంకారయేత్సుధీః । కేశశ్మశ్రులోమనఖాన్యదక్
 సంస్థానివాపయేత్ ॥ దక్షిణంకర్ణమారభ్యధర్మార్థంపాపసంక్షయే । శిఖాద్యేనవసం
 స్కారేశిఖాద్యంతం శిరోపపే ॥ యతీనాంతువిశేషోనిగమే ॥ కఠోపస్థశిఖావర్జమృతు
 సంధిషువాపయేదితి ॥ అన్యేవివిధిప్రతిషేధాఃప్రాగుక్తాః - అథేందనసంగ్రహః ॥ బ్రహ్మ
 నిలార్క మఘమూలత్రి పూర్వరాద్రశాష్టాను రాధగురువిష్ణు విశాఖయుక్తేవారే
 కుజార్క భృగునందనసోమజానాం శ్రేష్ఠేందనస్యకరణం భవతిప్రశస్తమ్ ॥ అథ
 సవాన్నం - శ్రీపతిః ॥ రేవతీశ్రుతిపునర్వసూస్త బ్రాహ్మతః పృథగవిద్వితయేచ

త్ర్యుత్తరేషు గదితంపుషు నాం ప్రాశనంనవచనాన్ము విధానమ్ || అధి నవభోజన
పాత్రం జ్యోతిర్నిబాధే || భోజ్యపాత్రంసుధాసింధౌ ఘటయేద్వాసదంహాశేత్ ||
తత్రాన్ముచ్రాశనప్రాశే కాశోజనమాచరేత్ || అధి నవస్థానాదిభక్షణం -
చండేశ్వరః || మూలాశ్వి మైత్రికరణ్యో హరింద్రభేషు పాష్ణోష్టిరేం దివపున
ర్యసువాసనేషు | వారేషు హమి తనయాన్కుజవారివర్జితం బూలనూతన
ఫలాద్యశనంకాతాను || అంశాన్ము ఆంశిసాళ్య జ్యోతిషే || తరశి
విద్యుంసభాస్మగర చంద్రచూరుజను ర్జ్య విధుంతుదశేతనః | రవిభక్షోది
నభంగణానో తుస్తిహత్యోజ్యం ప్రదానం ప్రత్యున్యతే || దిశకర్మా
తమః కుజకేతనోన్ము సభా సమధాన్వితం సుమ | దహనచక్రవినిం ప్రవిణో
శ్యతాం హవనకర్మసర్వ సమృద్ధయే || అత్ర శాంతిరకా విష్ణు భక్తే || క్రూరగ్ర
హముఖేదైవ సూతాశేవాసనేసుభే | కాంక్షింధాయగాందద్యా ద్రాహ్మణాయకు
టూబినే || ఆయుసేంద్రీమూంకిత్యా క్షిప్తామనోముఖీమ్ గోమూత్రమధుగం
ధా దైర్ఘ్యరచ్చాన్ము ప్రవిచూంతతః || స్వస్థాంధాయసంపూజ్య తప్తాహూమోవిధి
యతే || అత్రానవాదః - క్రియాసాద - నిత్యవైమిలికేవగ్గాహూ మూకాన
విచారయేత్ || అధర్వరాకాశలం - శ్రీపతిః || న్యత్యాశేషాచాద్ర పూర్వాసు
శాక్రేకోగోత్పత్తి ర్జాయతేయగ్యపుంసః | తదైభ్యజ్యం వ్యాసృతోనిఃస్వయత్ను
స్సాస్యధృగ్భద్రబజనాపినైద్యః || వ్యాధృత్పత్తిర్యస్య పాష్టేనమైత్రే ప్రాణత్రా
ణంజాయతే తస్యకృచ్ఛాత్ | వైశ్వేసామ్యే రోగముత్తిస్తుమాసాద్వింశత్యాస్యా
ద్వాసరాణాంమఘాను || పత్యాద్ధివాసవే సద్విదైవేమూలాశ్వినో రగ్నిధిష్ఠ్యే
నవాహాత్ | యామ్యేత్వాష్ట్రవైష్ణవే వారుణేచవైరుజ్యం న్యానునమేకా
దశాహః || ఆహిర్బుధ్నిత్యత్య సంజ్ఞేయమాభ్యే ప్రాజాపత్యాదిత్యయో సప్త
రాత్రాః | రోగాన్ముక్తిర్జాయతేమానవానాం నిస్సందిగ్ధంజల్పితం గర్గముఖ్యైః ||
జ్యోతిషే || ఏకాహూంధనం దశాహమనలాద్యాగా వియత్పర్వతానప్రాంకా వి
లయశ్చేమానయగళం మాసోమృతః పక్షః | క్వామాసాదధ వింశతిర్దశనిశాః
పక్షంతపక్షానఖామాసా పక్షదశాంతపక్షక కుభాషీడాదినాన్యశ్విధాత్ || దైవజ్ఞః ||
ఉరగవరుణాచాద్రా వాసవేంద్రప్రపూర్వాయమదహనవిశాఖా పాపవాశేణయు
క్తాః | విధిషునవమిష్టే ద్వాదశీవాచతుర్ధిభవతిమరణయోగోరోగిణాంకాలహేతుః ||
అత్ర శాంతిః || కుంభహైమిం నక్షత్రదేవతా ప్రతిమాంసం పూజ్యద్వాదశదశేషుసం
కర్షణాది ద్వాదశిమూర్తిద్వాదశాదిత్యా వా సంపూజ్యదూర్వా సమిత్తిల క్షీ
రాజ్యైగాయ త్రాతదేనతాన్ము ఆప్టోతతశతంహత్యాదభ్యోదనంబలిందత్వా
అచార్యాయ గాం ప్రక్షేపూచదత్వా విప్రానోభజయేదితి సంక్షేపః - విశేష
స్మృతత హేమాచరా చంద్రాదశ్చ చ దైయః || అధిభేజం - చండేశ్వరః ||
మూలానురాధ మృగలిన్య పునర్వసాచపిష్టా శ్వినీశ్రవణ శుక్రకరత్రయే
చ | వారేషువాత్స్వేదినేషునితేందు శస్త్రభేదజ్యభక్షణ మమీషుహితంన
రాణామ్ || అథారోగ్యసాధనం - శ్రీపతిః || ఇందోర్వారే భార్గవేచక్రమవేషు

సూర్యాదిత్య స్వాతియుక్తేషుభేషు । సిత్రేచాంతేనాపికుర్యాత్ - దాచిన్నెనన్నా
 సం రోగనిర్మక్తజంతః ॥ చరేవిలగ్నే రవిభామ వాఙ్మేకేథాస్యా దృఘాశేచ
 వత్ ॥ ధిష్ణ్యేచరోగనిపీడితానాన్నానం శరాణానిరుజత్వకారి ॥ అధదంతథా
 ననా - పృశ్వేచద్రోదమేవిష్టః । ప్రతిపద్ధర్మస్తీషు చతుర్దశ్యస్వహాషుచ ॥ నవ
 హ్యూంధానువాచేచ దంతకాంతంవివర్జయేత్ ॥ నాందః ॥ చతుర్దశ్యమిషార్థమా
 సీసంక్రమణాశుచ ॥ సందానుచనవమ్యూంచ దంతకాంతంవివర్జయేత్ ॥ శ్రాద్ధేయ
 జ్ఞాననియమితగా ప్రాపితభర్తృకా ॥ వ్యతీసాతేచసంక్రాంత్యాం నందాభూతా
 స్వపర్వసు ॥ తైలంక్షేరంరలింమాంసందంతకాంతంచవర్జయేత్ ॥ వసిష్ఠః ॥ శశ్యర్క-
 శుక్రవాచేషు మహాపీత్రతనాసరే ॥ జన్మాహే శ్రాద్ధవివసే దంతకాంతం వివర్జ
 యేత్ ॥ హేమాద్రాస్కాందే ॥ అభ్యంగేజలధిన్నానే దంతథావనమైసునే ॥ జా
 తేచనిధనేచైవ తత్కాలవ్యాసీనిధిః ॥ సంవర్తః ॥ రవోవివాహాకౌచే వర్జయ
 దంతథావనమ్ ॥ వ్యాసః ॥ అలాభేదంతకాంతానా నిషిద్ధాయాంతథాచిథా ॥ అపాం
 ద్వాదశగంఢామేద్విదధ్యాద్దంతథావనమ్ ॥ అథామలకన్నానం - వ్యాసః ॥ శ్రీకా
 మస్సర్వదాన్నానంకుక్ష్మీతామలకైర్నరః ॥ సప్తమింసవహించైవపర్వకాలంవివర్జ
 యేత్ ॥ చంద్రసూర్యోపరాగేచన్నానమామలకైఃత్యజేత్ ॥ క్రతుః ॥ పక్షీచన
 స్తమిచైవనవమిచత్రయోదశీ ॥ సంక్రాంతౌరవివాచేచన్నాన మామలకైఃత్య
 జేత్ ॥ యస్తు ॥ నవమిదశమిచైవ తృప్తియాచత్రయోదశీ ॥ ప్రతిపద్ద్వాదశీకృ
 స్తాన్నానంతానువివర్జయేత్ ॥ యచ్ఛ ॥ దర్శేన్నానంకుక్ష్మీతమాతాపిత్రోస్తుజీ
 వతోః ॥ పుత్రకుర్వన్నై రాచప్తే పిత్రోరున్నతిజీవితేఽతి కర్ణయమాద్వైస్సాన్నాన
 మాత్రంనిషిద్ధం - తస్మోగార్థన్నానం - నవిత్యనైమిత్తికపరమితిహేమాద్రః -
 అధతైలన్నానంషేడః - కాత్యాయనః ॥ పక్షాదాచరవౌష్ఠ్యాంరిక్తాయాంచత
 థాచిథా ॥ తైలేనాభ్యజ్యమానస్తు చతుర్భిఃపరిహీయతే ॥ గర్గః ॥ పంచదశ్యాంచ
 భుర్దశ్యా మృమ్యూంరవిసంక్రమే ॥ ద్వాదశ్యాంసప్తమాషష్ఠ్యస్తైః స్పర్శంవివర్జ
 యేత్ ॥ నచకుర్యాత్ప్రతీయాయాం త్రయోదశ్యాంతిథాతథా ॥ శాశ్వతీంగతిమ
 నిచ్చుం దశమ్యామపిపండితః ॥ తత్రైవాయుర్వేదే ॥ షష్ఠ్యాం దినక్షయ్యమ్యా
 మేకాదశ్యాంచపర్వసు ॥ ద్వాదశ్యాంచచతుర్దశ్యాం పంచమ్యాంప్రతిపత్తిథా ॥
 ప్రతేశ్రాద్ధినేజన్మ త్రితయేత్రవశ్యాంయూః ॥ జ్యేష్ఠే త్రరాఫాల్గునిషు వ్యతీపాతేచ
 వైద్యతా ॥ విప్రయోగేచసంక్రాంతౌ మన్వాదిశుయుగాదిషు ॥ నాభ్యం
 గంతత్రగానాం వృద్ధానాంతునదోపకృదితి ॥ వ్యవహారతత్వై ॥ సంక్రాంతిభ
 ద్రా వ్యతీసాతనైభృతిమన్వ్యుప్సమిషర్వ సునార్కభూసుతే ॥ న్నానేద్వితీయాదశ
 మిచ గర్హితాష్టమాద్యభూద్యారదధావనధమాః ॥ అస్యావవాదమాహతలైఃప్రప్ర
 చేతాః ॥ సార్వపంగంధతైలంచయ తైలాపుష్పనాసిశమ్ ॥ ఆన్యద్ద్యవ్యయశంతైలం
 సదున్యతికదాచన ॥ ఆయుర్వేదే ॥ నిషిద్ధేధివారక్షగ్రహణే వ్యతిరాత్రిషు ॥ కించి
 ద్గోఘృతయుక్తంవా విప్రసాదగజోన్వితమ్ ॥ భానాదూర్యావతంభౌమే భూయు
 కుచ సుముచకా ॥ చక్రేసాగగంధాతైలముదాగేసుచను ॥ మంగళైఃపం

ప్రసాదోఽపి ॥ మాంగళ్యవిద్య తేనానం వృద్ధిసర్వోత్పవేషుచ । స్నేహసాత్రసమా
యుక్తం మధ్యాహ్నతాప్రిక్షదిప్యతే, ఇతిమదనపారిజాతేకాత్యాయనోక్తైః ॥ హే
మాద్రాబృహస్పతిః ॥ తైలాభ్యంగోనాకవాచే నభామనోసంక్రాంతౌ వైభృ
తౌవిష్టిషట్కాః । పర్వస్వలమ్యాంచనేపస్పృశ్యః ప్రోక్తాన్మృత్వావాసరేసూర్య
సూనోః ॥ తిలసాననిషేదస్తుపట్టింశన్మతే ॥ తథాస సమ్యమావాసాసంక్రాం
తిగ్రహజన్మను ॥ ధనపుత్రకళతార్థితిలపిప్లంససంస్పృశేత్ ॥ — అధగృహారంభః -
జ్యోతిర్నిబంధేబాదరాయణః ॥ వైశాఖేషాల్లునేపాషేశ్రావణేమార్గశీర్షకే । సూ
త్రారంభశ్చిలాన్యాస స్తంభారంభఃప్రశస్యతే ॥ నారదః ॥ సౌమ్యషాల్లునవైశాఖ
మాఘశ్రావణకార్తికాః । మాసాన్సృగ్యహనిర్మాణే పుత్రారోగ్యధనప్రదాః ॥
అత్రవృషసింహవృశ్చికాః - వైశాఖశ్రావణకార్తికా సౌరాష్ట్రయాగితికాలాద
ర్యః - తత్రైవకారణతంత్రే ॥ స్థిరమాసేస్థిరేరాశౌస్థిరేనేనవవేశ్మనామ్ । కుర్వీత
స్థాపనంశంకోస్తంభస్థాపనమేవవా ॥ కార్తికనిషేధస్తులాపరః ॥ కుంభేమాసేషి
ర్యేషాంమండిరాణాముపక్రమన్ । మహన్నయఃప్రశంసంతిధాన్యాగారవింహాయచ ॥
నిషేధోధాన్యగృహపరః ॥ పాకభోజనశాలాదా మార్గశీర్షశ్చషాల్లునః । రధ్యాగే
హమరాదాచసహస్యశ్శుచిరేవతు ॥ పౌషాషాఢనిషేధస్తుప్రధానగృహపరః ॥ నప్ర
ధానగృహారంభంకుర్యాత్పౌషశు చావపీతితత్రైవైక్తే - జ్యోతిస్తత్త్వే ॥ పూ
ర్వాసరాస్యంతు సభాంత్యపౌషేయామ్యాత్తరాస్యంసహసిద్ధితీయే । కార్యంగృ
హంజీవబుధర్షు గార్కసిచాస్తగౌ జీవసితోచహిత్యా ॥ రత్నమాలాయాం ॥ కర్క
సక్రహరికుంభగతేక్రేపూర్వపశ్చిమముఖానిగృహాణి । తౌలిమేషవృషవృశ్చికయా
తేదక్షిణోత్తరముఖానివదంతి ॥ దైపజ్జవల్లభః ॥ శోకంధాన్యంపంచతాంనిఃపశుత్వం
స్వాపం వైఃస్వం సంగరంభృత్యనాశమ్ । స్వప్రశీప్రాప్తింవహ్నిభీతించలక్ష్యంకు
ర్యైవైత్రాద్యాగృహారంభకాలే ॥ గర్గః ॥ త్ర్యుత్తరామృగరోహిణ్యాంపుష్యేమై
త్రేకరత్రయే । ధనిష్ఠాద్వితయేపౌష్యేగృహారంభఃప్రశస్యతే ॥ రోహిణ్యాంశ్రవణత్ర
యేదితియుగేనాస్తత్రయేమూలకే నైవత్కర్తర ఖల్లునిషారగభే మైత్రోత్తరాషా
ఢయోః । శస్తంవాస్తుకుజార్కవర్జితదినేగో కుంభసింహేముఖే కన్యాయాం మిధు
నేనభశ్శుచిసహారాధోర్జకేషాల్లునే ॥ కాలాదర్యేసనత్కుమారః ॥ ఆదిత్యభా
మవర్జంతుసర్వేవారాఘభప్రదాః ॥ వాస్తుశాస్త్రే ॥ మార్గశీర్షేతథాపౌషేవైశాఖే
శ్రావణేతథా । షాల్లునేచకృతంవేశ్మసర్వసంపత్ప్రదంభవేత్ ॥ కార్తికేమాఘ
సూసేవ వైత్రేజ్యేష్యేతథాశ్వినే । మాస్యాషాఢేభాద్రపదే నకుర్యాత్పర్వధాగృ
హామ్ ॥ ద్వితీయాచతృతీయాచ పంచమీసస్తమితథా । త్రయోదశీచదశమీ
పూర్ణాతై కాదశీతథా ॥ వేశ్మారంభేశుభాయన్య్యోశేమాచ్ఛక్లపక్షగాః ॥ వ్యవహా
రసారే ॥ శిలాన్యాసః ప్రకర్తవ్యాగృహాణాంశ్రవణేమృగే । పౌష్యేహస్తేచరోహి
ణ్యాం పుష్యాశ్విన్యూత్తరాత్రయే ॥ వాస్తుప్రదీపే ॥ అథోముఖైరైభ్యోద్దశతభాతం
శిలాస్తథేప్రార్ధ్యముఖైశ్చపట్టమ్ । తిర్యజ్ముఖైర్ద్వారక పాటయాసంగృహప్రవేశో
మృదుభిర్భువైశ్చ ॥ లల్లః ॥ స్నానంచపాకం శయనంచ భోజ్యంగజాలయం వాఙి

గృహంధనస్య । దేవస్యపూర్వాది దిశి క్రమేణమధ్యేనభాభూపనివేశనాయ॥ శిల్ప
శాస్త్రే) ॥ కన్యాసింహేతులాయాంభుజగపతి ముఖంశంభుకోణగ్నిభాతం వాయు
వ్యేస్యాత్తదాస్యం త్వలిధనమకరే ఈశభాతంవదంతి । కుంభేమీచచమేషేనిర్మ
తిది శిముఖంభాతవాయవ్యకోణే చాగ్నేఃకోణేముఖం వైవృషమిధునగతేకర్కశే
రక్షభాతమ్ ॥ తత్త్వచింతామశౌ ॥ యత్రధైర్వ్యంగృహదీనాంద్వాప్రింశద్దస్తలో
ధికమ్ । నతత్రచింతయేద్ధిమాన్మనానాయవ్యయాదికాః ॥ రాజమార్గండః॥ ఆయ
వ్యయామాసశుద్ధిం తృణాగారేనచింతయేత్ । శిలాన్యాసాదినో కుర్యాత్తథాగా
రేపురాతనే ॥ వ్యవహారతత్త్వే ॥ నిషిద్ధేష్వపికాలేషున్యానుకూలేశుభేదినే । తృణ
కాంతగృహారంభే మాసదోషోనవిద్యతే ॥ చండేశ్వరః ॥ పూర్ణాదిత్యప్రమీం యా
వత్పూర్వాస్యం వర్జయేద్గృహమ్ । ఉత్తరాస్యంనకుర్వీత నవమ్యాదిచతుర్దశీమ్ ॥
అమావాస్యప్రమీంయావత్పశ్చిమాస్యంవివర్జయేత్ । నవమ్యాదాతథాయామ్యం
యావత్కృష్ణచతుర్దశీం॥ ధృవందృష్ట్యాధవాస్మృత్వా కర్తవ్యంవాస్తుగోచరమ్ ।
సాయాహ్నవర్జ్యదివసే రాత్రౌత్యక్త్యా మహానిశామ్ ॥ వరాహః ॥ దక్షిణపూర్వే
కోణేకృత్వాపూజాంశిలాంస్యసేత్ ప్రథమామ్ । శేషఃప్రదక్షిణేనస్తంభాన్తైచపం
సముత్థాప్యాః ॥ కాలాదగ్నే - వాస్తుశాస్త్రే) ॥ భాతేచైవశిలాన్యాసేవృషచక్రంప్ర
శస్యతే ॥ తచోచ్చిక్తంశాంతిరత్నే ॥ చతుర్హస్తప్రమాణంతుభాత్వాగర్తంసమంత
తః । కుంభోదకై స్సేచయేయు శ్శాంతిపారపురస్సరమ్ ॥ తతఃఈశానదిగ్భాగేనాక్షు
తంరత్నపంచకమ్ । సాజ్యంకుంభంస్థిరంముక్త్యా వాస్తుపూజనపూర్వకం ॥ కుంభో
పరిశిలాన్యాసః కర్తవ్యస్తదనంతరమ్ ॥ అధగృహప్రవేశః - బృహస్పతిః ॥ నందా
యాందక్షిణద్వారంభద్రాయాంపశ్చిమేనతు । జయాయాముత్తరద్వారం పూర్ణా
యాం పూర్వతోవిశేత్ ॥ వసిష్ఠః ॥ కృత్వాశుక్రంపృష్ఠతోవామతోర్కం విస్రా
న్మాజ్యానగ్రతః పూర్ణకుంభమ్ ॥ హర్మ్యంరమ్యంతోరణ స్రగ్వితానైః స్త్రీభిస్స)
గ్వీగీతవాద్యైర్విశేచ్ఛ । వ్యవహారతత్త్వే ॥ సామ్యాయనేశ్రావణమార్గ పాషేజ
స్మర లగ్నో పచయోదయోశే । వామంగతేర్కేగృహవాస్తుపూజాం కృత్వావి
శేద్వేశ్మ భకూటశుద్ధమ్ ॥ వాస్తుస్త్రే) ॥ లగ్నాత్పాగదితోదిక్షుద్వాద్వారాశీని
యోజయేత్ । ఏకమేకంస్యసేత్కోణేనూర్యంవామంవిచింతయేత్ ॥ వసిష్ఠః ॥ చం
ద్రజార్యసితవాసరేషుచ శ్రీకరంచుతమహార్థలాభదమ్ । నూర్యనూనుదివసేస్థిరప్ర
దంకింతు చారభయమత్రనిర్దిశేత్ ॥ రత్నకోశే॥ పుష్యేధనిస్థామృగవారుణేషున్వా
యంభువక్షేత్రిషుచోత్తరాసు । అక్షిణచంద్రే శుభదోన్మపస్యతిధావరికైచ గృహ
ప్రవేశః ॥ నారదః ॥ ప్రవేశోమధ్యమోజ్ఞేయ సౌమ్యకార్తికమాసయోః । హా
ఘఫాల్గునవైశాఖజ్యేష్ఠమాసేషుశోభనః ॥ అకపాటమనాచ్ఛన్న మదత్తబలిభోజ
నమ్ ॥ గృహంనప్రవిశేద్ధిమానాపదామాకరోహితత్ ॥ జ్యేష్ఠఃకుద్రగృహపరః -
వృద్ధగార్గ్యః ॥ భానోశ్చభౌమస్య విహాయవారౌశూలాదియోగానశుభాన్నవాపి
రిక్తాతిథిశ్చాపి మృదుధృవక్షే సామ్యాయనేచప్రవిశేద్గృహేణి॥ రత్నమాలాయాం॥
త్వాప్రమిత్రశశిపూవదైవతాన్యామ సంతిమువయోమృదూన్యథ । మైత్రగేహర

విష్ణుః పరమబ్రహ్మేన మహాశక్తిభావమేషున | రోహిణ్యుత్తరాశ్రమం చక్రమవాసి,
 ప్రవేశస్మివామి పూజాంకృత్యావార్యః || ఉష్ణోద్ధాతేతథోద్ధాతే తథాగ్రహ
 నివేశనే | సవప్రాసాదభవనే ప్రాసాదవనితర్జనే | ద్వారాభివర్జనేతన్వత్వా
 సాదేషుగృహీషుచ | వాస్తూసశ్చమం కుర్యాత్పూర్వమేవ నిచక్షణ ఇతిమా
 తోన్వితైః చత్వైశ || కృత్వాఽగ్రతోద్విజపరాసధపూజా కుంభందిధ్యక్షతామ్రా
 దశపుష్పఫలశోభం | చత్వారిరణ్యచగహని తథాన్విశిఖ్యమాంగళ్యతాంతినిల
 యంస్వగ్నహంవిశేచ్ఛ | గృహేవాన్విశ్చహేమానునిధినాబలికర్మగుర్యాత్వాసాద
 వాస్తుశమనేచనిధిర్విశక్తః | సంతప్తయోగ్విజపరాసధ భక్త్యధోదైర్ఘ్యకౌంబర
 స్వభవసంక్రమిశీర్షహామి || అనకలివర్జ్యాని - బృహన్నాదిదేవే | సముద్ర
 యాతుస్సేవకారకముంకలువిధారణమ్ | ద్విజానానుసన్ధ్యానుకన్యా సూర్యము
 స్తథా | తేనగాచ్చసురోత్పత్తి ముంధుపక్షేషోన్వితః | మాంసదాంతథాశ్రా
 ద్ధేనానప్రభాశ్రమస్తథా | ఉత్తానుశాయాకన్యానుశ్రుచక్రాంశరస్యద | దీర్ఘ
 కాలంబ్రహ్మచర్యోచుమహావ్యతిధత్ || ముక్తప్రభాదగమనగోమేధశ్చతథామఖః |
 ఇహమాధమాన్మలయిశేచక్ర్యానాశ్చాగ్నేయః | కిముండలుః సోదకంచకమండ
 లురుత్పక్తిః-స్మృన్నయోవాచిత్యధా | ఉపాయాఃపురుషాద్వాహంజ్యేష్ఠాంశంగో
 వధస్తథా | కతానం చనకుత్వీరభిత్వజగూంమండలుమ్ ఇతిహేమాశ్రావన
 నాన్ || ఉధాయాః || సుగ్రాపురుషసంయోగాస్సృతేదేయేలికేచనెత్వాది భిర్వివాహ్య
 లోక్తాః | హేమాశ్రాశ్రాహేమ్ | గోత్రాన్మానుస్మరితాచ్చ వివాహాగోవధస్తథా
 సరాశ్వమేధాపద్యం చకతాన్వర్జ్యంద్విజాతిభిః | గోత్రాగ్రోత్రజాయాఃపితృష్యనుమా
 త్పరిగృహత్ హంతూలాత్తత్త్వన్యామనివాహః కలానకారియః - తేనయానితద్విధా
 యకాని తాన్యముగాంతువిపయగాణి - తథాచన్యాసః || రృతీయాంమాత్పతః కన్యా
 తృణీయాంవిత్పగస్తథా | సుక్తి-నవోద్విహివ్యంతి విప్రాఃపాపవిమోహితవిలి
 కతాదస్మిందామకాహ మాత్మతస్త్పతియా మాతులకన్యామిత్యర్థః - ఉక్తగ్రైతత్
 ప్రాకే-మద్యం శ్రీభగవ్యసూనా మూరామమత్వాగ్నిగానిహితమపిస్త్య - హేమా
 శ్రాతదిత్యచరాణాంవిధవాయాంప్రబోత్పత్తౌ దేవసన్యనియోజనమ్ | బాలాయాశ్చత
 యోన్యాస్తు సరేణాస్యేకసంస్కృతిః | కన్యానామసన్ధ్యానాంవివాహాచ్ఛద్విజన్మగః |
 ఆతతాయద్విజాగ్యాణిగధగ్నయుద్ధేహంసరమ్ | ద్విజన్యైశ్చాతుసాయాతుశ్శోభి
 తస్యాపిసూగ్రహః | సత్రగీతాచసర్వమాంకమండలువిధారిణమ్ | మహాప్రస్థానగను
 సం గోసంజ్ఞప్రీగోసవే సౌత్రామన్యామలిసరా గ్రహాంస్యచసంగ్రహం | అగ్ని
 హేమాశ్రహవన్యాశ్చతేహాశ్రేణాంగ్రహం | వృత్తన్యాధ్యాయసాక్షేచమద్యసం
 కోచనంతథాప్రాయశ్చ త్తవిధాచచప్రాణాంమరణాంతికమ్ || సంగ్గదోష స్తేయా
 న్యమహాపాతకనికృతిః || సంసర్గదోషస్తత్సంస్కృతమంచమత్తత్వైక్యః - స్తేయం
 చ, తదన్యానిమహాపాతకాని బ్రహ్మహత్యాసూర్యాపగురుతల్పానిత్రీ-శి తేసాంకామ
 కృతానాం మరణాంతికం ప్రాయశ్చిత్తవిప్రాణాంకలానేత్యర్థః - మరణాంతికేహి
 శాచివధనిమిత్తం ద్వాదశబద్ధద్విగుణం బ్రహ్మవధనిమిత్తంచద్విగుణంభవతి - తత్

చతుర్థేనాస్తినిష్కృతినిసిద్ధం - సచాత్మహత్యావిధినాతద్బాధః తేనహ్యత్మహత్యా
నిమిత్తస్యైవభాధోనజాతివధనిమిత్తస్య భిన్నపిషయత్వాత్ - సంస్కృతానుకామ
తోపివతస్యైవ మౌక్త్యైవమరణాంతికం నాపిస్తయేతత్రరాజ్ఞో వధకిర్మత్వాల్
తేనతయోర్గరణాంతికాభావాత్ - తయోరేవనిష్కృతిర్నాస్యేహం త్రియాణాం
యుగాంతరేతుకానిషేధబలాత్ ప్రవృత్తిః - ఏతదిప్రవరం - నక్షత్రయాదే -
తమక్తంవిప్రాణాంమరణాంతికమిలివిశేషాఽస్మత్కృతే ప్రాయశ్చిత్తరక్షేణైవ ॥
వరాతిధిపితృభ్యశ్చశూపాకరణక్రియా । దత్తైరనేతరేహంతుపుత్రత్వేనఽరిగ్రహః
సవర్ణాన్యాం గనాదుమ్తైస్సంసగ్గఃశోధితైరపి । ఆయోనాసంగ్రహేవృత్తే షట్యా
గోరుగుప్త్రియః ॥ షరోద్దేశాత్సంత్యాగ ఉద్విప్రస్యాపివర్జనం । ప్రతిమూఢ్యర్చనా
ర్థాయసంకిల్పశ్చసధర్మకః ॥ అస్థిసంచయనాదూర్ధ్వమంగస్పర్శనమేవచ । శామి
త్రంచైవవిప్రాణాంసోమవిక్రయణంతథా ॥ షడ్భక్తానశినేచాన్నిహరణంహీనకర్మ
ణః ॥ మాధవీయేపృష్ఠ్యచంద్రోదయేచ ॥ శూద్రేషుదాసగోపాలకులమిత్రార్థసిరి
ణామ్ । భోజ్యాన్మితాగ్రహస్థస్య తీర్థసేవాలిదూరతః ॥ శిశ్వస్యగురుదాశేషగురు
వద్వృత్తిశీలతా । ఆవద్వృత్తిర్ద్విజాగ్ర్యాణామశ్వస్తనికతాలభా ॥ ప్రబాధైతుద్వి
జాగ్ర్యాణాంప్రజారణిపరిగ్రహః । బ్రాహ్మణానాంప్రవాసిత్వం ముఖాగ్నిధిమనక్రి
యా ॥ బలాత్కరాదిమృత్ప్రీసంగ్రహావిధిచోదితః । యతేచ్ఛసర్వవైష్ణుభి
యోచార్యావిధానతః ॥ నవోదకేదశాహంచ డక్షిణాగురుచోదితా । ప్రాహ్మణాది
షుశూద్రస్య పచనాదిక్రియాపిచ ॥ భృగ్వగ్నిచతవైశ్చైవవృద్ధాదిమరణంతథా ।
గోతృప్తిశిష్టేసయశిమ్తై రాచమసక్రియా ॥ ఏతాపుత్రవిరోధేషు సాక్షిణాండం
కల్పమ్ । యతేస్సాయంగృహత్వంచ సూరిభిస్తత్త్వదర్శిభిః ॥ ఏతానిలోకగుప్త్య
ర్థంకలేరాచామహాత్మభిః । నివర్తితానివిద్యద్భిర్వ్యవస్థాపూర్వకంబుధైః ॥ సురా
గ్రహణస్యతత్కర్తు సంగ్రహోవ్యవహారకః - నచమద్యంచేతిసామాన్యేననిష్క
స్యాసేనోపసంహరణితివాచ్యం - నిషేధస్యనివృత్తిమాత్రఫలత్వేనవిశేషానషేక్ష
త్వాత్ - సహింస్యాదిత్యస్యనబ్రాహ్మణంహన్యాదిత్యసేనోప సంహారేహింసాంత
రస్యాదోషత్వాపతేచ్ఛనిరూపితంచై తద్దేమాద్రిణాన్యత్రేత్యుపరమ్యతే - సురాగ్ర
హస్యాదైశ్వస్య సౌత్రామశివిశేషణావిరక్షయావాజపేయేసినిషేధః - సౌత్రామ
ణ్యాంతుపయోగ్రహవాన్యుత్త్యాపస్తంభోక్తేర్వైకల్పికవయోగ్రహైరప్యధికారః -
వాజపేయేతుతత్ప్రాప్తానానాభావాత్ - సోమసురయోఃసహత్యాగేనాంశే సురా
ద్రవ్యత్వాత్తత్ప్రత్యక్షతయా యాగనామత్వేనతాంవినాసంజ్ఞాయోగాత్ ॥ కళా
నాధికారఇతియక్తింప్రతిమః - త్రికాండమండనాదిలిఖనంతునిర్మూలమనాకరంచ -
వృత్తైతి ॥ ఏకాహద్భావ్యణంభ్యేద్యోగ్నివెదసమన్వితఇతిఉక్తః - అఘస్యా
శౌచస్యసంకోచఃసతస్య నిష్కృతిర్నైవృష్టాభృగ్వగ్నిచతనాదృతే ఇత్యుక్తస్యప్రా
యశ్చిత్తస్యవిధానం ఉపదేశఃకతాకలైకవలిప్యతే ఇతివ్యాసోక్తేః - పతితసంసగ్గ
దోషసత్వేపి పాతిత్యం న్యేత్యధః ॥ అన్యథాసంసగ్గ శ్శోధితైరపీతివిరోధావత్రై -
స్తైయభిన్నేమహానాపే రహస్యకృతే ప్రాయశ్చిత్తం సేత్యర్థః - సవర్ణాన్యాలస

వణాః శ్రుయాదిస్తయాద్భుషైః అయోనా శిష్యాదాచతస్రస్తపరిత్యాజ్యైః శిష్య
గాగురుగాచయేత్పుక్తస్త్రాగః - పగోద్దేశేన గ్రాహ్యశాద్యర్థం ఆత్మనస్త్రాగః య
ద్వాపగోద్దేశాత్మత్యాగో గోదానం మనసాపాత్రముద్దేశేత్పుక్తం - ఉద్దిష్టస్యత్య
క్తస్యవర్జనంప్రతిగ్రహసమర్థోఽపీత్పుక్తం - వేతనగ్రహణేనప్రతిమాపూజా ||
స్వాశౌచకాలాద్విజ్ఞేయం స్పర్శనంతుత్రిభాగతః ఇత్పుక్తస్పర్శః - షడితిఉపాషిత
త్ర్యహంస్థిత్యా ధాన్యమ బ్రాహ్మణాద్ధరేదిత్పుక్తమన్నచార్యం అపదితాత్రాది
వృత్తిః - ముఖేనైవధమేదగ్నిమిత్పుక్తంధమసం || దశాహేనైవశుద్ధ్యేతభూమిఘం
చనవ్రాదక మిత్పుక్తాదశాహః - గురవేతువరంగత్యేత్పుక్తాదక్షిణా । శూద్రేషు
దాసగోపాలేతి । కందూపక్వంస్నేహపక్వం యచ్చదుగ్ధసపాచితం । ఏతాన్యశూ
ద్రాన్నభుజో భోజ్యాని మనురబ్రహ్మణే । ఇత్యపరాశక్రే సుమంతూక్తాశూద్రస్య
పాకక్రియా || పితాపుత్రవివాదేతుసాక్షిణాం త్రివణోదమః ఇత్పుక్తః సాయం
గృహత్వం విఘామేసన్నముసలేఇత్పుక్తం - పృథ్వీచంద్రేణతు || అటంతిపనుధాం
విప్రాః పృథురీదర్శనాయచ । అనికేతాహ్యనాహారాయత్రసాయం గృహస్తుతేఇతి
విష్ణుపురాణాక్రానిషిద్ధః - తేనజ్ఞాలశీలసాంధాదేశ్యాద్ధాదా వినితూగేనకార్యః క
లావిత్సర్థఉక్తః - ఏతానినన్యాః సత్యధానిగమః || అగ్నిహోత్రంగవాలంబంస
న్నాన్యసంఘపైత్పుక్తం । దేవరాచ్చసుఖోత్పత్తిఃకణాపంచవివజయేత్ || అగ్ని
హోత్రంతదధా మాధానం - ఏతచ్చ సర్వాధానపరం || అధాధానం స్మృ
తంశ్రౌతస్మృతాఃగ్నోన్యస్తుపృథక్కృతిః । సర్వాధానంతయోరైక్యకృతిః పూర్వ
యుగాశ్రితాఇతితాగాక్షీవచనాదిస్మృతిచంద్రికాయాం - ఏతేన || చత్వార్యబ్ద
సహస్రాణిచత్వార్యబ్దశతానిచ । కలేర్యదాగమిష్యంతి తదాత్రేతాపరిగ్రహః ||
సన్నాన్యసశ్చనకతఃప్ర్యాబ్రహ్మణేన విజానతేతివ్యాసవచనంవ్యాఖ్యాతం - స
ర్వాధానేపివిశేషమాహదేవలః || యావద్వణవిభాగోస్తియావద్దేదఃప్రపతతే
సన్నాన్యసంచాగ్నిహోత్రంచతావత్కుర్యాత్కలాయగేతి || అత్రపూర్వయు
గాశ్రితేతితాగాక్షీవాక్యే పూర్వయుగానికృతా దీనీత్యేకోధాః - అన్యేతుయుగస్య
పూర్వంకలేపూర్వ భాగః - సచత్వార్యబ్దసహస్రాణితిపూర్వోక్త వాక్యాచ్చతు
శ్చత్యార్యంశచ్చతవమావచ్చిన్నః తస్మైభాగేసర్వాధానంకార్యం - తదుత్తరం
తుయావద్వణవిభాగోస్తీతి వాక్యాత్ వణవిభాగపర్యంత మధాధానమిత్యా
శు సన్నాన్యసస్తిదండః||

ఇతి శ్రీమన్నారాయణభట్టసూరి సూను రామకృష్ణ భట్టాశ్రజ

దినకరభట్టానుజ కమలాకరభట్టకృతే నిర్ణయసింధౌ,

కలివర్జ్యాని సమాప్తాని.

తృతీయపరిచ్ఛేద పూర్వభాగస్సమాప్తః.

శ్రీ

నిర్ణయసింహా, తృతీయఽంశః

శాస్త్ర నిర్ణయ పాఠం భా.

నానానిబంధనై మత్యభాంతిచిత్తద్విస్మయా ।

కమలాకరసంక్షేపక్రియతే శ్రాద్ధనిర్ణయః ॥

తత్త్వరూపమాహ పృథ్వీచంద్రోదయేమరీచిః ॥ ప్రేతంపితౄంశ్చనిర్దిశ్య
భోజ్యంయత్ప్రియమాత్మనః । శ్రద్ధయాదీయతేయత్రతచ్ఛాస్త్రధంపరికీర్తితమ్ ॥ బ్రా
హ్మణస్వీకారాంతశ్చతుర్థ్యం తపదోషసీతపిత్రాద్యుద్దేశ్యకస్త్యాగః శ్రాద్ధమిత్యర్థః -
తత్రయద్యపి హేమామ పిండభోజనానిప్రధానమితి హేమాద్రావిడి ॥ హేమామశ్చపిండ
దానంచతథాబ్రాహ్మణభోజనమ్ ॥ శ్రాద్ధశబ్దాభిధేయంస్యాదేకస్మిన్నాపచారికమితి ॥
శ్రీధరశ్చతథాపి కన్యచిద్విశేషంవత్సృమః - నిమిత్తభేదభోజనస్యపిండానాంవానిషే
ధోనప్రధానస్యవిరుణ్ధి - అసోమయాజినోదధిపయోయాగవత్ - యచ్ఛూలపాణిః
నిత్యశ్రాద్ధమదైవంస్యాద్భువ్వపిండవివర్జితమ్ । ఇతిహారీతీయేనిత్యశాస్త్రమఘాడాపిం
డనిషేధోస్తి నచప్రాప్తింవినాసః - నచాతిదేశంవినాప్రాప్తి నచాంగత్యేనవినాతిదే
శః ॥ ప్రధానస్యానతిదేశాత్ సప్తమేకపకారకత్వేనాతిదేశోక్తైః - తేనభోజనంప్రధా
నంపిండోంగం - పిండదానమాత్రవిధిస్త్యంగ భూతాత్కమాంతరమేవ ప్రకర
ణాంతరన్యాయాదితి - తన్న ॥ జాతశ్రాద్ధేనదద్యాత్తుపక్వాన్నం బ్రాహ్మణేష్యపి
సపక్వంభోజయేద్విప్రా సమూచ్చద్రోషికదాచన ॥ ఇత్యాద్యైర్జాతశ్రాద్ధశూద్ర
శ్రాద్ధాదాభోజనస్య నిషేధేనాంగత్వాపక్షైః - సతౌపశౌకరోతితి వదుషజీవ్యవిరో
ధేనపకలూపనతైశ్చ - తేనశ్రాద్ధశబ్దాభిధేయత్వేనోభయప్రాప్తేనిషేధః - పర్యుదా
సోవాదీక్షితోనదదాతి నజహేమాతి నాసోమయాజీనన్నయేత్ ఇతి వదితతత్త్వం -
ధర్మప్రదీపేపి ॥ యజుషాంపిండదానంతుబహ్మచానాం ద్విజార్చనమ్ । శ్రాద్ధశ
బ్దాభిధేయంస్యాదుభయంసామవేదినామ్ ॥ తచ్ఛపితౄణామజేతపితౄభ్యోదద్యా
దిత్యుభయప్రయోగదర్శనాద్యాగదానోభయాత్మకం పితరోదేవతాఇతిపితౄదేశ్య
కత్వాద్యాగత్వం, విప్రాపేక్షయాచదానత్వమిత్యవిరుద్ధం - ఏతేననాయంయాగః -
దేవతోద్దేశేనత్యాగయాగః - యాగోద్దేశ్యాచదేవతేత్యాత్మా శ్రయాదితిగాడమ
తమపాస్తం - వైధిశబ్దవిశేషాద్దేశ్యత్వస్యతస్యేదమితి స్వత్పారోపప్రతియోగిత్వస్య
వాదేవతాత్వాత్ - తత్రైవనుమంతుః ॥ శ్రాద్ధాత్పరతరంనాస్య చ్ఛ్రియస్కరము
దాహృతం ॥ ఆదిత్యపురాణే ॥ నసంతిపితరశ్చేతికృత్వామనసియోనరః । శ్రాద్ధంస
కురు తేతత్రతస్యరక్తంపిబంతితే ॥ తద్భేదానాహ విశ్వామిత్రః ॥ నిత్యంవైమిత్రికం
కామ్యంపృథ్విశ్రాద్ధంసంపిండనం ॥ పావణం ఛేతివిజ్ఞేయంగొష్ఠ్యాంశుధ్యర్థమస్తమం ॥
కర్మాంగంనవమంప్రాక్తంవైవికందిశమంస్మృతం । యాత్రాస్వేకాదశంప్రాక్తంపు

స్వర్ణం ద్వాదశంస్మృతమితి || ఏషాంలక్షణానిభవిష్యే || అహస్యహనియ
 చ్ఛార్ధంతన్నిత్యమితికీర్తితం | వైశ్వదేవవిహీనంతదశక్తానుదేశేనతు || ఎకోద్విప్రం
 తుయచ్ఛార్ధంతనైమిత్తికముచ్యతే | తదన్యజైవంకర్తవ్యమయుగ్మాన్యోజయే
 ద్విభాక్ || కామాయవిహితంకామ్యమభిప్రేతార్థసిద్ధయే | వృద్ధాయత్క్రియతే
 శ్రాద్ధంవృద్ధిశ్రాద్ధంతతుచ్యతే || గంధోదకతిలైర్వృక్షం కుర్యాత్పిత్రచతుష్టయమ్
 అర్హ్యార్ధంపితృపాత్రేషు ప్రేతసాత్రంప్రసేచయేత్ || యేనమానా ఇతిద్వాభ్యామే
 తక్ష్ణేయంసపిండసమ్ | నిత్యేనతుల్యంశేషంస్యాదేకోద్విప్రంస్త్రియా అపి | ఏతదుభ
 యమేవస్త్రియాః - తేనస్త్రీకర్తృకంస్త్రీసంప్రదానకంచేత్యుభయనియమ ఇతిక
 ల్పతరుః || అమావాస్యాయత్క్రియతేతత్పార్వణమిన్స్మృతం | క్రియతేవా
 పర్వణియత్తత్పార్వణమిన్స్థితిః- అత్రపర్వ || చతుర్దశ్యష్టమిచైవ అమావాస్యచ
 పౌర్ణిమా | పర్వాణ్యేతాని రాజేంద్రగవిసంక్రమణంతథతి విష్ణుపురాణోక్తంసం
 క్రాంత్యాది || గోష్ఠ్యాంయత్క్రియతే శ్రాద్ధంగోష్ఠీశ్రాద్ధంతమచ్యతే | బహూనాం
 విదుషాంసంపత్సుభార్ధంపితృతృప్తయే || క్రియతేశుద్ధయేయత్తు బ్రాహ్మణానాంతు
 భోజనం || శుద్ధ్యర్థమితితతోప్రిక్తంనైవతే యమసీసిఖిః || నిషేకకాలేనోమేచసీమం
 తోన్నయనేతథా | జ్ఞేయంపుంసవనేచైవశ్రాద్ధంకమాంగమేవచ || దేవానుద్ది
 శ్యయచ్ఛార్ధంతత్తుదైవికముచ్యతే | గచ్ఛుఃదేశాంతరంయన్తుశ్రాద్ధంకుర్యాత్తుస
 ర్పిషా || యాత్రార్థమితితతోప్రిక్తంప్రవేశేచనసంశయః | శరీరోపచయేశ్రాద్ధమ
 గ్గోపచయపవచ || పుష్కర్థమేతద్విజ్ఞేయ మాపచాయకముచ్యతే || గోష్ఠ్యాంశ్రాద్ధ
 కర్తృసముదాయే సంభూయసామగ్రిసంపాదనన శ్రాద్ధమిత్యర్థః - యుగపత్తి
 ధావదిప్రాప్తేవిదుషాం శ్రాద్ధసంపదానుభూర్ధంభిన్న పాకాశక్తౌబహుపితృకశ్రాద్ధ
 మేకేకుర్యాదితి కల్పతరుఃశంఖధరశ్చ శుద్ధీశ్రాద్ధంప్రాయశ్చిత్తాంగమితిమైథిలాః -
 అత్రపార్వజైకోద్విప్రవృద్ధిసంపిండీకరణాత్మకం చతుర్విధమేవముఖ్యం - తస్యైవా
 యంప్రపంచః - అగ్నశ్రాద్ధదేశాః - మనుః - శుచిదేశంవివిక్తంతుగోమయే నోపతే
 పయేత్ | దక్షిణావ్రవణంచైవప్రయత్నేనోపపాదయేత్ || పృథ్వీచంద్రోదయేవి
 ష్ణుధర్మే-దక్షిణావ్రవణదేశేతీర్థాదాచగృహేపివా | భూసంస్కారాదిసంయుక్తశ్రా
 ద్ధంకుర్యాత్ప్రియత్నతః | తత్త్రైవప్రభాసఖణ్డే || తీర్థాదప్యగుణంపుణ్యం స్వగృహే
 దదతశ్శుభే || భారతే || తస్యదేశాఃకురుక్షేత్రంగయాగంగా సరస్వతీ | ప్రభాసం
 పుష్కరంచేతితేషుశ్రాద్ధంమహాఫలం || స్నాందే || తులసీకాననచ్ఛాయాయత్ర
 యత్రభవేద్విజ | తత్రశ్రాద్ధంప్రదాతన్యం పితృణాంతృప్తిహేతవే || మాధవీయే
 శ్రాద్ధోపక్రమేవ్యాసః || మహూదధౌ ప్రయాగేచ కాశ్యాంచకురుజాంగలే ||
 శంఖః || గంగాయముసయోస్త్రీరేపయోష్ణ్యమరకంటకే | సర్మదాబాహుదాతీ
 రేభృగులింగేహిమాలయే||గంగాద్వారేప్రయాగేచనైమిషేపుష్కరేతథా|సన్నిహ
 త్యాంగయాయాంచదత్తమక్షయ్యతాన్ప్రణేత్ || అపిజాయేతసోస్నాకంకులకశ్శిన్న
 రోత్తమః|గయాశీరేపేశ్రాద్ధంయోనోదిద్వాత్సమాహితః|| ఏష్టవ్యాబహుసఃపుత్రా

యద్యేకోపిగయాంప్రజేత్ | యదేతవాశ్వమేధేనసీలంవాప్యషముత్సృజేత్ | ఆదిత్య
పురాణే || పంచక్రోశంగయాక్షేత్రం క్రోశమేకంగయాశిరః | మహానద్యాఃపశ్చి
మేనయావద్ధృభౌశ్వరోగిః || ఉత్తరేబ్రహ్మయూపస్వయావద్ధక్షీణమానసమ్ |
ఏతద్గయాశిరోనామత్రిషులోకేషు విశ్రుతం || ఇతి || శూలపాణౌబృహస్పతిః || గంగా
యాంధర్మపృష్ఠేచసరసిబ్రహ్మణస్తథా | గయాశీర్షేఽక్షయవపేషిత్యాణాందత్తమక్ష
యం | ధర్మారణ్యంధర్మపృష్ఠంధేనుకారణ్యమేవచ | దృష్ట్వైతానిపితృశ్చా
ర్చన్వంశాన్వింశతిముద్ధరేత్ || త్రిస్థలీసేతౌవాయవీయే || శూలపత్రప్రమాణేనసిం
డందద్వాద్యయాశిరే | ఉద్ధరేత్సప్తగోత్రాణికులమేకాత్తరంశతమ్ || సప్తగోత్రాణి
తు || పితౄమాతృష్యసాచైవసప్త
గోత్రాణివైవిదుఃఇతి | ఏషాంగోత్రాణామేకోత్తరశతంకులంపురుషాఇత్యర్థః - తేచో
క్తాస్తత్రైవ || తత్త్వానివింశతినృపాద్వాదశైకాదశాదశ | అష్టావితిచగోత్రాణాంకు
లమేకోత్తరంశతం || తత్త్వానిచతుర్వింశతిః - తేచద్వాదశపూర్వాద్వాదశపరాః -
ఏవమగ్రేపి - ప్రయోగపారిజాతేపాద్యే || సాలగ్రామమయీముద్రాసంస్థితాయత్ర
కుత్రచిత్ | వారాణస్యాయవాధిక్యంసమంతాద్యోజనత్రయమ్ || తథా || యత్కిం
చిత్తైత్తత్కంకుర్యాత్సపిండంవాతదంతికే | విష్ణులోకంసగచ్ఛేత్తులభతేశాశ్వతంప
దమ్ || తత్త్రైవవారాహే || క్లుచ్చదేశేశుచావాపిచక్రాంకోయత్రత్విష్టి | యో
జనానాంతథాత్రిణిమమక్షేత్రంవసుంధరే || చక్రాంకస్యతుసాన్నిధ్యంయత్కుర్మ
క్రియతేనరైః | స్నానందానంతపశ్చాద్ధంసర్వమక్షయతాంప్రజేత్ || అధనిపిద్ధదే
శాః - పృథ్వీచంద్రోదయేస్కాందే || త్రిశంకోర్వర్జయేద్దేశంసర్వంద్వాదశయోజ
నమ్ || ఉత్తరేణమహానద్యావక్షిణేనతుకీటాన్ || దేశస్త్రైశంకపూనామశ్రాద్ధ
కర్మవిర్జితః | వాయవీయే || ప్రసప్తాశ్రమధర్మాశ్చదేవావర్ణ్యాఃప్రయత్నతః ||
యమః || రూక్షంకృమిహతంక్లిన్నంసంకీర్ణానిష్టగంధికమ్ || దేశంతస్విప్తశబ్దంచవ
ర్జయేచ్ఛాద్ధకర్మణి || తత్త్రైవశంఖః || గోగజాశ్వాదిజుష్టేషుకృత్రిమాయాంతథా
భువి | నకుర్యాచ్ఛాద్ధమేతేషుపారక్యాసుచభూమిషు || యమః || పరకీయప్రదే
శేషుపితౄణానిర్వపేత్తుయః | తద్భూమిస్వామిపితృభిఃశ్రాద్ధకర్మవిహస్యతే | బ్రా
హ్మభారతయోరపి - పరకీయగృహేయస్తుస్వాన్నితౄణతర్పయేద్యదితద్భూమిస్వా
మిన్స్తస్యహరంతిపితరోబలాత్ || అగ్రభాగంతతస్త్రైగోదద్వాన్మూల్యంచజీవితమ్ ||
శ్రాద్ధాహాణామగ్రభాగంశాద్ధంతదనహాణాం శూద్రాణాంతుమూల్యమితికే
చిత్, ఊడశీపిండేబాంధవాబాంధవానామపిండిోక్తేః యేఽబాంధవాబాంధవా
ఇత్యాదితర్పణబాధాపత్రైశ్చ - నామగోత్రపూర్వం శ్రాద్ధనిషేధోనాన్యత్రేతికాడాః
విప్రాసుతస్యశూద్రాపుత్రశ్రాద్ధనిషేధోనాన్యత్ర అగ్రదానంచాన్నత్యాగాత్పూ
ర్వంకార్యమితిమైథిలాతన్న, అగ్రభాగస్యశ్రాద్ధపరత్వేమానాభావాత్ అన్నదానేచ
నిషేధాభావాత్ - త్యాగాత్పూర్వంకరణేఽనంగేనవ్యవధానాపత్రైః అంగత్వేచమా
నాభావాత్ ఇదంచస్వామ్యనుజ్ఞాభావేతదుక్తంతత్రైవబ్రాహ్మ || స్వసులిప్తేషుగేహే

ఘస్వేష్వన్నష్టాః తేషుచ | శ్రాద్ధమేషుదాతవ్యంనర్జ్యమేషునోచ్యతే || ౩ || రాతేషుక
లింగేషుకౌంకణేషుఖసేష్వపిసిన్ధోరుతరకూలేషుసర్పదాయాశ్చదక్షిణే || పూర్వేణక
రణోయాయానదేయం శ్రాద్ధముచ్యతే || ఇదంకామ్యవిషయం | అన్యథాతత్రత్యా
నాం సర్వశ్రాద్ధా కరణాపత్తైః సర్పదా దక్షిణాపవాదః స్కాందే - సహ్య
స్వహోద్భవోయత్ర యత్రగోదావరీనదీ | పృథివ్యామపి కృత్వాన్నయాం సప్రదే
శోఽతిపానసః || సర్యయత్వాపవాదః అదిత్యపురాణే - అటవీపర్వతాః పుణ్యానదీతీరా
ణియానిచ | సర్వాణ్యన్యామికాన్యాసుర్నహితేషుపరిగ్రహః || వనానిగిరయోనద్య
స్తీర్థాన్యాయతనానిచ | దేహతాశ్చగర్తాశ్చనస్వామ్యం తేషువిద్యతే || స్మృతీసాగే -
నైకవాసానచద్యపేనాంతరిక్షేకదాచన | క్రుత్స్మృత్యుదితంకర్మనకుర్యాదశుచిః క్వ
చిత్ || దివోదాసీయే - స్మేచ్ఛదేశేతథారాత్రౌ సంధ్యాయాం విప్రనర్జితే | సశ్రాద్ధ
మాచరేద్విద్వాన్నుచాకాశేకథంచన || - అథశ్రాద్ధకాలాః || తేచసంక్రాంతియు
గాదిమహాలయాదయః ప్రాయణ పూర్వపరిచ్ఛేదద్వయే ఉక్తాపవకేచిత్తూచ్యంతే | పృ
థ్విచంద్రోదయేవృద్ధపరాశరః || శ్రాద్ధంవృద్ధావచంద్రేభచ్ఛాయాగ్రహణసంక్రమే
నప్రైదకేనవాన్నేచనసచ్ఛన్నతథాగృహే || నవైతవేషుచేహంతే పితరోహిమఘా
స్వపి | పితరఃస్మృతసాయంత్యన్నమప్తకాసుమఘానుచ || ఇతిశాతాతపపారః - నవోదకే
ననకూచవాప్యాదావితికేచిత్ - వర్షోపక్రమేఆర్ద్రాప్రవేశఇతిగాడాః - నవాన్నశా
ద్ధేవిశేషాఽన్యోతిషే || జ్యేష్ఠశేషాగతేనూర్జ్యమృగనేత్రానిశాత్కృతే | నవానైర్జ్య
జసశ్రాద్ధంజన్మచంద్రతిథాసచ || ఆర్ద్రేషాకృత్తికాజ్యేష్ఠామూలాజపదగేషుచ | గురు
భామదిసరికేతిథానాద్యాన్నవౌదనమ్ || తత్రైవ || వృశ్చికేశుక్లపక్షేతునవాన్నంశ
స్యతేబుధైః || అతఃకృష్ణపక్షేనేతిగాడాః - మైథిలాస్తు || అకృతాగ్రయణంచైవ ధాన్య
బాతంసరోత్తమ ఇతివారాహ్మణైః ప్రతిధాన్యం శ్రాద్ధమాహుః - తన్న - జాతపద
స్యశ్రాద్ధయోగ్యసమూహః సర్వత్వాన్ - హేమాద్రాజాతుకర్ణ్యః || గ్రహలూపరా
గేచసుతేచజాతే విత్యేగయాగూమయనద్వయేచ | నిత్యంచశంభేచ తత్రైవద్యే
దత్తంభవేన్నిష్క - సహస్రతుల్యమ్ || శంఖంప్రాహురమావాస్యాం క్షీణచంద్రాంద్య
జోత్తమాః | అల్పకాసుభవేత్పద్మంత్రదత్తంతథాక్షయమ్ || తత్రైవశంఖః || యదా
విష్టిర్వృత్తిపాతోభానువారస్తత్రైవచ | పద్మకంఠామతత్ప్రీక్తమయనాచ్ఛచతు
ర్గుణం || యాజ్ఞవల్క్యః || అమావాస్యాప్రకావృద్ధిఃకృష్ణపక్షోయనద్వయం | ద్రవ్యం
బ్రాహ్మణసంపత్తిర్విషువసూర్యసంక్రమః || న్యతీపాతోగజచ్ఛాయాగ్రహణంచం
ద్రసూర్యయోః | శ్రాద్ధంప్రతిపదితైచసశ్రాద్ధకాలాః ప్రకీర్తితాః || కృష్ణపక్షస్స
రోష్ఠిశాకేనాప్యరపక్షంనాతిక్రమేత్ మాసిమాసివాశనమితిశ్రుతే - ఊర్ధ్వంవాచ
తుర్ధాయదహస్సంసగ్యయేబుధైచతుర్దశీంఇతికాత్యాయనోక్తైః - మాసిమాసికా
ర్యనుపరపక్షస్యాపరాహ్లాః శ్రేయానిత్యావస్తంబాక్తైశ్చ - వీషయాసర్వంకృష్ణప
క్షేషునిత్యంతేనోపసంహారాన్యహాలయ పరత్వంపరాస్తం - అత్రప్రత్యహంపంచ
మ్యాదియదహస్సంపత్తిగ్వేతిత్రయఃపక్షాయదైకదినేశ్రాద్ధంతదా దాభ్యంపుధగేవ

యాజ్ఞవల్క్యేనామావాస్యాయాఃపుధిన్విధైశాత్ - ఏతేనకృష్ణపక్షాయదహస్సం
 పద్యతే - అమావాస్యాయాంతువిశేషేణలింగ మోక్తైర్గుణావరపక్ష శ్రాద్ధస్యా
 మావాస్యేతి శూలపాణిమతమసాస్తం - అశక్తౌదర్శేనాపిమాసిశ్రాద్ధసిద్ధిః ఇతి
 నారాయణవృత్తిః - నిరగ్నికానాంకస్మింశ్చిద్దిసేఆహితాగ్నేస్తపిగ్నేసన || నదశ్చ
 నవినాశ్రాద్ధమాహితాగ్నేర్ద్విజన్మనః ఇతిమనూకైః - సర్వకృష్ణపక్షాశక్తైమా
 త్స్యై || అనేనవిధినాశ్రాద్ధంతిరబ్దిస్యేహనిర్వపేత్ || కన్యాకుంభవృషస్థైర్కృష్ణ
 పక్షేచసర్వదా || కర్కోపి || ఆహితాగ్నేస్సంవత్సరేతిశాద్ధనియమః ఇతిదేవలః ||
 అనేనవిధినాశ్రాద్ధంకుర్వాత్సంవత్సరంసకృత్ | ద్విశ్చతుర్వాయథాశ్రాద్ధమాసే
 మాసేదిసేదిసే || కృష్ణపక్షేష్యపిమహాలయస్యశ్రేష్ఠత్వంతస్సక్తప్రాక్ - వ్యతీ
 పాతేవిశేషమాహాహేమాద్రాశంఖః || ఫలంలతుంసముత్పత్తైర్భూమణాకోటిరుచ్య
 తే | పతనేతకోట్యస్తుపాతేవైదత్తమక్షయం || జ్యోతిశ్శాస్త్రే || ద్వావింశతిస్త
 ఛాత్సత్తైర్భూమణైవైకవింశతిః | పతనేదశనాడ్యస్తుపతితేసప్తనాడికాః || అంత్యేచ
 ద్వావ్యతీపాతౌప్రాగుక్తౌ హేమాద్రామార్కండేయః || యదాచశ్రోత్రియోభ్య
 తిగృహంవేదవిదగ్నిచిత్ | తెనైకేనాపికర్తవ్యంశ్రాద్ధంచవిషవచ్చుభే || ఇదంచా
 పిండంకార్యమితిహేమాద్రః ఏతజ్జీవత్పితృకోపికుర్యాత్ || ఉద్వాహేపుత్రజననేపి
 త్యైష్ట్యాంసామికేమఖే | తీర్థైర్బాహ్యణఆయాతేపడేతేజీవతఃపితుఃఇతిమైత్రాయణీ
 యపరిశిష్టోక్తైః - తిథివిశేషేఫలవిశేషోయాజ్ఞవల్క్యేనోక్తః || కన్యాంకన్యావేదిన
 శ్చపశూవైస్సత్సతానపి | ద్యూతంకృష్ణింశవాణిజ్యంద్విశఫైకశఫాంస్తథా ||
 బ్రహ్మవర్చస్వినఃపుత్రాన్ స్వర్ణకాప్యేసకుప్యకే | జ్ఞాతిశ్రేష్ఠ్యంసర్వకామానా
 ప్నాతిశ్రాద్ధదస్సదా || ప్రతిపత్సృభృతిపేక్షాంవర్జయిత్వాచతుర్దశీం || ఏతాఃకృష్ణ
 పక్షస్థాపవ - మహాలయేతుఫలభూమేతిపృథ్వీచంద్రోదయః - పార్ణమాస్యాంహే
 మాద్రాపితామహః || అమావాస్యవ్యతీపాత పార్ణమాస్యప్రకాశుచ | విద్వా
 జ్ఞాన్ధిమకుర్వాణోనరకంప్రతిపద్యతే || ఏతన్నాఘ్యాదిపరం || నీహిపాకేచకర్త
 వ్యంయవపాకేచపార్థివపార్ణమాసేతథామాఘీశ్రావణీచనృపౌత్తమ || ప్రోషపద్యా
 మతీతాయాంతథాకృష్ణత్రయోదశీ | ఏతాంస్తుశ్రాద్ధకాలానైస్సంత్యానాహప్రజాప
 తిఃఇతివిష్ణుధర్మోక్తైఃవిష్ణుః - మాఘీప్రాప్తపద్యార్ధ్వంకృష్ణా త్రయోదశీతిఅత్రమా
 ఘిపార్ణమాసేతికల్పతరుః | శ్రావణ్యార్ధ్వమపిమఘాయోగసంభవాత్త్రియోదశీవి
 శేషణమితిగౌడాః - నక్షత్రేష్యపియాజ్ఞవల్క్యః || స్వర్గంహ్యవత్త్యమోజశ్చశౌ
 ర్యంక్షేత్రంబలంతథా | పుత్రాశ్రేష్ఠ్యంచసౌభాగ్యంసమృద్ధింముఖ్యతాంశుభం ||
 ప్రవృత్తచక్రతాంవాపివాణిజ్యప్రభృతీనపి | అరోగిత్వంయశోవీతశోకతాంపరమార
 గతిం || ధనంవేదాభిషక్సిద్ధింకుప్యంగామప్యజావికం | అశ్వానాయశ్చవిధివప్య
 శ్శాద్ధంసంప్రయచ్చతి || కృత్తికాదిభరణ్యంతంసకామాన్సాప్నూయాదిమాన్ ||
 ఫలాంతరాణ్యపిమహాభారత కౌమాదేజ్ఞేయాని - మాధవీయేమరీచిః || కృత్తి
 కాదిషుబుక్షేషుశ్రాద్ధేయత్ఫలమూరితం | విష్కంభాదిషుయోగేషుతదేవఫలమి-

మ్యతే || బృహస్పతిః || ఆరోగ్యంచైవసాధాగ్యం శత్రూణాంచపరాజితం । సర్వా
 నామూన్వియాం విద్యాంధనమాయుర్యథాక్రమం || సూర్యాదిదివసేష్వేత
 చ్ఛాద్ధకల్లభ తేఘం । బవాదికరణేష్వేతచ్ఛాద్ధకల్లభ తేఘం || అన్యనిచష
 ణ్ణవత్త్రాద్ధాదీనిప్రాగుక్తాని । మార్కండేయపురాణే || శ్రాద్ధార్హద్రవ్యసంశ్లేత
 ఛాదుస్వప్నదర్శనే । జన్మక్షైగ్రహపీడానుశ్రాద్ధంకుర్యేతచ్ఛేచ్యయా || — ఆశ్రా
 ధ్ధాధికాః - చంద్రికాయానుమంతుః || మాతుఃపితూః ప్రకుర్యేతసంస్థితస్యారస
 స్సుతః । మైత్రమేధికిసంసకారంమంత్ర పూర్వకిమాదృతిః || తత్రైవహేమాద్రా
 శంఖః || పితూఃపుత్రేణాం ర్ధివ్యాపింశదానోదకక్రియా । పుత్రాభావేతుపత్నిస్యత్త
 దభావేతుసోదరః || ఆత్రయద్యుపపుత్రసం డ్యైత్రజాదిద్వాదశవిధపుత్రసం- తెచ
 ద్వాదశపుత్రాయాజ్ఞనత్కృన్యోక్తాః || ఔరసోధర్మసత్త్విజస్తత్సమఃపుత్రికాసుతః ।
 డ్యైత్రజఃడ్యైత్రజాతస్తుసగోత్రేణతలేణవా || గృహేప్రచ్ఛన్న ఉత్పన్నోగూఢజస్తు
 సుతఃస్మృతః । కాశీనఃకన్యకాజాతోమాతామహసుతఃస్మృతః || అక్షతాయాంక్ష
 తాయాంవాజాతఃపౌనర్యవస్థధా । దద్యాన్యాతాపితావాయంసపుత్రోదత్తకోభ
 వేత్ || క్రితశ్చతాభ్యాంవిక్రితఃకృత్రిమస్సాన్యత్స్వయంకృతః । దత్తాన్యాతుస్స్వ
 యందత్తాగ్భేషిన్నస్సహజః || ఉత్పన్నోగృహ్యతేయస్తుసోపవిద్ధోభవేత్సు
 తః । పిండదోంశహరశ్చైచసాంపూర్వాభావేపరఃపరః || ఇతితథావిదత్తౌరసేతరేహం
 తుపుత్ర త్వసంకీగ్రహ ఇతిహేమాద్రావాదిత్యపురాణే కలావితరేహంపుత్రత్వనిషే
 ధాచారసదత్తకింబ మేవయద్యవిపిండదోంశహరశ్చైచసాం పూర్వాభావేపరఃపరఃఇ
 మతియాజ్ఞపల్కృతైకారసాభావేదత్తకప్రాప్తిః-తథాప్యౌరసాభావేపాత్రఃతదభా
 వేప్రపాత్రఃతదభావేదత్తకాదయ ఇతిజ్ఞేయం- పుత్రేణలోకాన్వయతిపాత్రేణానంత్య
 మగ్నుతేఅధపుత్రస్యపాత్రేణబ్రహ్మస్యాపౌతివిష్టపం ఇతిజ్ఞేయమాతామహనధృతవసి
 స్తహరితశంఖలిఖతోక్తైః- లోకానంత్యందివప్రాపింపుత్రపాత్రప్రపాత్రకైఃఇతియా
 జ్ఞవల్కృతైశ్చపుత్రఃపాత్రశ్చతత్పుత్రః పుత్రికాపుత్రసవచః పత్నిభాతాచతత్
 జ్ఞశ్చసితామాతాన్నమాతధా || భగినీభాగినీయశ్చసపిండసాదకస్తధా । అసన్ని
 ధాసేహూర్వేమాముత్తరేపిండదాఃస్మృతాః|| ఇతిస్మృతినంగ్రహేప్రపాత్రానంతరం
 పుత్రికాపుత్రోక్తస్తత్సమత్వాచ్చదత్తకస్య || యద్యపిబృహస్పతినా - పాత్రశ్చ
 పుత్రికాపుత్రస్వగ్రహస్తికరాపుభౌ । రిక్తేచపిండదాసేచసమానౌ పరికీర్తితావితి
 పాత్రసామ్యముక్తం - యాజ్ఞవల్క్యేనచ || ఔరసోధర్మసత్త్విజస్తత్సమఃపుత్రికాసు
 తఃఇతి ఔరససామ్యంతథాపి లోకేరాజసమోమంత్రిత్యాదౌ కించిన్న్యనేసమ
 శబ్దప్రయోగాత్ గౌణముఖ్యయోః సామ్యాయోగాచ్చస్తుత్యర్థంతత్ నతుసమవి
 కల్పఇతిభిమితవ్యం || పుత్రఃపాత్రఃప్రపాత్రోవాభాతావాభాతృసంతతిః । సపి
 ణ్డసంతతిర్వాపి క్రియాహాన్యపజాయతే || తేమామభావేసర్వేహంసమానోదక
 సంతతిః । మాతృపక్షసపిండసంబంధోయోజలేనవా || కులద్వయేచోచ్చిన్నే
 స్త్రీభిఃకార్యాక్రియాన్యపాత్రసంఘాతగతైర్వాపితక్రిథాల్కారయన్నృపః ఇతివిష్ణు

పురాణాచ్చేతి ప్రపాత్రానంతరందత్తకాదయ ఇతిపృథ్వీచంద్రమదనరత్నకాలాది
 ర్భాదయః - మదనపారిజాతేశ్వరం, బోపదేవరుద్రధరాదయస్తు || పుత్రైశ్శుభిన్వి
 మానేషునాన్యైవైశారయైత్వధామితి సుమంతూక్తౌ || పితామహఃపితృపశ్చ
 త్పంచత్వంయదిగచ్ఛతి | పాత్రైశ్చైకాదశాహాదికర్తవ్యంశ్రాద్ధపాడశం || వైతత్వే
 త్రైణకర్తవ్యంపుత్రవాంశ్చైత్పితామహాఇతి ఛందోగపరిశిష్టేచపుత్రశబ్దస్యద్వాంశ
 విధనుతపరత్వాత్పూర్వాభాషేపరఃపరః ఇత్యస్యానన్యపరత్వాచ్చ దత్తకాద్యభావే
 పాత్రాదీనామప్యధికారఇత్యాహుః - తద్గౌణముఖ్యయోగ్నామ్యామోగాద్దత్త
 కేసతిపాత్రన్యాంశ హరత్వస్యాప్యభావాపత్తేః పుత్రపదస్యానసమాత్ర పరత్వా
 చ్చింత్యం - అతపవనిపె.ధాదుపసీతపాత్రసత్వేప్యనుపసీతపుత్రస్యై వాధికారః -
 ఛౌరసశ్చనుపసీతోపికుర్యాదిత్యాహ పృథ్వీచంద్రాదయసుమంతూః||శ్రాద్ధంకుర్యా
 దవశ్యంతుప్రమితపితృకోద్విజః| వ్రతస్థానావ్రతస్థానావశకపవభవేద్యది||నృద్ధమనుః||
 కుర్యాదవనుపసీతోపిశ్రాద్ధమేకోహయస్తుతః | పితృయజ్ఞాహుతింపాణౌజహుయా
 ద్భాహ్మణస్యసః|| ఏకోముఖ్యఃఛౌరసఇత్యర్థః-మనుః|| నహస్మిక్యజ్యతేకర్మకించి
 దామాంజిబంధనాత్ | నాభివ్యాహరయెద్భ్రహ్మస్వధానినయనాదృతే||బ్రహ్మవేదః,
 సుమంతూరపి|| నాభివ్యాహరయేద్భ్రహ్మయావస్కౌంజీనిబధ్యతే| మంత్రాననుపసీతో
 పిపరేదేవైకఙ్కారసః| అయంమంత్రపారః||త్రివర్షకృతచూడస్త్వయస||అనుజేతోపికుర్వీత
 మంత్రవత్ప్రైతృమేధికం| యద్యసాకృతచూడస్సాద్యదిస్యాచ్చత్రివత్సరఇతిసుమం
 తూక్తేః-యత్తువ్యాఘ్నిః||కృతచూడస్తుకుర్వీత ఉదకంపిండమేవచ| స్వధాకారం ప్ర
 యుంజీతవేదోచ్చారంసకారయేదితి||యచ్చస్మృతిసంగ్రహే||కృతచూడోనుజేతశ్చ
 పిత్రోశ్రాద్ధంసమాచరేత్ | ఉదాహరేత్స్వధాకారంసతువేదాక్షరాణ్యసావితి -
 తత్ప్రధమవర్షచూడావివయమితి మాధవమదనరత్నపృథ్వీచంద్రాః, త్రివర్షార్థ్యం
 మంత్రవత్త్వస్యవికల్పఇతి చంద్రికాబోపదేవశ్చ|దత్తకాది పరోనిషేధఇతివయః -
 మదనరత్నైస్కాండే||యజ్ఞేషుమంత్రవత్కర్మపత్నీకుర్యాద్యభాన్యప| తథార్థవైహి
 కంకర్మకుర్యాత్సాధర్మసంస్కృతా || అశక్తోతుకాత్యాయనః || అసంస్కృతేతుప
 త్నాన్యచహ్యగ్నిదానంసమంత్రకం|కర్తవ్యమితరత్నర్వంకారయేదన్యమేవహి పుత్ర
 శ్చనజ్జన్మతోధికారికింతువర్షోత్తర మిత్యాహకాలాదర్యః||చౌలాదాద్యాబ్దికాదర్వా
 జ్ఞుకుర్యాత్ప్రైతృమేధికం || మదనరత్నే సుమంతూరపి పుత్రశోత్పత్తిమాత్రైణసం
 స్కూర్యాదృణమోచనాత్ || పితరం*నాబ్దికాచ్చైలాత్ప్రైతృమేధేనకర్మణః || ఏత
 ఛౌరసస్త్వయస|దత్తకాదీనాంతుపసీతానామేవాధికారఇతి కాలాదర్యః- పృథ్వీచం
 ద్రాదయేపిస్కాండే || పిత్రోరనుపసీతోపివిదధ్యాదారసస్తుతః | కార్థ్యదేహికమ
 న్యేతుసంస్కృతాశ్రాద్ధకారిణిఇతి || అన్యత్రాపిదర్శమహాలయాదావనుపసీతస్యా
 ధికారోఽస్మాభిఃపూర్వముక్తః-ప్రపాత్రాభావేదత్తకాదయపకాదశపుత్రాః-తదభా
 వేభర్తుఃపత్నీతస్యాశ్చసః||అపుత్రాశయనంభర్తుః పాలయంతీవ్రతేస్థితా | పత్నీన్యవ

దిద్యాభ్యుదయం కృత్వా మంశం లభేతచేతి వృద్ధమనూక్తైః ॥ భార్యాపిండం పత్నిర్దాన్యభ్యుదయైః భార్యాతతైః ॥ శ్వశ్రావ్యైః శ్వశ్రుషానైః వతదభావే సపిండకాగతి ॥ పుత్రాభావేతుపత్నిస్యాత్పత్నిభావేతుసోదరగతిచ హేమాద్రాశంఖోక్తైః - పృథ్వీచంద్రాదయస్తుకాసేనగూఢసహజపురూబృతసయాశ్చయైః పత్న్యభావేధికుర్యుస్తే అప్రపత్తాః స్మృతాహితే ఇతి స్మృతీనంగ్రహేత్ పత్న్యభావే కాసేనాదయ ఇత్యానాప త్యురపి నపత్ని పుత్రేన పితాధికారః - పితృపత్న్యస్స ర్వామాతర ఇతి సుమంతూక్తైః ॥ విద్యాదారి సః పుత్రోజనన్యా ఆపుర్ణ్యదేహికం ॥ తదభావేనపత్నిజః శ్చేత్రజాద్యాస్తథాస్మృతాః ॥ తేమామభావేతుపత్నిస్తదభావేనపిండకాః ॥ ఇతి మదసరి త్నైకాత్యా యనోక్తైశ్చ ॥ బహ్వీనామేకపత్ని నామేకపిండభిః స్మృతః ॥ ఏకాచేత్పుత్రీణీతా సాంసర్యాసాంపిండదస్తుసః ॥ ఇతి బృహస్పతివచనాచ్చ అపరాశ్మేవం - తేనయ చ్చుద్ధివేకేక్షుక్తం సత్యపి నపత్ని పుత్రేపత్న్యైవాధికార ఇతి తన్నిరస్తం - యచ్చ తత్రైవకాత్యానః ॥ సభార్యానాః పత్నిర్దాన్యదపుత్రాయా అపిక్వచిత్ - యచ్చ విష్ణుపురాణం ॥ కులద్వయేపిచోత్పన్నేస్త్రీభిః కార్యాక్రియాన్యప ఇతి ॥ యచ్చ మార్కండేయపురాణం ॥ సర్వాభావేస్త్రీయః కుర్యుస్సభర్తృణామమంత్రకమ్ ॥ ఇతి - తదాసురాదివినాహేమాభావిషయం ॥ ధమైన్ద్రీవాహైరూఢాయాసాప త్నిపక్షిక్షితా ॥ క్రయక్రితాతుయానాదీనసాపత్న్యభిధీయతే ॥ నసాదైవేనసాపిన్యైదాసీంతాంమునయోవిదుః ఇతి మాధవీయశాతాతపాక్తైః - యత్ప్రకృద్ధిరత్నాకరః శూలపాణిశ్చ ॥ అపుత్రస్యచయాపుత్రసాపిండప్రదాభవేత్ ॥ తస్యపిండాస్త్యైకం వాఏకాహేనైవనిక్షిప్తేదితిజాబాలోక్తైః ॥ భర్తృధనహారాపత్ని తాంవినాదుహితాస్మృతా ॥ అంగాదంగాత్సంభవతి పుత్రపద్మహితాస్మృతామితి బృహస్పతినా దుహితార్థసహరి త్యోక్తైశ్చ - పుత్రాభావేకన్యా తదభావేనపత్ని పుత్రః ఇత్యాహతుః తత్పూర్వవిరోధాత్ ॥ షూతుగ్ధహితరశ్యేషమృణాంత్రాభ్యుయత్యైవ ఇతి దుహితమాతృధనగ్రాహిత్యైవ పుత్రస్యతచ్ఛాన్ధానధికారావైశ్చోక్తైః - పంచసంతుభాత్పుత్రపుత్రాద్యభావవిషయం - పత్న్యభావే అవిభక్తిస్య లోదరః పూర్వోక్తిశంభవచనాత్ ॥ విభక్తిస్యతుదుహితాధనహరిత్వాత్ పూర్వోక్తిజాబాలవచనాచ్చ - తత్రాపూర్వా సూత్రసమవాయేణ్దేవదుహితాపుత్రపత్న్యన్యాతా పిత్రోస్తుసంస్కృతా ॥ ఆశౌచముదకంపిండమేకోద్దిష్టం సదాతయోరితిభరద్వాజోక్తైః - తదభావేదాహిత్రాధనహరిత్వాత్ మాతాపిత్రోరుపాధ్యాయాచార్యయోరౌధ్యై దేహికం ॥ కుర్వన్మాతామహస్యాపి వ్రతేనభిశ్యతేవ్రతాదితి చంద్రికాయాంవృద్ధమనూక్తైః ॥ యథావ్రతస్థాపినుతఃపితృకుర్యాత్క్రియాంస్యప ॥ ఉదకాద్యాంమహాభావేదాహిత్రోపితథార్హాతిత్యపరాశ్మేభవిష్యోక్తైశ్చ - ఏతద్ధనహరిణ ఆనశ్యకంనాన్యస్యేత్యాహ - తత్రైవస్కందః ॥ శ్రాద్ధంమాతామహానాంతు అవశ్యంధనహరిణాదాహిత్రేణాధకనిష్కృత్యైకర్తవ్యం పూర్వము త్రరమితితేన దాహిత్రోఽత్రపు

త్రీకృతఇతి దేవీయాజ్ఞాకోక్తిఃపరాస్తా - అత్రపత్నీ దాహిత్రసమవామేశహర
 త్వాత్పత్నీవకుర్యాత్ దాహిత్రభాగ్యపుత్రసత్వేవిభక్తస్యదాహిత్రః అవిభాగే
 భాగ్యపుత్రఃభాగ్యపుత్రత్వపుత్రసత్వేకనిష్ఠశ్చే ద్భాగ్యైవజ్యేష్ఠశ్చేత్తత్పుత్రః - కు
 ర్యాదితిదాహిత్రాత్యగ్రంధాః హరిలతాదాతు || భాగ్యపుత్రాస్వయంచక్రత
 ద్భార్యాచేన్నవిద్యతే | తస్యభాగ్యపుత్రశ్చక్రేయస్యనాస్తిసహా దరఇతిబ్రా
 హ్మణ్యైః || పత్నీకుర్యాత్పుత్రాభావేపత్నీభావేసహాదరః ఇతికొమాఞ్చ
 జ్యేష్ఠభాగ్యైవకుర్యాన్నతత్పుత్రః - యత్కునానుజన్యతథాగ్రజః ఇతితత్కనిష్ఠభాగ్య
 త్పుత్రసత్వవిషయం - యచ్ఛమనుః || సర్వేషామేకజాతానామేకశ్చేత్పుత్రవాన్భ
 వేత్ | సర్వాంస్తాంస్తేనపుత్రేణ పుత్రిణామనురబ్రవీదితితత్సహాదరాభావవి
 షయమిత్యుక్తం ఏతేనపుత్రత్వాదిదేశోఽయం | అతస్తస్మిన్నతి ఏకాదశపుత్రాఃప్రతి
 నిధయోనకార్యాఃసపవ పిండదోశహరశ్చేతివాచస్మతి మనుటికాకల్పతరు రత్నా
 కరాదయః పరాస్తాః-ద్వాదశవిధపుత్రాభావేపత్నీ దుహితరఇతియాజ్ఞావల్క్యైశ్చ
 శ్చ - తస్మాద్ధత్తపుత్రప్రశంసేయమితి విజ్ఞానేశ్వరః - అవిభక్తవిషయంవామదన
 రత్నేస్మృతిసంగ్రహే || పుత్రఃకుర్యాత్పుత్రశ్చద్ధంపత్నీ చతదసన్నిధౌ | ధనహార్య
 ధదాహిత్రస్తతోభ్రాతాచతత్పుత్రః || భ్రాత్రోస్సహాదరోభాగ్యపుత్రాకుర్యాద్దాహాదిత
 త్పుత్రః | తతస్తస్వసాదరోభాగ్యపుత్రదాహవేచతత్పుత్రః || ఇతి-భాగ్యపుత్రాభావేకమే
 ణపితృమాతృన్నుమాస్యసృతత్పుత్రాదయః ధనహరిత్వాత్ | భగినీతత్పుత్రయోర్వి
 శేషమాహ మదనరత్నే కాత్యాయనః || అనుజాఅగ్రజావాప్తిభాతుఃకుర్వీతసంస్కృ
 యామ్ | తతస్త్వసాదరాతద్వత్కమేణతనయస్తయోః || అపరార్కేకాష్టాజ
 నిః || పుత్రశ్శిష్యోధనాపత్నీ పితాభాగ్యపుత్రాన్నుమాగురుః | స్త్రీహరిధనహరిచకుర్యా
 త్పిండోదకక్రియాం || మార్కండేయపురాణే || పుత్రోభాగ్యపుత్రచతత్పుత్రఃపత్నీ
 మాతాతథాపితా | పితాభావేత్తుశిష్యశ్చకుర్వీరన్నార్ధదేహికమ్ || తేనధనహతీ
 ఏతద్భిన్నఇతి కాలాదర్యః - అత్రపారక్రమోనవిషయేతః - పూర్వవాక్యేవ్యధ-తతః
 శబ్దాదిభిఃశ్రౌతక్రమోక్తేః - అధజహ్వయా అధవక్షసఇతివత్ - పృథ్వీచంద్రోద
 యేవ్యధమనుః || న్నుమాస్యస్త్రీయతత్పుత్రజ్ఞాతిసంబంధిభాంధవాః | పుత్రాభావేత్తు
 కుర్వీరన్నపిండంతంయథావిధి || మార్కండేయపురాణే || పుత్రాద్యుత్సన్నబంధో
 శ్చసఖాపిశ్వశురస్యచ | జామాతాన్నేహవత్కుర్యాదభిలంపైతృమేధికం || చం
 ద్రికాయాంవ్యధశాతాతపః || మాతులౌభాగినేయస్యస్వస్త్రీయోమాతులస్యచ |
 శ్వశురస్యగురోశ్చైవ సఖ్యమాతామహస్యచ || ఏతేషాంచైవభార్యాణాంస్వను
 మాతుఃపితృ స్థధా | శ్రాద్ధమేషాంతుకతఃవ్యమితివేదవిదోవిదుః || శుద్ధివివేకేపృథ్వీ
 చంద్రోదయేచబ్రహ్మే || దత్తానాంవాప్యదత్తానాంకన్యానాంకురుతేపితా | చతుర్థే
 హనితాస్తేషాంకుర్వీరనుసమాహితాః || దత్తావాగ్దత్తాః || మాతామహానాందాహి
 త్రాః కుర్వంత్యహనిచాపరే | తేపి తేషాంప్రకుర్వంతిద్వితీయేహనిసర్వదా || జామా
 తుశ్చశురాశ్చక్రస్తేషాం తేపిచసంయతాః | మిత్రాణాంతదపత్యానాంక్రియా

ణాంగురో స్తథా || భాగినేయసుతానాంచ సర్వేషాం త్వపరేహని రాక్షోః సతీసపిం
 డతునిరపత్యేపురోహితః || మంత్రీవాదదశౌచంతుపురాచీర్వాకరోతినః || అత్ర
 ద్వితీయాహుదౌ శ్రాద్ధవిధానమస్థిసంచయ పరంకాలాదర్శే || దాహాదిమంత్రవత్ప్రి
 త్రోర్విదధ్యాదౌచసస్సుతః | తదభానేతుపాత్రశ్చప్రపాత్రః పుత్రికాసుతః||దాహి
 త్రోధనహరిచభాితాతత్పుత్రపవచ||పితామూతాన్నుషాచైచస్వసాతత్పుత్రపవచ |
 సపిండస్సోదకోమాతుస్సపిండశ్చసూహూదకః | స్త్రీచశిష్యర్థిగాచార్యాజామా
 తాచసఖాపిచ || ఉత్పన్నబద్ధైర్నికేనకారయేదవసీః||గౌతమః || పుత్రతాభావేసపిం
 డామాతృసపిండాశ్చిష్యాశ్చదమ్యస్థదభావే ఋత్వగాచార్యా - యత్తుచంత్రికా
 యాంవృద్ధశాతాతపః || ప్రత్యాశ్రాద్ధంప్రకర్తవ్యంసర్వేషాం వర్జలింగినామితత్స
 వర్ణవిషయం | బ్రాహ్మణస్తవ్యవర్ణానాంనకుర్యాత్కర్మకించన | కామాగ్లోభాద్భ
 యాన్మోహాత్కృత్వాతజ్జాతితాంప్రజేదితి బ్రాహ్మణైః నబ్రాహ్మణేనకర్తవ్యం
 శూద్రస్యాప్యర్థ్యదైహికం | శూద్రేణవా బ్రాహ్మణస్య వినాపాశితవాత్కచిదితి
 పారశ కైశ్చ - పారస్కరోపహాశశూద్రాపుత్రః-అతేదంతత్వం - సర్వత్రపుత్రా
 దైపుర్యస్యాభావేపత్న్యదెరధికారఉక్తః - తత్రాభావోనన్నిధిర్నాశశోచ్యతే
 అతపవపూర్వత్ర అసన్నిధానేపూర్వేషామిత్యుక్తిం - తత్రాసన్నిధాపత్న్యదై
 స్సర్వాధికారేప్రాప్తే || ప్రోషితావసితేపుత్రఃకాలాదపిచిరాదపి | ఏకాదశాద్యాః
 క్రమశోజ్యేష్ఠస్యవిధివత్క్రియాః || జ్యేష్ఠేనైవతుయత్కృతమిత్యాద్యైర్దైశాంతరేప
 వాదాత్పుత్రనాశఏవపత్న్యదేసపిండనాదావధికారః- అసన్నిధాతుతత్పూర్వమే
 వనోర్ధ్వం-అతోఽనకారణాభాిత్రాదినాకృతమప్యకృతమేవేతి పునరావర్తనీయం -
 మాసికాపకర్ణోప్యావర్తనీయః-ఏకాదశాహమాసికానినావర్తంతే || తజ్జ్యాయసాపిక
 ర్తవ్యంసపిండికరణంపునరితివదావృత్తివిధానాభావాదితికెచిత్-తన్న,అస్యనిర్మూల
 త్వాత్ - అతస్తదపికనిష్ఠకృతమావర్తితేవృద్ధిశ్చౌత పిండపితృయజ్ఞార్థంతుకృతం
 నావర్తతే || నాసపిండాగ్నిమాన్పుత్రః పితృయజ్ఞంసమాచరేత్ | నవార్ణణంనా
 భ్యుదయంకుర్వన్నలభతే ఫలమితివృద్ధ్యత్తరనిషేధనాదితి || భాితావాభాితృపు
 త్రోవేత్యాదిహరితాదినదోభ్యః కనిష్ఠాదేరప్యధికారాత్ - యథాత్రజ్యేష్ఠకర్తృ
 త్వభాధస్తథా పుత్రకర్తృత్వస్యాపిభాధః - సపిండనేతు బహువక్తవ్యంతన్నిర్ణ
 యేవమ్యేమః - అధికారవిశేషేణక్రియావ్యవస్థావిష్ణుపురాణే || పూర్వాః క్రి
 యామధ్యమాశ్చతథాచైవౌత్తరాఃక్రియాః | త్రిప్రకారాః క్రియాహ్యేతాస్తా
 సాంభేదాశ్శృణుష్వమే || ఆదాహాద్వాదశాహుచ్ఛమధ్యేయాన్సుః క్రియాస్పృశ |
 తాఃపూర్వామధ్య మూమాసిమాన్యేకోద్దిప్తసంజ్ఞతాః || ప్రేతేపితృత్వమాపన్నేస
 పిండికరణాదను || క్రియంతేయాఃక్రియాఃపుత్రైఃప్రాచ్యంతేతాన్మహాత్తరాః||పితృ
 మాతృసపిండైశ్చసమానసలితైస్తథా||తత్సంఘాతగతైశ్చైవరాజ్ఞావాధసహరిణా
 పూర్వామధ్యాశ్చకర్తవ్యాఃపుత్రాద్యైరేవదోత్తరాః||ద్రాహిత్యైస్సరశేష్ఠకారా
 గ్నాస్తతీనయైస్తథా | మృతాఃగనితుకర్తవ్యాః స్త్రీణామపుత్రతరాఃక్రియాః||దౌ

హిత్రతత్పుత్రయోర్ధనహరిశోరిదం ఏవమన్యస్యధనహస్తః యశ్చార్ధహరస్సపిండ
దాయిత్యాపస్తంభోక్తేః || ప్రేతస్యప్రేతకార్యాణి అకృత్యాధనహరకః | వర్ణా
నాయద్యధేప్రోక్తం తద్వ్యతంప్రయతశ్చరేదితి పృథ్వీచంద్రోదయేవ్యాఘ్రపా
దోక్తేః - మదశరత్నే స్కాండేసి || మలమేతన్మనుష్యాణాం ద్రవిణంయత్ప్రీతిర్తిమి
త్యుక్త్వా | ఋషిభిస్తస్యనిర్దిష్టానిష్కృతిః పాననీపరా | ఆదేహపతనాత్తస్యకు
ర్యాత్పిండోదకక్రియామిత్యుక్తం - క్రియానిబంధేకార్యాయనః || సచమాతాసచ
పితాకుర్యాత్పుత్రస్యప్రైతృకమ్ | నాగ్రజశ్చతథాభాితాభాిత్యాణాంతుకనీయసా
మ్ || పృథ్వీచంద్రోదయేషాధాయనః || పిత్రాశ్రాద్ధంనకర్తవ్యంపుత్రాణాంతుకధంచన |
భాత్రాచైవనకర్తవ్యంభాిత్యాణాంచకనీయసామ్ || యదిన్న హేనకుర్యాతాంసపిండి
కరణంవినా | గయాయాంతువిశేషేణజ్యాయానవిసమాచరేత్ || అన్యభావేపిత్రాదిర
పికుర్యాత్ || ఉత్పన్న గాంధవంప్రేతంపితాభాితాధవాగ్రజః | జననీచాపిసంస్కూర్యా
న్మహదేనోన్యథాభవేత్ ఇతిసుమంతూక్తేః - బ్రహ్మచారిణాంతుశుద్ధివేషేపృథ్వీచం
ద్రోదయేచబ్రాహ్మే || అసమాప్తవ్రతస్యాపికర్తవ్యంబ్రహ్మచారిణః | శ్రాద్ధంతు
మాతాపితృభిర్నతుతేషాంకరోతిసః || శ్రాద్ధంమాసికాబ్దికాదిసర్వంకార్యమిత్యర్థః -
నత్వితినిషేధోన్యసత్వే, యత్తుచందోగపరిశిష్టే || నత్యజేతునతకేకర్మబ్రహ్మచా
రీస్వయంకర్షచిత్ | నదీక్షణాత్పరంయజ్ఞేనకృచ్ఛాదితపశ్చరత్ || పితర్యపిమృతే
నైషాందోషోభవతికర్షిచిత్ | ఆశౌచంకర్మణోతేస్యాత్వ్యిహంవా బ్రహ్మచారి
ణాం || యచ్ఛయాజ్ఞవల్క్యః || నబ్రహ్మచారిణఃకుర్యురుదకంపతితాస్తథా || ఇతి-త
దప్యన్యసత్వే అన్యభావేతు బ్రహ్మచారిణాపికార్యం పూర్వోక్తవృద్ధనుమవచ
నాత్ || ఆచార్యపితృసాధ్యాయాన్నిర్వృత్యాపిప్రతీనతీసంకటాన్నంచనాశ్చీయా
న్నచలైస్సహసంవసేత్ ఇతితేనైవోక్తే - బ్రహ్మచారిణః శవకర్మణోవ్రతాన్నివృత్తి
రన్యత్రమాతా పిత్రోరితినిషిష్టాక్తేః - అత్రాశౌచమేకాహంవత్సృమః - ప్రాగుప
నయనాన్మృతస్యతుపంచవన్నోత్తరంసపిండికరణవర్జ్యం షాడశశ్రాద్ధాది సర్వంకా
ర్యమిత్యుక్తం దేవజానీయే || అసంస్కృతానాంభూషణాపిండందద్యాత్సంస్కృతా
నాంకుశేషివ్యతిప్రచేతోవచనాచ్ఛ - ఏతచ్ఛాక్రేవత్సృమః - అవిభక్తానాంవిశేష
మాహాపృథ్వీచంద్రోదయేమరీచిః || బహవస్సన్యర్యదాపుత్రాః పితృకేకత్రవాసి
సః | సర్వేషాంతుమతంకృత్వా జ్యేష్ఠేనైవతుయత్కృతమ్ || ద్రవ్యేణచావిభక్తైన
సర్వైరేవకృతంభవేత్ || జ్యేష్ఠస్యకర్తృత్వేషిసర్వేఫలభాగినఇత్యర్థః - తేనయే
బ్రహ్మచర్యపరాన్ననర్జనాదయః ఫలసంస్కారాస్తేసర్వేషాంభవంతితిసిద్ధం - సం
సృష్టినామప్యేవంతుల్యత్వాత్ - విభక్తానాంవిశేషమాహవాశనాః || నవ
శ్రాద్ధంసపిండత్వం శ్రాద్ధాన్యపిచషాడశ | ఏకేనైవతుకార్యాని సవిభక్తధ
నెష్వపి || లఘుహారీతః || సపిండికరణాంతాని యానిశ్రాద్ధానిషాడశ | పృథక్తై
షమతాఃకుర్యః పృథగ్వివ్యాజిక్వచిత్ || ఊర్ధ్వంసపిండికరణ తస్యేకుప్యః
పృథక్పృథక్ || మదశరత్నే || విభక్తాస్తుపృథక్కుర్యః ప్రతిసంపత్సరాదికమ్ |

ఏ కేనైవావిభక్తైశ్చ కృతేన రై స్తుతత్కృతమ్ || ఏతేనాద్వికాదిష్వవిభక్తా నామని
 సుమతివదకశూలపాణిః పరాస్తః - దత్తకస్తుజనకస్య పుత్రాద్యభావేదద్యా
 స్తత్సత్వే || గోత్రరికైజనయతు ర్నభజేదత్త్రిమస్సుతః | గోత్రరికానుగః పిండో
 స్యపైతిదదతస్సన్వధా || ఇతిమనూకైః - ఇదింజనకస్యపుత్రసత్వవిషయం ఏతచ్ఛప్ర
 సరమంజర్యాం కాత్యాయనతాగాషీభ్యాం స్వప్రముక్తం - అధయేదత్తక్రితకృ
 త్రిమపుత్రికాపుత్రాః పరపరిగ్రహేణా నాహ్వయాజాతాస్తేద్యామముషాయణాభ
 నంతి - యథాశౌంగశైశిరీణాం యానిచాన్యాన్యేవంసముత్పత్తిని కులానిభవంతి
 త్యాగినాద్వయోఃపిత్రోః ప్రవరాసుక్తోష్ఠ్యం - అధయద్వేషాంస్యాసుభార్యా స్వ
 సన్యోగస్యాదిక్థంహరేయః పిండంచైభ్యస్త్రీపురుషం దద్యుర్యద్యభయోర్నస్యా
 దుభాభ్యామేవదద్యురేకస్మిన్ శ్రాద్ధేపుధగుద్దిశ్యేకపిండేద్వావనుకీర్తయేత్పరిగృ
 హీతారం చోత్పాదయితారంచాతృతీయాత్పురుషాదితి | హేమాద్రాకాష్టాజనిః
 యావంతః పితృవగ్గ్యాస్సుస్యస్తావద్భిర్దత్తకాదయః | ప్రేతానాంయోజనంకుర్యు
 స్సన్వకీయైఃపితృభిస్సహ | ద్యాభ్యాంసహాధతత్పుత్రాః పౌత్రాన్వైకేనతత్సమమ్ |
 చతుర్శపుషేఛందస్తస్మాదేషాత్రిపూరుషే || సాధారణేషుకాలేషు విశేషేనాస్తివ
 గ్గిణామ్ | మృతాహేత్యేకముద్దిశ్య కుర్యుశ్చార్థంయథావిధి || ఇతి || అస్సార్థమా
 హాహేమాద్రాః - దత్తకాదయఃజనకపాలకయోఃకులే ప్రేతానాంస్వవగ్గీయైస్సపిం
 డనకుర్యుః - దత్తకానాంపుత్రాస్తు పితర్దత్తకస్యపితృభ్యాంజనకపాలకాభ్యాం
 స్వపితామహాభ్యాం సపిండనకుర్యుః - తేషాంపౌత్రాఃస్వపితరందత్తకేనపితామ
 హేన తజ్జనకేనచసపిండయేయః చతుర్థోపితత్కులస్థపవ తేషాంప్రపౌత్రస్తుదత్తక
 స్య ప్రపితామహస్యపాలకకులస్థంచతుర్థం యోజయెన్నవా | ఛందశ్చాచ్ఛాదర్యమా
 హాల యాదాతుద్వయోఃపిత్రోః పితామహయోః ప్రపితామహయోర్వాశ్రాద్ధం
 దేయం - తత్రద్వయోః పిత్రాద్యోః పుధక్ పిండదానంద్వయోరుద్దేశేనైకోవేతి -
 అత్రకేచిత్ ఆవయోరయమితిపరిభాష్యయో దత్తస్తస్యేదంద్వయోః పిత్రోః
 శ్రాద్ధం యస్త్వపరిభాష్యదత్తః సగ్రహీతురేవ - సపాలకాయైవదద్యాదిత్యాహుః
 అత్రమూలం ఏవప్రప్రవ్యాః - వస్తుతస్తుజనకస్యపుత్రపత్నాద్యద్య భావేదత్తకో
 ద్వయోద్దద్యాదన్యథా పాలకాయైవ ప్రాగుక్తకాత్యాయనవచనాత్ - మానవి
 యమప్యేతద్విషయమేవ గోత్రంతుశ్రాద్ధేపాలకస్యైవవివాహః చాతూభయోరి
 త్యాదినుత్కృత ప్రపరదర్పణేజ్ఞేయం - యస్తుమూల్యక్రితాయాంపరభార్యాయాం
 దాస్యాంచోత్పన్నః సబీజనసేవదద్యాత్ - మూల్యంవినాస్వయ ముపనతాయాం
 తుక్షేత్రిణసపతద్యుక్తిం పృథ్వీచంద్రోదయేకాశ్చే || అనియోగాత్సతోయస్తుశుక్ల
 తోజాయతేత్విహ | ప్రదద్యాద్బీజసేపిండం త్నేత్రిణతుతతోన్యథేతి || త్నేత్రజాదే
 ర్విశేషస్తు కలౌతదభావాన్నోచ్యతఇతిధిక్ - జారజానాం విశేషమాహుఃపరాశ్చే
 నారదః || జాయంతేత్వనియుక్తాయామేకేనబహుభిస్తథా | అరిక్తభాజస్తేసర్వేబీ
 జనామేవతేనుతాః || దద్యుస్తేబీజసేపిండం మాతాచేచ్ఛుల్కతోహృతా | అశు

లోపహృతాయాంతం పిండదామౌఘరేన తే || ధర్మాధ్ధంశ్రాద్ధకరణైఫలమాహ
చంద్రికాయాంశాతాతపః || శ్రీత్యాశ్రాద్ధంతుకర్తవ్యం సర్వేషాంవర్ణలింగినామ్ |
ఏవంకుర్వన్నరస్సమ్యజ్గృహాంతింశ్రియమాపున్నయాత్ || గయాయామపితత్రైవబ్ర
హ్మవైవర్తే || ఆత్మజోవాధవాన్యోపిగయాశీర్వయదాతదా | యన్నామ్నూపాత
యేత్పిండం తంనయేద్బ్రహ్మశాశ్వతమ్ || ఏతచ్ఛయదాఫలభూమాథి నాద్విస్తీర్వా
క్రియతేతదాప్రేతశిలాశ్రాద్ధవర్జ్యంకుర్యాత్తస్యప్రేతత్వ విమోక్షార్థత్వాత్తస్య
చజాతత్వాదితికేచిత్ - వస్తుతస్తుసన్నాస్యశ్రాద్ధవదత్రాపిసర్వంకార్యం సాంగేధి
కారాదితియుక్తంప్రతీమః - సన్నస్యస్తపితాదిస్తుపితఃపితాదిభ్యః సర్వశ్రాద్ధేషు
దద్యాదిత్యుక్తం ప్రాక్-వక్ష్యతేచజీవత్పితృకశ్రాద్ధే - అత్రస్తీర్మాద్రాణాం శ్రా
ద్ధంమంత్రవర్జ్యంతూష్ణింభవతి స్త్రీణామమంత్రకింశ్రాద్ధతథాశూద్రానుతస్యచ |
ప్రాద్విజాశ్చప్రతాదేశాత్తేచకుర్యస్తథైవతత్ || ఇతిహేమాద్రామరీచివచనాత్
అయమేవవిధిప్రాక్త శూద్రాణాంమంత్రవర్జితః | అమంత్రస్యతుశూద్రస్యవిప్రా
మంత్రేణగృహ్యతే ఇతిబ్రాహ్మకృత్తే - గృహ్యతేసంబధ్యతే అస్యశ్రాద్ధప్రకర
ణేసారేషిపరిభాషాత్వాన్న ప్రకరణేనసంకోచోయుక్తః - తేనశూద్రస్యస్నానదా
నాదావపివిప్రేణమంత్రపారఃకార్యః - అమంత్రశ్చేతివిశేషణాత్ - స్త్రీయాఅపీతి
శూలపాణిః - యత్తుతేనోక్తంమంత్రజన్యనియమాదృష్ట సిద్ధిస్తునమస్కారేణఅను
మతోస్యనమస్కారోమంత్రః ఇతికాతమోక్తైరితి - తన్న, దృష్టద్వారైవహిత
త్రాప్తిర్నస్నాతంత్రేణ అన్యధానఖవిపూతేష్యవఘాతజన్యా దృష్టార్థంసోపిక్రి
యేతేతియత్కించిదేతత్ తేనపితృణాం నామగోత్రత ఇత్యాదాయత్ర ద్విజానా
మపినామమంత్రఉక్తస్తత్రప్రతిప్రసవమాత్రార్థంయుక్తంనలిలావపనాదావపి-అత్ర
కేచిత్ వైదికమంత్రోవిప్రస్య - పారాణస్తుశూద్రైః పరసీయః - సహివేదేష్యధి
కారఃకర్వచిచ్ఛూద్రస్య విద్యతేపురాణేష్యధికారోమే దర్శిణోబ్రాహ్మణైరిహేతిత
త్రైవపాద్భ్యోక్తైరిత్యాహుః - గౌడాలక్ష్మీనం - తన్న || నాధ్యేతవ్యమిదంశాస్త్రం
వృషలస్యతుసన్నిధౌ | ఇతికార్యేపురాణనిషేధేన వేదస్యదూరాపస్తత్వాత్ |
అధ్యేతవ్యం బ్రాహ్మణేన వైశ్యేనక్షత్రియేణచ | శ్రోతవ్యమేవశూద్రేణ నాధ్యే
తవ్యంకదాచన || శ్రోతంస్సార్థంచవైధర్మంప్రాక్తమస్మిన్నప్రాత్తమ | తస్మా
చ్ఛూద్రైర్వివాదిప్రసంగశ్రోతవ్యం కదాచనేతి తత్రైవపురాణాధికారే భవిష్యోక్తే
శ్చ - ఏతేననాధ్యేతవ్యమినిషేధోమంత్రేతర పురాణపరఇతిశ్రీదత్తాదిమతమపా
స్తం తేనపారాణమంత్రాణామేవవిప్రేణపాతోన వైదికానామితిసిద్ధం - ద్విజస్త్రీ
యస్తుసంకల్పమాత్రం స్వయంకృత్యావైదికమంత్రయుక్తం సర్వంబ్రాహ్మణాద్వా
రాకారయేయరితి ప్రయోగపారిజాతః - అతపవస్త్రీణామిత్యకృత వివాహస్త్రీ
పరమితిహేమాద్రాహ - అనుపసితస్తువైదికమంత్రయుక్తం సర్వస్వయఃకేవలమ
ర్యాదిత్యుక్తంప్రాక్ - యత్తుప్రాద్విజాశ్చప్రతాదేశాదితి తదశక్తవిప్రయశుచూ
డవివయంవేతిదిక్-శూద్రస్యతుసదామశ్రద్ధమేవ || సదాచైవత్తుశూద్రాణామ్నూ

మృతాధ్యక్షియత ఇతి సుమంతూక్షే ॥ పృథ్వీచంద్రోదయేమాత్యేపి ॥ ఏవంశూ
ద్రోపిసామాన్యోవృద్ధిశ్రాద్ధంచనర్వదా । నమస్కా-లేణమంత్రేణకుర్యాదామా
న్నసత్సదా ॥ తత్రైవనృద్ధపరాశరః ॥ ఆమాన్నేనతశూద్రస్యతూష్ణీతుద్విజపూ
జనం । కృత్వాశ్రాద్ధంతునిర్యాప్యసజాతీనాశయేదభ ॥ సఏవ ॥ ఆమంశూద్రస్యప
క్వాన్నంపక్వముచ్చిప్తముచ్యతే । ఔమాద్రాభవిషేధధర్మేషనస్తుధర్మజ్ఞాయది
శూద్రాః ప్రకుర్వతే ॥ అగ్నేకరణమంత్రస్యేషమస్మా-గోవిధీయతే । ఆవాహనా
గిక్త్యవ్యయథాశూద్రేణతచ్ఛృణు ॥ దేనానాదేననామ్నాతు పితౄణాం
నామగోత్రతః । పిష్టాదీన్నిర్వపీదీర్వనామతోగోత్రతస్తథా । శూద్రాణాంగో
త్రాభావేపికాశ్యపంగోత్రంక్షేయం - తస్మాదాచయః ॥ సర్వాప్రజాకాశ్యస్యః ఇతి
శ్రుతేః - గోత్రనాశేఽపికాశ్యప ఇతిన్యాసుఃసాగోత్రేక్షేతీసాసూత్రః - ఏవమ
న్యత్రగోత్రాజ్ఞానే ఏవంతర్వాదినిచక్షాయం - తత్రైవభవిష్యే ॥ శూద్రస్తుగృహ
సాకేనసపండాన్నిర్వపేత్తథా । సర్వమూలంఘ్రతస్య సాయసంవాభవేత్ స్మృ
తమ్ ॥ గాతమః! ఆనుమతోస్యశుచుస్కా-గోమంత్రఇతి ఔతాభ్యః పితృభ్యశ్చేత్య
యంనమస్కారిమంత్ర ఇతికేచిత్ - విష్ణునేవ్యరోప్యేసచూహ - హేచూదిస్తు ॥
శూద్రోప్యమంత్రవత్కు-ర్యాదనేన విధినాభుభగ్న - చూత్యేమంత్రవిషేధాన్నా
మమంత్రేణశ్యాహ - పృథ్వీచంద్రోదయేస్కా-దే ॥ రాజకాశ్యేనియుక్తస్యబం
ధనిగ్రహవర్జిణః । ప్యసనేషుచస స్వీకుశ్రాద్ధవిలేణకారయేత్ ॥ యత్ప్రభారతే
రాజధర్మేషు ॥ యచనాగిరాతాగాధారాస్సనాశ్చబరబృహతాః । శకాస్తమాతాః
కంకాశ్చపిష్టవాశ్చాంభుఃసప్తాగ్నీర్వహ్యై ॥ బ్రహ్మకేత్రప్రసూతాశ్చ వైశ్యా
శూద్రాశ్చసూనవాః । కథంధిర్వాగ్నీర్వహ్యై సప్తవిమయవాసిన ఇతిచోక్త్వా
వేదిధర్మక్రియాశ్చైవనతేమాధిష్ఠానిధీయతే । పితృయజ్ఞస్తథాకూపాప్రపాశ్చశ
యనానిచ ॥ దానానిచయథాకాలాన్నిర్వహ్యైస్సన్యసిద్విదా ॥ తథా! దక్షిణాసర్వ
యజ్ఞానా దాతవ్యాభూతిమిచ్ఛతా! సాకయాజ్ఞామపవ్యాచ్యైవ్యాస్సన్వీసన్యభి
గితి స్తేచాచ్చదీనాంశ్రాద్ధవిధానం - తదసంసృతీయగోజన ద్రిన్యదానాదిపరం-నతు
శ్రాద్ధపరిమితి-ఇతికమలాకరభట్టకృతేన్దియసింహా శ్రాద్ధాధికారిర్ణయః-హే
మాద్రాహుతస్యదేవతా ॥ నామగోత్రం పితౄణాంతుప్రాపకంహవ్యకిన్యయోః ।
అగ్నిష్వాత్తాదయస్తేహమీధిపత్యేవ్యనస్థితాః నామచున్ద్రాస్తదాదేశాభవాంతరగ
తానపి ॥ ప్రాణినఃప్రిణయంత్యేనతదాహారత్వమంగతా ॥ దేవైరయదిపితాజా
తశ్శుభకర్మానుయోగతః । తస్యాన్నమమృతంభూత్వాదేవత్యేష్యనుగచ్ఛతి ॥ గా
న్ధర్వేభోగరూపేణపశుత్యేదతృణంభవేత్ । శ్రాద్ధాన్నంవాయురూపేణనాగత్యై
పుష్పపతిష్ఠతి ॥ పానంభవతియక్షత్యే రాక్షసత్యేతిధామిషమ్ । దనుజత్యేతిధామ
ద్యంప్రేతత్యేరుధిరోదకమ్ ॥ మనుష్యత్యేన్నపానాది నానాభోగకరంభవేత్ ॥
అత్రపిత్రాదిశబ్దైర్జనకాదీనామేవ దేవతాత్వముచ్యతే - నవస్వాదీనాంఅసావే
తత్రై ఇతియజమానస్య పిత్రేఇతిశతపథశ్రుతేః- యస్యపితాప్రేతస్సాస్యత్రపిత్రేపిర

డంనిధాయేతివిష్టాద్విస్మృతేశ్చ - యత్తుమనుదేవతా ॥ వసవఃపితరోజ్ఞేయారుద్రా
జ్ఞేయాః పితామహః । ప్రపితామహస్తథాదిత్యా శ్శృతిశేషాసనాతసి ॥ యచ్ఛ
యాజ్ఞవల్క్యః ॥ వసురుద్రాదితినుతాః పితరశ్శృద్ధిదేవతాః । తదభేదధ్యానార్థం
యానితు హేమాద్రానందిపురాణే ॥ విష్ణుఃపితాస్యజగతోదిప్యాయజ్ఞస్సవచ ।
బ్రహ్మపితామ హేమాజ్ఞేయోహ్యహంచప్రపితామహఇతి ॥ యచ్ఛభవిష్యే ॥ అని
రుద్ధస్సవ్యయంజ్ఞేయః ప్రద్యుమ్నశ్చపితాస్మృతః । సంకర్షణస్తజ్జనకౌవాసుదేవస్తుత
త్పితా ॥ స్వయంకర్తాయత్తుతత్తైవ ॥ ప్రథమోవరుణోజ్ఞేయః ప్రాజాపత్యస్తథా
పరః । తృతీయోగ్నిస్మృతఃపిండోహ్యేషపిండవిధిఃస్మృతః ॥ యచ్ఛమనుః ॥ సో
మపానామవిప్రాణాం క్షత్రియాణాంహవిర్భుజః । వైశ్యానామాజ్యసానామ శూ
ద్రాణాంతుసుకాలినః ॥ యచ్ఛాదిత్యపురాణే ॥ మాసాశ్చపితరోజ్ఞేయా ఋతవశ్చ
పితామహః । సంవత్సరఃప్రజానాంచసుప్యేకః ప్రపితామహః ॥ యచ్ఛనందిపురా
ణే అగ్నిష్వాత్తాబ్రాహ్మణానాంపితరఃపక్షీర్ధితాః । రాక్షాంబర్హిషదానామవిశాంకా
న్యాఃప్రక్షీర్ధితాః ॥ సుకాలినస్తుశూద్రాణాంవ్యామాప్లేచ్ఛాంత్యజాతిషు ॥ అత్రావా
హనాదిషుపిత్రాదయస్సముచ్ఛయేన వికల్పేనవాయుధాచారం తత్రద్దేవతారూపే
ణవాచ్యా ఇతిహేమాద్యాదయః - హేమాద్రాబ్రాహ్మే ॥ పార్వణంకురుతేయ
స్తు కేవలంపితృహేతుకమ్ । మాతామహ్యాంనకురుతేపితృహాసప్రజాయతే ॥ ధౌ
మ్యః ॥ పితరోయత్రపూజ్యంతేతత్రమాతా మహాధ్రువమ్ ॥ అవిశేషేణకర్తవ్యంవి
శేషాన్నరకంప్రజేత్ ॥ అన్యాపవాదమాహకాత్యాయనః ॥ కర్షుసమన్వితంముక్త్యా
తథాద్యంశ్రాద్ధపోషకమ్ ॥ ప్రత్యాబ్ధికంతుశేషేషుపిండాస్సన్యః పడితిస్థితిః ॥ కర్షుసమ
న్వితంసపిండి కరణందర్శాదాసపత్నికా నామేవదేవతాత్వం ॥ స్వేనభర్తాసమంశ్రా
ద్ధంమాతాభుక్తైసుధాసమమ్ ॥ పితామహీచస్వేనైవతతైవప్రపితామహీతితత్త్రైవో
క్తైః - చంద్రికాయాంచతుర్ద్వింశతిమతే ॥ క్షయాహంవర్జయితైవకం స్త్రీణాంనా
స్తిపృథక్క్రియా । కేచిదిచ్ఛంతినారీణాంపృథక్పృథక్సంహర్షయః ॥ అన్వస్థకా
నువృద్ధౌచ గయాయాంచక్షయేహని । అత్రమాతూఃపృథక్పృథక్సమన్వత్రపతి
నాసహేతికాత్యాయనోక్తేశ్చ - అస్యనిర్మూలతాంవదంతోగౌడాస్త్యజ్ఞాపవ -
అత్రభాగఇత్యధ్యాహరః - అన్యధాసపతికాయైమాత్రే ఇతిప్రయోగాపత్తేః -
అత్రమాతృశబ్దోజనన్యాపేవముఖ్యః - తేనసత్తమాతృభ్యోనదద్యాత్ - ఏవం
పితామహ్యాదిశబ్దైః పితృజనన్యాదయఏవౌచ్యంతే ఇతితత్పత్నిభ్యోనదేయమితి
హేమాద్రాః - కారుణ్యసతుమహాలయాదాదేయమితిసపన-అధవిశ్వేదేవాః హేమా
ద్రాశంఖబృహస్పతీ ॥ ఇష్టిశ్రాద్ధేక్రతూదక్షాసత్యేనాందీముఖేవనూ ॥ వైమిత్తికేకామ
కాతా కామ్యేచధురిలోచనా ॥ పురూరవార్ద్రావౌచైవపార్వణేసముదాహృతౌ ॥ తత్రై
వ ॥ ఉత్పత్తినామచైతేషాం సవిధుర్యేద్విజాతయః । అయముచ్ఛారణేయస్తైశ్శ్రోక
శ్చృద్ధాసమన్వితైః । ఆగచ్ఛంగతుమభాగావిశ్వేదేవామహాబలాః ॥ యే అత్రవిహితా
శ్చృద్ధేనావధానాభవంతు తెఇతిష్టిశ్రాద్ధంప్రతిరుచిరిత్యుక్తంఇతికల్పతరుః-ఆధానాని

కర్మాంగమిత్యస్త్యేనైమిత్తికమేకోద్దిప్తం॥ ఏకోద్దిప్తంతుయచ్చాద్ధితన్వైమిత్తికము
 చ్యతే ఇతిభవిష్యత్కైః - ఏతద్ద్యద్యప్యేకోద్దిప్తందైవహీనమితితత్రవిశ్వేదేవనిషేధస్త
 ధాపిననశ్రాద్ధేద్వాదశమాసికేచకామకాతాజ్ఞయా॥ ననశ్రాద్ధందశాహానినవమిత్రం
 తుపడక్రితూ॥ అతఃపరంపురాణం నైతివిధాశ్రాద్ధముచ్యతే । యస్మిన్నేవపురాణే
 వావిశ్వేదేవానలేభిరే । ఆసురంతద్భవేచ్ఛాద్ధం పృషలంమంత్రవర్జితమితిబహ్వృ
 చఃకలిస్తాత్ - ఏతచ్ఛబహ్వృచానామేన - తెషామేషాకైః - అస్యేషాస్తునాత్ర
 విశ్వేదేవాఇతికాత్యాయనోక్తేనన్నిషేధ ఏవేతిపృథ్వీచంద్రోదయః - అస్యేతునై
 మిత్తికంసపిండికరణమాహుః - భవిష్యే ॥ యద్యప్యేకోద్దిప్తంతచ్ఛబైవోక్తం -
 తథాపి ॥ తదప్యదైవకర్తవ్యమయగ్భానోభిజయేద్ద్విజానితి తత్రైవవిశ్వేదేవనిషే
 ధాత్ - యద్యపిసపిండికరణంశత ఏకోద్దిప్తత్వంతథాపి ॥ సపిండికరణంశ్రాద్ధందేవ
 పూర్వం నియోజయేదితివచనాత్తిత్వరత్వం - హేమాద్రావాదిత్యపురాణే॥ విశ్వే
 దేవాక్రతుర్దక్షస్సర్వాస్విష్టిషుక్టీతౌ । నిత్యంనాందీముఖేశ్రాద్ధే వనూసత్యోచపై
 తృకే ॥ నవాన్నలంభనేదేవో కామకాతాసదైవహి । అపికన్యాకతేనూర్యే కా
 మ్యేచధునిలోచనౌ ॥ పునారవార్ధివౌచైవ విశ్వేదేవాతుపార్వణే । క్వచిన్వి
 శ్వేదేవాపవాదమాహ హేమాద్రావాతాతపః ॥ నిత్యంశ్రాద్ధమదైవంస్యాదేకో
 ద్దిప్తంతతైవచమాతుశ్శాద్ధంచయుగైస్సాన్యదదైవంప్రాజ్ ముఖైఃపృథక్ ॥ యోజ
 యేదేవపూర్వాణి శ్రాద్ధాన్యన్యానియత్తుతః । నాందీశ్రాద్ధేభిన్నప్రయోగపక్షే
 మాతు శ్శాద్ధమదైవమతి హేమాద్రావిః - అథవిప్రాః - తెచోత్తమమధ్యమాధమ
 భేదేనత్రివిధాః - తత్రాద్యాః - అత్రమదీయాఃశ్లోకాః ॥ త్రినాచికేతస్త్రిమధుశ్చ
 బహ్వృచోవ్యాధర్వణోయాజుపసామగౌచ - పడంగవిచ్చత్రిమపర్ణవేత్తావ్యధర్వ
 శీర్ష్ణోధ్యయనేతరశ్చ ॥ శతాయుర్వేదార్థవిచాప్ర వక్తాస్యాద్భ్రహ్మచారిచతథా
 గ్నివిచ్చ । నీదద్వృత్తిస్సత్యవాక్పరుషేః స్వైర్మాతాపిత్రోఃపంచభిఃఖ్యాతవం
 శః । పత్నీయుక్తోజ్యేస్థసామాపురాణవేత్తాపుత్రీ చేతిహసేష్వభిజ్ఞః ॥ యోగీభిః
 స్సామగోబ్రహ్మవేత్తాపంచాగ్నిశ్చశ్రోత్రియస్తత్సుతోవా శంభుధ్యాయాశ్రీశపా
 దాబ్జనేవీపాంధశ్చైతేతూత్తమాస్సంప్రదిప్తాః॥ భిక్షుర్యోగీపాంధవతేత్వలభ్యాభాగ్యా
 ల్లభ్యాశ్చేత్తదాభోజనీయాః । శ్రాద్ధేవిప్రేషూపవిష్టేషు పశ్చాత్సంప్రాప్తాశ్చేద్విప్రప
 జ్ఞాతుభోజ్యాః - అత్రమూలం హేమాద్రాజ్ఞయంతత్రైవనారదః ॥ యోనైయతీ
 ననాదృత్యభోజయేదితరాద్విజాత్ । విజానన్వసతో గ్రామేకవ్యందద్యాతి రాక్ష
 సాత్ ॥ దీపకళికాయాందక్షః ॥ వినామాంసేనమధునావినాదాక్షిణయాశిషా । పరి
 పూర్ణంభవేచ్ఛాద్ధంయతిషుశ్రాద్ధభోజమ ॥ ఏతచ్ఛబ్జాతివిషయం - త్రినాచికేత
 స్త్రిసుపర్ణోయాజుర్వైదకదేశోతద్వృతేనతదధ్యాయినోయస్యస్తపూర్వేసోమపాః
 సత్రిసువర్ణఇతిహాసదేవఃత్రిమధు ఋగ్వేదైకదేశః తదధ్యాయాకేచిన్నాచికేతంచ
 యసంతిఃకృతహానిత్యర్థమాహుస్తద్ధేమాద్రివిరుద్ధం - హేమాద్రావాతాతమః ॥ యు
 వభ్యోదానంప్రథమంపితృవయసఇత్యేకే - మాత్యేమనుయచ్ఛవాక్సురుతేవాచం

యశ్చమీమాంసతేధ్వరం । సామస్వరవిధిజ్ఞశ్చపక్షిపావనపావనాః ॥ కౌర్మే ।
 అసమాన ప్రవరకోహ్యసగోత్రస్తవైవచ । అసంబంధీచవిజ్ఞేయోబ్రాహ్మణశ్చా
 ద్ధసిద్ధయే ॥ గారుడే ॥ శ్రాద్ధేషువినియోజ్యాస్తేబ్రాహ్మణాబ్రహ్మవిత్తమాః ॥ యే
 యోనిగోత్రమంత్రాంతే వాసిసంబంధవర్జితాః ॥ మనుః ॥ నమిత్రంభోజయేచ్ఛా
 ద్ధధనైః కార్యోస్యసంగ్రహః । నారినమిత్రంయోవిద్యాత్తంత్రు శ్రాద్ధేనిమంత్ర
 యేత్ ॥ ద్వయోర్భాత్రోః శ్రాద్ధేభోజనంనిషిద్ధం - పితృపుత్రౌభాతృకౌద్వానిర
 గ్నింగుర్విజీవతిమ్ ॥ సగోత్రప్రవరంచైవ శ్రాద్ధేషుపరివర్జయేదితి ॥ శ్రాద్ధదీపకళికా
 యాంజాతుకర్ణ్యకైః అధమధ్యమాః - హేమాద్రాకౌర్మేగాశ్వాన్ ॥ వైకగో
 త్రేహవిర్దద్యాద్యధాకన్యాతథాహవిః । అభావేహ్యస్యగోత్రాణామేకగోత్రాంస్తు
 భోజయేత్ ॥ అత్రకేచిత్స్వశాఖయా ముఖ్యానాహుః - పరంతిచ ॥ నిమంత్ర
 యీతపూర్వేద్యస్వస్వశాఖయాద్విజ్ఞోత్తమాన్ ॥ స్వశాఖయద్విజాభావే ద్విజాన
 న్యాన్విమంత్రయేదితి ॥ ఇదంతనిర్మూలత్వాద్ధేమాద్రిణాదూషితత్వాచ్ఛేషేత్కృం
 మనురపి ॥ యత్నే నభోజయేచ్ఛాద్దైబ్రాహ్మణంవేదపాగరం । శాఖాంతగమధా
 ద్వర్వం ఛందోగంవాసమాప్తిగం ॥ ఏషామన్యతమోయస్యభుంజీతశ్రాద్ధమర్చితః ।
 పితౄణాంతస్యతృప్తిస్సన్యచ్ఛాశ్వతీస్సప్తపారుషీ ॥ అత్రమామకాక్లోకః ॥ మా
 తామహూమాతులభాగినయ ధౌహిత్రజామాతృగురుస్వశిష్యాః । ఋత్విక్చయా
 జ్యశ్వశుశాస్వబంధుస్యాలాగుణాధ్యాస్త్య నుకల్పభూతాః ॥ బంధమౌమాతృప్య
 స్సపితృప్యస్సమాతులపుత్రాఇతిబోధదేవః - అత్రమూలంహేమాద్రాక్షేయం -
 సగుణస్వప్రీయాద్యతిక్రమేదోషః ॥ సప్తపూర్వానస్తపరా న్మురుషానాత్మ
 నాసహ । అతిక్రమ్యద్విజానేతాన్నరకేపతయేత్థగ ॥ సంబంధినస్తథాసర్వాన్
 దౌహిత్రంవిట్పతంతథా । భాగినేయంవిశేషేణతథాబంధుంఖగది పితిమదనరత్నే
 భవిష్యోక్తైః - అతపనయాజ్ఞవల్క్యః - బ్రాహ్మణప్రాతివేశ్యానామేతదేవానిమం
 త్రణే ఇతిగుణ్యతిక్రమేదసపణందండమాహ - ఆసన్నమాత్రపరమిదం మూర్ఖైశ్చ
 నదోషః ॥ బ్రాహ్మణాతిక్రమానాస్తీమూర్ఖైశ్చైవవివర్జితే । జ్వలంతమగ్నిముత్సృ
 జ్యసహిభస్మవిహూయతే ఇతికాత్యాయనోక్తైః - విప్రస్యాపిదోషః ॥ అవిద్యాన్వ
 తిగృహ్యనోభస్మీభవతి దారువత్ ॥ ఇతిమనూక్తైః - అపరార్కేఅత్రిః ॥ షడ్భ్యస్తుపురు
 షేభ్యోర్వాగశ్రాద్ధేయాస్తుగోత్రిణః ॥ షడ్భ్యస్తుపరతోభోజ్యా శ్చాద్ధేస్యగోత్ర
 జాలపి ॥ ఏతచ్చబ్రాహ్మణాలాభేఅపిశబ్దాత్ అసంభవేహేమాద్రాగౌతమః ॥ శిష్యాం
 త్చైకేసగోత్రాంశ్చభోజయే దూర్ధ్వంత్రిభ్యోగుణవతః - ఆపస్తంబః ॥ బ్రాహ్మ
 ణాభోజయేద్యోనిగోత్ర మంత్రాంతేవాస్యసంబంధినః । గుణహాన్యాంతుపరేషాంస
 ముదితస్సదర్యోపిభోజయితవ్యః ॥ ఏతేనాంతేవాసి నోవ్యాఖ్యాతాఇతిఅత్రవిశేషమా
 హత్రిః ॥ పితాపితామహూ భాతృలాపుత్రోవాధనసింధకః । నపరస్పరమధ్యస్సున్య
 ర్షశ్రాద్ధేరుత్విజస్తథా ॥ రుత్విక్పుత్రాదయోష్యేతేసకుల్యా బ్రాహ్మణాఃస్మృ
 తాః । వైశ్వకేవేపయోక్తవ్యాయద్యేతేగుణవతరాః ॥ సగోత్రానయోక్తవ్యా

స్త్రీయశ్చైవ విశేషతథా—అభవద్భావః - అత్రమామకాః శ్లోకాః ॥ వస్త్రాన్పు
 వత్సే త్వధరోగివైరిహీనాదికాంగాః కితవాన్సృతఘ్నాః । నక్షత్రశాస్త్రేణచజీ
 వమానాభైషజ్యవృత్త్యాపిచరాజభృత్యా ॥ సుగీతకాయస్థకుసీదవృత్త్యావే
 దత్రయేణాపికవిత్వవృత్త్యా । దేవార్చనేనాపిచజీవమానాన్స్వాధ్యాయదారాగ్ని
 సుతోజ్ఞకాణాః ॥ దూర్వాలఖిలవాటకునఖ్య ధర్మినటాంశ్చసౌనర్భవకృష్ణదం
 తాః । అగారదాహీగరదస్సముద్రయాయాచకుండాశ్యధకూటకారీ ॥ బాలాం
 శ్చయోధ్యాపయతేస్వపుత్రా దవాన్తవిద్యస్త్వధకుండగోళా ॥ అగ్రేదిధిష్ఠాఃపతి
 రిత్త్రకర్తాసోమక్రయితైలికకేకరాక్షాః । యద్ధాచార్యఃపక్షిణాం పోషకశ్చస్రతో
 భేత్తాపృక్షసంహోషకశ్చ ॥ మేషాణాం వామాహిషాణాంచపుష్ట్యాస్తీయస్త్రీషుప్రాహి
 తైర్యశ్చసారైః । జీవత్యభ్యేతుశ్చదత్తానుయోగాద్ద్రవ్యప్రాప్త్యైవేదముద్ధాటయంతః ॥
 గ్రామయాజపశుకేకవిక్రయైస్తేనశిల్పిపితృవాదకారకాః । అర్థకామరతశూద్ర
 యాజకశ్చశ్రుహీనజటిముండిర్భృతాః । యస్యచైవగృహిణీరజస్వలాస్వార్థపాకర
 తశాపదాయకాః । క్లీబకున్యతిబిలోహితేక్షణాః కుబ్జవామన మృషాభిశాపినః ॥
 పుత్రహీనమధకూటసాక్షిణం ప్రాతిహారికమయాజ్యయాజకం । స్వాత్మదాతృపరి
 వేత్తయాజగస్తేనహింసకీముఖాన్వివర్జయేత్ ॥ అత్రమూలంహేమాద్రాపృథ్వీ
 చంద్రోదయేచజ్ఞేయం - భారతేదానధర్మేషు శ్రాద్ధవర్జ్యవిప్రాధికారే ॥ కితవ్రా
 భూణహామక్షిపశుపాలోనిరాకృతిః । గ్రామ్యప్రేమ్య వాధుషికోగాయకస్సర్వ
 విక్రయా ॥ సాముద్రికోరాజభృత్యస్తైలికఃకూటకారకః । పిత్రావివదమానశ్చయ
 స్యచోపపత్తిర్గృహే ॥ అభిశస్తస్తథాస్తేనశిల్పంయశోపజీవతి । పర్వకారశ్చసూచీ
 చమిత్రధుక్పారదారికః ॥ అవతానాముపాధ్యాయఃకాండపృష్ఠస్తదైవచ । శ్వభి
 శ్చయఃపరికామేద్యశ్శునాదప్తేవచ ॥ పరివత్తిస్తథాస్తేనోదుశ్చర్మాగురుతల్పగః ।
 కుశిలకోదేవలకో నక్షత్రైర్యశ్చజీవతి ॥ ఈదృశాబ్రాహ్మణాజ్ఞేయా అపాజ్ఞే
 యాయుధిష్ఠిర ॥ తథా ॥ ఋణకర్తాచయోరాజన్యశ్చవాధుషికోనరః । కాండపృ
 ష్ఠస్సృశాఖాంత్యక్వాపరిశాఖ యోషసీతఃతదధ్యానించ । క్షత్రియవైశ్యవృత్తేనా
 రిదస్తు ॥ తస్యామేవతుయోవృత్తౌ బ్రాహ్మణోవసతేరసాత్ । కాండపృష్ఠశ్చ్యవ
 తోమాగ్నాశ్చోపాజ్ఞేయః ప్రకీర్తితత్త్యాహహారీతః - శూద్రాపుత్రాస్సన్వయం
 దత్తాయేచైతేకీతకాస్సృతాః ॥ తేనశ్వేమనునాప్రోక్తాఃకాండపృష్ఠానసంశయః ॥ అ
 న్యేపిహేమాద్రామాత్సేవ్య ॥ త్రిశంకూస్పర్శరాసంధాచీనద్రవిడకాంకణాః ।
 కర్మాటకాంస్తథా భీరాణాశింగాంశ్చవినర్జయేత్ । తత్రైవ సౌరపురాణే-
 అంగవంగకలింగాంశ్చ సౌరాష్ట్రా గుర్జరాంస్తథా । ఆభీరాన్కాంకణం శైవన
 ద్రావిడాదాక్షిణాయనాః ॥ అనంత్యామాగధాంశ్చైవ బ్రాహ్మణాంస్తు
 వివర్జయేత్ । చంద్రికాయాయమః ॥ కాణాకుబ్జాశ్చమండాశ్చ కృతఘ్నాగురుత
 ల్పగాః । మానకూటాస్తులాకూటాశ్చిల్పినోగ్రామయాజకాః ॥ రాజభృత్యాంధబ
 ధిరీనుంధాకల్పాంధాః । పక్షిదోమగుహాగ్రాహీగరదాననదాహాః । సమయా

నాంచభేత్తారః ప్రదానేయనివారకాః । ప్రవ్రజ్యోపనివృత్తాశ్చ వృథాప్రవ్రజతా
శ్చయే ॥ యశ్చప్రవ్రజతాజ్జాతఃప్రవ్రజ్యావసితశ్చయః । అవకీర్ణీచ వీరహూషీ గురు
ఘ్నఃపితృదూషకః ॥ శ్రాద్ధకాశికాయాంకాత్యాయనః ॥ ద్వీర్షగ్నః కీలగుశ్చర్మా
శుక్లోతికపిలస్తథా । చిన్నోష్ఠశ్చిన్న లింగశ్చవైవకేతనమర్హతి ॥ ద్వీర్షగ్నఃపిత్రో
ర్వ్యంశేత్రిపురుషంవిచ్ఛిన్న వేదాగ్నిః - హేమాద్రామరీచిః ॥ అవిధకర్ణఃకృష్ణశ్చ
లంబకర్ణఃస్తభైవచ । వర్జనీయాఃప్రయత్నేనచాహ్మణాశ్శాద్ధకర్మణి ॥ చాహ్మే ॥
మూకశ్చపూతినాసశ్చచిన్నాంగశ్చాధికాంగుళిః । గళదోగీచగడుమాన్సుటితాం
గశ్చసజ్వరః । పండకూవరమందాశ్చ శ్రాద్ధేష్వేతాన్వివర్జయేత్ । లంబకర్ణంచా
హతత్రైవగోభిలః ॥ హనుమూలాదధఃకర్ణాలంబాతుపరికిర్తితా । ద్వ్యంగుళాత్యంత
గుళాశస్తావితిశాతాతపోబ్రవీత్ ॥ చంద్రికాయాంయమః ॥ ద్వ్యంగుళాతీతకర్ణగన్ధ
భంజ తేపితరోసతు ॥ పండశ్చాత్రచంద్రికోక్తః - సప్తవిధోగ్రాహ్యః ॥ యథా
పంథకోవాతజన్మంఘఃపంఘఃక్లీబోనపుంసకః । కీలకశ్చేతిసప్తేనక్లీబభేదాఃప్రకీర్తితాః ।
పరాశరమాధవీయేతు చతుర్దశవిధాక్షేత్తాః తేషాంస్వరూపాణితత్త్వేనజ్ఞేయాని - చం
ద్రికాయాంశాతాతపః-అగ్నిష్టో మాదిభిర్వృక్షై ర్యేయజంత్యల్పదక్షిణైః । తేషామ
న్నంసభోక్తవ్యమపాక్షాన్-స్తేప్రకీర్తితాః । ఏతశ్చత్రకౌ సత్యాంఅపరాక్మేభారతే ॥
అవతీకితపస్తేనః ప్రాణివిక్రయకోపివా । పశ్చాచ్ఛేత్పీతవాన్సోమంసోఽపి కేతనమ
ర్హతి । శ్రాద్ధదీపకళికాయాంయమః । అపత్నీకశ్చసర్వస్సాన్యత్సపత్నీకోప్యనగ్ని
కః । తత్రైవాశ్వలాయనః ॥ ప్రతిమావిక్రయం యోవైకరోతిపతితస్తునః । జీవ
నార్థం యథాస్థినిధృత్వాతీర్థంప్రయాతియః । మాతాపిత్రోర్వివాహోపిపతితఃపరికిర్తి
తః ॥ తత్రైవహతూకర్ణ్యః ॥ యత్రమాతులజోద్వాహయత్రవావృషభీపతిః ॥ శ్రా
ద్ధంసగచ్ఛేత్తద్విప్రాకృతంయచ్చనిరామిషమ్ ॥ పితృపుత్రాభౌతరాక్ష్యానిరగ్నిం
గుర్విశీపతిమ్ । సగోత్రప్రవరంచైవశ్రాద్ధేషుపరివర్జయేత్ ॥ బృహన్నారదీయే ॥
శంఖంచక్రంమృదాయస్తుకుర్యాత్తప్తాయసేనవా । సశూద్రవద్భూషాఃకార్యస్సర్వ
స్సాద్విజకర్మణః । శంఖచక్రాద్యంకనంచగీతనృత్యాదికంతథా । ఏకజాతేరయంధ
ర్మో నజాతుస్సాద్విజన్తనః ॥ తేనయేతప్తముద్రాదివిధయస్తేశూద్రవిషయాఇతి
పృథ్వీచంద్రోదయే ॥ శివకేశవయోరంకాశూలచక్రాదిభాద్యజః । సధారయే
తమతిమానైద్వికే వత్సాసస్థితః ॥ ఇత్యాశ్వలాయ నోక్తేశ్చ । వృత్యం చోదరాద్య
ధాంనిషిద్ధమితి శ్రీధరస్వామీ - అన్యేపినిషేధానిబంధేషు జ్ఞేయాఇతివిత్ - అగ్ర
విప్రాణాంగ్రాహ్యోష్వక్త్యేవతద్వర్జ్యానాం నిషేధేసిద్ధేపునర్వర్జ్యపరిగణనం - నిషి
ద్ధవర్జ్యనిర్గుణప్రాప్త్యర్థమితివిజ్ఞానేశ్వరః - కృష్టికాణాదేరపవాదోహేమాద్రావసి
ష్ఠః ॥ అపిచేన్యంత్రవిద్యుక్తశ్శారీరైఃపక్షిదూషణైః । అదూష్యంతంయమఃప్రా
హపక్షి-పావనపవనః ॥ క్వచిద్విప్రాణంజాతిమాత్రేణగ్రాహ్యత్వముక్తం - చంద్రి
కాయామాగ్నీయే । యదిపుత్రోగయాంగచ్ఛేత్కదాచితాంబర్యయాత్ । తా
నేనభోజయద్విప్రాశ్చిహ్మణాయేప్రకల్పితాః । బ్రహ్మణాకృతసంస్థానావిప్రాబ్ర

హ్యసమాన్యతాః । అమానుషాగ్రయావిప్రబహ్మణాయోప్రకల్పితాః ॥ తేషుతు
 ష్టేషుసంతుష్టాఃపితృభిస్సహదేవతాః ॥ తత్రైవ ॥ నవిచార్యంకులగోలంవిద్యాచతప
 ఏశచ । పూజితైస్తైస్తుసంతుష్టాదేవాః సపితృగుహ్యాః ॥ గయానాంనిర్గుణాలపి
 తేసనగోభ్యా ఇతిహేమాద్రా - అతుయ్యనటశ్రాద్ధపవతన్నియమోనాన్యత్రేతి
 త్రిస్థలీసేతాపితామహచరణాః - పృథ్వీచంద్రోదయేపిపాద్యై తీర్థేషుబ్రాహ్మణం నై
 నసతిక్షేతకదాచన । అన్నాధిశమనుప్రాప్తంభోజ్యంతంమనురబ్రవీత్ ॥ స్కాం
 దేవి ॥ బ్రాహ్మణాన్నపరీక్షేతతీర్థక్షేత్రనివాసిః ॥ మనుః ॥ సప్రభాహ్మణంపరీక్షేత
 దైవేకర్మనిధిర్మనిత్ । పిత్యేకర్మశితు సాప్రపరీక్షేతప్రయత్నుతః ॥ అసంభవపర
 మేతదిమేధాధిః - హేమాద్రావ్యాసః ॥ గాయత్రీసారమంత్రోపివరం విప్ర
 న్సుయంత్రితః । నాయంత్రితశ్చతుర్వేదీ సర్వాఃసర్వవిక్రయా ॥ కాణాకూటా
 శ్చకుబ్జాశ్చనరిద్రావ్యాధితాస్తథా । సర్వేశ్రాద్ధేనియోక్తన్యాయశ్చితా పదపార
 యః ॥ అపవిప్రనిమంత్రణం - చంద్రియాంనారాహే ॥ నస్త్రుశౌచాదికర్తవ్యంశ్వః
 కర్తాస్మితిహతా । స్థానోపలేపనంకృత్యాతతోవిప్రాన్నిమంత్రయేత్ ॥ దంతకాన్థం
 చవిసృజేత్ బ్రహ్మచారిశుచిర్భదేత్ ॥ తత్రైవప్రచేతాః ॥ దక్షిణంచరణంవిప్ర
 స్సన్యంవైత్ప్రియస్తథా । పాదావాదాయవైశ్యోద్వాశూద్రః ప్రణతిపూజా
 కమ్ ॥ బృహస్పతిః ॥ ఉపవీతీతతోభూత్వా దేవార్థేతు ద్విజోత్తర్మా ॥
 అపసవ్యే స విత్రేధ స్వయం శిష్యాఽధవానుతః ॥ ప్రచేతాః ॥ సవర్ణంప్రే
 షయేదాప్తం ద్విజానాంతు నిమంత్రణే ॥ పృథ్వీచంద్రోదయేస్కాందే ॥ రా
 జకార్యేనియుక్తస్య బాధనిగ్రహ వర్తినః । వ్యసనేషుచ సర్వేషు శ్రాద్ధం
 విప్రేణ కారయేత్ ॥ చంద్రికాయాం యమః ॥ అభోజ్యంబ్రాహ్మణస్యాన్నంవృ
 చలేననిమంత్రితమ్ । తథైవవృషశస్యాన్నం బ్రాహ్మణేననిమంత్రితమ్ ॥ తత్రై
 వస్నేహి ॥ ఋషంచక్వావాశోత్రియాన్నిమంత్రయేత్ । ఆశ్వలాయనసూ
 త్రేపి ॥ ఋతేక మేకైకస్యద్వాద్వాతీం స్త్రీన్వాప్యధౌలభూయస్త్యం -
 ద్వావితి వృద్ధిప్రార్థే । గౌతమః ॥ నవావరాభోజయేదయుజోనాయథోత్సా
 హంయాజ్జవల్క్యః ॥ ద్వాదైవపాక్త్రయఃపిత్యేఉదగైకమేనవా । మా
 తామసానానుష్యేవం తంత్రంవావైశ్వదైవికం - దీపకళికాయాంపారాశరః - సం
 పత్తావగపాత్రాణామేకైకస్య త్రయస్త్రయః । పిత్రాదేర్బ్రాహ్మణాః ప్రోక్తాశ్చ
 త్వాగోన్వైశ్వదైవికే ॥ వృద్ధయాజ్జల్క్యః ॥ దక్షైకంపంచవావిప్రా పార్యణేవిని
 యోజయేత్ । అత్రైవైశ్వదేవద్వాచతురోపవేశ్యపిత్రాదీనామేకైకస్య స్థానే
 ఏకంత్రీక పంచసప్తసంపవేశయేదితియుక్తార్థః - మనుః ॥ ద్వాదైవేపితృకృ
 త్యేత్రినేకైకముభయత్రవా । భోజయేత్సుసమృద్ధోపిసప్రసజ్యేతవిస్తరే ॥ సత్క్రి
 యాందేశకాకాచ శౌచంబ్రాహ్మణసంపదః । పంచైతాన్నిస్తరోహంతిస్సాన్ని
 హేతవిస్తరమ్ ॥ పృథ్వీచంద్రోదయేశాతాతపః ॥ ద్వాదైవేధర్మణోవిప్రాప్రాజ్ఞు
 భావంపరిగోతే । పిత్యేతూదజ్మృగాంస్త్రీంశ్చబహ్మచాధ్యర్యసామగా ॥ అత్య

శక్తో హేమాద్రాదేవలః ॥ ఏకేనాపిహివిప్రేణపద్మిణాం శ్రాద్ధమూచకేత్ ॥ పడ
 ఘ్నోదాపయేత్తత్రసంభోదద్యాస్తథాహవిః ॥ గోవిలః ॥ యద్యేకంభోజయే
 చ్చాధ్యైధేచందోగతంత్రభోజయేత్ ॥ ఋచోయజాంపిసామావిత్రితయంత్రవిద్య
 తే ॥ అత్రనైశ్వదేవేవిశేషమాహ తత్రైవవస్తిః ॥ యద్యేకంభోజయేచ్ఛాధ్యై
 వంత్రకథంభవేత్ ॥ అన్నంపాత్రేసముద్భృత్యసర్వస్యప్రకృతస్యచ ॥ దేవతాయ
 తనకృత్యాతత్రశ్రాద్ధంసమాచరేత్ ॥ ప్రాప్యేదగ్నో తదన్నంతుదద్యాద్వాబ్రహ్మ
 చారిణే ॥ ఏతచ్చసంపిడికరణవర్జ్యజ్ఞేయం - నశ్వేనైకంసర్వేషాంకామమనా
 ద్యేఇత్యాశ్వలాయనోక్తేః - అస్మాద్ధండకోనారాయణవృత్తే - ఆద్యంసంపిడికరణం
 తద్వజ్యేషు శ్రాద్ధేషుకామంత్రయాణామేకంభోజయేత్ - సంపిడికరిణేతునియతం
 త్రిభిర్భవితవ్యమితి - అనాద్యేపార్వణవర్జితేవాఅభోజనేఆమహేమశ్రాద్ధాదావా అ
 న్నాభావేచేతివ్యాఖ్యాంతరంతత్రైవజ్ఞేయం-కారికాపి - దైవేపిత్వే౭ధత్వైకేకంస
 పిడికరణంవినేతి-అత్రైకవిప్రేసాగ్నౌశ్వేషమాహ పృథ్వీచంద్రోదయే ప్రచతాః॥
 ఏకస్మిన్త్రాహ్మణేదైవేసాగ్నౌ రగ్నిర్భవేత్సదా ॥ అసగ్నేకుశముష్టిసాన్యచాచ్ఛిద్ధ
 కర్మణిసర్వతః ॥ సర్వదావిప్రాలాభే తత్రైవహేమాద్రాచసత్యవ్రతః ॥ నిధాయ
 దర్భనిచయమాసవేషుసమాహితః ॥ ప్రేమాను ప్రేషసంయుక్తంసర్వంశ్రాద్ధంప్ర
 కల్పయేత్ అత్రసన్యభావాత్సత్రేఇవ ఋత్విక్కాశ్యేయజమానవిధౌసదయీణేతి
 కేచిత్ - తన్న - అదృష్టాథాయాఃదక్షిణాయాఃప్రాప్తేః ॥ సర్వంతంత్రీజశుతు
 భ్యంయచ్చ శ్రాద్ధమదయీణ మితిపాద్యాత్ ॥ విదధ్యాద్ధా త్రమన్యశ్చేద్దక్షిణార్థహ
 రోభవేత్ ॥ స్వయంచేదుభయంకుర్యా దన్యస్తైప్రతిపాదయేదితిఛందో గపరిశిష్టా
 చ్చ - ఏవంయతిశ్రాద్ధేషికాత్యాయనః ॥ యజ్ఞవల్క్యనిముష్టేచ స్తంభేదర్భవచాతథా
 దర్భసంఖ్యాన విహితావిష్టరాస్తరణేషుచ ॥ మాతృశ్రాద్ధేతువిప్రాణామలాభేను
 వాసినోఽపిభోజనీయా ఇత్యాహాపరాశ్చేన్యద్ధవసిష్టః-మాతృశ్రాద్ధేతు విప్రాణామ
 లాభేపూజయేదపి ॥ పతిపుత్రాన్వితాభవ్యాయోషితో ష్టాకులోద్భవాఇతి - అష్టా
 వితివృద్ధిశ్రాద్ధవిషయం - పాద్యేణ త్రరఖండే ॥ సకృదభ్యర్చితం లింగంసాలగ్రామ
 శిలాంచయః ॥ పీఠేసంస్థాపయిత్వాతుశ్రాద్ధంచకురుతేనరః ॥ పితరస్తస్యతిష్ఠంతి
 కల్పకోటిశతందివి ॥ చంద్రికాయాంమాత్యేన్య ॥ పరంనిమంత్ర్య నియమాశ్రావ
 యేత్తైవతృకాన్బుధః ॥ అక్రోధనైశ్చౌచపరైస్సతతంబ్రహ్మచారిభిః ॥ భవితవ్యంభ
 వద్భిశ్చమయాచశ్రాద్ధకారిణా ॥ యత్తుమనుః ॥ సర్వాయాసవినిర్మూలేకామక్రో
 ధవివర్జితైః ॥ భవితవ్యంభవద్భిర్నశ్వోభూతేశ్రాద్ధకర్మణీతి తత్ పూర్వేద్యుర్ని
 మంత్రణఃపరం - నతదహః ॥ తత్రైవదేవలః ॥ అసంభవేపరేద్యుర్వాదాహ్లాణాం
 స్తాన్నిమంత్రయేత్ ॥ అజ్ఞాతీనసమానానాయుగ్గానాత్మశక్తితః ॥ కాల్యాయనః॥
 అనింద్యేనామంత్రితో నాపక్రామేత్కేతనంగృహ్యశక్తేః - అధశ్రాద్ధకర్మభో
 క్తృనియమాః - తత్రనిమంత్రితవిప్రత్యాగే పరాశ్చేయమాః ॥ కేతసుకారయ
 త్వాతుయోతిపాతయతిద్విజమ్ ॥ బ్రహ్మహత్యామవాహ్నీతి శూద్రయోనౌచ

యతే । ఆమంత్యస్త్రిచాహ్వాణంయస్తు యథాన్యాయంసపూజయేత్ । అతికృచ్ఛాన్
 సుఖోరాసుతర్యగోన్యనిమజాయతే ॥ ప్రమాదాత్త్వానేతుహారితః ॥ ప్రమాదాద్వి
 స్మృతంజ్ఞాత్వాప్రసాదైన్యంప్రయత్నతః । తర్పయిత్వాయథాన్యాయంసర్వంతత్స
 లనున్నతే ॥ ప్రమాదాభావేతునారాయణః ॥ ఏతస్మిన్నెనసిప్రాక్షేచాహ్వాణోని
 యతస్సుచిః । యతిచాండ్రాయణం కృత్వాతస్మాత్వాచాత్పముచ్యతే ॥ యమః ॥
 అమంత్రితస్తుయోవిప్రాహోక్తుమచ్యతగచ్ఛతి ॥ సరకాణాంతతంగత్వాచండాలేవ
 భిజాయతే ॥ తత్రైన్సదేవలః ॥ పూర్వంనిమంత్రితోన్యేనకుర్యాదన్యప్రతిగ్రహమ్ ।
 భుక్తాహారోధవాభుజ్జేనుకృతం తస్యనశ్యతి ॥ యదివిప్రావిలంబేతతన్కోక్తమాది
 త్యపురాణే ॥ ఆమంత్రితశ్చిరంనైవకుర్యాద్విప్రః కదాచన । దేవానాంపితౄణాంచ
 చాతురన్నస్యదైవహి ॥ చిరకారీధపేద్రోహి పచ్యతేసరకాగ్నినా ॥ పృథ్వీచం
 ద్రోదయేయమః ॥ నిమంత్రితస్తుయోవిప్రాహ్వాధ్యానంయాతిదుర్గతిః । భవంతిపిత
 రస్తస్యతంమాంసంసంపాంసుభోజనాః ॥ ఆమంత్రితస్తుయశ్శాద్ధేహింసాంనైకురుతే
 ద్విజః । పితరస్తస్యతంమాంసంభవతిరుగిరాశనాః ॥ ఆమంత్రితస్తుయశ్శాద్ధేహ
 రముద్వహతేద్విజః । పితరస్తస్యతంమాంసంభవంతిస్వేదభోజనాః ॥ నిమంత్రితస్తు
 యోవిప్రః ప్రకుర్యాత్కలహంయది । పితరస్తస్యతంమాంసంభవంతిమలభోజనాః ।
 శంఖః ॥ నిమంత్రితస్తుయఃశ్రాద్ధేషైధుచంసేవతేద్విజః । శ్రాద్ధందత్వాచభుక్తౌచ
 యుక్తస్యాన్మహతైనసా॥మైథునంబుతావపివిసిద్ధం॥ ఋతుకాలేనియుక్తోవానైవగ
 చ్చేత్ ప్రీయంక్వచిత్ । తత్రగచ్ఛన్నవాపోతిహ్యనిష్టానిశలానితు ॥ ఇతి ॥ తత్రవ
 మాధవీయచవృద్ధమనూక్తే - శ్రాద్ధంకరిష్యన్కృత్వానాభుక్త్యావాపినిమంత్రితః ।
 ఉపాహ్యచతథాభుక్త్యానోపేయాచ్చ ఋతావపి ॥ భోక్తుకరిష్యన్ శ్యశ్రాద్ధం
 పూర్వరాత్రోప్రయత్నతఃన్యవాయంభోజనంచాపిఋతావపివివర్జయేత్ ॥ ఇతితత్రై
 వాశ్వలాయనోక్తేశ్చ - విజ్ఞానేశ్వరేణగుశ్రాద్ధేఋతేగచ్ఛతోపినదోషఇత్యుక్తం-
 తత్త్విగతికగతిత్యేజ్ఞేయం-బృహస్పతిః॥ద్వినిశంబ్రహ్మచారీన్యాచ్ఛాద్ధ్యదాబ్రాహ్మ
 జైస్సహ॥అన్యథావర్తమానౌతుస్యాతానిరయగామినౌ ॥ పునరోజనమధ్వాసం
 భారమాయాసమైఘసమ్ । శ్రాద్ధకృచ్ఛాద్ధభుక్తౌచైవసర్వమేతద్వివర్జయేత్ ॥ స్వా
 ధ్యాయంకలహం చైవదివాస్వాసంతథైవచ । యత్త్రశ్రాద్ధకాలికాయాంపురాణస
 ముచ్చయే ॥ కృత్వాతురుధిరప్రావంసవిద్వాక్ శ్రాద్ధమాచరేత్ । ఏకంద్వేత్రీణి
 వావిద్వాద్దినానిపరివర్జయేదితితన్నిర్మూలం - పృథ్వీచంద్రోదయేయమః॥ పునరో
 జనమధ్వాసంభారాధ్యయనమైఘసమ్ । సంధ్యాంప్రతిగ్రహంహూమం శ్రాద్ధ
 భోక్తౌవర్జయేత్ ఇతి ॥ సంద్యానిషేధఃప్రాయశ్చిత్తాత్పూర్వంశ్చేయః - యథాహా
 శనాః ॥ ధశకృత్వః పిబేదాపాగాయత్యాశ్రాద్ధభుద్విజః । తతస్సంధ్యాముపాసీత
 జపేచ్ఛజహుయాదపి ॥ శాడాస్తు ॥ సాయంసంధ్యాంపరాన్నంచఛేదనంచవనస్స
 తే । అమావాస్యాన్నకుర్వీతరాత్రిభోజనమేవచ ॥ ద్యూతంచకలహంచైవసాయం
 సంధ్యాందివాశేయమ్॥శ్రాద్ధకర్తాచభుక్తౌచ పునర్భుక్తించవర్జయేదితికామధేనౌవా

రాహుద్యుక్తే - శ్రాద్ధకర్తృరపిసాయంసాధ్యానిషేధమూహుః - శిష్టాస్తుసమూలత్వ
 మాహుః, హూమనిషేధస్తుస్వవిషయః ॥ నూతకెచప్రవాసేచలశక్తశ్రాద్ధభోజ
 నే । ఏవమాదినిమిత్తేషుహావయెన్నతుహావయెదితిచందోగపరిశిష్టాత్ - తత్త్రైవా
 దిత్యపురాణే ॥ నిమంతితస్తునశ్రాద్ధకుర్యాద్భార్యాదితాడనం ॥ చంద్రికాయాంప్ర
 జేతాః ॥ శ్రాద్ధభుక్వాతరుత్థాయప్రకుర్యాద్దంతథావనం । శ్రాద్ధకర్తానకుర్వీతదం
 తానాంధావనంబుధః । హేమాద్రాజాబాలిః ॥ దంతథావనతాంబూలేతైలాభ్యం
 గమభోజనంరత్నైశుధపరాన్నంచశ్రాద్ధకృత్సప్తవర్జయెదితి ॥ విష్ణురహస్యే-శ్రాద్ధో
 పవాసదివసేఖాదిత్వాదంతథావనం । గాయత్యాశితసంపూతమంబుప్రాశ్యసిద్ధి
 తి ॥ పునరోభిజనమధ్యానంయూనమాయూనమైఘనం । దానప్రతిగ్రహూహా
 మంశ్రాద్ధభుక్త్వస్థపర్జయేత్ । సోమాత్పత్నే ॥ వనస్పతిగతేసోమేయస్తుహింన్యా
 ద్వనస్పతిం । హోరాయాంభూణహత్యాయాంయజ్యతే నాత్రసంశయః । ఏతద్వి
 హితేధ్యాతివ్యతిరేకేణ ॥ వనస్పతిగతేసోమేనదుహూయస్తువాహయేత్ । నా
 శ్చంతిపితరస్తస్యదశవర్షాణిపంచచ ॥ వనస్పతిగతేసోమేమంధానం యస్తుకార
 యేత్ । గావస్తస్యప్రణశ్యంతిచిరకాలముపస్థితాః ॥ వనస్పతిగతస్వరూపమాహ
 పృథ్వీచంద్రోదయవ్యాసః ॥ త్రిమహూర్తంవసేదక్రేత్రిముహూర్తంవసేజ్జలే ।
 త్రిముహూర్తంవసేద్దోషుత్రిముహూర్తంవనస్పతే ॥ కలికాయాంవృద్ధమనుః ॥ నిమం
 త్యవిప్రాంస్తదహర్వర్జయెన్నైఘనంక్షురం । ప్రమత్తతాంచస్వాధ్యాయం క్రో
 ధాశౌచేతధాన్యతం ॥ కెచిన్నిమంత్రణా త్పురస్వం శుభ్యర్థంపూర్వేషిషిష్యైరంకు
 ర్వంతి - తత్రమూలంమృగ్యం - మరీచిః ॥ షష్ఠ్యాంపర్వసపతౌదారిక్రాభద్రాతిథి
 వ్యపిపాతైశ్రాద్ధేవతాహేచక్షౌరంవర్జ్యంనిశానుచ ॥ యదాకర్తురశక్త్యాతత్పుత్ర
 శిష్యాదిఃశ్రాద్ధంకరోతితదాకర్తా ॥ ప్రతినిధినాచప్రాగుక్త నియమాఃకార్యాః । నశ
 క్నోతిస్వయంకర్త్యంయదాహ్యసవకాశతః । శ్రాద్ధంశిష్యేణపుత్రేణతదాస్యేనాపి
 కారయేత్ ॥ నియమానాచరేతోసినియతాంశ్చపనసంధరే ॥ యజయానోపితా
 సర్వా నాచరేత్సుసమాహితఃఇతిహేమాద్రాదారాహూక్తే - స్త్రియాస్తుపా
 ద్యై ॥ ముక్తకచ్ఛాతుయానారీముక్తకేశీతక్తైవచ । హసతేవదతేవైవనిరాశాః పిత
 రోగతాః ॥ ఆశ్వలాయనః ॥ శ్రాద్ధేహిభోజయెద్వాస్తానచాలానపియత్నతః ॥ ప్రా
 క్షిండదానాద్గంధాధ్యైర్నాలంకుర్యాత్సవిగ్రహం ॥ వాస్తాగృహే-అధశ్రాద్ధవ
 స్తూని - తత్రాదాకుశాః - పృథ్వీచంద్రోదయెదక్షుః ॥ సమిత్పుష్పకుశాదీనాంద్వి
 తీయఃపరికీర్తితః - అప్యధాభక్తేదినేద్వితీయోభాగఇత్యర్థః - తత్త్రైవయమఃసమూ
 లస్తుభవేద్దర్భఃపితౄణాంశ్రాద్ధకర్మణి । మూలేనలోకాన్జయతిసక్రస్యసుమహాత్మ
 నః ॥ వ్యాసః ॥ తర్పణాదీనికార్యాణిపితౄణాం యానికానిచిత్ । తానిన్యద్ద్విగు
 ణైర్దుర్భేదస్తప్తవత్త్రైవిశేషతః ॥ శాలంకాయనః ॥ సపిండికరణంయావద్బుజదర్భై
 పితృక్రియా । సపిండికరణాదూర్ధ్వంద్విగుణైర్ద్విధివద్భవేత్ ॥ శంఖః ॥ అనంతర్దర్భ
 ణంసాగ్రంకౌశంద్విదశమేవచ । ప్రాదేశమాత్రంవిజ్ఞేయంపవిత్రంయత్రకుత్రచిత్ ॥

హోతృః || పవిత్రం బ్రాహ్మణైః స్యవచతుర్భిద్భుషింహుతైః | ఏతైకం న్యూనముః ద్విపంచ
 ణ్ణేనణ్ణేయభాక్రమం || స్మృత్యర్థసారే || సర్వేషాం వాభవేద్వాభ్యాం పవిత్రంగంధి
 తం నవం || రత్నానవశ్యాం || ద్వయోస్తు పర్వణోర్మధ్యే పవిత్రం ధారయెద్బుధః | హే
 మాద్రాస్కాండే | అనామికా దృతాదర్శా హ్యేకానామికయాపివా | ద్వాభ్యా
 మనామికాభ్యాంతు ధార్వేదర్శపవిత్రకే || పవిత్రాభావేతుతత్త్రైవనుమంతుః ||
 సమూలాగ్రావిగక్భాతుకుశౌద్వాదక్షిణేకరే | సవ్యేచైవతథా త్రీశిబిభృయాత్స
 ర్వాకర్మసు || జాధాయనః || హస్తయోరుభయోద్వాద్వా వాసనేపితృనైవచ || దర్శ
 గ్రహణేమంత్రమాహ || శంఖః || , విరించి నాసహూత్సన్నపరమేష్ఠి నిసర్గజానుద
 సర్వాణిపాపానదర్శస్వస్తికోభవః || స్మృత్యర్థసారే || హుంఘట్యాణేమంత్రేణ
 సకృచ్చిత్వాసమర్థరేణ || భారద్వాజః || ప్రేతక్రియార్థం పితృర్థమభిచారార్థమేవ
 చ | దక్షిణాభిముఖశ్చింద్యాత్ప్రచీనావీతికోద్విజః || కుశాభానే పరాక్మేనుమం
 తుః || కుశాః కాశాః శరోగుండ్రోయవాదూర్వాధబల్బజాః | గోకేశముంజకుండా
 శ్చపూర్వాభావేపరఃపరః || కాశాదావిశేషమాహశంఖః || కాశిహస్తస్తునాచా
 మేత్కదాచిద్విధిశంకయా | ప్రాయశ్చిత్తేనయుజ్యేత దూర్వాహస్తస్తశైవచ ||
 పృథ్వీచంద్రోదయేయమః || మాసిమాస్యధృతాదర్శామాసిమాస్యేనచోధితాః ||
 వత్సృశస్మతే || మాసేనస్యాదమావాస్యాదర్శోగ్రాహ్యానవఃస్మృతః || గృ
 హ్యపరిశిష్టే || యచపిండశ్రితాదర్శాయైకృతంపితృతర్పణం | అమేధ్యాశుచిలి
 ప్తాయైతేషాంత్యాగోవిదీయతే || లఘుహోతృః || పథిదర్శాశ్చితోదర్శాయేదర్శా
 యజ్ఞభూమిషు || తరణాసనపింశేషు పట్కుశాన్నదివర్జయేత్ || బ్రహ్మయజ్ఞేచయ
 దర్శాయేదర్శాః పితృతర్పణే || హతామూత్రపురీషాభ్యాం తేషాం త్యాగోవిధియతే ||
 హేమాద్రా || అన్యానిచపవిత్రాణికుశదూర్వాత్మకానిచ | హేమాత్మకపవిత్ర
 స్యహ్యేకాం నార్హంతినైకలాం || అథహవిః - హేమాద్రాచేతాః || కృష్ణమాషాస్తి
 లాశ్చైచనశ్రేష్ఠాస్సృర్యనశాలయః | మహాయవాగ్రీహీయవాస్తశైవచ మధూలి
 కాః || కృష్ణాశ్చైవతాశ్చైవలోహశ్చ గ్రాహ్యస్సృతశ్రాద్ధకర్మణి | మహోయవాపేష
 బీజం - మధూశికాయావనాలా ఇతిహేమాద్రాః - కల్పతరుశ్చ || భారతే || వర్ణ
 మానతిలం శ్రాద్ధమక్షయ్యంమనురబ్రవీత్ | సర్వకామైస్సయజ్ఞతేయస్థితైర్యజ
 తేపితౄణా || చంద్రకాయాందేవలః || ఇష్టాపూర్తేమృతాహేచదర్శవృద్ధ్యప్రకాను
 చ | పాత్రేభ్యస్తేషుకాలేషుదేయంనైవకుభోజనం || సాయణీయే || అగోధూమంచ
 యచ్చార్ధమావనుద్గవివర్జితం | తైలపక్ష్యేసరహితంకృతమప్యకృతంభవేత్ || హే
 మాద్రావప్రిః || అగోధూమంచయచ్చార్ధంకృతమప్యకృతంభవేత్ || తత్రైవప్రచా
 హ్మేయవైర్వీహితీతైర్వాషేగోదూమైశ్చైవకైస్తథా | సంతర్పయెత్పితౄన్ముద్
 గైశ్శ్యామాకైస్సర్వపద్రవైః || నీవారైర్వరిశ్యామాకైః ప్రియంగుభిరధార్చయేత్ |
 హేమాద్రాకాష్ఠాజనిః || యదిప్రంజీవతశ్చాసీత్తద్దద్యాత్తస్యయత్నతః | సత్య
 ప్రాదుస్తరంమార్గంతతోయాతినసంశయః || కలికాయామాశ్వలాయనః || కదలాన్ది

ఘటైశ్చైర్మూలైరాద్ధాదికైరపి । గోరపైర్మధునాదధ్వా శ్రాద్ధేసంతర్పయెత్ప్రి
 త్యా ॥ కదల్యామ్రఫలాదీనిశ్రాద్ధేసంపాదయెత్సుధీః ॥ హేమాద్రాపృథ్వీచంద్రో
 దయచ మార్కండేయః ॥ గోధూమైరిక్షుభిర్బుధైస్సతీనైశ్చైర్కైరపి । శ్రాద్ధే
 షుద తైఃప్రీయంతేమాసమేకంపితామహః ॥ విదార్యాచభరుండైశ్చస్తిలైశ్చృంగాట
 కైస్తథాకంచుకైశ్చతథాకందైఃకర్కంధుబదరైఃపి ॥ పాలేవత్రైరారుకైశ్చాప్యక్షో
 టైఃపనసైస్తథా । కాకోల్యాక్షీరకాకోల్యాతథాపిండాలకైశ్శుభైః ॥ లాజాభిశ్చసథా
 నాభిశ్చప్రప్రసైర్వారుచిర్భటైః । సర్వపారాజశాకాభ్యామింగుదైరాజజంబుభిః ॥ ప్రి
 యాలామలకైర్బుభైశ్చైఃఫల్లుభిశ్చస్తిలంబుకైః ॥ వేతాంకురైస్తాలకందైశ్చక్రికాక్షీరికా
 వహైః ॥ లోచైస్సమోచైర్లకుచైస్తథావైబిజపూరకైః । కుంజాతకైఃపద్మఫలైర్బృత్స
 భోజ్యైశ్చసంస్కృతైః ॥ రాగఖాండవచోమ్యేశ్చద్విజాతకసమన్వితైః ॥ దక్షైస్తుమా
 సంప్రీయంతేశ్రాద్ధేషుపితరోన్మణాం ॥ ఏషాంకోశహేమాద్యాదివ్యాఖ్యానైర్ద్యకా
 ద్యనుసారేణమధ్యదేశధామయానామాన్యచ్యతే-సతీనైఃకలామైఃకలాయస్తుసతీన
 కఇత్యమరః - బటురీతిప్రసిద్ధైః - విదార్యాతత్కందేన ॥ భరుండం జలజంమఖాణా
 ఇతిశ్రాద్ధమంజర్యామ్ - భూకూష్మాండమిత్యేష్యే, శృంగాటకంసింఘాడా - కంచు
 కఃకంచనారః - కందఃసూరణః - అర్జ్యోన్ముఃసూరణఃకందఃఇత్యమరః - కర్కంధూః
 వన్యం నూక్ష్యంబదరం - పాలెవతంకోశాతకీ - ఆరుకం అరుఱు ॥ అక్షోటం అఖరో
 లః - కాకోలోక్షీరకాకోల్యాగాడేషుప్రసిద్ధా - పిండాలకంసుధనీ-మహారాష్ట్రాణాం
 మోహలకందఇతిప్రసిద్ధం - త్రపునాదయస్త్రయఃకర్కటిభేదాః - చిర్భటంఖర్బు
 జం-సర్వపేతిదీర్ఘశ్చాండసః - ప్రియాలంచితాంజీ-ఫల్లుఉదుంబరం-స్తిలంబకంపటోల
 కం-తాలకందఃకందవిశేషః - చక్రికాంతింత్రిణీబింబా-క్షీరికాఖిరిణీ-మోచంకదలీఫ
 లం-లకుచంవడహరం-ముంజాతకంగౌడదేశేప్రసిద్ధం-పద్మఫలంగట్టా- రాగఖాండవః
 పిప్పలీసంతియుక్తస్తుముద్గయువాస్తుఖాండవః । రాగఖాండవతాయాతిశర్కరా
 సంయుతంతుతత్ ॥ ఇత్యుక్తఃపానవిశేషః - త్రిజాతం లవంగైలాపత్రకాణి ॥ మద
 సరత్నేకౌర్మే ॥ కాలశాకంచవాస్తూకంమూలకంకృష్ణనాళికా । ప్రశస్తానీతిశేషః-
 హేమాద్రాపృథ్వీచంద్రోదయచ వాయుపురాణే ॥ కాలశాకంమహాశాకంద్రోణ
 శాకంతధార్ద్రాకమ్ । బిల్వామలకంమృద్వీకాపనసామ్రాతదాడిమమ్ ॥ చవ్యంపా
 లివతాక్షోటంఖర్జూరంచకసేరుకమ్ । కోవిదారశ్చకందశ్చపటోలంబృహతీఫలమ్ ॥
 పిప్పలీమరిచంచైవఏలాశుంఠీచన్ద్రంధవం । శర్కరాగుడకర్పూరబదరీద్రోణపత్రకం ॥
 తథా ॥ మధుకంరామరంచైవకర్పూరంగుడమేవచ । శ్రాద్ధకర్మణి శస్తానిసైంధవం
 త్రపుసంతథా ॥ రామరంహింగు ॥ కసేరుః కోవిదారశ్చతాలకందస్తథాబిసం ।
 తమాలంశతకందశ్చ మధ్వాలుశ్చాతకందకం ॥ కాలేయం కాలశాకంచసునిచన్జం
 సువర్చలం । మాంసంశాకందధిక్షీరంచాంబువేతాంకురస్తథా ॥ కట్ఫలంకౌం
 ణీద్రాక్షాంతిండుకంమోచమేవచ । అలాబుగ్రీవకంచారంకర్కం ధుర్మధుసాహ్వ
 యం ॥ వైకంకతంనారికేళం శృంగాటకపయాపకం । పిప్పలీమరిచచైవపటోలం

బృహతీఫలం || ఏవమాదీచాన్యానిస్వామానిమధురాణిచ | నాగరంచార్ద్రాకంజే
యందీర్ఘమూలకమేనచేతి - తథా || శర్కరాక్షీరసంయుక్తాఃపృథుకానిత్యమక్ష
యాః || ద్రోణశాకగూమథిప్రసిద్ధం - మృద్వీకాద్రాతౌ - ఆమ్రాతంఆంబాడా
తిప్రసిద్ధోవృక్షః - తత్ఫలంచ - పాలివతంజంబీం పాలి ఆలమితిగౌడప్రసిద్ధవా -
ఖర్జూరంఖజూరథిప్రసిద్ధం - కసెరుఃజలః కండః - కోవిదారఃకంచనారసదృశః-
తాలకండఃతాలమూరీ - బిసంభసేడుశతకండఃశతావరీ - శాలుశాలుకంసేరు
కీతిప్రసిద్ధం - కాలేయంకరాశిసంజ్ఞశ్యాకఃదారుహరిద్రావేతి ప్రథ్వీచంద్రోదయః-
సునిషణ్ణాకర్కటేనదృశంసులటీయా ఇలిగౌడప్రసిద్ధం - సువర్చలంశాకవిశేషః -
కట్ఫలంక్రీష్ణీవృక్షఫలం - కాంకణి అల్లురసాద్రాతౌ-తిందుకంశిండిసుమితీకైదేవః-
తింహఫలంవా - గ్రీవకంఫలవిశేషః - చారంక్షుద్రతాలం - మధుసాహ్వయంమ
ధూకపుష్పంఫలంవా - వైకంకతంచైచీతిగౌడఖ్యాతం- పరూపకంపరూసమితిప్ర
సిద్ధం - నాగరంశుంరీ | పృథ్వీచంద్రోదయేబ్రాహ్మే || అమ్రమామౌతకంబి
ల్వందాడిమంబీజపూరకం | ప్రాచీనామలకంక్షీరంగారికేరంపరూపకం || నారంగ
కంచఖర్జూరం ద్రాతౌసీలకపితృకం | ఏతానిశలజాతానిశ్రాద్ధే దేయానియత్నతః ||
మాత్యే || అన్నంతసుదధిక్షీరంగోఘృతంశర్కరాన్వితమ్ | మాసంప్రీణాతినర్వా
వైపితృనిత్యాహకేశవః || యాజ్ఞవల్క్యః || హవిష్యాన్నేనవైమాంసంసాయసే
నతువత్సరమ్ | మత్స్యహరిణకౌరభిశాకునచ్ఛాగపామృతైః || ఐణరౌరవవారా
హశాశైమాంసైర్యథాక్రమం | మాసవృద్ధ్యాభిత్వప్యంతిదత్తైహపితామహః||
ఖడ్గామిషంమహాశల్కంమధుమున్యన్నమేవచ | లోహమిషంకాలశాకంమాంసంనా
ధీణసస్యచ || నిగమః || త్రిపిబంత్వింద్రియక్షీణంశ్వేతంవృద్ధమజాపతిమ్ | వాధీ
ణసంతుతంప్రాహుర్యాజ్ఞకాశ్చార్ధకమణీ | వాధీణసోజరచ్ఛాగఇతిమేధాతిధిః |
కాత్యాయనః - ఛాగోస్రమేమానాలభ్యశేషాణీక్రీత్వాల్బ్యావాస్వయం మృతా
నాంవాహృత్యపచేత్ || కామే || క్రీత్వాల్బ్యావాస్వయంవాధ మృతానాహృత్య
వాద్విజః | దద్యాచ్ఛార్ధేప్రయత్నేనతదస్యాత్యయముచ్యతే || శ్రాద్ధశ్శస్య
మాంసస్యాభక్షణేదోషమాహమనుః || నియుక్తస్తుయథాన్యాయంయోమాంసం
నాత్తిమానవః | సప్రేత్యపశుతాయాతినంభవానేకవింశతిః || అత్రబహుషువచ
నేషుశ్రాద్ధేమాంసమధునోప్రాశస్త్యైః || వినామాంసేనయచ్ఛార్ధంకృతమస్య
కృతంభవేదితిహేమాద్రాదేవలోక్తైః || యచ్ఛార్ధంమధునాహీనంతద్రోసస్సలై
రపి | మృష్టాన్నైరపిసంయుక్తంపితృణాంనైపత్వస్తయే || అణుమాత్రమపిశ్రాద్ధే
యదినస్యాచ్ఛమాక్షికమ్ | నామాపీతతానీయంస్యాత్పితృణాంప్రీతయేతతః || ఇతిహే
మాద్రాద్రాహ్మణ్యకేశ్వ - మాంసమధునోశ్చార్ధేనియతత్సంగమ్యశే - గౌడ
నిబాధేమాత్యసమంశూక్తైః || మధ్యభావేగుణోదేయక్షీరస్యచతిథాదిధి | నల
భ్యతేఘృతయత్రకుర్యాత్ ఘృతసతీబహుమ్ || శ్రాద్ధకలికాయానాగరఖండః ||
నిగమిన్యోపైవేన్యోపైవైత్తిగోమేనుషు | పిండానుష్టేదానిన్యానిదానిన్యధు

నావినా ॥ బృహత్పరాశరస్తు మాంసం నిషేధతి ॥ యస్తు ప్రాణివధం కృత్వా మాంసేస్తర్పయతే పితౄణాం ॥ సవిద్యా చందనం దగ్ధాకుర్యాదంగా రవిక్రయమ్ ॥ ఊర్వాకూపేయధాకించిద్యాబలదాతుమిచ్ఛతి । పతత్యజ్ఞాన తస్మాదపిమాంసేన శ్రాద్ధకృత్తథా ॥ సపవ ॥ సర్వధాన్నం యదానన్యాత్తదైవామిష మాశ్రయేత్ ॥ బ్రాహ్మణశ్చస్వయం నాద్యాత్తచ్ఛశ్వాదిహతం యది భాగవతేపి ॥ నదద్యాదామిషం శ్రాద్ధేన చాద్యాద్ధమతత్సవితే ॥ మున్యనైస్తస్యైవ రాశీతి ర్యధానపశుహింసయా ॥ తథేతి శేషః - అత్ర కేచిత్ ॥ మున్యన్నం బ్రాహ్మణస్యోక్తం మాంసం క్షత్రియవైశ్యయోః । మధుప్రదానం శూద్రస్య సర్వేషాం వావిరోధి యత్ ఇతి హేమాద్రాపులస్త్యక్త్యావ్యవస్థా మాహుః - పృథ్వీచంద్రోదయస్తు ॥ అక్షతాగోపశుశ్చైవ శ్రాద్ధే మాంసంతథా మధు । దేవరాచ్ఛనుతోత్పత్తిః కతాపంచవివ జ్జయేదితి గమోక్తేః ॥ పరాధిధిపితృభ్యశ్చపశూపాకరణక్రియేతి - కలివర్జ్యేషు హేమాద్రా వాదిత్యపురాణాత్ - మాంసదానంతథా శ్రాద్ధేవానప్రస్థా శ్రమస్తథే త్యక్త్యా - ఇమాం ధర్మాన్కలియుగే వర్జ్యానామనుజా నీషిణః ఇతి బృహన్నారదీయేభిదానాచ్ఛమాంసవిధిః కలివ్యధిర్క్రవిషయః - కతా మాంసం నిషేధానాంచదే శాచారాద్వ్యవస్థా ॥ తథాచ బృహన్నారదీయే శ్రాద్ధం ప్ర కృత్య ॥ యథాచారప్రదేయంతు మధుమాంసాదికంతథా । దేశాచారాః పరిగ్రాహ్యస్తత్తద్దేశీయజైర్నరైః ॥ అన్యధాపతితోజ్ఞై యస్సర్వధర్మబహిష్కృత ఇతి యస్మిన్దేశేపురేగ్రామేత్రేవిద్యేన గరేపివా । యాయత్ర విహితోధర్మస్తంధర్మం న విచారయేదితి భృగుక్తే శ్చైత్యాహ - తన్న, హూలాకాధికరణన్యాయేన దేశ విశేషవ్యవస్థాపకపదకపదకల్పనాయోగాత్ - నిరూపితంచైతత్పితామహచరణై మాంసం సమీమాంసాయామితిదిక్ - మనుః ॥ సంవత్సరంతు గవ్యేన పయసాపాయ సేనచ । వాధీణసస్య మాంసేన తత్ప్రిర్వాదశ వాషిణీ ॥ త్రిపిబంత్వింద్రియక్షీణం శ్వేతం వృద్ధమజాపతిమ్ । వాధీణసంతుతం ప్రాహుర్యాజ్ఞాకాశ్చార్థకమణీ ॥ ఊరాదావిశేషమాహ హేమాద్రాసుమంతుః ॥ పయోదధిఘృతంచైవ గవాం శ్రాద్ధే షుపావనమ్ । మహిషీనాంఘృతం ప్రాహుః శ్రేష్ఠం నతు పయః క్వచిత్ ॥ యాజ్ఞవల్క్యుః ॥ సంధిన్యనిదేశావతాగోపయః పరివజయేత్ । జౌష్ఠ్యమైకశఖస్త్రేణ మారణ్యకసుధావికమ్ ॥ హేమాద్రాహారీతః ॥ నవనూతాయాస్సప్తరాత్రాదిత్యే కేదశరాత్రాదిత్యపరే, నోపేయపంభవతీతి మాసేర్మవిదః । పతద్రజోభావపరం - దేవలః ॥ అజావిమహిషీణాంతు పయశ్చార్థేషు వజయేత్ । వికారాన్పయస్త్యైవ మాహిషంతుఘృతం హితమ్ ॥ తత్రైవ బ్రాహ్మే ॥ మాహిషంచామరం మౌగమాంసాన్ వికై కశభోద్భవమ్ । స్త్రీణామౌష్ఠ్రం పాచితంచ దధిక్షీరంత్యజేద్భృతమ్ ॥ సగుడం మ రిచాక్రంతుతథాపర్యుపితందధి । దీణంతక్రమపెత్తంచనష్టాన్వాదంచ ఫెనవత్ ॥ మాహిషాఫవాదోపరాక్రేబ్రాహ్మే ॥ దేయంతక్రంతుసద్యస్కం నవసీతాదను ద్భృతమ్ । ఆరణ్యమహిషీక్షీరం శర్కరాన్మృతిసంయుతమ్ ॥ మధ్వక్రంతుహితంచైవ

దద్యా తదమృతయతః । సుమీరితేరఃశ్రాద్ధకౌముద్యాంచైవనయస్యపి యాజ్ఞా
 ౧ ॥ అన్నంసమృష్టితంభోగ్యో స్తేషాక్షంచిరసంభితమ్ ॥ ఆస్తేషాఽసిగో
 ౨ ॥ కుగరోరసవిక్రియాః ॥ ఇతిపిష్టమితదధ్యానిభోజ్యము ౩ ॥ తిథావిగుడమ
 ౪ ॥ పుష్పిదోషోత్తోచ్యత ఇతిహేమాద్రిఃతత్రైవప్రదాప్యో కాలశాకం
 ౫ ॥ తందులీమంచాస్త్యకంమూలకంత ఫాశాకమారణ్యకంచైవదద్యాచ్చాద్ధేషునిత్యశః
 ౬ ॥ తంబలీయంసూక్ష్మత్రమితిహేమాద్రి - మహారాష్ట్రాణామారణ్యప్రసిద్ధం - ఆర
 ౭ ॥ ణ్యనింఘంజీమాచాదితత్రైవ - చాడిచుంమూగధీచైవనాగరాష్ట్రకేతింత్రాశిఃప్రమాత
 ౮ ॥ కింబరికంచకుబరంచైవయోజయేత్ ॥ మూగస్థిపిష్ఠీ నాగరంశుంరి । కుబరంకుస్తు
 ౯ ॥ బరంధిశియాఇతిప్రసిద్ధా ॥ వాయవీనోఽగస్త్యస్యశిఖాస్తాస్త్రాఃకాసాయాస్సర్వ
 ౧౦ ॥ పశుః ॥ శిఖాపశువల్లవాః । ప్రథాసఖండ ॥ ఆరామస్యతుసేమంతాః కిలాయాస్స
 ౧౧ ॥ ర్వంసచ ॥ సేమంతాఃపశువల్లవాః । కౌశ్యే ॥ తమాలంతకండంచమధ్యాలుశీత
 ౧౨ ॥ కింబలీ । మధ్యాలుఃమోహలక ॥ ౧౩ ॥ తికండలీరాతాప ఇతిప్రసిద్ధం - అగ్రవర్జ్యం
 ౧౪ ॥ సూర్యుండేయపురాణే ॥ యశ్చోక్తోచానినాప్రాప్తంపతితాద్యదుపాజ్ఞతమ్ । అ
 ౧౫ ॥ స్యామిషన్యాశుల్కార్థంద్రవ్యచాత్రవిగహితమ్ ॥ పితృకంఠేప్రయచ్చస్త్యే
 ౧౬ ॥ పితృస్త్వయచ్చపుష్పపాహృతమ్ ॥ చంద్రోదయేశంఖః ॥ భూస్త్వణంసురసాశిగ్రు
 ౧౭ ॥ పాలసమృచుంతిథా । కూశ్మాండంబువాతాకకికోవి దారాంశ్వనజయేత్ ॥
 ౧౮ ॥ పృథ్వీంబుచంద్రైవతథా వైపిండమూలకమ్ । కృతూచలవణంసర్వంసంశాగ్రంచవి
 ౧౯ ॥ పజయేత్ ॥ రాజమాషాః - మనూరాంశ్వకోద్రవాకోరహషకాః । బోహి
 ౨౦ ॥ తాన్యప్రసేనియాపాః శ్రాద్ధానుకీనజయేత్ ॥ భూస్త్వణంకాశ్చీరదేశేప్రసి
 ౨౧ ॥ ధ్ధం - సురసానిగుండీలి । మూధనః - తులసీతిప్పస్త్యేచంద్రోదయః - సాచభత్య
 ౨౨ ॥ త్యేసనిగ్ధాసపుష్పత్యేనేతిగాడాః - పాలంకీపాలకఇతిప్రసిద్ధా - మృచుకంజలజ
 ౨౩ ॥ పృకోససుకిమితి సాశేధిరశాకఇతిహేమాద్రిః - మరీచాన్యాద్రాణీతీహేమా
 ౨౪ ॥ ద్రా - కృతలవణంసాంభరభిన్నం ॥ సైంధవంబులపణంచైవతథా మాచససంభవమ్ ॥
 ౨౫ ॥ యశ్చసాముగ్రికంభవేదిలి శూలపాణౌపారిః ॥ పక్షితేనమేష్యాతేప్రత్యక్షే ౧౬
 ౨౬ ॥ నిత్యశి ఇతివాయవీయోక్తేః - మానసంసాంభరం - యత్తుభవిష్యం ॥ తజాన్యానం
 ౨౭ ॥ తిశ్శాంతంచప్రత్యక్షంలరణంతథేతితత్రతౌరలవణంభారీతిప్రసిద్ధంనిసిద్ధం ॥ భుక్వాతు
 ౨౮ ॥ తులలవణాత్రిరాత్రంతుననేవనేదితి బ్రాహ్మకైరితిశూలపాణిః - తులలవణమితి
 ౨౯ ॥ సారాత । తులమిశ్రంలవణంనిసిద్ధమితివాచస్పతిః - రాజమాషాఃరతరా (చవళి)
 ౩౦ ॥ ఇతిప్రసిద్ధాః - కొరదూషకఃపశుకోద్రవః । చాగ్రికాయాంశంఖః ॥ పిండాలకంచ
 ౩౧ ॥ తుండరంకంమవకంచనాశికం । కూశ్మాండంబుబహుబీజాని శ్రాద్ధాన్వాప్రజత్యధః ॥
 ౩౨ ॥ పాదాలకంమహారాష్ట్రేషుపిండరమితి ప్రసిద్ధం - తుండరంబింబీళుమితికైదెనః -
 ౩౩ ॥ కిరమిడికంకరసంతమిలిప్రసిద్ధం - తత్రైవ ॥ బిదాలోచ్చిష్టమాఘాతంశ్రాద్ధేయ
 ౩౪ ॥ త్యేనపజయేత్ । కూశ్మాండంసుహిషీరమాభికోయరాజసవపాః ॥ చణకా
 ౩౫ ॥ రాజమాషాశ్చముంతిశ్రాద్ధంససంశయః ॥ వృద్ధవరాశిరః ॥ కరీరఫలపుష్పాణివిడం

గమరిచానిచ । జంభారికాసజంబీరాసుపక్వంబీజపూరకం ॥ జంబ్వలాబూనిపిష్ప
 ల్యఃపటోలంపిండమూలకం । మసూరాంజనపుష్పంచశ్రాద్ధేదత్వాపత్యధః - జం
 బూఃసూక్ష్మామాధవియేచతుర్ద్వింశతిమతే ॥ యావనాశాంకుభిక్షాంశ్చనర్జయంతివి
 పశ్చితః । యావనాలఃజోంధశా - అత్రయానిచణకాదీనివిహితనిషిద్ధానితేషాంవిక
 ల్పః - అన్యథా ॥ శ్యామూక్షైశ్చణక్షైశ్చాక్షేర్షీ వారైశ్చప్రియంగుభిః । గోధూమై
 శ్చృతిలై ముగ్ధై మౌసంప్రీయతే పితౄనితిగోధూమైరిక్షుభిముగ్ధై స్సతీనై
 శ్చణక్షైరపీతిహేమాద్రాకౌమౌవిష్ణుధర్మాదివిరోధఃస్యాత్ - పిష్పలీనురీచాదేస్తు
 ప్రత్యక్షస్యనిషేధోనత్యన్యద్రవ్యమిశ్రస్య ॥ సోవీరతిక్తైర్లవణాదిభిస్తుపాకస్యసిద్ధి
 మౌహతీహయైస్తు । తద్వీజపూరామరిచాదియోగాత్పిష్ఠం ప్రదేయంనతుదుష్వ
 తీహేతి స్పృశ్యచంద్రోదయేవృద్ధపరాశరోక్తేః - తత్రైవ ॥ దాతుశ్చయస్మిన్మనసో
 భిలాషశ్చృద్ధాభవేద్యత్రచదీయమానే । శ్రాద్ధేషుదేయంవిధినత్తదేవతద్వత్తమక్ష
 య్యమితిబ్రువంతి ॥ ఏతన్నిషిద్ధైతరవిషయం । చంద్రికాయాం-కృష్ణధాన్యానిసర్వా
 ణివజ్రయేచ్ఛాద్ధకమౌణి । నవజయే త్రిలాంశైశ్చవముద్గమాపాంస్తథైవచ ॥ మా
 త్యే ॥ మసూరశణనిష్పావరాజమాషకుసుంభికాః । పద్మబిల్వార్కదుత్తూరపారి
 భద్రాటరూపకాః ॥ నదేయూపితృకార్యేషుపయశ్చాజావికంతథా । కొద్రప్రొ
 ద్వారవరకకపిత్థమధుకాతసీ ॥ ఏతాన్యపినదేయానిపితృభ్యశ్చృద్ధమిచ్ఛతా ॥ నిష్పావాః
 వల్లః-యత్తుమార్కండేయః ॥ ప్రియంగవఃకోవిదారానిష్పావాశ్చత్రశోభనాశ్చితి
 తత్రనిష్పావః శ్వేతశింబీతీదానసాగరే శ్రాద్ధప్రకాశేచోక్తంబిల్వంచరక్తంవిషిద్ధం ।
 జంబీరంరక్తబిల్వంచశాలస్యాపిఫలంత్యజేదిత్రబాహ్మకైః ॥ పారిభద్రేనింబతరుది
 త్యమరః-రక్తమందారశ్చితిహేమాద్రీః ॥ ఆటరూపావాసాతత్పుష్పం-ఉద్ధారఃకాంచ
 నారః-మధుకంజ్యేష్ఠిమగ్ధ్వితిచంద్రికావరకావనముగ్ధాహేమాద్రాబ్రహ్మాండే ॥ ఆ
 సనారూఢమన్నాద్యంపాదోపహతమేవచ ॥ అమేధ్యైజ్ఞాంగమైస్సృష్టంశుష్కంప
 ర్యుపిత్తంచయత్ ॥ ద్విస్త్విన్నంపరదగ్ధంచతద్దైవాగ్రావలేహితమ్ ॥ శర్కరాకీటపామా
 నైఃకేలైర్యచ్ఛాప్త్యపద్రుతం ॥ పిణ్యాకంమధితంచైవతథాతిలవణంచయత్ ॥ సిద్ధాఃకృ
 తాశ్చయేభయ్యైః ప్రత్యక్షులవణీకృతాః ॥ వాససాచావదూతానివజ్ఞానిశ్రాద్ధక
 మౌణి । ద్విస్త్విన్నంయత్సకృత్పాకేనభక్ష్యమపిహింగు జీరకాదిసంస్కారాధం
 పునఃపచ్యతేతద్వజ్ఞాం-యత్తుతిక్తశాకాన్నవికారాదిద్విఃపాకేనైవభక్షణహం
 తన్ననిషిద్ధం-అగ్రావలేహితమాస్వాదితపూర్వం ॥ పర్యుపిత్తస్యసదావిషేధేపి పునర్వ
 చనంతిపూపాశ్చకరంభాశ్చధానావటకసక్తవః ॥ శాకంమాంసమపూపంచసూపంకృ
 సరమేవచ ॥ యవాగూఃపాయసంచైవయచ్ఛాప్త్యత్నేహసంయుతం ॥ సర్వంపర్యు
 పిత్తంభోజ్యంభుక్తంచేత్పరివజ్ఞయేదితి ॥ మాధవీయేయమోక్తవటకాదేరపిపర్యుపిత్త
 స్యనిషేధాధామితి చంద్రికాదయః - వర్జ్యేషువిశ్వామిత్రైః ॥ కపిత్థంకుసుమంచైవ
 నారికేలంచపైనికం । జంబూఫలాదిపక్వంచపిణ్యాకంతంశులీయకం ॥ హేమాద్రా
 షట్త్రింశన్మతే ॥ వజ్ఞామర్కటకాశ్చృద్ధైరాజమాపాస్తథైవచ । మర్కటకా

లాకాగతిప్రసిద్ధాః - మైత్రీనసిః ॥ వృంతాకంనశికాపోతకుసుంభాశ్చింతకానిచ !
 శాకానామభక్ష్యాగతిపోతంపోతాగతిప్రసిద్ధం-కుసుంభంకురుషాగతిమహారాష్ట్రేప్ర
 సిద్ధం - మార్కండేయః ॥ వర్జ్యాశ్చాభిషవానిత్యంతేతపుష్పాగపేషకాః । జంబీర
 కంఫలంవర్జ్యంకొవిదారాశ్చనిత్యశః॥ అభిషవఃసూక్తమితిచంద్రికా - సంధానకమి
 తిపుష్పీచంద్రః - శతపుష్పాపంచాగతిప్రసిద్ధం - శాత్రూయనః ॥ మారిషంనాశికా
 చైవరక్తాయాచకలంబికా । అనురాగ్నమిదంసర్వంపితృణాంనోపతిష్ఠతే॥మారిషం
 మధ్యదేశేమయసాగతి - మహారాష్ట్రేషురాజగిరాగతిచప్రసిద్ధం - కలంబికావేణ్యా
 కృతీపత్రా - తత్రైవ ॥ గాంధారికాపటోలానిశ్రాద్ధకమహాచివజయేత్ ॥ గాంధా
 రికాతంశులీయమితిచంద్రికా । జవానాభ్యానురాలభేతికైదేనః - భారతే ॥ హిం
 గుద్రవ్యేషుశాకేషు ఆలాబుంలగునంతథా । కుకుండకాన్యలాబూనికృష్ణంలవణమే
 వచ । పుషరలాబుగ్రహణముభయాలాబునిషేధార్థమితి పృథ్వీచంద్రఃకుకుండకంవ
 తులంఛత్రాకం-తత్రైవ॥ కుస్తుంబుగుంకలింగోష్ణంపర్జయేదాప్లువేతసం ॥ హేమా
 ద్రాద్రాహ్మ్యోవాతాకంపంచబింబంచలోమశానిశలానిచ।కలింగంరక్తచారంచ
 వీణాకంధృతచారకం ॥ కపాలాకాచమారీచకరంజంపిండమూలకం । గృంజనంచు
 క్రికాంచైవగాజరంజీవకంతథా ॥ వృంతాకంశ్వేతం ॥ కంఠూరాంశ్వేతవృంతాకం
 కుంభాండంచవివర్జయేదితిదేవలోక్తైః - తేనకృష్ణస్యానిషేధగతిచంద్రికామాధవా ।
 వస్తుతస్తుసదాశ్వేతనిషేధాత్ పునః శ్రాద్ధేనిషేధోవ్యర్థః-తేనభక్ష్యస్యకృష్ణవృంతా
 కస్యాపినిషేధార్థమితివయం - కంఠూరాకపికచ్చాః - కుంభాండంవృత్తాలాబుః -
 పంచశింబంవల్లమనూరరాజమాషనుకులిత్థాః - లోమశానికపిత్థాని - రక్తిచా
 రంలోహితచారఫలం - వీణాకంకృష్ణదీఘకర్కటీ - ఘృతచారకంచిరస్థితచార
 ఫలం-చారోఽపిప్రసిద్ధంకపాలంనారికేళం - కాచంకచువృక్షఫలం - మారీచంఅర్ద్ర)
 మరీచాని - గృంజనంపలాండుభేదఃసశ్చిమదిశిప్రసిద్ధఃనతుగాజరంతస్యపృథగుక్తైః -
 హేమాద్రాక్షాతుగృంజనంగాజరమేవైక్తిం - గౌడశ్రాద్ధకాముద్యామశ్వేసా -
 తచ్చింత్యం - చుక్రికాచిరకాలశుక్తింపానకిం - చంద్రికాయాంహారీతః ॥ నవటప్లు
 యోదులంబరశేలుదధిత్థసీపమాతులింగానిభక్షయేత్ । శేలుఃశ్లేష్మాతకః భోగగసం
 జ్ఞా - దధిత్థంకపిత్థం - స్మృతిసారే॥ షీరేతుబనణందత్వాఉచ్చిష్టేపివయస్థుతమ్॥
 గ్నాసంరజసిశ్లేష్మతామ్రగవ్యంమరాసమం॥ గౌడనిబంధిసాగరేస్మృతిః॥ నారికేరో
 దకింకాంశ్వేతామ్రపాత్రైస్థితంమధు । గవ్యంచతామ్రపాత్రస్థంమద్యతుల్యంఘృతం
 వినా ॥ తామ్రపాత్రేఘృతంమాంసం యచ్చగవ్యంఘృతేతత్ । ఆమిషంతుగవా
 మాంసందధిషుద్యంపయోరజః ॥ ద్రవ్యాంతరయతంమాంసంపయస్సానంయుతంద
 ధి । పయోనుద్భృతసారంచతామ్రపాత్రేనదుష్యతి-అథజలం - యాజ్ఞవల్క్యః ॥
 శుచిగోతృప్తికృత్తోయం ప్రకృతిస్థంమహీగతం॥ వర్జ్యంజలముక్తం హేమాద్రాబ్ర
 హ్మండే ॥ దుగంధిఫేనిలంక్షారంపంకిలంపల్వలోదకం । నభవేద్యత్రగోతృప్తిర్ష
 క్తంయచ్చాప్ర్యశాహృతం ॥ యస్మిన్శ్యాధ్ధముత్సృష్టం యచ్చాభోజ్యనిపానజం ॥

తద్వర్జ్యంసలిలంతాతసదైవశ్రాద్ధకమణి ॥ నిపానోజలాశయః - శ్లోకైః
 ఖః ॥ స్నానమాచమనందానందేవతా పితృతర్పణం । శూద్రోదక్షైర్నీచ్యైతథా
 మేఘాద్వినిః స్మృతైః ॥ హేమాద్రావాదిత్యపురాణే ॥ చిరంపర్యుపిత్తవాపిశూ
 ద్రస్పృష్టమథాపివా । జాహ్నువ్యాఃస్నానదానాచాపునాత్యేవసదాఽయః ॥ కా
 త్యాయనః - అపొనిశినగృహ్ణీయాన్నపిబేచ్ఛకదాచన । ఉద్భృత్యాగ్నిముపర్యగే
 థామో ధామ్న ఇతీరయేత్ ॥ రజోదోషేతుప్రాగుక్తంనారదీయే ॥ త్యజేత్పర్యుషి
 తంపుష్పంత్వజేత్పర్యుషితంజలం । నత్యజేజ్జాహ్నువీతోయంతులనీవిలృషద్ధృకం ॥ అన్య
 న్యపిపృథ్వీచంద్రోదయేమాత్యే ॥ మధ్యాహ్నః ఖడ్గపాత్రంచతథానైపాలకంబలః ।
 రౌప్యందర్పాస్తిలాగామౌదాహిత్రశాస్త్రమఃస్మృతః ॥ పాఠంకుత్సితమిత్యాహుస్త
 స్యసంతాపకారిణః ॥ అష్టావేతేయతస్తస్మాత్కుతపాగతివిశ్రుతాః ॥ బ్రాహ్మీ ॥
 యతిస్త్రీదండః కరుణారాజతంపాత్రమేవచ । దాహిత్రంకుతపఃకాలచ్ఛాగకృష్ణాజ
 నంతథా ॥ శస్తాదీతిశేషః - దాహిత్రంఖడ్గపాత్రమితికల్పతరుః - అపరాక్లేష్ట
 త్యంతరే ॥ అపత్యందుహితుశ్చైవఖడ్గపాత్రంతథైవచ । ఘృతంచకపిలాయాగోష్ఠా
 హిత్రమితికీర్తితమ్ ॥ బ్రహ్మాండే ॥ అమావాస్యాగతేసోమేయాతుఖాదపిగాస్త్ర
 ణం । తస్యాగోర్యద్భవేత్క్షీరంతద్దాహిత్రముదాహృతం ॥ స్మృతీసంగ్రహే ॥ ఉచ్చి
 స్టంశివనిమూల్యంవాంతంచమృతకర్పటం । శ్రాద్ధేనస్తవిత్రాణిదాహిత్రఃకుతప
 స్తిలాః ॥ ఉచ్చిష్టంవత్సస్యదుగ్ధమిత్యధః - శివనిమూల్యంగంగోదకం - వాంతం
 మధు - మృతకర్పటంతసరిపట్టం - తీలేష్వాపస్తంబః ॥ అటవ్యాంయెసముత్పన్నా
 అకృష్టఫలితాస్తథా । తేవైశ్రాద్ధేషవిత్రాన్స్యస్తిలాస్తేనతిలాస్తిలాః ॥ అభావే
 గ్రామ్యాః ॥ గౌరాఃకృష్ణాస్తథారణ్యాస్తథైవత్రివిధాస్తిలాఇతి బ్రాహ్మీ
 క్తైః - అధవర్జ్యావిచంద్రికాయాయమః ॥ కుక్కుటోవిడ్వరాహశ్చకాకశ్చాధవి
 డాలకః । వృషలీపతిశ్చవృషలఃషండోవీరారజన్వలా ॥ ఏతేతుశ్రాద్ధకాలేవైవజ
 నీయాఃప్రయత్నతః ॥ ఖంజఃకాణఃకుణిశ్చిత్తీదాతుఃప్రేష్యకరస్తథా । న్యూనాం
 గోష్ఠిరిక్తాంగస్తమప్యపనయేత్తతః ॥ వాయవీయే ॥ అన్నంపశ్యేయరేతేతుయదివై
 హవ్యవక్యయోః ॥ ఉత్సృష్టవ్యంప్రథానార్థంసంస్కారస్త్వాపదిస్మృతః ॥ సుమంతుః ॥
 చాండాలాదివీక్షితమన్నమభోజ్యమన్యత్రమృద్భస్మహిరణ్యోదకస్పర్శాత్ - తత్రై
 వజమదగ్నిః । శుద్ధవత్సోధగూశ్లాండః పావమాన్యస్తరత్సమాః । పూతేనవారి
 ణాదర్భైరన్నదోషమపానుదేత్ ॥ చంద్రోదయే ॥ పాదుకోపానహాఘత్రంచిత్రర
 క్తాంబరంతథా । రక్తపుష్పంచమాజ్ఞాఞరంశ్రాద్ధభూమా విపర్జయేత్ ॥ నిణాయ
 దీపే ॥ ఘంటానినాదోహయ సన్నిధానంశంబూకశంఖంకదళీదళంచ । ఉన్నతజా
 త్యర్కహయారిజాని శ్రాద్ధస్యవైగుణ్యకరాణ్యమూని ॥ హయారిజంమహిషీక్షీరా
 దిః ॥ అథశ్రాద్ధదినకృత్యం - చంద్రోదయేఉశనాః ॥ గోమయోదక్షైర్భూమిభాజన
 శౌచంకుర్వాత్ ॥ పరాశరః । కాంజికందధితక్రంచ శృతంవాశృతమేవచ । పూ
 ర్వమేవసదాతవ్యమేకోద్దిష్టేధపార్వణే ॥ హేమాద్రాపరాశరః ॥ గృహాగ్నిశీశుదే

వానా బ్రహ్మచారితపస్వినాం । తావన్న దీయతేకించద్యావత్పిండాన్న నిర్వపెత్ ॥
 కాశ్చ ॥ తిలానవకే తత్రస్వతోబాధయేదహ ॥ తత్రైవదేవలః ॥ తత్రైవయం
 త్రితోదాతాప్రతన్న త్వసహంబరః । ఆరభేతసవైఃప్రాత్రైరన్నారంభంచబాం
 ధవైః ॥ అత్రాత్మనేపదాత్స్వయమేవపాకఃకార్యః - అశక్తోపత్యతదభావేబాం
 ధవైః ॥ తతస్తానిపపాచాశు సీతాజనకసందినిభలిపాద్మలింగాదితిహేమాద్రిః-శ్రాద్ధ
 దీపపలికాయామాశ్విలాయనః ॥ సమాశప్రపరైమిశ్రైఃసపిండైశ్చగుణాన్వితైః ।
 కృతోపకారిభిశ్చైవపాకకార్యంప్రశస్యతే ॥ వ్యాసః ॥ గృహిణీచైవనున్నాతాపా
 కంకుర్యాత్ప్రయత్నతః । నిష్పన్నేషుచపాకేషుపునఃన్నానంసమాచరేత్ ॥ పృథ్వీ
 చంద్రోదయేబ్రాహ్మే ॥ రజస్వలాంచపాఖండంపుంశ్చలీంసతితాంతథా ॥ త్యజే
 చూర్చదాంతథావంధ్యాం విధవాంచాన్యగోత్రజాం ॥ వ్యంగకణీంచతుర్థాహ
 న్నాన్నతామపిరజస్వలాం । వర్జయేచ్ఛార్ధపాకాధామమాతృపితృవంశజాం । మా
 తృపితృవంశజభిన్నాంత్యజేదిత్యశః - స్మృతిసారే ॥ నపాకంకారయేత్పుత్రీమ
 న్యాంవాన్యగోత్రజాం । మృతవంధ్యాంచగర్భిణీంగర్భిణీంచైవదుముఖం ॥
 పాకభాండానితుహేమాగ్రానాగరఖండే ॥ సోపశాన్యసహవ్యాకికాంస్యతా
 మోద్భూవానిచ । మారేకాన్యగోత్రపితృవ్యానిసూతనాన్దృశానిచ ॥ తత్రైవాదిత్య
 పురాణే ॥ పచేదన్నానిసున్నతః పాత్రేషుశుచిషుస్వయం । స్వశాశాభానుజానే
 షుమృణ్మయేవ్యపివాద్విజః ॥ అచ్ఛిద్రేష్వనులిప్తేషుతథానుపహతేషుచ । నాయ
 సేషుసభిన్నేషుతూషి తేష్వపికహిచిత్ ॥ పూర్వంకృతోపయోగేషుమృణ్మయేషున
 తుక్వచిత్ ॥ వాయుపురాణే ॥ నకదాచిత్పచేదన్నమయస్థాలీషుపైతృకం । ఆయసో
 దర్శనాదేవపితరోపిద్రవంతిహి । కాలాయసంవిశేషేణనిందంతి పితృకమణి ॥
 ఫలానాంచైవశాకానాంఛేదనాధానియానితు । మహానసేపిశస్త్రాణి తేషామేన
 వహిసన్నధిః ॥ ఇప్యతేనేతరిస్యాత్రశస్త్రీమాత్రస్యదర్శనం । శ్రాద్ధదేశేతువిదుషాపి
 త్యజాంతృప్తిమిచ్ఛతా । మహానసేపియక్తానామపికార్యంనదిదర్శనం । తత్రైవపచమా
 సస్తుభాండేషుభక్త్యాతామయేషుచ । సమద్ధరలిన్ద్రేఘోరాత్ పితౄణామృణ్మయేషు
 ణవాత్ ॥ తైజసానామభావేతుపిరకేమృణ్మయేపిచ । నవేషుచాప్రకుర్వీతపాకంపిత్ర
 ధమాదరాత్ ॥ తత్రైవాదిత్యపురాణే ॥ పశ్యాన్నస్థాపనాథైతుసస్యంకేదారుజాన్య
 పిదిర్వాన్యదీన్యపికార్యాణియజ్ఞయైరపిదారుభిః ॥ యమః-వివాహేక్షేతకార్యేచనూ
 తాప్రిత్రోక్షయేహని । నవభాండానికుర్వీతయజ్ఞకాలేవిశేషతః ॥—అధపాకాగ్నిః -
 హేమాగ్రాప్రజాపతిః, ॥ ఔషాసనేనాన్నసిద్ధిరగ్నాకరణమేవచ ॥ పృథ్వీచంద్రో
 దయేంగిరాః ॥ శాలాగ్నాతుపచేదన్నంతాకికేవాపినిత్యశః । యస్మిన్నగ్నోపచేద
 న్నుంతస్మిన్-హేమామోవిధీయతే ॥ మరుః ॥ వైవాహికేగ్నాకుర్వీతగృహ్యాంకి
 మాయథావిధి । పంచయజ్ఞవిధానంచపజ్జీంచాన్వాహికీంద్విజః । శ్రాద్ధస్యగృహ్యా
 త్వంచోక్తమపరాక్రేణ - అత్రవిశేషఃకమప్రదీపే ॥ ప్రాతర్హోమంతునిర్వత్యకా
 నమదస్యపశుతాశనాత్ । శేషంమహానసేకృత్వాత్రపాకంసమాచరేత్ ॥

పాకాంతేగ్నింతమాహృత్యగృహ్యగ్నాతుపునఃషీషేత్ । తతోస్మిన్వైశ్వదేవాదిక
 ముకుర్యాదతంత్రదితః॥తదభావేతాకికే॥తతఃపచేయరన్నానినిర్వాపానంతరంశనైః ।
 వైవాహికేగ్నావస్యత్రతాకికేవాపిసంయతః॥ఇతికలికాయాంసంగ్రహాక్షైః-పిత్ర
 ర్థంనిర్వాపంకృత్యేత్యర్థః- అతపవహేమాద్రావాయుపురాణే॥ పిత్రర్థంనిర్వపేద్భూ
 మాకూర్చైవాదర్భసంస్కృతైఃఇతితత్రైవపాద్భూమాత్స్యయోః॥ అగ్నిమాన్నిర్వపే
 త్రైవత్రంచరుంవాసమముష్టిభిః । పితృభ్యోనిర్వసామితిసర్వందక్షిణతోన్యసేత్ ।
 చరుగ్రహణాన్నశాకాదావిలిహేమాద్రాః - పిండపితృయజ్ఞార్థపాక విషయో
 యంనిర్వాపః - ఇతితుయుక్తం - అయంచేతరేషామస్తి - ఆశ్వలాయనానాం
 తుగురుణాభిమృతా అన్యతోవాపక్షీయమాణా అమావాస్యాయాంశాంతికముకు
 ర్వీరన్నిత్యాదిసూత్రేణపచానాగ్నేస్త్యాగముక్త్యా ఇహైవామితరోజాతవేదా ఇ
 త్యర్థరైచశిగామయూభ్యామరణీభ్యామగ్నింమంధయేత్సపచనాగ్నిర్భవతీతిసూత్రై
 వృత్తైచాక్షైః - పచనాగ్నావేవపాకః - జాధాయనెనాప్యక్తం - ఆహృతపచనా
 గ్నిమాపాసనం వాభిప్రవజంతీతిస్తాతాగ్నా పాకస్త్యన్యశాఖావిషయఇతికే
 చిత్ - వస్తుతస్తుపూర్వోక్తస్యసర్వాధానవిషయత్వంయుక్తం - శిష్టాచారేషినప
 చనోద్వశ్యతే, అండవిలాయామపిసర్వాధానపక్షేవైశ్వదేవశ్రాద్ధంచపచనేకుర్యా
 దన్యధాపాసనేఇత్యుక్తం - అగ్నాకరణంతు ప్రయోగపారిజాతాదిభిరాద్దికాదిసర్వ
 శ్రాద్ధేషుపిండపితృయజ్ఞవ్యతిషంగోక్తేజ్ఞాకేక పచనేవాపాకకృతేషి - గృహ్య
 గ్నాపక్వచరుణైవకార్యమితిప్రతిభాతి-మదనరత్నే క్షేపం - విధురోత్పన్నాగ్నాదే
 స్తుపృష్ఠాదివివిధానే నాగ్నిసంపాదనమిత్యుక్తం హరిహరభాష్యేఇతిపాకాగ్నిః -
 చంద్రికాయాంమార్కండేయః ॥ అహ్నుఃపట్ సుముహూర్తేషుగ తెషుప్రయతా
 ద్విజాః । ప్రత్యేకంప్రేషయేత్తైహాంప్రదాయామలకోదకం ॥ దేవలః ॥ తతోనివృ
 త్తేమధ్యాహ్నాకృత్రోమనఖాః ద్విజాః । అభిగమ్యయథాన్యాయంప్రయచ్ఛే
 ద్దంతథావనంత్రైలమభ్యంజనం స్నానంస్నానీయంచపృథగ్విధం॥ పాత్రైరాదుంబరై
 ర్దేద్యాదైవ్యద్వైవికపూర్వకం । జాదుంబరైస్తామ్రమధైః - లత్రక్షౌరామలక
 న్నానాదినిషిద్ధతిధ్యాదిన్యతిరక్తవిషయమితిహేమాద్రాధాధవశ్చ - యత్తుచంద్రికా
 యాంప్రచేతాః ॥ త్రైలముద్వర్తనంస్నానందద్యాత్పూర్వాహ్లాపవచ । శ్రాద్ధభు
 గ్భ్యానఖశ్మశ్శుచ్ఛేదనంతునకారయేదితితన్నిషిద్ధతిధ్యాదివిషయంనిషిద్ధతిధ్యాదితు
 ప్రాగుక్తంఅభ్యంగేతు కలికాయాంకాత్యాయనః ॥ త్రైలముద్వర్తనేదేయంబ్రా
 హ్మణేభ్యః ప్రయత్తుతః॥ త్రైభ్యంగశ్చకతేవ్యోవర్జ్యంకాలంసచింతయేత్॥అపరా
 ర్కేప్రచేతాః ॥ స్నాతోఽధికారీభవతిదేవేపిత్యేచకమణి । శ్రాద్ధకృచ్ఛుగ్నవా
 సాస్సన్యాన్మోనీచవిజతేంద్రియః ॥ హేమాద్రాజాబాలిః ॥ తాంబూలందంతకాష్ఠం
 చన్నేహస్నానమభోజనం ॥ రత్యేపధంపరాన్నానిశ్రాద్ధకతావివర్జయేత్ ॥
 వస్త్రేనిశేషమాహతత్రైవభృగుః । నగ్నస్నాన్యన్మలపద్వాసానగ్నఃకాపీనకేవలః ॥
 ద్వికచ్ఛేనుత్తీయన్ అకచ్ఛేవస్త్రుపవచ ॥ నగ్నఃకాపాయవాసాస్సన్యాన్నగ్నః

అన్నాస్యదానాద్యం తేషు గోత్రం నామ చ కీర్తయేత్ || కలికాయాం సంగ్రహే ||
 అసనావాహనేపాద్యే అన్నదానేతథైవచ | అక్షయ్యేపిండదానేచపట్ననామా
 నికీర్తయేత్ || మాత్యే || సంబంధంప్రథమం బ్రూయాద్గోత్రం నామత
 తైవచ | పశ్చాద్ద్రావిజానీయాత్కృమ ఏషసనాతనః || తత్త్రైవ ||
 సకారేణతువక్తవ్యంగోత్రం సర్వత్రఫీమతా | సకారికుతపోజ్ఞేయస్తస్మాద్య
 త్మేనతంవదేత్ || యథాకాశ్యపసగోత్రేతి || పరాశరసగోత్రస్యవృద్ధస్యతు
 మహాత్మనః | భిక్షోఃపంచశిఖస్యాహం శిష్యఃపరమధామికః ఇతిమోక్షధమేక
 షుప్రయోగాచ్చ - తేనగోత్రసగోత్రయోః పర్యాయత్వాచ్చాభాభేదాద్వ్య
 వస్తేతిశూలపాణిః - ఏతద్వేషామామ్నాతం తేషామేన - హేమాద్రోబృహ
 త్ప్రచేతాః || గోత్రంస్వరాంతంసర్వత్ర గోత్రస్యాక్షయ్యకమణి | గోత్రస్తుతర్ప
 ణేప్రోక్తపిందాతానముహ్యతి || సర్వత్రైవపితఃప్రోక్తఃపితాతర్పణకమణి | పిత
 రక్షయ్యకాలేతుపి త్యేసంకల్పనేతథా || శమన్మధ్యదికేకార్యంశమాతర్పణ
 కమణి | శమణోక్షయ్యకాలేతుపితౄణాందత్తమక్షయం || స్వరాంతంసంబ
 ద్యంతమితిహేమాద్రః - తత్త్రైవచంద్రికాయాంచస్మృత్యంతరే || గోత్రస్యత్వప
 రిజ్ఞానేకాశ్యపంగోత్రముచ్యతే | యస్మాదాహత్రుతిస్సర్వాప్రజాకశ్యపసంభవాః ||
 యత్తుసత్యాపాథః || అధాజ్ఞాతబంధోఃపురోహితగోత్రేణాచార్య గోత్రేణవేతి
 తద్వివాహపరం - నామోచ్చారణవిశేష మాహహేమాద్రాజాధాయనః || శ
 మాహంబ్రాహ్మణస్యోక్తంవమాంతంక్షత్రియస్యతు | గుప్తాంతంచైవవైశ్య
 స్యదాసాంతంశూద్రజన్మనః || పిత్రాదినామాజ్ఞానేతత్త్రైవ || పృథ్వీషత్పితావాచ్య
 స్తత్పితాచాంతరిశుసత్ | అభిధానాపరిజ్ఞానేదివిషత్ప్రపితామహః || పిత్రాదీనాం
 నామయదాయపుత్రైర్నజ్ఞాయతేతదా || ఆపస్తంబనూత్రేష్యేనం - ఏతదస్యశా
 ఖాపరం - ఆశ్వలాయనానాంతూక్తంతత్సూత్రే || యదినామాస్యవిద్వాంస్తత్పి
 తృపితామహప్రపితామహేతిబ్రూయాత్ | తత్క.రి.కా.పి||నామానిచేన్నజానీయాత్త
 తేత్యాదివదేత్క్రమాత్ || తతేతిసంబంధమాత్రపరం - తేనపితృవ్యాదావపితధేతి
 గాడాః - స్త్రీణాంతుదాంతంనామజ్ఞేయందాంతంనామస్త్రీణామితిపృథ్వీచంద్రోద
 యేగోబిలోక్తః - క్వేచిద్దేవిశబ్దాంతమాహుః - అన్యేతుదేవిదాఇతిద్వయోస్సము
 చ్చయమాహుః - హేమాద్రానారాయణః || విభక్తిభిస్తుయత్కించిద్దీయతేపితృ
 దైవతే | తత్సర్వంసఫలంజ్ఞేయంవివరీతంనిరధఃకమ్ || చంద్రికాస్మృత్యుత్పత్త్యర్థసారయో
 శ్చనారదీయే || అక్షయ్యాససయోష్ఠిద్వితీయావాహనేతథా | అన్నదానేచతు
 థీకస్యాచ్ఛేషాసంబుద్ధయఃస్మృతాః || యత్తువ్యాసః || చతుర్థీచాసనేనిత్యంసంక
 ల్పేచవిధీయతే | ప్రథమాతర్పణేప్రోక్తాసంబుద్ధిమపరేజగుఃఇతి || అత్రశాఖాభేదా
 ద్యవస్తేతిహేమాద్రః - హేమాద్రాభృగుః || అఘ్నావనేజనంపిండమన్నంప్ర
 త్యవనేనజమ్ | సంబుద్ధిత్రకుర్వీతశేషేషస్త్రివిధీయతే | తత్త్రైవమాతుర్విశేషానా
 గరఖండే || మాతమాత్రతేతథామాతురాసనేకల్పనేక్షయే | గోత్రేగోత్రాయై

గోత్రాయాః ప్రథమాద్యావిభక్తయః - హేమాద్రాక్షభాసఖం || యజ్ఞాదీని
ప్రకాశం వై పంకమప్రదక్షిణమ్ | ప్రాచీనావీతినాకార్యం పితృకమం - ప్రదక్షి
ణమ్ || అపసవిత నీశూద్రాదేస్తూత్తర్యేనైవ సవ్యాససవ్యస్తాసే - తస్యావిత
స్థానీయత్వాత్ || అపసవ్యంక్రిమాద్యస్త్రంకృత్వాకశ్చిత్సగోత్రం ఇతిబ్రాహ్మణా
చ్చేదివాచస్పతిః - యత్తుకేచిత్ - సదోఽవీతినాభాన్యమిత్యన్యపురుషాగౌత్యో,
ప్రాచీనావితకాలేవ్యపవిత్రాంతరేణతత్కార్యమేవేతి, తస్య - విశేషేణాభాధాత్ -
జయకర్షి || నూక్తంస్తోత్రజపాత్యక్తాపిండాభ్యాణచదక్షిణమ్ | అహోర్వరస్వా
గతంకూర్మకంవినాచపరివేచణమ్ | విసంకరాసౌమ్యస్యచాంకయే ప్రాజ్ఞ సంత
ధా | విప్రప్రదక్షిణాంచైవస్వస్తివాచసకంవినా | నిత్యనుస్మర్యకశాన్యప్రాచీనా
వీతినాసదా || హేమాద్రాక్షసంగ్రహే || ఆరావిప్రాప్తిశోచాగేధ్యస్సవేదికి
రేకృతేపిండాన్యుపాస్యర్చయిత్వాచవిసర్జ్యబ్రాహ్మణం సథం ఆరావేచ్ఛార్ధక
తాచస్థానేపేష్వితేసుస్తను | అన్యంతయోగ్యకారాచామచ్ఛేషేషు తుసగృత్స
కృత్ || తత్రైవ || శ్రాధ్ధారంభేచసాగేచపాత్యోచార్చనాంతయే || విశేషింప
దానేచరగ్నాచరమిష్యతే || ఆత్యలాయః || దానాన్యయనదేనారాజప
హేమమస్రరాదీకా | సమర్థాచ్ఛార్ధాచసప్రాగ్నిప్రాణంవిస్మనాత్ || పితన్ని
త్యసగృయతిభాదేన - ఇదంవిష్ణుభిన్నదేవర - | విష్ణునిపేదితాన్విసంప్రసం
దేవశాంతమ్ | పితృభ్యశ్చపితృదేయంరదాసంత్యాయకల్పతే || పితృకేషంతు
యోనిగ్యాధ్యయేరమాత్మనా | శోభాఃపితరస్తస్యభవతిక్రీతభాగినః ఇతిస్మాం
దాత్ || పితరస్సర్వేమనుష్యావిష్ణునాశితమన్నమన్నంతీత్రిశుజే || యశ్చార్ధకాటేహ
నిభన్తశేషందదాతిభక్త్యాపితృదేవతానామ్ | తేనైవపిండాంస్తులసీవిమిశ్రానాకల్ప
కోటిపితరస్తుతృప్తాఇతి బ్రాహ్మణైశ్చేలి క్రీధరస్యామిన్మసింహ పరిచర్యాద
యః | సతత్సాన్నిబంధవిరోధాన్నిమూకలః - ఆత్రపశేషహేమాద్రావిష్ణుధ
మే || శ్రాధ్ధాహ్నిమసమభ్యర్చ్యసమరాహంజనాదకామ్ || శినపురానే || పూ
జయత్వాశినంభక్త్యాపితృశ్రాద్ధంప్రకల్పయేత్ || పూర్వనిపేధస్తుపహితభిన్నపరిః
తథాహేమాద్రా || దేవార్చాదక్షిణంగాదిపాదజాన్వంసమూర్ధకం | శిరోంస
కాయసాదేషువామాంగాదిచపైతృకమ్ || కలికాయాంస్పృత్యంతరే || శ్రాధ్ధా
రంభేమయేదర్భాపాదశౌచేవిసర్జయేత్ | అర్చనాదాతుయేదర్భాఉచ్చిష్టాంజేవి
సర్జయేత్ || మార్జనాదాతుయేదర్భాపిండోత్థానేవిసర్జయేత్ | ఉత్తానాదాతు
యేదర్భాదక్షిణంతేవిసర్జయేత్ || ప్రార్థనాదాతుయేదర్భాసమస్కానేవిసర్జయేత్ ||
ఊహమహావిష్ణుః || మూతామహానామప్రేనంశ్రాద్ధంకుర్యాద్విచక్షణః | మం
త్రోహేసయథాన్యాయం శేషాణాంమృతవజ్రతమ్ | యథాన్యాయమితియత్ర
బహువచనాంతః పితృశైల్ల సత్రిసర్వపితృవాచిత్యానోహః - తత్రాపిసంధంతాం
పితరఃఇత్యత్రోహపవ - సర్వపితృవాచిత్యే ఉత్తరమంత్రద్వయవైయథ్యాత్ -
బహువచసంతునోహ్యతే ప్రకృతావసమర్థత్వాత్పాశానివత్ | ఋగంతేచసో

హః - తస్మాద్వచనోహేదితినిషేధాత్ - ఏకోద్దిష్టేష్యేవం - ప్రేతైకోద్దిష్టేష్యే
 కవన్మంత్రానూహేతైకోద్దిష్టేష్యతి విష్ణుకైరూహః- అత్రబహువచనస్యాప్యూహో
 వచనాత్ - వృద్ధ్యాదాతువిశేషంవత్సృమః - శేషాణామితిపితృవ్యాద్యేకోదిష్టే
 ఆవాహనాదిమంత్రర్జ్యంకార్యమితికల్పతరుః- ఊహయోగ్యసిత్పదవాన్మంత్ర ఏవ
 తత్రనప్రయోజ్యః, నతూహః, నాపిపితృపదరహితఃప్రయోజ్యఇతిశూలపాణిః- అ
 ధాన్తరంఛోక్తంప్రాక్-బహ్వాచకారికాపి||అఘ్యప్రదానమంత్రేతుమాత్రాది
 పదమావపేత్ | శుంధంతామితిపితౄదామాత్రాదిపదమావపేత్ || మాతృశ్రాద్ధే
 పిండదానేయేచత్వామత్రానుగత్యత్రనోహఇతివృత్తికృత్ - తథా || మాతృశ్చా
 ద్యేష్యనూహేనకుర్యాత్పిండానుమంత్రణమ్ | దశదానముపస్థానంతద్వత్కార్యమి
 తిస్థితిః || ప్రవాహణమనూహేనతద్వత్ప్రసమిష్యతే || తథా || ఆయంతునస్త్రీలో
 సీతిఉశంతస్త్యైతియానిశు | అనూహ్యఃపితృశబ్దోత్రపిత్రిసామాన్యవాచకః || ఆప
 స్తంబానాంతువష్యతే, హేమాద్రామార్కండేయః || స్నాతస్నాతాన్సమా
 హూతాన్స్వాగతేనార్చయేత్పుధక్ || కలికాయాంనారదీయే|| ప్రాయశ్చిత్తవిశు
 ధ్ధాత్మాతేగోవునుజ్ఞాంప్రగృహ్యచ | దద్యాద్వైబ్రహ్మదండార్థంహిరణ్యంకుశమేవ
 చ || తత్రైవసంగ్రహే || తిథివారాదికంజ్ఞాత్వాశంకల్ప్యచయధావిధి | ప్రాచీనావీ
 తినాకార్యంసర్వసంకల్పనాదికమ్ || సంబంధంప్రథమంబ్రాయాన్నామగౌతేత
 త్రైవచ | వస్వాదిరూపతాంచాపిస్వపితృణామనుక్రమాత్ || చంద్రోదయేనారదీ
 యే || శ్రాద్ధార్థంసమనుప్రాప్తాన్విప్రాన్సూయోనిమంత్రయేత్ || ఆపస్తంబస్తుపూ
 ర్వేద్యుర్ని మంత్రణంపరేన్యద్విత్తీయం తృతీయమామంత్రణమిత్యాహ, యూయం
 మయానిమంత్రణీయాఇతి నివేదనరూపంఆద్యం - తద్విధిమాహశౌనకః || గృహీ
 త్వాముకసంజ్ఞస్యాముకగౌత్రస్యచాముకే | శ్రాద్ధేతువైశ్వదేవార్థంకరణీయఃతుణ
 స్త్వయా || ఇత్యేవంశ్రాద్ధకృద్భూయాదోఽంతథేతివదేత్తుసః | శ్రాద్ధస్యకతాన్
 సబ్రాయాత్తంప్రాప్నోతుభవానితి|| సవదేత్ప్రాప్నోవాసీతిభతరస్తం ప్రతిద్విజః ||
 దేవోపార్వణేపురూరవార్ధివోవాచ్యా || పిత్రాదేరప్యనేనైవవృణీతవిధినాద్విజాన్||
 తతఃకతాన్బహ్వాచోఽనాహితాగ్నిః పిండపితృయజ్ఞంపరిస్తరిణాదీథ్యాధానాం
 తంకుర్యాత్ - అధాన్ధానినోష్యేవమితి ప్రయోగపారిజాతేపరిశిష్టేచ - భాష్య
 కారమతేఆద్దికేష్యేవం - వృత్తికారమతేనేదం- హేమాద్రాశంభుః || సమ్మూజా
 తోఽవలిప్తేతుద్వారికుర్వీంతమండలే| ఉదక్ప్లవముదీచ్యంస్యాదక్షిణందక్షిణాప్లవమ్ ||
 వ్యాఘ్నిః || ఉత్తరేతుతసంయుక్తాన్పూర్వాగ్రాన్విస్యసేత్కుశాన్ | దక్షిణేదక్షి
 ణాగ్రాన్స్తుసతిలోకవిన్యసేత్కుశాన్ || తత్రైవపాధాయనః || చతురశ్రంత్రికో
 ణంచతుర్థంచాధాచంద్రకం | కతావ్యమానుపూర్వేన్యణబ్రాహ్మణాదిషుమం
 డలమ్ || తత్రైవతాగాః || హస్తద్వయమితంకార్యంవైశ్వదేవికమండలమ్||దక్షి
 ñేచచతుర్థాన్తంపితృణామంఘ్రిశోధనే || కలికాయాంసంగ్రహేతు || ప్రాదేశ
 మాత్రందేవానాంచతురశ్రంతుమండలమ్ | త్యక్త్వాపడంగుళంతస్మాద్దక్షిణేవర్తులం

బృహస్పతివదిష్టరాదిచవిన్యసేత్ ॥ అగ్నిదగ్ధాన్యాయసానిభగ్నానిచపిషర్జయేత్ ॥ పే.
మాద్రా ఛాగలేయః ॥ పశ్చాద్భాగాదుపక్రమ్య ప్రాచ్యాం పశ్చిమార్థా భవేత్ ॥
దక్షిణాసంస్థితా హ్యేషాపితౄణాం శ్రాద్ధకర్మణి ॥ పులస్త్యః-శ్రీషట్కవారుణీ క్షీరీ
జమ్బుకామ్రకదమ్బకం । సప్తమం బాకులంపీఠం పితౄణాం దత్తమక్షయమ్ ॥ సం
గ్రహే-శనిచ కాశ్మరీశేలుః కదమ్బావారుణస్తథా । పంచాసనానిశస్త్రాని శ్రా
ద్ధదేవార్చనేతథా ॥ కారికా-ద్వాదశే ప్రాజ్ఞుఖా పితౄన్ప్రేన్విప్రనుదిగాననాత్ ॥
పైఠీనసిః-కుతః శ్రాద్ధవేలాయాం శ్రోత్రియోయది దృశ్యతే । ఆశ్వలాయః-సీమీ
వాసోదశాస్తేనస్వరత్కర్థం ప్రబంధయేత్ ॥ వృద్ధయాజ్ఞవల్క్యస్తు-దక్షిణేకటిదేశేతే
తిలైః సహకుశత్రయం । యత్తుకాతీయం-సీవీకార్యా దశాసుప్త్యామకుత్కైకుతైః
సహ । ఇతి తద్వృద్ధిశ్రాద్ధే । పితౄణాందక్షిణే పార్శ్వేవిపరీతాత్తుదేవికేః ఇతిస్మృ
త్యంతరాత్ ॥ నామేదక్షిణే వేత్త్యాచారాద్వ్యవస్థేతిమదనపారిజాతే । ఆచార్యః-
ప్రాణాయామత్రయం కృత్వాగాయత్రీస్మరణంతథా శ్రాద్ధంకర్తాస్తీతివదేద్విప్రైర్వా
చ్యంకురుష్వచ ॥ బ్రాహ్మే-తతస్తిలాగృహేతస్మిన్ వికీరేచ్ఛాప్రదక్షిణం । శ్ర
ద్ధయాపరయాంక్రో-జపేదపహతా ఇతి ॥ స్మృత్యర్థసారే-అపహతా ఇతి లిలాన్వి
కీర్యఉదీరతామిత్యుచాప్రోక్షేత్ ॥ పరాశరః-తద్విష్ణోరితిమంత్రేణగాయత్ర్యాచ ప్ర
యత్నతః । ప్రోక్షయేదన్నజాతంతుశూద్ర దృష్ట్యాదిశుద్ధయే ॥ హేమాద్రా బ్ర
హ్మాంజే - శ్రాద్ధభూమాగయాంధ్యాత్వా ధ్యాత్వాదేవంగదాధరం । వస్వాదీంశ్చపి
త్యంధ్యాత్వా తతః శ్రాద్ధంప్రవర్తతే ॥ దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చమహాయోగిభ్యోన
చ । నమః స్వాహాయైస్వధాయైనిత్యమేవనమోనమః ॥ ఆదిమధ్యావసానేషు త్రిరా
వృత్తం జపేద్బుధః । పితరః క్షీప్రమాయాన్తిరాక్షసాః ప్రద్రవన్తిచ ॥ తత్రేవస్కం
దే-తిలారక్షంత్యనురాస్తర్భారక్షన్తురాక్షసాః । సంక్షింనైశ్రోత్రియో రక్షేదతిథిః
సర్వరక్షకః ॥ వసిష్ఠః-శుద్ధవతీభిః కూష్మాండిభిఃపావమానీభిశ్చపాకాదిప్రోక్షయేత్ ॥ ఇ
తి అథదేవార్చనా । తత్రప్రత్యుపచారమాద్యంతయోరపో దద్యాదిత్యుక్తం వృ
త్తైస్మృత్యర్థసారేచ । హేమాద్రాబ్రాహ్మే-ఆసనేష్వాసనందద్యాద్వామేవాదక్షి
ణేపివా । పిదృకర్మణివామేచ దైవేదద్యాత్తుదక్షిణే ॥ ప్రచేతాః - ఆసనేష్వాసనంద
ద్యాన్నతుపాణౌకదాచన । ధర్మోసీత్యధమంత్రేణ గృష్ణీయస్తేతుతాన్కుశాః ॥
ధర్మోదసివిశిరాజా ప్రతిష్ఠితః ఇతి మంత్రః । గాలవః-దర్భానాదాయ హస్తాభ్యాం
గృహీత్వా దక్షిణేకరే దైవేక్షణః క్రియతాంతునిరంగుస్తంకరం తతః ॥ ఓంతథేతి
ద్విజాబ్రూయస్తేప్రాప్నోతు భవానితి । కర్తాబ్రూయాత్తతోవిప్రః ప్రాప్నవాసీతి
వైవదేత్ ॥ పృథ్వీచంద్రోదయే బృహన్నారదీయే-యన్తైర్దైత్యైశ్చవిశ్వేషాం దేవా
నామిదమాసనం । దత్వేతిభూయోదద్యాద్వైదైవేక్షణ ఇతిక్షణం ॥ తచ్ఛపస్థ్యా
చతుర్థ్యావాకార్యం ఇతిసపషా తతోర్హ్యంకల్పయేత్ ఇతి మన్వాదయః । శౌనకజ
యన్తాభ్యామర్హ్యరహితస్య దేవార్చనస్యోక్తేః । ఆశ్వలాయనానాం దైవేర్హ్య
దానంన ఇతి జోషదేవః । తన్ను । పరిశిష్టప్రయోగాపారిజాతవిరోధాత్ । పృథ్విశ్రాద్ధే

భాగావిశ్వేదేవామహాబలాః । యెఅత్రవిహితాశ్శాస్త్రేనావధానాభవంతుతే॥ ఇదం
 చావాహన మఘ్నసాత్రాసాదనాత్ ప్రాక్ హేమాద్రిణోక్తం తత్రకాతీయైః
 ప్రాక్కార్యంతథైవతత్సూత్రాత్, అన్వైస్తదుత్తరం - పృథ్వీచంద్రోదయేశం
 ఖః-సయవం పుష్పమాదాయచరణాదిశిరోంతకం । అర్చితేత్యర్చనంకుర్యాదం
 తరేచోదకంతథా ॥ పితృత్వేతుమూర్ధాదిపాదాంతం ॥ పాదప్రభృతిమూర్ధాం
 తందైవికేపూజనంభవేత్ । శిరఃప్రభృతిపాదాంతంనమోవ ఇతిపైతృకే ఇతిమదిన
 రత్నైప్రచేతసాక్తైః - కలికాయాంసంగ్రహే ॥ తిష్ఠన్మృతాంజలిర్భూత్వాపరేన్ద్రం
 త్రంసమాహితః । విశ్వేదేవాశ్శృణుత ఇత్యాగచ్ఛత్వపరంతతః - హేమాద్రాజా
 తూకర్ణ్యః ॥ తతోఘ్నపాత్రసంపత్తింవాచయిత్వాద్విజోత్తమామ్ । తదగ్రేచా
 ఘ్నపాత్రంతుస్వాహాఘ్నా ఇతివిన్యసేత్ ॥ గాగర్వః ॥ దత్వాహస్తైవిత్రంచ
 కృత్యాప్రాజాంచపాదతః । యాదివ్యాఇతిమంత్రేణ హస్తైష్ఠ్విఘ్నఘ్నంవినిషీపేత్ ॥
 సంగ్రహే ॥ విశ్వేదేవాఇదంసోర్భ్యమితిదానంసమాదిశేత్ ॥ తదంతెస్వాహాసమ
 ఇతివాచ్యం । యాదివ్యా ఇతిమంత్రేణస్వాహాకారంనమోంతకమితి హేమాద్రాజా
 గరఖండాత్ - అధర్వణసూత్రేతు - పాద్యమర్ఘ్యమాచమనీయమితిద్విజకరేవి
 నినయేదిత్యన్వేనత్రయముక్తం - గభస్తిః ॥ అర్ఘ్యంచపిండప్రదానంచ స్వస్త్వేత్
 య్యేతతైవచ । గంధపుష్పాదికంసర్వంహస్తేనైవతుదాపయేత్ ॥ ప్రతివిప్రంయాది
 వ్యేత్యావృత్తిః - బహ్వృచానాంత్యనేనదత్తాఘ్నానుమంత్రణం, తతఃపాత్రం
 దేవేభ్యఃస్థానమసీతిన్యజ్ఞముత్తానంవాకార్యమితిగారుడేఉక్తం - ఏతదాపస్తంబా
 నాంనియతమన్యేషాంస - హేమాద్రావిష్ణుధమేమ్ ॥ గంధైఃపుష్పైశ్చధూపైశ్చ
 వస్త్రైశ్చాప్యధభూషణైః । అర్చయేద్భాహ్నిశాశక్త్యాశ్రద్దదానస్సమాహితః ॥
 పృథ్వీచంద్రోదయమార్కండేయః॥ చందనాగరుకర్పూరకుంకుమానిప్రదాపయేత్ ॥
 విష్ణుః ॥ చందనకుంకుమకర్పూరాగరుపద్మకాన్యనుతే సనాయఇతి॥ వ్యాసః ॥ అప
 విత్రకరోగంధగంధద్వా రేచిపూజయేత్ ॥ కలికాయాంస్మృతిః ॥ గంధద్వారెతివై
 గంధమాయనేతేచపుష్పకం । ధూరసీత్యమునాధూపముద్దీప్యస్వేతిదీపకం ॥ యు
 వంవస్త్రాణిమంత్రేణవత్త్రం డద్వాత్ప్రియత్నతః ॥ ఆసనేస్వాసనంబ్రూయాదర్ఘ్య
 స్తర్ఘ్యద్విజోత్తమః ॥ సుగంధిశ్చనుపుష్పాణిసుమాల్యానినుధూపకః । సుజ్యోతి
 తైశ్చవదీపేతుస్వాచ్ఛాదనమిక్రమః ॥ విప్రాణాంగంధేనవతులంత్రిపుండ్రంవాన
 కార్యం - హేమాద్రాదేవలః ॥ లలాటపుండ్రకందృష్ట్యాస్కంధేమాలాంతథైవచ ।
 నిరాశాఃపితరోయాంతిదృష్ట్యాచవృషలీపతిం । పుండ్రంవతులమిత్యపరాక్రమద
 నరత్నేచ - పుండ్రంత్రిపుండ్రంవతులమధఃచంద్రంచ ॥ ఊర్ధ్వంచతిలకంకుర్యా
 న్నకుర్యాద్వైత్రిపుండ్రకం । ఊర్ధ్వంచతిలకంకుర్యాత్ దైవేపిత్యేచకమణి ॥
 నిరాశాఃపితకోయాంతిదృష్ట్యాచైవత్రిపుండ్రకమితివృద్ధ పరాశరోక్తైః - తిర్యగ్లహా
 భవత్యేవ ॥ వజ్రయేత్తిలకంఘ్రే శ్రాద్ధకాలేచసర్వదా । తిర్యగ్పూర్ణార్ధపుండ్రం
 వాఘారయేత్ప్రథమత్నతః ఇతివ్యాసోక్తైరితిపృథ్వీచంద్రః - యత్తునారదీయే ॥ ఊ

ర్థ్యప్రండంచతులసిం శ్రాద్ధేనేచ్ఛంతి కేచనేతి తత్కర్తవ్యం । హేమాద్రావా
హ్మ - పూతికం మృగనాభించరోచః ॥ ౧౨ ॥ చందః ॥ హేయసింహాగ్రంధంతు
రుష్కంచాపి వజ్రయేత్ - కస్తూర్యాంబికల్ప ఇతి హేమాద్రా - వృద్ధశాతాతః -
పవిత్రంతుక కేకృత్వా యస్స నూల భగోద్విభావః । రాక్షసానాభి పేచ్ఛాన్ధినిరా
త్రైపితృభిగతైః - పుష్పంతుద్రాహ్మే - జాతీ దంపకలోధాన్ధినిన్ధి కాబాణబ
ర్భరీ । చూలాశోకాటరూపంచతులసి తత్కర్తవ్యం ॥ కుంభాంతగరించైవ భృంగ
మారణ్యకేతకీ । యూథికానుతిముక్తంచ శ్రాద్ధేయోగ్యాన్ధోద్విభావః - కమలంకు
ముదంపద్మంపుండరీకంచయత్నతః । ఇందీవరింకోకనదంకల్పారంచనిదేవ గోత -
హేమాద్రావాయుభవిష్యయోః - సుకుసూత్రైకిసలయైర్భవదూర్వాంకుశైరపి ।
సంపూజనీయాః పితరశ్శ్రేయస్కామేన సర్వదా - స్కాందే - జాత్యైర్సర్వాదాత
వ్యామల్లికాశ్వేతయూథికా । జలోద్భవానిసర్వాశికుసుమానిచ చంపకిం - తద్రై
వవృద్ధమనుః - ననియుక్తశ్శిఖావర్జ్యం మాల్వంశీరసీధారయేత్ - నజానిపృథ్వీ
చంద్రోదయభవిష్యే - కేతకీంతులసిప్రతంగిల్వం త్రుచనజయేత్ । ద్రోణాచురసి
రంచధుత్తారంకింశుకంబిధా - మాధనీయస్సృత్యనాశేచతులసిన్ధిగా - తులసి
నిషేధోనిమూల ఇతి హేమాద్రా - సమూల స్వనివంశరః - తులసిగ్రాహ్యమాహ్ని
యపితరస్తుప్తమాససాః । ప్రయాంతిగమిషామాహస్త్వేనచంద్రాహణః ఇతి శ్రాద్ధో
గపారిజాతేపాద్మోక్తేతిబోపదేనః - వృద్ధసరాశరః - నజాతీకుసుమైర్వ్యామల్లిక
పత్రైశ్చనార్చయేత్ । జపాదికుసుమంక్షింజీరూపికాసకురంజికా - పుష్పాశివ
జనీయానిశ్రాద్ధకర్మాణినిత్యశః - హేమాద్రాశంఖః - ఉగ్రగంధవృగంధిన్ద్ర
త్యవృత్తోద్భవానిచ । పుష్పాశివజనీయానిరక్షవణానియానిచ - జలోద్భవా
నిదేయానిరక్తాన్యపివిశేషతః - అంగిరాః - నజాతీకుసుమానిదద్వాశ్చకోపత్రమితి
జాత్యాంబికల్పఇతి హేమాద్రా - విషేధవిషయః - కుంభంకృత్తాచనోదవ్యా
నోన్మస్త్రంగరుడస్యతేపిండహతీచనదద్వాద్ధేరిమక్ష్మణానార్చయేత్ ॥ ౧౩ ॥ రూ
జ్జివకోక్త్యైక్తేతిబోపదేనః - స్వర్ణసారి - అగస్త్యభస్మగ్రాహ్యంతులసి తప
త్రికా । చంపకంతులపుష్పంచమగోదేపితృవల్లభాః - కేతకీంకరవీరంచచరుశిఖుం
కంతథా । పాటలాంచైవజాతీంచ శ్రాద్ధేయశ్శేవనజయేత్ - కెచ్చింజీరూతులసి
మామూః - పితృపిండార్చనం శ్రాద్ధేయైకృతంతులసిదత్తైః । ప్రశీతాఃపితరస్త్రస్థుయా
వచ్ఛందార్కమేదిని ఇతిమార్కంజేయోక్తైః - ధూపస్త్రైశ్చనిష్కధర్మే ॥ ధూప
స్తుగుగ్గులుదేవస్తథాచందనసారజః । అగస్త్యసకర్పూరస్తుమమ్మస్త్రస్థీర్బిశ్మ
వచ - విష్ణుః - ఘృతమధుయక్తంగుగ్గులుం శ్రీఖండదేవదారుసరహాదినిర్వాహిత
త్రైవదేవతః - యేహిప్రాణ్యంగజాధూపాహస్తవాతాహతాశ్చయే । సగ్రాద్ధే
నియోక్తవ్యాయేచకేచోగ్రగంధయః - ఘృతంనకేవలందద్వాగ్నృప్తంవాతృణగు
గ్గులుమ్ - దీపమాహవిష్ణుః - ఘృతేనదీపాదాతవ్యస్తీలత్రైలేనవాపునః । వసామీ
కోద్భవందీపప్రయత్నేనవివజయేత్ - సత్ప్రద్రాహ్మే - కాశేయంక్షేమకా

ర్వాసందుకూలమహతంతథా । శ్రాద్ధేష్వేతానియోదద్యాత్కామానాహ్నితిహో
 త్తమా - హేమాద్రాబహ్మవైవతే - యజ్ఞోపవీతందాతవ్యంవస్త్రాభావేవి
 జానతా । పితృభ్యోవస్త్రదానస్యఫలం తేనాశ్నుతేఽఖిలం - తత్రైవపాద్యే -
 నిష్క్రమ్యోవాపాయధాశక్తివస్త్రాభావేప్రదీయతే - అన్యాన్యపితృదేయానితత్రైవ
 కాళికాపురాణే - ధాత్వాదినిమిత్తారమ్యాదీపికాశ్చార్ధకమణి । పితృనుద్దిశ్య
 యోదద్యాత్సభవేద్భాజనంశ్రియః । యోధూపదానంపాత్రంతుపాత్రమారాతిక
 స్యచ । దద్యాత్పితృభ్యఃప్రయతస్తస్యస్యగేఽక్షయాగతిః - విష్ణుధర్మే ॥ యః
 కంచుకంతథోష్ణేషంపితృభ్యః ప్రతిపాదయేత్ । జ్వరోద్భవానిదుఃఖానిసకదాచిన్న
 పశ్యతి ॥ స్త్రీణాంశ్రాద్ధేతుసిందూరంద్యుశ్చండాతకానిచ । నిమంతితాభ్యః స్త్రీ
 భ్యోయేతేన్యస్సాభాగ్యసంయుతాః ॥ హేమాద్రావాదిత్యపురాణే ॥ నకృష్ణవణం
 దాతవ్యంనాపికార్వాససంభవమ్ । పితృభ్యోనాపిమలినంనోపభుక్తంకదాచన ॥
 నచ్చిద్రితంనాపదశంసథాతంకారుణాపిచ ॥ కార్వాసనిషేధోన్యసంభవే ॥ తత్రైవ ॥
 పితౄణామత్యంతవాసోభిర్దద్యాద్యజ్ఞోపవీతకం । యజ్ఞోపవీతదానేనవిశాశ్చార్ధంతుని
 మ్నలం । పితృభ్యో స్త్రీశూద్రస్త్రీశ్రాద్ధేపితృదేయమితిహేమాద్రావి ॥ తత్రైవనృసింహపురా
 ణే ॥ కమండలుంతామ్రమయంశ్రాద్ధేషుప్రదదాతియః ॥ కాష్ఠేననిమిత్తంవాపినా
 రికేళమధాపివా ॥ దద్యాత్కమండలుంశ్రాద్ధేనస్త్రిమానభిజాయతే । యోమృత్తి
 కావిరచితాశ్రాద్ధేషుచఘటాశుభా ॥ ప్రదద్యాత్కరకాన్వాపిసోఽక్షయం
 విందతేనుఖమ్ ॥ తత్రైవ ॥ ఉపానచ్చత్రవస్త్రాణిభుక్తిపాత్రంకమండలుమ్ । శయ
 నాసనయానానిదర్పణవ్యజనానిచ ॥ అన్నంసుసంస్కృతంగంధాంతాంబూలందీప
 చామరే । పితృభ్యోయఃప్రయచ్ఛేత్తువిష్ణులోకంసగచ్ఛతి ॥ సారపురాణే ॥ చామ
 రంతాశవృత్తంచశ్వేతఫత్రంచదర్పణమ్ ॥ దత్వాపితౄణామేతానిభూమిపాలోభ
 వేదిహ ॥ తత్రైవనందిపురాణే ॥ అలంకారాఃప్రదాతవ్యాయధాశక్తిహిరణ్మయాః ।
 కేయూరహారకటకముద్రికాకుండలాదయః ॥ తథా ॥ స్త్రీశ్రాద్ధేషుప్రదేయాస్సు
 రలంకారాస్తుయోషితామ్ । మంజీరమేఖిలాదామకణికాకంకణాదయః ॥ ఆద
 ర్భన్యజనచ్చత్రశయనాసనపాదుకాః । మనోజ్ఞాఃపటవాసాశ్చనుగంధాశ్చూణము
 ప్తయః ॥ అంగారధానికాశ్శీతేయోగపట్టాశ్చయష్టయః । కటిసూత్రాణిరౌప్యాణి
 మేఖిలాశ్చైవనకంబళాః ॥ కర్పూరాదేశ్చభాండానితాంబూలాయతనంతథా । భో
 జనాధారయంత్రాణిపతద్రాహంస్తథైవచ ॥ తథాంజనశలాకాశ్చకేశానాంచప్ర
 సాధనమ్ । ఏతాన్దద్యాత్త్రయస్సమ్యక్సోశ్వమేధఫలంలభేత్ ॥ స్కాందే ॥ సౌవణం
 రాజతంవాపికాంస్యేనాప్యధనిమితమ్ । దత్వాభోజనపాత్రంతుసమౌద్భవతిభూ
 తలే ॥ వామనపురాణే ॥ బందీకృతాస్తుయేకేచిత్స్వయంవాయదివాపరైః । యేన
 కేనాప్యపాయెనయస్తాన్మోచయతేనరః ॥ పితరస్తస్యగచ్ఛంతిశాశ్వతంపదమవ్య
 యమ్ ॥ పరాశరః ॥ వాచయేత్పరిపూర్ణత్వంవాసోదత్వావిధానతః ॥ నారదీయే ॥
 దేవైశ్చసమనుజ్ఞాతోయజేత్పితృగణంతృప్త ॥ తత్రపితౄణాసనాద్యశేషమర్చనకాం

[illegible]

పృత్యైచ - ఆశ్వలాయనః ॥ ప్రసవ్యేనేతరపాణ్యంగుష్ఠాంగతేజాపవిత్ర్యా ద్దక్షిణే
 నవాసప్యాపగృహితేనపితరదంతే అఘ్నాంపితామహేదంతే అఘ్నాప్రపితామ
 హేదంతే అఘ్నాం విత్యపూర్వంతాః ప్రతిగ్రాహయిష్యన్ సకృత్సప్తత్వస్విధా
 అఘ్నాఞ్చితి ప్రస్మస్తాఅనుమంత్రయిత, యాదివ్యాఅపఃప్రధీనీసంబధూపుర్యాఅం
 తరిత్యోఉతపాథివీర్యాః, హిరణ్యవణాన్యజ్ఞియాస్తాన ఆకశంస్యానాభవంతు
 ఇతి - అఘ్నాఞ్చిసాగ్గంధాదెర్యజ్ఞోపవీతమేన - అఘ్నాదానాత్పాగ్న్యాఅపాద
 ద్యాత్ - యద్యప్యత్రసవ్యేనదక్షిణేనవాఘ్నాందద్యాదిత్యుక్తిం - తథాపిదక్షి
 ణేనేత్యభిమతోధాః - కారికాయాంవృత్తేచైవం, పిత్రాదే స్త్రీభిఃపాత్రైర్దద్యాత్ -
 పితృఃస్థానేవిప్రయంచేదేకమఘ్నాంవిభజ్యదద్యాత్ త్రయాణాంస్వధాఅఘ్నాన్
 ఇతిసకృత్ప్రీత్యై-ఏవంపైతామహాదాపపిఅస్యజలదానమర్ఘ్యమంత్రాశ్చప్రతివిప్ర
 మావతంతే, తేషుగంధాదాచ ప్రతివిప్రంబదాధాన్యసమయః కాండానుసమ
 యోవా - పిత్రాదిత్రయాణామేకవిప్రపక్షేత్రిభిః పాత్రైర్దేవస్యేనార్ఘ్యందద్యాదితి
 వృత్తిః - కారికాపి ॥ స్వధాఘ్నాన్ఇత్యపాఘ్నాన్స్తాడపవీతీనవేదయేత్ ॥ వివేద
 నాత్పాగ్నీచ్ఛినావీతమేవేత్యర్థః ॥ అర్ఘ్యంసశేషమాదాయదక్షిణేనతుపాశినా ।
 సస్యహస్తగృహితేననినయేత్ప్రీత్యర్థతః ॥ దత్వాదత్వానినీతాస్తాయాదివ్యార్ఘ్యను
 మంత్రయేత్ ॥ యత్తు ॥ యాదివ్యాఇతిమంత్రేణహస్తేస్వర్ఘ్యంవినిక్షేపితి- య
 చ్చవారాహే॥తిలాంబునాచాపసస్యందద్యాదర్హ్యాదికంద్విజఇతి-యచ్ఛవ్యాసః॥గౌ
 త్రసంబంధనామానిపితౄణామనుకీర్తయన్ ॥ ఏకైకస్యసంవిప్రస్యఅర్ఘ్యపాత్రంవిని
 క్షిపేత్ తద్భిస్త్వాచాతిరిక్తవిషయమ్- తతఆచామేత్ - ఏవంమాతామహేష్వపి,
 ఆశ్వలాయనః ॥ సంప్రవాన్సమవసీయతాభిరద్భిః పుత్రకామోముఖమసక్తిసంప్ర
 నఃశేషః-సంప్రహాసరిశిష్టోధవతీతి శతపథశ్రుతేః - కేచిత్తుహస్తగళితాంబువదం
 తి-సమవసీయాంత్యేద్వేపాత్రేపితౄపాత్రేఅసిచ్యేతివృత్తిఃప్రథమేపాత్రేసంప్రవాన్
 సమవసీయేతికాతియనూత్రాచ్ఛ-బ్రాహ్మేతుప్రతిబింబావలోకనముక్తం-స్కాందే
 త్వాయుఃకామస్యనేత్రాసేచసముక్తం - పితౄవిప్రైఃప్రాజ్ఞుఖస్యకర్తూరభిషేకః
 కార్యఇతికేచిత్ - ఆశ్వలాయనః ॥ నోద్ధరేత్ప్రీధమంపాత్రంపితౄణామర్ఘ్యపాతి
 తం । అవృతాస్త్రతప్థంతిపితరశ్చౌనకోబ్రవీత్ ॥ యావద్విప్రవిసర్జనమితితుగ్ధపా
 దేయగాయఃపారః-అత్రవృత్తిః-పితౄపాత్రంసమవసయనదేశాన్న చాలయేదాశ్రా
 ధసమాప్తైః - యస్మాత్త్రతత్పతీయపాత్రేణావృతాఃఇతి- యద్వా - ప్రథమపాత్ర
 మేవస్యగ్భిలంబుర్యాదితికామాభావేపిదమేవ శేషప్రతిపాదనం ॥ హేమాద్రాకా
 మే ॥ సంప్రవాంశ్చతస్సర్వాన్నాత్రేకుర్యాత్సమాహితః । పితౄభ్యఃస్థానమసీ
 తిన్యర్ఘ్యంపాత్రంవిధాపయేత్ ॥ శూలపాణౌయమస్తు ॥ పైతృకంప్రధంమంపాత్రం
 తస్మైస్తామహంస్యనేత్ । ప్రపితామహంతతోస్యస్యనోద్ధరన్నచ చాలయేదిత్యా
 హ - అథసంప్రవానానీయ తృతీయేనాచ్ఛాద్యన్యర్ఘ్యేకుర్యాదితి సర్వైకవాక్యత
 గూర్ణిఇతికేచిత్ - అగ్నిః ॥ గంధాదిభిస్తదభ్యర్ఘ్యతృతీయేనాపిధాపయేత్ । పితౄ

భ్యుత్థానమసీతిశుచాదేశ్యే తేర్చయేత్ - అర్చనామన్యభీక్తిపేషిత్యం - న్యుబ్జము
 క్తరతోన్యసేదితిప్రచేతసాక్షే - సర్వవిప్రోత్తరతోన్యసేదితిహేమాద్రికల్పతరూ
 విప్రవామే ఇతిహాలాయుధః - కతుర్వామేఇతిశూలపాణిః || ఉత్తానానివృతంవా
 పిపితృపాత్రంసతద్భవేదిత్యుశనసోక్తైర్బుద్ధితైనసాధుః - మాతామహాదిసంప్రవా
 నపిపితృపాత్ర ఏవగృహీత్వాప్రయాజనత్తతేణ న్యుబ్జీకుర్యాదితిశూలపాణిః -
 ఏకోద్దిష్టేమాహేనన్యబ్జతేతి పితృభక్తాక్షదత్తః - యమోపి || స్మృత్యముత్తానమ
 న్యత్రనితముద్ధాతీతంతథా | పాత్రందృష్ట్యాప్రజాత్యాశుపిఠం ప్రశంసంతి | వైశ్వ
 దేవేఉత్తానమితి మదనపారిజాతః || బైజవాహః || తస్యోపరికుశాన్త్యాప్రజాత్యాద్యే
 పపూర్వకమ్ | గంధపుష్పాణిభూషంచదీపంవస్త్రోపవీతకే || ఆత్రగంధాద్యైవే
 త్యేచపదాధాను సమయస్యయాజ్ఞసంక్రమణ్యక్తకాండాను సమయేనవికల్పజ్ఞై
 యః - బహ్యుచానాంతు సూత్రేదైవానుక్తైః - కాండానుసమయసినా - ఆత్ర
 ప్రాచీనావీతీనామగోత్రసంబుద్ధ్యాద్యుక్తంప్రాగన్యత్ దైవవత్తదంతేతచమనం
 చ - హేమాద్రాకాలికాపురాణే || నిర్వర్త్యబ్రాహ్మణాదేశాత్త్రియామేనంయ
 ధావిధి | భాజనానితతోదద్యాన్తస్తశౌచంపునఃక్రిమాత్ - అదేశాత్సాత్రాశిగ
 ద్యాదిత్యన్వయః - తేనతత్రాప్రశ్నానుజ్ఞయే - తత్రైవప్రవాహ్ని || ముచలాని
 చకార్యాణివైవారైశ్చూణకైశ్చుభైః | శారమృత్తికయావాసిభస్మనాగోమయేన
 వా || భృగుః || భస్మనావారిణావాపికారయేచ్ఛండలంతత | చతుఃకోణాద్విజాగ్న్య
 స్యత్రికోణంక్షత్రియస్యతు || మండలాకృతివైశ్యస్యసూత్రస్యాభ్యుత్థానంస్మృతమ్
 బహ్యుచపరిశిష్టేతు - దైవేచతురస్రం పిత్యేవృత్తంమండలాకృత్యాక్రమేణ
 సయవాసతిలాంశ్చదర్శాన్తద్వాదిత్యుక్తం - మార్కండేయః || యాతుధానాః
 విశాచాశ్చక్రాఃసాయేచైవరాక్షసాః | హరంతిరసమన్నస్యమాడలేనవిసజ్జతమ్ ||
 హేమాద్రాహారీతః || భూమావేవవిదధ్యాన్యోపరిపాత్రాణితి - తానిచ హేమా
 ద్రావత్రిరాహ || భోజనేహైమరాప్యాణిదైవేపిత్యేయధాక్రిమన్ || హానిని | నా
 జతంపార్థతామ్రకాంస్య పాత్రాశిభోజనేఇతి - తత్రైవచారాహే || సానగాణిహ
 రాప్యాణికాంస్యానితదసంభవే | అన్యాన్యపిహికార్యాణిదాసుజాన్యశిజానతా ||
 నాయసాన్యపికార్యాణిపైత్తలానిసతుక్వచిత్ | నచసేనమయాసేహాశేన్యంతేత్రపు
 జాన్యపి || అత్రిః || పంచాశత్పలికంకాంస్యంద్వ్యధికంభోజనాయవై | గృహ్యసంస్క
 పదాకార్యమభావేహేమరాప్యయోః || పాలాశేభ్యోవినాసన్యూపణః పాత్రాశి
 భోజనే || పృథ్వీచంద్రస్తు || కాంస్యపాత్రేహనిర్బలప్యానిరాశాశివరోగతాఃఇతిబ్రా
 హ్మకైః - కాంస్యపాత్రనిపేధమాహబోపదేవస్తుస్మృతి సూత్రమనుదాజ
 హర || శ్రాద్ధపలాశపాత్రాశిమధుకౌదుంబరాశిచ | పారికాకుటాస్థితక్రిశిచా
 నిక్రమాజ్జగుః || కదళీచూతపనసజంబుపున్నాగచంపకాః | అలాభేనిగృహ్యపాత్రా
 ణాంగ్రాహ్యస్సుపిత్తుకమణిఇతి || హేమాద్రాతుకదళీపాత్రనిపేధమాహుపగి
 రాః || నజాతీకునుమాసేదద్యాన్తు కదళీవత్రమితి || క్రతుః || అసురాణాంకులెజా

తారంభాపూర్వపరిగ్రహే । తస్మాదర్చనమాత్రేణ నిరాశాఃపితరోగతాః ॥ ఏవంసా
త్రాణ్యాసాద్యభస్మమర్యాదాంకృత్వావిప్రహస్తకోధనంకుర్యాత్ - తత్రఃపిశంగః
తాణోఽఞ్చి - మంత్రద్వయంకేచిత్పఠంతి - మాతేన్యై ॥ అకృత్వాభస్మమర్యా
దాయఃకుర్యాత్పాణిశోధనమ్ । ఆసురంతద్భవేచ్ఛాద్ధంపితృణాంనోపతిష్ఠతే ॥
తథైవబ్రహ్మాండే ॥ ప్రత్యక్షమాస్తపాత్రాది పశ్యాదద్భిర్విధానవత్ । ప్రత్యక్షనజ
లందర్భైస్త్రిమైశ్రంతీపేచ్ఛుచౌ ॥ మండలోపరీతిహేమాద్రుః॥ అథాగ్నాకరణం-
హేమానానామార్కండేయః ॥ ఆహితాగ్నిస్తుజహు యాద్దక్షిణాగ్నాసమాహితః॥
అనాహితాగ్నిశ్చపాసనేఽగ్న్యభావే ద్విజెప్పునా ॥ వాయవీయే ॥ ఆహృత్యద
క్షిణాగ్నింతు హేమామార్కంవైప్రయత్నతః । అగ్న్యర్థంతాకికంవాపిజహుయా
త్కమన్విధయే ॥ ఆహితాగ్నిస్సర్వాధానీ - అథాధానీతుగృహ్య ఏవేతీచంద్రి
కాపరార్కమితాక్షరామాధవాదయః - తస్మాపిదక్షిణాగ్నాతాకికోగృహ్య ఇతి
హేమాద్రుఃకల్పతరుశ్చ - ఆద్యపక్షపవతుయుక్తః బహుసమ్మతశ్చ - యద్యపిస్నా
తాగ్నాకరణంశౌతేదక్షిణాగ్నానయుక్తం - తథాపివచనాద్భవతీతిహేమాద్రు
చంద్రికాదయః - ఇదందర్భశ్రాద్ధపవ - ఆబ్దికాదిషుతుసర్వాధానీపాణౌ అథా
ధానీగృహ్యేకుర్యాదితిహేమాద్రుర్మాధవాదయశ్చ ॥ పతంతంకర్మనిర్వృత్యవై
శ్వదేవంచసాగ్నికః । పిండయజ్ఞంతతః కుర్యాత్తదోన్వాహర్యకంబుధఇతి తాగా
త్యుదిభిఃక్రమోక్తైర్విహృతదక్షిణాగ్నిసత్వాత్ - అతపవాత్రవచనేసాగ్నికఃఆహి
తాగ్నిరుక్తోహేమాద్రుణా - ఏతదాపస్తంబాదీనామేవ - ఆశ్వలాయనస్యాహితా
గ్నేఃపాణావేవేతివృత్తిః - అథాధానినఃగృహ్యేపవవ్యతిషంకేణేతి ప్రయోగపారి
జాతేపరిశిష్టేచ - బోపదేవస్తావాహ హేమామశబ్దఃపిండపితృయజ్ఞఃపరః ॥ పితృ
యజ్ఞేతుజహుయాద్దక్షిణాగ్నాసమాహితః । శ్రాద్ధేత్వోపసనాగ్నాతునిరగ్నిర్లాకి
కేనలే ॥ అనగ్నిర్దూగభార్యశ్చపార్వణేసముపస్థితే । సంధాయాగ్నింతతఃకుర్యాద్ధో
మమగ్నింసముత్పత్తేత్ ఇతిత్రికాండమండనోక్తేః-శ్రాద్ధేగృహ్యగాు వేవేతితాకికా
గ్న్యదివిధానంచతైత్తిరీయాదివిషయం - బహ్వృచస్యత్వనగ్నేరపిపాణిహేమా
మపవ-అగ్నిపాణీనినూతేవిధానాంతరానుక్తేః॥ అగ్న్యభావేతువిప్రస్యపాణావే
స్మాపినాదయేదితిమనూక్తేశ్చవృత్తావప్యేవం - క్వచిత్సాగ్నేరపిపాణిహేమామఉ
క్తోగృహ్యపరిశిష్టే ॥ అన్వష్టక్యంచపూర్వేద్యుర్మాసిమాస్యధపార్వణం । కామ్య
మభ్యుదయేష్టమ్యా మేకోద్దిష్టం తథాప్రమమ్ ॥ చతుర్వ్యాద్యేషుసాగ్నినాంప
శ్చాహేమామోవీధీయతే । పితృగ్రహాణాహస్తైస్సాదు త్రైశ్చుచతుష్వపీతి-
ఏకోద్దిష్టంసపిండికరణంశుద్ధేతన్నిషేధాత్ - బహ్వృచభావ్యకారాస్తుసర్వైకో
ద్దిష్టేషుపాణిహేమామమాహుః - ఇదంచబహ్వృచానామేవ - అక్షేదంతత్వం-
స్థాలీపాకేనసహపిండాధముద్భృత్యేతి నూతేనాత్రాపూర్వఃస్థాలీపాకశ్చోద్యతే -
సర్వశ్రాద్ధేషుప్రసంగాత్తేనానువాదోయమితివృత్తికారోక్తేః - పార్వణేఅధికశాస్త్ర
పగస్యవ్యతిషంగస్యవాపి-కాదిష్వసతి దేశాదథాధానినోపి పాణిహేమామ

[illegible]

ణేవాగోష్ఠేవాధశిలాంతిక ఇతితత్తీర్థశ్రాద్ధవిషయమ్ - తవ్యదాపాంసమీపే
 స్యాచ్చార్ధిద్ధంజ్ఞయోవిధిస్తదేతితత్త్రైవకాత్యాయనోక్తైః - నిజలేజకణాదా -
 యత్తుచంద్రోదయేయమః ॥ దైవవిప్రకరేనగ్నిః కృత్వాగ్నాకరణంద్విజఇతితద
 భార్యపరం॥ అపత్నీకోయదావిప్రశ్రాద్ధంకుర్వితపార్వణమ్ । పితృవిప్రైరనుజ్ఞాతో
 విశ్వేదేవేషుహూయతే ఇతితత్త్రైవకాత్యాయనోక్తైః - హూయతేఇతిఛాందసోవ్య
 త్యయః - హేమాద్రావామయవీయే॥ విధురోదైవికేకుర్యాచ్ఛేషంపితృనివేదయేత్ ॥
 దైవవిప్రానేకత్వేతత్త్రైవ॥ వైశ్వదేవేయదైకస్మిన్భవేయద్వాదయోద్విజాః॥తదై
 వపాణౌహూతన్యంస్యాద్విధిర్విహితస్తదా॥ సోప్యాద్యః॥ప్రథమంవానియమ్యేతఇతి
 న్యాయాత్ - తేనమృతభార్యస్యదైవేహూమః - అనుపసీతబ్రహ్మచార్యాదేస్తు
 పితృబ్రాహ్మభావః స్మృతస్తావద్యావద్భార్యం నవిందతీతిహేమాద్రావాజాతుక
 ణ్యోక్తైః - సభార్యవప్తాశ్చైరవిపిత్ర్యవిప్రకరే ఇతిపృథ్వీచంద్రః - ఉపవీతిత్వేనదై
 వేహూమః - ప్రాచీనావీతేనపితృ - యద్వాసర్వత్రదైవపిత్ర్యకరయోద్వికల్ప
 ఇతిహేమాద్రావామదనరత్నేపారిజాతేచ - యదాతుపితృమూతామహాయోదైవ
 పిత్ర్యవిప్రభేదస్తదాభేదేనపాణిహూమ ఇత్యపరార్కచంద్రికాదయః - యదాతు
 దైవంతంతదా తంత్రేణసకృదేవపాణిహూమఇతికేచిత్ - హేమాద్రస్తు॥ మా
 తామహస్యభేదేకుర్యాత్తంత్రేచసాగ్నికఃఇతికాతీయస్మృతేర్భేదమాహ - ఏవంపి
 త్ర్యేపి-చూధవీయేష్యం - ఏవంసాగ్నేరవిదేశాదాపాణిహోమోజ్ఞేయః-యత్తు
 కర్కణాగ్నిం వినాశార్ధమేవనాస్తీత్యుక్తం - తత్సపిండికరణవాషికాద్యకరణా
 పత్యైర్యత్నిచిదేవ - యత్తుబృహన్నాదియే॥ అనగ్నిఘోరభార్యశ్చపార్వణేస
 ముపస్థితే । భౌతృభిః కారయేచ్చార్ధిద్ధం సాగ్నికైర్విధివద్విజాః ॥ తుయాహదివసే
 ప్రాప్తైస్సస్యాగ్నిధూరగోయది । తథైవభౌతరిన్యశ్చేక్షాకికాగ్నావితిస్థితిః॥ ఔ
 పాసనాగ్నాధూరస్థేసమీపేభౌతరిస్థితే । యద్యగ్నాజహూయాద్వాపిపాణౌవాస
 హిపాతకి ॥ ఔపాసనాగ్నాధూరస్థేకేచిదిచ్ఛంతిసత్తమాః । పాణావేవతుహూ
 తవ్యమితివైతత్సమంజసమ్॥ ఇతితద్వృద్ధానాదరాదుషేత్యం-హేమాద్రాయమః॥
 అగ్నాకరణవత్త్రతహోమోవిప్రకరేభవేత్ । పర్యుత్సదర్భానాస్తీర్యయతోహ్య
 గ్నిసమోద్విజః ॥ మేక్షణేనకరేణవాహూమః - మేక్షణప్రహరణంనేతివృత్తిః -
 స్మృతిరత్నావశ్యాం ॥ నానుజ్ఞాపాణిహోమేస్యాన్నస్తవరూపహనోక్షణే । నాగ్నే
 తమద్యాదిలిచ సస్యాతామిద్ధమేక్షణే॥ కర్కచార్యోష్యేనమాహ - చూధవీయే
 చంద్రికాయాంచానుజ్ఞాదిసర్వం భవతీత్యుక్తం - సాణిహోమేప్రశ్నాద్యాహపరా
 ర్కేశానకః ॥ అనగ్నిశ్చేదాజ్యంగృహీత్వాభవత్స్వేహాగ్నాకరణమితిపూర్వవత్త
 ధాస్తీర్వతి - ఆశ్వలాయనః ॥ యదిపాణిష్వాచాంతేష్వస్యదన్న మనుదిశత్యన్నమ
 న్నేస్మృతందత్తమృగ్నుకమితిపాణౌహూతం పాత్రేనిధాయవిప్రైరాచమ్యభాజనార్థ
 మన్నే పరివిష్టేహూతశేషంపాత్రేషుదద్యాదిత్యభేః - స్మృతంప్రభూతం - నైమిత్తి
 కంచేదమాచమనంసహూతభక్షణనిమిత్తం ॥ అన్నంపాణితేదత్తంపూర్వమశ్నంత్యే

బుద్ధయః । పితరస్తేనతృప్త్యంతశేషాన్నంసభలంశితే॥ యచ్చపాణితేనశ్చయచ్చా
 న్యదుపకల్పితం । ఏకేభావేనభోక్తవ్యంపుష్పిగాభం నవిద్యతే॥ ఇతిబహ్వాప్యచఽశిష్టా
 తే - హేమాద్రావప్యాచమనేహేత్వర్థవాదఉక్తిః - పాణ్యాన్యహిద్విజఃస్సృతః ఇతి,
 భాష్యేత్వాచాంతేషుభక్షితేషుచముభతునోభతుణోత్తరించనాచమనం-అగ్నిసా
 మ్యాత్ - పూర్వనిషేధస్తుసపిండికరణేజ్ఞయః - దదాతిచోదితత్వాత్ - నశ్వప్రజ
 హోతిచోదితత్వాదిత్యుక్తం - నత్యేషద్భూతానమ్గుతం-యద్విదాధాయనః॥ తస్మిం
 స్తుప్రాశితేదద్యాద్యదన్నంప్రకృతంభవేదిభక్షణముక్తం-తత్తచ్చాభయూనామే
 వేతిహేమాద్రా - తత్రైవయమఃపిత్ర్యపాణిపలుతాచ్ఛేపవిత్పరాశేషునిషేఽతీ ।
 అగ్నీకరణశేషంతు నదద్యాదైవ్యశ్వదేవికే ॥ ఏతద్విదామేసమం - కిర
 స్తు-నూత్రేహుతశేషందత్వేత్యవిశేషాత్సర్వవిప్రేషుదద్యాదిత్యాహ - తత్రైవవృ
 త్తవస్తిత్యః ॥ పిత్ర్యవిప్రకరేహుత్వాశేషంపాత్రేషునిషేఽతీ । పిండిభ్యశ్చేషుయతి-
 చిన్నదద్యాదైవ్యశ్వదేవికే । అథాపస్తంబానాంనూత్రే ఉద్ధియతామగ్నాచక్రియ
 తామిత్యామంత్రయతే॥ కామముద్ధియతాంకామమగ్నాచక్రియతామిత్యుత్పత్త
 ఉద్ధరేజ్ఞహుయాచ్చ - నష్టాగ్నివిధురాదేవ్యశేషాబృహన్నాదియే-నష్టాగ్నిరూ
 రభార్యశ్చపార్వణేసముపస్థితే । సంధాయాగ్నింతతోహూమంస్యశ్వానానిస్స
 జేత్పునః॥ అయాశ్చేతితత్కాలేగ్నింసంధాయహుత్వాత్వేదిత్యుక్తిః - ఏతదాప్య
 బానామేన-పాణిహూమస్తుచందోగాదీనాంవిశ్వప్రకాశేపి - సాగ్నినాపాసనే
 నగ్నిరగ్నాకుర్యీతలాకికే । పాణాహూమంప్రశంసంతినత్వాప్రసంబహునాంనా
 తకావిధురావాసుర్యదీవాబ్రహ్మచారిణః । అగ్నీకరణహూమంతుకున్యస్తే
 కితనలే॥ అయాశ్చాగ్నేమనోశ్యోతిదుద్బుద్ధ్యవ్యాహృతీహుతనేక్ ॥ తతోన్మజ్జానో
 గ్నింధనాద్యాజ్యభాగాంతేయస్మేమాతేత్యాదైవ్యజాహుయాత్ - తత్రసప్తాన్నా
 హుతయస్సడాజ్యస్యేతి త్రయోదశ-వ్యత్యయోవా- యథాయస్సేమాతాప్రలు
 భతస్మేరేతః పితృనృక్ష్మాంయాస్త్రిష్టంతితిద్వాభ్యామముష్టేస్వాహేతి విసుగ్నా
 మ్నాద్వాహూమా - యస్మేపితామహీప్రలులోభతస్మేంతః పితామహూ
 క్ష్మామంతర్దధే ఋతుభిరితితన్నాన్నాపితామహాయక్వా-యస్మేప్రపితామహీప్ర
 లులోభతస్మేరేతఃప్రపితామహూవృక్ష్మామంతదధేఋతుభిరేతన్నాన్నాప్రపి
 తామహాయక్వా-మాతామహేషుతూహః- యస్మేమాతామహీప్రలులోభతస్మేరే
 తోమాతామహూవృక్ష్మాం, అన్యంమాతామహద్దధేమిత్యాదౌ-యస్మేమారుపి
 తామహీప్రలులోభతస్మేరేతోమాతుఃపితామహావృక్ష్మాం అన్యంమాతుఃపితామ
 హద్దధే-యస్మేమాతుఃప్రపితామహీప్రలులోభతస్మేరేతోమాతుఃప్రపితామహూ
 వృక్ష్మాం- అన్యంమాతుః ప్రపితామహద్దధే-స్వత్రాప్యముష్యా ఇత్యత్రజ్ఞేంతంత
 త్తన్నామయోజ్యం - తద్గృహ్యసంగ్రహే॥ యోజ్యఃపితృదిశభానాంఘానేమాతా
 మహాదికః । అన్నహూమేతథాస్పర్శే జలపిండాదిదానకే ॥ యస్మేమాతామహీ
 త్యాదితతోదాహరణంభవేత్ - తతోయేదేశ్యేకాన్నాహుతిః - తతస్సాహుతి

త్రేత్యాద్యైరాజ్యంహుత్యాస్విప్రకృతం హుత్యాసర్వభక్ష్యం కించిదాదాయోద
గుర్ణంభస్మాపాహ్యా తత్రయాష్ట్యం స్వాహాకారేణజహౌతి - పరిషేచనాంతం స్థాలీ
పాకవత్ - అయమగ్నా కరణహౌ మోమాసికశ్రాద్ధవ - తచ్చస్తాతాగ్న్యభా
వేనకార్యమితికేచిత్ - కార్యమేవేతిబహవః-అతపవసర్వాధానినోహేమామవర్జ్యం
మాసికశ్రాద్ధముక్తం సుదర్శనభాష్యే - మహాలయేతద్విదిత్యేకే ప్రకరణాంతర
త్వాత్ -కర్మాంతరత్వేనస్మాతపార్వణవత్కార్యమితిత్వస్మద్రుతః- ఆబ్ధికాదిషుతు
స్మాతపార్వణవిధిరేవ - ఏవంమాతృవాషిఃకాదిషు - మాసికశ్రాద్ధవికృతావస్థ
కాయాం మాతృశ్రాద్ధేవైకృతహేమామేన ప్రాకృతహేమామబాధః అన్వస్తకాసు
మాతృశ్రాద్ధంనేతిభాష్యే - తత్రాపిశ్రాద్ధాంతరవత్క్రియమాణేతుయస్మేమాతే
త్యాదాగుణత్వేపిమాతృప్రాధాన్యంవివక్షితం-మాసికశ్రాద్ధేన-కల్పోవ్యాఖ్యాతఃఇతి
సూత్రాత్ ఆగ్నేయ్యేవమనోతాకార్యం? ఇతివచనాదగ్నిశబ్దస్యైవవైకృతదేవతాభి
ధాయత్వం - తేనాముష్మాకత్యత్రాముకశేమభ్యాం పితృభ్యామిత్యాద్యాహఃకా
ర్యః,తచ్చమాసికశ్రాద్ధంజీవత్పిత్రాదినాంవ్యత్రమమృతపిత్రాదినాంచకార్యమిత్వ
క్తంసుదర్శనభాష్యే-తత్ప్రకారస్తువక్ష్యతే - మాతాపిత్రోద్విఃత్వాదాతునోహః-
తస్మాదృచంనోహేదితినిషేధాత్ - ప్రకృతాపూహ భావాచ్చపక్షిం సన్న హేతి
వత్ -ఉపదేశిమతేతూహః - యథాయస్మేమాతరా ప్రలులోభతుశ్చరత్వావ సను
వ్రతేఇత్యాద్యస్తృప్తికృతమాసికశ్రాద్ధనిర్ణయేజ్ఞేయమితిదిక్ అన్యత్ప్రగ్వత్ -అథ
పరివేషణం-తచ్చోపవిత్వేవాజ్యేనదేవపూర్వం ఆమానుషకర్మమితిపాత్రాణ్యపస్తీర్య
కుర్యాదితిహేమాద్రుః-భారి తేదానధర్మేపి||ఆజ్యాహుతింవినానైవ యత్క్రించితృచివి
ష్యతే|దురాచారైశ్చయద్భుక్తంతంభాగంరక్షసాంవిదుః||తత్రైవశౌనకః||విధినాదేవ
పూర్వంతుపరివేషణమాచరేత్||తత్రైవధర్మః|| ఫలస్యానంతతాప్రోక్తాస్వయంచప
రివేషణే|| తత్రైవనాయుభవిష్యయోః|| భార్యయాశ్రాద్ధకాలేతుప్రశస్తంపరివేషణ
మ్||బ్రహ్మంజే|| నాపవిత్రిణనైకేనహస్తేననివాకుశమ్| నాయసేనాయసేనైవశ్రాద్ధేతు
పరివేషయేత్|| వసిష్ఠః|| ఆయసేనతుపాత్రేణయదన్నంసమృద్ధియతే | భోక్తావిష్టా
సమంభుక్త్యేదాతాచనరకంప్రజేత్|| పైరీనసిః||సేనకాయసరితిపాత్రాణ్యయజ్ఞియా
నితత్రైవహరితః|| సౌవణికరాజతాభ్యాంచ ఖడ్గైనౌదుంబరేణవా | దత్తమక్షయ్య
తాయాతిఫల్గుపాత్రేణవాపునః|| కాష్ఠాజనిః|| దర్వాద్యదేయంఘృతంచాన్నంసమ
స్తవ్యంజనానిచ | ఉదకంచైవపక్వాన్నంనోదర్వాద్యతుకదాచన||యమః|| పక్ష్యాం
విషమదాతుశ్చస్విష్కృతిరైవవిద్యతే | పృథ్వీచంద్రోదయేపరాశరః|| సర్వదాచ
తిలాగ్రాహ్యఃపితృకృత్యేవిశేషతః| భోజ్యపాత్రేతిలాస్త్వప్త్యానిరాశాఃపితరోగతాః||
చంద్రికాయాంవృద్ధశాతాతపః || మాస్తదత్తాస్తు సున్నేహాలవణవ్యంజనాదయః |
పితౄణాంనోపత్తింతి భోక్తాభుంజితకిల్బిషమ్ | (తస్మాదంతరితంకుర్యాత్పణ్ణే
నాథత్వణేనవా) ఘృతపాత్రేవిశేషగ్రంథాంతరే || ఓదనేపరమాన్నేచపాత్ర
మాసాద్యముద్గధీ | ఘృతేనపూరయేత్పాత్రం తద్భుతంరుధిరంభవేత్ || ఘృతా

దిపాత్రాః పూజాస్థాపయేన్న భోజనపాత్రాతిమదిశరణే - సంగ్రహే || హస్తద
త్తంతనాశ్చీయా ల్లవణవ్యంజనాదికం | అపక్వం ప్రైలపక్వంచ హస్తేనైవ ప్రది
యతే || పాత్రాలంభనముక్తం చతుర్వింశతిమతే || ఉత్తాసంఘటితం సన్యంశంచంపా
త్రాన్యచస్పృశేత్ || యాజ్ఞనల్కయః || దత్వాన్నం పృథివీపాత్రమితి పాత్రాభిమంత్రణం ||
స్పృశ్యేపింవిష్టురిత్యన్నే ద్విజాంగుత్తం నివేశయేత్ || జాధాయః || విప్రాంగుష్ఠే నాసగే
నానుశితపృథివీతే పాత్రంత్యోరపిధానం బ్రాహ్మణస్యముభేమృతేమృతంబుహా
ని- బ్రాహ్మణానాంత్యావిద్యావతాం ప్రాణానానయోజకహోమ్యక్షితమసిమూమే
పితౄణాం త్యేస్తాణాముత్రాముష్ణిన్తో కే ఇతి అద్యజుషామూమ్యగ్రేస్వాహాశబ్దః కాతీ
యనూప్రేక్ష్యః - మైత్రీస్వధాశబ్దః - అంగుష్ఠే విశేషమాహ హేమాన్తాధా
న్యః || పరిస్పృశ్యచాంగుత్తంద్విజస్యాన్నే నివేశయేత్ || తథా || ఉత్తాసేతుహస్తేన
స్వాంగుత్తం నివేశనమ్ | యః కరోద్ద్విజోమోహః తద్దైర్వరతాంసిభుంజతే || తత్త్రేన
యమః || విష్టోహస్యంచస్యంచబ్రూయాదక్షస్వచక్రమాత్ || దైవేప్రేక్ష్యచేత్యర్థః -
తత్త్రేనాత్రః || సుబాధనామగోత్రాని ఇదమన్నంతతస్వధా | పితృక్రమాదుదీ
ప్రేక్ష్యస్వస్థానిచత్రాని || హస్తేనాభుక్తనున్నాద్య మిదమన్నముదీరయేత్ ||
ప్రాన్నదానం చతుశ్చస్యాదిత్యాదివిశేషాః పూర్వముక్తాః - అత్రపూర్వోక్తమం
త్రాగ్రతేపురూరనాగ్నిసంస్థానా విశ్వేదేవాదేవతా ఇదమన్నం సవకిరంహస్యం
లియగ్రాహ్మణస్వాహాసమీయాథేదత్తం దాస్యమాసంచాశ్చ్యైః గయేయంభూః
గదాభాగోగోక్తాఇదమన్నం బహుసౌవణికపాత్రస్థమన్నమత్యయ్యచటచ్చాయాస్థం
అమూకేన్యో విశ్వేభ్యోదేవ్య ఇదమన్నమమృతరూపం పరివిష్టంపరివేక్ష్యమాణం
చాత్యైః స్వాహానమోనమమేతిబహ్వాచ పరిశిప్తహేమాద్ర్యాద్యనుమతః ప్ర
యోగాః - పంపిప్రేక్ష్యముకగోత్రనమరూపాదితత్తన్నామజ్ఞేయం - తతోయదేవాస
ఇతిదైవేనసేవాసిరిః ఇతి పశ్యేత్ కేచిజ్జపంతి - తతోఽగ్నిద్రంవాచయేత్ - తత్త్రేన
ప్రచేతాః || అపానానాకేచిన్ సుబాధాచ్చిద్రభాషాత్ | నిరాశాః పితరోయాం
తిదేవైస్సహససంశయః || పారస్కరి || సంకల్ప్యపితృదేవేభ్య స్సావిత్రిమధుమజ్జపః |
శ్రాద్ధనివేద్యాపోశం జషప్రేక్ష్యభోజనమ్ || నివేద్యేతి బ్రహ్మగ్నిణంకృత్యేత్యర్థః |
అతఃపబ్ధపాన్నాదియన్నత్యాగముక్తం || దత్తంపావిశ్చతత్కర్మవిష్టవేనైసమ
ర్పసేరితి - యత్కర్మత్యే కాన్తాజనిః | అపసవ్యేనకర్తవ్యంపితృకృత్యమశేషతః |
అన్నదానాదప్రేసంస్వమేవగమాతామహేన్ద్రి || ఇతితదక్షేతిత్పరంత్రత్రబ్రహ్మగ్నిణం
బ్రహ్మహవిఃపాద్ధాతాహరిన్యోక్తాచతుర్భుజేన్ద్రికేచిత్పరంతి - ధర్మప్రదీపే || తతోన్నం
పితృదేవేభ్యస్సంకల్ప్యచయభావిధిదత్తంయద్దాస్యమాసంచఅత్పప్తేర్నమమేతిచ |
తథా || శ్రాద్ధియాన్నస్యసంకల్పభూమావేనప్రదియతే | హస్తే హేయమాసంతుపి
త్యాణాంనోపతిత్తే || స్వశ్వదేవస్యనాపితుపితృపాత్రస్వదక్షిణే సంతిలోపదకదానం
స్యాన్నిత్యైశ్రాద్ధేయథాయచి || ప్రచేతాః || ఆపోశ సంగ్రహయాధసావిత్రింత్రిష్టపేదధ |
నాధువాతాఇతిత్వచంమధ్యేత్యేతత్త్రికంతథా || మితాక్షరాయాంపారస్పరః || సంకల్ప్య

పితృదేవేభ్యస్తావిశ్రీమధుమజ్జః । శ్రాద్ధంనివేద్యాహంసంపన్నైఃసంభోజః ॥
 గాయత్రీంత్రిసృకృద్వాపిజపేద్వాహ్యహ్యగ్రాహ్యకామ్ । మఘవాణాఇతితృచంమధ్వ
 శ్శేతత్త్రికంతథా॥యాజ్ఞవల్క్యః॥సన్యాహృతించగాయత్రీంమధువాతాఇతితృచమ్ ।
 జస్తాయధాసుఖంవాచ్యం భుంజరంస్తేపివాగ్యలాః ॥ యథాసుఖంపథ్యమితివా
 చ్యం-అత్రిః॥ అసంకల్పితమన్నాద్యంపాణిభ్యాంయశ్యసన్నృశేన్ । అభోజ్యంతద్భవే
 దన్నంపితౄణాంనోఽతిశతే । అన్నందత్తంనగృణ్ణీయాద్యావత్త్వాయంనసంపిజేత్ ॥
 అపాశనేవిశేషమాహస్మృతినముచ్చయే ॥ అపాశనంనామభాగేసురాపానసమం
 భవేత్ ॥దక్షిణాగేతుయఃకుర్యాత్సంపానసమంభవేత్ ॥తథా॥పునరాపూర్యాపాశ
 నంసురాపానసమంభవేన్ ॥ హేమాద్రావత్రిః ॥ దత్తేవాప్యధవాదదత్తే భూహూ
 యోనిషీసాద్భలిమ్ । తదన్నంనిష్ఫలంయాతనిరాహైః పితృభిగ్జాహైః ॥ కేచిదా
 జ్యేషకుర్వంతి - తన్న ॥ వాయసేనతథాద్యేనమాహాన్నేనతథైవచ । నకుర్యాద్భలి
 దానంతు ఓదనేనప్రకల్పయేదితిస్మృతినారేనిషేధాత్ - శంఖః ॥ శ్రాద్ధేనియుక్తా
 న్భుంజానాన్నపృచ్ఛేల్లనణాదితు । ఉచ్చిస్తాః పితరోయాంతిపృచ్ఛతో నాత్రసంశ
 యః ॥ కాల్యాణంనః ॥ అశ్వవతుజపెత్సవ్యాహృతికాంగాయత్రీం సకృత్త్రిర్వా
 రాక్షోఘ్నిః పారుషంనూక్తమప్రతిరథమితి - హేమాద్రావతౌసారపురాణే ॥ ఐంద్రం
 చపారుషంనూక్తంశ్రావయేద్బాహ్మణాంస్తతః ॥ మాత్యుపాద్భయోః ॥ బ్రహ్మ
 విష్ణుర్మరుద్రాణాంస్తోత్రాణివివిధానిచ । ఇంద్రేశోమసూక్తానిపావమానిశ్చశ
 క్తీతః ॥ మండలంశ్రాహ్మణాంతద్వత్ప్రీతికారిచయత్సునః । అభావేనర్వవిద్యానాం
 గాయత్రీజపమాచరేత్ ॥ పృచ్ఛీచంద్రోదయేబ్రాహ్మే ॥ వీణాంపంశధ్వనించాధ
 విశేభ్యస్తన్నివేదయేత్ । జపేచ్చపారుషంనూక్తంనాచికేతత్త్రియంతథా ॥ త్రి
 మధుత్రిసుపణాంపావమానీర్యజాంపిచ ॥ హేమాద్రావత్రిః ॥ హలంకారేణాపి
 యోబ్రూయాద్ధస్తాద్వాపివదేద్దృణాత్ । భూతలాచోద్ధరేత్పత్రంముంచేద్ధస్తేనవా
 పిజేత్ ॥ ప్రాథపాదోబహిఃకచోబహిఃకానుకరోపివా । అంగుశ్చేనవివాశ్నాతి
 ముఖశద్దేనవాపునః ॥ వీతావశిష్టోయానిపునరుద్ధృత్యవాపిజేత్ । ఖాదితాధాన్
 త్సునఃఖాదేన్మోదకానికలానిచ ॥ ముఖేనవాధమేదన్నంనిష్ఠివేద్భాజవేపివా । ఇథ
 మశ్వద్విజశ్శాద్ధంనాత్వాగచ్ఛత్యధోగతిమ్ ॥ జాపాలిః ॥ ఇష్టముష్టంహవిష్యం
 చదద్యాదన్నంశనైశ్శనైః ॥ వృద్ధశాతాతపః ॥ అపేక్షితంయాచితవ్యంశ్రాద్ధార్థము
 పకల్పితమ్ । నయాచతేద్విజామూఢస్సభవేత్పితౄఘాతకః ॥ యత్త్రయమః ॥ శ్రాద్ధే
 ద్వితీయేనైవదద్యాన్నయాచేన్నైవదాపయేదితితద్దత్తసంపాదితవస్తు విషయమితిహే
 మాద్రాః - హారీతః ॥ ఊర్ధ్వపాణిశ్చవిహసన్కోరోవిస్మయాన్వితః । భుగ్నపృ
 స్థశ్చయద్భుజ్జ్ఞానతత్ప్రీణాతివైపితౄణామ్ ॥ ప్రచేతాః ॥ నస్పృశేద్వామహస్తేనభుం
 జానోఽన్నంకదాచన । నపాదానశిరోవస్త్రీనపదాభాజంనస్పృశేత్ ॥ శంఖః ॥ శ్రా
 ద్ధపక్షాత్తుభుంజానోబ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణంస్పృశేత్ । తదన్నమత్యజన్ముక్త్యాగా
 యత్యుష్ణశతంజపేత్ ॥ ఉశేనాః ॥ భోజనంతుననిశ్చేషంకుర్యాత్ప్రజ్ఞఃకథంచన

అన్యత్రదక్షః సీరాద్వాక్షోద్రాతృత్త్యభ్యవచ ॥ గ్రాహే ॥ సచానుసాతయేజ్ఞా
తుసశుష్కం గిమూరయేత్ । స దోద్వితేతభంజనాన్నచకుర్వీతమన్యమ్ ॥ య
మః ॥ స్వాధ్యాయంత్రాచయేత్సమృద్ధమౌశాస్తాసితైశ్చైవ ॥ ప్రచేతాః । భంజ
నేషుతువిప్రేషుఃకుగ్ధజస్సామి లక్షణమ్ । జపేషుభియుభోభూత్వావిత్త్యగ్నైశ్చైవవిశే
షతః ॥ యజ్ఞాంపిచైవనద్రంచరాక్షోభ్యుచపవచ । రాక్షోభ్యుఃకృష్ణస్వరతో
హణమిత్యాద్యాః - తత్రైవనిగమః ॥ భంజతుజపేత్వావ మానిగుడితామధ్య
న్నవతీశ్చ ॥ అన్నవత్యపితున్నస్తామితిప్రేక్ష్యచంద్రోదయేభరిత్యాజః ॥ భంజ
నేషుతువిప్రేషుఃప్రమాదాత్ప్రసవేగుడమ్ । పాద్యేచ్ఛ్చింతశంసృత్వాఅన్యంవిప్రం
నియోజయేత్ ॥ క్షణపాద్యాదివత్ప్రేత్యగ్నః - విప్రచమసేత్తత్రైచపాతమ్ ॥ నిమగ్తి
తస్తుయశ్శాద్ధేభోజనేముఖనిస్సృతే । తదైవహోమంకుర్వీతస్వాగ్నావిప్రస్సమా
హితః ॥ ప్రాణాదిపంచభిమంత్రైర్యానద్వాప్రశంశసంఖ్యయా । బ్రాహ్మణస్తుతతః
కృత్వాఘృతప్రాశసమాచరేత్ ॥ ఋగ్వేదాసేతు ॥ ఇంద్రాయసామనూక్తేనశ్రా
ద్ధవిఘ్నోపాయదాభవేత్ । అగ్నీధిభిర్భోజనేనశ్రాద్ధసంసృజ్యమేవహేతుః కం -
అగ్నీధిభిరితి తాకికాగ్నిస్థాపనచరునిర్వాచాన్యధాగాంతే నామనోశ్రవణాన్యను
గ్నాపితృనావాహ్యా సంపూజ్యాన్నత్యాగంకృత్వా ప్రాణాదిభిర్వాప్రశంశదా
హుతీహుతేదిత్యగ్నః - భోజనేనపునశ్శాద్ధేన ॥ తేనహోమపునశ్శాద్ధంచేదిత్య
ద్వయముక్తం - సూక్తజపస్తూభయానుగతః - స్మృతిసంగ్రహే ॥ ప్రాధాన్యం
పిండదానస్యభోజనస్యతదంగతా । అతోభుక్తిక్రియాహంసాశ్రాద్ధావృత్తినమన్వతే॥
పిండదానోత్తరంవాంతో హోమపననాన్మట్టిః-పిండదానాత్ప్రేగ్వాగౌతద్దినే ఉప
వాసంకృత్వాపరేద్యుః పునశ్శాద్ధంకార్యమిత్యగ్నః - తత్రైవ ॥ శ్రాద్ధసంక్లృతుభుం
జానోబ్రాహ్మణోపమతేయది । తాకికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య అర్చయేచ్ఛహాశనమ్॥
తథా ॥ ఏకపవయదావిప్రభోజనేచదికాలోయది । తదైనాగ్నింసమాధాయహం
మంకుర్యాద్యధావిధి ॥ ద్వితీయపక్షేఋగ్వేదాశ్చ ॥ భోజనోప్రమాదాన్యన్వప్రక
మాశ్చూర్వతోయది । శ్రాద్ధవిఘ్నేషుసంకార్యజపహోమహావృత్తిషు ॥ స్మృతి
సంగ్రహే॥ అకృతేపిండదానేతుభుంజానోబ్రాహ్మణోపమతే । పునఃపాకాన్తత
వ్యంపిండదానంయథావిధి॥ పిండదానంశ్రాద్ధం॥ అకృతేపిండదానేతుపితాయదినమే
త్తదా । పునఃపాకంప్రకుర్వీతశ్రాదృకుర్యాద్యధావిధి ఇతితత్రైవోక్తే-తథా॥ విప్ర
థానాంత్రయాణాంచపితాచవమతేయది । తద్దినోపనానస్సాన్యత్పునశ్శాద్ధంపరే
హని॥ వమనేవాచరేకేనా తద్దినంపరిష్ఠయేత్ ॥ ఏషువచనేషుఃమూలచింత్యం-ఇదం
మాసికాద్భిక్తవిషయం - దర్శాకాతువాంతావామేవతదైవకార్యం॥ శ్రాద్ధనిష్ఠ్యగ్ని
జాతీనామామశ్రాద్ధంప్రకీర్తితమ్ । అమావాస్యాదినియంతమాససంవత్సరాద్యతే
ఇతిమరిచిస్మృతేః - శ్రాద్ధేపిండదానమేవప్రధానమితికర్మాచార్యాః-తస్మత్తేదత్తో
క్తోహూమ ఏవసావృత్తిః - విప్రభోజనమితిమేధాతిథిః - భోజనపిండదానాగ్నా
కరణానితకపదికాధారేనాన్యమిహేమాద్రాద్యదయః - తస్మత్తేపూర్వోక్తనిర్ణయః -

అన్నత్యాగనూత్రప్రధానం - భోజనంతుప్రపత్తిరూపమంగం - అతోవాంతౌతఙ్గా
నేసినావృత్తిరితిశాఢమైధిలాదయః - తన్నశ్రాద్ధస్యయాగదానోభయరూపత్వాత్సం
పూణాదానాభావా ద్భోజనస్యాంగత్వేపి సోమవమనే ఇవ వైమిత్తికవిధాన
మితియుక్తంప్రతీమః - అత్రేదంతత్త్వం - వైశ్వదేవికస్యవమనేహూమ ఏవనావృ
త్తిః - అంగత్వాత్ - తచ్చరక్షార్థత్వాత్ ఇష్టిశ్రాద్ధేక్రతూదక్షావిత్కాదిస్మృతేశ్చ - తత్ర
జయాన్జుహుయాదితివత్ - పితామహదేరపితృధాపితేత్యుక్తైరితికేచిత్ - తస్యాపిప్ర
ధానత్వాత్పితృవదితియుక్తం - సపిండికరణాదావాపిఃకవత్ || సపిండికరణాదీని
యానిశ్రాద్ధానిపోడశ | తత్రపిండిప్రధానత్వంప్రేతత్వవినివర్తకమితిస్మృతేః - మ
హైకోద్దిష్టాదాతూభయప్రాధాన్యాదావృత్తిరేన || ఏకఏవద్విజోభోజ్యః పిండోఽస్య
కోవిధీయతేఇతిస్మృతేః - వృద్ధిసంకల్పవిత్తశ్రాద్ధాదాతూభోజనప్రాధాన్యాద్వాం
తావావృత్తిరేన || వృద్ధిశ్రాద్ధేవికేవేనపిండిదానంబుధైస్మృతమ్ | నిత్యశ్రాద్ధమదై
వంస్యాత్పిండిదానవివక్షతమితిస్మృతేః || భుక్తిక్రియాయాఃప్రాధాన్యం శ్రాద్ధేసంక
ల్పసంజ్ఞకే | తత్రైవపితృవిప్రస్యతూపఘాతేపునఃక్రియాఇతిసంగ్రహాక్తేశ్చ - మ
ఘాదావప్యేవం - తీర్థమహాలయాదాదర్శవదిత్యాశారాద్యాలోచనేనప్రతీమః -
ఆశ్వలాయనః || తృప్తాజ్ఞాత్వామధుమతీః శ్రావయేదక్షున్నమిమదంతేచిచనంప
న్నంస్పృష్ట్యాద్యదన్నముపభుక్తంతత్తత్ స్థాలీపాకేనసహపిండాథముద్ధృత్యశేషం
నివేదయేత్ - అభిమతేననుమతేవాఇతి | అత్రగాయత్రీమధ్వితిత్రికజపోవిజ్ఞేయః || తృ
ప్తాన్బుద్ధ్యాన్నమాదాయసతిలంపూర్వవజ్జపేదిప్రచేతసోక్తేః - వ్యాసః || తృప్తాఃస్థేతి
తుపృష్ట్యాస్తేబ్రూయుస్తృప్తాఃస్మృత్యధ | అభిమతేవిప్రైస్సీవ్వికతుమిష్టై - శౌన
కోపి || అన్నశేషైశ్చక్రింకార్యమితిపృచ్ఛేతతాంస్తతః || తేషుస్త్వైస్సహభోక్తవ్యమితి
ప్రత్యుక్తిపూర్వకమ్ | ప్రదద్యస్సకంతస్తైస్సీకుర్యుర్వాయధారుచి || శ్రాద్ధవిశేషే
ప్రశ్నభేదమాహ హేమాద్రావిష్ణుః || పితృస్వదితమితిగోష్ఠ్యాంసుశ్రుతంసంపన్నమి
త్యభ్యుదయేదైవేరోచతఇతి - ఆయుష్యమితి నైర్విషునైర్విరమిచ్ఛాశ్రాద్ధం యాజ్ఞ
వల్క్యః | అన్నమాదాయతృప్తాఃస్థశేషంచైవానుమాన్యచ | తదన్నంప్రకీరేద్భూ
మాదద్యాదాపస్సకృత్సకృత్ || ఇదంచాత్రవికిరదానమన్యశాఖనాం ఆశ్వలాయ
నానాంతుపిండాంతపసూత్రకృతోక్తం - కార్యాయనస్తువికిరోత్తరంగాయత్ర్యా
దిజపంతృప్తిప్రశ్నంచాహ - హేమాద్రాదేవలః || తతస్సర్వాశనంపాత్రేగృహీత్వా
వివిధంబుధః | తేషాముచ్ఛేషణస్థానేవికిరంభువినియీషేత్ || మాధవీయప్రచేతాః || సా
ర్వవర్ణికమాదాయయే అగ్నితిభువియీషేత్ || సచకుశేకార్యః - దర్శేషువికిరశ్చ
యఃఇత్యుక్తేః - మంత్రఃకాతీయః || అగ్నిదగ్ధాశ్చయేజీవా యేష్యదగ్ధాకులేమమ |
భూమాదత్తేనతృప్యంతు తృప్తాయాంతుపరాంగతింఇతి || అన్యేతు || అసోమపాశ్చయే
దేవాయజ్ఞభాగవివక్షితాః | తేషామన్నంప్రదాన్యామి వికిరంవై శ్వదేవికమితిహే
మాద్రాగోభిలోక్తేనదైవే || అసంస్మృతప్రనితాయైత్యాగిన్యాయాకులస్త్రీయః |
తాస్యామితేభ్యోవికిరమన్నంతాభ్యశ్చపైతృకం | ఇత్యగ్నిపురాణోక్తేనపితృస్వం

వికీర్యయెలగ్నిదగ్ధాః ఇత్యుచ్చిష్టపిండశుశోఽది పృథగ్ ద్యాదిత్యాహః - పృథ్వీచంద్రోదయేష్యవం-చూహ్నే|| తతఃప్రత్యుత్పన్నాః చంద్రాగ్రాచమ్యహరిస్సతే || మూఢవీయేగాతమః || వికీరముచ్చిష్టే ప్రతిపాదయత్ - హేమాద్రావాణ్యః-ఉచ్చిష్టే-లేవవికీరంసగైవప్రతిపాదయత్ - భృగుః || పిండవత్ప్రతిపత్తిస్సాన్విద్వికగన్వేతితేల్యలిః|| శ్రాద్ధకాఢికాయాం|| యజమానస్య దాసాదీసున్విష్టజనత్తమ | తస్మాదన్నం త్యజేన్నూహావామభాగేన్విత్పకేనను|| ఉచ్చే-ణంభూమితమజ్జ్వాస్యాశఠస్యచ | దాసనగ-స్యత్ప్రత్యభాగభేదంగ్రహితే | పిష్టః-ఉదజ్జగ్ధేష్యాచమనమాణాదద్యాతేతత్ || పాడుభిషిపశ్యేదైవేచేత్యు-తాతాతః|| పశ్యేదేవనినిష్టానాంచుమంహాసథానసమ్ || హేమాద్రావారాహే|| హస్తగ్రహైశ్చయశ్చాపి బేగ్భక్త్యాద్విజస్సుదాతదన్నమనుర్భక్తం నిరాశాఃపితరోగతా|| మఃచిః|| హస్తం ప్రత్యోత్పగంమాషంయఃపిషదపితః|| ఆసురంతద్భవేచ్ఛార్ధం పితౄణాంనోపిస్తతే|| తత్రోపసంగ్రహే|| ప్రవిత్రిగ్రంథిమన్విష్టమండోభునివీతి-వత్|| హస్తాదీ-తూళయద్విద్వాత్-భానావోతురుద్రచిత్|| వ్యాసః|| శాంబూలోద్ధిగణ్ధునగంజూటోద్ధిరణంతథా | కాంస్యప్రతేతిథాతామ్రమన్వితికాచన|| ఉత్తే-గ్రాన్యమాత్రైకాకశాశ్చతూరితోపయేత్ || - అగ్రమంజూట-చిచ్ఛాన్విత్-చిచ్ఛాన్విత్-తరంభాజనోత్తరవికీరోత్తరం స్వభావాద-ప్రసవిప్రపిస్తక-ప్రసంచేత్|| పంచాద్రాన్వలిషుపతాఉత్తే-తేమాంశాభాగేదేవస్యస్థా-ప్రత్యక్షాద్భేదచూర్వమన్వేష్యభాజనోత్తరమితిచంద్రాకాసూధవ-సర్వప్రభాజనోత్తరమితిబహువ-ఉత్తేగ్రానానాభుక్తవత్స్వనాచాంతేషు పిండాన్నిదిధ్యాదాచాంతేపృశ-భుక్తవత్స్విభ్యాన్వినిషేధాథకం - సాగ్నిరతిప్రణీతసూశేఽనగ్నిద్విజనమీష - హేమాద్రావాణ్యతూకర్ణ్యః || వ్యామూత్రంసముత్ప్రజ్యపిండం సత్రక్షదామయత్ || పశిసాగితభుజాంతరంవ్యామః - సంకిటేతువ్యాస-ఉచ్ఛిన్నమాత్రముత్ప్రసన్న-యత్త-భి-సికతాభిన్యూదానాపిషేదక్షణముగేతనస్యభాగపరి - దేవ|| తస్మాత్పశ్యిన్ముజ్ఞతోదక్షిణాదిశమేత్యచ|| చంద్రాయాం|| పిండనిష్టానాన్విత్-సాధ-దేవిచక్షణైః | కాశేషురాజదూర్వాసుపిప్రేషరమీహిభే|| ఆశ్వలాయనః-స్నేహ-శేషముల్లిభేత్ || అపహతాఽసురారహేంసినేదిపదః ఇతితామభ్యుత్పన్నకృదాద్భిక్షుదజ్జేకరవస్తిర్వప్రాచీనానీతీక్షణాంత్రుదకేనోపసయచ్చుంధంతాంపితర-నిధితాం పితామహః, సుంధంతాం ప్రసితామహాభి తస్యాపిండాన్ని పృథీయాత్పరాచినపాశే, పిత్రేపితామహాయప్రపితామహయైతస్తేసాయచత్వానసత్కాస్త్విలి - హేమాద్రావారసగ|| కరాభ్యాముల్లిభస్నేస్యసకుశైర్వాపినుహింధిజః | బహ్యుచానాంకగేణైవలేఖాచాగేయ్యాభిముఖేవత్తి - దక్షిణాప్రాచీవేదిముద్భవ్యత్యాక్తంబోక్తేషు-దేవలిః|| అవాహయిత్వాదర్శ్యాగ్నేషాంఘానావికల్పయే || తేష్యాసినేషుసాత్రణపరియచ్ఛత్సలిలోదకిమ్ || పరాచినేనమృపితృతీర్థేన-వాయవీయోమధుసర్పిస్తలయతాం ప్రీన్విండానిర్వక్షదృధః || తిస్థతే || తిలమగ్నంచపాన

యంధూపందీపంపయస్తథా । మధుసర్పిః ఖండయుక్తం పిండమష్టాంగముచ్యతే ॥
 యాజ్ఞవల్క్యః ॥ సర్వమన్నముపాదాయసతిలందక్షిణాముఖః । ఉచ్చిష్టసన్నిధౌపిం
 డాదద్యాద్వైపిత్యయజ్ఞవక్ ॥ కేచిత్పిండేషుమాషాన్వర్జయంతి ॥ మాషాః శ్రాద్ధే
 షువైగ్రాహ్యవజ్ఞాశ్చైవాగ్నిపిండయోః । బ్రాహ్మణేషుయథామద్యంతథానూ
 షోగ్నిపిండయోరితిస్మృతిసారాత్ ॥ మాషాసర్వత్రవైదద్యాత్పిండేగ్నాచ వివ
 ర్జయేదితిస్మృతేశ్చ - అత్రమూలంచంత్యం - హేమాద్రావపిసర్వశబ్దస్య ప్రకృతార్థ
 త్వాత్సర్వాన్నగ్రహణముక్తం - అత్రశేషమన్నమనుజ్ఞాప్యసర్వమేకత్రోద్ధృతోఽ
 చ్చిష్టసనిషేదశ్శేషుశ్రీంస్త్రీన్పిండాదద్యాదితిగోభిలనూత్రే సర్వస్మాత్ప్రకృతా
 దన్నాత్పిండాన్మధుతిలాన్వితానిచిశేషనియమాత్తదభావేపిండనివృత్తిః పాపాన్ని
 తీతిమైథిలవాచస్పతీ-తన్న-తుషోపవాచనత్ పరప్రయుక్తద్రవ్యవత్వేస్పర్శకర్మత్వా
 ద్గుణానురోధేన ప్రధానత్యాగాచ్చశేషలోపేపిద్రవ్యాంతరేణకార్యం-అతోనేయం
 ప్రతిపత్తిః - కింతుప్రధానమిత్యుక్తంప్రాక్ - అన్యథా సపిండికరణాదా సంయో
 జనాదేః ప్రధానస్యలోపాపత్తేరితిదిక్ - అధపిండప్రమాణం-హేమాద్రావంగిరాః॥
 కపిత్థబిల్వమాత్రాన్వా పిండాన్దద్యాద్విధానతః । కుక్కుటాండప్రమాణాన్వా మల
 కైర్బదరైఃసమానితి-తత్రైవధూమగ్నిః ॥ కపిత్థస్యప్రమాణేనపిండాద్దద్యాత్సమాహి
 తః । తత్సమంవికిరందద్యాత్పిండాంతేతుషడజ్ఞులే ॥ అంత్యేష్టిపద్ధతౌభట్టాస్తు ॥ ఏకో
 ద్విష్టేసపిండేతు కపిత్థంతువిధీయతే । నారికేళప్రమాణంతు ప్రత్యభైమాసికేతథా ॥
 తీర్థేదశ్శేచసంప్రాప్తేకుక్కుటాండప్రమాణతః । మహాలయేగయాశ్రాద్ధేకుర్యాదా
 మలకోపమమిత్యాహుః - కలికాయామాచార్యః ॥ యత్రస్యఃబహవః పిండాస్తత్ర
 బిల్వఫలోపమాః । యత్రచైకోభవేత్పిండస్తత్రఖజాకరసన్నిభః ॥ పేతపిండస్తుదై
 ఘ్యేణాద్యాదశాంగుళ ఉచ్యత ఇతి-వాయవీయే ॥ పత్నీపిండాంస్తుమృద్నీయాత్త్రి
 వగణస్యసహాయినీ ॥ హేమాద్రాణాగాక్షిః ॥ మహాలయేగయాయాంచ ప్రేతశ్రా
 ద్ధేదశాహికే । పిండశబ్దప్రాయోగస్సాన్యదన్నమన్యత్రకేతకయేత్ ॥ శార్వాయనిః॥
 అసావేతత్ర ఇత్యుక్తావృతదంతేచస్వధానయః ॥ అసావిత్యత్రసంబంధరూపగోత్రాదివి
 శిష్టంపిత్రాదినామసంబుద్ధ్యంత ముక్తావృతనశ్చతుర్థ్యంతం తదంతేయం పిండఇదమ
 న్నంవా స్వధానమోనమమేతివదేదితిహేమాద్రిఃపిత్రాదీనామజ్ఞానేత్వాపస్తంబః -
 యదినామానినవింద్యా త్వద్విధాపితృభ్యః పృథివీపద్భ్య ఇతిప్రథమంపిండందద్యా
 త్ - స్వధాపితృభ్యోంతరిక్ష సద్భ్య ఇతిద్వితీయం స్వధాపితృభ్యోదివిపద్భ్య ఇతితృతీ
 యం-ఏవంమాతామహేషుమాత్మశుచ - బహ్వృచానాంతూక్తంప్రాక్ - కలికా
 యాంస్మృతిః ॥ యావదేవౌచ్చరేన్మంత్రంతావత్ప్రాణనిరోధయేత్ ॥ యేషాంతు
 గృహ్మ్యాక్తైదర్శేమాతుశ్శార్ధంపుధగుక్తం - తేషాంపితృభ్యఃపశ్చిమేమాత్మభ్య
 స్తత్పశ్చిమేమాతామహీభ్యఃపిండాదిదేయమితిసాంఖ్యాయనః - అస్మిన్నక్షేతత్పశ్చి
 మేమాతామహీభ్యోపిదద్యాదితిహేమాద్రిః - పూర్వానుపితృభ్యోదద్యాదపరాను
 స్త్రీభ్యఃఇతినూత్రాచ్చ - ఏవంయత్రతీర్థమహాలయాదా ॥ కేచిచ-౧౦౧నాగీణాగ్నృ

ధర్మాగ్నిర్థం మహామయఇతిచతుర్వింశతిమతాత్ । పితృదినవదైవత్యంతథాద్వా
 దశదైవతం॥ ఇత్యగ్నిపురాణాచ్చమూర్త్యాణాంపుధగుక్తం - యత్రవాఆచార్యగురు
 శిష్యేభ్యస్సఖ్యాతిభ్యవచతత్పత్నీభ్యశ్చసర్వాభ్యస్తతైవచజలాంజలీ॥ పిండాం
 స్తేభ్యస్సదాదద్వాపుధగ్భద్రవదేనః । తీర్థేషుచైవసర్వేషుమాఘమాసేషు, మాను
 చేతిచతుర్వింశతిమతే॥ దాహిత్రపుత్రదారాశ్చ యేకనిష్ఠాస్సహృదరాః । నిస్సం
 తానామృతాయేచ తేభ్యోప్యత్రప్రదీయతఇతిభవిష్యేకోద్దిష్టాన్యక్తానితత్రాపితత్ప
 శ్చిమేపిండదానంక్షేయం-యేహంసపునక్తైస్సపత్నీకాః పిత్రాదయోవాచ్యాః॥ అ
 న్నష్టకాగయామాతృ శ్రాద్ధంచైవమృతేహని । ఏకోద్దిష్టంతథాముక్త్యాస్త్రీషూనా
 న్యత్పుధగ్భవేదితి శంఖోక్తశ్చ-మనుః ॥ తేషుదర్భేషుతంహస్తం నిమృతేల్లఘాభాగి
 నామ్॥ హస్తలేపాభావేపిహస్తంనిమృజ్యా దేవేతిమేధాతిథిః - విష్ణుః॥ ఆత్రపితరో
 మాదయధ్యమితి దభణమూలేకరావఘుషణం - కలికాయాంసుమంతః॥ ఏకోద్ది
 ష్టేషువహానుదర్భలేపానవిద్యతే । సపిండికరణాదాతులేపస్సర్వత్రశస్యతే ॥ మ
 నుః॥ ఆచమ్యోదకపురావృత్త్యత్రాచమ్యశ్చైవసూక్ష్మ । పట్కృతాంశ్చనమన్కు
 ర్యాత్పితృనావచమంత్రవత్ ॥ ఉదకంనియేచ్ఛేచ్ఛుచన్తైవింశంతికేపునః ॥ త్రిః
 పాణిణాయామంకృత్యేతిమేధాతిథిః, ఆనుంత్రంప్రాణాగ్నిబుద్ధ్యేతికర్మాద్యాః - మం
 త్రవద్వసంతాయనమః-నమోవపితరభిత్త్యాద్యైః శేషంపూర్వాచయనశేషం-
 ఆశ్వలాయనః నిష్కృతాననుమంత్రయేతాత్రితరోమాదయధ్వాయథాభాగహంపు
 మాయధ్యమితిసవ్యావృదుడక్షావృత్త్యయథాకేకిత్రానాన్వాసత్కాభిషక్త్యాశ్చక్త్యా
 మూమదంతపితరోయథాభాగహంపుమాయామతేతిదరోవ్రాణభిషాభిషేదే
 త్యంనినయనమితి నిత్యగ్రహణంశేషాభావేపిపూర్వాదిత్యేకః - శౌనకః ॥ శ్రే
 షామత్రపితరభిత్త్యాద్యేనానుమంత్రణమ్ । ఆమీమదంతేక్యాద్యేమంత్రేణావృం
 మంత్రతాత్ ॥ పిండశిష్టచరోరన్నంకంచదాభూతతగ్నాతే । ప్రత్యేకాదభ్య
 శుంధంతామిత్యాద్యైరేవపూర్వవత్ ॥ మంత్రేషుపిండేషుపియం విధింబోధ్యైః
 ర్భతః॥ వ్యాసుః॥ అద్భిప్రత్యేత్యేకాన్వత్రంప్రతిపాదేతియ్యానతేతికర్మాద్యాః-అ
 నంకుర్యాత్పిండపాత్రమఘోముఖం ॥ పితృకాంతయోనా, అద్యాః, పితృసంఖ్య
 గ్నిరాచమ్య సీమీవిసస్యవాగ్యతిః ॥ ఆప్వోయనః । ఆహుతిభ్యంత్యేకానంత్యే
 తిపిండేన్యభ్యం జనాంజనేవాసోగద్యాన్యశామూర్ధ్వాన్వికా, కాంజనోద్విజతా
 యాఙ్గిర్విస్వగిలోస్తుతద్వః పితరోవాసోమహతోన్యేన్వికరోయః పద్మపాః - శ్రా
 ద్ధచింతామణాబ్రాహ్మే॥ పితద్వపితరోవాసఇతిబ్రాహ్మేపిపాదేపిపాదే । ఆహుతియ
 కగోత్రైతత్పుభ్యంవాసఃపరేద్వభిః । ఇదిరకాంతయోనా - పితృసంఖ్యసంఖ్య
 ప్రతిపిండమితితస్మాత్తాత్ - హేమంతాబ్రాహ్మే॥ శ్రేష్ఠమంతుః, పితృసంఖ్య
 జననిత్యమేవహి । తైలంకృష్ణం, లేభ్యశ్చ ఎద్యాపిభ్యంజనాంజనమ్ । త్రైవిధం
 సురమాఇతిప్రసిద్ధం - అంజనప్రాధన్యపూర్వం, పాదానివిషయః - తృతీయోవ్యసనిః ।
 గంధపుష్పాణిపూపంచదీపంచవినివేదయేత్ ॥ దేవతా, దేవతా, గంధ, పుష్ప, దీప, వినివేద

పిండప్రదాపయేత్ | భక్ష్యాణ్యపూపానితూంశ్చ వ్యంజనాన్యశనానిచ || తత్రైవ
 శంఖః || యత్కించిత్పచ్యతేగేహభక్ష్యంభోజ్యమగహితం | అనివేద్యనభోక్తవ్యం
 పిండమూలేకధంచన || ఏతత్సవ్యేనేతికేచిత్ - యుక్తంత్యవసవ్యేన || మనుః || అవ
 జఘ్నేచ్ఛతాన్నిండాన్యధాన్యప్రాసమాహితః || తతోనమోవఃపితరగ్రశేషత్వాది
 నోపస్థానం-మాత్యే || అధాచాంతేషుచాచమ్యవారిదద్యాత్సకృత్సకృత్ | తిలపు
 ష్పాక్షతాన్పశ్చాదక్షయ్యోదకమేవచ || అత్రదైవేనన్యం పితృత్యవసవ్యమితిక
 ర్మః - పరిభాషోక్తవచనాత్సవ్యమితియుక్తం - అత్రశివాఆపస్సంతుసౌమనస్యమ
 స్త్విత్వాదిప్రయోగోజ్ఞయః-మాత్యే || దత్వాశీఃప్రతిగృహ్ణీయాద్ద్విజేభ్యః ప్రాజ్ఞ
 భోబుధః | అఘోరాఃపితరస్సంతుసంత్యిత్వైపునద్విజైః || గోత్రంతథావర్ధతాం
 నస్తథేత్యుక్తస్సతైఃపునః | దాతారోనోభివధంతామన్నంచైవేత్యుదీరయేత్ || స్వ
 స్తివాచనకంకుర్యాత్పిండానుద్భృత్యభక్తితః || స్వస్తివాచనాత్ప్రకృతచాలనం
 కార్యం-హేమాద్రాబృహస్పతిః || భాజనేషుచతిష్ఠత్సుస్వస్తికుర్వంతియేద్విజాః | తద
 న్నమసురైర్భుక్తం నిరాశైఃపితృభిగతైః || జాతూకర్ణ్యః || పాత్రాణిచాలయేచ్ఛా
 ద్ధేన్వయంశిష్యోధనానుతః | నస్తీభిర్నచబాలేన నాసజాత్యాకధంచన || యాజ్ఞవ
 ల్క్యః || స్వస్తివాచ్యంతతఃకుర్యాదక్షయ్యోదకమేవచ || తత్రైవవృద్ధశాతాతపః || పితౄ
 ణాంనామగోత్రేణకరేదేయంతిలోదకంప్రత్యేకంపితృతీర్థేనలక్షయ్యమిదమస్త్వితి-
 అత్రపష్ఠీప్రాగుక్తా-తత్రైవనాగరఖండే || ఉత్తానమఘ్నపాత్రంతుకృత్వాదత్వా
 చదక్షిణాంహిరణ్యం దేవతానాంచపితౄణాంరజతంతథా-బృహస్పతిః || తస్మాత్పణం
 కాకినేంవాఫలంపుష్పమథాపివాప్రదద్యాద్దక్షిణాయజ్ఞే తయాససఫలోభవేత్ || అ
 త్రపితృద్దేశేనదక్షిణాదానేఅపసవ్యం-విహోద్దేశేన సవ్యమితిమాధవః-కలికాయా
 మాచార్యః-దద్యాద్యజ్ఞోపవీత్యవతాంబూలందక్షిణాంతథా-అత్రిః - వదేచ్ఛతాం
 స్తోవిప్రాన్నిత్రాదిభ్యస్సవ్యధోచ్యతాం-గోభిః - అఘోరాఃపితరస్సంత్యిత్వై
 స్వధాంవాచయ్యితి పృచ్ఛతిపితృభ్యః స్వధోచ్యతామిత్వైక్తేస్తు స్వధేత్యుచ్య
 మానేధారాం దద్యాదూర్జంవహంతితిఆపస్తంబేనతుపుత్రానౌత్రానభితర్పయంతీ
 రిత్యపిపరిషేచనేమంత్రఉక్తః-ఆశ్వలాయనః-అథైతాన్ప్రవాహయేత్ -పరేతనపితర
 సోమ్యాసాగంభీరేభిఃపతిభిఃపూర్విణైభిః,దత్వాయాస్సభ్యంద్రవిణేహభద్రంరయించ
 నస్సర్వవీరంనియచ్ఛతే-మాత్యే || వాజేవాజేగ్రిహిపన్ముశాగ్రేణవిసజయేత్
 ప్రచేతాః || స్వస్తివాచ్యంతతఃకృత్వాపితృపూర్వంవిసజయేత్ || ఆశ్వలాయనః ||
 అన్నంప్రక్షిణ్యపవీత్యోస్వధోచ్యతామితివిస్మజేదస్తుస్వధేతివా || బ్రహ్మవైవర్తే ||
 ఆమావాజేతిమంత్రంతుసరిత్యాచపదక్షిణామ్ | ద్వారోపాంతేతతఃకృత్వాసంయతః
 ప్రవిశేద్దృహమ్ || ప్రాంజలిశ్చతతఃప్రాహతాన్నిప్రాస్త్యత్యవాదినః | దాతారోనోభివ
 ధంతామన్నంచన ఇతిబహ్వితి || ఏవమస్త్వితితేతంచకథయంతిసమాహితాః ||
 ఏతన్స్తంధలదేశేకార్యమితిహేమాద్రిః || మనుః || దాతారోనోభివధంతాం వేదా
 స్సంతతిరేనచ | శ్రద్ధాచనోమావ్యగమద్భహుధేయంచనోస్త్వితి || జాధాయనః ||

చ నోబహుభవేదతిథీంశ్చలభేమహి । యాచితాశ్చనస్సంతుమూచయగచ
 సనతి ॥ అప్రదాతారోపూభినధకంతాం-లభధ్వంయూచిశ్వమిత్యాద్యాహే
 నానావిప్రైఃప్రతివచనంకార్యమితిసుదర్శనభాష్యే-స్వానుషంసదఃఇతిబ్రాహ్మ
 నాసఃపితరఇతిచమంత్రద్వయంచపరంతిశౌనకః॥బ్రాహ్మణానధనిర్యాతాస్పృత్యత్రైః
 ప్రదిక్షుణామ్ ॥ సస్త్రీకస్సజ్వలైస్తాధకంప్రణమేద్రచితాంజలిః ॥ కనిష్ఠప్రసూ
 జ్యేష్ఠచరమాస్సస్త్రిఃప్రదిక్షుణైః ॥ హేమాద్రాబృహస్పతిః ॥ అద్యమేనఫలంజన్మభ
 వత్సాదాబ్జవందనాత్ ॥ అద్యమేనంశజస్సర్వయాతాప్రానుగ్రహాద్దినమ్ ॥ పత్ర
 శాకాదిహానేనశ్లేశితాయూయూరూదృశః ॥ తత్రైశ్వర్యాతంచిత్రాత్పుష్పస్సృత్యతం
 తుమహాధ ॥ ప్రచేతాః ॥ విస్మయేద్భక్తిసంయుక్తస్సీమాంతేచాస్యనువ్రజేత్ ॥
 అధపిండస్పృతిపత్రిః - హేమాద్రాబ్రహ్మణ్డ ॥ పిండమగ్నసదాదద్యాద్యోగ్యా
 ప్రసమంనరః ॥ పత్నైర్విప్రజాధీదద్యాద్యైమధ్యమంమంత్రపూర్వకమ్ ॥ ఉత్త
 మాంగతిమన్విచ్ఛగ్గోమనిత్యోప్రయచ్ఛలి ॥ అష్టాంప్రజ్ఞాయశఃకీలికమపుపిండంప్ర
 వేశయేత్ ॥ ప్రార్థయస్మిఘమామృత్యుంవాయసేభ్యః ప్రయచ్ఛలి ॥ ఆకాశంగ
 మయెదపుస్థితోవాదక్షిణాముఖః ॥ అశ్వలాయనః ॥ వీరగమేదత్తిపితర ఇతిపిండా
 నాంసుధ్యమంపత్నీంప్రాశయేత్ ఆధత్తపితరోగర్భంకుమారంపుష్కరప్రజంయథా
 యమరపా అసదితి, భర్తాదత్తస్యఆద్యేనాదాయద్వితీయేన ప్రాశనం - ఆపస్తం
 బస్సుదానేమంత్రమాహ - అపాంతోష్ఠధీనాంరసంప్రాశయామి భూమిశ్చతంగర్భం
 ధత్సేత్సతిమధ్యమంపత్నైర్విప్రయచ్ఛతీ-ప్రాశనేపి ॥ యదేహపురుషోనగితిగి
 తియఃపరః - అన్యేషాంభత్తచ్ఛాఖ్యాంజ్ఞయః - తత్త్రైవశంఖః ॥ పత్నీనామ
 ధ్యమంపిండమగ్నీయాదాతవాన్వితా॥కలికాయాంఛాగలేయః॥ప్రాచీనావీతినాఽఽ
 మంత్యోపత్నీఃపిండోవిభజ్యతే ॥ ప్రతిపత్న్యస్యమంత్రస్యకతవాన్వృత్తిరత్రతు ॥
 మాధవీయేవిష్ణుధమే ॥ తీర్థశ్రాద్ధేనదాసింశాస్త్రి పేత్తీర్థే సమాహితః ॥ యా
 జ్ఞానలక్ష్మిః ॥ పిండాంస్తుగోఽజవిప్రభ్యోదిద్యాదగ్నౌజతేపివా॥బృహస్పతిః ॥ అన్యదే
 శగతాపత్నీరోగణగర్భితధా ॥ తదాతంత్రీణావృతభశ్చాగోవాహోర్కుమహాఽహి ॥
 —అధపిండోసఖాతే - హేమాద్రాప్రాయశ్చిత్తకాండేదేవలః ॥ శ్వస్మగాలగ్నరైః
 ఎగడఃస్సృష్టోభిన్నప్రమాదతః॥కతుకరాయుష్యనాశస్సాన్యజ్ఞేతస్సంనోసర్వతి ॥
 జాగూకిణ్యః పూర్విశ్లోకాంతే ॥ తగ్గోపపదిహారాధకంప్రాజాపత్యం ప్రకల్ప
 యేత్ ॥ పునస్సాన్విత్యాతదాకతాకపిండంకుర్యాన్యధావిధి ॥ కాకస్పర్శీతునదో
 మః - పిండోఽఘాతంప్రక్రమ్య ధనస్యచ వినాశస్సాన్య తాకస్పర్శ్యాదికంవిసేతి -
 తత్త్రైవశ్లోకకాతమాత్మైః - స్మృతిదిర్వణైఃప్రతిమాహారమూషకస్పర్శ్య పిండిచ
 ద్విదళీకృతే ॥ పునఃపిండాప్రదాతవాన్తేనపాకేనతత్క్షణాత్ ॥ బాధాయనః ॥ శ్వ
 చాండాలాదిభిస్సృష్టఃపిండోయద్యుపహన్యతే ॥ ప్రాజాపత్యంచరిత్యాధపునఃపిండం
 సమాచరేత్ ॥ బావదేప్రాప్యేవమాహ ॥ అధదినాంతరేచ ప్రాజాపత్యమాత్రం
 శేషప్రతిపత్తిత్వేనపిండావృత్తేమానాభావాదితిమైథిలః - తన్న - సపిండికరణ

దాశేషినాశేసంయోజనాదిలోపాపతైః - తేనవచనాద్వమై నాత్రాపి తన్నా
 త్రపిండదానావృత్తిః - అతఏనవచనక్తంత్రాద్ధంకుర్వీతారణైవాభోజన సమాపనా
 దిత్యాపస్తంబసూత్రం - రాత్రౌభోజనమాత్రంపూర్వేద్యుఃకార్యం - శ్రాద్ధసమా
 ప్తిత్తుపరదినే ఏవసమూప్తిపర్యంతంకతుకరుపవాసశ్చేతి హరదత్తేనవ్యాఖ్యాతం -
 తస్మాత్పాకాంతరేణపిండదాన మాత్రంకార్యం - అథపిండనిషిద్ధకాలః - సుశ్రు
 యేణమహాలయాదినిణాయే పూర్వముక్తః - హేమాద్రాబృహత్పరాశరః || యు
 గాదిషుమఘాయాంచవిషువత్యయనేతథా | భరణేషుచకుర్వీతపిండచిరవ్రతంనహి ||
 స్మృతిరతావశ్యాం || పుత్రేజాతేవ్యతీపాతేగ్రహణే చంద్రసూర్యయోః | శ్రాద్ధం
 కుర్యాత్ప్రియతేనపిండనిర్వపణాదృతే || తత్రైవకాత్యాయసః || వృద్ధేరనంతరం
 చైవయావన్నాసస్సమాప్యతే | తావత్పిండావై ౨వదద్యాన్నకుర్యాత్తీలతర్పణమ్ |
 బాధాయసః || సంస్కారేషుతథాన్యేషుమాసంమాసార్థమేవచ || తథా || భానౌ
 భామేత్రయోదశ్యాంనందాభృగుమఘానుచ | పిండదానంమృదాస్నానంనకుర్యా
 త్తీలతర్పణమ్ || త్రిస్థలీసేతోకాష్టాజనిః || వివాహానతచూడాసునవకమర్ధంతద
 ధకమ్ || ఉత్తరాధంప్రాగ్యతే || వృద్ధిమాత్రేతథాన్యత్రపిండదాననిరాక్రియా |
 కృతాగర్గాభిముఖైవ్యమాసమేకంతుకమణామ్ || హేమాద్రాజ్యోతిఃప
 రాశరః || వివాహేవిహితేమాసాన్స్త్యజేయుద్వాదశ్చైవహి | సపిండాఃపిండని
 ర్వాపంహాంబీబంధేషుజేవహి || తత్రైవ || మహాలయేగయాశ్రాద్ధేమాతాపిత్రోః
 క్షయేహని | యస్యకస్యాపిమత్యస్యసపిండికరణేతథా || కృతోద్వాహూపికు
 ర్వీతపిండనిర్వాపణంసదేతి - మాతాపిత్రోరితిక్షయాహవిశేషణం - హవిరుభయ
 త్వవదవిసక్షీలమ్ - తేనభాతృపితృవ్యాదివాషిఃకేపిండదానంకార్యమితికేచిత్ -
 సపిండికరణంనవశ్రాద్ధపిండశశ్రాద్ధాపలక్షణామితినిణాయామృతేఉక్తిం - క్షయా
 హేవిశేషఃసంగ్రహే || మాతాపిత్రోరాబ్ధికేతువివాహాదిషుసర్వవా | తిలైఃపిండాః
 ప్రదాతవ్యాఅన్యశ్రాద్ధేవివజయేత్ || అత్రమూలంచిత్యం - రామకౌతుకే ||
 నందాశ్వకామరవ్యారభృగ్వగ్నిపితృకాలభే | గంజేవైధృతిపాతేచపిండాస్త్యాజ్యా
 స్సుతేపుభిః || విశ్వరూపనిబంధే || తిథివారప్రయక్తోయోదోషావైసముదాహృ
 తః | సశ్రాద్ధేతన్నిమిత్రేస్యాన్నాన్యశ్రాద్ధేకదాచన || అన్యస్తాక్తంప్రాక్ - ఉ
 చ్చిష్టోద్వాససమాహేమాద్రావసిప్తః || శ్రాద్ధేనోద్వాసనీయాని ఉచ్ఛిష్టాన్యా
 దినక్షయాత్ | శోఽప్యితంతేవైసుధాధారాస్తాః పిబంత్యకృతోదకాః || వ్యాసః ||
 ఉచ్ఛిష్టంనప్రమృజ్యాత్తుయావన్నాస్తమితోరవిః || ఇదంగృహంతరసత్వే - ఏకగృ
 హేతుమనుః || ఉచ్ఛేదణంతుతత్త్రిశ్శేద్యావద్విప్రావిసజతాః | తత్కీగృహబలిం
 కుర్యాదితిధమోకవ్యవస్థితః || బలింవైశ్వదేవాదినిత్యకమేతిమేధాతిథిః - బ్రహ్మం
 జే || శూద్రాయచానుపేతాయశ్రాద్ధాచ్ఛిష్టంనదాపయేత్ || తథా || కామంద
 ద్యాచ్ఛసర్వంతుశిష్యాయచసతాయచ || భోక్తురితిశేషః - జాతుకణ్యకః || ద్వి
 జభక్తావశిష్టంతుశుచిభూమానిభానయేత్ || అథవైశ్వదేవాది - అత్రమామకః

శ్లోకః ॥ శ్రాద్ధదేవగ్నికకర్తృకేగ్నికరణాత్పశ్యాన్జ్వాలాతి ర్భులిస్త్యం తేస్యాదధ
వాభ వేద్వికిరతఃపశ్యాత్పృథక్త్వేపచేః । శ్రాద్ధాంతేత్వగ్నామహాలయవిధాన్
ధ్వంభుజేస్యాత్మయేత్వంతేఽమానుచమధ్యతః శుభవిధానాదాతఃసాగ్నికః॥
అన్యార్థః - సాగ్నేఃపుకక్వాకేనసర్వత్రాదానైశ్వదేవః ॥ ఏతాంతునిమగ్నిర్వ
ర్త్యవైశ్వదేవంచసాగ్నికః । పిండయజ్ఞంతతఃకుర్యాత్తతోన్వాహన్యోఽంభుః॥ పిత
ర్దంనిర్వపేత్పాకంవైశ్వదేవాధికమేవచ । వైశ్వదేవంపితర్దంసదాచ్యున్నైశ్వదేవిక
మితతోగామీస్సృతేః - అత్రసాగ్నికఃపితాగ్నిరతిహేమాద్రీః । శ్రాద్ధాన్యోగో
వకుక్రితవైశ్వదేవంతుసాగ్నికః । ఏకాదశాహినిముక్త్యాత్రహ్యోనేషిగీయతే॥
ఇతిహేమాద్రాళాలంకాయనోక్త్యంత్రోన్వయశ్చే"సంప్రాప్తేపార్వణశ్రాద్ధేకో
ద్దిష్టేతథైవచ । అగ్రణోవైశ్వదేవస్యాత్పశ్యాన్జ్వాలాతేహని । స్మాతాగ్నిమతాం
తద్రహితానాం వాగ్నికరణోత్తరంవికరోత్తరంవాహనామమూర్త్యుపశ్యాకేన-
భూతయజ్ఞాదితుశ్రాద్ధాంతదేవ-అత్రమూలంహేమాగ్నిచంద్రకాదన్వయం - శుక్ల
మాంశ్రాద్ధాంతేవాతత్పాకేన వైశ్వదేవస్యాశ్రాదాహితేత్వేయః । శ్రాద్ధనిర్వశ్య
విధివ ద్వైశ్వదేవాదికంతతః । కుర్యాద్విగ్నంతతోదవ్యాన్య-గ్రహాగారంతథా
మైకినసిస్సృతేః - తతశ్శాగ్నిధిశేమాత్ ॥ శ్రాద్ధాహిశ్రాద్ధశేషణైశ్వదేవ
నూచదేదితచతుర్వింశతిమతాన్చ - ఏకవైశ్వదేవశాస్త్రయస్య ఆశాగ్ని నాం
ఖ్యాయనపరిశిష్టముదాహృత్యైవచన్వచన్తా ॥ ఆకాన్వహ్యాయనం చాశేవగ్నిమ
ధ్యేమహాలయే । ఏకోద్దిష్టేనివృత్తేతు వైశ్వదేవశాగ్నియనే ఇతి గుహాస్సృ
త్యుక్తత్వాత్సర్వేషాం శాగ్నిధ్యాహితేవేతి మేధాత్పిన్దస్మతి రత్నావభాసానాం
బహవః - బోధదేవస్తువృత్తిశాగ్ని విసజ్జనాంతం శ్రాద్ధముక్త్యాప్రచ్ఛేష
ణంత్యతి పూర్వోక్తమను వాకోదాహరణాద్భూతానాం శ్రాద్ధాంతదేవ-
మధ్యపక్షస్యస్యశాఖాపర ఇత్యాహ - హేమాద్రీస్తు వృద్ధాన్వయంశే ఏవ
శ్వదేవనూహ - కాతీయానాంతుశ్రాతస్మాతాగ్ని మతామదావేకేస్తేనపాకే
నేతికర్మ - అన్యేసాంమశ్చేత్తేత్రియాణాంతు సాగ్నికానాం సర్వత్రాదానైశ్వదే
వః - పంచయజ్ఞాశ్చఅంతేవేతి సుగర్వసధాప్యేఉక్తం - అన్యపక్షేద్వియస్యపూర్వ
వద్యవస్థా - హేమాకామార్కండేయః ॥ తతోనిత్యక్రియాంకుర్యాద్భోజనం
చ్చుతతోఽతిథిః । తతస్తదన్నంభుంజీత సమాభృత్యాదిభిర్నురః ॥ తతశ్శాగ్నిధిశేమా
త్ - నిత్యక్రియాంనిత్యశ్రాద్ధంత్ర పృథక్వాకేనవైత్త్యనితిశేస్తే రోక్షః - పక్షేక్వే
వికల్పః—అథనిత్యశ్రాద్ధం - హేమాద్రోన్వాస ॥ ఏకమప్యాగోదేవిద్విగ్రహస్థామ
ప్యన్వహంగృహీ ॥ అపత్యనుకల్పః - ప్రచేతాః ॥ నామంత్రణం హోమంచ నా
హన్వనంనవిసజ్జనమ్ । నపిండదాసంవికిరంసదిద్యానత్రదక్షిణామ్ ॥ అత్ర । నిధి
శ్యభోజయిత్యాతు కించిద్దత్వావిసజ్జయేదితి తేనైవోక్త్యర్హిణవికల్పః - యత్ప్ర
నిత్యశ్రాద్ధంవహీనంనియమాదివివజ్జతమ్ । దక్షిణారహితంవైశ్వాతృభోక్తృ
నతోన్యైతమితి కాశీఖండ - తద్విప్రాభావపరమితిపృథ్వీచంద్రః - భవిష్యే ఆవా

హసంస్వధాకారం పిండాన్నకరణాదికమ్ । బ్రహ్మచర్యాదినియమా విశ్వేదేవాన
 దైవహి ॥ దాతృణామధభోక్తృణానియమోనచవిద్యదే ॥ ఏతద్దివాసంభవేరా
 త్రావపికార్యం ॥ దివౌదితానికర్మాణిప్రమాదాదకృతానివై । యామిన్యాఃప్రహ
 రంయావ త్రావత్కర్మాణికారయేదితి బృహన్నారదీయోక్తైః ॥ రాత్రౌప్రహరప
 ర్యంతందివాకృత్యానికారయేత్ । బ్రహ్మయజ్ఞంచసౌరంచ వజ్రయిత్యావిశేషతః
 ఇతిపృథ్వీచంద్రధృతసంగ్రహాకైశ్చ - నచదాధికాబ్ధికాద్యపిరాత్రౌస్యాదితివా
 చ్యం - ఇష్టాపత్తేః-తస్యతిథిసంబంధితత్వాత్ ॥ సంధ్యారాత్రౌనకతఃవ్యం శ్రా
 ద్ధంఖలుచివక్ష్యతైః ఇతి వైష్ణవాద్యై రాత్రౌనిషేధాత్ - అతపవాల్పద్వాద
 శ్చాం - ఉపః కాలేద్యయంకుర్యాత్ ప్రాతర్మాధ్యాహ్నికంతదేత్యాద్యైర్వా
 క్యైశ్చత్రయోదశీశ్రాద్ధం నాపకృష్యతే - భిన్నవిషయత్వాదిత్యుక్తం మదనర
 త్నై - నిత్యంత్యకృష్యతే - అన్యహమిత్యుక్తైస్తిథిసంబంధికాభావాత్ - య
 ధాచసుదర్శనభాష్యే ॥ పరపక్షేపిత్రాణ్యణీతినియమేపినిత్యశ్రాద్ధత్వే సంవత్సరమిత్య
 త్యంతసంయోగే ద్వితీయాబలాచ్ఛక్తిపక్షేపీత్యుక్తంతథారాత్రావపి - తథాచమా
 ధవేన ప్రతిపత్పికరణేస్సుప్తముక్తం - వయంచాగ్రేవత్యైమః - అన్యదిసేకరణేలో
 పవన - రాత్రౌశ్రాద్ధంనకుర్వీతేతినిషేధాదితిపృథ్వీచంద్రోదయః - పాత్రాభావేకౌ
 ర్గే ॥ ఉద్ధృత్యవాయుధాశక్తి కించిదన్నంప్రకల్పయేత్ ॥ తత్ప్రతిపత్తిమాహవిష్ణుః,
 భిక్షుకాభావేఅన్నంగోభ్యా దద్యాదగ్నౌవా ప్రక్షిప్యేదితి - హేమాద్రానాగరఖం
 డే ॥ నిత్యశ్రాద్ధంనకుర్వీతప్రసంగాద్యత్రసిద్ధ్యతి ॥ శ్రాద్ధాంతరేకృతేనృత్యనిత్యత్వా
 త్తన్నహాపయేత్ ॥ షట్ దైవతేపుధశ్చేత్యర్థః - మాతేస్య ॥ తతస్తువైశ్వదేవాం
 తే సభృత్యసతచాంధవః । భుంజీతాత్తిథిసంయుక్తసర్వంపితృనిషేవితమ్ ॥ సర్వంప
 ర్వనిషిద్ధంమాంసమాషాద్య పీత్యర్థః - ఏవంకృష్టే కాదశ్యాదా గృహిణోపిభోజ
 నం - అన్యవైధత్యేననిషేధాప్రవృత్తైః - ఏవంగ్రహణవేధేపి - యత్త్వనాహితా
 గ్నేరమాషమమాంసంప్రతయేదిత్యుక్తం - తద్దేయమేవ - శ్రౌతత్వేనతస్య బలవ
 త్వాత్ - దేవలః ॥ శ్రాద్ధంకృత్వాతుయోమర్త్యసభృక్షేధకదాచన । దేవాహవ్యం
 సగృహ్లాంతికవ్యానిపితరస్తథా ॥ శివరాత్ర్యేకాదశ్యాశాత్యశఘ్నిణ మేవేత్యుక్తం
 ప్రాక్ - యత్రతూపవాసోనావశ్యక స్తత్రైకభక్తమయాచితంవా కార్యమితి హే
 మాద్రిః - జాతూకణ్యకః ॥ అహస్యేవతుభోక్తవ్యం కృతేశ్రాద్ధేద్విజన్మభిః । అన్య
 ధాహ్యసరంశ్రాద్ధంపరపాకేచనేవితే ॥ శ్రాద్ధశేషభోజనస్య క్వచిన్నిషేధమాహ
 హేమాద్రా ప్రాయశ్చిత్తకాండేమార్కండేయః ॥ పిత్రాదీనామధాన్యేషాంశ్రాద్ధ
 శేషాన్నభోజనమ్ । వ్రతినాంవిధవానాంచయతీనాంచవిగహితమ్ ॥ అన్యేభిన్న
 గోత్రాః - వ్రతినోబ్రహ్మచారిణః ॥ శ్రాద్ధావశిష్టభోక్తారస్తేవైవిధ్యసోమినః । స
 గోత్రాణాంసకుల్యానాంజ్ఞాతీనాంచనదోషకృదితితత్త్రైవిశేషైః - తత్రైవజాబాలిః ॥
 విప్రస్త్యస్యగృహేశ్రాద్ధేశిష్టాన్నంభోజనంచరేత్ । ప్రాజాపత్యంవిశుద్ధిస్సాన్యత్ జ్ఞా
 తిగోత్రేనదోషకృత్ ॥ యతీనాంపవనంలక్షంప్రణవజపశ్చేతి తత్రైవౌక్తం-అన్యా

పవాహమాహవస || శ్వశురస్యగురోర్వాపిమాతులస్యమహాత్మనః | క్షేప్తభ్రాతృ
శ్వశుత్రస్యబ్రహ్మన్యోస్యయోగినః || ఏతేషాంశ్రాద్ధశిష్టాన్తు భుక్త్యానోమానవిద్య
తే | ఇతికేచిత్ప్రశంసంతియుగమునదసాంప్రతమ్ || ఏతేషాంతరంతప్రవర్జయం -
హేమాంశ్రాద్ధానాం || తాంబూలముత్యాంశ్రాద్ధంచస్తేహన్నాశమభోజనమ్ | రత్య
సంధిరానన్ననిశ్చాకతాకానినఃకాంబూ || స్మృత్యచంద్రోదయేఆచార్యః || నశూ
ద్రంభోజయే తస్మిన్ప్రేమయస్మేవత్యజే || శ్రాద్ధశేషంనశూద్రేభ్యః పదద్యాదభి
రేవ్యసి - ఇతినికాయసింహాశ్రాద్ధనిర్ణయపర్యంతశ్రాద్ధం.

నిధానుకల్పాః-తత్సప్తచంద్రాభిర్యజమానసావ్యేకింత్రాహ్మణంపబ్ధిపాపన
మదైవేస్తత్సత్తునైవేన్యం శ్రాచ్చత్రస్యతునిర్వేదితిశంఖోక్తే కేకోవిప్రఃపూర్వము
క్తిః-నిశాభావేదగృహముః||నిధాయవాదగృహతూనాసనేషుసమాహితః||ప్రేమానుప్రే
మసంయుక్తంవిధానంప్రతిపాదయోగితిదేవలోక్తే-అతక్తావామశ్రాద్ధం||అపద్యనగో
తీర్థేచప్రవాసేచత్రస్యనిఆమశ్రాద్ధాత్త్రుత్వతథార్యరజసిసంక్రమేఇతి కాత్యాయ
నోక్తే - స్మృత్యచంద్రోదయేజమఙ్గిః || యావత్సాన్యాగ్నిసంయుక్తఉత్పన్నా
గ్నిరధాపివా | ఆమశ్రాద్ధతదామర్యాదిస్తేగ్నకిరణంభవేత్ || కౌమే|| అనగ్ని
రగ్ననోవాపిశ్చైవవ్యసనాన్వితః | ఆమశ్రాద్ధాద్విజాతుర్యాద్యప్రమలస్తు నృదైవహి ||
ఆహిలాగ్నోప్రవాసస్థే తత్పత్నీగృహేదిర్భూ ఋత్విగాదిసాకారమేవ || ఆహూవా
స్యాదినియతం ప్రోషితేధర్మచారణే | అత్యేతుకారణేన్నిత్యమగ్నేనాగ్న్యుత్త్విగా
దినే తిలఙ్గుహారణోక్తే రతిపృథ్వీచంద్రోదయః - అపిపదమాభికాదినగ్నపాన్యాపర
మితిశూలసాణిః - సుమంతః || పాశాభావేధికారస్యాద్విప్రపాదేనాంసరాధిః||అప
త్నీనాంమహాబాహూవిదేశగమనాదిభిః || సదాచైవితీశూద్రాణామామశ్రాద్ధం
విదుర్భుధాః|| ప్రచేతాః|| స్త్రీశూద్రస్సన్వచన్తైవనవాశకమాణిచావ్యసా|| ఆమశ్రా
ద్ధంసదాకుర్యాద్విధినాపార్యేనతత్ || స్వయంపచితశిస్యవః | విష్ణుతనూ|| ఆత్మ
నోదేశకాలాధ్యాయస్థితేసముద్భుతే | అపిపదమగ్నతీర్థేచప్రవాసేగ్నిసంభవే||
చంద్రసూర్య గ్రహిణేన దద్యాదామం విశేషతః | పవిత్ర్యగోదాదేవ్యాన్వక్త స
చ్ఛూద్రోవికదాచస|| భోజయేత్రత్యనాయూర్యాన్నచతస్సలంబగేహే | అగ్రప్ర
వాసతీర్థగ్రహణదానానుహేమభాగ్నిమేవ - పాశశ్రాద్ధంతిసంభవగ్నేహేహేమం
ద్రిత్యానశ్యాదయః - అపరాంశ్రాద్ధానోన్వరాదయస్తు||పాశాభావేన్విజాతుసాహూ
మశ్రాద్ధంవిధీయతి ఇతిసుమంతుక్తే - సాగ్నికైర్గిర్గిక్తైశ్చప్రవాసానాగ్నోన్వ
పాశాభావేఆహూదికార్యం - పాశిసంభవేత్సగ్నేనైవేత్యాహుః - అతపనపాశశ్రా
ద్ధముక్త్యా|| ఏతచ్చానుసంతోషికుర్యాత్సగ్నేపాశిసంభవం | భార్యావిగ్రహగో
త్పిహాసస్థాపిత్యశోభితమాప్నోతి - నిగ్నేరపిష్టాకేనాక్తిమితి శూలపాశానిల్వత
రూ - ఏతచ్చబ్రహ్మధర్మమైశ్వర్యత్యజే || ఏకోద్భవంతుకతః స్వం పాశేనైవసదా
స్వయమితి లఘుహారితీయమపిసాగ్నేతన - నిగ్నేర్గ్నిహైకోద్భవమగ్నమేనయా
ద్రస్యతు దశాహపిండాద్యాహుగేతిహాలాయథః - ఉత్పన్నాగ్నినాంత్యామశ్రాద్ధ

మేవ - పూర్వోక్తజమదిగ్నివాక్యాత్ - మరీచిః || శ్రాద్ధవిఘ్నేద్విజాతీనా మామ
 శ్రాద్ధంప్రకీర్తితమ్ | అమాహస్యాదినియతంమాససంవత్సరాదృతే || స్మృతిదర్ప
 ణే|| మృతాహంచనసిండుంచగయాశ్రాద్ధమహాలయమ్ | ఆపన్నోపినకుర్వీతశ్రాద్ధ
 మామేనకహిచిత్ - హేమాద్రావాణ్యసః|| ఆమందదత్తుకౌంతేయదద్యాదామం
 చతుర్గుణమ్ | ద్విగుణంత్రిగుణంవాపినత్వేకగుణమర్పయేత్ || సిద్ధాన్నేతు విధిర్య
 స్యాన్య దామశ్రాద్ధేప్యసావిధిః | ఆవాహనాదిసర్వంస్యాత్పిండదానంచభారత || ద
 ద్యాద్యచ్చద్విజాతిభ్యశ్చృతంవాశ్చృతమేవవా | తేనాగ్నీకరణంకుర్యాత్పిండాస్తే
 నైవనిర్వపేత్ | పక్షంతరమాహసవప || ఆమందదద్ధికౌంతేయతదామంద్విగుణం
 చరేత్ | త్రిగుణంచతుగుణంవాపినత్వేకగుణమర్పయేత్ || స్మృత్యర్థసారేసమ
 మప్యుక్తం - షట్త్రింశన్మతే || ఆమశ్శాద్ధంయదాకుర్యాత్పిండదానంకథంభవేత్ |
 గృహపాకాత్సముద్భృత్యసక్తుభిఃపాయసేనవా || పిండాస్తద్యాద్యధాలాభం తిలైస్స
 హవిమత్సరః || పృథ్వీచంద్రోదయేవ్యాసః || అమశ్రాద్ధంయదాకుర్యాద్విధిశ్రా
 ద్ధదస్సదా | హస్తేగ్నీకరణంకుర్యాద్బ్రాహ్మణస్యవిధానతః || ఏతస్మాగ్నేః నిర
 గ్నేస్సదా తత్సత్వాత్ - యత్తు || ఆమేనసిండుందద్యాచ్ఛేద్విప్రానాప్సకన భోజ
 యేత్ | పక్షేనకురుతేసిండుమామాన్నంయఃప్రయచ్ఛతి || తావుభామనుజౌ పో
 క్తౌనరకాపకానసంశయఇతితద్దర్శాదిపరం-దేశాచారాద్వ్యనస్థేతియుక్తంమరీచిః ||
 ఆవాహనేస్వధాకారేమంత్రా ఊహ్యవిసజనే | అన్యకమణ్యనూహ్యస్సృన్య
 రామశ్రాద్ధవిధిఃస్మృతః || ఆవాహనేహవిషేఅత్తవ ఇత్యత్రస్వీకరణేవేత్యూహః-
 స్వధాకారేనమోవపితరఇషేఇత్యత్రఇషేపదస్థానే ఆమద్రవ్యాయేత్యూహః- విస
 జనేనాజేనాజేఇత్యత్రప్రతిష్ఠానే తర్పన్యతప్రత్యతేతివోహః - యద్యపిత
 స్యాద్భృచంనోహేదితి ఋచ్యూహానివిధిః - తథాపివచనాద్భవతి || తృప్తిప్ర
 శ్నోవగాహశ్చజపప్రశ్నోయధానుఖం | ఆమశ్రాద్ధభవేన్నైతదపోశానంచపం
 చమం | అయంచానువాదః - ఖలేవాల్యాం ఛేదనాదీనామివాధాభావాల్లోపసి
 డ్ధేః - ధమప్రదీపేతు || ఆమంచతుగుణందద్యాదధవాద్విగుణంతథా | హేమం
 చాప్తగుణంతద్వదామేహైమేప్యసావిధిః || ఆమేహైమేతథానిత్యేనాందీశ్రాద్ధేతతై
 వచ | వ్యతీపతాదికేశ్రాద్ధేనియమాన్పరివజాయేత్ || గృహపాకాత్సముద్భృత్య
 సక్తుభిఃపాయసేనవా | పిండదానంప్రకుర్వీతఆమేహైమేకృతేనతి || ఆమశ్రాద్ధేచ
 వృద్ధాచప్రేతశ్రాద్ధేతతైవచ | వికిరంనైవకుర్వీతమునిఃకాత్యాయనోబ్రహ్మీ || ఆ
 మశ్రాద్ధచునంగుప్తమగ్నీకరణవజితం | తృప్తిప్రశ్నవిహీనంతుకతవ్యంమాన
 వైధు్యం || ఆవాహనాగ్నీకరణంవికిరంపాత్రపూరణం || తృప్తిప్రశ్నంనకుర్వీత
 ఆమేహైమేకదాచనేత్యుక్తం - ఏతచ్ఛ || ఆవాహనంభవేత్కార్యమఘ్నదానం
 తతైవచేతి హేమాద్రాభవిష్యాది విరోధాచ్చింత్యం- శాఖాంతరవిషయంవాస్తు -
 వికిరోప్యామేనేతిహేమాద్రః - శూద్రస్యతుతత్రైవౌక్తం || అగ్నీకరణమంత్రశ్చ
 సమస్కారోవిధియతే || అగ్నీయోకవ్యవాహనాయనః - సోమాయపత్సమచైవ

స్సంకల్పఉచ్యతే॥ వ్యాసః॥ సాంకల్పంతుయదాకుర్యాన్నకుర్యాత్పత్రపూరణం ।
 నావాహనాగ్నాకరణే పిండాంశైచ్చనదాపయేత్ ॥ పాత్రమఘ్యుఃస్య॥ సమంత్ర
 కావాహనస్యనిషేధః - తూష్ణీంతుభవత్యేవేతి హేమాద్రః-స్మృత్యధికాసారే ॥ వికి
 రంతునదాతవ్యమితి తృతీయపాదేవారః-స్మృత్యంతరే ॥ త్యజేదా వాహనంచార్ఘ్య
 మగ్నాకరణమేవచ । పిండాంశ్చవికిరాక్షయ్య శ్రాద్ధసాంకల్పసంజ్ఞకే ॥ హేమా
 దౌవృద్ధశాతాతపస్తు ॥ పిండనిర్వాపరహితంయత్త్రశ్రాద్ధంవిధీయతే । స్వధావాచ
 నలోపాత్రవికిరస్తునలుప్యత ఇత్యాహ - పృథ్వీచంద్రోదయేవస్థిః ॥ అవాహనంస్వ
 ధాశబ్దంపిండాగ్నాకరణంతథా । వికిరంపిండదానంచసాంకల్పేషడ్వివర్జయేత్ ॥ వికి
 రేవికల్పఃస్మృత్యంతరే ॥ అంగానిపితృయజ్ఞస్యయదాకతుంనశక్నుయాత్ । సత
 దావాచయేద్విప్రాః సంకల్పాత్పిద్ధిరస్త్వితి ॥ ఛాగలేయః ॥ పిండోయత్రనివతే
 తమఘాదిషుకథంచన । సాంకల్పంతుతదాకార్యం నియమాద్భ్రహ్మవాదిభిః ॥ కా
 స్త్వాజనిః ॥ మాండీబంధాద్వత్సరాథం వత్సరంపాణిషేడనాత్ । పిండాన్సపిండానా
 దద్యుః ప్రేతపిండంవినాత్రతు॥ అస్యాపవాదఃపిత్రోరాబ్ధికాదాపూర్వముక్తః త్యక్తా
 గ్నేరపిసాంకల్పముక్తంవత్త్రింశన్మతే ॥ అనగ్నికోయదావిప్రఉత్పన్నాగ్నిస్తథైవ
 చ । తథావృద్ధిషుసర్వాసు సంకల్పశ్రాద్ధమాచరేత్ ॥ అశక్తౌపృథ్వీచంద్రోదయే
 బృహన్నారదీయే ॥ ద్రవ్యాభావేద్విజాభావేఅన్నంమాత్రంతుపాచయేత్ । పైతృ
 కేనతుసూక్తేన హోమంకుర్యాద్విచక్షణః॥ దేవలః॥ పిండమాత్రంప్రదాతవ్యమ
 భావేద్రవ్యవిప్రయోః । శ్రాద్ధీయాహనిసంప్రాప్తేభవేన్నిరశనోపివా॥ వృద్ధవస్థిః॥
 కించిద్దద్యాదశక్తస్తుఉదకుంభాదికంద్యజే । తృణానివాగవేదద్యాత్పిండాన్వాప్యధని
 ర్యపేత్ ॥ తిలదరైఃపితృవాన్వాపితర్పయేత్సానపూర్వకం ॥ హేమాద్రాభవి
 ష్యే ॥ అగ్నినావాదహేత్కృత్త్రాద్ధకాలేసమాగతే । తస్మిన్వోపవసేదహ్ని జపే
 ద్వాశ్రాద్ధసంహితాం ॥ శ్రాద్ధసంహితాసమంత్ర శ్రాద్ధసంకల్పః - విష్ణువరాహపు
 రాణయోః ॥ అసమర్థోన్నదానస్య ధాన్యంమాంసంస్వశక్తితః । ప్రదాస్యతితి
 లాన్వాపిస్వల్పంవాపిచదక్షిణాం ॥ సర్వాభావేవనంగత్వాకతుమూలప్రదర్శకః ।
 నూర్యాదిలోకపాలానామిదముచైచుఃపతిష్యతి॥ నమేస్త్రీవిత్తంనధనంచాన్నంశ్రా
 ద్ధోపయోగిస్వపితృన్నతోస్త్రితృప్యంతుభుక్త్యాపితరోమయైతౌ భుజౌకృతౌవత్స
 నిమారుతస్య ॥ ఇత్యేతత్పితృభిగీతంభావాభావప్రయోజనమ్ । యఃకరోతికృతం
 తేనశ్రాద్ధంభవతిభారత ॥ ప్రభాసఖండే ॥ గత్వారణ్యమమాముష్య మూర్ధ్వబా
 హుర్విశౌత్యధః । నిరన్నోనిర్ధనోదేవాః పితరోమానృణంకృధాః । నమేస్త్రీవిత్తంన
 ధనంసభార్యాశ్శార్ధౌకథంపిపితరఃకరోమి । వనంప్రవిశ్యేహతుతన్మయోచైచ్చ ర్భు
 జౌకృతౌవత్సనిమారుతస్య ॥ శ్రాద్ధణామేతద్భవతాంప్రదత్తం మహ్యందయధ్వం
 పితృదేవతాద్యాః । ఆఖ్యాయచోష్ణిష్యభుజౌతతోవై దివాచరాత్రింసముపావ్యతి
 ష్మేత్ ॥ భవేత్సవై తేనకృతేనతేహమృతేనముక్తపితృదేవతానాం ॥ ఇత్యనుకల్పః
 —అధశ్రాద్ధభోజనేప్రాయశ్చిత్తం - దర్శేషట్పాణిణాయామాః - పృథ్వీత్రయః—

సంస్కారేషుజాతకమాణి చూడాంతేషుసాంతసం - ఆద్యేచాంద్రుచా, ఆస్య
సంస్కారేషూపవాసః - సీమంతేచాంద్రుచివిష్ణానేశ్వరిః - ఆదిసంశ్రాద్ధవికాస
శాహేషుభోజనేషుకాయః - ద్వాదశాహేషుకాయాసేచపాదోః - ద్విమాసేత్రివిశ్వా
ఊనవశ్తోనాబ్రయోచ్చార్ద్యకృచ్ఛః - త్రిమాసాద్వాగ్నికాశేషసంహతేచపాద్య
చ్ఛః - ఉపవాసోవా - గురుద్రవ్యాభిషేకాభిషేకా - జపసేవితేదధికా - అనాది
తూనమాసాంతేషుచాంద్రుకాయంవా - ద్విమాసాదాపాదోః - త్రిమాసాం
వధాకాయః - ఆగ్నికేపాదోఃకాయః - పునరాగ్నికేపకాయః - త్రివిధాది శ్రాద్ధ
షుద్ధిత్రిచతుశ్చూహనిర్ణయాని - చా - జలసర్పవాది హిమనిర్ణయనిర్ణయశ్రాద్ధ
చాంద్రు-ఆద్యమాసికాంతేచాంద్రురాకశ్చ - ద్వాదశాహేషుకాయః - ద్విమా
సాదానతికృచ్ఛః - త్రిమాసాదాకాయః - ఆగ్నికేపాదా - అధ్యానేశ్వరిగ్నిగ్ని -
ఆమహేషుసంకల్పశ్రాద్ధేషుతత్తనధాని - యతిప్రహ్లాదాచో - క్రిప్రాయశ్చిత్తం
కృత్వా త్రినువవాసాన్వాగ్నియామాకృతాశం చాధికగంధార్వా ప్రతీతేషుగం
మాపయేత్ - అనాదిగ్నిగ్ని - ద్వాదశాహేషుకాయాప్రతీతా - విశేష - మ
టప్రాయమావా - సంస్కారేషుచాంతకృచ్ఛః - సీమాంతేచాంద్రు-ఆద్యేషా
పవాసఇతి - ఆత్రమాసేషుకాయాప్రతీతా - క్షచిద్విరోధోవిషయభేదాత్సంహార్యః
ఏకాదశాహేచాంద్రు - సునస్సంహారశ్చేతి ప్రాయశ్చిత్తకాంతేషుమాద్రు - య
త్సాశనాః || దశకృత్వపిబేదాపోగాయత్రాశ్రాద్ధభుగ్నిజః ఇతితదను - క్రిప్రాయశ్చి
త్తశ్రాద్ధపరమితి విష్ణానేశ్వరి - అభిషేకయాహాశాద్ధం - తత్త్వయాహమాహాపే
మాద్రావ్యాసః || మాసాంతేధిస్పృష్టే యాయస్త్రిమయతేహని । ప్రత్యభి
తుతథాభూతం తుయాహంతస్యతంవిదుః || నారదీయే || సారణేమరణేన్యాణాంతిధి
స్తాత్కాలిణీస్త్పదా || ఆత్రచాంద్రుమాసగ్నియం || ఆగ్నికేపితృకార్యేచచాంద్రో
మాసప్రత్యభితిగగోకైః - మలమాసమృతస్యతుసారం || మలమాసమృతా
నాంతుసారమాసంసమాశ్రయేతిహేమాద్రాప్రత్యైః - సతస్త్పతిమాసస్త్వనా
ధిక్యేజైయం - గ్రాహ్మి || ప్రతిసంవత్సరంకార్యం మాతాపిత్రోమ్మృతేహని ।
పితృవ్యస్యావ్యపుత్రస్యభ్రాతృశ్వేత్యస్త్వనైవహి || ఆపుత్రస్యేతిభ్రాతృవ్యస్వయః -
శ్వేత్యస్యేతికన్యస్యా నావశ్యకత్వాత్సం - మదనరక్షేభివిష్యే || సర్వేషామేనశా
ద్ధానాంక్రేష్టంసాంతవత్సరంమతం || తథా || భోజకోయస్తువై శాద్ధం సకరోతిభిగా
ధిప । మాతాపితృభ్యాంసతతం వశేవవశేవమృతేహని || సయాతిసరకగఘోరిం
తామిసంనామనామతః || తచ్చ - నానాస్మృతిష్యేకోద్దిష్టం పార్వణంచోక్తం - ఆ
ద్యమాహయమః || ససింహీకరణాదూర్ధ్వం ప్రతిసంవత్సరంసుతైః । మాతాపిత్రోః
పృథక్కాగ్ర్య మేకోద్దిష్టంమృతేహని || వ్యాసః || ఏకోద్దిష్టంతుకతకవ్యంపిత్రోశ్చై
నమృతేహని । ఏకోద్దిష్టంపరిత్యజ్యపార్వణంతుతేనరః || అకృతంతద్విజాతీయా
స్థవేచ్చపితృఘాతకః || అంత్యమాహాశాతాతః || ససింహీకరణాకృత్వాకుర్యాత్పా
ర్వణవత్సదా । ప్రతిసంవత్సరంశాద్ధంఛాగబేనోదితోవిధిః|యస్ససింహీకృతంప్రేతం

పృథక్పిండేనియోజయేత్ । విధిస్తున్నేనభవతిపితృహవోఽపజాయతే॥ అత్రౌరసత్వే
 త్రజయోఃపార్వణందత్తకాదీనామేకోద్దిష్టమిత్యేకఃపక్షః - సాగ్నేఃపార్వణంనిరగ్నే
 రేకోద్దిష్టమిత్యపరః - తద్దూషణంమితాక్షరాదాజ్ఞేయం - కల్పతరుస్తుసాగ్నేయ
 చారిసత్వేత్రజయోఃపార్వణం - నిరగ్నికయోస్త్యేకోద్దిష్టమిత్యాహ - అపరాక్లే-
 ప్యేవం - దత్తకాదయోదశపుత్రాస్తుసాగ్నేయో నిరగ్నియైచ్చేకోద్దిష్టమేవకు-
 ర్యుః ॥ ప్రత్యబ్దంపార్వణేనైవవిధినాక్షేత్రజౌరసౌ । కుర్యాత్తామితరేకుర్యు రేకో
 ద్దిష్టంనుతాదశేతి జాతూకణ్యోక్తేః । యదాతుదత్తకస్యపితాదశ్యే మహాల-
 యేవా మృతస్తత్రపార్వణైకోద్దిష్టయోకర్విల్కుః - వస్తుతస్తు సర్వేషాం పార్వ-
 ణైకోద్దిష్టయో స్వీహియవవద్వికల్కుః సచదేశాచారాద్వ్యవస్థిత ఇతి సర్వని-
 బంధసిద్ధాంతః - అతఏవ పృథ్వీచంద్రోదయే వృద్ధసరాశరః ॥ మాతాపి-
 త్రోఃపృథక్కార్యమేకోద్దిష్టంమృతేహసీత్యుక్త్యాహ ॥ దేశధర్మసమాశ్రిత్యవం-
 శధర్మంతథాపరే । సూరయశ్చార్ధమిచ్ఛంతి పార్వణంచక్షుయాహ్మ్యపీతి- తచ్చ-
 కేవలపితృణాం నసపత్నీ కానామితిహేమాద్రిః - అత్రమాతా మహానకార్యాః ॥
 కర్మాసమన్వితంభుక్త్యా తథాద్యం శాద్ధపాడశం । ప్రత్యాబ్దికంచశేషేషు పిండా-
 స్సుప్తస్థితిస్థితిరితికాత్యాయనోక్తేః - కర్మాసమన్వితంసపిండనంద్యైకోద్దిష్టం-
 క్రియతేతేషామపిక్వచిత్పార్వణమేవ-అమావాస్యాంక్షుయోయస్య పేతపక్షేధవా-
 పునః । పార్వణంతస్యకర్తవ్యంనైకోద్దిష్టంకదాచన॥ ఇతిశంఖోక్తేః-ఏవంసన్నాన్యసి-
 నోపి । ఏకోద్దిష్టంయతేర్నాస్తిత్రిదండగ్రహణాదిహాసపిండికరణభావాత్పార్వణంత-
 స్యసర్వదేతిప్రచేతసోక్తేః-వాయవీయే॥సన్నాన్యసినోవ్యాబ్జీకాది పుత్రకుర్యాద్యథా-
 విధిమహాలయేతుయచ్ఛార్ధం ద్వాదశ్యాంపార్వణంహితత్ ॥ పృథ్వీచంద్రోదయే
 వృద్ధసరాశరః॥సంగ్రామేసంస్థితానాంచ ప్రేతపక్షేశశిక్షయే తేషాంపార్వణమేవౌ-
 క్తంక్షుయాహేషిచసత్తమైః ॥ చంద్రక్షుయానాశకసంయుగేషు యఃప్రేతపక్షేమృ-
 తవాన్సపిండః । సపిండితానామపిచాబ్జికాని భవంతి తేషామిహపార్వణాని॥తథా॥
 భ్రాతుజ్జేష్ఠస్యకుర్వీత జ్యేష్ఠోభ్రాతానుజస్యచ । దైవహీనంతుతత్కుర్యా దితిధ-
 ర్మవిదబ్రవీత్ ॥ దైవహీన మేకోద్దిష్టం - జ్యేష్ఠోభ్రాతానాద్యగర్భజః - తథాచత-
 త్రైవశాతాతపః ॥ అనాద్యగర్భజ్యేష్ఠోపి భ్రాతాసద్భిర్నిగద్యతే । ఋతేసపిండనా-
 త్తస్యననై పార్వణమాచరేత్ ॥ అద్యగర్భేతుపార్వణమేకోద్దిష్టంవేత్యధః - మా-
 తుస్తుహేమాద్రాకాత్యాయనః ॥ ప్రత్యబ్దంయోధాకుర్యా త్పుత్రఃపితౄతే సదా-
 ద్విజః । తథైవమాతుఃకర్తవ్యం పార్వణంచాన్యదేవవా ॥ యత్తుతేనైవౌక్తం ॥ స-
 పిండికరణదూర్ధ్వం పిత్రోరేవహిపార్వణం । పితృవ్యభ్రాతృమాతృణా మేకో-
 ద్దిష్టంసదైవత్వీతి తత్సాపత్నీమాతృపరం ॥ యత్తువృద్ధసరాశరః ॥ అపుత్రస్య పితృ-
 వ్యస్య తత్పుత్రోభ్రాతృజోభవేత్ ॥ సపవాన్యతుకుర్వీత పిండదానాదిక్రియాం ।
 పార్వణంతేనకార్యంస్యా త్పుత్రవద్భ్రాతృజేనతు । పితృస్థానేతుతంకృత్వా శేషం
 పూర్వవదుచ్చరేదితి తత్పితృవద్దేశాచారవ ద్వివస్థితమితిపృథ్వీచంద్రః - శ్రాద్ధది

ఋశికాయాః చతుర్వింశతిమతేతు ॥ పితృవ్యభాతృమాతృనాం వ్యేష్టానాం పా
ర్వణంభవేత్ ॥ ఏకోద్దిష్టంకనిష్ఠానాం దంపత్యోఃపార్వణంమధః ॥ అపుత్రస్య పితృ
వ్యస్యభాతృతృవైచివాగ్రజస్మనః ॥ మాతామహస్యతత్పత్నావ్యః శ్రాద్ధంపార్వణవద్భ
వేదిత్యుక్తం-తత్పత్నావ్యఃకర్తృత్వేపి పార్వణమేవ ॥ సర్వాభావేస్వయంపత్నావ్యః
స్వభత్యాణామమంత్రకమ్ ॥ సపిండీకరణంకుర్యుః సతఃపార్వణమేవచేతిశాగాక్షి
స్మృతేః ॥ తతఃపత్నవ్యపికుర్వీతసాపిండ్యంపార్వణంతథేతి సుమంతూకే శ్చేతి నిణా
యా మృతేడిక్తం - అన్యేత్వేతత్పాక్షికపార్వణంరమాహుః - అతఃప - భతుః
శ్రాద్ధతుయానారీ మోహంతాపార్వణమాచరేత్ ॥ నతేనతృప్యశేభక్తు కృత్వాతు
నరకంప్రవేశేదితి వచసంతుయాహేపాక్షికైకోద్దిష్ట స్రశింస్థాంసపార్వణ నిషేధార్థ
మిత్త్యుక్తం త్రిస్త్రసేతాభట్టచరణైః - స్వభతృప్రభృతిత్రిభ్యశ్చత్యసేనవిరోధాచ్చ
అపుత్రాణాంచాహహేమాద్రావాపస్తంబః ॥ అపుత్రాయేమృతాఃకేచిత్ స్త్రీయా
వాపురుషాశ్చయే ॥ తేషామపిచదేయంస్యా దేకోద్దిష్టంసపార్వణం ॥ మిత్రబంధు
సపిండీభ్యః స్త్రీకుమారిభ్యఃపవ ॥ దన్యాదైవమాసికశ్రాద్ధం సాంసత్సర మహో
న్యధా ॥ పారిజాతేతు ॥ అన్యధాపార్వణమిత్త్యుక్త్వా స్వవ్రతపార్వణనిర్వహే - ఏకో
ద్దిష్ట వాక్యానితుతీర్థ మహాలయపరాణీత్యుక్తం - స్వవ్రతద్రోదయే స్వస్థిగా
గ్యః ॥ మాతుస్సహజరాగూచ వితుస్సహభవాచయా ॥ తియోస్సైవకు
ర్వీత పార్వణంపిండనాన్మితే ॥ ప్రచేతాః ॥ సపిండీకరణాదూర్ధ్వం మేకోద్దిష్టం విభీ
యతే ॥ అపుత్రాణాంచసగ్యేనా మపత్నీ నాంతథైవచ ॥ అపత్నీ నాంబ్రహ్మచార్యా
దీనాం - మార్కండేయపురాణే ॥ ప్రతిసంవత్సరంకార్య మేకోద్దిష్టం సైవైస్త్రీ
యాః ॥ మృతాహనియధాన్యాయం నృణాంయద్వదిహోదితం ॥ నృణామిదిద్భ
స్థాంతాత్ - గోవిప్రహతపాఖండ్యాదీనాంసపిండనామభావేపిసాంసత్సర మేకోద్దిష్టం
కార్యమేతేలిశూలపాణిః - అత్రిస్తృధనసిన్ధౌ ॥ సపిండీకరణాదూర్ధ్వం యత్రయత్ర
ప్రదీయతే ॥ భ్రాతృభగిన్వైపుత్రాయ స్వామినేదాంతులాయచ ॥ పితృవ్యాదివే
శ్రాద్ధమేకోద్దిష్టం సపార్వణం ॥ యస్తుజాతుకిణ్యః ॥ ఏకవ్యభాతృమాతృనా
మపుత్రాణంతథైవచ ॥ మాతామహస్యాసుతస్య శ్రాద్ధాదిపితృవద్భవేదితి తదా
వశ్యకత్వాధికం నతుపార్వణాధికమితి హేమాగ్రి - యుక్తంత్యేన ॥ మాతుఃపి
తరమారభ్య త్రయోమాతామహఃస్మృతాః ॥ తేషాంతుపితృపత్నాద్భాగుర్యుః
పితృనూనవ ఇతిపులస్త్యైకేర్మాతామహస్యపార్వణమేవ - తత్సాచర్యాసృష్టి
వ్యాచారధా ॥ పితృవ్యభాతృమాతృనా మేకోద్దిష్టంసపార్వణ మితిత్వయాహో
క్తోపక్రమే పులస్త్యైకేర్చవికల్పః-కేచిత్త్వాపస్తంబాదివాక్యాని ॥ వ్యర్థ-మోచ్చ
ప్రతీతానాం వైవకార్యాసపిండతేత్యస్య పితృవ్యాది పరత్వానకృతసపిండీకరణ
వ్యాదిపరాణీత్యాహుః - మాతాసపత్నీమాతా - ఏకోద్దిష్టంకుర్యిష్యపరమితి స్మృ
త్యేచంద్రోదయేష్యేవం - విశేషస్వధికారినిణాయోప్రాగుక్తః - కేచిత్పుత్రాంత
రాభావేపిపితామహవాషికమప్యానగ్యకం ॥ పుత్రాభావేచతత్పుత్రఃపత్నీమాతా

తథాపి తా । విత్రాభావేపి సచ్చిష్యః కుర్యాత్తస్యార్థ్యదేహికమితి మార్కండేయ
పురాణాదీత్యాహుః, తన్ను ॥ పౌత్రేణైకాదశాహుదితః పుంశ్చ శ్రాద్ధహోదశమితి కా
తీయేవిశేషాః కైః—అథక్షయాహుద్వైధేనిణయః - తత్రైకోద్దిష్టమధ్యాహ్నాకా
ర్యం-మధ్యాహ్నశ్చపంచధావిభక్తదిన తృతీయభాగ ఇతిమాధనః ॥ ఆమశ్శాద్ధంతు
పూర్వాష్టమీకొద్దిష్టంతుమధ్యమేపార్యణంచాపరాష్టేతుప్రతర్వద్ధినిమిత్తకమితి
హరితోక్తప్రతశ్శబ్దసాహచర్యాత్-తత్రాపికుతపాదిషుముహూర్తద్వితయేజ్ఞేయం॥
ప్రారభ్యకురుతే శ్రాద్ధంకుర్యాదారాహిణంబుధః! విధిజ్ఞోవిధిమాస్థాయరాహిణంతున
లంఘయేదితిగాతమోక్తైతత్పరత్వాత్-రాహిణోనవమోముహూర్తః మైథిలాః
శ్రాద్ధకాముదీవం-అన్యథా॥ ఊర్ధ్వంముహూర్తాత్కుతపాద్యన్యముహూర్తఃచతు
స్త్వయం!ముహూర్తపంచకం హ్యేతత్స్వధాభవనమిష్యతే ఇత్యాదివిరోధాత్ దీపికాపి-
ఏకోద్దిష్టముపక్రమేతకుతపేతిమాధవీయేవ్యాసోపి॥ కుతప్రథమేభాగే ఏకొద్దిష్ట
ముపక్రమేత్॥ ఆవతనసనిపేవా తత్రైవనియతాత్మవాః॥ పృథ్వీచంద్రోదయేన్వే
వం-తేనకుతుపాదిరాహిణాంతోముఖ్యఃకాలః-దినద్వయేతద్వ్యాప్తౌ సమవ్యాప్తౌచ
పూర్వా-విషమవ్యాప్తౌవాధిక్యేన నిణయః-అవ్యాప్తౌపూర్వైవ - పరవిద్ధాయాని
మేధాత్ - సాచపూర్వదినేరాహిణంబునాపత్యై పరైవేతిగాడాః ॥ శుక్లకృష్ణవ
శాత్థర్వదర్శనైర్వ్యాప్తవస్థేత్యన్వే - తన్ను - పరవిద్ధానిమేధప్రాబల్యాత్ - అ
త్రమూలంకాలమాధవీయేజ్ఞేయం - పార్యణంత్యపరాష్టేకార్యం - పూర్వోక్తవ
చనాత్ ॥ మధ్యాహ్నవ్యాపిసీయాస్యాత్తైకోద్దిష్టేతిధిర్భవేత్ । అపరాహ్ణవ్యా
పిసీయాపార్యణేనాతిధిర్భవేదితి పృథ్వీచంద్రోదయే వృద్ధగాతమోక్తౌ - పూర్వే
ద్యుగేవపరేద్యుగేవవాపరాహ్ణవ్యాప్తౌనేవగ్రాహ్య - దినద్వయేతద్వ్యాప్తౌతద
స్పర్శేంతః సమవ్యాప్తౌవాపూర్వైవ - విషమవ్యాప్తౌ త్యధికాగ్రాహ్య ॥ ద్వ్య
పరాహ్ణవ్యాపిసీయాద్దాతీకస్యయథాతిధిః । మహతీయత్రతద్విద్ధాంప్రశంసంతిమహా
వయఃఇతిమరీచిస్మృతే । దర్శంచపూర్ణమానంచ పితృస్సంవత్సరందినం! పూ
ర్వవిద్ధామకుర్వాణో నరకంప్రతిపద్యత ఇత్యపరాశ్చేనారదోక్తైః ॥ ద్వ్యహేప్య
వ్యాపిసీచేత్స్యాన్యతాహస్యయదాతిధిః । పూర్వవిద్ధాప్రకతవ్యాత్రిముహూ
ర్తాభవేద్యదీతి సుమంతూక్తైః ॥ పూర్వస్యానిర్వపేత్పిండా నిత్యాంగిరసభాషిత
మితి హేమాద్రాపారః - తత్రైవవృద్ధమనుః ॥ నద్వ్యహవ్యాపిసీచేత్స్యాన్యతా
హస్యచయాతిధిః । పూర్వవిద్ధైవకతవ్యాత్రిముహూర్తాచయాభవేత్ ॥ మదన
రత్నేప్యేవం - యత్తుకాష్టాజనివ్యాసా ॥ అహ్లాస్తమయవేళాయాం కలా
మాత్రాయదాతిధిః । సైవప్రత్యబ్ధికజ్ఞేయా నాపరాపుత్రహనిదేతి త్రిముహూ
ర్తఃస్తుతిః - పూర్వేద్యుస్సాయం!త్రిముహూర్తాభావేతుపరైవ ॥ త్రిముహూర్తా
నచేద్ద్రాహ్య పరైవకుతపేహినేతి కాలాదర్శేగోభిలోక్తైః - కాలాదర్శేఽపి ॥ ప్ర
త్యాబ్ధికేప్యేవమేవ తిధిగ్రాహ్యపరాహ్ణాకీ ! ఉభయత్రతథాత్వేతు మహాత్వేనవిని
ణయః । సమత్వేపూర్వవిద్ధైవ హ్యతథాత్వేపిసాయది । త్రిముహూర్తాభవే

[illegible]

బుధః ఇతిదర్శశ్రాద్ధే పిండపితృయజ్ఞానంతర్యాత్రస్యాభిశిష్యతి దేశాత్ప్రై - పితృ
యజ్ఞానంతరంవాషిఃకం - తతోదర్శశ్రాద్ధమితివ్యతిషంఘస్తునభవత్యేవ-తస్యాధిక
త్వాత్ - కాలాదర్శేపి || నిమిత్తానియతిశ్చత్రపూర్వానుష్ఠానకారణమితి-సర్వా
స్మృత్యైకరూప్యాభావాత్ - తుయాహనిమిత్తస్యానియతత్వం - దేవజానీయేష్య
వం-ఏవంమాసికాదిష్యపిజ్ఞేయం|| ప్రత్యబ్ధంయోయధాకుర్యాత్తథాకుర్యాత్సతాన్వ
పీతిసర్వాతిదేశాత్-మృతాహేవృషోత్సగఃఉక్తోహేమాద్రావిష్ణుధర్మే || అయన
ద్వితయేచైవమృతాహేబాంధవస్యచ|ఉత్సృజేన్నీలవృషభం కౌముద్యాస్సముపాగ
మే || కౌముదీకాతిఃకీ-అథ శుద్ధశ్రాద్ధం - దివౌదానీయే || సపిండికరణాదూ
ర్ధ్వంయూపదబ్ధత్రయంభవేత్ | తావదేవనభోక్తవ్యంతు యేహనికదాచన|| వమాం
తసపిండనేష్యేతత్తుల్యం || మృతాహనితుసంప్రాప్తేయావదబ్ధచతుస్త్వయం | బహి
శ్శాద్ధప్రకుర్వీతసకుర్యాచ్చాద్ధభౌజనం || ప్రథమేన్ధీనిమజ్జాచద్వితీయేమాంసభ
క్షణం | తృతీయేరుధిరంప్రోక్తశ్రాద్ధంశుద్ధంచతుర్థకమితిశ్రాద్ధకారికాత్తైః - శు
ద్ధంకించిదితిజ్ఞేయం - స్మృత్యంతరే || సప్రప్తింశచ్చయోమాసాశ్రాద్ధేభుంక్తేత
మోహతః | సపంక్తిదూషితఃపాపఃప్రతాశీచభవేత్తుస||తత్రప్రథమబైవమాంతస
పిండనపక్షేమృతాహాత్పుర్యేహ్నిసపిండనమబ్ధపూర్తిశ్రాద్ధంచకృత్వాపరేద్యుర్వా
షిఃకం కుర్యాదితిస్మృత్యధాసారేఉక్తం - హేమాద్రస్త్వ - మృతాహేసపిండిక
రణేనైవవాషిఃకసిద్ధిః || పూజేనంవత్సరేపిండష్టోదశఃపక్షేతిః | తేనైవచసపిం
డత్వంతేనైవద్వికమిష్యతే ఇతివచనాదిత్యాహ - ఇదమెవయుక్తం - అథక్షయా
హజ్ఞానేమరీచిః || శ్రాద్ధవిఘ్నేనముత్పన్నే ఆవిజ్ఞాతేమృతేహని | ఏకాదశ్యాంతుక
తావ్యంకృష్ణపక్షేవిశేషతఃఇత్యుక్తైః - శుక్లైకాదశ్యామసి - బృహస్పతిః||నజ్ఞా
యతేమృతాహాశ్చేత్ప్రీనితేప్రోషితేనతి | మాసశ్చేత్ప్రీతివిజ్ఞాతస్తద్దర్శేస్యాద
ధాద్వికం || దినమాసౌనవిజ్ఞాతౌమరణస్యయదాపునః | ప్రస్థానమాసదివసాగ్రా
హ్యూపూర్వోక్తయాదిశా || మదనరత్నైభవిష్యే || మృతాహంయోనజానాతి
మానప్రావిసతాత్కజ | తేనకార్యమమావాస్యాం శ్రాద్ధంసాంవత్సరంతదా || దిన
మెవతు జానాతిమాసంనైవతుయోనరః | మాంగాశీషేతథాభాదేమాఘేవాత
ద్దినంభవేత్ || నిణాయామృతేతు || యదామాసోనవిజ్ఞాతోవిజ్ఞాతందినమెవతు |
తదాచామాధకేమాసిమాఘేవాతద్దినంభవేత్ || ఇతి బృహస్పతిస్మృతేరామాథౌ
ప్ర్యుక్తః - కాలాదర్శేపి || మాసాజ్ఞానేదినజ్ఞానేకార్యమామాధమాఘ యోరిత్యు
క్తం - హేమాద్రాప్రభాసఖండే || మృదాహంయోనజానాతి మాసంవాషిఃకం
చన | తేనకార్యమమావాస్యాంశ్రాద్ధంమాఘేధమాంగాకే || భవిష్యే || మృత
వార్తాశుతేగోహవ్యాతౌపూర్వోక్తక్రమేణతు || పూర్వోక్తేతిప్రస్థానది నాజ్ఞానే
మాసజ్ఞానేచతద్దర్శేమాసాజ్ఞానేదినజ్ఞానేచ మాంగాదావితవచ్చీవణిదనేపిజ్ఞేయ
మిత్యధికః - శ్రవణదినంమాసాజ్ఞానేమాఘయాంగాదర్శేకార్యంపూర్వోక్తప్రభా
సఖండాత్ అలోత్రలోపఇతి శూలపాఞ్చ్యుక్తంహేయం - తిథితత్వేయమః || గత

స్యసభవేద్వాతాఽయావద్ద్వాదశవాషిణీ । ప్రేతావధారణంతస్యకర్తావ్యంనుత
బాంధవైః ॥ యన్యాసియదహార్యాతస్తన్యాసితదహఃక్రియా । దినాఞ్జానంకుహూ
స్తస్యఆపాఢస్యాధివాకుహూః—అథశ్రాద్ధవిఘ్నేనిణాయః తత్రవిక్రస్యనిమంత్ర
ణోత్తరంసూతకే మృతకేచాశౌచాభావః ॥ నిమంత్రితేషువిక్రేషుప్రారభైశ్రాద్ధక
మణి । నిమంత్రణాద్ధివిక్రస్యస్వాధ్యాయా ద్విరతస్యచ ॥ దేహేతృషుత్పిత్తు
నాశౌచంవిద్యతేక్వచిదితి బ్రాహ్మణైః - కర్తుంస్తు విష్ణురాహ ॥ నతయజ్ఞవి
హాహేషుశ్రాద్ధేహూమెచ్చనైవపే । అనిజ్ఞసూతకింసస్యాదనారభ్యతునూతకం ॥
శ్రాద్ధేప్రారంభస్తైవై ప్రాక్షః ॥ ప్రారంభానరణంయజ్ఞేనసంజ్యోత్రతస్యత్రయోః ॥
నాండిమఖంవివాహాదా శ్రాద్ధేపాకపరిక్రమేతి ॥ నూకవీయేబ్రాహ్మణీ ॥ శ్రాద్ధా
దాపితృయజ్ఞచక్రన్యాదాసేచనోభవేత్ ॥ మితాశురాయాంస్పృత్యంతరే - సద్య
శ్శాచంప్రకృత్య ॥ యజ్ఞేసంభృతసంభాదేవివాహేశ్రాద్ధకమణితీ - తిథితత్వాది
గౌడగ్రంథాన్తు నిమంత్రణోత్తరంకీర్తనార్హం గుప్తనాశౌచం - నిమంత్రణోత్త
రంశ్రాద్ధేప్రారంభస్యాదిస్మృతిఃఇతివిష్ణుక్తైః - యశ్చైశ్రాద్ధేపాకపరిక్రమేతి తద్ధ
ర్మశ్రాద్ధ విషయమిత్యాహుః - చాత్యగృహేమరణాదాచారాబ్రాహ్మణైః ॥ భోజనా
ర్థేతుసంభుక్తేవిప్రేదాతుర్విషద్యతే ॥ గృహేఇతిశేషః ॥ యదాకన్యత్తదోచ్చి
ష్టంశేషంత్యక్త్వాసమాహితాఃఆచమ్యపరకీయేన జలనమచయోద్విజాఇతి, ఆస్య
శ్రాద్ధనిషయత్వంహేమాద్రణోక్తం - పృథ్వీచంద్రోదయేకీవం - మమతుత్ర
భాతి - ఇదంవివాహాదివిషయం - నతుశ్రాద్ధవిషయంతత్పదాభావాత్ - వివా
హాత్సవయజ్ఞేష్యిష్యుప్రకమ్య ॥ భుంజాసేషుతువిప్రేషుత్వంతరామృతసూతకే
అస్యగేహాదకాచాంతాస్సర్వేతేషుచయఃస్మృతాఇతిషట్కంశన్మతైకవాక్యాన్ ॥
నిమంత్రితేషువిక్రేషుప్రారభై శ్రాద్ధకమణిఇతిపూర్వోక్త విరోధాచ్చ - శ్రాద్ధే
తుయద్యవి విష్ణునాపాకోత్తరమాశౌచాభావ ఉక్తస్తథాపకర్తురేవసః - ధోక్తు
దోషోస్త్యేష ॥ అవిచాత్యగృహేత్రోశ్చసూతకేమృతకేతథా । అవిజ్ఞానేనదోష
స్యాచ్చాచ్చిద్ధాదిషుకథంచన ॥ విజ్ఞాతేభాత్తురేవస్యాత్ప్రియశ్చిత్తాదికంకీమాత్ ॥
ఇతిమాధవియేబ్రాహ్మణైః - ఆదిశబ్దేనాశౌచముచ్యతే - తచ్చాహవిష్ణుః ।
బ్రాహ్మణాదీనామాశౌచే యస్సకృదేవాన్నమన్నాతితస్యతావదాశౌచం యావ
త్తేషామాశౌచవ్యపగమే ప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాదితి - యస్తుదేహపితృషుత్పిత్తు
నాశౌచంవిద్యతేక్వచిదితిబ్రాహ్మణ - తచ్చాద్ధకాలీనస్యనిషేధకంసతమత్తరకా
లీనస్య - శుద్ధిదీపస్తు - నిమంత్రితేష్విత్యానుశ్రాద్ధపరం - భోజనార్థేష్విత్యాది
త్వస్తుశ్రాద్ధపరిమిత్యాహ ప్రాయశ్చిత్తంత్యాహమార్గండేయః ॥ భుక్త్వాత్ప్రబా
హ్మణాశౌచంచకేత్సాంతపసంద్యజః ॥ ఏతత్కామతః - అభ్యాసేతంభః ॥ బ్రాహ్మ
ణస్యతథా భుక్త్వామాసమేకంప్రతీభవేదితి - అజ్ఞానాత్తుచ్చాగరేయః ॥ ఏకాహం
చత్యహంపంచ సప్తరాత్రమభోజనం । తతశ్శుచిభావేద్విప్రపంచగవ్యంపితేన్న
రఃఇతి వణాక్రమేణైదం - అభ్యాసేతుద్వేషుగుణ్యమిత్యాది మితాశురామాధవియా

దాజ్ఞేయం - మితాక్షరామాధనాదాతు శ్రాద్ధేకర్తుః శ్రోత్రుశ్చసర్వధాదోషాభా
వఉక్తః - ఆశౌచమధ్యే శ్రాద్ధదినప్రాప్తౌ మాధవీయే కాలాదర్చే చ ఋష్యశృం
గః ॥ దేయేషిత్వణాం శ్రాద్ధేతు ఆశౌచం జాయతేయదా । ఆశౌచేతుష్యతిక్రాంతే
తే ధ్యశ్శాద్ధప్రదీయతే ॥ శ్రాద్ధచింతామణాజ్యోతిషే ॥ ప్రతిసాంవత్సరం శ్రాద్ధ
మాశౌచాత్పతితంచయత్ । మలమాసేపితత్కార్యమితి భాగురిభాషితం ॥ ఆశౌ
చాంత్యదినత్వేననిమిత్తత్వాదిత్యర్థః - ఏతన్మాసికాదిపరంనదార్చికాదా - అతఏవ
నుదర్శనభాష్యే - అసరపక్షేపిత్యాగేతినియమాత్ - కృష్ణపక్షశ్రాద్ధలోపేప్రా
యశ్చిత్తమేవ - నతుగౌణకాలేకరణం - తదోపవాసః ॥ వేదోదితానానిత్యా
నాంకమణాంసమతిక్రమే । స్నాతకవ్రతలోపేచ ప్రాయశ్చిత్తమభోజనమితిమ
నూక్తైత్యుక్తం - ఆశౌచేతుప్రాయశ్చిత్తమపి - ముఖ్యకాలేఅనధికారాత్ -
ఆశౌచాంతేసంభవేతువ్యాసః ॥ శ్రాద్ధవిఘ్నే సముత్పన్నే త్వంతరామృతసూతకే ।
అమావాస్యాంప్రకుర్యాద్వైశుద్ధావేకేమనీషిణః ॥ హేమాద్రావణ్త్రింశన్మతేషి
మాసికేచాద్వికేత్యహి సంప్రాప్తేమృతసూతకే । వదంతిశుద్ధాతత్కార్యందర్శేచా
పిచిచక్షణః ॥ గోభిలః ॥ దేయేప్రత్యాబ్దికే శ్రాద్ధేలంతరామృతసూతకే । ఆశౌచా
నంతరంకుర్యాత్తన్మాసేందుక్షయేతథా ॥ మరీచిః ॥ శ్రాద్ధవిఘ్నే సముత్పన్నే పృథి
జ్ఞాతేమృతేహని । ఏకాదశ్యాంతుకర్తవ్యంకృష్ణపక్షేవిశేషతః ॥ విశేషతః ఇత్యు
క్తే - శుక్లైకాదశ్యామపి - ఆశౌచేతరవిఘ్నే ఏతదితిమాధవ సృక్ష్ణీచంద్రా -
యత్త్వత్రిః ॥ తదహశ్చేత్ప్రేమపేతకేనచిత్సూతకాదినా । సూతకానంతరంకు
ర్యాత్సునస్తదహరేవచేతితత్సూర్యకాలాభావేజ్ఞేయం - ఏతదాద్వికేతరశ్రాద్ధపరం -
యచ్చదేవలః ॥ ఏకోద్దిష్టేతుసంప్రాప్తేయదివిఘ్నః ప్రజాయతే । మాసేన్యస్మింస్తి
థాతస్మి శ్రాద్ధంకుర్యాత్ప్రేయత్తతః ఇతితదపిమాసికపరమితిమదనరత్నే హేమా
ద్రాచ-ఇదమపిపూర్వకాలా సంభవేవ్యాధ్యాదేవిస్మరణేదైవంజ్ఞేయం-అధభార్యా
రజోదశశనే - తత్రదాశికకర్మామనకార్యం ॥ శ్రాద్ధవిఘ్నేద్విజాతీనామామశ్రా
ద్ధంప్రకీర్తితం । అమావాస్యాదినియతంమాససంవత్సరాదృతే ఇతిహేమాద్రాహరి
తోక్తే - వ్యాఘ్నిపాదోపి ॥ అతః వేదేశకాలానాంవిప్లవేనముపస్థితే । ఆమశ్రాద్ధం
ద్విజైఃకార్యంశూద్రకుర్యాత్సదైవహి ఇతి - దీపికాపి ॥ దశేతుభార్యారతవేప్యా
మశ్రాద్ధావిధిం ప్రవాసివిధురాధ్యాశ్చాచరేయద్విజాః - పస్తతస్తు ॥ పాకాభా
వేద్విజాతీనామామశ్రాద్ధం విధీయతఇతిసుమంతూక్తే - ప్రాకకర్తృంతరసత్వేన్నే
నాన్యథామేనేతియ్యుక్తం ॥ మాసికానిసపిండాని అమావాస్యాతథాబ్దికమ్ ॥ అన్నేనై
వతుకర్తవ్యంయస్యభార్యారజస్వలేతి కలికాయాంచవనాచ్చ - కాలాదర్చేతుస్త్రి
యారజోదర్శనేదర్శ శ్రాద్ధంపంచమేహ నీతిపక్షాంతరముక్తం - పారిజాతేష్యవం -
ఏవంమహాలయయుగాదావపి-ఆబ్దికగతురజోదర్శనేపితద్దినేవకార్యం ॥ పుష్పవత్స్వ
పిదారేషువిదేశస్థాప్యనగ్నికః । అన్నేనైవాబ్దికంకుర్యాద్ధైమావామననకన్వచిదితి
మాధవీయేతాగాక్షిస్మృతే ॥ మరీచిరపి ॥ అనగ్నికఃప్రవాసీచయస్యభార్యారజస్వ

న్నారంభంచచాంధ్రపైరితి దేవలోక్తానాత్మసేవదాత్వస్యబాంధనానాంచ సాకక
 తృత్యోక్త్యావిరోధాచ్చుతతస్తానివసాచాసీతాదనకనందినిలిపాద్వాదిలింగాత్పై
 శస్త్యంభార్యాసాకసోచత్యేతనతత్సన్యాచ్యనిష్ఠం - తేనైతద్వచసంయుక్త్యాద్యభా
 వాత్ - పూర్వోక్తవచోవిరోధాచ్చయత్కించదేవ - యదపి శ్రాద్ధీయాహనిసం
 ప్రాప్తయస్యభార్యారజస్వలా । శ్రాద్ధంతత్రనకర్తవ్యంకర్తవ్యంపంచమేహనీలిశ్లో
 కగౌతమపూర్వోన్యధాదగ్నితః - మాధవీయేచతద్వశాత్పత్యంతరముక్తిం - జేనాపి
 నాభి ప్రేతార్థసిద్ధిః-యస్యప్రేతస్యేత్యర్థాత్ - లేనాత్రహేమాద్రిబృభామేలిబహున
 క్తవ్యేపినోచ్యతే - అథాన్వారోహణేనిర్ణయః - తాగాక్షి ॥ మృతాహనిసమాసే
 నపిండనిర్విపణంపృథక్ । నవశ్రాద్ధంచదంపశ్శోరన్వారోహణఏవేతత్ । సమాసేన
 తుతంత్రేణద్విపితకశ్రాద్ధపద్వయో - కేకఃపిండివిప్రశ్చ - పిండశబ్దశ్చార్థసరః -
 నచశ్రాద్ధంపృథగితిహేమాద్రిబృభీచంద్రా - అత్రమృతాహనిత్యేకత్వాత్ ॥ దిన
 భేదేనైక్యేనామృతతిథికేకత్వేకాలైక్యంకర్తృకర్తృపాత్రైక్యంచ ॥ ఏకచిత్త్యధిరో
 హేతుతిథిరేత్రేవజాయతే । ఏకపాకేనపిండికేద్యయోగ్యస్త్రేతనామనీతితిస్మృ
 త్యంతరాచ్చ అంత్యేష్టిపద్ధతౌభక్తైరప్యదాహృతం ॥ అన్వారోహేతునారీణాం
 పత్యుశ్చైకోదకక్రియా । పిండదానక్రియాతద్వచ్ఛార్థంప్రత్యాబ్ధికంతభా ॥ నవ
 శ్రాద్ధానిసర్వాణిసపిండికరణంపృథక్ । ఏకఏవమృతాహనిగౌతమత్రదియతేతి
 తిథిభేదేతువాన్నికంపృథగేవ - తథావాన్నికేసమాసవిధానాదన్యత్ర సర్వత్రపృథ
 క్త్వేప్రాప్తేనవ శ్రాద్ధమేవపృథగితివేదసంఖ్యయాన్యత్రపృథగగుక్తేష్యపివాన్నికపాదశ
 శ్రాద్ధతీర్థసపిండనాన్వృత్త్యాదిషుసమాసఏవేతిమదనపారిజాతనిర్ణయామృతాదయః
 అతస్సనూసవిధిబలాత్ - శ్వేష్టపుత్రస్యకర్తృత్వేసపత్నీమాతురన్వారోహణ
 తత్పుత్రే సత్యపితదాన్నికాదికమవిధక్తః సాపత్నీపుత్రసపత్నీకుర్యాన్నౌరసః-
 వత్సుమీణపృథీచంద్రాదిమతేతు జౌరసఏవమాతుపృథక్కుర్యాత్ - ఏవంబ
 హ్వీష్యపిమాతృమృణ్ణేయం - తిస్థలీసేతాపితామహచరణైరప్యేవముక్తం - యత్తు
 గార్గ్యః ॥ ఏకచిత్వాంసమాసూహౌదంపతీనిధనంగతో । పృథక్శ్రాద్ధతయోకు
 ర్యాప్రౌదనంచపృథక్పృథక్ ॥ ఓదనంపిండః - తన్నవశ్రాద్ధవిషయం - యత్తు
 భృగుః ॥ యాసమాగోహణంకుర్యాద్భర్తుశ్చిత్వాంపతివ్రతా । తాంమృతాహని
 సంప్రాప్తేపృథక్పిండినియోజయేత్ ॥ ప్రత్యబ్ధంచనవశ్రాద్ధంయుగపత్తసమాచ
 రేత్ ॥ తద్యేషాంవాన్నికమేకోద్విష్టముక్తం - తద్విషయం - ప్రత్యబ్ధంచమృతాహ
 నీత్యన్వయః - నవశ్రాద్ధంయుగపదితిదర్శేవర్గద్వయవదేక తంత్రేణపృథగిత్యర్థమా
 హహేమాద్రి - ఏతస్మృతతిథేర్భేదవిషయమితి పృథీచంద్రనిర్ణయామృతా
 ద్యాః - దేవయాజ్ఞకోస్యేవం - పరాశరమాధవస్తుగార్గ్యభృగ్వాదివచనాత్ - తా
 గాక్షివాక్యే సమాసేన పాకాదితంత్రైక్యేనదర్శే వర్గద్వయపత్వృథక్శ్రాద్ధంకు
 ర్యాత్ - నవశ్రాద్ధంచతథేత్యాహ - పృథీచంద్రచంద్రికాదయస్తుద్వయోకేకపిం
 డదానం తాగాక్షివచనంచాపద్విషయం - పృథక్పిండదానంతుముఖ్యకల్పః తదా

హస్తద్వారాశః ॥ అరుహ్యశస్త్రశ్చితిమగనాయాప్రాప్నోతి మృత్యుంభలుసత్వ
యుక్తాః । ఏకాదశాహతుతయోద్విధయం శ్రాద్ధపుష్కస్త్వగమశ్చ్యుతసద్భిః ॥ ఏక
త్వమిచ్ఛంతిమలిప్రహీణా ఏకాదశాహదిషు యేనృనారోః । తేనైవమార్గం
వినిహత్యకుర్ముః ప్రీత్యుత్సాహతాన్తరకాశివానమ్ ॥ భర్తృసహస్యతానూతునా
కరోకమభీషతి । నాహ్నేచ్ఛాద్ధపుష్కస్త్వంపానైకత్వమిచ్ఛంతియోః ॥ పుష్కరేవ
హికర్తవ్యం శ్రాద్ధమేకాదశాహకమ్ । యానిశ్రాద్ధానిసర్వాణితాన్యకానిపుష్క
స్త్వగే ॥ విశ్వదగ్ధేపి ॥ మాత్సుర్యాప్తాన్వచ్చిత్తాహేషుమహానోః । శ్రా
ద్ధగుర్యాత్పుష్కరే దైవంతంబ్రంబాచుగతానపి ॥ ఏకచిత్వాంసమానురూప్యమృత
యోరేకబద్ధిషి । పిత్రోఃపిండాప్తగ్ధాన్పిండంత్యాన్సంస్మృతత్వం ఇన్యగ్నిస్త్వ
నేరిత్యాచుః యత్తుషట్ప్రీత్యంతే ॥ ఏకత్వంసాగతాభ్యుపిండగోత్రేచమూతకే ।
సపుష్కస్త్వంపానంతుతస్మాత్పత్నీషు విద్యతేభిత్వర్యాదిరం - చంద్రప్రకాశేపి ॥
ఏకచిత్వాంసమాయాహౌ దంపతీప్రమృతేయగి । పుష్కరాద్ధపుష్కరీపత్వరేవ
క్షమేహని ॥ మృతానామపభృత్యానాం భార్యాణాంపతివాసమా । పూర్వకస్యమృ
తస్యానాద్వితీయస్య తతఃపునః ॥ తంత్రేణశ్రవణంకుర్యాత్ప్రాశ్చిన్వామిత్సహేహని ॥
తృతీయస్యతతఃకుర్యాత్పన్నిపాతేష్వయంక్రమఃఇతి సహగమనేన్సత్తశ్రాద్ధగమ
కపాకఇత్యాహ - మదనగక్షేప్రచేతాః ॥ ఏకచిత్వాంసమాయాహౌ దంపతీప
తీయది । తంత్రేణశ్రవణంకుర్యాత్పుష్కస్త్వంపానంసమానవేత్ ॥ పుష్కరచంద్రోదయ
స్యేన - అత్రభర్తృరాశౌచమధ్యేనస్యదినే స్త్రీమరణేపతిమగదిసగణసయా
శౌచమిదదానైకాదశాహదికార్యం - నాత్రపక్షిణీవృద్ధిః ॥ మృతంపతిమనునజ్య
పత్నీచేదనలగతా । సత్రప్రపక్షిణీకార్యాపైతృకాదేవసద్భ్యతీప్రత్యోన్యోవాగ్ని
దస్త్రస్యాస్తానదేవాశుచిస్తమిహః । సవశ్రాద్ధంసపిండంవయుగపత్నీ సమాపయేదితి
పక్షిణీమతాత్ ॥ యదానారీవిశేదగ్నిప్రియస్య ప్రియవాంఛయః । తదాశౌ
చంవిధాతవ్యంభర్తృశౌచక్రమణహిఇతిలఘుహారతోక్తేషు - భర్తృశౌచోత్తరమ
న్వారోహణతుత్యహమాశౌచం ॥ ఋగ్వేదవాదాత్సాన్విస్త్రీనభవేదాశ్చపూతి
నీ । త్యోహశౌచేతునిర్వృత్తే శ్రాద్ధప్రాప్నోతిశాస్త్రుత ఇంద్రాహ్మకైతి
పుష్కరచంద్రాపరాశ్చ - ఏతద్న్వారోహణ ఏవనైవేకిచితే - ఋగ్వేదవాదఃఇ
మానారీర విధవేత్యాదిః - ఏతత్ సవర్ణావరమిత్యశ్యే - స్మార్తకాదాస్తు ॥ దేశాం
తరమృతేపత్యోసాగ్నితత్వాదుకాద్యయమిత్వప్రక్రమ్య బ్రాహ్మ ॥ త్యోహశౌచేతు
నిర్వృత్తే ఇత్వకైర్భూతాశౌచోత్తరమన్వారోహణత్యహః - సహగమనేతు
పూణాందశాహది - పిండాస్తుదశాపిసహైవ - తథాచజనకశూలపాణిశుద్ధితత్వ
భృతవ్యాసః ॥ సంస్థితంపతిమాలింగ్యప్రవిశేద్యాహుతాశనమ్ । తస్యాపిండాదికం
జ్ఞేయంక్రమశ్చేపతిపిండవేత్ ॥ అన్వితాపిండదానంతుయదాభ్యుద్ధినేదినే । తదన్వా
రోహణీయస్మాత్తస్మాత్సానాత్పూతి నీతి విష్ణుక్తేషు - పుష్కస్త్వేతుభర్తృశౌచ
మధ్యేతదూర్ధ్వంవాసత్యాంత్యోహేగదశపిండాః ॥ అన్వితాయాప్రదాతవ్యాదశ

పిండాస్త్ర్యహేణతు । స్వామ్యాశౌచేవ్యతీతేతుతస్యాశ్చాద్ధంప్రదీయతఇతితత్త్రైవ
 పైససిస్సృతే - భర్తాశౌచోత్తరంమృతౌతుచతుర్థేహ్నిశ్రాద్ధం - శూలపాణి
 నాత్విదమగ్నిపురాణీయత్వేనోక్తం - యద్ధమాతస్యసద్యశ్చాచేత్వన్వారోహణేతి
 రాత్రం - ఏకచితౌతుసంస్థితంపతింఇప్రాగుక్తవ్యాసోక్తే - సద్యశ్చాచమిత్యాహుః -
 అన్యసపిండాశౌచమధ్యేవిదేశమృతాన్వారోహణంత్వనాశంక్యమేవ - శుచితాయా
 అంగత్వాత్ అన్యేతురజావత్యాః - సూతికాయాశ్చాచుగమననిషేధాదితరాశౌచ
 స్యానిషేధః అన్యధాప్రత్యక్షభర్తృమరణేకాగతిరిత్యాహుః - తస్మాల్లవచనంవిని
 చింత్యమేవ - స్మృత్యర్థసారేపి - సహగమనేసర్వత్ర శ్రాద్ధపిండాదాపాకైక్యం
 కాలైక్యంకలైక్యంచేతియూతుపతిముద్దిశ్యాన్యకాలేన్యతిధావన్వాయాధాతస్యాః
 శ్రాద్ధంతక్షయతిథౌకార్యంనభర్తృతిథౌపారణెమరణేన్యథాం తిథిస్తాత్థాలికిస్మృతా
 ఇతిస్మాందాత్తిథిరేకేవజాయత ఇత్యాదివచనాచ్చేతిమదనరత్నపారిజాతపృథ్వీచం
 ద్రాదయః - అన్యేతుతస్యాపతిమరణేనమృతప్రాయత్వాత్ ॥ సహగ్రతఃప్యృతో
 వాతద్భ్యస్త్విమియతేయది । తస్యాశ్చాద్ధంప్రదాతవ్యంపుషకప్వత్యుః క్షయేహనీతి
 స్మృత్యంతరాన్ ॥ అగ్రతఃప్యృతోవాపితద్భక్త్యామియతేయది । తస్యాశ్చాద్ధం
 సుతైఃకార్యంపత్యురేనక్షయేహనీతిపురాణసముచ్చయాచ్చభర్తృతిధావేవేత్యా
 హుః - అత్రమూలంచింత్యం - అత్రవిశేషోహేమాద్రాస్మృత్యంతరేమాతామంగ
 శసూత్రేణమియతేయదితద్దినే ఉద్దిశ్యవిప్రపక్షైతాంభోజయేచ్చనువాసినిమ్ -
 అథశ్రాద్ధసంపాతేనిర్ణయః - అత్రపితౌర్భృతతిథ్యైకత్వేమరణాక్రమేణ దర్శేనగ్గద్వ
 యవత్తంత్రేణశ్రాద్ధంకుర్యాన్ - పార్యాపర్యాజ్ఞానేతుపితృపూర్వకంకుర్యాదితిహే
 మాద్రామాధవాదయన్తు - పితృశ్చాద్ధేనమంప్రాప్తేనవేపత్యుషితేషివాపితృపూర్వం
 సుతఃకుర్యాదన్యతాసతియోగతఇతికాష్టాజనిస్మృతే - సర్వత్రపితృపూర్వంభిన్న
 ప్రయోగమాహుః - పార్వణైకొద్దిప్తయోః సంపాతేమాధవీయేజాబాలిః ॥ యద్యేకత్ర
 భవేయాతామేకోద్దిప్తంచపార్వణమ్ ॥ పార్వణంత్యభినిర్వర్త్యఏకోద్దిప్తం సమాచరే
 త్ ॥ గృహదాహాదినాయుగపన్తరణేభగ్నుః ॥ ఏకకాలేగతానూనాం బహూనామధవా
 ద్వయోః । తంత్రేణత్రపణంకృత్వా కుర్యాచ్ఛాద్ధంపుషకప్వధక్ ॥ పూర్వకస్య
 మృతస్యాదాద్వితీయస్యతతఃపునః । తృతీయస్యతతఃకుర్యాత్పన్నిపాతేష్వయంక
 మః ॥ ఋష్యశృంగః ॥ భవేద్యదిసపిండానాం యుగపన్తరణంతదా । సంబంధాస
 త్తిమాలోచ్య తత్క్రమాచ్ఛాద్ధమాచరేత్ ॥ గారుడే ॥ ఏకేనైవతుపాకేన శ్రా
 ద్ధానికురుతేత్రహి । వికిరంత్వేకతఃకుర్యాత్పిండాద్దద్యాత్పుషకప్వధక్ ॥ అత్రాను
 గమనేచదాహాసపిండనాదా విశేషంవత్సామః ॥ అత్రః ॥ బహూనామధవాద్వా
 భ్యాం శ్రాద్ధంచేత్యాత్మమేహని । తంత్రేణత్రపణంకృత్వా పుషకాచ్ఛాద్ధానికా
 రయేత్ ॥ పులస్త్యః ॥ మహాఅయేగయాశ్రాద్ధే గతానూనాంక్షయేహని । తంత్రే
 ణత్రపణంకృత్వా శ్రాద్ధంకుర్యాత్పుషకప్వధక్ ॥ ఇదంచపుషకాకేన భిన్నశ్రాద్ధా
 తక్తౌపుషకాకేనసంబంధా సత్త్యాశ్రాద్ధభేదస్తుముఖ్యఃపక్షః ॥ ఏకత్రైవిదిశేశ్రాద్ధం

[illegible]

శ్రాద్ధసంహితాంచ ప్రతీతశ్రాద్ధనుమాసికే । సంవత్సరవిమాకేచనకుర్యాత్తీలతర్పణమ్ ॥ తదయమధః - దధ్యేవిప్రనిమంత్రణోత్తరంపాకారంభోత్తరంవాశ్రాద్ధప్రయోగస్యార్బభత్వాత్ - బ్రహ్మయజ్ఞోత్తరం నిత్యతర్పణేనైవ శ్రాద్ధాంగతర్పణస్య తంత్రేణప్రసంగేనవాసిధిః - తతఃపూర్వం వైశ్వదేవోత్తరంవా బ్రహ్మయజ్ఞకరణే శ్రాద్ధాంగతర్పణంపుధక్కార్యం - పిత్రోర్వాషిఃకేతు నిత్యతర్పణంతిలవర్జ్యంకార్యం ॥ నైవశ్రాద్ధదినేకుర్యాత్తీలైస్తుపితృతర్పణమ్ । శ్రాద్ధంకృత్వాపరాష్ణోపతర్పణంతుతిలైస్సహేతివచనాత్ ॥ సప్తమ్యాంభానువారేచమాతాపిత్రోర్బృతేహని । తిలైర్యస్తర్పణంకుర్యాత్సభవేత్పితృభూతకః ఇతిస్మృతిరత్నావశ్యాంవృధమనూక్తేశ్చ - అత్ర నిత్యతర్పణే తిలమాత్రనిషేధోనతు తర్పణస్య తిలైరిత్యస్య వైయర్థ్యాపత్తిః - యత్తుకాతీయం ॥ ఉపరాగేతుశ్చాద్ధి పాతేమాయాంచ సంకృమేనిషిద్ధేపిసర్వత్రతిలైస్తర్పణమాచరేత్ । ఇతితత్పరేద్యుశ్చాద్ధాంగతర్పణవిషయమితికేచిత్ - శ్రాద్ధాశక్తస్యతత్స్థానాపన్నతర్పణవిషయమితియుక్తం-సకృన్మహాలయేపరేద్యుస్తర్పణం - అప్యకానుతుసప్తమ్యుప్తమీ శ్రాద్ధయోరంతేతదైవవర్గద్వయస్య - అన్వప్యకేయేతు మాతృవర్గస్యాపి తీర్థశ్రాద్ధదర్శవత్-మాఘాన్వప్యకాదిన్వప్యకావదంతే-అనేకశ్రాద్ధసంపాతేతు యదితత్ప్రసంగసిద్ధిః - తదాతదియమేవతర్పణం - తంత్రత్యేతుశ్రాద్ధసమసంఖ్యత్యే ఆదావంతేవా-విషమసంఖ్యాయాంబహ్వనురోధఇతి - తస్మాచ్ఛాద్ధాంగతర్పణంసిద్ధం - తద్విధిస్సంగ్రహే॥ సన్యాతీరం సమాగత్య ఉపవిశ్యకుశాసనే । సంతర్పయేత్పితౄణాంసర్వాం సన్యాత్యావప్త్రంచధారయేత్ ॥ తర్పణోత్తరం నిత్యస్నానంకృత్యేత్యర్థః ॥ అపసవ్యంతతకృత్వా సవ్యంజాన్వాచ్యభూతతే । నామగోత్రస్వధాకారైర్ద్వితీయాంతేన తర్పయేత్ ॥ అత్రవస్వాదిరూపణోక్తా స్మృత్యర్థసారే ॥ వసురుద్రాదితినుతా శ్రాద్ధాథే తర్పయేత్పితౄణామ్ ॥ తచ్చబహ్వృచానాందక్షిణేనైవ- అనాదేశేదక్షిణంప్రతీయాది తిషూతాత్ - అత్రప్రత్యంజలిమంత్రావృత్తిః నిర్వాపవత్తత్సంధ్యాఘృతానవచ్చద్రవ్యభేదాత్ అవభూతవేదిప్రోక్షణాదాతుద్రవ్యైకత్వాన్నమంత్రావృత్తిః కేచిత్తుపరివ్యాణ మంత్రవ త్క్రియమాణానువాదిత్యేన కరణత్వాభావాత్సకృదిచ్చంతి - తన్న - తత్రాపూపద్రవ్యైక్యాత్పరవీరసీతికరణీభూతమంత్రంతర సత్వాదన్యతరేణవ్యవధానాపత్త్యైభయోః కరణత్వాయోగాత్ - కర్తృభేదేన వికల్పాయోగాచ్చక్రియమాణానువాదిత్వం సత్వత్రతథేతిబాధాయనాది వచనాత్కరణత్వమేవ - తేనావృత్తిరేవయుక్తా - ఏవనిత్యేపి - యత్తుసంగ్రహేనామ్నాపరంతి ॥ పిత్రోఃక్షమాహేసంప్రాప్తేయః కుర్యాన్నిత్యతర్పణమ్ । ఆసురంతద్భవేచ్ఛాద్ధం తత్తోయరుధిరంభవేత్ । సర్వదాతర్పణంకుర్యాద్భృహ్మయజ్ఞ పురస్సరమ్ । మృతాహేనైవకతకవ్యం కృతంచేన్నిష్ఫలంభవేత్ ॥ తత్సమూలత్యేసతితిలవిషయం-యచ్చపరంతికపిలః ॥ మన్వాదిషుయుగాద్యాను దర్శనంక్రమణేషుచ । పౌర్ణమాసాన్యవ్యతిపాతే చద్యాత్పూర్వంతిలోదకమ్ ॥ అధోదయోగజ్జచ్చాయే సప్తీషుచమాహః

లయే । భరణ్యంచమహుశాద్ధే తదంతేత్వణంవిదుః । శోనకః । మాతాప్రియో
 ర్మృతాహేచ పశేహనితిలోదకమ్ । కారుణ్యబ్రాహ్మవిషయే సంగోదద్యా విలోద
 కమ్ ॥ తత్త్విరూపం—అనతిలతప్రణానిపేధః - గాన్ధర్వః । భానో గమే తత్రా
 దశ్యాం నందాభృగుమఘాసుచపిండదాసుమృదాస్తానం గనుర్యా లీలత్వణమ్ ॥
 స్మృత్యక్షణసారే ॥ వివాహానతచూడాసుమహామధ్యగతివిధిః ॥ అన్యత్ర దేవ
 మృధో సత్యంచతన్మాసిసేత్యాహు సితర్చణం । హేమాగ్రముచిః । సత్సమ్యా
 రవివాశేచగృహేజన్మదిశేతథా । సకానంద్యామపుత్రాన్ శత్రుర్య లీలత్వణమ్ ॥
 యత్తుసంగ్రహే ॥ సందాయాభ్యాసదిశే స్మృత్యేకానువాచాచుచ । భగవ్యాం భా
 నువారేచగజచ్చాయూహ్వయేతథా ॥ అయనద్వితీయత్వచనాన్వయముగతిః ।
 పిండదానంమృదాస్తానం సకుర్యా లీలత్వణముతేతచ్చిత్త్యం ॥ హేమయమృత్యు
 తైర్విరుశ్రం దద్యాన్మితృభ్యః ప్రయతోమనుష్యః శత్రాణివిరోధాత్ - అత్రాపవా
 దఃపుశ్శీచంగ్రోదయే । లీలేకే వివిశేషేచ గయాయాంగ్రతపత్యేతినిష్కణ్డవిధిః
 ర్యా త్తర్చణంతలమిత్రతం ॥ స్మృత్యక్షణసారే ॥ లీలేకేనానిశేషేషకార్యగ్రహే
 చసర్వదేవిగోభిః ॥ తిలాభావేనిష్కాహే సువర్ణరజతాన్వితం । హేమానీ నిశితే
 త్తదర్భమంత్రేణవాపునః ॥ సతితస్యవీరోదగతివిధిః—అన్యత్ర సత్సమ్యా
 మిత్రంపుశ్శీచంగ్రోదయే శ్రావే ॥ జగ్జ్యోగో నయ ॥ వివాహేపుత్రాన్వితం ।
 పితౄన్నాందిగుభాన్నామ తస్యమృత్యుభిర్వాక్యం ॥ దేవప్రణేహదాధానయజ్ఞపు
 ననశేషుచ । నవాన్నభోజనేన్నానే యోగాయాః ప్రథమా గ్ధనే । దేవారామ విహ
 కాది ప్రతిష్ఠాసూత్రసేషుచ । రాజభిషేకేబాలాన్న భోజనేవృద్ధిసంజ్ఞా ॥ నన
 షాద్యాశ్రమంగచ్ఛృణోత్యున్యస్సవ్యసనా । పితౄన్నాన్వృత్తివిధి నా త్త్వమే
 త్యగ్రుంధమే ॥ విష్ణుపురాణే । యజ్ఞాద్వాహప్రతిష్ఠాసు మేఖలాబధమోక్షయోః
 పుత్రజన్మపునోన్యకే నృపిత్రాధంసమాచరేత్ ॥ తత్త్రిచ । నామగ్ధ ॥ గిగా
 నాచూడాన్ రూదికేత శేష్యత్యైస్సు-మాన్వప్రాశచమోర్విక్రాంత్యున్యకాః-
 తన్నుమాన్వోర్వివిరోధాత్-నానిష్ప్వతి నిపేధాత్ ॥ మహాత్మ్యైతేతథాన్వే ॥
 ప్రాశసకేతథేలిగాజమాన్వాండాచ్చ - యన్మి ఛంకోగవర్జితం ॥ మాన్వోర్వృత్తి
 ర్మృతేయచతయోశ్చాధం నవిద్యతేఇతి, తత్తేహమేవేతిల్పతయః - బ్రాహ్మసంప్రదాయ
 కాయాం । స్వాదాభ్యుదయం బ్రాధంశృద్ధి భూతేషుకర్మసు । పునస్సవ్యసనాని
 చాలోపయనేవ్యహ ॥ వివాహేనానలాభేయ ప్రభిల్లత్రోతికన్యకే । ఇహ ప్రా
 ధ్యప్రకుర్వంతి ద్వజాన్వృద్ధిరూత్తరం ॥ అన్యేన్వృద్ధిశసంహృత బ్రాహ్మణ్యదిన్య
 తే । వాప్యోగ్యయాం నాహతు కుగ్ధం పూర్ణమితి ॥ బోధి దేవ గాణానిల్పా
 సీమతప్రతచాలనామకరణం స్మృత్యానోపాయం నానాధాన వివాహయాజ్ఞ తన
 యోత్పత్తిప్రతిష్ఠాసుచ । పునూత్యానిసక్తప్రవేశసమతా ద్యాన్వయోకాశ్చేమ
 స్వీకారక్షేతిపాభిషేకదయితా ద్యర్థచనాదిముఖం ॥ యన్మితామధేనో ॥ జలశ
 యప్రతిష్ఠాయాం వృషోత్సర్గాదిర్గమ ॥ నత్సరాభ్యః తదేవీరోర్వృత్తిమన్వత్సర్గ

కర్మణి || వృద్ధిశ్రాద్ధం నకుర్వీత తదన్యత్ర సమాచరేదితి || తతః జలాశయే వృద్ధిశ్రాద్ధ
 స్య నిషేధో న తు కర్మాగస్త్యేతి కేచిత్ - అన్యే త్వస్య విహృతా మాహుః - శ్రాద్ధ
 కౌముద్యాం నిర్ణయామృతే చ మాత్యే || అన్నప్రాశేచ సీమంతే పుత్రోత్పత్తినిమి
 త్తికే | పుంసవేచ నిషేదో న వేవేత్సప్రవేశనే || దేవవృక్షజలాదీనాం ప్రతిష్ఠాయాం
 విశేషతః || తీర్థయాత్రావృషాత్సగే వృద్ధిశ్రాద్ధం ప్రకీర్తితం || ఇదంచావశ్యకం ||
 వృద్ధానతపిలా యేవై పితరోగృహమేధిభిః || తద్దీనమఫలం జ్ఞేయమానురోవిధిచేపః ||
 ఇతి శాతాతపోక్తేః - అత్ర శ్రాద్ధత్రయం సవీవాహ || మాతృశ్రాద్ధాతు పూర్వం స్యా
 త్పితౄణాంతదనంతరం తతో మాతామహానాంచ వృద్ధాశ్రాద్ధత్రయం స్మృతం ||
 తత్కాలమాహ పృథ్వీచంద్రోదయే గాగ్ర్యః || మాతృశ్రాద్ధాతు పూర్వే ద్యుకర్మా
 హనితుమైత్వకం | మాతామహం దోత్యే ద్యు ర్వృద్ధాశ్రాద్ధత్రయం స్మృతం || అ
 త్రాప్య శక్తౌ సపః || పృథగ్దినేష్యత క్తశ్చే దేకస్మి న్నూర్వనానరే | శ్రాద్ధత్రయం ప్ర
 కుర్వీత నైశ్వదేచంతు తాం త్రికమితి - వృద్ధచునురపి || అలాభేభిన్న కాలానాం నాం
 దీశ్రాద్ధత్రయం బుధః | పూర్వే ద్యు రైవ కుర్వీత పూర్వాణ్ణా మాతృపూర్వకం || అ
 త్ర మహాతు పూర్వే ద్యు న్నదహర లేషు ఇతి గృహ్య పరిశిష్టాద్వ్యవస్థాజ్ఞయా - తచ్చ
 ప్రాతరేవ || సార్వణంచాపరాణ్ణాతు ప్రాతర్వృద్ధి నిమిత్తకమితి శాతాతపోక్తేః - అ
 త్ర ప్రాతశ్శబ్దః సార్థప్రహరపరః || ప్రహరోష్యథా సంయుక్తః ప్రాతరిత్యభిధీయతే
 ఇతి గాగ్ర్యే కైరితి పృథ్వీచంద్రః - ఇదంచ పుత్రజన్మాతిరిక్తవిషయం - తదాహుః ||
 పూర్వాణ్ణానైభ వేద్వృద్ధి ర్వివాజన్మనిమిత్తకం | పుత్రజన్మనికుర్వీత శ్రాద్ధం తా
 త్కాలిం బుధ ఇతి - ఏతదనియతనిమిత్తపరం || నియతేషు నిమిత్తేషు ప్రాతర్వృద్ధిని
 మిత్తకం | తేషామనియతేషేతు తదానంతర్యుపన్యతే || ఇతి లోగాక్షి స్మృతేః - ఆ
 ధానాంగం నాందీశ్రాద్ధం త్వపరాహ్లాసప || ఆనుశ్రాద్ధాతు పూర్వాణ్ణాసిద్ధాన్నే న తుమ
 ధ్యతః || పార్వణం నాపరాణ్ణాతు వృద్ధిశ్రాద్ధం తథాగ్నికమితి నిర్ణయామృతే గాల
 ణ్ణాక్తేః || నాందీముఖాహ్వయం ప్రాతరాద్వికం త్వపరాహ్లాతః ఇతి విష్ణుక్తేషు - ఇదం
 చ మాతృపితౄమాతామహాది క్రమేణ న వదై నత్యంకార్యం అత్ర మాతామహాస్సప
 త్నీకాః వృద్ధప్రమాతామహ ప్రమాతామహమాతామహానాం సపత్నీకానామితి
 పృథ్వీచంద్రోదయే గారుడే గద్యరూపేణ పారాత్ - హేమాద్రా శంఖః || నాందీ
 ముఖే సత్యపసూసంకీర్త్యోవై శ్వదేవికే || వృద్ధపరాశరః || నాందీముఖేభ్యోదేవేభ్యః
 ప్రదక్షిణకుళాసనం | పితృభ్యస్తన్నుభేభ్యశ్చ ప్రదక్షిణమితి స్మృతిః - యత్తు వృద్ధ
 వస్మిన్ || నాందీముఖే వినా హేచ ప్రపితామహపూర్వకం | నామసంకీర్తనోద్వి
 ద్యా నన్యత్ర పితౄపూర్వకం || యచ్చ స్మృత్యర్థసారే || వృద్ధముఖ్యాస్తు పితరో వృద్ధ
 శ్రాద్ధేషు భుంజత ఇతి - యచ్చ గారుడే - పుత్రకృమప్రతిపాదనంతచ్చ శాఖాంతర
 విషయం - పితృభ్యః పితామహేభ్యః ప్రపితామహేభ్య ఇతి బహ్వృచ పరిశిష్టే కా
 త్యాయనేన చానులోమ్యామ్నానాత్ - పృథ్వీచంద్రోదయే వ్యవం - యత్తు కేచి
 ద్వృద్ధి పదం పిత్రాదిషు ప్రయుంజతే - తన్న || అనన్యద్వృద్ధశబ్దానామరూపాణామ

అదైవత్య మస్యేషాంనవదైవత్యమిత్యాశాం - సమతుల్యతాకోకిలమతానుసారి
 కాం మాతృమాతామహాప్రమాతా మహాఇతిమాత్రా సహావమాతామహాశ్రాద్ధ
 కరిణాత్ - తద్విషయమిదంపశ్యితిఇతిమాతరస్తత్రైవైక్యాః ॥ గౌరీపద్మాశచీమే
 ధాసావిప్రవిజయాజయా । దేవసేనాస్వధాస్వాహా మాతరోలోకమాతరః ॥ ధృతిః
 పుష్టి సహతుష్టిరాత్మదేవతయాసహ । గణేనాధికాప్యేతా వృద్ధాపూజ్యా చతు
 ర్దశ ॥ మాతరోలోకమాతర ఇతిసర్వవిశేషణం - తేనచతుర్దశత్వం - య
 దాహోషశేతిపారస్తదా దేవతాంతరం చంద్రికాయాం చతుర్వింశతి మతేత్యన్యా
 ఉక్తాః ॥ జిహ్వపూజ్యాపితుఃపద్యైతిస్రోమాతామహతధా । ఇత్యేతామాతరఃప్రో
 క్తాఃపితృర్భాతుస్సృష్టాసూ - ఆసాంబవసేవ్రత్యుపపూజనం - మృతానాంత్యు
 తపుంబీర్విభిషేమాద్రుః బ్రహ్మణ్యాద్యాస్తదా సప్తదుర్గాతేత్రగణాధిపాః ॥
 వృద్ధ్యాకాపూజయిత్వాతు సశ్చన్నాందీముఖాన్నిత్యా ॥ మాతృపూర్వాన్ని
 త్యనుజ్యత్యోమాతామహానవిమాతామహీస్తతఃకేచిద్యుక్తాభాజ్యద్విజాతయ
 ఇతి - అత్రద్వాదశదైవతస్య దేశాచారాద్వ్యవస్థా - బ్రహ్మణ్యాద్యాః ॥ బౌ
 ఘ్నిమాహేశ్వరీచైవ కామారీవైష్ణవీతధా । వారాహీచతర్దేంద్రాణీచాముండా
 స్సప్తమాతరఃఇత్యపరాశ్మేఉక్తాః ॥ అత్రచాలాదీనాంయాగపద్యేతంత్రతోక్తా ఛం
 గోగంధిశిష్టే ॥ గణశఃక్రియమాణానాంమాతృభ్యఃపూజనంసకృత్ । సకృదేవభ
 వేచ్ఛాద్ధనూదాన పృథగాదిషు । మాతృభ్యిఇతిసృష్ట్యర్థేచతుర్థీ - గణశఃఏకా
 సేకపుత్రాణాం సంస్కారేష్వేక దినేఏకదేశ కాలకర్త్రేక్యాదిత్యర్థః - తథా ॥
 ఆసపృథ్యానికర్మానిక్రయేరసర్వకారిభిః । ప్రతిప్రయోగంనైవమ్యుక్తాతరస్సగ
 ణాధిపాః ॥ కర్మావృత్తావపికుత్ర శ్రాద్ధకార్యం క్వచనేత్యుక్తంతత్రైవ ॥ అథానే
 హచామయ్యైవవైశ్వదేవేతత్రైవచ । బలికర్మాదిదర్శేచపూజానూసేతదైవచ
 నవయజ్ఞేచయజ్ఞానదంత్యేనంనునీషిణః । ఏకమేవభవేచ్ఛాద్ధమేతేషునపృథక్పృ
 థక్ । ఏతేషుప్రతిప్రయోగంనావతత తేకింత్యాదా ఏతద్భిన్నే సోమయాగాదాతుప్రతి
 ప్రయోగమావతతత ఏవశ్రాద్ధమిత్యర్థః - క్వచిదాదావపినిషేధమాహసపవ ॥
 న్యాకానుభవేచ్ఛాద్ధంనశ్రాద్ధేశ్రాద్ధమిష్యతేనసోవ్యంతీజాతకమప్రోషితాగత
 కర్మాను ॥ వివాహాదికర్మాగణాయ ఉక్తోగర్భాధానంశుశ్రుమాయస్యచాంతే
 వివాహాదావేకమేవా త్రకుర్యాచ్ఛాద్ధంనాదాకర్మాణఃకర్మాణస్సాన్యతే ॥ సో
 వ్యత్యా ఆసన్నప్రసవాయాసోవ్యంతీమభ్యుక్త్యుక్త్యంతం కర్మాకార్యాయనో
 క్తస్య - శ్రాద్ధస్య పాకప్రాధాన్యాత్తస్యచ ॥ జాతశ్రాద్ధేనదద్యాతుపక్వాన్నం
 బ్రాహ్మణైర్వపీతిషేధాన్నజాత కర్మాణినాందీశ్రాద్ధమిత్యాశాం - ఆమాన్నేన
 వాకార్యమిత్యపితేనైవౌక్తం - గౌడాస్తుజాతకమణ్యేవనిషేధః పుత్రజన్మనిమి
 త్రకంతూకార్యమేవ - జన్మన్యథోపనయనే ఇత్యుక్తే ॥ నైమిత్తికమథోవయ్యైతా
 ధ మభ్యుదయాత్మకం । పుత్రజన్మనితత్కార్యం జాతకర్మనమంసరైరితిమాన్యంజే
 యపురాణాచ్ఛేత్యాహుః - హరిలతాయాంశ్రాద్ధవివేకేవైవ - ఏతేనజాతకర్మాణి

స్వయమేవతు నాందికమితిస్మృతేః - తస్యపితరభావేతత్క్రమాత్ || అసం
స్కృతాస్తుసంస్కార్యాభ్రాతృభిఃపూర్వసంస్కృతైరిలియఃకర్తృకముఃతేచక్రిమే
ణజ్యేష్ఠభ్రాతృదిద్దద్యాదితిచంద్రికాదయః - హేమాద్రిస్తుతస్యపితరభావేయః
పితృన్యమాతులాదిః సంస్కార్యాత్సతత్క్రమాత్సంస్కార్యపితృక్రమాద్దద్యాన్
తుస్యపితృభ్యఇతిన్యాచఖ్యా-సమావర్తనస్యాపివివాహప్రాచీనసుతసంస్కారత్వా
త్ప్రత్యేవనాందీశ్రాద్ధాకుర్యాత్ తదభావేజ్యేష్ఠభ్రాతృదిభిః తదభావేస్వయమేవ
కుర్యాత్ - ఉపనయనేనకర్మాధికారస్యజాతత్వాత్ - ఏవమాద్యవివాహేపీతిప్య
ధ్వీచంద్రోదయచంద్రికాదయః - మదనరత్నైప్యేవం - యదాతుపితరసన్న్యస్తే
ప్రసీతేపతితేవా ధర్మార్థంతత్పుత్రమన్యసంస్కార్యాత్తచా సంస్కార్యపితుఃప
త్రాదిభ్యోదద్యాత్ || పితరోజనకస్యేజ్యాయావద్వీతమనాహితమ్ | సమాహిత
వ్రతఃపశ్యాత్సాన్వన్యజేతపితామహానితి పృథ్వీచంద్రోదయేయమోక్తైః - జీవత్పితృ
కస్యవిశేషమాహకాత్యాయచః || వృద్ధాతీర్థచసన్న్యస్తేతాతేచపతితేసతి | యే
భ్యోపపతాదిద్యాత్తైభ్యోదద్యాత్సన్వయంసతఇతి - యచ్ఛబ్దాన్వయచఃశిష్టే -
జీవత్పితాసుతసంస్కారేషు మాతృమాతామహయోఃకుర్యాత్ - తస్యాంజీవం
త్యాంమాతామహస్యైవేతితత్తచ్ఛాఖియానామేవేతిదిక్ - స్మృతితత్వాదిగాడగ్రం
థేషుతుజీవన్యాత్మకః పితామహాదిభ్యోవృద్ధాదద్యాత్ - జీవంతమపిదద్యాద్వాప్ర
తాయానోదకేద్విజఇతికాత్యాయనోక్తైః || జీవేతస్మిన్సతాఃకురుఃపితామహ్యాన
హేనతు | తస్యాంచైవతుజీవత్యాంతస్యాశ్చవ్యక్త్యేతి నిశ్చయఇతిహాతితోక్తశ్చేత్స్య
క్తం - తస్మిన్చ ర్థదాక్షిణత్యాస్తుపూర్వోక్తస్యసపిండికరణాదివిషయత్వాత్ - జీవే
త్తుయదివర్గాద్యస్తవగ్గంతు పరిత్యజేదితివచనాత్తద్వర్గస్యలోపపవేత్త్యాహుః - య
త్తుచంద్రికాయాంపారస్కరః || నిషేకకాలేనామేచసీమంతోన్నయనేతథాన్వయం
పుంసవనేశ్రాద్ధం కర్మాంగవృద్ధివచ్చతదితి - తత్రగర్భాధానాదాకర్మాంగం-జాతక
మాణదాపుక్తంతువృద్ధిశ్రాద్ధంపుధగేవవృద్ధివదిత్యుక్తైః - గాడనిబంధేమాత్యే||
అన్నప్రాశేచసీమంతేపుత్రోత్పత్తినిమిత్తకే | పుంసవేచనిషేకేచనవవేక్తప్రవేశనే||
వేదప్రతేజలాదీనాంప్రతిష్ఠాయాంతదైవచ | తీర్థయాత్రావృషాత్సర్గే వృద్ధిశ్రాద్ధంప్ర
కీర్తితమ్ || అత్రభూతనిమిత్తానాంవృద్ధిత్వం- భావినిమిత్తానామంగత్వం- వృద్ధిశబ్దస్త
ద్ధర్మాదిదేశార్థఇతిసాడాః- అన్యేతునిషేకాదాకర్మాంగవృద్ధిశ్రాద్ధయోస్సముచ్చ
యమాహుః - నాందీశ్రాద్ధసంజ్ఞాతూభయానుగతా - అథేతికర్తవ్యతా - పృథ్వీ
చంద్రోదయే వృద్ధపరాశరః || మాలత్యాశ్చతపత్ర్యావామల్లికాకుబ్జయోరపి | కేత
క్యాపాటలాయావాదేయామాలానలోహితాః || శ్రాద్ధేమాలానిషేధస్యామప
వాదః - తథా || సువేషభూషణైస్త్రసాలంకారైస్తథానరైః | కుంకుమాద్యను
లిప్తానైర్భావ్యంతుబ్రాహ్మణైస్సహ || ప్రాయశ్చిన్యస్తథాభూతాగీతపృత్యాది
హర్షితాః || హేమాద్రాబ్రహ్మాండే || కుశస్థానేచదూర్వాన్యర్కంశశస్యాభివృద్ధ
యే || కుశాఅపివత్స్యంతే - ఛందోగపరిశిష్టే || ప్రాతరామంత్రితాన్విప్రాన్యగ్నా

నుభయత స్తథా ॥ ఉభయతః దైవేషి శేచ - స్వాత్మనీక - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
సస్యద్వాద్వావితివిచారిత్రికేనాద్వాద్వాత్మనీకే - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
భావ్యాత్మానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
దపి । పతిప్రత్యాపానానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
తామహాప్రతికేపేత్వావితిహేమ - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
తురత్రంగులంబులయోగం - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
ప్రాప్నుభూయతే హే ॥ - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
స్వాత్మనీకానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
రామస్వాత్మనీకానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
దియతే ॥ పితౄణామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
శిత విప్రకరోపతంగేణద్వా - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
తు ॥ దత్తాత్రేయేనామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
బ్రాహ్మణమితి ॥ - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
మధుమత్తానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
మంత్రవిన్యాసేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
తిత్తపాపానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
అక్షయోదకానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
కదాచన ॥ చంద్రోదకానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
నాందీముఖానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
మధ్యక్షంబురానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
దద్వానాందీముఖేభ్యోనామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
వాంస్పృశ్యేనానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
చతుర్వింశతీమతే ॥ - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
పరంపూర్ణేదద్వానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
షుకుశేషుచ ॥ దత్తాత్రేయేనామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
భ్యస్వాత్మనీకానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
తత్రైవభవిష్యే ॥ పిండవిర్జ్వలంకుర్యాన్నవాకుర్యాద్విచతుః ॥ వృద్ధిప్రదేహ
హాబాహూకులధర్మానామైక్యేతి ॥ ఛాగతేయః ॥ అగ్రతరంగముఖానామైక్యేతి
సంచావనజనమే । పంశశ్రాద్ధేద్రువీతపిండోదకేనివర్జితే । తేనాత్రోదకేభ్యోన
ప్రధానత్వాద్వివిధస్యవమసంతదాతైస్త్వేనపాపానామైక్యేతి - - - - - స్వాత్మనీకానామైక్యేతి
సాంకల్పేవిశేషః ప్రయోగపారిజాతేసంగ్రహే । శుభార్థప్రదహానోదకేభ్యోన
కల్పమాచారేత్ । నపస్త్యాయదివాకుర్యాన్నహదోహాభిజాయతేనామగ్రతాది
నిపేధోవ్యత్రైవసతుసపిండకశ్రాద్ధేతిసప - అత్రాయంగ్రమః - నాందీశ్రాద్ధే
దైవేక్షణఃక్రియతామితిద్వాదుగుపన్నిమంత్య) ఓంతథావిప్రభావ్యాయంగపదాక్ష

ప్రాశస్త్యతాం భవంతోప్రాశస్త్యవావతివైశ్వదేవవత్పితౄణాం ద్వివచనాంతేన విప్ర
 ద్వయేప్రయోగంకుర్యాత్ - ఆహితాగ్నిస్తుహేమాద్రాహ్మహేమ్ ॥ యోగ్నాతు
 విద్యమానేషి వృథాపిండాన్న నిర్వపేత్ ॥ పతంతిపితరస్తస్య సరకేసచపచ్యతే ॥
 బహ్వృచపరిశిష్టే ॥ ద్వాదశాం పవిత్రాణిచత్వారి । శన్నోదేవీ త్యనుమంత్రితా
 సుయవానానపతి ॥ యవ్రాసిసోమదేవత్యో గోసవేదేవనిర్మితః । పృథ్వివద్భిఃప్రత్యః
 పృథ్వానాందీముఖా నిత్యనిష్క్రాంత్యాం స్పృణయాహిసన్వాహేతి స్వాహాఘృణః
 ఇతిపృచ్ఛతి - విశ్వేదేవాఇదంప్రౌలర్ఘ్యం నాందీముఖాః పితరఇతి యథాలింగమ
 ర్ఘ్యదానం గంధాదిదానంద్విద్విః । పాణో హోమోగ్నయే కవ్యవాహనాయస్వా
 హా సోమాయపితృమతే స్వాహేత్యతోదేవాఅవంతునో ఇత్యంగుష్ఠగ్రహణం పావ
 మాసీశంవతీరైంద్రీరప్రతిరథంచశ్రావయేన్మధువాతాబుచఃస్థానేడపాస్తైగాయతే
 తిఃంచమధుమతిఃశ్రావయే దక్షన్నమీమదంతేతిచ పష్టింభుక్త శేషేష్టైకైకస్య
 ద్వాద్వాపిండాదద్యాదితి - చంద్రికాయాంవృద్ధవసిష్ఠః ॥ పితృప్రశ్నేతుసంపన్నం
 దైవేరుచితమిత్యపి । దధికర్మంధుమిశ్రాశ్చ పిండాఃకార్యాయథాక్రమమ్ ॥ కాత్యాయ
 నః ॥ త్యమూఘవాజనమితి విప్రాంశ్చవిసర్జయేత్ - నాందీముఖాఃపితరఃప్రీయం
 తామిత్యక్షయ్యస్థానే - స్వధాంవాచయిష్య ఇత్యస్యస్థానేనాందీముఖా నిత్యన్వా
 చయిష్యేఇతి - నస్వధాం ప్రయుంజీతేతి - అత్రసాగ్నిరసగ్నిర్వాదా వైశ్వదేవం
 కుర్యాత్ ॥ ఆదాపృథ్వాక్షయేచాంతే మధ్యేశ్రాద్ధేతుపార్వణే । ఏకోద్దిష్టేనివృత్తే
 తునైశ్వదేప్రొవిధీయతే ॥ ఇత్యాశాక్లేశాంఖాయనపరిశిష్టాత్ - హేమాద్రాహ్మ ॥
 శేషమన్నమనుజ్ఞాప్య వైశ్వదేచక్రియాంతతః । శ్రాద్ధాహ్నిశ్రాద్ధశేషేణ వైశ్వదే
 వంసమాచరేదితి ॥ చతుర్వింశతిమతాన్నాందీ శ్రాద్ధేష్యంతేవైశ్వదేవఉక్తః - బ
 హ్వృచానామపివృత్త్యాలోచనాత్తైవ । పూర్వోక్తంతుయేషాం పరిశిష్టంతద్విష
 యమన్యవిషయంవాఙ్మయం - అత్రశ్రాద్ధాంగతర్పణం నేత్యుక్తంప్రాక్ - ఇతి నిర్ణ
 యసింధౌ వృద్ధిశ్రాద్ధమ్ - అథ జీవత్పితృకశ్రాద్ధం - తత్రానేకపక్షాదృశ్యంతే - జీ
 వంతంపితరంభోజయిత్యాపరయో శ్రాద్ధం కుర్యాదిత్యేకః - హేమామాంతమేవకు
 ర్యాదిత్యర్థః ॥ హేమామాంతఃపితృయజ్ఞస్సాన్య జీవేపితరిజానతః । పితరం భోజయి
 త్యావా పిండోన్నిపుణయాత్పరౌ ॥ ఇతి యజ్ఞపార్శ్వోక్తే - యదిజీవత్పితానదద్యా
 దాహేమామాత్కృత్వావిరమేదిత్యాపస్తంభోక్తేశ్చ - జీవతాంపిండానగ్నా హుత్వా
 పరేభ్యోదేయమిత్యపరః - జహుయా జీవేభ్య ఇత్యాశ్వలాయనోక్తే - జీవతామ
 జీవతాంచ పిండదానమతీతరః - జీవతామజీవతాంవాదేయమేవేతి హిరణ్యకేతురితి
 నిగమాత్ - తస్మాజ్జీవత్పితాకుర్యా ద్వాభ్యామేవ నసంశయఇతి భవిష్యోక్తద్వా
 భ్యామేవేత్యన్యః - ఏతేపక్షాఃకలానిషిద్ధాః ॥ ప్రత్యక్షమర్చనంశ్రాద్ధే నిషిద్ధంమను
 రబ్రవీత్ । పిండనిర్వపణంచాపి మహాపాతక సమ్మితమితి పృథ్వీచంద్రోదయే భవి
 ష్యోక్తే - చంద్రికాప్యేవం - తస్మాత్పితరిజీవత్శ్రాద్ధానారంభ ఏవేత్యేకఃపక్షః ॥
 సపితుఃపితృకృత్యేషు అధికారోనవిద్యతే ఇతికాత్యాయనోక్తే ॥ జీవేపితరివైపుత్ర
 శ్రాద్ధకాలం విచక్షాయేదితి హరిలోక్తేశ్చ - పితృఃప్రతాదిగ్నోదద్యాదితి సిద్ధాం

తః || ధీయమాణేతుపితరిపూర్వేచామేపనిర్వహేదిమనూజేః || పితృపితృభ్యోనాచ
ద్యా త్సపితేత్యసరాశ్రుతి రితిశాస్త్రాయనోక్తమ్ - ఆయంబుహుగమృతః -
అన్యేశామాభేదేనజ్ఞేయాః - ఏవంఏనాన్యతామహేనా ప్యాపేనకార్యం | మాతా
మహానామప్యేవం శ్రాద్ధంకుర్యాద్విచిత్రణః | మంత్రోహేనయథాన్యాయం హేహ
ణాంమంత్రవజ్రతమిలివిష్టుక్తేః || ఏవంమాత్రాదివిస్మయ తథాపూతామహాదికే |
ఇతి పృథ్వీచంద్రోదయేగ్నిపుగాణాచ్చ - విరిణివలితుస్వమాతరివృణాయామపి
తుగేవమాతృసూతామహాయోకుర్యాత్ - యేభ్యోనవితాదద్యుదితవత్సమాగా
వచనాదిలిపితామహచరిణాః - నుగసరి శ్చేతురేనత్పితాస్వమాతాహత్యమహాయో
ర్ధద్యాదిత్యుక్తం - కాలాదభ్యేత్యసం - మృతేతుపితరివన్నాత్మకః - వితామహా
దిభ్యో పృథ్వాదద్యాదితి స్మృతీతత్త్వాది గోచగ్రంథాః - దాక్షిణ్యాత్సం || పృథ్వీ
గేహమాతృవగేహ తథామాతామహాస్యచ | జేష్ఠేయదివగ్రాద్య స్తంబగ్నితం
రిత్యజేదితి వచనాత్తద్వగ్రత్యాగపేత్యాహుః - ఏవంపతితనస్త్వ స్తపితృకాదేరిసి
జ్ఞేయం || వృద్ధాతీర్థేచనస్త్వస్తే తాతేచహితేనతి | యేభ్యోనవితాదద్యా
భ్యోదద్యాత్సంయంసుతః ఇతిపత్నీంశస్సతాత్ - సస్త్వస్థివల్యకః - మృతే
తుసస్త్వేతదాద్యేనదేయం - మృతేతిపేత్యోపేతేగదాః - కత్వాచనోప || బ్రా
హ్మణాదిహతేతాతే పతితేనంగవశే | పృథ్వీమాచ్చమృతేదయా యోధ్యోన
దదాత్యసా || ఆయంచనస్త్వస్తపిత్రాదేరివిశేషాత్సర్వశ్రాద్ధధికారః - ఏతన్మృదం
డిపరం - ఏకాదశాహపార్వణవాషిష్ఠికాద్యపితృస్త్వేవ || ఆపాన్యేకాదశేప్రాత్రేపా
ర్వణంతువిధీయతే ఇత్యుక్త్వా || త్రిదండగ్రహణాదేవశ్రేతత్వంనైవజాయతే | ఇత్యు
శనసావిశేషోక్తేః - బ్రాహ్మణాదిహతేఇత్యాది నిషేధస్త్యేకదండాదిపరః - అతఃప
రమహంసానాం నాషిష్ఠికాదిమనకార్యమితి శూలవాణి శ్రాద్ధతత్త్వాదయోగశ
గ్రంథాః - ఇదమేవతుయుక్తం - యత్తుహేమాద్రాకాండీన్యః || దన్వశ్రాద్ధంగయా
శ్రాద్ధంశ్రాద్ధంచాపరిషీకమ్ | నవీవత్పితృకఃకుర్యాత్స్థితైర్హర్షణామేవచేత | గత్స
స్యస్త్రనిత్రాద్యతిరిక్తవిషయం - మైత్రాయణయన్యోశ్చే || ఉద్యాహేపుత్రజన్మసే
త్ర్యేప్యాసౌమికేనుభే | తీర్థేబ్రాహ్మణాదునాతే పడతేదేవతావిరుః || ఇత్యేన
మహానదిషుసర్వాసు తీర్థేషుచగయాహుశే | ఏవత్పితాపిమర్త్యని శ్రాద్ధపార్వ
ణధర్మవిత్ - గయామృతేఇతిమాతృవ్యతిరిక్తవిషయం - అన్వస్త్వస్థిగయాహృ
ప్తా సత్యాంయచ్చమృతేహనిమామృత్యాద్ధంసుతాకుర్యాత్స్థిస్థాపితంజవశే | ఇతి
త్రైవ్యోక్తేః - గయాప్రాప్తేనసంగికార్యం || గయాం పితృసంగికార్యా మాతృ
శ్యాద్ధం సమాచరితివచనాత్ - హేనస్మృతమాతృకోగయాయాం ఇన్వస్త్వణ
మాత్రంకుర్యాత్ - తద్వచనంబ్రహ్మగ్రంథంపేతేకాలాదిన్వస్త్వపేదవచనాదుః -
అన్యేతుగత్వాశ్రాద్ధంసేవపేదాత్ - నానాన్యతాప్రాప్తం చిత్తశ్రాద్ధంభవశ్యేవ
గయాయామిత్యాహుః - యదాతుపేనుప్రేరిణిశ్చేదగయా గూలిగదాయజహా
సస్త్వపితృలితామహా ప్రవణాహుఃఇత్యేనబ్రాహ్మణ - రిత్రహాతుః పితృపత్నీ శ్వేతై
కోన్వ్యుక్తం | శ్రాద్ధమాతృశ్వేతా పుహాన్వ్యాంకుర్యాదితి బ్రహ్మపితృతత్త్వవిశేష

పదాక్షయ్యనపేష్వేవేతికేచిత్ - ఆద్యంతేవవేత్సస్యే - మధ్యమాంతేఇత్యవశే - సంకోచేహేత్వభావాత్త త్రత్యసర్వశ్రాద్ధానిమాతుః కార్యాణీత్యుక్తప్రతిభాతి-
యత్తుమదనపారిజాతే || నజీవత్పితృకఃకుర్యా చ్ఛ్వాద్ధమగ్ని మృతేద్విజః | యేభ్య ఏవపితాదద్యా తైభ్యఃకుర్వీతసాగ్నికః || ఇతిసుమంతూక్తః - సాగ్నేరేవజీవత్పితృక-
స్య తీర్థాదిశ్రాద్ధముక్తం - సాగ్నేరపిమైత్రాయణీయ శాఖీయస్యైవనాన్యేషాం - పడేతేజీవతఃపితురితి తత్పరిశిష్టేవప్రాక్షేరితి రత్నావళి దివోదాసాద్యాః - తదయు-
క్తం - సౌమంతపంపిండపితృయజ్ఞవిషయం - సన్యస్తప్రితాద్యతిరిక్తవిషయం నేతి
పృథ్వీచంద్రోదయోక్తః-వృద్ధాతీర్థేచేత్యాదేసాధారణ్యనాన్యపితథాత్వాచ్చ! తథానిరగ్నేరపినాందీశ్రాద్ధముక్తంసాగ్ - ఏవంపితామహాజీవనేపిజ్ఞేయం-విశేషః
పితృకృతజీవ త్పితృకనిర్ణయేజ్ఞేయః - అధపితామహేజీవతిమృతేచ పితరియద్యపి
పితామహావాతాచ్ఛ్వాద్ధేభుంజతేత్వ బ్రవీన్మనుః||ఇతిమనునాజీవతః పితామహస్య
భోజనముక్తం - తథాప్రిత్యక్షార్చనస్యపూర్వం నిషిద్ధత్వాత్పితామహం విహాయ
పితృప్రపితామహ వృద్ధప్రపితామహేభ్యోదేయం || పితాయస్య నివృత్తసాన్యజీవే
చ్ఛాపిపితామహః | పితృస్సనామసంకీర్త్య కీర్తయేత్ప్రిపితామహమితిమనూక్తః -
అయమేవసర్వసమృతఃపతుః - యత్తుచందోగపరిశిష్టే || పితామహే ధ్రియమాణేపి
పితృః ప్రేతస్యనిర్వపేత్ | పితృస్తస్యచవృత్తస్యజీవేచ్ఛేత్ప్రిపితామహః || ఇతిఏకపు-
రుషంద్విపురుషంవా పార్వణమాహతత్తీర్థపితృయజ్ఞపరం - వృద్ధాపూర్వోక్తమే-
వ - ఏవంపూర్వయోర్మృతయోః ప్రపితామహేజీవతి పితృమాత్రే మృతేపరయో-
ర్జీవతోశ్చవృద్ధ ప్రపితామహాదిభ్యోజ్ఞేయం || జీవంతమపిదద్యాద్యాప్రేతాయానో-
దకేద్విజఇతి శాఖ్యానోక్తేశ్చ - ఏతత్సర్వంమనసికృత్వాహామేమాదౌవిష్టుః-
పితరిజీవతియ శ్వాద్ధంకుర్యాద్యేషాం పితాక్కుర్యాత్తేషాం పితరిపితామహేచ జీవతి
యేషాంపితామహః - పితరిపితామహేప్రపితామహేచజీవతినైవకుర్యాత్ - యస్య
పితాప్రేతసాన్య త్సప్రితేపిండంనిధాయ పితామహాత్పరాభ్యాంద్వాభ్యాందద్యాత్ -
యస్యపితామహఃప్రేతసాన్యత్సప్రేతేపిండంనిధాయప్రితామహాత్పరాభ్యాందద్యా-
త్ - యస్యపితాపితామహాశ్చప్రేతసాన్య తాంసతాభ్యాం పిండోదత్వా పితామహ-
ప్రపితామహాయదద్యాత్ || మాతామహానామస్యేనం శ్రాద్ధంకుర్యాద్విచక్షణః |
మంత్రోహేనయథాన్యాయం శేషాణామంత్రవజ్జతమితి - అత్రపితృవన్మాతా
మహేజీవతితత్పితృదిభ్యః యథాతత్రత్రిషుజీవతునైవ కుర్యాత్తథాత్మాతీత్యాది
సర్వమతిదేశ్యం - ఏవంమాతృజీవనేపీతి శూలపాణి కాలాదర్శా - తన్న - యేభ్య
ఏవేత్యాదాయచ్ఛబ్దాదేర్వ్యక్తి విశేషవాచిత్యేన తదప్రిసంగాదితిదిక్ - ఉత్తరా-
ర్థంవ్యాఖ్యాతంప్రాక్ - యత్త్వత్ర విజ్ఞానేశ్వరేణోక్తం - పితేపిండంనిదాయేతిపి-
తురేకోద్దిష్ట విధినాశ్రాద్ధంకృత్వా ప్రపితామహాదిభ్యః పార్వణం కుర్యాత్ - తద్వ్యు-
త్క్రమమృతసపిండీకరణాభావపక్షే సపిండీకరణస్థానా పన్నంజ్ఞేయం || పృథక్-
మాత్తుప్రమీతాసాం నైవకార్యాసపిండతేజీవచనాత్ - దర్శాదాతు పితరేకోద్ది-
ష్టమేషకార్యం - నజీవంతమపిదదాతీతిశ్రుతేః || జీవేత్పితా మహాయస్య పితా

చాంతరితోభవత్ । పితరేకేస్యదాతవ్యమేవమాచుర్యసేషిణః ఇతియజ్ఞసారోవ్యక్తః - పితామహావతంతైపితరేవ సమావసృగితుఃపితోక్తేశ్చ - శిష్టాస్తు । వ్యతక్రమాత్ప్రమాతానాం నైవకార్యాసపిండతా । యదిమాతాయదిపితాభగ్నానైషవిధిస్సృతః ఇతిమాధవీయే స్కాందోక్తే ద్వ్యత్క్రమమృత సపిండికుణాభావః పితృన్యాదివిషయఇత్యాహుః - ఏషవిధిర్నిషేధకూపః - త్రిషుజీవన్మువిష్టురాహ-త్రిషుజీవన్మునైవకుర్యాదితి - తద్గర్భాదివిషయం - నాందీశ్రాద్ధంతిపరేభ్యః సింహ్యభివశ్యేవేతికల్పతయః - పృథ్వీచంద్రోదయస్తు । దద్యాత్ప్రేభ్యఃపరేభ్యస్తు జీవేచ్ఛేత్ప్రీతయంయదీతిమనూక్తేః - సర్వత్రవికల్పః సచదేశాచారాద్వ్యవస్థితఇత్యాహ - సుదర్శనభాష్యతుమాసిక శ్రాద్ధంజీవన్ముతాదినా వ్యతక్రమమృతపిత్రాదినాచ కార్యమేవేత్యుక్తం - మదసరత్నేక్రతుః ॥ అష్టకాదిషుసంక్రాంతౌమన్వాదిషుయుగాదిషు । చంద్రసూర్యగ్రహేపాతే స్వేచ్ఛయాలభ్యయోగతః ॥ జీవత్పితౄనైవకుర్యాచ్ఛ్రాద్ధం కామ్యంతిభాషలమ్ ॥ అశ్వేవిశేషః శ్రీత్యకృత జీవత్పితృకనికాయే భట్టకృత త్రిన్దవీసేతౌచక్రయాః - ఇతి నిర్ణయసింహా వీవత్పితృకాదిశ్రాద్ధాః - అథ విభక్తాభక్తినికాయః - పృథ్వీచంద్రోదయసంవిదిః । బహవస్సుర్యదాపుత్రాః పితరేకేత్రవాసిను । సర్వేషాంతుషుతింశ్చత్వా స్వేనైవతయత్కృతమ్ ॥ ద్రవ్యేణచావిభక్తేనసర్వైశేవకృతంభవత్ । క్షేప్రస్యోద్వైవశ్వేసి సర్వేషుభౌగినఇత్యర్థః - తేనసేనైవబ్రహ్మచర్యాగినియమాశ్వేతేతసంసృతత్వా త్సర్వేషాంకార్యః - ఏసంసంస్కృతీనామపతుల్యత్వాత్ - మితాదీనామనారదః ॥ భాష్యేనానవిభక్తానామేకాధిర్యఃప్రవర్తతే । విభాగేనవిధిక్రీడి భవేజ్జేషాం పృథక్పృథక్ ॥ బృహస్పతిరపి ॥ ఏకపాకేనసతాం పితృదేవద్విబాచ్యమే ॥ ఏకంభవేద్విభక్తానాం తదేవస్యాద్భృహేగృహే ॥ అత్రయద్యస్యనిశేషశ్రవణాత్ బ్రహ్మయజ్ఞసంధ్యాది స్వ్యవధిక్తానాంసృతక్షిప్తేషుః ప్రాప్నోతితికామద్రవ్యసాధ్యశ్రాద్ధస్వేచ్ఛదేవాదిపవనః - ద్రవ్యస్యాదేకస్వామికత్వేనైకస్య స్వయేఒపధికారాత్ - యానితుద్రవ్యాసాధ్యాని ముగ్రతపానానసంధ్యాబ్రహ్మయజ్ఞపారాయణాదీని తస్యైవి త్రికశామ్యాని నేషుస్మిన్ గేనాధికారః - ద్రవ్యస్వయాభావేఒనునుత్యరపేక్షకూత్ - ద్రవ్యేణచావిభక్తేనైవస్యావిషయత్వాత్ ॥ ఏకగోశ్వేకపాకానాంబ్రహ్మయజ్ఞాద్విభక్తీనామితిఅగ్నిహోత్రంసురాచారాచ సంధ్యానిత్యభవేత్రథా ॥ ఇతిప్రయోగానానిజాతే అవ్వలాయసస్మృతేశ్చ - అగ్నిహోత్రశబ్దాగ్నిసాధ్యశాత్రాన్యానిత్యనిగ్రహః - తేస్వేన్యానుమత్యైవాధికారేణ న్యాయసామ్యాత్ - పితృబ్రహ్మసంసృత్యభవం నిత్యేస్వనుమతిం వినా క్షేకస్యాధికారః ॥ ఏకోపిస్థావరేకుర్యాన్మానాధ్యయసనిగ్రహమ్ । ఆపతా లేకుంటుంబాధేధర్మాధేచవిశేషతఇతివచనాత్ ॥ ధర్మాధేవగోశ్వే పితృశ్రాద్ధాదావితివిజ్ఞానేశ్వరః - కచిద్వ్యవిభక్తానామివిషుగ్ధకావకత్వేదేశాంతరేచదాచ్చికాన్తికయోపునక్త్యమామః - భాత్యనామవిభక్తానాంసృత్యభక్త్యాకోభవేద్యది వైశ్వదేవాదికంశ్రాద్ధంకుర్యుస్తేనైవృత్యభక్తీ ॥ ఇతిహోదోక్తః ॥ అవిభక్తైవత్ప్రేణ పితృమేషోమృతావాని । దేశాంతరేవృ

కా-ర్యోదర్శనశ్రాద్ధంతతైవచేలియమోక్తశ్చేతి - తత్రమూలంబింత్యం - తదయ
 మర్థః - పంచమహాయజ్ఞమధ్యేదేవభూతపితృ మనుష్యయజ్ఞానన్యానుమత్యాజ్యేష
 పశుర్యాత్ || హుమామాగ్రదానరహితం సభోక్తవ్యంకదాచన | అవిభక్తేషు
 సంస్కృప్తేష్వేకేనాపికృతం కృతమితివ్యాసోక్తేషు - యస్యతుజ్యేష్ఠేనాకృతేనై
 శ్వదేవేన్నుంసిద్ధ్యేతేనతూష్ణిమగ్నాకించిత్ప్రప్త్యాభోక్తవ్యం - యస్యత్యేషామగ్రతో
 న్నం సిద్ధ్యేత్సనియుక్తమగ్నకృత్యాగ్రంబ్రాహ్మణాయ దత్వాభుంజితేత్యవిభక్తాధి
 కారే పృథ్వీచంద్రోదయేగోభిలోక్తైః - ఆశ్వలాయనస్తుపాకపార్థక్యేషుసక్తవ్యంత
 దేకత్యేషుసక్తవ్యమాహ || వసతామేకపాకేనవిభక్తానామప్రిభుః | ఏకస్తుచంద్రో
 యజ్ఞాన్ముర్యాద్యాగ్యజ్ఞపూర్వకాః || అవిభక్తావిభక్తావాప్ససక్తాద్విజాతయః | కు
 ర్యుఃపృథక్పృథగ్యజ్ఞానోభజనాత్ప్రొద్ధిన ఇతిబ్రహ్మయజ్ఞసంధ్యాన్నానతర్పణాది
 తూక్తహేతోఃపృథగేవ - దేవపూజాతూక్తవచనద్వయాదేకత్రపృథగ్వా - దర్శ
 గ్రహణశ్రాద్ధాదిత్యేకవైవ - తీర్థశ్రాద్ధాద్యపియుగిత్వం దేవేషామవిభక్తానాం ప్రా
 ప్తావేకస్యభేదేనప్రాప్తాభిన్నం - గయాశ్రాద్ధేష్యం || ఏభ్యన్యాబహవః పుత్రాశ్చ
 అవంతోగుణాన్వితాః | తేషాంతుసమవేతానాంయద్యేకోసిగయాంప్రజేత్ || తారి
 తాస్మోవయంతేన సయాతిపిమంగాతిమితిహేమాదౌ కర్మోక్తైః - కామ్యేషి
 దానహుమాదావన్యామనుత్యైవాధికారః - ద్రవ్యాసాధ్యజపాదాతాంవినాపి-
 అపరాచక్రేపైఃససిః || విభక్తైస్తుపృథక్కార్యంప్రతిసంవత్సరాదికమ్ | ఏకేనైవావిభ
 క్తైషుకృతేనర్వేస్తుతత్కృతమ్ || సాంవత్సరాత్పుర్వాణిమాసికాన్యేకత్రైవ -
 తదాహలఘుహారితః || సపిండికరణాంతానియానిశ్రాద్ధానిపోడత | పృథజ్జే
 వసుతాకుర్యుః పృథగ్ద్రవ్యా అపిక్వచిత్ || సపిండనం మాసికోఽలకరణం ||
 అర్వాకంసంవత్సరాజ్యేషః శ్వాధంకుర్యాత్సమేత్యతు | ఉర్ధ్వం సపిండికర
 ణాత్సంవత్సరయః పృథక్పృథగితివ్యాసోక్తైః - ఉతనాః || నవశ్రాద్ధం సపిండత్విం
 శ్రాద్ధాన్యపిచపోడత | ఏకేనైవతుకార్యాణి సంవిభక్తధనేష్యపి || మఘాత్రయో
 దశీశ్రాద్ధంత్యవిభక్తానామపి పృథగిత్వక్తంప్రాక్ - యత్తువృద్ధవసిష్ఠః || మాసికం
 చవృహత్సర్గంసపిండికరణంతథా | జ్యేష్ఠేనైవప్రకర్తవ్యమాభిక్తంచభమంతథేతి -
 తన్నిర్మూలం || బహ్వృచపరిశిష్టేనవశ్రాద్ధంసహదద్యుఃఇతి - అధతీర్థశ్రాద్ధం - తత్ర
 యద్యప్యస్మత్పితౄణామహకృతత్రిస్థవీసేతురేవజాగర్తి - తథాపికించిదుచ్యతే - తత్ర
 యాత్రాయాం || సహగ్నిర్వాసపత్నీకోగచ్ఛేత్తీర్థానిసంయతః | ప్రాయశ్చిత్తీవ
 జేత్తీర్థంసత్నీవిరహితోపివా || యజ్ఞేష్వనధికారీవాయశ్చవామంత్రసాధకః || ఇతికౌ
 ర్వాదివచనాత్సాగ్నేస్సపత్నీకవైవాధికారః - భారతే || బ్రాహ్మణాక్షత్రియో
 వైశ్యశూద్రోవారాజసత్రమ | నవియోనింప్రజంత్యేతేన్నానాత్తీగేమహాత్మనః ||
 స్కాందేవిధవాధర్మేషు || స్నానందానంతీర్థయాత్రాంవిష్ణునామగ్రహంముహుః ||
 ఏతత్పుత్రాద్యనుమత్యైవ - సధవాయాపత్యాసహౌవేతిప్రాగుక్తం - కాశీఖండే ||
 మాతుఃపితుఃక్షేత్రమనాస్తథాస్థిసతస్తుకుర్యాత్ఫలతీర్థయాత్రమ్ || తద్విధిస్కాం
 దే || తీర్థయాత్రాంచీర్ణప్రాగ్విధాయోపోషణంగృహాగతేనంచపితౄన్ప్రార్థయా

3.25

గొంతును సంగం - తృతీయః పరిచ్ఛేదే - శ్రాద్ధం క్షయః.

[illegible]

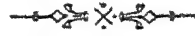
త్రకృత్వాకారాపి కాకృతిమ్ || కృత్యేతిగృహాన్నిర్ణయసమయేకరణేభదం || ప్రతి
 మంచాలభే తీర్థంప్రణవేనజలంశుచి | అపగాహ్యతతస్నాయా ద్యధావన్మంత్ర
 యోగతః || మంత్రశ్చప్రధానఖండే || నమోస్తుదేవదేవాయశితికంఠాయదండినే |
 రుద్రాయచాహస్తాయచక్రిణేవేదసేనమః || సరస్వతీచసావిత్రీవేదమాతాగరియ
 సీ | సన్నిధాతీభవత్వత్రతీర్థే పాపప్రణాశినీ తిమంత్రవత్సాన్నినంచవనోత్తరంకా
 ర్యం || పూర్వమావాహనంతీర్థముండనంతదనంతరం | తతస్నాన్నినాదికంకుర్యాత్ప
 శ్చాచ్ఛాన్ధంసమాచరేదిత్యుక్తైః || యత్తు || గత్వాస్నానంప్రకుర్వీతవపనంతదనం
 తరమితితన్ముసలస్నానపరం - కాశీఖండే || తీర్థోపవాసఃకర్తవ్యశ్చిరసోముండనంత
 థా - ఉపవాసేతత్త్రైస్రాక్తం || యదహి తీర్థప్రాప్తిస్నాన్తదహ్నిపూర్వవాస
 రే | పునవాసఃప్రకర్తవ్యఃప్రాప్తేహి శ్రాద్ధదోభవేత్ || అత్ర || ఉపవాసంతతః
 కుర్యాత్సన్నిహనిసువ్రత ఇతిప్రాప్తిదినేషూపవాసోక్త్యైకల్యః - ముండనేతు
 స్కాండదేవతా || ముండనంచోపవాసశ్చసర్వతీర్థైష్యయంవిధిః | వర్జయిత్వాకురు
 ష్మేత్రంవిశాలంవిరజంగయామ్ || విరజంలోణారప్రసిద్ధమహాతీర్థపరఃసర్వతీర్థశబ్దః -
 అత్రవిశేషఃస్మృత్యంతరే || ఉర్ధ్వమద్వాద్విమాసోనాత్పునస్తీర్థంప్రజేద్విది ముం
 డనంచోపవాసంచతతోయత్సేనకారయేత్ || తదాతద్వపనంతస్తప్రాచయశ్చిత్త
 మృతేద్విజ | ఇతివాసారః || ప్రయాగేప్రతియాత్రంతుయోజనత్రయభ్యంతే షోరంకృ
 త్వాతువిధివత్తతస్నాన్నియాత్ప్రీతాసి తేతథాచబృహస్పతిః || షోరంనైమిత్తికంకా
 ర్యంనిషేధేనత్యపిధునివమ్ | పిత్రాదిమృతదీక్షాస్థాచయశ్చిత్తేధతీర్థకే | అపరాగ్గో
 స్కాండే || ఉదజ్జుఖఃప్రాజ్జుఖోవాపపనంకారయేత్సుధీః | కేశశ్మశ్రులోమనఖాన్య
 దకస్సంస్థానివాపయేత్ - ఇదంప్రయాగేసధవానామపి సమూలంభవతీతిభట్టాః -
 యుక్తంతు || సర్వాన్గేశాన్సముద్ధృత్యఛేదయేదంగుళిద్యయమ్ | ఏవమేవహినా
 రీణాంశస్యతేవపక్రియేతి తచ్చాకృతచూడానాంనకార్యమితికేచిత్ - తత్త్వంతు
 నైమిత్తికత్వాత్ప్రీతాదిమృతివత్కార్యమేవేతి - తదప్రియయాగేనిత్యంనాన్యత్ర -
 తచ్చయతిభిస్తీర్థపిఋతుసంధిష్యేవకార్యంనాన్యదా || కక్షోపస్థశిఖావర్జమృతుసంధి
 షువాపయేదితిస్మృతేః-ఇదంజీవత్పితృకేణాపితీర్థకార్యం- నచముండనంపిండదానం
 చేతిదక్షవచనేననిషేధః || వినాతీర్థంవినాయజ్ఞంమాతాపితౄర్మృతంవినా || యోవాప
 యతిలోమానిసపుత్రఃపితృఘాతకఃఇతిస్మృత్యాతత్సంకోచాత్-తదప్రియయాగేప్రతి
 యాత్రమన్యతీర్థాద్యయాత్రాయామేవేతిశిష్టాః-తతస్నాన్నినం- పరాధేతుమాగ్నం
 డేయపురాణే || మాతరంపితరంజాయాంభ్రాతరం సుహృదంగురుమ్ | యముద్దిశ్యనిమ
 జ్జేతలప్తమాంశంలభేత్తతః || పైరినసః | పృతికృతింకుశమయ్యాంతీర్థవారిణిమజ్జయేత్ |
 మజ్జయేచ్ఛయముద్దిశ్యసోష్టభాగఫలంలభేత్ || తతస్తర్పణశ్రాద్ధేప్పద్యీచందోదయ
 బ్రహ్మదేవిపురాణకాశీఖండాదిషు || అకాలేష్యధవాకాలే తీర్థేశ్రాద్ధంచతర్పణమ్ | అవి
 లంబేనకర్తవ్యంనైవవిఘ్నంసమాచరేత్ || మాతేస్యపితౄణాంచైవతర్పణమితితు
 ర్యపాదః-తత్రదేవతామహాలయప్రాగుక్తాః శంఖదేవతా || తీర్థద్రవ్యాపవత్తైచనకాల
 మనధారయేత్ | పాత్రంచగ్రాహ్యంప్రాప్యసద్యశ్చాచ్ఛాన్ధంసమాచరేత్ || హరితః || ౬

వావాయదివారాత్రో భుక్తోమ్రాహాపితోపినానకాలనియమః సత్రంగంగాప్రసక్తసగి
 ద్వగామ్॥ ధారతే॥ భుక్తోవాప్యసేవాభుక్తోరాత్రోవావాయదివాదివాపర్వకాలేభివా
 కాతేశుచిర్యాప్యధవాశుచిః॥ యదైవదృశ్యతేతత్రసదీచత్రపథగామ్రయోమ్రమాణం
 దర్శనంతస్మాన్మకాలఃసత్రకారణం॥ అశౌచేపికార్యంవివాహాదుర్వ్యాధ్యాయాగ్రా
 యాంతీర్థకర్మశివతత్రసూతకంతద్వత్కర్మయజ్ఞాదికారణేనావృత్తేనసంస్కారం॥ త
 దాసమకరణేవాశౌచాంతేపరకుర్వాత్సర్వధానఖండేననాంసంహారంపితృకారణ
 సత్రకారణమాయదైవదృశ్యతేతత్కర్మతనాపర్వసహస్రం॥ చులమాసేవికార్యం॥ ని
 త్యంమితివత్సరప్రాయంసంస్కరిష్యుచేత్తీర్థశ్రద్ధాబలచ్ఛాసంప్రత్యశ్రద్ధాంత
 ర్వాసంస్కారం॥ స్మృత్యంతితచ్ఛాశౌచేత్తీర్థభావఃస్వరాత్రోవాసంస్కారశ్రద్ధా
 దిక్కుకాసన్నికీర్తనప్రాప్తావామహేమశ్రద్ధవిషయం గ్రహణానివృత్తతత్రాసంస్కారా
 మాశౌచాగ్రాతీర్థప్రాప్తిఃకార్యాచులమాసేతుమంసర్వమేత్తీర్థశ్రద్ధాచేత్యంత
 చంద్రికాయాందేవిపురాణే॥ శ్రాద్ధాంతత్రైకరన్యమన్యాయానవ్యతిశయః॥ హేమరా
 ద్రా॥ అర్ఘ్యమావాహనంచైవద్విధాంగుః సమకాలిన్యోప్రసక్తౌచపితృసంస్కారశ్రా
 ద్దేవివర్జయత్॥ భవిష్య॥ అవాహనవిస్మయ్యేత్త్రాతేమాంసర్వతే॥ అవాహనం
 తీర్థస్యాన్నాభ్యధానంతథాభవేత్॥ ఆచారానివృత్తేనాసంస్కారానివృత్తేన
 యతిః - అగ్నాకిరణంచసేవితత్సానశాన్తం - అత్రాచార్యేనాసంస్కారానివృత్తేనా
 నాంపిండమాత్రందేయం॥ వాపిచ్ఛేదంత్రాంతమన్యోమంగాసంహారంపితృకారణ
 క్రమశఃపితృసత్త్వేనాంపిండనిర్వహణంసంహారేనాసంస్కారానివృత్తేనాసంస్కారా
 ద్రాః - తతస్సామాన్యపిండంసదాభాత్॥ తత్రాపిండంసంహారాయవాహనంసంస్కారా
 న్యవ॥ జ్ఞాతినగ్నస్యసర్వస్యసామాన్యంపిండముత్సర్జితేనాసంస్కారానివృత్తేనాసంస్కారా
 తీర్థశ్రాద్ధాంతకుర్వీతపంచాస్తేసవిశేషతః॥ ఆమాసేనసంహారానాంపిండములగ్న
 రపి॥ పిండద్రవ్యానిదేవిపురాణే హేమాగ్రాప్రధానానాంసంహారంపితృకారణ
 సంహారానైవాపిసేవనా॥ కర్తవ్యమన్యోమంగాసంహారంపితృకారణ
 తీర్థప్రాప్తేపాననాన్యాప్రతిపత్తిశ్చైవ్యక్తంప్రాక్ - తతద్వివిధమయాచార్యేనాసంస్కారా
 నసపుత్రయైత్యుక్తంప్రాక్ - సపుత్రయానకకర్తవ్యంభర్తృభర్తృభాగిణాచార్యేనాసంస్కారా
 శ్చ - అనువసితేనాపికార్యం॥ తతచ్ఛాసంహారంపితృకారణానాంపిండములగ్న
 తీర్థశ్రాద్ధముపక్రమ్యాత్కేఽతచ్ఛబీసత్సత్సకేణాపికార్యమిత్త్యుక్తంప్రాక్॥ యాననాతు
 సకార్యంసకుర్యాత్సూతకంభిక్షుశోద్ధిపిండోదకక్రియాం॥ త్యక్తాసన్యాసయాగే
 నగ్రహధర్మాదికంవ్రతం॥ గోత్రాదిచరణంసర్వంపితృసూతకంసంహారంపితృకారణ
 యాయాంసూక్తంవాయపీయే॥ దండంప్రదర్శయెద్భిక్షుర్గయాగశ్వాసవిదదన్॥ దం
 డంస్పృష్ట్యావిష్టుపదేపితృభిస్సహముచ్యతే॥ గయాయాంధర్మపృష్ఠేనకూడేయా
 వేవతేతథా॥ దండంప్రదర్శయెద్భిక్షుఃపితృభిస్సహముచ్యతే॥ కృత్విగతేత్తీర్థభావః
 జ్ఞాతీర్థచేత్పితృష్టాంతిగ్రాహ్యణోవృత్తిదుర్లభః॥ దశాంశమర్చితంసదాభావం
 ర్వన్నహీయతేఇతి - విశేషాంతరాచిభట్టకృతత్రిస్థలిసేతౌజ్ఞేయాసీతి॥

ఇతి నిర్ణయసింధౌ తృతీయపరిచ్ఛేదే శ్రాద్ధనిర్ణయః, సమాప్తః.

నిర్ణయసింహా, తృతీయః స్కంధః
ఆ కౌ చ నిర్ణయ ప్రారంభః.

నారాయణాత్మజన్మీమద్రామకృష్ణస్యసూనునా ।
కమలాకరసంశ్లేనాశౌచం నిర్ణయ తేఽఘనా॥

మరీచిః ॥ ఆచతుర్థాద్భుతేష్వస్థానిః సామంశం చ ముషష్టయోః । అతః ఉద్భవ్యం ప్ర
సూతిస్సాన్యద్వజాహంసూతశంభవేత్ ॥ భృహత్కాండః ॥ స్వహస్తేనాత్మ
రాత్రయోమాససన్ముతాః । స్రావంగర్భస్యవిభావో మాసాదర్వాప్యతిగచ్ఛాత్
సాతముద్భవం వదంశ్యే కేత్రాధికంతుసూతశం । స్రావేమాతుస్త్రిరాత్రంస్యాత్స
పిండాశౌచవర్జసం ॥ సాశేమాతుర్వధామాసం సపిండానాం దినత్రయం ॥ అత్రస
ర్వత్రమూలం మితాక్షగాయాంశ్చయం - అత్రమాసత్రయేత్రిరాత్రంస్యాదిత్యమవా
దః - రజస్వలాశ్వేనేనతత్ప్రేక్ష్య - యస్యస్యసేవచర్మమాసేనైత్రిరాత్రం ప్రాప్నో
తి - తథాపి ॥ స్వాసాభ్యసత్తగంయావద్దృష్టాప్రాత్రాభవేద్యం । తదామాససన్మై
స్థాసాం దినపైశ్చ్యుర్భవే ఇత్యాదిపురాణాత్ ॥ రాత్రేభిర్వాసతుర్వాభిర్దృష్టాప్రాత్రే
నిశుద్ధ్యతీతిమనూతైః ॥ గర్భప్రాసేయభామాసమచిరేతూర్తైశ్చత్రయ ఇతిమంచ్య
తైశ్చమాసాత్రంశ్చయం - అచిరేత్రిమాసమభ్యే - ఉత్తమే బ్రాహ్మణే - అత్రస
పిండానాం సన్ద్యశౌచం సపిండానాం గర్భస్యతసేనతీత్యైశ్చ - ఏతదాచతుగ
మాసాత్పాశీలిదినస్యోక్తేః - అకారణాయాశ్చ్యుతేనంభవత్ - సన్ద్యఃపదంస్నానప
రం - ఏవమక్రేపిగర్భసావేస్నానమాత్రంపునఃపిన్ద్యేతివృద్ధసనిష్ఠోక్తేః - పురుషస్యేతిస
పిండోపలక్షణం - పూర్వోక్తిపచనాత్ - ఆచతుర్థమాసం సపిండానాం స్నానంకింతు
పుంసవన - పాశేతిదినం నిర్గుణసరం - గుణవత్స్య ॥ అజాతపిండాశ్చ సవనశ్చ
థాసపిండానాంతుసర్వేషామేకరాత్రమశౌచకమితియమోక్తేగకాహమితిమదన
పారిజాతః - సప్తమమాసాదిదశాహం - ఏతత్సర్వవర్ణవిషయం ॥ తుల్యంవయసిన
ర్వేషామతిక్రమతేతథైవచేతి - వ్యాఘ్రోక్తేఃపరాశరం ॥ జాతేవిప్రాదశాహేనద్వా
దశాహేనభూమిపః । వైశ్యేపంచదశాహేన శూద్రోమాసేనశుద్ధ్యతి ॥ సంసర్జః ॥
జాతేపుత్రేపితుస్సాన్నిసంసరైలంతువిధీయతే ॥ మాతాశుద్ధ్యద్వజాహేనస్నానాత్పున్య
ర్వసంపితః ॥ పుత్రపదాత్కమ్యైశ్చైవతేనసనితుస్సాన్నినమితిహారలతాయాం - తన్న -
పుత్రపదస్యపాత్రీమాతామహస్తేనేలికన్యాయామవిప్రయోగాత్ - యచ్చగృహే
వోక్తం ॥ సూతకేతుముఖందృష్ట్యాజాతస్యజనకస్తతః । కృత్వాసచ్చలంస్నానంతు
శుద్ధోభవతితత్క్షణాత్ ॥ ఇత్యాదిత్యపురాణాన్ముఖాదివ్యసాన్తగచేచపిండాస్నానం

[illegible]

యః । ప్రతానాథస్త్రీసామిద్యో ప్రామాదేషప్రజాపతిరితి కౌర్మవిరోధాచ్చ -
 అతేదంతత్వం ॥ మచమాత్మప్రమాదీమా న్యోకన్యా ముద్వహేద్విజః ! గురుత
 వ్రీసవిజ్ఞయః ఇత్యాదివిరోధాత్ప్రమాదం ప్రకరణాచ్యుతాశౌచపరం - వాసిష్ఠేత
 దగ్రహిదకదానోక్తైః - తేనకన్యాప్రసవేపి సా ప్రపాయమందశరాత్రీమేన-చచకన్యా
 పుత్రకృతం ప్రసవేబలాబుగన్వాప్యస్తం - అగ్నిస్సృతిస్తవనుకల్పో విగీతావేదీస
 ర్వసద్ధాంతః - అన్యథాత్రిపురుష సపిండానాం అప్యమాదిబోధకానాంచ త్ర్యంశ
 సామన్యాయోగాత్ - చతుర్థాదిసప్తమాంతానాంచ కిమపినన్యాత్ - లేనకన్యా
 ప్రసవేదశాహవన - కించ - స్త్రీజన్మోద్దేశేత్రిపురుషం సామిద్యోతేషాంచక్రిరా
 త్రమిత్యనేకార్థవిధిః కింసన్యాత్ - నాన్యోధేదాసత్వైః - చచతుర్థాంతానాంసోద
 కత్వోన్వాపిసిద్ధం - తేనత్రిపురుష చతుర్థాంతానాంచ స్త్రీజన్మనిబోధకత్వం వి
 ధామపునస్తేషాం త్రిరాత్రాశౌచవిధౌవిధ్యగుణానాం విరోధో వాన్యోధేదద్యయంచే
 త్యసంవాదాధాన్యోగ్ని స్సృతిహేతుః - అగ్ని మృతాశౌచం పరిహరి - నా
 తమృతేమృతజాతేవా సపిండానాంనశాహవితి స్వాశౌచపరం - జాతమృతే
 నాశచ్ఛేదోద్ధ్వం ॥ యావన్నచ్చిగ్ధతేనాశితానన్నాపిస్తీతి నూతకం । ఛిన్నే
 నాశేతేషశ్చ త్సూతకంతువిధయతే ఇలిభైమిన్మృతైః ॥ నాడ్యాం ఛిన్నాయా
 మాశౌచ మితిచగీతోక్తశ్చ - ఏతన్నృణాశౌచపరమేన । జననాశౌచంతు
 నాశచ్ఛేదోత్పన్నేపిజననాద్యేన । మృతజాతేనాశచ్ఛేదాభావాత్ ॥ పక్షి
 సూజాద్యుత్పన్నాపత్తేన పేస - నాశిచ్చేదాత్సాన్యో మాతుస్సప్రేషికదోష
 ఇతిసుగ్రతశ్చోక్తిః పరాస్తా - నాశిచ్చేదనాశ్వాన్యో మృతౌతుగ్రహణార్థం । భవన్
 జాతోయతితితో మృతస్మానకపినమేన । నూతకంనుకలంతుః పిహాగ్నినాం
 త్రిరాత్రకం ॥ ఇదిందప్రసవాశౌచ మేనశాసనిమిత్తం స్నానమాత్రం ॥ ప్రాజ్ఞ
 మకరణాత్పద్య శ్చేచమితిరోక్తైః - అత్రకల్పిదామ - నామకరణమాశౌచాం
 తకాలోపలక్షణం - ఆశౌచవ్యవహరేనామాధేయం ఇతివిష్ణుత్తైః ॥ ఆశౌచేచవ్యవ
 హారే నామకర్మవిధీయతేఇతిమనూక్తీన్నామోనియతికాలత్వాత్ ॥ సచ -
 నామధేయందశమ్యాంతు ద్వంద్వశ్లోకానాంకారగోచరే । పుణ్యోగ్ధౌముహూతే
 వా సక్షత్రేవాగుణాన్వితే ॥ ఇతిచుచాత్కేనీయరణ్యోదశమ్యామతీతాయాం
 విప్రః - ద్వాదశ్యామతీతాయాంత్రీయః - నైర్వర్హిణశ్చ - శూద్రపక్షిత్రింశేఇ
 త్యవిజ్ఞయం - పుణ్యఇత్యాద్యనుకల్పః - తేనాచుచః - కాలోపలక్షణం - ఏవందం
 తజననేపి - దంబజన్మసప్తమేమాసేత్యుచనిషిదినియతికాలత్వాత్ - చూలేతుస-శా
 లోపలక్షణం ॥ ప్రథమేద్యేతృతీయేవాకతేనన్యం ప్రతిచోదితాదితిమనూక్తైః ॥ తస్మి
 న్సంవత్సరేపూజేన చూడాకర్మవిధీయతే । ద్వితీయేవాత్పలీయేవాకతేనన్యంస్సృ
 తిదర్శనాదితియ మోక్షేత్ - తస్మానియతకాలత్వాగితి - తస్మాగ్నిచూలేనన్నా
 మదంతజననయోరపి స్వయాపేణ నిమిత్తతోపపత్తేస్తద్విశిష్టకాణామందే వాగ్ని
 భేదాత్ - సప్తమమాసానర్వా నంకదశతేనాగ్నిప్రసంగాచ్చ - యన్మామ

దాతశ్చముద్వేగవిశేషణత్వా దపినక్షితంతదాహుశ్వే త్యన్యనునాదః - ఉభయ
విభానాశ్చభదాత్ - త్రివిధాత్వాత్కూచాభాచేగ్నిదానశ్చోహస్తదభావేవిష్ణూ
తరేకాహితమాధవః - యత్తుకచ్ఛిదాహ అత్రత్రచక్షుః విషయాదిస్థాదేవాధా
త్రివిధోద్ధవమపితత్త్విః - విజ్ఞానేశ్వరోక్తంచ త్రివిధోద్ధవమకృత చూదావిష
యత్వంచిత్యం - జాతదంతపదవైయధ్యాకాదితత్కూచాదాహస్యావిధేయత్వాత్ ||
స్వణమకృతచూదానా మకచ్ఛిన్నైశ్చీకీస్త్వైతేతిమనూతైః త్రివిధోద్ధవ మేకాహా
పతైరథాత్త్వోహసిద్ధేః - త్వయాప్యగోతధాంగీకారా త్పదవైయధ్యస్య సా
మ్యాద్వాక్యాథాజ్ఞానాచ్ఛేద్యం - మితాత రాధానభిజ్ఞకూపజేన ప్రభమనమా
దాకృతమాడస్యసదాత్యోహః - నివృత్తచూకకానాంతుత్రిరాతాచ్ఛుద్ధిరిస్యత
ఇతిమనూతైః - యేతత్సర్వంప్రాగుక్తంసంకానాం-యూతాప్యోస్తు దిశాహూ
ర్ధ్వం మృతేనర్వత్రప్రీతాత్రం - చాలానామజాతదాతానాం ప్రీతాశ్చేనస్త్వితి
కిశ్యస్తాక్షైః - బైబికాదభిసంబంధా దనుగుణ్యాదాప్య త్యక్త-హ-వి-సునూక్షేష్ట
శుద్ధితత్వాదయోగాదాస్తు || అజాతదంతమంపిత్రోరేకాహమిష్టమే | దంతజాతే
త్రిరాత్రంస్యా ద్యదిస్యాతాంతునిగూత || ఇలి కౌర్మాదాశ్చైవంశూద్రపరం || అ
నూధానాంతుకన్యానాం తథావైశూద్రజన్మనామ్ || ఇతిత్యోహనువృత్తాశ్చోక్తైః ||
త్రిరాత్రంతుభవేచ్ఛాద్రే పక్షాసేఅపిశిశౌమ్యమే || ఇతిమితస్యసూక్తాచ్ఛ-దంత
జాతేశూద్రేతుపంచాహః - యథాహంగిరాః || శూద్రేలివహా-నూప్యసేతుమృ
తేషుద్ధిస్తుపంచాహిః | అతఃఉద్ధవంమృతేశూద్రే ద్వాదశాహూవిధీయమే || పద్మ
మాంతమతీతోయ శూద్రస్సంప్రియమేయది | మాసకీతుభవేచ్ఛాచమిత్యా
గిరసభాషితమితి - యత్ - అనూకభావ్యశూద్రస్య ఇతిశంకోః - మాసాశా
చంతత్సగుణశూద్రపరం - నిగుణత్వమూహాత్ శూద్రేలివహా-పద్మ
శాహః - పడజ్ఞార్ధ్వంమాసః పడజ్ఞాత్వాగిగపిత్రోద్వాహూస ఇత్యాహః -
ఏవస్త్వల్యంవయసీ సర్వేషామితివోధాచ్ఛిష్టవిగానాన్నాపత్రవ్యమితి విజ్ఞానేశ్వరా
దయఃదాక్షిణ్యాత్యానాంతతైన - అన్యదేతేప్రాగుక్తమితిగూడాః - ఏవంకన్యాస్వపి
తాస్వప్యజాతదంతాసు పిత్రోరేకరాత్రమితిమాధవః || యత్తువిజ్ఞానేశ్వ రేణోక్తం ||
ఉపద్యోవపకఉభయో సూతకంమాతు రేవహి || ఇతి యూజ్ఞవిరోధ్యైః - గర్భ
స్థప్రేతేమాతుర్దశాహంబాతేఉభయోః - కృతేనాన్నిసోదివాహాంచలిపైంగ్యోక్తే
శ్చ - పిత్రోస్సందరాణాంచ దశాహమస్పృశ్యత్వమితి తన్నేదానింప్రచరతి - అత
ఏవస్త్వత్సర్గసారేతన్నాదృతం - కన్యాసుచాలాత్వాచ్ఛ్మృతోన్నాసం || అచూడా
యూంతుకన్యాయాం సద్యశ్చేచంవిధీయమే || ఇత్యాపస్తంభోక్తైః - ఇద త్రిపురుష
మధ్యే అప్రతానాంతు స్త్రీణాం త్రిపురుషీవిజ్ఞాయతేఇతిదసిద్ధోక్తైః - ఇదంవాగ్దానో
త్తరమితిగూడాతన్న || అప్రతానాంతథా స్త్రీణాంసాపిండ్యంసాప్తపాపమ మితిపంచనా
త్ - చాలోత్తరంవాగ్దానాత్పూర్వంతాస్వేకాహః || అవిశేషేణవర్ణానా మర్వా
కన్యా రకర్మణః | త్రిరాత్రాత్తుభవేచ్ఛుద్ధిః కన్యాస్వహూవిధీయమే || ఇత్యగిరసా

కనా ద్బాలన్యాయావదాశిఖః । కద్యతేసర్వశాస్త్రేషు కుమారో మూంశుండభ
నాత్ ॥ ఆపంచవమాతౌమారం పౌగంశోనవహాయనః ॥ తథా ॥ గ్రహా
క్రియానాస్త్రీ దుగ్ధందేయశిశౌమృతే । పరింపపాయసంశ్చిం దిద్యాన్యాయా
తః ॥ ఏకాదశంద్యాదశాహం వృషోత్సర్గవిధింపినా ॥ తథా ॥ యత్ర ప్రసూయ
తేదాలస్త్రప్రాయఃప్రదీయతేకించిత్సమానవయసాం సంస్కృత్యాశ్చురయథా
విధి ॥ భక్ష్యంభోజ్యంచదాతవ్యం తథాచనుఖభక్షికా । తద్వస్త్రాశ్చిద్రదేయనిహ
చాసత్కానితత్సమే ॥ కుమారాశాంచబాలానాంభోజనావస్త్రేవేష్టనం । యచ్ఛో
పదీనతేదాలస్త్రత్తద్విప్రాయదీయతే ॥ తథా ॥ భూమినిత్యేషణంబాలే అనంశద్వ
యమాశిఖం । తతఃపరింఖగ్రశ్శేష దేహదాహణాయథావిధిః ॥ అచూడే పూర్ణధ్వంఖన
స నివృత్త్యర్థమాపషాద్వయమితి - ప్రాగపిత్తిచూడస్య తన్నివృత్త్యర్థమాశిఖ
మితి ॥ తథా ॥ ధూదాకర్మణసంజాతే పిపత్తిస్సుయరాధివేత్ ॥ సూతకాంతేప్రకర్మ
న్యం పృషసోత్సర్జింసంసృజా ॥ తత్రదాహాప్రకర్మణ్య ఉపకింతత్రస్థితం । ప్రాధా
నియోజకానిన్య స్ససంజీరిణంపినా । ఇదంపంచవమాతరం । ద్వివిధంపంచవ
ణభంక్షేదత్తిమసంస్కృతం ॥ పంచవమాధికేబాలే విమత్తి ర్యదిబాలా ॥ క
త్సగ్ధాదికంకర్మ కర్తవ్యముదకంతతః ॥ అహస్యహనిసంప్రాప్తే కుర్యాచ్చాస్త్రా
షాడశ । పాయసేషుగోనైవ పిండందిద్యాద్యధాక్రమం ॥ ఉదకుంభప్రదానం
దానానియాచ ॥ దీపదానానియత్కించి త్పంచవమాధికేసదా । క
ఖగ్రశ్శేష ప్రతార్యాప్రేతత్వస్తయే । స్వాహాకారేణైవకార్యా శ్శ్రోతోద్ధిష్టాని
డశ ॥ రుజుదద్భైస్తైశ్శుక్తైః ప్రాచీనావీతినాభధితస్త్రోహైశ్చై - ఆత్ర మూ
లంచిత్యం - వాషికాదిసంభవజ్యేవ - సపిండనాధానే పితృత్వాయోగాత్ -
వచనాధావాచ్చ - దిఫ్ఫూదాసయే ॥ ప్రతేనిధిసంప్రాప్తే నిప్రాదాతృగ్రహణియే ।
క్రియాస్సర్వాస్సముద్దిష్టా స్సపిండికిరిణంపినా ॥ ఉపకింపిండగాసంచ క్షితఘాడే
విధీయత ఇతిస్త్రీణాంపూర్వాహత్యాక్ ఉదకపిండదానవిత్పూ - స్త్రీణాంచైకే
ప్రతానామితిగాతమోక్తైః - స్త్రీసూత్రాశ్చిసధర్మాణఇతివచనాత్ ఛూదేవ్యేమ
ఏకద్వయోవిగ్నితాశౌచం సర్వవణాసమం । తుల్యంవయసిసర్వేషామతిక్రాంతేత
దైవచ ॥ ఇతివ్యాఘ్రపాదోక్తైః - యానితు ॥ నిర్వృత్తిచూడకేవిప్రతిరాత్రా
చ్చుద్ధిదివ్యతే ॥ ఇతి ॥ నిపృత్తేక్షుత్రియేషుద్వి రైవ్యేసవభిరుచ్యతే । శూద్రేత్రివ
షకనూజ్యేతు మృతేశుద్ధిస్తు పంచభిః ॥ అత ఉద్ధ్వంమృతేశూద్రే ద్వాదశాహా
విధీయతే । వడ్వహంతమతీతేతు శూద్రేమాసమశౌచక మిత్యాంగిరసాదీనితా
నిశిష్టవిగానాన్నాదత్తవ్యానీతి విజ్ఞానేశ్వరమదనపారిజాతాదయః - శేషేతద్వశా
చ్చుద్రాణాంవ్యవస్తాప్రాగుక్తాహేయైవ - తుల్యేవయసీసర్వేషామితి దాక్షిణ్య
పరం - అన్యదేశేకామాక్తావ్యవస్థేతిశుద్ధిత్యే - అథ జాత్యాశౌచం - తద్భగ్వి
జపుంసాముపనయనోర్ధ్వంప్రవతతే । త్రిరాత్రమావతాద్యేషా ద్యరత్ర మతిఃప
రం । తత్రస్యద్వాదశాహాని విశేఃపంచదశైవతు । త్రింశద్దినానిశూద్రస్య తపః

[illegible]

కాలోపలక్షణం - పడబ్రహ్మపదం మాసత్రయయాధికపరం - గర్భాష్టమేష్టమేవాబైశిష్యక్తేః॥
యత్తుజాగౌళః ॥ వ్రతఘాడాద్విజానాంచ ప్రతీతిఘయధాక్రమమ్॥ తదాహాత్ర్యహ
ఏకాహైశ్చద్ధ్యంత్యపిహనిగుణాఇతిద్విజాదంతాః - ఇదింప్రతీతిష్యిత్వక్తేః - పంచా
బ్దాపసితపరమితి తదేతన్నాద్రియంతే - వృద్ధాః॥ యానితుపరాశరః॥ ఏకాహాద్బాం
నాణస్సుద్ధ్యేన్యోగ్నివేదసమన్వితః । త్ర్యహాత్కేవలవేదస్తుద్విహీనోదశభిదిః॥
కేవలవేదః కేవలశ్రౌతాగ్నేరప్యపలక్షణం - అయంసంకోచో హేమామాధ్యయస
పరవవసతు సంధ్యాదావితీహరలతాయాం - అంగిరాః ॥ సర్వేషామేవవణానాం
సూతకేమృతకేతధా । దశాహాచ్ఛుద్ధిరేతేషామితిశాతాతసోబ్రవీత్ ॥ దేవలః ॥ ఆ
శుచ్యం దశరాత్రంతు సర్వేషామపరేవియః । నిధనేప్రసవేచైవ పశ్యంతః కర్మణఃక్ష
యమ్ ॥ అత్యంతోత్కృష్టస్యకర్మహానాపిజాసతో విప్రహిచర్యాపరిం శూద్రస్యద
శరాత్రమితి హరలతాయాంచతుః ॥ సద్యశ్శౌచంతథైకాహాన్త్యహాశ్చతురహస్త
ధా । సుతదశరాత్రాదశాహాశ్చ పక్షిమాసస్తతైవచ ॥ మరణాంతంతిథాచాన్యస్తి
శిష్యాస్తుసూతకే । మితాక్షరాయాంస్మృత్యంతరే ॥ చతుర్థే దశరాత్రంన్యాక్ష
ణ్ణిశాఃపుంసిపంచమే । పుష్కేచతురహాచ్ఛుద్ధిస్తమేతుదిసత్రయం॥ అప్తమేదిసమ
కంస్యాన్నవమెయామకద్వయం॥ దశమేన్నవసూత్రేణచైత్రవ్రోణంతుసూతకం ॥ ఇ
త్యాదీని తాన్యావదనాపగ్గణపదగుణవిద్విపయః॥ శివశంతరభదాద్వాక్ష్యయాని- స
ద్యఃశౌచాదిపడహంతాః పశూయాయావిరాహరాః॥ అత్రమరఃకంతం జననాదివిమ
త్తాద్భిన్నం - (అన్యగ్గణం లోకవిద్విప్యం ధర్మసమహ్యదలేన్నతు) ఇత్యుక్తత్వాన్మధుప
ర్కపశ్యాంబవత్) శిష్టవిగానానాపితవ్యాన్విద్యున్నేశ్వరః ॥ అన్నత్యాచాన్య
హుత్వాచ అచిత్వాశ్చైర్వధాద్విజః । సంవిధిస్యప్రస్యసర్వదామాతకంభవేత్ ॥
ఇతిదక్షిన్త్ర్యం॥ అన్యపూర్వాయస్యగేహేభాగ్యాన్యాత్రిస్యనిత్యం॥ ఆశౌచంస
ర్వకార్యేషు దేహేభవతీసర్వదా॥ ఇతి బ్రాహ్మదీవశాద్వ్యవస్థేత్యపరార్క మదన
పారిజాతాదయః మాధవస్తు ॥ వృత్తస్వాధ్యాయసాపేక్షమధ్యసంకోచసంతగ్గేతికళి
నశ్యేకషూక్తేః ॥ దశాహాపవనిప్రస్యసపింకమరణేసతి । కల్పాంతరాశికుర్వాణః
కర్మాభవతికిల్బిషీ ॥ ఇతిహారితోక్తేశ్చ - న్యూనాశౌచపక్షాయుగాంతరవిషయాః -
మరణాంతాదిపక్షస్తు నిరదార్థవాదః - అన్యథా ॥ నామధారికవిప్రస్తుదశాహం
సూతకీభవేదితి విరోధస్సాన్యదిత్యాహ యత్తుదేవలః ॥ దశాహాదిత్రిభాగేనకృతేన
చయనేక్రమాత్ + అంగస్పర్శనమిచ్ఛంతి నన్తానాంతత్వదర్శన ఇతి - పూర్వ
శౌచేస్పృశ్యతామాహ - యచ్ఛానుపసీతాతిక్రాంతాశౌచే త్రిరాత్రాదాన్య
పూక్తం ॥ స్వాశౌచకాలాద్విజ్ఞేయం స్పర్శసంతుత్రిభాగతః ॥ ఇతి తపపియుగం
గేషు ॥ అస్థిసంచయనాదూర్ధ్వమంగస్పర్శసమేవచేత్ ॥ ఇతిమాధినియేకపా
పేథాత్ - యత్తుహరలతాయాం ॥ చతుర్థేహానికతన్యస్సంస్పృశ్యోబ్రాహ్మ
ణస్యత్వితి ప్రచేతసోక్తేత్ర్యహైకాహాశౌచేచిచతుర్థాహాపివాంగస్పృశ్యితి - త
స్మి ॥ దేవలాదివశేనాస్యదశాహాగోచరత్వాత్ ॥ యేతుపణః సుపరబామూధాః

వసిక్తాద్యాస్తేషా మాశాచవిశేషః-కతానోఽయుక్త ఇతిసోచ్యతే - ప్రత్యేకముగా
నానాశాచం - మలాపకవిజాధికంతు స్నానమాత్రిమితి విభాగోద్దేశః-విభాగ
వస్తు || శాచాశాచేప్రకుర్విరితాద్రవణాన్యసంగతాః || ఇతిగ్రాహ్యాన్యైః-తే
ద్రవద్దాహః-శరలతాయా మణ్యేవందత్తక్రీతా కృత్రిమాదిపుత్రేషా - విహానస్య
గానుస్త్రీషుచ-సపిండత్వేపి-పసవేమరణేచపూర్వాపిప్రత్యర్థిభిః శ్చేద్యైరాత్రిమ
పనదశాహది || ఆనారణ్యేపుత్రేషా బాలేషాచమృతేషా చాపిరహితాన్యసభాన్యసం
ప్రసూతానుమృతానుచ || ఇతిత్రిరాత్రానువృత్తోవిష్ణుక్రైః || సపిండానా తేకాహా
సూత కేమృత కేచైవత్రిరాత్రంపరపూర్వయోఽపికాహస్తుసపిండానాత్రిరాత్రం
త్రవైపితు నితిమకీచ్యుక్తైశ్చ - శంఖః || ఆనారణ్యేపుత్రేషా భార్యస్యన్యగతా
నుచ | పరపూర్వానుచస్త్రీషు త్రిరాత్రాచ్యుద్ధివిప్యతే || ఏరపూర్వాపుత్రేషా -
ఇదంసవణానుహీనవణానుతుశంఖలిఖితే || ఏరపూర్వానుభార్యానుపుత్రే
షుకృతకేషుచ | నానధ్యాయోభిచేత్తస్య నాశాచంనోదకిక్రయా || గ్రాహ్యే ||
ఆశాచంతుత్రిరాత్రంస్యా త్సమవణేషుసంశ్చితుం || యస్తుమహితౌ ఆన్యపూర్వా
పరుద్దాను త్రిదినాచ్యుద్ధివిప్యతే | తాన్యేవాన్యపూర్వానుచాహాభిర్నిశు
ద్ధ్యతీతి - తత్రపంచాహేమూలాదింత్యం - యత్త్యుమాజ్ఞచల్యైః || ఆనారణ్యే
పుత్రేషు భార్యస్యన్యగతానుచేష్యేకాహాహంహ - తిదసన్నిశ్చయం - యగా
పితురేకాహస్తదాస పిండానాంస్నానం || అన్యాశ్రేణేషుబాలేషు ఏవేన్యసంశ్చేషు
చ | గోత్రిణస్నాననకుద్ధాన్యస్త్రీరాశ్చేత్తవలత్పితా ఇతిప్రజావిద్యాశ్రేణి-పి
మౌదురుపలక్షణం - తథోఽక్రమాత్ - యస్తుదిత్తకేపాలకప్రతియోగికిపుత్రత్వా
త్ - పూర్వపితుర్నత్రిరాత్రం - పూర్వసంబంధ నివృత్తేచ్ఛనదశాహదితశ్చేత్ -
తన్న - జనకేతి || బైజకాదభిసంబంధా దనురుద్ధ్యాదఘంత్యహమితివాచ నీకాశా
చస్యా నివార్యత్వాత్ - విత్సమురణేది-నికాగీనాత్రిరాత్రం - స్త్రీనిర్వేద్యా
హే || దిత్తకశ్చేన్యయందత్తైః కృత్రిమాః క్రితవివచితే || ఇత్యుక్తమితి - సూత కీ
మృతకేచైవ త్ర్యహశాచస్యభాగిచ || ఇత్యుక్తైః - స్త్రీనిర్వేద్యామద్యావహికా
యామణ్యసం - దత్తకస్యపుత్రపాత్రాణాం జననేమరణేవా సపిండానామికాహః-
బీజనశ్చేతిగతమేనసాక్షపారుషసాపిండ్యైః - సపిండానాంప్రకాహాన్యస్యైత్యా
త్ - సపిండేతుపుత్రీకృతే సపిండేత్తైరసయాభ్యాశ్రోస్తద్విత్రియోగిహామవి
తత్రాకాంతాభావాత్ - సపిండత్వేనదశాహ ప్రాబల్యాచ్చ - పూర్వాపియా
ర్భతురుత్పన్నయోః పుత్రయోస్త్యహమాధనీయమనీచి || మాత్మజన్యస్యపి
తృకా భృతరావస్యగోత్రజ | ఏకాహంసూతకేత్ర త్రిరాత్రంమృతకేత్రయోః ||
ఇతిదిక్ - ఊహకన్యానాంతువిష్ణురాహ - సందస్యతానుస్త్రీషానాశాచం - విత్స
పక్షే తత్పీనవమరుణచేత్ ఏత్యగ్రహేన్యాతా తిదైకిరాత్రం త్రిరాత్రం - ప్ర
సవేషికరాత్రంమరణేత్రిరాత్రమితి విభాగోద్దేశః-రాహుః - విభాగవస్తు - ప్రసవ
త్రిరాత్రంపుత్రోః ఏకరాత్రంభృతాదిబుద్ధిమతస్య | దత్తానాత్ ఏతుకే సేమ

పరిశాధమిహుతవా - తత్సంధువగః - స్వేకేన హది సజ్జనకప్రిభి రితి బ్రాహ్మి
 క్షేత్రాహ - యత్తుకశ్చిదాహ - పక్షపదేనభౌతరోగ్యహ్యంతే - హాశ్వాంత గే
 ణభగినీమృతౌ త్రిరాత్రోక్తైరితద్వింత్యం - తదభావే తద్విరోధాచ్చ - భౌతిః
 ప్రసవేపకాహః - మృతౌత్రిరాత్రమితిచిత్ - యుక్తాతుపక్షిణే || పరస్పరం మృ
 తౌభౌతృభగినోఽపక్షిణేభవేతి గ్రాహ్యత్ - భౌతృభిన్నానామేకాహః - వర్గో
 క్తః - ఇతరేషాంతు యథావిధితి వత్సరూణనచనాచ్చ, యత్ప్రధానగృహేమృ
 తౌపిత్రోః పూణంభౌతుప్రత్యః ఇతికశ్చిత్సంహృత్యాన్నాశౌచం - పితృప
 త్నే ఇత్యేతద్విరోధాచ్చభాంతః || దత్తానాపితుగే హిప్రధానేనూయతేయదా
 మ్రియతే వాతచాతస్యాః పితాశుద్ధ్యంత్యిభిక్షవై || ఇతి కల్పతనూక్షధితత్వేచ -
 పతిగృహే ప్రసవేతు పిత్రాదీనామాశౌచంనాస్తి - మృతౌపిత్రోన్మిరాత్రమస్త్యే
 వ || ప్రత్యాప్రత్యాసుగ్రాహిత్వం సంస్కృతానాన్సృతానుచ | మాతాత్త్రోన్మి
 రాత్రంస్యాదిత రేషాంయథావిధి || అజాతరంతానుపిత్రో గేకరాత్రమ్ || ఇతి మాధ
 వీయే శంఖకాష్టాక్షనిస్సృతే, బైదికాదభిసంబంధా దిత్వైకైశ్చ - స్మృత్యైక
 సారేజ్యేనం మాధనస్తు ఇంద్రాత్రం చాతదంతపరం - దంతోత్పత్తై ప్రాగేకరా
 త్రం - పిత్రోః || సద్యస్త్యప్రభకన్యాయాం ప్రాధాయా వాసరాచ్ఛుచిః | ప్రద
 త్తాయాన్మిరాత్రేణ దత్తాయాంపక్షిణేభవేత్ || ఇతి పులస్త్యైకైరన్యత్రకన్యామృ
 తౌపిత్రోః పక్షిణేత్యాహ - పక్షాతాపసి || కృత్యగేహసతోస్యత్ర యదిపుత్రీప్రమీ
 యతే | పక్షిణేత్రపిత్రోస్సన్య న్నాన్యేషామితినిర్వయః || ఇతిగ్రామాంతరే ఇయ
 మితి స్మృత్యైకసారే - భౌతుస్త్యపక్షిణే || శ్వశురయోర్భగిన్యాంచ మాతృలా
 న్యాంచమాతులే | పిత్రోస్సన్వసరితద్వచ్చ పక్షిణేకపయేన్నైకం | ఇతి పృథ్వ్య
 హస్పతిస్మృతేః - శుద్ధిత్యేకాశ్మే || అజంతాన్మిద గేద్య ఆగూహ దేకరాత్ర
 కమ్ | ఆప్రచానాన్మిరాత్రాస్యా ద్దగత్రాత్రమతిఃపరమ్ || పిత్రోర్మృతౌన్మిణాం
 త్రిరాత్రం || పిత్రోరుపరమేన్మిణా మూఢానాతు కథంభవేత్ | త్రిరాత్రేణైవ
 శుద్ధిస్సన్య సిత్యాహగవాన్యమః | ఇతిసూధవీయే వృద్ధమనూక్తః - ఇదం దశా
 హంతః ఊర్ధ్వంతుపక్షిణే - భౌతుగృగినీగృహేతస్యానాతర్గృహే - మృతౌ త్రి
 రాత్రమన్యత్రేతు పక్షిణేపక్షితాపుక్తం - బ్రాహ్మి || పరస్పరంమృతౌభౌతృభ
 గినోఽపక్షిణేభవేత్ || మాతుంశౌచమృత్యాః పితృవ్యాశౌచమిచ్ఛతః ఇతి -
 శిష్టాస్త్యస్యనిర్మాణ త్యాత్మితృవ్యేషానమాత్రమాంశుః త్రింశత్క్షోణ్యం ప్రతే
 ష్వాచార్యమాతామహ దుహిగృహుత శ్రోత్రియన్వికన్యయాజ్య స్వస్తీయేషుత్రి
 రాత్రంత్రిదివసమశుచి స్పదకన్తాభయత్ర | పక్షిణ్యాశౌచమృద్విగృహితృ సుతస
 హాధ్యాయి బంధుత్రయాంతేవాసిశ్వత్రూ నుమిత్రశ్వశురభగినికాభాగినీయప్రబం
 ణే | మాతామహ్యందపిత్రో స్వనిచవిరతో మాతులేమాతులాన్యా హాథా
 సన్త్యేతిరేనం స్వవిషయవృపతో గ్రామనాథేచనప్తే || శిష్యాకాధ్యాయ బంధుత్ర
 యగురుతనూచార్యభార్యాసగోత్రా నూచానశ్రోత్రియేషు స్వగృహపరమృతౌ

మాతులేచైత్రాత్రమ్ । గాత్రంసబ్రహ్మచారిణ్యపరుకేమపిస్వస్యహారాధాయై
సానంవాసాయతంస్యాదినిమిసకలం స్వస్వ - శాత్రుభ్యమ్ । ఇతి శాస్త్రముగా
మితాశురాదాస్వప్న - గాపిత్రాధాగేయయోగినిశితము - స్వప్నాత్రి - నిమి
సితయాఃపక్షిణి ॥ సంస్థిషేష్యే శంకరాత్రి - కాపిత్రాధగినిశితే । సస్వస్థగేయ
రాత్రంస్యా దితిధర్మోవ్యవస్థితః ఇతి స్వస్థమహాత్మకైః - సాస్వస్థినిశావేద - వేద
దాపేత్రరాత్రంనాన్యథాశాస్త్రాః - తత్త్వ - విశేషస్తేయస్థానాత్ - నిమి
దాసన్నిధివిదేశాభ్యాంపిస్వస్థమాయోగ్యస్థానము ॥ శాస్త్రంసబ్రహ్మచారి
శౌచ మాచార్యసంస్థితేనతి । తస్యపుత్రేదశాత్త్వం దశాచార్యముభ్యుక్తిః । శ్రోత్ర
యేస్వగృహేమృతే త్రైకాత్రమ్ । శ్రోత్రాగృహేనానాత్త్వం గృహేనానాత్త్వం
ఇతిస్మృతేఽతిమాధవః - ఏకగ్రామీశుభ్యేకాచార్య - ఋష్యైకగ్రామీశుభ్యైకాచార్య
స్మార్తయాజనపతే త్రిరాత్రైకాత్త్వేకేన - చాన్యైకగ్రామీశుభ్యైకాచార్య
జ్ఞాభవతితిశంబరాచారైః - స్వస్థాచార్యైః స్వస్థమహాత్మకైః శాస్త్ర
విషేధాత్తదుత్తమేనైతత్త్వమ్ - తాత్రాత్త్వ - సహానోదగానా శ్చాస్త్రా
గోత్రజానామహాస్మృతమ్ । వరాధ్యుభాగోనుక మిద్రేచు - తాత్రాత్త్వం
బాబాలోక్తే రాత్రృభాగమప్యేకానామహాత్మకైః - శిష్యైశ్చానామహాత్మకైః - తస్య
సత్త్వబ్రహ్మచారిణ్యమేకా త్రిరాత్రమహాత్మకైః తాత్రాత్త్వం ఇతి నిశ్చయః
ధాయనోక్తైః-ఆస్యత్రతుమను ॥ మహాత్మకైః శంకరాత్రి - తస్య స్వస్థాచార్య
చ॥ ఇతిబంధుత్రయంతత్త్వపృష్ట్యస్వస్థమహాత్మకైః-విత్ - తత్త్వస్వస్థమహాత్మకైః
స్వమాటలపుత్రాః-మాతుపితృస్వస్థమహాత్మకైః-స్వమాతులపుత్రాశ్చైవ విత్
శ్వరః - అత్రపక్షిణి - విత్త్వస్థాధికన్యానా మూఢానాంశ్వేకాహా - తత్త్వం
వగ-స్వేకేనేతి పూర్వోక్తజ్ఞాహ్మత్ యత్తుపరతత్త్వం ॥ ఏవంపిలోక్తగిన్య
యే నేమితామహాయోగ్యధా । ఏవమాచార్యమాయోగ్యైః - తాత్రాత్త్వం
శ్చయః ॥ మాతులాస్వస్థప్రత్యోశ్చ పత్నిశ్చైవమంప్రత్యోశ్చయః । తాత్ర
రశ్చేతిసర్వేషు పక్షిణిస్వగృహేత్యహమ్ ॥ ఏవంశ్వరః-చాచార్య - తాత్రాత్త్వం
దిస్మృతమ్ ॥ యచ్చయమః ॥ ఆచార్యమృతేకాత్త్వైరాత్రేగోభయోన్యైశ్చ
పక్షిణిశాలకానాంస్యా దితిశాతాత్రాపాద్రవీణి ॥ ఇతితస్మిన్యాత్త్వైకాచారి
ధాలోచ్చేత్యం-మదనపారిశాదేష్టైః - అసపింహస్వవేగ్వినియోగే-దిశాత్రం-
అత్రహరదహ్నోంతః - శివేచేత్యాసస్త్రబసూత్రతః, శవేగ్రామధనుః, శతాదిన్యా
స్మమభోజ్యం దిపముదకకుంభంఘోషనిధాయశు భువితయదినమాసపాశం-సన్ని
హమేనంసూతికాయామిత్యాహ - ప్రథాన్యాహమృతేతు ॥ గృహీయస్వస్థైః
కశ్చిదసపిండః కథంచన । తస్యాస్వశ్చ-చావిధేయం త్రిరాత్రంనాత్రస-యః॥ ఇ
త్యంగిరసోక్తమితిమాధవః - పతేన ॥ త్రిరాత్రమునపిండేషుస్వగృహేనాన్యైః
అతి కౌశ్యేవ్యాఖ్యాతం - శుద్ధితత్త్వైబృహస్పమః ॥ శ్వస-ప్రపాతాశ్చాత్త్వ
మృతాశ్చేద్విజమందినే । శౌచంతత్రప్రవత్యామి మనునాభావితయధా ॥ ది

రాత్రాన్మృదిమృతే మాంసాఞ్శూద్రదీధివేన్ముచిః । ద్వాభ్యాం మిషతిశేగేసు ము
 ష్యమానచమిప్యయాత్ ॥ అత్యంతశ్చైవలః - యోగైహ మిశ్యేం మచరబ్రహ్మత్ ॥ అ
 శ్చోష్ణేనృః - అత్యంతశ్చైవసాఞ్ ఇహివాంస్పతిః - త్తైవయమః ॥ ద్విబస్య మా
 నావేనవిశద్యతిదివత్రయాత్ ॥ సుపరి ॥ గృహకర్తృప్రకార్యులంబస్థశసదూ
 మిశే । ప్రోత్సృజ్యమృత్యుయంభాంఠం సిద్ధిసంపన్నతత్వచ ॥ గోమయేనోఽప
 ప్యాధ భాగేనఘోషయేద్భుధః ॥ త్రాహ్మస్తేనైవప్రాయోజ్యో హిరణ్యకుశమంజ
 సద్యమభ్యుజ్జయేద్వేగై తతశ్శుద్ధ్యత్యసంజయత్ ॥ బృహద్విష్ణుః ॥ గ్రామమధ్యగ
 ణోయావ చ్చప స్తిప్యతికస్యచిత్ ॥ గ్రామస్యతాపదంతేచు నిగ్గతేనదితావి
 యాత్ ॥ గృహేపశ్యాదామృతేష్యసం - చుత్తమ ఇహిమే ప్రచేతనాశం శ్చాస్య
 సాగ్రిషుత్రిరాత్రముక్తిం ॥ మాన్యస్యసాహుంతులయో శ్చైవత్రుంశ్చైవత్రుం -
 రోః । మృతేచత్వీకాగంత్రిత ప్రరాత్రుణిశ్చ ధ్యతే ఇతిసమిరాశాశ్చ - సత్వ
 కుః, లాగిః - తస్యైవగృహమృతాక్షీయ శ్వసం యా శ్చైవైవత్రామసన్నిభ
 త్రిరాత్రం - అసన్నిభాపిశే - దేశాంత గోకరాత్రం సత్వీమంబిష్టైః ఇతి
 మాధవశాదాయః - అన్యత్రతామృతస్యసాగ్రిషుష్యే ॥ పిత్రో స్వస్వసోద్యద్భ
 పక్షిశీంతుపయన్నిశామ్ ॥ ఇతివృద్ధమనుక్తేః - యశ్చవృద్ధమనుః ॥ భగిన్యాగసం
 స్కృతాయంతు భౌతిర్యపిచసంస్కృతే । మిత్రేణమాతరిప్రేతే కాహిత్రేభ
 గిసినుశే ॥ శాంకేతత్పత్నేనైవ సద్యస్సాగ్రిషుశ్చ ధ్యతే తద్భౌతిర్యశాహిత్రా
 జాదేశాగతగి - శాలకనుతజామాలో స్వదీశ్చేయః - శాలకేతుస్వదేశేప
 కాహః - ఆచార్యుష్యైపుత్రోసాధ్యాయదూతులశ్వసురశ్వత్రుశ్వశ్చాస్యసహాధ్య
 యినిష్యేష్యేగత్రుషి మంభాగినివిష్టాక్షైః - మాచత్తయే చశ్చైవకామస్య
 మా - శ్వసురశ్వశ్చాహః - దేశాంత గేస్సాగ - శ్వసురదోదేశాంతగీకాహః -
 జాబాలః - ఏకోదకానాంసుత్ర్యహలాగోత్రజానామహః స్మృతమ్ । సద్యత్ర
 మూల్యాభావేపి క్రియాకతుకదశాహః । గురోప్రేతస్యశిష్యస్తా పితృమేధంస
 మాచగేత్ ॥ ప్రేతాహరైస్సమంతత్ర దశరాత్రేణాధ్యతీతి మనూక్తేః - శిష్య
 ఇత్యుపలక్షణం ॥ నిరన్వయేసపిండతు మృతేసతిదయాన్వితః । తదశౌచం పురాచీ
 ర్వాకుర్యాత్తుపితృసత్క్రియామ్ ॥ ఇతిమాధనీయేగ్రాహ్యాక్షేదిపూదానీయే॥
 సగోత్రోనానగోత్రోవా యోగ్నిందద్యాత్సభేనరః ॥ సోపికుర్యాన్నవశ్రాద్ధంశు
 ద్యచ్ఛదశమేహని ॥ యత్రైకవిషయేపక్షిణ్యే కాహదిపక్షుద్యయముక్తిం - తత్రస
 నిధివిదేశేస్తుత్యాది కృతాశ్యవస్థాత్రింశత్ శ్లోకాం ॥ నానప్రస్థేయతోహోపరమతి
 కులజేషండకేవా స్సనస్సాన్యదోషిద్ధోవిప్రగుప్తైవృతపతితుదినం యద్భవిద్ధేతుస
 ద్యః । అత్రమూలమాకరేస్పష్టం యుద్ధమూర్ధ్వికమృతస్యస్సానం । ఉద్యతైరాహవేశ
 స్తైః తత్రధర్మహతస్యచ । సద్యస్సంతిష్ఠతేయజ్ఞస్తధాశౌచ మితిస్థితిరితి మనూ
 క్తేః - యజ్ఞాంత్యకర్మసర్వతదైవేత్యథః - యత్తుభారతేరాజధర్మేషు॥ అశౌ
 చ్యోహిహతశ్చూర స్సర్వకలోకేమహీయతే । సహ్యాన్నముదకంతస్యసన్నానం

నాప్యశౌచమితి శ్రాద్ధాదివిషేధః సప్తశాస్త్రభావనా - అనివశత్రవణా - సి
నాంశ్రాద్ధము - అన్యేతువరించు విధమానాప్యశౌచత్ - యన్మనానానా
అహవేషితానాచ ఏకాత్రమకరణమ్ । ఇతి శాస్త్రధర్మసంకాశానామమ
తేజోయం అసన్నిభేనామితిమాధనః - శాస్త్రశాస్త్రేనియతా - శాస్త్రశాస్త్రే
గిభిర్వాపి మాతాస్త్వేచ్ఛేన్నతస్య - రైః । గోపాస్యస్య శాస్త్రానాం విశాఖా
గంపసంతయః । సన్యసామేవచరానాం ప్రత్యక్షానిశేషః । యన్మనానా
స్పృహః । శిరశాహవేచనానాం శాస్త్రానిశేషః । సన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్య
మన్త్రయోరూహాన్యనుమానయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయో
రాష్ట్రానశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్య
తేయస్య తస్మాదౌచాధవేద్యనా । అనన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్య
మ్ ॥ శాస్త్రానాం తేజోయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయో
స్య సర్వసంకేతమితి ॥ శాస్త్రానాం తేజోయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయో
శాస్త్రానాం తేజోయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయో
అహన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయో
న్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్య
తేయస్య తస్మాదౌచాధవేద్యనా । అనన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్య
మ్ ॥ శాస్త్రానాం తేజోయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయో
స్య సర్వసంకేతమితి ॥ శాస్త్రానాం తేజోయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయో
శాస్త్రానాం తేజోయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయో
అహన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయో
న్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్య
తేయస్య తస్మాదౌచాధవేద్యనా । అనన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్యమన్యశ్చేద్య
మ్ ॥ శాస్త్రానాం తేజోయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయోరూహాన్త్రయో

ప్రతిదాత్రమిత్యేహి సిన్ధుతేః - గౌతమమితాహరాయాం పృథ్వాత్రేః ॥ సూతాకా
 ద్విగుణం శావం శావాద్విగుణమా ర్థవమ్ । ఆర్థవాద్విగుణాసూతే తథోపశవదా
 హకః ॥ అత్ర పూర్వోఽత్ర నివృత్తిత్యర్థః - విష్ణుః ॥ మృతేఽద్విబంశూదేణ
 హారణేషు శూద్రాద్విజేస ॥ దేవలః ॥ బ్రహ్మచారీనకుర్వీత శివనాహుతికక్రియామ్ ।
 యదికుర్యాత్ పూర్వేత్సృచ్ఛం పునస్సంసారమేవచ ॥ యాజ్ఞసల్క్యః ॥ ఆచార్య
 విత్రుపాధ్యాయా నిహృత్యాపి నన్రీనతీ ॥ అనుగమనీతుసః పిండకోషః ॥ విహి
 తహిసపిండానాం ప్రజీతనిర్హరణాదికమ్ । తేషాంకరోతియః కృత్తస్యాధిక్యం
 విద్యతే ॥ ఇతి దేవకోక్తేః ॥ దోషస్యాత్వసపాదస్య తత్రనాధిక్రియాంబినతీ హరి
 కోక్తేశ్చ - సమాత్మనిష్ఠచణః తు మాధనీయేణ్యః ॥ అనుగమ్య శవంబుధ్యా
 న్నాత్వా స్మృష్ట్యాహుతాశనమ్ । సద్విశ్రాంత్యున్నాత్వా ప్రాణాయామైర్విశు
 ధ్యతీతి - హీనవణః - తుక్షత్రయః - హీనైశ్చైవ - శుక్రప్రతిరాత్రం - హీన్రీ
 యస్యనైశ్చైహః - శుక్రదేహీణీ - వైశ్యస్యశుక్రదేహిణీష్ట్యుగ్ధేర్హీనాధ
 వస్తు - విప్రస్యనైశ్చైవ్యహః - క్షత్రస్య శూద్రేకీయం - అన్యత్ప్రగ్భాత్ - నా
 నాగ్నిస్పర్శఘృతాశనాని సర్వత్రేత్యాహ । హీనవణః స్యదాచూర్ధ్వః దేహిక
 కరణతుబ్రాహ్మ్య ॥ బ్రాహ్మణోహీనవణః స్య నకుర్యాదాధ్వః దేహికమ్ । కామా
 ల్లోభాత్తథామోహః త్యుత్వాతత్క్షాలితాంప్రజేత్ ॥ మనుః ॥ వ్రాత్యానాయా
 జనంబృత్వా పరోమామంత్యకర్మచ । అభిచారమహీనంచత్రిణిశ్చప్రైర్విప్రహ
 తి ॥ పరోమాంసర్వవణానాం హీనేషుతత్త్వైర్గుణ్యత్రైగుణ్య చాతుర్గుణ్యద్యూ
 హ్యం - అథగోదనే - సమాత్మమవణః యోః సంచయనాత్పుర్యం సప్రలన్నా
 సమూర్ధ్వమాచమసం - హీనవణః ఘృతుసంచయత్సాక్ సప్రలమూర్ధ్వం
 న్నానమాత్రం విప్రస్యక్షత్రనైశ్చవిషయేతుబ్రాహ్మ్య ॥ అస్థిసంచయనేవిప్ర
 రాతిచత్త్రవైశ్చయోః । తదాన్నాతస్సప్రలస్తు ద్వితీయేహనిశ్చయతీ ॥ కృతే
 తుసంచయేవిప్ర స్నాననైవశుచిర్భవేత్ ॥ క్షత్రస్యనైశ్చైవ్యహం - శూద్రేతుసం
 చయాత్ప్రీక్ విప్రస్యత్రిరాత్రం - క్షత్రవైశ్చయో ద్వికరాత్రం - ఊర్ధ్వః పశు
 ద్విజానామేకాహః - శూద్రస్యశూద్రేస్పర్శంవినాసంచయాత్పుర్యమేకాహః - ఊ
 ర్ధ్వః సజ్యోతిరితినూధవీయేజ్ఞీయం - శుద్ధితశ్వేపారస్కరస్తు ॥ అస్థిసంచయనాదూ
 ర్ధ్వం మాసంయావద్విజాతయః । దివసేనైవశుద్ధ్యంతినాససాంక్షాశనవచ ॥ సజా
 త్స్థివసేనైవ త్ర్యహస్త్రిత్రయ వైశ్చయోర్మ్యుక్తం సపిండానాం రోదననిర్హారాదా
 వదోషః త్యుక్తింప్రాక్ - విజ్ఞానేశ్వరిస్తు ॥ మృతస్యబాంధవైస్సాక్షిణం కృత్వాతు
 పరిదేవనం । వర్జయేత్తదహూరాత్రం దానశ్రాద్ధాదికర్మచేత్ ॥ ఇతి పారస్కర
 క్తేః - సర్వత్రైకరాత్రమాహ - అథాశౌచాన్నభక్షణవిష్టుః - బ్రాహ్మణానీహ
 మాశౌచే - యస్సకృదేవాన్నమశ్నాతి తస్యతాపదాశౌచం - యానశేషాహ
 శౌచవ్యపగమే ప్రాయశ్చిత్తమితి ॥ అజ్ఞానేత్వంగిరాః ॥ అంతిదేశాసేభాక్వాగ్నం
 సూరకేయురకేపివా । అస్యశౌచంభవేత్తావద్యావదిన్నప్రవర్త్యుః ॥ ప్రాయశ్చ

గ్నే దాహంతద్భిన్నస్య మరణమారభ్యజ్ఞేయం || అసగ్నిమతఉత్కాంతే రాశౌ
చాద్విజాతిషు | దాహాదగ్నిమతోవిద్యా ద్విదేశస్థేమృతేసతీ || ఇతి పైరినసి
స్మృతేః - సాగ్నిరాహిత్యాగ్నిః ఆహిత్యాగ్నిశ్చేత్ప్రేతసన్నియేతపునస్సంస్కారంకృ
త్వాశనవదాశౌచమితి వసిష్ఠేవిశేషాక్షేః || దాహదేవతుకతవ్యం యస్య నైతా
నికోవిధిః || ఇతి బ్రాహ్మచ్చ యత్తుభూతస్వామినారామాండాచేణచోక్తం - ఆ
హితాగ్నేరపిమరణాద్యేవ దశరాత్రం దశాహంశావమాశౌచమ్ || ఇతి మరణని
మిత్తత్వాత్తస్య - యత్తుదాహదేవతస్యాశౌచముక్తం తత్సంస్కార నిమిత్తాశౌ
చంపుధగేనతేనగృహ్యగ్నే స్సంస్కారాంగంత్రీరాత్రం - శ్రౌతాగ్నేస్తుదశరా
త్రం-మరణనిమిత్తంతూభయోర్దశాహండాహాత్ప్రాగపీతితదేతద్వచనవిరోధాన్ము
ర్వస్యైవోత్కాహాన్ముల కల్పనాలాఘవాచ్చ చింత్యం అదాత్మికాంతాశౌ
చం - తత్రాశౌచమధ్యేజననాదా జ్ఞాతేతచ్ఛేషేణసుద్ధిః || విగతంతువిదేశస్థంశృ
ణాయాద్యోహ్యనిదేశం | యచ్ఛేషందశరాత్రస్య తానదేవాశుచిర్భవేత్ || ఇతి
మనూక్షేః - అత్రకేచిదేతత్పుత్రాతిరిక్తవిషయం - తేషాంత్యాశౌచమధ్యేశ్రవ
ణేపితదాద్యేవదశాహాది || పితౄకాచేన్మృతస్యాతాం దూరస్థాపిహిపుత్రకః | శ్రు
త్వాతద్దినమారభ్య దశాహంసూతకీభవేత్ || ఇత్యస్య సర్వాపవాదత్వా దిత్వా
హుః - తన్న - జ్ఞాతమరణస్య నిమిత్తత్వాత్ అసగ్నిమత ఉత్కాంతేరిత్యాదివి
రోధాచ్చ - స్మృత్యధికసారేపి || జననేమరణేవాప్రథమ దినాదూర్ధ్వం జ్ఞాతే
పుత్రాదీనాం శేషేష్టేవశుద్ధితి - షడశీతావపరార్కేచైవం - దశాహాదూర్ధ్వం
జ్ఞాతేతువృద్ధవస్యః || మాసత్రయేత్రిరాత్రంస్యాత్ షడ్మాసేష్యక్షేతథా | అహ
స్తుసవమాదర్వా గూర్ధ్వంస్మాసేషశుద్ధ్యభి || జననేత్వత్రికాంశాశౌచంనాస్త్యే
వ || నాశుద్ధ్యప్రసవాశౌచే వ్యతీలేషాదిసేష్యపి || ఇతి దేవలోక్తేః - పితృసన్ని
సంతత్రాపిధవత్సేవ || నిదేశంజ్ఞాతిమరణం శ్రుత్వా పుత్రస్యజన్మచ | సవాసాజ
లమాప్లుత్య శుద్ధోభవతిమానవః || ఇతిమనూక్షేః - తచ్చాత్మికాంతాశౌచం దశా
హాదిబాత్వాశౌచవిషయం - సత్వనుపనీతాది నిమిత్తత్రిరాత్రాదా - ఉపనీతేతు
విషయంతస్మిన్నే వాతికాలజంఇతి వ్యాసుక్తేః-నిదేశంజ్ఞాతిమరణం, అతిక్రాంతే
దశాహేత్వత్రిమనూక్షేశ్చ - మాధవీయేదేవలస్తు || ఆత్రిపతాత్త్రిరాత్రంస్యాత్
షడ్మాసాత్పక్షిణీతతః | పరమేకాహమావమా దూర్ధ్వంస్మాతోవిశుద్ధ్యతి || ఇ
త్యాహ - తత్రాపదనాసద్విషయస్వేనవ్యవస్థా - ఇదంచైకదేశే - దేశాంతరేతు
స్నానసూత్రం || దేశాంతరమృతంశ్రుత్వా క్షీబేవైఖానసేయతా | మృతేస్నాన
సశుద్ధ్యంతి గర్భస్యావేచగోత్రిణః || ఇతివరాశరోక్తేరితి విజ్ఞానేశ్వరః స్నానంసత్స
రాంతే || అర్వాక్తిపతాత్రివిశం షడ్మాసాచ్చదివానిశం | అహఃసంవత్సరాదర్వా
ద్దేశాంతరమృతేష్యపి || ఇతి విష్ణుక్తేరితిమాధవః - ఇదంసపిండానాం దేశాంతరే
స్నానం సోదకానామితియుక్తం - లక్షణంత్యాహ బృహస్పతిః || మహా నద్యం
తరంయత్ర గిరిర్వాన్యవధాయకః | వాచోయత్రవిభిద్యం శేతద్దేశాంశరమువ్యసే ||

దేశాంతరంవదంత్యేకే షష్టియోజనమాయతం । చత్వారింశద్వదంత్యస్తేఽత్రింశ-
దన్యేతథైవచ ॥ ఇతి ఏతత్సర్వంమాతాపితృభిన్నవిషయం - తయోస్తుపితౌ
చేదితి పూర్వపైరీనసివాక్యా త్సదాపూర్ణమేనదశాహుది - స్మృత్యర్థసారేపి -
మాతాపితృమరణే దూరదేశేపి సంవత్సరోద్భవమపి పుత్రోదశాహుదికం పూర్ణం
మాశౌచంకుర్యాత్ - స్త్రీపుంసయోఃపరస్పరంసపత్నీషుచైవమితి - శుద్ధిశాస్త్ర-
దయోగౌడాస్తు ॥ ఊర్ధ్వంసంవత్సరాదాద్యాద్బంధుశ్చేచ్ఛ్చూర్చియతేమృతాభివే-
దేకాహమేవాత్ర తచ్చసన్యాసి నాంసతు ॥ ఇతిదేవలోక్తేః - పిత్రోర్భ్రమధ్యే త్రి-
రాత్రమూర్ధ్వమేకాహః - బంధుర్భ్రాతృపితౄభర్తౄచ - పూర్వోక్తచశాహుస్సు-
కలింగాదిదేశపరఇత్యాహుః - తేబంధుపదస్యపుత్రాది పరశ్వేమానాభానానుష-
ఠ్యైః - సాపత్నీమాతుస్తుదత్తః ॥ పితృపత్నీమపేతాయాం మాతృచర్జగద్విజ్ఞో-
త్తమాః । సంవత్సరేవ్యతీతేపి త్రిరాత్రమగుచిర్భవేత్ ॥ హీనపర్ణమాతృషు సప-
త్నీషుచైవమితి స్మృత్యర్థసారే - కేచిత్ ॥ పితృపత్నీయంప్రమాతాయామూర-
నేతనయేతథా ॥ ఇతిబ్రాహ్మణ్యే స్వార్ససేవమాహుః - షడశీతానన్యపర-
ఏతత్సర్వపర్ణతుల్యం ॥ తుల్యంసయసంస్వేషా ముత్తరాంశోశ్చైవచ ॥ ఇతిన్యా-
ఘోక్తేః—అథా శౌచసంసారేఉచ్యతే - తత్రశావేశానా సూతకేశానామ-
వేమాతకంసూతకేశానంవా తత్రాప్యర్చిరంకాలతః - పూర్వేణసమన్యూచమగ్ని-
కంచేతిద్వాదశభేదాః - యదైకదినేసమన్యూన మగ్నికంవాశౌచద్వయం తత్రతం-
త్రేణాన్యసిద్ధిః - ద్వయోరేకకాలత్వాత్ - యదానుద్వితీయాది దినేషుత్త్రాస-
జాతీయం శావేజసంసారసమకాలంన్యూనకాలంవా పరంన్యూత్తదా మగ్నిపక్షే-
మపూర్వశేషేణశుద్ధిః ॥ అంతరాజన్మమరణే శేషాహుభిర్విశుద్ధ్యతి ॥ ఇతి యాజ్ఞ-
వల్క్యేక్తేః - అంతరాజ్ఞాతేఇత్యర్థః - జ్ఞాతస్త్వేవజననాదే ఓమిత్తత్వాత్ -
పూర్వాశౌచోత్తరం తస్మిన్లోత్పన్నేజాతే సూత్తరమేవకార్యం - శుద్ధితస్యే పు-
క్తంపూర్వాశౌచాంతరుత్పన్నం సమానంఘనానిమిత్తం తత్కాలాదావర్జితం
స్వాశౌచహేతురేవ - అక్షాతంతన ॥ అవిజ్ఞానేనోషన్సన్యశ్చాధిభుతభంగచన ॥
ఇత్యన్యాశౌచసాంకర్ష్యేప్రవృత్తం - తేనాగ్ధానా ద్వయోల్పాదాదా కృతేషాన్-
త్ జ్ఞాతేపినాన్యత్త్రితిమాధివీయయమోపి ॥ జననేజనసంచేత్సన్య స్మరణమనం
తథా । పూర్వశేషేణశుద్ధిస్సన్య దుత్తరాశౌచవజఃసం ॥ అత్ర కేచి దుర్లభాశా-
హేన్యాతాంచే త్సుసర్గరణజస్మిన్ ॥ తావత్సాదశుచిర్వాప్రో యావత్తత్సాదస్య
శమ్ ॥ ఇతి మనుపరాశరాద్వైర్వశాహగ్రహణా త్పూర్ణాశౌచవన పూర్వశేషే-
ణశుద్ధిః - త్ర్యహద్యల్పాశౌచ సంసారేతూత్తరేనైవశుద్ధిరిత్యాహుః - హరిదస్త్ర-
ప్రేవమాహ - గౌడాలప్రేవం - తన్న - యాజ్ఞసల్క్యాదివశేనదశాహస్య తుల్య-
కాలాశౌచోపలక్షణత్వాత్ ॥ సమానాశౌచసంసారే ప్రథమేనసమాపయేత్ ।
అసమానంద్వితీయేన ధర్మరాజవనోయథా ॥ ఇతి మాధవీయే శంఖోక్తేః—అపరా-
ర్కమితాక్షరాదివిరోధాచ్చ - యదాతు సూతకేశానం సమన్యూనాధికంవాతే

దానపూర్వశేషాచ్ఛుద్ధిః - తదాహంగిరాః || సూతకేమృతకంచేత్సన్య స్మృతకే
 త్వధసూతకం | తత్రాదికృత్యమృతకం శౌచంకుర్యాన్నసూతకం || షట్త్రింశ
 స్మతే || శావాశౌచేసముత్పన్నేసూతకంతుయదాభవేత్ | శావేనశుద్ధ్యతేనూతి
 ర్నసూతిశ్శావశోధినీ || చతుర్ద్వంశతిమతేపి || మృతేనశుద్ధ్యతేజాతం నమృతంజాత
 కేనతు || అతోయదాదశాహ జననమధ్యేతదంతేవాత్ర్యహదిశావంతదా పూర్వే
 ణశుద్ధావపితన్నిమిత్త మస్పృశ్యత్వంభవత్యేవ || మరణోత్పత్తియోగేతు గగీ
 యోమరణంభవేత్ || ఇతి కౌర్మాచ్య - గౌతమవ్యాఖ్యానాంవృద్ధాత్రిరపి ||
 సూతకాద్విగుణంశావం శావాద్విగుణమూర్ధవమ్ | ఆర్తవాద్విగుణానూతి స్త
 తోపిశవదాహకః || అత్రపూర్వపూర్వణనోత్తరోత్తర నివృత్తిరస్పృశ్యత్వాధిక్యా
 దిత్యర్థః - షడశీతావపి || స్వభావబహుసూతస్తు న్యూనశావవిశోధినీ | ఇతిరాత్రి
 శేషాదావధిక్ తద్విత్తిద్వినైరాగంతుకైః - సూతేష్టహుత్వంసస్వభావేన అతస్తత్ర
 న్యూనశావస్యాపిసపూర్వణ శుద్ధిరితినక్తుంస్వభావేత్కుక్తుం - బ్రాహ్మిణీ || నాగం
 తుకైరధాహణాభిరాశౌచమపనుద్యతే | నచపాతనిమిత్తేనశావస్యాస్యస్యశోధసం ||
 ఇతి ఏకంనవవక్షాః - యదాతుత్యహద్యల్పా శౌచమధ్యేనజాతీయం విజాతీయం
 వాదీఘ్నకాలముత్తరం తదాస్త్వత్తరం పూణణంకార్యంసపూర్వేణశుద్ధిః || స్వల్పా
 శౌచస్యమధ్యేతు దీఘ్నశౌచంభవేద్యది | సపూర్వేణవిశుద్ధిస్సన్య త్వకారే
 నైవషడ్ధ్యతి || ఇత్యుశససోక్తేః - షేషత్ర్యహదిశావమధ్యే దశాహది సూతకేపిస
 పూర్వేణ శుద్ధిరిత్యపరార్కః - శావనిమిత్తమస్పృశ్యత్వంచభవత్యేవ - శుద్ధివివే
 కేతు - శావేనశుద్ధ్యతేనూతిరిత్తిప్రాగుక్తేః - తత్రాస్పృశ్యత్రాశౌచ నివృత్తిరీ
 తన్న - ఉత్తరస్యకాలాధిక్యేన బలత్వాత్ - మాధనీయమోపి | అఘృష్టాగ్ని
 దాశౌచం సశ్చిమేన సమాపయేత్ | యథాత్రిరాశ్లేప్రకాంతే దశాహం ప్రవి
 శేద్యది || ఆశౌచంపునరాగచ్ఛేత్తత్సమాప్యవిశుద్ధ్యతి హరిణోపి || గురుణాలఘు
 శుద్ధ్యేత్తు లఘునానైవతద్గురు || ఇతి గురుత్వం లఘుత్వంచ కాలకృతమేన - ఘా
 ర్వానురోధాత్ - ఏతచ్ఛహరదత్తేనస్పృష్టముక్తుం - మితాక్షరాశ్యవం - యత్ను ||
 అఘానాంయాగపద్యేతుజ్ఞేయాశుద్ధిగర్హీయసీ | మరణోత్పత్తియోగేతు గగీయో
 మరణంభవేత్ || ఇతి హరితకౌర్మాదిత్రతా స్పృశ్యత్వాభిప్రాయం శావస్యగురు
 త్వంజ్ఞేయం - క్వచిదల్పకాలేనాపి దీఘ్నకాలాశౌచ నివృత్తిమాహదేవలః || పర
 తఃపరతోశుద్ధరఘుపృథ్వావిధీయతేస్యాచ్ఛేత్వంచకమాదహ్నిపూర్వేనాత్రశిష్య
 తే || అస్యార్థః - అఘృష్టాదీర్హాశౌచే పరతోశుద్ధిః పరమాశౌచం - యదిఘా
 ర్వాశౌచముత్తరస్య పంచమదినాత్పరతోనువతేత్ - తదాపూర్వేనైవశుద్ధిః -
 పూర్వస్యాత్తరాశౌచార్ధాదికకాలవ్యాపిత్యే పూర్వశేషాచ్ఛుద్ధిరిత్యర్థః - యథా
 షష్ఠేమాసే గర్భపాతనిమిత్త షడహశౌచమధ్యే దశాహపాతేపూర్వేనైవశుద్ధినివృ
 త్తిః - యథావాత్యహమధ్యేస్యాపిపాతనిమిత్తచతురహపంచాహయోఃపికశ్చిత్ - త
 న్న - దశాహపథిపూర్వశేషశుద్ధ్యావేదకవ్యావిరోధాత్ - షష్ఠాది దినేపూర్ణాశౌచ

మంత్ర్యరాత్రోతుద్వ్యవాఇత్యనాచిత్యాచ్చ - అస్మద్గృహసంపాదతమహామూలకతో
 చంతతోన్యూనంత్ర్యహదిచేత్సావస్త్యైవపరం మన్వ - వాస్తవ్యైవసృజీ - సహ
 హదిరాత్రిశేషే త్యహదిపాశేత్యహా ద్యల్యాశోచానా సేవసృ - రాత్రిశేషే
 సంపాతేచనద్వ్యహది పృథ్విత్యహామహా - ద్వ్యహామహాతమే - సహ
 వాదమాహగతమః ॥ రాత్రిశేషేనసహద్యాభ్యా ప్రభావేనసృజీ - ప్రభావే
 త్యయామే ॥ రాత్రిశేషేనద్వ్యహామహా ద్వ్యహామహాతమే - సహ
 తపోక్తే - ఇదంశావాంతేనుతనపాశే సహ - సహద్యాభ్యా ప్రభావేనసృజీ - ప్రభావే
 శబ్దోఅహారాత్రిశేషే - సహా శేషేద్యాభ్యా ప్రభావేనసృజీ - ప్రభావే
 ఖతోక్తే ॥ అథ యదిపరరాత్రాస్సస్మిన్ సాయరాత్రి - సహద్యాభ్యా ప్రభావేనసృజీ - ప్రభావే
 వమాద్ధివసాదత ఊర్ధ్వంద్విరాతేణ ప్యహామహా - సహద్యాభ్యా ప్రభావేనసృజీ - ప్రభావే
 క్తే ॥ పునఃపాతేదశాహా తస్మాక్పూర్వేణసహా ద్వ్యహా - సహద్యాభ్యా ప్రభావేనసృజీ - ప్రభావే
 ద్వయాత్పవిశుద్ధ్యతీతి ప్రభావేనసృజీ - సహద్యాభ్యా ప్రభావేనసృజీ - ప్రభావే
 లోక్తే - సమయశమసృజీ - సహద్యాభ్యా ప్రభావేనసృజీ - ప్రభావే
 తథేత్యాహః - యాధేసయేవ్యహా - అస్మద్గృహసంపాదతమహామూలకతో
 త్పునర్మగజస్సని - రాత్రాస్సస్మిన్ సహద్యాభ్యా ప్రభావేనసృజీ - ప్రభావే
 మనుపరాశరాద్వ్యహా - సహద్యాభ్యా ప్రభావేనసృజీ - ప్రభావే
 విరోధే చ ॥ యద్వైకించనమనుచన - సహద్యాభ్యా ప్రభావేనసృజీ - ప్రభావే
 పూర్వవచసాంబాధః - అతి - సహద్యాభ్యా ప్రభావేనసృజీ - ప్రభావే
 త్వేపి జాతిమాత్రవిప్రదివిషయ - దేశాంతవిషయంవాయుగాతర విషయం
 వాస్తు - తేనగతమీయే రాత్రిశబ్దోనాహారాత్రవనః - రాత్రిమాత్రావశిష్టే
 ఇతిమితాక్షగోక్తే - నకుకవిశ్చేదివాన్యధాన్యాన్యాయుక్తా - మాధవస్తుభవిక
 తదశాహమితి పూర్వస్వగ్రంథవిరోధానుపేత్యితి - అస్మద్గృహసంపాదతమహామూలకతో
 యనీయే - ఆనవమాన్వితసాదితి ద్వితీయాశోచనన్యవమం దిశం ప్రసాదన్య
 మేవాహ ద్వ్యహాదినృధే - పూర్వశేషానాచత్వాశ్చస్యచ న్యాయతో ద్వితీ
 యదినాదేవప్రప్తే - అత ఊర్ధ్వం రితి చితమరాత్రిశేషంఖలిఖతోక్తా దేవ
 లోక్తానాహ - శేషేదశేషేహిచాతీతేరాత్రోపతేదిత్యహా - దశమ్యాగదితానా
 మకుర్యాదితివత్ - తేనసమన్వాద్యైవ్యరోధోనాపి మితాక్షరాద్వ్యహా - అప
 రాశే - నిజాయా మృతస్వరసోఽప్యేవ - యత్రతత్రైవబ్రాహ్మ ॥ ఆద్యంభాగ
 ద్వయంయావ త్సృతకస్యతుసూతకం - ద్వితీయంపతతిత్వాద్యాత్సూతకా చ్ఛుగిరి
 వ్యతే ॥ అతఊర్ధ్వంద్వితీయాన్సూతకాంతాచ్ఛుచిస్మృతః - ఏవమేవ విచార్యం
 స్యా స్మృతకేమృతకాంతరం ॥ మృతకస్యాంతరేయత్ర సూతకప్రతిపద్యతే - సూత
 కస్యాంతరేవాథ మృతకంయత్రవిద్యతే ॥ మృతకంశేధవేత్రిత్ర స్థురణాశున
 ర్వతః ॥ ఇతి - అస్మాద్ధస్తత్రైవ్రాక్షః - పూర్వాశోచచరమహారాత్రస్య దిశ
 మాపే ఆద్యభాగద్వయం న్యాశోచపాతే పూర్వేణామధి - భాగద్వయాధ్వంభా

త్రాసూతకాంతరే ద్వివీయాత్పూర్వభిన్నా త్సూతకాంతాద్వ్యహాదిరూపా చ్యుత్తి
 రితి - అపరాధేత్వాశౌచకాలం త్రేధావిభజ్యనిగుణ విషయత్వేననుక్తిం -
 ఆస్యవచనస్య నిమూలత్యోక్తిరజ్ఞాక్షిరేవ - అతః పూర్వాశౌచాంత్యరాత్రామ
 న్యాశౌచే హారాతద్వయమధికం రాత్రేంత్యయామేతు దినత్రయమిభిభృత
 రణోపదిష్టః పంథాః - ఏతత్సంపూర్ణాశౌచసంపాతే ఏవారాత్రిశేషే త్రిరాత్రాది
 సంపాతేతు పూర్వశేషైవశుద్ధిః - ద్విరాత్రాదిపృథ్వేః - పూర్వవాక్యైర్నిశాహ
 విషయత్వాదపవాదాభావే శేషశుద్ధిరేవసామాన్యతః ప్రసృతైః - పంచశతేతుద
 శాహం తే త్యూహపాతేపి ద్విప్రదిశవృద్ధిరుక్తా || రాత్రిశేషేయదాశౌచం పూర్వా
 సధికమాపతేత్ | ఉద్భవం దినద్వయం పూర్వా ద్యామశేషే దినత్రయమ్ || ఇతి
 అనధికం సమన్యూనం వాతత్త్వచ్ఛం నిర్మూలత్వాదం షోడశ్యాదిపాతేపి ద్విరాత్రాది
 వృద్ధ్యాపత్తేశ్చ - పూర్వాశౌచాంత్యసిత ద్విప్రదిశమధ్యకాశాచాంత్య పాతే
 తునధికత స్యాద్భిత్వా రుధిక్తేవశుద్ధిః - సచవధిః తస్య పూర్వశేషత్వం సంక
 సీయం - రాత్రిశేషపూర్వశేషశుద్ధిపవాదే నైమిత్తికాన్వత్తిన్యా యోజ్యవనాత్ -
 అపవాదాభావే ఉత్సర్గస్య ప్రాప్తేః - అపవాదాంతర మాహశంఖః || మాతర్యగే
 ప్రమితాయా మశుద్ధామియతేపితా | పితుశ్చేషేణశుద్ధిస్సన్యా మ్నః శార్యా
 త్ప్రపక్షిణమ్ || పాదత్రయస్పృశంత్యుర్యస్యల్పయమఘః - సిత్రాశౌచమధ్యమాశ్చ
 మృతాపిత్రాశౌచాంతేమాతుః పక్షిణీసుధికాంకుర్యాదితి - అత్రాశుద్ధాపిల్వైక్తే
 రాత్మహాదేః విశురాశౌచాభావాత్ మాతృమరణేనపక్షిణీకంతుపూర్ణా మేవాశౌ
 చం - ఇయంచపక్షిణీశ్చోయూదిగనసరా నాద్యదినద్వయే || ప్రతినిమిత్తైః సైమి
 త్తికాన్వత్తిన్యా యావద పూర్వశేషావదన్యాదితి విశ్రుచుణః - సపిండ
 ద్యాశౌచేన మాతాపిత్రోరాశౌచాపగమోనా స్థిస - ఏనంధతుకంపి - ఇయం
 చపక్షిణీదశమదిశాత్పూర్వం మాతృమరణేజ్జయం - దశమ్యాంరాత్రోతత్ప్రభా
 తేనా మాతృమరణేద్వ్యహత్ర్యహ సముచ్చితాపక్షిణీతికశ్చిత్ - తన్న || సం
 భ్యాంతరోపజననాపత్యాత్ర్యహాదిశ్రుతిబాధాపత్తేః - అతపనైకాదేయాపగ్నేయా
 ఇత్యాదౌశ్రుతసంభూతాభాపత్తేః - సముచ్చయో నిరస్తాద్వాదశే - గురుణిలఖనం
 తగ్గతేః - గురుసంభూతాలఘూశుద్ధేదిత్వైక్తేశ్చ - మాతృనన్వారోహణేతు సప
 క్షిణీ || యదానారీవిశేదగ్నిం ప్రియస్యప్రియవాంఛయా | తదాశౌచం విధాత
 వ్యం భర్తాశౌచక్రమేణహీ || ఇతి పృథ్వీచంద్రోదయే లఘుహాతీతోక్తేః - తత్రై
 వపడశీతమతేపి || మృతంపతిమనువజ్యపత్నిచేదనలంగతా | సతత్రపక్షిణీకార్యా
 పైతృకాదేవశుద్ధ్యతి || పుత్రోన్యోవాగ్నిదస్తస్యా స్తావదేవాశుచిస్తయోః | సప
 శ్రాద్ధంసపిండంచ యగపత్తుసమాపయేత్ || గృహీతాశౌచానాం పుత్రాణాంపి
 తుస్సంస్కారేమాతుః - సపిండస్యవామరణేనాయంనిణాయః - అతిక్రాంతకా
 లాద్విద్యమాన నిమిత్తస్యబలవత్వాత్ - ద్యాదశవర్షాత్తరం సంస్కారాశౌచ
 మధ్యేసపిండమరణేప్యేవం - యత్తు అపరాధేబ్రాహ్మేణ ఋగ్వేదవాదాత్సాక్ష్య

స్త్రీనభవేదాశ్చఘాతేని । త్రిహశౌచేనునిర్వృతే త్రాధ్యైవాపివిశాస్త్రపత్ ॥
ఇతి తగ్గుతుకరాశౌచోత్తర మన్వారోహాన్ ప్రరాత్రాశౌచపరిమిష్యస్యచంద్రాని
బ్రాహ్మణాదేః ఓత్రియాద్యనుగమనేల్పాశౌచ పరిమిత్వం రాకం - తగ్గుతుకరాశౌచ
యోగోదాస్తు - భతుకరాశౌచోత్తర మన్వారోహాన్ ప్రరాత్రాశౌచ - సమాగమితం
సంపూణకం - యుద్ధపాతస్యసన్యతౌచేన్వారోహాజే బ్రాహ్మణ్యే స్త్రీగ్రాహ
త్వాత్ - భతుకరాశౌచస్యహేమపరిమిష్యదానం సేవితౌతుసన్యతౌచయత్వాహు-లస్య
త్రాప్యగుక్తిం పూర్వ శేషేణశుద్ధిపదానాం నిముక్తిం చుచీత్వా ॥ పూర్వాశౌచ
చేనయాశుద్ధి స్నానం కీర్ముతశేచనా । సూతికామగ్ని సంహిత్యాప్త తస్యచ సుఖా
నపి ॥ నిణాయాన్ముషే - స్మృతిసంగ్రహేపి ॥ ధ్యాయవిశుద్ధిపర్యాపూర్ణకామగ్ని
దంవినా ॥ ఇదంమూర్త్యసదాహారిణీ మాతులాదిసంబంధేన బాహుమాత్రసిరి
తు త్రిరాత్రమేవేష్యుక్తంప్రాక్ - స్మద్ధాప్రిః ॥ సూతకాద్విగుణంశానం బాహుస్య
గుణమాతకనమ్ । ఆతకవాద్విగుణం సూతిక తోపిపదదాహారిణీ ॥ తగ్గుశౌచసం
పాతేనశావ జనసన్నిధికార్యప్రభంధా ॥ ఆశౌచతు సమస్తాన్ పుత్రజన్మయ
దాభవేత్ । తత్తుకరాశౌచేషుద్ధి పూర్వాశౌచ సన్యతౌచ ॥ ఇతి బ్రాహ్మణస్మృ
తేః - ఆశౌచేనుద్వివిధ పరాశరాదేః - అంశాశౌచేజననా శుద్ధిపూర్వకామగ్ని
యధి । క్రేతముక్తిస్యోగకన్యకాదాహయభావిక ॥ ప్రాశ్నపతిం బ్రహ్మగ్య
చేజ్జనసంభవేత్ । త్రిహశౌచ పరిమిష్య శేషాన్ గాన్యస్యభావిక ॥ మూర్త్యాదే
ణీమగ్యే విత్తుతే కాని పాపంబుగ్యాన్ ॥ అన్య త్రాధ్యయోగోచ కుర్యా దేహాపతే
హని ॥ ఇతి స్మృతేః - నీవిధ్యేనాతప్రయోగం పరిమిష్యాద్విశౌచానం
ఏకాదశాశౌ త్రాధ్యనేత్యాహుః - ఆతపిష్యుతేశ్వరోగ ॥ దశమం పండ ముత్సం
జ్య రాత్రిశేషేనుచిర్భవేత్ ॥ ఇతి తుచిన్యసన్యతౌచోత్తరాని విస్రినిమృత్రగుణ
మహి నదతాత్రాశుద్ధిగతస్వంజన్మిమ్ - నీచస్మహాత్మగీకేయానాం విసేచనా
న్యతేనత్వాశౌచాంత గమి భుక్త్యేవేష్యుక్తం - అథాశౌచాం నామసంబంధభా -
కర్తృతః,కర్మతః,ద్రవ్యతః,మృతదోషతః,విధానాచ్చ - అద్యోబ్రహ్మచారిశత్యాది
షు॥ నైస్త్రికానాం నసఫానాం యతీనాంబ్రహ్మచారిణామ్ నాశౌచంకీర్తితంసన్యతే
తేచతథామృతః - ఇతికార్మ్యేక్షే - తుర్యపాదేశౌవేవాపితప్తవచేతి దేవలశాసన
ఆశౌచమంత్య కర్మోపలక్షణం ॥ బ్రహ్మచారీనకుర్వీత శవవాహాదికాక్రమః ।
యదికుర్యాచ్చ కేతకృచ్చం పునస్సంస్కారమేనచ ॥ ఇతి దేవలోక్షే - పరిమి
త్యాద్యతిరిక్తవిషయం ॥ ఆచార్యంస్వముపాధ్యాయం మాతనంపతిరింగురుమ్ ।
నిర్హృత్యతువ్రతీప్రేతం నవప్రేతవియుజ్యతే ॥ ఇతి మనుక్షే - హాత్ర ॥ మూతా
పిత్రోస్తుయతోప్రేతం వ్రతహాసీనుపుత్రకః । వ్రతస్థాపిహికుర్వీత సింహదానోదకక్రి
యాం ॥ భవత్యశౌచంనైవాస్యనైవాగ్నిస్తస్యలుప్యతే । స్వాధ్యాయంచవ్రతుర్వీత
పూర్వవద్విధిదర్శితం ॥ సంవతకః ॥ అన్యగోత్రోపసంబంధః ప్రేతస్యాగ్నిండతాతి
యః । పిండంచోదకదానంచ సదశాహంసమాచరేత్ ॥ నిర్హరణమంత్యకర్మవరం॥

వీచమాతామహస్య - యథా - వ్రతస్థాపినుతఃపితుఃకుర్యాత్క్రియాంస్పష్టతథా
 మాతామహస్యాపి దాహిత్యైకతుఃమహ్నాతీత్యపరాక్రేభవిష్యోక్తేః - మాతాపి
 తోగ్రుహధ్యాయా చార్యయోశాధ్వదేహికం । కుర్వమాతామహస్యాపి వ్రతీ
 నభ్యశ్యతేవ్రతాత్ ॥ ఇతిశాలాదర్శాచ్చ - తత్రాంత్యకర్మనిమిత్త మస్మత్సృశ్యత్వం-
 దశాహమస్తేవ ॥ సగోత్రోవాసగోత్రోవా యోగ్నిందద్యా తృణేనః । సోపికు
 ర్యాన్నవశ్రాద్ధం శుద్ధ్యేత్తుదశమేహసి ॥ ఇతి దివ్రాదాసోక్తవచనాత్ - అత ఏవ
 బ్రహ్మచారిణః శవకర్మణోవ్రతాన్నివృత్తి రన్యత్రమాతాపిత్రోగుణోశ్చేతి గాత
 మీయేవ్రతనివృత్తేవ పర్యుదాసోనాశౌచస్య - సంధ్యాదికర్మలోపస్తునాస్తి ॥
 సత్యజేతునతకేకర్మ బ్రహ్మచారీస్వకంక్వచిత్ ॥ ఇతి ఛందోగపరిశిష్టాత్ ॥ ఏత్రో
 గుణోర్లోపత్తేతు బ్రహ్మచార్యసియనుతః । సవ్రతశ్చాచ్యుత్యేతి అగ్నిపిండోద
 కక్రియాం ॥ తేనాశౌచంసకతన్య సంధ్యానైసంకల్పనే । అగ్నికాన్యోదక
 తన్యం సాయంప్రాతశ్చనిత్యశః ॥ ఇతి చంద్రికాయాం సంవర్ణోక్తే - అత్ర
 కర్మాసథికారరూపాశౌచ నిషేధఏవ - అపరాంక మాధవాదయస్తు - ఏకాహ
 మాశౌచమాహుః ॥ ఆచార్యంవాప్యసాధ్యాయం గురుంనా పితరంచవా । మూ
 తరంవాస్వయందగ్ధా వ్రతస్థస్తత్రభోజనం ॥ కృత్వాపతతినోతస్మా త్సేతాన్నం
 తత్రభక్షయేత్ । అన్యత్రభోజనంకుర్యా న్నచస్తే సహసంపనేత్ ॥ ఏకాహమికు
 చిర్భూత్వా ద్వితీయేహనిశుద్ధ్యతి ॥ ఇతి బ్రాహ్మ్యోక్తేః - తదన్నభోజనేతప్రాయ
 శ్చిత్తం పునరుపసయనమాశౌచంచ - దివ్రాదాసాదయస్తుబ్రాహ్మ్యోక్తేః - ప్ర
 భమేహి సంధ్యాదిలోపః ॥ బ్రహ్మచారియదాకుర్యా త్పిండనిర్వహణంపితుః । శాప
 త్కాలమశౌచంస్యా త్పునస్సాన్విత్యావిశుద్ధ్యతీ ॥ ఇతి ప్రహసతివచనాత్ - ద్వితీయా
 హదాపిండదానకాలేవాస్మత్సృశ్యత్వమాత్రంనాన్యదేత్యాసంకల్పదశాహమస్మత్సృ
 శ్యేపికర్మాంగస్సానవిధానాధామేతదితియుక్తం - అంత్యకమాకరణేతుబ్రహ్మ
 చారిణః - పిత్రాదిమరణేప్యాశౌచాభావ ఏవసోపి బ్రహ్మచర్యకాలఏవ - సమా
 వతనోత్తరంతు పూర్వమృతానాంత్యహ శౌచంభవత్యేవ ॥ ఆదిష్టినోదకంకు
 ర్యాదావ్రతస్యసమాపనాత్ । సమాప్తేతూదకందత్వాత్రిరాత్రమశుచిర్భవేత్ ।
 ఇతి మనూక్తేః - తత్రాపివికల్పః ॥ పితర్యపిమృతేనైషాం దోషాభవతికహికచిత్ ।
 ఆశౌచంకర్మణోతేస్యా త్ప్రేహంవాబ్రహ్మచారిణామ్ ॥ ఇతి ఛందోగపరిశిష్టాత్ -
 తథాకృత జీవచ్ఛాద్ధైవకమవ్యాశౌచంసకార్యమితిహేమాండ్రః - శుద్ధిత్యేకాశ్చే
 సద్యశ్శౌచంసమాభ్యాతం దుర్భిక్షేచాప్యప్రదవే । ఊహాహవహతానాంచ విద్యు
 తాపాధిశ్చైవద్విశ్చైః ॥ ఉపద్రవేత్యంతమరకే ॥ ఉపసగమ్య శ్చేవసద్యశ్శౌచం
 విధీయతే ॥ ఇతివరాశరోక్తేః - ఉపసగేత్యంతమరక ఇతిశూలపాణ్యానిరుద్ధభట్ట
 దయః - యాజ్ఞవల్క్యేపి ॥ ఆపద్యపిచకష్టాయాం సద్యశ్శౌచంవిధీయతే ॥ ఇతి
 మరణసమయేపి నాశౌచంతథాచ శుద్ధిత్యాకరేదక్షః ॥ స్వస్థకాలేద్విదంసంస్వం
 సూతకంపరికీర్తితం ॥ ఆపద్భతస్యసర్వస్య సూతకేపినసూతకం ॥ అతస్సతివైరా

శ్వే సన్నాస్యసోప్యాతురస్యభవతీలికేచిత్ - అథ కర్మణః త్రివిధేనోక్త్యా ॥ తర్హ
తా-శ్వేషు సత్త్రివతిస్యపస్యపద్దీక్షితత్వైక్ స్వదోభ్యుత్థావస్థాస్యపక్షానుజీవి
రిసభిషక్కూరుశిల్ప్యాతురాణాం । సంప్రచారభేషుచానోపసయస యజుఃశ్రాద్ధము
ద్ధప్రతిహతాచూడా తీర్థాన్ ౩౯ యాత్రాజప పణియనాద్యుత్పన్నేష్యే తాన్ ౪౦ ॥ నా
శౌచమితిశేషః - సప్రతీఅన్నసత్రవా - ముఖ్యసత్రస్య చీత్తేతిచానోక్త్యా -
సప్రతీఅనంతప్రతాదినియమవా - సప్రతీఅనాప్రతే ఇతిస్వేష్టు - ప్రతీఅనా - నా
రవఃశిల్పినోవైద్యాః దాసేచాసాప్త్యైవచ । చాజానోరాజభిన్నాన్యైస్స సత్త్రివ
చాఃప్రకీర్తితాః - కారవమ్నసకారాద్యాః - ఇత్స్విన్నైస్సరిగిరీక జకాద్యాః - ౪౧
తురస్యవ్యాధినాశాధేకదానాశాతులాదానాదే ప్రారంభోవాన్ ౪౨ శ్రాద్ధ సు
లోపీవా - యజనంతటాకోత్సగ్ - కోటిపూజామాగ్ - లఘుచ్ఛేష్ట ॥ ప్రతిహతా
శాహేషు శ్రాద్ధేహూమేర్చవేజపే । ఆశ్లేషాతకనస్యా దినాన్ ౪౩ తుమహా ॥
ప్రారంభోవరణంయజ్ఞే సంకల్పోవ్రాసగ్రహాః । నాదీశ్రాద్ధం విసాహాశా శ్రా
ద్ధేపాకపరిక్రియా ॥ ఇతిపాపస్యపనముచాగ్నియోచాప్రసాదయతి - శ్శుక్ర
పస్తస్సంకరయాశ్చేన్యోనాద్భులద్యాత్ ౪౪ కేళికన్ ౪౫ అస్మిన్ ౪౬ ప్రాప్తిచిహ్నా
ద్యుత్పన్నేతిచాప్రాయశాన్ ౪౭ కర్మగీతత్రమగ్నిరగ్నిస్త్వత్త్వత్త్వత్త్వత్త్వత్త్వత్త్వ
త్ ॥ ఇతిస్వేసంస్కృతేహ్యప్రతిశ్చేచాప్రసాదయతి - జపపుష్ప - పుష్పప్రసాద
లవిచ్ఛేదవసంకల్పిత నోపసంక్రమణాద్భు - ౪౮ ఏతాన్ ౪౯ తాన్ ౫౦ గర్భాంత
నియమస్యాపి సప్తాపస్యస్యస్యస్యమగ్ ॥ ఇతి ఏకపదచర్యాంతా చర్యంతా
మోపి ॥ శివవిష్ణ్వగ్నికూడితో యస్యదాగ్నిపగ్నిహా । త్రోగన్ ౫౧ కర్మగీత
తశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ గౌడశుద్ధిత శ్వేముగ్రతముక్తానభ్యాం ॥ జపాదేహ్య
గ్నిఃకాగ్నోదీక్షాన్వితైర్గురైః । నాస్త్రిపాపంయథ శేషాం మాతకంవాయతాశ్శుభా
రాఘవభట్టియోనారగః ॥ అథ హుతకంకర్యాంతా చర్యంతా ౫౨
త్వానిత్యంధ నిర్వత్స్యం నరాసవ్యాక్రియనాతున్ ॥ బ్రాహ్మణ్య - బ్రాహ్మణ్య
నయోగేవపూజయేత్ । యనికామోపచక్రాహా సర్వసర్వసర్వసర్వసర్వసర్వ
త్తుస్ససింహకత్వే ॥ సదాముగ్రజపంకర్యాంతా చర్యంతా ౫౩
తస్మైత్ర స్మరేత్సగ్రతంసమాచ్యవేత్ - తస్మాత్తాద్యా శ్శేషాన్ ౫౪ - తాన్ ౫౫
చంద్రికాయాం ॥ అశుచిర్వృతదిగ్వాపి గచ్ఛన్ ౫౬ స్వస్త్వస్త్వ ॥ ముగ్రత్రక స్మ
హోవిద్యా స్మస్తపైవసహభ్యసేత్ ॥ కాలనియమాభావేతుపేయమన - ఉత్సహ
గభయాత్రాగిః - ఏషునాశౌచం - అయూచాశౌచాధాన్యా కర్మగీతేష్వ - ఆ
చక్షయః - అత్రమూలమాక గన్వప్యం - అత్రగీతేతిస్య అనభ్యధానుష్టాప
శౌచాభావః - తదాదిత్వాశౌచమస్యవ - శేషవైతానోపసనా - తాన్ ౫౬
తానత్వేష్వవ భృదాదిసభవశ్వేవ - అతిపశ్చాత్తం మాభవేగ్గ్రాహ్యం ॥ తద్వత్స
హేతదీక్షస్య త్రైవిద్యస్యమహామథే । స్నానత్యవభృథేమాన ర్థానత్త్యవమాత
కమ్ ॥ ఇతి వైతానోపసనాఃకార్యా ఇత్సవేనైవసన్దైముక్తిరంశీలానాచేతి

పునర్దిక్షితగ్రహణం యజమానేస్వయంకర్తృత్వాత్కం సానప్రాప్త్యనం
నేతి విజ్ఞానేత్వగిః సస్తుతస్థగిక్షుశీయాసంస్కృతస్వప్రాగస భృథాత్కర్మ ప్రా
ప్త్యనందీక్షితగ్రహణం తేన తతఃపూర్వంనిషేధవన - యస్తు ప్రారంభోవరణం
యజ్ఞే ఇతితదృత్విక్పురం - అథాచధంగోగపిశిష్టే || నదీసేవ్యాఃపగంయజ్ఞే నకృ
చ్ఛాద్రితపశ్చరం || ఇతి || యజ్ఞతప్తేస్వేవం - ఋత్విజాంచమధుపగ్నోత్తరమాశౌ
చాభావః || గృహీతంమధుపగ్నస్వ యజమానాత్రుఋత్విజః | సశ్చాదశౌచేపతి
శే నభవేదినిస్సయం || ఇతిగ్రాహ్మత్ - అతఃసవరామాందారః - చతుర్ణాంన
రణపక్షే స్వేమామాశౌచే స్వ ఆగమయితవ్యఃఇత్యాహ - ఏవంస్థాతేకపితులా
కాణిషామామాదౌ మధు స్య-సరిగోషాహావ్యాధయః - యస్తు ప్రారంభో సర
ణంయజ్ఞే ఇతిగ్రాహ్మత్ మధుపగ్నం లభ్యమయః - సేవాధానేష్టిపసుబంధానా తద
భావాన్ స్వ భృథానీతిప్రసంగం - సవరాంసరిహిమామామాదృష్ట్యాః || స్వేతానోపా
సనాకావ్యాప్తంసంస్కృతంసరిగోషనాత్ || అగ్రత్యాగమాప్రేక్షానోస్తరస్వ
యంసరిప్రసంగం || ఇతి || సేవ్యసరిగోషతా లం సాతఃశుద్ధిచువాప్నయాత్ || ఇతిస్మృ
తే - త్యాగాతిక్రీతీశ్చాత్మే స్నానేచాస్వప్ననికర్తృత్వం || సూతకేమృతకే
వైన అశేక్ష్మాభావ్యభవే | ప్రాసాదిపమితేషు హనయేన్నతుహవయేత్ || ఇతి
బ్రహ్మస్మత్స్వక్తే - త్యాగ నివృత్తి రస్వతానవ్యం శాలాగ్నైకేకే-స్వయేతాని
రుచ్యుతితిష్ఠింపనస్వప్నశుద్ధిచు విజ్ఞానేత్వరః - గోగ్రహణం పూజాధకం - తేన
స్నాతకేకావ్యాప్తమనీతి సవరామామాదౌ - దాగ్నిజాత్యాగం వికల్పమానూః - అప
రాహ్మ జనిబంధాన్ || శ్రీ శ్రీ సర్వ స్వయంకార్యంస్నానేచుత్యాగాదిరిక్తై స్వ
స్వేవైత్తే స్వయం త్యాగంబంధేన స్వస్వనిర్వృతత్యాగంకార్యం సానోపస్మ
గ్నంబం స్వయమితిహేతుః క్తే || ద్విపద్యుతానాసంసరిగ్నైస్త్యాగకంచయ
త్ | సూతకేమృతకేవైన తాప్రియశ్చిచ్ఛీయసేద్విజః || ఇతి మరీచ్యక్తే || జన్మహః
వ్యోగితానస్వ కర్మత్యాగోనవ్యవే | శాలాగ్నైకేవలోహూమః కార్యయేవా
స్వగోత్రజైః || ఇతి బాదాలోక్తే శ్చేత్యాహుః - అపరాగ్నే-స్వేవం - యజ్ఞకాల
స్వేవం || సూతకేమృతముత్పన్నే స్నానకంకర్మ కథంభవేత్ | పిండయజ్ఞంచరుం
హూమమసగోత్రేణకారయేత్ || ఇతి బాతూకన్యోక్తశ్చ - చరుః స్నాతకన్యా
పాకః - శ్రీవరాగిర్గాదిశ్చేతి విజ్ఞానేత్వరః - ప్రారంభంతుసపిండివాపికార్యం || సచ
తత్కర్మగుర్వాణా సునాభ్యోప్యశుచిర్భవేత్ || ఇతి మసూక్తేః || ఛందోగపిశిష్టేపి ||
హోమశ్చ | శతకతకవ్య శ్చమా న్నే సఖ సనవా | అకృతంహవయేత్ స్నానే
తదభావేకృతాకృతం || అకృతంప్రహృది - కృతాకృతంతందులాది - స్నాతక
హూమాదాతువికల్పజ్ఞేయః - శాలాగ్నైకేఇతిప్రాగుక్తే - యదాకరణంత
ధాన్యద్వారా - అత్రేదంత స్వయంహేమంబహ్వృచాదీనాందావదశరాత్రమహా
మేపినాగ్నివిచ్ఛేదః - తైర్మకార్యం - తైత్తిరీయాద్యైఃకార్యం - త్రిరాత్రమహూ
యమానోగ్నిలోకకిః సుపవ్యతే ఇతి సుదర్శనభాష్యేవచనాత్ - సహారూఢి

అథ ద్రవ్యశః|మరీచిః—లవణేమధుమాంసేచ పుష్పమూల ఫలేషుచ | శాకకాష్ఠాః
 తృణేష్యపు దధిసర్పిఃపయస్సుచ || తితాపథాజస్తేనైవ పక్వాపక్ష్వే స్వయంగ్ర
 హః | పశ్యేషుచైవసశ్వేషు నాశౌచంమృతసూతకే || స్వయసేవన్వా మ్యనుజ్ఞః
 యాగ్రాహ్యంసతద్ధస్తాదిత్యసః - క్రమేరుతద్ధస్తాదపినదోషః - పక్వంలడ్డకాది
 అపక్వం తండులాది - ఏతదన్న సత్రపరం || అన్నసత్రేప్రవృత్తానా మూమమన్న
 మగహికాతం | భుక్త్యాపక్వాన్న మేతేహం త్రిరాత్రంత్రతీభవేత్ || ఇత్యంగిరసో
 క్తేః - పక్వాన్న మోదనాది - సతుభక్ష్యంషట్క్రింశస్తేత్ - ఉభాభ్యామపరిజ్ఞానై
 సూతగ్నైవదోషకృత్ | ఏకేనాపిపరిజ్ఞానే భోక్తుర్దోషముపావహేత్ || వివా
 హాత్పనయజ్ఞేషు త్వంశరామృతసూతకే | పైర్నైరన్నంప్రదాతస్యం భోక్తవ్యం
 చద్విశోత్తమైః || భూటసేషురువిస్సం త్వంశరామృతసూతకే | అన్యగోపహ
 దకాచాంతా స్పశ్యేతేసుచయఃస్పృశాః | స్పృహస్వః | నివాహూర్ను పేత్యా
 ద్యుక్త్యా- పూర్వసంకల్పితాన్నేషునదోషఃపరికిల్బితః || మహిమే || సంసగా-
 ద్యస్యవాశౌచం యస్యాతిక్రాంత కాలతా | తదీయస్యపద్యాస్య నాశౌచంవిశ్వ
 తేవ్యచిత్ || శుద్ధితత్త్వే || శుద్ధిత్యుచ్యుత్తేవిష్ణుః - ప్రోక్షణేనచప్రసక్తమితి—
 అథ మృతదోషేహేమాన్త్రాపక్ష్వింశచ్ఛేకోమేచ || వ్యాపాదరేద్య ఆత్మా
 సం స్వయమగ్న్యదశాదిభిః | విహితంవస్యనాశౌచం నాపకాగ్న్యదశ క్రియా ||
 శవదర్శనం - యాసదాశౌచమస్త్యేన | మాతానాంసృగోవిస్సై రస్వతుం చాత్మ
 ఘాతినామ్ || ఇతి యాజ్ఞుర్యోక్తే - శుద్ధితేత్వేకాస్మి | సస్యశ్శౌచంసమా
 భ్యాశం భాపాదిచురసేతథా | అదిపదాభిచారహేతి | భవిష్యే శ్వేచ్ఛయా మర
 ణంవిప్రః చ్ఛ్వాగిన్స్త్వసోస్సస్మై | అంత్యాత్మజవియోగ్యుద్ధా ద్భాగ్యనాన్తనలా
 దన్తైః || పాపండమాశ్రితాశ్చైవ మహాపాతకన్తేహా | స్త్రియశ్చ స్వభిచారిణ్య
 ఆరూఢపతితాస్తథా || సతేహంన్నాసనంస్కారం సప్రాధ్దంసనవిషంసంగాతమః||
 ప్రాయోనాశకశస్త్రాగ్ని విషోదకోచ్ఛంధసప్రతన్నశ్చే చ్ఛామి || - నాశౌచమితి
 శేషః || అంగిరాః || చండాలాదుదకాత్సర్వా ద్భాగ్యుద్ధాద్యైవ్యతాదపిదంష్ట్రీ
 భ్యశ్వపసుభ్యశ్చ మరణంపాపకమణాం | ఉదకంపిండదానంద ప్రతేహ్యయ
 త్ప్రీదీయతే | నోపత్మితత్సర్వ మంతరితేవినశ్యతి || షట్క్రింశస్తేశ్వేవం -
 బ్రాహ్మేపి || శృంగిదంష్ట్రీసఖన్వాళ విషనన్నక్రియాజ్ఞతైః || న్యాశోగజః || సు
 దూరాత్పరిహతఃవ్యః కుర్వస్మి-డాంకృతిస్తుయః | నాగానాం విషయం కుర్వ
 హతశ్చాప్యగవిద్యతా || నిగృహీతస్వయంరాజ్ఞాచార్యదోషేషుకుత్రచిత్ | ఎ
 దారాహరింతశ్చ ద్వేషాత్పృతిభిహితాః || అసమ్మాశ్చైవసంస్కృతే శ్చూడా
 లాద్యైశ్చవిగ్రహం | కృత్వాతైర్నిహతాస్తద్వదండాలాదీనపంశ్రితాః || శస్త్రా
 గ్నిగరదాశ్చైవపాపండాఃకూరబుద్ధయః | క్రోధాత్పాయంవిషంసమ్మింశస్త్ర
 ముద్బంధనంబలమ్ || గిరివృక్షప్రపాతంచ యేకుర్వంతిసరాధమాః | కుశిల్యశివి
 సోయేచ సూనాలంకారధారిణః || ముఖేభగాస్తుయేకేచిత్ స్త్రీబ్రహ్మయా నపుంస

కాః । బ్రహ్మదంఢహతాయేచ నేచాబ్రహ్మగ్రహా దాః । పంచచ్చేది
యేచపతితాస్తేప్రకీర్తితాఃపతితానాంకంహంసస్యనిన్నా ॥ పంచచ్చేది
నచాశ్రమపాతఃపంచోవా శార్యగ్రాహ్యధానికంధ్యని ॥ పంచచ్చేది
తివిమోహితః ॥ తస్తకృచ్ఛ్యగ్రహానిన్నా ॥ పంచచ్చేది
ర్వంసర్వేషాం కరణేతుమాధవీయేనన్య ॥ పంచచ్చేది
ప్రేతక్రియాంధ్యనిః । సతస్తకృచ్ఛ్యగ్రహానిన్నా ॥ పంచచ్చేది
సేతు ॥ కృత్వాగ్నిముడికింనా ॥ పంచచ్చేది
తంచ తస్తకృచ్ఛ్యగ్రహానిన్నా ॥ పంచచ్చేది
పాణిజాతః - ప్రకీర్తింతుస్స గ్రాహ్యగ్రహానిన్నా ॥ పంచచ్చేది
మశునాపతితంయతి । పూర్వోక్తానామకాని దేవగ్రహానిన్నా ॥ పంచచ్చేది
తునాశ్చియాత్తిరాత్రంబుగ్నిమాన్యని ॥ పంచచ్చేది
సంవతః ॥ యేషామర్యతయః ॥ పంచచ్చేది
కృత్వా కృచ్ఛ్యగ్రహానిన్నా ॥ పంచచ్చేది
తాగ్రేచ్ఛ్యగ్రహానిన్నా ॥ పంచచ్చేది
తానాం తథాగ్రహానిన్నా ॥ పంచచ్చేది
గ్రేస్తువిశేషో హేమగ్రాహ్యనిన్నా ॥ పంచచ్చేది
భే । పత్రాగ్రహానిన్నా ॥ పంచచ్చేది
పాతకసంయుక్తో బాహ్యగ్రహానిన్నా ॥ పంచచ్చేది
సంక్షయాత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తసంక్షయాత్ కన్యన్వాప్రియంయతి । పంచచ్చేది
ర్వాపయేచ్ఛాత మస్యస్వేచ్ఛ్యగ్రహానిన్నా ॥ పంచచ్చేది
పవాగ్నిశేత్ ॥ మాధవీయేకరాశకః ॥ పంచచ్చేది
ఘాతకః । దహేతిబ్రాహ్మణంవిప్రో లోకాన్ని ముగ్ధేనవీతతి ॥ పంచచ్చేది
శ్చశ్చ ద్విప్రాణామనుజాసనాత్ । దహ్యాభిసంప్రసక్తావ్యాశిః కేణవీతయేగ్ధి ॥
స్వేనాగ్నినాస్వమగ్రేణ పృథగేనంపుననీ హేత్ ॥ హేమాద్రాత్రం ॥ దాహ
యిత్యాశవరహేమాం శూద్రైరివిధిపూర్వకమ్ ॥ ధర్మ్యగ్రం - గోవిధ్యాదినామన
శేష్ఠీయం ॥ తాంస్తేప్రత్యాభిగచ్ఛంతి యేకేచాత్మహనోజనాః । ఇతిప్రత్యావాత్మ
హననేయేపదోనాక్తః - ప్రమాదమరణేత్యాశోచాదిసర్వంభవశేష - తిదాహం
గిరాః ॥ అభకశ్చిత్సమాదేస మ్రియేతాగ్నిదకాదిభిః । తస్యాశోచంవిధాతవ్యం
కతకవాహోదకక్రియా ॥ బ్రాహ్మేపి ॥ ప్రమాదాదపివిశ్వంక్షయకస్మాద్విధి
చోదితః । శృంగిదగ్ధిసఖవ్యాళ విషవిద్యుజ్జలాదిభిః ॥ చంద్రానైరపివాచోద్భవ
హతోవాపికుత్రచిత్ । తస్యదాహాదికంకార్యం యస్మాన్నపతితస్తునఃఇతిప్రమాద
మరణే త్రిరాత్రమాశోచమితిగాడాః - శుద్ధితత్వాదయః - దశాహాదీని దాక్షిణ
త్యాః - అస్యాపవాదోహేమాద్రాభవిష్యే ॥ ప్రమాదాదిచ్ఛయావాపి నకుర్యా
త్సర్వతోమృతే ॥ నాగపూజాంవినానకుర్యాదిత్యర్థః - తాథాయనోపి । బుద్ధిపూ

[illegible]

నిష్ఠాయసింహా - తృతీయః పృథ్వీ - ఆశాచనిష్ఠాయః.

ప - సోమోమహిమోవిస్ఫుజంతీత్రాసుః - స్పృత్యాసాహాయోగాత్ - సచేదా
 గాన్ధర్వాభిషేకమృత్యురారాధనమహోక్తే - మాతృస్వభూతాదిభిః || సలోకవిచనాః ||
 తమతేనపచనాదపి | మతిమత్కృమహోమూతే ప్రయాగమరణంప్రతి | ఇన్ద్రియైః -
 తనవేన నిష్ఠభర్తృరోగ్యాని మరణమున్న్వేదిం || యథాయుగానుగాదేణ సుత్యైః
 దాత్మనః స్వనుమ || ఇతి కాశ్యాచుప్యక్తం - హాస్యే || ఆగ్నిప్రవేగోమోక్షమన్య
 రవిముక్తేవిధానతః | ప్రవిత్రోపాముఖంతేమే నిస్సంస్కారమహావేద || పాపహరత్రావి
 పస్వా || సర్వోప్రయవియుక్తస్య స్వవ్యాపాదానమన్యత | ప్రాయశ్చిత్తమను
 శ్శాంతి మిగ్నితతోమహాసక్తి || భగ్నానానానసమగ్రస్య కతుకావాపాకరత్యత |
 బ్రహ్మగ్రాహ్యస్యచక్షుశ్చాతం శే - ప్రాణాయామోగమ్ || అనాశ్చేద్యం - సమాగ
 మనంబితిభవన్త్యే || సోమవాన్వాయోత్ప్రేక్షా సహన సమాధిశ్చ || ఇతిబ్రహ్మ
 సత్వవ్యాస - ఏకేనానానాని ప్రాణాయామోగము - సామన్వేద్యం - సన్య
 తమత్యాగినియన్వేయగతిరపరాచక్రయాగేతి ప్రకృతీనామ్ || తేనానా
 కిధివిచ్ఛిన్నైః స్థి నాప్రకృత్యాగంకరోతియః | తన్యాత్మభూతజోమహా ప్రాప్త
 యూదీప్యతాస్యతి || పాద్యేపిష్టః || దేహిత్యాగంతిభాగేనా కుర్వంతిమమసన్నిశా
 మ త్యనుంప్రవేశంశ్యేత సమృజ్జాన్యగేనరా || కాన్దే || న్యాధితోయదివాదీనోచ్చ
 ణ్ణోవాపిభోజేనైః | గురూయముసహమానాన్య యస్మిన్ప్రాణాన్వేత్సత్ || ఈప్యతా
 భోజేనానానాన్వేద్యమితిమునిపు గునా || తథా || యాగత్యాగయుక్తస్యసత్వస్వ
 మసేవిణః | గాగతిస్త్వజత్రప్రాణా - గురూయముససంగమే || వాదాహే || తత్ర
 త్రియముంచత్ప్రాణాన్వేద్యమూతేమమరణం | సర్వలోకాంతిప్రమ్యమనూకోకప్ర
 పద్యతే || తథా || అనామోనాసకామావా నామూతేమమరణం | తేనాగ్రవా
 కాన్వేద్యముచిత్ర యగేచ్ఛేత్సిరమాంగిభవం || తథా || సమసమూజసన్నిష్ఠాప్రయా
 గస్యతుమండలే | న్యతీతాన్వయమాసన్త భవిష్యాంశ్చిచతుడశశ || సరస్తాయ
 తేసర్వాన్వేద్యప్రాణాన్వేద్యతే || బ్రాహ్మే || ధ్యాత్వావిష్ణుపదాంభోజంప్రయా
 శేవిష్ణుతత్పరః | తమంత్యజతిస్తమా స్థే తస్యముక్తర్నసంశయః || రుక్మభోపి
 దురాచారో బ్రహ్మహత్యాదిపాతకే | హరింధ్యాత్వాత్యజేదేహం ప్రాయశోమ్య
 మాన్భవేత్ || భవిష్యత్తీరే || సమాస్సహస్రాగ్రేతుసన్తజతే దక్షైకమగ్నం
 తనీచహృదత | మహాహవేషస్థిరశీలిగోగ్రహేలనాశకేభారతచాక్షియాగతిః || ఇతి
 సామాన్యతోపిఫలం - ఏవమన్యేవిధయోజ్ఞాయాః - యత్తు గాఢా - ప్రయాగాదిమ
 రణం బ్రాహ్మణభిన్నవిషయమిత్యాహుస్తద్దూషణం పితామహచరణైః ప్రయా
 గవిధాకృతమితాత్రోచ్యతే - అత్రదశాహమాశౌచం - త్రిరాత్రస్య ప్రాప్తకా
 లగోచరత్వాదితిభట్టః - యుక్తంతుత్రిరాత్రం - దివౌదాసీయేష్యవం - శుద్ధిభోజ్య
 పికాశ్యవః - అనశనమృతానామ శనిహతానామగ్నిజలప్రవిష్టానాంభృగుసంగ్రా
 మదేశాంతరమృతానాం జాతదంతానాంచత్రిరాత్రమితి - ఏవంమరణాంతప్రాయ
 శ్చిత్తేపి - పూర్వోక్తశ్చాత్మహదేదాహాశౌచాది నిషేధస్తదాసీమేవ - శక్య

రాంతేను సర్వసూక్ష్మదేహికంకుర్యాత్ || గోబ్రాహ్మణ హతానాంచ పతిహా
నాంతథైవచ | ఊర్ధ్వంసగనత్సరాయు-ర్యా త్వర్వమేవౌర్ధ్వదేహికమ్ || ఇతి
హేమాగ్రాష త్రింశన్మతాత్ - ఏనంజ్ఞేచ్ఛిం కృతానామపగయా గ్రాధమపిహ
గ్నిం || బ్రహ్మహంసకృతీస్తు శ్చగోఘాశింసంచనాతకే | సశ్వేవేనిష్కృతిగయాశి
గయామూపిహసాతనాత్ || ఇత్యగ్ని పురాణాత్ - ఏనంబ్రాహ్మణ || ఏనంజ్ఞేప
తితానాంతు గ తేసంసత్సగేక్వచిత్ | దేవేధగ్నప్రమాణత్వా ద్దహాహంసస్వబంధం
భిః || మాతకంఠపాదమూలేనా గ్రాధహానిహకాన్మగ్నః || సూక్ష్మదశగ్నః ||
తత్రవక్షామిధ్యే స్మిత్యముక్తపరా ర్థేవాయుపురాణే || శుక్లపక్షేలు ద్వారాభ్యా
కుర్యాచ్ఛాద్ధంతువత్సరం | ద్వాదశశాహనినామర్యా చ్ఛుక్లేదప్రథమేహసి || ఖగ
లేయః || నారాయణబలిఃకార్యోలోకగర్వాభయాన్మదైః | తస్మాత్సేషాంభివేద్య
చం నాన్యథేత్వబ్రవీద్యమః || వ్యాసః || నారాయణంసముగ్నిశ్య శివనివాన్మనో
యతే | తస్యశుద్ధికరంకర్మతద్యవేత్సతదిన్యథా || ఇతి సచాత్మభూతాదిప్రాయశ్చి
తంకృత్యాకార్యః - తద్యుక్తం హేమాగ్రాష త్రింశన్మతాత్ || స్మిత్యాహంసాదు
ణంపూర్వం క్రియాకార్యాయభావిధి | నారాయణబలికార్యోలోకగర్వాభయాన్మ
న్నదైః || పింజోదకక్రియాసంజ్ఞా ద్వన్మనోగర్వా దికంచయతే | పింజోదకాదు
గ్నిత సపిండికరణంతథా | దిగ్బాదాపిహస్వగ్నశాశానిన్మ || పింజోదకాదు
ప్రాజాపత్యాస్తుపేదశి | మృతేవాపత్యరహా శ్చేద్యాగ్నిగంసాయుచంసగోగత్యా
హ - ఇదంప్రాయశ్చిత్తాన్మనోగర్వాదివిషయం || ఇతిద్విమెరవత్సరం సంచయన్మ
షాదిసః | ఘోతయన్మిన్మమాత్మాసంచాదాలాదిమాతాశ్చయే | సేషాంబ్రాహ్మణ
పాతాశ్చిద్రయయాసమధిస్తతః | యథాగ్రాధంప్రతస్యన్మిన్మమాత్మాసంచ
యథాతేసంప్రవత్సామి సమస్కృత్యస్వయంభవే || ఇతి హేమాగ్రాతేన్మ
తత్త్రేవసాధాయనోప || నారాయణబలింవ్యాఖ్యాస్యమః - (నారాయణబలికార్య
రాన్ ద్వాహ్మణాద్వైద్యతాదు | దంప్రభ్యశ్చేనశుభ్యశ్చే మూలం హేమాగ్ని
ణం || విషశస్త్రరజ్జుపాషాణా ద్దేశాంతరమృతా) అభిరక్షయిత సురానిన్మ
త్యాగినాం బ్రాహ్మణమాతానాంచ ద్వాదశసమాకరి త్రిశహకుగ్నేతేని గ్రాహ్య
పరిశిష్టేతు - చంపాలాదిత్యామృత్వా || దధ్వాశేరీంప్రతస్యసగ్నాహ్మగ్నియన్మ
తః | ప్రాయశ్చిత్తంతుకతకవ్యం ప్రత్యేచ్ఛాన్ద్రాయణత్రయమ్ || ఇత్యగ్నిమం
సరత్తుబ్రాహ్మణ || ప్రమాదాదపినిశ్చంక స్త్యకన్మాద్విధిచోదితః | చాండాలగ్ని
ప్రదేశాన్మర ర్షిహతోయత్రకుత్రచిత్ || తస్యదాహాదంకార్యం యస్మాన్మహా
స్తుసః | చాన్ద్రాయణంతప్రకృచ్ఛి ద్వయంతస్యవిశుద్ధయే || యద్యాపిచ్ఛా
శ్చంచదశ కృత్యాతువిధినాదహేత్ | బుద్ధిపూర్వమృతానాంతు త్రిశశక్తిచ్ఛగ్ని
సమాచరేత్ || ఇత్యుక్తం స్మృతింత్సావక్యాంతు - ద్విగుణంప్రాయశ్చిత్తంకృ
త్యాగ్నాగ్నాత్సర్వం కార్యమిత్యుక్తం || ఆత్మనోఘోతశుద్ధ్యభావం చోచ్యాం
ద్రాయణద్వయం | తప్రకృచ్ఛిచతుష్కంచత్రిశశక్తిచ్ఛాగ్నిశాపుసంబ్రాహ్మణ

సంపత్సరాత్కుర్యాద్దహనాదియధోదితం । కృత్వానారాయణబలిమనిత్యత్వాత్త
దాయుషః ॥ ఇతి ॥ ఇదంచాత్మవధనిమిత్తం తిజ్జాతివధప్రాయశ్చిత్తేన సముచ్చితం
కార్యం - అతపవజ్ఞాధాయనోక్తం - ద్వాదశవర్షాణి త్రీణివేతి - మదనపారిజాతే
స్మృత్యధానారేచ - బ్రహ్మహదీనాంతద్యోగ్యం ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వానారాయ
ణబలిః కార్య ఇత్యుక్తం - ఏవంక్లృభీకృతానామపి - యత్పు కశ్చిదాహ - పుత్ర
కృతేన ప్రాయశ్చిత్తేనపితుః పాపనాశేమానాభావః - ఆత్మఘాతేతుచచనాదస్తు-
మహాపాతకేతుకథంస్యాదితి - సఃస్వయమేవాత్మ వధప్రాయశ్చిత్తస్య జాతినధనిమి
త్తేన సముచ్చయంవదన్ హృదయశూన్యవ - సహిజాతివధనిమిత్తం పుణ్యైః కా
ర్యమితివచనమస్తి - పుత్రకత్వకస్వప్రాయశ్చిత్తాదివిష్ణవాపఃకైః - ప్రాగస్త్యే
ధాయనవచనాచ్ఛేతిధిక్ - ఇదం ప్రాయశ్చిత్తాహానామేన ప్రాయశ్చిత్తా సహా
ణాంతు పతితోదకమాత్రంకార్యమితికేచిత్ - మదనపారిజాతాది స్వనిసాక్ష్యవం-
వస్తుతస్తుతదహానహానామోర్యచనేనుపాదానాదివిశేషాః ॥ త్రా... నారాయణ
బలిః - గయాశ్రాద్ధంచేతియుక్తం - పతితోదకవిధిస్తు-పితృద్యతీరిక్తివిషయః ఇత్య
పరేసయధాహేమాద్రాచాప్యే ॥ పతితస్యతుకారుణ్యాద్యస్తప్తికర్తృమిచ్ఛతి
సహిదాసీంసమాహూయ సర్వగాంధర్తవేతినామ్ ॥ అశుద్ధఘటహస్తాంతాయథా
వృత్తంబ్రవీత్సవి । హేదాసిగచ్ఛమూల్యేన లిలానాసయసత్కరిం ॥ తోయపూర్ణ
ఘటంచేమం సలిలందక్షిణాముఖి । ఉపవిష్టాతువామేన చరణసంతాపమ్ ॥ కీర్తి-
యోపాతకసంక్షాంత్యంపిబేలిముహుర్వదేః । నిశిమృతస్యవార్యంసాల్భిమూర్ఖాక
రోతితత్ ॥ ఏవంకృతేభవేత్తప్తిపాతానాంచనాన్యథా ॥ ఇతిఇదిచమృతాప
కార్యం - పతితస్యబాసీమృతాహ్నియదాఘటమపవజః ॥ ఉతాచలాయనమ
చరితోభవతీతి మనసరశ్చేవిష్ణాత్కైః - ఇదంచాత్మత్వాగమిషయం - ఆత్మత్వాగమి
పతితాస్తేనాశౌచోదకభాజస్యస్య రిత్వస్పక్రిమ్యవిష్ణునా పతిన్యాభధానాబతిగౌహా-
యత్తుకశ్చిదాహ ॥ యఃపతితోఘటస్ఫృటనబంధవై బృహిష్పతిత స్తద్విష
యానిక్రియానిషేధనాక్యాని - జవత్యేనతస్మిన్నంత్యిర్నిగణః కృతత్వాత్కత్వం
కరణాభావాత్ ఇతి-సబంధుత్వాగేన జాతినైరాగ్యస్య కృతప్రాయశ్చిత్తస్యాప్యం
ణాపత్తేర్నితాక్షరాదివిరోధమపశ్యన్మూర్ఖః-ఇత్యుపేక్షసయః - సచిక్రమఘటసం
టస్యసంగ్రహవిధిర్నేలివాచ్యం-మనునాఽకృతఘటస్ఫృటస్యత్యాగముక్త్యా ॥ ప్రా
యశ్చిత్తేతుచరితే పూర్ణాంకుంభమపాంసవ ॥ తేనైవసాధకంప్రాప్త్యయస్మాన్
త్వాపుణ్యజలాశయే ॥ ఇత్యుక్తేః - అన్యథాప్రాయశ్చిత్తమాప్రేపతిత్వసంగాతే
అతోఘటస్ఫృటేన బహిష్కృతస్యాపి పితృదేవ్యాంశేనారాయణబలిః - నిసేధా
స్తుపితృవ్యాదిపరాఇతితత్వం - కేచిత్తునారాయణబలౌకృతేవ్యంత్య కర్మసంబంధ
జంకార్యం ॥ గోబ్రాహ్మణమాతానాంచ పతితానాంతక్షేవచ । పుత్రకర్తృవచ్చ
ప్రమీతానాంనైవకార్యసపిండతా ॥ ఇతివచనాత్ ॥ బ్రాహ్మణానాంపితృశ్చే
తితేసంగమతే ॥ ఇతి బ్రాహ్మణకారోక్తేప్రాయశ్చిత్తా - సేవకార్యకర్తృ

క్రమ త్రింశస్తతః. విరోధాన్ని హ్యుత్సాహ్యాద్భవకారస్యస్పృహద్భి విషయత్వా
దుపేక్ష్యః - నారాయణబలిస్తుహేహం ద్యాన్యనుసాహ్యోచ్యతే. తత్రానాన్త
యానిబంధే గారుడేతర్పణముక్తం || కార్యంపురుషసూక్తేన ముష్టిగ్రాహ్యమితి
రపి | దక్షిణాభిముఖోభూత్వా ప్రేతంవిష్టురాలిస్మరన్ || అనాదినిశ్చయోదేవ స్మరణ
చక్రగదాధరః | అక్షయ్యఃపుండరీకాక్షః ప్రేతమోక్షప్రదోభవ | ఇతి స్మరన్
కాడశ్యాం దేశకాలాసంకీర్త్యాముకగోత్రస్యాముకస్య దుష్టానాత్సంఘాతానోపనా
శార్థం ఔర్ధ్వదేహికసంప్రదానత్వయోగ్యతాన్యస్యధికం నానాదానాభ్యుదానోపిన్య
ఇతిసంకల్ప్యబ్రహ్మణాం విష్టుంశివయన్ముప్రేతంచపాచకుంభేషు || విష్టుస్సన్నిహ
యఃకార్యోరుద్రస్తామమయస్తథా | బ్రహ్మకౌప్యమయస్త్రైశ్చమూలవాచా
యోభవేత్ || ప్రేతోదర్శమయఃకార్యఇతి దేవప్రకీర్తనప్రసాదాత్కాసు సూర్యాం
హైమిషువా ప్రతిమాసుహృదశోపచారైః పురుషసూక్తేనాభ్యర్చ్యస్మిన్ప్రతి
ష్ఠాప్యచరుం పురుషసూక్తేనవత్ప్రచం నారాయణాహృదిమితి హుత్వాదేవానామ
గోదక్షిణాగ్రదర్శేషు విష్టురూపంప్రేతంస్మరన్ నామగోత్రాభ్యాం మనుష్యులిలి
యుతాన్ దశపిండాన్యజ్ఞోపవీత్యేనాముకగోత్రాముకశిర్కాప్రతిష్ఠ్యరూపాయంశే
పిండ ఉపతిష్ఠతామితి దత్వాపురుషసూక్తేనాభి మంత్ర్యివేక్షనశిర్భాగం దేనాభిని
చ్యాభ్యర్చ్య ముకశర్కానామముకగోత్రం విష్టురూపంప్రేతంతగ్మరూపాలి పురు
షసూక్తేన వత్ప్రచంతర్పయిత్వా-నకమామాన్నంబ్రహ్మదిపంచభ్యోదద్యాత్ -
మంత్రస్తు || బ్రహ్మవిష్టుమహాదేవాయమశ్చైవసకంకరః | బలింగృహీత్యారుర్వింతు
ప్రేతస్యచశుభాంగతిమ్ || ఇతి మితాక్షరాయాంతు హిమామబల్యాదినోక్తం-తతః
ప్రతిదైవతంత్రవిధంఫలం శర్కరామధుగుడఘృతానిచనివేద్యపిండానభ్యర్చ్యసద్యాం
క్షిప్త్వారాత్రౌ నవసప్తపంచవావిప్రాన్నిమంత్ర్యోపాషితోబాగరం కృత్వాశ్వో
భూతే పునర్విష్టుంయమం సంపూజ్యైకోద్దిష్టవిధినా త్రాధ్యక్షంచక్రంకరిష్యే ఇత్యు
క్త్వా విష్టు, బ్రహ్మ, శివ, యమప్రెతాన్స్మరన్ విప్రానుపవేశ్య ప్రతస్థానేచ
కంవిష్టుంస్మరన్ పాద్యావాహనాఘృతాయతం తృప్తిప్రశ్నాంతం కృత్వోష్ణం
నాది కృత్వాన్న శేషేణవిష్టవే బ్రహ్మణే శివాయయమాయ సపదివారాయ
చతురః పిండాదత్వాప్రేతనామగోత్రేస్మృత్వా విష్టునామ్నూపంచమందత్వాభ్య
ర్చ్యచాంతేభ్యో దక్షిణాందత్వైకం ప్రేతంస్మృత్వావిశేషతః సంతోష్యవిస్త్రైః
ప్రేతాయేదంతి లోదకముపతిష్ఠతామితి సలిలముదకందాపయిత్వా భుంజీతేతి - అ
త్రవిశేషాంతరం భట్టకృతాంత్యేష్టి పద్ధతాజ్ఞేయం - సర్పహతేతు వషణపర్యంతం
పూర్వేష్టైకభక్తపూర్వం శుక్లపంచమ్యాముపవాసంసక్తంవా కృత్వాపిష్టమ
యంనాగమనంత వాసుకిశంఖపద్మకంబలకర్కోటకాశ్వతర ధృతరాష్ట్రశంఖపాల
శాళియతక్షక కపిలేతినామభిః ప్రతిమాసం సంపూజ్యపాయసేన విప్రాస్తస్సంభో
జ్యవత్సరాంతే హైమంనాగంగాంచదత్వా నారాయణబలింకుర్వాత్ - మూలం
అహిమాద్రాక్షాయం-హి ధాయనసూత్రేసర్పమృతానాం సమాస్తుసర్పేభ్య ఇతితి

సౌమిహుతీహుత్యా, ఉదకేమృతానాం సముద్రాయవయునాయహుత్యేతిక్రియాం
 కుర్యాదితిశేషః - వ్యాసః ॥ సావణభారనిష్పన్నం నాగంకృత్వాతథైవగామ్ ।
 వ్యాసాయదత్వావిధివ త్పితురాన్యన్యమాపున్నయాత్ ॥ హేమాద్రాభవిష్టే ॥ పంచ
 మ్యాంపన్నగంధైహమం స్వణేనై కేనకారయేత్ । క్షీరాజ్యపాత్రమధ్యస్థం పూ
 జ్యవిప్రాయదాపయేత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రా క్తంనాగదష్టస్యశంభునా ॥ ఇతి
 అపరాక్మస్మృత్యంతరేపి ॥ తదైవకథ్యతిప్రేతో నారాయణబలౌకృతేయోద
 దాతిక్రియాపిండంతస్త్వైప్రేతాయవై సుతః ॥ తస్యైవాశౌచముద్దిష్టం త్రయహమే
 వసంశయః । విష్ణుశ్రాద్ధసమాప్తేతుత్రయోదశ్యాందిసత్రయమ్ । ఆశౌచంపిండ
 దఃకుర్యాన్నతుతద్భంధుగోత్రజః ॥ యస్యవైమృత్యుకాలేతు వ్యుచ్ఛిన్నాసంతతి
 ర్భవేత్ । సవసేన్నరకేనత్యం ఐకమగ్నఃకరీయధేత్యుక్తమ్య ॥ బలినారాయణం
 కుర్యాత్తప్రొద్దేశేనభక్తిమాన్ ॥ ఇతి గారుడోక్తేపుత్రస్యాపిసత్త్వాద్యైకా
 ర్యైశ్చిత్త్యుక్తందేవయాజ్ఞకేన—అధవిధానాదాశౌచాభావః - యథా - యతియుద్ధ
 మృతాదిషు ॥ త్రయాణామాశ్రమాణాంచకుర్యాద్దాహాదికాఃక్రియాః ॥ యతేకించిన్న
 కర్తవ్యం సచాన్యేషాంకరోతిసః ॥ ఇతి బ్రాహ్మణ్య - ఉతనాః ॥ ఏకోద్దిష్టంసకుర్వీత
 యతీనాంచైవసర్వదా । అహన్యేకాదశేప్రాప్తే పార్వణంతువిధీయతే ॥ సపిండికర
 ãంతేషాం సకతకన్యంసుతాదిభిః । త్రిదండగ్రహణాదేవ ప్రేతత్వం వై వజాయతే ॥
 తత్సంస్కారంవత్సామః - దత్తాత్రేయః ॥ ఏకోద్దిష్టంజలంపిండ మాశౌచంప్రేతస
 త్క్రియాం । సకుర్యాద్వాషికానస్య ద్భృహీభూతాయభిక్షువే ॥ వాషికా
 దితిపూర్వభావిమాసికాది నిషేధోనతుదర్శాదే ॥ సన్యాసిన్పౌర్ణికాదిపుత్రఃకు
 ర్యాద్యధావిధీతినాయవీయోక్తేః - పృథ్వీచంద్రోదయేప్రజాపతిః ॥ అహన్యేకాద
 శేప్రాప్తే పార్వణంతువిధీయతే । సపిండికరణంతస్య సకతకన్యంసుతాదిభిః ॥ ఏషు
 సపిండనాది నిషేధానువాదేనపార్వణోక్తేః - తత్స్థానాపన్నత్యం పార్వణస్యగ
 మ్యతే - సగిరాగిరేతిబూరియాదైరం కృత్వోద్దేయమితివత్ - ఇదం వా
 షికాకాది విధానంచ త్రిదండినామేవ - ఏకదండిపరమహంసాదీనాంతు సక
 మపికార్యం - పూర్వోక్తాశనోవాక్యే త్రిదండిగ్రహణాదితి శూలపాణ్యాదయోగౌ
 డాః - త్రిదండిశబ్దేనమనోదండాదిదండత్రయోక్తేః ॥ యస్యైశేనియతాదండాన్స
 త్రిదండితిచ్యుత ఇతిస్మృతేః - బాధాయనః ॥ నారాయణబలిశ్చస్య కతకన్యో
 ద్వాదశేహని । అస్యపార్వణేససముచ్చయోజ్ఞయః - తంచసపినాహ ॥ కృత్వావి
 స్థోర్మహాపూజాం పాయసంవినివేదయేత్ । అగ్నౌకృత్వాతుతచ్ఛేపం వ్యాహృతీ
 భిస్సమాహితః ॥ యతీన్యహస్థాసాఘాన్వా నిమంత్ర్యద్వాదశశానరాన్ । అధ్య
 ర్చ్యగంధపుష్పద్యై ర్మంత్రైర్ద్వాదశనానుభిః ॥ సంభోజ్యహవ్యేనాన్యేషు ఏకై
 కాంచనివేదయేత్ । త్రయోదశంద్విజక్రేష్ట మాత్మజ్ఞంసంయతేంద్రియం ॥ విష్ణుం
 యథాతథాభ్యర్చ్య పాద్యాద్యైశ్చవిధానతః । దద్యాత్పురుషసూక్తేన గంధపు
 స్పాదికంక్రమాత్ ॥ వస్త్రాలంకరణాదీని యథాశక్తి ప్రదాపయేత్ । ఉచ్ఛిష్టస

న్నికౌతస్య దర్శనా స్తీర్యమాతలే । భూభుజస్సవస్వస్వధాయై ॥ ౧ ॥ పైపిద్యా
ద్భులిత్రయమ్ । అశ్వమేధసహస్రస్య నాజకేయశతస్యచ । అపి ॥ ౨ ॥ అధిశేషాయః
కరోతి యతిక్రియామ్ ॥ శౌసకిస్తు ॥ శౌసకోహం ప్రసత్వయి నానాయుగబిరు
రం । చండాల్లాదువకాత్సర్వా ద్భాగ్విహ్నిశ్చైవ్యయతానతి ॥ ౩ ॥ దిగ్విభిన్యసేతు
భ్యశ్చ ॥ రజ్జుశత్రువిహ్నిశ్చభిః ॥ ౪ ॥ దేశాంతరమృతానాంచ నృతానాంచాన్యసాధ్యైః ॥
జీవచ్ఛాద్ధమృతానాంచ నిష్ఠానాంతథైరచ ॥ యతీనామోగినాంపునానాన్య
మామోక్షికాంక్షికాం ॥ ౫ ॥ పున్యానాన్యాయధాధాకాయ ద్వావిశేషాని ॥ ౬ ॥
ద్వాదశ్యాంశ్చవన్త్యైవ ॥ పంచమ్యాంపంచ్యోన్మువా ॥ ఇత్యైక్వా పూర్వోన్మువా ॥ ౭ ॥
ర్యంవిధిముక్త్యా ॥ ౮ ॥ దేవేలిపక్షిపునుపసూక్తేస్సత్వవచనానాం ॥ ౯ ॥ త్యాగే
వాదిద్వాదశనానుభిన్నద్రూపిణిపితే ద్వాదశవిప్రకా ॥ ౧౦ ॥ త్యాగే ॥ ౧౧ ॥ ద్వాదశ
పిండాందద్వాదిత్యధికమాహయధమ్యతేశుప్రగు ॥ ౧౨ ॥ ౧౩ ॥ ౧౪ ॥ ౧౫ ॥ ౧౬ ॥ ౧౭ ॥
౧౮ ॥ ౧౯ ॥ ౨౦ ॥ ౨౧ ॥ ౨౨ ॥ ౨౩ ॥ ౨౪ ॥ ౨౫ ॥ ౨౬ ॥ ౨౭ ॥ ౨౮ ॥ ౨౯ ॥ ౩౦ ॥
౩౧ ॥ ౩౨ ॥ ౩౩ ॥ ౩౪ ॥ ౩౫ ॥ ౩౬ ॥ ౩౭ ॥ ౩౮ ॥ ౩౯ ॥ ౪౦ ॥ ౪౧ ॥ ౪౨ ॥ ౪౩ ॥ ౪౪ ॥ ౪౫ ॥
౪౬ ॥ ౪౭ ॥ ౪౮ ॥ ౪౯ ॥ ౫౦ ॥ ౫౧ ॥ ౫౨ ॥ ౫౩ ॥ ౫౪ ॥ ౫౫ ॥ ౫౬ ॥ ౫౭ ॥ ౫౮ ॥ ౫౯ ॥ ౬౦ ॥
౬౧ ॥ ౬౨ ॥ ౬౩ ॥ ౬౪ ॥ ౬౫ ॥ ౬౬ ॥ ౬౭ ॥ ౬౮ ॥ ౬౯ ॥ ౭౦ ॥ ౭౧ ॥ ౭౨ ॥ ౭౩ ॥ ౭౪ ॥ ౭౫ ॥
౭౬ ॥ ౭౭ ॥ ౭౮ ॥ ౭౯ ॥ ౮౦ ॥ ౮౧ ॥ ౮౨ ॥ ౮౩ ॥ ౮౪ ॥ ౮౫ ॥ ౮౬ ॥ ౮౭ ॥ ౮౮ ॥ ౮౯ ॥ ౯౦ ॥
౯౧ ॥ ౯౨ ॥ ౯౩ ॥ ౯౪ ॥ ౯౫ ॥ ౯౬ ॥ ౯౭ ॥ ౯౮ ॥ ౯౯ ॥ ౧౦౦ ॥

ఘయోర్ద్వయోః । పాదాంగుళిమద్వేదద్యా దేతస్సేతస్యకల్పనం ॥ సుస్థానాని
 కేరంతు అలాబుంతాలుకేతథా । పంచరత్నముభ్యేతస్య ఉహ్యాయాంకదలీఫలం ॥
 చక్షుషాస్తుకపక్షాద్వా నాసికాయాంతుకాలకం । కణాద్వాప్యూత్రాణికే
 శేవటప్రగోహకాః ॥ నాళకంకమలానాంతు అంత్రస్థానవినిశ్చేత్ । మృత్రికా
 తువసాధాతు హారితాళకగంధకా ॥ శక్రకేతుపారదంబద్యా త్పుగ్మేపి త్తశ్చంత
 దా । సంధీమతిలపిప్లవతు మాంసంస్యాద్యనప్టికం ॥ మఘస్యాన్లోహితస్థానేత్వ
 చాస్థానేమృగత్వచా । స్తనయోర్జంబీరేదేయే నాసాయాంశతపత్రికం ॥ ములంనాభిదే
 శేస్యాద్యంతాకేవృషశాశ్రితే । లింగేచరక్తమూలంతు పరిధానంనకూలకం ॥
 గోమూత్రంగోమయంగంధం సర్వాషభ్యాదిసర్వతః । ఇతి ఇదంనిర్ణయేన సత్యైః
 వృద్ధమనుః ॥ ప్రాపితస్యతథాకాలో గతశ్చేష్ట్యాదశాగ్నిః । ప్రాప్తై త్రయోదశే
 వషేత్రపేతకార్యాశికారయేత్ ॥ బృహస్పతిః ॥ యస్యత్రోయచేచాన్యాయాన
 ద్వాదశశనత్సరాత్ । కుశలత్రకదాహేన తస్యస్యాదనధాని ॥ ఇదిష్టేషిణా
 ప్రాపితేయస్యసవార్తానైవచాగమః । ఊర్ధ్వంపంచరశాద్వషాత్కృత్వాత్సృ
 తియాపకం ॥ కుర్యాత్తస్యతుసంస్కారంయథోక్తవిధినాతతః । తదాదీప్యేనసర్వాశి
 ప్రేతకర్మాశికారయేత్ ॥ ద్వాదశాబ్జప్రతీక్షాపి పితృభిన్నవిషయేతి మదసరశ్చేడ
 క్తం - గృహ్యకారికాయాంతు ॥ తస్యపూర్వచయస్కస్య వింశత్యగ్గోర్ధ్వతఃక్రి
 యా । ఊర్ధ్వంపంచదశాబ్జాత్పు మధ్యమేనయసిస్సృతా ॥ ద్వాదశాద్వత్సరామా
 ధ్వముత్తరేనయసిస్సృతా - చాంద్రాయణత్రయంస్మిత్యా ల్లింశత్సృచ్ఛాచ్ఛి
 వాసుతైః ॥ కుశైఃప్రతికృతిదద్ధా కార్యాశ్చేవాదికాక్రియా ॥ ఇత్యుక్తం - పరా
 శరః ॥ దేశాంతరగతోనష్టస్తిధిర్నజ్ఞాయజేయది । కృష్ణాష్టమిహ్యపూవాగ్నృకృ
 ణ్ణాచైకాదశీచయా ॥ ఉదకంపిండదానంచ తత్రశాద్ధాచకాంఘ్రిణీ ॥ ఇదంనూన
 జ్ఞానే - తత్రాహితాగ్నేపూజాశౌచం - అనాహితాగ్నేస్తుత్రిరాత్రం ॥ అనాహి
 తాగ్నేదేహస్తు దాహ్యాగృహ్యగ్నినాస్వయం । తదభావేలాశానాంవృంతైః
 కార్యఃపుమానపి ॥ వేష్టితస్యస్తథాయతా త్కృష్ణసారస్య చర్మణా । ఊర్ధ్వానూ
 త్రేణబద్ధాతు ప్రలేప్తవ్రేణ్యయనైస్తథా । సుపిప్లేర్జలసమ్మిశ్రైర్వగన్యగృతథా
 గ్నినా ॥ అసౌస్యగాయలోకాయ స్వాహేతుక్త్వానబాంధవైః । ఏనం పణాశ
 రందద్ధాత్రిరాత్రమశుచిర్భవేత్ ॥ ఇతిగ్రాహ్మార్కైః - ఇదగ్నిరాత్రంనదిశాహ
 మధ్యేదాహే - తత్రప్రాపితేకాలశేషస్యాదిత్యుక్తేః - కింతుతదూర్ధ్వం - తత్రప
 త్నీపుత్రయోః - పూర్వమగృహీతాశౌచయోదశాహుద్యేన - గృహీతాశౌచ
 యోస్తుత్రిరాత్రం - పత్నీమృతేభతుశ్చైవచ - సపత్యైశ్చైవమితి స్మృత్య
 గ్గణసారే - అన్యసపిండానాంతు సర్వత్రపణాశరదాహేత్రిరాత్రం - తదహంగి
 రాః ॥ దేశాంతరమృతంశ్రుత్వా నాశౌచంచేత్కథంచన ॥ గృహీతమితిశేషః ॥ కా
 లాత్యయేసికుర్వీత దాహకాలేదిసత్రయమ్ ॥ ఇతి స్మృత్యర్థసారేతు - గృహీతా
 శౌచానాంస్నానమాత్రముక్తం - బహ్వాచపరిశిష్టేపి - అథాతీతసంస్కారః - స

చేదంతగ్గళావంశస్య త్తడైస్ సర్వసమాపయేదమాభ్యుపాసితాగ్నే ద్వాహతన్
ర్వమాశౌచం కుర్యాదన్యేషుపక్షే పుత్రయోః ఘోర్వమగృహీతాశౌచయోస్సర్వ
మాశౌచం - గృహీతాశౌచయోః కర్మాగంతిగాత్రమితి - పవిత్రతావశ్యవం -
విశ్వానశ్శేతుప్రతికృతిదహనే త్వగ్నిదేవ్యాత్మిగాత్రమిత్యన్తి - ద్వాదశవహా
గ్నితీర్థోత్తరం దాహేతుపుత్రాదీనాం సర్వేషాంత్రిగాత్రమితికల్పశబ్దం విషాదా
రానియన్ - అథ ప్రతసంస్కారేకాః - సేవ్యకౌగోగ్యః || ప్రత్యక్షశవసం
స్కారే దినంవై నవిశోభయేత్ | ఆశోచయః సేసంస్కారే దినోత్తోష్ణాలసంభవే |
"శౌచవినివృత్త్యేచస్పృశసంస్కారయజ్ఞేహ్యుత్తాన-చిహ్నే న్యవసన్ ప్రాహ్య మూర్ధ్వో
సంవత్సరాన్యగ్నిః | ప్రతసాద్యా గృహ్యత ప్రత్యేకాని తో శామయన్ || క్షిప్తవతి స్పృ
శిత్రాపి వజః సహించినయన్ || వాగాహం || చగుభాః స్పృశమగేదప్రదేద్యాన
వనవివజఃయేత్ | ప్రతక్షిత్వం గోచితే వైశ్నవోపాఖేత్రథా || కౌచేష్టే సర్వ
సః శవైశ్చరదినేతథా | త్రయోవైశ్వానరే సేవ్య జన్మగారాత్రమేతథా || జన్మద
శ్చుకోనవిశానజన్మణాగా - భావితే | వసుప్రత్యాయస్యతయస్మిన్ భావోభవేన్
దః | సప్తావనయోకాన్యగ్నిత్రయోగే నీచభావః | హసనోచసః స్వేషుప్రత్య
గేనవివజఃయేత్ || కౌశ్యం || భిక్షుస్య సోమఘాన్తేయ మూర్ధ్వోసంసృజచ |
ప్రతకృత్యేతిదస్తా సోమోన్యగ్నిదహయేత్ || స్పృశాన్తితయోగోన్యగ్ని సూగాథా
పునర్వసూ | ఆహాభిషేకశాబంధభిక్షాదాహాచ || కౌశ్యోన్యగ్నిః || వత్స
శీతీభ్యంసంధాం భిక్షాంసూత్రా నానా || సోమోన్యగ్నిః || మయా వ్యన్యగ్నిభగవి
షమూగ్నిభ్యం || సుక్ష్మేషుచనసంస్కారా పునర్దహానముత్తమః | సూక్తిగర్భాః
పంచపక్షప్రేషాత్రిజస్మన్ || శ్చేష్టాప్రహృషేయోన్యగ్నిరదహనాత్మ్య అనాశివః ||
అస్యాసవాదమాహతత్వైన్యగ్నిదహన్ || ప్రతస్యసూచకగ్నస్య ప్రాప్త్యేవైకాన శే
వాది | సక్షేత్రాధినానాధి శోభనీయోచన || యుగంన్యగ్నిసూత్రాని దత్త్వ
ప్రేతిక్రమాయది | దైవోవాపితాత్రత్ర సత్ప్రదానభోధ సత్ | సేవ్యకౌగోగ్య
గురుభాగవయోశ్చాధ్యే పౌష్యసూచేమలిప్యతే | నారీత విశ్వమగ్నిసంస్కార్యమాం
గోదావరీంవినా || దానమపిత్రైస్సంస్కారం || భద్రాయాంభూమిదానస్యాత్మిహ
గర్జేకాహిగణ్యదః | వాకేషుతత్త్వద్వణా తు వాసోదానంవిధీయతే | భరిష్టాపంచక
మృణేషుచరత్నానిదాపయేత్ | ఏకాగ్నిసలంకాంస్యం తదధికంవాతదధికం ||
సవషట్కృతలంవాపి దద్యాద్విప్రాయశక్తిః ఇత్యలంప్రసంగేన - హేమాప్రాప్తధ
మనుః | అమృతంమృతమాకణ్య కృతయస్సోన్యగ్నిదేహికం | ప్రాయశ్చిత్తమ
సౌస్కృతకం కృత్వాగ్ని నాదధీతచ || దేవస్యదిసమాగచ్ఛే ధ్యతృతమంభిమజ్జగం |
ఉద్భృత్యస్సాపయిత్యాస్య జాతకర్మాదికారయేత్ | ద్వాదశాహంవ్రతంచర్యాగ్ని
రాత్రమథవాస్యతు | స్నాతోన్యగ్నిహేతతాంభార్యామన్యాంవాతదధావతః || అగ్ని
నాభాయవిధివద్వాత్యస్తామేనవాయజేత్ | అథైంద్రాగ్నేనపహనాగ్నింత్యాచత
త్రతు || ఇష్టమాయుష్కృతీంకుర్యా దీప్సితాంశ్చ క్రతుంవ్రతః | అనాహితాగ్నేస్తు

చరుః మృతనార్తాశ్రవణేత్వాశ్వలాయనః - సురభయఏవయస్మిన్ జీవేమృతశ్చైతది
 యస్యతుజీవత ఏవమృతివార్తాం శ్రుత్వాప్రియాసహగమనంకృతం-తదా తద్వై
 ధమేవ - భతుర్గృరణజ్ఞానస్యైవనిమిత్తత్వాత్ - ప్రమాదస్య గౌరవేణ యుక్త
 త్యాచ్ఛేతికేచిత్-తన్న-మరణజ్ఞానస్యనిమిత్తత్వేతీతా నాగతయోరపితత్వాప్రత్యే
 భతుర్వైధదాహభావేన తస్యాస్సహగమనాభావాచ్ఛ - తస్మాదాశౌచవత్త్వా
 తమరణస్యైవనిమిత్తత్వంనచాత్రతదస్తి - పరింకామ్యంమరణమస్తు - అతఃతస్మ
 హననదోషాస్తీతితాతపాదః - తథాసర్పసంస్కారకృతేత్రిరాత్రమాశౌచంశద్వి
 ధించాహశౌచనకః—అధవత్స్యామి సర్పస్యసంస్కార విధిముత్తమం । సినివాల్యాం
 పౌణామాస్యాం పంచమ్యాంవాపికారయేత్ ॥ కృతసర్పవధోవిప్రఃపూర్వజన్మని
 వాయది । వధంప్రఖ్యాపయేత్వాపి చరేత్కృచ్ఛాగ్నిశ్చతుర్దశ ॥ విప్రాయలోహ
 దండంచ తన్మూల్యంవాపిదాపయేత్ ॥ మూల్యనిూహ । నిష్క-త్రయంనిష్కం
 వా నిష్కమేకంకనియసం । అనుమత్యాదికర్తవ్యం నిష్కమంధంతస్థాని ॥ ఇ
 స్వణాయాశ్చయోశ్చక్త్యాజ్ఞేయం - సంస్కారమాహ ॥ ప్రియంగుప్రహగోధామ
 తిలపిష్టేనవాపునః - కృత్వాసర్పాకృతింశూర్పే నిధాయప్రార్థయేదహం ॥ ఏహ
 పూర్వమృతసర్ప అస్మిన్విష్టేనమావిశే । సంస్కారార్థమహంభక్త్యా ప్రాశ్న
 యామిసమాహితః ॥ వస్త్రోపవీతగంధాద్యై స్సంపూజ్యచహరేద్బహిః । కుర్యా
 త్సంస్కారసంకల్పం ప్రాణాయామపురస్కరం ॥ యజ్ఞోపవీతినాకార్యం సర్పసంస్కా
 రకర్మతు ॥ లోకికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య సమిదాధానమాచరేత్ ॥ తతోశ్చైరగ్నిదిగ్భాగ
 భూమింసంప్రోక్ష్యవారిభిఃచితింకృత్వాధసంస్తీర్యకుశైరాగ్నేయకాగ్రైః ॥ ఏర్వ
 త్యాగ్నింపరిస్తీర్య పరిషిచ్యసమర్చయేత్ - కృత్యేద్ధాధానమాఘాతా చక్షుషేచ
 యథావిధి ॥ సర్పంగృహీత్వాయశ్చేన చితిమారోపయేత్సుఫీః । సువేణాజల
 యాదాజ్య మగ్నావ్యాహృతిభిస్త్రీభిః ॥ సర్పాస్యేజుహుయాదాజ్యంవ్యాహృత్యా
 చసమగ్రయా । ఆజ్యశేషంసువేణైవసర్పదేహేనిషేచయేత్ ॥ చమసస్థైర్భై
 సర్పం వ్యాహృత్యాభ్యక్ష్యపాణినా । అగ్నేరతుణిత్యనయా సర్పాయాగ్నిం
 ప్రదాపయేత్ ॥ ఉపతిష్ఠేద్దహ్యమానం నమోస్తుసర్పమంత్రతః । జ్ఞానతోజ్ఞానతో
 వాపి కృతసర్పవధోమయా ॥ పూర్వజన్మనివాసర్ప తత్సర్వంతుంతుమహాసి ।
 క్షీరాజ్యేనతతశ్చాగ్నిం ప్రోక్షవ్యాహృతిభిజ్జలైః ॥ నాస్తిసంచయనంకుర్యా
 త్సాత్వాత్వాచమ్యగృహంప్రజేత్ । బ్రహ్మచర్యాదికంకార్యం త్రిరాత్రాశౌచమిష్య
 తే ॥ సచైలంతుచతుర్థేహింసాత్వావిప్రాసమర్చయేత్ । సర్వోసంతప్రధా
 శేషఃకపిలోనాగవనచ ॥ కాళికశృంఖలశ్చ భూధరశ్చేతినామభిః । గంధపుష్ప
 క్షుతైర్ధూప దీపాద్యైరర్చయేద్దీర్ఘికా ॥ ఘృతపాయసభక్ష్యైశ్చ ద్విజానప్తైశ్చ
 భోజయేత్ । ఏవంకృతేవిధానేన సర్పసంస్కారకర్మణి ॥ సర్పహింసాకృతాత్వా
 పాకముచ్యతేనాత్రసంశయః ॥ ఇతిసర్పసంస్కారః - క్వచిత్తుజీవతోవ్యంత్య కర్తా
 శౌచంచకార్యం - యథా - ప్రాయశ్చిత్తానిచ్ఛేః పతితస్యఘటస్ఫోటః ॥ పతిత

[illegible]

వ్రతఆయా తేనన యేరన్న వంఘటమ్! జగుప్పేరన్న చాశ్యేనంసంవసేయశ్చసర్వశః॥
కృతఘటస్ఫటితైవాయం పరిగ్రహవిధితి మితాక్షరాయామపరాక్రేచ -
అన్యథాప్రాయశ్చిత్తమాత్రే ఏతత్ప్రసంగాత్ - మనురసి - ఘటస్ఫటితముక్త్యా॥
నివర్తేరంస్తతస్తస్మా త్సంభావణసహసనైః ॥ ఇత్యుక్త్యా ॥ ప్రాయశ్చిత్తైశుచరి
తేపూణకుంభమపాననం । తేనైవసార్థంప్రాశ్నియుస్సాన్నిత్యాచుప్యేజలాశయే ॥
ఇతి తచ్చబంధప్రాయుక్త - అపరాక్రేచసిద్ధోపి ॥ పతితానాం చరితవ్రతానాంప్ర
త్యుద్ధారోధాప్రదాహరంతి ॥ అగ్రేభ్యుద్ధరతాంగచ్ఛేత్సేవన్నివహసన్నిపపశ్చా
త్పాతయతాంగచ్ఛేచ్ఛోచన్నివరుదన్నివే ॥ ఇత్యాచార్యనూతృపితృహంతారస్త
త్ప్రసాదాదపగతపాప ఏమాతేమాంప్రత్యాపత్తిః - పూణఃప్రదాత్ప్రవృత్తాద్వా
సకాంచనంపాత్రం మాహేయంనాన్నిః పూరియత్వాపోహిష్టియాభిరేన మద్భిరభి
షించేయుః - సర్వసవాభిషిక్తస్యప్రత్యుద్ధారః పుత్రజన్మరాన్యభ్యాతఃఇతి-ప్రత్య
ద్ధారఃపరిగ్రహః - తత్రోద్ధరతాంహసన్నివాగ్రేసరిస్సాన్యత్ - పాతయతాంఘట
స్ఫటింకుర్వతాంశోచన్నివపశ్చాద్గచ్ఛేత్ ॥ మాతాపితృదిహంతృణాం పరిగ్ర
హానకార్యః - తత్ప్రసాదేనపతిచీణవ్రతానాంకార్యః - ప్రవృత్తంవిర్ముఖః -
పుత్రజన్మసేత్యభిషేకోత్తరం జాతకర్మాదయస్సంసారా - పుత్రజన్మపత్కార్య
ఇత్యపరారోగ్యాచఖ్యా - అతఏవవిష్ణానేశ్వరఃఘటపవజతేష్టాతమధ్యస్థాయవ
సంగవాంప్రదర్శాత్ప్రసంగోభిఃసత్కృతస్యహిసత్క్రియా । ఇత్యుక్తగవాం భక్ష
ణాభావే పునర్వ్రతంచరేదిత్యే తత్ప్రకృతే ఏనా చరితవ్రతవిధౌ విశేషాయమితిస
దఃఘటస్ఫటితోత్తరం పరిగ్రహావేనైతన్నసర్వతేత్యాహ - తస్మాత్కృతేషు ఘట
స్ఫటిప్రాయశ్చిత్తం పరిగ్రహవిధిః పునస్సంస్కారాభివంతినిర్ధంతరఃపచ్చా
ద్ధేకృతేహేమాంరాజాధాయనః ॥ తత్రాశౌచవిశాహంస్యా దిత్వీలంప్రసంగేన
యేవంసాపవాదే ఆశౌచేడక్షేప్రతిశాఖంభిన్నేన్యంత్యకర్మణి సాధారణంకించదుచ్య
తే - తత్రాధికారిణఃప్రాగుక్తాః - సర్వాభావేధర్మపుత్రోవాకార్యః ॥ అపుత్రేణను
తః కార్యోయాదృక్తాదృక్ప్రయత్నతః । పింఛోదకక్రియాహేతోర్నామసంకీర్తనా
యచేత్ ॥ ఇతి వ్యాసపచనాత్ - గృహ్యపరిశిష్టే ॥ అసగోత్రస్సగోత్రోవా య
దిస్త్రీయదివాపుమా ॥ ప్రథమేహానియఃకుర్యాత్సదశాహంసమాపయేత్ ॥దద్యా
త్పిండమితిశేషః - భవిష్యే ॥ యత్రాద్యోదీయతేపిండ సత్రసర్వంసమాపయేత్ ॥
బ్రాహ్మేపి ॥ ప్రథమేహనియోదద్యా త్వేతాయాన్నంసమాహితః । అన్నం సవ
సుచాన్యేషు సపవప్రదదాత్యపి ॥ విజ్ఞానేశ్వరాదయస్తుకేచిత్తు - అగ్నిందద్యాదితి
వ్యాచక్షతే ॥ సగోత్రోవాసగోత్రోవా యోగ్నిందద్యాత్సభేనరః । పోషికుర్యా
న్నవశ్రాద్ధం శుద్ధైస్తుదశమేహనీ ॥ ఇతిదివోదాసీయే పచనాచ్చ - తత్రైవ॥ దృ
ష్ట్యాస్థానస్థమాసన్న ధర్మోమూలితలోచనం । భూయిష్ఠపితరంపుత్రోయదిదానం
ప్రదాపయేత్ ॥ తద్విశిష్టగయాశ్రాద్ధాదశ్వమేధశతాదపి ॥ తానియథా॥ మోక్షం
దేహిహృషీకేశ మోక్షందేహిజనాదన । మోక్షధేరుప్రదానం మునుష్యైశ్చ

తామమ || ఇతి మోక్షధేనుమంత్రః || ఓంకాముష్మకీ యచ్చసః సాహస్రం
ఋణం | తత్సంస్వంశద్ధిమాయాతు గామితాంధ్రభాషాభివృద్ధిః || తత్సంస్వం
నౌపాణితంపాపంమనోవాక్యా యస్మిన్మః | తత్సంస్వం నౌపాణితంపాపం
సేనకేతన || ఇతి పాపధేనోభావతే || తత్సంస్వం నౌపాణితంపాపం
రాయసే | ధన్యాస్తాదితీస్త్వంతి హృదయస్థజనాని || తత్సంస్వం నౌపాణితం
వ్యతిపాతోఽసంక్రాంతి స్త్యక్తేచ గ్రహణాంతే || స్వస్వాంతాం పాపం నౌపాణితం
త్వంపప్థితః || వ్యాసః ఆగస్త్యుష్యునాదయానాం స్వస్వాంతాం పాపం నౌపాణితం
ధావేతుగా లేవ సంకీర్తాదయాను || తదాయజనకీర్తనాం హృదయస్థజనాని
గాం | శక్త్యానౌరూప్యకాండ్యా దిహ్యచ్ఛేదామృతస్యతు || వ్యాసః తత్సంస్వం
కణ్యాః || ఉత్కాంత్యాదీనిదానాని దశదద్యాస్త్యంతిస్యతు || తత్సంస్వం
జ్యవాసోధాన్యగుడానిచ | తాంబూలసంపత్త్యాచుక్తాదానాన్యమృతమృతం
దశదానానిసరాగాం మృత్యుజన్మనః || తున్యాంభ్యుష్యునాదయానాం
గత్రవైః || బ్రాహ్మతామచాత్రంతిత్తేయాని || తత్సంస్వం నౌపాణితం
గర్భాంచయోదద్యా చ్ఛేదాపిత్తానునాని || తత్సంస్వం నౌపాణితం
త్తిమాం | ఉత్కాంత్యాదీనిదశదదానానాదయః || తత్సంస్వం
శనధక్లేదాహయేత్ || తత్సంస్వం నౌపాణితం
జపేత్తతః || క్రియానిబంధేగాదుష్యునాదయానాన్యమృతమృతం
సాలగ్రామశిలాంతథా | తిలారోహంహింసాచాంతాంబూలసంపత్త్యా
స్యంతీతిగావ ఏతైకంపాపసంస్కృతమ్ || ఇతిదశదద్యాస్త్యంతి
నుదానాదిభట్టకృతాంత్యేష్టపథతౌజ్యయం - కథాంత్యాదీని
చ్చాన్ముర్యాదితత్రైవీక్తిం - అత్రదేవయాగ్య కేవలమూర్త్యా
దాసముక్తిం - తనుక్తింవారాహే || దృష్ట్యానువిహ్యాం
సారిణం | ప్రయాణకాలేతుసరో మగ్రతేజవిధిపూర్వకం || తత్సంస్వం
హృదయమంత్రముదాహరేత్ || ఓం గృహణచేమంపంధుం
నాశిసరకింహృద్యుజేనతుల్యం | నారాయణేనచితంభగవద్వీ
శాంతికరణంసురలోకపూజ్యం || అనేనై నతుమంత్రేణ
సరస్యమృత్యుకాలేతు పరలోకనుభావహం—అథ దుర్గుం
డాలాదిమృతేవిపే త్వంతిగుమృతేపివా | కృచ్చాంత్యా
త్రప్రకీర్తితా || దేవజానీయేజాబాలిః || తూద్రణద్యుయోవిప్ర
తీంగతిం | ప్రాయశ్చిత్తప్రకర్యుత బ్రాహ్మణఃపాపశుద్ధయే || దాం
కంచ ప్రాజాపత్యంవిశోధనం || గృహ్యాకారికాయాం || ఉద
ప్రేతంస్పృశంతిహి | తత్సంస్వం
కోక్తః - మదసరశ్చే స్మృత్యంతిశే || ఉత్కాంత్యాదీని
దశదద్యాస్త్యంతిస్యతు || తత్సంస్వం నౌపాణితం

కోహద్భవేపిచ । ఏతద్దోషాచసాదేణ ప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ తృతీయః పర్వః ॥
 పట్నంచదశాంశాన్ప్రదత్రియమథాపివా । శుద్ధైతదానీంసంపాద్య శవధానా
 దాహయేత్ ॥ గృహ్యకారికాయాం ॥ ఖర్వాయాంమండేచైవత్రీ స్త్రీనః
 స్నకల్పయేత్ । సప్తాంత్యజైస్తుసంస్పృష్టామృతోద్దైవా త్కాఢంచన ॥ ఏ
 తాకృచ్చైస్త్రీస్తుశుద్ధియక్తామసీషిభిః । కుణపేత్వర్థదగ్ధేషు చితాస్పృష్టాంతరః
 తత్సర్వసేదూషణంచ త్రిభిఃకృచ్చైర్విశద్యతి ॥ ధర్మప్రదీపే ॥ చా
 కోదశ్యా స్పృష్టేప్రేతేతథైవచ । తస్యసావిత్ర్యధ్యక్షాం కృత్వాప్రే
 రేత్ ॥ ఇత్యుక్తం - మనుః ॥ అస్వగ్యాహ్యహుతిస్సాస్యా చూర్ణద్రవ
 షితా ॥ అతాపికృచ్చత్రయం - అస్పృశ్యస్పృశ్యేవేత్యుక్తే - కృచ్చైర్విశద
 ప్రదేపి ॥ రాత్రోవారాత్రిశేషేవామ్రయంతేచేద్ద్విజాతయః । దాహంకృత్వాయథా
 న్యాయం ద్వాపిండానిర్వపేత్సుతః - జన్వలా గర్భిణ్యనిమృతౌతుసగ్భ్యహా -
 నిణః - యామృతేపారిజాతేయమః ॥ సంధ్యాయాంవాతధారాత్రో దాహంచ
 కర్మచ । నవశ్రాద్ధంచనోకుర్యాత్కృతంనిష్ఫలతాంప్రజేత్ ॥ ఏతన్నిసమృతస్యరా
 త్రీనిషేధాశ్శాం - యత్తుస్కాందే ॥ యదిరాత్రోదహేత్తస్యసమాప్తిదఃహసన్వ
 తు । పరేదహన్యదితేనూర్యే కార్యాతస్యోదకక్రియా ॥ దగ్ధస్యతువేదకావ్యా
 గాత్రోజాతూదకక్రియా ॥ ఇతి తన్నియూలంరాత్రిమృతస్యతుత్తత్రీనసంగ్రహే ।
 రాత్రోదగ్ధాతుపిండాంత కృత్వానవపవజాశం । వపనంసేవ్యశేరాత్రోశ్వస్థనీనసం
 క్రియా ॥ ఇతి వపనంతుప్రాతః - తచ్చసర్వైః పుష్కైఃకృత్వా ॥ గంగాయా
 భాస్కరక్షేత్రే మాతాపిత్రోగురోర్మృతౌ । అథాసేసామహురేచ సమసంస
 నుస్మృతమ్ ॥ ఇతి మితాద్రాయాంస్మృతేః - మరణంస్వారంగిశ్వాశ్చాపి
 మిదం - తదేవసంగ్రహవచసేపరేద్యుర్నిత్యప్రత్యేతేషానత - శేషస్యచిద్దాహ
 గోహ్యోక్తిశ్చింత్యా - మదనరక్షేగాలవః ॥ ప్రథమేహనితర వ్యం వపనందాహు
 వినా ॥ ప్రేతస్యకేశశ్మశ్రాద్ధి నాపయిత్వాధదాహయేత్ ॥ ఆశ్వాచాంశేషా
 కార్యంవిధిబలాత్ - మదనపారిజాతేప్యవం - తేనసగ్భ్యస్యస్య నిమృతా
 జ్ఞాక్తిరేవ - స్మృతిరతానశ్యాంశమరాత్మ్యషీతంచత్త్రీనసంప్రదాన్ ॥ ఏ
 హేత్సుతః ॥ మదనరక్షేంగిరాః ॥ ఊర్ధ్వోచ్చిష్టాధరోచ్చిష్టే హ్యంతరితుమ్
 వా । కృచ్చైత్రయంప్రకుర్వీత ఆశ్వాచేమండేపిచ - అథ సాగ్భ్యేశేషా
 యాం । కృష్ణపక్షేప్రసూయేత యద్యహుప్రాతరాహుతేః । శేషస్మిదాహ
 ర్భవర్యంతాఃపక్షహూమవత్ ॥ ప్రతిపత్వాత్ప్రహంతాఇత్యర్థః - అ
 హితాగ్నిరపరపక్షేప్రమేతాహుతిభిరేనం - పూర్వపక్షేసాదేయరిత్యా
 నోక్తే ॥ తదానీమేవజుహుయా త్సాయంకాలాహుతిరపి । సాయంప్రదే
 యమాహుతిజుహుయాదధ ॥ తదానీమేవజుహుయా త్సాయంకాలా
 సకృద్గృహీతమంత్రేష్టం భిన్నతత్రంచహూమయోః ॥ దాగ్నించాపిప్ర
 పాకంతథైవతు ॥ ఛందోగపరిశిష్టే ॥ హుతాయాంసాయమాహుత్యాం

స్వప్రకీర్తితేః । ప్రాతాహ్లా - మన్తస్థైర్య - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
రందుర్బలముమూఁఖః - ప్రాతాహ్లా - మన్తస్థైర్యము - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
ససంభవేత్ । దేవతానామైశానానాన్వితకస్యహా - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
యాభ్యాభ్యాం చతురాత్మభూతానామైశా - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
మేతపతిర్యః । ప్రేతస్థైర్యము - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
చద్వాదతోపాత్తా - మన్తస్థైర్యము - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
ప్రేతాధానాత్తేః - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
సన్నిధానానా - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
సకామాస్థైర్యము - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
గణంబో - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
పాత్తస్థైర్యము । మన్తస్థైర్యము - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
గ్నిప్రకారణో - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
రృచాతః ॥ యజ్ఞా - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
ద్యునివా - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
రహిత్ । తస్మాత్తా - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
మాత - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
సతిప్రేతా - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
దిసంస్థా - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
తన్న ॥ నిషేకాద్యా - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
యలోపక - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
త్యభా - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
స్థైర్యము - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
కృతేగ్ని - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
త్యాగ్ని - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
ద్విజీయం - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
లొనురా - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
మదిసర - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
దేహస్థైర్యము - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
నా । ఆనా - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
నస్తువికల్పమా - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
మయం - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
ప్రేతై - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
దుతత్వం - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
పాది - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -
పాది - వేదస్థైర్యము - వాగ్ధా - మన్తస్థైర్యము -

రిక్తిరూగమర్థా త్పునరాధానమేవచ || ఇతి మనూ శ్లో || దాహాయిత్యాగ్నిహో
 ప్రేణ స్త్రియన్వత్తనతీపతిః || ఇతి యాజ్ఞవల్క్యశ్లో || పునర్వివాహశక్తేన
 గృంధ్యేనశాండగ్ధాపూర్వాగ్ని ప్వేనాగ్నిహోత్రేప్రత్యదికాన్యమిత్యన్వయః - ఆ
 హాశ్లోణాహితాగ్నిగపత్నీంచ-ఇత్యాశ్వలాయనోక్తేః - భరద్వాజోపి-నిగృంధ్యేన ప
 త్నీమితి-పూర్వాగ్నేయకదేశేన దహేదిసీయజ్ఞసాగ్నివేచ యాజ్ఞానాయః-యానిచ
 తస్మాదపత్నీ కోప్యగ్నిహోత్రచూహదేదిశీశ్రుతిః - విష్ణుః - భందోగ్నిశిష్టగచ ||
 మృతాయామపిభార్యాయాం తాకికాగ్నించహిత్యజీత్ | ఉపాధనాపితత్కర్మయా
 వజ్జీవంసమాచరేత్ || ఉపాధిహేమగుళపత్నీయః || అగ్నిగుళమయీం పత్నీం
 కృత్వాతు గృహమేధిసః | అగ్నిహోత్రముపాసంజేయాన్వేచమనువ్రతాః || ఇతి
 పరాశరే- స్మృత్యంతరాత్ - కాయాయనోపి || రామాపితృత్వాసానశిశానీతాం
 పత్నీంయశిస్యిం || ఈతేబళువిధైర్యజ్ఞైస్సహభాగ్యైః సుత || ఇత్యాదీనితాం
 పూర్వాగ్ని ప్వేనాగ్నిహోత్రాదిపరాణీనత్వ పత్నీకస్యాధానాథా చ - ప్రేతపి
 నామాధానాప్రయోజకత్వాత్ - అపత్నీకస్యాధానాప్రవృత్తిరితిమానసః శిష్టా
 చ్చ - సోమోసభనత్వేన - అపత్నీకోప్యసోమః ఇతి శ్రుతిః - యత్పుభరద్వాజా
 పస్తంబసూత్రం || దారకర్మణీయద్యశక్తి ఆశ్వానమగ్నయధేయమితి - అస్యా
 ధ్యః - పునర్వివాహశక్తౌయదగ్నయధేయం పూర్వకృతమస్మిదాత్మాధిమేన-సప
 త్నీయదద్యాదితి గ్రాహ్యం భాష్యాపరార్థా-శార్క-మాండారాది తత్త్వమన్వయం-
 త్రికాండమండనస్తుపక్షద్వయచూహ - అగ్నేశ్వపత్నీకస్యాధానమాయుస్తదాశ
 యంచవిద్యః - వృద్ధయాజ్ఞచక్రః || ఆహితాగ్నిర్యథాన్యాయం దధన్యస్త్రిభిరగ్ని
 భిః | అనాహితాగ్నిరేకేన తాకికీనానోజనః || క్రితుః || ఏవంవృత్త్యాం సచితాం
 స్త్రీంద్విజాతిఃపూర్వమారణీం | దాహయేదగ్నిహోత్రే యజ్ఞపాత్రేన్చ ధర్మ
 విత్ || కారికాయాం || పత్నీమపిదహేదేవం భతుః-పుణ్యంమృతాయది | అనగ్ని
 గాండహేదేవంకపాలేనహదిర్బుజా || ఆశౌచప్రకాశేక్రతుః || విధురంవిధవాంచైవ
 కపాలసాగ్నినాదహేత్ | బ్రహ్మచారియతించైవదహేగుత్తపనాగ్నినాతుమాగ్ని
 నాచదగ్ధవ్యః కన్యకాబాలవచ | అగ్నివణంకపాలగుత్తకృత్వాత్రవినియోజేత్ ||
 కరీషాదితతోపహ్నిజాతోయస్సకపాలజః || అనుపనీతే యద్యపిబాతారణ్యగ్నిః కై
 శ్చిదుక్తస్తథాపి తస్యకలౌనిషిద్ధశ్లోక్తేయమేవజ్ఞేయః - స్మృత్యంతరే | గృహ
 ణోబ్రహ్మచారిచవిధుగోవిధనాః స్త్రియః | ఔపాసశ్చోత్తంపనస్తుమాగ్నిసుకపాలజః ||
 ఉత్తపనస్తు || దర్భాక్రేగ్నింతుప్రజ్వాల్య పునదక్రైభస్తుసంయుతః | పునదక్రైభ
 స్తృతీయేగ్నిరేషఉత్తపనస్మృతః || యమః || యస్యానయదిశూద్రోగ్నిం గృహ
 కాన్యహవీషిచ | ప్రతత్వంచసదాతస్య సచాధర్మేణలిప్యతే | దేవః || చండాలా
 గ్నిరమేధ్యాగ్ని నూతికాగ్నిశ్చకహిచిత్ | పతితాగ్నిశ్చితాగ్నిశ్చ సశిష్టగ్ర
 హణోచితః || మమః || దక్షిణేనమృతంశూద్రం పురద్వారేణిహా రీత్ | పశ్చి
 మోత్తరపూర్వైస్తు యథాసంఖ్యంద్విజాతయః || అత్రప్రాతిలోమ్యేనక్రమః || పూ

త్వదయంజాయతాంపునః || అసాన్వగాయలోకాయ స్వాహేతిఽర్చితః ||
 తథా || ఏవమేవాహితాగ్నేశ్చ పాత్రన్యాసాదికంభవేత్ || కృష్ణాజనాదిసింహాద్ర
 విశేషాధ్వర్యుచోదితః || తత్రైవ || అనయైవావృతానారీ దగ్ధవ్యాయాన్యవస్థితా ||
 అగ్నిప్రదానమంత్రోన్యాసప్రయోజ్యఇతిస్థితిః || ఇదంఛందోగానామేన-పాత్రన్యా
 సోక్తేకుత్తానదేహత్వంసాగ్నిపరం - నిరగ్నిసుపుమాసథోముఖః స్త్రీనూత్తానాదా
 హ్య || సగోత్రజైగృహీత్వాతు చితామారోఽవ్యతేశవః | అథోముఖో దక్షిణాది
 క్షురణస్తపుమానితి || ఉత్తానదేహనారీతు సపిండైరపిబంధుభిః | ఇత్యాదిత్యపురాణా
 దితిసద్ధితత్వహారలతాదయః - ఉత్తరశీరస్త్వంసామగేతరపరం - వాహాహేత్వగ్ని
 దానేఅనోన్యమంత్రః || కృత్యాతుదుష్కృతంకర్మజానతావాప్యజానతా | మృత్యు
 కాలవశంప్రాప్య సరింపంచత్వమూగతం || ధర్మాధర్మసమాయ స్థింకోభిమోహ
 సమావృతమ్ | దహేయంసర్వగాత్రాః | దివ్యాలోకాన్సాగ్నిచ్ఛతు || స్వలమానః
 మహానహ్నింశిరఃస్థానేప్రదాపయేత్ | చతుర్వజ్జేషుసగ్ధాః సేనంశిసతేపుత్రకే |
 అత్రక్రియానిబంధేగారుధే పట్టిండదానముక్తిం || మృతస్యాత్మా-ంలినమేన
 పట్టిండాన్కృమశోదదేత్ | మృతిస్థానేతథాద్వారి చత్వరేనాత్మ్యకారణాత్ ||
 విశ్రామేకాశ్చచయనే తథాసంచయనేచపత్ || తథా || ఆదాదేయాన్ని పట్టిండా
 దశదేయాదశాహికాః | స్థానేచాధాపథేతే చితాయాంశవహస్తకే || శ్మశాన
 వాసిభూతేభ్యష్టస్థంసంచయనేతథా || తతః || త్వంభూతకృష్ణగర్భోనేత్వంకోకపి
 ఫాలకః | ఉక్తస్సంహవకస్తస్మాదేసంస్వగ్గంమృతంనయ || ఇత్యగ్నిందిత్వా స్నా
 త్వమితి మంత్రేణాధాదగ్ధేఆజ్యాశుతిరుక్తా ఆహితాగ్నీసరాశిరః || శేమ్యాంశే
 శ్చేవినిక్షిప్య అరణ్యముష్కయోరపి | బాహూంచదక్షిణేహస్తే చాక్షిణ్యంభృశం
 న్యసేత్ || శిశ్నేతూలూఖలందద్యా త్వృష్టేచముసలం న్యసేత్ | ఉరసిక్షుప్తదృ
 పదం తండులాజ్యతిలాన్ముఖే || శ్రోత్రేచప్రక్షుశందద్యా జ్యస్థాలించచేతుమః |
 కణ్ఠేనేత్రేముఖేఘ్రాణే హిరిణ్యశకలంన్యసేత్ | అగ్నిహోత్రోపకరణమశేషంత
 త్రనిక్షిపేత్ || ప్రచేతాః || సానంప్రేతస్యపుత్రావై ర్వస్నాదైవ్యపూజనంతతః |
 సగ్నదేహందహేనైవ కించిద్దేయంపరిత్యజేత్ || యమః-ప్రేతందహేచ్ఛుభై గ్గం
 ధైస్సాన్నిపితంసగ్విభూషితం || ఆశ్వలాయనసూత్రే || సంస్థితేప్రేతాలంకారాన్కు
 ర్వంతి కేశశ్మశ్రులోమనఘానివాపయంతి నశదేనాసులింపంతి నశదమాలాం ప్రతి
 ముంచంతీతి - మాధవీయేబ్రాహ్మే || దరిద్రోపినదగ్ధప్ర్యా సగ్నఃకస్యాంచదాపది ||
 తథా || నిశ్శేషస్తునదగ్ధస్య శ్శేషంకించిత్త్యజేన్నరః | దాహకాలేగ్నినాశేతుమద
 సరత్నే యజ్ఞపార్శ్వః || యజమానేమృతేక్వాపి చితాదావాప్రవేశితే | వర్మా
 ద్యభిహతేగ్నాతు కథంప్రేతవికల్పనా || శేషందగ్ధాప్రదగ్ధేషు నిర్మధైవతుకారి
 యేత్ || అథపణాశరేదగ్ధేపాత్రన్యాసేకృతేసతి | గతేష్వగ్నిమృతద్వైహూయదూ
 ధ్వం లభ్యతేక్వచిత్ || దదార్ధదగ్ధకాష్టాని తానినిర్మధ్యతండుహేత్ | యద్యదగ్ధః

కథావ్యంతైస్సచైలంతు స్నానంసర్వమలాపహం || పూర్వపరిహితం వస్త్రంప్రహృత్య
 శ్యపునః పరిధాయస్నానాదిత్యధః | అపనః ఇతిమంత్రేణవామహస్తానామికయా
 జలాలోడనం - అవతరణేవృద్ధపురస్సరత్వోక్తే ర్యథాచాలంపురస్కృత్యేతి జాథా
 యనీయం - జలాదుత్థానపరిమితి హరిలతాదయః || ఆశ్వలాయనః || సవ్యావృత్తో
 వృంజంత్యనీకుమాణాయత్రోదక మవహాద్భవతితత్ప్రసవ్య సకృదుస్సృజ్యైకాంజ
 లిముత్సృజ్యతస్యగోత్రంనామగృహీత్యేతి - ప్రిచేతసాస్వహమంజలిత్రయమప్య
 క్తంతత్రత్రిః ప్రసేకంకుర్యుః ప్రేతస్తృప్యత్వితి-తథా || దినేదినేంజలీన్పూర్ణా స్పృద
 ద్యాత్ప్రేతకారణాత్ | తావద్వృద్ధిశ్చకథావ్యాయా వత్పిండస్సమాప్యతే||ఏకస్య
 ద్ధిస్త్రీకవృద్ధిర్వేద్యధః - మదనరత్నేభరద్యాజ గృహ్యేతుద్విక వృద్ధిరప్యక్తా ||
 ఆశౌచాంతేప్రదద్యాత్తు ప్రేతపుత్రస్తిలాంజలిః | ప్రథమేహిసకృద్దద్యా త్పిండ
 యజ్ఞావృతాదివా || త్రింశ్చదద్యాద్వితియేహి తృతీయేపంచయేవచ | చతుర్థే
 సప్తసంభ్యాస్తు పంచమేననచోత్సృజేత్ || షష్ఠేహిన్దైకాదశకా స్సప్తమే
 తుత్రయోదశ | అప్తమేపంచదశకా ననమేదశసప్తచ || ఏకోసవింశతించాగ్రేశ
 తాంజలిమతం స్తృతమ్ | కేచిద్దశాంజలీన్ప్రిచుః కేచిదాహుశ్చతాంజలిః || పంచ
 పంచాశతంచాన్యే స్వశాఖోక్తవ్యనథయా || ఛందోగపరిశిష్టే || అథాన వేక్షయ
 న్నాపస్సర్వేచైవశవస్పృశః | గోత్రవామపదాంతేతు తర్పయామిత్యనంతరమ్ ||
 దక్షిణాగ్రానుశౌన్మృత్వా సతిలంతుపృథక్ పృథక్ || విష్ణుపురాణే || సపిండికరణ
 యావ దృబదరైభిఃపితృక్రియా | సపిండికరణాదూర్ధ్వం ద్విగుణైర్ద్విధివద్భవేత్ ||
 రామాయణే || ఇదంపురుషశాదూల విమలందివ్యమక్షయమ్ | ఓత్మలోకేఃపా
 నీయంమద్దత్తముపస్థితమ్ || దానవాక్యేవికల్పః - యాజ్ఞవల్క్యః || కామోదకం
 సఖప్రతా స్వనీయశ్వశురత్విజామ్ | కామఇచ్చాప్రేతత్వప్రీచ్ఛాచ్ఛాయాందేయమ
 న్యధాసేత్సర్గః - శంఖపారస్కణ - ఆచార్యేనైవం - మాతామహాయోశ్చస్త్రీ
 ణాంచా ప్రతానాంకుర్వీరం స్తాశ్చతేషామితిద్వివచనాత్ - మాతామహ్యుపి
 శంఖలిఖితే - ఉదకక్రియాకామంశ్వశురమాతులయోశ్చిష్టే సహాధ్యాయనిరా
 జనిచేతి || వృద్ధమనుః || క్లిబాద్యానోదకంకుర్యు స్తేనావ్రత్యావిధర్మిణః | గర్భభ
 తృద్రుహశ్చైవ నురాప్యశ్చైవయోషితః || యాజ్ఞవల్క్యః || సప్రహృచాణిః
 కుర్యు రుదకంపతితాస్తథా || షడశీతే || స్వీయాచారాదపిభిష్టాః పతితాయేచ
 దూషితాః | నకుర్యురుదకంతేనై శేభ్యోప్యన్యేనచైవహి || మదనరత్నేహరితః ||
 పతితామవృద్ధానాం చరంతీనాంచకామతః | ప్రతానాంచైవకన్యానాం నిర్వ
 ర్త్యాసలిక్రియా || అపరాక్మేశంఖలిఖితే || అపపాత్రితస్యరిక్థపిండోదకానివ్యా
 వతంతే - అపపాత్రితఃకృతఘటస్ఫుటః - తస్యాపిసంగ్రహవిధాక్యతే ఆశౌచో
 దకాదికుర్యా దేవేత్యాశౌసప్రకాశః - అథా శౌచేనియమాః - యాజ్ఞ
 ఇతిసంశ్చుత్యగచ్ఛేయ గృహంబాలపురస్సరాః | విదత్సనింబ
 ద్వారివేశ్వరః || ఆచమ్యాగ్నృదిసలిలంగోమయాం

[illegible]

వ్యాత్ - ఆశోచప్రకాశేధగద్వాజః || వాసోఽపంచజలంకుంభంప్రదీపంకాంస్య
 భాజనం | సగ్నప్రచ్ఛాదనేశ్రాద్ధే బ్రాహ్మణాయనివేదయేత్ || భృగుః || లిలోదకం
 తథాపిండా స్సగ్నప్రచ్ఛాదనాదికం | రాత్రౌనకుర్యాత్సంభారాయాంయదికుర్యాత్
 నిరర్థకం || — అథ ప్రేతపిండః - యన్యపహేమాగ్రా పారస్కరేణ || బ్రాహ్మణ
 వేదశపిండాస్తు క్షత్రియేద్వాదశస్మృతాః | వైశ్యేపంచదశప్రోక్తా శూద్రేషు
 త్ప్రకీర్తితా || ఇత్యుక్తం - తథాపి || ప్రేతేభ్యస్సర్వవణేభ్యః పిండాం దద్యున్
 శైవశ్చిత్తేనైవైవ్రాత్యైః - సర్వేషాం దత్తేనైవైవ్రాత్యైః - మదనశ్చేద్యేషం - తథాచ
 హేమాగ్రా బ్రాహ్మణాద్యయః || జాత్యుక్తాశ్చోచతుర్ల్యాంస్తు వణానాం క్వచి
 దేవహి | దేశధర్మార్పురస్సృత్య ప్రేతపిండాన్వపంత్యసి || ఇత్యుక్తాన్విప్రహేషేషా
 దశమపిండోత్కర్షణకక్తః || దేయస్తుదశమః పిండో రాష్ట్రాన్వైద్యాన్వైహవిన్వైశ్వా
 నాంవైపంచదశేదేయస్తుదశమస్తుథా || శూద్రదశమపిండో మాసేచాశ్చోహ
 దీయతే || ఇతియుద్ధమృతాదేః సద్యశ్చేద్యహాదాచతేనైవైవ్రాత్యైః || సర్వేభ్య
 చేప్రదాతవ్యా స్సర్వేషియుగవత్తథా | త్ర్యహశ్చేప్రదాతవ్యః ప్రథమేషేభ్య
 కపవహి || ద్వితియేహనిచత్వారస్తృతీయపంచవైవహి | త్ర్యహేప్రకారాంతరం
 ప్రాగుక్తం - శాతాతపః || ఆశోచస్యచహాసేపి పిండాందద్వాదత్తేవత్ || తద్భృ
 శాశేసకృత్యక్వాదశపిండాందద్వాత్ || ఉత్తరీయశిలాపాత్ర కర్తుంప్రశ్యవిప
 ర్యయే | పూర్వందత్తాజలీందద్వా తుభ్యర్వపిండాంస్తథైవచేతి - గృహ్యకారికా
 యాంపాత్రవిపర్యయేదోహోక్తేః - శిలావిపర్యయేఘటసంస్థానాదేర్వాన్మృతి-అశా
 భ్యంజనాది పదకర్మణః - ఏకహాయనీనయనపదప్రయోగకర్తవ్యత్ - సర్వచ్ఛా
 త్రాతాంకగ్రహణం - కేచిత్తు || సవాన్యదాయభాంజాని ఆనుకంచుకంగథా ||
 ఇతి ప్రచేతనోక్తేః - పాత్రానేకత్వమాహుః క్రియాత్కర్మణ్యశేన్యేసశేషస్సయా
 పనీయః || ఏవంక్రియాప్రవృత్త్యానాం యదికశ్చిద్విషయతే | తద్భృథున్వాగ్రియా
 కార్యా సర్వైర్వాసహకారిభిః || ఇతి శుద్ధితత్వే బృహస్పతిస్మృతేః - పత్నీభ్యః
 కర్తృత్వే రజోదర్శనేచతదంతేకుర్యాత్ - శాన్వాద్విగుణమాత్రం సమీక్ష్యత్ -
 ఆశోచాంతే || ఆతేవేకతుకరన్వాన్తే వాన్యేనక్రియాసర్వానంతరీయా కర్మణ్య
 పర్యయాత్ కాలాతిక్రమయోగాచ్చ - వాకాహే || స్థండినీప్రేతభాగంతుదద్వా
 త్పూర్వాప్లాంఠేనతు | కృత్యాతుపిండసంకల్పం నామగోక్రేణసుందరి || మడిదిః |
 ప్రేతపిండంబహిదకద్వా ద్దర్భమంత్రవివక్షితం | ప్రాగుదేచ్ఛాం చతుశ్చక్వాసా
 తఃప్రయతమానసః || దర్భవజ్జనమనుషసీతపరం - ఆసంస్కృతానాం భూమూ
 పిండందద్వా త్సంస్కృతానాం కుశేష్వేతిప్రచేతనోక్తేః - మితాక్షరాయూన్మృ
 త్యంతరే || భూమామాల్యంపిండం పానీయముపలేవాదవ్యః || హాతీతః - అన్య
 యమాదాయేబాలాయచ గర్భాద్వినిస్సృతాః | మృతాలనుపనీతాయే అనూ
 ధాలపికన్యకాః | యమృతాశ్చివ్యసంస్కారా స్తేభ్యోభూమా ప్రదీయతే ||
 హైరీనసిః || శాలినాంత్యకుభిర్వాపి పిణ్యాకైర్వాపినిర్వపేత్ | ఉసిసప్రచ్ఛః || ఇతి

మూత్రాన్యవయసా శాకేనచగుచనచ । లిలయగ్రామకృష్ణా పాపానిహోహ
 శేత్ ॥ తూర్ణ్యేప్రసేకంపుష్పగనభూపంక్తిపంశ్చక్షనచ ॥ భాదినానన్యైర్వాహితా
 కైర్వాప్యభిర్యపేత్ ॥ ప్రభమహనియద్భవన్తా తదేవస్యద్భవాహు ॥ మహిర
 శ్చేనూత్యే ॥ శ్రేజనమ్మియ్యాయంవాపాత్రంసూతోభ్యయన్నతః ॥ గృహిణాన్నా
 నభిశ్రిత్య సేవేదన్నంఘృతప్రతం ॥ స్నాత్వాభిలసన్మృగం ప్రవాన్యద్భునంస
 రే ॥ శుద్ధితశ్చేదేవజానియచ - బ్రాహ్మే ॥ ప్రభమహనియద్భవాన్యశ్చేహాహు
 న్నంసమాహుతిః ॥ అన్నంసమచాన్యేన సయన్వసనదాన్యైర్వాహితామిభాగ
 జమాదాయననంస్నాతస్సునాయతః ॥ తుల్యుప్రసవోత్తత్రైలికతేత్వేనతస్త్వి
 యం ॥ సపవిత్రైస్త్రిదైర్నిత్రంక్విరుకేశవివజతం ॥ ద్వాహోహానీతనానిన్యా
 శుద్ధానాగరమృత్తికామ్ ॥ భూష్టస్యేనప్రసవోద్భవాన్యశ్చగ్రామేదేవభ
 వాన్ ॥ తతోనశేజసందద్వాత్సంస్కారోత్రనాయసః ॥ తుల్యుప్రసవోత్తత్రైలిక
 సిక్లంతప్రమేనహి ॥ దద్వాశ్చేతాయాని ॥ పాపానిహోహితాని ॥ అన్యైః
 పుష్పైఃసహనూత్యైఃకైఃప్రేక్ష్యైఃప్రేక్ష్యైఃకైః ॥ తుల్యుప్రసవోత్తత్రైలిక
 తుల్యుప్రసవోత్తత్రైలిక ॥ తుల్యుప్రసవోత్తత్రైలిక ॥ తుల్యుప్రసవోత్తత్రైలిక ॥ తుల్యు
 వ్యాస్సన్యైఃకైఃకైః ॥ త్ర్యంశోవసితవ్యాస్త్రయపాపానహోహితైః
 ద్వితీయేచతుర్థేవ్యాహృతంపదయతతథా ॥ ప్రభవద్వాహితానిహోహితైః
 తిరతాత్యైఃకైః ॥ దశాహేపచదాత్యైఃప్రభవేత్వేనహి ॥ పాపానిహోహితైః
 స్త్వివంపత్రమేకంపదయతే ॥ ద్వితీయేవ్యాహృతేయైఃప్రేక్ష్యైఃకైః
 పాపానహోహితైః ॥ త్రయపాపానహోహితైః ॥ త్రయపాపానహోహితైః ॥ త్రయ
 క్తానతిలాభిః ॥ ఇతిపాత్రంకుంభః - ఆత్రాహఃపదమహూరాత్రవరం - తేనరా
 త్రావరేయ ఇతిగండాః - దినసపదాదాత్రానీతి మైథియాన్వపీతేయ్యకే-సపిండు
 సంగపిండుప్రతానీతి పుత్రాగమపిండుదద్వాహిత - అననోత్రస్సనోత్రోవేన వా
 గుక్తేః - గంధానైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైః
 పీయ ॥ అననోత్రస్సనోత్రోనా యస్త్రియగినాపునాన్ ॥ యస్త్రియగినా
 ప్రతస్య పాపానహోహితైః ॥ ఇతిత్యైవ ॥ పూరకేణుపిండిన కో-హూని
 పాపానహోహితైః ॥ క్లితస్యగంధానైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైః
 తేనాయపి పీయ ॥ దినశేయంయూమోహాత్కిరూమన్యవివతేభాం ॥ విభిన్న
 ప్రేసభవతి విశ్వహోహితయత ॥ తస్మాత్ప్రేతక్రయామేన కేనాపిచస్యనాయది
 వతాంవివతే ॥ ప్రేక్ష్యైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైః
 స్వధాంతేన సగ్రయూనిహోహితైః ॥ అనుశ్చేదంతథాతేహ ప్రయశ్చేదనకేవలయే
 తే ॥ ఉపత్తియైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైఃకైః
 ప్రేతాయపిండిందత్వాతు తతోన్యైయాన్యినాన్యయే ॥ భవిష్యే ॥ ఉపనామిషసన్యా
 నాం శాకమూలభాగానిహి ॥ ప్రభమహనియద్భవాన్యశ్చద్భవాన్యశ్చేహాహి గృహ
 ద్వాన్యశ్చానేవాతీభేదేవగృహిణా ॥ యత్రాద్యేదీయతేపిండ స్తత్రసర్వంస

మాపయేత్ || బ్రాహ్మే || శిశస్తాద్వ్యేనపిండేన ప్రతస్యక్రియతేనదా । ద్వితీయే
 నతుకణాక్షీ నాసికాశ్చసమాసతః || గళాంసభుజవత్సంసి తృతీయేనయథాప్రి
 మం । చతుర్థేనతుపిండేన నాభిలింగగుదానిచ || జానుజంఘతథాచాదా పంచ
 మేనతుసర్వదా । సర్వధర్మాశిష్యేన సప్తమేనతునాడయః || దంతతోమాస్యస్త్వ
 మేనవీర్యంతు నవమేనచ । దశమేనతుపూర్ణత్వం తృప్తతాత్మద్యుర్యయః || ఇతి
 యాజ్ఞ్యవల్క్యేనతు || పిండయజ్ఞావృతాదేయం ప్రేతాయాన్నందినత్రయమ్ || ఇ
 త్యుక్తం - అత్రఫలతారతమ్యంజ్ఞేయమితివిజ్ఞానేశ్వరః - తేనత్రయశ్శౌచపగత్వం
 దేవయాజ్ఞకోక్తంచిత్యం - ఆశౌచస్యహాసేపి పిండాందద్వాద్యైవత్వినివచనా
 చ్చ - దినత్రయూవశ్యకిత్వాధామితి హారలతాదయః - శాతాతపః || జలమీకాగ
 శాహమాకాశేస్థాప్యం క్షీరంచమృద్భాగోపారిస్కరిః - మృద్భాగోతాంరాత్రి
 క్షీరోదకేవిహాయసినిదధ్యుః - ప్రేతాత్రస్నాన్యాత్మనిశ్చలైవచింతయిష్యం - ఇ
 దంరాత్రావేవేతిశాడః - గారుజేతు || అపక్వేమృణాయపాప్రేతస్థాన్యాత్మని
 యమిత్యుక్తం - హేమాద్రావాద్యేతుదశాహముక్తం । తస్మాన్నిధేయమాకాశే
 దశరాత్రంపయోజలమ్ । సర్వతాపాపశాంత్యర్థే మధ్యశ్రమవినాశనం । దేవయా
 నీయేకారికాయాం || తత్రప్రేతోప్రకృతయో దశరాత్రమభిరక్షితం । కుర్యాత్ప్రేత
 పంత్రేలేన వారిపాత్రంచమూర్తికం || భోజ్యాద్యోజనకాశేతు భక్తముష్టిచరిన్వ
 పేత్ । నామగోత్రేణసంబుద్ధ్యా ధరిత్ర్యాంపితృయజ్ఞసత్ || శాతాతపః । భూ
 లోకాశ్చేతలోకంతు గంతుంశ్రాద్ధాసమాచరేత్ || తత్పాదేయంహి భవతిమృత
 స్యమనుజస్యతు—అగ దశాహమధ్యేద్భుపాతేనిణయః - భవిష్యే || ప్రిన్యత్రా
 శౌచతంత్రస్తు యదివ శ్చేప్రపద్యతే । సమాప్యచోదగంపిండాన్ గ్నాసమాప్రస
 మాచరేత్ || ఋష్యశ్రౌగః || ఆశౌచమంతరాద్యో యదిగ్యాత్సర్వవిధే నామ్
 సమాప్తిప్రేతతంత్రస్య కుర్యాదిత్యాహగౌతమః || షష్ఠీససి || ఆద్యేందావేనకత
 వ్యాప్రేతపిండోదకక్రియా । ద్విరైందవేతుకుర్యాణఃపునశ్శౌచంసమక్షుతే || మా
 తాపిత్రోస్తుశ్లోకగౌతమః || అంతదశాహేదర్శశ్చేత్రసర్వంసమాపయేత్ । పిత్రో
 స్తుయావదాశౌచం దద్వాత్పిండాంజలాంజలీన్ || ఇదమపిత్యోహమధ్యేద్భుపాతే
 తదూర్ధ్వంందశ్చేతుపిత్రోపితంత్రంసమాప్యమేన || పిత్రోరాశౌచమధ్యేతుయ
 దిదర్శస్సమాపతేత్ । తావదేవాత్తరంతంత్రం పర్యవస్యేత్ప్రేతాత్పరమ్ || ఇతి గాల
 శ్రాక్షే - అన్యేపాంతుత్యోహమధ్యేపి సమాప్తిరితిపరాశరమాధనీయే నిణాయా
 మృతేవోక్తం - కాలాదశ్చేపి || దిర్ఘోదశాహమధ్యేస్యా దూర్ధ్వంతంత్రంసమా
 పయేత్ । త్రిరాత్రాదుత్తరంపిత్రో ర్మృతావితివినిశ్చయః || మదనపారిజాతేతు
 గాలనీయమాపదేనౌరసపుత్రాదివిషయం - త్రయహార్ధ్వమపి పిత్రోర్నితంత్ర
 సమాప్తిరిత్యుక్తం మదనరశ్చేప్యేవం - మమతుదేశాచారాద్య్యవధేతి ప్రతిభాతి
 —అథాస్థినంచయః - తత్రాశ్వలాయనేనచ కృష్ణపక్షే ఏకాదశీత్రయోదశీదశ్య
 షుఆషాఢీ ఫాల్గునీప్రోష్ణపదాభిన్నతేఉక్తం - తదాశౌచమధ్యే సంతాపేతదూ

నిర్ణయసింధౌ - తృతీయపరిచ్ఛేదే - ఆశౌచనిర్ణయః.

త్వానరాధమః । అస్థిన్యనకులస్థస్య సీత్యాచాంద్రాయణంచరేత్ ॥ తప్తైఃస్పృశ్యైః
 డపురాణే ॥ అస్థినీమాతాపితృపూర్వజానాం సయంతగుంగామయఃసంధిం ॥ ౧
 ద్బంధవస్యాపిదయాభి భూతాస్తేషాంతతీర్థానిధలప్రదాని ॥ స్నాత్యాతరః ॥ ౨
 గవ్యేనసిక్త్యా హిరణ్యమధ్వాజ్యతిలైశ్చయోజ్య ॥ తతస్తుమృశ్సింహపులిశామ
 పశ్యందిశంప్రేతగణోపయాథాం ॥ నమోస్తుధర్మాయనదేత్వోవిశ్వజలంసమేప్రేతశ్చతి
 ష్టిపేచ్ఛ ॥ ఉత్థాయభాగ్యంతమవేత్సూర్యంసదక్షిణాంక్రిముఖాయుడ్యాత్ ॥
 ఏనంకృతేప్రేతపురస్థితస్య స్వర్గేగతిస్సాన్యత్తు మహేంద్రతుల్యా ॥ యమః ॥ గంగా
 తోయేషుయస్యాస్థి ష్టివ్యతేశభకర్పణః ॥ నతస్యపునరావృత్తి ర్భృహ్మలోకాత్స
 నాతనాత్ ॥ తథా ॥ అస్తంగతేగుహాశుక్రేతదామాసేమలిన్ముచే ॥ గంగాయా
 మస్థినీక్షేపంసకుర్యాదితిశాతమః ॥ దశాహంతర్నదోమః ॥ దశాహస్యాంతేయస్య
 గంగాతోయేస్థిమజ్జతి ॥ గంగాయామరణేయాదృక్తాదృశ్శలమవాప్నుయాత్ ॥
 ఇతి మదసరత్నైవృద్ధమనూక్తేఃశౌసనః ॥ శౌసకోహంధ్రంనర్మయై లోకైఃపరిధిం
 క్రమాత్ ॥ ఆద్రాగ్రామాద్భుహిగఃత్వా స్నానంకుర్యాత్సప్తలకం ॥ ప్రాతఃసంస్మృ
 చగవ్యేనభువంశంతైర్విచక్షణః ॥ గాయత్ర్యాద్వైఃపంచగవ్య ముక్తైర్విభాతా
 స్థిభూమింప్రాక్షేదిత్యధః ॥ ఉపసర్వాదిభిర్భూతైః ప్రార్థనంభువనంతథావృత్తి
 కోద్ధరణంచాస్థ్నా గ్రహణంచయథాక్రమం ॥ ఉపసర్ప్వతి చతుర్భుజ్జుతైఃక్రమే
 నప్రార్థనాదిజ్ఞేయం - స్నాతాత్వాస్థిసంస్థింకుర్వీత - ఏతోన్వోద్రేతీసూక్తితః ॥ స్పృ
 శ్ట్వాఽస్పృష్టాతతస్నానం పంచగవ్యేనశ్చధ్యతి ॥ దతస్నానానికుర్వీత తత్తస్మా
 ద్తైర్విచక్షణః ॥ గోమూత్రంగోమయంక్షిరం దధిసన్నికుశోదకం ॥ భస్మమృగ్న
 ధ్వవాదినిమంత్రతస్తానివైదశి ॥ కుశైస్సంమాన్వయేదిస్థివ్యతోదేవేలిహివ్రతః ॥ ఏవో
 నిన్ద్రంధ్రంశుచిర్వేతి సతమంహాఇతితీచ ॥ సాదమాసీర్సనూన్నేచ సప్రసూక్తియ
 థాక్రమం ॥ ఏతైఃకుశైర్భాజనం ॥ హేమశ్రాద్ధంతితిఃకుర్యాత్పితౄనృద్దిశ్యయ
 త్నతః ॥ పిండదానంప్రకుర్వీత తతశ్చతిలతర్పణం ॥ అస్థిక్షేపాంగంచదం ॥ అనంత
 కంబళాదర్భాగోకేశశాశ్వాణమేవచ ॥ భూజపత్రంతాడపత్రంసప్తధావేష్టసంస్మృ
 తం ॥ హైమంచమాక్తికంరౌప్యం ప్రవాళంసీలకంతథా ॥ నిక్షేపదశ్చిమధ్యేశుశుక్లి
 ర్భవతునాన్యథా ॥ తతోహూమంప్రకుర్వీతతిలజ్వేనవిచక్షణః ॥ ఉదీరతేలిసూక్త
 నహునేదప్టోత్తరంశతం ॥ తతోగత్వాషిపేత్తీర్థేస్పర్శగోహేనవిద్యతే ॥ మూత్రం
 పురీహచమనంకుర్వ న్నాస్థినిధారయేత్ ॥ అత్రదశదానంవైతరణీరుణమోక్షపా
 పధేనుదానముక్తం - దిప్రాదాసేయేకాశీఖండే ॥ ధనంజయోషధగ్ధాత్మా మాతృ
 భక్తిపరాయణః ॥ ఆదాయాస్థిన్యభామాతు గంగామార్గస్థితోభవత్ ॥ పంచగ
 వ్యేనసంస్నాప్య తథాపంచామృతేనవై ॥ యక్షకర్ణమలేపేన ష్టిప్తావృష్టవ్యవస
 పూజ్యచ ॥ ఆవేష్ట్యనేత్రనస్త్రీణ తతఃపట్టంబరణేచ ॥ తతస్సురసవస్త్రీణ తపో
 మాంజష్టవాససా ॥ నేపాలకంబలేనాథమృదాచాధవిశుద్ధయా ॥ తామ్రసంపుటకే
 కృత్వా మాతురంగాన్యధోపహత్ ॥ వ్యాసః ॥ పట్టనస్త్రుంధకౌశేయం మాంజష్ట

తాపరాస్తా - రత్నావశ్యాం || ఆశిషాద్విగుణాదర్భా జయాశీస్సస్త్రివాచనంపితృ
శిబ్దస్వసంబద్ధ శ్చర్మశబ్ద స్తతైవచ || సాత్రాలంభోవగాహశ్చ ఉల్కుభో ల్లేఖనాది
కం | తృప్తిప్రశ్నశ్చవికిరశ్చేషప్రశ్న స్తతైవచ | ప్రదక్షిణావిసర్గశ్చ సీమాంత
గమనంతథా | అష్టాదశపదార్థాంశ్చ ప్రెతశ్రాద్ధేవివజ్జయేత్ || అత్రస్వభావితృ
నమః శబ్దానాంతిలోసీతిమంత్రేప్రేతశబ్దోహేనతూష్ణింవాతిలావససం - తూష్ణిమ
ఘృణదానం - అముష్మైస్వాహేతిప్రేతనామ్నాపాణిహోమః - నామ్నావకః
పిండః నిసయనమంత్రేణోహః అనుమంత్రణాదిత్వమంత్రకం - అభిరమ్యతా మితి
విసర్జనం - ఏవంసప్రశాద్ధవజ్జేకోదిష్టేషు - సప్రశాద్ధేత్వమంత్రకం సర్వమితి
నారాయణవృత్తిః - క్రియానిబంధే || ఉత్తానంస్థాపయేత్పత్ర మేకోదిష్టే సదా
బుధః | న్యుబ్జంతుసార్వణేకుర్యా త్తస్యోపరికుశాన్న్యసేత్ || సప్రశాద్ధంగృహేకు
ర్యా ద్భార్యాయత్రాగ్నియోపివా | సపిండికరిణంతానిత్రశాద్ధానియానినై ||
తానిన్యత్రాకిరేవహ్ని విత్యాహత్యాశ్వలాయసః || ఇదంసంభవేన్నసకార్యం ||
సప్రశాద్ధేషుయచ్ఛిష్టం గృహపర్యుషితంచయత్ | దంపత్యోర్భుక్తశేషంచ సత
ద్భుంజీతకహేచిత్ || ఇత్యంగీరోవచనలింగాత్ || ద్వాభ్యాంతదాతుకృచ్ఛాభ్యాం
శుద్ధిస్సాన్యత్తువివేకీనామ్ || ఇతి బ్రాహ్మేఉక్తం - విఘ్నేతునిణాయామృతేకణ్డః ||
సప్రశాద్ధాంమాశీకంచ యద్యదంతరితంభవేత్ | తత్తదుత్తరసాతంత్ర్యా దనుష్టే
యంప్రచక్షతే || హేమాద్రాగాలవః || శావేతుసూతకంచేత్సాన్య నిశాయాం
చమ్యతౌతథా | సప్రశాద్ధానిదేయాని యథాకాలంయథాక్రమం || నిశాయా
మాశౌచాంతే ద్వ్యహవృద్ధే - అన్వారోహణేతు || సప్రశాద్ధానిసర్వాణి సపిండి
కరిణంపుగ్ధక్ | ఏకఏవవృషాత్సగో గౌరేకాత్రత్రదీయతే || ఆశౌచాంత్యదినేకా
ర్యముక్తం - బ్రాహ్మేయస్యయస్యతువణాస్య యద్యత్సాన్యత్పశ్చిమంత్వహః | సత
త్రవస్త్రీశుద్ధించ గృహశుద్ధింకరోత్యపి || సమాప్యదశమంపిండం ప్రేతస్పృష్టేతు
వాససీ | అంత్యానామాశ్రితానాంచ త్యక్తావస్థానంకరోతిచ || శ్మశ్రులోమసభా
నాంచ యత్యాజ్యంతజ్జహత్యపి | శౌరసహపకల్మేనతిలకల్మేనసంయుతమ్ || శిర
స్సానంతతఃకృత్వా తోయేనాచమ్యవాగ్యతః | వృషభంగాంసువణాంచ స్పృ
ష్ట్యాశుద్ధోభవేన్నరః || క్రియానిబంధేగృహ్యాకారికాయాం || అత్రపిండత్రయంద
ద్వ్యస్తేనభిభ్యస్తథాదిమమ్ | ప్రితాయమధ్యమంతద్వత్తృతీయంచయమాయ
నై || తథాకర్తాత్రప్రాధికతాస్సంతోష్ణాతీసంబంధిబాంధవాః | దద్యురభ్యంగతః
పూర్వ త్రింస్త్రీంధమోదకాంజలీం || పూర్వవన్నామగోత్రాభ్యాం నియమో
నేహకశ్చన || మదనరత్నేవిష్టుహరితో || ఆశౌచాంతేకృతశ్మశ్రు కర్మాణాస్త్రిణః
లైక సహపకల్మే ర్వాస్తాతః - శుక్లవాససోగృహం - ప్రవిశేయుస్తత్ర
శాంతికంకృత్వా బ్రాహ్మణపూజసంకుర్యురితి - దేవలః || దశమేహనిసంప్రాప్తే
స్థానంగ్రామాద్భూమిర్భవేత్ | తత్రత్యాజ్యానివాసాంసేకేశ్మశ్రుసంహారే || అప
రాక్మేబృహస్పతిః || సవమేవాససాంత్యాగో సఖ్యోద్ధాంత్యాంబుజమ్ || తత్ర

వన్యాసః ॥ ఆశౌచాంత్యదిశేత్తేరం జనన్యాంచగురౌన్మునే । పరిస్మేతాల్లన
యనామిత్యాహప స్తంభః - అనుభావినాంచపరివసమలి-అనుభావినః కనిష్టాభి
నిష్ఠాశేత్వరంతాచరాదయః ॥ ఆశౌచమనుభవతాంపుంసాం సర్వాశౌచేతుముం
నమ్ । ఆంజ్ఞాయానరిపతేద్విజన్మ నాదారికర్కమృతసూతకేషుచ ॥ బుధిమోహిమ
ఖదీక్షుశేష్వపి త్సేరిమిష్టమఖిలేషుచోడుషు ఇతిరిత్తుమాలోక్తేజననాశౌచేపినిష్ఠా
తత్వాదయః - ఆత్రదేహచారతోవ్యవహారః - పరిభావజలంకేతశ్శక్రసఖ్యోహూని
వాపయిత భూవర్ణమితిగోభిలోక్తే - యత్వాప్తంబః ॥ ససమాన్యత్వాపి పియ
రన్యత్రవిహారాదిత్యేకే విహారోపహృదియగః - తేనవిదానసమాప్త్యాగ్నిహృది
వపేయు రిత్యభిః - యచ్చ ॥ వృధాభినత్రియఃకేశా తమాహుర్నిహృతి
నమ్ ॥ ఇతి తస్మైశశ్శక్రధారయతామగ్రాభవతిసంతతితి దానధర్మోక్తి - గా
మ్యపరం - అనుభావినపుత్రాదయఇత్యేకే ॥ పుత్రపత్నీచనపనం కుర్యాదం
యథావిధి । పిండదానాదితోహ్యపి కుర్యాదిధిసమాహితః ॥ ఇత్యపరాల్ల-వా
సాక్తే - యత్నుమితామరాచూ ॥ ద్వితీయోపానిత్యోన్యమిరిగ్నియత్నరి
తృతీయేపంచ సేవాపి దశమేవాద్రదానతః ॥ ఇతి గ్రంథాంతర్యంతరీయధా నిది-
తత్ప్రధమదిశే సుభివేద్యయం ॥ అయ్యతేభ్యోయఃస్వాహాక్తే తస్మాదాహు-
త్ । ద్వితీయోహ్యతృతీయోహ్య పంచమేనసమాహితః ॥ యాదానాద్యత్నరిత
తానదిత్యపరంవతమ్ ॥ ఇతి చూర్ణపీఠిమిదం శ్లేచ - అథాయనోక్తి - ముదన
పారిజాతేతు - దశమేప్రధమచ సముచ్చయగుర్ని - యత్ను దశమమిదముత్స
జ్య రాత్రిశేషేశుచిర్భవే ॥ ఇతి లిడేకాదశాహశ్రాధానివిప్ర సమం బ్రాహ్మ
ణ్యయం—అతైకాదశాహః - మనుః ॥ విప్రశ్శుద్ధ్యత్యపిస్వప్నాత్సత్రియావహ
నాయుధే ॥ వైశ్యప్రతోదంరక్తీన్వాయస్త్రింశుప్రదిత్యత్రయః - శుద్ధితత్వేదేవల
అఖూహస్సునిస్సప్తేషు సుసూతాకృతమంగళః ॥ ఆశౌచాన్వ్యాసాచ్యుతే బ్రా
హ్మణః స్వస్థివాద్యచ ॥ యాజ్ఞసల్కయః ॥ అద్యమేకాదశేహసిత్యయోద్యగా
శౌచేష్యకాదశేహిశ్రాద్ధంకార్యం ॥ అద్యంశ్రాద్ధమశుద్ధాపరన్యాదేకాదశేహ
కతుకస్తాత్కాలికశుద్ధి రశుద్ధిఃపురతీనసః ॥ ఇతిపంచాంగాశౌచోక్తే - పంచ
సః ॥ ఏకాదశేహియచ్చాద్ధం తత్సమాన్యముదాహృతమ్ । చరితామిమ
కాం నాం సూతకంతుపృథివ్యిభక్ ॥ యత్నుమరీచి ॥ ఆశౌచాంతేరితస్సమ్యక్
దదానాసమాప్యనే । తతశ్చాద్ధంప్రదాతవ్యం సర్వవర్ణేష్యయంవిధిః ॥ ఇతిరిత్తి
ర్వవర్ణానాదశాహశౌచపరమ్ ॥ యత్నువిష్ణుః - అథాశౌచాపరమితి-యచ్చ
గ్రాదగ్రంథేహారతః - శ్వేధాశే ఏకాద్ధిప్రయత్యతే - యచ్చైజనాపిఃపర్వ
దశమ్యాఅపలేద్యుతితద్విప్రపషయం - ఏలేనదశమపిండాపకమకమే అవయవ
పిండాసమాసా కథమేకాదశాహశ్రాద్ధమిమాగ్నోక్తిఃపరాస్తా - పంచనాదాశౌచ
మధ్యఇవ త్రైత్యవిగోధాత్ - భవిష్య ॥ ఏకాదశేభ్యోవిప్రేభ్యో దద్యాదేకాద
శేహః । భోదశంత్రైత్యైష్ట ప్రాహ్మణాయనుహత్మనే ॥ యత్నుమాత్స్యే ఏకా

దశేహనితధా విప్రాసేకాదతైనిను । త్తత్రాది స్సూత్రకాంతేతు భోజయేదయుజో
 ద్విజాః ॥ ఇతి తద్రుద్రగణత్రాద్ధపరమితి మదనపాణిజాతః - గౌడాస్త్యస్సా ద్వచ
 నాత్ - త్తత్రియాదినామాశౌచాంత ఏవేత్యాపలుః - రామాయణేపి ॥ సమతీ
 తేదశాహేతుకృతశౌచోయథావిధి । చక్రేద్వాదశికంశ్రాద్ధాత్రయోదశికమేవచ॥
 ద్వాదశికంద్వాదశాహేననినత్యం త్రయోదశాహత్రాద్ధం త్రయోదశికంచతుర్గ
 శాహవిధేయ సపిండనపాధేయాది - త్తత్రియాణాంద్వాదశాహశౌచే త్రయోద
 శేమహైకోద్దిప్తం చతురశేసపిండనం - ద్వివిధనాక్యాదేకాదశాహ శౌచాంత
 యోగ్యకల్ప ఇశ్యేకేసద్యశ్చాచా యద్ధూతాదేకేకాదశాహే - అన్యేహంః
 శౌచాంతఇతివయం - కాశ్చే ॥ ఏకాదశేహ్ను కుర్వీతప్రేతముద్గిశ్యభావతః । ద్వాద
 శేవాహ్నికతతవ్య మనిండ్యేవ్యనవాహని ॥ నిండ్యోప్రేతక్రియాకాలయ్యం - ఏ
 కాదశేతుననిషేధ ఇత్యుక్తంప్రాక్ - బృహస్పతిః । నస్త్రీలకారశయ్యాగితివ్య
 ద్వాహనాదికమ్ । గంధమాల్యైస్సమభ్యర్చ్య త్రాద్ధాశ్చక్రేతనస్పయేత్ । (త్రోణి)
 యాభాజవీయాస్తు నవసప్తత్రయోదశ । జాతయోబాంధవానిస్సన్వ స్తథాచారి
 ధయోపచే ॥ దేవయాజ్ఞికనిబంధే ॥ ఏకాదశసువిప్రేషు ప్రేతమావాహ్యభోజయేత్ ।
 తత్రాద్యాయచశయ్యాది దద్వాదాద్యుతిస్సృతమ్ ॥ విష్ణుః ॥ ఏకనస్కంతానూ
 హేకోద్దిప్తే బహువచనాంతానేకనచనాంతాన్వదేవిత్యర్థః - ఏకద్వైప్రేతార్థే
 అన్యవిప్నే గౌణకాలమాహాహేనూక్రాజాధాయనః ॥ ఏకోద్దిప్తంశ్వేనస్యాద్వా
 దశేహనివాపునః । అతఃకాధ్యమయ్యగ్నేషు కుర్వీతాహస్వశక్తితః ॥ అర్థమాసే
 ధవాహాసి ఋతౌసంవత్సరేపివా ॥ ఇతితత్ప్రేతలఘుహారితః ॥ ఏకోద్దిప్తంతుకుర్వీత్
 పాకేనై ననదాన్వయం । అభానేపాకపాత్రాణాం తదహంస్సముహామణిమోధే ॥
 గ్రాహ్యణంభోజయేదాద్యే హోతవ్యమచలేధవా । పునశ్చభోజయేదేవం ద్విచా
 స్సృతిర్భవేదితి ॥ ఏతదాద్యమాసికాద్యాభిక్యో సిద్ధ్యర్థమితిభట్టః - తేనమ
 హైకోద్దిప్తంపాదత్రాద్ధాద్భిన్నమేవ - అతఏవాద్యంసర్వైకోద్దిప్త ప్రభృతిభూత
 మేకాదశ ఇతివిజ్ఞానేశ్వరః - అన్యేత్వాద్యమాసికాభిక్యోయోరాద్య మేకాదశేహాని
 తినియమాదభేదమాపలుః ద్వయోస్తంత్రత్యచాధావ్యం గోభిలియమిత్యన్యే-యు
 ధహతాదాతు హేమాక్రాపృక్షీచంద్రోదయేపైతీనసిః ॥ సద్యశ్చాచేవిజాతవ్యం
 ప్రేతస్యైకాదశేహని । సఏవదివసస్తస్య త్రాద్ధశ్యో సనాదిషు । ఏవమేకా
 హాదా-అతోత్రద్వితీయేహ్యైకాదశాహంవదంజాదుశ్శులపాణిః స్నాతక గౌడశ్చ
 పరాస్తః - ఏతేనాద్యమేకాదశేహానీత్యాశౌచానంతర దినపరమితి విష్ణుక్తేః- ప్రా
 గుక్తశంఖాదివచనానాంచానాకరత్వాదితి వదంతః-కల్పతరువాదస్సప్రముఖాః-
 సర్వమహానిబంధ విరోధాదుపేక్ష్యః - ఉశనాః ॥ త్ర్యహశౌచేవికతవ్య మా
 ద్యమేకాదశేహని । అతితవిషయేసద్య స్త్ర్యహాధ్యకంవతదిప్యసే ॥ యాజ్ఞ
 వల్క్యః ॥ ఏకోద్దిప్తందైవహీన మేకాప్యైకకపవిత్రకం । ఆవాహనాగ్న కరణ
 రహితంత్యపసవ్యవతే ॥ ఉపత్తిగతామిత్యక్ష యస్థానేవిప్రవిసజకాసి । అభిరమ్య

గ్రాహ్యోహితోయస్తువర్ణాన ముఖేషుచ్ఛేచపాంశునః | శ్వేతాంబుజవిహారాభ్యాం
ససీలోవృషఉచ్ఛతే | శ్వేతనర్ణాన్యముఖాదీని శ్యామానిశ్యామన్యనాశ్వేతానియ
స్యసోపి సీలవృషఉక్తోమాత్స్యానా-దేవీపురాణే || చతస్రప్రతికాభద్రాద్వేనానం
భవతోపివా || యత్ప్రసరింతి || వృషాత్సజనవేళాయాం సృషాభావః సగచసమ్మ
ర్భిఃపిష్టే శ్చదర్భైర్వా వృషంకృత్వావిమోచయేత్ || సతతశ్చేవృషాత్సగో
హూమంవాతత్రకారయేత్ || ఇతి తన్నిర్మూలం - తన్నిర్మూలహేమాద్రాభవీకృ
తౌచజ్జేయః - అత్రదేవయాజ్ఞికేన వృషాత్సగోత్సర్వైర్మూలపుంససూక్తేనవిష్ణురూ
పిప్రేతోద్దేశేన విష్ణుతర్పణముక్తం - తత్రమూలంచిత్యం - పారిస్కరః || సప్తేస
పాణినాపుచ్ఛం సమాలంబ్యవృషస్యతు | దక్షిణేనాఽపదాయ సతిలాస్సరుశాస్త్ర
తః || ప్రేతగోత్రంసముచ్చార్య అముక్తైః ఇతిబ్రువన్ | వృషపవనమయాదిత్యసం
తారయతుసర్వదా || సహేమసతిలంభూనాం విర్మూలచ్చాన్యవినిషేషేత్ || తథా ||
విధారయేన్నతంకశ్చిన్నచక్రశ్చసనాహయేత్ | సదోహాయేమృతాధేనూగ్నిచక్ర
శ్చసంబంధయేత్ || స్త్రీషువిశేషః - సంగ్రహే || పతిపుత్రవతీనానీ భర్తృరగ్రే
మృతాయది | వృషాత్సగంసకుర్వీత గాంధద్యాచ్చసయస్విసీమ్ || పతిపుత్రయో
స్సాహిత్యం వివక్షితం - అన్యగోహాశేపి గోదాసమేవేత్సుక్తంప్రాక - ఆశ్వాచాం
తదేపి వృషాత్సగోద్యమాసిక శయాదిదిద్యాదేవేత్సుక్తం - క్రియానిబంధేన్మృ
త్యంతరే || నూతకేమృతకేచైవ ద్వితీయంమృతసింయది | పిండదాసంప్రకుర్వీతవృ
షాత్సగంత్యైవచ || సహన్యామృతకేకర్క ద్వాదిశైకాదశాహికమ్ | శుక్లోవా
యదివాశుద్ధః కుర్యాదేవావిచారయన్ || ఇతి అత్రపదదాసముక్తం దేవజనియే
గారుడే ఏకాదశాహంప్రకమ్య || తదహ్నిగీయశేసగ్వద్వాదశాహేవిశేషతః | ప
దానిసర్వవస్తూని వరిష్టానిత్రయోదశ || యోదిదాహిమృతశ్వేహ సవతోప్యాశ్మ
హేతవే | సుఖీభూత్వామహామాగేనైసశేయసగచ్ఛతి || తథా || ఆసనోపాస
చకాభత్రంముద్రికాచక్రమండలుః | భోజనంభోజనాథారోవస్త్రాగ్నిప్రవిధంపదమ్ ||
తథా || భాజనాసనదానేన ముద్రికాభోజనేనచ | ఆజ్యయజ్ఞోపవీతేనపదంసంఘా
ణతాంప్రజేత్ || మహిషీరథగోదానా త్సుఖీభవతినిశ్చితిమ్ | సర్వోపస్కరయ
క్తాని పదాన్యత్రత్రయోదశ || యోదదాతిమృతశ్వేహ జీవన్నచ్చాత్మహేతవేసగ
చ్ఛతిపరంస్థానం మహాకృష్టవివక్షితః || త్రయోదశిపదానీత్యం ప్రేతాయైకాదశే
హని | దాతవ్యానియథాశక్తి తేనాసాప్రీతితోభవేత్ | అన్యంచైవోదకం చైవో
పాసహకాచక్రమండలుః | ఛత్రంవస్త్రంతథాయజ్ఞేలోహదండంతథాప్రమం || అగ్ని
స్త్రికాంచదీపంచ తిలాంస్తాంబూలమేవచ | చండనంపుష్పదాసందోషదానానిచతు
ర్గత || యోశ్వంరథంగజంవాపి బ్రాహ్మణేప్రతిపాదయేత్ | స్వమహిమ్నానుసా
రేణ తత్తత్సుఖమవాపుయేత్ || ఇతిఅత్రమూలంచిత్యం - అథశయాదాసం
హేమాద్రాభవిష్యే || తస్మాచ్చయ్యాంసమాసాద్య సారదారుమయూంధృధాం ||
ధంతప్రతిచితారమ్యాం హేమపట్టైరలంకృతాం || హంసతూలీప్రతిచ్ఛన్నాం

ధ్వంసిమేధాదిత్యాహ - తన్న - ఉదకుంభేపార్వణవిధినానుపపత్తైశేవం వ్యాజ్య
యాంమానాభావాన్నితాక్షరాది విరోధాచ్చ - నచసంయదినమూలం తదాస్య
ద్ధావపకషణవిధత్తై || ప్రేతశ్రాద్ధానిసర్వాణి సపిండికరణంతథేతి హేమామాత్రా
శౌర్యాయనోక్తేః - తస్యాస్యన్నంసోదకుంభమితి యాజ్ఞసల్య విరోధాచ్చ-మద
సరత్నే గాతమః || అదైవంపార్వణశ్రాద్ధం సోదకుంభమధర్మకం | కుర్యాత్ప్రీత్యా
గ్నికాచ్ఛాద్ధా త్సంకల్పవిధినాన్వహం || అధర్మకంబ్రహ్మచర్యాది నియమహీనం-
ఏతన్యాసికపదేకోద్దిప్తంపార్వణంవాకార్యం-అపరాక్రస్థ || సపిండికరణేవప్రేక్ష్యధ
క్ష్యంనోపపద్యతేప్రేక్ష్యధక్ష్యేతుకృతేపశ్చత్పునఃకార్యాసపిండతా|| ఇలిలస్సుహృత్తో
క్తావపితస్యాస్యన్నంసోదకుంభందేయంసంసత్సరిద్విజే ఇతియాజ్ఞావగ్ని-యేతి స్వే శ్చ
కతోవోక్తేః సపిండినోత్తరమస్యేకోద్దిప్తమేవేత్యాహ - అప్రపిండిదాసం కృతాకృ
తం - అహరిహస్తమస్తైస్త్రిబాహ్మణాయోదకుంభం దద్యాత్ప్రేషమప్యకేషిన్వణం
తీతి హేమాద్రాపారస్కరోక్తేః - శ్రాద్ధాశక్తోపిండిమాత్రమితిగోదాః - తన్న -
అపిశబ్దబాధాపత్తైః - హరితః || మృతేపితరివైపుత్రః పిండిమబ్జంసమాచరేత్ | అ
న్నంకుంభంచవిప్రాయప్రేతనిదేశధర్మతః || ప్రేతశక్తోచ్చరణేనేతి హలాయు
ధః - యద్వాప్రేతస్యనిదేశో యత్రతదేకోద్దిప్తంతద్ధర్మకమిత్యధః - అత్రాశౌ
చాంతదినాద్యబ్దం తంయావద్వత్సరాపూర్తేః - శౌచంనాధికారివిశేషణం - తేన
మృతిదినమారబ్యై తత్కార్యమితికేచిత్ - తన్న హేమాద్రిధృతవోవిరోధాత్ -
మధ్యేఆశౌచాదినా బాధేతులోపవదార్భవత్ - తథాప్రథమాద్దేషదానముక్తం
దేవజానీయేగారుడే || ప్రత్యహంధీసకోదేయో మాగేతువిషమేనరైః | యావ
త్సంవత్సరంవాపి ప్రేతస్యసుఖలిప్సయా || ప్రాజ్ఞుభోదజ్ఞుఖండిం దేవాగాదేద్వి
జాలయే | కుర్యాద్వామ్యముఖంపిత్రే ఆద్భిస్సంకల్ప్యసుస్థితం||-అథిమాసికాని-
తానిచకృత్యైవసపిండినకార్యం - తథాచగోభిలతాగాక్షి|| శ్రాద్ధానిషాడశాదత్వా
నైవకుర్యాత్సపిండినం | శ్రాద్ధానిషాడశాపాద్య విదధీతసపిండినం || తానిత్వాహ
జాతుకణ్యః || ద్వాదశప్రతిమాస్యాని ఆద్యమాణ్మాసికంతథా | త్రైపక్షికాద్ధికే
చేతి శ్రాద్ధాన్యేతానిషాడశ || ఆద్యమాణ్మాసికాద్ధికశబ్దః ఊనమాసికోనప్రస్థానా
ద్ధికపరాః - హేమాద్రాతుసపిండికరణంచైవ ఇత్యేతత్ శ్రాద్ధషాడశ మిత్యుత్తరా
ధేపాతః - తదాఆద్యమూసమాసికంద్వాదశాహే || మాణ్మాసికం ఊనమప్థానా
ద్ధికే ఇత్యధః - కార్యాయన స్త్యస్యధాహ || ద్వాదశప్రతిమాస్యానిఆద్యమాణ్మా
సికేతథా | సపిండికరణంచైవ ఇత్యేతచ్ఛాద్ధషాడశం || ఏకాహేనతుషణ్మాసాయ
దాస్యరపివాత్రిభిః | న్యూనస్సంవత్సరశ్చైవ స్యాతాంషణ్మాసికేతదా || ద్విప
చనాదూసమప్థానాద్ధికే ఇత్యర్థమాహపుణ్యచంద్రః - వ్యాస స్త్యస్యధాహ|| ద్వా
దశాహేతిపత్తేచ షణ్మాసేమాసికాద్ధికే | శ్రాద్ధానిషాడశైతాని సంస్కృతానిమ
నీషిభిః || ద్వాదశాహపదమూసమాసికపరం - తస్యద్వాదశాహే పుస్తకలికా
లాదర్యః - మదసరత్నేబ్రాహ్మేత్వస్యగొక్తం || స్థూణాంతత్యైదహనాంశ్రా

తదాద్వాదశశబ్దేషు ద్వాదశమాసికానికార్యాణీత్యధః - త్రైవిక్షికంతు త్రిప
క్షేతీతే మృతాహేకార్యం || త్రైవిక్షికంభవేద్వృత్తే త్రిపక్షేతదనంతరమ్ || ఇతి
భవిష్యోక్తేరితి మదనరత్నేఉక్తం - పృథ్వీచంద్రకాలాదర్భ నిణాయామృతాదయ
స్తు || ఊనాన్యూనేషుచూసేషు విషమాహేసమేసివా | త్రైవిక్షికంత్రిపక్షేస్యా
స్మృతాహేత్వితరాశిత్వితి | కాష్టాజనిస్సజ్జే - ఛూర్వశస్త్రై ఇత్యర్థమా
హుః - తేతదనంతరశబ్దవిరోధాత్ - త్రైవిక్షిక ద్వితీయమాసికయో స్సంకరాప
తేదేవంవ్యాఖ్యాయాం నూనాభావాచోపేక్ష్యాః - త్రైవిక్షికంత్రిపక్షసపిండనే
త్వేనం శక్త్యాభావాదధికరణత్వేనన్వయం - యత్తగ్రియానిబంధేగాగుడే || త్రైవి
క్షికంత్రిపక్షేతు ప్రస్తుతేవిషమేదితే | మాసికాన్యూనోనాన్యూనానిశతిమేదితే ||
ఇతిత్గురూం - స్మృతిరత్వాపర్యం || ద్వాదశాహేయదాకుర్యాత్త్రిపక్షపుత్ర
సపిండసమ్ | ఏకాదశేర్షకుర్వీత ప్రతశ్రాద్ధానిరూపక || ప్రతిపక్ష || సపిండకర
ణాదర్వా కుర్వకశ్రాద్ధానిరూపక | ఏకోద్దిష్టవిధానేషుర్యాత్సర్వాశానితు ||
సపిండకరణాదూర్ధ్వంయదాకుర్యాత్తదాపునః | ప్రత్యభ్యుయోయథాకుర్యాత్తథా
కుర్యాత్సతాన్యపి || మదనరత్నే కాత్యాయనః || శ్రాద్ధమగ్నమతఃకార్యం దాహ
దేకాదశేహని | ధృవాశితుప్రకుర్వీత ప్రయితాహాససర్వదా || ధృవాశి త్రైవి
క్షికాదూర్ధ్వాని - క్రియానిబంధేగాగుడే || త్రిపక్షామృతాదర్భాన్నిర్భవేత్సంసా
రవాసరే | ఊర్ధ్వమృతదినేసగ్నే స్సర్వాన్యేనమృతాహతః || ఏతానిచయదా
సపిండనామృత్వం యుగసంకుర్యాత్సదా దేహకాలకలైకేన్యై శత్రుత్వాదేకః
పాకఇతికేచిత్ - పాకభేద ఇతిభట్టదరణః - అత్రోక్తిచిదాహుః - దేహకాలైన్యై
క్యేతంత్రణాత్ - శ్రాద్ధకాలాత్ప్రయోగసంసారదేహకాలకలైకేన్యై శత్రుత్వాదేకః
శ్రాద్ధకాలాత్క్రియాపక్షైః || ద్వాదశాహేససర్వాని సంసారేషుసమయంతి |
తాన్యేవతుపునఃకుర్యాత్ప్రేతశబ్దసంకారయేత్ || ఇతి కాత్యాయనోక్తేరైకశ్రా
ద్ధద్వయంకుర్యాత్ - సమానేహానికుత్రచిదిత్యదైన్యైక్యసరత్వేన్యైత్రుత్సత్వాత్ ||
శ్రాద్ధంకృత్వాతుశస్త్రేన పునఃశ్రాద్ధసంకారయేత్ || ఇతి జాబాల్యుక్తే - మోడశ
సంఖ్యాయాగ్చ వాజపేయేప్రాజాపత్యయోగసప్తదశత్వవత్సాన్నాయ్య యాగద్వి
త్వనచ్చ దర్భపాతసంక్రాంతిశ్రాద్ధవద్యుగవదనుస్థానేప్ర్యుపక్షేరాద్య మాసికా
ద్యూన్నాద్వికాంతేషు మోడశశ్రాద్ధేషుచతుణః క్రియతామిత్యేనం ప్రయోగేణైకో
విప్రః పిండోష్ట్యశ్చేతి విషదవిధివిధ్యంసేవ్యసం - తస్మాదం - ద్వాదశాహేస
వాభోజ్యా ఏకాహేద్వాదశాపివా || ఇతి హేమాద్రా హాసితనచోవిరోధాత్ -
తేనవిప్రభేదాత్పిండాన్యూద్విపిభిన్నమితిసిద్ధం - ఏతానిద్వాదశాహానా సపిండనా
త్పూర్వంకృతాన్యపిన్పద్ధిం వినాపకపేక్షపునః - స్వకాలేకార్యాణి || యస్య సంప
త్సరాదర్వా కృపిండీకరణంకృతమ్ | మాసికంచోదకుంభంచ దేయంతస్యాపినత్స
రమ్ || ఇతి మదనరత్నేంగిరసోక్తే - నచేదంమాసికానామపకర్షం విధిస్తే - కింతు
సపిండనోర్ధ్వం స్వకాలేనుష్ఠానమేవేతివాచ్యం || శ్రాద్ధానిరూపకాదర్వా నతు

కుర్యాత్సంపదతామ్ || ఇతి నిర్ణాథాత్ || యన్యసంపత్సరానన్తా స్వరూపానుస
పిండతా | విధిపత్తానికుక్విత పునశ్చాగ్ధానిహోదశేత్ || ఇతి మంధిమంధి నోధిహో
క్తేచ్ఛ || అర్వాస్వసంపత్సరాద్యన్యసంపిడిరణంకృతమ్ | నోధిహోనాన్తిర్వాస్వ స్థి
కుర్యాద్విత్వాహాశతము || ఇతితత్త్వేవగాలమై - కేః - జూడతత్త్వేవగాలనానానా
డనపతే - తత్రాద్యమాసికస్యకాలనత్వాత్ - అన్యస్త్వేవాయథానుభవం
యం - యస్మిన్విహాయం || అనుమానకానితుచ తత్త్వాన్యేవప్రతిపత్తిరన్యస్త్వే
ద్యాదశేత్త్యక్తేరూనానాచప్రకృతీర్నిర్వాక్యై - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - యస్మిన్
గాడాః || సమపిడిరణంకృతాన్తిర్వాస్వప్రతిపత్తిరన్యస్త్వేవప్రతిపత్తిరన్యస్త్వే
సికానాన్తిర్వాస్వప్రతిపత్తిరన్యస్త్వేవప్రతిపత్తిరన్యస్త్వేవప్రతిపత్తిరన్యస్త్వే
పకమాన్యాసికానాన్తిర్వాస్వప్రతిపత్తిరన్యస్త్వేవప్రతిపత్తిరన్యస్త్వే
వచనంతన్నిరూపం-సమూలకృత్వి చాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
వచోనిబంధవిర్ణా న్యూర్వాన్యే - యస్మిన్విహోధాన్విత్వాన్యే - యస్మిన్విహోధాన్విత్వాన్యే
నోధ్వాన్యే - స్వకాన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
విర్ణాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
సంపిడిరణంకృతేత్ || తత్రాద్యమాసికస్యకాలనత్వాత్ - అన్యస్త్వేవాయథానుభవం
రాగాత్ - స్వస్థినిరూపం - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
వానితిశూలపాతే - కాన్యాన్యే || సమపిడిరణంకృతాన్తిర్వాస్వప్రతిపత్తిరన్యస్త్వే
రన్యపకృత్యంజేన్యస్థినిరూపం - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
వృద్ధితం త్రుతుమాసికానికతత్త్వే - అన్యస్త్వేవాయథానుభవం - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
స్వస్థినిరూపం - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
హమాశునికాన్యాన్యే || అర్వాగన్యాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
గన్యాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
త్రాన్యాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
జః || స్వస్థినిరూపం - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
త్రాన్యాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
మేదూమహామాన్యాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
ఆధానాన్యాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
గన్యాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
దనుక్తేయప్రతిపత్తిరన్యస్త్వే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
తాహని - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
మృతాహమాన్యాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
గ్నిమాన్యాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
స్వస్థినిరూపం - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే
జః - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే - తిదేతన్విహోధాన్విత్వాన్యే

ప్రసవతః శే || మదనరత్నే ప్రభావతిః || నాసపింద్యాగ్నిమాన్సుత్రః పితృయజ్ఞంస
 మాచరేత్ || అసరాశ్చేకాత్యాయనః || ఏకాదశాహం నిర్వత్సృతౌ పూర్వందర్శా
 ద్యధావిధి | ప్రకుర్వీతాగ్నిమాన్సిప్రో మాతాపితౄంస్సపిండతాం || ఆశౌచాంత
 ప్రథమద్భుయోర్నాభ్యో కస్మింశ్చిదహ్నిత్యగః - పిత్రాదీనాం సపత్నీకానాం దేవ
 తాత్వేనమాతురపి ప్రాగ్గర్భాత్సపిండసంయుక్త మిత్యపరాంకః - ఏవం పితామహః
 దేరపిసపిండనం ప్రాగ్గర్భాత్కార్యం - తేనవినాపార్వణయోగాత్ - ద్వాదశా
 హేవాకార్యం || సాగ్నికస్తుయదాకర్తాప్రేతశ్చానగ్నిమాభవేత్ | ద్వాదశా
 హేభవేత్కార్యం సపిండికరణంనుతైః || ఇతి గోభిలోక్తేః - సాగ్నేః ప్రేతస్యతు
 త్రిపక్షేప్రేతశ్చేదాహితాగ్నిస్సాన్యత-ర్కా నగ్నిర్యదాభవేత్ | సపిండికరణంత
 స్యకుర్వాత్సత్వేతృతీయకే || ఇతి సుచుంశూక్తేః - మదనరత్నే లఘుచారితోపి ||
 అనగ్నిస్తుయదామి భవేత్కుర్వాత్తదాగృహీ | సేవశ్చేదగ్నిమాంస్తుస్వాత్త్రి
 పక్షేనై సపిండనం || ద్వయోస్సాగ్నిశ్చే ద్వాదశాహయే || నాగ్నికస్య యదాః
 తాప్రేతోవాప్యగ్నిమాన్భవేత్ | ద్వాదశాహేతదాకార్యంసపిండికరణంపితుః ||
 ఇతి తేనై ప్రాక్తేః ద్వయోరనగ్నిమత్వేతుభవిష్యే || సపిండికరణంకుర్వాద్యజమా
 నస్త్యనగ్నిమాభ | అనాహితాగ్నేప్రేతస్య పూజేజ్వలభరతషభ || ద్వాద
 శేహనిషణ్మాసే త్రిపక్షేవాత్రిమాసివా | ఏకాదశేపివామాసి మంగళస్యాప్యప్ర
 స్థితౌ || కాత్యాయనగోభిశా || యదహర్వావృద్ధిరాపద్యే లేఇతి తచ్చవృద్ధిసేయవే
 తినాచస్మతిః - తన్న - ప్రాతర్వృద్ధినిమిత్తకమితి నియమా త్సపిండసస్యచాపరా
 న్ణాచాలింశ్వేర పూర్వత్వచాధావంతైః - వృద్ధిసేతన్నూర్వగిసేవేలిశీదంతైః - సాగ్ని
 తాగౌశస్తు వృద్ధిపూర్వః - సమాంత్యోచ్చయణః - సపిండసస్యప్రేతస్య నాశేన
 సాకారి - తేనపదేద్యోర్భూద్వృద్ధభావేపి తత్కర్తాన్యతాసత్సయ సహితమేవ
 కాలాంతరక్రియమాణః వృద్ధిపూర్వతఃసహకృతంపేతస్యనాశకమిత్యాహ-తన్న-
 అకాలేకృతస్యఫలాజనకత్వాత్ ఏతేననిమిత్తనిశ్చయవత ఏవాధికారాత్-వృద్ధ్య
 భావేపిసత్కరితిమిశ్రోక్తిఃపరాస్తా - వృద్ధిపూర్వదినస్యచకాలస్యాంగత్వేన నిమిత్త
 త్వాభావాత్ - తేనపునఃకార్యమిత్యన్యే - మదనరత్నే పులస్త్యః || నిరగ్నిసస్స
 పిండత్యో పితుర్భాతుశ్చధర్మతః | పూజేసంవత్సరేకుర్వా ద్వృద్ధిర్వా యదహ
 ర్భవేత్ || చతుర్వింశతిమతే || సపిండికరణంచాబై సంపూజేభ్యుదయేపివాద్వా
 దశాహేయకేహంది స్మృతంచైకాదశేతథా || పృథ్వీచుద్రోదయేవాధాయనః-అభ
 సపిండికరణం - త్రిపక్షేవాత్పృతీయేవా మాసిషష్ఠ్యచైకాదశేవా ద్వాదశేవాద్వా
 దశాహేచేతి - ఏతత్ప్రక్రమేవిష్టుః || మాసికార్థంద్వాదశాహం శ్రాద్ధంకృత్వా
 త్రయోదశేహివాకుర్యాన్మంత్రవజ్యంహిషూద్రాణాం || ద్వాదశేహిసంవత్సరా
 భ్యంతరేయద్యధిమాసా భవేత్తదామాసికార్థందినమీకం పథకయేదితి - ఆశౌ
 చోత్తరం ద్వాదశస్వహః - సుమాసికానితేష్వేవా ద్యవస్థా ద్వాదశానితేషుమా
 సికాదీనికృత్వా త్రయోదశేహిసపిండనంకుర్వాత్ అధిమాసేతుచతుదశేహి

కుర్యాత్ శూద్రస్త్రయోరశేద్యాది శేషౌత్సవ్య మాసకాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 ధ్యచంద్రః - పైకినది ॥ సంవత్సరాంతేనానాకాలానామసకాన్ద్యే శూద్రాదిన్ద్య
 గ్నోరసగ్నోర్వోక్తకాలాధావే త్రైవిదిగననత్సాన్ద్యం నానాకాలాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 పృథ్వీశ్వర్ధినిశ్వయిన సర్వేకళాప్రకారాన్ద్యానా - శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 తిస్వాతంత్ర్యశుశేః యద్యదిన్ద్యనిన్ద్యం పక్ష్యంవాచ్యే శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 జ్ఞేయః - ఉక్తికాలానంభవే ద్వైవిధ్యాదికాలానానాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 మానగోధిలవచనాత్ ॥ అయిత మానానానానాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 శ్రుత్యవిశేషాచ్చ - అయితాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 చూకోపనయవిచారామాత్రం - సమాతానాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 ర్యమాదామశి - పునననాన్ద్యప్రకారాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 వేకః - శ్రుతిసాగోపిబృహస్పతిః ॥ సర్వకాలాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 శి ॥ తన్నినితంసమాన్ద్యం పితౄశ్రుత్యాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 సంభవాత్ ॥ అయితాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 ప్రథమాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 సు-మునిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 శ్చతస్త్రిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 ధోనాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 ప్రాధమికాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 నిదేశోప్రకారాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 మతయాత్ ॥ అన్ద్యశ్చతస్త్రిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 లక్షణం ॥ సర్వకాలాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 కాల్యాణాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 ధ్యే ॥ అయితాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 ద్వైతాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 హనివిప్రకారాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 తపిండం ॥ అయితాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 ప్తితం ॥ సమింతరణం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 భవేకాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 శృంగః ॥ సమింతరణం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 మైత్రభేనానాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 మాసివా ॥ పక్ష్యకాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 స్వాకాలాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 శ్చే నుద్వితియాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య
 పితౄశ్రుత్యాన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్యం శూద్రాదిన్ద్య

నత్స కే । త్రినూసేనాత్రివక్షేవామసివాద్వాగశేహివా ॥ ఇత్స్య క్కరిచ్చునత్స గ
తితేజ్జేయం ॥ తతస్సపిండికరణం వత్సరాత్పురతః స్థితం ॥ ఇతి భవిష్యత్కే ॥ పిత్తు
స్సపిండికరణం వత్సరాదూర్ధ్వతఃస్థితమ్ ॥ ఇతి నాగనఖిగోత్రే ॥ పిత్తుస్సపిం
డీకరణం వాసికేమృతవాసలే ॥ ఇత్యశ్వినోక్తేష్వ ॥ పూర్వం సూచ్యమాపిండి
ష్టాడశఃప్రతికీర్తితః । తేనైవచసపిండిత్వం తేనైవాగ్నికమిచ్ఛ్యతే ॥ ఇతి సోమం ప్రా
వచనాచ్చ - అస్యానాకరిత్వోక్తిమూర్ఖాభిక్తిరేష ॥ యస్య పూర్వం సుచ్యత్స
కేకుర్యా త్సపిండికరణంసుతః । ఏకోద్దిష్టంచత్సత్త్రిన మృతాహని సమాపరేహిత్ ॥
ఇతి ధవళినిబంధేజాబాల్యక్తే ॥ పుత్రస్సపిండికగృత్వా కుర్యాత్సూరం సన్ద
లకం । ఏకోద్దిష్టంతతఃకుర్యా త్కుతపంసవిచారిరేహిత్ ॥ ఇతి స్వల్పహంశోన్యక్తే
శ్చాబ్దికం తద్దినేపునఃకార్యమితి కేచిత్ - తేనిర్ముఖ్యాద్ధైర్యమాద్రి విరోధాన్యోసే
త్యైః - షోడశత్వంచసపిండికస్య షోడశశ్రాద్ధాంత శ్శాపమతే - స్సప్తత్వేన సా
గేతు వమాంత్యదినే సుచత్సరవిమోక్షశ్రాద్ధం సపిండికంచ స్పృశ్యాత్ కేనాన్యైః
తాపేవాసికం కార్యమిత్యుక్తం - గౌడఅప్యేవమాహుః - తస్మాద్విరో
ధాచ్చింత్యం - తచ్చపుత్రేనతిహాస్యకుర్యాత్ ॥ శ్రాద్ధానిషోడశాదత్వా నతుకు
ర్యాత్సపిండికతాం । ప్రోషితావనితేపుత్రః కాలాదిపిచిరాదప్ ॥ ఇతి వాయవీయా
క్తేః - షోడశశ్రాద్ధానాంచమాకరూర్ధ్వం కాలాధావేషితాన్యదత్వాకుర్యాత్ ॥
కింతుదత్వైవ - తానియదికన్యైభాిత్రాదినా స్పృశ్యానిగదాసపిండికమేవ కుర్యాది
త్యపరార్యః - సపిండికేతుకనిష్ఠానాం హైవాధికారిత్యుక్తః - తత్రైవ ॥ అజ్ఞా
నాదధవా మోహాన్సకృత్వాచేత్సపిండికతా । తత్రాపివిధిసత్కార్య కాలాదపిచి
రాదపి ॥ తేస్యపిశ్చేష్టైస్సైవాధికారః ॥ యే శ్చేష్టేనజాతమాప్సేషా పుత్రభవతీమా
నవఃఇతిమనూక్తేః - అవరాకేప్రచేతాఅపి ॥ ఏకాదశాదత్వాప్రమాణే శ్చేష్టస్త్తు
విధివత్క్రియాః । కుర్యాత్తైవై కశశ్శాద్ధ మార్గినితుప్తపశ్చిష్టధక ॥ మరీచిః॥
సశ్వేషాంతుమతంకృత్వా యే శ్చేష్టేనవతుయత్కృతమ్ ॥ ప్రశ్వేణచావిభ క్తేనసర్వై
కేవకృతంభవేత్ ॥ యత్తువాచస్పతికూలసాణిభ్యాముక్తం ద్రవ్యదానానుమత్య
భావేకన్యైఃసృశకూర్మమితి - తన్న - ఏవకారిస్యోదభావేష పృథక్కరిణాధా
వాథకత్వాత్ - అంధాదేదివశ్చేష్టేనతికనిష్ఠాదామసభికారచ్చ - అతస్తేషాంప్ర
త్యవాయమాత్రం - ఆహితాగ్నిఃకన్యైస్తుకుర్యాదేవ - అన్యథాపితృయజ్ఞాసిద్ధేః
ఏవమావశ్యకవృద్ధావపికనిష్ఠోన్యః సపిండికాకుర్యాత్ ॥ భారతానా భారతపు
త్రోవా సపిండిశ్చిష్యయేవచ । సహపిండిక్రియాంకృత్వా కుర్యాదిభ్యుదయంతతః॥
తతైవకామ్యంయత్కర్మ వత్సరాత్పురధమాదృశే ॥ ఇతి మదనరత్నే లఘుహరిత
వచనాత్ - వృద్ధ్యనంతరంప్రథమాబ్జమధ్యేపి కామ్యంకుర్యాత్ - వృద్ధ్యభావేతు
ప్రథమాబ్జాదూర్ధ్వమేవేత్యధః - కామ్యాక్తేరనావశ్య కేస్తాపూర్తాదానా
పకషః - ఏతద్భారతపుత్రాదిసంస్కారేప్రాప్తాధికారస్యనాందిశ్రాద్ధాధికారా
ధికం అభ్యుదయపదంచనాందీ శ్రాద్ధనిమిత్తకర్మమాత్రపరమితి హేమాద్రి-తే

త్రయాణామపిపిండానా మేకేనాపిసంధనే । పితృత్వమశ్ను తేప్రేత ఇతి ధర్మో
 న్యనస్థితః ॥ ఇతి విష్ణుధర్మోక్తేః - పితామహేవా పుత్రాంతరైః సంస్కృతే
 తేష్య సంస్కృతాభ్యామేవ పితృస్సపిండనంకుర్యాత్ ॥ అసంస్కృతేనసంస్కా-
 ర్యా పూర్వాపాత్రప్రసాత్రతైః । పితరంత్రసంస్కర్యా దితికాత్యాయనో బ్రహ్మ-
 త్ ॥ ఇతి ఛందోగపరిశిష్టాత్ - అసంస్కృతేదాహాద్వ్యతికేచిత్ - అసంస్క-
 కృతావితితుతత్వం - అతపస్మా క్తంతత్రైవ ॥ పాపిష్ఠమపిసంధనే నగ్ధాపాపృతాన-
 వా । పితామహేనపితరం సంస్కర్యాదినిశ్చయః ॥ పాపిష్ఠమశ్నుతసపిండనంచతు-
 పితృతాది - అభిశస్తపితభూతిః ఘ్నస్త్రియశ్చాతిచాణీ ర్షసంస్మజేత్ - ఇతి
 వాప్రోక్తేః - పాపకర్షణోనసంస్మజేరన్నితికాతమోక్తేశ్చేత్స్యక్తిం నిణాయామ్య-
 తే - పూర్వయోఃపుత్రాభావేతుపాత్రఃకుర్యాదేవ ॥ పితామహః పితృఃపశ్చాత్సంచ-
 త్వంయదిగచ్ఛతి - పాత్రేణైకాదశాహాదికతకవ్యంబ్రాధహాదనం ॥ సతతప్రే-
 కతకవ్యం పుత్రవాంశ్చేత్పితామహః । పితృస్సపిండంతాత్పితృత్వా కుర్యాన్నానా-
 మాసికమ్ ॥ ఇతి కాత్యాయనోక్తేః - అపరాక్యే-శూలవాణాప్రసం - శేనస-
 డనస్యా నిత్యత్వాదకృతసపిండనయోగేవ పార్వణానుప్రవేతే ఇతి మూర్ఖా-
 రాస్తా ॥ కృతేనపిండకరణేప్రేతః పార్వణభాగ్యనేదితి హరితవిరోధాచ్చ - కీచిత్స-
 త్రాంతరాభావేపితామహ వామికమప్యాహుః - తన్న - బ్రాధహాదన మితినియ-
 మాత్ - ఇచ్చయాభవత్వేన ॥ పితామహస్యచేద్దద్యా దేకోద్భవం నపార్వణమ్ ॥
 ఇతి వాచస్పతిధృతగోక్తేః ॥ త్రయాణామూగపిండేతు ప్రాధాన్యాన్నితుస్స-
 పిండనంకృత్వా పూర్వయోఃకుర్యాత్ - పితామహేమృతేదశాహంతః పితృమృ-
 తేపితృస్సంస్కారం కృత్వాపితామహస్య పుత్రస్సర్వమానతకయేత్ - నృజేదశా-
 హేనైవం - అశక్త్యాప్రతానుజ్ఞాతేన పాత్రేణపితామహాబ్రాహ్మణ్యేనాతేపితృమృ-
 తాతదాశౌచంవహన్నేవపాత్రః - పితామహకర్మకుర్యాత్ప్రకాంతత్వాదితి మ-
 దనపారిజాత పృథ్వీచంక్రా - యత్తు ॥ ఉత్తరాత్రితయరాద్రగోహిణీ యామ్యన-
 ర్పపితృభేషుచాగ్నిభే । శ్మశ్రుకర్మసకలంచవజ్జయే శ్పేతకార్యమపి బుద్ధిమా-
 న్నరః ॥ ఇతిసపిండనప్రకరణేపాతా ముఖ్యకాలేనిమిధ్యక్షే-సపిండనాకర్మణః -
 సర్వకాలేషుతద్వత్వై తద్వర్జ్యానేవ । పూర్వోక్తబ్రాహ్మణ్యనిషేడశక్రాధాని-
 కార్యాశీతివాచస్పతిమిశ్లోకైః - తన్న - అస్యసరిభామాశ్చేన వాక్యాత్సానకా-
 శకర్మపరత్వాత్ - అస్యప్రేతమాత్రదైవత్యభావాచ్చ-అథస్త్రీమూచ్యతే-హే-
 మాద్రాబృహస్పతిః ॥ భర్తృగోత్రేణానామ్నాచ మాతుఃకుర్యాత్సపిండనం ॥ య-
 త్తుభవిష్యే ॥ పితృగోత్రంసముత్సృజ్య నకుర్యాద్భర్తృగోత్రతః ॥ ఇతితదాసురా-
 దివివాహుధావరం ॥ ఆసురాదివివాహేషు పితృగోత్రేణ ధర్మవిత్ ॥ వృద్ధశా-
 తాతపోక్తేః - తచ్చానేకవచనేషుపితామహ్యఃపత్యామాతామహేనవాసహే-
 క్తం తత్రవ్యవస్థాకాభవిష్యే ॥ జీవత్పితామహ్యమాతుఃకుర్యాత్సపిండనం ॥
 ప్రమీలపితృకఃపితా తత్పిత్రాపుత్రికాసుతః ॥ తత్పిత్రామాతుఃపిత్రా-తాగామీ ॥

హాసమాతామహః ఇతిశ్రాద్ధప్రయోగఃసపిండసంచదృశ్యతే - హేమాద్రానాప
 స్తంబోపి ॥ కోకిలస్యయథాపుత్రాణస్యసంచయజీవినః । పుష్పాస్తేస్వకులంయంత
 వనంనాగీ మృతాసతీ ॥ యదపివిజ్ఞానేస్వగో మాతామహేనమాతృన్నా పిండ్ల
 పితృశ్రాద్ధక మాత్మశ్రాద్ధానిత్యమిత్యాహయచ్చ వృద్ధిశ్రాద్ధేభంధోగపరిశిష్టం ॥
 పుష్కలిపితృభ్య స్తదనుశ్రాద్ధదానముపక్రమేత్ - ఇతితదే శిద్ధిసంయమేవ-మాతః-
 స్మృత్యాభిభావాత్ - అతఏవహేమాద్రాభవిష్యే-మాతృస్సపిండసంప్రక్రమ్య॥
 ఉదితేనుదితేచైనాహూమభేదోయథాభవేత్ । తథాకులక్రమాయాత మాచారిం
 చచరేద్భృథః ॥ ఇత్సుక్తం ॥ అస్యవృద్ధానపవాద మాహతత్రైవన్యాఘ్రిపాత్ ॥
 కుర్యామాతామహాశ్రాద్ధం సర్వదాహృత్యపూర్వకమ్ । నిధిక్షో నిధిమాస్థాయ
 వృద్ధామూతామహుదిచత్ ॥ కేచిదేతత్పుత్రికాపుత్రవరమానుఃప్రత్యున్నాపిండ్య
 మూహాగాః ॥ సర్వాభావేస్వయంహ్నియస్సన్వభిర్భౌతామమంత్రకంసం
 డిగిరూగుర్యుస్తతఃపార్వణమేవచ - ఇతి యచ్చుచగం ॥ అపుత్రస్యసేతస్య
 స్తపమర్యాత్సంపదతామ్ ॥ ఇతి యచ్చుచస్తంబః ॥ అపుత్రాయమృతాః కేచిత్పు
 నుసావాస్త్రియోపినా । తేషాంసపిండనాభావా దేకోద్దిగ్గంసపార్వణమ్ ॥ ఇతిత
 త్సుప్రసోత్పాదనవిధి ప్రశంసార్థమితిమాధవః ॥ సపిండకరణాదూర్ధ్వ మేకోద్ది
 గ్గంసంసృజే । అపుత్రాణాంచసర్వేషా మహ్నినాంత్యైవదేవ ॥ ఇతి హేమా
 ద్రాప్రప్రచేతనోక్తేష్వ - అన్యేసుద్వివిధపాత్య దిగ్భినాద్వికల్పమానః - స్సంస్క
 థాసాగేవః । బ్రహ్మచారిణామసత్త్వానాంచ సపిండగంసాన్సపిండం సదైకోద్దిగ్గ
 మేవ - పృథక్ప్రమమృతానాంసాపిండ్యంకార్యం - పవాకేదిస్సన్వత్రసంకరమా
 హునితి - అపుత్రేవ్యక్తమమృతే విశేషోఽనుకాళికాగూఢా ॥ భాగినానాధా
 త్పుపుత్రోనా సపిండశ్చివ్యసవవా । సపిండకరణంకుర్యాత్సుప్రసాదమృతే ॥
 సర్వభాధుపహింసస్య పత్నీకుర్యాత్సంపదతాం । ఋత్యజుకారయేద్వాపి పురోహి
 తమథాపినా ॥ వసుకుద్రాదితిసుతైః కార్యాతేషాంసపిండతా । పృథక్ప్రమాచ్చ
 ప్రమాతాయే తద్విదాత్సతతాధువం । పునస్సపిండసంజేషాం కుర్యాత్ప్రేషపి
 తామహః ॥ ఇతి అత్రమూలంమృగ్యం - యతీనాంసపిండసంసాస్తికి శ్చైవకాదశే
 హ్నిపార్వణంకార్యం - తదపిత్రిదగినః - ఏకదండ్యాదీనాం తదపినేత్యుక్తగ్రా
 క్ - దండగ్రహణ్యాహ్నిర్వం మృతేషుదాహాదిసపిండనాంతం సర్వం గాన్ధిమితిభ
 ట్టచరణః - సపిండసవిధిమాహబైజవాహః ॥ సమాస్తైసంవత్సరేచత్వార్యదపా
 త్రాగ్నిప్రయనోక్తేకిం ప్రేతాయత్రీనిశ్శుభ్యః ప్రేతపాత్రంపితృపాత్రే వ్యాసించ
 తియేసమానా ఇతిద్వాభ్యామేనంబంధో ధాభిమృశతి ॥ ఏషవోనుగతఃప్రేతఃపితృ
 స్తదదామివః । శివంభవతు శేషాణాం జాయంతాంచిరజీవినః ॥ సమాసేనస్సగ
 చ్చధ్వం సంవదధ్వమితి - యద్యపి ॥ తచ్చాపదేవరహిత మేకాహ్నికసవిక్రకం
 వైవాగ్నీకరణంతత్ర తచ్చావాహనవర్జితమ్ ॥ ఇతి మూర్కండగీసాన్త
 థాపి ॥ సపిండకరణంశ్రాద్ధం దైవపూర్వంనియోజయేత్ ॥ ఇతివిగోధాద్వికల్పః -
 ప్రేతాంసేవాజ్ఞేయం - అత్రకామకాతావిశ్వదేవావపిత్యైర్గ్రాహిత - మైత్రాయ

తానైవతగాభాతా దార్యాపుత్ర సధాన్నమా । ఏమాంమృతౌచరేచ్ఛాచ్ఛిద్ధ మన్య
స్యేనపునఃపిశుః ॥ ఏతదపిసమిదనపరం - పితృబృతానన్యస్య శ్రాద్ధంసచ కేదిత్య
సః - శుద్ధితత్త్వేదగళః ॥ అన్యశ్రాద్ధంసరాన్నంచ గంధమాల్యం చ మైథునం వజ్ర
సేన్యం పాశేతు యావన్నుణోక సవత్సరః ॥ సారస్మరభాష్యేబృహస్పతిః ॥ పిత
ర్హ్యుసం తేన్యౌశో మాతుశ్చాధాన్ని వతః తే । మాతుర్యపిచర్యతాయాం పితృ
శ్రాద్ధాన్నిజేనమం ॥ సమంపితరంవినాన్యశ్రాద్ధంనేత్యఫః - శుద్ధితత్త్వేదేనః ॥
నుమాగుంవిపాతేతు కామ్యుంసిం చిన్న చాచ కేత్ ॥ ఆప్యేజ్యబ్రహ్మచర్యంచ శ్రా
ద్ధదేవక్రియాంతథా ॥ ఏతత్సపిండనాత్ప్రిగితి కేచిత్ - తదుత్తమసీత్యన్యే -
శ్రాద్ధకౌముద్యాం కాలికాపురాణేపూర్వాధేః । విశేషతశ్చినపూజాం ప్రవీతపి
తృకోసరః । యావద్వత్సరపర్యంతం మనసాపిసచాచ కేత్ ॥ కేచిన్య ॥ సిన్రో
రబ్జమశౌచంస్యా త్తజ్ఞానంమాతురేవచ । త్రైమాసికంశుభార్యాయా స్వద్ధిగ్ధ
భాష్యేపుత్రాయాః ॥ ఇతిస్మృతేః - సవత్సమాతుర్యభాష్యమాసః - శ్రాద్ధకౌ
ముదీ గాంస్తు ॥ ద్వయోదేవమహాగుర్వో రబ్జమేకమశౌచకం । నాన్యేపానుభాకా
శౌచంస్వజాతివిహితాత్మిక ॥ ఇతి సమూలజానూకణ్యం విగోధాన్నిమూ
లమాహ - హేమాగ్రాభవిష్యే ॥ గయాశ్రాద్ధంమృతానాంశు పూజేత్వజైప్ర
శస్యతే ॥ త్రిన్ధ్రుసీతో గాయడే ॥ తీర్థశ్రాద్ధంగయాశ్రాద్ధం శ్రాద్ధమన్యచ్చపైతృ
కం । అబ్జమధ్యేనకుక్వీతమహాగురువిపత్తిషు ॥ ఇదుష్కధ్యక్షసంపిండనాభావేపృ
థ్వాసపిండనాపక పేజ్జమధ్యేపి దిర్భాదికార్యమేవ ॥ వితుస్సపిండసంస్కృత్యానుర్యా
న్నాసానుమాసికమితి ఛందోగపరిశిష్టాత్ ॥ సపిండకరణాదూర్ధ్వప్రేత పార్శ్వ
కభిగ్ధనేడి మాతాన్యత్ ॥ తతఃప్రభృతీనైప్రేతః పితృసామాన్య మన్ను షేదివి
సేదిత్యుక్తం ॥ ఇతి శ్వాద్ధిగ్ధప్రవతః తే ॥ ఇతి హోతాత్వేతి తూలనాత్ - యన్య
కాశేషం ॥ సపిండకరణాదూర్ధ్వం సదిద్యాత్పైతృహంసకం । ఏకోద్వివిధాసేనద
ద్యాదిశ్యాహశౌనకః ॥ ఇతితత్త్వేకోద్వివిధినాసదద్యాదిత్యన్వయః - శుర్యసాదేవ
పార్శ్వశేవికల్పడక్తః - బ్రహ్మవైవర్తే ॥ ఉద్వారాశ్చోపనయసం ప్రసమేశ్చేమహీ
నతే । కృతేసపిండసేప్యాధ్వం మస్థాం చోద్ధరణాత్వతేత్ ॥ తథాపి కత్తం మి
చ్చంతి త్రిశిచైతాన్నినైసుతాః । మాసుకాన్యవశిష్టాని చాపకృత్యచరేన్యః ॥ అ
ప్రేతగతత్వం - వృద్ధింవినార్యాగపిసపిండనాపకపేజ్ - పితృత్వప్రాప్తిర్వమాంతప
వకృతే ॥ సపిండకరణేసంస్మంవత్సరాత్పరం । ప్రేతదేహంపరిత్యజ్య భాగదేహంప్ర
వద్యతే ॥ ఇతి విష్ణుధర్మోక్తేః ॥ అర్వాక్సగవత్సగాద్యన్య సపిండకరణంభవేత్ ।
ప్రేతత్వమపిశస్యాప విష్ణేయంవత్సరంవృషేత్ ॥ ఇత్యగ్నిపురాణాచ్చ - శేనతత్స
త్యేపి నృద్ధిదైవసిత్త్యేన్యసభికారః - వృద్ధినిమిత్తేత్వంవత్సరమేవ ॥ అర్వాక్సగవత్స
రాద్యృద్ధాపూజేనంవత్సరేసివా । యేసపిండకృతాఃప్రేతానతేమాంతుస్సృక్ష్మా
యా ॥ ఇతి శాతాతపోక్తేః - తథైవకామ్యమితిహేమాగ్రది ధృతహోతాదివశా
చ్చుచనమితథా ॥ అస్థితేపంగయాంశ్రాద్ధం శ్రాద్ధంచాపరపక్షీకమ్ । ప్రథమేజ్ఞాన
కుక్వీతకృతేపితుస్సపిండకి ॥ అన్యపవాదః - అస్థితేపంగయాంశ్రాద్ధం శ్రాద్ధంచాపరపక్షీ

చేసే నన్నానయితావు దాహంకుర్యాద్యధావిధి || అల్లుగాభిర్గూఢితాఢీ వ్యవ
 దేర్యాభిలేనచ | అవైశ్చైవాయతైర్గూఢైః సంస్పృశ్యపిదినాదహేతీ || గృహ్య
 కారికాయాం || సూతికామరణేప్రాప్తైశ్చైవస్వధ్యనులేపం | అసూతీశ్చసంస్పృ
 ప్త శ్శూర్పాంతుశతంక్షీకేత్ || ప్రాయశ్చిత్తేవిశేషస్తతేన || సూతికాతు య
 దాసాఢ్య విస్మతామరణంగతా | ప్రవహాపూణాంపర్యంతం శుద్ధ్యత్ ప్రచ్ఛేద
 సన్వదా || ఇదంచాద్యత్య్రహే || సూతికాతుయదానాది రజసాంబుధౌతా | ప్ర
 గృహ్యసూతాసానాది ద్విపక్షాంకప్రచ్ఛిమాచరేత్ || ఇదింస్యోయత్య్రహే || సూతి
 కాతుయదాసాఢ్య విస్మతామరణంగతా | అభ్యుచ్ఛేదాశ్చైవైవైవైవైవైవైవైవై
 సంశుధా || ఇదింత్య్రతీయత్య్రహే ఆత్యాకిక్లంబయతిరము కంత్య్రైవ || సూతికా
 తుయదానానిన్న తామరణంగతా | త్రిపక్షానిదినాదర్వాగతాఞ్చ విశుద్ధ్యతి || ష
 ఢ్యగతా || సూతికానుయదానాదిప్రాణాంతై చ్చైవైవైవైవైవైవైవైవైవైవైవైవై
 చ్చైవై
 సంగతా || అంత్య్రమిసమాసేన శౌసకోహా వ్యవహారా
 గర్భ సేవరణేప్రాప్తే గోమూత్రేణజలైస్సహః | ఆపాహిస్తాదిభిర్గూఢైః ప్రాత్యధ
 ర్వాసమాస్థితః | ప్రతంత్య్రహానేనత్యానో ల్లిఖ్యసప్త్య్రసరింతతి || పుత్రమాదాయ
 తంత్య్రేణ స్తనదత్వాసుతాయతు || యస్తేస్తనశ్చైవయత్య్రైవైవైవైవైవైవైవై
 చ || ఉదిరించావ్రణంకుర్యాత్ప్రపదాజ్యేనపూర్వచ | మన్వశ్చస్మగురగోమూత్రే
 రాపాహిస్తాదిదిస్త్రిభిః || శ్చైవ్యచాచ్ఛాద్యవాసాభి శ్చనధ శ్చగదాహాయేత్ || త
 యోసమశీతిమతేగద్యాని || గర్భిణ్యాంమృతాయాం ద్వివిధాశరపం నిధాయతిస్వా
 నాభిగంధాత్సన్వముదరం చతురంగుళంహారణ్యగర్భ స్సమవతాతేతి | త్యాగ
 చేనప్రాణ స్థా ప్రత్యాశ్చనిఖనేత్సయదిపక్ష చివత్వంనుమపుత్రా శ్చైవ్యైవై
 గుప్త్యైవై
 పంచభిస్సాంబుత్వాహారణ్య మంతర్ధాక యభూషా నిధాయవ్యాపా
 తీభిరభిమంత్య్రయస్తే స్తనశ్చైవయత్య్రైవైవైవైవైవైవైవైవైవైవైవైవై
 గర్భ చేదన్తతేతాయథాయేతి పంచాహుతీస్తు త్వా ప్రాణాయాస్వాహా పూర్వే
 స్వాహేత్య్రసువాకాభ్యాం వ్యాహృత్యానాజ్యంహుత్యా భిన్నముదరింసూత్రేణసం
 గ్రహ్యమృతేనానులిప్య బ్రాహ్మణాయతిలాగంభూమిం సువణం దిద్యాదధయ
 థోక్తేన కల్పనేనదహేత్ - బోధాయనేనతుశితాయథాయేతి పంచసూత్రా
 నంతరం ప్రయాసాయయాసాయ వియాసాయసంయాసాయోద్యాసాయ శుచేశో
 కాయత్య్రతేత పత్య్రబ్రహ్మహత్యాయైసర్వస్తే ఇతి స్వాహంతోరాహుతయోవ్య
 భికాడుక్తాః - గృహ్యకారికాయాం || యదాగర్భవసీనాదీసశిల్యాసాఢితాభవేత్ |
 కుక్షింభితాశితతశ్శల్యం నిహాచేద్యదిబీవతి || ప్రమీతంశిఖనేత్తంతప్రాయశ్చి
 త్తమతఃపరం | సాత్రయస్త్రింశతాకృచ్చైశ్చశుద్ధ్యతేశల్యదోషతః || సగర్భదహనే
 తస్యా వణజంవధపాతకమ్ | ప్రాయశ్చిత్తంచరిత్యాతు శుద్ధ్యంతిపాపకాణః |
 దిద్ధ్యాతుగర్భసంయుక్తాంతిరబ్జంకృచ్చిమాచరేత్ | అథాన్వారోహణం శ్రీణా
 మాత్మనోభతుకేవచ || సర్వపాపక్షయకరం నిరయోత్తరణాయచ | అనేకస్వ

౧౩౬ నిర్ణయసింధౌ - తృతీయపరిచ్ఛేదే - ఆశాచనిర్ణయః. ౪౪౦
 సమర్థి: వా సహమరణనిషేధపరాశత్యప్రాయః - అస్థిదాహేపలాశదాహేవా
 సుస్థిగ్నిరోపః అంగ త్వేనధానాపత్యానా శరీరతుల్యత్వాత్ || యత్న || బ్రహ్మ
 గోష్ఠీవాశ్చతస్మాద్వామిత్రమస్మి నాభవేత్పతిః | పునాత్మవిధవానామితరగ్రానాయ
 మ్మృతాంబయః || ఇతిహారీతీయం తత్పతితదాహుది నిషేధేన సహగమనస్య దూర
 శోపాస్థిత్యాద్యవధానమాత్రమితి పృథ్వీచంద్రః - జన్మాంతరియశాపనతాసహ
 ముదేనోద్ధారణితి న్యాయాశ్చాః - శుద్ధితప్తేవ్యాసః || దినైశ్చగమ్యదేశస్థానాన్వి
 తేనైవైవశ్యమేతేన || సదహేత్స్వామిసంతిస్యా యావదాగమసంభవే || తత్త్రై
 విధవిష్య || తృతీయోహి ఉదకశ్చాయా మృతేభతకారివైదిజాః | తస్మాన్మమరణ
 త్తా మృత్యుశ్చామృతేనాత్రకిం || ఏకాంచిత్తాంసహనాద్యభిక్షాంబయాయానుగచ్ఛ
 తి | తస్మాదేవ్యోప్రసాదాత్ సతస్యాచ్యుక్తయోగనిరేకః || ఏవమేతాని || య
 తస్మాద్దేవతాత్మకమితి పరిపంచద్యాత్మసేవయా || ఇతివాయవీయోక్త్యాం సుబ
 హుభిక్షాంబయాయా మౌ మోహాద్విచలితాభవేత్ | ప్రాజాపత్యేనశుద్ధేనైవ తస్మా
 ద్విషాపకీర్తితః || తథా || అన్యారోహేయనాంజాం పరివృత్తేచకోదకక్రయాం |
 వాతదాగ్రప్రసాదాద్విచార్భద్భ్రాంత్యాంకింధా || అన్యారోహేనైవైవశ్యత్యాన్వి
 తేనైవైవశ్యమేతేన || పృథక్పృథేనమన్విత సద్యాదేతికింధా || అశ్వశాస్త్ర
 గుర్భా - ఇదంగర్భిరీదాలాపత్యా సూతికారజస్వలాన్యభివాలిభిర్నూత్యాః || స్వ
 తీయాం గుర్భానాం సలితానాం పయోమితాం | నాస్తిమత్యాగ్నిసంహారేపరితేహ
 కథాంకిం || ఇతి మునరశ్చేన్ద్రప్రతిసంగ్రహాశ్చక్తేః - మునరశ్చేన్ద్రహాస్యః ||
 బాలానుషంగ సముక్త్యా చాలాపత్యానగచ్ఛతి | ప్రసంగేనానగమతా గచ్ఛేద్ద
 భిరణగచ్ఛతి || తృతీయపాదేజస్వలా సూతికాచితి వ్యక్త్యచంద్రోదయే గామయ
 త్తత్తప్తేవపాతః - తత్త్రైవిబృహన్నారదీనోపి || బాలాపత్యాచగర్భిరీదే హ్య
 ద్భ్యుబుతవస్తథా | రజస్వలారాజసుతే నారోహంతిచిత్తాంతతాః || ఇతి బ్రాత్రపతి
 ప్రజాను సగది సంప్రవిశేద్యానుతాశసమితి భారతాత్ || ఋగ్వేదవాచాత్సా
 గ్వీన్దితిబ్రాహ్మచ్య పతివ్రతానామేవాధికారోస దుర్విత్తానాం - యత్న || అస
 మత్వదయాఃపూర్వంపతిండుప్తేనచేతనా | వతశంపేయాశ్చసతతంభిర్వాశాస
 తిహుతః || తత్రాసుమరణంకాలేయాకుర్వంతితథావిధాః | కాశంబోధి
 ద్భయాన్మోహ తస్మాద్వాస్తూతా భవంత్యుతా || ఇతిభారతం తత్కౌముదికన్యా
 యేనస్తాపకమితి పృథ్వీచంద్రః - బ్రాహ్మణ్యా ఏకచితివనపృథక్పతిః - పు
 యాదీనాం పృథగేకావేతి కల్పతరురత్నాకర మదనపారిజాతాదయః - శుద్ధిచిం
 తామణాచైవం - తత్రాన్యారోహణే భర్తాశ్చైవమధ్యే తదూర్ధ్వంవా శ్చే
 త్రాత్రచుగ్ధ్యే ఏవదశసంజాః - సహగమనేతు భర్తాశ్చైవచతుర్ముఖాశ్చాదయః

సంసృతాః సరమిత్యపరార్థం - అథ సన్నాప్తయః - యాజ్ఞవల్క్యః ॥ వనాన్యహా
 ద్యాన్యశ్చేష్ట్యైః సర్వవేదసదక్షిణామ్ । ప్రాజాపత్యాంతదంతేతా సగ్నినారోఽన్య
 వాత్సృ ॥ అధితవేదోజపకృత్పుత్రవాసన్నదోగ్నిమాన్ ॥ శక్త్యాచయజ్ఞకృత్సో
 నో మసఃకుర్యాత్తునాన్యథా ॥ ఏతదాశ్రమసముచ్చయపక్షే జాబాలశ్రుతత్వ
 న్యేపిపక్షౌ ఉక్తాః - యదిచేతరథా బ్రహ్మచర్యాదేవప్రసవేద్గృహద్యనాద్వా
 యాని పునుప్రసవినాన్నాతకోవాన్నాతకోపూత్సన్నాగ్నికోవాదహానేవవిరజేత్తద
 హానేనప్రవ్రజేదితి - అంగిరాః ॥ ప్రవ్రజేద్బ్రహ్మచర్యాద్వాప్రవ్రజేచ్ఛగృహదపి
 వనాద్వాప్రవ్రజేద్విద్వా నాతురోవాధదుఃఖతః ॥ ఆశురోముమూఃషుః - దుఃఖ
 తశ్చౌచరవ్యాఘ్రాదిభీతః - భారతే ॥ ఆత్మరాణాంచసన్నాప్తసే సవిధిరైవచక్ర
 యా ॥ ప్రేషమాత్రంసముచ్చార్య సన్నాప్తసంతతపూరయేత్ ॥ జాబాలశ్రుతా
 వపి ॥ యవ్యాతుగస్సాస్యస్మనసా వాచావాసన్న్యసేదితి ॥ అత్రవిప్రస్యైవాధికారిః
 బ్రాహ్మణ్యప్రజుతీతిజాబాలశ్రుతేః-ఆత్మన్యగ్నిసమారోఽన్యబ్రాహ్మణ్యప్రవ్రజే
 ద్గృహాత్ ॥ ఇతిమనూక్తేశ్చేతి విజ్ఞానేశ్వరాదయః ॥ వృద్ధయాజ్ఞవల్క్యేపిచత్వారో
 బ్రాహ్మణ్యస్తాత్రమాశ్చృతివోదితాః ॥ క్షత్రియస్యత్రయఃప్రోక్తాద్వావేకోనై
 శ్శ్యసోద్రద్యోగితి ॥ మూఢవస్తు ॥ బ్రాహ్మణఃక్షత్రియోవాధ నైశ్యోవాప్రవ్రజేద్గృహ
 త్ ॥ ఇతికౌర్మాద్యుక్తేర్వణాత్రయస్యావ్యధికారః-పూర్వవాక్యగుత కామాయదంజా
 గినిసేధాన్ ॥ ముఖజానామయంధర్మోయద్విశ్లేష్టింగధారణమ్ ॥ రాజన్యశ్చైశ్వ
 ర్యోగ్నితీర్థాద్రాతేయమునేర్వచః ॥ ఇతిజాధాయనోక్తేరితి పయంతరమాహత
 గ్నియగురుచకాతి పరమేవతదితి - యోపిసన్నాప్తసంపలమైత్వంమితికథానిషే
 ఢః - షోషిత్రిదండాదిపరఇత్యుక్తంప్రాక్ - సచసన్నాప్తసశ్చతుర్భేదత్యాహహా
 తః ॥ కుటీచకోబహూదకో హంసశ్చైవతృతీయకః ॥ చతుర్థఃపరమోహంసస్త
 యోయపశ్చత్సఉత్తమః ॥ ఆద్యఃపుత్రాదినాకుటిం కారయిత్వాతత్ర గృహేవా
 వసన్ కామాయవాసః - శిఖోపవీత్ర్రిదండవాన్ బంధుషుస్వగృహేనాభిసంహస
 ఆశ్శ్లోభవేత్-ఏతదత్యంతాశక్తపరం - ద్వితీయస్తుబంధూహిత్యాసస్తాగారాణి
 భ్రతంచరన్ పూర్వోక్తవేషఃస్యాత్-హంసస్తుపూర్వోక్తవేషోపేయకదండ ॥ ఏకంతు
 వైకదండంధారయేన్నిత్యమాదరాత్ ॥ ఇతిస్కాందాత్-విష్ణుగపి ॥ యజ్ఞోపవీతం
 దండంచవస్త్రంబంతునివారణమ్ ॥ తావాన్పరిగ్రహప్రోక్తో నాన్యోహంసపరిగ్రహః ॥
 చతుర్థోపిస్కాందే ॥ పరహంసస్త్రీదండంచరజ్జంగోబాలనిర్మితం ॥ శిఖాయజ్ఞోపవి
 తంచనిత్యంకర్మసరిత్యజేత్ ॥ అయమపేయకదండపవ-యేతుశిఖోపవీతాదిత్యాగనిషే
 ఢాస్తేకుటీచకాదిపరాః - యత్తుమేధాతిథిః ॥ యావన్నన్యస్త్రీయోదాసాస్తాసదే
 శేనవతామేత్ ॥ ఇతి తదపితత్పరమేన - యచ్చాత్రిః ॥ చతుర్థాభిషేకప్రోక్తా

నిర్ణయసింధౌ - తృతీయపరిచ్ఛేదే - ఆశౌచనిర్ణయః.

౪౪౫

అశౌచానాశ్చాద్యభోదంత్యో గోశాలసదృశోభవేత్ || అనగ్నిరగ్నిముత్పాద్య నిశ్చేస
పర్యగాతవః || పుష్కరిణివివిధానేనేత్యర్థః || స్వాగ్నావేనాగ్నిమాన్యుర్యా దపవ
గోశాన్దపరిచ్ఛేదః | ఆజ్యోపయోదధిశ్చేత త్రిస్పృహజలమేవవా || ఓంఘరిత్యాది
సాప్రాగ్యే రాత్రిం దోషనసేత్తితః || అధాదిత్యాస్తమయాగ్నృత్పమగ్నిస్సహృత్య
సః || ఆజ్యనిగ్నగాహాపత్యే సంస్కృత్యైతేనచనుచా | పూణా యాహనసి
సేతు సుసూయాత్ప్రణవేనతత్ || బ్రహ్మన్వాధాసమేతత్యాది దగ్నిహూత్రే
సంసేతవః | సాన్ధ్యేగాహాపత్యస్య దర్భానుత్తిరతోత్రత || పాత్రాణ్యాసాద్య
సాధో ఘృతబ్రహ్మయతనపవతు | జాగ్రయాద్రాత్రిమేతాగ్ని యావచ్ఛ్వాహూ
నిహూత్రాసః || అగ్నిహూత్రంస్వకాలేతు హుత్యాప్రాతస్తమంతః | ఇద్వివై
స్వేదోగ్నిరగ్ని త్వాహుత్యామధాపివా || జాగ్రాలత్రుతేతన్దైకే ప్రాజాపత్యా
సాన్ధ్యే సాన్ధ్యే చ సుతధానకుర్యాదాగ్నేయ మేనకుర్యాత్సాన్ధ్యే భాగవీయా
మేనకుర్యాదిత్యుద్ధిం - తేనాత్రవికల్పః - అత్రాహుః త్రేతాగ్నేః ప్రాజాపత్యాత
ద్యావ్యగ్నేః కేమగ్నినితి బహుత్వగుతః - ఏకాగ్నేస్త్యాగ్నేంబాలి - అనాహితాగ్నే
స్థాన్ధ్యే సాన్ధ్యే స్వాచరతాగ్నేయోవాచతురితిమాధవ - కాత్యాయనః || ఆశ్విన్యగ్ని
సహూగ్నేః పేదిమధ్యస్థోహరిం | భ్యాత్వాహూదిత్వస్థాన్ధ్యోగురుణ్దైవమీ
సహూగ్నేః | నివింః || విధిసమైషముక్త్యాధ త్రిరుపాం శుశుచ్యంతః | అధయంస
స్వహూగ్నేః మత్తస్వాహేత్యపోభువి || నిసీయసంఘాత్యాగ్నిగృహీత్వాధా బహి
స్థాన్ధ్యే || తత్తథాయనః || సభేమేత్యాదినాదండంగేన దేనాపవిత్రకిం | యదస్య
పాత్రాణ్యగ్ని పాత్రంవ్యాహృతిభిస్తథా || యువాసునాసాకౌషీసు గృహీత్వా
బంధవం స్వతీత్ || అధక్రమః - తత్రసన్నాన్యసేధికార సిద్ధ్యర్థం స్వస్యనవ
ప్రాధాన్యేదత శ్రాద్ధసంఘాతానిసాగ్నిః పార్వత్యానగ్నిస్త్యేకోద్భిష్ట విధినాకృత్వా
నాశ్రమీచేత్కృచ్చి చతుష్టయం-అన్యస్తతస్తకృచ్చిం కృత్వోదగయ సేవకాద
శ్వాంద్వాదశ్వాంవాసాగ్ని రమావాస్యాయాం పౌణామాస్యాం చతుష్శ్వాంవా
యభూపద్వీ ప్రాజాపత్యాన్యతీ - తత్రదేశకాతా స్మృత్యాసరమహంసాదిస
న్నాన్యసంగ్రహణంకరిష్యథితి సంకల్ప్యగణేశం సంపూజ్యప్రణామంవాచమిత్యా
మౌత్పకాపూజాం వృద్ధిశ్రాద్ధంచకృత్వాస్తమయాత్ప్రిగౌపాససగ సమిధ్యాహి
తాగ్నిస్తు గాహాపత్యంవిధురోగ్ని హోత్రీతుత్రికాండ మండనోస్తదిశాకుశప
త్యాన్యసహ పవమానేష్ట్యంతం పూణాహుత్యంతంవాదానంకుర్యాత్ - బ్ర
హ్మచారిచ క్షాకికేవిధురశ్చేద్వాహృతీభిః ప్రణవేనచాగ్నిమాధాయా స్వగ్ని
గుప్తసామిత్యానీయ పుష్టోదివితినిధాయతేనైవ సమిధ్యతత్సనితుస్తాం సవితు
న్యశ్వానిసదేవ ఇతి తిసృసమిధోభ్యాదద్యాత్ - ఏవమగ్నాసిద్ధ్యేతోపన్థనజ్యః ||

[illegible]

४४२

[illegible]

